Questiones Joannis de Janduno de
physico auditu nouiter emendate.
Helie hebrei Cretensis questiones
De primo motore
De efficientia mundi
De esse essentia ⁊ vno
Annotationes in plurima
dicta cōmentatoris.

BIBLIOTECA NAZ. ROMA VITTORIO EMANUELE

14-11-K-22

¶ Tabula titulorum questionū libri physicorꝫ fm̄ Magistrum preclarissimū phum Joānez de Janduno quas Parisius studiosis philosophie seriose edidit. Titulorꝫ quoq; additionū annexarū helie hebrei Cretensis incipit Et vt labor longe inquisitionis auferatur studiosis post quēlibet titulū questionis numeruz annotauimus chartaruz. Ubi notandū q punctus ꝑpositus numero frontem siue primā faciem charte: postpositus vō a tergo siue posteriorem faciem charte notans titulum eundem questiōis illic in eadē inuentū iri declarat.

¶ Tituli questionū primi libri physicorum.

qō pᵃ Trꝫ ó reb⁹ nālib⁹ possit eē scīa. car. i
ij Utrꝫ ens mobile vł corpus mobile sit subiectū eius idest obiectū. ij.
iii Utrū ad pfectā sciaz de aliq̄ cāto oporteat cognoscere oēs cās. iij.
iiii Utrꝫ eadez sint simplr notiora ⁊ q̄ ad nos. iiii.
v Utrū vniuersaliora sint notiora quo ad nos ipsis simplicibus. v.
vi Utrū cōceptus speciei specialissime sit prius in intellectu via gnātiōis ꝯceptu vniuersaliori. vi.
vij Utrū phs naturalis possit disputare contra negātem principia naturalia. vij.
viij Utrꝫ ens sit vnī⁹ rōnis ad subaz ⁊ accidēs. vij.
viiii Utrū substātia materialis sit per se diuisibilis in ptes eiusdem rationis. viiii.
x Utrꝫ totū sit idē cū sua parte vel diuersum x.
xi Utrū indiuisibile possit esse infinituz. x.
xii Utrꝫ indiuisibile possit esse quale. xi.
xiii Utrū ista ꝓpositio sit vera: tm̄ vnū est. xi.
xiiii Utrū infinitū sit ignotum. xii.
xv Utrꝫ cognitio q̄ti dependeat ex prib⁹ q̄titatiuis. xiii
xvi Utrꝫ entia naturalia sint determinata ad maximū ⁊ ad minimum. xiii.
xvii Utrꝫ qōlibet corpus finitū ꝯsumi possit per ablationē alicui⁹ finiti aliquotiens factam. xiiii.
xviii Utrū principia rerū nāliū sint ꝯria. xiiii.
xviiii Utrum materia prima sit ens. xv.
xx Utrum materia prima sit substantia. xvi.
xxi Utrꝫ ꝑncipia rerum nālium sint solum tria. xvi.
xxii Utrꝫ aliqd possit fieri ex non ente simpliciter vel ex nihilo. xvii.
xxiii Utrū priuatio sit ꝑncipiū rerꝫ nālium. xviii.
xxiiii Utrꝫ materia prima sit vna numero in omnibus generabilibus ⁊ corruptibilibus. xx.
xxv Utrum potentia materie sit idem eēntialiter cum essentia materie vel cum substātia māe. xxi.
xxvi Utrū mā habeat in se potentias īfinitas. xxiii.
xxvii Utrum materia appetat formam. xxiiii.
xxviii Utrꝫ ꝑuatio sit cā appetit⁹ māe ad formā. xxiiii.
xxviiii Utrꝫ mā pria sit p se gnābilis ⁊ corruptibil. xxiiii.

¶ Tituli questionū supra scdm librū physicorꝫ.

qō pᵃ Utrum diffinitio nature sit bona. xxv.
ij Utrꝫ nām eē possit omrari. xxvi.
iii Utrum materia ⁊ forma sint natura. xxvii.
iiii Utrꝫ entia maᵗⁱᶜᵃ sint abstracta asi sēbilib⁹. xxviii.
v Utrꝫ entia mathematicalia sint abstracta a materia intelligibili. xxviiii.
vi Utrꝫ entia nālia diffiniant̄ p mām sensibilē. xxx.
Utrū iste sciētie medie sint magis naturales q̄ mathematice ⁊ de hoc queret̄ in sophismatibus.
vii Utrꝫ nālis phs hēat cōsiderare mām ꝑmā. xxxi.
viii Utrū materia sit causa. xxxii.
viiii Utrum oēs partes diffinitōis sint forme. xxxii.
x Utrum finis sit causa. xxxiii.
xi Utrū in corporibus celestibus contingant aliqua casualia ⁊ fortuita. xxxiiii.
xii Utrꝫ casus ⁊ fortuna sint cause p accidēs. xxxiiii.
xiii Utrum natura agat propter finem. xxxv.
xiiii Utrum monstra sint intenta a natura. xxxvi.
xv Utrū necessitas effectuz naturaliū dependeat ex materia rei naturalis. xxxvii.

¶ Tituli questionū super tertiū librū physicorꝫ.

qō pᵃ Utrum ignorato motu necessariū sit ignorare naturam. xxxviii.
ij Utrum motus sit actus. xxxviii.
iii Utrum diffinitio motus sit bn̄ assignata. xxxviiii.
iiii Utrum motus sit in mouente. xl.
v Utrꝫ actio ⁊ passio sint distīcta ꝑdicamēta. xxxx.
vi Utrum motus sit eiusdez essentie cum termino ad quem tendit. xli.
vii Utrꝫ ad nālē ptineat ꝯsiderare de īfinito. xlii.
viii Utrū infinitū si esset: esset ꝑncipiū solū. xlii.
viiii Utrū in eternis differunt esse ⁊ posse. xlii.
x Utrum possit esse corpus actu infinitū. xliii.
xi Utrꝫ aliq̈ sit multitudo simplr ī īfinitū. xliiii.
xii Utrꝫ magnitudo sit diuisibilis ī īfinitū. xlv.
xiii Utrū per appositionez contingat excedere quamtamcunq; magnitudinem. xlvi.

¶ Tituli questionū supra q̄rtū librum physicorꝫ.

qō pᵃ Utrum omnia entia sint ī loco. xlvi.
ij Utrum in loco sit virtus conseruatiua locati. xlvii.
iii Utrum locus sit equalis locato. xlvii.
iiii Utrum locus sit vltimum continentis. xvii.
v Utrū locus sit in genere q̄litatis vel quātitatis vel in quo genere sit locus. xlviii.
vi Utrum locus sit immobilis. l.
vii vtrꝫ terra sit ī sup̄ficie aq̄ sicᵗ ī suo loco nālī. li.
viii vtrū ignis sit in concauo orbis lune tanquā in suo loco naturali. li.
viiii vtrum vltima sphera sit in loco. lii.
x vtrum necessarium sit vacuum esse. lv.
xi vtrū vacuū si eēt mot⁹ localis possz fieri ī ip̄o. lvi.
xii vtrū ꝓportio velocitatis vni⁹ mot⁹ ad velocitatē alteri⁹ mot⁹ sit fm̄ ꝓportionē mediū ad mediū in spissitudīe ⁊ tenuitate siue ī subtilitate. lvii.
xiii vtrū successio ī motu grauiū ⁊ leuium ꝓueniat vel ꝓcedat vł cāt̄ ex resistētia mediū. lviii.
xiiii vtrꝫ si vacuū eēt mot⁹ locał posset fieri in eo. lviii.
xv vtrum vacuū si esset: esset priuatio. lviiii.
xvi vtrum mediuz plenum impediat motum grauium ⁊ leuium. lviiii.
xvii vtrum tempus ipsum sit aliquod ens. lviiii.
xviii vtrū tp̄s sit essentialr mot⁹ prim⁹. lx.
xviiii vtrū diffinitio tp̄is sit bn̄ assignata. lxi.
xx vtrū prius ⁊ posterius motus sint idem essentialiter cum priori ⁊ posteriori temporis. lxii.
xxi vtrum instans sit vnū ⁊ idē in toto tēpore. lxiii.
xxii vtrum instans causet tempus. lxiiii.
xxiii vtrum sit dare minimum tempus. lxv.
xxiiii vtrū tp̄s mēsuret mot⁹ fm̄ q motus q̄t⁹ est. lxvi.
xxv vtrum tempus sit mensura quietis. lxvi.
xxvi vtrum motus sit per se causa corruptionis. lxvii.
xxvii vtrum tp̄s sit extra animā humana. lxvii.
xxviii vtrꝫ tp̄s sit vnū nūero apd̄ oīa tp̄alia. lxviii.

¶ Tituli questionū supra quintū librū physicorum.

qō pᵃ Utrum illud qd̄ est cōiunctū p se mouenti sit numerus per accidens. lxx.
ij vtrum generatio sit motus. lxx.

BIBLIOTECA NAZ. ROMA VITTORIO EMANUELE
BIBLIOTECA NAZ. ROMA VITTORIO EMANUELE

Tabula

iii vtrum in ſubſtantia ſit contrarietas. lxxi.
iiii vtrum relatio poſſit alicui attribui de nouo nulla tranſmutatione facta in ipſo. lxxii.
v vtrum motus accipiat eſſe per motum. lxxii.
vi vtrum in quantitate ſit contrarietas. lxxiii.
vii vtrum ad quantitatem poſſit eſſe motus. lxxiiii.
viii vtrum magis ⁊ minus perfectū in forma ad quā eſt motus ſint diuerſa ſm ſpēm vel non. lxxiiii.
ix vtrum forma ſm quā eſt motus ſit vna numero a principio motus vſq̧ in finem motus. lxxv.
x vtꝝ mot⁹ q̄ ſunt ex ꝯrāꝛio termis ſint ꝯ̄ꝗ. lxxvi.
xi vtrum quies ſit contraria motui. lxxvii.
xii vtꝝ q̄es q̄ ē i termio ad quē ſit pfectio mot⁹. lxxvii.
xiii vtrum motus ſit in tribus generibus .ſ. quantitate qualitate ⁊ vbi. lxxvii.
xiiii vtrum corruptum poſſit regenerari. lxxviii.
¶ Tituli queſtionū ſuper ſextū librū phyſicorū.
qō pᵃ Utrum cōtinuum ſit compoſitū ex indiuiſibilibus. lxxviii.
ii vtrum pūctus ſit in linea. lxxx.
iii vtꝝ pūctus ſit aliqō ens poſitiuum. lxxxi.
iiii vtꝝ duo corpa poſſint ſe ꝯtigere ſm totū lxxxii.
v vtꝝ ſupra idiuiſibile poſſit fieri motus. lxxxii.
vi vtꝝ moueri ⁊ motū eē poſſint eē ſimul. lxxxii.
vii vtꝝ magnitudo ⁊ mot⁹ ſint eiuſdē rōnis quātū ad cōponi vel nō cōponi ex idiuiſibilib⁹. lxxxii.
viii vtꝝ omne qō mouetur cōtingat velocius aut tardius moueri. lxxxiii.
ix vtrum magnitudo ⁊ tps cōcomitētur ſe ſm finitū ⁊ infinitum. lxxxiiii.
x vtꝝ ifinita poſſint pertrāſiri i tpe finito. lxxxiiii.
xi vtꝝ nunc ſit in tpe. lxxxiiii.
xii vtꝝ in nūc tpis poſſit aliqd moueri. lxxxv.
xiii vtrū oē qō mutaſ ſit diuiſibile. lxxxv.
xiiii vtꝝ illō i q̄ aliqd pᵒ mutatū ē ſit idiuiſibile. lxxxvi.
xv vtꝝ i motu ſit pmū mutatū eē a pte ante. lxxxvi
xvi vtrū illud qō moueſ localiter dū moueſ ſit in aliq̄ loco eodem p aliquē totū tps. lxxxvii.
¶ Tituli queſtionū ſup ſeptimū librū phyſicoꝝ.
qō pᵃ Utrum aliqd moueatur a ſeipſo. lxxxviii.
ii vtꝝ illa demonſtratio Arꝫ. ſit demonſtratio q: vel ꝓpter quid. lxxxviiii.
3 vtrū ex oībus mobilibus poſſit fieri vnum continuum. lxxxviiii.
iiii vtꝝ i motu locali mouēs ſit ſimul cū moto. xc.
v vtrum alterans ſit ſimul cum alterato. xci.
vi vtrum ad qualitates de quarta ſpecie qualitatis ſit alteratio. xcii.
vii vtꝝ ad q̄litates ō pᵃ ſpē q̄litatis ſit alteratio. xciii.
viii vtrū genus ſit in vna natura. xciiii.
¶ Tituli queſtionū ſuper octauū librū phyſicorum.
qō pᵃ Utrum q̄ſtio de eternitate mot⁹ pertineat ad naturalem. xcviiii.
ii vtrū cōſideratio ꝑpetuitatis mot⁹ ſit necīa ad inueſtigandū pmū principiū. xcviiii.
iii vtrum mot⁹ ſit eternus. c.
iiii vtrū motor eternus intrāſmutabilis q̄ mouet per intellectū ⁊ volūtatē poſſit imediate cāre motū nouū nulla mutatiōe pcedente. cii.
v vtrū mot⁹ eternus depēdeat a mouente ſicut ab efficiente vel agente. ciii.
vi vtrū celū agat in itellectū ⁊ volūtatē hoīs. ciiii.
vii vtrum augmētatio ſit motus cōtinuus. cv.
viii vtrū alteratio ſit diuiſibilis in īfinitū. cvi.
ix vtrū animal moueat ſeipſum. cvi.
x vtrū motus animalis ſit naturalis. cvii.
xi vtrū graue inanimatū moueat ſeipſū vt lapis aut terra aut huiuſmodi. cviii.
xii vtrū generās q̄ generat graue ſit pnᵐ actiuū imediatū ipſius mot⁹ grauis dū generaſ. cxi.
xiii vtrū ſit aliqō mouens penitus īmobile. cxii.
xiiii vtrū motores corporū celeſtium moueantur per accidens. cxii.
xv vtrū mot⁹ localis ſit pꝛoꝛ oīb⁹ aliīs motib⁹. cxiii.
xvi vtrū tranſmutationes alie a motu locali poſſunt eſſe perpetue. cxiii.
xvii vtrū motus reflexus poſſit eſſe cōtinuus. cxiiii.
xviii vtrū mot⁹ circularis poſſit eē īfinit⁹ ⁊ ꝑpetu⁹. cxv.
xix vtrū mouēs finitū poſſit moueri p tps īfinitū. cxv.
xx vtrum virtus infinita poſſit eſſe in magnitudine finita. cxvii.
xxi vtrum primum mouens moueat imediate primū mobile. cxviii.
xxii vtrum primum ſit vigoris infiniti. cxviiii.
xxiii vtrū pmū pncipiū motus ſit vnū ſolū. cxxi.
¶ Queſtiones ⁊ annotationes helie hebrei addite.
Utrum omniū rerū principiū qō eſt deus glorioſus mouet pmū celū ſm efficiens ⁊ ſm finem vel ſm finē tantum. cxxii.
vtrū mūdus ſit effectus ⁊ qūo eſt apud phōs. cxxxi.
De eſſe ⁊ eſſentia ⁊ vno. cxxxiii.
Annotationes ex primo libro phyſicorū ſuper dicta commentatoris. cxxxv.
Annotationes ex ſecundo. cxxxvii.
Annotationes ex tertio. cxxxviii.
Annotationes ex quarto. cxxxviiii.
Annotationes ex quinto. cxli.
Annotationes ex ſexto. cxlii.
Annotationes ex ſeptimo. cxliiii.
Annotationes ex octauo. cxlvi.

¶ Judicis tabularis finis.

¶ Viri peripathetici: ⁊ sūmi Auerroyste Joānis de Jandono questiones in libros physicoꝝ Nouiter recognite vna cum additionibus Delie hebrei Cretensis faustissime incipiunt.

SIcut vita sine tristitia est eligibilis ita rō sensata amabilis. ¶ Istaꝫ propositionem scribit Aristo. in quadam epistola ad Alexandrum: que sic incipit Aristo. Alexādro bene agere. Et in ista propositione tanguntur tria quantū spectat ad propositum. Primuꝫ est vite sine tristitia conditio. Secundum est rationis sensate commendatio. Tertium est vite sine tristitia ad rationem sensatam assimilatio. Primum tangitur in prima parte propositionis cuꝫ dicitur vita sine tristitia eligibilis. Secundum tangitur in secunda parte cum dicitur ita ratio sensata amabilis. Tertium vero tangitur in coniunctione sicut. Primo ergo declarabitur primum. s. ꝙ vita sine tristitiu sit eligibilis. Secūdo declarabitur 2^m^. s. ꝙ ratio sensata ē amabilis. Tertio 3^m^ scilicet assimilatio rationis sensate ad vitam sine tristitia. ¶ Primum sic ostēditur. Omne bonum est eligibile ⁊ appetibile sine eo ꝙ stupefacit ⁊ corrumpit nāꝫ: sꝫ vita sine tristitia ē bonū sine accnͣte qḋ stupefacit: ⁊ corrūpit nām hñtis ipm. ergo vita sine tristitia est eligibilis. Maior propositio est manifesta: quia omne bonū est eligibile sine quolibet malo: vt patet ex. 2. ethicoꝛuꝫ. Illud autem quod stupefacit naturam est quoddam malum vt de se est manifestum. ergo omne bonum est eligibile sine eo quod stupefacit ⁊ corrumpit naturam: ⁊ sic pꝫ maior: ⁊ minor declaratur. s. ꝙ vita sit quoddam bonum: hoc facile est videre: qꝛ vita vno modo sumitur ꝓ actu primo viuentis: ⁊ sic est forma substantialis viuentis. s. anima: ⁊ fm hoc dictū est ꝙ anima ⁊ vita sunt idē. alio modo sumitur vita pro actu secundo ipsius viuentis qui est actus eius. Et hoc modo sumpsit Aristo. 2. de anima in illo caplo. Quoniam autem ex scertis. vbi sic dicit. Dicamus igitur principium accipientes intentiōis determinari ⁊ inanimatum ab animato in viuendo multipliciter autem ipso viuere dicto. si ergo vita sumatur pro actu primo. s. pro anima que est forma substantialis viuentis sic manifestum est ipsam esse quoddam bonuꝫ: qꝛ dicit Aristo. primo physicoꝝ. ꝙ forma substantialis est quoddam diuinum ⁊ appetibile: si etiam sumatur vita 2°. s. pro actu scḋo: qui est opus actus viuentis: vt intelligere sentire ⁊c. sic certum est ꝙ est quoddam bonuꝫ. nam Aristo. dicit primo ethicorum. ꝙ quorumcunqꝫ est est actus communis ⁊ opus in opere videtur esse bonū: ⁊ sic manifestum est ꝙ vita est quoddam bonuꝫ: tristitia autem corrumpit ⁊ stupefacit naturam habentis: vt dicit Aristo. 4. ethicorum. ⁊ propter hoc ipse dicit. 8. ethicorum. ꝙ natura maxime videtur fugere triste: appetere auteꝫ delectabile: ⁊ sic vita sine tristitia est quoddam bonum sine accidente quod stupefacit ⁊ corrumpit naturam habentis ipsum: quare manifestum est ꝙ vita sine tristitia est eligibilis. ⁊ hoc est primum. ¶ Item potest declarari alio modo vita est eligibilis sine illo cuius oppositum est necessarium ad felicitatem: sed oppositum tristitie est necessarium ad felicitatem. ergo etcetera. maior est euidens: quia omne tale cuius oppositum est necessarium ad felicitatem est malum: bonum autem est eligibile sine malo. ergo ⁊cetera. Sed minor apparet. nam oppositum tristitie est delectatio: vt patet in septimo ethicorum. sed delectatio necessaria est ad felicitatē: vt pꝫ ex primo ethicoꝝ. optimū enim ⁊ pulcherrimum ⁊ delectabiliū felicitas. ⁊ in. 8. ethicoꝝ. hec ex cōtinuitate oꝑationis optime que ē felicitas que est sine delectatione haberi nō pōt: vt ostendit ibidē: sic igitur pꝫ ꝑmū ꝙ vita sine tristitia est eligibilis. ¶ Nunc ostendo 2^m^. s. ꝙ ratio sensata est amabilis: qꝛ illa ratio est amabilis que est certa quātū ad speculabilia ⁊ ꝓficua q̄tuꝫ ad operabilia: sed ratio cuius veritas est experta est certa q̄ ad speculabilia: ⁊ ꝓficua q̄tuꝫ ad agibilia seu operabilia ḡ rō cuius veritas est experta est amabilis: maior est manifesta: qꝛ natura phi est maximā certitudinē querere fm Cōmentatorem in. 2. metaph. ⁊ vtile ⁊ ꝓficuuꝫ est quoddā bonū vt pꝫ in. 2. ethicoꝝ. ergo illa ratio est amabilis que est certa ⁊ ꝓficua: sed minor apparet. s. ꝙ rō cuius veritas est experta est certa q̄tum ad speculabilia ⁊ proficua q̄tum ad operabilia: certa quideꝫ est quantum ad speculabilia: qꝛ certitudo habet per resolōnē ad principia p se nota: vt pꝫ ex ꝑ^o^ poste. ꝑncipia autē per se nota sumit via sensus memorie ⁊ experiētie: vt docet Ari. 2. posterioꝝ. ⁊ ꝓhemio metaphy. ergo illa ratio ē certa cuius veritas est experta: talis etiam ratio est ꝓficua: qꝛ fm Arist. prohemio metaphysice expertos magis proficere videmus sine experientia rōnem habētibus ergo manifesta est minor. s. ꝙ rō cuius veritas est experta est amabilis. Ex hac conclusione vlterius arguo sic. Illa ratio est amabilis cuius veritas est experta: sed rōis sensate veritas est experta. nam per rōnem sensatam in proposito intelligo rōnem sensibilem concordantē seu conformem: talis autem rationis sensibilibus concordantis veritas est experta: qꝛ experimentum sermonum veroꝝ est vt concordent rebus sensatis fm cōmētatorē. 8. physicoꝝ. ⁊ in. 3. de aīa. Conditio necessaria veris demonstrationibus est vt illud qḋ apparet ad sensum nō differat ab eo ꝙ videtur fm rationē. ergo rationis sensate. i. sensibilibus ꝯcordātis veritas est experta: quare sequitur ꝙ ratio sensata ē amabilis: ⁊ hoc erat 2^m^. ¶ Restat prosequi 3^m^ qḋ est ostendere similitudinē seu ꝯuenientiā inter rōnem sensatam ⁊ vitam sine tristitia: que similitudo significat in hac dictione sicut: pōt aūt in eis assignari duplex similitudo q̄tum occurrit ad presens. Una est qꝛ vita sine tristitia ⁊ ratio sensata sunt bonum quoddā appetibile fm rōnem: vt ꝓbatuꝫ est. Alia similitudo: qꝛ sic vita sine tristitia est diuturnior ⁊ duratior q̄ vita cuꝫ tristitia: tristitia enim stupefacit ⁊ corrumpit nām habētis: vt dicit Aristo. 4. ethicoꝝ. sic ratio sensata ⁊ ꝯsona rebus sensatis est duratior ⁊ permanentior q̄ ratio que sensibilibus nō concordat: cuꝫ enim aliqua ꝯclusio ostēditur ex ꝑncipijs per se notis que ꝯcordant rebus sensatis: tūc generat habitū firmū: ⁊ īpoſe aut difficile est hominē recedere a credulitate talis ꝯnis: ecōtrario aūt cū ratio ad aliquā ꝯnem nō ꝓcedit ex ꝑncipijs sumptis ex sensu vel ꝯclusuꝫ ex talibus: tunc est rō debilis ⁊ debileꝫ credulitatē inducit ita ꝙ homo facilr deducit ad credēdū oppositū: ⁊ semꝑ hꝫ quādā formidinē ad ipsū credēdū. vñ Cōmentator dicit in suo ꝓlogo sup. 8. physicoꝝ. ꝙ hoīes qui in iuuētute fuerūt nutriti in legibus positis falsis ⁊ fictitijs cū incipiunt ꝓbari ⁊ audire rōnes demōstratiuas tūc ipsi reputant īpossibilia illa que ponunt in talibus legibus: ⁊ reputant impoleꝫ illā ꝑfectionē q̄ ꝓmittit per obseruationē legis. Et hoc est pro tanto: qꝛ nō ꝯcludit ex ꝑncipijs per se notis que ꝯcordant sensibus: ⁊ sic est similitudo inter rōnē sensatā ⁊ vitam sine tristitia q̄tum ad firmitatē ⁊ debilitatē cōsistentie vtriusqꝫ.

BIBLIOTECA NAZ. ROMA VITTORIO EMANUELE

¶ Alia similitudo est multum cōueniens: quia sicut vita sine tristitia requirit fortitudinē virtutis naturalis digestiui vt sciūt medici: sic ratio sensata requirit aptitudinem seu bonitate virtutis aialis discretiue: sicut enim cū virtus naturalis digestiua est debilis non bene potest digerere nutrimentum nec segregare pure ab impotētia ⁊ remanent superfluitates in corpore quarum excessus generat egritudines contristantes: sic cū virtus animalis discretiua ⁊ p̄cipue cogitatiua virtus est debilis ⁊ diminuta: tūc non potest homo bene discernere inter verum ⁊ falsum: per se notū ⁊ nō per se notū: ⁊ tales sunt illi de quibus Aristo. dicit .2. metaph. ꝙ quibusdaꝫ debilis est certitudo ꝑpter impotentiam complectendi. Et tūc remanēt in aia illius multi pessimi errores ⁊ abhominabiles falsitates: talis aūt impotentia perueniendi ad ꝓpositiones per se notas: quā Aristo. vocat impotentiā cōplectendi: ꝓuenit aūt homini ꝑpter diminutionē in natura .s. quia habet organū virtutis cogitatiue ⁊ imaginatiue male formatū ⁊ male dispositū: aut ꝑpter inexercitationeꝫ: quia .s. non est satis exercitatus in arte ratiocinandi ⁊ resoluendi: aut ꝑpter pessimam consuetudinem que radicat in eis: vt docet Cōmētator primo ce. ⁊ mū. sicut videmus accidere illis qui in p̄cipio accipiūt propositiones apparentes: licet tamē falsas. Et indubitanter tales inueniuntur multi huius temporis qui sequuntur solū consuetudines ⁊ famositates loquentiū: nec curant resoluere ad aliqua principia per se nota: sꝫ sistūt in auctoritatib⁹ ⁊ dictis hominū male ⁊ superficialiter itellectis. Et hec quidē est tertia similitudo inter rationem sensatam ⁊ vitā sine tristitia. Ex his ergo pꝫ propositio assumpta ꝙ sicut vita sine tristitia est eligibilis ita ratio sensata amabilis. ratio aūt sensata .i. sensibilibus cōcordās indubitanter haberi non potest sine notitia rerum sensibiliū quibus debꝫ ratio cōcors esse: ⁊ de rebus sensibilibus cognitio nō habetur sine naturali phia testāte Aristo. in ꝓhemio de aia. vbi dicit sic. aut nō est aliquis qui sic passiones materie non separabiles inq̄tum non separabiles: sed physicus circa omnes quecūq; sunt talis corporis ⁊ hui⁹ materie opera ⁊ passiões sūt. Quasi dicat. non est aliquis physicus qui ꝯsideret passiones .i. sensibiles formas existentes in materia nisi physicus .i. naturalis: naturalis aūt est cōsiderans circa omnes formas sensibiles ⁊ opera ipsius materie. ergo manifestum est ꝙ naturalis philosophia est necessaria ad rationem sensatam ⁊ ad eius amabilitatem perfectam.

Ista autē philosophia naturalis habet sex partes p̄cipales. ¶ Una quidem ⁊ prima ꝯsideratur de ente mobili ⁊ de motu ⁊ de p̄cipijs eius ⁊ passiōibus in cōi: ⁊ h̄ tradit i. viij. libri physicoꝝ. ¶ Scōa pars est de ente mobili ad vbi in qua ꝯsiderantur corpora simplicia .s. corpora celestia ⁊ quatuor elemēta sub ratiōe qua mobilia sunt s̄m vbi: ⁊ de q̄busdam alijs ānexis hinc ꝯsiderandum: ⁊ hec traditur in libro celi ⁊ mūdi. ¶ Tertia pars est de ente mobili ad formam in cōi in qua ꝯsideratur de generatiōe ⁊ corruptione in cōi ⁊ de augmento ⁊ alteratione: ⁊ ꝯsideratur in eadem de primis generabilibus ⁊ corruptibilib⁹ scilicet de quatuor elemētis sub ratione qua generabilia sunt ⁊ corruptibilia. Et est notādū hic pro iunioribus ꝙ motus ad formaꝫ dicitur oīs trāsmutatio que est acq̄sitio vel amissio forme substātialis: sicut est generatio ⁊ corruptio proprie dictaꝫ: ⁊ omnis trāsmutatio quā cōicatur aliqualiter generatio propria sicut augmentatio. nam ad augmentationem necessario requiritur generatio forme substantialis nutritiuel augmētati in materia nutrimenti: vt patet in primo de generatiōe. Et ad hec omnis trāsmutatio que disponit ad admissionē vel acceptionem forme substantialis sicut alteratio proprie dicta que precedit formā substantialeꝫ in materia de qua dicit Cōmētator p̄mo physicoꝝ. ꝙ generatio est terminus alteratiōis: ⁊ dicitur itaq; motus ad formā omnis acquisitio forme substantialis: ⁊ perditio omnis transmutatio que disponit ad talem acceptionē vel perditionem: ⁊ ad quā requiritur: sed motus ad vbi nō disponit vniuersaliter suum mobile ad acceptiōem vel admissionem forme substantialis: vnde sunt aliqua mobilia s̄m vbi que omnino sunt intransmutabilia s̄m substātiam: scilicet corpora celestia vt demōstratum est in primo celi ⁊ mūdi. Et hoc etiam dic̄ Aristo. viij. physicoꝝ. ꝙ nequaq̄ substātiam mutat ꝙ mouetur in eo qđ fertur: scilicet vbi: hūc solum nihil mutatur in esse sicut ens ꝙ alteratur: quale .n. ꝙ augetur ⁊ detrimentum patiētis quātum ⁊ hoc est ꝙ pulchre dicit Cōmētator ibidem sic: illud qđ trāsfertur nō mutatur nisi tātum in vbi: ⁊ non sequitur ex mutatione vbi mutatio substantie moti vt cōtingit in alijs motibus: scilicet ꝙ in alijs mobilibus accidit moto trāsmutatio in substātia sicut in motu alteratiōis ⁊ augmēti: scilicet ꝙ alteratum mutatur in sua substātia aut appropinquatur mutationi: cum alteratio sit via ad corruptiōem similiter. Et similiter in augmento ꝯtingit ab eo ꝙ res diuersificetur in quātitate: ⁊ cūꝫ hoc intēditur erit via ad corruptiōem: tantum .n. posset res naturalis extēdi ꝙ corrumperetur: hec igitur est differētia iter motum ad vbi ⁊ motum ad formā. ¶ Quarta vero pars principalis scientie naturalis cōsiderat de ente mobili in ordine ad quasdam passiones consequentes ipsum primo s̄m ꝙ alteratum est ad qualitates primorum corporum: scilicet calidum frigidum humidum ⁊ siccum: ⁊ hec traditur i libro metheoroꝝ. ibi .n. ꝯsideratur de inflammatiōibus exalationum in sublimi que consequitur alteratiōem ad caliditatem ⁊ siccitatē ⁊ de ingrossationibus seu inspissatiōibus vaporum que ꝯsequitur alterationem ad frigiditatem: ⁊ de digestiōibus ⁊ indigestionibus ⁊ multis alijs passiōibus mixtorum que ꝯsequūtur alteratiōes corporuꝫ ad primas qualitates sicut ostēditur ibidem. ¶ Quinta pars principalis est de ente mobili mixto inanimato: scilicet de lapidibus ⁊ metallis in qua ꝯsiderantur p̄cipia istorum ⁊ accidētia per se: sed illam partem nō habemus ab Aristo. Albertus autem de hoc fecit tractatū satis bonū. ¶ Sexta autem pars principalis est de corporibus animatis. Et ista habet quatuor partes p̄cipales. vna est de anima: ⁊ eius per se accētibus in cōi: prout se tenēt ex parte anime. Et hec traditur in libro de aīa. Alia est de passionibus cōibus corporis ⁊ anime in habitudine ad corpus siue dispositiones corporales quas requirūt in corpore animato. Et hec traditur in paruis libris naturalibus. Tertia ēst de aiatis anima sensitiua: ⁊ habetur in libro de animalibus. in qua cōsideratur de generibus ⁊ speciebus ⁊ accidentibus animalium ⁊ partibus. Quarta est de animatis anima vegetatiua: ⁊ hoc habetur i libro de vegetabilibus ⁊ plantis: vbi ꝯsideratur de generibus ⁊ speciebus ⁊ passionibus ⁊ principijs plātarum. ¶ Illa autem secūda pars in qua consideratur de cōmunibus accidētibus corporis ⁊ anime sub habitudie ad corpus habet tres partes. vna est de passionibus cōmunibus corpori ⁊ anime sensitiue sicut sūt sensus ⁊ sentire memorari ⁊ reminisci somnus ⁊ vigilia: ⁊ de istis cōsideratur in de sensu ⁊ sensato: de memoria ⁊ reminiscē-

tis ⁊ somno ⁊ vigilia: alie sunt passiões cõmunes corpo
ri ⁊ anime fm locum motiue: sed motus locales anima
lium. Et de istis agitur in libro de causis motuũ anima-
lium. Ad cuius itellectũ aduertit liber de partib⁹ opor
tunis ad progressum animaliũ: alie sũt passiones cõmu
nes corpori ⁊ anime vegetatiue que sunt lõgitudo ⁊ bre
uitas vite: mors ⁊ vita: refrigefactio caloris naturalis:
que in aliquibus fit per respiratiõem ⁊ expiratiõem ae-
ris ⁊ in quibusdam aliter iuuẽtus ⁊ senectus nutritio ⁊
augmẽtatio sanitas ⁊ egritudo. iste. n. sunt passiones cõ
munes corpori ⁊ anime vegetatiue notabiles ⁊ pricipa
les ⁊ circa quarum ꝯsiderationem plures sunt difficul-
tates: ⁊ de istis agitur in libris paruis naturalib⁹ diuer-
sis. s. de causis lõgitudinis ⁊ breuitatis vite de morte ⁊
vita cui annectitur de respiratione ⁊ expiratiõe seu re-
frigeratione ⁊ iuuẽtute ⁊ senectute nutrimento ⁊ nutri-
bili ⁊ sanitate ⁊ egritudine quãtuz adiacet naturali phi
losophie: naturalis. n. philosophia est de sanitate ⁊ egri
tudine prima iuenire pncipia. vt docet Arist. in de sen
su ⁊ sensato. vnum est sine dubio ꝙ librum de nutrimen
to ⁊ nutribili non habemus ab Aristo. sed de augmẽto
ꝯsiderauit satis in primo de gñatione: ⁊ de nutrimento
aliquid in 2° de anima. Albertus autem fecit librum de
nutrimẽto ⁊ nutribili. de sanitate ⁊ egritudine nõ habe
mus ab Aristo. nec ab aliquo famoso philosopho q̃tũ
spectat ad philosophiam naturalez solũ: sed Auerroys
in suo colliget multa cõgregauit de ista materia. Quere
ret autez aliquis circa predicta cum sit vna pars sciẽtie
naturalis de corporib⁹ animatis anima sensitiua: ⁊ alia
de animatis anima vegetatiua. quare nõ est vna de cor
poribus animatis anima itellectiua. Et similiter cuz sit
vna pars de passiõibus cõibus corpori ⁊ anime sensiti-
ue. Et alia de cõibus corpori ⁊ anime motiue. Et alia
de cõibus corpori ⁊ anime vegetatiue. quare nõ est vna
de cõibus passionibus corpori ⁊ anime itellectiue. Ad
hoc dicerẽt Aristo. ⁊ Commẽtator ꝙ ratio huius est:
q2 in hoc est differẽtia iter animam itellectiuam ⁊ alias
animas: q2 anima itellectiua nõ est forma dans esse for
maliter alicuius corporis fm doctrinam Aristo. in. 2. ⁊
. 3. de aia. ideo nõ sunt alique passiões corpori ⁊ aie itel
lectiue cões: dico cõitate inexistentie seu inherentie que
cõiter iherẽt corpori ⁊ aie itellectiue: immo passiones
aie intellectiue nullo modo sunt vnite corpori fm esse
nec iherẽtes ei sicut nec aia itellectiua: licet sint commu-
nes cõitate cuiusdam depẽdentie q2 dependẽt ab aia vt
a subo ⁊ a corpore vel ab aliquo existẽte in corpore. s. a
fantasmate vt ab obo vel a mouẽte: vt habet videri in
. 3. de aia. ⁊ ideo nõ oportuit habere sciam spãlem de ta
libus passiõibus cõibus corpori ⁊ aie itellectiue. com-
munibus dico fm iherẽtiam ⁊ iexistẽtiam: q2 nulle sunt
tales: ⁊ de nõ ente nõ est sciẽtia. de illis aũt que sũt cões
corpori ⁊ aie itellectiue cõitate depẽdentie satis habet
in. 3. de aia. vbi agitur de operibus anime itellectiue: sed
alie aie. s. vegetatiua ⁊ sensitiua ⁊ motiua fm locum sũt
forme mãles ⁊ hñt virtutes ⁊ operatiões cõicatas cor
poribus ⁊ depẽdentes ab ipsis corporibus ⁊ ab corꝝ di
spositiõibus tãq̃ a subis ⁊ nõ solũ ab ipa aia: ⁊ propter
hoc oz ꝯsiderare ꝯsideratione distincta ab ea qua consi
derant ex parte aie. Eadem aũt rõ est quare nõ est pars
spãlis ⁊ corporibus aiatis aia itellectiua: q2 nõ est for-
ma mãlis: grã cuius imediate natura fecerit aliqḋ opus
⁊ dispõnes nãles: sz oẽs dispõnes corporis humani sũt
imediate ꝓpter aiam cogitatiuam que est forma dãs eẽ
corpori humão: ⁊ de istis sufficiẽter habet i de gñatiõe
aialium ⁊ in alijs libris nãlibus. Cõsiderãdum est ꝙ li-
bris prenominatis in quibus traduntur partes scie nãlis
annexi sunt quidã alij libelli Arist. ⁊ Auerroys. nam li-
ber de lineis indiuisibilibus annexus est. 6. libro physic.
in quo ostẽdit ꝙ nullũ ꝯtinuũ est cõpositũ ex indiuisibi-
libus. liber aũt Auerroys de suba orbis ãnexus est quo
dãmodo libro celi ⁊ mũdi. quãtũ ad pmũ ⁊ scõz: ⁊ aliq̃
liter. 8. physicoꝝ. liber aũt Arist. de ꝓprietatib⁹ elemẽ-
toꝝ aliqliter annexus est lib⁹ methcoroꝝ. ⁊ silr libellus
de inundatione nili: libellus aũt de coloribus annexus
est libro de sensu ⁊ sensato in quo agit de gñatiõib⁹ sensi
biliũ. liber aũt de physo⁹ quodãmodo annexus est libro
de aialibus q̃tuz ad illã partẽ in qua ꝯsiderat de parti
bus ⁊ dispõnibus corporis humani: ⁊ est illa scia multũ
ꝯueniẽs ad mobilẽ sciaz ⁊ ad vitã practicã: q2 cognosce
re mores hoiuz nãles: qḋ docet ibidẽ: multũ ꝯfert ad or
dinatã ꝯuersationẽ cũ hoibus: ⁊ ad debitũ regimẽ ipso
rũ hoiuz. sicẽ sciunt experti in illis: liber aũt de ꝓblema-
tibus quo ad magnã ei⁹ partez ꝯgregatus est ex multis
accñtibus nãlibus manifestis ad sensuz quoꝝ tamẽ cãe
sunt difficiles ⁊ occulte pertinẽt ad diuersas partes scie
prenoiatas: vt pticula de his que sunt circa vocẽ anne-
ctit quodãmõ ad 2m de aia. vbi ꝯsiderat de voce: ⁊ silr
particula de his que sunt circa tactũ quodãmodo anne
ctit. 2. de aia. vbi agit de actu: alie quoq3 alijs suo modo
sed de hoc nõ est plus ad presens. ⁊ scias ꝙ liber ille de
ꝓblematib⁹ cõiter inuenit corruptus ⁊ incorrectus ⁊ nõ
est multũ exposit⁹ ab aliquo noto aut famoso: ⁊ iõ pau
ci studẽt in eo: ⁊ pauciores intelligunt eum sufficienter:
quis multa ⁊ pulcherrima themata mirabilis delecta-
tionis sunt in eo congregata. vnde indubitanter si quis
illum librum bene corrigeret ⁊ exponeret competenter
multas ⁊ magnas grãs deberent ei reddere studiosi.

MUnus phie ẽ bñ viuere. Ista ꝓpositio ha
betur a Seneca i. 4. epistolarum. epla. 2.
vbi sic dicit. Quis dubitat mi Lucille ꝙ
deoꝝ imortalium munus eẽ ꝙviuim⁹ phi
ce. q. bñ viuimus: q. d. nullus: vult igitur
ꝙ munus philosophie est bñ viuere. Põt
autem ad pñs hec propositio quattuor modis declara
ri. Primo ex parte supreme perfectiõis humane que est
ipsius felicitas. Secundo ex parte bone intellectionis.
Tertio ex parte optime instructiõis. Quarto ex parte
recte actiõis. ¶ Prima ergo ratio sumet ex parte hu-
mãe felicitatis: ad cuius euidẽtiam suppono tria. primũ
est ꝙ felicem esse siue felicitas idem est quod bene viue-
re. ⁊ hoc habetur plene ab Aristo. in primo ethicorum.
vbi capit hec ⁊ supponit ex confessione omnium intelli
gentium quid nominis felicitatis. ⁊ hoc dicit his verbis
bene viuere aũt ⁊ bene operari idez existimãt ei qḋ est
esse felicẽ. 2. suppono ꝙ opatio hois nobilissima ⁊ per-
fectissima est eius felicitas: ⁊ hoc põt ꝓbari sic summũ
bonum hominis est eius felicitas. hanc concederet ois
intelligens ⁊ sane mẽtis: sed nobilissima ⁊ perfectissima
operatio hominis est eius summum bonuz: hoc proba
tur. nam sicut operationes proprie aliarum reꝝ sunt ea
rum bona vt operatio propria oculi est eius bonũ s. vi
dere: ⁊ operatio propria cultelli q̃ ẽ scindere ẽ eius bo-
num. siliter aũt ⁊ in alijs: sic operatio ꝓpria hois ẽ eius
bonum: ⁊ per consequens optima ⁊ nobilissima opatio
eius est nobilissimũ ipsius bonum. Sequitur ergo con-
clusio. s. ꝙ nobilissima operatio hominis ẽ ei⁹ felicitas.
3° suppono ꝙ nobilissima operatio hominis est munus
philosophie. i. aliquod ab ipsa phia causatũ: ⁊ hoc ꝓbo
sic: omnis operatio hois est ab aliqua: h pz ex. 2. ethico
rum. vbi ponitur generalis rõ virtutis ꝙ virtus est que

habentem perficit ⁊ eius opus bonum reddit: igitur no
bilissima operatio hominis debꝫ esse ab aliqua eius vir
tute immediate: aut igitur a virtute naturali .i. naturali
ter īexistente: aut a virtute acquisita: non est dicēdum ꝙ
a virtute naturali immediate: quia tunc omnes homi-
nes haberēt nobilissimā operationem humanam eo ꝙ
omnes cōicāt in virtutibus naturalibus debitis per se
homini: cuiꝰ tamē oppositum est manifestum in multis
que nō exercent nec potentia propinqua exercere pos-
sunt nobilissimam hoīs operationem. vt pꝫ in pueris ⁊
in paruis. Similiter ergo relinquitur ꝙ hmōi operatio
est a virtute morali aut īellectuali: quia nō sunt plures
virtutes proprie hominis ⁊ acquisite. vt pꝫ in .6. ethico-
rum. nō a virtute morali: quia virtus moralis est minus
nobilis virtute intellectuali: sicut appetitus qui est sub-
iectum virtutis moralis est minus nobilis intellectu in
quo sunt virtutes īellectuales. vt satis pꝫ ex .6°. ethico.
Relinquitur ergo ꝙ operatio nobilissima est a virtute
intellectuali: phīa autem est cōprehensio omnium virtu
tum īellectualium. vt pꝫ ex .6°. metaphysice. ⁊ in tracta
tu Algaçel: de diuisiōe phīe: sequit̄ ergo ꝙ operatio no
bilissima ipsius hominis est a philosophia: ⁊ hoc est idē
qḋ ipm̄ esse donum philosophie: ⁊ hec est tertia supposi
tio. ¶ Ex his suppositionibus tribus sic sillātur. Cuius
cunqꝫ donum seu munus est felicitas: eius munus est be
ne viuere: sed donum philosophie est felicitas. ergo ⁊c.
maior pꝫ ex pmā suppōne: ⁊ minor pꝫ ex aliis duobus.
nam felicitas est nobilissima operatio hominis. vt dicit
scḋa suppositio ⁊ nobilissima opatio est a philosophia
vt dicit tertia: quare videtur ꝙ donū seu munus philo-
sophie ē bene viuere: ⁊ hec est prima ratio. ¶ Scḋa ra
tio sumitur ex parte bone īellectiōis. ⁊ arguo sic. cuius-
cūqꝫ munus est bene intelligere eius munus est bene vi-
uere: sed philosophie munus est bn̄ intelligere. ergo ⁊c.
maior patet: quia intelligere est quoddam viuere: vt pa
tet .2. de anima. ⁊ .6. ethicoꝝ. ergo bene intelligere est be
ne viuere. Nam si simplr̄ ad simplr̄ ⁊ bene ad bene: ⁊ mi
nor patet. nam philosophia non est aliud ꝙ̄ omnes ha-
bitus intellectuales: vt patet partim .6. metaph. ⁊ par-
tim .6. ethicoꝝ. habitibus autem īellectualibus: perfi-
citur animus intellectiuus ad bene intelligēdum: vt osten
sum est .6. ethicoꝝ. ergo videtur ꝙ ab ipsa philosophia
bn̄ īelligere. quare ⁊c. ¶ Tertia ratio accipitur ex par
te optime instructionis sic: illius munus est bene viuere
qḋ oportuit mittere ad instruēdum ignaros: sed ipsam

philosophiam oportuit mittere ad instruēduꝫ ignaros:
quare ⁊c. maior patet. Nam homines ignari multum in
digent instrui ad bene viuēdum: vnde videmus omnes
philosophos morales ⁊ poetas qui ad hominum īstru
ctionē laborauerūt pcipere bn̄ viuere ⁊ dare documen
ta ad bene viuēdum. ⁊ hoc videtur in libris moralibus
Aristo. ⁊ Tulij: ⁊ Senece: ⁊ omnium aliorū: ꝓpter qḋ
⁊ in libello de sententijs phoꝝ dicit sic. Ede ⁊ bibe vt
bene viuas: nō viuas vt edas ⁊ bibas. ⁊ Seneca in de
copia verborū: id ⁊ agamus vt meliorem vitam ꝙ̄ vul-
gus ducamus. ⁊ idem 4° epistolarum ad lucillū episto-
la prima. oīa ad mores ⁊ ad sedādum rabiem affectuuꝫ
referre stude nō vt plus aliquid scias. sed vt melius: ⁊ sic
patet maior. ⁊ minor scribitur ab Aristo. i de morte sua
.s. ꝙ oportuit mittere phīam ad instruendum ignaros: ⁊
in libro de sentētijs phoꝝ sumptum est a platone lit-
teras insipienti animo tanꝙ̄ infirmo baculum corpori
ꝯuenire. ⁊ Seneca in de copia verborum. sapientia ani
mum informat ⁊ fabricat actiōes. regit vitam. disponit
agenda: ⁊ omittenda demonstrat: quare sequitur ꝙ do
num philosophie est bene viuere. ¶ Quarta ratio sumi
tur ex parte recte actiōis sic. cuius donū est actio recta
eius donum seu munus est bene viuere. nam actio recta
⁊ bene viuere sūt idem: vt patet ex .6. ethicoꝝ. sed mu-
nus philosophie est actio recta. probatio. dicit Seneca
4°. epistolarum. epistola 7ª. actio recta non erit nisi fue
rit voluntas recta: ab hoc enim ⁊ recta actio: ⁊ volun-
tas recta non erit nisi habitus animi fuerit bonus: ad
hoc enim volūtas: habitus enim mentis non erit nisi to
tius vite leges perceperit: ⁊ ꝙ de quocūqꝫ iudicandum
est nisi rectum ⁊ immutabile iudicauerit: constat autem
ꝙ iudicare certum ⁊ immutabile de quolibet: ⁊ totius
vite leges precipere est a philosophia: nam phīa est vni
uersi cause cognitio. vt dicit Algaçel in tractatu de diui
sione philosophie: ⁊ Robertus in suo tractatu de ortu
scientiarum. dicit ꝙ philosophia est humanarum diui-
narumqꝫ rerum cognitio cum studio bene viuendi con-
iuncta. ergo actio: ⁊ per consequens viuere est a philo-
sophia. vnde idem Seneca in de copia verboꝝ sic ait.
Scio neminem posse bene viuere sine sapientie studio:
⁊ Aristo. 6°. ethicorum. sicut sanitas facit sanum sic sa-
pientia felicem. Potes etiam assumere rationem ex par
te perfectissime delectationis: ⁊ ibi satis loqui de dele-
ctatione. Hec itaqꝫ ad commendationem philosophie
ad presens sint congregata.

¶ Questiones super libros physicoꝝ Aristotelis. Magistri Joannis Jandonis viri perspicacissimi. Incipiūt felicissime.

¶ Primi libri igitur questiōes hic primo incipiunt. I.

Circa istā primā partem phie naturalis: que traditur in libro physicorum. Primo potest queri: vtrū3 de rebus naturalibus possit esse scientia.
¶ Et arguitur primo ꝙ non: q2 de singularibus non est scientia.
T.c.35. primo posteriorum. ⁊ 7° metaphysice. Sed res naturales sunt
singulares cum sint materiales: vt p3 primo physicoꝝ.
T.c.42 ⁊ 7° metaphysice. ergo ⁊c̄. ¶ Scḋo sic. de sensibilibus
T.c.35. nō est scia. vt p3 primo posterioꝝ. ⁊ 2° ethi. Sed natura
T.c.24. lia sunt sensibilia. vt p3 in 2° de aia. ⁊ 2° huius. quare ⁊c̄.
¶ Tertio sic. illud de quo est sciētia. est impossibile aliter se habere. vt p3 primo posterioꝝ. ⁊ 2° ethi. S3 entia
nālia nō sunt impossibilia alr̄ se habere. Na3 entia na-
T.c.ii. turalia sunt mobilia. vt p3 in primo ⁊ scḋo huius. mobi
T.c.i. le aūt pōt aliter se habere: cū moueri sit aliter se habe-
T.c.73. re nunc ꝙ prius. vt p3 in 6° physi. quare ⁊c̄. ¶ Quarto
sic. illud de quo est sciētia d3 esse ingenitū ⁊ incorruptibile: s3 entia naturalia nō sunt ingenita ⁊ incorruptibilia. quare ⁊c̄. Maiorem scribit Aristo. 6° ethi. ⁊ ꝓbat eam sic. Scia ꝓprie ⁊ non sm̄ similitudinē dicta est de nō cōtingentibus aliter se habere. hanc declarat: q2 contingētia aliter se habere si fuerint remota latēt: vtrū sint aut nō sint. de talibus aūt constat non esse sciam: eo ꝙ scientia est habitus certus ⁊ firmus. igit̄ illa de quibus est scientia non sunt cōtingentia aliter se habere: ⁊ talia sunt necessaria: vt habet̄ scḋo perymenias. Et vlterius om-
T.c.i23. ne necessarium est eternu3. vt p3 in primo celi ⁊ mundi.
Omnia aūt eterna sunt ingenita ⁊ incorruptibilia. ergo de quibus est scia sunt ingenita ⁊ incorruptibilia. Et sic p3 maior: ⁊ minor est concessa ab oībus. nam ipsa naturalia habēt materiam qua possunt esse ⁊ nō esse: saltem oīa que sunt infra orbe3 lune. quare ⁊c̄. ¶ Quinto sic. de illo qḋ nō pōt mouere intellectū non est scientia: sed entia naturalia non possunt mouere intellectu3. quare ⁊c̄. maior p3. q2 cum sciētia sit habitus intellectualis. vt p3 in 6° ethi. op3 ꝙ illud de quo est scientia sit intelligibile: intelligibile aūt mouet intellectu3: vt sensibile mouet
sensum. vt p3 in 3° de aia. Sed minor probatur. q2 mo-
T.c.2. uens d3 esse nobilius moto. vt apparet ex 3° de anima.
T.c.i9. Et ꝓbat̄: q2 mouens in eo ꝙ mouens est actus vel ens
in actu: ⁊ mobile. vt sic est in potentia. vt p3 in 3° physi-
T.c.i7. coꝝ. Constat aute3 ꝙ actus est simpliciter nobilior po
T.c.i3. tentia. vt p3 9° metaphysice. Et confirmat̄ ista ratio. q2
cum optimū in aliquo genere est melius optimo in alio genere: tunc totum illud genus est melius toto illo genere. vt p3 in 3° thopicoꝝ. ⁊ est manifesta per exēplū. Nā cū optimus homo sit melior simplr̄ optimo asino: totū genus hominū est melius simpliciter toto genere asinorū. Similr̄ aūt ⁊ in alijs dicit̄ esse vera hec ꝓpositio ab illo qui visus est ea ad demōstrandū muscā esse meliorē celo. simplr̄ cu3 optimū huiꝰ generis ex illa dispositione in qua cōparat ad optimū alterius generis: h3 excellentiam simplr̄ respectu optimi alterius generis: nunc autē optimū in genere actuū ex dispositiōe: que est actus: melius est simplr̄ optimo in genere potentiaꝝ. vt deus ipse est melior simplr̄ potentia receptiua. Silr̄ aūt optimu3 in genere entiu3 actu simpliciter subsistentiu3: est melius simpliciter optimo in genere entiū i potētia receptiua. vt deus ē melior simpliciter optima potētia receptiua. ergo totū genus actuū respectu actus est melius simplr̄ toto genere potentiarū receptiuarū. Cum igit̄ motiuū intellectus sit ens actu respectu ipsiꝰ. sequit̄ ꝙ omne motiuum intellectus est simplr̄ honorabilius intellectu. Si igitur entia naturalia sint motiua intellectus: erunt simpliciter nobiliora ipso intellectu: qḋ est absurdum. ergo entia naturalia non sunt motiua intellectus. nec per cōsequens intelligibilia: quare de ipsis nō est scientia.

Oppositum arguit̄. auctoritate Aristo. qui tradit scientiā de rebus nālibus. Et arguit̄ ratione cōmuni: q2 entia naturalia sunt entia intelligibilia vniuersalia habētia partes ⁊ passiōes demōstrabiles de ipsis. vt satis patet exercitatis in phis. Hec aūt requirunt̄ ⁊ sufficiūt ad hoc ꝙ de aliquibus sit scientia: vt scribitur in primo posterioꝝ. quare ⁊c̄.

Ad questionē intelligendum est breuiter ꝙ per res naturales hic intelli
gimus res mobiles. Natura enim est principiu3 motus T.c.3.
⁊ quietis. scḋo huius. hec autem sunt animalia ⁊ plante ⁊ eorum partes: similr̄ aūt mineralia. s. lapides ⁊ metalla: amplius elementa ⁊ oīa corpora celestia. ¶ Ulterius considerandum ꝙ scientia proprie prout distinguit̄ contra alios habitus intellectuales est habitus conclusionis demonstrate ex proprijs ⁊ necessarijs principijs: ⁊ hoc habetur in 6° ethi. ⁊ primo posteriorum.

Tunc dico ad questionē ꝙ de rebꝰ nālibꝰ pōt esse scia: quia de quocūq3 pōt haberi habitꝰ certus ꝑ demōstrationē acq̄situs ex ꝓprijs ꝑncipijs: de tali pōt esse sciētia: ⁊ hoc est euidens ex dictis: s3 de rebus nālibus pōt haberi certus habitus per demonstrationē acquisitus ex ꝓprijs ꝑncipijs ⁊ necessarijs: sicut p3 inspiciēti libros Arist. ⁊ Auerroys: ⁊ aliorū nāliū phoꝝ. verbi gratia. Quecūq3 entia sunt corruptibilia illa entia hñt māꝫ: aut sunt in materia: s3 entia nālia sunt hmōi. q̄re ⁊c̄. Hec est demōstratio ex proprio ꝑncipio ⁊ necessario: ꝑncipio dico doctrine: ꝑ quā demonstrationē pōt acquiri certus habitus intellectualis perficiens ad verā cognitionē istius ↄclusiōis. Silr̄ ⁊ in alijs multis. quare ⁊c̄. ¶ Scḋo dico ꝙ scia nālis ē necessaria ad felicitate3 humanā quā hō pōt acquirere in hac vita: q2 illud sine quo hō nō pōt intelligere ꝑfecte substātias imateriales: ⁊ ꝑcipue ꝑmā substātia3 que est deus suppremus: ē necessariū ad felicitatē humanā: hoc p3. q2 i hmōi intellectiōe ꝑncipalr̄ ⁊ essentialiter cōsistit felicitas ipsius hoīs. vt dictū est ꝑmo. ⁊ 2° ethico. ⁊ 6° vbi dicit Aristo. ꝙ sicut sanitas facit sanū: sic sapiētia felicitatē: ⁊ per sapiētiā intelligit habitū intellectualē: quo perficit̄ intellectus ad cognitionē separatoꝝ precipue ipsius dei: sed sine naturalium entiū scia hō nō pōt intelligere substātias imāles: ⁊ ꝑcipue ipa3 ꝑmā que est deus. Nā intellectus humanus in intelligēdo depēdet ex fantasmatibus aliquo mō. Fantasmata aūt sunt simi
litudines respectu sensibiliū. vt p3 3° de aia. Spēs q̄dē3 T.c.3.
igit̄ in fantasmatibus intelligit̄: cū igit̄ subē imateriales nō sint sm̄ se sensibiles: nec s3 aliqua accidētia eis inherentia. vt p3 ex 8° phy. ⁊. i2. metaphy. sed solū sunt sensibiles sm̄ suos effectus quos ꝓducūt in substātijs corruptibilibꝰ: ⁊ ꝑcipue s3 motꝰ perpetuos corporꝝ celestiū: de istis aūt ↄsiderat scia nālis ⁊ nulla alia. g̃ sequitur ꝙ ipsa scia nālis ē necessaria ad felicitatē humanā. ¶ Et est cōsiderandū ꝙ ꝓprietates reꝝ nāliū quātū ad propositū spectat sunt duplices. Quedā enim sunt q̄ insunt rebus nālibus solū: vt in pluribus ⁊ in maiori pte tem-

poris ⁊ in maiori parte suppositoꝝ: ⁊ tamen in aliqui-
bus tpib⁹ ⁊ in aliquib⁹ idiuiduis deficiūt: vt hoiem ha
bere duas manus: ⁊ decē digitos in manib⁹ ꝯtingit vt i
pluribus: actū raro ⁊ vt in paucioribus cōtingit ꝙ non
hꝫ nisi vnā manū ⁊ quatuor digitos aut duos: silr pars
dextra fortior est vt in pluribus ꝙ̄ sinistra: tn̄ aliqn̄ con
tingit eas eē equales. i. eque fortē hr̄e sinistrā ⁊ dextraꝫ:
⁊ cōtingit aliqn̄ ꝙ sinistra sit fortior dextra quo ad mo-
tus exteriores: vt pꝫ ad sensuꝫ. Et de ipsis reb⁹ nālibus
ꝙ̄tū ad istas ꝓprietates est scia quā lincoñ. ꝓprie dictā
vocat que est cōprehēsio vel cōprehēsionis habitus ve
ritatis coꝝ que vt in plurib⁹ eodē mō se hn̄t. Alie sunt
ꝓprietates reꝝ nāliū que insunt ipsis reb⁹ nālib⁹ semꝑ:
⁊ ꝙ̄tū ad oīa idiuidua. vt humane speciei semꝑ ⁊ ī oīb⁹
indiuiduis ꝙ cōpetit susceptibilitas discipline ⁊ risibili-
tas: hoi. n. cōpetit semper aptitudo ad esse disciplinatū
⁊ omni igni ⁊ semꝑ cōpetit aptitudo ad eē sursuꝫ: ⁊ cor
pori celesti oī ⁊ semꝑ cōpetit moueri. ⁊ sic de aliꝗs. Et de
ipsis rebus nālib⁹ ꝙ̄tuꝫ ad tales ꝓprietates pōt eē scia.
quā dicit lincoñ. ꝓprijssime dictā que est cōprehēsio ve
ritatis alicui⁹ impossibilis aliter se hr̄e per cōprehen-
sionē siue cognitionē ꝓprie cause ꝗ̄ est ipossibilis aliter
se hr̄e. ¶ Et sic pꝫ. quid sit dicendū ad questionem.

Ad rationes in ꝯriū. ¶ Ad pmā q̄ ē de sin-
gularib⁹ ⁊c. veꝝ ē ſꝫ rōnes su
as ꝓprias singulares. ⁊ sic vere ꝓcedit ꝓbatio. Sꝫ de
singularib⁹. i. de reb⁹ que singulariter existūt sub rōnib⁹
Cō.8. vlibus ⁊ abstractis bn̄ est scia: ⁊ hoc sensit cōmē. i ꝓhe-
mio de aia. vbi dicit ꝙ diffinitiōes sunt reꝝ singulariuꝫ
existentiuꝫ extra aiam supple ſm rōnes vles quas facit
intellect⁹. Et ad minorē in qua dicif. entia nālia ⁊c. ve-
rū ē ſꝫ ꝙ existūt extra intellectū: tn̄ ſm ꝙ sunt in intelle
ctu: sic hn̄t esse vle: nihil eniꝫ ꝓhibet quin res idiuidua-
lis exn̄s in mā vlr intelligaf: ⁊ ſꝫ hoc de ipsis pōt habe
T.c.35. ri scia. vt pꝫ 7⁹ meta. ¶ Ad scōaꝫ que est de sensibilib⁹:
ad hoc dicūt aliqui ꝙ sensibile dicif dupl'r. Uno mō ab
actu sentiēdi. ⁊ sic de ipso nō est scia. Alio mō a potētia
sensitiua. sic de ipso pōt esse scientia. vt dicūt ⁊ capiunt
ab Arist. in p⁹ ⁊ 2⁹ poste. vbi vult ꝙ sensus bn̄ ē vlis. sen
tire aūt singularis. ¶ Sꝫ ꝯ hoc arguūt aliq: qꝛ potētia
T.c.4. organica nō pōt eē vlis. ⁊ hoc pꝫ. 3⁹ de aia. Sꝫ ois sen-
T.c.7. sus est potētia organica. vt pꝫ 3⁹ de aia. quare ⁊c. Iterū
cui⁹ est potētia ei⁹ est actus ⁊ econuerso. vt pꝫ in lib. de
sensu ⁊ sensato. si igif potētia sensitiua est vlis: silr actus
sentiēdi est vlis. ⁊ si actus sentiēdi est singularis: ⁊ potē-
tia sensitiua est singularis. ¶ Ad pmū posset respōderi
ꝙ vle dicif dupl'r. Uno mō dicif vle per abstractionē a
mā. Alio mō dicif vle per quādā idifferentiā ad plura.
Primo mō potētia organica nō est vlis sꝫ 2⁹ mō bene.
Nā potētia organica pōt esse idifferēs ad multa obie-
cta vt visus ad albū ⁊ ad nigruꝫ. ⁊ silr in aliꝗs. ¶ Sꝫ ꝯ
hoc obijcif. Nā sicut visus est idifferēs ad albū ⁊ ad ni
grū. silr videre qḋ est act⁹ visus ē idifferēs ad albū ⁊ ni
grū. Si. n. videre eēt determinatū ad albū: tūc nō cōtin
geret videre nigrū: ⁊ ecōuerso. Dicif ꝙ nō ē silr: qꝛ vn⁹
⁊ idē visus dicif respectu albi ⁊ nigri. sꝫ nō dicif eē vn⁹
⁊ idē numero actus vidēdi respectu albedinis ⁊ nigre-
dinis: imo forte nec vnus ſꝫ spēm spālissimā. ⁊ sic ꝓba-
biliter posset illa ꝯñsio sustineri. ¶ Ad aliud argumētū
cū dr̄. cui⁹ est potētia eius est actus. veꝝ est loquēdo de
potētia passiua subiectiue. Nā i subto eodē est potētia
passiua ⁊ eius actus: vt visus est visio ⁊ ecōuerso ſꝫ ob-
iectiue nō opꝫ ꝙ oino cuius est potentia eius sit actus:
⁊ eodē modo: potētia eniꝫ vna nūero ē susceptiua spe-
ciei albedinis ⁊ nigredinis. vt tenet ois doctrina. sꝫ non

est vnus actus numero: ⁊ silr visio albedinis ⁊ nigredi-
nis. quare sic nō valet. ¶ Aliter posset dici ad rōneꝫ il
lā pncipalē cū dicif. de sensibilibus ⁊c. Uerū est ſꝫ suas
rōnes singulares: ⁊ ſꝫ suū esse singulare: ita ꝙ scōꝫ ipm
esse singulare coꝝ sit scia aut ꝓpinquū pncipiū scie: sed
de ipsis sensibilibus ſm rōnes vles ⁊ esse vniuersale be
ne est scientia: ita ꝙ ipsa vniuersalis ratio coꝝ est scien-
tia eorū in aia humana. s. ipꝫ esse vniuersale est ipsa scia
vel propinquum principium substantie: ⁊ hoc sufficit.
¶ Ad aliam cū dicebaf. illud de quo est scientia ⁊c. Di-
co ꝙ si est sciētia ꝓprijssime dicta scibile dꝫ eē ipossibile
aliter se habere quantuꝫ ad ꝓprietates que habenf de
ipso: ita. s. ꝙ semper ⁊ in omni idiuiduo habeat ꝓprieta
tes illas. Si aūt sit sc̄a solū ꝓprie dicta: tūc sufficit ꝙ vt
in pluribus silr se hēat ꝙ̄tū ad tales ꝓprietates: vt di-
ctū fuit pus: nec est imaginādum ꝙ illud de quo est scia
nō possit aliter se habere. i. nō possit variari ſꝫ aliqḋ el
se. qꝛ hec est falsissima pro rebus nālibus: sꝫ est ipossibi-
le aliter se habere ꝙ̄tū ad pdicata que sciunf ꝓprijssime
de ipso: ita ꝙ ꝯclusio scibilis ē vera in omni hora. ⁊ sic
se habēt entia nālia ſꝫ rōnes vniuersales: qm̄ scia hui⁹
cōclusiōis est perpetue veritatis: omnis hō est percepti
bilis discipline: ⁊ omnis ignis est aptus eē sursuꝫ: sꝫ nō
hec. ois homo speculaf actu: nec omnis ignis est actu
sursuꝫ simpl'r. ¶ Dicimus igif vno sermōe ꝙ entia nā-
lia sunt possibilia aliter se habere ꝙ̄tū ad accidētia se-
pabilia ⁊ ſꝫ ista trāsmutanf: sꝫ ꝙ̄tū ad pdicata se habē
tia semꝑ q̄ de eis demōstranf sunt impossibilia aliter se
hr̄e: ita ꝙ ꝯclusio q̄ de eis formaf ē perpetue v̄itatis: ⁊
hoc mō itelligit lincoñ. in pmo poste. ⁊ ſꝫ talia acciden
tia ꝑ se ⁊ ꝓprie nō sit trāsmutatio respectu nāliū. Ignis
enim manens ignis nunꝙ̄ transmutatur de aptitudine
essendi sursum ad carentiam istius aptitudinis: similiter
hō manēs hō nunꝙ̄ transmutaf de risibilitate ad caren
tiam risibilitatis. ⁊ hec est perfecta solutio illius rōnis.
¶ Ad aliā cū dicebaf. illud de quo est scia ⁊c. pōt dici ꝙ
verū est ſꝫ spēm: sed nō oꝫ ꝙ sit igenitū ⁊ icorruptibi-
le ſm idiuiduū. ⁊ sic est de reb⁹ nālib⁹. scōꝫ. n. spēm sunt
eterne ⁊ igenerabiles: vt satis pꝫ in 2⁹ de gn̄atiōe. ⁊ 2⁹ de T.c.70
aia. ¶ Sed h dubitaret aliquis qḋ itelligit hic ꝑ spēm T.c.34
ſꝫ quā entia nālia sūt igenita ⁊ icorruptibilia. cū. n. spēs
⁊ forma sunt idē. aut illa spēs ē forma i aia: aut forma
extra aiam. Si sit forma extra aiaꝫ: aut est idiuidualis:
aut sepata ab idiuiduis. Si sepata ab idiuiduis hec est
opi͛o Plato. quā Arist. reprobat. 7. metaphy. Si vero
sit in idiuiduis: aut est eadē forma subalis cū formis idi
uiduoꝝ: aut alia. Si alia hoc est ꝯ cōem doctrinā i q̄ te
nef ꝙ vni⁹ idiuidui nō sint plures forme subales. Si sit
eadē cū forma subali idiuidui si corrūpaf: ⁊ illa species
corrūperef. ⁊ sic nō eēnt igenita ⁊ icorruptibilia. Si for
ma i aia: tūc ē dicere ꝙ ipa entia nālia sint igenita ⁊ icor
ruptibilia ⁊ eterna ꝙ̄tū ad formā i aia. ⁊ hoc videf ipos
sibile: qꝛ forma rei nālis in aia: nō est aliud ꝙ̄ eius spēs
intelligibilis: vt oēs ꝯcedūt. spēs aūt itelligibilis nō est
ꝑpetua ⁊ in itellectu vna nūero ⁊ eadē. imo gn̄af ⁊ cor
rūpif ſꝫ gn̄ationē ⁊ corruptionē fantasmatis seu itētio
nis imaginātis. vt vult Comē. in 3⁹ de aia. vbi dic̄ ꝙ itel Cō.30.
lecta vlia sūt colligata cū itētiōib⁹ imaginatis: ⁊ corru
pta ꝑ corruptionē coꝝ. ¶ Ad h dicūt aliq ꝙ cū dice-
baf entia nālia sūt igenita ⁊ icorruptibilia ſꝫ spēꝫ ibi in
telligif spēs ꝓ for͛ q̄ ē extra aiaꝫ q̄ ē eadem subalr cum
formis idiuiduoꝝ. Et cū dr̄ ꝙ forme idiuiduoꝝ corrū- T.c.27.
punf: dicūt ꝙ veꝝ ē ꝑ accñs. vt capiūt ex. 7. meta. dicūt
tn̄ ꝙ ipa for͛ est igenita ⁊ icorruptibilis ꝑ se. ⁊ ita nō re
pugnat gn̄abile ⁊ corruptibile ꝑ accñs: ⁊ igenitū ⁊ icor

ruptibile per se. ¶ Sꝫ hoc nõ stat. qꝛ cuicũqꝫ simplr ꝛ
indiuidualr iest vnũ oppositoꝝ p se: eidẽ simul nõ inest
alteꝝ per accñs: hanc ↄcederet ois hõ nõ hñs itellectũ
depꝛauatũ. Si igit forma subalis rei nālis ẽ icoꝛrupti-
bilis per se ipsa simul nõ est coꝛruptibilis p accñs cũ sit
simplex. ¶ Itẽ Arist. in fine. 10. meta. demrat ꝙ nihil est
T.c.26. coꝛruptibile p accñs: imo coꝛruptibile p se iest cuicũqꝫ:
ꝛ idẽ aperte cõmẽ. vult ibidẽ. ꝛ de h̃ fuit lõgioꝛ sermo.
s. in qõne de gñatiõe. alias in sophismate de gñe forme
subalis: vbi oñsũ fuit ꝛ defensũ ꝙ forma subalis est p
se ꝛ pmo gñabilis. ¶ Alij alr euadũt ꝛ dicũt ꝙ p illaꝫ
spẽꝫ sm quã entia nālia sunt ingenita ꝛ icoꝛruptibilia:
dꝫ itelligi forma in aia. s. spẽs itelligibilis. hec. n. nõ ẽ ge
nerabilis nec coꝛruptibilis ꝓpẽ ꝛ p se: cũ gñatio ꝛ coꝛ-
ruptio ꝓpẽ dicta sit trãsmutatio ſꝫ subaꝫ. ꝛ hec spẽs nõ
ẽ suba ſꝫ accñs. ¶ Sꝫ h̃ videt eẽ debile. Nã silr posset
dici ꝙ sit hõ ingñabilis ꝛ icoꝛruptibilis ſꝫ albedinẽ: eo
ꝙ albedo cũ sit accñs nõ ꝓpẽ gñatur nec coꝛrũpit. Ite
rũ spẽs itelligibilis est qd extrinsecũ ab ipsa re nāli cui⁹
est spẽs: ꝛ iõ nõ est ꝓpẽ dictũ ꝙ ſꝫ eã res nālis sit incoꝛ
ruptibilis: iõ põt aliter dici ad pñs sic dicebã ꝙ res nā-
lis bñ ẽ coꝛruptibilis ꝛ genita ſꝫ idiuiduũ: ſꝫ est igenita
ꝛ incoꝛruptibilis ſꝫ spẽꝫ h̃ est sm formã vlẽꝫ. Sꝫ ipsam
formã nālẽ eẽ igenitã ꝛ icoꝛruptibilẽ põt itelligi duplr.
Uno⁹ ꝙ nullo modo generet: nec tota: nec ſꝫ aliquã sui
partẽ. Silr ẽt ꝙ nõ coꝛrũpat: ꝛ sic celũ dicit eẽ igenitũ:
vt demõstratũ ẽ in. 8. phy. ꝛ pmo celi ꝛ mũdi. qꝛ nec ipꝫ
totũ: nec eius pars integralis: nec subiectiua generat ꝛ
coꝛrũpit: nec simul: nec ſꝫ successionẽ. Alio⁹ põt itelligi
formã nālẽꝫ esse ingenitã ꝛ incoꝛruptibilẽ: qꝛ ipsa nõ ge
neraf vnꝗ̃ tota simul: nec ẽt coꝛrumpit tota simul sm
oẽs suas partes subiectiuas: sed solũ successiue: quẽad-
modũ aliqõ elemẽtũ nunꝗ̃ coꝛrũpit simul totũ quo ad
oẽs suas partes ꝗ̃titatiuas. ꝛ hoc mõ sine dubio spẽs
rei naturalis est ingenita ꝛ icoꝛruptibilis. nunꝗ̃. n. oẽs
forme humane gñant simul ad quas mã sit in potẽtia:
nec oẽs simul coꝛrũpunt: sed successiue est gñatio vnius
T.c.53. post aliã in infinitũ sm circulũ. vt est ostẽsuꝫ in 2⁹ de ge-
neratione. silr ꝛ in alijs. indiuiduũ sũt qõ nõ hꝫ partes
subiectiuas coꝛrũpit ꝛ generat sil' totũ ſꝫ suã formã in-
diuidualẽ: ꝛ ille modus essendi igenitũ ꝛ incoꝛruptibile
bene sufficit ad hoc ꝙ de aliquo sit scientia.
¶ Ad aliã cũ dicebat. illud de quo ẽ scia põt mouere in-
tellectũ ꝛc. Hic videt ꝙ qdã doctoꝛ hui⁹ tẽpoꝛis qui ꝓ-
bauit muscã simplr eẽ nobilioꝛẽ celo: nõ posset istã rõ-
nem dissoluere sic deductam: vt deducebat in arguẽdo:
ipse. n. cõcedit: imo ꝓ pn⁹ assumit ꝙ cũ optimũ i aliquo
genere ſꝫ dispõnẽ in qua cõparat ad optimũ in alio ge
nere est simplr melius optimo alteri⁹ generis: tũc totum
illud genus ẽ simplr meli⁹ alio toto genere. ꝛ h̃ vult ve
rũ esse: tũc deducat vt prius ꝛ apparebit resolubiliter cõ
cludi: vel ꝙ lapis est simplr melioꝛ itellectu: vel ꝙ lapis
nõ ẽ ens actu potẽs mouere itellectũ aliquo mõ ad in-
tellectionẽ. q̃re ꝛc. ¶ Sꝫ quid dicem⁹ ad illã rationeꝫ:
possumus dicere: sicut dicebat in 2⁹ de aia. tractans de
sensu agẽte ꝙ illa ꝓpositio veritateꝫ hꝫ in specieb⁹ spe-
cialissimis eiusdẽ generis ꝓprie dicti: ꝛ forte i generib⁹
cõtẽtis sub aliquo genere ꝓpo ꝛ vniuoco ei ſꝫ ꝙ dictũ
fuit ibidẽ: sed in equiuocis aut analogis oib⁹ istis supio
rib⁹ ꝛ iferioꝛib⁹ nõ ẽ necessariũ: nũc aũt act⁹ ꝛ res actu
sunt quedã equiuoca vel analoga cõia istis iferioꝛib⁹ ꝛ
superioꝛib⁹ entibus: ꝛ ideo nõ oꝫ ꝙ si optimus actus sit
nobilioꝛ optima potẽtia ꝙ oiſ act⁹ sit nobilioꝛ omni po
tentia: nobilioꝛ dico simplr ꝛ absolute. poterit igit res
nālis mouere intellectũ mediãte suo fantasmate vna cũ
intellectu agente: vt cõiter dr: ꝛ tñ nõ ẽ simplr nobilioꝛ
intellectu. Et cũ dr mouẽs ẽ nobili⁹ moto: ꝛ agẽs ẽ no-
bilius patiẽte. Põt dici ꝙ veꝝ ẽ de virtute ꝓpria: ſꝫ cũ
mouet in virtute alteri⁹ nõ oꝫ: nũc aũt fantasma nõ mo
uet intellectũ nisi in v̾tute q̃ est itellect⁹ agẽs. vt hꝫ vide
ri 3⁹ de aia. ¶ Sꝫ ↄ̃ istã solutionẽ posset rõnabiliter du
bitari quid itelligit per agens v̾tute ꝓpria. Nam si per
agens virtute ꝓpria itelligit tale agẽs qõ in eẽ suo ꝛ in
sua virtute a nullo depẽdet: tũc nõ est nisi vnũ solũ tale
agens in toto vniuerso. s. ipse deus: ꝛ tũc ex ista ꝓpõne:
semp agens est pstanti⁹ patiẽte: nihil poterit cõcludi de
ipso intellectu agẽte: nisi quis diceret ꝙ ipse intellectus
agẽs est ipse de⁹: qõ est ↄ̃ Arist. ꝛ Cõmẽ. ſꝫ coꝝ exposi-
tionẽ. Si aũt per agẽs virtute ꝓpria itelligat omne qõ
agit per nãꝫ suã ꝛ formã: ꝗuiſ nõ agit sñ quocũqꝫ alio:
sicut celũ diceret agere p formã ꝓpriã in ista interioꝛa:
si nõ agat sine suo motoꝛe: tunc fantasma rei nãlis mul
tum bñ videt esse agẽs v̾tute ꝓpria: ꝛ si nõ agat sine pre
sentia ꝛ v̾tute itellectus agẽtis. hoc. n. nõ obstãte. tamẽ
agit aliquo mõ per formã suã: aut poneret agẽs solũ p
accidẽs: qõ multi negãt. ꝗ̃ fantasma ẽ agẽs in intellectu
virtute ꝓpria licꝫ nõ sine intellectu agente. ꝛ sic si omne
agens virtute ꝓpria est simplr nobili⁹ suo patiente: tũc
redit ꝙ fantasma rei nālis est simplr nobilius itellectu
humano: qõ est ridiculũ: ꝛ ideo illa solutio nõ ẽ sufficiẽs.
¶ Propter qõ ad pñs dico alr saluo melioꝛi iudicio:
ꝙ agẽs bñ est pstãtius patiẽte ſꝫ ꝙ patiẽs ẽ: ſꝫ nõ oꝫ ꝙ
oẽ agens q̃lrcũqꝫ sit agẽs sit nobili⁹ patiẽte ipso simplr:
qꝛ poſe est ꝙ ipm patiẽs hẽat aliã opationẽ nobilioꝛeꝫ
ꝗ̃ sit recipe ab illo agẽte ꝛ ꝗ̃ sit nobilissima opatio illi-
us agẽtis: ꝛ ita ẽ in ꝓposito. fantasma. n. rei nālis bene
agit spũaliter in itellectũ iprimẽdo ei spẽꝫ repñtãtem
ipaꝫ rẽ ꝛ itellect⁹ eã recipit: ꝛ ſꝫ hoc fantasma ẽ quodã
mõ nobili⁹ itellectu: ꝛ itellectus eaꝫ recipit: tñ intellect⁹
hꝫ aliã opationẽ nobilioꝛẽ. s. intelligere: quã nõ recipit
cõplete ab ipo fantasmate: ſꝫ forte ab itellectu agẽte: ꝛ
hec operatio ẽ nobilioꝛ quacũqꝫ opatiõe fantasmatis:
vt oẽs ↄcedũt: ꝛ iõ remanet ꝙ intellectus est simplr no
bilioꝛ ꝗ̃ fantasma: qꝛ nobilitaſ simpliciter cuiuscũqꝫ rei
dꝫ attẽdi ex ei⁹ perfectissima ꝛ nobilissima opatiõe. De
hoc aũt videbit amplius in questiõe de intellectu agen
te: sed ad presens tanta sufficiunt. Qõ. II.

Onsequẽter q̃rit de subo scie nālis. Utrꝫ
ens mobile vel coꝛp⁹ mobile sit subiectũ
. i. obiectũ ei⁹. ¶ Arguit p⁹ ꝙ nõ: qꝛ tũc
ptes ei⁹ essent subiecta i ptib⁹ scie nālis.
hoc ẽ falsuꝫ. ꝗ̃ ꝛ pmũ: falsitas ↄñtis ẽ de
se nota. Nã aia ẽ subꝫ i scia de aia cũ ab
ea ititulet: ꝛ tñ ipa aia nõ ẽ aliq̃ ps subiectiua entis mo
bilis nec coꝛpis mobilis: cũ ipa nõ mouet p se: sic pꝫ in
3⁹ de aia. ꝛ pcipue aia itellectiua q̃ ẽ incoꝛpea. ꝛ pꝫ ↄña. T.c.6.
qꝛ sic totũ ad totũ: ita pars ad ptẽ. ¶ Itẽ 2⁹ subꝫ vnius
scie dꝫ eẽ vni⁹ rõnis. vt pꝫ p⁹ poste. Una. n. scia ẽ q̃ vni⁹
gñis subti ẽ. Sꝫ scia nālis ẽ vna scia cũ distiguat ꝛ nũc-
ret ↄ̃ a'ias ptes phie. vt pꝫ. i 6⁹ meta. ipꝫ. n. ens mobile T.c.2.
vel coꝛp⁹ mobile nõ ẽ vni⁹ rõnis nec vnũ gen⁹. Nã gña
bile ꝛ ꝑpetuũ nõ sunt vni⁹ gñis. vt pꝫ. 10. meta. mõ ens T.c.26.
mobile ꝛ coꝛp⁹ mobile cõe ẽ coꝛpib⁹ celestib⁹ q̃ sũt ꝑpe
tua. vt pꝫ p⁹ celi ꝛ mũdi. ꝛ ẽ ẽt cõe istis iferioꝛib⁹ q̃ sunt T.c.20.
coꝛruptibilia. vt pꝫ ad sensuꝫ. q̃re ꝛc. ¶ Itẽ 3⁹ equocuꝫ
nõ ẽ subꝫ i aliq̃ scia. vt vult Ari. ꝛ Cõm. i 4⁹ meta. Nũc T.c.2.
aũt ens mobile ẽ equocũ cũ icludat equocũ. s. ens qõ ẽ
equocũ ſꝫ poꝛphyriũ. q̃re ꝛc. ¶ Itẽ 4⁹ ens per accñs
non ẽ subꝫ in aliq̃ scia cũ de eo nõ possit eẽ scia. 6⁹ meta. T.c.
ſꝫ ipꝫ coꝛp⁹ mobile ẽ ens p accñs cũ mobilitas accidit

ipsi corpori. ¶ Itē 5° oē subiectū scie ꝺʒ habere aliquā
passionē pmā. vt habet p° poste. Sʒ ens mobile nullāʒ
hʒ ꝓpriā passionē: vel si hʒ dicas eā. ḡ rc̄. ¶ Itē 6° ens
qescibile nō ē subiectū in ista scia. ḡ nec ens mobile. aña
est cōcessuʒ ab oib⁹: ⁊ tʒ ꝯña. qꝛ nā ē pncipiū mot⁹ ⁊ qe
tis. ergo qua rōne ens mobile est subiectū in scia nāli. sic
⁊ ens quiescibile. Et confirmat. qꝛ oppositoꝝ est eadēʒ
scia. sed mobile ⁊ quiescibile sunt opposita. q̄re rc̄.
¶ Oppositum arguitur ex cōi dicto. Naʒ cōiter dicit φ
scientia naturalis distinguit fm distinctionem entis mo
bilis vel corporis mobilis. quare rc̄.

De ista questione

est diuersitas īter expositores Arist. antiquior. n. expositor ē sctūs Thomas q̄ putat fuisse melior inter latinos. Dixit. n. φ ens mobile ē h̄ subm: sʒ non
ꝓbat expꝑsse multū: nec soluit argumēta facta i ꝯrīū sal-
tē i sua expōne sup hūc librū. qꝛ forte nō videbat ei dif-
ficultas in hoc: nec erat fortassis reuocatū i dubiū i suo
tpe. Dicit tñ cū hoc φ corpus mobile nō ē subʒ scie nā-
lis: qꝺ ꝓbat. qꝛ nulla scia demōstrat suū subiectū. vt hꝫ
T.c.32. primo poste. Sʒ i 6° hui⁹ ondit φ oē mobile ē corpus.
quare rc̄. Ex hoc aūt posset aliquis sic arguere: aut cor
pus mobile est h̄ subiectū: aut ens mobile: p diuisionem
cōcessaʒ. Sed corpus mobile nō ē hic subiectū. q̄re rc̄.
¶ Sʒ q̄cq̄d sit de ista ꝯclusiōe mihi vr̄ φ iste hō salua
pace ⁊ reuerētia adducat rōnē isufficientē. nō. n. idē est
corp⁹ ⁊ corpus mobile oio. Vñ lʒ ꝓbet in 6° hui⁹ φ oē
mobile ē corp⁹: nō ꝓpter hoc ꝓbat ibi φ oē mobile sit
corpus mobile. ⁊ sic q̄ poneret corp⁹ mobile hic eē sub-
iectū nō est ꝯ se φ hec scia ꝓbaret suū subiectū eē. Item
videt differre ꝓbare φ oē mobile ē corp⁹ mobile: ⁊ ꝓ-
bare corp⁹ mobile esse: ⁊ pōt alicui esse maīfestū φ cor
pus mobile est: cui nō est manifestū aut certū φ oē mo-
bile sit corp⁹: imo aliq̄ negarēt istā φ oē mobile sit cor-
pus. s. illi q̄ dicunt angelos moueri: qui tñ oio cōcederēt
istā sine dubio: corpus mobile est. ¶ Itē q̄uia subʒ scie
nō demonstrat eē: tñ in aliqua scia ipm bene pōt ꝓbari
de aliquib⁹ suis spēb⁹: de q̄bus est occultū: vel ō aliquo
alio de quo est aliquo mō icertū φ ei adueniat. sicut do-
cet lincoñ. in 2° poste. vbi sic dicit φ ois scia accipit suuʒ
subiectū eē simpl'r: vt metaphyca ens: ⁊ geometria ma-
gnitudinē. Verūtñ de his que sub subo sunt nō accipit
semp: qm̄ sunt sub illo: imo ꝓbat subiectū ipm de spēb⁹
que sunt sub ipso. hec sunt v̄ba eius. ⁊ pari rōne pōt q̄ri
subiectū de aliquo ptinēte ad illā sciam: cum nō sit de. 1°
notū. vnde q̄uia aliquis poneret corpus eē subm i aliq̄
scia: nō esset incōueniēs ipm ꝓbari de aliquo ꝯsiderato
in illa scia. vtputa de mobili demōstrando φ oē mobile
esset corpus: nec pro tāto ꝓbatur corpus mobile esse.
⁊ sic multum deficit rō illius expositoris. vt videtur.

Alius expositor

s. dñs Egidi⁹ dic̄ φ ipse nō itelligit illā positionē φ ens mobile sit subiectū i nāli phia. imo arguit ꝯ h̄
pncipalr duab⁹ rōib⁹. Pria ē hec. qꝛ si sic sequeret φ nā-
lis scia eēt subalternata metaphice: qꝺ statiʒ pʒ esse fal
suʒ ⁊ ipole: cū sint diuerse ptes phie pncipales. ꝯña de-
clarat. qꝛ illa scia subalternat alteri: cui⁹ subiectū inclu-
dit subiectū alterius cū ꝯditiōe accidētali: q̄ nō fluit ex
pncipiis propriis illius subiecti cui addit: vt pspectiua
subalternat geometrie: eo φ linea visualis que est subʒ
perspectiue addit supra lineā: quā cōsiderat geometria:
cōditionē accidētale: que nō fluit nec orit ex ꝓpriis pn
cipiis ipsi⁹ linee. s. visualitatē: silr ⁊ in aliis: nūc aūt ens
est subiectuʒ meta. vt pʒ. 4. meta. ⁊ ens mobile includit
T.c.p. ens cū cōditione accidētali que non orit ex ꝓpriis pnci

piis entis sʒ φ ens. s. mobilitate. ¶ Item si ens mobile
esset subiectū hic tūc nālis scia esset pars meta. qꝺ pʒ eē
falsuʒ cū sint diuerse ptes pncipales phie. ⁊ ꝓbat ꝯñaʒ.
qꝛ ad ipaʒ metaphysicā nō solū ptinet cōsiderare ipsuʒ
ens: sʒ pmas partes entis. vt pʒ in meta^{ca}. nūc autē ens
mobile est vna de pmis ptib⁹ entis. ens. n. nō ꝯhit ad su
as partes per differentias cū sit analogū: sed per diuer
sos modos essendi: nunc autem est mobile est quidam
modus essendi. quare rc̄. ¶ Et per istas rōnes dicit ex
positor ille φ corpus mobile est subm in ista scia.

Alii vero dicunt

aliter ⁊ dicūt φ corp⁹ mobile nō ē subm hic
sʒ magis ens mobile: qꝺ ꝓbant p rōnes similes pdictis
rōnib⁹: qꝛ sic sequeret φ nālis scia eēt subalternata geo
metrie: eo φ geometria ꝯsiderat corp⁹ absolute. Corp⁹
aūt mobile includit cōditionē accidētalē supra ipʒ cor
pus mobile: ⁊ sic nālis subalternat geometrie: qꝺ ē icō-
ueniens. ¶ Itē aliqui sic arguūt. Si nālis ꝯsiderat cor-
pus mobile: tunc geometria est pars scie nālis: qꝺ ē ab-
surdū. ⁊ ꝓbat ꝯña. qꝛ eiusdē scie est ꝯsiderare totū ⁊ ei⁹
partes. vñ cū corpus sit pars quedā hui⁹ φ dico corp⁹
mobile ⁊ ipsa geometria cōsiderat corpus ipsa vtiq; est
pars scie nālis. ¶ Et tūc ipi volūt soluere ad rōes dñi
Egidii. ¶ Ad cuius euidētiā capiūt φ hoc totum ens
mobile nō dicit diuersas rōnes. i. non significat illud qꝺ
significat sub diuersis ratiōibus: ita φ ens significet sub
vna rōne ⁊ mobile sub alia rōne: sed totū sub vna rōne
s. mobilis: ⁊ iō nō ē ibi additio vni⁹ ad aliud sicut suppo
nebat pma rō. quare rc̄. Et credo φ ipsi cogunt hoc di
cere. s. φ ens mobile nō iportat diuersas rōnes ꝑꝑ solo
nē vnius rōnis qua arguit φ genus pdicat de oria p se.
¶ Arguit. n. sic. ista est vera p se. rōnale est ens. aut er-
go accipit ibi ens ꝓ rōe ꝯ° distincta a rōne sube ⁊ accñtis
aut ꝓ rōne sube: aut pro accñte: aut ꝓ ipsomet rōnali:
vt sit sensus. rōnale ē ens. i. ratiōale est rōnale. nō pmo⁹
qꝛ ens nō ē vni⁹ rōis. vt pʒ i 4° meta. ⁊ i porphyrio. nec T.c.2.
2° mō. qꝛ tūc genus pdicaret de oria per se. nec 3° mō. qꝛ
constat φ rōnale non est accñs. ḡ relinquit. 4° mō. s. φ
ens pdicat de rōnali p rōneʒ ꝓpriā ipsi⁹ rōnalis: ⁊ pari
rōne de vno genere p rōneʒ ꝓpriaʒ vniuscuiusq;. ⁊ sic ad
ditū vnicuiq; non dic̄ aliā rōnē ab eo: vt dicēdo hō ens
ly ens nō dicit aliā rōnē q̄ rōnē hois: sic est in ꝓposito
ens mobile non dicit ibi aliquā aliā rationeʒ q̄ mobile T.c.3.
nec sub alia rōne. ⁊ hoc dicūt fuisse intētio Arist. in 4°
meta. vbi sic ait. ⁊ nō diuersuʒ aliq̄d dicit fʒ dictionē re
petitam. idem. n. est ens homo ⁊ homo ⁊ vnus homo.
¶ Sʒ mihi videt φ isti dificiūt quātū ad duo. p° q̄tū ad
illas rationes de corpe q̄s adducūt. Nā corp⁹ potest ac
cipi dupl'r. Vno° pro trina dimēsione. ⁊ sic ē i genere q̄ti
tatis: ⁊ hoc mō non ponit i subo scie nālis. ⁊ sic ꝓcedūt
ille rationes. Alio° accipit corp⁹ pro suba subiecta tri-
ne dimēsioni. ⁊ hoc modo intelligit cū dr̄ corpus mobi
le est subm i scia nāli: ⁊ sic ille rationes nihil valēt ꝯ egi
diū q̄uis forte nec ipe bene demonstret conclusionē suā
vt videbit. Scd̄o peccāt isti vltimi vt credo in h̄ φ di-
cūt φ ens mobile nullo modo iportat diuersas rōnes:
sʒ vnā rē sub eadē ratione. ⁊ hoc ad psens nō credo ꝑꝑ
duo. Prio. qꝛ si sic eēt tūc nullus ꝓprie ⁊ phyce loquen
do deberet dicere subʒ scie nālis esse ens mobile: cuius
tñ oppositū ipsi tenēt. Et ꝯña ꝓbat. qꝛ postq̄ dicendo
ens mobile. ibi ly ens nō hʒ alia rationē intelligendi ⁊
significādi q̄ mobile: superflue ⁊ oino inutiliter ponit:
immo tātuʒ valeret dicere φ mobile esset subm scientie
nālis: ⁊ multo meli⁹ esset: qꝛ sicut natura nō facit p plu-
ra qꝺ eque bñ pōt facere per vnū. silr ars dʒ se habere.

vnde linconieñ in pmo posterioꝝ.dicit q mos physico
rū est ponere verba que magis sunt ad rez ptinētia:nec
vtunt pluribus instrumētis qđ pñt vno facere:si igit idē
sub cadez rōne intelligeret per mobile τ p ens mobile:
ita q nihil differt:nisi solū fm hanc vocē ens:inutiliter
τ superflue poneret ens in expssione subiecti scie nālis:
τ fieret pluribus vocib⁹ τ istrumētis qđ eque bene pōt
Cōm.p° fieri vno. Et amplius Cōmē.dicit sup pmū phy. q no-
mina sinoia nō visitant in scia demōstratiua:qre mihi vi
det incōueniēs esse q dicendo ens mobile:ipm ens nul
lā aliam rationē significat q mobile. Et iterū ppter ali
ud qñcunqꝫ per aliquē terminū intelligimus aliquid de
pmario intellectu sub aliqua rōne:illud idē sub cadē ra
tione intelligit per ipz cuicūqꝫ addat si nō sit determina
tio distrahens q facit oppositionē in addito. vt dicēdo
homo mortuus hunc recipio p vera ad presens: nunc
aūt per ipm ens fm se sumptū intelligit suba sub ratiōe
sube prime τ pncipalr vt oēs cōcedūt:vnde cuicūqꝫ ad-
dat hoc intelligit cū nō sit determinatio distrahēs: aut
que non posset stare cū suba:rōnabile videt q oz intelli
gere ipsam subaz cū qua stat:aut q mobile nō est deter
minatio distrahēs:imo stat cū suba. Ideo cuz dico ens
mobile oz per ipm ens intelligi substātia mobilis: vt sit
idem dicere ens mobile τ substātia mobilis. Nec valēt
motiua illoꝝ:cū.n.p° dicūt q dicēdo rōnale est ens ibi
ly ens pdicat de ipso rōnali vt stat sub eius rōne: h vi-
det oio incōueniēs:qꝛ termin⁹ nō pdicat nisi illud qđ si
gnificat. Modo hoc nomē ens nō significat rōnale sub
T.c.14. ppria rōne rōnalis.sicut pz per phm.5.meta.vbi enume
rat oia significata hui⁹ analogi:ens.τ nūq posuit ibi ra
tionale.cū ergo querit qđ dicit ibi ly ens cū dicit rōna-
le ē ens.dico q ibi sumit p suba.τ cū dicis tu.q gen⁹ pre
dicat de dria p se.ergo ꝯcedo: sz nō sic p se ppriissime si-
cut pdicat de spē:tñ pdicat p se fz q per se distinguit ꝯ
per accidēs. Nec vnq negauit hoc Arist. nec i 3° meta.
nec in 6° thopi.hoc aūt discutere ptinet ad aliā scientiaz
.s.ad logicā τ metaphy.tñ ad pñs adduco vnā rōnē ta
lem:oē q est aial per suā formā est aial per se: sz rōnale
est aial per suā formā.ergo rōnale est animal per se : ma-
T.c.14. iorē capio a Cōmē.5.meta.caplo de scđo se.vbi dicit. q
omne qđ est aliqđ fz formā est illud per se fm veꝝ mo-
dum. Et minor est euidēs.rōnale.n.est aial per suā for-
mā substātialē.de hoc nō plus ad pñs. ¶ Ad auctori-
tatē Arist.dico q nō dicit Arist. q dicēdo ens hō q ly
ens nō differt rōne ab hoīe:sz bn̄ dicit q ens hō. τ hō di
cunt aliqđ aliud.i.aliquā aliā rē fz dictionē repetitam.
vn̄ bene volo q hec dictio hō repetita dicēdo ens hō:
τ hō nō dic aliq aliā rē:nūq tñ ex hoc habet q ens hō
solū dicit vnā rōnē: τ q hec sit itētio Ari. pz diligenter
inspicienti litterā ibidez ¶ Redeamus igit ad pncipa-
le ppositū. Et dico breuiter ad presens q ens mobile i.
suba mobilis est subiectū scie nālis: de quo est scia nālis.
Et hoc pbo rōne cōi:qꝛ de ipsa τ ei⁹ partib⁹ τ passioni
bus τ pncipijs cōsiderat in ista scia:τ qcūqꝫ in ea inqui
runt ptinēt ad ꝯplemētū cognitiōis ipsi⁹.de pncipijs.n.
intrinsecis ipsius entis mobilis ꝯsiderat in pmo huius.
de pncipijs aūt extrinsecis oib⁹ causalitate.s. de mouen
tib⁹ ꝯsiderat.in 7° τ 8° de ptib⁹ ei⁹ subiectiuis in diuer-
sis ptib⁹ scie nālis. De oib⁹ aūt passionib⁹ consideratur
in 3° τ 4° huius.τ silr in.5.τ.6.aliqualr. Et hoc vr eē ra
tionabile cū.n.motus sit pncipalior passio considerata
in scia ista.illud per qđ ipsa tanq per subz diffinit:vide-
tur esse subiectū in ista scia. Nūc aūt mot⁹ diffinit p ens
T.c.6. mobile.vt pz.3.hui⁹.dico tanq per subiectū suū:vt conce
dit. ¶ Sz ꝯ hoc sunt difficultates. prima qꝛ fm h scia
nālis est subalternata metaphysice.τ po ei⁹ vt deductū
fuit pus. ¶ Itē fz hoc sequit q scia nālis eēt po meta-
physice.qꝛ ad eandē sciaz ptinet ꝯsiderare aliqđ gen⁹ τ
pmas ptes ei⁹.vt pz p° poste.mō ipm ens mobile est de
primis ptib⁹ entis. Iteꝝ hoc vr esse ꝯ Cōmē.in 2° hui⁹. Cō.p°.
vbi dicit q subiectū hui⁹ scie ē nā τ pncipia nālia cū sint
cōia oibus reb⁹ nālibus. Iterū idē non est subiectuz to
tius τ partis:eo q tunc pars esset eqlis toti . Si igitur
ens mobile est subiectū in ista scia q dicit liber physico-
rū.vt cōiter dr:quō potest eē subm in tota scia nāli.
¶ Ad p^m istoꝝ dico ad pñs q ad h vt aliqua scia sub
alternet alteri nō sufficit q subiectū eius ꝯtineat subie-
ctuz alteri⁹ cū ꝯditione accidētali:sz reqrit q pncipiū
scie subalternate demōstret in scia subalternante : ita q
ipsa subalternata nō reducat suas ꝯclusiōes ad p se pn-
cipia nota.hoc aūt non ꝯtingit in pposito. Nā pncipia
nālis phie nō indigēt demonstrari p metaphysicaz:imo
ipsa scia nālis bene reducit suas ꝯclusiōes ad principia
per se nota.s.ad motū τ pluralitatē entiū τ ad nāz age
re pp finez:τ similia que vlteri⁹ non debēt demonstrari
tanq conclusiones ptinentes p se ad metaphysicā : τ iō
ppe scia nālis non subalternat ipsi metaphysice. ¶ Ad
aliud nego ꝯñam.τ cū dr.ad eādē sciaz τc. Dico q si sit
pars pria entis que non trahat ens ad determinatū ge
nus scibile:tūc forte de illo non oz ꝯsiderare scia nālis:
sz si sit pars entis ꝯhēs ipm ens ad determinatū genus
scibile: τ hñs modū abstractiōis distinctū ab alijs:tunc
non oz q ptineat ad metaphysicā.sic aūt est in pposito.
Nā mobile ꝯhit ipm ens ad genus determinatum.s.ad
nāle τ hz modū abstractionis distinctū ab abstractione
metaphy.τ mathematica.τ iō nō oz q nālis scia sit po
meta.quēadmodū ē scia de actu τ potētia : eo q act⁹ τ
potētia sunt ptes entis q ipz non ꝯhūt determinate ad
aliqđ gen⁹ scibile:τ non hñt modū abstractiōis distin-
ctū a nāli τ mathema.imo sūt cōia reb⁹ nālib⁹ diuinis τ
mathematicis qcūqꝫ mō:τ abstrahūt a motu τ a mate
ria sensibili fz eē τ diffinitionē:ens aūt mobile solū ꝓpe
tit nālib⁹ reb⁹:τ nō abstrahit a motu τ a mā sensibili fz
diffinitionē.ens vero diuinū est abstractū fm esse τ dif-
finitionez a motu τ a mā sensibili:τ ens mathematicuz
est abstractū fm diffinitionē quiditatiuā:iō non valet il
la ratio. ¶ Ad 3^m.s.ad illō dcm̄ Cōmētatoris. forte di
cendū q per nām ipse intellexit ens nāle.hoc aūt ē idez
cū ente mobili realiter.qꝛ nā ē pncipiū mot⁹ τc. Uel est
dōz q Cōmē.loquit large τ cōiter de subto p oī eo qđ
in scia ꝯsiderat τ non ē passio demrata.τ sic ē de nā.qre
τc. ¶ Ad aliud dōz ē q ens mobile alr ē subm in tota
scia nāli:τ alr in isto lib. Nā si ꝯsideret ipm ens mobile
qtū ad oēz modū eēndi possibilē in se:τ i alijs suis pn-
cipijs:τ in suis ptib⁹ spālib⁹.sic ē subm in tota scia nāli.
si vero ꝯsideret ens mobile in vli: τ fm rationē abstra-
ctā.i.cōez oibus entib⁹ nālib⁹ vel plurib⁹: τ qtū ad pas
siones cōes sic est subz in scia ista que ē pma pars nālis
phie τ hoc intēdebat Cōmē.in phemio hui⁹ libri. vbi
dicit sic. Ex hoc sermone declarat q intētio huius libri
est loqui de rebus nālibus oibus cōibus q ꝯstituuntur
per nām.τ sic diuersimode ens mobile ē subm in sciētia
ista τ in tota phia nāli qđ non est inconueniēs.

Ad rōnes pncipales. ¶ Ad p^m cū dicebat.qꝛ
tunc pars entis mobilis τc. potest
ꝯcedi. Et cū dr q in scia de aia τc. Aliquis posset dice-
re sicut cōiter dr q in scia de aia subiectū est corpus ani
matū sub rōne aie τ non ipsa aia:τ h bn̄ est pars subie-
ctiua corpis mobilis τ entis mobilis. Et si qs vellet te-
nere q aia est ibi subm sicut aliqb⁹ placet: τ forte sic est.

tunc posset dicere q̄ quãuis aīa nō sit pars subiectiua cor
poris vel entis mobilis: ipsa tñ est pars sbalis ipsi⁹ .s.
forma ꝛ actus saltē q̄tū ad aīas corporales. ꝛ hoc suf
ficit ad hoc q̄ de ipsa sit aliq̄ ps scie nālis. ❡ Sȝ qd di
T.c.7. ceret de aīa itellectiua q̄ nulli⁹ corpis ē act⁹. vt pȝ in 3⁰
de aīa. forte dōȝ q̄ lȝ nō sit dans esse corpori humano:
ipsa tñ dat sibi operari sm Ari. ꝛ Auerroyȝ: ꝛ operatio
ipsius .s. intelligere depēdet ab aliquo existēte in corpe
hūano .s. a fantasmate ꝛ ipsa ē quodāmō in potētia een
tiali ad spēm intelligibilē ꝛ mutabilis ad eā. vt hȝ vide
ri. 3⁰ de aīa. q̄re ꝛc̄. ❡ Aliter dicūt aliq̄ q̄ lȝ aīa nō sit per
se mobilis est tñ mobilis per accidens ad motū corpo
ris ideo potest bene cōsiderari in scientia de anima.
T.c.2. ❡ Ad 2ᵐ est dicendū q̄ subm vnius scie oȝ esse vni⁹ rō
nis vniuoce vel sm analogiā. vt pȝ. 4. meta. nunc autē
spm ens mobile quãuis nō sit vnius rōnis vniuoce: tñ est
bene vni⁹ rōnis sm analogiā. ꝛ dicit sȝ pus ꝛ posterius
de corporib⁹ celestib⁹ que sunt nobiliora mobilia aliis
oibus: ꝛ iō de ipso ente mobili pōt esse scia vna. nō tñ in
telligo q̄ tota nālis phia q̄ cōiter ponit de ente mobili
sit vna penit⁹ sm spēm spālissimā: sed est vna sm analo
giā sicut est ei⁹ subm. hoc aūt alibi verificare ppono.
❡ Ad 3ᵐ dōȝ q̄ pure equocū nō est subiectū scie ppriē:
sed analogū bñ pōt esse subiectū scie. ꝛ hoc dicit Arist.
T.c.2. in 4⁰ meta. nō enī si multipliciter alteri⁹: sed si nec sm
vnū: nec ad vnū rōnes referunt alteri⁹ .i. nō oȝ si aliqd
sit multiplr dictū .i. sȝ diuersas rōnes dictū: nō pp hoc
opȝ q̄ alterius ꝛ alterius scie sit ipm ꝯsiderare: ꝛ nullo⁹
vni⁹. Sed si dicat sȝ diuersas rōnes nō hñtes ordinē ad
vnā pmā: tūc bene est alteri⁹ ꝛ alteri⁹. Si aūt dicat sm
diuersas rōnes ordinatas: tūc pōt ad vnā sciaȝ ptinere:
ꝛ hoc ipse pus dixerat: nō .n. solū eoꝝ q̄ sunt vni⁹ dicto
rū est vni⁹ scie speculari: sȝ ꝛ eoꝝ q̄ sunt ad vnam nām.
❡ Ad quartā dōȝ q̄ quãuis mobilitas accidit ipsi corpo
ri: tñ corp⁹ mobile nō est ens p accñs: put Arist. loquit
de ente p accidēs. 6. metaphy. Nā illō dr̄. sbi ens per ac
cidēs cui⁹ vnio nō hȝ causas per se ꝛ determinatas: vt
albū eē musicū ꝛ hmōi: sȝ vnio mobilitatis cū corpore
hȝ cās determinatas ꝛ p se. vt pȝ in ista scia: ꝛ quãuis i en
te p accñs sit ens additū enti: nō tñ sequit q̄ ē ens ad
ditū enti: sit ens p accñs: sȝ solū illō cui⁹ partiū ꝯcursus
ē iterminat⁹ nō hñs cās p se ꝛ determinatas simplr.
❡ Ad quintā dici pōt q̄ pma passio entis mobilis ē ipe
mot⁹ ei⁹ ꝛ hic inquirit qd sit ꝛ q̄ sunt ei⁹ ptes ꝛ pncipia.
Verꝝ est tñ q̄ motus nō demōstrat esse: q̄ manifestum
est ad sensuȝ: ꝛ iō est pncipiū doctrine. vt vult Cōmē. in
isto pmo: nec silr demōstrat q̄ mobile moueat: q̄ mani
festū est ad sensuȝ: nō .n. docet nec adiscit: nec per ꝯñs de
monstrat: nisi illud qd prio ꝯcepimus: ꝛ nobis apparet
dubiū vel falsuȝ: ꝛ post dubitationē manifestat ei⁹ veri
tas nobis: vt scribit lincoñ. sup p⁰ poste. ppe pncipium.
Alie tñ passiōes q̄ sunt occulte vel min⁹ note dmostran
tur: vt q̄ oē ens mobile ē corp⁹ ꝛ cetera alia hmōi. vt pȝ
in 6⁰ hui⁹. Etiā de pncipiis ipsi⁹ entis mobilis bñ demō
strant aliq̄ vt q̄ pncipia sit ꝯria. ꝛ h forte ꝯñ ē prio ꝯclu
sio hic demōstrata. ꝛ q̄ pncipia reꝝ nāliū sunt quodā
mō tria ꝛ cetera alia. Et est sciendū q̄ lȝ motus sit pars
entis mobilis: non tñ esse mobile vel ipsa mobilitas est
passio entis mobilis: imo est formale pncipiū huius sȝ
q̄ huius sicut risibilitas est formale principiū risibilis.
❡ Ad sextā dōȝ q̄ nō est sile de ente mobili ꝛ de ente q̄e
scibili: q̄ motus est habit⁹ ꝛ quies puatio: priuatio non
cognoscit nisi per habitū. vt pȝ. ꝛ iō ens mobile poterit
esse subȝ ꝛ non ens q̄escens. Vel pōt dici q̄ lȝ motus ꝛ
quies opponant: tñ ens mobile ꝛ q̄escibile nō opponun
tur: imo vnū ꝛ ideȝ est ens mobile ꝛ quiescibile saltē in
istis corruptibilibus: ꝛ ideo non valet ratio.

❡ Quoniam quidem intelligere ꝛ scire contin
git circa omnes scientias: quarum sunt princi
pia cause ꝛ elementa ex horum cognitione ꝛc̄.

Textu cōmenti primi. Questio. III.

Irca lraȝ. Prio q̄rit vtꝝ ad pfectā sciaȝ de
aliq̄ causato oȝ cognoscere oēs cās. ❡ Ar
c guit prio q̄ nō: q̄ p diffinitionē habet scia
pfecta. Nā ipsa diffinitio vel ē tota demon
stratio vel potissima ps dmr̄ationis differēs
a demōstratiōe sola positiōe termioꝝ: sȝ i diffōne ñ po
nunt oēs cause diffiniti sicut in diffōne subē nō ponunt
nisi mā ꝛ forma q̄ ptinēt ad ꝯpositū. q̄re ꝛc̄. ❡ Itē 2⁰ si
ad pfectā sciam rei cāte oporteret cognoscere oēs cās:
tūc oporteret cognoscere pmā cāȝ cū ipsa sit pma ꝛ no
bilissima ꝛ pfectissima cā. Sȝ ꝯñs ē falsū. q̄ itellect⁹ aīe
nostre ita se hȝ ad notissima in nā sicut oculus nyctico
racis ad lucē solis. vt dicit Aris. 2. meta. mō manifestissi Cōm. p.
ma in nā sunt substātie sepate vt ibidem exponit. q̄re vr̄
q̄ intellect⁹ aīe nostre nō pōt ea cognoscere: ꝛ sic nō po
test cognoscere primā cām. q̄re ꝛc̄. ❡ Itē 3⁰ solet sic ar
gui. medicina ē pfecta scia de sanitate vel de corpe sana
bili hoc bene ꝯcederēt medici: sȝ in ipsa medicia non ꝯsi
derant oēs cause sanitatis. vt pȝ in libris medicoꝝ. q̄re
ꝛc̄. ❡ Itē 4⁰ scie mathema. sunt scie pfectissime cū ipse Cō.16.
sint scie in p⁰ gradu certitudinis. vt dicit Cōmē. 2⁰ meta.
sȝ iste nō accipiūt oēs cās: imo solū cāȝ formalē. vt dicit
Cōmē. ibidē. ❡ Itē 5⁰ metaphy. q̄tū ad illā ptē que ē
de substātiis separatis est scia pfecta cū sit de substātiis
pfectis: ꝛ tñ illa non ꝯtinet oēs cās. vt dicit Commen. Cōm. p⁰
p⁰ hui⁹: sȝ solū ꝯsiderat formā ꝛ motorē ꝛ finē: ꝛ pri⁹ di
xerat q̄ scia ꝯsiderās de principiis cuiuscūq̄ entis .s. me
taphy. ꝯsiderat de reb⁹ simplicib⁹ carentibus principiis:
ꝛ per principia ipsa intelligit cās agētes. quare ꝛc̄.

Oppositū arguit auctate Ari. in pncipio hui⁹
libri vbi dicit: qm̄ itelligere ꝛ scire
ꝯuenit oib⁹ sciētiis: ēt ꝛ Commē. ibi dicit q̄ doctria p
fecta ē icipere a cognitione cāꝝ remotaꝝ rei cognoscē
de pfecte. deinde intēdere ad cognitionē aliaꝝ cāꝝ re
motaꝝ sȝ ordinē donec pueniat ad causas ppinquas:
in quo quidem videt intelligere q̄ ad perfectam cogni
tionem rei oportet cognoscere oēs eius causas ꝛc̄.

Ad euidentiā q̄ōnis ē itelligēdū q̄ pfectū
dr̄ duplr. vt hr̄. 5. meta. ca⁰ T.c.21.
de pfecto. Uno⁰ dr̄ pfectū simplr. Alio⁰ dr̄ pfectū gñe.
ꝛ sic applicādo ad ppositum dr̄ q̄ scia pfecta dr̄ duplr.
Uno⁰ pfecta simplr. Alio⁰ perfecta in gñe. Scia simplr
perfecta de aliqua re est illa per quā res cognoscitur sȝ
oēm rationē ꝯsiderādi p se: sȝ quā potest ꝯsiderari: vt si
cognoscatur aial sȝ oēȝ modū essendi per se sibi conue
nientē ꝛ sȝ oēm rationē essentialē .s. inq̄tū aial ꝛ inq̄tū
corpus aiatū ꝛ inquantū subā: ꝛ quo ad oēs per se pas
siones sibi conueniētes sȝ oēs istas rōnes seu modos.
Scia aūt pfecta in gñe est illa qua cognoscitur res sm
aliquā determinatā rōnē ꝛ quātū ad ea q̄ ꝯueniūt pro
prie ei vt tale ens solū: vt si cognoscat aial solū q̄ aial:
ꝛ quo ad p se accñs ipsius aialis vt aial ē: silr ꝛ in aliis.
❡ Tūc dico duo ad q̄ōnē. Prio dico q̄ ad pfectā sciaȝ
simpliciter alicui⁹ rei oȝ cognoscere oēs eius cās. 2⁰ di
co q̄ ad sciam perfectā in genere nō oȝ cognoscere oēs
causas ipsi⁹ rei cognoscēde. ❡ Primū ostēditur sic. ad
sciaȝ rei causate simplr perfectā opȝ cognoscere omnia
illa ex quibus res depēdet quātū ad esse suū. Dico per

se sed res causata depêdet ab oībus suis causis. q̄re ⁊c̄.
Maioꝛ ꝓpô nota est. Nā eadē sunt pncipia eē ⁊ cogni
T.c.16. tiōis nāe. vt habet ex 2° meta. ⁊ hoc ē rōnabile. Nā res
T.c.12. cognita ē cā cognitiōis sue apud hūanū itellectū. vt pȝ
Côm.5. ex.3. dē aīa. ⁊.12. meta. ⁊ Côme. Unde quecūq̧ sunt pnci
pia per se ipsius rei q̄tū ad suum esse simplr debent esse
pncipia cognitionis nāe ipsi⁹. Maioꝛ est euidēs. cōstat
enīȝ ꝙ res causata depēdet in suo eē ab oīb⁹ per se cau-
sis ⁊ pncipijs. quare ⁊c̄. Hoc etiā ondit ex alio. Nā ad
pfectā cognitionē sue sciaȝ de re oȝ absolui oēs qōnes
que fiunt de ipsa: ita ꝙ amplius nō dubitem⁹ de ipsa re
ꝓpter quid ⁊ hoc est manifestū. Nā ꝙ diu cōtingit dubi
tare ꝓpter quid de aliquo nō habet perfecta cognitio
de ipso: sed nō pnt solui ⁊ determinari oēs qōnes ꝓpter
quid de aliquo scibili cāto nisi cognoscant oēs cāe ipi⁹:
ergo ⁊c̄. ¶ Scdȝ declarat. qꝛ ad cognitionē alicui⁹ rei
sub aliqua determinata rōne sufficit cognoscere causas
ꝓprias illius sub aliqua rōne. Cognitio aūt scientifica
habet per ꝓpriā cām: sȝ nō oēs ipsius rei cause sunt cāe
ꝓprie eius sm aliquā rōneȝ terminatā: vt corpoꝛa cele
stia ⁊ pmus motoꝛ nō sunt cause pꝛopꝛie ipsi⁹ aīalis vt
aīal est: nec pma mā est cuius cā ꝓpria vt aīal est: silr aūt
⁊ in alijs. quare ⁊c̄. ¶ Sed cōtra primā cōclusioneȝ so
let dubitari. qꝛ si ad perfectam sciam substātie nālis opȝ
cognoscere oēs eius causas: tūc eius diffinitio erit p ad
ditamentū: qđ pȝ esse falsum ex.7. meta. ⁊ ꝓbat ꝯñs. qꝛ
T.c.17. sȝ hoc cū cognitio perfecta nō fit sine diffinitiōe pfecta:
oȝ in diffinitiōe substātie nālis ponere oēs eius causas:
⁊ per ꝯñs eius causaȝ finalem: modo causa finalis ei⁹ ē
operatio. vt pȝ in.2. celi ⁊ mūdi. ⁊ in 2° ethico. Operatio
T.c.64 aūt rei est accñs eius. ergo in diffinitiōe substantie nālis
ponet accñs. ⁊ per ꝯñs est diffinitio per additamētū: cū
accidens sit extra genus substantie. vt patet in 7° meta.
T.c.2. ¶ Itē dubitat ex alio. qꝛ nō est aliqua scia ī qua termi-
natur cognitio oiuȝ cāꝝum alicuius rei nālis. sicut patet
inducēdo in oībus partibus phie. Nō enim in meta. do
centur oēs cause aīalis vel plante. vt pȝ sciētib⁹ eā: nec
similiter in scia naturali. ibi enīȝ nō declarant subē sepa
rate: que tñ sunt pncipia oiuȝ nāliū. Ab ipo.n. pmo mo
toꝛe depēdet celū ⁊ tota nā. vt dicit Arist.12. meta. q̄re
T.c.38. incōueniēs videt ꝙ ad cognitionē perfectā simplr alicu
ius rei cāte opoꝛtet cognoscere omnes causas eius.
¶ Ad pmū istoꝝ pōt dici ꝙ duplex ē diffinitio. s. logica
⁊ ista est diffinitio substātie: ⁊ nō est per additamentū: ⁊
sic Arist. intellexit: talis enīȝ diffinitio est p genus ⁊ dif-
ferentiā. ⁊ hec sunt dē essentia spēi diffinite. Alia est diffi
nitio realis ⁊ nālis. ⁊ hec bene est per additamētū. Sȝ
hec solutio nō placȝ alijs: qꝛ bene possȝ dici ꝙ diffinitio
accidētis nō esset per additamētū cū posset diffiniri per
genus ⁊ differētiā que sunt de essentia eius. ⁊ sic nō esset
in hoc dr̄ia inter substātiaȝ ⁊ accidēs: qđ est ꝯtra Arist.
¶ Alij dicunt aliter ꝯcedendo ꝙ in diffinitiōe substan-
tie nālis bene poni oȝ finis ꝓpius. s. operatio eius que ē
eius accidēs: sed nō sequit ex hoc ꝙ diffinitio sit p addi
tamentū: cū in diffōne ponit aliquid qđ est extra genus
diffiniti: ⁊ ipm. diffinitū subsistit in illo tāq̄ in suo subie-
cto ⁊ fundamēto. ⁊ hoc modo se hȝ substātia ⁊ accidens.
Modo lȝ finis substantie nālis sit operatio eius que est
eius accidens sit extra essentiā ⁊ genus substātie: nō tñ
substantia subsistit in illo tanq̄ in suo subiecto: ⁊ iō non
est diffinitio per additamentū. Aliter dicunt aliqui ⁊ di
cunt ꝙ duplex est finis. s. finis quo: ⁊ finis gratia cui⁹: ⁊
T.c.35. hoc habet in 2° de aīa. Finis gratia cuius est illud ꝓpter
qđ pncipaliter est res ⁊ operatur: ⁊ hoc modo de⁹ ē fi-
nis oīum aliorum entiū: finis aūt quo est ipsa operatio
ꝓpria per quā adipiscitur finis gratia cuius: vt specula
tio diuine quiditatis est finis quo ipsius hoīs: silr aūt ⁊
in alijs suo mō: modo dicūt ipsi ꝙ in perfecta ⁊ ꝓpriissi
ma diffinitiōe substātie nālis oꝛdinate in finē non ponit
finis quo qui est accidētis eius: sed finis gratia cuius: ⁊
iste est substantia perfectioꝛ gratia cuius est ipsa substan
tia diffinita: ⁊ ideo non valet dubitatio illa. ¶ Ad aliā
dicendū est breuiter ꝙ simplr perfecta cognitio alicui⁹
rei nālis vel intentio nō habet per vnam solā scientiaȝ:
seu per vnā solaȝ partē phie. Sȝ si habet simplr pfecta
cognitio talis rei hoc est p diuersas sciētias. vt per nālē
cognoscent cause māles ⁊ mouētes: per diuinā aūt co-
gnoscent foꝛmales ⁊ finales. vt dicit Côme.12. meta.

Ad rōnes

priores dicēdū est. ¶ Ad primā ꝙ ad cognitionē pfectā diffinitiuā rei
causate oȝ cognoscere omnes per se causas eius: eo ꝙ
diffinitio notificat essentiā rei diffinite perfecte: ⁊ tamē
si sit diffinitio imperfecta potest accipere aliquam cau-
sam vel aliquas: ⁊ potest alias dimittere.
¶ Ad secūdā ꝯcedo ꝯñs: ⁊ cū dicebat ꝙ itellect⁹ aīe no
stre ⁊c̄. Dico breuiter ꝙ illud dictū notat difficultatē ⁊
nō ipossibilitatē: vt exposuit Côme. ibidē: quo aūt itel-
lectus humanus deueniet ad cognoscēdū substātiaȝ se-
paratam debet inquiri in.2. meta. ⁊ 3° de anima.
¶ Ad tertiā dōȝ est ꝙ medicina est scia pfecta non sim-
pliciter sed solum in genere: ⁊ ideo nec est contra dicta.
¶ Ad quartā silr de mathematica. dōȝ est ꝙ mathema-
tica. vt dicit Côme. non habet oēs causas: sed solū ha-
bent cāȝ foꝛmalē: ⁊ iō ad pfectā cognitioneȝ de eis siue
scientiā sufficit cognoscere illā cām: quo aūt illud sit ve
rum ꝙ mathematica solū hȝ cāȝ foꝛmalē cū videat ha
bere subiectū qđ est coꝛ causa mālis in qua: ⁊ etiā cām
finalē. s. ipm pmū inquirat itelligēs intellect⁹: foꝛte Cō
mentatoꝛ itelligit ꝙ mathematica nō habēt nisi cāȝ foꝛ
malem per quā procedūt demōstrationes metaphysi-
ce. Alias autem causas non omnino eis negaret.
¶ Ad quintā similr dōȝ ē ꝙ res diuine posterioꝛes deo
nō hñt causas agentes ꝓprie sm doctrinaȝ auer. in.12.
meta. ⁊ in 4° celi ⁊ mūdi: sȝ bñ hñt causas finales ⁊ foꝛ
males ⁊ mouētes quas ꝯsiderat meta. vt vult Cômen. Côm.
prio hui⁹. ⁊ iō sic ē intelligēdū ꝙ cognitio pfecta req̄rit Côm.
cognitionē oiuȝ cāꝝ a q̄b⁹ causat illa res: ita ꝙ si hȝ oēs Côm.
cās. s. māȝ ⁊ formā efficiētē ⁊ finē: vt res nāles oȝ istas
cognoscere. Si vero hñt solū vnā cām aut aliquas: tūc
per illā aut per illas habet cognitio perfecta sicut si ha
beret oēs. vt dicit Côme. super lrām. quare non valet.

¶ Non enim eadem sunt nobis nota ⁊ simplici ter. Textu cōmen. II. Questio. IIII.

Consequēter q̄rit vtꝝ eadē sint notioꝛa sim
pliciter ⁊ notioꝛa quo ad nos. ¶ Arguit
pmo ꝙ sic. qꝛ nisi eēnt eadē simplr notioꝛa
⁊ quo ad nos: tūc aliq̄d esset ociosuȝ in nā.
hoc pȝ eē falsū i pmo celi ⁊ mūdi. ⁊ 2° meta.
a Cômen. ꝓbat ꝯñs. qꝛ aliq̄d notius quo ad nāȝ ē oꝛdi Cō.3
natū ad hoc. vt sit simplr noti⁹ nobis. ⁊ sic si nō eēt no- Côm.
bis noti⁹ tūc eēt ociosuȝ quo ad hoc. Nā ociosuȝ ē illō
qđ oꝛdinatū ad aliquē finē nō attingit ipȝ. vt pȝ in 2° hu T.c.
ius. ¶ Itē 2° illa sunt notioꝛa quo ad nos a quibus no
ster intellectus maxime patit: sȝ intellectus noster pati-
tur maxie ab illis que sunt notioꝛa sm nām. quare ⁊c̄.
Maioꝛ ꝓpositio nota est. qꝛ nostrū intelligere vel ē pa
ti. vel aliquid ꝯñs passionē. vt pȝ ex 3° de aīa: ⁊ iō id vi- T.c.
detur maxime esse nobis notius a quo maxime patitur
intellectus noster. Et ꝓbat minoꝛ. Naȝ intellectus no-

T.c.3. ster patitur ab intelligibili.vt pz in.3.de aia.ergo magis
patitur a magis intelligibili ꝛ maxime a maxio itelligi-
bili. Nã si simpliciter ad simplr:ꝛ magis ad magis:ꝛ ma
xime ad maxime 2°topi. Cõstat aũt ꝙ qdam notissima
fm nãm sunt maxie itelligibilia sicut subẽ imales. vt pz
in 2°meta.quare patiẽ noster intellectus maxime ab eis
ꝛ sic sequiẽ ꝙ ista sint nobiš notiora. ¶ Itẽ 3° illa q̃ sunt
magis abstracta sunt notiora q̃ ad nos. Sz notiora sim
pliciter sũt magis abstracta. ğ ꝛc̃. maior ꝓpõ pz. qꝫ pro
tanto vlia aliq̃ sunt magis nota quo ad nos. qꝫ sũt ma-
gis abstracta:vt vr̃:minor apparet. Nõ illa q̃ sunt no-
tissima fm nãz sunt abstracta a motu ꝛ a mã sensibili si
cut deus ꝛ alie substãtie separate.q̃re ꝛc̃. ¶ Itẽ 4° illa
que nostro intellectui sunt magis silia videnẽ cẽ notiora
T.c.18. quo ad nos:cũ itellectus cognoscat per assimilationez
cognoscẽtiš ad cognitũ.vt pz in.3.de aia.ꝛ i 5° ethico.sz
notiora fm nãz sunt magis silia nostro intellectui: sicut
enĩz noster itellectus est ꝑpetuuš ꝛ sine magnitudine cor
porali:sic illa que sunt manifestissima fm nãm: sicut de-
us ꝛ alie intelligentie.q̃re ꝛc̃. ¶ Itẽ 5° si aliqua cẽnt no
tiora quo ad nãm ꝛ minus nota quo ad nos hoc ꝓ tan
to vr̃ esse qꝫ essent magis entia ꝛ minus sensibilia:sz pp
istã cãz nõ est dõm ꝙ aliq̃ sint notiora quo ad nos ꝛ sint
min⁹ nota quo ad nãz.q̃re videẽ ꝙ nulla sint notiora fz
nãm q̃ sint minus nota q̃ ad nos. Maior vr̃ manifesta.
nã ꝓ alio nõ vr̃ ꝙ aliqd sit min⁹ notũ:nisi qꝫ ẽ min⁹sensi
bile.mior ðclaraẽ.qꝫ mã ꝓ°ẽ min⁹ens q̃ cõpositũ ex mã
ꝛ for°sic oẽs cõcedũt.ğ si pp illã cãz esset aliqd notius
simpliciter alio.s.qꝫ esset verius ens q̃ illud: tũc mã pri-
ma nõ esset simpliciter ꝛ fm nãz notior q̃ cõpositũ: qð
tñ videẽ esse falsuz. Nõ cause sunt notiores simplr: ꝛ fz
nãm ipsius causatis.vt vult Ari.in lr̃a.ꝛ silr Cõmẽ. mã
aũt primo est cã cõpositi.vt oẽs cõcedũt.quare ꝛc̃.
¶ Oppositum Arist.vult in littera vbi dicit sic. Nõ eniz
eadem nobis sunt nota:ꝛ simpliciter.

Ad intellectum qõniš ẽ itelligẽdũ ꝙ cogni
tio itellectiua hũana de-
T.c.30. pẽdet ex fantasmatib⁹ hũanis.vt pz ex 3° de aia.ꝛ idõ il-
la dicunẽ notiora quo ad nos q̃ sunt magis sensibilia ꝛ
magis fantasibilia.ꝛ hoc signũ ẽ:qꝫ hoies vulgares qui
nõ sunt exercitati nõ cognoscũt nisi sensibilia vt i pluri-
bus. Notiora aũt simplr sũt illa q̃ sũt ꝑoris entitatiš eo
T.c.16. ꙗ vnũquodqꝫ ẽ itelligibile fz ꙗ ens. vt pz l.4. meta. ꝛ
ista sunt dicta notiora nãe:nõ qꝫ nã ea cognoscat:multe
eni sunt nãe q̃ nõ cognoscũt. Sz dicunẽ notiora nãe: qꝫ
q̃tũ est ex sui nã.nota sunt ꝛ cognita ꝑus vel qꝫ nã si co-
gnosceret ꝑmo cognosceret ea sic vr̃ Cõmẽtator intelli
gere.Dicit eniz ꙗ sicut cause rez artificialiũ sunt notio-
res artificiatis pro tãto:qꝫ artifex facit rõnes artificia
les ex suis causis.sic cause rez naturalium sunt notio-
res apud naturã.qꝫ natura facit cõposita ex suis causis
idõ si cognosceret ꝑus cognosceret eas q̃ cõposita:ꝛ ni-
hil ꝓhibet conditionalẽ esse verã:cui⁹ añs ẽ impossibile.
C.79. vt Cõmẽ.accipit in.8.physicorũ. ꝛ h̃ ꝯditionalis.si na-
tura cognosceret prius cognosceret causas q̃ cõposita
ex causis non posset esse vera:nisi cause essent notiores
apud naturam.ꝛ sic fortasse Cõmen.intelligit.

Tunc dicẽda sunt ad qõnez tria. Et ꝑmo
dicẽdũ ẽ ꙗ in reb⁹nãlib⁹ nõ
sũt eadẽ notiora nobis ꝛ simplr notiora.qð ꝓbaẽ sic. Il
la sunt notiora simplr ꝛ apud nãm que natura cogno-
sceret ꝑus si ipsa cognosceret.hoc est euidẽs ex dictiš:sz
cause ꝛ ꝑncipia rez nãliũ sunt hmõi ꙗ nã prius cogno
sceret ea q̃ cõposita si ipsa cognosceret:cũ nã faciat cõ-
positionẽ ex suis causiš:vt artifex facit artificialia.ergo
cause ꝛ ꝑncipia rez nãlium sunt notiora apud nãm: sz
constat ꙗ hmõi cause nõ sunt nobis prius note. Nã ef-
fectus ipsaz rez nãliũ.s.motus ꝛ operationis ꝛ quali-
tates sensibiles sunt pri⁹ sensibiles ꝛ cogitabiles q̃ ipsa
ꝑncipia intrinseca substãtiarũ nãliũ vt cuilibet est mani
festũ:idõ sunt nobis notiores. vñ ꝛ mot⁹ ꝛ q̃litates entiũ
sunt ꝑncipia doctrine in nãli phĩa.vt vult Cõm. in isto Cõ.8.
ꝑmo.q̃re ꝛc̃. ¶ Itẽ illa q̃ sunt simplr notiora sunt prius
entia.vt pz ex dictis.sed in reb⁹ nãlib⁹ illa q̃ sunt nobis
notiora nõ sunt ꝑus entia. Cause.n.ꝛ ꝑncipia ꝑ se rerũ
nãliũ sunt ꝑores ipsis entib⁹ cõpositis nãlib⁹ ꝛ coz ac-
cidẽtib⁹:ipsa aũt accñtia sensibilia sunt notiora quo ad
nos vt manifestũ est vnicuiqꝫ itelligẽti. q̃re ꝛc̃. ¶ 2° est
dõm ꙗ in demõstratiõib⁹ mathematicis eadez sunt no
tiora simplr ꝛ quo ad nos.nã i q̃buscũqꝫ cãe sunt notio
res quo ad nos:i talib⁹ sũt eadẽ notiora simplr quo ad
nos. Cõstat ãt ꙗ cause sũt simplr notiores suis cãtis: sz
in mathematica cãe dm̃ratiue sunt nobis notiores suis
passiõib⁹ vel ꝯnib⁹ demonstratiuis.vt dicit hic Cõm. ꝛ
pz sciẽti demr̃atiões mathematicas:ꝛ idõ dicit Cõmẽ.in
2° metaph.demõstrationes mathematice sunt in primo Cõ.16.
gradu certitudinis.q̃re ꝛc̃. ¶ 3° dõm est ꙗ in reb⁹ diuis
nõ sunt eadẽ simplr notiora ꝛ quo ad nos:qꝫ i q̃cũqꝫ ge
nere effect⁹ ꝛ ea q̃ sunt posterioris entitatis sunt notio
ra quo ad nos:ꝛ ea q̃ sunt ꝑn°ꝛ ꝑoris entitatis sunt no
tiora simplr:i illo gñe entiũ nõ sũt eadẽ notiora nobis
ꝛ notiora simplr.vt pz ex dcis.sz i rebus diuis.s.ad vnã
sciaz ptinẽtib⁹ vt ad me^{cam} effect⁹ sũt nobis notiores q̃
cãe.qꝫ effect⁹ sunt simplr posteriores:ꝛ notiora quo ad
nãz sũt ꝑncipia ꝛ cãe q̃ sũt ꝑora simplr. Nã ea q̃ sũt no-
bis notiora i meta.quo ad ꝑncipalẽ ei⁹ ptẽ sunt mot⁹ꝛ
tp̃s ꝛ numerus motuũ celestiũ:ꝛ ex istis inquiruntẽ prin
cipia abstracta esse ꝛ numerus coz:ipa aũt ꝑncipia ab
stracta sine dubio sunt notiora simplr:ꝛ idõ dicit ea Ari. T.c.ꝑ.
manifestissima in natura in.2.meta.quare ꝛc̃.

Ad primã rõnẽ negãda ẽ ꝯña. ꝛ ad illð qð ac
cipiẽ i ꝓbatiõe ꙗ aliq̃ sunt notiora
simplr ꝛc̃. Dicẽdũ est ꙗ falsum est: sz bñ ordinaẽ ad hoc
ꙗ sit notius alicui alteri cognoscẽti:mõ diceret aliquis
ꙗ lz hec notiora simplr non sint notiora quo ad nos:tñ
bñ sunt notiora alicui alteri cognoscẽti. Uel dõz ꙗ ali
qua esse notiora simplr nõ est finalr ꝓpter hoc vt sit no
bis notius:sed vt per ipm habeaẽ a nobis cognitio ꝑfe
cta de eo qð ẽ minus notũ fz nãm ꝛ hoc bene est verũ.
Nam he cause rez nãlium nõ sunt nobis notiores: ita
ꙗ ꝑus fiat in intellectu nostro cognitio earũ q̃ aliarũ:
tamẽ perfecta ꝛ cõpleta cognitio ipsaz rez naturaliũ
causatarũ nõ põt haberi sine cognitiõe ipsaz causarũ.
vt videtur velle Aris.in littera.quare non valet.
¶ Ad scðaz cũ dicebaẽ.illa a q̃b⁹ maxie patiẽ itells ꝛc̃.
ꝯcediẽ itelligẽdo sic a quo ꝑus recipit intellect⁹: ꝛ cũ dr̃
ꙗ itellect⁹ maxie recipit a maxie itelligibili.dico ꙗ non
est verũ sic intelligẽdo ꙗ prius ab ipsis recipiat: ꝛ cũ ꝓ-
baẽ.qꝫ intellectus recipit ab intelligibili fantasiato vel
cogitato: ꝛ idõ ꝑus recipit ab intelligibili ꝑuš fantasiato
ꝛ maxie ab intelligibili maxie fantasiato recipit ꝛ pati-
tur:modo ipsa separata nõ sunt intelligibilia prius fan
tasiata seu cogitata sed magis intelligibilia corporea ꝛ
sensibilia fantasmata ꝛ similitudines sensibiliũ. q̃re ꝛc̃.
¶ Ad tertiã cũ dr̃.magis abstracta ꝛc̃. põt dici ꙗ verũ
ẽ de illis q̃ sunt magis abstracta abstractiõe a supposi-
tis vt aial ẽ ꝑus notũ quo ad nos q̃ hõ silr ãt ꝛ i aliqs.
Sed loquẽdo de abstractiõe q̃ ẽ realis separatio a motu
ꝛ a mã sensibili:nõ opz ꙗ illð qð est magis abstractum
sit pri⁹ nobis notũ:imo ad talia abstracta quodãmõ se

bꝫ ītellect⁹ aīe nr̄e sicͫ occulus nyticoracis ad lumē solis
T.cō.1. vt dicit Ari.in.2.meta.⁊ idͦ rō equocat ꝺ abstractione.
¶ Ad 4ᵐ cū dr̄.illa q̄ sūt magis silia ⁊c.ꝙ verū ē loqn-
do de silitudine spūali q̄ ē p spēm receptā:sꝫ de silitudi-
ne reali nō oꝫ.Nō.n.cognitio fit p silitudinem:ita ꝙ res
T.c.25. cognita sit actu in potētia cognoscēte:vt pbatū ē pmo
T.c.18. de aīa.⁊ l.3.⁊ hoc modo ītellect⁹ possibil̄ ē i potētia oīa
fieri.s.modo similitudinis ⁊ receptionis:vt exponit ibi
commen.nūc ītellect⁹ humanus:q̄uis forte sit similior sꝫ
realem ꝯuenientiam cum ipsis principijs abstractis q̄ cū
reb⁹ corporalibus:non tamē assimilatur eis s̄m speciem
receptam:immo pri⁹ recipit spēs a reb⁹ fantasiatis vl̄ co
Com.52 gnitis:ideo dicit Commē.in.3.de anima.species quidē
igitur talium in fantasmatibus intelligit.quare ⁊c.
¶ Ad 5ᵃᵐ cū dicebat.si aliq̄ eēnt ⁊c.aliq̄ ꝯcedūt ⁊ ponūt
istā cām q̄re aliq̄ sūt notiora s̄m naturam.s.q: plus ha-
bēt entitatis:⁊ hoc modo scripsit scūs thomas i exposi
tione hui⁹ loci.Sed istō non videt bene tutū ꝑ rōnem
illā de mā.Nā s̄m hoc mā nō esset notior s̄m nām q̄ cō
positū:eo ꝙ ipsa non bꝫ plus entitatis cū sit ens pura i
T.c.79 potētia:vt pꝫ i pmo hui⁹.Cōpositū vō ē ens actu:⁊ aliq̄
ꝯcedūt illud.s.ꝙ mā nullo modo ē notior ꝯposito.⁊ cū
dicit ꝙ cāe sūt notiores cātis ipsi dicūt ꝙ hoc bꝫ verita
tē i alijs a materia:eo ꝙ ipse sūt act⁹ vel sūt entia i actu.
Alij vero dicūt ꝙ materia n̄ bꝫ plus de entitate actuali
q̄ ꝯpositū:ipsa tamē bꝫ plus de entitate potētiali:ideo
ipsa ē notior quo ad naturā q̄ ipsum ꝯpositū. Composi
tuꝫ n.n̄ est in potētia ad esse simplr̄ nisi ratiōe materie.
¶ Aliter posset dici ꝙ licet illa q̄ plus hn̄t de entitate.s.
q̄ sūt posterioris entitatis n̄ sūt notiora simplr̄:tn̄ plus
hr̄e de entitate n̄ ē vl̄r rō hui⁹ ꝙ est esse simplr̄ notius:sꝫ
esse porīs entitatis est rō cōis qua aliq̄d est notius apō
nām:modo lꝫ mā non habeat simplr̄ plus de entitate q̄
ꝯpositū:ipsa tn̄ ē prioris entitatis q̄ ꝯpositū:porīs dico
via generationis:potentia enim precedit actū in eodē
T.c.20. ordie generationis:vt patet.9.metaphy.⁊ hoc sufficit.

¶ Sunt autem primuꝫ nobis manifesta ⁊ cer-
ta confusa magis posterius autē fiunt ex his
nota elementa ⁊ principia nobis diuidentibus
hec. Tex.cō.III. Questio. V.

Onsequēter q̄rit vtrū vl̄ia sint notiora q̄
ad nos ipsis singularib⁹.¶ Arguit pmo
ꝙ n̄:q: in reb⁹ nālib⁹ illud qd̄ ē noti⁹ aliq̄
s̄m nām n̄ est noti⁹ eo quo ad nos:vt pꝫ
ex porib⁹.Sꝫ vl̄e ē noti⁹ s̄m nām singula
ri.pbo:q: illō qd̄ ē veri⁹ ens est noti⁹ q̄ ad
nām:sꝫ vl̄ eē veri⁹ ens singulari.Maior ꝯcedit ab oib⁹.
Minor pbat:q: vl̄e ē ppetuū:vt pꝫ pmo poste.⁊ singu
lare nāle est corruptibile.ppetuū aūt est pus ⁊ nobilius
T.c.75. corruptibili:vt pꝫ.8.physico:¶ Item 2ᵒ si vl̄e esset noti
us singulari quo ad nos:tū idē esset noti⁹ ⁊ minus notū
quo ad nos:qd̄ vr̄ impossibile:⁊ pbat ꝯn̄a:q: vl̄e ⁊ suū
singulare sūt idē sicͫ cōiter tenet.¶ Itē 3ᵒ illud qd̄ habꝫ
esse in aīa nō est noti⁹ quo ad nos eo qd̄ habꝫ esse extra
aīam:sꝫ vl̄e bꝫ esse in aīa:⁊ singulare extra aīaꝫ.Maior
pꝫ:nā entia aīe ⁊ ipsa aīa cognoscunt posteri⁹ reb⁹ extra
aīam:vt pꝫ ex.3.de aīa.mior pꝫ in.7.meta.⁊ ꝯmē.in.12.
meta.dic̄ ꝙ vl̄ia apud arist.sūt collecta p intellm̄ ex sin-
Com.4 gularib⁹ ꝯcipiēte in eis vnā tn̄ silitudinē ⁊ faciēte eā intē
tionē vnā.¶ Itē 4ᵒ diffinitū ē noti⁹ quo ad nos diffini
entib⁹:vt dicit phs in lr̄a.Sed ipsa diffinientia sūt magis
vl̄ia q̄ diffinituꝫ:vt pꝫ in 2ᵒ posterioꝝ.⁊ spālr̄ q̄tum ad
genus qd̄ ē vl̄ius q̄ spēs diffinita:vt māifestū ē.¶ Itē
5ᵒ ptes alicuius toti⁹ sunt min⁹ note quo ad nos ipō to-
to sicut vult phs i lr̄a:⁊ cōmētator. Sꝫ vl̄iora sūt min⁹
vl̄ium ptes.Nā ipa spēs q̄ ē min⁹ vl̄is ē cōposita ex gn̄e
⁊ dr̄ia.¶ Itē 6ᵒ difficillima ad cognoscēdū nō sunt no
tiora quo ad nos.Sꝫ vl̄ia nō sunt hmōi.Maior est no-
ta in.5.meta.ca⁹ de pn̄⁹.Minor appet p Arist.in.2.me- T.cō.p.
ta.¶ Itē.7.illō qd̄ ē ꝓpinqui⁹ ei qd̄ est mime notū quo T.cō.p.
ad nos:vr̄ eē minus notū quo ad nos:q: semp ꝓpinqui⁹
maxīe tali est magis tale.Sꝫ vl̄e est ꝓpinqui⁹ minime no
to quo ad nos vel maxime ignoto.s.māe pme q̄ vr̄ esse
maxīe ignota quo ad nos.q̄re ⁊c.¶ Itē 8ᵒ arguit au-
ctoritate Arist.in pmo posterioꝝ.vbi dicit ꝙ singularia
sunt notiora q̄ ad nos ipsis vl̄ib⁹.¶ Itē 9ᵒ argr̄ sic.si vl̄e
eēt nobis noti⁹ singulari.hoc eēt pro tāto:q: totū sensi-
bile indiuiduū eēt noti⁹ q̄tū ad sensuꝫ q̄ sue partes:istā
ꝓpositionē ponit cōmēta.in cōmēto i his vbis cū in eo
qd̄ pn̄ᵐ doctrine de reb⁹ vl̄ib⁹ est:qm̄ vniuersuꝫ demrātū
noti⁹ est apud sensuꝫ q̄ ei⁹ partes.⁊ idē ipse dicit in plib⁹
alijs locis istius ꝓlogi.Sed ista nō pōt esse cā q̄re vl̄e est
noti⁹ q̄ ad nos q̄ singlare.oporteret.n.assignare in quo
genere cāuitatis eēt hmōi notioritas ad illā:qd̄ est ipole.

Oppositū arguit auctoritate Aris.⁊ cōmē-
tatoris.qui volūt ꝙ vl̄ia sint no-
tiora quo ad nos ipsis singularib⁹:⁊ ꝯcludūt ꝙ cuꝫ nati
sumus ꝓcedere a nobis notiorib⁹ ad ea que sunt minus
nota nobis opꝫ ex vl̄ibus ad singularia peruenire.

Ad qōnis solutionē sunt pintelligenda aliqua.
Primū est intelligendū ꝙ singulare
quantū ad ꝓpositū spectat dr̄ duplr̄.Uno mō dicit sin-
gulare simplr̄.Alio mō dr̄ singulare in respectu:⁊ hanc
distinctionē inuit cōmētator.Singulare simplr̄ est indi-
uiduū ⁊ vnū numero qd̄ nō pdicat de plurib⁹ per se:vt
sor.⁊ plō.⁊ silia.Singlare in respectū est illud qd̄ est min⁹
vl̄e ⁊ min⁹ cōe q̄ alterū:⁊ hoc mō spēs spālissima dr̄ sin-
gularis respectu generis:q: est min⁹ cōis ipso genere.⁊ si
ꝯmē.ibi dicit ꝙ Aristo.itē dit ibi per singularia spēs vlti
mas.Et vlterius ꝯsiderādū ē ꝙ in hoīe est duplex cogni
tio.s.sensitiua ⁊ itellectiua:⁊ iste due cognitiōes ꝯueniūt
i hoc ꝙ vtraq: fit p spēz receptā a re cognita q̄ spēs rep-
sentat rē cognitā.differūt aūt in hoc:q: cognitio sensitiua
est in orgāo corporeo:⁊ fit p spēz q̄ ita repsentat vnū sin-
gulare ꝙ nō alterū:cognitio aūt itellectiua est vl̄is ⁊ nō ē
in orgāo corporeo:⁊ fit p spēz q̄ repn̄tat q̄dditatē rei n̄
pcise vnū idiuiduū q̄dditatis.Qualr̄ aūt itellect⁹ abstra
ctus a mā pōt itelligere idiuiduū māle vt hūc hoiem ad
pn̄s nō determio.¶ Ulteri⁹ ꝯsiderādū ē ꝙ vl̄e pōt accipi
duplr̄ vt cōiter dr̄ i logica:⁊ i.7.meta.vno⁹ pōt accipi ꝓ
re q̄ denomiat vl̄is:⁊ istud vl̄e ē res q̄cūq: cui p nāꝫ suā
nō repugnat eē in plurib⁹.Alio mō sumit vl̄e ꝓ itētōe q̄
aliq̄d ⁊ formalr̄ denomiat vl̄e:⁊ isto mō vl̄e e.i. ꝯcept⁹
itellualis quē bꝫ ītellect⁹ de tali re q̄ ē apta nata:vel cui
nō repugnat eē i plurib⁹.¶ Dicūt tn̄ aliq̄ ꝙ ad rōeꝫ for-
malē vl̄is ꝓ itētōe nō sufficit ꝙ sit ꝯcept⁹ itellectualis:sꝫ
req̄rit respect⁹ ad plura supadditus.de h̄ aūt non est ad
pn̄s distiguēdū.Ulteri⁹ accipio ꝙ vl̄e eē noti⁹ singulari
nihil aliō ē q̄ cognitionē vl̄is eē pus in itellu cognitiōe
singularis:vt aīal eē noti⁹ hoīe.nihil ē aliō q̄ cognitōeꝫ
aīalis pcedere in itellectu cognitōeꝫ hoīs:silr̄ āt ⁊ i alijs.

His visis possum⁹ dicer̄ ad qōnē tria. Prio ꝙ
vl̄e qd̄ ē itētio n̄ ē pus notū q̄ ad nos
q̄ res singlaris:⁊ stati ꝓbat.q: res q̄ sr̄ i aīa itellectiua n̄
sūt notiores q̄ ad nos ipsis reb⁹ sensibilib⁹ exn̄tib⁹ extra
aīaꝫ.hoc vr̄ hēri ex.3.ꝺ aīa.Sꝫ vl̄e ꝓ itētiōe ē res existēs
in aīa itellectiua:vt pꝫ ex dictis.ē.n.ꝯcept⁹ itellectualis ⁊
vl̄is cū respectu ad plā supaddit⁹.q̄re ⁊c.Maior appa-
ret:sicut.n.res q̄ est in sensu.s.spēs rei sensibilis ⁊ ipsa sen

satio non sunt prius cognite ad sensum q̄ ipse res extītes extra aiam: vt manifestū est cuilibet intelligenti. Non.n. visus prius videt spēm ipsi⁹ coloris: aut visionē ipsius coloris q̄ ipsū colorem. silr aūt ⁊ in aliqs. Et sic videt q̄ res extītes apud itellm.s. spēs rez intelligibiliū non sūt prius note itellectui q̄ ipse res. ⁊ ideo appet maior: ⁊ mior est euidens: q̄ vniuersale pro intētione est ipsa rei itellectio cū respectu ad plura sup additus vel saltē ipsa sola rei intellectio vt omnes confitentur. q̄re ⁊c. ¶ 2⁹ dico q̄ cognitio itellectiua magis vlis prior est i itellectu nostro cognitione min⁹ vlis. ⁊ hoc dico ordine gñationis: qd̄ sic pbatur. Illud qd̄ ducitur de potētia ad actū p medium prius peruenit ad mediū q̄ ad extremū: dūmō illud [T.c.27.] mediū sit dispositiuū ad extremū: vt pz. 4. metaph. mediū enim est in qd̄ prius trāsmutat transmutans: sed itellectus ducitur de potentia pura ad cognitionē minus vniuersalis tanq̄ ad quendā actū completū. ⁊ ipsa cognitio itellectiua magis vniuersalis est quid mediū inter potētiaz purā ipsius itellectus ⁊ actū illū. Nam cognitio vlis est qdam actus respectu potentie itellectiue: ⁊ est quid potētiale ⁊ impfectū respectu cognitionis magis determi- [Com.51.] nate. Uñ Commen. dicit. 1. metaph. q̄ scire aliqd̄ in vli est scire ipm in potētia vt cognitio itellectiua aialis sm q̄ aial potētialis est. i. ipfecta respectu cognitionis hoīs sm q̄ homo: silr āt ⁊ in aliis. q̄re ⁊c. ¶ Sz aliqs cauillaret ptra istā rōnē: q̄ sm hoc pceptus pme māe deberet prior esse q̄ pceptus vlis subē composite: eo q̄ ille cōceptus est impfectus. Sed dōm q̄ non oz illud qd̄ trāsmutatur de extremo ad extremū puenire prius ad omnia media: vt dicit cōmen. 2. de aia. Nam pceptus māe pme nō est dispō ad pceptū subē composite sicut pceptus magis vlis est dispositio ad pceptum minus vlis: ⁊ mediuz essentiale sed accñtale recipiēdi ipm: vt habet a Cōme. pmo meta. Notādū tñ circa hoc q̄ lz cognitio itellectiua min⁹ vlis sit in itellectu posterior ordie gñationis: tñ [T.c.15.] est prior via pfectionis. hoc.n. est qd̄ dicit Arist. i. 9. meta. q̄ ea q̄ sūt posteriora gñatione sūt priora pfectiōe. ¶ 3⁹ dico q̄ cognitio sensitiua singularis simplr est prior via generationis q̄ cognitio vlis itellectiua: qd̄ pz: q̄ cognitio que depēdet ab alia est posterior ea a qua dependet aliquo mō: sz cognitio itellectiua vlis dependet a cognitione sensitiua singularis hoīs: vt cognitio itellectiua hoīs depēdet ex cognitione sensitiua singularis hoīs. vt pz ex [T.c.30.] .3. de aia. vñ deficiente aliquo sensu a natiuitate necesse est deficere sciam de sensibili illius sensus. vt pz p⁹ poste. vtz aūt oīs cognitio singularis simplr vt sortis sit prior apud intellm q̄ cognitio itellectiua vniuersalis: hoc est magnū dubiū: ⁊ nolo ad pñs determiare de isto. ¶ Sz ptra istā positionē isurgūt dubitationes multe. Prima est ptra pmā ɔnem. videtur.n. q̄ vlia que sunt intentiones sint notiora quo ad nos ipsis rebus singularibus: q̄ effectus rez nāliū sunt notiores quo ad nos suis causis: sz itētiones rez nāliū que vocant vniuersalia sunt qdā effectus rez nāliū: vt oēs pcedūt. res.n. nāles intelligibiles faciūt suas itētiones in itellectu humano. saltē me- [Com.51.] diantib⁹ fantasmatib⁹ ⁊ itellectu agente cooperāte vt fere oēs pcedunt. Uñ ⁊ Commen. in. 12. metaph. dicit q̄ scientia nr̄a cātur a rebus. quare ⁊c. ¶ Item si vniuersalia que sunt intētiones eēnt min⁹ nota quo ad nos ipsis rebus singularibus: tūc deberēt esse notiores sm naz ⁊ simplr: quēadmodū.n. illa que sunt minus nota simpliciter ⁊ sm nām sūt notiora quo ad nos. ⁊ ecōuerso: videt q̄ ea que sūt min⁹ nota quo ad nos sint notiora simpliciter ⁊ quo ad nām: ⁊ sic pz q̄ hmōi vniuersalia essent notiora sm nām q̄ res ipse. hoc aūt est falsum vt videt: q̄ notiora apud nām ⁊ simplr dicuntur illa que hēnt plus entitatis vt omnes pcedūt. Iste autem itētiones que sūt intellectiones respectu substātie non vident habere plus entitatis nec esse prioris entitatis: imo Arist. dicit q̄ aial vniuersale aut nihil est aut posteri⁹: vt pz in pheмio de aia. q̄re ⁊c. ¶ P̄. si vniuersalia essent minus ⁊ posterius [T.cō.8.] nota quo ad nos ipsis rebus quaz sunt conceptus tūc scientia que traditur in Porphyrio nō deberet prius doceri q̄ scia predicamentoz Aristo. aut q̄ scientia nālis: docet.n. illa scia vlia que sunt intentiones vt cōiter dr: doctrine aūt pncipium dr esse a prius notis ⁊ cognitis nobis: eo q̄ a talibus homo faciliter addiscit. quare ⁊c. ¶ Alia dubitatio est ptra 2as pclusionem. si.n. vniuersalius est notius quo ad nos min⁹ vniuersali: vt aial homine: tūc ipsum minus vniuersale debet esse notius sm naturam ⁊ simplr. Nam ita vr esse in reb⁹ nālibus q̄ nota minus nobis vident esse nota magis sm nām ⁊ simpliciter. Sed ɔñs est falsum q̄ notius apud nām est qd̄ hēt plus entitatis: vel qd̄ est prioris entitatis vt acceptum ē.

¶ Ad primum possumus dicere q̄ effectus ⁊c. verum ē effectus sensibiles respectu naturaliū sunt nobis notiores ipsis substātijs ⁊ causis nālibus: sed effectus non sensibiles non oz. Nūc aūt vniuersalia que sūt intētiōes nō sūt sensibiles: vt vult phs. q̄re ⁊c. ¶ Aliter diceret aliquis q̄ verum est de effectibus nālib⁹ qui remanēt in ipsis rebus mālibus nālib⁹ vt est motus ⁊ pluralitas entium ⁊ hmōi entia talia: sed itellectio rei nālis nō ē remanēs effectus in ipsa re intelligibili: sed recipitur in intellectu qui est icorporeus. quare ⁊c. ¶ Ad aliud aliquis diceret negādo ɔñam cū dicebat q̄ ea que sunt minus nota nobis sūt notiora nāe. vez est in rebus que sūt extra aiam: nō aūt in rebus que sunt in aia est vez. nūc aūt ipsa vniuersalia sunt res extītes in aia humana. quare ⁊c. ¶ Aliter dicerēt aliqui pcedēdo ɔñam ⁊ ɔñs. ⁊ cū dicebat q̄ itentiōes que sūt itellectiones respectu rez nāliū eēnt maioris entitatis q̄ ipse res nāles. h dicūt esse vez saltē loquēdo de reb⁹ mālib⁹. Dicūt.n. q̄ eē artis in itellectu est lōge nobili⁹ q̄ eē artis extra aiaz: silr āt ⁊ i aliis. de hoc aūt ad pñs nō determio. ¶ Ad aliud possz dici q̄ Porphyrius ñ tradit in suo libro doctrinā ⁊ sciaz de vlib⁹ que sūt intētiōes ⁊ itellectiōes ipsaz rez: sz de vlibus pro reb⁹ qb⁹ attribuunt itētiones: nec est scia realis q̄ illa cognitio vliū q̄ ipse dat ibi ɔsiderat pp ratiocinationis cognitionē vel istri sciēdi: qd̄ est subm in logica: qd̄ arist. ɔsiderauit i pdicamētis de reb⁹ pdicamentalib⁹: vt ex coz cognitōe iuuaret logic⁹ ad cognitōez suoz sciblliū ppzioz. Et si qs vellet dicere q̄ porph. ɔsiderat ⁊ diffinit itētiones 2as i bitudine ad res: poterit dicere q̄ nō prius docet illa scia de vlibus: eo q̄ ipa sint nobis notiora q̄ res: sz q̄ cognitō coz fuit nc̄cia ad cognitōez ⁊ doctrinā pdicamētoz arist. vt dicūt multi logicoz. Credo tñ salua pace ⁊ reuerētia cuiuscūqz q̄ nō satis rōnabilr ē itroductū legere libz porphyrij añ libz pdicamētoz ari. imo ari. tradidit i predicamētis pmam ptē logice. Primā dico ordie doctrie rōnabilis: ⁊ si esset vna pars logice distīcta ab aliis: prius eēt docēda doctria de qnqz vniuersalibus q̄ de aliis rebus logicalib⁹: ipse aūt arist. bene sciuisset ⁊ prius tradidisset eam. Q̄r tñ sic ɔsuetū est i istis temporib⁹: ideo prius legat liber Porphyrij i nomine dñi. ñ.n. facile que ab antiquis ɔsuetudinib⁹ cōprehēsa sūt sermōe trāsmutant: vt aristo. docet in. 2. ethico. ¶ Ad aliā dubitatiōez pt pcedi ɔñs: ⁊ cū dicebat q̄ h est notius apud nām ⁊c. pcedēdū est aliquo mō: ñ autez simplr: ⁊ ita est in pposito. Nā lz hō quātū ad suā substātiā nō sit nobilioris aut perfectioris entitatis q̄ animal

eo ꝙ vna ⁊ eadem est sub̄a hoīs ⁊ aīalis in hoīe. silr aūt
⁊ in alijs sm cōem viam: tn̄ homo sm ꝙ stat sub appa-
rēti a quo sumit ꝓprius ꝯceptus ipsius hoīs vt homo: ē
nobilioris entitatis q̄ aīal: vt stat sub appenti a quo su-
mitur ꝯceptus aīalis vt aīal est. Nā ratiocinari a quo su
mitur ꝯcept⁹ hoīs itellectualis est nobilioris entitatis
q̄ ꝯceptus sentire a quo sumit conceptus aīalis. ¶ Ali
ter dicerent aliqui ꝙ homo sm ꝙ homo est nobilioris
entitatis q̄ aīal in hoīe existens. dicunt enim ꝙ alia est
forma substantialis per quā homo est homo ⁊ per quā
homo est aīal: ⁊ sic de ceteris: ⁊ semper forma inferior
est nobilior ⁊ perfectior simpliciter forma superiori: sed
de hoc inquiretur in questione sequenti.

Ad rationes p̄ncipales dōm ē. ¶ Ad p̄⁹ cō
cedēdū est totū vsqꝫ illuc vbi di
citur ꝙ vle est nobilioris entitatis: sed istud est negādū.
Et cum dr̄ ꝙ vle ē icorruptibile: ⁊ singulare est corrupti
bile. Dicūt aliqui ꝙ veruꝫ est de singulari simplr saltem
māli. ⁊ de isto non loqtur Ari. Sed singulare in respe-
ctu ita bene est icorruptibile sicut ipm vle. ¶ Aliter di-
cūt alq̄ ꝙ ipm vle licꝫ non sit per se corruptibile ipm tn̄
bene corrumpit per accn̄s. s. ad corruptionē suoꝝ singu
larium. Destructis. n. p̄mis substātijs impoīe est aliquid
alioꝝ manere: vt dicit Arist. in p̄dicamētis. Et cū dr̄ ꝙ
icorruptibile est verioris entitatis q̄ corruptibile. Ue-
rum est de eo qd̄ est icorruptibile: sed de eo qd̄ est corru
ptibile per accidēs lꝫ non sit corruptibile sm se ipm: nō
oꝫ ꝙ sit simplr nobilius. q̄re ⁊c̄. Sed vtꝝ hoc sit verum
ꝙ vle est corruptibile solum p accn̄s. bona difficultas ē
⁊ hꝫ videri in. 7. metaph. ¶ Ad 2ᵐ dōm ꝙ idem eē no
tius seu p̄us notum ⁊ posterius notū eadeꝫ cognitione
⁊ sm eandem ꝓprietatem est impossibile: sꝫ diuersis co
gnitionibus ⁊ sm diuersas ꝓprietates nō est icōueniēs.
Nūc aūt ipsa cognitio vniuersaliū quā ponim⁹ priorem
minus vniuersali: est alia a cognitione minus vlī: ⁊ iō n̄
vꝫ ratio. ¶ Ad 3ᵐ solutū est p distinctionem positaꝫ in
positione. ¶ Ad 4ᵐ cuꝫ dr̄ diffinitū ⁊c. possumus dice
re ꝙ ea que ponunt in diffōne possūt accipi duplr. Uno
modo sm se ⁊ absolute: ⁊ sic sūt notiora quo ad nos ipa
specie diffinita: vt animal absolute est p̄uꝫ notū quo ad
nos q̄ homo: silr ⁊ in alijs. Alio modo possūt ꝯsidera-
ri talia sm ꝙ sunt diffinientia ipsam spēm: ⁊ hoc modo
spēs que diffinit ē notior quo ad nos quadā cognitione
confusa q̄ sint diffinientia ipsam spēm siue ipsiuꝫ holem.
¶ Ad 5ᵐ cum dr̄. partes ⁊c. ꝯcedit vt sunt partes: ⁊ cū
dr̄ ꝙ minus vle est totum respectu vniuersalioris. Dr̄ ꝙ
veꝝ est aliquo modo: ⁊ sub ista ratione ipm vniuersali-
us. s. vt est pars minus vniuersalis. s. pars diffinitiua est
posterius ⁊ min⁹ notū quo ad nos. Sed ipm vniuersa
lius sm ꝙ est totū est nobis notius: ⁊ nihil ꝓhibet min⁹
vle esse aliquo mō totū respectu vlioris. s. totū diffinibi
le: ⁊ ipm vniuersalius esse totū respectu minus vlis. s. to
tū vle. Qualr aūt ipsa spēs est composita ex gn̄e ⁊ d̄ria
videbit postea. ¶ Ad 6ᵐ cum dr̄. illa que sunt difficilio
ra ⁊c. ꝯcedit. Et cuꝫ dr̄: ista sunt difficiliora: dicūt aliqui
ꝙ Aristo. loqtur ibi de vlioribus causalitate sicut est deus
⁊ alie substantie sepate ad quas intellectus aie nostre se
hꝫ ⁊c̄. Sed non seqtur de vniuersalibus sm p̄dicationē
⁊ de istis hic loqtur. ¶ Aliter pt dici ꝙ vniuersalia psūt
duplr cognosci. Uno mō cognitione cōfusa ⁊ impfecta
⁊ isto mō n̄ sunt diffiᵐᵃ ad cognoscēdū ipsis singularib⁹.
Alio mō psūt cognosci cognitiōe pfecta ⁊ determinata
ita. s. ꝙ cognoscant q̄tum ad cōparationē ipsoꝝ adinui
cem in identitate ⁊ diuersitate ⁊ q̄tū ad p̄dicata demon
strabilia de eis: ⁊ sic sūt multū diffiᵐᵃ: nec isto mō cogni-
tio eoꝝ est necessario prior cognitione singulariuꝫ. Un̄
quāuis facile sit cognoscere ens ⁊ vnū absolute ⁊ ꝯfuse:
tn̄ difficile est certitudinaliter ⁊ cōplete cognoscere iden
titatem ⁊ diuersitatem entis ad vnū ⁊ ecōuerso. Similr
d̄riam ⁊ identitatem ipsius entis qd̄ est essentia ad ipsuꝫ
esse. similr ⁊ in alijs. ¶ Ad 7ᵐ cuꝫ dicit. illud qd̄ est pro
pinquius ⁊c̄. Concedo ꝙ non est noti⁹ sub illa rōne sub
qua est ꝓpinquiꝫ minime noto. Et cū dr̄. vniuersale ⁊c̄.
dico ꝙ ipsuꝫ magis vniuersale potest duplr considerari.
Uno modo sm ꝙ est minus perfectum minus vniuersa
li saltem q̄tum ad apparens sub quo intelligit: ⁊ h̄ mo-
do non est pri⁹ notum. Alio modo pōt considerari ipsū
magis vniuersale: vt pri⁹ cognoscit suis singularib⁹ sen-
sibilibus: ⁊ sic est notū pri⁹ quo ad nos vt hoc sentire vl̄
sensus prius occurrit sensui q̄ hoc ratiocinatū: ⁊ sic p̄uꝫ
fit intellectio aīalis que sumitur a sensu q̄ itellectio ho-
minis que sumitur a ratiocinando. similr auteꝫ ⁊ in alijs
suo modo. ¶ Ad auctoritatē Arist. patet ex predictis.
¶ Ad aliam rōneꝫ de illo dicto Cōmētatoris que mul-
tos fac dubitare ⁊ cogitare: ⁊ paucos aut nullos noui
exposuisse illud dictū Cōmentatoris: ꝙ notioritas toti⁹
sensibilis apud sensum est causa notioritatis tot⁹ vniuer
salis apud intellectū: ⁊ sic hoc est causa vt ipse dicit quia
re in rebus naturalib⁹ posteriora in eē sunt nobis notio
ra. hoc dicit in his v̄bis ⁊ ꝙ vniuersuꝫ illō. s. totum sen-
sibile de quo locut⁹ fuerat est notius apud sensum: cau-
sa est quia vniuersalia intellecta sunt notiora apud intel
lectuꝫ q̄ sue partes intellecte siue ille partes sint species
siue causa. similiter causa in hoc est ꝙ res posteriores in
esse. s. accidētia sunt notiora apud nos q̄ cause. hoc aūt
dictum est quā mirabile ⁊ occultuꝫ. ꝙ enim aliquod to-
tum sensibile sit prius notum apud sensuꝫ q̄ sue partes:
cuiusmodi causabilitatem habent super hoc ꝙ cognitio
itellectiua aīalis precedat cognitionē hoīs aut sup hoc
ꝙ motus ⁊ pluralitas entiū sint notiora quo ad nos ip-
sis substātijs nālib⁹. dato enī ꝙ sensus alicui⁹ hoīs nunq̄
cognouerit aliquod totum sensibile quantum ad eius p
tes seorsum ⁊ diuisim: tamē adhuc posset esse p̄us notuꝫ
ipse motus q̄ substātia nālis. Forte dicēdū ꝙ nō fuit in-
tentio Auerroys illā notioritateꝫ totius sensibilis apud
sensuꝫ esse per se causaꝫ illius notioritatis totius vniuer
salis: sed ꝙ ex hmōi similitudie. s. ꝙ totū sensibile est noti
us sensui q̄ eius partes diuisim: nota fuit ista veritas ꝙ
vniuersale est p̄us nobis notū q̄ singulāre. similr ex illo
innotuit ista veritas ꝙ res posteriores in esse. s. accn̄tia sūt
nobis vel quo ad nos notiora q̄ cāe. possibile enim ē ali
quid eē cām cognoscēdi qd̄ nō est causa eēndi simplr. vn̄
videmus ꝙ Aristo. cum dixisset vle eē notius declarauit
hoc per sile in toto sensato: ita ꝙ illud fuit quodāmō me
dium ad ꝓbādū istā veritatē. ¶ Dubitaret adhuc aliqs
ꝯtertiā ꝯnē ꝓpter vnū dictū cōmētatoris in prio h⁹ ver Cō. 48.
sus finē illius capli. oēs igit ꝯria p̄ncipia faciūt. Dicit. n.
ibi cōmentator hec v̄ba. ꝯparatio inter ꝯprehēsibilia ab
itellectu ⁊ a sensu nō verificat nisi qn̄ accipit in respcū cō
prehensionis cōis: cū igr̄ ꝯprehensio itellectualis sit vlis:
⁊ ꝯprehensio sensus singularis simplr non sit aliqua cō-
prehensio vniuersalis. videt ꝙ nulla sit ꝯparatio: vt dice
re ꝙ singulare simplr sit p̄us notum cognitione sensitiua
q̄ ipm vle sit notū cognitione intellectiua. hec tn̄ compa
ratio ponebat in 3ᵃ cōclusione. ergo male. ¶ Ad h̄ pos
set dici ꝙ comprehensioni sensitiue ⁊ intellectiue non sit
aliqua cōmuniꝫ comprehensio vniuoca: tamen bene pōt
eis esse comprehensio cōmunis analogica ad istas. dicit
enim comprehensio sm analogiam de comprehensione
sensitiua ⁊ de itellectiua: vt hꝫ videriꝫ. de aīa. ¶ Si aūt

querat de qua prius dr̄ comprehēsio dōm q̄ fm ordinē impositionis nois: prius dr̄ de sensitiua ꝯprehēsione eo q̄ ista notior est multis. intātū ꝙ aliqui non cognoscūt aliam comprehēsionē nisi sensitiuam: ⁊ quidā antiquoꝝ
T.c.150. non ponūt dr̄iam iter itellectum ⁊ sensum: vt pꝫ in .2. de aīa. ⁊ hoc sequebaꝭ qdam socioꝝ meoꝝ theologiȝans: qui frequēter dicebat se itelligere colorem p visuꝫ ⁊ itelligere sonum per auditum: sꝫ fm ordinem nature rei prius dr̄ comprehēsio de itellectiua q̄ de sensitiua: qꝛ comprehēsio itellectiua est simplr̄ nobilior sensitiua qꝛ ad eā ordinaꝭ sensitiua: dicēte Themistio i. 2. de aīa. qbuscūq; mortalibus natura tribuit itellectū eisdē dedit sensus intrinsecos ⁊ extrinsecos in ministeriū rōnis .i. itellectus.
¶ Aliter possꝫ exponi illa auctoritas Commētatoris: vt sit propositio copulatiua talis comparatio iter comprehēsibilia ab itellectu non verificatur nisi cum accipiuntur i respectu comprehēsionis cōis: ⁊ hec copulatiua est vera: ⁊ debet sic legi ⁊ intelligi prima pars. comparatio iter ꝯprehēsibilia ab itellectu non verificatur nisi cum accipitur respectu comprehēsionis communis .s. intelligibilis: nec estꝫ dicere q̄ comprehēsibile ab itellectu sit notius sensui q̄ illud aliud. Sed bene verum est dicere ⁊ proprie q̄ hoc comprehēsibile ab intellectu notius est apud itellm̄ q̄ illud aliud. Similiter aūt scđa parſ sic debet itelligi. comparatio iter comprehensibilia a sensu non verificaꝭ nisi cum accipiꝭ respectu comprehēsionis communis .s. sensitiue: opera dico qua comparātur adinuicem diuersa comprehēsibilia etiam a sensu. non. n. eēt proprie dictū hoc comprehēsibile a sensu est noti⁹ apud itellectum q̄ illud: saltem non esset ita proprie dictum. hoc comprehēsibile sensu est notius sensui q̄ illud. Hāc aūt auctoritatē ⁊ ei⁹ declarationem quā posui: ideo hic vltimo iduxi: qꝛ m̄ hi post ꝯsiderationeꝫ alterius auctoritatis occurrit: sed tu potes eam ponere tanq̄ dubitationē: ⁊ idē soluere mō predicto. quare ⁊c. Questio. VI.

q

Uidam reuerēdus doctor ⁊ subtilis multū posuit q̄ cōceptus ꝯfusus spēi specialissime esset prius in itellectu q̄ ꝯceptus vniuersaliorum: vt siquis bene dispositus fm sensuꝫ sentit iduiduū albedinis prius ꝯcipit ꝯceptu cōfuso albedinē q̄ colorem ⁊ q̄ qualitateꝫ: silr̄ autem ⁊ in alijs. ¶ Et hoc pbauit trib⁹ rōnib⁹. ¶ Prima est. agēs nāle non impeditū approꝑinquatū suo passiuo sufficiēter disposito agit in ipm̄ fm vltimū sue poͭ. ergo agit effectum perfectissimū inq̄tum pt̄: sed oīa ꝯcurrentia ad istum actū itellectus sunt oēs res nāles medie que precedūt oēm actū volūtatis ⁊ non impedite: vt pꝫ. ergo pducunt conceptum perfectissimum inquantum pn̄t. Ille aūt non est nisi ꝯceptus spēi specialissime. Si enim aliqs alius reputatꝫ ꝯceptus alicuius communioris qui sit imperfectior q̄ spēi specialissime: sicut pars ē imperfectior toto: sequtur q̄ illa non possunt in ꝯceptum spēi: ⁊ ita nūq̄ causarent illū. ¶ 2° dicit Auicē. 2. meta. ca°. 3. meta. est vltima ordie doctrine. ergo pncipia oium aliaꝝ sciaruꝫ ⁊ termini illaꝝ possūt ꝯcipi ante pncipia metaphysice: qđ n̄ eēt si pri⁹ oporteret ꝯcipi ens ⁊ hmōi talia. Et sequꝭ ref metaphysicā eē priorē ordie doctrie. ¶ 3° sic si oporteret precedere ꝯceptus vliores ante ꝯceptum talis speciei: tunc sensu posito in actu de singulari ⁊ mouente sensum ⁊ itellectu soluto: oporteret magnū tps ponere antēq̄ ꝯciperet spēs illius singularis prio sensati: qꝛ prius oporteret itelligere predicata i quid communia de illa spē fm ordineꝫ. ex hoc aūt vt dicit pꝫ cā quare itelligat itellectus prius vnū itelligibile q̄ aliud: lꝫ spēs plurium sint ei pn̄tes: hoc. n. non est a voluntate: cum tunc hēat intellectus actū intelligēdi: sed huius cā est: qꝛ singulare vnius fortius mouet sensum q̄ singulare alterius: ita q̄ primū cognitū ab itellectu cognitione ꝯfusa est spēs specialissima cuius singulare efficacius mouet sensum prio: siue sit visibile siue audibile siue tāgibile: qđcūq; enim indiuiduū prius mouet sensum: ei⁹ spēs pri⁹ est cognita cognitione ꝯfusa: vt iste dicit. ¶ Et quāuis iste rōnes pulchre sint ⁊ subtiles: tn̄ fniam Ari. ⁊ cōem doctrinā tenēti possibile esset eas debilitare. ¶ Arguiꭋ. n. fm primā rationem q̄ ꝯceptus distinctus ⁊ diffinitiuus spēi specialissime: cui⁹ indiuiduū fortius mouet sensum: prior est in itellectu via gn̄ationis q̄ ꝯceptus ꝯfusus eiusdem spēi: accipiēdo prones illas easdē: agens nāle ⁊c. sꝫ ꝯceptus distinctus spēi specialissime cuius indiuiduum prius mouet sensum ⁊ fortius: est perfectissimus ꝯceptus in queꝫ possūt cause nāles: ille. s. iduiduū pmo ⁊ fortius mouēs sensuꝫ tn̄ itellectu agēte q̄re pri⁹ pducet intellm̄ distinctū illius spēi q̄ ꝯceptum confusuꝫ: cuius oppositū vult iste hō qꝛ dicit q̄ totus ordo confuse cognoscēdi prior est.
¶ Cōtra 3am rōnē sic oppono. Si ꝯceptus ꝯfusus spēi spālissime esset prior via cognitionis in itellectu q̄ ꝯceptus vlis: tūc singulari mouente sensuꝫ i itellectu soluto oporteret magnuꝫ tps ponere antēq̄ ꝯciperet gen⁹ gn̄alissimū illi⁹ spēi ⁊ illi⁹ singularis: qꝛ pri⁹ oporteret cognoscere pdicata cōia pdicata in qđ de illa specie fm ordinē vsq; quo pueniret ad genus gn̄alissimum. hoc aūt est incōueniēs: vt pꝫ cuilibꝫ itelligēti. Nā qlibꝫ exercitat⁹ ⁊ hñs sufficiētē veritatē: statim sine magno tpe pōt ꝯcipere genus gn̄alissimū illi⁹ spēi: vt ꝯcepto hoie statim sine lōgo tpe pt̄ ꝯcipe ipsam subam. ¶ Sed qꝛ ꝯ arguere n̄ est soluere: ⁊ si ad mille icōueniētia qs deducat: iō dico alr̄ ad istas duas rōnes. ¶ Ad pm̄ dico q̄ singulari alicuius spēi mouēte sensuꝫ ⁊ itellm̄ non ipedito: itellectus non est sufficiēter dispositꝰ ad ꝯceptū ꝯfusum spēi spālissime: nisi pcedētib⁹ aliquo mō ꝯceptibus vlioribus: ⁊ iō non fiet in itellectu ꝯceptus illius spēi ꝯfuse nisi aliquo mō pcedāt oēs ꝯceptus vles pdicatoꝝ in qđ de illa spē sic̄ albedine pn̄te aeri nunq̄ iduceret suā spēm ⁊ itentionem i aere nisi aer eēt disposit⁹ lumine ⁊ dyaphanitate. silr̄ mā pria si p possibile ponaꝭ esse separata ab oi forma ⁊ poneretꝭ posse recipe formā mixti ab aliquo agēte nāli non recipet eā nisi pcedētib⁹ formis eloꝝ qcunq; mō.
¶ Ad aliā rōnē pt̄ dici q̄ q̄tūcunq; ꝯceptus vlior ꝯfusus sit i itellectu por via gn̄ationis q̄ ꝯcept⁹ ꝯfusus spēi spālissime fm itētionē Ari. tn̄ n̄ oꝫ magnū tps apponere anq̄ cognoscaꭋ sūū gen⁹: qꝛ tales ꝯcept⁹ ordiati adinicē n̄ hñt adiuicē tātā repugnātiā vel ꝯrietatē q̄ oporteret ad aduētū vel receptionē vni⁹ i aliq magno tpe corrūpi alteꝝ: ⁊ est silē argm̄ sic̄ si diceretꝭ sic: si pn̄te albedie nūq̄ ageret suā itetionē in aere nisi oporteret aerē illuminari: tūc oporteret apponere magnū tps anq̄ ipa faceret itētionē i me°. hꝫ aūt mem̄ seq̄ n̄ est veꝝ: iō nec illō sequiꭋ. Et ꝯfirmaꭋ solo ista: qꝛ certū est q̄ tot media sūt inter ꝯceptū ꝯfusū spēi spālissime ⁊ ꝯceptū sui vlissimū: qt sūt media iter ꝯceptū vlissimū ⁊ ꝯceptū spēi spālissime.
¶ Ad aliā rōnē dico q̄ metaca pp hꝫ n̄ ē posterior ordie doctrie alijs sciētijs qꝛ ꝯcept⁹ vles suoꝝ scibiliū sūt posteriores ꝯceptib⁹ spālissimoꝝ ꝯsideratoꝝ in alijs: posteriores dico via gn̄atōis. tales. n. ꝯcept⁹ simplices ꝯfusi n̄ docēꭋ: neq; p doctrinā acqrunꭋ: qꝛ fꝫ lincoñ. i p° poste. ꝓpe fn̄m: n̄ doceꭋ nec adisciꭋ: nisi illō qđ cū p° ꝯcipiꭋ apparet nob dubiū vl falsū. Illi aūt ꝯcept⁹ icōplexi ⁊ confusi nec sūt dubij nec apparēt falsi: iō cū tales nō doceantꭋ ex ordine doctrine nō est accipiēdus ordo doctrie ipsi⁹ metaphysice ad alias scias. Sꝫ si q̄ras: q̄re g metaphysica

posterioꝛ est oꝛdine doctrie. hoc est pro tãto forte: quia complexa que in ea demonstrant sunt difficilia multum ad cognoscẽdũ certitudinaliter ꝛ vniuersalr: vt pꝫ in ꝓblematib⁹ que disputant in ea: nihil. n. ꝓhibet ex aliquibus cum ↄcipiunt ↄceptibus simplicibus formari qões multum dubitabiles ꝛ difficiles ad soluẽduꝫ vtruꝫ ens ꝛ vnuꝫ ꝛ esse sint eadem inter se ꝛ similia talia. ℂ Item posset dici ꝙ metaphysica est posterioꝛ oꝛdĩe doctrĩe rõne illius qḋ ↄsiderat de vniuersalibus causalitate: sicut ẽ de⁹: ꝛ alia principia abstracta quoꝝ quidditas dꝫ per metaphysicam cognosci. Si aũt doceretur posteri⁹ qn̄tum ad illam partem in qua considerantur vniuersalis predicatione. hoc nõ est nisi qꝛ cognitio talium pertinet ad eãdẽ ptẽ phie ad quã ptinent ꝑncipia abstracta de quibus est ibi intẽtio ꝑncipalis. Concedo tamẽ ꝙ cognitione distincta: ꝑus cognoscuntur magis vniuersalia ꝙ̄ cognoscant minus vniuersalia cognitione distincta ꝛ perfecta. nunꝙ̄. n. haberetur perfecte ↄceptus distinctus hoīs: nisi prius haberet cõceptus distinctus aīalis: ꝛ sic de alijs superioꝛibus que distincte possunt cõcipi: ita ꝙ sicut cognitio confusa aīalis precedit cognitionẽ ↄfusaꝫ hoīs: ita cognitio disticta aīalis aliquo mõ ꝑcedit cognitionẽ distinctam hoīs. s. sicut pars precedit totum. cũ. n. aīal ponat in diffõne hoīs dꝫ ꝙ in eius diffõne ponatur diffinitio aīalis si debet ꝑfecte ꝛ oīno explicite diffiniri. Sꝫ qꝛ hoc sciuerũt pauci exercitati in logica de hoc volui sollicitari: hec aũt ad pñs sint dicta ñ reprobãdo doctrinã illius cuius intellm̃ nõ attingo: sed ad vitatio plenioꝛẽ inqsitionẽꝫ: ad quã oẽs hoīes hñt desideriũ nãle.

ℂ Necesse est igitur vnum esse principium aut plura. Tex. com. VI.

ℂ Similiter naturalis non habet loqui de principiis an sint ꝛc. Tex. commen. VIII. Qõ. VII.

Irca istud caplm̃ ꝑmo q̃rit. vtꝝ phs naturalis possit disputare ↄtra negãtẽ ꝑncipia nãlia. ℂ Arguit prio ꝙ sic. qꝛ sicut se hꝫ metaphysic⁹ ad ꝑn⁹ metaphysicalia sic se hꝫ nãlis ad pricipia nãlia. hoc pꝫ ꝑ cõuenietẽ silitudinẽ: sꝫ metaphysic⁹ pt disputare ↄ negãtẽ pricipia metaphysicalia: vt pꝫ in. 4. meta. quare ꝛc. ℂ Item 2⁹ ad illũ ptinet disputare ↄtra negãtem ꝑncipia nãlia cuius ipa ꝑncipia nãlia sunt maxie ꝓpria. Hvidet rõnabile: sed ipsius phi nãlis ꝑn⁹ nãlia sũt maxime ꝓpria vt manifestũ est. q̃re ꝛc. ℂ Itẽ 3⁹ ille qui ꝑt demr̃are ꝑncipia nãlia potest disputare ↄ negãtẽ ea: sed nãlis phs põt demr̃are pricipia nãlia. q̃re ꝛc. Maioꝛ pꝫ: qꝛ per eãdem rõnem per quã õnditur aliqua veritas cõdecet illi querere hmõi veritatẽ: vt satis pꝫ in pri-

T. cõ. 9.

mo posterioꝝ. ꝛ mioꝛ est euidẽs ex prio hui⁹. vbi Arist. demr̃at ipsam mãm primam q̄ est vnũ principiuꝫ rerum nãliuꝫ. quare ꝛc. ℂ Item 4⁹ arguit auctẽ Aristo. in isto ꝑmo lib⁹ vbi ipse disputat ↄ parmenidẽ ꝛ melissum qui negauerunt principia rerum nãlium: tñ in isto libro tradit Aristo. primã parteꝫ phie naturalis. quare ꝛc.

T. c. 52.

T. cõ. 6.

Oppositũ arguit auctoritate Aristo. in littera vbi dicit. ꝙ naturalis nõ hꝫ per se disputare ↄtra negantem pricipia reꝝ nãlium. Idem vult Cõmẽtatoꝛ ꝛ oẽs expositores Arist. ℂ Et ꝓbat rõne: qꝛ sicut se hꝫ geometria ad principia geometrie sic se hꝫ naturalis ad ꝑn⁹ nãlia ꝑ ↄuenietẽtem similitudinẽ: sꝫ geometria nõ habet per se disputare ↄtra negãtem sua ꝑncipia ꝛ ꝓpria: vt pꝫ in primo posterioꝛum. quare ꝛc.

Ad questionẽ est intelligendum sicut cõiter dr̃ ꝛ accipit a Commẽtatore i isto ꝑmo. scia nãlis ↄsiderat ꝑncipia triplicia. s. ꝑncipia doctrine ꝛ nõ ipsius esse simplr: ꝛ ꝑncipia esse nõ doctrine: ꝛ ꝑncipia esse ꝛ doctrine. Sunt aũt ꝑncipia doctrine ꝛ nõ esse ipsa accñtia per se respcũ nãlium sensibiliũ: vt ẽ motus ꝛ pluralitas entiũ: ꝛ exẽplificat Cõmẽtatoꝛ similiter: ꝛ sunt q̃litates nãles per se ꝛ ꝓꝑe ipsoꝝ nãlium que ducunt in cognitionẽ subarum nãlium: ꝛ tñ non sunt ꝑncipia ipsius esse simpliciter sꝫ solũ alicui⁹ esse accñtaliter. Principium aũt esse sed nõ doctrine est mã ꝑma ꝛ forte ꝑmus motoꝛ: hec enim bene sunt ꝑncipia reꝝ nãlium: ħ tñ non sunt ꝓꝑie ꝑncipia doctrine: qꝛ ꝑncipiuꝫ doctrine debet esse a facilioꝛibus ꝛ faciliter cognoscibile: vt habetur. 5. metaph. ca⁹. de ꝑncipio. vbi Arist. dicit ꝙ optimũ doctrine ꝑncipiuꝫ est a quo qs faciliter adiscit. Faciliter aũt aliquis adiscit: per ea que faciliter cognoscit: constat aũt ꝙ ꝑma mã ꝛ ꝑmus motoꝛ nõ sunt facilia ad cognoscendũ: imo plurima difficultas est ad cognoscendũ ista ꝑncipia. Principia võ doctrine ꝛ esse sũt ꝓꝑe forme substantiales rerũ nãlium. Sunt eniꝫ quodãmõ ꝑncipia doctrine inq̄ntum per cognitionẽ ipsarũ ꝛ transmutationis subalis que est ꝑm formã subalem perueniemus ad notitiam ꝑme mãe ꝛ ipsius ꝑuationis ꝛ potentie. Sũt ãt ꝑncipia essendi ipsius reb⁹ nãlibus: vt manifestũ est in ꝑmo ꝛ 2⁹ h⁹. Et ideo forme rerũ nãliũ aliqualiter sũt ꝑncipia doctrine ꝛ esse. Dico aũt aliqualr: qꝛ forme non sunt oīo ꝑncipia ꝑma doctrine sed innotescũt ex opib⁹ ꝓprijs rerũ nãliũ q̄ sunt actões eaꝝ: vt pꝫ ex. 2. de geñ. ꝛ. 8. meta.

Com. 8.

T. cõ. l.

His visis pñt dici ad qõneꝫ tria. Primo ꝙ nãlis phs non põt reprobare illum qui negat ꝑncipia doctrine ptinentia ad sciaꝫ nãleꝫ dico per se ꝛ directe. Et hoc statim ꝓbatur: qꝛ ille qui non põt demonstrare ꝓꝑie ꝛ per se ꝑncipia aliqua: nõ põt disputare ↄtra negantem ea. idem enim est sillꝰ quo demonstratur aliq̈ ↄ̊ ꝛ quo ↄtradicitur neganti: vt pꝫ in logica. Sꝫ nãlis nõ potest demonstrare ꝑncipia doctrine: qꝛ vel demonstraret ea demonstratione oñsiua vel demonstratione ad ipole: ꝛ hᶜ est diuisio sufficiẽs: vt pꝫ ex ꝑmo põste. nõ demonstratione oñsiua: qꝛ ista debet ꝓcedere ex aliquib⁹ notioꝛib⁹ ↄ̊ⁿᵉ. nũc aũt ipsis ꝑncipijs doctrine nihil est notius quo ad nos in scia nãli: vt in scia nãli nihil est notius quo ad nos ꝙ̄ ꝙ motus sit. vnde Arist. dicit. subijciant nobis nãlia moueri. ℂ Iteꝫ nihil adiscitur: ꝛ per ↄ̄ñs non demonstratur nisi qḋ cũ ꝑmo ↄcipimus est nobis dubiũ vl' apparet falsuꝫ ꝛ post dubitationẽ vl' oppositionẽ ↄtradictõis manifestat eius veritas nobis vt pulcherrime dic̃ lincoñ. i ꝑmo posterioꝝ ꝓꝑe ꝑnᵐ. Nullus aũt sane mentis ↄcipiens motũ dubitat istaꝫ qꝛ sensui est euidens. igr̃ nõ pñt demonstrari demonstratione oñsiua nec demonstratione ad impoſe: qꝛ ista ꝓcedit ex aliquo falso concesso ab aduersario ꝛ aliquo võ coassumpto: ꝛ ↄcludit aliq̇d manifesti⁹ ex cui⁹ interẽptione reuertit ad interẽptionẽ illi⁹ falsi ↄcessi: ꝛ ad ↄcludẽdũ ei⁹ oppoᵐ eẽ veꝝ: ꝛ ħ nõ latet sciẽtibus logicã. si igr̃ ꝑncipia doctrine demonstrarent negãti opꝫ qḋ aliq̇d esset manifesti⁹ falsuꝫ ꝙ̄ oppoᵐ ipsoꝝ ꝑncipioꝝ: ꝛ ħ est falsuꝫ. Nã sic ꝑma ꝑncipia doctrine sunt in scia nãli notissima in sua v̈itate sic eoꝝ opposita sunt notissima in falsitate sua: sic eniꝫ se hꝫ in sciẽtijs: vt dic̃ Arist. ꝑmo posterioꝝ. vt si notissimũ est in sua v̈itate notũ: eẽ: ipꝫ. n. nõ esse notissimũ est in sua falsitate: ꝛ ponẽs motũ nõ eẽ nõ posset deduci ad aliqḋ manifesti⁹ falsuꝫ. q̃re ꝛc. ℂ 2⁹ dico ꝙ nãlis bñ põt disputare ↄtra negantẽ ꝑncipia nãlia que sunt ꝑncipia ipsi⁹ eẽ ꝛ nõ doctrine: ꝙ ꝓbat. qꝛ ille qui põt ꝓbare aliq̈ ꝑncipia esse potest redarguere illum qui ea negat: vt manifestum est cuilibet intelligẽti. Nam per eundẽ processum osten-

ditur aliqḋ complexū ⁊ redarguit negās ipm:ſʒ phs na
turaliſ bn̄ pōt demōſtrare pncipia ipſi⁹ eē que nō ſunt ꝓ
pṗie principia doctrine:vt pʒ p Ariſto.q̇ demōſtrat pri-
mā māʒ eē.⁊ ſilr in.8.huiꝰ demōſtrat pmū motorem eē.
q̄re ⁊c. ¶ 3ᵒ dico ꝙ nālis bn̄ pōt diſputare ꝯtra negātē
pncipia doctrine ⁊ eſſe.ſ.formas ſubales nāles:qꝛ illḋ q̇
aliq̇d eſt noti⁹ ꝯſideratum in ſcia nāli cui⁹ noticia pōt ne
ceſſario ꝯcludi eſſe:pōt demonſtrari in ſcia nāli:⁊ p ꝯſe
quēs pōt redargui negās ipm. Sed aliquid ꝯſideratum
in ſcia nāli eſt noti⁹ ipa forma ſubali:⁊ ex illo p̄t ipſa for
ma ſubſtātialis neceſſario cōcludi eē.q̄re ⁊c. Maior eſt
nota:qꝛ oīs eſt ſillogiſmus ex notiorib⁹ nobis ⁊ ꝓprijs
de neceſſitate ꝯcludens. Minor ꝓpoſitio eſt nota:nā fa
ctio ſeu ꝓductio rei nālis eſt aliq̇d noti⁹ ipſa forma ſub-
ſtantiali ⁊ ex ea pōt neceſſario ꝯcludi ipa forma ſubaliſ
eſſe:cū.n.ſenſui ſaltē iteriori.ſ.cogitatiue manifeſtuʒ ſit
rem nālem fieri ſeu ꝓduci poſtq̄ nō eſt opʒ ꝙ ſit ab aliq̇
ꝓducēte ꝓpinquo ⁊ p ſe ⁊ cuʒ ipa mā rei facte nō faciat
ipſam rem factā:ſʒ ſit in poᵃ receptiua ad eā:vt aq̄ non
faciat ex ſeipſa piſcem quēadmodū:nec lutum faciat ex
ſeipſo vas ſʒ artifex:oʒ ergo ꝙ ipſa mā ſit ſubiecta ⁊ ꝙ
ibi ſit aliqḋ aliud pncipiū ꝓducēs rē nālem:illud aūt eſt
forma ſubalis.q̄re ⁊c. ¶ Alie aūt demōſtrationes pn̄t
induci ad demonſtrādū formas ſubaleſ eſſe. Sed quod
dictum eſt loco exempli ſufficiat ad pn̄s. ¶ Et eſt ꝯſide
randū ꝙ licet nālis phs nō poſſit p ſe ⁊ p habitum ſcie
nālis diſputare ꝯ negantes prima pncipia ſue doctrine
vt oņſum eſt. Tn̄ alius phſ precipue metaphyſicus pōt
ꝯtra eos diſputare:qꝛ ipe ꝯſiderat ens ⁊ vnū ⁊ ſubam ⁊
q̄litateʒ ⁊ actū ⁊ potētiā ⁊ alios modos entis prios:ex
q̇bus pn̄t formari rōnes contra eos ꝓcedentes ex con-
ceſſis ab eis:⁊ hoc modo ꝓcedit Ari.ꝯtra ipſos i caplo
pn̄ti:vt pʒ in ꝓicīēti.⁊ hoc facit per habitū phie prie:vt
ipſemet oſtēdit in his verbis:hʒ.n.ad phiam hic reſpe-
ctus.i.ꝯſideratio eoꝝ ex quo diſputādū eſt ꝯtra antiq̇s
hʒ vnā partē ad phiā.i.ad metaphyſicā que dr̄ phia ab
ſolute per antonomaſiam.i.excellentiam.ipſa enim eſt
principaliſſima omnium habituum intellectualium.

Tūc ad rationes. Ad pmā dōm eſt ꝙ
ſilr eſt in hᷓ ꝙ vtraqꝫ
ꝯſiderat ſua pncipia:ſʒ diſſimile eſt in alio:qꝛ phs pmuſ
ꝯſiderat ens inq̄tū ens ⁊ oīa ſub rōne entis:iō ipe hʒ di
ſputare ꝯ negantē pncipiū pmū qḋ format de ente:pre
cipue qꝛ pmū pncipiū ꝯcedit quocūqꝫ ꝯceſſo vt hʒ vide
T.c.10. ri in.4.metaph.ſʒ phs nāliſ nō ꝯſiderat p ſe iſta pncipia
māe p que pōt ꝓcedere ꝯtra negātes primū motū ⁊ plu
ralitateʒ entiū:iō nō pōt diſputare contra negātes iſta.
¶ Sed aliqui dubitant hic:qꝛ ſicˀ metaphyſicus cōſide
rat aliq̇d qḋ ꝯcedit q̄cūqꝫ ꝯceſſo:ſic nālis ꝯſiderat ali-
quid qḋ ꝯcedit quocūqꝫ ꝯceſſo vt motū vlr ⁊ quicquid
ꝯcedit:oʒ ꝙ ꝯcedat motus:non.n.poteſt ꝯcedi ſine ſer-
mone:⁊ ſermo non p̄t fieri ſine motu aeriſ.q̄re ⁊c.ſʒ me
taphyſic⁹ pōt diſputare ꝯtra negantē ſuū pnᵐ:eo ꝙ illḋ
ꝯcedit quocūqꝫ ꝯceſſo.g̊ nālis phs poterit diſputare cō
tra negantē ſuū pncipiū.ſ.motū:eo ꝙ iſtud ꝯcedit quo-
cūqꝫ ꝯceſſo. ¶ Ad hoc pōt dici ꝙ nō eſt ſilr de pncipio
pmo complexo ⁊ de motu q̄tum ad ꝓpoſitū:qꝛ ſi pmuʒ
pnᵐ complexuʒ ꝯceditur quocūqꝫ ꝯceſſo:hoc eſt ꝓpter
cōitatem ipſi⁹ entis de quo conſtituit primū pnᵐ.ſ.non
T.c.10. contingit idē ſimul eſſe ⁊ nō eſſe:vt pʒ.4.metaph.ita ꝙ
ipm concedi quocunqꝫ conceſſo ꝓuenit ex pte ſua ⁊ ex
cōitate ſua ad oīa vera:ſʒ ꝙ motus ꝯcedat quocūqꝫ cō-
ceſſo hoc non ꝓuenit ex parte ipſius motˀ:eo ꝙ ſit cōis
ad omnia entia:ſed forte ꝓuenit ex parte ipſius ꝯceden
tis qui non pōt ꝯcedere ſine motu:vt arguebat. ¶ Ali
ter diceret aliquis ꝙ ipſe motus non concedit quocūqꝫ
cōceſſo de actu ſignificato:ſʒ ſolū de actu exercito. Pri
mū aūt pṙcipiū complexum qḋ pertinet ad metaphyſi
cum ꝯceditur de actu ſignificato qḋ eſt determinate ve-
rum. ¶ Item lʒ ſm veritatem ille qui negat motum po
nit motum de facto:tamen iſte qui negat omnino motū
hoc nō concederet:ideo naturalis nō haberet contra il
lum:ſed ille qui negat pmum principiū complexum ne-
ceſſario cōcedit ꝙ vox ſua ſignificet aliquid:aut ipe eēt
ſimilis plātis ⁊ deterior brutis:vt dicit phs in.4.meta. T.cō.9
Hoc aūt conceſſo ineuitabiliter ꝯcludit ꝙ non de quo-
libet:verū eſt ſimul eſſe ⁊ non eſſe:vel affirmare ⁊ nega
re:vt Ariſto.deducit ibidem. ¶ Ad 2ᵃᵐ rationem cū di
citur.ad illud ⁊c. Ueꝝ eſt ſi ſint propria ei ⁊ ſi ſint occul
ta vel minus nota. Sʒ ſi ſint notiſſima nō oportet. Sic
autem eſt de principijs doctrine apud phm nālem.qua-
re ⁊c. ¶ Alie due rōnes ſolute ſūt ex dictis. ¶ 3ᵃ enim
bene concludit de pncipijs que nō ſunt pncipia pṗia do
ctrine ꝙ nālis demonſtrat ea:⁊ hoc eſt cōceſſuʒ. ¶ Ad
auctoritatem Ariſto.in oppoſitum dico ꝙ ipſe non di-
ſputat contra parmenidem ⁊ melliſum per habituʒ phi
loſophie naturalis ſed per habitum phie prime:vt ipſe
dicit in littera:pro tanto tamē coactus fuit illam diſpu
tationem ordinare inter partes huius ſciētie:qꝛ illi phi
deficiebant ⁊ errabant contra res naturales.quare ⁊c.

¶ Principium autem maxime proprium: qm̄
multiplr dr̄ id qḋ eſt. T.c.XIII. Qō.VIII.

q Uerit hic. Uꝝ ens ſit vni⁹ rōnis ad ſubaʒ
⁊ ad accn̄s. ¶ Arguit pˀo ꝙ ſic:qꝛ illḋ qḋ
ē ſubm vni⁹ ſcientie eſt vnius rōnis. Nā vna
ſciētia eſt que eſt vni⁹ generis ſubiecti:vt pʒ
in pˀio poſterioꝝ. Sʒ ens eſt ſubm̄ vni⁹ ſciē
tie.ſ.metaphyſice:vt pʒ in 4ᵒ metaph. ¶ Itē 2ᵒ qḋ pre T.cō.1.
dicat de aliquo ⁊ nō predicat equoce:nec denominati-
ue predicat vniuoce:⁊ per ꝯn̄s eſt vnius rōnis.nō enim
ſūt plures modi p̄dicandi:vt pʒ in p̄dicamētis:ſed ipm
ens predicat de ſubſtantia ⁊ accidente non equiuoce:qꝛ
tūc non eſſet ſubm alicuius ſciētie:vt pʒ ex.4.metaph. T.cō.2.
nec predicat denominatiue:qꝛ talis p̄dicatio eſt accidē
talis:vt pʒ ex predicamētis.ens autēʒ predicat de quo
cūqꝫ eſſentialiter.ergo relinquitur ipſum vniuoce predi
cari. Uniuoca autem ſūt vnius rationis:vt dicitur i pre
dicamētis.quare ⁊c. ¶ Item 3ᵒ qḋ eſt obiectū vni⁹ vir-
tutis cognoſcitiue eſt vnius rationis:cum virtutes per
actus diſtinguātur ⁊ act⁹ per obiecta:vt patet.2.de aīa. T.c.33.
Sed ipſum ens eſt obiectum vnius potētie.ſ.itellectus
vt dicitur cōmuniter.quare ⁊c. ¶ Item 4ᵒ illḋ ex quo
cōſtituitur primū principium complexum eſt vnius ra-
tiōis. Sʒ ens eſt hmōi.quare ⁊c. Maior pʒ:quia ipſum
primum pṙcipium complexum eſt vnum ⁊ complexum
eſt vna propoſitio:⁊ non eſt vnum ex ſuppoſitiōe:⁊ hoc
nō eſſet ſi cōſtitueretur ex aliquo multiplici:⁊ minor pʒ
per Ariſto.in.4.metaph.vbi dicit ꝙ hoc eſt primū pn- T.cō.9.
cipium complexum:nō cōtingit idem ſimul eſſe ⁊ nō eē.
quare ⁊c. ¶ Item 5ᵒ illud quod primum producitur a
cauſa maxime vna eſt vnius rationis eo ꝙ cauſa ⁊ cau-
ſatum debent proportionari:vt in.2.phy. Sed ipm ens T.c.38.
eſt primum cauſatum a cauſa maxime vna.nam prima
rerum cauſatarum eſt eſſe:vt patet in libro de cauſis.

Oppoſitū arguitur hic auctoritate Ariſto.qui
dicit ꝙ ipſum ens dicitur multiplici
ter quod non eſſet ſi eſſet vnius rationis ad ſubſtantiaʒ
⁊ ad accidens:quod enim eſt vnius rationis ad aliqua
non dicitur de eiſ multipliciter.

De ista qõne fuerunt opiones diuerse. Quidam .n. dicunt q̄ ens est vnius rõnis 3ᵉ distincte a rõne subē ⁊ a rõne accidentis: quod ꝓbant rõnibus prius adductis: ⁊ precipue fundant se super hoc q̄ ipsum ens habet vnum modum essendi seu vnum apparens in substantia ⁊ acciñte .s. esse formalr per se. Nam ipsa substantia est ens per se ⁊ formalr: ⁊ acciñs est ens p se formalr: q̄uis enim ipsum sit subiectiue in substantia: tamen non est ens per ipsam substãtiam formalr .s. q̄ ipsa substantia sit formale ꝑncipiũ per qđ est ipsum acciñs imo seipso ⁊ nõ aliquo alio ē ens formalr: ⁊ ab isto modo essendi cõi põt sumi vnus conceptus itellectualis diuersus a conceptu subē proprio ⁊ a conceptu acciñtis ꝓprio. Dicunt tñ qđam istoꝝ q̄ licet rõ entis sit vna s3 se ad substãtiam ⁊ ad acciñs: tñ per prius predicat de substãtia q̄ de acciñte. ⁊ ideo dr̃ q̄ ens non est pure vniuocũ sed analogum quocũq3 modo. Nam subã ipsa est prius ⁊ verius ens formalr q̄ ipsum acciñs. Et per hoc soluũt omnes auctoritates Aristotelis ⁊ Cõmẽtatoris. ¶ S3 istud nõ placet aliĩs ꝓpter multa. Primo q2 si ens esset vnius rõnis ad substãtiã ⁊ ad acciñs: tũc esset genus cũ predicaret de eis essentialr: ⁊ ẜm vnam rõnem. hoc aũt reputat̃ incõueniẽs ẜm Aristo. ⁊ Porphyrium: nec valet si dicatur q̄ illa ratio per prius participatur a subã q̄ ab accidente: ⁊ ideo nõ est pure vniuocũ: q2 similr dicerem q̄ ratio aialis per ꝑus ⁊ ꝑncipalius inenit̃ in homine q̄ in aliĩs spẽbus ⁊ vniuersalr species eiusdẽ generis nõ possunt cõparari ad seinuicem esse eque perfecte nec equaliter habere rõnẽ illi⁹ generis: põt itaq3 sic opponi: si participatio alicui⁹ modi essendi ẜm magis pfectũ ⁊ minus pfectũ impediret vniuocũ: sequitur q̄ animal nõ esset vniuocũ ad hoiẽ ⁊ ad alia aialia cũ homo participet ipm multo forti⁹ q̄ cetera aialia. ¶ Item si ens esset vnius rõnis distĩcte ⁊c̃. tũc ꝯceptus decem predicamẽtoꝝ nõ essent simplicissimi ⁊ ꝑmi: qđ p3 esse falsum per Porphyriũ: qui dicit q̄ decem genera ꝑdicamẽtoꝝ sũt decem ꝑma ꝑncipia rerum: ⁊ p3 ꝯñia: q2 semꝑ cõceptus inferioris est compositus aliquo modo ex cõceptu supioris: vbi supius habet vnũ ꝯceptũ distinctũ: hec aũt ratio nõ est multũ euidens: q2 supponit vnũ qđ est forte eque dubiũ: vel magis ꝓposito .s. q̄ ꝯceptus inferioris sit ꝯceptus compositus ex pluribus ꝯceptibus: ⁊ hoc multi negãt: s3 de hoc visum fuit aliqđ ꝑus. Item ista positio videtur aperte ꝯtra Aristo. intẽtionẽ in .4. metaph. vbi ipse exemplificãs multiplicitatẽ entis exẽplificat de salubri qđ dr̃ ẜm diuersas rõẽs vt mãifestum est ibidem. Nec valet q̄ ipsi dicũt de illo modo essendi subē ⁊ acciñtis: qđ p3: q2 esse per se formalr subē est idẽ essentialr cum ipsa subã: ⁊ similiter esse formaliter accidentis: vt istimet concedunt nihil aliud est q̄ modus essendi sui ipsius. Unde sicut substãtie ⁊ acciñtis non est vnus modus essendi cõis: sic esse formalr non est vnus cõis modus essendi illis. ¶ Item aliqui sic arguunt: predicatũ non predicat̃ essentialr de modo ẽẽndi a quo sumitur ratio ipsi⁹ termini: vt aial nõ predicat̃ de illo modo ẽẽndi qui est sentire vel sensus a quo sumit̃ ratio aialis: ⁊ homo nõ predicat̃ ẽẽntialr de rõcinari: vel rõnali virtute a quo sumit̃ ratio hois. Tunc arguit̃ sic: ille modus ẽẽndi .s. esse formalr aut ẽ ens vel nõ ens. si nõ ens: tũc est derisoriũ q̄ ratio itelligẽdi entis sumat̃ a non ente si est ens tũc ens ꝑdicaret̃ ẽẽntialr de mõ ẽẽdi a quo accipit̃ ratio entis: qđ videt̃ esse impossibile. ¶ Itẽ modus essendi a quo sumit̃ conceptus alicuius rei deb3 ẽẽ modus essendi cuiuslibet ꝯtenti sub significatione illius termini: vt modus aialis est modus ẽẽndi cuiuslib3 animati. Silr aũt ⁊ in aliĩs. si ergo esse formalr est modus ẽẽndi a quo sumit̃ rõ ꝯcept⁹ entis: tũc ẽẽ formalr est modus ẽẽndi cuiuslib3 entis: nũc aũt cũ ipm ẽẽ formalr sit qđdã ens: ip3 ẽẽ formalr erit modus ẽẽndi ipsi⁹ esse formalr: ⁊ sic ꝓcedit̃ in ĩfinitũ in modis ẽẽndi p se ordinatis: aut idẽ ẽẽt modus ẽẽndi sui ipsi⁹: qđ videt̃ ẽẽ ipoẽ.

¶ Et ideo dico aliter ad questionẽ: ⁊ dico tria. Primo dico q̄ ipm ens non est vnius rõnis 3ᵉ distincte a rõnibus decem predicamentoꝝ. Et hoc ꝓbatur rationibus predictis: tum q2 esset genus. tu3 etiã q2 haberet aliquẽ vnũ modum essendi cõem substantie ⁊ accidenti: qđ est valde remotũ. q̄re ⁊c̃. ¶ 2° est dicendũ q̄ ipm ens non est pure equiuocũ q2 de ipo vt de subto nõ ẽẽt vna sciã: vt vult Ari. in 4° meta. S3 ꝯñs est falsu3: vt p3 ibide3. T. cõ. ¶ 3° dico q̄ ipsum ens est analogũ: q2 illud qđ dicit̃ de diuersis ẜm diuersas rationes ordinatas s3 pri⁹ ⁊ posterius: ita .s. q̄ ꝑus dicit̃ de vno: ⁊ posteri⁹ de alio: ⁊ de posteriori nõ dicit̃ nisi in habitudine ad ipm ꝑmu3 .s. vt est aliqđ illius ꝑmi: dr̃ analogice de illis: hanc recipio pro manifesta: sed ipm ens dr̃ de substantia ⁊ acciñte ẜm diuersas rõnes ordinatas ẜm pri⁹ ⁊ posteri⁹ ita q̄ de posteriori dr̃ n habitudine ad prius vt est aliqđ eius: de suba enim dr̃ prius ẜm rõnẽ substantie que est per se subsistere vel substare: ⁊ dr̃ de acciñte ẜm rõnem suã que est inherere: ⁊ non dr̃ de acciñte nisi in habitudine ad substãtiam. inq̄tum .s. est aliquid ipsius substãtie entis .s. qlitas vel q̄titas ipsius substantie vel actio. q̄re ⁊c̃. ¶ Ite3 ꝓbatur rõne antiqua q̄ non sit vnius rõnis cõmunis substantie ⁊ accidentis: q2 illa ratio vel esset ratio entis absoluti ⁊ sic esset ratio substãtie ⁊ non ꝯueniret accidẽti: vel esset ratio alicuius alterius accidentis: ⁊ sic esset ratio accidentis ⁊ non competeret substantie.

¶ S3 hic sunt difficultates. Prima est ꝯmentatoris: q2 si ens nõ ẽẽt vni⁹ rõnis tunc genus ꝑdicaret̃ de dr̃ia per se qđ reputat̃ ipoẽ: s3 Arꝫ. 3. metaph. ⁊ 6. topi. ⁊ p3 ꝯñia q2 dicendo rõale est ens: aut ibi ens ꝑdicat̃ sub rõne substantie: aut sub rõne acciñtis: aut sub rõne cõmuni distincta ab vtraq3. si ꝑmo modo tunc cũ substãtia sit gen⁹ ꝑdicatur genus de dr̃ia p se. Si 2° mõ hoc est ipoẽ: q2 rationale nec est substãtia nec acciñs. Si 3° modo habet̃ ꝓpositu3. ¶ Itẽ aliqui dubitãt sic. Omne cõmune qđ põt ẽẽ notũ ⁊ certũ de aliquo de quo nullũ inferiorũ suoꝝ põt esse notum ⁊ certũ: est alterius rõis ab vnoquoq3 suoꝝ inferioꝝ: sed ens põt esse notũ ⁊ certũ de aliquo de quo non est certum q̄ sit substãtia nec q̄ sit accidens. q̄re ⁊c̃. Maior ꝓpositio nota est: q2 si aliqđ cõe non differret re nec rõe a suis inferiorib⁹: tũc de quocũq3 id esset notũ ⁊ certũ: oporteret ẽẽ notũ aliqđ suoꝝ iferioꝝ vel significatoꝝ: sic q2 canis dicit̃ ẜm diuersas rõẽs de latrabili ⁊ pisce ⁊ sidere: si nõ differt ab illis ẜm rõem cõem vnã: op3 de quo cognoscit̃ canis cognoscat̃ vel stella vel latrabilis vel piscis. similr aũt ⁊ in aliĩs. Et sic p3 maior. ⁊ minor declarat̃: q2 qđã antiqui cognouerũt ⁊ crediderũt firmiter q̄ lumen sit ens. ⁊ tamẽ dubitauerunt vtꝝ esset substantia vel acciñs: ita q̄ nec esset certũ eis q̄ esset substãtia nec q̄ esset accidẽs. similr dr̃ q̄ aliqui cognouerunt animam esse ens: ⁊ tamen non cognouerunt vtrum ẽẽt substantia vel accidẽs. quare ⁊c̃. Et hoc est q̄ aliqui arguũt sub aliis verbis. vnus ⁊ idem cõceptus non potest esse certus ⁊ dubius alicui eidem simul: sed cõceptus entis est certus alicui cui est dubi⁹ cõceptus substãtie: ⁊ cõceptus accidẽtis: vt patet ex dictis. Et ꝯfirmat̃ per experimentum. Uidemus enim q̄ si quereremus a puero vel a rustico de aliquo vtrum sit ens ipse respondebit q̄ sic: ⁊ si queratur ab eo vtrum sit substantia vel accidens

nescit quid debeat rñdere: qō nō videt̄ nisi qꝛ ens est al-
terius rōnis. q̄re ꝛc. ¶ Ad pmā dubitationē dicūt aliq̄
ꝙ ista ꝓpositio: rōnale est ens: nō est vera nisi de ipomet
rōnali ꝛ sub rōne ꝓpria rōnalis: ꝛ ideo genus nō predi-
cat̄ de differentia per se: nec oꝫ ens hr̄e vnam rōnem: ꝛ
de hoc fuit visum in q̄ōne de subiecto phie nālis: vbi di-
ctum fuit ꝙ ens non significat rōnale sub ratione ꝓpria
rōnalis. Nam ens actu extra aiam nō significat nisi de-
cem p̄dicamenta sub suis pmis rōnib⁹: ideo in ꝓpositio
ne in qua predicat̄ ens non predicat̄ rōnale sub rōne ꝓ-
pria ipsius: eo ꝙ in ꝓpositione nō predicat̄ nisi illud qō
significatur ꝑ terminuꝫ positum in loco p̄dicati. Qualr̄
aūt soluit̄ hec rō q̄rat̄ in 3ª questiōe que est de subs scie
naturalis. ¶ Ad aliud dubiū dicūt aliqui ꝙ sicꝫ cogno
scit de aliquo qō sit ens oportet ꝙ cognoscat ꝙ sit substā
tia vel accidens sub disiunctione: licet non sit necesse ꝙ
sciat determinate ipsam esse substantiā vel determinate
ip̄m esse accidēs. Sed istud non videt̄ sufficere qꝛ si de-
terminate cognoscitur aliquid de aliquo sub ratione en
tis. tñ nō cognoscit̄ determinate sub rōne substantie: nec
determiate sub rōne accidētis: oportet ergo ꝙ ratio en
tis sit alia ab vtraqꝫ illaꝝ: detur. n. ꝙ penitus sit eadem
cū ambabus oꝫ ꝙ habēs rōnem entis determinate opꝫ
ꝙ habeat vel determinate rōne substātie vel determina
te rōne accidentis. ¶ Et ideo dico aliter ꝯcedēdo ma-
iorē ꝛ negādo minorē: imo credo ꝙ quicūqꝫ cognoscit
certitudinalr̄ eē ens: ꝯcipit ip̄m determiate ꝯceptu sube
vl̄ deteriate ꝯceptu accn̄tꝫ. ¶ Et cū dr̄ ꝙ aliq̄ sūt sciētes
lumē eē ens: tñ nesciuerūt ipꝫ eē subāꝫ. Dico ꝙ hō ñ fuit
pro tāto qꝛ ipsi intelligerēt lumē intellectu aliq̄ qui non
esset itellectus substātie nec intellectus accidētis: immo
necessario cōceptus quē habuerūt de lumine s̄m rei ve-
ritatem vel erat ꝯceptus substātie ita ꝙ non accidentis
vel erat cōceptus accidentis: ita ꝙ nō substantie. Nam
ille intellectus vl̄ representabit ens per se subsistēs: ꝛ sic
esset intellectus substantie: vel representabit ens inexñs
alteri: ꝛ sic esset ꝯceptus accidētis. Qꝫ auteꝫ ipsi nesciue
rūt dicere vtrum esset substātia vel accidēs hoc fuit pro
tāto qꝛ nesciuerūt quid nois rōne substātie ꝛ accidentis:
sed si cognouissent quid dicit̄ noie substātie ꝛ noie acci-
dentis statim cognouissent ꝙ ip̄m lumē esset accñs ꝛ ꝙ
concipiebant ip̄m vt accidens. ¶ Et ꝑ idem dicendum
est ad aliud dubiuꝫ de ꝯceptu. ¶ Silr̄ ad experimētum
de puero ꝛ rustico: dicēdū est ꝙ puer ꝛ rusticus bene in-
telligit quid nominis entis sed nescit quid nois substan
tie ꝛ accidētis: qꝛ ista sunt noia physica que nō referunt̄
ad sua significata nisi per exercitatos aliq̄lr̄ in phia. Un
de si puero vel rustico exponeretur quid dr̄ substantia
ꝛ quid accidens: de quocunqꝫ qō concedit esse ens sta-
tim ꝯcederet ipsum esse substātiā determinate ꝛ non ac-
cidens vel determinate accidēs ita ꝙ non substantiaꝫ.
¶ Et si quis causa orationis diceret se experimentali-
ter cognoscere ꝙ ipse concepit aliquid vt ens: ꝛ tñ non
habet de illo ente conceptuꝫ substātie nec accidētis: nō
crederem ei: non. n. est necessarium qō quilibet dicit esse
mare: vt dicit Arist. l. 4. metaphy. Potest ergo dici ad
maiorē cū dicebat̄ omne cōe ꝛc̄. Uerum est si illud con-
tingat s̄m ignorantiam rei: sed si ꝯtingat s̄m ignorātiaꝫ
quid nominis nō opꝫ: modo ꝙ aliquis cognoscat de ali
quo ꝙ sit ens ꝛ ignoret an sit substātia vel accidēs: hoc
non est s̄m ignorantiam rei: sed s̄m ignorātiam q̄d nois:
ꝛ tu ꝯsidera ꝓpriam solonē ꝛ manifesta eam s̄m dicta.
¶ Sed adhuc aliqui dubitant sic: ista propositio est ve-
ra. Substantia est prius ens ꝛ perfectius ꝙ̄ accidēs: aut
igitur ibi sumitur ens pro substantia aut pro accidente
aut pro ente in communi sub rōne tertia. Si pro substā
tia hoc est inconueniens quia tunc erit sensus ꝙ substan
tia est prius substantia ꝙ̄ accidens sit substātia: qō est ri
diculum: qꝛ nunq̄ ipsum accidēs est substātia. Si vero
sumat̄ ibi ens pro accidēte adhuc ē magis incōueniēs:
quia tūc erit sensus ꝙ substātia prius est accidēs ꝙ̄ acci
dēs qō est impossibile. Si tertio modo habet ꝓpositū.
Hec q̄dem ratio videtur multū apparēs ꝛ reputant eā
demonstratiuā nonnulli quā ideo vltimo induxi qꝛ non
est ita cōis sicut alie saltem apud doctrinaꝫ illoꝝ quos
noui. Et potest sic responderi ad istam rōneꝫ vt dicatur
ꝙ ibi sumitur ens pro substātia: sed nō propter hoc erit
sensus ꝙ substātia sit p̄us substantia ꝙ̄ accñs sit substan
tia: sed erit sensus ꝙ substātia sit prius substātia ꝙ̄ acci-
dēs sit accidens: ꝛ hoc est verum: sicut enim substantia
est prior saltem naturaliter accidēte sic etiam substātia
est prius naturaliter substātia ꝙ̄ accidēs sit accidens: ꝛ
hoc non est inconueniēs. Similr̄ cum dicebatur ꝙ sub-
stantia est nobilius ens accidēte: forte itelligēdum est ꝙ
ipsa suba est nobilius suba ꝙ̄ accidens sit accñs. ꝛ hoc
veꝝ est aliqualiter. Nam ipsa substātia sic est substantia
ꝙ in essendo suba non dependet ab accidēte nec vniuer
saliter ab aliquo ente actu cui inhereat: sed ip̄m accidēs
in essendo accidens dependet a substantia cui inheret
itantum ꝙ si non inhereret nō esset accidēs. Unde Ari
sto. dicit in. 7. metaph. ꝙ accidentis esse est iesse: ꝛ in pri T. cō. 2.
mo huius ꝙ passiones non sunt separabiles ꝛ intendit T. c. 39.
per passiones accidentia oia: vt ibi dicit Commētator.

Ad rationes

porꝫ. Ad pmaꝫ cū dicebat̄ il
lud qō est subiectuꝫ ꝛc. hic cōi
ter dr̄ ꝙ ad vnitatem scie nō requirit̄ vnitas numeralis
subiecti: nec vnitas s̄m spēm specialissimam: nec vnitas
s̄m genus vniuocum: sed vnitas analogie sufficit. Nunc
aūt ip̄m ens bene est vnum s̄m analogiaꝫ. Nam omnia
alia entia referunt̄ ad vnū pmū ens vt ad subiectū non
tāq̄ ad vnū efficiēs aut finē: vt dicit cōmētator. ꝛ loqui
tur de suba materiali vtputa: nā oia accñtia: imo ēt oēs
sube alie attribuuntur vni substantie immateriali vt fi-
ni. i. ipsi deo. immo etiam dicūt aliqui tanq̄ agenti. Que
aūt sit vnitas scie ad quā sufficit vnitas obiecti s̄m ana
logiam. bonū esset inq̄rere vtꝝ. s. sit vnitas s̄m spēm spe
cialissimā ita ꝙ oēs habit⁹ scientifici qui habent de ente
ꝛ ex pmis partib⁹ entis sint idē s̄m spēm. aut sit vnitas
s̄m genus. aut solū s̄m analogiā. sꝫ hoc nimis eēt lōguꝫ
ideo ꝓpter breuitatē dimitto ad pñs. ¶ Ad scd̄aꝫ est di
cēdū ꝙ ens nō predicat̄ pure equoce. sꝫ p̄dicat̄ analogi
ce. ꝛ istū modū p̄dicādi ꝯprehēdit Arist. sub equoco ꝓ-
pter diuersitatē rōnū quas hꝫ ipꝫ analoguꝫ ꝛ de tali hr̄i
ē sciētia: vt docet Aristo. in 4° metaph. vbi dicit sic. nō T. cō. 2.
enim solum eoꝝ que sūt s̄m vnū dictoꝝ est vnius scie
speculari sed eorum que ad vnam naturam. ¶ Ad ter-
tium dicēdum ꝙ ipsius itellectus dicitur esse duplex pri
mū obiectū. vno modo pmum pmitate pricipalitatis: ꝛ
primū pmitate cōmunitatis. Obiectum pmum pmitate
pncipalitatis est vnius ratiōis vniuoce ꝛ tale est substā
tia. Sed primum primitate cōmunitatis est illud qō est
cōmune ad omnia per se itelligibilia. ꝛ hoc est ip̄m ens
ꝛ tale potest esse vnius rōnis s̄m analogiam ꝛ sufficit.
¶ Ad 4ᵐ cū dicitur. illud ex quo constituuntur princi
pia ꝛc̄. Dico ꝙ cum primum pricipiū cōplexum debeat
esse communissimū: est. n. naturaliter principium oium
dignitatū: vt dicitur. 4. metaphysice. ideo oportet ip̄m T. cō. 9.
esse constitutuꝫ ex termino comunissimo. s. ex ipso ente:
ꝛ ideo sufficit ꝙ sit vnum s̄m analogiam. ¶ Et cū dice
batur ꝙ ipsum primum pricipium non debet haberi ex

suppositione: sic est itelligendum hoc ꝙ non oꝫ esse notū ex aliquibus aliqs ꝓpositionibus notioribus ⁊ p̄suppositis notioribꝰ ipso. dico ipso p̄mo p̄ncipio ex quibꝰ cōcludat: tn̄ nō negat quin ad eius veritatez requirat veritas suaꝝ partiū. vt hoc ꝙ dico. nō ꝯtingit idem simul esse ⁊ non esse. idē requirit veritatem huius: non ꝯtingit idem simul eē substātiam: ⁊ nō esse substātiaꝫ: ⁊ huius: nō contingit idem simul esse accidens ⁊ non accidens. ¶ Ad q̄ntaz cū dicebat. illud qd̄ est causatū ⁊c̃. ꝯcedat. Et cuz dicit ꝙ ipsuꝫ eē ⁊c̃. dico ꝙ i illa ꝓpositiōe: prima reꝝ cātarum est esse. non accipit ibi esse ꝓut est ꝯmune fm̄ predicationez ad substantiā ⁊ ad accn̄s: sed sumit ibi esse ꝓ existētia alicuius determinati entis qd̄ se hꝫ īmediate ad primā causaꝫ: cuiusmodi est nobilissima intelligētia post ipsum deuꝫ. Vn̄ fm̄ aliquos vult dicere ꝙ in ipso primo causato idē est esse suū cū sua eēntia: vn̄ sicut eēntia p̄mi causati est primū causatū: sic esse ipsius est primum cātū: de hoc tn̄ ad p̄sens non determino ⁊c̃.

¶ Melissus autem infinitū eē dicit qd̄ est q̄ntum itaqꝫ aliqd est: qd̄ est. Tex. cō. XV. Q̃ō. IX.

Quia Arist. dicit hic ꝙ suba non est finita de se. s. sine q̄titate: omne aūt finitum isto modo quo loquit est diuisibile in partes eiusdē rōis: ⁊ ecōuerso: iō solet hic introduci qd̄. Vtꝝ suba mālis sit per se diuisibilis in partes eiusdē rōis. Arguit p̄mo ꝙ sic: qꝛ sicut se hꝫ substātia ad q̄titatē: sic partes substātie ad ptes q̄titatis ꝑ ꝯuenientē similitudinē: sed substantia prior est naturalr̄ q̄titate vt oēs ꝯfitent: ergo ptes substātie sunt nālr̄ priores ptibꝰ q̄titatis: ⁊ sic suba per se ē diuisibilis in partes naturaliter eiusdem rōnis anq̄ sibi seit quātitas. ¶ Itē 2° si substantia eēt diuisibilis in ptes eiusdē rōis non per se sed per quātitatē. tūc ptes eiusdeꝫ rōis ipsius substātie non eēnt sube: qd̄ pꝫ esse falsum: partes. n. ligni sunt substātie: similiter aūt ⁊ in alijs. consequētia declarat: qꝛ partes vniuscuiusqꝫ diuisi sūt illud quod sunt per illa qbꝰ totū diuidit in eas: vt aīal diuidit in hominē ⁊ asinū per rōnale ⁊ irrōale. Et ꝯstat ꝙ hō est illō qd̄ est per se rōnale. similiter aūt ⁊ in alijs. si ergo substātia mālis diuideret in ptes eiudem rōnis ꝑ q̄titatē: tunc vnaqueqꝫ illaꝝ partiū eēt illud qd̄ est per ipsaꝫ q̄titatē ⁊ tale non potest esse suba. cum. n. q̄titas non sit substantia ꝑ ipsum nihil pt̄ esse substātia. q̄re ⁊c̃. ¶ Itē. 3°. illud qd̄ competit cāe ⁊ cāto per prius competit cāe q̄ causato: sꝫ esse diuisibile in ptes rationis eiusdē ꝯpetit q̄titati ⁊ sube. ⁊ suba est causa q̄titatis vt omnes ꝯcedūt: quare ⁊c̃. Maior habet a ꝯmentatore. 8. metaphysice capitulo. oꝫ aūt non ignorare. ¶ Itē. 4. si substātia esset diuisibilis ꝑ q̄titatē tūc forma substātialis non vniret imediate māe p̄le. qd̄ cōiter reputatur impossibile. ⁊ ꝓbat ꝯn̄a cū. n. forma substātialis non adueniat nisi māe diuisibili ⁊ partite ab alia mā: tūc si materia non esset diuisibilis ⁊ ptita ab alia mā nisi ꝑ q̄titatē sequeret ꝙ forma substātialis non vniret nec adueniret imediate māe prime: q̄re ⁊c̃. ¶ Item. 5. ꝑ illud suba materialis est diuisibilis in ptes eiusdē rationis: ꝑ qd̄ ipsa ē apta nata habere plura indiuidua eiusdeꝫ spēi. Nam ipsa indiuidua non sunt
Cō. 28. ptes eiusdē rationis ꝑ q̄titatē sꝫ ꝑ materiā hoc habent fm̄ ꝙ videt velle ꝯmentātor. 7. metaphisice. vbi dicit ꝙ cā multitudis idiuiduoꝝ sub vna specie ab eodē agente est mltitudo ptiū māe in q̄s agēs agit. q̄re ⁊c̃. Vn̄ ēt substātie sepate dicunt a philosophis non eē plurificate numeralr̄ in vna spē qꝛ nō hn̄t māꝫ.

Oppositū arguit auctoritate Ari. in isto p̄mo: vbi dicit: ꝙ substantia non est finita nisi per q̄titatē. ⁊ intendit de finitate fm̄ extensionem: non de finitate vigoris aut duratōis: ⁊ pari rōe non est diuisiblis nisi ꝑ ipsaꝫ q̄titatē. diuisibilis dico in partes eiusdē rationis.

Ad istam questionez dicunt aliqui ꝙ substantia materialis nullo mō est diuisibilis ꝑ se in partes eiusdem rationis: sꝫ solū ꝑ q̄titatē. Et hoc ꝓbant sic: si substantia esset diuisibilis per se in ptes eiusdē rationis: aut hoc esset in primo modo dicēdi per se: aut in secundo: non in primo modo. quia tunc esse diuisibile in partes eiusdē rationis poneret in diffinitiōe substātie mālis: qd̄ falsum est ⁊ inconueniēs: nec similiter in 2° mō quia sic suba materialis poneret in diffinitione huiꝫ qd̄ est esse diuisibile in ptes eiusdē rationis: h̄ aūt relinquit ꝓ inconuenienti. ¶ Itē illud qd̄ ꝑ se est diuisibile in partes eiusdē rationis ꝑ se hꝫ ptē extra ptē: hanc recipiūt ꝓ manifesta: sꝫ ipsa suba materialis ꝑ se non hꝫ partē extra partē: vt manifestū est cuilibet itelligēti. q̄re ⁊c̃. ¶ 2° dicunt ꝙ esse diuisibile in huiusmodi ptes debet substantie materiali ꝑ q̄titatē: qd̄ ꝓbāt sic: qꝛ per illud cui primo ⁊ principalr̄ ꝯpetit diuisibilitas in ptes eiusdē rationis debetur esse sic diuisibile: cuicūqꝫ debetur. primum enim in vnoquoqꝫ genere est causa q̄re oīa alia sunt talia: vt satis pꝫ in 2° metaphisice: modo ipsi quantitati competit primo ⁊ principalr̄ esse diuisibile in in partes eiusdeꝫ rationis: hoc habet vt dicit a philosopho. 5. metaphisice. T. c. 4
capitulo de quanto. vbi Arist. diffiniens q̄tum dicit quātum est diuisibile in ea que insunt quorū vnūquodqꝫ ⁊c̃. T. c. 18
¶ Sed videtur mihi ꝙ hec opinio deficit in duobus. Primo in hoc ꝙ dicit ꝙ substātia mālis nullo modo sit diuisibilis per se. Secundo in hoc ꝙ dicit ꝙ ista diuisibilitas primo competit q̄titati. Primū sic ostendit illō qd̄
inest alicui per accidens ꝯtingit ei nō iesse vt habet plane ab Arist. in. 10. metaphisice. versus finē. ⁊ in. 8. phisicorum in illo capitulo. ad dicta sic itendentibꝰ. sed substantiā materialē non ꝯtingit non esse diuisibilem in ptes. q̄re ⁊c̃. ¶ Sꝫ dices ꝙ duplex est accn̄s. s. nec̄iū. ⁊ n̄ nec̄iū. De p° non est v̄a maior. sed de. 2° modo substantiam esse diuisibilē est accidens necessariam. Istud non sufficit qꝛ
T. c. 26 T. c. 36
phus in. 10. metaphisice. intendit ondere ꝙ nihil est corruptibile ꝑ accidens. ⁊ ad hoc assumit ꝓpositionē p̄dictam. s. accn̄s contingit non esse. si igit intelligeret de accidēte non necessario tunc non ꝓbaret nisi ꝙ corruptibile non est accn̄s nō necessariū: ⁊ hoc est ridiculū: qꝛ ꝯstat vnicuiqꝫ ꝙ corruptibile non est accidens nō necessariū. T. c. 26
¶ Item accipiā aliā ꝓpositionē ex primo posterioꝝ in primo caplo. Si igitur sciētia demonstratiua ⁊c̃. ibi dicit philosophus. accidentia. n. non necessaria sunt. Vn̄ vult aperte ibi ꝙ oīa necessaria sunt per se aliquo mō. ¶ Et ꝯfirmat qꝛ fmones in demonstratiuis sunt intelligendi de per se vt dicunt illi qui tenent positionē p̄dictā ⁊ precipue rationabile est vt itelligant de per se in illa arte q̄ docet demōstrare. ⁊ vbi demonstrat Arist. vnā de principalibus conclusionibus illius scientie. Cum igit dicat ibi Aristo. absolute ꝙ accidentia non sunt necessaria ista ꝓpositio est vera per se. ⁊ per ꝯn̄s nulla sunt accidentia q̄. s. nullo mō sunt per se sunt necessaria. sicut enim in affirmatiuis per se p̄supponit de omni: ita ⁊ in negatiuis per se supponit de nullo vt scitur ex logica. ¶ Et cōfirmat: qꝛ Aristo. in illo capitulo. si igit demonstratiua scientia. prope principiū: ponit istam diuisionem. Omne qd̄ inest alicui: aut inest ei ꝑ se: aut fm̄ accidens: ⁊ statim post subdit istam propositionem: accidentia autem non sunt necessaria: ⁊ sic de eodem accidēte intelligēda est illa ꝓpō ⁊ diuisio. si ꝑ ꝓpō intelligit de accn̄te nō nec̄io ⁊ diuisio:

itelligēda est de accidente nō necessario: ⁊ erit intellect⁹
omne qd̄ inest alicui: aut iest ei per se: aut non necessario:
sed ꝯstat ꝙ accidens necessariū non inest nō necessario.
ergo inest ꝑ se: ⁊ hoc est qd̄ volumus. Item Aristote. 5.
T.c.16. metaph. cap. de eodez dicit: ꝙ illa que sunt eadem aliqui
bus per accn̄s nō dicunt vl'r de eis. Nam vl'ia f'm se exi-
stunt. accn̄a non sunt necessaria: ꝯstat aūt ꝙ esse idiuisibi
le in partes eiusdē rōnis vl'r dicit̄ de sub̄a mal'i: ergo non
T.c.35. dicit̄ de ea pure f'm accidens. Itē Aristo. in eodē. 5. cap.
de accidēte. nō ponit nisi duo significata accidētis. Pri-
mū est ꝙ nō est necessariū. Secūdum est ꝙ quicqd̄ inest
alicui per se: ⁊ nō ē de sub̄a eius. Et primū quidē signifi-
catū ponit his verbis. Accidens igit̄ qd̄ iest alicui ⁊ vez
est dicere. sed cū non ex necessitate nec f'm magis: ⁊ post
exēplificat. Secūdū vero magnificatum sic exprimit. Di
cit̄ ⁊ aliter accidens: vt quecūq; existunt vnicuiq; f'm se
nō in sub̄a entia. Ecce f'm Aristo. ꝙ oē accn̄s qd̄ distin-
guit̄ ꝯtra accidēs non necessariū inest s'z se: ⁊ si qs ponit
tertiū genus accidētis. s. qd̄ est necessariū: ⁊ tū non inest
f'm se: hoc est ꝯcedere Arist. fuisse diminutum in numerā
do significata huius analogi accn̄s. Et id̄ non credo eē
vez ꝙ sub̄a mal'is sit diuisibilis ꝑ accn̄s pure sicut isti cō
cedunt ⁊ ponūt. Peccāt ēt in alio: ꝙ. s. dicūt q̄titatē esse
illud cui principaliter cōpetit esse diuisibile: cū. n. diuisibi
litas in ꝑtes eiusdē rōnis sit qdā accn̄s ⁊ accn̄s nō pōt
eē principale subiectū alterius accidētis vt oēs ꝯcedūt
T.cō.2. ꝑ psy. 92. ⁊ habet̄ ex. 2. metaphy. īcōueniēs est dicere ꝙ ipsa quan
titas cū sit quoddā accn̄s sit subiectum illius diuisibilita
tis principale. Nec sequitur ꝙ si q̄tum describit̄ per esse
diuisibile. ergo ipsa q̄titas principaliter sit sub̄m illius di
uisibilitatis. Et confirmat̄. qꝛ idez oz esse principale sub
iectū potētie vel aptitudis ad aliquē actū recipiēdum: ⁊
illius actus: vt idē est principale sub̄m potētie ad formā
sub̄alem ⁊ ipsius forme sub̄alis: sil'r aūt ⁊ in alijs. Si igit̄
ipa quātitas eēt ꝑncipale sub̄m diuisibilitatis q̄ est q̄dā
potentia vel aptitudo ad actuz diuisionis recipiendum:
vtiq; sequeret̄ ipsaz quātitatē esse principal'r sub̄m diui-
sionis actualis cum aliqd̄ diuidit̄ actualiter in ꝑtes eius-
dez rōnis. ⁊ quis hoc diceret.

¶ Dico igit̄ aliter ad questionem premittendo quedam.
Primo intelligendū ꝙ partes eiusdem rationis sunt ꝑ-
tes eiusdē speciei adinuicez: vt due partes ligni: qꝛ q̄lib3
est lignū: sil'r duo hoies q̄ sunt eiusdē speciei sp̄alissime: ⁊
sic de similibus. Et hm̄ōi ꝑtes qnq; sūt sibi iuicē ꝯtinue:
vt due ꝑtes ligni aut ignis: ⁊ tunc possunt dici ꝑtes quā-
titatiue. Aliqn̄ vero non possunt eē sibi iuicē ꝯtinue sed
distincte ⁊ diuerse f'm actū: vt duo hoies: ⁊ tunc pn̄t dici
partes subiectiue seu supposita. Ulterius accipio a com
mentatore. 5. meta. caplo de s'z se. ꝙ aliqd̄ cōpetit alicui
f'm se duob⁹ modis. Uno modo sicut substātia ei⁹. Alio
mō sicut accidens: ⁊ vtrūq; duob⁹ modis. Uno mō ime
diate. Alio⁹ mediate. ⁊ ponit exēpla de istis: ⁊ sunt v̇ba
sua ista. Omne qd̄ in aliquo existit per se: aut existit in eo
tanq̄ sub̄a aut tanq̄ accidēs: ⁊ vtrūq; istoꝝ aut per me-
dium: aut sine medio: vt sub̄a per mediū aut cū medio ē
hō viuus: accidēs per mediū corpus coloratum: sub̄a si
ne me⁹ hō rōale: accn̄s sine me⁹ ē supficies colorata. In
hac aūt notabili distōne nō parū gaudebat anim⁹ meus.
¶ His p̄missis dico ad qōnē ꝙ sub̄a mal'is est ꝑ se diuisibi
lis in ꝑtes eiusdē rōnis. 2. dico ꝙ h̄ non ꝯpetit ipsi sub̄e ꝑ
se immediate. Primum ondit̄ rōne pacta qꝛ substantia
mal'is aut est per se diuisibilis in partes eiusdē rōnis. aut
pure per accidens. hoc ꝯcederet̄ ab oīb⁹ sapientibus: s'z
nō est diuisibilis pure per accn̄s vt ꝓbatum est. quia nul
lum pure per accidens est necessarium ⁊ vl'r inexistens.

vt vult Aristo. in locis ꝓdictis: q̄re ⁊c̄. ¶ Item id qd̄ est
principale sub̄m alicuius accidentis cui assignatur sub̄m
per se non potest esse sb̄m illius accidentis pure per acci
dens: hanc recipio ꝓ vera: sed ipsa sb̄a mal'is est princi-
pale subiectū diuisibilitatis i ꝑtes ⁊c̄. ⁊ ipsi diuisibilitati
datur sb̄m per se sicut isti ꝯcedūt: q̄re ipsa substātia mal'is
nō est pure per accidens sb̄m diuisibilitatis. g̃ relinquit̄
ꝙ aliquo mō ꝑ se. Et ꝓbat̄ minor. subiectū enim diuisibi
litatis principale: aut est ipsa quātitas: aut substātia ma
terialis subiecta. ⁊ hec diuisio videt̄ sufficiens: s'z ipsa q̄-
titas non est principale subiectū simpl'r. ipsi⁹ diuisibilita-
tis vt ōnsum est. quare ⁊c̄. ⁊ sic patet primū. ¶ Nūc ēt
declaro secūdum: illud. n. qd̄ cōpetit sb̄e mediāte quan-
titate: nō debet ei ꝑ se imediate. hoc est euidēs: sed ipm
esse diuisibile in partes eiusdem rōnis inest substātie me-
diāte q̄titatē tāq; dispōne ⁊ ꝑpatōe ad istam diuisibilita
tem vt oēs cōcedunt. Et ad istā intentionē dicit Aristo.
ꝙ sb̄a non est finita extensiue nisi s'z accidens. i. nisi ei in-
sit aliquod accidens. s. quantitas: ⁊ hoc ipsemet exponit
statim post: sed sil'r ⁊ aliq̄ q̄titates sunt: ⁊ h̄ sufficit ad in-
tentionez Arist. vt. s. ostendat ꝙ nō tm̄ est vnuz ens ꝙ sit
substantia: ista enim non esset finita nec infinita extēsiue:
cuius oppo^m volebāt illi cōtra quos arguebat ⁊ dispu-
tabat ibidē. ¶ Itē aliq̄ sic arguunt. Si sub̄a eēt diuisibil'
per se ⁊ imediate in partes eiusdem rōnis: quēadmodū
genus est per se ⁊ imediate diuisibile in suas spēs: tunc se
queretur ꝙ partes ille eiusdem rationis que sunt indiui-
dua eiusdē spēi: differrent f'm substātiam: sed h̄ ē falsum
⁊ inconueniēs vt vult Aristo. in. 2. posterioꝝ. vbi sic ait:
multe sunt differentie in eadē spē: sed non f'm sub̄am nec
per se. Et probat̄ ꝯn̄a: qꝛ illa in que aliquid diuidit̄ diffe
runt abinuicez f'm illa f'm que diuiditur: vt cum animal
diuiditur f'm rationale ⁊ irrationale: ideo homo ⁊ bru-
tum differunt abinuicem f'm ista. Si igitur forma sub-
stantialis spēi sp̄alissime diuideret̄ f'm se ipsam ⁊ imedia
te in diuersa indiuidua q̄ sunt ꝑtes eiusdem rōnis: vide-
ret̄ ꝯn̄s esse ꝙ ipsa indiuidua eiusdem spēi differrent ab
inuicem f'm formas sub̄ales: ⁊ tūc differrent f'm speciez:
qd̄ ē absurdū. ¶ S'z aliqs posset cauillare: dōo ꝙ sub̄a
mal'is est ꝑ se ⁊ imediate diuisibilis in idiui⁹ sub̄e nō me-
diāte aliquo accidēte: ⁊ ꝯcederet ꝙ idiuidua eiusdē spēi
differūt abiuicē f'm sub̄az ⁊ formam sb̄alē nāliter ꝓulq̄
differāt aliquib⁹ accn̄tib⁹: s'z nō differūt abiuicē ꝑ formā
f'm se: sed per formā indiuisibilem: ⁊ ꝑ h̄ multi iuuantur
aliqui illoꝝ q̄ ponunt ꝙ indiuiduum sb̄e est indiui^m per
formā sb̄alem vt videt̄ velle ꝯmentator in. 2. de aīa. Hoc Com.2.
aūt videt̄ difficile tenere: qꝛ cū dico forma idiuidualis:
aut idiuidualitas addit aliquā rē sup formam aut nihil
add. ⁊. S'z si nihil addit: tūc sicut idiuidua differunt abin
uicem per formas idiuiduales: ita differunt per formas
absolute: qd̄ est incōueniens ⁊ ꝯtra eos ⁊ ꝯtra veritatez.
Si idiuidualitas addit aliq̄ rē supra formā: aut illa res
ē sub̄a aut acn̄s. si accn̄s redit ꝯ eos ꝙ idiuidua cū diffe
rant f'm formas indiuiduales differant formaliter scd̄m
accidens. Si illa indiuidualitas sit substantia: aut ē for-
ma: aut materia: s'z non est dōm ꝙ substantia materie: qꝛ
tūc per substantiā mā̄e differrent formaliter indiuidua
eiusdē spēi: qd̄ est ridiculū. Si dicat̄ ꝙ hm̄ōi idiuiduali-
tas est forma sb̄alis: aut est eadē cū forma absolute: aut
alia: si eadem tūc reuertit̄ incōueniēs. s. ꝙ differūt ꝑ for-
mas absolute. Si est alia forma substātialis a forma ab
solute: tūc vnū indiuiduū numero h3 simul diuersas for
mas sb̄ales: ⁊ spēs nō dicet totā substantiā idiuiduoꝝ:
q̄ oia incōuenientia sunt ⁊ ꝯ doctrinaz cōez. Qual'r aūt
se habet veritas de hoc ad plenū nō determino: sed in ꝑ

blemate de principio īdiuiduationis videbit̄ deo dāte. ¶ Ad rōnes huic positioni ꝯrias facile est rñdere visis predictis. Cum.n.ipsi dicāt primo: ꝙ aut in ṗmo mō ⁊c. dico ꝙ in secūdo mō ṗdicatoꝝ eēntialiꝫ competit esse diuisibile ipsi subē mālī: sed non oīno imediate: quemadmodum risibilitas aīe humane: sed mediante q̄titate alī quo modo mediatiōis vt dictū est. ⁊ ad hoc ꝯsensit p̄hs 5°.metaphy.caplo de quāto: nō.n.dixit q̄titas est qḋ est

T.c.18. diuisibile ⁊c. sed dixit quātum: qꝛ esto ꝙ q̄titas bñ sit diuisibilis: vt puto. tñ nō ita ṗncipaliter subst at ipsi diuisibilitati sicut subā mālis q̄ icludit̄ in quāto: nō igit̄ oportebit pro tāto ꝙ subā mālis ponat̄ in diffinitiōe diuisibilitatis: vel si diceret̄ ꝙ subā mālis ponitur in diffinitione ꝑfecta ipsius diuisibilitatis nō esset magnū incōueniens vt.s.ipsa diuisibilitas in ptes eiusdē rōnis intelligat̄ esse quedā aptitudo subē mālis ad recipiendū diuisionem in ptes eiusdem spēi: q̄rū vna est extra aliā. ¶ Ad aliā cuꝫ dicit̄ ꝙ est diuisibile ⁊c. dico ꝙ ipsa subē per se immediate nō habet ptē extra ptē cuꝫ per se mediate est apta nata habere partē extra ptē: ⁊ h̄ ꝙ sit diuisibilis mediate per se non pure per accidens.

Ad rationes in ṗncipio q̄ōnis adductas lꝫ tē dāt ad ꝯclusionē quā posuim⁹ qꝛ tñ ꝑ viā rectā incedūt: op⁹ ē ad eas intendere. Cū ṗ° dicit̄: sicut subā ad q̄titatē ⁊c. pōt dici ꝙ in hoc est simile: ꝙ sicut subā mālis nō pōt esse sine q̄titate: sic partes subē mālis nō possunt esse sine q̄titate.i.sine ptib⁹ quantitatis: sed dissimile est in alio: qꝛ subā nō includit in sua essentia aliqḋ esse accidētale: iō pōt esse mā prior q̄titate: sed pars subē eiusdē rōnis cū alia icludit in eēntia sua aliqḋ eē accñtale.s.eē ptē eiusdē rōnis: ⁊ istud eē accñtale nō pōt hēre imediate: sꝫ mediāte q̄titate: hoc tñ forte veꝝ ē ꝙ id qḋ est pars subē eiusdem rōis: nāliter ṗcedit illo qḋ est pars eiusdē q̄titatis: vt hoc lignū qḋ est pars ligni eiusdem rōnis ꝑm id qḋ est: ṗus est hac quantitate sua: ṗus dico nā: sed non opꝫ ꝙ sit pri⁹ quantum ad hoc esse: qḋ est partialitas vel eē ptē eiusdē rōis: ⁊ iō rō ñ cōcludit. ¶ Ad secūdā dico negādo ꝯñaꝫ. Et ad ꝓbatōēꝫ cum dicit̄. partes vniuscuiusqꝫ diuisi ⁊c. dico ꝙ hoc est verum in diuisione per se ⁊ essentiali scꝫ per se in q̄ diuisuꝫ est: idē substantialr cuꝫ diuidentib⁹: sicut animal diuisum per se per rōnale ⁊ irrōnale: sed in diuisione ꝑm accñs ñ est necē: sed sic ē in ꝓposito: diuisio.n.spēi in īdiuidua est ꝑm accidens ⁊ nō per se ⁊ imediate. In eadem enim spē sunt multe differentie: sed non ꝑm subām. nec per se vt iā allegatū est in.2.posterioꝝ. ¶ Ad tertiā concedendum est ꝙ esse diuisibile in partes ⁊c. ꝯpetit ipsi quātitati per ipsam substātiā subiectiue: ⁊ ideo ṗncipali⁹ competit ipsi subē subijci tali diuisibilitati q̄ ipsi q̄titati: semper enim subā mālis est ṗncipalius subꝫ suoꝝ accidentiū q̄ aliud accñs. Uñ lꝫ veriori mō per se conueniat quantitati illa diuisibilitas q̄ subē: qꝛ quātitati cōpetit per se ⁊ imediate.s.non mediāte aliq̄ alia forma disponente eā ab istam aptitudinē. subē aūt materiali ꝯuenit ꝑ se immediate subiectiue: qꝛ subā sola est per se subsistēs ⁊ alteri ñ iherēs saltim enti in actu: ideo dr̄ ꝙ subā sit ṗncipali⁹ subiectuꝫ accidentiū q̄ vnū accidēs subiectum alteri⁹. Utrū autē diuisibilitas substantie in ptes eiusdē rōis ⁊ diuisibilitas quantitatis sit vna ꝑm speciem specialissimam: relinquo posteriori perscrutatiōi qb⁹ placuerit ꝓlōgare sermonē: plurima.n.ꝯnecterē nisi inspicientiū animos crederē tedio contristari. Sed si quis sumeret istam ꝓpositionem. cuicunqꝫ competit aliqḋ accidēs magis proprie per se eidem competit principali⁹: potest dici ꝙ verū est cōparādo in eodeꝫ genere sed non in diuersis: ⁊ ratio assignat̄: qꝛ substantia sola est per se subsistēs ⁊ alteri non īherēs saltem enti in actu: vt dixit supra. ¶ Ad quartam rōem concedo ꝯñs.s.ꝙ forma substantialis adueniat materie mediantib⁹ dimēsiōibus remanentibus eisdem numero ꝑm essentiam que prius erant. Et cum dicit̄: ꝙ tunc forma substantialis non imediate vniretur materie prime: dico ꝙ imo per priuationem mediꝫ ṗncipalioris: ꝙ.s. sit principalius receptiuū forme q̄ materia: sed non imediate per priuationē mediꝫ dispositiui ⁊ preparatiui: immo potest esse mediū dispositiuū ad recipiendū formaꝫ substantialē: ideo non valet illa ratio cōtra nos. ¶ Quinta ratio soluta est ex dictis in distinctione cōmentatoris.

¶ Habet autem dubitationem de toto ⁊ parte.

Tex.commen. XVII ¶ Questio X.

q Ueritur hic vtruꝫ totum sit idem cū sua pte vel diuersum. ¶ Arguit̄ primo ꝙ nō sit idē cum sua parte: quia si totum esset idem cum aliqua sui parte: tūc partes essent inter se eedem. qḋ est falsum: quia manus non est idem cum capite nec econuerso: cōsequentia declaratur: quia qua ratione totum esset idem cum aliqua vna sui parte: eadem ratione esset idem cum alia: ⁊ sic esset idem cum omnibus suis partibus: ⁊ ecōuerso omnes partes essent eedem ipsi toto: modo quecunqꝫ vni ⁊ eidem sunt eedē inter se sunt eadem: igitur partes erunt eedeꝫ inter se: qḋ est impossibile. q̄re ⁊c. ¶ Iteꝫ.2.si totū ⁊ pars essent idē tūc quicq̄d ꝯueniret toti: ⁊ pti ꝯueniret saltē de partib⁹ realibus. sed consequens est falsum. totum enim omnes partes totius includit: ⁊ nulli partiū hoc competit ꝙ includat omnes partes totius: qꝛ tunc esset equalis toto. ¶ Item.3.si totum esset idem cum sua parte ⁊ econuerso: tunc totum esset indiuisibile. qḋ est manifestum īpossibile. Et ꝓbatur cōsequentia: qꝛ sicut dicebatur si totuꝫ est idem cum sua parte ⁊ econuerso. eadem rōe cū alijs: ⁊ sic omnes partes essent eedē toti. ⁊ per cōsequens erūt eedem inter se: quia quecunque vni ⁊ eidē ⁊c. ⁊ sic vlteri us sequitur ꝙ ipsum totum est īdiuisibile: quia diuisio debet esse in diuersa. ⁊ iam ostensum est ꝙ ptes erunt eedē ⁊ nō diuersa ⁊c. ¶ Iteꝫ 4° qḋ potest separari ab aliquo non est idē cum eo. nec ecōuerso. sed pars potest separari a toto vt manus a corpore: quare ⁊c. Com.17

Oppositū arguit̄ qꝛ si totū eēt aliḋ a sua parte tunc esset aliud a seipso: qḋ ē īpossibile. Probat̄ consequentia: qꝛ si totū est aliud a pte. similiter pars erit aliud a toto: ⁊ qua rōe vna pars erit aliud a toto. eadeꝫ rōe oēs partes erunt alie a toto. sed si oēs partes sunt aliud a toto: cum totū non sit aliud q̄ cōgregatio oiuꝫ suaꝝ ptiū: sequit̄ ꝙ totū ē aliḋ a se ipo: qḋ falsuꝫ ē ⁊ īpossibile. ⁊ hāc rōnē inducit cōmentator.

Ad questionē dimissis opiōnib⁹ alijs dico ꝙ totū esse idem cum sua pte vel ēē diuersum: pōt intelligi dupl̄r. vno mō ꝑ se primo. Alio modo per se nō ṗmo. Item posset accipi distinctio totius in totū eēntiale ⁊ vle ⁊ q̄titatiuuꝫ: ⁊ subdistingui totū q̄titatiuū in totū ꝯtinuū ⁊ nō cōtinuū. sꝫ cā breuitatis ptrāseo: qꝛ est idē iudiciū de oīb⁹ quo ad questionē ꝓpositā. ¶ Tūc dico breuiter q̄tuor. ṗ° dico ꝙ totū nō ē idē cū sua pte ꝑ se ⁊ ṗmo. 2. dico ꝙ totū nō ē diuersuꝫ ab aliqua sui pte simpl̄r ⁊ ṗmo. 3. dico ꝙ totū est ideꝫ cū sua pte ꝑ se sed nō ṗmo. 4. ꝙ totū est diuersum ꝑ se a pte sua ⁊ nō ṗmo. Primū ondit̄ sic. qꝛ si totū esset ideꝫ simpl̄r ⁊ ṗmo cū sua parte: tūc q̄cq̄d includeret̄ i toto includeret̄ in pte. qḋ est manifestū esse falsum: qꝛ tūc totum nō esset mai⁹ sua pte. ꝯñtia de se pꝫ. Et declaratur sic secundum.

qz illud qd est de cẽntia alic⁹ z pfectõe:nõ est idem oino aliud ab eo.hoc est euidens.sed pars est de essentia z ite
T.c.21. gritate totius vt maifestũ est:z habet ex.5.metaphy.to tum.n.nõ est pfecte totũ nisi hẽat oẽs partes suas per se.
Tertium declarat sic.s.q totũ ẽ idẽ cuz sua parte per se z non primo:qz illud qd cõpetit alicui rõne alicuius sue
T.c.1. partis z nõ fm alias debet ei per se aliquo mõ licet non primo:z hoc habet primo posterioꝝ z 5° huius:sed ipz totum ꝯparatũ ad aliquã suã ptem determinatã est idez ea rõne vnius partis z nõ rõne aliaꝝ:quecũqz enĩ pars determinata sumat:ipsa est eadẽ sibi ipsi z nõ aliis.ergo z ipsuz totũ quãtũ ad illã ptez est idẽ illi parti:z nõ quo ad alias z sic per se z nõ pmo.vbi gratia.sit vnũ totũ.a. b.c.dico q hoc totũ est idẽ per se cũ.a.nõ tñ pmo:hz enim ipsum.a.in sua substãtia.z iõ est aliquo mõ ei idem.Sed ꝯstat q non est idẽ cũ.a.rõne ipsius b.nec rõe ipsius c.qz nec b.nec c.est idẽ cuz a.Est igit solum idez cũ ipo a.rõe ipsius a.qd est sibi idẽ.qre zc.4.m declarat sic:illud quod est diuersum ab aliquo solũ rõne vnius partis lz nõ oiuz suarum partiũ est diuersum ab eo per se:z nõ pmo.nunc ipsum totũ cõparatũ ad aliquã sui partẽ est diuersũz ab ea nõ rõne omnium suarũ partiũ:nec fm oẽs sui partes: qz tunc illa pars eẽt aliud a se ipsa.quare zc.maioꝛ patz qd enim cõpetit alicui simpliciter per se primo competit cuilibet eius parti:vnde illud qd solum est diuersum ab aliquo fm aliquã sui partẽ vel fm aliquas nõ est diuersum ab eo vł aliud ab eo per se z p°:z minoꝛ est euidẽs: quare zc. ❡ Sed aliqui vlterius qrũt ꝯ istud cũ totum sit diuersum a pte z ecõuerso.An totũ sit magis diuersũ a pte vel pars a toto vel.cꝫ.põt respõderi sic breuiter:q totum verius est aliud a pte q̃ ecõuerso.qz ipsum totum includit aliqd aliud qd pars nõ icludit.vt totus hõ iclu dit aliqd qd nõ includit manus:sz pars nõ icludit aliqd quod non includat a toto:qz quicquid est pars partis ẽ ps totı⁹:z nõ ecõuerso. ❡ Et tũc dubitaret aliqs iunioꝛ qz illud qd differt ab aliquo debet differre ab illo p ali quid qd nõ sit in illo alio:vt si hõ differt ab asino opoꝛ tet q differat p aliqd qd sit in hoie z non in asino:cum igit pars ipsa nihil includat qd non sit in toto:sequit q ipsa ps ñ differat a toto. ❡ Ad hoc possum⁹ dicere q illa ppõ.illud per qd differt ab aliquo zc.vera ẽ in illis qꝛ vnũ differt ab altero pmo z per se z ecõuerso. Sed vbi vnũ differt ab altero per se z nõ primo:nõ opoꝛtet: z sic est in ꝓposito vt visum est. ❡ Aliter põt dici q ipsa ps bene includit aliqd vel ipsamet est aliquid qd non inclu ditur in toto totaliter.i.quãtum ad oẽs partes totı⁹:sic hec pars caput bene est aliqd qd non icludit in homine quantũ ad alias partes hominis fm quas homo differt a capite z ecõuerso. Tunc ad formã rõnis cũ dicebatur illud qd differt ab aliquo icludit aliqd qd nõ includit in illo alio. Uerum est qd icludit in illo alio q̃tũ ad ista ꝑ quib⁹ differt ab illo:sed nõ opz q includat aliqd qd oio nullo modo sit in illo alio:z ideo non valet ratio.

Ad rationes patz solutio ex dictis.prime.n. bene cõcludũt q totũ nõ ẽ idez penitus cũ suis ptib⁹:sz nõ ꝯuincũt q nullo mõ sint idez. ❡ Ad rõnẽ in oppositũ cũ dicebat q si vna ps differret a toto q silr z oẽs.cõmenta.dicit ad istã rõnem q ibi est sophy^ma ꝯpõnis z diuisionis:qd sic intelligo qz ista ꝓpõ oẽs partes sunt aliud a toto.potest intelligi dupłr. Uno mõ q oẽs partes seoꝛsũ z diuisim sunt aliũ a toto. Alio modo q oẽs partes simł accepte sunt aliud a toto. Pri mo mõ est verũ. Nã sensus est q quelibet pars seoꝛsum z diuisim accepta est aliud a toto:z hoc est verũ. Nã ma nus seoꝛsum accepta est aliud a toto homie:silr z caput z alic zc. Sed si itelligat 2° mõ sic est falsa.s.q oẽs ptes simł accepte sint aliud a toto:sic enim sequeret oio q to tũ eẽt aliud a seipso:z qz illa ꝓpõ.s.oẽs partes sunt aliũ a toto:que potest esse cõposita aut diuisa est falsa in sen su cõposito.ideo potest ibi assignari specialr fallã cõposi tionis:si aũt acciperet hec ꝓpositio:totũ nihil est aliũ q̃ oẽs sue ptes cũ pdicto z ꝯcluderet inde q totũ sit aliud a se ipo:tũc posset ibi assigñri fallã diuisiõis siue sophy^ma diuisionis. Si eni itelligeret q totũ nihil aliud est q̃ oẽs sue partes diuisim sumpte falsa esset.z si itelligeret q to tum nihil aliud est q̃ oẽs sue ptes simul sumpte vel vnite vera esset.z qz in sensu diuiso esset falsa:iõ q̃tum ad hoc potest ibi attẽdi fallã diuisionis.iõ dixit ꝯmẽtatoꝛ q ibi est sophy^ma cõpositõis z diuisiõis. Uel potest dici q ipe accipit z pro vel:ita q est ibi fallã ꝯpositiõis vel diuisio nis. Et hoc forte eẽt meli⁹:qz ꝯmẽtatoꝛ nõ ponit in illo ꝑalogismo illã maximã ꝓpositionẽ que dicta est.scilicet totuz aliud nihil est q̃ oẽs sue ptes.sed istam. totũ nihil aliud est q̃ ꝯgregatio partiũ.z hoc non significat nisi vnuz .s.q totũ sit idẽ cum suis partibus oibus simul sumptis. z iõ solũ videt q ibi sit fallacia ꝯpositionis pp multipli citatem illius ꝯpõnis que est:q oẽs ptes sunt aliud a to to:iõ forte meli⁹ est exponere ꝯmentatoꝛem vt dictũ est: q ipse intendit ibi esse fallaciã ꝯpõnis vel diuisionis:qz nõ fuit ei cure ꝯsiderare que istarũ fallaciaꝝ ibi commit teret:eo q hec ꝯsideratio est logica vel potest exponi cõ mẽtatoꝛ q ñ itẽdit ibi eẽ sophy^ma ꝯpositiõis z sophy^ma diuisionis.sed intendit q ibi est sophy^ma idest fallacia q̃ requirit ꝯpositionez z diuisionẽ:z hoc est veꝝ. Nã vtra qz fallã reqrit ꝯpositionẽ z diuisionẽ vt sciunt logici zc.

❡ At vero si est indiuisibile nullum erit quantuz neqz quale. Tex.cõm. XVIII. Qõ XI.

Ic querunt duo. Primo vtꝝ idiuisibile pos sit eẽ ifinitũ. ❡ Arguit pmo q sic:q ñ habz
b principiũ nec finẽ est ifinitũ:hoc est euidens de se.sed indiuisibile nõ hz pncipiũ nec finẽ:vt punctus z vnitas. ❡ Itẽ.2.primus motoꝛ ẽ infinitus:vt pz 8° huius.sed primus motor est indiuisibi T.c.86 lis:vt demonstratũ est ibidem.q̃re zc. ❡ Itez 3° materia pma est indiuisibilis:sed ipa est infinita:q̃re zc.maioꝛ pz. 7° metaphy.vbi habet q materia prima nec est qd nec quale:neqz quantum neqz priuationes hoꝛum: z minoꝛ T.c.8. patet 2° metaphysi.z primo huius:quare zc.

Oppositũ arguitur auctoꝛitate. Aristo.contra T.c.7. parmenidem z melissum. T.c.82.

Intelligendum est q infinitũ dr q̃tuoꝛ mo dis. Primo mõ dr ifinitũ fm extensionẽ:z de isto loquit hic phs cũ dicit q rõ ifini ti.s.quid nominis congruit soli quantitati. Est enim infi nitum sic dictum q ipsum est quantum extensum sine ter minis. Alio modo dicitur infinitum fm durationez.s.q non habet finẽ nec principium sue durationis. Alio mõ dr infinitũ fm vigoꝛem.i.fm q̃litatẽ mouendi.s.q nõ hz aliquem determinatuz.vigoꝛem ad aliquã determinatã velocitatẽ:sed q̃cũqz velocitate data potest causare ma ioꝛem:z hoc dr infiniti vigoris itensiue. Quarto mõ dr ifinitũ p ꝑuationẽ formalis z specifice determinationis.

Tunc est dõm ad questionem. Primo q indiuisi bile nõ est ifinitũ prio mõ:qz quod non est quãtum non est infinitũ illo mõ. Illud.n.infinitum est quantũ extensum sine terminis:vt dicit cõmentatoꝛ:sed iduisibile nõ est quantũ.hoc.n.est iplicare ꝯtradictionẽ: qz indiffinitione q̃ti ponit diuisibile: vt in 5° metaphy. z manifestum est:quare zc. ❡ 2° dicendum est q indiui T.c.18.

ſibile bene poteſt eſſe infinitum ſm durationē.qꝛ quilibꝫ
motoꝛ celeſtis eſt infinitus hoc modo:cum moueat mo-
T.c.79. tu perpetuo: vt patet in.8.huius.ſed quilibet eoꝝ eſt in
T.c.79. diuiſibilis cū ſit ſine magnitudine:vt etiam patet.8.hu9
motoꝛ eniꝫ in magnitudine exiſtens non poteſt mouere
per tempus infinitū:vt demonſtratū eſt ibidē.quare ꝛc.
¶ 3° dico ſm intentionē Ariſtotelis ꝛ cōmentatoꝛis ꝙ
indiuiſibile nō pōt eſſe infinitum ſm vigorem id eſt ſcdm
q̄titatem mouendi:qđ ſic ꝓbat. Si enim aliquis motoꝛ
eſſet infiniti vigoris ſimpliciter: tunc mot9 fieret in iſtan
ti:ſed hoc eſt ipoſſibile.quare ꝛc.impoſſibilitas cōſequē
tis eſt manifeſta.motus enim ꝓpꝛie dictus nō poteſt fie-
ri i iſtanti:vt patet in quarto hu9: ꝛ ſexto ꝛ octauo.Et
T.c.73. ꝯña declarat q̄tum ad propoſituꝫ ſpectat. Nam ſi eſſet
T.c.55. motoꝛ vigoris infiniti ꝛ moueret: aut moueret in iſtāti:
T.c.40 aut in tēpoꝛe. Si pꝛimo modo habet ꝓpoſitū:ſi ſecūdo
modo hoc nō poteſt eē:qꝛ in quocunq; tēpoꝛe moueret:
opꝫ illud tempus habere determinatā ꝓpoꝛtionē ad tē
pus in quo moueret aliqua virtus finite motionis:nunc
aūt ꝓpoꝛtio motus ad motū q̄tū ad velocitateꝫ eſt ſm
ꝓpoꝛtionem motoꝛis ad motoꝛeꝫ.ergo ipſius motoꝛis
vigoꝛis infiniti eſt aliqua ꝓpoꝛtio ad aliūꝫ motoꝛeꝫ fini
tum:qđ eſt impoſſibile.q̄re ꝛc. Multa aūt alia pertinēt
ad iſtam concluſioneꝫ:ſed habet locum ſpecialiter in.8.
huius.ꝛ in.12.meta.ꝛ ideo ad preſens pertranſeo. ¶ 4°
dico ꝙ indiuiſibile.i.qđ ex ſe non habet diuiſionem nec
diuiſibilitatem imediate bñ eſt īfinitū q̄rto mō: qꝛ illud
qđ de ſe nullam foꝛmā ſubſtantialem ſibi determinat eſt
infinitum per pꝛiuationē determinationis ſpecifice.hec
manifeſta eſt:qꝛ determinatio ſpecifica eſt a foꝛma ſub-
ſtantiali:que ꝓpꝛie eſt ſpecieꝫ.ſed materia pꝛima que ſic
eſt indiuiſibilis.i.qꝛ de ſe ꝛ immediate non eſt diuiſibilis
nullaꝫ foꝛmā ſubſtantialem ſibi determinat:qꝛ ſi ſibi de-
terminaret vnam omnes alie ſibi repugnarent:quod eſt
falſuꝫ:immo eſt in potētia ad omnes nec intelligo ipſaꝫ
materiam p̄mam eſſe infinitaꝫ per pꝛiuationē cuiuſcūq;
determinationis foꝛmalis ꝛ ſpecifice pro tanto qꝛ actu
ſit pꝛiuata ꝛ denudata omni determinatōe ſpecifica:quē
admodum oculus cecus eſt pꝛiuat9 omni viſione:ſed ꝓ
tanto qꝛ in eſſentia ſua non includat aliquam determi-
nationem ſpecificam : ſed ipſa eſt in potentia receptiua
ad oēs:vt apparebit clari9 in ſequētibus. Logici argue-
rent. Omne diuiſibile eſt finitum. ergo omne indiuiſibile
eſt infinitum qꝛ ſi oppoſitum: in oppoſito ꝛ propoſitum
in propoſito. Dicēdū ꝙ tenet in ꝓdictis eēntialib9 ꝛ ſic ñ
eſt hic:qꝛ finitū nō eſt eēntialr idem cum diuiſibile.

Ad primā argumentum dicendū:ꝙ ad eſſe infi-
nitum ſm extenſionē nō ſufficit non
habere ꝑncipiū magnitudinis neq; finem.ſed requiritur
ꝙ ſit quātū extenſum ſine terminis: idiuiſibile autem nō
eſt q̄tū extenſum:hoc enim eſſet dicere hanchas albas:
caligas nigras. ¶ Ad 2m patet ex dictis. Et ad tertium
ſimiliter:quare ꝛc.

¶ Queſtio. XII.

SEcūdo q̄ritur circa illam particulaꝫ vtꝝ
indiuiſibile poſſit eē q̄le. ¶ Arguit pꝛio
ꝙ ſic:qꝛ ꝙ nām ſuā nō determiat ſibi vnū
oppoſitoꝝ ei nō repugnat reliquū hec eſt
manifeſta. Sꝫ indiuiſibile per naturā ſuā
ſibi nō determiat non q̄le. qꝛ tūc non q̄le
deberet poni in diffinitione idiuiſibilis:qđ nō eſt:q̄re ꝛc.
¶ Item 2° qđ eſt ꝯiunctū qualitati eſt quale:ſed idiuiſi-
bile eſt coniunctū qualitati:ergo eſt quale:maioꝛ eſt ma
nifeſta:minoꝛ apparet:qꝛ punct9 eſt ꝯiunctus albedini ꝛ
ecōuerſo:vtputa pūct9 exiſtens in ſupꝑficie alba.punctus
aūt eſt indiuiſibilis.q̄re ꝛc. ¶ Item 3° intellectus hūa-
nus eſt indiuiſibilis.pꝛimo de aīa. Sed ipſe intellect9 hu T.c.48
manus eſt qualis:eſt enim ſciens:ꝛ ſcientia eſt q̄litas:vt
patet in pꝛedicamentis. quare ꝛc.
¶ Oppoſitū arguit auctoꝛitate Ariſt.in littera.

Ad queſtionē eſt pꝛeintelligendū ꝙ duplex
eſt indiuiſibile. Quoddaꝫ eſt
per ſe ſubſiſtēs vt intellect9 hūanus:vt pꝫ in p̄mo d aīa. T.c.48
ꝛ vlr omnis intellectus eſt idiuiſibilis ſm q̄titatē. Aliđ
dicit eſſe idiuiſibile alteri inherens ſicut punctus ꝛ vni-
tas. ¶ Item ꝯſiderandū q̄ ꝙ q̄litas habet multas ſpecies.
vt patet in pꝛedicamentis. Pꝛima ſpecies eſt habit9 ꝛ di
ſpoſitio ſecūda eſt nālis potentia ꝛ ipotētia.3a ē paſſio ꝛ
paſſibilis q̄litas:ꝛ iſta cōtinet oēs q̄litates ſenſibiles.4a
eſt foꝛma:ꝛ circa aliqđ conſtans figura:ꝛ iſta ꝯtinet oēs
q̄litates imediate fundatas in quātitate:que tñ nō ſunt
pꝛimo ſenſibiles:cuiuſmodi ſunt figure ꝯtiuoꝝ:ꝛ foꝛte q̄
litates numeroꝛum vt paritas ꝛ imparitas quadratum
ſolidum:ꝛ huiuſmodi.

Tunc dicendū eſt ad qōnem pꝛimo ꝙ idi
uiſibile ꝑ ſe ſubſiſtēs.i.alte-
ri nō cōiūctū vel vnitū non poteſt eſſe q̄le aliqua qualita
te ſenſibili. Et hoc probant aliqui ſic.qꝛ qđ eſt immobile
non poteſt eſſe q̄le aliqua q̄litate ſenſibili ſed indiuiſibile
per ſe ſtans eſt imobile.q̄re ꝛc.maioꝛ pꝫ.qꝛ ſm q̄litates
ſenſibiles ꝓpꝛie fiunt motus.ſ.alterationis.vt ſm calidū
frigidum ſiccum ꝛ hūidū ꝛ hmōi.ſicut pꝫ in 2° de genera T.c.24
tione:ꝛ.2.de aīa.ꝛ.7. h9 minoꝛ patet ex.6.huius.vbi de T.c.58.
monſtratum eſt plane:ꝙ omne qđ mouet eſt coꝛpus. Cō T.c.14.
ſtat autem ꝙ indiuiſibile non eſt coꝛpus.quia coꝛpus eſt T.cō.3.
omniquaq; diuiſibile.vt dicit p̄mo de celo ꝛ mundo.q̄re
ꝛc. Aliter ꝓbat Ariſto.in fine libꝛi de ſenſu ꝛ ſenſato ꝙ T.cō.2.
nullū indiuiſibile eſt ſenſibile.nec ꝑ ꝯñs q̄le q̄litate ſenſi-
bili:qꝛ ſi aliqđ oīno idiuiſibile:eſſet ſenſibile:contingeret
ꝙ poſſet ſil' videri ꝛ nō videri ab eodē viſu:ſcilicet ſi po
neret ſenſibile ſecūdū viſum:eodē mō poterit deduci de
aliis.ſed ꝯñs eſt ipoſſibile quia ꝯtradictio nō poteſt eſſe
ſimul de eodē.ꝓbat cōſequētia ſupponēdo ꝙ ſit aliqua
determiata diſtātia in q̄ tota pōt videri q̄libꝫ viſibile:
ꝛ nō vltra eā:ꝛ ēt eſt aliqua diſtātia a viſu in qua tota ñ
poſſet videri viſibile qđcūq; circa eā verſus viſum poſt
vltimū terminū illius diſtātie poteſt videri viſu pñte ei:ꝛ
iſte due diſtantie copulate ſunt in termio cōi:ita ꝙ vltra
illū terminū viſibile nō videbit:ꝛ citra illū terminū vide
bit.ſi igit ē aliqđ oīo idiuiſibile ꝙ ſit viſibile:ponat illđ ī
vltīo diſtātie in qua pōt videri.ꝛ illi9 in q̄ nō pōt videri
tunc iſtud viſibile rōne qua eſt in vltimo diſtātie in qua
poterit videri videbit:ꝛ rōne qua erit in vltimo diſtātie
in qua tota non poterit videri ñ videbit. Uel aliter de-
ducunt aliqui:ꝙ rōne qua erit in vltimo diſtātie in qua
ponebat poſſe videri:ꝛ nō erat in aliqua eius pte:tūc ſꝫ
hoc nō videbit ꝛ rōne qua eſt vltra iſtā diſtantiā in qua
tota ponebat non poſſe videri videbit:quia ſcilicet non
erit in aliqua pte illi9 diſtātie in q̄ ponebat non poſſe vi-
deri. Pꝛima tñ deductio eſt ad itētionē. Ariſt.niſi ꝙ ipſe
illud vltimū diſtantie in qua nō pōt videri vocat pꝛimū
diſtantie in qua poteſt videri.ꝛ hoc eſt verū accedendo
ab illa diſtantia in qua nō poterat:videri ad ipſum viſū:
ſed ꝓcedendo a viſu ad diſtantiam in qua nō pōt videri
ſic poteſt dici vltimū diſtantie in qua poteſt videri:ꝛ ſic
indubitanter ſil' videbit ꝛ nō videbit:qđ eſt impoſſibile.
q̄re ꝛc. ¶ 2° dico ꝙ indiuiſibile ſubſiſtens nō pōt eē q̄le
q̄litate de q̄rta ſpecie.qꝛ ois q̄litas de 4a ſpecie fundat
in q̄titate:vt dicit ꝯmentatoꝛ in.7.huius.nūc aūt idiuiſi
bile nō eſt quantū.q̄re ꝛc. ¶ 3° dico ꝙ indiuiſibile per ſe Com.15.
ſubſiſtens.i.alteri nō inherens bñ eſt q̄le q̄litate de p̄ma

specie q̄litatis: q2 illud quod est habituatū habitu intelle
ctuali est sic quale: ⁊ hoc p3 in predicamentis. Sed idiui
sibile fm magnitudinē .s. intellectus hūanus est habitua
tus habitu intellectuali .s. sapientia ⁊ scia intellectu pru-
dētia ⁊ arte: vt p3 .vi. 6. ethicoꝝ. ¶ 4° ad pn̄s dico ꝙ in
diuisibile nō inherens .s. itellectus humanus pōt esse q̄lis
fm secūdam speciē q̄litatis que est nālis potētia recepti
ua. Si enim intellectus possibilis non haberet potentia
receptiuam: spērum intelligibiliū nō posset eas recipere:
qḋ est incōueniens: ergo op3 ꝯcedere ip3 hr̄e potētiā re-
ceptiuā spēi intelligibilis: quēadmodū mā prima habet
potentiā3 receptiua3 forme substātialis. ⁊ hmōi potētia
nō pōt esse idem essentialiter oīno cum substātia intelle-
ctus possibilis: quēadmodum potentia materie non est
idem essentialiter omnino cum substantia mā̄e vt videbi
tur in ꝯsequentibus. Utrꝝ aūt idiuisibile per se subsistens
aliud ab intellectu humano sit quale fm primā speciem
qualitatis .s. intelligentia mouens celum de hoc nō deter
mino ad presens. tn̄ Cōmentator in .i2. metaph. dicit ꝙ
quedam sunt sube sine omni accidente: ⁊ per cōsequens
sine qualitate. ⁊ ille non videntᷣ esse alie nisi intelligentie
mouentes corpora celestia. Sed de idiuisibili inherente
alteri .s. de puncto ⁊ de vnitate. Utrū tale sit aliquo mō
q̄le fortasse nō est magnū incōueniēs ꝙ hmōi idiuisibile
eēt q̄le s3 accn̄s: q2 qcq̄d iformat supficiē iformat termi
nū eius saltē p accn̄s. Cum igitᷣ albedo iformet superfici
em ⁊ det ei esse quale .s. albu3: quare non informabit ex
cōsequenti lineā ⁊ vlterius ipsum punctu3. Nec istud est
ꝯtra intentionē Aristo. hic. Sufficit eni3 ei ducere pme-
nidem ⁊ melliss. ad istud incōueniens ꝙ si totum ens esset
vnū indiuisibile: nullum ens per se subsistens esset quale
q̄litate sensibili: cuiꝰ oppositu3 p3 ad sensum. Si tamen
viderem aliam demonstrationē ꝓbātē ꝙ nullo modo pū
ctus sit qualis nec per se nec p accidēs nec mediate nec
immediate non recusarem credere veritatem.

Ad primā rōnem dicēdum ꝙ idiuisibile sibi de-
terminat nō quale modo p̄dicto: nec
oportet ꝙ ponatᷣ in eiꝰ diffinitiōe: quia nō est sua eēntia
nec ps sue eēntie: tn̄ nō quale bn̄ posset poni i descriptio
ne ipsius indiuisibilis: vt diceretᷣ sic indiuisibile est non q̄-
le illud quod nō h3 aliquā magnitudinē nec qualitatem
sensibilem. ¶ Ad aliud patet ex dictis. ¶ Ad 3m̄ sīlr cō
cessum est ꝙ intellectꝰ hūanus est qualis fm primā spe-
ciem qualitatis que est habitus intellectualis. Et hoc dī
ctū sit fm cōem doctrinā. q̄liter aūt itellectꝰ hūanus idi-
geat habitu p se dicto hōa pscrutatio est. Qō XIII.

Circa opinionē parmenidis ⁊ mellissi solet h
queri. Utrū ista ꝓpositio sit vera. tantū vnū
est. ¶ Arguitᷣ pᵒ ꝙ nō: q2 si tantū vnum est.
aut illud vnū est suba aut accidēs. ⁊ hoc p3
p sufficiētē diuisionē: sed nō pōt esse tm̄ vnū
qḋ sit substantia: quia accidens tūc non esset ens. nec tm̄
vnū qḋ sit accn̄s: q2 tūc suba nō esset ens: q̄re ⁊c̄. ¶ Ite3
2° illa ꝓpositio exclusiua est falsa cuius p̄dicatū ꝯpetit
alteri q̄ subto: vt ista est falsa: tm̄ homo est sensibilis: q2
sensibile cōpetit alteri q̄ homini: sed sic est hic. Nam esse
nō solū cōpetit vni: sed etiam multis: multa .n. sunt. qua-
re ⁊c̄. ¶ Itē 3° si tm̄ est vnū aut est vnum cōtinuitate aut
diffinitione aut indiuisibilitate: hanc recipit Aristo. in
littera. non vnū cōtinuitate: q2 sunt multa que non hn̄t
ꝯtinuitatē: vt vnitas ⁊ punctus ⁊ sube sepate: nec ē dō3
ꝙ tantū sit vnū ens diffinitione: quia tūc oīa essent eēn-
tialiter vnū. Illa enim sunt essentialiter vnu3: que habēt
easdem diffinitiones. nec est tm̄ vnū indiuisibilitate: quia
tunc nullum ens esset quale qualitate sensibili vt patet
ex dictis qḋ est ipossibile: quare ⁊c̄.

Oppositū arguitᷣ. tantum ens est: ergo tantum
vnum est. Antecedens est māifestu3:
q2 cōstat ꝙ ens est ⁊ nihil est ꝙ nō sit ens: ergo tm̄ ens ē:
cōsequētia patet. q2 ens ⁊ vnum cōuertuntur: ⁊ sunt idē
eēntialr: vt patet 4° metaphys. ita ꝙ omne ꝙ ē ens est T.c.5.
vnū: ⁊ omne qḋ est vnum est ens: ergo si tantū ens est: tm̄
vnum est: ⁊ est simile argumentum: sicut si diceretᷣ. tm̄ hō
currit: ergo tm̄ rōnale currit. ¶ Item vnum est ⁊ nihil ē
qḋ nō sit vnum ergo tātum vnum est premisse sunt māife
ste. Prio quidē ꝙ vnum est hoc est notū: q2 ens ⁊ vnum
sunt idem: ⁊ ipsum ens est: ergo vnum est. ¶ Itē scōa ꝓ
positio est vera .s. ꝙ nihil est: qḋ nō sit vnum: quia oē ens
est vnu3: hoc p3. q2 inducendo in quolibet ente: est vera.
ergo nihil est qḋ nō sit vnum: ⁊ sic patet ꝙ premisse sūt
vere. ⁊ cōsequētia declaratur per simile: sequitᷣ enim. hō
currit ⁊ nihil currit qḋ non sit homo: ergo tantū: hō cur
rit. per interpretatione3 huius dictionis tātu3: ergo simi
liter sequitᷣ. vnū est ⁊ nihil est qḋ non sit vnum. ergo tātū
vnum est. ¶ Item illa propositio exclusiua est vera cuiꝰ
p̄dicatū competit subiecto ⁊ nulli alteri a subiecto: hec ē
manifesta: quia ista requirunt ⁊ sufficiunt ad veritatem
ꝓpositionis affirmatiue exclusiue: vt p3 in sincathegorematibꝰ:
sed sic est in ꝓposito. constat autē ꝙ esse com-
petit vni ⁊ non alteri alicui ab vno: ꝓbatio: q2 si esse dice
retur de aliquo alio ab vno: illud aliud aut esset ens: aut
nō ens. si nō ens. ergo nō ens eēt: qḋ est ipossibile. si ens:
ergo vnum: q2 ens ⁊ vnū cōuertuntᷣ. ⁊ sic ens erit aliḋ ab
vno: qḋ est impossibile. g̃ esse nō cōuenit alicui alteri ab
vno: quare sequitur ꝙ tantum vnum est.

Ad solutionem q̄ōnis ꝯsiderādū est. p̄mo
ꝙ rō vnius sumitᷣ ab idiui-
siōe: vt docet Ari. i. 5. metaphy. capitulo de vno. vbi sic T.c.11.
ipse dicit. vīr enim quecūqꝫ nō habent diuisionem: vt sic
vnum dicantur: indiuisio autem cum opponatur diuisio
ni multipliciter dicitᷣ sicut ⁊ ipa diuisio. nam quot modis
dicitᷣ vnū oppositoꝝ ⁊ alterū: vt dicitᷣ p̄io topico. Est
aūt duplex diuisio quātum ad ꝓpositū spectat. vna est di
uisio reꝝ fm formas. Alia est diuisio reru3 fm q̄titatē
⁊ hoc satis innuit cōmentator in p̄mo huiꝰ versus p̄ncipi Cōm.6.
u3. vbi dicit ꝙ multitudo vł ē reꝝ differētiū s3 formas:
vel est reꝝ differentium fm q̄titatem. idem autem est iu
diciū quo ad hoc de multitudīe ⁊ de diuisione. Nā mul- T.c.20.
titudo vel est ipsamet diuisio vel cōcomitatᷣ p se diuisio-
nē: vt h3 videri in .10. metaphy. Est ergo duplex idiuisio
.s. s3 formā ⁊ fm q̄titatē: ⁊ cū rō vniꝰ sumatᷣ ab idiuisiōe:
vt dictū est: sequitᷣ ꝙ est duplex vnū. Qḋdā est vnū: cuius
rō sumitᷣ ab indiuisiōe fm formā. Aliud est vnū cuius rō
sumitᷣ ab idiuisione fm q̄titatē: ⁊ hoc forte ē illud quod
dicitᷣ sub aliīs verbis ꝙ vnū vel dicit idiuisionem in nā
vel forma entis vel dicit idiuisionē in nā q̄titatis.

Tunc dicenda sunt duo ad q̄ōnē. Prio ꝙ
si accipiatᷣ vnu3 fm ꝙ dr̄ ab
idiuisiōe s3 formā: sic ꝓpō ē vā. tm̄ vnū ē. ⁊ loquor ḋ vno
actu ⁊ ente actu. Scḋo est dōm ꝙ si accipiatᷣ vnum ꝓut
dr̄ ab idiuisiōe fm q̄titatē. sic non est vera simplr̄ ⁊ vłr.
Primū ꝓbatᷣ rōne p̄us adducta. illa ꝓpositio exclusiua
affirmatiua est vera cuius predicatū cōpetit subiecto ⁊
nulli alteri a subiecto. hec est nota cuilibet itelligēti. S3
ista ē hmōi. q2 eē ꝯpetit vni ⁊ nulli alteri ab vno fm for-
mā: ⁊ loq2 de eē actu. Si .n. esse actu ꝯueniret alicui qḋ n̄
eēt vnū fm formā tūc illḋ eēt ens ⁊ nō ens: q̄re ⁊c̄. Scḋ3
ondit sic: illud qḋ nō h3 q̄titatē nō est vnū fm q̄titate3:
hoc est euidēs. Sed aliquod ens est qḋ nō habet q̄tita-
tem: vt deus ⁊ aliī motores celi. vt p3 in 8°. huius: ergo T.c.86.

aliquid est qđ nō est vnū. ſm q̄titatē: ⁊ sic ista ꝓpositio non est vera. tātū vnū est. ꝓut ipsuʒ vnū dicitur ab indiuisione ſm q̄titatē: ⁊ sic debet intelligi in proposito.

Ad primum argumentū cū dicebat: tantum vnū ⁊c̄. dico per interemptionē sicut. n. nō opʒ ꝙ si tātū ens ē: ḡ vel istud tantū est substantia vel tantū est accidens: sic nō sequit̄ tantū animal est sensitiuū: ergo tantum rationale est sensitiuum. similiter non oportet licet tantum vnū est ꝙ illud tantum vnum vel sit tantū substātia vel tantū accidens. Et cū dicit̄ ꝙ substantia ⁊ accidens sufficienter diuidunt ens ⁊ vnuʒ: sine dubio verū est: ⁊ ideo quicq̄d absolute cōpetit enti competit vel substantie vel accidenti de predicatis realibus. sed nō opʒ ꝙ quicq̄d attribuit̄ enti ⁊ vni cū exclusiōe attribuat̄ ipsi substantie cum exclusiōe vel accidenti cum exclusione: sicut nō ē necesse: ꝙ omne qđ tantū conuenit animali: cōueniat tantū homini vel conueniat tm̄ asino: ⁊ sic de alijs: imo etiā q̄uis valeat consequentia a superiori distributo ad iferius distributū absolute ⁊ sine exclusione: tn̄ non teneret cum dictione exclusiua. vt bene sequit̄: omne animal ē sensitiuū: ergo omnis homo ē sensitiuꝰ. non tn̄ sequit̄: tantū omne animal ē sensitiuū: ḡ tm̄ omnis homo est sensitiuus. ¶ Ad 2am cum dicit̄: illa ꝓpositio ⁊c̄. conceda͛: ⁊ cum dicitur. sic est hic: falsum ē ⁊c̄. ⁊ cū dicit̄ vlterius ꝙ esse cōpetit multis: dico ꝙ predicatum istius ꝓpositionis tm̄ vnū est. s. ipsum est nunq̄ verificat̄ de multis. non enim verū ē dicere multa est incōgrua: modo verum ⁊ falsum presupponūt congruuʒ: vt patet ex periarmenijs. ¶ Sed dicta ad minus ista ē vera. multitudo est: ⁊ multitudo est aliud ab vno: ergo non tantuʒ vnū est. ¶ Ad hoc dico ꝙ multitudo vel ē rerū differentiū ſm q̄titatē: vel ē reruʒ differentium ſʒ formaʒ. Si p̄mo mō sic ē numerus indiuiduoꝝ: ⁊ ista ē quid vnum ⁊ non aliud ab vno qđ cōuertitur cuʒ ente. Si aūt est multitudo reꝝ differentiuʒ ſm formas sic est numerus essentiarū: ⁊ ista ꝓprie nō ē ens ſʒ entia: q2 ista est idē realiter cum essentijs que non sunt ens sed entia. Et si dicat̄ ꝙ ipsa multitudo ē ens: opʒ dicere ꝙ ipa est quid vnum aliquo modo: q2 ipsa ē quid indiuisum aliq̄liter. Nō enim est diuisa in multitudinē ⁊ nō multitudinem ⁊ sic ē quid vnū: ⁊ non est penitus alia ab vno: q̄re ⁊c̄. ¶ Ad tertiā dicēdū ꝙ vnūquodq3 ens actu est vnū in se ſʒ formā: ⁊ p cōsequēs ſm diffinitionē. ſʒ non sequitur ꝓpter hoc ꝙ vnūquodq3 sit vnū cum alio ſʒ diffinitionē: ita ꝙ omnia entia sint vnum ens solū ⁊ eadē sibiinuicē vt imaginabant̄ parmenides ⁊ amelissus. sicut licet sor. sit vnus numero ſm se: similiter ⁊ plato sit vnus numero scorsum: tn̄ nō sequit̄ ꝙ sor. ⁊ plato sint vnus ⁊ ideʒ sibiinuicem numero. similiter ⁊ in proposito: quare non valet. Et sic sit dictū ad istam questionem.

¶ Si igitur infinitum ſm ꝙ infinitum ignotum est secundum multitudinem ⁊ magnitudinem infinitum ignotum quantum est quoddam ⁊c̄.

Tex. cōm. XXXV. Questio. XIIII.

Hic q̄rat̄ vtrū infinitū sit ignotū. Arguit̄ p̄mo ꝙ nō. q2 qđ hʒ diffinitionem nō est ignotū. cum diffinitio notificet diffinituʒ vt pʒ primo topico. ⁊ etiā in 2o posteriorū. Sed ip̄m infinitū hʒ diffinitionē cum sit q̄tū ⁊ extensaʒ sine terminis. ¶ Item 2o illud de quo est scientia non est ignotuʒ. Ꝭ est euidens per se: sed de infinito est sciētia: vt patet in primo celi ⁊ mundi: ⁊ in tertio huius. q̄re ⁊c̄. ¶ Item 3o illud cuius oppositum est notum ipsum non est ignotum. Nam ad eandem scientiam pertinent opposita: vt pʒ 9o meta. ſʒ oppositū ifiniti est notum. s. ipsum finitū vt manifestum est cuilibet itelligēti. q̄re ⁊c̄. ¶ Itē 4o si in itellectu possibili possunt esse species itelligibiles infinite: ifinitū pōt esse itellectū: ſʒ sic est ꝙ in itellectu possibili pn̄t eē spēs intelligibiles ifinite: q̄re ⁊c̄. maior pʒ: q2 sicut per spēm intelligibilem vnā potest intelligi vnum intelligibile: sic infinita per ifinitas: ⁊ mior declarat̄: q2 cōstat ꝙ i itellectu possibili possunt eē spēs intelligibiles due vel tres: vt oēs cōcedūt: modo q̄ rōne pn̄t simul eē due vel tres species intelligibiles in intellectu: pari rōne ifinite: eo ꝙ infinite nō magis repugnant sibiinuiceʒ q̄ due vel tres. ¶ Item 5o qui cognoscit vniuersale cognoscit ifinita: cū ipsum vniuersale ꝯprehendat singularia: sed intellectus cognoscit vniuersale: vt animal ⁊ hominē: sub quo ifinita singularia ꝯprehēdunt ſʒ porphiriū. ¶ Itē 6o motꝰ ⁊ tempus sunt ifinita: vt pʒ in 8o huius. ⁊ tamē ista entia nō sunt igta: imo sunt scita sufficiēter: vt pʒ i isto libro. T. cō. 3. T. c. 83.

Oppositum dicit Arist. i isto cao vbi dicit ꝙ infinitū ſm ꝙ infinitū ē ignotū: ⁊ idem vult Aristo. 2o metaphy. vbi dicit ꝙ non numerabit sectiones qui per infinita ꝓcedit: ⁊ impossibile est intelligere lineam nisi statuentem. T. cō. ll.

Ad qōnem est intelligēdū ꝙ infinitū ſm ꝙ infinitum esse ignotum pōt intelligi duobus modis. Uno mō pōt intelligi ꝙ ipsuʒ infinituʒ quantū ad rationem formaleʒ: qua dicitur infinitum. s. quantum ad ipsam infinitatem nullo mō sit cognitum. Alio modo potest intelligi ꝙ ipsum infinituʒ est ignotū quantum ad numerū determinatū partiuʒ: ita scʒ ꝙ nō cognoscit̄ esse aliquis numerus determinatus partium infiniti ſm ꝙ est infinitum: vt si est infinitum ſm q̄titatem non cognoscitur vera cognitione esse aliquē numerum determinatū partium q̄titatiuarum ipsius. ⁊ si est infinitum ſm formam non cognoscitur esse aliquis numerus determinatus suarum formarum.

Tunc dico duo ad qōneʒ. P̄rio dico ꝙ infinitū nō est ignotū primo modo. s. ꝙ ratio formalis ipsius infiniti nullo mō sit cognita. hoc enim ꝓbant sufficiēter quedam rationum premissaruʒ. Cū enim oppositū ipsius ifinitatis sit cognitū ab itellectu. s. finitas ⁊ terminatio: non est impossibile intelligere ipsaʒ p̄uationē terminorum: q̄ est ifinitas. Item cum ipsuʒ infinitum ſʒ extensionem diffiniat̄ aliqualiter. s. ꝙ est quantum extensuʒ sine terminis ipossibile est ip̄m eē penitus ignotum salteʒ q̄tum ad q̄d nominis. ¶ Est tn̄ considerādū ꝙ ipsum infinitum ſm extēsionem cum sit impossibile eē: vt demōstratū ē in p̄mo celi ⁊ mūdi: nō intelligit̄ itellectu affirmatiuo vō: quo affirmet̄ eē: nec ēt itelligit̄ itelligētia simplici vera sed ficta: cū sibi non correspōdeat aliq̄d ex parte rei. ⁊ loquor de infinitate ſm actū que est negatio terminorū magnitudis. Et idē intelligēdū est de infinito ſm multitudinē. Ista eniʒ nec ē nec eē pōt in reꝝ nā. imo oīs magnitudo ⁊ multitudo necc̄rio est terminata. ſʒ bene itelligit̄ itelligētia simplici ficta. vt hyrcoceruꝰ. Intelligit̄ ēt itellectu negatio vō: vt itelligit̄ nō eē i nā reꝝ ⁊ nō eē possibile. ⁊ ex Ꝭ ꝯuincit̄ necessario ip̄ʒ ifinitū ſʒ ꝙ ifinitū. s. quātū ad rōnem formalē ifinitatis eē cognitū: q2 illđ de quo itellā aliq̄d negat ⁊ affirmat itelligit̄ ab itellectu: mō de ipso ifinito ſʒ ꝙ ifinitū est: itellectꝰ aliq̄d enunciat negatiue vt ip̄m nō esse vere: simil͛r pōt aliq̄d affirmare de ipso vt ipsum esse oppositū finito aliquo mō. q̄re. ¶ 2o dico ꝙ ipsum infinitū ſʒ ꝙ ifinitū bene est ignotū 2o mō. s. quantuʒ ad numerū suaꝝ ꝑtiū: ita. s. ꝙ nō cognoscit̄ aliq̄s determi-

natus nũerus ptiũ ĩfiniti: ptiũ dico oĩuʒ: ⁊ hͦ est facile vi
dere: qꝛ illud qͦ nullũ numerũ determinatũ hʒ non pͦt
cognosci vera cognitiõe quãtũ ad determinatũ nũerũ.
hoc est euidẽs: qꝛ cognitio nõ est vera nisi ꝯformet rei.
T.c.22. vt pʒ in 3ͦ de anima ⁊ ex 6ͦ ethicoꝝ: ſm similitudinem
eniʒ ⁊ ꝓꝓetatẽ cognitio fit. Nunc autẽ ptes ĩfiniti oẽs
nõ habẽt aliquẽ numerũ determinatũ: quia tunc ĩfinitũ
esset finitũ: qͦ est ĩpossibile. vt si est ĩfinitũ ſm q̄titatem:
ptes eius oẽs quantitatiue non sunt in aliquo nũero de
terminato. Si aũt est ĩfinitũ ſm formaʒ: ptes sue forme
nõ habẽt numerũ determinatũ: q̄re ⁊c̄. Et hec videtur
esse itentio cõmentatoris super istã partẽ. in pͥmo enim
syllͦo quẽ ibi ponit: accipit istã ꝓpositionẽ. Omne cõpo
fitũ ex pͥncipijs ĩfinitis in q̄titate ⁊ forma est ꝯpositum:
qͦ nõ scit ex quot ⁊ q̄lib⁹ est cõpositũ. in quo videt itel-
ligere q ipsuʒ ĩfinitũ ſm quãtitatẽ ⁊ formã est sic igno-
tũ q nõ scit ex quot partib⁹ ⁊ q̄libus est ꝯstitutũ: ⁊ hoc
est idẽ qͦ ipʒ ĩfinitũ nesciri quo ad numerũ determina-
tũ omniũ ptiũ: ⁊ hoc ẽt bene videt itẽdere Aristoteles
T.c.ll. in 2ͦ metaphy. vbi dicit sic: ꝓpter qͦ nõ enumerabit se-
ctiones q̄ per ĩfinita ꝓcedit. q̄si dicat. numerus ptiuʒ in
quas diuidit linea diuisiõe que ꝓcedit in ĩfinitũ non po
terit cõprehẽdi determiate: vel sic q̄si dicat: ille qui ꝓce-
dit per infinita. i. qui icisit lineã ſm q est diuisibilis i ĩfi-
nitũ nõ enũciabit sectiões. i. nõ cognoscet numerũ deter
minatũ sectionũ. i. diuisionũ. Vñ nec esse est intelligere li
neam ipsam statuere. i. inter duo cõstitutã ⁊ finitã itelli-
gere. s. inter duo puncta. Si igit infinitũ ſm q infinituʒ
nõ potest esse cognitũ vera cognitiõe quãtũ ad numerꝝ
determinatũ omniũ suarũ partiũ. Et hoc accepit Ari.
contra anaxagoram: qui ponebat pͥncipia prima reruʒ
nãlium esse simpliciter infinita: ex quo sequeretur ipsa
pͥncipia esse ignota quantuʒ ad numerũ determinatum
ipsorum omnium: ita scilicet q non cognosceret esse ali
quis numerus ipsorum omniũ: nec ipsa oia cognoscerẽ
tur: ex quo sequeret oia cõposita nãlia nõ esse nota: tũc
enim arbitramur cognoscere vnũqͦꝗ cõpositũ cuʒ co
gnoscimus ex quibus ⁊ ex quantis: idest ex quot sit cõ-
positũ. Ex quibus verbis manifeste videt Aristo. osten
dere q ipse nõ sumpsit infinitũ ſm q ĩfinitũ esse ignotũ
nisi quia nõ cognoscit determinate quot sint partes ei⁹
ſm q infinitũ: sic enim concordabit prima ꝓpositio cuʒ
vltima: tunc arbitramur cognoscere ⁊c̄. Sed si pͥncipia
essent infinita nõ cognoscerent ex quot ⁊ q̄b⁹ essent: qꝛ
infinitum ſm q infinitũ est ignotũ quantũ ad hoc quot
⁊ que cõtineat in eo: q̄re ⁊c̄. Patet igitur quomõ infini
tum ſm q infinitũ est ignotũ ⁊ quomodo est notum.

Ex his ad rõnes. Ad primã cũ dicebat q hʒ
diffinitionẽ ⁊c̄. Dico q si hʒ diffi-
nitionẽ ꝓprie dictã q̄ dicit quid rei sic potest ꝓpe ⁊ ve-
re cognosci: intellectus enim qui est ipsius qͦ q̄d ẽ sem-
per est verus: tertio de anima. Sed si habet diffinitiõeʒ
T.c.26. solũ dicẽteʒ quid nominis cuius partes sint ĩpossibiles
in essendo vel ad ĩuicẽ ĩcompossibiles: tunc enim itel-
ligeret simplici intelligẽtia vera: cũ ei nõ correspõdeat
res cui cõfirmet: nec itelligeret itellectu affirmatiuo vͦo
vt dictũ est. tñ bñ intelligeret itellectu nõ vero simplici
sed ficto ⁊ itelligeret negatiue vere: vt supra dictum est.
Et est hic aduertendũ q cum ipsum infinitũ quãtuʒ ad
rationem formalem suã que est negatio terminorũ ma-
gnitudinis aut numeri inquãtuʒ sit non ens: non potest
intelligi primo ⁊ pͥncipaliter: sicut nec alie negatiões: sʒ
intelligit secundario post intellectionem entis cui ꝯtra-
dicit. Vtrũ aũt per eandeʒ itelligat ens ⁊ nõ ens: ⁊ quo
modo alia questio est ⁊ alias visum fuit. ¶ Ad secun-
dã dicẽdũ est: q de ĩfinito ẽ scia negatiua qua scit non esse:
⁊ idͦ cõcessuʒ est ipsum esse aliqualiter notuʒ: sed de ipo
nõ ẽ sciẽtia qua cognoscat distincte q̄tũ ad omnes suas
partes: ⁊ qua sciatur omniũ suarũ partium numerus: ⁊
sic indubitanter est ignotuʒ ignorantia opposita cogni T.cõ.3.
tioni determinate omniuʒ suarum partiũ seorsuʒ ⁊ diui
sim: ⁊ sic impossibile est ipsuʒ cognosci: ⁊ hic ẽ vnus mo
dus. Nullus enim posset determinate ⁊ indistincte. co-
gnoscere omnes partes ipsius infiniti: quia aut cogno-
sceret eas omnes sub rõnibus ꝓprijs ⁊ simul. ⁊ hoc est
impossibile: quia intellectus nõ potest bene simul diuer
sa intelligere sub rõnib⁹ ꝓprijs ⁊ distinctis. Aut cogno
sceret eas successiue. ⁊ hoc dupliciter. qꝛ aut in ꝯsideran
do vnã post aliã perueniret ad vltimã. aut nunq̄ pueni
ret ad vltimã. Si pͥmo modo hoc ẽ ĩpossibile. qꝛ infini-
tũ ſm q ĩfinitũ nõ habet partẽ vltimã. qꝛ tunc haberet
primã: ⁊ sic eẽt finitũ. Si dicat 2ͦ mõ vt q nũq̄ pueniat
ad vltimã partẽ. sed semꝑ cõsideraret vnã pteʒ post ali
am partẽ tunc sine dubio nũq̄ cõplebitur cognitio par
tium ipsius ĩfiniti. ⁊ sic nõ habet pfecta cognitio ꝯpositi
qͦ ꝯstituet ex hmõi partibus. Et sic si bene ꝯsideremus
videbimus duos modos quibus infinitum est ignotuʒ.
Vno modo est ignotũ quantũ ad numerũ determinatũ
omniũ suarũ ptiũ: queʒ est ĩpossibile vere de ipso enun-
ciare. Alio modo est ignotũ ignorantia opposita cogni
tioni determinate omnium suarũ partiuʒ determinate
seorsuʒ ⁊ diuisiʒ. ⁊ vtraqꝫ cognitio reqͥrit ad cognitionẽ
pfectã cõpositi. s. qua cognoscat quot numero sunt per
se eius pͥncipia: ⁊ qua sciant seorsuʒ ⁊ diuisiʒ oia ex q̄b⁹
ꝯponant. ⁊ hoc tetigit Aristo. cum dixit q cognoscim⁹
ex quot ⁊ ex quib⁹. ¶ Ad tertiã patet solutio ex dictis
concessum enim est. q ipsum infinitum est aliquo modo
notũ quantum ad rationẽ formalem qua dicit infinitũ.
⁊ alijs modis est ignotum. ¶ Ad quartũ concedo ma
iorem. Et cum dicebatur. q species intelligibilis ⁊c̄. di-
co per interemptionem. Et cum dicebatur q due speci-
es vel tres possunt simul esse in intellectu. concedo sed
non sequitur q infinite possint simul esse. quia ad hoc q
species intelligibiles eẽnt simul in itellectu nõ sufficit ip
sas nõ opponi sibiinuicem: sed oporteret fantasmata a
quibus dependent esse simul infinita ⁊ res fantasiabiles
eẽ simul infinitas: quaꝝ species per se simul essent i itel-
lectu. hoc autem est impossibile. quare ⁊c̄. ¶ Ad quin
tã cũ dicebat qui cognoscit vniuersale ⁊c̄. potest dici q
qui cognoscit vniuersale cui⁹ sunt infinita indiuidua suc
cessiue non oportet q cognoscat infinita indiuidua sim
pliciter. quia nõdũ cognoscit singularia sub rationibus
proprijs ⁊ distinctis. vt qui intelligit hominẽ non opor
tet ipsum intelligere sorteʒ ⁊ platonem sub rationibus
proprijs singulariũ. ⁊ ideo non oportet q cognoscat in
finita. verum est enim q si cognoscẽs tale vniuersale co
gnosceret omnia eius indiuidua sub rationibus ꝓprijs
ipse cognosceret infinita: sed non est ita. Et ad istam in-
tentionem intelligendum est dictum commentatoris in
3ͦ de anima vbi dicit q in propositione vniuersali intel- Cõ.19.
lectus iudicat res infinitas sub iudicio vnico. hoc enim
modo iudicat infinita: quia intelligens subiectum pro-
positionis vniuersalis habet intellectionem que est in-
differens ad infinita ſm representationem: ⁊ de se non
plus representat vnum illorum q̄ alterum: ⁊ hoc est im
possibile in virtutibus corporalibus: quia cognitio que
libet vniuscuiusqꝫ eorum est determinate vnius indiui-
dui representatiua sic q non alterius. ¶ Ad sextuʒ est
dicendum q motus ⁊ tempus non habent infinitatem
ſm actuʒ ⁊ simul sed ptes eorũ sibiinuiceʒ succedunt in

infinitum: ⁊ illaꝝ partium omnium temporis ⁊ motus
impossibile est cognoscere vere aliquem numeꝝ deter-
minatū: ipsa tñ ratio infinitatis motus ⁊ temporis bene
est nota itellectui. Et est hic ꝯsiderandū ꝙ cū dicimus
superius ꝙ ipsum infinitū ꝙ̄tum ad suā rōnem formalē.s.
infinitatē nō esse notū affirmatiue ⁊ vere. ita ꝙ cognosca
tur esse: itelleximus non esse notū de infinito ſm extēsio-
nē. sicut pꝫ ibidē: sed volumus dicere ꝙ infinitū ſꝫ dura-
tionē ꝙ̄tum ad ipsam infinitatē sit notū vera cognitōe ſꝫ
affirmationē: imo sufficiēter demonstraƭ aliqd esse infini
tum ſm durationē successiuā. Silr nō itelleximus de infi
nito ꝑ priuationem specifice determinatōis. Demōstra-
tur.n. sufficiēter aliqd eē infinitū ꝑ priuationem specifice
determinatiōis: ⁊ ſm ꝙ in essentia nō icludit aliquā for
mā determinatā: ⁊ hec est ꝓma mā: sicut ēt tactu fuit ꝓus.
De infinito aūt ſm vigorē ad presens nō determino nisi
qḋ ꝓus fuit actū ꝙ ñ pōt esse aliqs talis motor q̄ simpli
citer sit infiniti vigoris. ⁊ ideo ē ignotū sic ꝙ nō cognosci
tur esse vera cognitione. ¶ Ex oībus igiƭ predictiꝭ hoc
est accipere si qs intēderit ꝓmo ꝙ infinitū ſm extensionē
nō est oīno ignotū ſm rationē formalē qua dr̄ infinitū.
¶ Scdō. ꝙ hmōi infinitū bene est ignotū quo ad nume
rum determinatū oīum suaꝝ partiū: ita.s. ꝙ non cogno
scaƭ esse aliqs certus nūeruꝭ oīum suaꝝ partiū. ¶ Ter
tio. ꝙ ēt ipm sic infinitū est ignotū ignorātia opposita co
gnitiōi oīum suaꝝ partiū seorsuꝫ diuisim: ⁊ hec sunt ꝓn-
cipalius hic itēta. ¶ Quarto tamē pōt haberi ꝙ infini
tuꝫ ſm durationē successiuā non ē ignotū esse cū sit de-
monstratū ipm esse in. 4. hui⁹.s. motus ⁊ tps. ¶ Quito
ꝙ etiā infinitū ſm ꝑuationē specifice determinatōis non
est aliquo modo ignotū cū sufficiēter possit demōstra-
ri ꝓmā mām esse sic infinitā. ¶ Sexto pꝫ aliqd: sed mo-
dicū de ipso infinito ſꝫ vigorē: qꝛ de hoc i octauo plen⁹
est ꝯsiderādū. ¶ Patet etiā ex dictis solutio quorūdaꝫ
argumētoꝝ logicoꝝ. Arguiƭ.n. sic. infinitū aut est ens aut
T.cō.6. non ens. Si est ens ⁊ nullum ens sit ignotum nāliter. vt
T.c.19. pꝫ per Cōmentatorē in. 2. hui⁹. ⁊ in ꝓmo de generatiōe.
T.c.18. ⁊ habeƭ i. 3. de anima: qꝛ itellectus possibilis est in potē
tia omnia fieri. vt ibi dr̄: ⁊ si sic est sequiƭ ꝙ ipsuꝫ infinituꝫ
non ē ignotū. Si est nō ens cū ipꝫ nō ens possit itelligi.
T.cō.4 vt pꝫ in 4.° metaphy. adhuc ipm infinitū non est ignotū.
¶ Item illḋ de quo itellectus aliquid enunciat non est
ignotū: cum 2ª operatio itellectus ꝓsupponat ꝓmā. Cō
stat aūt ꝙ de infinito aliqd enūciaƭ ſm affirmationeꝫ ⁊
negationē. quare ⁊c̄. Oīum istoꝝ ⁊ similiū pꝫ solutio ex
dictis. Et scias ꝙ ista questio est bona ⁊ difficilis ⁊ ab
alijs parum inueni ordinatum sufficienter: sed premisso
labore non modico congregaui. Questio. XV.

Secūdo q̄riƭ circa eadē ptes. Utrꝫ cogni
tio q̄ti depēdeat ex ei⁹ partibus q̄titati
uis. ¶ Arguiƭ ꝓmo ꝙ nō: qꝛ qḋ itelligiƭ
simplici itellu ñ itelligiƭ itellectu ꝑtui. vt
T.c.23. pꝫ in 3.° de aīa: sꝫ linea itelligiƭ simplici ⁊
vna itellectiōe. vt pꝫ ibidē. ¶ P. 2. qḋ i-
telligiƭ in idiuisibili tp̄is ñ itelligiƭ itellu
partiū: qꝛ si sic. tūc ñ itelligeret sil: mō linea itelligiƭ i idi
T.c.23. uisibili tp̄is: sicē alia icōplexa. vt vult Ari. in. 3.° de aīa. q̄-
re ⁊c̄. ¶ Itē. 3. si itellectus itelligeret q̄tū ex suis ꝑtibuꝭ
sequeret aut ꝙ nunq̄ itellectus finiret itellectionem aut
ꝙ itelligeret infinita: pꝫ ꝯsequētia: qꝛ parteꝭ quanti conti
nui sūt infinite: modo vtrūqꝫ ꝯsequēs est impole. vt ma-
nifestum est cuilibꝫ itelligēti. quare ⁊c̄. ¶ Itē. 4. qḋ ꝓuꝭ
cognosciƭ aliqb⁹ alijs nō depēdet ex cognitione illoꝝ:
sed ipm totum q̄tum prius cognosciƭ q̄ sue partes: ma
ior est manifesta: minor pꝫ: quia totum vlr prius cogno-
scitur suis partib⁹. vt hic dicit Commentator. quare ⁊c̄.

Oppositū arguiƭ auctoritate Aristo. hic. vult
eniꝫ ꝙ tunc arbitramur cognoscere
vnūqḋqꝫ cum cognoscimus ex quot ⁊ quantis sit ⁊ per
quot: ⁊ quātis sit partibus itelligit ptes quātitatiuaꝭ. vt
omnes exponūt. ¶ Item sicut totuꝫ essentiale habet se
ad partes essentiales: sic totum quātitatiuū se habet ad
partes quātitatiuas: sed totū eēntiale cognosciƭ ex suis
partibus essentialib⁹.s. materia ⁊ forma: vt vult Arist.
⁊ Commentator in prohemio huius. quare ⁊c̄.

Ad hoc dicunt aliq ꝙ ipꝫ q̄tū pōt cogno-
sci duplici cognitione.s. co
gnitione ꝯfusa ⁊ imꝑfecta ⁊ cognitione ꝑfecta ⁊ distin-
cta. Tūc dicūt ad qōnē duo. Primo ꝙ q̄tū nō cogno-
sciƭ ex suis partibus cognitione cōfusa ⁊ q̄tum ad taleꝫ
cognitionem ipsum totū ꝓus est notū q̄ sue partes seor
sum ⁊ diuisiꝫ sumpte. sicut tangebaƭ arguēdo: sed cogni-
tione perfecta ⁊ determinata bene cognoscitur quantū
ex suis partibus: qꝛ ex illis cognoscitur ex quibus habꝫ
esse: sed ipsum quantū habet esse ex suis partibus. Ma
ior pꝫ: qꝛ quecūqꝫ sunt ꝓncipia eēndi eadē sunt ꝓncipia
cognoscendi cognitione perfecta: minor pꝫ de se. ¶ Est
tamē itelligēdū ſm Arist. in de sensu ⁊ sensato. ꝙ dupli-
ces sunt partes quātitatiue: quedā sunt in actu: ⁊ quedā
in potētia. ptes in actu sunt que seorsuꝫ ⁊ diuisiꝫ sumpte
possunt ꝑticipare formā totius. Partes in potētia sunt
ptes excellētis paruitatis: que seorsuꝫ ⁊ diuisim sumpte
nō possunt participare formā totiuꝭ: sed resoluerētur in
ꝯtinēs vt caro posset diuidi in partes tā ꝑuaꝭ ꝙ ille par
tes diuise nō remanerēt carneꝭ: sed resoluerētur in aerē:
hoc aūt amplius ꝯsiderabitur in sequēti qōne. ¶ Nūc
ergo dicūt aliqui ꝙ q̄tum cognosciƭ cognitione suarum
partiū in actu: sed nō cognitione suarum partiū in potē
tia. ꝓme eniꝫ sunt finite in vnoquoqꝫ ente nāli ⁊ quanto
⁊ quo ad tales nō ꝓcedit diuisio in infinitū ſm ꝓportio
nem eadē vt habꝫ videri super libro de sensu ⁊ sensato.
¶ Sed hic sunt due dubitatiōes satis bone. ¶ Prima
est. qꝛ sicut ꝓmū quātum habet esset ex suis partibus ſm
actū. sic etiā habet esse ex suis partib⁹ quātitatiuis que
dicūtur partes in potētia. caro.n. minima composita est
ex partib⁹ excellētis paruitatis que nō possunt seorsum
subsistere. similiter aūt ⁊ in alijs: cum igitur quicquid est
pars ꝑtis est pars toti⁹: sequiƭ ꝙ ipsa tota caro habeat
esse ex hmōi partib⁹ que dicunƭ partes in potētia: ⁊ per
ꝯsequēs habet cognosci ex eis. ¶ Alia dubitatio est: qꝛ
licet partes quāti que dicūtur partes ſm actuꝫ sint fini
te i quolibet continuo naturali: tamē videnƭ esse in tam
magno numero ꝙ quasi impossibile videƭ ipsum cogno
scere: qs enim cognosceret quot carnes minime sint in car
ne hominis aut alterius aīalꝭ. Et similiter quis cogno-
sceret quot lapides minimi sint in lapide magno: minimi
dico idest tā ꝑui ꝙ minores nō possint subsistere. ¶ Ad
primam potest dici: ꝙ licet totum habeat esse ex suis ꝑ-
tibus aliquo modo in potentia: tamē nō oportet ꝙ co-
gnoscaƭ ex illis ꝓprie ⁊ per se. Et cum dicebatur. vnum-
quodqꝫ cognosciƭ ex illis ex quibuꝭ ⁊c. Dico ꝙ si loqua
mur de partibus essentialibus hoc est vniuersaliter ve-
rum. Sed si loquamur de partibus quantitatiuis debꝫ
sic intelligi vnumquodqꝫ ⁊c. Uerum est potentibus sepa
rari abinuicē ⁊ subsistere seorsum: sed de alijs non opꝫ.
¶ Sed adhuc aliquis dubitabit: quia secundum istum
intellectum Aristote. non dicit contra Anaxagoraꝫ. po
nebat enim Anaxagoras partes infinitas rerum natu-
ralium esse principia earum: sed non dixit eas esse seor-
sum ⁊ diuisim subsistentes: sed coniunctim. ideo non bñ

arguerct Aristo. ꝯtra anaxago. si solum intelligebat q̄ vnūquodq; cognoscit ex illis ex quib⁹ est potentibus seorsum ⁊ diuisim subsistere. ¶ Ad hoc est dōm q̄ lz anaxago. poneret infinitas partes carnis coniūctim: existētes tamē ad eius potētiam: sequebat necessario q̄ infinite sint ptes carnis per se existere potētes. i. seorsum ab alijs partib⁹ carnis pticipātib⁹ formam carnis. ¶ Hoc sic pz. ponebat. n. Anaxago. q̄ in vnaquaq; re nāli eēnt pticule īfinite alteri⁹ rei nālis. v. g. in vna portione aque dicebat esse īfinitas ptes carnis ⁊ p se. ponam⁹ igit̄ q̄ ex ipsa carne segreget̄ aliqua caro seorsum existēs. tūc certum est q̄ caro remanēs in aqua erit minor q̄ erat prius: qz semp quātū minorat̄ ex ablatione quāti vt manifestū est ad sensuz. tūc vlterius moueat̄ ab aqua alia caro subsistēs adhuc remanebit in aqua caro ⁊ fiet minoris q̄titatis: aut igit̄ segregatio cessabit remota illa carne: aut nō: si cessabit. ergo deueniet̄ ad aquā in qua nō est aliqd carnis: ⁊ sic non oē in omni erit: cuius oppositum volebat ille. si aūt semper segregari possit in īfinitū caro seorsum subsistēs. silr remaneret semp caro subsistens. tūc habebit̄ q̄ ipsius carnis sunt īfinite partes non solū ꝯiunctim existētes: sz etiā potētes seorsum formā carnis participare: oēs aūt tales partes necesse est cognoscere ad cognitionez toti⁹ simplr pfectam: ⁊ sic oportebit cognoscere īfinita: qd̄ est impoīe: ⁊ sic multuz subtiliter ꝓcedit aristo. in lr̄a ꝯtra anaxa. vt pz inspicienti litterā. ¶ Ad aliam dubitationē possumus dicere ad p̄sens q̄ quāuis sit multū difficile cognoscere numeꝝ determinatū partiū carnis. silr lapidū ⁊ pluriū aliaꝝ reꝝ nāliū: ⁊ quāuis forte non sit aliquis q̄ hmōi notitiam habeat: tamen cū talis numerus sit ens: ⁊ nullū ens sit ignotū naturaliter: ⁊ cum intellectus possibilis sit in potētia ad oia fieri: vt

c. 18. dr̄ in 3° de anima. ideo nō reputo impoīe hr̄e talē cognitionē reꝝ naturaliū. q̄uis. n. ꝯfitear me non hr̄e nec forte alij multi: nec istud est remotū: qz dicit phs in predicamentis: q̄ multa sunt scibilia: quoꝝ scie nondū sunt: vt quadratura circuli scibilis est: ⁊ tn̄ scia circuli nōdū est.

Ex his dicendū ē ad rōes ꝑores. ¶ Ad p̄mā dōz est q̄ hn̄ coclu dit q̄ cognitōe ꝯfusa totū nō cognoscit̄ ex suis partib⁹: saltē diuisim ꝯsideratis: sed cognitiōe perfecta ⁊ distincta sic cognoscit̄. ¶ Per istem ad 2ᵃᵐ. cognitiōe. n. ꝯfusa cognoscit̄ in istāti s̄m cognitionē determinatā ⁊ pfectam. ¶ Ad 3ᵃᵐ pz ex dictis. nō. n. ponimus q̄tum cognosci ex suis ptibus in potētia que sūt īfinite: sed ex partib⁹ actu mō p̄dicto. ¶ Ad aliā solutū ē. cognitio. n. ꝯfusa ⁊ imperfecta totius prior est via generationis cognitione partium: sed cognitio partium prior est cognitione perfecta cognitione totius: ⁊ hoc non est incōueniens. quare ⁊c.

¶ Amplius si necesse est cuius pars conuenit esse quantumcunq; secundum magnitudinem ⁊ paruitatem ⁊ ipsum contingere ⁊c. Textu commenti. XXXVI.

Questio. XVI.

Querit̄ hic vtꝝ entia nālia sint determinata ad maximū ⁊ minimū. ¶ Arguit̄ prio q̄ nō: qz illd̄ qd̄ est diuisibile in īfinitū nō ē determiatū ad mimū. Nam semp in qd̄ aliqd diuidit̄ ē min⁹ illo qd̄ diuidit̄: cū ps sit min⁹ toto: sz entia naturalia sunt diuisibilia i īfinitū: qz sūt ꝯtinua. Cōtinuum aūt est diuisibile

T. cō. 3. semp i ea q̄ sūt semp diuisibilia. vt demonstratū est in 6°

T. c. 12. hui⁹: ⁊ in lib° de lineis īdiuisibilib⁹: ⁊ in 5° meta. q̄re ⁊c.

¶ Itē 2° si naturalia eēnt determiata ad maximū ⁊ minimū. tūc in quātitate esset ꝯtrarietas: sed hoc est inconueniens. quare ⁊c. Falsitas ꝯn̄tis pz in predicamentis. ꝯn̄tia pz: qz ꝯtrarietas est inter maxime distantia: modo in quantitate inueniet̄ maxima distātia cuz erit determinata ad maximū ⁊ ad minimū. ¶ Item 3° si naturalia essent determinata ad minimū. tunc essent composita ex indiuisibilibus: sed hoc est impossibile. quare ⁊c. impos-

sibilitas ꝯn̄tis pz in 6° hui⁹. ꝯn̄tia declarat̄: qz postq̄ en- T. cō. 3.

tia naturalia essent determinata ad maximū: tunc in diuisione ipsoꝝ deueniret̄ ad indiuisibilia. cū. n. in diuisiōe perueniret̄ ad minimum. tūc in diuisiōe esset dare min⁹ minimo: si istud minimum diuideret̄ quod est impossibile. ergo perueniret̄ ad īdiuisibilia. modo: vnūquodq; ē compositū ex his i que diuidit̄. quare ⁊c. ¶ Item 4° oē graue est grauius aliquo: sed hoc nō esset. si ⁊c. maior pz

i 4° celi ⁊ mūdi. minor pz. Ipsa. n. grauitas est quedam T. c. 27.

forma nālis. ergo si determinaret̄ ad minimū: ⁊ illd̄ minimū esset grauius aliquo: tūc minimo graui eēt minus graue: qd̄ ē impoīe. ¶ Itē 5° si sic esset. tūc mā p̄ma eēt

quādoq; sine omni forma: qd̄ est impoīe. vt pz in p̄mo d̄ T. c. 29.

generatione. ⁊ pz ꝯn̄tia: qz si sit minima caro adhuc eēt diuisibilis: cū sit qd̄ ꝯtinuū. si ergo diuidit̄ aut partes in q̄s diuidit̄ habebūt formas carnis: aut nō. si sic: cū pars sit minor toto erit dare min⁹ minimo: qd̄ est impossibile si nō habebūt formā carnis: tūc mā illaꝝ partiū erit sine omni forma. ¶ Item. 6. si sit dare minimā carnē ⁊ illa diuidat̄: aut diuidet̄ in partes que sunt carnes: aut diuidet̄ in partes que nō sunt carnea: ⁊ si in partes q̄ sunt carnes. ergo erit caro minor carne minima. si i partes q̄ non sūt carnes. ergo caro erit composita ex nō carnib⁹: cū vnūqdq; sit compositū ex his in que diuidit̄. ¶ Itez 7. qd̄ pōt augeri in īfinitū non est determinatū ad maxi

mū: hoc est euidēs de se: sed ignis pōt augeri in īfinituz. T. c. 41.

vt vult aristote. in. 2. de anima: ⁊ est qd̄dā ens naturale. quare ⁊c. Item. 8. sicut est in entibus mathematicis: ita videtur se habere in entibus naturalibus: cum entia mathematica nō sint separata a naturalibus: nec ecōuerso: sed mathematica nō sunt determiata ad maximū ⁊ ad minimū: cum ꝯtinuum sit diuisibile in īfinitum. quare ⁊c.

¶ Oppositum arguit̄ auctoritate Aristo. ī isto caplō vbi vult q̄ quodlibet ens naturale habet quantitatem determinatam ad maximum ⁊ ad minimum: ⁊ idem vult Commentator ⁊ omnes expositores aristote.

Ad questionē est dōm q̄ entia nālia sūt determiata ad maximuz ⁊ ad minimū sic ītelligēdo q̄ cuiuslibz entis nālis est aliqua q̄titas ita parua q̄ sub miori nō pōt saluari forma illi⁹ seorsuz ⁊ diuisiz. Silr est ita magna q̄titas q̄ sub maiori nō pōt saluari forma illius. v. g. Est aliqua q̄titas carnis ita parua que sub miori non pōt existere forma carnis diuisiz. Silr est aliq̄ q̄titas ita magna q̄ sub maiori nō pt saluari forma carnis: silr aūt est de oib⁹ ptibus entiū nāliuz. ⁊ de totis ipsis nālib⁹: ⁊ hui⁹ rō est plana. Qz illa que sūt determiata s̄m v̄tutes ⁊ q̄litates nāles: sunt determinata s̄m magnitudies nāles: sed oē ens nāle est determiatū s̄m v̄tutē nālē. q̄re ⁊c. Maior ꝓpō est manifesta: qz v̄tus seq̄t magnitudinē: ita q̄ in maiori magnitudie est maior v̄tus. ⁊ fortior: ⁊ i miori mior ceteris paribus: ⁊ p̄cipue hoc veꝝ est in simplicib⁹ corpib⁹ de qb⁹ minus vr̄ q̄ eēnt determiata s̄z magnitudinē vt in maiori igne ē fortior caliditas ⁊ i miori debilior ceteris parib⁹: ⁊ mior pz: qz qd̄libz ens nāle hz opōnē determinatā: operatio aūt determiata est a v̄tute determiata. q̄re ⁊c. Et de-

clarat Commē. hoc in. 8. hui⁹: p sile in reb⁹ artificialib⁹: Com. 15.

q̄libz. n. res artificiales req̄rūt q̄titatē determiatā sine q̄ nō p̄nt in suā operatiōez ꝓpriam vt securis posset esse

ita parue q̄titatis q̄ nō sufficeret ad secundū. ⁊ simił
posś. ē esse tā magne q̄titatis q̄ homo nō posset eā mo-
uere ad secandū. silr aūt ⁊ in alijs. sic aūt est in nā sicut in
arte quo ad hoc. ℂ Itē si entia nālia nō essent determi-
nata ad maximū ⁊ ad minimū. tūc ex q̄cūq̧ excessu ſm
magnitudinē ⁊ paruitatē nō oporteret ea corrūpi. hec
ꝯñtia est euidens: sed ꝯñs est falsuꝫ: q2 mā aque ad tātā
q̄titatē pōt ꝑduci q̄ sub ea non staret forma aque. Silr
in tm̄ aer posset per ꝯdensationē minorari q̄ ipse corrū-
peref. silr aūt ⁊ alijs. quare ⁊c̄. ℂ Item si entia nālia nō
eēnt determinata ad maximū. tunc quātocūq̧ supposi-
to alicuius speciei dato: possibile esset esse mai⁹. hoc est
īconueniēs: q2 sic homo possꝫ eē tāte quātitatis vt attin
geret vsq̧ ad celū. postq̄. n. quātocūq̧ supposito existen
te, vtputa homine: adhuc ꝯtingeret eē maiorē homine:
posito q̄ esset homo hñs q̄titatē. 20. pedū adhuc possꝫ
esse maior: ⁊ adhuc illo posset eē maior: ⁊ sic perueniret-
tur ad hoc q̄ posset eē tāte quātitatis q̄ attingeret vsq̧
ad celū: qđ est ipossibile: q2 nunc nō est nec vnq̄ fuit nec
erit: ⁊ pꝫ ꝯsequētia. postq̄. n. homo nō eēt determinatus
ad maximū. tūc quātocūq̧ supposito hoīs exñte: adhuc
eēt dare maiorē. silr aūt ⁊ in ceteris. ℂ Sed est itelligē-
dū q̄ entia nālia pñt ꝯsiderari dupłr. Uno modo ſm q̄
nālia sunt: ⁊ sic determinata sunt ad maximū ⁊ ad mini-
mū modo predicto. Alio modo possunt ꝯsiderari ſꝫ q̄
ꝯtinua sunt: ⁊ sic nō sunt determinata ad maximū ⁊ mi-
nimū: imo eis nō repugnat diuidi in īfinitū in ptes: qua-
ruꝫ vna est extra aliā. ℂ Cōsiderandū ēt q̄ lꝫ nālia per
se subsistētia ⁊ seorsuꝫ siue diuisiꝫ sint determiata ad mi-
nimū: tm̄ quātū ad partes in toto exñtes ⁊ excellētis par
uitatis nō potētes participare seorsum ⁊ diuisim formā
nālem: sic nō sunt determinata ad minimum simpłr: imo
quacūq̧ parte carnis data adhuc ē minor exñs in tota
carne: nō tamē quelibꝫ taliū pōt pticipare seorsuꝫ ⁊ di-
uisiꝫ nām carnis: imo si separent resoluerent īconueniēs:
vt minimus sapor infusus aque maris: vt docet Aristo.
in libro de sensu ⁊ sensato. Sciēdū ēt q̄ istud dcm̄ est in-
telligendū de entibus nālibus ⁊ formis permanētibus.
Sed de entib⁹ successiuis vt sunt tp̄s ⁊ mot⁹: nō est oīno
manifestum. ⁊ de hoc plus videbitur in quarto.

Ad rationes.

Ad primā pꝫ ex dictis. ℂ Ad 2m dicēdū q̄ q̄titati ſm se nō est aliqđ ꝯriū: saltē ꝓprie tn̄ ſm q̄ ꝯiuncta est nālib⁹ formis bñ hꝫ ꝯriū quo ad dispōnes suas. ℂ Ad 3m est dicendū q̄ in diuisiōe entiuꝫ nāliū: bene peruenit ad idiuisibilia: sic q̄ nō possunt diuidi in ptes minores eiusdem nature seorsuꝫ ⁊ diuisim subsistentes: ⁊ ex talib⁹ bene sunt composita: nō tamē ꝑuenit ad idiuisibilia simpłr ⁊ totaliter: sicut sunt pūcta ⁊ vnitates: imo vnaqueq̧ partiū taliuꝫ entis naturalis est diuisibilis in īfinitum in ptes iexñtes: quēadmoduꝫ ēt ipsa dimēsio diuisibilis est in īfinitum in partes quaꝝ vna est extra aliaꝫ. ℂ Ad 4m cuꝫ dicebat omne graue ⁊c̄. Cōcedo q̄ omne graue subsistēs seorsuꝫ ⁊ diuisiꝫ est grauı⁹ aliquo graui in toto exñte ⁊ ꝯiuncto alteri graui: sed nō est itelligēdū q̄ omne graue seorsum existens sit grauius alio graui seorsuꝫ exñte vt arguebatur. ℂ Ad 5m dōm q̄ sic non erit mā ꝑma sine omni forma: q2 ille ptes minime carnis cū diuiderent adinuiceꝫ: acciperēt formā continētis: vt si sint in aere accipiēt formam aeris: ⁊ sic de alijs. ⁊ hoc docuit Arist. in de sensu ⁊ sensato. ℂ Sed aliq mirant quid gñabit hmōi formā subalē. vbi gr̄a. si minimū plumbū diuidat qđ dabit illis partibus formā aeris. ℂ Et est dōm q̄ ipsuꝫ diuidēs instrumētaliter: ⁊ virtus celi existēs in cōtinēte dabit talē. formā subalem vel ipsummet cōtinens per suam formā generabit sibi similem formā in mā particularuꝫ diuersarum. ℂ Sed aliqui dubitāt. hic: q2 forma aeris nō pōt stare in mā sub minori quātitate q̄ forma terre: imo minimuꝫ terre est minoris quātitatis minimo aeris: ponat igit minimū terre in aere ⁊ diuidat: si partes illius minime terre resoluant in aere. tūc forma aeris saluabitur in mā minoris quātitatis q̄ mā forme terre. partes. n. materie illius terre minime sunt minores tota terra. hꝫ aūt est impossibile vt videt. ℂ Ad hoc est dōm q̄ forma aeris nō pōt stare in mā sub minori quātitate seorsuꝫ ⁊ diuisiꝫ q̄ sit minima quātitas terre: sed cōiunctiꝫ ⁊ in toto possibile est formā aeris esse in mā minoris quantitatis minore terre seorsuꝫ exñte. ℂ Ad 6m dōm q̄ si minima caro diuidat diuidet in partes que ꝑus erāt carnes. s. cū erant ꝯiūcte adinuicē: sꝫ nō erunt ampli⁹ carnes cū erūt abinuicē separe. Et tu dicis. ergo cōponeret caro ex nō carnibus: dico q̄ nō sequit: q2 caro nō componit ex illis diuisim seorsuꝫ existētibus sed coniunctim: ⁊ vt sic bene sunt carnes. quare ⁊c̄. ℂ Ad 7m dico q̄ ignis nō augetur in īfinitū simpłr ⁊ oīno: imo est aliqua quātitas ignis: ita magna q̄ sub maiori nō pōt saluari forma ignis: sꝫ vex est q̄ caliditas ignis inq̄tū caliditas ignis pōt se extendere vltra terminū qui cōmuniter īuenit in reb⁹ viuētibus. ⁊ ideo caliditas ignis nō pōt eē sufficiēs causa augmētationis in viuētib⁹. Et ad hanc itentionē dixit Ari. in 2° de aia. q̄ augmētū ignis est in īfinitū quousq̧ combustibile apponatur: in infinitū dico. i. vltra quātitateꝫ: que cōmuniter inuenit in viuētib⁹. ⁊ hoc sufficit Aristo. T.c.41.
ℂ Ad 8m pōt dici q̄ non est simile de entibus nālib⁹ ⁊ mathematicis: q2 mathematica nō determinant sibi formas determinatas ⁊ ūtutes determinatas dico ꝑ seipsa īmediate: nālia aūt sic. quare ⁊c̄. Itēꝫ ipsa mathematica bene sunt determinata ad minimū qđ possit seorsuꝫ existere vt aliqua linea est tā parua q̄ minor seorsuꝫ ⁊ diuisim nō possit existere: licet sit semper accipere in toto minorē: ⁊ sic de alijs. Est etiā aliqua quantitas ita maxima que non potest esse maior. sicut quantitas totius mundi corporei: sed forte istaꝫ maximitatē nō habet rōne qua dimensio seu quantitas: sed ratione nature cui est coniuncta. quare non valet ratio.

ℂ Amplius si omnia insunt quidem huiusmodi: in inuicem ⁊ non fiunt: sed segregantur cum insunt: dicuntur autem ⁊ a plurimo: fit autem ex quolibet quodlibet: vt ex carne aqua segregatur ⁊ caro ex aqua: omne autem corpus finitum resecatur a corpore finito ⁊c̄. Textu cōmenti. XXXVII.

Questio. XVII.

Circa istā partē querit: vtꝝ q̄libet corp⁹ finitū ꝯsumi possit per ablationē alicui⁹ finiti aliquotiēs factā. ℂ Argr̄ ꝑmo breuiter q̄ nō: q2 illđ qđ est diuisibile in īfinitū nō pōt cōsumi per ablationē alicui⁹ finiti aliquotiēs factā: hꝫ est euidēs: sꝫ omne corp⁹ finitū est diuisibile in īfinitū cū sit ꝯtinuuꝫ. q̄re ⁊c̄. ℂ Oppositum arguitur per Aristote. in littera.

Ad questionē

ē itelligēdū breuiter q̄ diuisio corpis finiti i suas ptes pōt fieri duob⁹ modis. Uno° in ptes eiusdē q̄titatis ⁊ q̄les sibiinuicē: vt si lignū dideret i ptes: q̄rū q̄libꝫ ē vni⁹ pedis. Alio° pt fieri diuio corpis finiti i ptes eiusdē ꝓportionis: nō tn̄ eiusdē q̄titatis. vt si lignū dideret i duas medietates: ⁊ vlteri⁹ q̄libꝫ medietas in duas medietates: ⁊ sic ꝓcedēdo hec eēt diuio in ptes eiusdeꝫ ꝓportionis: ita

ꝙ sicut pme partes in quas fuit diuisio sunt dimidie ad totū.sic partes in quas fit diuisio secunda sunt dimidie ad illas que diuidunt in eas: ⁊ tamē nō sunt equales ad inuicē: q2 medietas totius est maior medietate partis. Similr aūt posset fieri fm alias ꝓportiones: vt si lignū diuideret in tres partes ⁊ quelibet illaꝝ in tres partes. Ulterius sciendū ꝙ aliquid nō repugnat alicui fm vnā rōnem qḋ tamē repugnaret ei fm aliaz: vt homini albo fm ꝙ albꝰ repugnat nigrū esse: sed nō repugnat homini fm ꝙ homo. similiter autem ⁊ in alijs multis.

Tunc dico ꝙ nulli corpori finito fz ꝙ ꝯtinuū est ⁊ finitum repugnat cōsumi per ablationē partiū eiusdē quātitatis ⁊ equaliū aliquotiēs factā: imo si ab aliquo corpore finito quantūcūqȝ sit magnum auferat corpus finitum quantūcūqȝ paruū totiēs posset auferre ꝙ totū esset consumptū. Et hoc statī pbat: quia si corpori finito repugnaret ꝯsumi per ablationem partiū eiusdem quātitatis. tūc in ipso essent partes īfinite sibiinuicē equales: pro alio eniz nō repugnaret ei inquātū cōtinuū ⁊ finitū nisi ꝓpter infinitatē hmōi partium: sed hoc est impossibile. Non enim est intelligibile ꝙ in aliquo corpore finito sint partes eiusdē quātitatis simplr infinite: imo sicut in ligno .10. pedū nō est quantitas vnius pedis nisi decies: sic in corpore quantūcūqȝ finito non est nisi finities: quecūqȝ determinata: vt in celo nō sunt ptes finite equales vni grano milij: sed finite secundum naturā. Et hoc probat euidēter: q2 si in aliquo corpore finito esset infinite partes sibiinuicem equales: sequeret ꝙ si esset infinitum corpus simplr non haberet plures partes equales ꝙ̄ finitū: q2 vtrobiqȝ eēnt simpliciter infinte. hoc aūt est impossibile. licet .n. sit impossibile esse corpus infinitū: tn̄ ista cōditionalis est necessaria si esset corpus infinitum simplr: in ipso essent plures partes quantitatiue equales ꝙ̄ in ipso finito. aliter .n. infinitum non esset maius finito. ergo impossibile est in corpore finito esse ptes īfinitas multitudine equales sibiinuicem: quare videt ꝙ ipsi corpori finito rōne qua finitū est non repugnet cōsumi per ablationē partiū equalium aliquotiēs factā. ¶ Secūdo est dōm ꝙ corpus finitum nō potest consumi per ablationē partiū eiusdē proportionis: inequaliū tamē adinuicem: q2 illud qḋ est in īfinitum diuisibile quātum ad aliquas partes nō posset cōsumi per quātācūqȝ ablationē partiū hmōi. det enim ꝙ consumeret. tunc diuisio terminaretur: ⁊ sic nō esset infinitum: sed omne corpus finitū diuisibile est in infinitum in partes eiusdez ꝓportionis. Aut .n. est diuisibile in infinituz: aut eius peruenit diuisio ad īdiuisibilia: sed nō est dōm ꝙ diuisio continui perueniat ad indiuisibilia: quia tunc cōtinuum esset compositum ex indiuisibilibus: cuz vnūquodqȝ sit compositū ex illis in que diuidit. hoc aūt

T.cō.3. est impossibile: vt demonstratū est in 6° huius. ergo diuisio cōtinui est in īfinitū in partes eiusdē ꝓportionis: ⁊ sic per ablationē taliū ei repugnat cōsumi. ¶ Tertio dōz est ꝙ alicui corpori finito vt tale corpꝰ repugnat diuidi: ⁊ per cōsequens repugnat ei cōsumi per ablationē taliū partiū equaliū: q2 illi qḋ est perpetuum ⁊ ingenerabile ⁊ incorruptibile repugnat consumi per ablationez partiū quarūcūqȝ. repugnat dico rōne qua tale. Sed corpꝰ celeste finitum fm magnitudinem existens est ingenerabile ⁊ icorruptibile. quare ⁊c̄. Maior pz: q2 omnis substātia que aliquando diuidit in partes quātitatiuas est corruptibilis aliquo modo: q2 ad tam paruā quātitatē potest deduci ꝙ i ea nō pōt saluari forma naturalis: vt pz

T.c.20. ex pcedēti qōne. ⁊ minor pz in pmo celi ⁊ mundi. ibi .n. demonstratum est ꝙ celum est ingenitum ⁊ incorruptibile. ergo ipsi ratione qua tale repugnat diuidi ⁊ consumi per ablationem partium quarumcunqȝ.

Ad rationez pz ex dictis. verum est .n. ꝙ ipz cōtinuū diuisibile est in īfinituz in partes eiusdē ꝓportionis. sz nō in partes eiusdē quātitatis .i. equales: ideo non est contra dicta. quare ⁊c̄.

¶ Omnes igitur principia contraria faciunt. Textu cōmen. XLI. Questio. XVIII.

Queritꝰ hic vtrū pncipia rerum nāliuz sint ꝯtraria. ¶ Arguit pmo ꝙ non: q2 pncipia nō fiūt ex alterutris: sz ꝯtraria fiūt ex alterutris. q̄re ⁊c̄. Maior pz in lr̄a: ⁊ minor silr ibidē. nō .n. qḋlibet fit ex q̄libet: sz ex ꝯtrario vel medio: vt albū fit ex nō albo nō quocūqȝ: sz ex nigro ⁊ ex medio. silr aūt ⁊ in alijs. ¶ Itez 2° si pma pncipia essent contraria. tūc primi pncipij eēt principiuz: qḋ est impossibile: q2 primo nihil est pus: ⁊ ꝓbat ꝯsequentia: q2 cuz substātie nihil sit ꝯtrariū: oporteret ꝙ si pma principia sint ꝯ̄ria ꝙ ipsa essent accidentia: accidēs aūt semper est in subiecto aliquo qḋ ē principiū eiꝰ ⁊ prius eo: quare ⁊c̄. ¶ Itez 3° si principia essent contraria. tunc ex nō substantijs fieret substantia: hoc aūt est impossibile: q2 illḋ ex quo aliquid fit est pus eo qḋ fit: ⁊ sic nō substātia eēt prior substātia: qḋ est falsum. ⁊ ꝯsequentia probat: q2 substantiam non dicimus esse contrariam substantie. vnde si principia eēnt cōtraria. tūc nō essent substātie: cū igit substantia fiat ex principijs: omnia .n. vel sunt pncipia vel ex pncipijs: sequit ꝙ ex nō substantijs fiet substantia. ¶ Item 4° si principia essent ꝯtraria: omnia naturalia essent corruptibilia: qḋ est falsuz ꝓ corporibꝰ celestibus. vt pz primo celi ⁊ mun- T.c.20.
di. ⁊ pz ꝯn̄tia: q2 ꝯtraria sunt adinuicē corruptiua. vt demonstrat in littera. ⁊ in pmo de generatione. quare ⁊c̄. T.c.50.
¶ Oppositum arguitur per Arist. ⁊ Cōmentatorez: ⁊ in hoc ꝯcordauerūt oēs antiqui ⁊c̄. vt dicit Aristo. in lr̄a. T.c.91.

Ad questionez istaz est intelligendū ꝙ res naturales possunt ꝯsiderari dupl'r. Uno modo quātū ad suū esse. Alio modo quātum ad suum fieri qḋ pcedit ipsuz esse actu. ¶ Tūc potest dici ad questionē. Primo ꝙ pricipia reꝝ naturaliuz quātum ad suū esse nō sunt contraria sibiinuicem .s. pncipia itrinseca: ⁊ hoc est facile videre: q2 illa quoꝝ vnū est perfectio alterius nō sunt ꝯtraria sibiinuicem: ⁊ hoc est manifestū: q2 vnum cōtrarioꝝ nō est perfectio alterius dans ei esse. vt albedo nō est perfectio nigredis dans ei esse: nec ecōuerso. similiter dīc ⁊ in alijs: sed pncipia reꝝ naturaliū quātum ad esse coꝝ sic se habent ꝙ vnum est perfectio alteriꝰ: forma enim est actus ⁊ perfectio materie. q̄re ⁊c̄. ¶ Secundo est dōm ꝙ aliqua principia reꝝ naturaliū quantū ad fieri coꝝ sunt contraria: ⁊ ad hoc potest adduci ratio quā Aristo. ponit in littera. illa sunt principia reꝝ naturaliuz que nō fiunt ex alterutris: nec ex alijs: ⁊ omnia alia fiunt ex eis. hec eniz reqrunt ⁊ sufficiūt ad hoc ꝙ aliqua sint pncipia reꝝ naturaliū: sz pma ꝯtraria sunt hmōi. nō .n. fiūt ex alijs: q2 tūc nō essent pma nec fiunt ex alterutris: eo ꝙ ipsa sunt ꝯtraria. vnuz .n. ꝯtrarioꝝ nō fit ex alio .i. nō mutat in illḋ. vt exponit Cōmentator: ⁊ oīa alia a pmis ꝯtrarijs fiunt ex ipsis pmis ꝯtrarijs. Omnia .n. alia a pmis ꝯtrarijs vel sunt cōtraria secūda vel media: modo ipsa ꝯtraria secūda fiūt ex ꝯtrarijs. vt pz inducēdo. albū .n. fit ex nō albo: ⁊ domus ex non domo: ⁊ ipa etiā media fiunt ex contrarijs: vt colores medij fiūt ex extremis .s. ex albo ⁊ nigro: ⁊ tepidum fit ex calido ⁊ frigido. quare ⁊c̄. ¶ Itē forma ⁊

priuatio sunt principia rerum naturaliuz quantū ad fieri:
et hoc probabitur in sequentibus: sed forma et priuatio
sunt contraria aliquo modo. ergo aliqua contraria sunt
principia rerum naturaliū quantū ad fieri ipsorum. ¶ Ter-
tio est dōm q̄ nō omnia principia reruz naturaliū etiam
quātum ad fieri sunt ꝯtraria: imo preter contraria opꝫ
esse aliud principiū qd̓ nulli sit contrariū. Et hoc ꝓbat
sic: nisi esset aliqd̓ ꝑncipiū ipsius fieri rei naturalis aliud
ab vtroqꝫ ꝯtrariorum. tunc fieri ipsius rei naturalis nō
reciperet in aliquo subiecto: nec similr forma rei natura
lis: et hoc est impossibile vt manifestū est cuilibet intelli-
genti: cū .n. fieri ipsi⁹ rei naturalis sit motus ad ipsaz rez
generādam: motus aūt requirit semp aliqd̓ subiectū cū
sit quoddā accidēs. ergo sequit q̄ ipsum fieri vult recipi
in aliquo subiecto. Aliter enim nihil diceret moueri illo
motu: et consequētia pꝫ: qꝛ fieri ipsi⁹ rei naturalis nō reci
pit in priuatione contraria forme ad quaz ordinat fieri:
nec ipsa forma ad quā tēdit fieri recipitur in priuatione
sui. vnū .n. oppositorum nō recipit alterum: nec etiā fieri alte
rius. ergo preter ꝯtraria opꝫ esse aliqd̓ subm qd̓ nulli sit
ꝯtrariū: sꝫ in potētia ad ambo. Et hec est ratio Aristo.
in lr̄a. ¶ Et ꝯfirmat: qꝛ si fieri rei naturalis reciperetur
per se in priuatione ꝑcedēte formā facti: cū ipsa priuatio
sit per se nō ens. tunc non ens per se reciperet ipsuz fieri: et
cū fieri sit idē qd̓ motus ordinatus ad rem gn̄andā: tunc
in priuatione et negatiōe eēt mot⁹. Omne aūt in quo est
motus per se mouet per se. ergo ipsa priuatio mot⁹ mouere
tur per se ad formā facti: illud aūt qd̓ per se mouetur ad
aliquid termiato motu: iuenit sub illo et informatur eo.
igit priuatio inueniret sub forma et informaret ipsa for-
ma: quod est p se ipossibile ergo fieri nō recipit in ꝑua-
tione forme ꝑcedēte formā: opꝫ igitur q̄ aliquid sit sub-
iectū ꝑter ipsaz priuationē: et sic sequit q̄ nō omnia ꝑnci
pia rerum naturaliū quātū ad fieri sunt ꝯtraria: et q̄ nō
solum ꝯtraria sunt principia reruz naturaliū quantū ad
fieri: et ista est determinatio Arist. vult enim principia cō
traria eē contraria aliquo modo verum est et necessariuz:
aliquo modo nō. s. non omnia. ¶ Et est intelligēduz q̄
contrarietas accipit dupliciter. Uno modo stricte et ꝓ-
prie: et ista est repugnātia duarum formarum positarum in
eodē genere ꝑdicabili existētiū et sibiinuicē succedētium
in eodez subiecto. Et adhuc ista est duplex. Una ꝑfecta
et talis non pōt esse nisi vni⁹ ab vnū: et hec est ꝯtrarietas
extremorum in illo genere. sicut ꝯtrarietas caliditatis ma
xime ad maximā frigiditatē: et ista est maxima distantia
talium formarum. Alia est imꝑfecta et diminuta. sicut con-
trarietas mediorum adinuicē et ad extrema: et hoc habet
T.c.27. ex .4. metaphy. Alia est ꝯtrarietas improprie dicta que
est oppositio iter ꝑuationē et habitū. hec aūt oppositio
rationabilr vocat ꝯtrarietas: qꝛ semper vnum ꝯtrario-
rū proprie dictorum est diminutū et minus perfectū respe-
ctu alterius: et sic magis appropinquat ad priuationē: et
alterum est perfectius et magis habet rōnem habit⁹. Item
subiectū existens sub vno ꝯtrariorum est semper priuatum
alio: et nomē cōtrarietatis extendit ad oppositionē que
est inter priuationē et habitu. Modo cū dicebat q̄ prin
cipia rerum naturaliū sunt contraria quātū ad fieri nō
intelligit q̄ sint vniuersaliter ꝯtraria vera cōtrarietate
et ꝓprie dicta: qꝛ talia contraria nō sunt in genere substā
tie: et sic nō esset ꝯtradictio omniū principiorum rerum natu
raliū intrinsecorum: sed est intelligendum q̄ sunt contra
ria vel contrarietate improprie dicta vel contrarietate
sumpta large: talia autem contraria bene sunt in genere
substātie. Nam lꝫ vna forma substantialis per se non sit
contraria alteri ꝯtrarietate proprie dicta: tamen forma
substantialis generabilis opponitur priuationi: sicut ha
bitus opponit priuationi: ita q̄ quālibet formam gene-
rabilem precedit priuatio eius in materia.

Tunc ad rōnes. ¶ Ad primā cū dicebatur. ꝯtraria etc. Cōcedo
q̄ pria principia nō fiunt ex alterutris. Et cū dicit q̄ cō
traria fiunt ex alterutris: verum est ꝯtraria secunda vt
album et nigrū: et sic de alijs. Sed ꝯtraria prima nō fiūt
ex alterutris. Forma enim nō fit ex priuatione: nec econ
uerso. et ideo nō est controuersia in dictis Arist. ¶ Ali-
ter dicit cōmuniter et forte melius q̄ ꝯtraria possunt du
pliciter considerari. Uno modo quātū ad formas: et sic
vnū nō fit ex alio. i. non mutatur in aliū. vt exponit Cō
mentator. priuatio enim nō mutatur in formā: nec econ-
uerso. silr nec albedo in nigredinez. Alio modo possunt
considerari ꝯtraria quantū ad subiecta: et sic vnuz fit ex
alio vt albuz ex nigro. i. ex subiecto qd̓ est sub nigredine
vel medio. similiter et in alijs. ¶ Sed ꝯtra hoc obijcit:
qꝛ si sic intelligit contrariū fieri ex ꝯtrario. s. ratione sub
iecti. tunc contrariū nō fit ex contrario nisi per accidēs:
cuius oppositū vult Aristo. in littera. vbi dicit q̄ per se
loquendo albuz non fit ex quocūqꝫ sed ex non albo: nō
quocūqꝫ: sed ex albo qd̓ est nigrū vel mediū: sermo enim
scientificus debet intelligi de per se. ¶ Item similr pos-
set dici aliqd̓ fieri ex disperato rōne subiecti: eo q̄ subie-
ctum existens sub vno disperatorum est in potētia ad alte
rum vt dulce est in potētia ad albū: et sic nō p us nec mi
nus est dicere aliquid fieri ex ꝯtrario q̄ ex disperato: cu
ius oppositū vult Arist. in littera. ergo nō est sic intelli-
gendū ꝯtrariū fieri ex ꝯtrario vel medio. i. ratione sub-
iecti. ¶ Ad ꝑmū dicendū q̄ per accn̄s pōt capi dupli-
citer vt ad ꝓpositū spectat. Uno modo prout distingui
tur ꝯtra per se et primo. Alio modo accipit per accidēs.
vt distinguit contra determinatū et necessariuz. Modo
vnum contrariū bene fit ex altero per accidēs primo mo
do. i. non per se et ꝑmo principaliter. illud enim ex quo ꝑ-
mo et per se fit aliquid est pars ei⁹. Unū aūt contrariorum
non est pars alterius. Sed secūdo modo ꝯtrariuz bene
fit ex contrario vel medio per accidēs. i. non determina
te et nō necessario: modo vnū cōtrariorum sic fit ex altero
. i. determinate et necessario fit ex alio contrario vel me-
dio: qd̓ pꝫ. quia contrariū per se et ꝑmo fit ex ente in po
tentia: vt albū ex potentia albo. silr aūt et in alijs. Mo-
do illud qd̓ est in potentia ad vnum ꝯtrariorum necessa
rio et determinate est sub alio contrariorum vel sub me
dio: vt omne qd̓ est in potentia ad albū necessario est ni
grum vel medio colore coloratum. et ideo vnuz contra-
riorum fit ex altero necessario et determinate: et sic nō fit
pure per accidēs: scd̓m q̄ per accidēs distinguit contra
necessariū: et hoc modo itellexit phs fieri contrariū ex
contrario per se. Illud enim qd̓ est minus per accidēs po
test dici per se respectu eius quod est magis per accidēs
et īdeterminatū. ¶ Per hoc aūt pꝫ solutio ad 2m dubiū
cum dicebatur q̄ similiter etc. dico q̄ non est simile: quia
ex disperato nō fit aliquid determinate et necessario: sed
contingenter vt album non necessario fit ex dulci: quia
non est necessarium q̄ potentia albuz sit dulce actu aut
actu amarum: nec econuerso: imo actu dulce potest esse
nō in potentia album: sed actu album. similiter aūt et in
alijs disperatis: quia multū differt per accidēs et ideter-
minate fieri ex aliquo disperato et respectu hui⁹ fieri ex
contrario dicitur contrariū fieri per se ex alio determi-
nate: licet nō sit simpliciter per se et primo. ¶ Ad secun-
dam rationem patet ex dictis. bene enim concluditur q̄
principia non sunt contraria omnia loquēdo de cōtra-

rietate proprie dicta:sed de alia contrarietate nō contingit.similiter autem ad tertium. Sed est aduertendum ꝙ cōmentator dicit.ꝙ iste rōnes non necessario concludunt principia nō eē ꝯtraria:nec Arist.induxit eas tāꝙ demonstratiuas:sed vt ꝓbabiles:cū.n.dr̄ ꝙ ꝯtrarietas nō sit in substātia.dicit Cōmētator ꝙ bene veruʒ est sm̄ subiectū:sed nō ƀʒ formā.ꝛ ideo nō ꝯcludiť ꝙ principia sube nō sunt contraria:ꝛ ad hoc induxit deīn Arist. qui dicit subaʒ nō esse ꝯtrariā substantie.veꝝ est de substantijs compositis:sed nō de simplicibus.ꝛ ideo ille rōnes nō omnino ꝯcludunt ꝙ principia nō sint ꝯtraria:possumus ergo dicere ꝙ veꝝ sit ꝙ iste rationes non ꝯcludunt ꝙ pricipia nullo modo sint ꝯtraria:imo sunt ꝯtraria aliquo modo.s.large loquēdo de ꝯtrarietate.vt dictuʒ est. Sed si loquamur de ꝯtrarietate ꝓprie sic forte bene cōcludunt ꝙ principia nō sunt contraria:qꝛ talis ꝯtrarietas nullo modo est in suba.vnde ƥter ꝓprie dicta ꝯtraria opʒ esse aliqð aliud principiuʒ. ❡ Ad formam ergo rōnum cū dicebať primo.si principia essent ꝯtraria:tunc principij esset principiū.veꝝ est si sint ꝯtraria ꝓprie.talis eniʒ ꝯtrarietas nō est nisi inter accn̄tia que requirunt subiectū ens actu ƥcedens ea. Sed si principia sint ꝯtraria ꝯtrarietate large dicta tūc nō sequiť:talis eniʒ ꝯtrarietas est inter formaʒ substātialē ꝛ priuationē ei⁹:ꝛ ipsa forma substantialis non requirit subm̄ ens actu:ꝛ ideo bn̄ ꝯcludiť ꝙ principia nō sunt contraria ꝯtrarietate ꝓpria:sed nō ꝯcludiť ꝙ nullo modo sint contraria. ❡ Et est diligēter ꝯsiderandū.ꝙ licet ista ratio Arist.nō conuincat principia nō esse ꝯtraria:tamen habeť necessario ex ea:ꝙ opʒ esse aliud principium ƥter ꝯtraria:ʒ in hoc sufficit ratio Arist. Nam siue sit contrarietas improprie dicta siue ꝓprie dicta:semper oportet ꝯtrariū esse in aliquo subiecto.idē.n.oʒ esse subiectū priuationis ꝛ habitus.si.n.ꝯcedunt principia contraria ꝯtrarietate que est inter priuationē ꝛ habitū etiaʒ concediť esse aliud principium ƥter ꝯtraria. ❡ Similiter ad 3ᵐ cuʒ dicebať ꝙ ex non substantijs ꝛc̄.veꝝ est si essent contraria ꝓprie ꝛ stricte:sed nō si sint cōtraria large:ꝛ talis ꝯtrarietas est inter formā ꝛ priuationē forme. Et ex ista ꝯcessione habeť vlteri⁹ ꝙ nō sola ꝯtraria sunt principia:qꝛ forme cui aliqd opponiť priuatione opʒ esse aliqð subiectuʒ:ꝛ sic ipsa nō est tota rei suba. ❡ Ad 4ᵐ cū dicebať.ꝙ tunc oia ꝛc̄.dico ꝙ omnia nālia aliquo mō sunt corruptibilia vel ƀʒ subaʒ:ꝛ hec est corruptio simplr̄:vel ƀʒ aliqua accn̄tia. Et cū dr̄ ꝙ celum est incorruptibile:veꝝ est sm̄ subam:tn̄ bene est corruptibile sm̄ vbi.nam cū acquirit vnū vbi deficit alteꝝ:ꝛ sic in celo sunt principia ꝯtraria .s.sm̄ ꝙ moueť.s.vbi ꝛ priuatio.naʒ dū mouetur ad aliquod vbi priuatū est illo:ꝛ his contrarijs subijciť subiectuʒ s.suba celi.ideo diciť materia in potentia ad vbi ꝛ quo.i.ad terminos trāsmutationis localis:quoꝝ vnus est vnde.i.terminus a quo:ꝛ alius est quo.i.termin⁹ ad quē.ꝛ iō nō valet ratio ꝯtra dicta. ❡ Aliter dr̄ ꝙ veruʒ est si principia eēnt ꝯtraria ꝓpria ꝯtrarietate:tūc omnia nālia eēnt corruptibilia:sed nō opʒ ꝙ si sint large cōtraria ꝛ cōmuniter dicta contrarietate.quare ꝛc̄.

❡ Unde si aliquis priorem veram putabit esse rationem: ꝛ hanc necessarium est si debet saluare vtrasqʒ rationem subesse quoddam tertium ꝛc̄. Tex.com.LIII. Qō. XIX.

Utrum phs concludit hic ꝙ preter cōtraria opʒ
q esse aliquā nām subiectā:ꝛ illa non est nisi materia.ideo queriť hic vtrum materia prima sit ens. ❡ Arguiť ƥmo ꝙ nō:qꝛ cui⁹ forma est nō ens:ꝛ ipsum est nō ens:hoc est manifestum:qꝛ esse rei est a forma eius:sed forma materie est nō ens:qꝛ priuatio
est forma materie:vt dicit Cōmētator in pꝛio hui⁹:ƥua Cō.79.
tio aūt est per se nō ens.vt dicit Arist.quare ꝛc̄. ❡ Itē 2° si materia prima eēt ens:aut eēt ens naturale aut mathematicū:aut diuinū per diuisionē sufficiētē que habe-
tur in 6° metaph. Sed nō est ens naturale:qꝛ quodlibʒ T.cō.2.
ens naturale habet aliquē motū determinatuʒ:vt ignis sursuʒ:ꝛ terra deorsum:ꝛ sic de alijs.materia aūt prima nō habet aliquē motum naturalē determinatuʒ:nec est ens mathematicū aut diuinuʒ:quia ista sunt abstracta a
materia.vt pʒ in 6° metaph.ꝛ primo de anima.materia T.cō.2.
aūt nō est abstracta a materia vt manifestuʒ est.q̄re ꝛc̄. T.c.17.
❡ Itē 3° illud qð nō est substantia nec accidens non est ens:cū ens diuidať sufficiēter per substantiaʒ ꝛ accidēs.
vt pʒ in primo hui⁹:ꝛ.5.metaph.ꝛ etiaʒ in predicamen T.c.13.
tis:sed materia nō est substantia nec accidēs.vt pʒ in.7. T.c.13.
metaph.vbi dictū est ꝙ materia nec est quid:nec quale: T.c.8.
nec quātum:nec aliquid alioꝝ quibus diuisum est ens: nec priuationes hoꝝ.quare ꝛc̄. ❡ Itē 4° qð est mediū
inter ꝯtradictoria nō est ens.vt pʒ.4.metaphy.sed ma- T.c.17.
teria ƥma est hmōi:est eniʒ mediū inter esse ꝛ nō esse:si-
cut dicit Commentator in isto primo.quare ꝛc̄. Cō.70.

Oppositū arguiť auctoritate Aristo.in littera qui vult ꝙ materia prima est aliquod ens diuersum a priuatione.ꝛ ideʒ vult Cōmentator ꝛ omnes expositores Aristotelis.

Ad questionē dōʒ primo:ꝙ materia est ens aliquo mō:qꝛ illud quod est subiectū principale omnis transmutationis est ens aliqualiter:nō ens enim non potest subijci trāsmutationi: quia tunc non ens trāsmutaretur:quod est impossibile. Sed materia prima est principale subiectū omnis trāsmutationis:ipsa enim est subiectum substantialis transmutatiōis:que est generatio ꝛ corruptio:cū semꝑ oporteat subijci aliquid cui attribuiť fieri:vt probat Aristo. in littera:ꝛ hoc demōstrabitur post hoc. Est etiaʒ subiectum aliquo modo alioꝝ transmutationuʒ.s.subiectum remotū ꝛ mediatū. Nam omnis trāsmutatio est aliquo modo inter cōtraria:vt manifestum est:ꝛ ipsis cōtrarijs oportet esse aliqð cōmune subiectum.quare ꝛc̄. ❡ Itē illud ex quo componiť aliquid est ens.nā nō ens:nō est de cōpositione entis:sed ex ipsa ƥma materia aliqd cōponiť.s.substantia naturalis.vt manifestū est. quare ꝛc̄. ❡ Itē si prima materia esset simpliciter ꝛ pure nō ens. tunc aliquid fieret ex nihilo.hoc est falsum.ergo ꝛc.falsitas ꝯsequētis est nota:quia in hoc ꝯuenerūt omnes qui de natura locuti sunt ꝙ ex nō ente omnino nihil fit:ꝯsequētia pʒ:qꝛ ipsa materia ƥma est ƥmū subiectū ex quo fit aliquid cū insit:vt omnes ꝯcedunt qui intelligūt quid nominis materie.quare ꝛc. ❡ Secūdo est dōʒ ꝙ materia nō est forma aliqua:nec aliquā formā ꝓpriā ꝛ determinatā habet de sua essentia.qð multipliciter Cōmētator probat. ❡ Primo.quia si haberet aliquā formā ꝓpriam.tunc nullā aliam reciperet nisi ipsa corrupta:sed ipsam materiā corrumpi in recipiēdo formā est inconueniens:quia tunc forma reciperetur in nō ente:ꝛ daret ei esse actu:qð est impossibile. Et ꝓbatur ꝯsequentia:quia ad hoc ꝙ materia recipiat formam aliquam substantialem:oportet ꝙ ipsa de se ipsa nō habeat esse simpliciter in actu:forme enim substantialis est dare esse simpliciter in actu. ❡ Ad hoc igitur ꝙ ƥma materia reciperet aliquam formam substantialem:oporteret remouere illam que daret ei esse simpliciter in actu.ꝛ sic corrumperetur substātia materie cui⁹ esset propria illa forma.

Illud.n.ſimplr corrumpit cuiꝰ ꝓpria forma corrūpit: ꝛ
ſic pma mā nullā formā reciperet niſi corrupta ipſa. Se-
cunda rō eſt.qꝛ illud qḋ eſt receptiuū oīum formaꝝ:nō
hʒ aliquā formā ꝓpriā:ſed pma mā eſt hmōi:maior pʒ:
qꝛ ſi illḋ qḋ recipit oēs formas hrēt ex ſe aliq̄ formā:aut
illā reciperet:aut nō. Si nō:ſic nō reciperet oēs formas:
ꝛ h̄ eſt ɔtra poſitū:ſi ſic:tūc idē reciperet ſeipm̄:qḋ ē ipoſe:
nihil.n.recipit ſe:nec eſt eē alicuiꝰ in recipiēdo ſe:ſiue ſit
T.c.71. receptio ſpūalis ſiue corporalis: vt vult Ariſto. ꝛ cōmē
T.c.4. ta.l.2.de aīa.t.3.ꝛ minor appet. Nā ipſa mā pma recipit
oēs formas. Nō.n.eſt rō q̄re recipiat vnā vel q̄ſdaʒ ma-
giſq̄ oēs.vn̄ ɔcedēdū eſt:aut q̄ nullā recipit:qḋ eſt ɔtra
ſenſuʒ:aut q̄ recipit oēs:ꝛ h̄ eſt qḋ volumꝰ.q̄re ꝛc̄. Ter
tia rō eſt hec.ſi mā pma hrēt aliq̄ formā ſibi ꝓpriā.tunc
gn̄atio nō eēt aliud q̄ alteratio:qḋ eſt oīno icōueniēs:
ɔn̄tia ꝓbat:qꝛ cū mā ſit ſubm gn̄atiōis opʒ ipſaʒ mane-
re eādē ſub vtroq; termino ipſiꝰ gn̄atiōis.hoc.n.ē vlr ve
rū in oī trāſmutatione:q̄ opʒ ei ſubijci aliqḋ qḋ ſit vnuʒ
nūo ſub vtroq; termino. Si igit mā p ſe eſſet aliqḋ ens
actu.tūc ſub vtroq; termino ipſiꝰ gn̄ationis ſilr maneret
idē ens actu.Omnis aūt talis trāſmutatio eſt trāſmuta-
tio accn̄talis:in qua manet vnū ꝛ idē nūero ens actu.nā
per talē trāſmutationē nō mutat nomē ꝛ diffinitio.g̊ ge
neratio ſimplr erit trāſmutatio accn̄talis. Et cuʒ non ſit
augmentatio nec motꝰ localis:vt manifeſtū eſt cuilibet:
relinquit q̄ erit alteratio oīs.n.tranſmutatio accn̄talis
aut ē alteratio:aut augmētatio:aut motꝰ localis.q̄re ꝛc̄.
Itē ſi prima mā haberet aliquaʒ formā ſubalē ſibi pro-
priaʒ.Dico ſcōm q̄ mā:ꝛ per quā eēt mā:ſequeret ſilr q̄
oīs forma perficiēs mām primaʒ eēt accn̄s:qḋ eſt valde
abſurdū.ſic.n.ſpēs reꝝ nālium nō differrēt abinuicē niſi
ſʒ accn̄tia.ꝛ pʒ ɔſequētia:qꝛ forma q̄ aduenit enti in ac
tu ſm q̄ actu eſt accn̄s:qꝛ talis nō dat eē ſimplr ꝛ in ac-
tu:ſʒ eē ſm quid:mō forma aduenies māe aduenit enti ī
actu ſm q̄ in actu poſtq̄ ipaʒ māʒ pām ſʒ q̄ mā ponimꝰ
hrē actū ꝓpriū. Patet g̊ ex oībꝰ iſtis dictis q̄ mā prima
nullā formā hʒ ſm q̄ mā.ſ.per quā ſit mā.Utrꝝ aūt ha-
beat aliquā formā ſubſtantialeʒ ſibi coeternā:que tn̄ nō
ſit eiꝰ eſſentia:nec de eiꝰ eēntia.ſic ponūt aliqui de forma
ſube ꝛ corpis:ꝛ vtrꝝ ipſa remanēs ſub vna forma ſubali
poſſit recipere aliā formaʒ ſubſtātialē ſicut aliqui ponūt
.ſ.illi qui dicunt formas ſubales elemētoꝝ remanere in
mixto:de hoc eſt bona ꝑſcrutatio ꝛ forte alias inquiret.
¶ 3° dōʒ eſt q̄ ipa mā pma eſt ens in potētia pura de ſe:
qꝛ qḋ eſt ens aliq̄ mō ꝛ nō eſt actꝰ:nec de ſe hn̄s actū illḋ
eſt ens in potētia:hec eſt manifeſta cuilibet itelligēti:ſed
mā pma eſt ens aliq̄ mō vt demrātū eſt:ꝛ non eſt aliquis
actꝰ:nec habēs aliquem actū ꝓpriū de ſe.ergo relinquit
ipſaʒ eſſe pure potētiā.i.ens pure in potētia. ¶ Sed ali
T.c.49 quis hic dubitaret:qꝛ oīs diſtinctio eſt per aliquē actuʒ.
vt habet ex.7.metaph.cū igit materia ſit de ſe ens diſti-
ctum a forma.ipſa eniʒ materia ſm ſuā ſubſtantiam eſt
perpetua:vt videbit poſt:corruptio aūt attingit eēntiaʒ
forme:vt videbit poſt:relinquit ergo q̄ ipſa materia de
ſe hʒ aliqueʒ actū. ¶ Ad hoc pōt dici ad preſens q̄ oīs
diſtinctio pncipiatoꝝ ꝛ compoſitoꝝ eſt per actum aliq̄
modo:ſʒ diſtinctio pncipioꝝ nō opʒ q̄ ſit per actū eēn-
tialē vniuſcuiuſq; diſtinctoꝝ nūc mā ꝛ forma ſunt pnci-
pia pma intrinſeca reꝝ nāliuʒ.ideo nō opʒ q̄ mā diſtin-
guat a forma per aliquē actū ſibi eſſentialē:ſʒ ſe ipſa ab
ea diſtinguit. ¶ It ē pōt dici q̄ ſicut eſſentia vel nā ma-
terie eſt ꝓpter formā tanq̄ ꝓpter finē.vt dicit cōmenta-
Cō.26. tor.in 2° huius.ſic diſtinctio ꝛ diuerſitas eſſentialis ma-
terie a forma eſt ꝓpter ipſā formā:ꝛ ſic adhuc diſtinctio
materia a forma eſt per formā:non quidē formaliter:ſʒ

ita q̄ ly.p.dicat circūſtātiā cāe formalis itrinſece diſtin-
guētis:ſʒ finalr ita q̄ ly.p.dicat circūſtantiā cāe finalis.

Ad rationes.

¶ Ad pmā cū dicebat.illḋ cuius forma ꝛc̄.pōt dici q̄ verū
eſt ſi ſit forma ꝓpriē dicta.ſi vō ſit forma ſm ſilitudinē ſo
lū nō opʒ ꝛc̄. Et cū dicit puatio eſt huiꝰ ꝛc̄. Dico q̄ pri-
uatio nō eſt ꝓpriē forma prime materie:ſm quā eſt pma
materia:eo q̄ forma eſt de eſſentia illiꝰ cuiꝰ ꝓpriē eſt for
ma:mō nulla priuatio eſt de eſſentia materie:qꝛ tūc non
reciperet oēs formas:nō eniʒ reciperet illaʒ formā cuiꝰ
priuatio eſſet eiꝰ eſſentia.ſicut etiā priuatio forme nō re
cipit illā formā cuiꝰ eſt priuatio:ſʒ ꝓ tāto priuatio dicit
forma materie:qꝛ quādā ſilitudinē hʒ cuʒ forma reſpcū
eiꝰ. Nā ſicut forma eſt in materia cuiꝰ eſt forma:ꝛ nō eſt
ſeparata ab ea loco ꝛ ſubō:ſʒ vnita ei:ſic etiā priuatio ē
in materia ꝛ nō eſt ſeparata ab ea loco ꝛ ſubō:eſt tn̄ di-
uerſa ab ea ſm diffōnē ꝛ eſſentiā:ita q̄ eſſentia materie
nō eſt ipſa priuatio:nec ecōuerſo.ſicut demrāt Ariſto.in
littera.q̄re ꝛc̄. ¶ Itēʒ pōt aliter dici q̄ priuatio pcedēs
aliquā formā in materia pōt ɔſiderari q̄tuʒ ad negatio-
nē illiꝰ forme:ꝛ ſic eſt per ſe nō ens.nec iſto mō eſt forma
materie:vel pōt ɔſiderari q̄tū ad aptitudinē ipſiꝰ mate-
rie ad hmōi formaʒ.priuatio eniʒ nō eſt ſimplr negatio:
ſʒ negatio in ſubō apto nato.vt pʒ in.4.metaph.ꝛ iſta T.cō.4.
aptitudo bene eſt aliqḋ ens:ꝛ q̄tuʒ ad hoc priuatio eſt
forma materie nō quidē ſubalis ſʒ accn̄talis.vt videbit
in ſequētibꝰ. ¶ Ad 2ᵃᵐ dubitationē breuiter dico q̄ ma
teria eſt ens naturale loquēdo large de ente naturali ꝓ
omni eo qḋ per ſe ptinet ad ɔſiderationeʒ rei naturalis:
licet nō ſit ꝓpriē ens naturale:qꝛ ens naturale ꝓpriē eſt
ipm̄ cōpoſitū.vt dicit Ari.in 2° huiꝰ. Et cū dr:qḋlibʒ ꝛc̄.
Dōm eſt q̄ illḋ eſt veꝝ de entibꝰ naturalibꝰ ꝓpriē dictis T.c.4.
ſm actū:nō aūt de ente naturali pure in potētia:nō opʒ
eniʒ q̄ hēat aliquē motū determiatū per ſe ꝛ imediate:
ſic aūt eſt prima materia. ¶ Ad 3ᵃᵐ eſt dōʒ q̄ bene ɔtin
git materiā nō eſſe aliqḋ ens actu de ſe:ꝛ ad iſtam inten-
tionē loquit ibi Ariſt.non tn̄ negat quin ſit ens in potē
tia:imo etiam Ariſto.ibi ſubdit:ſed potētia oīa hec ꝛc̄.
¶ Ad 4ᵃᵐ dico breuiter per interemptionē minoris. Et
ad ꝓbationē dōm q̄ male allegat cōmentatorē:nō enī
dicit q̄ materia eſt mediū inter eſſe ꝛ nō eſſe:ſed dicit q̄
eſt medium inter non ens purū ꝛ non ens vlr ꝛ non ens
actu:ꝛ ita iſta non concludunt:qꝛ in contradictorijs de-
bet eſſe affirmatio ꝛ negatio de eodem ꝛ eodem modo:
modo ens vniuerſaliter ꝛ ens actu non ſunt idem oīno.
ꝛ ideo non ens vniuerſaliter ꝛ non ens actu nō contra-
dicunt:quapropter pōt inter ea eſſe mediū ſecundū ab-
negationē.ſ.q̄ nec eſt nō ens vliter.i.penitus nō ens:nec
ens actu de ſe:ꝛ illud eſt pma mā:hoc aūt latuit antiq̄s
phos precedentes Ariſtotelem. Qō XX.

Secundo q̄rit vtrꝝ materia pma ſit ſuba.
¶ Arguit primo q̄ nō:qꝛ illud qḋ eſt de
gn̄e relonis nō eſt ſuba:cū pdicamēta nō
ſint pmixta eſſentialr.vt pʒ in pmo poſte
rioꝝ:ſʒ materia prima eſt in gn̄e relonis.
vt dicit Ari.in 2° huius ꝛ expreſſius cō- T.c.16.
mentator. ¶ Itē 2° illud cuiꝰ differētia ſubſtantialis eſt Cō.16.
accn̄s nō eſt ſuba:hec eſt manifeſta:qꝛ differētia rei ſuba
lis ɔſtituit eam in ſua ſpē.vt pʒ.in.7.metaphy.ſed diffe- T.c.43.
rentia ſubalis māe eſt accidens:qꝛ poſſe ſiue potentia eſt
eius differentia vt dicit cōmentator in tractatu de ſub-
ſtantia orbis:ſed ipſa potentia eſt accidēs materie.vt di
cit cōmentator in primo huius. ¶ Item 3° qḋ eſt in po- Cō.70.
tentia ad ſubſtantiā nō eſt ſubſtantia.hec eſt manifeſta:
ſicut qḋ eſt in potentia animal nō eſt animal: ſʒ materia

T.c.78. est in potētia ad subam. vt pz. in isto pmo. ⁊ in. 7. meta-
T.c.8. physice. qre ⁊c. ¶ Itē 4° illō qḋ manēs vnū nūo nō est
susceptibile ꝯtrarioꝝ nō est suba: sed mā manēs vna nu-
mero nō est susceptibilis ꝯtrarioꝝ: maior pz. qꝛ hec est
ꝓprietas cōis omni sube. vt pz in predicamentis. minor
apparet: ipa. n. mā recipit oēs formas subales: ⁊ sube ni
hil est contrarium. vt patet in predicamentis.

pmo h°. **Oppositū** vult Arist. hic. ⁊ in 2° hui°. ⁊ in 7°. ⁊
T.c.53. 8°. ⁊ 12° metaph. ⁊ in. 2. de aīa: ⁊ idē
2° hui°. vult cōmētator. ¶ Et arguit rōne: oē ens aut est subsā
T.c.12. tia aut accn̄s: hec est sufficiēs diuisio: vt pz in pmo hui°:
7° meta. ⁊ in pdicamētis: sz pma mā est ens. vt demr̄atū est pus:
T.c.7. ⁊ nō est accn̄s: qꝛ accn̄s semp est in aliquo subo: mā autē
8° meta. non est in aliquo subiecto cū ipsa sit primum subiectorū.
T.cō.3. vt pz in primo huius ⁊ omnes concedunt. quare ⁊c.

12° meta. **Ad questionē** dico pmo q pma mā est aliq
T.c.12. mō suba: qḋ pbat: qꝛ pn̄m in
2° de aīa trinsecū sube dz eē suba. hec est māifesta: qꝛ si pn̄m intrin-
T.cō.2. secū sube eēt nō suba. tūc nō suba eēt pri° suba: qḋ est im-
pole: sz mā est pn̄m itrīsecū sube cōposite. h ēt est notū. q-
re ⁊c. ¶ 2° dico. q ipa mā pª est suba in poª: cū. n. ipa sit
suba: aut est suba in actu: aut in potētia p diuisionē suffi-
cientē: sz ipa mā pma nō est suba in actu. sicut pz ex pce-
dentib°: oīs. n. suba in actu vel est forma vel hn̄s formā
partē sui eēntialē: quoꝝ nullum ꝯtingit prime materie.

Ad primū argumentū cum dicebat. qḋ est in ge
nere relonis ⁊c. dico q veꝝ est si sit
per se ⁊ fm suaz essentiā in genere relonis: sz si est in gn̄e
relonis fm aliquā sui ꝓprietatē supadditā sue substātie:
vel ēt fm quādā silitudinē: nō opz. Et cū dicebat q pri-
ma mā est ad aliqd fm Ari. ⁊ cōmentator dicit q est de
genere relonis: o co q est intētio Arist. q mā prima fm
suā essentiam ⁊ ꝓprie sit ad aliquid. sicut paternitas aut
filiatio: sed dr esse ad aliqd fm quādā silitudinē: qꝛ sicut
vnū relatiuoꝝ determinat sibi reliquū ⁊ relatiua diuersi
ficant fm diuersitatē coꝝ relatiuoꝝ ad q̄ referuntur: sic
mā determinat sibi vnā formā q̄tū ad esse actu: ⁊ diuer
sificant māe ꝓprie fm diuersitatem formaꝝ: ⁊ sic ītelle-
xit aristo. ibidē. vt pz inspicienti. hoc aūt sufficit ei ad ꝓ-
bandū qḋ itendit. s. q eadē sciētia nālis hz ꝯsiderare de
mā ⁊ forma. Et qḋ dicit cōmentator q mā est in genere
relonis pōt silr exponi fm silitudinem pdictā. vel pōt in
telligi q mā est ad aliqd ⁊ in genere relonis q̄tū ad suā
ꝓprietatē que est potētia ad formaz: nō aūt q̄tū ad suā
essentiā: ⁊ sic etiā habebit Aristo. qḋ itendit. Nā cū po-
tentia māe sit ad formā: non pōt sciri sine sciētia forme:
⁊ cū ipa eēntia prime materie nō potest sciri sine sua po-
tētia. sequit vlteri° q eēntia materie nō pōt sciri sine for
ma: ⁊ sic ad sciez eadē ptinet ꝯsideratio vtriusq. ¶ Ad
2m dōm. q posse non est ꝓprie differētia subalis ipsi° ma
terie: sed per ipsaz circūscribit dr̄ia materie ad formaz.
hoc. n. necessarium est in rebus multū occultis: q notifi-
centur ex suis accidētib° in tātū q coꝝ accn̄tia ponun-
tur loco differentiaꝝ substantialiuz. vt dicit aristo. in 7°
T.c.41. ⁊ 8° metaph. ¶ Ad 3m cū dr. qḋ est in potētia suba ⁊c.
T.cō.6. Veꝝ est q illud non est substantia in actu: sz non sequit
q nullo modo sit substantia. Et cū dicitur q materia est
substātia in potētia. veꝝ est de se: ⁊ ideo volo q non est
ex se formaliter substātia in actu: sed bene est substantia
in potentia. ¶ Ad 4m potest dici. q substantiaz esse su-
sceptibilez ꝯtrarioꝝ: intelligit de substantia composita:
sicut ⁊ alia que ibi dicunt de substantia. agit cuiz ibi ari-
sto. de substantia composita. vt ibi dicit Boetius: modo
materia prima non est suba cōposita: sz simplex. ¶ Ali
ter pōt dici q lz materia nō sit imediate susceptiua cō-
trarioꝝ proprie dictoꝝ: tamen mediante forma suscipit
hmōi contraria: ⁊ hoc sufficit. ¶ Itez potest dici. q ma
teria prima bene est susceptibilis cōtrarioꝝ large dicta
contrarietate pro oppositione que est inter priuationez
⁊ habitū: recipit enim alternatim formam ⁊ forme pri-
uationem. vt pz in isto libro. quare non valet.

¶ Tria quidem igitur dicere elementa esse: ⁊ ex
his intendentibus videbit vtiqz habere quādā
rationem: sicut diximus. Plura autem tribus
non amplius est: ad patiendum quidem suffi-
ciens est vnum ⁊c. Te.c.LVI. Qō. XXI.

HIc ǭrit vtꝝ principia reꝝ nālium sint tm̄
tria. ¶ Arguit pmo q nō: qꝛ pma pnci-
pia reꝝ nāliū sunt prima ꝯtraria: vt pz in
caplo pcedēte. Sed pma ꝯtraria nō sunt
nisi duo. naz pma ꝯrietas non est nisi vna
ꝯrietas. Una aūt ꝯrietas nō est nisi inter
duo extrema: cū ipsa sit maxima distātia. vt pz in. 10. me-
taphy. quare ⁊c. ¶ Itē secūdo. tot sunt pncipia reꝝ nā Com.p°
liū quot sunt cause eaꝝ. Nam ois causa est principiū. 5° Cō.28.
metaph. sed causa reꝝ nāliū sunt q̄tuor: vt pz scdo hui°. ⁊.29.
quare ⁊c. ¶ Item 3° si essent tria aut scdm numeꝝ: aut
scdm spēm: aut scdm gen°: aut scdm anologiā. hec est di- T.cō.7
uisio sufficiēs: vt pz in. 5. metaph. caplo de vno: sz pnci-
pia reꝝ naturaliū nō sunt tm̄ tria scdm numerū. qꝛ tunc
res naturales nō essent nisi tres secunduz numeꝝ: qḋ est
impossibile: nec similiter sunt tantū tria secundū speciē:
quia tūc res naturales nō essent nisi tres secundū spēm:
quod est manifestum falsum. Item quibuscūq tribus se-
cundum speciē vel secundū numerum acceptis non suffi
ciant ad generationē reꝝ naturaliū. Similiter non sunt
tria solū secūduz genus: quia tūc res naturales nō eēnt
nisi tria secundū genus: qḋ falsuz est. res enim naturales
sunt substātie naturales ⁊ q̄litates naturales: ⁊ vbi natu
ralia: que differūt genere: ⁊ in vnoquoq istoꝝ genera
sunt diuersa. Similiter nō sunt tantū tria fm anologiā:
ꝓbatio: quia nulla entia sunt numerata fm vnitatē. hoc
est euidēs: sed esse tria est esse numeratuz ⁊ anologia est
quedā vnitas. vt pz. 5° metaphy. qre videt q nulla en- T.c.10.
tia possunt esse tria secundū anologiā. ¶ Et cōfirmat:
quia cū aliqua entia sunt plura aliq̄ pluralitate: qḋlibet
illoꝝ secundū se debet esse vnū vnitate opposita illi plu
ralitati. hoc pz iductione. si eniz sortes ⁊ plato ⁊ ioānes
sunt tres secundū numeꝝ: quilibet illoꝝ secunduz se est
vnus numero: ⁊ si homo ⁊ asinus sunt duo secundū spe-
ciem quilibet ipsoꝝ est vnus secunduz spēm in se. simili-
ter aūt ⁊ in alijs. Si igit pncipia rerum naturaliū essent
tria secundū analogiā. tunc qḋlibet ipsoꝝ esset vnum se
cundū analogiā in se ꝯsideratum. hoc aūt videt esse fal-
sum: qꝛ materia pma cum dicat esse vnuz de illis tribus
principijs que ponunt: ⁊ ipsa materia pma nō est vna se
cundum anologiā in rebus naturalibus: sed vna nume-
ro. vt ponit Aristo. in 2° de generatione. ⁊ cōmentator. T.cō.6.
ostēdit. in 12° metaph. quare ⁊c. ¶ Et confirmat: qꝛ illa Cō.14.
que sunt vnū secundū anologiā: non sunt tria secundum
anologiā. sicut que sunt vnū numero nō sunt tria nume-
ro: sed pncipia rerum naturaliū sunt vnū secūdū anolo-
giaz. Quod ꝓbat. quia duo pncipia. s. materia ⁊ priuatio
ordinant ad formā tanq̄ ad finem. vt satis pz in secūdo T.c.23.
huius: modo vbi vnū ꝓpter alterum: ibi vtrobiqz tantū
vnū: ⁊ etiā vn° modus anologie est ordinatoꝝ ad vnuz
finem: vt docet cōmentator. in 4° metaphy. ꝓpe princi Com.2.
pium. igit pncipia sunt vnū fm anologiā: quomodo igit
sunt tria fm analogiam? ¶ Itez 4° pma pncipia reruz

naturaliū oūt inueniri in omnibus rebus nālibus. hoc
eſt euidens ſed illa tria.ſ.mā forma ꝛ priuatio nō ineni
untur in oībus reb⁹ naturalibus. Nā ipſuz celū eſt res
T.c.13. naturalis: vt pz pmo celi ꝛ mūdi. ꝛ tñ ipſum celum non
Cō.79. hz materiā vt demōſtrat cōmētator in iſto primo ꝛ 8°
Cō.79. huius ꝛ in de ſubſtātia orbis. ꝛ 8° metaphyſi. quare ꝛc̄.
Cō.11. ¶ Itē 5° probo ꝙ mā ꝛ forma non ſunt pncipia reruz
naturaliū: qꝛ pncipia rerū naturaliū oūt eſſe notiora ſꝫ
nāz ipſius rebus naturalibus cōpoſitis: ꝛ ipſa ſic cōpo
T.cō.3. ſita ſunt notiora quo ad nos: vt oꝛ in pꝛio hui⁹. nūc aūt
mā ꝛ forma nō ſunt notiora quo ad nāz: qꝛ illa ſunt no
tiora ſꝫ nāz: q̄ ſunt verioris entitatis: vt oꝛ cōiter ſupra
ꝓhemiū huius. Cuius etiā ſignū eſt: ꝙ notiſſima ſꝫ na
turā ſunt veriſſime entitatis ſicut deus de intelligentie
T.cō.1. alie: vt pz in 2° metaphy. materia aūt cū ſit ens in potē
tia de ſe nō eſt maioris entitatis cōpoſito qd̓ eſt in actu:
ſimilr forma cū nō ſit ens actu. ſed actus vt cōiter dicit
nō eſt verius ens cōpoſito qd̓ eſt ens actu: quare ꝛc̄.

Oppoſitum arguit auctoritate Ariſ. in litte
ra: vbi determinat ꝙ pncipia re
rū naturaliū ſunt tria.ſ.for⁹ ꝛ priuatio: ꝛ idē vult cōmē
tator ꝛ alij expoſitores Ariſt. hoc ēt pz ex prius dīſis:
probatum eniz eſt ꝙ pncipia ſunt ꝯria: ꝛ pter cōtraria
opz eſſe aliquod principium. q̄re ꝛc̄. ergo ſunt tria.

Ad qōnē iſtā breuiter dico duo. p° ꝙ pꝛia prin
cipia reꝝ nālium intrinſeca ſunt tria.
Scdo dico ꝙ nō ſunt plā tribus. Primū oñdit ſic: mā
forma ꝛ puatio ſunt tria aliquo⁹: ſꝫ mā forma ꝛ puatio
ſunt pnª itrīſeca reꝝ nāliū: ģ pn°pª intrinſeca reꝝ nāliū
ſunt tria aliquo⁹. Maior eſt euidēs de ſe: ꝛ minor decla
rat: p° ꝙ mā ꝛ forma ſunt pncipia pꝛia reꝝ nāliū itrīſe
ca: qꝛ illa ex qb⁹ p° ꝛ pncipalr res nāles ſunt ꝛ fiūt ſunt
pꝛia pncipia reꝝ nāliū itrīſeca: h̄ ē euidēs: ſꝫ for⁹ ꝛ mā
ſunt hmōi. Ex eis.n. ſūt ꝛ fiūt res nāles tāꝙ ex ptib⁹ in
exiſtētib⁹ i ipſis: ꝙ pz: qꝛ ſic rō hoīs muſici reſoluit i rō
nē hoīs ꝛ ronē muſici. ſic rō ſubē nālis reſoluit i rōnem
māe ꝛ rōnē for⁹. Unūqdqꝫ aūt ex illis ē in q̄ reſoluit ꝛ
ex qb⁹ cōponit: q̄re ꝛc̄. ¶ Et notandū circa iſtā rōnez
ꝙ mā forma ꝛ puatio ſunt aliq̄ mō tria ꝛ nūꝙ diſtincta
abinuicē loco ꝛ ſuppoſito ſic̄ for. ꝛ plato: ſꝫ ſunt diſtin
cta ſꝫ diffinitionē ꝛ quidditatē. Alia enim eſt diffinitio
māe ꝛ alia forme: ꝛ alia puatiōis. Materia.n. eſt ſubie
T.c.62. ctū p^m ex quo inexiſtēte aliqd fit vt oꝛ pꝛio hui⁹. For
ma vō eſt actus dans eē iſti ſubiecto: ꝛ p qd̓ iſtud ſubie
ctum hꝫ eſſe actu. Priuatio vō eſt negatio forme in iſto
ſubiecto cū aptitudine ad eā formā: q̄libet enim formā
generalē pcedit in ſubiecto negatio ꝛ nō eſſe ipſius cuz
aptitudine tñ recipiendi eaꝫ: ꝛ ſic oꝫ intelligi. Qualiter
aūt mā ꝛ forma ꝛ puatio ſint tria videbit ꝯñter. Qꝛ aūt
priuatio ſit vnū principiū intrinſecuz reꝝ nāliū oñdit ſic
cōiter. Illud qd̓ eſt ex neceſſitate ꝯiunctū p ſe ꝛ pncipa
li ſubo reꝝ nāliū ꝛ q̄tū ad fieri ꝛ q̄tuz ad eē eſt aliquo
mō pn^m reꝝ nāliū. h̄ recipit ꝓ māifeſta. Sꝫ ipſa puatio
eſt hmōi: nūꝙ.n. mā rei nālis trāſmutaret ad aliquā for
mā: niſi dficeret illa forma ꝛ niſi haberet aptitudinē ad
recipiēdū eaꝫ: ꝛ hoc q̄ſi per ſe notū eſt. Si.n. mā nō ca
reret aliq̄ forma tūc hrēt eā: ꝛ ſic nō trāſmutaret ad eā:
T.c.55. ꝛ ad iſtā itentionē eſt illō qd̓ dicit Ariſto. in pmo de ge
neratiōe. habitibus pñtib⁹ in mā nō ampli⁹ generatur
aliquid. Similiter ſi ipſa mā carēs aliqua forma nō ha
beret potentiā ſiue aptitudinē ad recipiendū eam: tunc
nūꝙ reciperet eā: cū nō recipiat ipoſſe recipi: ꝛ per cōſe
quēs nō naturalr deberet trāſmutari ad ipſaꝫ: ꝛ qꝛ ocio
ſa eſſet illa trāſmutatio. Neceſſe eſt itaqꝫ ad hoc ꝙ mā
tranſmutet ad aliquā formā vt pri⁹ careat ea ꝛ habeat
potētiā ſiue aptitudinē ad eā. Hec aūt carentia cū apti
tudine indubitanter eſt puatio. vt pz 4° metaphy. ergo T.c.27.
puatio neceſſario eſt cōiūcta māe in fieri rei naturalis.
¶ Itē etiam q̄tuz ad eſſe: nā mā exiſtēs ſub vna forma
neceſſario ē puata alia forma oppoſita: vt mā exiſtens
ſub forma hominis: neceſſario eſt puata forma lapidis
ꝛ hoc ēt ponit cōmētator in illo capitulo. māifeſtū igit Com.50
ſequit ģ ꝙ priuatio eſt principiū reꝝ nāliū q̄tū ad eſſe.
Utrū aūt ſit principiū per ſe vel per accidēs: ꝛ quomō
videbit in alia q̄ſtiōe. ¶ 2° dico ꝙ pncipia intrinſeca re
rū nāliū nō ſunt plura tribus: qꝛ tot ſunt hmōi pncipia
quot ſufficiūt ad generationē ꝛ corruptionē reꝝ nāliuz
ꝛ ad alias trāſmutatiōes ꝛ ad eſſe ipſaꝝ: hec eſt manife
ſta. Nā ad hoc ordinant pncipia reꝝ nāliū vt ipſe res
nāles generent ex eis ꝛ ſint ꝛ trāſmutent ſꝫ ꝙ eis cōue
niunt: ſꝫ tria ſufficiūt q̄tū ad itrinſeca.ſ. mā forma ꝛ pri
uatio. cum accidentia reꝝ naturaliū non ſint pora ſub
ſtātijs naturalib⁹: ꝛ cuilibet ipſoꝝ nō poſſint eē itrinſe
ca pncipia ꝛ pꝛia caꝝ. ¶ Itē ipſa cā agens rē naturalē
nō pōt eſſe pncipiū itrīſecū: ꝛ de eēntia rei generate: qꝛ
nihil efficit ſeipſum vt manifeſtū eſt cuilibet. Utrū autē
agens naturale debeat eē intrinſecū ipſi materie ſubie
cte trāſmutatiōi: bona q̄ſtio ē: ꝛ forte videbit poſteri⁹.
Tñ certū eſt ꝙ ipſuz agēs ſiue faciēs rē naturalē nō eſt
de eēntia ipſius gñati vel quomodocūqꝫ facti. Similr
etiā finis rei naturalis ꝓprie loquendo vel eſt operatio
rei naturalis vel aliq̄ res nobilior ea: cui itēdit aliqualr
aſſimilari vel cōiungi p opationē ſuā: vt ſatis pz in 2° de T.c.34
anima. ꝛ ponit cōmentator in 2° metaph. ꝛ quodcunqꝫ
illoꝝ ſit cā finalis vel vtrūqꝫ: manifeſtum eſt ꝙ nō eſt in
trinſeca rei naturali: relinquit ģ ꝙ ſola materia ꝛ forma
poſſint eſſe pncipia rei naturalis p ſe itrinſeca ꝛ pncipa
liter. Priuatio aūt eſt hmōi pncipiū pp neceſſitatē pre
dictā. q̄re ꝛc̄. ¶ Itē ſi pncipia reꝝ naturaliū eſſent plu
ra trib⁹: oporteret ꝙ illō q̄rtū vel eſſet ſubiectū ipꝫ vel
aliquid aliud ꝯriū a duob⁹ ꝯrijs pmis.ſ. a priuatiōe ꝛ a
forma: ſꝫ nō pōt eſſe aliud ſubiectū: qꝛ vnū ſubiectū ali
quo mō vnitatis ſufficit ad recipiendum oīa generabi
lia naturalia. Qualr āt neceſſario ſit vnū videbit poſt:
nec pōt eſſe aliō ꝯriū: qꝛ tūc oporteret ꝙ eēt aliqd aliō
ꝯriū ei. Naꝫ ꝯriū dicit ꝯrij ꝯriū: ꝛ tūc inter illa duo cō
traria addita eſſet quedā alia ꝯrietas: ſed hoc eſt impoſſi
bile: qꝛ nō poteſt eſſe niſi vna pꝛia ꝯrietas. Nam prima
ꝯrietas eſt pmi generis.ſ. ſube: ꝛ vnius generis nō eſt ni
ſi vna pꝛia cōtrarietas ſubſtātia aūt eſt vnū genus: qua
re illud q̄rtū nō pōt eſſe aliquod ꝯriuz: ꝛ ſic relinquit ꝙ
pma principia itrinſeca reꝝ nāliū nō poſſunt eē plura
trib⁹. ¶ Et ꝯfirmat magis manifeſtādo: cū.n. principia
reꝝ naturaliū ſaltez aliqua ſint ꝯtraria vt prius oſten
ſum eſt: prima principia dēt eſſe prima cōtraria ꝛ inter
que ſit prima ꝯtrarietas. prima aūt cōtraria nō ſunt ni
ſi vnum par contrariorum: ꝛ ipſa contrarietas non eſt
niſi vna: qꝛ qd̓ p ſuperabundātiā dicit vni ſoli cōuenit:
ꝛ ſic illa ꝯtraria que ſunt prima pncipia reꝝ naturaliuz
non ſunt niſi duo. Preter hoc aūt non eſt niſi vnū ſubie
ctū certū: vnū dico aliqua vnitate: quare ſequit ꝙ itrin
ſeca pꝛia pncipia reꝝ nāliū nō ſunt plura trib⁹. ¶ Et ē
intelligendum ꝙ principia rerum naturalium poſſunt
intelligi pma dupliciter. Uno° pmitate cōitatis. Alio°
primitate pncipalitatis. p° mō.ſ. primitate cōitatis q̄
cōiter predicat de omnibus principijs reꝝ naturalium
ꝛ ſic ſunt materia forma ꝛ priuatio in ſuis cōitatib⁹ ac
cepta. Si ſcdo modo ꝛ ſic ſunt principia ſubſtātie: quē
admoduz enim ſubſtantia eſt primū ens primitate prin
cipalitatis reſpectu omniū aliaruz rerū naturalium: ſic

etiã principia sube sunt principia pria respectu oĩuz pn
cipioꝝ principalitatis primitate: ꝛ sic vtraqꝫ pria prin-
cipia reꝝ naturaliũ sunt mã de genere substantie: sunt ꝛ
forma subalis ꝛ eius priuatio: hec sunt cõmunia princi
pia oĩbus substãtijs naturalib⁹ gñabilibus ꝛ corrupti-
bilibus: ꝛ hoc quidẽ verũ est cõparando adinuicẽ prin
cipia que sunt in istis rebus na turalib⁹ inferiorib⁹: prin
cipia eniz istoꝝ sunt principia substãtie ꝛ si volumus lo
qui de primis principijs reꝝ transmutabiliũ simplr pri-
mis ordine principalitatis. sic indubitãter prima princi
pia reꝝ transmutabiliũ ꝛ mutationũ sunt principia mo
tus celestis qui prius est inter oẽs ꝛ principiũ omnium
T.c.76 alioꝝ: vt pꝫ 8° huius. ꝛ 2° de generatione. Utrũ autem
T.c.54 in substantijs naturalibus sempiternis. s. corporibus ce
lestibus sit materia talis aut non: pscrutatio est bona. ꝛ
habet inquiri in 8° metaphysice. ꝛ 12° ꝛ in 8° huius.
¶ Sed aliquis dubitaret ratiõabiliter cõtra demõstra
tionẽ illam qua ostensũ est priuationẽ eẽ principiũ: qꝛ si
militer posset ꝓbari ꝙ potentia materie ꝛ similiter di-
mẽsio essent principia reꝝ naturaliũ: eo ꝙ semꝑ ꝛ neces
sario sũt ꝯiuncta ipsi materie ꝛ in eẽ ꝛ in fieri. Ad hoc
potest dici ꝙ ista cõprehendunt in subiecto seu mã. Nã
indubitanter ipsuz subiectũ debet esse potens isormari
ꝛ trãsmutari: qꝺ nõ essent nisi esset quantuz. Sed dice-
res ꝙ similiter priuatio deberet cõprehẽdi nomĩe subie
ꝛ sic nõ dicerentur nisi duo. Dico ꝙ Arist. expressit ipsã
priuationẽ distinctẽ ab alijs pro tãto: qꝛ aliqui speciali
ter errabant circa ipsam: nullo modo eã a mã distiguẽ-
tes: phs aũt non soluz debet dicere veritatez: sed remo
uere ꝛ extirpare errores. ¶ Item ꝓpter aliud distĩxit
priuationẽ a subiecto magis ꝙ̃ potentiã aut dimẽsionẽ:
quia ipsa priuatio hꝫ aliũ modũ principiãdi ipsuz fieri ꝙ̃
mã ꝛ ꝙ̃ forma. Est enim priuatio principiũ fieri sicut ter
min⁹ a quo: nõ aũt materia neqꝫ forma. dimẽsio aũt ꝛ
potentia nõ habent aliũ modũ principiãdi ipsuz
fieri nisi moduz materie. s. per modum receptiui saltem
dispositiui. ideo bñ tradidit. Aristo. numerũ principioꝝ
intrinsecoꝝ naturalium. ¶ Et est aduertendũ vlteri⁹
ꝙ principia rerum naturaliũ sunt aliquo modo duo so
lum: aliquo modo tria soluz: aliquo modo sũt quatuor
aliquo mõ. 5. Et pꝫ. si numerent principia reruz natura
liuz itrinseca per se. ꝛ quantum ad esse. sic sunt tñ duo.
. s. materia ꝛ forma. Si võ numerẽt principia itrĩseca p
se ꝛ p accidẽs ꝛ sic sũt tria. s. materia forma ꝛ priuatio.
Si võ numerent cause intrinsece ꝛ extrinsece soluz per
se: sic sunt quatuor. s. materia forma agẽs ꝛ finis. Si ve
ro cum principijs intrinsecis ꝛ extrinsecis per se cõnu-
merent principia per accidens sic sunt. 5. materia forma
priuatio agens ꝛ finis. Considerandũ est vlterius ꝙ du
plex ẽ anologia vt cõiter solet dici hic. Quedã ẽ anolo
gia que ẽ diuersa habitudo diuersoꝝ ad vnũ subiectũ.
ꝛ hanc anologiam habẽt alia predicamẽta ad substan
Com. 2. tiam vt dicit cõmẽtator in 4° metaphy. Alia est anolo
gia que est habitudo diuersorum ad vnum agens. sicut
plures operationes medicinales attribuunt vni medi-
cine: ꝛ forte omnia ista iferiora celo. Alia ẽ attributio
diuersoꝝ ad vnuz finez vt sanatiuũ in cibo ꝛ vrina ad
sanitatẽ animalis. Alia aũt est anologia que est similis
habitudo diuersoꝝ ad diuersa sm quaz aliqd se habet
ad alterũ: sicut quoddam alteruz ad alterũ: vt sicut re-
ctor scholaꝝ ad scholas regendas: sic rector nauis ad
nauẽ regẽdaz. ꝛ forte istã anologiaz habent ad se iuicẽ
principia aliorũ generũ ad principia substãtie: ꝛ econ
uerso. sicut eniz principia substãtie se habent ad substan
tiã: ita principia qualitatis se habent ad qualitatem si-
militer autem ꝛ in alijs.

Ad primã rationẽ dicẽdũ ꝙ prima ꝯtraria be
ne sunt quedã principia sꝫ preter il-
la oportet esse aliud subm: vt demonstratuz fuit prius:
q̃re nõ valet. ¶ Ad secundaz patet ex dictis: numeran
do eniz principia extrinseca ꝛ itrĩseca verũ ẽ ꝙ sunt q̃tu-
or: sꝫ itrinseca tantum quodam modo sunt duo: ꝛ quo-
dãmodo tria. ¶ Ad tertiã dicendũ ꝙ sunt tria sꝫ ano
logiam aliquo modo. Et ad iprobatiões. Ad primã cũ
dicitur. nulla entia ꝛc. dico ꝙ principia eẽ tria sꝫ anolo-
giaz dupliciter potest intelligi. Uno mõ sic: ꝙ ipsa ano-
logia sit formalis ratio qua denominantur tria. vt albe
do est principiũ formale quo aliquid dicit albuz: ꝛ hoc
mõ est falsum vt ꝓbatur. Alio mõ põt intelligi princi-
pia esse tria sꝫ anologiã. i. ꝙ sint tria anologata: quoꝝ
quodlibet in se est vnum sꝫ anologiã: ex quibus anolo
gis constituit vnus ternarius quod dicuntur tria: ꝛ hec
est veritas. Nam materia forma ꝛ priuatio sic sunt tria
sm anologiã: nõ ꝙ vna anologia sit formale principiũ
quo dicant tria: sed quia vnumquodqꝫ istoꝝ in se sum-
ptũ ꝛ in sua cõmunitate tota est vnũ sꝫ quãdã anologi
am: ꝛ hoc est verũ. materia eniz sꝫ se sumpta in tota sui
cõmunitate ꝓut numerat cõtra alia duo principia cõia
reruz naturaliũ dicit de materia prima que est pure po
tentia ꝛ de subiecto qꝺ est ens actu simpliciter: est tñ in
potentia ad aliquã dispositionem accidentalem. ꝛ non
dicit pure vniuoce nec oĩno equiuoce sed sꝫ prius ꝛ po
sterius. ¶ Sed si queratur de quo p prius dr materia:
forte dicendũ est ꝙ sꝫ ordinẽ nature rei materia scdm
prius dicit de subto priõ. qꝺ omnino est ens in potẽtia:
istud eniz est in potẽtia ad formã substantialẽ que est ve
rior potẽtia ꝙ̃ potentia ad formã accidẽtalẽ. silr forma
dicit anologice de forma subali ꝛ de forma accidentali:
ꝛ sꝫ prius dicit de forma substãtiali ordine nature rei.
lꝫ sm nominis famositatez ꝛ impositionem prius dicat
de forma accidẽtali. Similiter priuatio dicitur sm ano
logiã de priuatiõe forme subalis ꝛ accidẽtalis. ꝛ sic vnũ-
quodqꝫ istorum trium sm se sumptũ est vnum sm ano-
logiam: ꝛ ad istaz intentionem debent intelligi esse tria
sm anologiã. ¶ Et ad illud qꝺ contra hec inducebat
cũ aliqua ꝛc. concedendũ est. ꝛ cũ dicitur ꝙ materia nõ
est quid vnuz ꝛc. dico ꝙ verum est si accipiatur materia
prout est principium proprie substantie generalis: sed si
accipiatur cõmuniter materia pro quocunqꝫ subiecto
ente in potentia ad aliquam dispositionem: sic bene est
quid vnum sꝫ anologiam vt dicebatur: ꝛ hoc modo su
mitur materia cum dicuntur prima principia rerum na
turalium esse tria sꝫ anologiã precise loquendo de pri-
mis principijs primitate cõmunitatis: ꝛ hoc etiã modo
materia inuenit in oĩb⁹ corporibus naturalibus. corpo
ra enim celestia quãuis non habent materiã que est in-
trinsecũ principiũ substantie ꝛ de se in potentia ad esse.
tamen bene habẽt materiã. i. subiectũ qꝺ est in potẽtia
ad vbi. aliter enim nõ mouerent localiter. ꝛ hoc itẽdit
phs in 8° metaphy. ꝛ in. 12° vbi dicit ꝙ celũ hꝫ materiã: T.c.4.
vel est materia que est in potẽtia vñ ꝛ quo. i. in potẽtia T.c.10
ad terminos trãsmutatiõis localis. quoꝝ vn⁹ est vñ. i.
a quo. ꝛ alius est quo. i. ad quez. ¶ Et est considerandũ
circa istud ꝙ si accipiant principia reꝝ naturaliuz prima
primitate principalitatis. s. pricipia substãtie gñabilis que
sũt pricipalia respectu accidentiuz: sic nõ sũt ꝓprie tria
sm anologiaz: sꝫ materia substãtie cõposite est vnuz sꝫ
numerũ alio modo vt videbit post: ꝛ ipsa forma substã
tialis generabilis est aliquo modo vnum sm genus ad
omnes formas substantiales: cuz predicetur de ipsis in

eo qȯ q̄d ⁊ ſint diuerſe ſm ſe. Similiter aūt de ꝑuatiōe
forme ſubſtātialis. cū igitur dicit ꝙ ꝑncipia rerū nālīuꝫ
prima ſunt tria ſm anologiam. intelligēdum eſt hic de
principijs ꝑmis ꝑmitate cōmunitatis que etiā in omni-
bus naturalib⁹ corporib⁹ inueniunt. ℂ Ad tertiaꝫ ꝯfir
mationem cum dicebat. illa que ſunt vnuꝫ ⁊c̄. concedit
ꝙ nō ſunt vnum ſm anologiam ſic ꝙ anologia ſit ratio
formalis ⁊ ꝑncipiū formale quo dicunt tria: ſed bn̄ ſunt
tria ſm anologiam. i. tria anologata: quoꝝ quodlibet i
ſe eſt vnū ſm anologiam. ⁊ hoc mō eſt intelligēdū: cuꝫ
dicit ꝑncipia rerum nālium ſunt vnum ſm anologiam.
Uerū eſt ſine dubio loquendo de anologia que eſt attri
butio ad vnū fineꝫ. forma enim aliquo mō eſt finis ma
terie ſimiliter ⁊ priuationis: ⁊ iō volo ꝙ nō ſint tria ſm
illam anologiaꝫ: ſed aliquo mō vt ꝑus dictū eſt. ℂ Ad
q̄rtaꝫ pꝫ ſolutio ex dictis. nā licet in celo non ſit mā que
eſt in potentia ad eſſe ſimpliciter: nec forma talem māꝫ
perficiens ſꝫ itentionē Ariſtotelis. ⁊ cōmētatoris. ꝑrio
celi ⁊ mundi: tamen ipſum celum qȯ eſt quinta eſſentia
corporea bene eſt materia in potētia ad vbi ſm ꝙ oſtē
ſum eſt. ⁊ alias plenius oſtendet ſi deus voluerit ⁊ ſibi
placuerit. ℂ Ad q̄ntam cū dicit. ꝑncipia etiam ⁊c̄. ꝯce-
dit. Et cū dr̄ ꝙ mā ⁊ forma ⁊c̄. ꝑt hic dici ꝙ ꝯpoſitū ex
mā ⁊ forma ȯ genere ſubſtantie ꝯſiderari hic poteſt du
pliciter. Uno modo ſm ſuam eſſentiā circunſcriptis ol
bus accidentibus per intellectuꝫ: ⁊ hoc modo forte nō
ē notius quo ad nos q̄ materia ⁊ forma: nec materia ⁊
forma ſunt notiora ſꝫ naturaꝫ ipſo ꝯpoſito ſic ſumpto.
Nā ſicut cōiter dicit compoſitū de genere ſubſtātie cir-
cūſcriptis ꝑ intellectū accidentib⁹ nō habet aliquā rem
de ſua eſſentia preter materiā ⁊ formaꝫ. i. que nec ſit mā
nec forma. Alio mō poteſt cōſiderari hmōi compoſitū
quantum ad aliquod accidēs eius vel quātū ad aliqua
accidentia ſenſibilia. ⁊ hoc modo ipſum eſt notius quo
ad nos ſor⁹ ⁊ mā ⁊ forma ⁊ mā ſunt eo notiora quo ad
naturaꝫ ipſo modo predicto: ⁊ ſic materia ⁊ forma bn̄
ſunt magis entia ꝯpoſito ſic cōſiderato: ⁊ ipſum cōpoſi
tum eſt notius quo ad nos ſm talem moduꝫ. ⁊ hoc ſen
tit cōmentator in ꝑmo huius in ꝓlogo. vbi dicit ꝙ poſ
ſibile eſt ex rebus cōpoſitis. i. ex cōſequentib⁹ earuꝫ co-
gnoſcere cauſas earū. Aliter dicunt aliqui. ꝙ licet mā ⁊
forma non ſint maioris ⁊ perfectioris entitatis q̄ com
poſitū ⁊ ſpāliter ipſa mā: ſūt tn̄ prioris entitatis aliquo
modo ipſo cōpoſito: ⁊ hoc ſufficit ad h̄ ꝙ ſint notiores
quo ad naturam: vt dictum eſt in queſtione ȯ notiorita
te vniuerſalium ⁊c̄.

ℂ Sic igitur nos dicamus ⁊c̄. Textu com-
menti. LVII. Queſtio. XXII.

Irca iſtud capitulū querit vtꝝ aliquid poſ
ſit fieri ex nō ente ſimplr̄ ſiue ex nihilo. ⁊ eſt
T.c.62. c circa illā partē ſpāliter. Multipliciter aūt
cū dicat fieri. ℂ Arguit ꝑrio ꝙ ſic: q2 agēs
oīpotēs pōt aliq̄d ꝓducere ex nihilo: aliter
enim nō eſſet oīpotens: ſed aliquod agens eſt oīpotens
vt ipſe de⁹: vt ꝯcedūt oēs leges. q̄re ⁊c̄. ℂ Itē .2. agens
qȯ nullo mō eſt diminutū: pōt aliq̄d ē nihilo ꝓducere:
hoc pꝫ: q2. n. agens ſubiectū req̄rat ex quo agat ꝓuenit
ex diminutiōe ipſius: ſed ꝑmū ꝑncipium eſt agēs nullo
Cō.11. mō diminutū imo perfectiſſimū: vt pꝫ in .5. metaphy. a
commētatore. ⁊ Ariſt. in ꝓhemio meta. dicit: totaliter
optimuꝫ qȯ eſt in nā deus. quare ⁊c̄. ℂ Itē .3. niſi aliq̄d
fieret ex nihilo tūc ꝓcederet in infinitū in cauſis: qȯ eſt
T.cō.5. impoſſibile. 2. metaphy. ꝓbatio ꝯñe. ſumamus aliqȯ fa-
ctū: aut illud eſt factū ex aliquo: aut ex nihilo. Si ex ni
hilo habet ꝓpoſituꝫ. Si ex aliquo querat de illo alio.
aut illud eſt factū ex aliquo: aut ex nihilo. Si ex nihilo.
habet propoſituꝫ. Si ex aliquo querat de illo alio: aut
illo eſt factū ⁊c̄. ex aliquo vel ex nihilo. Si ex nihilo ha
betur ꝓpoſitū: ſi ex aliquo queret de illo vt prius: ⁊ ſic
ꝓcedit in īfinitū. ℂ Ite. 4. q̄to agēs eſt nobilius ⁊ per
fectius tanto pauciora ꝑſupponit: ſed deus eſt nobilius
agēs ⁊ perfectius ꝙ nā: ergo pauciora ꝑſupponit i agē
do q̄ ipſa natura. cū igit natura ꝑſuppōit māꝫ de⁹ ipſe
min⁹ q̄ māꝫ ꝑſuppōit: ⁊ h̄ nō ē niſi nihil. g̃ nihil ꝑſuppo
nit. Maior pꝫ. q2 eni natura ē agēs ꝑfecti⁹ q̄ ars. iō na
tura i agēdo min⁹ ꝑſupponit q̄ ars. Preſupponit enim
natura ens in potētia. ſ. materiā. Ars aūt ſꝑ ꝑſupponit
ens actu vt ars domificatoria ꝑſupponit ligna lapides
⁊ medicina corp⁹ humanū: ſimiliter aūt ⁊ in alijs. ⁊ ide
ē ꝙ oēs forme reꝝ artificialium ſunt accidētia: vt dicit
cōmētator in. 2. huius ⁊ in. 2. de anīa. q̄re ⁊c̄. ℂ Iteꝫ. 5. Com.12.
agens virtutis īfinite poteſt aliq̄d ex nihilo facere. Sꝫ Com. 8.
ipſe deus eſt agēs v̄tutis īfinite: ergo ⁊c̄. Maior pꝫ: q2
tale agens poteſt aliquid reducere de infinita diſtantia: T.cō.51
minor patet in. 12. metaphy. quare ⁊c̄. ℂ Item. 6. argui T.c.86.
tur rōne āTiquoꝝ philoſophoꝝ nālīū. Si aliq̄d fit aut
fit ex ente aut ex nō ente. Si ex non ente habet intētū.
Si ex ente hoc eſt īpoſſibile. q2 ſi aliquid fieret ex ente.
tunc eſſet anteq̄ fieret: qȯ eſt īpoſſibile: ⁊ ꝓbat ꝯſequē-
tio. Nam ſi aliq̄d fieret ex ente nō fieret niſi ex ente: qȯ
ē ipſummet: vt ſi aqua fit ex aliquo ente oportet ꝙ fiat
ex ipa aq̄. Si eniꝫ fieret ex aere ꝑ ſe: tūc aer remaneret
in aqua facta: ⁊ ſic vnū ⁊ idē eēt aer ⁊ aq̄: qȯ ē īpoſſibi-
le: ergo relinquit ꝙ ſi aliquid fit ex ente ꝙ ipſum fiet ex
illo ente qȯ eſt ipſum. Et ſic ſequitur ꝙ aliq̄d eſt anteq̄ T.c.34
ſit factū: qȯ eſt īpoſſibile: ergo relinquit omne qȯ fit fie
ri ex non ente. ℂ Item 7⁹ ſicut ſe habet generatio q̄dā
ad non ens quoddā. ſic generatio ſimplr̄ ad nō ens ſim
pliciter ꝑ cōuenientē ſimilitudinē. ſꝫ generatio q̄dam eſt
ex nō ente quodā: vt generatio albi ex nō albo: g̃ gene
ratio ſimplr̄ eſt ex nō ente ſimpliciter.

Oppoſitum arguit auctoritate Ariſto. in lit
tera. vult eni ꝙ ſemper oportet
aliquid ſubici qȯ fit. i. cui attribuitur fieri: ⁊ i quo recipi
tur ipſum fieri: ⁊ in hoc conuenerunt omnes qui de na-
tura locuti ſunt ꝙ ex nihilo nihil fit.

Ad queſtionē eſt itelligendū ꝙ aliq̄d fieri
ex nihilo ſimplr̄ pōt intelli-
gi duob⁹ mōis. Uno mō ſic ꝙ ly ex determinet circūſtā
tiā cauſe naturalis: ⁊ eſſet ſenſus aliquid fieri ex nihilo
tanq̄ ex mā. Alio modo poteſt itelligi ſic: ꝙ ly ex dicat
circūſtātiā ordis. i. poſt: vt ſit ſenſus: aliq̄d fieri ex nihi-
lo. i. poſt nihil. nullo ſui preexiſtente.

Modo ad q̄ſtionē diceret Ariſto. ⁊ cōmenta
tor ⁊ alij ꝓbantes ꝙ ex nihilo non
pōt aliq̄d fieri. ꝑmo mō. ſ. tanq̄ ex mā: qȯ multipliciť ē
euidēs. nā ſi ex nō ente: vt mā fieret aliq̄d. tunc non ens
ſeu nihil eſſet pars entis: qȯ eſt īpoſſibile: vt patet ꝑ ſe:
⁊ ꝓbatur cōſequentia. nā illud ex quo fit aliq̄d tanq̄ ex
mā per ſe remanet in re facta tanq̄ pars facti vt ē vide
re in artificialib⁹. nā ſi domus fiat ex lignis ligna rema
nent in domo facta: ſimiliter aūt ⁊ in alijs. Item ſi ex ni
hilo aliquid fieret: tūc ipſuꝫ nihil reciperet eſſe facti: qȯ
eſt īpoſſibile: ⁊ breuiter vnū oppoſitoꝝ. nō recipit alte
rum. vn̄ cū oīno nihil opponat ipſi eſſe nihil nō recipit
eſſe. illud aūt ex quo aliq̄d fit vt ex mā recipit eē facti.
quare ⁊c̄. ℂ 2⁹ etiā dicerent Ariſto. ⁊ cōmētator ꝙ ex
nihilo nō poteſt aliq̄d fieri. 2⁹ mō. ſ. poſt nihil: qȯ ꝓbat
ſic. Primo q2 illud qȯ fit potuit eſſe anq̄ fieret. Nam ſi

nõ potuit esse tunc fuit impossibile esse: ⁊ sic nunq̃ erit:
illa igitur potentia ad eẽ eius qḋ fit aut ẽ i aliq̃ ente. aut
in nullo ente oino. Si i ente. ergo nõ fit post oino nihil
si in nõ ente hoc statim est impossibile: qꝛ non ens oino
nõ habet potentiã ad esse: quia tunc aliquãdo eẽt ens.
quare ⁊c̃. Dicũt aliqui q̄ potuit esse potẽtia actiua agẽ
tis nõ potẽtia passiua materie: sꝫ nõ sufficit: qꝛ nihil ꝓ-
prie potuit esse anteq̃ esset nisi pcesserit potẽtia recepti
ua sui esse. ¶ Itẽ ratio Aristo. ẽ in littera: omne qḋ fit
vel ẽ accidẽs vel est substantia. Si est accidens manife-
stum est q̄ in fieri requirit subiectũ: naꝫ ⁊ ipsum accidẽs
non potest esse sine subiecto. Si autem sit substantia sic
fit ex aliquo: sicut patet per iductionem. Nam plante ⁊
etiam aialia fiunt ex seminibus. similiter autẽ ⁊ in alijs
suo mõ. ¶ Item hoc manifestat Aristo. inducẽdo in oi
bus modis fieri. omne enim qḋ fit aut fit trãsfiguratiõe
vt statua. aut appositione. vt que augmentantur. aut ab
stractione vt ex lapide figura mercurij. aut cõpositione
vt domus. aut alteratione vt ex aqua aer: in oibus eniꝫ
istis modis manifestum ẽ aliqḋ subici ipsi fieri ⁊ pexiste
re. quare ⁊c̃. ¶ Itẽ ratio cõmentatoris est multũ pul-
chra: dicit eni cõmentator q̄ si indiuiduũ transferretur
de nõ esse oino ad esse: oporteret aut q̄ aliqḋ esset trãs
mutatuꝫ sine transmutatiõe: aut q̄ trãsmutatio esset in
nõ ente. quoꝝ vtrunqꝫ est manifestuꝫ ipossibile. q̄ eniꝫ
aliquid sit transmutatuꝫ sine omni trãsmutatiõe hoc est
impossibile: sicut q̄ aliqḋ sit albũ sine albedie: q̄ etiam
trãsmutatio fiat in nõ ente: hoc est ipossibile: qꝛ tũc nõ
ens trãsmutaret: cuꝫ omne in quo fit trãsmutatio trãs-
mutetur: sicut illud in quo est albedo est album: ⁊ sic pꝫ
impossibilitas ↄsequentiꝫ: sed consequentiaꝫ non mul
tũ declarat cõmentator: potest autem sic intelligi. si ali-
quod indiuiduũ est factuꝫ habet aliquã dispositionem
quã prius non habebat nec simplr̃ nec in subiecto: ꝓus
eniꝫ nõ habuit esse ⁊ nunc est: ergo oportet q̄ aliqḋ sit
transmutatũ: detur enim nihil in mundo sit variatum:
oĩnia igitur se habent vt prius: ⁊ sic sicut prius nõ fuit
ens. sic nunc non est ens: ⁊ sic est ens: ⁊ nõ ens: quod est
oppositũ prime dignitatis. Si aũt aliquid ẽ transmuta
tum: aut igitur est transmutatũ sine trãsmutatione: ⁊ sic
habet ꝓmuꝫ ipossibile: aut est transmutatũ transmuta-
tione: ⁊ tunc aut illa trãsmutatio recipit in nõ ente sim-
pliciter. ⁊ sic habet scḋm ipossibile. aut recipit i aliquo
ente: ⁊ sic illud qḋ fit per illaꝫ transmutationem non fit
ex oino non ente. i. post oino nõ ens: cuius oppositũ di-
cebatur: ⁊ h̄ quideꝫ ratio ẽ multuꝫ fortis quãtũ ad istã
cõclusionẽ: q̄ nihil põt fieri ex puro nõ ente: semper er-
go oportet aliqḋ subici ei qḋ fit. ¶ Sꝫ notandum ẽ sic
dicit cõmẽtator ibidẽ: q̄ duplex est transmutatio. s. acci
dentalis ⁊ subãlis: ⁊ iste ↄueniũt in multis: sicut ipse col
ligit in ꝓmo tractatu de subã orbis. differunt tñ in h̄: qꝛ
in transmutatiõe accñtali nõ mutatur nomẽ nec diffini
tio rei circa quã fit: vt si sortes transmutat de albedine
in nigridinem manet nomen ⁊ diffinitio soꝛ. in tali trãs-
mutatiõe. ⁊ fieri subicit ens actu ⁊ vnuꝫ numero simpli
citer sub vtroqꝫ termino transmutatiõis. In transmuta
tione vero substantiali mutatur nomen. i. res nominata
⁊ diffinitio: vt si animal morit ⁊ generatur cadauer: nõ
remanet animal nec diffinitio aialis. similiter autẽ si ca-
dauer resoluit ad terrestreitatẽ: i hmõi trãsmutatione
oportet subici aliquod subiectum qḋ non sit ex ens in
actu: cuꝫ enim subiectum transmutatiõis debeat mane-
re vnũ numero sub vtroqꝫ termino. eo q̄ vnus termino
rum non recipit alterum cum sint oppositi. tunc si subie
ctum esset de se ens actu simpliciter tunc maneret vtiqꝫ
vnũ numero ens actu simplr̃. ⁊ sic cũ nomen ⁊ diffinitio
sumãt ab actu: maneret idẽ nomẽ ⁊ diffinitio eadẽ: ⁊ sic
nõ esset transmutatio substãtialis. ¶ Utꝝ aũt i aliqua
trãsmutatiõe possit manere aliq̃ forma subalis vna nũe
ro: vt forma corpis aut subẽ que tñ forma nõ sit eẽntia:
nec de essentia materie ꝓme: ad presens nõ determino:
sed alias videbit deo volente. ⁊ hec q̃dem est sententia
Aristo. ⁊ cõmentatoris de ista questiõe. ¶ Tenẽdũ est
tñ simplr̃ ⁊ cũ fide christiana q̄ ipse deus ꝓduxit omnia
de nouo ex nihilo pexistente subiecto. sed illa ꝓductio
nõ fuit facti nec fieri nisi equiuoce: quãtũcũqꝫ terminus
eius fuerit vniuocus cũ termino factiõis nãlis: sed dici
tur creatio ⁊ simplex emanatio. Hũc igitur modũ igno
rauerunt phi gentiles nec miruꝫ: qꝛ nõ potest cognosci
ex sensibilibus nec conuinci ex aliquibus que cuꝫ sensi-
bilibus concordant. ⁊ ideo illi qui sumpserunt cognitio
nes suas ex rõnibus cõcordantibus sensatis nõ ꝑuene-
runt ad notitiam hmõi factionis: ꝑcipue qꝛ raro ↄtigit
iste modus. ⁊ nunq̃ fuit nisi semel. ⁊ est valde longũ tẽ-
pus preteritũ postq̃ fuit. Illi aũt qui istuꝫ modũ ꝓdu-
ctionis cognoscunt dicunt per aliaꝫ viã cognoscere. i. p
auctoritates sanctoꝝ: ⁊ p reuelatiões ⁊ hmõi. Per illã
aũt distinctionẽ productionis que tacta est soluunt ar-
gumenta Aristo. ⁊ Auerrois. Probant eniꝫ sufficiẽter
q̄ ex nihilo simplr̃ nõ possit aliquid ꝓduci ꝓductione
que est motus ⁊ transmutatio nãlis. sed ꝓductione que
est creatio ⁊ supernaturalis bene potest. Et si dicas nõ
ne terra creata est eiusdeꝫ speciei cũ terra generata: dõꝫ
q̄ sic: ergo productio ẽ eiusdẽ speciei ⁊ nõ equiuoce: di-
ceret q̄ nõ sequit quia agens qḋ creat est alterius ordi
nis ab eo qui generat. ⁊ ideo productiões sunt diuerse.

Aristo. autem ⁊ Auerrois soluerẽt rõnes q̃ sũt ↄ eoꝝ sententiã. ¶ Ad
primã. cuꝫ dicebat agens omnipotens ⁊c̃. dico p iterẽ-
ptionẽ. nam agens nõ dicit omnipotens nisi oipotẽtia
actiua. ⁊ potentia actiua nõ est sine potẽtia passiua. Uñ
agens omnipotens nõ est potens nisi possibiliũ: ⁊ potẽ
tia passiua. nunc aũt ex nihilo simplr̃ fieri aliquid nõ est
õ numero possibiliũ potẽtia passiua ⁊c̃. ¶ Ad secũdã
neganda est maior: nõ enim est ex diminutione agentis
q̄ non facit ipossibile: sed dicere ipsuꝫ agẽs facere ipos
sibile fieri est error ⁊ deceptio: vt dicit ↄmẽ. in. 8. huius: Com.4.
nunc autem facere aliqḋ oino ex nihilo est impossibile
facere impossibile fieri: vt pꝫ ex dictis: ⁊ sustentant ipsi
super hoc q̄ vnũ oppositoꝝ nõ itelligit fieri ex altero
nisi per accidens: vt albũ ex nigro: similiter aũt ⁊ i alijs.
Cum ḡ nõ ens opponat enti nõ fit ens ex non ente nisi
per accidens. semper aũt per accidens reducit ad p se
aliquo modo. ideo opꝫ aliqḋ ens subici ex quo fiat qḋ
fit. ¶ Ad tertiã neganda est ↄsequentia. ⁊ cũ dicit. si ali
q̃d fit ⁊c̃. dico q̄ si aliq̃ substãtia fiat: illa fiet ex subiecto
pexistente in potentia: ⁊ cuꝫ dicit. queretur de illo subie
cto ex quo fit: aut ex aliquo aut ex nihilo ⁊c̃. dico hic q̄
tu supponis vnũ falsuꝫ ipossibile. s. q̄ primũ subiectum
ex quo per se aliquid fit fiat de nouo. hoc auteꝫ est ipos
sibile vt demõstratũ ẽ in ꝓ° ⁊ declarabit in sequentib⁹. T.c.8:
Nõ igit ꝓcederet in ifinitũ in causis nãlib⁹ p se ordina-
tis. sed ꝑueniret ad vnã ꝓmã mãꝫ que tñ erit ingenera-
bilis ⁊ icorruptibilis. ¶ Ad quartũ dõꝫ. q̄ quãto agẽs
est nobilius tãto pauciora psupponit pora agẽtia. Uñ
agens nobilissimũ nullũ agẽs psupponit. Sꝫ nõ quãto
agẽs ẽ nobilissimũ tãto pauciora psupponit in pte sub
iecti. qꝛ tũc sequeret q̄ cũ q̃libet itelligentia sit nobilior
nã mãli: qꝛ min⁹ psupponeret q̃ mãꝫ: ⁊ sic nihil psuppo-
neret. Et vlterius cũ ꝓmũ ꝑncipiuꝫ sit nobilius q̃libet

alia ītelligentia: ſeqtur ꝙ min⁹ preſupponit ꝙ̄ nihil. qḋ eſt ridiculum. ꝛ iō nō valet illa rō. ¶ Ad qntam ꝑt dici ꝙ ſi ſit virtutis īfinite in vigore: bene verū eſt ꝙ poteſt ꝛc̄. ſed ſi eſt virtutis infinite ſm durationē nō oꝫ. ſic aūt eſt in ꝓpoſito. nullū enim mouens eſt v̇tutis īfinite ſm vigorem vt videbit in. 8. ſed bene eſt virtutis īfinite ſm durationem. ¶ Ad ſextam cū dicit. aut ex ente ꝛc̄. dōꝫ ſm Ariſto. in littera ꝙ aliquid fieri ex ente poteſt ītelligi dupliciter. Uno enī mō ex ente ſꝫ ꝙ ens. Alio mō ex ente nō ſm ꝙ ens: ſed aliquo alio modo. Similiter aūt ex nō ente: quēadmodū medic⁹ aliqͣ poteſt ītelligi dupliciter. vno mō ſꝫ ꝙ medicus. Alio⁹ nō ſm ꝙ medic⁹ ſed ſm ꝙ edificator. ꝛ licet eſſet ꝑ accidēs. Modo dōꝫ ꝙ illud qḋ fit ſimpliciter bene fit ex ente actu. ſꝫ nō ſm ꝙ eſt ens actu ꝑ ſe. ſꝫ ſm aliū modū. Similiter id qḋ fit ſimplr̄ bene fit ex aliquo qḋ nō eſt id qḋ fit. ſed nō ſꝫ ꝙ nō eſt id nec per ſe ſed alio mō ꝛ per accidens. v̇bi gr̄a. ſi aer debet generari ſimplr̄: oꝑꝫ bn̄ ꝙ ipſe fiat ex aliquo ente actu: ſed nō fiet ex aliquo ente actu ſm ꝙ ens actu per ſe. vtputa ex aq̄: quia tūc ſimul remaneret aq̄ ꝛ aer. ꝛ ſimpliciter: ſꝫ neqꝫ fiet ex aqua ſꝫ ꝙ aqua eſt nō aer ꝛ per ſe: qꝛ tūc remaneret nō aer in aere facto: qḋ ē īpoſſibile. Fit ergo qḋ fit ex ente in actu: per accidēs tn̄: ꝛ ſilr̄ ex nō ente: qḋ. ſ. eſt nō ens illḋ qḋ fit. Et iſtā diſtinctiōeꝫ ignorantes antiq̄ errauerūt circa generationē dicentes generationē ſimplr̄ nō eſſe: quia putauerunt ſi qḋ fieret ex ente actu ꝙ fieret ex ipſo ſm ꝙ eſt ens actu ꝛ per ſe. Silr̄ aūt ſi fieret ex nō ente ꝙ fieret ex non ente ſm ꝙ nō ens ꝛ per ſe. hec aūt nō ſunt neceſſaria: ſed per accidēs aliquo mō fit aliquid ex vtroqꝫ. Sꝫ tūc reſtat dicere vlterius ex quo fit ꝑ ſe qḋ fit. Et Ariſto. dicit ꝙ ente in potentia ad ipſum: vt ſi ex aqua generat aer. oꝑꝫ ī aere eſſe aliquod ens qḋ ſit in potētia ad aquā: ſimilr̄ aūt ꝛ in aliīs. Sed illi et nō diſtinxerūt īter ens actu ꝛ ens in potentia: ꝛ ideo peccauerunt. ¶ Ad ſeptimā cū dicebat: ſicut generatio quedam ꝛc̄. dico ꝙ ens ſimpliciter pōt dicere duo. Uno mō nō ens vlr̄: ꝛ ſic nō tenet ſimilitudo: qꝛ nō ens qḋdā pōt habere potētiā ad ens qḋdāꝫ ſed non ens vlr̄ nullā potentiā pōt hēre. Alio mō non ens ſimplr̄ pōt intelligi nō ens ꝑncipalr̄. ſ. non ens actu: ꝛ hoc mō bn̄ generat ex non ente ſimpliciter. i. ex nō ente actu: ēnte tamen potentia: ꝛ ſic ſoluit Ariſto. in p̄rio de generatione. quare non valet.

T.cō.li. ¶ Manifeſtum igitur ꝙ ſi quidem cauſe ſunt ꝛ principia eorum que natura ſunt ex quibus primis ſunt ꝛ fuit nō ſm accidens ꝛc̄. Textu com. LXV

Queſtio. XXIII.

Ueritur hic vtrū ꝑuatio ſit ꝑncipium reꝝ nālium. Et hꝫ etiā hec queſtio locum in ca⁰. ꝑcedente. Si igit nos dicamus. ſed magis ꝓprie hic vt puto. ¶ Arguitur p⁰ ꝙ nō: qꝛ illḋ qḋ eſt per ſe nō ens non eſt principium entis: cuꝫ cauſa rei ſit dignior cauſato. ſed ipſa ꝑuatio ē per ſe nō ens ſꝫ Ariſto. in littera. q̄re ꝛc̄. ¶ Itē 2⁰ ipſa nō eſt ꝑncipiū vt cauſa materialis: quia mā̄ recipit ꝑncipiū vt formaꝫ facti. ꝛ ꝑuatio nō recipit ꝑncipiū vt formam facti: cū ipſa opponat ei ꝛ vnuꝫ oppoſitoꝝ nō recipit alteruꝫ: nec eſt cauſa formalis ipſius rei nālis: qꝛ ipſa ꝑuatio nō dat eſſe ipſi rei nāli. nec eſt cā agēs: qꝛ oē agēs ē mouēs. ꝑuatio aūt nō ē mouēs. ſemp. n. exiſtimabit ſpēs aliq̄ mouēs. 3. h⁹. nec etiā eſt cā finalis rei naturalis: quia finis ꝛ bonum ſunt ideꝫ. tertio ethicorū: ꝑuatio aūt nō eſt bonū q̇d. imo imaginat ad maleficiū: ḡ nullo mō eſt cā rei nālis nec per ꝯ̄ns ꝑncipiū vt videt. T.c.18.

¶ Itē. 3. magis videt ꝙ potētia māe ſit ꝑn^m reꝝ nāliuꝫ ꝙ̄ ꝑuatio. ipſa enim potētia māe eſt per ſe ens ꝛ ꝑcedit generatū ꝛ neceſſario req̄rit ad fieri rei naturalis: ꝑuatio aūt ē per ſe nō ens. ꝛ tn̄ ipſa potētia nō ponitur ab Ariſto. eſſe vnū ꝑncipiū rerum nālium. q̄re ꝛc̄. ¶ Item 4. ſi ꝑuatio eſſet ꝑncipium rerum nāliū: aut eſſet ꝑncipium per ſe: aut per accidēs. hec diuiſio ſufficiens eſt. ſꝫ nō eſt ꝑncipium per ſe vt omnes concedunt: qꝛ ipſa eſt per ſe nō ens: nec per accidens. ꝓbatio: quia per accn̄s cōtingit non eſſe vt pꝫ. 10. metaphy. ꝛ. 8. hui⁹. ꝛ ꝑmo poſteriorꝫ: ſed ipſam ꝑuatiōeꝫ nō ꝯtingit nō eſſe ꝑncipiū ipſius fieri dū eſt ipſuꝫ fieri vt manifeſtū eſt cuilibet intelligēti. q̄re ꝛc̄. ¶ Iteꝫ. 5. illud qḋ nō ē ꝑncipiū cognoſcendi nō eſt ꝑncipiū eſſendi vt pꝫ ex. 2. metaphy. ſed ꝑuatio non eſt principium cognoſcendi: cum ſit poſteri⁹ nota: vt omnes concedunt. T.c.26 T.cō.3[illegible] T.cō.4[illegible]

Oppoſitum arguit auctoritate Ariſto. ī lr̄a ꝛ cōmētatoris. ꝛ rōnib⁹. qꝛ ꝑncipia ſubſtātiarū nāliū debēt eſſe ꝯtraria vt ꝑus oſtēſuꝫ fuit: ꝛ in hoc ꝯcordauerūt oēs antiq̄ ipſa v̇itate coacti. ſed nō poſſunt eſſe cōtraria niſi cōtrarietate ꝑuatōis ꝛ habitus vt dictuꝫ eſt ꝑus. q̄re ꝛc̄. ¶ Item ſi ex homine īmuſico fiet muſicus: aut fieri muſicū attribuet homini īmuſico ſm ꝙ hō: aut ſm ꝙ īmuſicus: ſi ſm ꝙ homo h̄ nō ſtat: qꝛ tūc oīs hō fieret muſic⁹ qḋ eſt falſuꝫ: ſi ſꝫ ꝙ ē īmuſic⁹: tūc cū īmuſicū ſit ꝑuatio muſici: ipſuꝫ fieri attribuet ꝑuationi: ꝛ ſic priuatio eſt ꝑncipiū rei nālis.

Ad queſtionē eſt ītelligendū ꝙ ſicut cōmuniter dr̄. ꝛ bn̄ res nāles poſſunt accipi dupliciter. Uno mō quātū ad fieri. Alio mō quātū ad factū eſſe: ꝛ propter illos in quibus philoſophia oritur de nouo dico ꝙ per fieri rei naturalis eſt ītelligendus motus precedens ipſam rem naturalem ꝛ tendens ad ipſaꝫ formā extrahendaꝫ de potentia ſubiecti. Uerbi gratia. cum ignis ex combuſtibilibus generat ignem precedit quedā alteratio in ipſis lignis. ſ. qua calefiunt: ꝛ ſic cauſatur ꝛ diſponit ꝛ ꝑparat mā̄ lignorū ad formaꝫ ignis recipiendā: tandeꝫ aūt mā̄ ſufficienter diſpoſita. ſ. calefacta ꝛ exiccata ignis generās educit formam ignis de mā̄ lignoꝝ: in qua ꝑexiſtebat nō actu ſed potentia. talis igit motus ſeu tranſmutatio ꝑcedens eē rei nālis intēdens ad ipſam formaꝫ dicit fieri rei nālis. Sed factū eſſe eſt ipꝫ eē rei nālis: qḋ terminat hmōi motū: vel q̇ aduenīēte vel habito ceſſat mot⁹ ꝛ nō ampli⁹ fit res. ¶ Sed eſt iam vlterius cōſiderandū ꝙ ꝑncipiū ꝛ cauſa dicit dupliciter. Uno mō dicit cauſa ꝑ ſe. Alio mō cauſa per accn̄s quantū ſpectat ad propoſitum. Et iterū cauſa per accidens poteſt ītelligi dupliciter. Uno mō pure ꝛ oīno per accidens ꝓut per accidens oīno diſtinguit cōtra per ſe. Alio modo dicit per accidens ſm ꝙ per accidens diſtinguit ꝯtra ꝑmo ꝛ ꝑncipalr̄. ¶ Itē cōſiderandum ꝙ licet ꝑncipium dicat multipliciter vt pꝫ ī. 5. metaphy. caplo. de ꝑncipio. tn̄ nō eſt multū rōnabile iſtam queſtionē intelligi niſi de ꝑncipio qḋ eſt cauſa: nō enim eſt ſatis ꝯueniens querere an ipſa ꝑuatio ſit ꝑncipium reꝝ nāliū capiēdo ꝑncipiū ꝓut eſt ꝑncipium magnitudinis: qḋ eſt ꝑmū ſignificatū ꝑncipꝫ poſitū ibidē. Cōſtat enī ꝙ ipſa ꝑuatio nō ſic ē ꝑncipiū reꝝ nāliū. Nā hmōi ꝑncipiū magnitudis ē pūct⁹ aut pēia. ꝑs magnitudinis. Et māīfeſtū eſt ipāꝫ ꝑuationeꝫ forme nālis nō eſſe pūctū neqꝫ primā partē magnitudinis. imo magis reducit ad primū moduꝫ ꝑncipꝫ. quia illud dicitur ꝑncipiū ꝑmo mō vn̄ aliq̇d ꝑmo mouet ad aliquē terminum ſibi oppoſitum. vt pꝫ cum dicit. ex oppoſito autem alterum. in. 5. metaphy. Nec eſt dicendum ꝙ reducitur T.cō.[illegible] T.cō.[illegible]

ad secundum modum pncipij.quia pncipium.2.modo
est illud a quo pluribꝰ datis principijs facilius aliquid
potest fieri:sicut significat Aristo.vt in docēdo debemꝰ
incipere a faciliorибus ipsi discipłinando licet posse fie-
ri hoc icipiendo a difficilioribꝰ.sed nō ita bene :mō fie-
ri rei nālis nō pōt habere pncipiū a quo sicut terminus
nisi suum oppositū qd est puatio.℄ Item pricipiuz isto
2.mō dz eē aliqd positiuū:sic pricipia doctrine sunt ipsa
magis nota nobis:vt expositores cōcordāt.ꝛ aliť igno
rantia eēt optimū pricipiū doctrine qd nullus diceret.
qz tunc doctor prio deberet ducere ignorantiam in ipo
discipulo.Reliquitur ergo vt videť ꝙ ad primum mo-
dum reducať:potest tñ ipsa puatio inquātū ē terminus
a quo ipsius fieri reduci aliq mō ad secūdū significatum
pricipij qd est illud:vñ vnūqdqz fiet optime.Nā ab ipa
puatiōe aliq mō optie fieri icipit rei nālis vt a termino
a quo:licet nō sit illud vñ icipit vt ab agente.℄ Itē nō
queritur a puatio sit pncipium rerū nālium accipiendo
ipsum pricipiū ꝓ pria pte quātitatiua inexistēte ex qua
aliqd fit:vt pꝰ ps nauis est sedile:qz certū est ꝙ ipsa pri
uatio nō est pria pars q̄titatiua rei nālis ex q̄ inexistēte
fiet res nālis.℄ Ampliꝰ nō est rōnabile querere an ipa
puatio sit pricipiū rei nālis accipiēdo pricipiū rez nāliū
ꝓ suppositiōe vł ꝓpositiōe p se nota:qd est aliud signifi-
catū pricipij ibi positū.notū eni est ꝙ hoc nō est veruz.
Vñ oibus his significatis ꝑtermissis remanet significa-
tum pricipij:qd est causa:ꝛ de isto queritur.Sed ꝛ cau-
sa multipliciter dicit.Vno mō dicit causa mā.Alio mō
forma.Alio mō efficiens vel agens.Alio modo finis.
T.c.28. vt pz in.2.huiꝰ.Modo nō ē multū dubiū:verū puatio
ꝛ.29. sit pricipiuz rerū nāliū sicut causa finalis.Certum enim
est ꝙ nō:cū per eē ipsius vel gratia ipsius puatiōis res
nāles nec habent esse nec fieri nec opari.Nec ē dubium
an sit causa efficiens.māifestū eni est ꝙ non:cū efficiens
agat per formā suam in ipsaz formā generati:puatio aūt
nō ꝓducit formaz cui opponiť vt euidens est.Nec est
dubiū an priuatio sit principiū:qd est sicut causa forma
lis rei naturalis:qz planū est ipsaz nō dare eē rei natu-
rali cuiꝰ est priuatio.Relinquitur ergo questio an priuatio
sit pricipiū rei naturalis sicut subiectū vel sicut mā ꝛ h̄
aliqualiter videť dubiū.Deinde premitto ꝙ dupliciter
aliqd est subiectum aut principiū subiectiuum respectu
alicuiꝰ recepti.Vno modo p se ꝛ pricipaliter vt substan
tia respectu accidentiū.Alioꝰ dispositiue vt superficies re
spectu coloris dr subm̄.Silr aūt ꝛ in alijs similibꝰ mltis.

Tunc dico ad questionē quatuor.Prio dico ꝙ priuatio nō pōt eē pricipiū rei
naturalis ꝓprie q̄tū ad factū eē.2.dico ꝙ ipsa non pōt
eē principiū rei nālis q̄tum ad fieri pure per accidens:
ita ꝙ nullo mō per se.3.dico ꝙ ipsa nō est per se pricipi-
um subiectiuū principale respectu ipsius fieri.4.dico ꝙ
est per se priᵐ tanq̄ subiectiuū dispositum vł dispositio
subiecti.℄ Primū sic pz:qz illud qd nō remanet re factā
nō est pricipium intrinsecū ipsius rei quantū ad factum
esse:hec est manifesta.quia principiū itrinsecum vult re
manere in ipso eē rei cuiꝰ est pricipiū intrinsecū:sed ipsa
priuatio que ꝑcessit formaz in mā:nō remanet in re fa-
cta.imo deficit adueniente forma vt notum est cuilibet
intelligēti q̄re ꝛc̄.verū tñ est ꝙ semp in mā cū ipsa ē sub
aliq forma:est priuatio alteriꝰ forme opposite:sz nō ꝓ-
pter hoc ē dōm ꝙ priuatio sit p se principiū intrinsecum
rei facte.qz nō est aliq pars ipsiꝰ rei.s.nec mā nec forma
nec est prior ipo eē rei facte:imo posterior oino:ꝯsequiť
enim formaz illā aliās oppositā.℄ Scdōz dclarať:quia
sicut dicebatur prius in questiōe de diuisibilitate substā-
tie nālis:nullum ens pure per accidens cōueniēs alicui
inest ei necessario.ꝛ hoc declaratuz fuit auctoritatibus
Aristo.in.10.metaphy.ꝛ in.8.huius.ꝛ prio posteriorū T.c.26.
ꝛ in.5.metaphy. caplo de eodē.ꝛ capitulo d acciden- T.c.36.
te.sed ipsa priuatio ꝑcedens formaz in mā necessario ē T.c.35.
principiū rei nālis q̄tū ad fieri:vt oēs cōcedūt ꝛ capiť
ab Aristo.ꝛ cōmentatore:ergo ipsa nō pt eē hmōi pncipi-
um per accidens oino:ita ꝙ nullo mō per se.

℄ Sed circa hoc queruť duo.Primo queriť.q̄re.Aris.
dixit ipsaz esse pncipiū per accidens.magis q̄ per se:cū
ipsa aliquo mō sit pncipiū per se.℄ 2ᵒ.queriť i quo mō
per se ipsa priuatio sit principiū ipsiꝰ fieri rei naturalis.
Ad primū posset dici ꝙ Aristo.ꝓ tanto dixit eam esse
principiuz per accidens quia voluit ostendere diuersita
tem eius a mā siue subiecto:eo ꝙ in hoc visus fuit pla-
to errare:qz materiā ꝛ puationē non distinxit:vt habe
tur in littera.magis autē pz diuersitas māe a priuatiōe
ponendo eam esse pricipiū per accidēs q̄ pricipiū per
se:eo ꝙ ipsa mā nullatenus ē pricipiū pz accidens:sed
solum per se.℄ Ad scdōm videbiť circa quartam ꝯclu-
sionem.℄ Tertiuz ostendiť qz illud qd est pricipale ꝛ
per se pnᵐ subm̄ ipsius fieri est ipsa pma mā:sicut pz per
phm̄ in littera.Dico aūt primū subiectum ex quo fit ali
quid pmū cū insit:sz ipsa priuatio non ē idem essentialr
cū pria mā:vt oēs ꝯcedunt:ꝛ probat Aristo.in littera.
℄ Item p se ꝛ principale subiectum fieri est in potentia
ad terminū ad quē:ꝛ iformabile termino ad quē ordi-
nať fieri:sicut est videre in artificialibus.Naz subiectuz
fieri domus.s.lapides lateres ꝛ ligna est iformabile for
ma domus:ꝛ prius est in potētia ad eaz:similiter autez
ꝛ in alijs:sed priuatio ꝑcedens formā in mā non ē i po
tentia receptiua ad terminū ipsiꝰ fieri nec informabilis
ipso.Vnū.n.oppositorū nō ē receptiuū alteriꝰ:nec ifor
mabile ab altero:imo est destructiuū aut dstructio ipsi-
us.quare.℄ Itez primū ꝛ per se subiectum ipsius fieri
subicitur ipsi forme fieri terminato:hoc ē euidēs de se.
Sz priuatio nō subiciť ipsi forme fieri terminato:imo
amoueť priuatio q̄ i fieri ꝑcedebat vt notū ē.℄ Quar
tū declarať.illud qd ꝑcedit ipm fieri rei naturalis:ꝛ est
necessario ꝯiunctum pricipali ꝛ per se principio subie-
ctiuo ipsius fieri ē principiū dispositiuū ipsius fieri.hec
recipiť pro manifesta ab oibus itelligentibꝰ:sz ipsa pua
tio ē hmōi.nā anteq̄ mā subiciať alicui fieri alicuiꝰ rei
nālis:opz ipsā carere ꝛ priuatā esse omni forma tali vt
dictum fuit prius.ꝛ q̄ diu mā trāsmutať ad formam fa-
ctā:necīo habet priuationē annexaz:si enim hēret illaz
formā non ampliꝰ moueret ad eam:vñ dicit Aristo.in T.c.55.
prio de generatione:ꝙ hitibꝰ ꝑsentibꝰ i mā nō amplius
generať aliqd:sed iam est.quare ꝛc̄.Cum igiť priuatio
sit necessario pricipiū dispositiuū q̄tum ad fieri ꝛ non
ē pure per accidens:relinquiť ꝙ per se.pz ergo 4ᵐ.s.ꝙ
puatio ē p se principiū subm̄ dispositiuū q̄tū ad fieri.

℄ Sz dubitabis hic.pᵒ i quo mō ꝑdicatoz per se sit ista
ꝓpositio:priuatio est principiū dispositiuū ad ipm fieri.
℄ 2ᵒ.qz sz hec ipsa priuatio deberet poni in diffinitiōe
ipsius fieri:qd nō videť eē vez.℄ Ad pᵐ posset dici ꝙ
hoc est in 2ᵒ mō ꝑdicatoz per se.Nā esse pricipiū dispo
sitiuū ipsius fieri est quoddā per se accidēs priuationis:
quēadmodū dicimꝰ risibilitas hois.Item aliquis dice-
ret ꝙ est in primo mō per se:nam esse pncipium fieri est
causa finalis ꝓpinqua ipsiꝰ priuatiōis ꝑexistētia in mā.
℄ Ad hoc enim videť ordinari priuatio i mā:ꝛ huius
gratia esse vt sit aliquo mō principiū rei naturalis q̄tū
ad fieri:modo omnis talis ꝓpositio est in primo modo
dicendi per se:in qua causa predicať d causato in recto

vel in obliquo. vt dicit lincoñ. super primo posterioꝝ.
¶ Ad aliud dicūt aliq̄ ꝛ ꝓbabiliter vt mihi vr̄ ꝙ ipsa
priuatio includit in diffinitiōe ipsius fieri. Nam fieri est
motus p̄cedens formam in mā ꝛ tendens ad ipsam for
mā. motus aūt est actus entis in potētia. s. ad terminū
motus. potētia aūt ad terminū motus que est diffinitio
ipsius motus est carētia forme cū aptitudine ad eam: ꝛ
hmōi carētia ē ipsa priuatio: ꝛ sic in diffinitiōe mot⁹ inclu
dit priuatio: vt pȝ resoluēti ptē diffinitionis: ꝛ per ꝯñs
in diffinitiōe ipsius fieri qḋ realiter est idē cū illo motu:
nō enim solum illud dicit poni in diffinitiōe qḋ in ea ex-
primit nomie ꝓprio. sed qḋ in ea implicat. ꝛ ponit ī dif
finitiōe alicuius diffinientiū vt dicūt logici. Sed dices.
si in diffinitiōe motus ꝛ fieri ponit priuatio cū mot⁹ sit
idē eēntialiter cū termino ad quē: sequit: ꝙ priuatio po
nat ī diffinitiōe termini ad quē. s. forme ad quā ordinat
fieri: ꝛ hoc est falsum. Potest dici ꝙ mot⁹ ꝓ forma flu-
ente bene est idē aliq̄liter cū termino ad quē vadit fieri
tñ ab eo differt sicut iperfectū a perfecto ꝛ diminutū a
cōpleto. ꝛ ideo nō sequit ꝙ illud idem qḋ ponit in diffi
nitione motus sit etiā in diffinitione termini ad quem.
Aliter pōt dici ꝙ priuatio est ī diffinitione mot⁹ capien
do motū ꝓ fluxu forme: ꝛ isto modo nō est idē essentia
liter cū termio ad quē vt in. 2°. hu⁹ ꝓñdet. Vel possum⁹
dicere breuius ꝙ ipȝ fieri nihil aliud ē nisi trāsmutatio
subiecti p̄uati aliqua for⁹ ad illā formā: ꝛ h̄ diffō hētur
plene ex itentōe Aris. ꝛ ꝯmētatoris. Aliter diceret ali-
quis ad priorē dubitationem ꝙ licet priuatio per se sit
principiū ipsius fieri tanq̄ subiectū dispositiuū: quia tñ
nō est per se principale pricipiū eius: iō nō opȝ ꝙ ponat
ī diffōne ipsi⁹ motus aut fieri. Sed hoc nō ē tutū: qꝛ sbr
po⁹ nō ē pricipale subm mot⁹: ꝛ tñ ponit ī diffōne ei⁹: ꝛ
sic pȝ ad questionē. ¶ Est aūt diligenter ꝯsiderandum
ꝙ ista q̄stio solet moueri sub alia forma sic. vtꝝ ex pri-
uatiōe fiat aliq̄d per se. Et adhuc alio mō. vtꝝ fieri mu
sice per se attribuendū sit inmusice p̄cedenti. Et p̄mus
q̄dē modus perq̄rendi tunc vult habere talē distinctio
nem: ꝙ ly ex. potest dicere circūstantiā cause mālis. vel
pōt dicere circūstantiā ordinis: vt sit sensus ex priuatio
ne aliq̄d fieri. i. post p̄uationē. Et si itelligit p̄mo mō pȝ
q̄d sit respondēdū. sic enim qḋ fit: fit ex priuatiōe per se
tanq̄ ex causa māli dispositiua: nō aūt pricipali. Si aūt
itelligat 2° modo sic potest bene dici ꝙ ex priuatione ꝑ
se fit aliq̄d. i. post eam: naȝ ex eo qḋ est terminus ex quo
ipsius fieri. potest dici aliquid fieri ex priuatiōe tali mo
do. i. post illud. Sed ipsa priuatio est terminus a q̄ ipsi⁹
fieri vt cōcedit cū ab ipsa incipiat ipsiuȝ fieri. quare ꝛc̄.
¶ Si aūt querit fm aliū moduȝ sic pōt dici fm distin-
ctiōeȝ supra positā. s. ꝙ fieri musice attribuit imusice nō
tanq̄ pricipali subiecto: sed tanq̄ dispositiuo. Et sic pȝ
v̇itas istius questionis: q̄ in multis ꝛ diuersis q̄ternis in
uenit multū diminute ꝛ trūcate tradita.

Ad priores rōes. Ad primā dicit ꝙ nō ens
nō ē pricipiū entis ꝑ se sȝ ꝑ acci
dēs bene: ꝛ sic est in ꝓposito. qḋ si intelligit est per acci-
dens oino sic ꝙ nullo mō per se: dico ꝙ hoc est falsum ꝛ
ipossibile: nullum. n. necessariuȝ nāliter ꝛ oino est oino
per accidens: vt euidenter ostensuȝ fuit p̄us. similiter in
q̄ōne de generatiōe forme ꝛ alias resumetur: sȝ si intelli
gitur per accidens fm ꝙ distinguit ꝯ̄ primū ꝛ pricipali
ter: sic est veꝝ. tūc dōȝ q̄ ꝙ nō ens nō est p̄ncipale prici-
piū per se entis: tñ aliq̄ nō ens pōt esse p̄ncipiū dispo-
situū ad aliquod ens p̄esse ad ens diminutū ꝛ iperfectū
sicut est ipsum fieri: sicut nō substātia vel accidēs nō est
p̄ncipale principiū per se substātie: tñ potest esse princi-
piuȝ dispositiuū ad substātiā per se vt oēs cōcedūt: qua
re ꝛc̄. Aliter dicūt quidā ad primā rōneȝ ꝙ lȝ priuatio
nō sit ens positiuū extra aiam. tñ nō sequit ꝙ nullo mo-
do sit ens: qꝛ ens dicit etiam de negationibus ꝛ p̄uatio
nibus ꝛ corruptionibus entiuȝ positiuoꝝ: vt Aristo. di
cit in 4° metaphy. ¶ Ad secūdā pȝ ex dictis. ē eni pri- T.cō.4
uatio pricipiū in genere cāe mālis dispositiue: ꝛ hoc est
esse cām materialeȝ quodāmodo posteriorē: ꝛ nō oino
primā. ¶ Ad tertiā pōt dici ꝙ potētia māe bene ē aliq̄
modo principiū ipsius fieri. sed istud cōprehendit ī mā
seu subiecto: ꝛ simir dimensio que est necessaria ad fie-
ri: ita ꝙ cū dicit subiectū seu mā est pricipiū ipsius fieri ī
telligit per hoc totū cōpositū ex substantia corporali ꝛ
potentia: vnde ꝛ subiectū describit per ens in potentia.
Sed q̄re Aristo. nō distinxit inter subām subiecti ꝛ po
tentiam ꝛ dimensionē sicut inter subām subiecti ꝛ priua
tionē. q̄ratur causa huius in q̄ōne de numero principa-
liū naturaliū. ¶ Ad quartā dōm ꝙ priuatio ē pricipiū
aliquo modo per accidens ꝓut per accidens distiguit
cōtra principaliter ꝛ prio: nō tñ sic ē ꝑ accidēs ꝙ nullo
modo est per se. Et tu dices. accidēs contigit non esse.
veꝝ est accidēs rarissimū ꝛ ideterminatū qḋ nec ē nec
semꝑ nec fm magis: nec vt in plurib⁹: vt dicit Aristo. in
5. metaphy. caplo. de accidēte. Sed accñs necessariuȝ T.c.35
ꝛ determinatū nō ꝯtingit nō esse: ꝛ oē tale dico esse ali-
quo mō fm se: qḋ. s. distinguit ꝯ̄ primū significatū acci-
dens: vt plane. docet Aristo. in. 5. metaphy. T.cō.5

Ad rationem in oppositū cū dicebat ꝙ fie
ri musicum ꝛc̄. dr̄ cōiter ꝙ
hmōi fieri attribuit ꝑ se homini: sȝ ipm ꝑ se accipit du-
plr. Vno mō ꝓprie ꝓut cadit ī ꝓpositionib⁹ demōstra-
tiuis. Alio modo ꝑ se. i. non ꝑ aliō subiectū vt exēplifi-
cat Aristo. in prio posterioꝝ. capitulo de statu in p̄di-
catis. ꝙ albū ꝯuenit homini ꝑ se ꝛ non ꝑ aliō subiectū:
sic aūt dicitur in ꝓposito ꝙ fieri musice attribuit homi
ni non ꝑ aliō subiectū. Aliter pōt dici ꝙ fieri musice non
attribuit imusice tanq̄ subiecto ꝑ se ꝛ principaliter: nec
ꝓprie attribuit homini fm ꝙ homo. sȝ fȝ ꝙ est in potē
tia ad musicā. Et tu dices ergo omnis hō in potētia exi
stens ad musicā fieret musicus: cū vnus hō fieret musi-
cus. Dico ꝙ veꝝ est vel fm actum vel fm aptitudinē:
omnis enim homo existens in potentia ad musicaȝ vel
fit actu musicus: vel ē apt⁹ natus fieri musicus nec opȝ
ꝙ omnis homo existens in potentia ad musicam fiat ac-
tu musicus vno facto musico: sicut quāuis homo sit p̄n-
cipale subiectū risus: non tñ oȝ ꝙ ois hō rideat actu ri
dente vno. Aliter dōȝ ꝛ meli⁹ ꝙ si hō imusic⁹ fiat musi-
cus: hmōi fieri oȝ attribui huic enti in potentia ad hāc
musicā fm ꝙ est hoc ens in potentia ad musicā: singulo
enim causatoꝝ debēt assignari cause singulares vt Ari. T.c.32
docet in 2° huius. vñ cū hoc fieri musicū sit q̄dā singula
ris effectus: debet ei assignari singularis cā subiectiua:
ꝛ sic nullū incōueniēs ꝯsequit. ¶ Ad secundam pōt di-
ci ꝙ lȝ priuatio nō sit pricipiū cognoscēdi habitū cui⁹
est priuatio: tñ bene pōt esse pricipium cognoscendi ali
quē aliū habituȝ: cui⁹ ipsa nō ē priuatio: q̄uia igit priua
tio forme in mā nō sit principiū cognoscēdi ipaȝ formā:
tñ pōt esse pricipiū cognoscēdi ipsum fieri rei naturalis
seu ipsam transmutationem p̄cedentem formam. Nec
est incōueniēs ꝙ priuatio alicuius habit⁹ sit notior ali-
quo mō aliquo alio habitu: vt plane docet ꝯmētator in T.c.27
8° huius. caplo. Mouentiū igit ꝛ coꝝ q̄ mouētur: vbi
ostendit causam. quare Aristo. describit illud qḋ moue
tur per se per illud qḋ mouetur per accidens. Et tu vi-
deas ꝯmentū ibi: ꝛ alibi si vis itelligere recte phiā Ari.

¶ Subiecta quidem est natura scibilis. est s̄m
anologiam: sicut enim ad statuam es: aut ad le-
ctulum lignum aut aliorum aliquod habentiū
formā in materia ꝛ informe se habet priusq̄ȝ ac
cipiat formam: sic ipsa se ad substantiam hȝ ꝛc̄.

Tex. com̄. LXIX. Questio. XXIIII.

Ueritur hic vtrū mā p̄ͣ sit vna nūero ī oīb⁹
generabilib⁹ ꝛ corruptibilibus. ¶ Arguit
primo q̄ nō: q2 vnū numero nō potest esse
sil in diuersis numero: q2 tūc posset eē vnuȝ
numero ꝛ plura numero: ꝛ sic eēt vnū ꝛ nō
vnuȝ: qȯ ē ipossibile: sed ipsa generabilia sunt plura nu
mero: vt manifestum est ad sensum. q̄re ꝛc̄. ¶ Item 2ᵒ si
sic eēt: tūc oīuȝ generabiliū eēt vna forma: cū ī vna mā
nō sit nisi vna forma nūero vel saltē specifica: sed ꝯn̄s
est falsuȝ ꝛ impossibile: q2 tūc oīa nālia generabilia ꝛ cor
ruptibilia essent vnius ꝛ eiusdē speciei: qȯ est ipossibile.
¶ Itē 3ᵒ aut esset vna s̄m essentiā aut s̄m eē. per suffi-
cientē diuisionē: sed non est vna s̄m essentiā: q2 tunc en-
tia non essent diuersa s̄m essentias cum haberēt vnam
cōem essentiam: nec est vna s̄ȝ esse: q2 aliud esse hēt mā
T.c.34 ignis ꝛ aque ꝛ hoīs ꝛ asini. q̄re ꝛc̄. ¶ Item. 4. si sic tūc
quolibet fieret ex quolibet: qȯ est falsuȝ: vt pȝ in p̄io hu
ius: ꝛ pȝ ꝯn̄a: q2 illa sunt adinuicē trāsmutabilia: ꝛ vnū
T.c.57. eorū fit ex altero que ꝯmunicant in vna materia: vt dr̄ ī
2ᵒ de generatione. quare ꝛc̄.

T.cō.6. Oppositum arguit auctē. Aristo. hic ꝛ in p̄ᵒ
T.cō.14. ꝛ in. 2. de generatiōe: ꝛ p ꝯmēta
torē hic: ꝛ in. 12. metaphy. Et arguit rōne: q2 oīs diuersi
T.c.49 tas ꝛ pluralitas est per aliquē actū. Actus est enim qui
distiguit ꝛ separat: vt cōiter accipit ex. 8. metaphy. Sȝ
ipsa p̄ma mā nullaȝ formā habet de se: ergo de se non ē
T.cō.11. distincta in diuersis entibus nālib⁹: ꝛ sic relinquit q̄ sit
vna: q2 q̄cūq̄ȝ diuisionē nō hn̄t vt sic vnum dicuntur. 5.
metaphy. cū igit ipsa nō sit vna spē d̄ se: q2 species ꝛ for
ma idē sunt: ꝛ ipsa s̄m q̄ mā est: nullā de se habet formā
¶ Itē nō est vna genere: q2 cuiuslibȝ generis sūt diuer
se spēs: nec ēt vna s̄m analogiā: q2 semp vnuȝ anologa
torū est pfecti⁹ altero ꝛ p̄us. ꝛ vna p̄ma mā rei nālis nō
est simplr̄ p̄or aut pfectior q̄ alia: relinq̄tur ḡ q̄ sit vna
numero: ꝛ h q̄dē rō est fortis ꝛ demōstratiua.

Ad questionē preītelligēdū ē q̄ mā duplex
ē s̄ȝ modū. s. mā ꝓpinq̄ ꝛ mā
remota. Materia q̄dē ꝓpiqua ē materia disposita de-
termiatis dispositiōib⁹ ꝛ p̄parata vt mā calida ꝛ sicca
est mā ꝓp̄a ignis: similr̄ aūt ꝛ in alijs. Materia remota
est mā oīno p̄ma de qua sup⁹ fuit dictuȝ: qȯ de se nullaȝ
formā hēt ꝓpriā s̄m q̄ mā. neq̄ȝ priuationē ꝓpriaȝ: sed
est in potētia ad oēs formas ꝛ p̄uatiōes. Et de ista q̄dē
prima ꝛ remota mā dixerunt aliq̄ q̄ ipsa de se nec ē vna
nec plures: qȯ ꝓbauerūt ex hoc q̄ ipsa de se nec hȝ q̄ti
tatē idiuisaȝ q̄ est p̄ncipiū vnitatis nūeralis s̄ȝ eos: nec
multas quātitates distinctas a q̄b⁹ est pluralitas nume-
ralis cum ipsa sit ens pure in potētia. Sed istud nō suf-
ficit: q2 vnū ꝛ multa sufficiēter diuidūt ens s̄m Aristo.
T.cō.9. in. 10. metaphy. vn̄ cū mā sit ens opȝ q̄ sit vnū vel mul-
ta: ꝛ cū ipsa de se nō sit multa: q2 nō hȝ de se q̄bus distin
guat in mlta: remanet q̄ sit q̄d vnū: sȝ nō ē vnū spē aut
genere ꝓp̄e cū nō hēat aliquā formā specificā nec gene
ralē. ergo relinquit q̄ sit vna numero. nō eni est q̄d vnū
s̄m anologiam: vt manifestū est cuilibet itelligēti: eo q̄
nō est distincta in p̄us ꝛ posterius s̄m suā nām cuȝ sit pu
re potētia ens. ¶ Et iō dico aliter ꝛ dico q̄ mā ꝓpinq̄
nō est vna numero oīuȝ generabiliū ꝛ corruptibiliū: q2
si sic oīa generabilia eēnt eiusdeȝ speciei: cum in vna mā
numero eodē modo disposita nō sint plures forme sub
stantiales specifice: cōsequēs aūt est maīfeste ipossibile:
q2 entia nālia habēt diuersas opatiōes: ꝛ alia p se ꝓp̄a
accidētia diuersa. ¶ Itē mā ꝓpiqua ē materia iforma
ta dispositiōibus ꝓp̄is alicuius rei naturalis: vt maīfe-
stū ē: sȝ certū est q̄ dispositiōes ꝓprie vni⁹ rei nālis sunt
diuerse a ꝓprijs dispositiōibus alteri⁹: vt dispositiones
ꝓprie ignis sunt calidū ꝛ siccū in sūmo. ꝛ dispositiones
ꝓprie aque sunt frigidū ꝛ humidū: hec aūt sunt ꝯtraria
adinuiceȝ: similr̄ aūt ꝛ in alijs suo mō: semp. n. disposi-
tiones ꝓprie vnius rei naturalis sūt ꝯrie dispositionib⁹
ꝓprijs alteri⁹ rei: sic̄ extremū extremo: vt ꝯtigit ī simpli
cib⁹ corporib⁹ q̄ sunt ꝯria sibiīuicē vel ī vna q̄litate vl ī
duab⁹. Aut sūt ꝯria sibiīuicē sicut extremum medio: vt
dispositiones elemētorū dispositionibus mixtorū: vel si
cut vnū mediuȝ alteri medio: vt dispositiones panis di
spositionibus carnis: vt tangit cōmentator in p̄io celi
ꝛ mūdi. similiter aūt ꝛ in alijs. q̄re ꝛc̄. ¶ Iteȝ 2ᵒ est dōȝ Cō. 20.
q̄ mā p̄ma ꝛ remota bene est vna nūero oīuȝ gn̄abiliuȝ
ꝛ corruptibiliū: qȯ sic ꝓbat: q2 oīum que adiuicē trans-
mutant ē vnū subiectū nūero cū semp trāsmutatio req̄
rat subiectum vnum numero sub vtroq̄ȝ termino trans
mutationis: vt pȝ in isto p̄mo ꝛ. 5. hui⁹. sed ipsa entia na T.c.62.
turalia sūt adinuicē trāsmutabilia: vt pȝ ad sensuȝ. Nā T.cō.8.
ex aīali fit cadauer. ꝛ ex cadauere fit terra: silr̄ aūtē ꝛ in
alijs. Nec est rō quare in duob⁹ entib⁹ nālib⁹ trāsmuta-
bilibus adinuicē imediate sit vnū subiectū nūero plusq̄
in diuersis. q̄re ꝛc̄. Et pōt ostēdi rōe supradicta q̄ mihi
videt esse sufficiens ad istam ꝯclusionē demōstrandaȝ:
cū eni nō sit materia p̄ia de se distīcta ī diuersis materia
lib⁹: opȝ ipsaȝ hēre aliquā vnitatē ī eis. vīr eni q̄cūq̄ȝ di
uisionem nō hn̄t vt sic: vnū dicunt. 5. metaphy. ꝛ cū ipsa T.cō.11.
nō sit de se vna specie ꝓp̄e nec genere nec anologia: re-
liquit q̄ sit vna nūero. q̄re ꝛc̄. Sȝ de mō vnitatis ipsi⁹
ꝯsideranda est diligenter sententia commentatoris in. 12.
metaphy. ex ei⁹ v̄bis eni ꝛ ei⁹ s̄nia ibi colligit: q̄ aliq̄d eē Cō. 14.
vnū nūero pōt itelligi duplr̄. Uno mō aliq̄d est vnum
numero positiue ꝛ ꝓprie: ꝛ est illud qȯ hȝ vnā formā in
diuidualē que est ens actu ꝛ idiuisuȝ in se. sic̄ sor. ꝛ qōli-
bet aliud idiuiduū subē: similr̄ ꝛ ī alijs suo modo. Alio
mō pōt intelligi aliq̄d eē vnū nūero p̄uatiue. s. p priua-
tionē oīuȝ formarū idiuidualiū a q̄bus est multitudo
numeralis: mō materia nō ē q̄d vnū numero: p̄io mō
s. positiue: q2 ipsa ī eēntia sua nō hȝ aliquā formā indiui
dualē ꝓpriā q̄ sit vna actu ꝛ ens in actu ut demōstratū
fuit p̄us: sed bn̄ ē vna nūero p̄uatiue per p̄uationē oīuȝ
formarū: idiuidualiū: a q̄bus est multitudo ꝛ pluralitas
numeralis: nō sic q̄ sit actu p̄uata ꝛ denudata ab oībus
formis sil: sic̄ oculus cecus est simul p̄uat⁹ oī visiōe. H. n. Cōm. 12.
est falsuȝ ꝛ ipossibile vt demōstrat ꝯmētator in. 2. hui⁹. T.cō.6.
ꝛ Aristo. in p̄mo de gn̄atione. sed sic q̄ ipsa ī eēntia sua
s̄m q̄ ē mā p̄ma nō icludit aliquā formā ꝓpriā: ꝛ sic nō
hēt d̄ se mltitudinē. q̄re reliquit q̄ ipa sit vna nūero pri
uatiue. ¶ Et ē notādū circa h̄ q̄ sic̄ ipa dr̄ vna nūero
p̄uatiue mō p̄dicto: sic ipa pt dici cōis ad oīa gn̄abilia ꝛ
corruptibilia ēt p̄uatiue. q2. s. nō hēt ī eēntia sua aliquā
formā idiuidualē ꝛ ꝓpriā q̄ dtermiata sit ad vnū idiui-
duū seu singulare: iō ē cōis p̄uatiue. Et addit ꝯmēta. q̄
dr̄ cōitas māe p̄ͣ a cōitate vl̄aliū p̄cipue generis: forme
n. cōes ī q̄b⁹ iueniūt vl̄ia sūt ī po°. ꝛ iō scire aliq̄d s̄m q̄
vle ē scire ip̄m in po° s̄ȝ q̄ dic̄. Cōicatio igit q̄ itelligit
in formis cōib⁹ hȝ eē extra aīaȝ ī po°. Ista aūt cōicatio
q̄ itelligit ī mā p̄ia ē pura p̄uatio: cū nō itelligat nisi p

ꝓuationē formaꝝ idiuidualiū ab ea. Est igiē itētio Cō
mētatoris in his vbis: ꝙ mā pꝛia nō hʒ cōitatē suā per
aliquā vnā formā cōem ⁊ potētialeʒ: que sit de sua suba
⁊ ꝓpꝛia ei sm ꝙ mā. Sed vniuersale hʒ cōitatem extra
aiaʒ per aliquā vnā formā cōem: potētialē tñ ⁊ imperfe
ctā que est ꝓpꝛia ipsi vlī: ⁊ in his vbis Cōmētator vide-
tur itelligere ꝙ alia est forma vlis extra aiaʒ a for' spe-
ciali: vlis dico ꝑ re de q̄ alias deo fauente dicā. Cōitas
aūt mãe pꝛime ad oīa gñabilia nō est aliud nisi ei⁹ indif-
ferētia ad ipa in q̄tū nō hʒ aliquē actū sibi ꝓpꝛiū qua sic
hoc est spāle distinctū ab alio. Et dicē ibi Cōmētator ꝙ
veꝝ est ꝙ iste est verus intellꝰ mãe pꝛime q̄tū ad ei⁹ vni
tatē: qui nūq̄ est dictus ab Arist. in aliquo loco: sʒ inue-
nitur inui ex ei⁹ vbis: ⁊ h̄ est verū: qꝛ in pꝛimo metaph.
in erroꝛib⁹ dicit ꝙ in fundamēto nãe nihil est distincto:
⁊ in 7° dicit: ꝙ ipa nō est quid: nec q̄le: nec quātū: nec ali

T.cō.8. quid alioꝝ quib⁹ diuisum est ens. q̄re ⁊c̄. ¶ Ulteri⁹ est
intelligēdū ꝙ aliq̄s possʒ dubitare satis rōnabilr. Naʒ
omne qđ hʒ entitatē positiuā extra aiaʒ est vnū entitate
positiua extra aiaʒ h̄ est euidens ex 4° metaphy. sʒ mā

T.c.11. ꝑma hʒ entitatē positiuā extra aiam cū sit aliq̄d realr ⁊
q̄dditatiue distinctū a ꝓuatiōe. vt pʒ in ꝑmo h⁹. q̄re ⁊c̄.

T.c.66. ¶ P̄. sʒ mā pꝛia sit vnū nūo pꝛiuatiue: ex hoc ꝙ in cēn-
tia sua nō hēat aliquā multitudinē formaꝝ idiuidualiū
a quib⁹ est multitudo numeralis: sic ipa posset dici plu-
res nūo pꝛiuatiue: ꝑ tāto: qꝛ ipsa in cēntia sua nō habʒ
aliquā vnā formā a qua sit vnitas nūalis: ⁊ sic eēt vna
nūo pꝛiuatiue: ⁊ plures numero pꝛiuatiue sil'r: qđ videē
irrōnabile: eo qꝛ ista videnē opposita. ¶ P̄. silr possʒ di
ci ꝙ ipsa mā est vna sʒ spēʒ ꝓuatiue: eo ꝙ nō hʒ in cēn-
tia sua aliquā multitudinē formarū specificarū: a quib⁹
est multitudo specifica: hoc aūt nullus dic̄. ¶ Ad ꝑmā
dōm ꝙ mā ꝑma sicut hʒ entitateʒ positiuā: sic hʒ vnitatē
positiuā solū potētialē. vt pʒ ex ꝑcedētib⁹. ⁊ iō concedi-
tur hr̄e vnitatē potētialē solū positiuā: sed nō vnitatem
actualeʒ positiuā de se. ¶ Ad aliud posset aliq̄s euadeē
dicēdo sic: ꝙ non est simile de multitudine mãe ⁊ de vni-

T.c.81. tate ipsius. Nā rō vnitatis sumiē ab idiuisiōe. vt pʒ in. 5.
metaphy. Indiuisio aūt est quedā ꝓuatio. ⁊ iō vnitas est
ꝓpinqua ꝓuationi: sʒ pluralitas nō sic se hʒ. ⁊ iō poterit
dici mā vna ꝓuatiue ⁊ nō plures ꝓuatiue: ꝙ si hoc nō suf
ficit cōcedaē mām esse plures ꝓuatiue sic intelligendo ꝙ
in sua essentia nō icludit aliquā formā a qua sit vna nūe-
ro actu: ⁊ iō sic̄ diciē vna numero: qꝛ non est plura de se:
sic diciē plura nūero: qꝛ nō est vna de se: nec ista sunt op-
posita realiter vnā numero ꝓuatiue ⁊ plura numero pri
uatiue: sicut licet albū ⁊ nigꝝ sint opposita: tamē ꝓuatio
albi ⁊ ꝓuatio nigri nō sunt opposita cuʒ simul sint in me
dio colorato. Pꝛima tñ solutio videē melioꝛ: eo ꝙ ratio
vnius sumiē ab indiuisione. vnde cū mā pꝛima non sit de
se diuisa numeraliter: ipsa pōt dici quodāmodo vna nu-
mero. Sed rō multitudinis ⁊ pluralitatis nō sumiē a ꝓ-
uatione. ⁊ ideo quāuis ipa nō sit vna numero per aliquā
vnā formā: nō sequiē vt sit plures numero. Nec itelligo
ꝙ ipa sit vna numero ⁊ ꝓuatiue solū ⁊ ꝑcise ꝓ tāto: qꝛ de
se non hʒ multas formas idiuiduales: qꝛ silr posset dici
ꝙ indiuiduū ens actu vt soꝛ. esset vnū numero ꝓuatiue:
qꝛ nullum tale hʒ multitudinem formarum a quibus sit
multū numeralr: sʒ ꝓ tanto: qꝛ nec vnā formā indiuidua
lem hʒ qua sit vna numero: nec multas q̄bus sit numero
plura: sʒ potentia se hʒ ad ambo hec. Unde forte ratio
pꝛicipalis radicalis vnitatis materie pꝛie est ipsam esse
ens pure potentia ad qđ ꝯsequiē pꝛedicta. Et ideo Cō-
mentatoꝛ dicit in co: aut qđ est in potentia dicere: est ꝙ
est vnum numero ⁊ cōe pluribus. vt igitur sit ad vnum

dicere: mā ꝑma est dicta vnū nūero: ex eo ꝙ ipsa est ens
i pura potētia: ⁊ ꝑ ablationē formaꝝ idiuidualiū oium
ab ea modo ꝑdicto: non qꝛ actu sil' sit sine oibus formis:
sʒ qꝛ nullā claudit in essentia sua. ¶ Ad aliud dubium
pt dici ꝙ nō est iconueniēs mām ꝑmā esse vnā sm spēm
pꝛiuatiue ꝓpoꝛtiōabilr: sic ipsa dr̄ vna nūero pꝛiuatiue
.s. qꝛ ipsa n̄ hʒ in sua cēntia formas q̄bus specifice distin
guaē: ita ꝙ ꝑ ablationem formaꝝ specificaꝝ dr̄ vna sʒ
spēm ꝓuatiue. silr vna sm genus: sed hoc non opoꝛtuit
Commentatoꝛem expꝛimere: qꝛ pʒ ex dictis eius satis.

Ex dictis pʒ solo pꝛimaꝝ duaꝝ rationum. ¶ Ad tertiā dōʒ ꝙ ipa nō est
vna nūero sm suū esse actuale vt bñ ꝓbabaē: tñ ipsa est
vnū nūero sm suū eē potētiale: nō q̄dē ꝙ ei⁹ potētia sit
simplr vnū subm̄ nūero: sʒ ipsa sm id qđ est ens vnū sm
eē potentiale: ⁊ hoc sufficit. Uel dicaē ꝙ est vna sm cēn
tiam mō ꝑdicto. Et cuʒ dr̄: qꝛ tūc entia nālia non essent
dr̄ia sm suas q̄dditates: dico ꝙ imo: qꝛ dr̄ia sunt illa que
sunt diuersa aliq̄d vnū entia. io. metaph. modo entia nā T.c.1[illegible]
lia sunt diuersa sm formas aliq̄d vnuʒ entia. s. in aliquo
vno ꝯuenientia. s. in mā. Sʒ dices. ad minus entia nālia
non erūt diuersa sm suas q̄dditates ꝑ se ⁊ pꝛimo cuʒ
non inerit eis diuersitas nisi rōne vni⁹ ptis q̄dditatiue: ⁊
hoc ꝯcederet a multis. s. ab illis qui ponunt q̄dditatem
substātie nālis eē compositā ex mā ⁊ forma. Aliq̄ vō di
cerent ꝙ mā pꝛia nullo⁹ est pars q̄dditatis sube siue rei
nālis: sʒ sola forma est tota q̄dditas. vt vr̄ velle Com-
mentatoꝛ in 7° metaphy. sʒ de hoc ad pñs non discutio. Cō. 34
¶ Ad quartam dōm ꝙ oia materialia sūt adinicē trās
mutabilia vel imediate vt illa que sunt sibynuicē ꝓpin-
qua sm formas: vel mediate ⁊ ꝑ plures transmutatiōes
ita ꝙ materia q̄ nūc est sub vna forma. s. asini pt fieri sub
forma terre multis transmutationib⁹ mediantibus: ⁊ h̄
non est iconueniēs: nec ꝯ Aristo. sed ꝙ vnūquodq̄ ime-
diate fiat ex vnoquoq̄ hoc bene est inconueniēs.

¶ Pꝛimum quidem igitur dictum est ⁊c. Textu commenti. LXX. Questio. XXV.

COmmētatoꝛ sup istā pꝛē exponēdo illud Cō. 70
vbū Arist. Et q̄d subm: ꝓbat ꝙ potentia
mãe n̄ est suba ei⁹. ⁊ iō circa h̄ pt q̄ri vtꝝ
po° mãe sit idē cēntialr cū ipsa suba mãe.
¶ Arguiē pꝛio ꝙ sic: qꝛ illud ꝑ qđ subaē
aliq̄d ē ei⁹ cēntia. nihil. n. subaē ꝑ suū acci
dēs. vt māifestū ē. Sʒ mā subaē ꝑ posse. vt scribit Com
mentatoꝛ in tractatu de suba oꝛbis. ¶ Itē 2° sicut se hʒ
ꝑmū agēs ad esse actu: sic se hʒ ꝑmū patiēs ad eē in po
tētia. ꝑ conuenientē silitudinem. Sʒ ꝑmū agens est ens
actu ꝑ suam cēntiā ita. s. ꝙ esse actu nō est additū sube
sue vt oēs ꝯcedūt: q̄re silr pꝛimum patiēs est ens in po°
ꝑ suam essentiā sic ꝙ potētia non est aliq̄d additū ei⁹ es-
sentie. ¶ Itē 3° in q̄libʒ gñe est act⁹ ⁊ po°. vt vult Arist.
in. 9. metaph. ⁊ Cōmentatoꝛ in ꝓhemio de aia: sed suba T.c.7.
est vnū gen⁹. g̃ in gñe sube est aliqua potētia: illa aūt nō Com. 6
est ꝯpositū nec forma. vt māifestū est. g̃ relinq̄ē ꝙ sit mā.
vt māifestū ē: ⁊ sic mā est subalr potētia. ¶ Itē 4° sic se
hʒ eē ad posse ita cēntia ad potētiā: sʒ in eternis nō dif-
ferūt esse ⁊ posse sm Aristo. in 3° hui⁹. g̃ in eternis n̄ dif T.c.3[illegible]
ferūt cēntia ⁊ potētia: cū igr̄ pꝛia mā sit eterna. vt demō
stratū est in pꝛio hui⁹. sequiē ꝙ ipsa sit idem cū sua potē T.c.8[illegible]
tia. ¶ Itē 5° si po° mãe essent accn̄s supadditū essentie
materie: seq̄reē ꝙ esset ꝓcessus in infinitum in accn̄tibus
materie simul existentibus: qđ vr̄ impossibile ex 3° hui⁹.
vbi dr̄ ꝙ non est dare infinitū actu simul: nec in multitu- T.c.4[illegible]
dine: nec in magnitudine. Et probatur consequentia:

q2 subm est in po° ad accñtia sua vt manifestum est. ali-
ter.n.esset impole eo habere. Si igit potentia materie ē
accñs mãe ipsa vtiqȝ materia videbit eē in potentia ad
ipsam potentiã: ⁊ sic sequeret de illa po° per quã mã est
in potentia ad suam potētiaȝ. vtꝝ sit idē essentialr cum
ipsa suba mãe: aut nõ. si sic pari rõne erat stãdũ in primo
po°. si nõ tũc mã est in potētia ad illã potētiã. ⁊ silr que-
ret de illa tertia potētia: ⁊ sic aut ibit questio in ifinituȝ:
aut oȝ in ṗncipio ꝯcedere ꝙ potētia mãe ad formaȝ sit
idē essentialr cũ ipsa prima mã. ℭ Itē 6° si potētia mãe
eēt accñs mãe: tũc ipsa potētia eēt actus: qd vr̃ impole:
q2 actus ⁊ potētia sũt opposita ⁊ vnũ coꝝ nõ est alteꝝ.
Et pȝ ꝯñtia: q2 omne accidēs est forma ⁊ omnis forma
est actus. ℭ Item 7° si potētia mãe est accidēs: tũc for-
ma non vniret imediate materie prime ꝙ videt̃ iconue
niens: q2 forma subalis est prima pfectio ipsius mãe vt
oēs ꝯcedũt: ⁊ pȝ ꝯñtia: q2 forma nõ vnit materie nisi me
diãte potētia ipsius mãe. ℭ Itē 8° si potētia mãe eēt ac
T.c.6.4 cidens mãe: tũc ex materia ⁊ forma non fieret vnuȝ nisi
T.c.7. sm accñs: qd est impole. vt vult Aristo. in. 8° metaphy.
⁊ 2° de aia: ⁊ ꝯña pbat̃: q2 ex mã ⁊ forma non fit vnum:
nisi q2 mã est ens in potentia ⁊ forma est actus. Si ergo
esse in potētia accideret materie: tũc ex ipsa forma ⁊ ma
teria fieret vnum sm accidens: quod est inconueniens.

T.c.70. **Oppositũ** arguit auctē Commētatoris in isto pte vbi dicit apte ꝙ potētia non est
idem cũ suba mãe: ⁊ idē dicit i tractatu de suba orbis ꝙ
posse quo subat hic subm differt a nã subti: ⁊ hoc pbat
hic ⁊ silr ibidē vt videbit. Et arguit rõne: q2 sicut se hñt
po° aie ad aiaȝ: sic potētie materie ad materiã p conue
nientem silitudineȝ. Sed po° aie non sunt ipsa suba aie:
cũ suba aie nõ sit nisi vna in vno aiato: ⁊ potētie sũt plu
res vt visus ⁊ auditus sm cõmunē doctrinaȝ. quare ⁊c.

Ad istã qõnem dimissis aliis opinionibus dico ad pñs p distinctioneȝ
ꝙ p potētiã nos possumus itelligere duo. Uno° subie-
ctũ potēs. Alio° formale ṗncipiũ. s. respectũ seu habitu
dinem ad formã gñandam vel ad agens. ℭ Tũc dico
ad qõnem ꝙ potētia si sumat̃ p subiecto po°. sic est ideȝ
essentialr cũ mã: q2 illud qd est pfectibile ⁊ iformabile p
formã subalem est ipsa eētia materie prime iformabi-
le. Dico primo principalr hoc est euidens: sȝ subiectũ po
tēs est hmõi: vt ē notũ est. q̃re ⁊c. ℭ 2° dico ꝙ si sumat̃
potētia p formali principio quo mã dr̃ potēs: sic nõ est
idem subalr vel eētialr cũ suba mãe. Et hoc pbat̃ mul
tiplr. Et primo sic: illa nõ sũt penit° vnũ ⁊ idē essentialr:
quoꝝ vnũ multiplicat̃ altero manente vno: hoc est eui
dens: sȝ mã exñte vna numero po° sunt plures: vt potē
tia ad formã ignis est alia a potētia ad formã aque: silr
T.c.10. dũt ⁊ in aliis. Et hec rõ sumpta est ex verbis Aristo. ex
Com.2. 3° huius. vbi dicit ꝙ posse sanari ⁊ posse ifirmari nõ sũt
idē: lȝ subm̃ potens sit idē: ⁊ Cõmētator in. 12. metaph.
dicit ꝙ numerus habilitatũ. i. potentiaꝝ materie est sm
numeꝝ speꝝ gñabilium. Et ꝯfirmat̃ ista rõ: q2 si poten-
tia mãe qua formalr denoiat̃ potens est idē cũ mã essen
tialr: qua rõne vna potētia ⁊ alia erit sic idē cũ mã: ⁊ sic
oēs po° quas hȝ materia ad formas erũt idē essentialr
⁊ subalr cũ ipsa mã: mõ quecũqȝ vni ⁊ eidē numero eēn
tialr ⁊ indiuisibilr sunt eadē: iter se sunt eadeȝ. ergo oēs
po° mãe ad formas sunt idē essentialr ⁊ vnum: qd ē im-
pole p se. Nã po° distinguunt̃ p distinctioneȝ actum sal
tem imediatoꝝ. ℭ Itē si po° quã hȝ materia exñs sub
forma aque ad formam aeris esset vnum ⁊ idem cuȝ po
tentia quã hȝ ad formã ignis: tũc omne qd vnam illarũ
potētiaꝝ reduceret ad actum: reduceret ⁊ aliam: hoc
nõ vr̃ bene ꝯueniens: ⁊ sic omne qd gñaret aerem ex aq̃:
gñaret ēt ⁊ ignem: qd est impole ⁊ ꝯ sensum. ℭ Itē rõ-
nes Cõmentatoris sunt ad ppositũ efficaces. Nã si po°
mãe esset oĩno essentialr eadē cũ suba mãe: tũc aduenie
te forma corrumpet̃ vel auferret̃ suba mãe: qd est mani
festum impole. Et pȝ ꝯña: q2 forma pñte: corrumpit̃ po
tētia quã habuit ad formã illã vt manifestũ est. qd. n. est
actu nõ est sicut cuȝ erat potentia. vt dr̃ in. 9. metaph. ⁊ T.c.11.
vlr dicit ipse si po° mãe esset suba eius: tũc suba eius cor
rumpet̃ apud gñationem. Sȝ mlꝶ est cum po° materie
ad formã sint infinite durationis a pte ante. vt dicit Cõ
mentator in pmo celi ⁊ mũdi: quo ipsa pōt corrumpi: cũ T.c.115.
Aristo. demonstret in pmo celi ⁊ mũdi multiplr ꝙ nullũ
ens igenitũ. s. eternũ a pte ante pōt corrũpi: sicut nec aliq̃
quod fcm̃ pōt manere icorruptibile: ⁊ forte doȝ ꝙ nullũ
ppetuum a pte ante pōt corrũpi sic ꝙ in posteruȝ nullũ
ei° sile gñatur: ⁊ sic itelligit Aristo. ꝯ illos qui posuerũt
mũdũ igenitũ: ⁊ postea oĩno corrũpi sic ꝙ in futuro nul
lus regñabit mundus: sed potētia materie ad formã q̃
fuit eterna ex parte añ: q̃uis corrũpat̃ ⁊ nunq̃ gñiet ea-
deȝ nũero: tñ redibit potētia eadē spē. vt cum for. fuerit
corruptus: mã ei° iteꝝ erit in potētia ad formã hois si-
cut fuit pus. Ul' dico ꝙ potētia q̃tum ad id qd est posi-
tiuũ nõ corrũpit: sȝ solũ q̃tum ad priuationē forme que
ꝑexistebat in mã: ⁊ hꝰ additũ nõ ꝑermittas. ℭ Itē si po
tētia mãe eēt suba mãe: tũc mã eēt in ṗdicamēto ad ali-
qd non in ṗdicamento sube: qd est impole. pȝ. n. sube est
suba. Et pȝ ꝯña: q2 po° p respectu est in ṗdicamento ad
aliqd: ⁊ hoc ēt ipse dicit in tractatu de suba orbis ꝙ pos
se dr̃ respectu forme: ⁊ ipsa materia est vnũ entiũ exñtiũ
p se. i. absolutũ eētialr a respcũ. Sed ꝯ istã positionem
dubitat̃ multiplr. Primo dubitat̃ circa illã distinctionē
qua dr̃ ꝙ hoc nomē po° pōt sumi vel p subiecto vel p re
spectu: hoc vr̃ iconueniēs: q2 nomē abstractuȝ nõ sumit̃
p subiecto: in hoc. n. differt terminus accñtalis ꝯcretus
ab abstracto siue a pricipali: q2 termin° accñtal' ꝯcretus
ṗt accipi p subiecto vel p forma: abstract° aũt non: cum
igit̃ po° sit nomē abstractũ nõ ṗt teneri p subiecto: q̃uis
hoc nomē potēs possit accipi p vtroqȝ. Un̄ huic argu-
mēto initentes qdã dixerũt ꝙ illa distinctio ꝓuenerit ex
ignorãtia inter abstractũ ⁊ denoiatiuũ. ℭ Item dubiũ
est ꝯ primã rõnē Cõmētatoris: q2 supponit ꝙ ad priua
tionē forme corrũpit̃ po°: hoc aũt vr̃ difficile: q2 cũ for
ma subalis educit̃ d po° materie a gñante: quero an ma
teria sit potēs recipe formã: aut nõ: si sic. igit̃ hȝ potētiã:
recipiēdi formã. nihil. n. ē potēs recipe formã sine potē
tia: sicut nihil est albũ sine albedine: si aũt nõ sit potēs re
cipe formã. ergo recipit qd nõ ṗt recipe: qd est impole. ergo in
illo istãti materia hȝ po°m ad foiaȝ: ⁊ sic po° ñ corrũpit̃
vt vr̃. Etiã ꝯfirmat̃: q2 po° actiue corrñdet potētia pas T.c.17.
siua. 5. metaphy. sȝ i istãti cũ gñans gñat ⁊ extrahit for
mã ad actũ: ipm gñans hȝ potētiã actiuã respectũ mate
rie. ergo ei corrñdet potētia passiua: ⁊ nõ nisi i mã vt certũ
ē. ergo in istãti illo mã hȝ potentiã receptiuã forme: ⁊ tñ in
illo istãti forma est pñs materie. ergo apud pñtiã forme nõ
corrũpit̃ potētia mãe: ⁊ sic rõ Cõmentatoris vr̃ falsum
supponere. Itē dubitat̃ rõnabilr circa scdõȝ rõnem ei°.
Nã nulla relo fundat̃ imediate in suba. vt capit̃ ab Ari T.c.20
sto. 5. metaph. cap°. d ad aliqd. Si igit̃ potētia materie
fũdat̃ imediate i suba mãe vt ꝯcedit̃. est. n. accñs imedia
te ꝯñs eētiã mãe intm̃ ꝙ p eam circũscribit̃ eētia ma-
terie. ergo nõ ē ad aliqd: cuius oppo°m supponit rõ Cõmen
tatoris scda. ℭ Aliud dubiũ est antiquũ: ꝙ si potentia
materie est accñs ei°: aut est accñs ens reale: aut accñs
ens rationis: non est dõm ꝙ sit ens soluȝ rationis: q2 sic

materia nõ esset potens nisi per operationẽ nostri itelle
ctus:qd̓ est absurdũ. ¶ Si vo diceret q ipa esset accñs
ens reale hoc videt iconueniẽs:qꝛ respectus vel relatio
non põt esse realis ꝛ ens extra aiam cuiꝰ terminꝰ non est
ens extra aiam.hec est mãifesta:qꝛ relatiua simul sunt ꝛ
nõ sunt:nũc aũt terminus istius respectus.s.potẽtie mãe
ad formã generãdã non est ens extra animaꝫ:terminus
aũt hmõi relonis est ipsa forma generãda q̃ nõdũ ẽ ens
extra aiam:vt manifestũ est.q̃re ꝛc̃. ¶ Itẽ qdã dubitãt
multũ subtilr:qꝛ si potẽtia materie esset accñs reale pre
ter aiam.tunc simul erũt accñtia realia ifinita : qd̓ videt
T.c.41. impole.vt pꝫ ex 3ᵒ physicoꝝ:qꝛ nõ est ifinitũ in actu:nec
fm multitudinẽ:nec fm magnitudineꝫ.vt accipit ex illo
loco. Et pbat ꝯñtia fm itentionẽ. Arist.generatio enim
ꝑcedit in ifinitũ in futuris.vt pꝫ in.2.de generatiõe.ꝛ iõ
T.c.59 opꝫ q in ifinitũ generent forme ifinite:modo mã ipa ha
bet nũc accidẽtaliter potẽtias remotas saltẽ ad oẽs for
mas illas quas recipiet in futurũ:qꝛ si nunc nõ haberet
aliquã potentiã ad formã quã reciperet in millesimo an
no:tunc esset impole recipere eaꝫ ꝛ sic reciperet impossi
bile recipi:qd̓ est impossibile:opꝫ igit q mã que nunc est
habeat potentiã ad qualibet formã quã reciperet i futu
ro:ꝛ sic cũ ipse forme erũt infinite:sequit q mã que nunc
est habet potẽtias ifinitas simul. Si igit potentia mate
rie est ens actu reale:sequit q ifinita accidentia realia si
mul erunt actu in mã:ꝛ augẽt difficultatẽ:qꝛ cũ quelibꝫ
portio materie erit sub formis ifinitis numero : ꝛ multe
sunt portiões mãe adiuicẽ distincte:sequit q simul erũt
plura infinita simplr:dico ifinita simplr. Nam alias for
mas recipiet in futuro hec portio mãe q̃ illa:ꝛ sic erunt
valde multotiẽs infinita:qd̓ vr̃ oino absurdũ ꝛ impole.
¶ Ad pᵐ dubiũ:dico q vox nulli rei repugnat nec mo
dus significãdi:imo vox quelibet q̃tum est de se est idif
ferẽs ad quodlibet significatũ:ꝛ ad quẽcũqꝫ modum si
gnificãdi:q aũt vox aliqua significet talẽ rem vel taleꝫ
sub tali modo significãdi vel tali:hoc hꝫ ab impositione
humana ꝛ vsu.vñ si nos iuenimus multos hoies vti ali
qua voce ad aliquaꝫ rem significãdam:ꝛ spãliter viros
autẽticos ꝛ solẽnes debemus ei ꝯcedere illam vocẽ ta
lem rem significare:cũ igit iueniamus Aristo.ꝛ ꝯmenta
torem vti hoc noie potẽtia ꝑ subiecto potẽte:ꝛ aliqñ ẽt
sumit ꝑ respectu vt oẽs ꝯcedunt:nullum reputo incon
ueniens distinguere modo ꝑdicto. Cũ ergo dr̃ q nomẽ
abstractũ nõ sumit ꝑ subiecto sine dubio veꝝ est q no
mẽ abstractũ ratione q̃ abstractũ est non sumit ꝑ subie
cto saltẽ eo modo quo ꝯcretũ:sꝫ aliqua vox significans
aliquã formã in abstracto p̃t esse imposita ad significan
dum ipsum subm̃ fm aliã rationẽ ꝛ equiuoce ꝛ ꝑcise:qꝛ
nulli voci repugnat quãcũqꝫ rem significare. Qꝫ autem
Arist.ꝛ Commẽtator accipiãt hoc nomẽ potẽtia ꝑ sub
iecto potẽte:hoc pꝫ in diuersis verbis Arist.ꝛ Cõmẽta
T.c.2. toris. Dicit.n. Arist.in 2ᵒ de anima.q mã est potẽtia : q
nõ est veꝝ ꝓprie:nisi qꝛ est subiectũ potẽs. Similiter di
cit 7ᵒ metaphy.q materia nec est qd:nec quale:nec quã
T.c.õ.8. tum.q̃re ꝛc̃.sed potentia oia ista. Silr Comentator in
suo tractatu de substãtia orbis dicit mãm esse potentiaꝫ
recipientẽ numeꝝ fm numerũ formaꝝ:ꝛ in multis aliis
locis iuenire poterit diligẽs cõsiderator:de noie tamen
nõ est multũ curanduꝫ dũmodo sciat veritas rei:est aũt
sincera veritas q ipsa mã ꝑma ẽ subiectũ potẽs:qd̓ vtꝝ
vocet potẽtia:nõ facio magnã curã. ¶ Ad aliud dubi
uꝫ dicut aliqui q potẽtia mãe que est eius accñs p̃t acci
pi dupl̃r. Uno modo q̃tuꝫ ad ꝑuationẽ forme ad quaꝫ
est potẽtia:ꝛ sic sine dubio corrũpit potẽtia mãe ad pre
sentiã forme:sic itellexit Cõmentator. Alioꝰ põt acci

pi poᵃ mãe q̃tum ad aptitudinem mãe ad recipiendum
formaꝫ ipsam:ꝛ sic poᵃ mãe nõ corrũpit aduenieẽte ipsa
forma.vt oñdunt rões adducte. ¶ Sꝫ hoc nõ placet
aliis. Primo qꝛ fꝫ hoc rõ Cõmẽtatoris nõ oñdit nisi q
ꝑuatio est aliud a mã.naꝫ poᵃ mãe q̃tum ad ꝑuatiõem
nõ est aliud q̃ ꝑuatio. ¶ Itẽ opposita nõ pñt siml̃ esse:
modo actus ꝛ potẽtia sũt opposita saltem relatiue acci
piẽdo potẽtiã ꝑ respectu.ergo simul mã nõ habebit po
tẽtiã ad formã ꝛ actu formã:cũ actus ꝛ potẽtiã sint op
Com.2 posita relatiue:vt scribit Cõmẽ.in.9.metaphy. Et ideo
alij aliter dicũt q adueniẽte vel pñte forma fm actum
deficit potẽtia ꝑcedẽs nõ solum quo ad ꝑuationẽ:sꝫ ẽt
q̃tum ad respectum ꝑcedẽtem formam:ita q mã nõ est
amplius i tali potẽtia sicut erat. Et cũ dicebat q in illo
istãti gñatiõis forme:aut mã est in potẽtia aut nõ: dico
q ipsa nõ est ꝓprie in potẽtia ꝑcedẽte actum:sꝫ est in po
tẽtia actui ꝯiũcta:que nõ est proprie potẽtia realiter dif
ferẽs a subiecto potẽte:sꝫ est quedam nõ impossibilitas
habẽdi actũ sicut dicimus q sor.sedẽs põt sedere.i.non
est impossibilis sedere:potẽtia.n.multiplr dr̃.vt pꝫ in 2ᵒ
perier. Et cũ dicebat vlteriꝰ q poᵃ actiua reqrit potẽtiã
passiuã p̃t dici q veꝝ est potẽtiã passiuã q̃ est subm po
tẽs ꝛ receptiuum:sꝫ nõ semper requirit potẽtiaꝫ que est
accñs sube potẽtis. Alij dicũt q in istãti eductiõis forme
subalis ipꝫ gñans nõ est ampliꝰ in potẽtia agẽs:qꝛ nihil
mouet:ꝛ omne agẽs ꝓprie est mouẽs:sed hoc est diffici
le:qꝛ in istãti gñatiõis ipm gñans hꝫ aliquam causalita
tem supra ipsam formã ꝛ nõ aliam nisi agẽtis. Etiã Ari
sto.vocat agẽs nõ solũ mouẽs motu ꝓprie dicto:sed vlr
omne trãsmutãs qualitercũqꝫ trãsmutat.vt pꝫ in 2ᵒ hꝰ. T.c.29
Item p̃t dici q ipsi potẽtie actiue agẽtis correspõdet hñ
potẽtia passiua mãe:accipiẽdo potẽtiam ꝑ nãli q̃litate
materie que disposita est ad recipiẽdum formã ꝛ illa nõ
corrumpit:sed non oꝫ q ei corrñdeat ille effectus ꝑua
tus q̃ prius erat in mã. ¶ Ad aliã dubitationẽ dr̃ com
muniter q illa potẽtia mãe que est respectꝰ ad formam
non fũdat immediate in ipsa substãtia materie ꝑme:sed
mediãte aliqua qualitate nãli que est de scda specie qua
litatis:ꝛ est naturalis potẽtia passiua que corrñdet na
turali potẽtie actiue agẽtis. Et cũ dr̃ q potẽtia ad for
mã est imediate ꝯña essentiam materie:p̃t dici q verum
est imediate.i.non mediãte aliquo alio subiecto ꝑncipa
liori ꝛ ꝑori via gñatiõis:sed non immediate per ꝑuatio
nem medij dispositiui:imo dimẽsiões iherẽt imediatius
ipsi prime mãe dicẽte ꝯmẽtatore:in de suba orbis q pri
mũ reꝝ iexñtium huic subiecto sunt tres dimẽsiones q̃
dñr corpus:pro tãto tñ mã dr̃ notificari per ipsam po
tẽtiã:qꝛ per istũ respectũ materia mãifestius comparat
ad formam:ꝛ ad trãsmutationẽ substãtialẽ a qua ꝑnci
palr sumit itellectus ꝑme materie.vt pꝫ in ꝑmo huius. T.c.69
¶ Ad aliud dubiũ dixerũt aliqi:q potẽtia mãe que est
respectus ad formã nõ est aliqd̓ accñs reale ꝑter opera
tionem itellectus:sed solũ hꝫ esse positiuũ fm itellectũ.
Dicũt tamẽ q materia est potẽs recipere formã dato q
itellectus non itelligeret:ꝛ exemplificãt q ꝑuatio ñ est
aliqd̓ ens positiuũ preter itellectũ:ꝛ tñ oculus esset cecꝰ
remota actione itellectꝰ. ¶ Sed mihi videtur q i istis
dictis est ꝯ̃dictio implicita:qꝛ ꝯstat q preter oẽm actuꝫ
itellectus humani materia esset potẽs recipere formaꝫ:
ꝛ hoc ꝯcedũt isti:ꝛ certum est q ipsa non est potẽs for
malr nisi per potẽtiã:aut ipsa potẽtia ꝑter actum itelle
ctus est aliqd:aut nihil:si est aliquid.ergo ens:ꝛ ꝯstat q
non est solũ ens negatiuũ:qꝛ mãm esse potẽtem non est
solum ipsam esse priuatam:ꝛ sic potẽtia preter actũ in
tellectus est ens positiuum:cuius oppositum isti dicunt.

Si vō dicat q potētia preter actū intellectus sit nihil. tunc mā est formalr potēs p nihil: potēs dico realr ⁊ extra aiam: qō est absurduz. ℭ P̄. si potentia māe est ens solū sm itellectum: aut est ens solū p intellectum practicum aut speculatiuū. hec diuisio est sufficiēs: nō p intellectum practicū: qꝛ tūc itellectus practicus induceret potētiā in ipsa mā. Uel ipsa potētia māe esset aliqō de humanis actiōib⁹ que sūt absurda: ⁊ vt sit ad vnū dicere: practicus vl' est factiuus ⁊ ille pncipiū est artificialiū necessarioꝝ humane vite. sicut dom⁹ ⁊ vestimēta ⁊ hmōi: de quoꝝ nūero nō est po⁹ māe. Uel ē actiu⁹ ⁊ ille ē act⁹ agibiliū hūanoꝝ. s. vtutū moraliū ⁊ opationuz eaꝝ: de quaꝝ numero nō est potentia māe. Uel esset aliqua de humanis delectatiōibus: que sūt absurda. ℭ Si aūt dicerec q sm itellcm speculatiuū: tunc solū esset ens subiectiue in intellectu speculatiuo: ⁊ sic non esset pncipium trāsmutatiōis realis: aut trāsmutatio realis materie ad formā nō esset nisi itellectus humanus itelligeret: qō est absurdū. nā oi hoie dormiēte adhuc ignis combureret: ⁊ pz ꝯñtia: qꝛ nunꝙ materia trāsmutaret ad formaz nisi esset potēs recipe eam. Si aūt potētia esset solum ens apud itellectum. tūc nō esset potēs recipere formaz nisi itellectu itelligēte. q̄re ⁊c. Nec est silr de cecitate ad oculum ⁊ de potētia materie ad mām. Naz cecitas non est aliqd positiuū de se: sz negatio visus. ⁊ ideo esse positiuū solū hz apud itellectū: sz potētia māe est quid positiuuz quo formalr mā est potēs preter oēm actum itellectus humani. ℭ P̄. ens rōnis solū nō est pncipiū trāsmutatiōis per se nālis: qꝛ nec est pncipiū actiuū p se hui⁹ trāsmutatiōis: nec dispositio actiui nālis: qꝛ tūc esset in actiuo ipso nāli: nec est pncipium māle vt manifestū est: nec pncipiū dispositiuū passiui: ⁊ sic nullo⁹ ens rōnis est pncipium necessariū nālis trāsmutatiōis: ⁊ sic aut oz dicere q potētia māe nō est pncipiū trāsmutatiōis naturalis necessariū: ⁊ sic mā posset trāsmutari naturali transmutatiōe ad formā sine potētia ad eam q nullus diceret: aut est dicēdum q ipsa potētia materie ad formam nō solum est ens rōnis: ⁊ hoc puto verum. ℭ Ad aliud qō arguit q respectus realis exigit terminū entē ⁊ realem preter aiam: pōt ꝯcedi. modo forma gñanda in mā lz nō sit actu ens in mā: ipsa tñ est in potētia actiua agētis: ⁊ sic ipsa est terminus illius respectus qui dr potentia materie. Nō. n. est dubium: quin potētia passiua referat ad actiuam ⁊ ecōuerso: ⁊ ab ista potētia actiua illius agētis ipsa potētia māe hz realitatē suā vt a termino: ⁊ hoc ignorasse visi sunt illi qui potētiā māe dixerūt nō esse ens reale: sz solū ens rōnis. Et tu queres an materia referat ad formā gñandā alia relatiōe q̄ relatione qua refert ad agēs. Et dicerē q nō: qō pbatur: qꝛ si mā refert ad formam gñandā p aliam potētiā quaz hz ad gñans: aut est p potētiā actiuā: aut passiuā: nō p potentiam actiuā: qꝛ certū est q mā pma nō hz potentiam actiuam respectu forme gñande. vt iam oēs cōcedunt. Si vō referat ad formam gñandā relatione que est potentia passiua. hoc nō est nisi relatio ad agēs: qꝛ potētia passiua est pncipiū trāsmutādi ab altero aut inq̄tum al-

T.c.17. teꝝ. 5. metaphy. Dicerē ḡ saluo meliori iudicio q mām hr̄e potētiam ad recipiēdū formaz nō est aliud realiter nisi ipsam hr̄e potētiā. vt trāsmutet ab agēte: ⁊ sic hmōi respectus bene est relatio realis: cum ipz agēs sit qd reale preter aiam. Et sic pōt pbabiliter dici ad istā antiquā dubitationē: si tñ alias melius viderem non recusarem. ℭ Ad aliud dubiū dicūt aliqui q accidētia realia eē simul ⁊ actu ifinita nō est icōueniēs in accidēt aliter ordinatis: ⁊ que possunt eē in eadē loco ⁊ in eodē subiecto: sic autē est de illis potētijs: quas hz materia ad formas in futuꝝ gñandas: sunt. n. p acc̄ns intente ⁊ per accidēs ordinate. ℭ Sz tunc est dubiū cuz potētia materie ad formam sit eius relatio ad agēs. tunc simul essent infinite po^e adinuicem actiue. Et ad hoc pōt dici q nō est inconueniēs ifinitos esse respectus virtutis actiue ad materiaz receptiuā: ⁊ sic potētia materie que est q̄titas naturalis absoluta est vna: relata tñ ifinitis respectibus: silr ⁊ virtus actiua primum alterātis est ⁊ aliqualr vna: sz hz respectus ifinitos ad ipsam mām: illi tñ respectus ⁊ virtus actiua sub illis respectibus existēs non est actu gñans aliquam formā nisi sit determinat⁹ respectus ad illā mām ⁊ locum gñationis. ⁊ ideo nō erūt simul infinita sm actum: sz q adiungebat in dubitatiōe q nō soluz erunt infinita hmōi accidētia realia: sed plures ⁊ multotiēs ifinita: eo q quelibet portio māe hz hmōi potentias ifinitas difficile est. Et aliquis posset dicere q quāuis quelibz portio māe sit in potentia ad formas infinitas sm numeꝝ: nō tñ sunt plures po^e infinite simplr: qꝛ ex oibus illis numeris potētiaꝝ fit vnus numerus simplr ifinitus. Sz sine dubio hoc nō sufficit: qꝛ cuz hec demōstrata portio māe fiet in posteꝝ sub formis infinitis sm materiā: oz q nūc habeat potētiā aliquā ad vnamquāq3 illaꝝ. aliter. n. nō eēt potēs recipere eas: ⁊ sic eēt impole recipe. ⁊ p ꝯñs nō reciperet: ⁊ cū ponat in posteruz recipe: sequit q recipiat ⁊ q nunꝙ recipet: quod est impole: oz igit q nūc habeat potētiā ad vnāquāq3 illarū formaꝝ quas in futuro recipet: ⁊ cū ille erūt infinite simplr sequit q habeat potētiā ad ifinitas formas: ⁊ cū ad vnāquāq3 hēat potētiā vnā distinctā a potentia que ē ad aliā: sequit q hec portio materie demrata sil' hēat potētias ifinitas simplr: ⁊ silr si nūer⁹ aggregat⁹ ex nūero potētiaꝝ hmōi māe: ⁊ nūero potētiaꝝ alteri⁹ māe: nō est nisi infinitus: sequtur q pars est eq̄lis toti: qō est impole oino: qꝛ dignitas ē: q oē totū est mai⁹ sua pte. ḡ relinquit q numer⁹ toti⁹ aggregat⁹ ex numeris potētiaꝝ duaꝝ portionū māe sit maior q̄ numerus potētiarum vnius portiōis māe: hoc aūt iteꝝ est iconueniēs: qꝛ ifinito simplr nihil est mai⁹: ⁊ iā pbatū est q numerus potētiaꝝ vni⁹ portiōis māe est simplr ifinitus. ℭ Ad huius difficultatis euasionē accipio q sm itentionē Aristo. in qualibz portiōe māe demōstrata succedūt in posterum forme ifinite numero diuerse: qō sic pz. constat. n. q hec portio māe nō potest subsistere sine oi forma: ⁊ constat ēt q quecūq3 forma sit in ista materia: ipsa nō pōt perpetuo existere in ea sm Arist. qꝛ vt sic corruptibile perpetuaret qō est impossibile: vt demōstratum est in pmo T.c.115.
celi ⁊ mūdi. Hec igit portio materie demōstrata existēs sub hac forma: aut aliqñ priuabitur ista forma aut nūquam. Si puabit ista forma aut acquiret aliam aut nō. Si nō: est ꝯtra pmā suppositionē. Si acquiret aliā: tūc aut semp stabit sub illa: ⁊ hoc est ꝯtra scḋam suppositionem: aut non semp: ⁊ tunc sicut prius: ista corrupta aut nullam aliam accipiet: ⁊ hoc est ꝯtra primā suppositionē: aut recipiet aliā: ⁊ sic erit q̄stio de illa: ⁊ sic in ifinitū: necesse est succedere sibiinuicē in hac demonstrata portione materie formas infinitas: ita q numerus successiuus formaꝝ idiuidualiū sibiinuicez succedētium in hac portiōe materie est ifinitus simplr ex parte post: similiter aūt dicet de alia portiōe materie: ⁊ eadem rōe: ⁊ sic habet q duo numeri ifiniti successiui erūt in materia: ⁊ constat q totus numerus aggregatus ex istis duob⁹ numeris est maior quodlibet illorum: siquidem omne totū est maius sua parte: ifinito igitur numero successiuo formarum nihil prohibet fore numerum infinitum ma-

forem:nec aliqd etiā ꝓhibet ꝙ plures forme ꝯstituāt nu
meros infinitos formarū numeralium successiuos. Si
igit cuilibet forme fiende correspondet in ṗma materia
aliquis vnus respect⁹ qui est potētia ad eā: ⁊ alteri⁹ for-
me generande alter respectus: quid prohibet in diuersis
portionibus mãe: sil' esse ifinitas portiões mãe: ⁊ sic eē si
mul plēs nūeros ifinitos hmōi potentiaꝝ sil' exñtiū: aut
ēt qd ꝓhibȝ vnū numeꝝ ifinitū taliū potētiaꝝ eē maio
rē alio. ¶ Et cū dicebat ꝙ plura ifinita non sunt sil' nec
vnū ifinitū est mai⁹ alio. hoc sine dubio veꝝ est de ifini-
to in q̄titate ꝯtinua. tale. n. si eēt aliqd vnū ifinitū: illud
cōphēderet totū: ⁊ extra illō nihil eēt: sȝ de ifinito i q̄ti
tate discreta accñtalr ordinataꝝ nihil est icōueniēs ipȝ
esse ⁊ esse sil' plura talia: ⁊ vnū taliū pōt eē mai⁹ alio: q̄
nullū illoꝝ ifinitoꝝ totū comprehēdit qō est illius gene
ris. Uel posset dici satis rōnabilr ꝙ vn⁹ illoꝝ numeroꝝ
nō est maior simplr alio nūero. sicut quāuis in qualibȝ li
nea sint ifinita puncta in potētia. vt cōiter dr̄ cū totū ag
gregatū ex numero pūctoꝝ exñtiū in vna linea ⁊ nume
ro pūctoꝝ exñtiū in alia linea nō est maior nūo pūcto-
rū que sunt in vna linea. Et cū dr̄ ꝙ imo: q̄ omne totū
est mai⁹ sua parte: dr̄ ꝙ vn⁹ illoꝝ numeroꝝ nō est totū
respcū alteri⁹: q̄ rō toti⁹ repugnat ifinito: cū totū ⁊ pfe
T.c.64 ctū sint idē. vt pȝ ex. 3. hui⁹: ita tñ ꝙ omne totū ē pfectū:
lȝ nō ecōuerso. Nullū aūt ifinitū fm ꝙ hmōi est pfectū.
T.c.64 vt vult Ari. in. 3. hui⁹. ⁊ ideo vn⁹ illoꝝ numeroꝝ nō est
totū respcū alteri⁹: nec eꝯ. Sȝ cū dicebat ꝙ Aristo. hoc
iprobat in. 3. hui⁹. Dicit ꝙ ipse bene demr̄at ibi non esse
ifinitū fm magnitudinē: sed de ifinito fm mltitudinē nō
videt demr̄are: imo rō quā ad hoc iducit videt solū esse
ꝓbabilis. hoc aūt videt esse ꝯtra itentionē Cōmētato-
ris: q̄ dicit sup illā rōnem: ꝙ forte ista ꝓpō est de genere
ꝓpōnū per se notaꝝ. s. ꝙ ois numerus est per se nume-
ratus. si g̃ poneret ꝙ aliqs nūerus est ifinitus: tūc ille nō
eēt numeratus qō est impoīe: ⁊ diceret commētato: i ꝙ
ois numerus speꝝ est numeratus: sȝ nō oȝ de nūero idi
uiduoꝝ pdic accñtalr ordinatoꝝ ⁊ sil' potentiū existere
in eodē loco ⁊ eodē subto: qō dico ad dr̄iaȝ nūeri idui
duoꝝ corpaliū exñtiū in diuersis locis: vt sor. ⁊ pla. ta-
liū. n. iduiduoꝝ nūerus non pōt eē actu ifinitus simplr:
q̄ ex eis ꝯstitueret vna magnitudo simplr ifinita: qō est
impoīe: mō po⁹ mãe ad formas futuras sunt talia indi-
uidua: q̄ bñ pñt sil' esse in eodē loco ⁊ subto. ⁊ iō nihil vi
det ꝓhibere numeꝝ eaꝝ esse simplr ⁊ actu infinitū. Ul
dicat ꝙ Cōmētator nō asseruit illā ꝓpōnē eē simplr ve
rā: q̄ dicit forte. ¶ Aliter dicūt aliq ad dubit arōēȝ pri
cipalē: ꝙ lȝ forme gñande essent simplr ifinite: ⁊ mā nūc
est potēs recipe formas illas: tñ nō oȝ ꝙ simul nunc in
mā sint po⁹ infinite: q̄ nō oȝ ꝙ potentia multū remota
sit alia respectu alterius forme ⁊ alterius: imo mā per
vnā ⁊ eādē potētiā nūero. s. p subam suaȝ est potens re-
cipere oēs formas iduiduales: potētia dico multū rēo
ta: nō g̃ diceret ꝙ mā que nūc est hȝ aliā potentiā nume
ro ad formā q̄ gñabit in millo āno a potētia ad formā
q̄ fiet post quattuor mille ānos. Potentie tñ ꝓpinq̄ bñ
sunt diuerse ad diuersas formas: ⁊ iste etiā sunt diuerse
a suba mãe: ⁊ de istis itelligebat ꝯclusio. Et iste potētie
ꝓpinq̄ nō sunt simul in mā: sed sibiĩuicē succedunt vna
post aliā. Sic igit nō erūt siml' actu ifinite potētie i mā:
nec pluries erūt ifinita: nec vnū infinitū erit maius alio.
Sed illud nō ē bene tutū: q̄ si potētia remota mãe ad
formā quā reciperet in. 300⁰ āno. est ois realiter eadem
cū potētia remota ad formā quaȝ recipiet in millo āno
necē esset ꝙ cū vna illaꝝ reduceret ad actū suū: ⁊ alia re-
duceret ad actū suū. hoc. n. videt p se notū: q̄ cum alique
po⁹ sunt eadē eēntialr ⁊ indiuisibiliter: si vna illaꝝ redu
cat ad actū suum ꝙ ⁊ alia silr reducat ad actum suum.
igit cum potētia materie ad formā gñandam in millesi-
mo anno sit eadē oīno cum potētia materie ad formaȝ
gñandam in. 300. anno vt tu ponis: seqt ꝙ cum vna il
laꝝ reducat ad actū suū: ꝙ ⁊ alia reducat ad actū suū:
⁊ sic cum gñabit forma gñanda in. 300. anno: gñabitur
etiā forma gñanda in millo anno: qō est ridiculuȝ. ergo
ille potentie remote sunt diuerse ad diuersas formas ge
nerandas: ⁊ sic redit idem quod prius. Inquire diligen-
ter: quia multum est hoc difficile ⁊ clausum.

Ad rōnes ṗncipales. ¶ Ad ṗmā dōȝ ꝙ aliqd
subari p posse potest duplr intelligi.
Uno⁰ ꝙ reponat in suo eēntiali gñe p posse. Alio⁰ pōt
itelligi aliqd subari p posse. i. ꝙ suba. ei⁹ cognoscat: mo-
do veꝝ est ꝙ illud ṗmū posse est de eēntia eius ⁊ ipsa-
met essentia illi⁹ qō subat p posse. Sȝ 2⁰ mō nō oȝ. Ali-
quid. n. cognoscit p alteꝝ qō non est de eēntia ei⁹: sȝ ac-
cñs ꝓprium ei⁹: ⁊ sic materia subat p posse. i. suba ipsius
materie intelligit p posse ⁊ ipsum posse ponit loco drīe
subalis materie. Itē pōt intelligi ꝙ materia substantiat
p posse. i. refert ad subam principalr dictā p posse. i. ad
formā: ⁊ hoc mō veꝝ est: nec sequit pp hoc ꝙ posse sit
ei⁹ essentia: ⁊ istud ēt dicit ibidē cōmētator ꝙ posse quo
substantiat ⁊c. ¶ Ad 2ᵐ dico ꝙ sile est in hoc: ꝙ sic pri
mum agēs sic est ens actu ꝙ nullo⁰ hȝ potentiā recepti
uā: sic ṗmū patiēs est ens in potētia receptiua ⁊ passiua
ꝙ nullo⁰ de se hȝ potētiā actiuam: sȝ dissimile est in alio:
q̄ sicut primū agēs est ens nobilissimū: ⁊ in fine pfectio
nis ⁊ act⁹ ṗmus. ⁊ iō non pōt esse subm̄ alicuius accñtis:
q̄ tunc se hēret ad ipm aliquo mō sicut pfectibile ad su
am pfectionem: sȝ ipsum ṗmū subm̄ est substātia impfe-
ctissima: ⁊ indiget pfici formis subalib⁹ ⁊ accñtalib⁹. ⁊
iō sua potētia passiua pōt esse accñs ipsi⁹. ¶ Ad 3ᵐ cū
dr̄. in quolibet gñe ⁊c. pōt ꝯcedi ꝙ in quolȝ gñe sube est
potētia. s. subm̄ potens: ⁊ hec est mā prima q̄ est in gñe
sube tāq̄ principiū intrinsecū. Uel pōt dici ꝙ in quolibȝ
gñe esse actu: ⁊ potentia pōt intelligi duplr. Uno⁰ ꝙ ip
sa potentia que est respectus ad actuȝ vel etiā subm̄ qō
pficitur p actum sitvlr in illo genere in quo est ipse act⁹:
⁊ hoc est falsum in alqs gñibus a gñe sube. Nam subm
qō pficitur p qualitatem actualē non est in genere quali
tatis sicut subiectum qō pficit p formam subalem est in
gñe sube. Alio⁰ pōt itelligi ꝙ in q̄libȝ genere ⁊c. ita ꝙ il
lud idem qō est actu in aliquo gñe aliqñ fuit in potētia
⁊ eꝯ: ⁊ sic veꝝ est. Nā illa eadē q̄litas que mō actu est i
gñe qualitatis fuit aliqñ ens in potentia: ita ꝙ ad eā fu
it aliqd in potentia aliqñ. Silr autē ⁊ in alqs hmōi: tñ
potētia nō est in gñe q̄litatis: ⁊ sic est veꝝ: ita ꝙ potētiā
iueniri in aliĩs gñib⁹ a suba nihil aliud est q̄ aliud eē in
potētia ad rē illius gñis: q̄ tñ potētia nō est de alio ge-
nere tāq̄ ṗncipiū eēntiale itrinsecū. ⁊ iō non vȝ illa rō.
¶ Ad 4ᵐ ꝯcedo maiorē ⁊c. Et cū dr̄ ꝙ i eternis ⁊c. di
co ꝙ illa ꝓpō. in eternis nō differt eē ⁊ posse: dȝ sic itelli
gi. ꝙ in eterno fm ꝙ eternū est: nō est ṗus tpe ipȝ posse
esse q̄ esse: q̄ tūc non esset eternū. illud. n. ꝙ ṗus tpe pt
esse q̄ sit: prius tpe est non ens q̄ ens sit: ⁊ hoc eterno re
pugnat. in eterno igit non differt eē ⁊ posse: hoc est ꝙ n̄
prius tpe pōt esse q̄ ipsum sit: sed non oȝ ꝙ in eterno nō
differat posse ab ipso esse: ita ꝙ oē suū posse sit idem cū
illo esse ad qō est posse: sicut sol fm suā subaȝ est etern⁹.
⁊ ideo suba eius non prius potuit esse q̄ fuerit: ⁊ tñ ali
qō eius posse differt ab aliquo eius esse: posse. n. esse in
oriente differt ab esse in oriente: q̄ dicimus dum est in
occidēte pōt esse in oriente: ⁊ tñ non est ibidem: simili-

ter est in ꝓposito. cum. n. subā materie sit eterna nūq̄ pri
us potuit ee mā q̄ fuerit mā: tñ nō sequit̄ q̄ oē posse q̄
ipsa hꝫ ad aliqđ esse sit penitus idē cum illo esse. ¶ Ad
5m dcm̄ est q̄ non est ꝓcessus in īfinitū. Et cū dicebat̄ si
po materie est accn̄s. tunc materia erit in po ad illud
accn̄s. Dico q̄ po dr̄ dupl̄r. vt ad pñs spectat. Uno mō
ꝓprie ꝓ po ad actū: ⁊ sic non oꝫ q̄ oē subꝫ sit in po ad
suū accn̄s: sꝫ solum ad accn̄tia sepabilia q̄ de nouo acq̄
runt̄ in ipo. Alio sumit̄ po large ꝓ non impotēte hn̄di
aliqd. vt for. sedens pōt sedere. i. non est impole sedere:
⁊ talis po non est qd aliud simpl̄r a subiecto ⁊ ab actu
ei. sic aūt est ipsa mā in po ad suam potentiā. s. q̄ non
repugnat ei hēre eam: sꝫ non est in potētia ad suā potē-
tiam: ꝑmo mō quare nō vꝫ illa rō. ¶ Ad 6m dōꝫ q̄ po
tentia ipsa māe pōt cōparari ad subaꝫ ipsi māe prime:
⁊ sic ipsa bñ est qdam act accn̄talis impfectus: vel pōt
cōparari po ipsa ad illud ad qđ est po: ⁊ sic nō ē actus
vt potentia materie ad formā ignis nō est forma nec ac
tus ignis. sil̄r aūt ⁊ in alijs. Uerꝫ est tñ qđ est in po pu-
ra. i. subm̄ pure potens: nō est aliquis actus nec subalis
nec accn̄talis. ¶ Ad 7m dōm q̄ formaꝫ subalē vniri ime
diate materie prime pōt dupl̄r intelligi. Uno imediate
ꝑ ꝑuationē ois medij ⁊ ois cāe tam principalis q̄ dispo
sitiue: ⁊ hoc puto ipole: imo q̄libet forma subalis reqrit
aliqs dispōnes mediātib q̄b vniat̄ ipsi materie. Alio
pōt intelligi formā subalem vniri imediate ipsi materie
prime ꝑ remotionē medij principalis: cui. s. vniat̄ princi
pali q̄ māe ⁊ q̄ ꝑncipali subsist formē q̄ mā: ⁊ h̄ est ve
rissimū. ꝑncipale. n. subm̄ retinens formā subalē est ipsa
essentia materie: ⁊ ipsa forma est ei actus p̄rio: ⁊ prima
ꝑfectio primitate pn̄cipalitatis: cū tñ ꝑcedūt mlte ꝑpa
ratiões ordine gn̄ationis ꝑcipue forma mixti ꝑfecti. vt
ala videbit̄ si de voluerit. ¶ Ad 8m nego ꝯñtiā ⁊ cū dr̄
q̄ ex mā ⁊ forma ⁊c. Dico q̄ ex mā sꝫ q̄ est in po. i. sm̄
q̄ est subm̄ potēs fit vnū cū forma: sꝫ nō sm̄ q̄ est in po
tētia. i. sm̄ respcm̄ ad ipsam formā. ipse. n. respect māe
ad formā non est pn̄cipalis cā vniōis ⁊ vnitatis māe ad
ipaꝫ formā: sit ḡvnū ex mā ⁊ forma: sꝫ q̄ forma ē act
⁊ mā est po. i. subm̄ potens ⁊ nullū actū de se hn̄s: ⁊ sic
itelligēdū est illud dcm̄ Aris. ⁊ Cōmen. bñ tñ ꝯcederem
q̄ sicut forma subalis ꝑficiens materiā lꝫ sit agens pn̄ci
pale vel principalis rō agendi: tñ nō agit nisi mediante
aliq̄ q̄litate naturali actiua q̄ est ei dispō ad agendū vt
oēs ꝯcedūt: ⁊ sic ēt materia q̄ ē pn̄cipale receptiuū vel
pn̄cipalis rō recipiēdi ñ recipit nisi mediāte aliq̄ q̄litate
naturali passiua q̄ est ei dispō ad recipiēdū: ⁊ ista potē
tia passiua. s. q̄litas natural dispōnēs ad receptōeꝫ hꝫ i
se quēdā respectū mō ꝑdicto ad formā: ⁊ hmōi accn̄tia
bñ sūt in toto cōposito ex materia ⁊ forā. p̄rio tñ primi
tate gn̄atiōis isunt rōne materie: lꝫ pn̄cipal̄r via ⁊ ordi
ne ꝑfectōis respiciant ipsaꝫ formā q̄ est finis materie: ⁊
oiuꝫ motuū ⁊ dispōnū mālīū ꝑcedētiū ipaꝫ. vt satis ha
bet̄ ex 1 hui: ⁊ sic dcm̄ sit ad q̄ōnem. Qõ. XXVI.

T. c. 26. **A**D meliorē intellectū hui q̄ōnis q̄rit̄ vtr̄
mā i se hēat potētias īfinitas sil. ¶ Et ar
guit̄ q̄ nō: q̄ cū po māe sit ens reale ꝑter
itellectum vt patuit prius. sequitur q̄ ex-
tra animam simul essent entia infinita: qđ
videtur valde absurdum. quare ⁊c.

Oppositum argr̄: q̄ mā hꝫ potētias ad plēs formas: aut ḡ ad formas finitas aut ad īfinitas. Si ad finitas. ḡ illis receptis vl̄ finitis ⁊ habitis ñ eēt ápli i po ad alias formas: ⁊ tūc vl̄ corrūpet̄ mā illa: qđ ē ipole vl̄ ñ eēt ápli receptiua forē: qđ ēt ē ipole: Si aūt hꝫ potētiā ad formas īfinitas sequitur ipaꝫ hr̄e infi-
nitas po: cū numer potētiaꝝ māe sit sm̄ numeꝝ for-
maꝝ ad quas hꝫ potentiā vt omnes ꝯcedūt. quare ⁊c.

Ad euidentiā q̄ōnis premitto aliq̄. P̄rio q̄ materia prima nō pōt ꝑ se sine
alia forā subsistere: ⁊ h̄ pulchre ⁊ ꝑfecte demrat Ari. in T. c. 29.
p̄rio ꝺ gn̄atōe ⁊ corruptōe. ⁊ Cōmē i. 2. hui: q̄ sequet̄ Com. 12.
q̄ ens pure i po de se eēt ens actu: ⁊ sic eēt ens actu ⁊ ñ
eēt ens actu: qđ ē oppom prime dignitatis. Et ꝯñtia pꝫ
q̄ oē qđ subsistit distinctū ⁊ separatū ab q̄cūq̄ alio est
ens actu de se. Si igit̄ materia p̄ria eēt sꝫ se ipaꝫ separa
⁊ disticta ab oi forā: sꝫ subsistētiā ipa de se eēt ens actu.
¶ 2 suppono q̄ materia ñ pōt eē ꝑpetuo sub vna forā
idiuiduali: q̄ tūc seq̄ret̄ q̄ corruptibile simpl̄r eēt ꝑpe-
tuū. nā oē compositū ex materia ⁊ forma idiuiduali sal
tē hn̄te ꝯriū ē corruptibile de se: ⁊ hoc oēs ꝯcedūt. Si
igit̄ illđ cōpositū ex materia ⁊ forā idiuiduali ē corru-
ptibile ꝺ se. ḡ si materia ꝑpetuo staret sub illa forā illđ
corruptibile eēt eternū: qđ ē ꝯ naturā. sic dmr̄atū ē i p̄ri
mo celi ⁊ mūdi. ¶ 3 accipio q̄ materia p̄ria accipiet i T. c. 115.
futuro formas īfinitas numero saltē successiue: alr̄. n. gn̄a
tio nō ꝑpetuaret̄: sꝫ deficeret: qđ est impole sm̄ Aris. in
2. de gn̄atiōe. ⁊ in p̄rio. Et ꝓbat̄ ista suppō ex ꝑmissis: T. c. 59.
q̄ materia q̄ nūc ē sub aliq̄ forā aut ꝑpetuo hēbit eādē T. c. 17.
aut nō. Si primū dcm̄ h̄ est ꝯ suppōnē 2m. Si dcm̄ 2m. h̄
. s. q̄ illa forma corrumpet̄. tūc aut materia recipiet aliā
formaꝫ aut nullā. Si nullā tūc erit materia sine oi forma
idiuiduali: qđ ē impole. vt pꝫ ex prima suppōne. Si ma
teria recipiet aliā formaꝫ. tūc q̄ret̄ de illa an ꝑpetuo erit
in materia aut nō: ⁊ sic sic̄ prius: oportebit ergo ꝯcedere
q̄ semꝑ post q̄libꝫ formā recipiat aliā in īfinitū: ⁊ hoc
est qđ volum. ¶ 4 accipio q̄ materia nūc hꝫ potētiaꝫ
ad q̄cūq̄ formaꝫ quā recipiet in futuro: qđ sic pꝫ: q̄ si ma
teria in millesimo anno aliquā formam recipet: aut nunc
hꝫ potētiam ad illā aut nō. Si hꝫ potentiā habet̄ ꝓpo-
situ. Si nullam hꝫ potētiam ad eam recipiēdā. ergo nō
est potēs recipe eaꝫ: ⁊ sic nunc est impol recipere eam:
⁊ ponit̄ q̄ recipiet eā: q̄re q̄nq̄ recipiet illđ qđ est impos
sibile recipere: qđ est absurdū. Sicut. n. illud qđ nunc est
impole moueri nunq̄ mouebit̄. sic oino illud qđ est im-
potēs recipe aliqd nunq̄ recipiet illud. ¶ Quinto sup
pono q̄ materia respectu alterius ⁊ alteri forme habꝫ
aliā ⁊ aliā potētiā. Nā alia est po materie ad formam
quā recipiet in. 400. āno a potētia materie ad formam
quā recipit in millesimo āno: ⁊ hoc est satis planū cuili-
bet sani capitis. Nā si eēt penit eadē potentia: ⁊ nullo
diuersa ad formā quā recipiet in. 3000. āno futuro ⁊ ad
illam quā recipiet in millesimo āno anq̄ vna istaꝝ po-
tentiaꝝ reduceret̄ ad actū suū: ⁊ alia reduceret̄ ad suuꝫ
actū. Et sic cū materia recipet formā in. 3000. anno re-
cipet simul formam quam pōt recipe in. 30000. āno: qđ
est ridiculum. oꝫ igit̄ q̄ alia sit potētia materie ad aliaꝫ
⁊ ad aliam formā: aliter. n. cum reciperet vnam formaꝫ
simul reciperet omnes quas posset recipere.

Ex his dico ad q̄ōnē q̄ materia p̄ria nūc hꝫ potētias īfinitas ad formas īfi-
nitas idiuiduales. Qđ sic ꝓbat̄: si p̄ria materia recipiet
in futuro īfinitas formas necesse est ipsaꝫ nūc hr̄e potē
tias infinitas: hoc pꝫ ex duab suppōnibus: quaꝝ p̄ria
dicit q̄ materia nūc hꝫ potētiā ad quālibet formaꝫ quā
recipiet in futuro. Alia est q̄ ad diuersas formas hꝫ di-
uersas potētias vt dn̄sum est: sed ipsa materia recipiet
in futuro formas infinitas. vt ꝓbatū est. q̄re ⁊c. Et si di-
cas. ergo po quas hꝫ materia ad formas sunt ignote:
dico q̄ verum est quātum ad numerum determinatum
oium talium potentiaꝝ. i. q̄ nō est notus nūerus deter-

minatus diuꝫ taliū potētiaꝝ:tñ hoc nō obstante nota est q̄dditas po^e materie ad formā ꝛ ei⁹ diuersitas a subā materie ꝛ multa talia. ¶ Solones aūt difficultatū circa istā positionē ꝯtingētiū reĝro in alia qōne p̄cedēte istā:qꝛ hic istā positionē ñ ꝓ alio resumpsi nisi vt manifestarent hypotases ex q̄b⁹ ista ꝯclo ꝯfirmat̄ ꝛ demonstratur. Et sic de illis ꝯsidera distinctionem po^e in po^am ꝓpinquam ꝛ remotam:ꝛ forte inuenies alio^o esse dicendū. Similr ꝯsidera de priuatione alicuius forme in materia q̄ potest corrūpi sine eo ꝙ illa forma gñet.i.ꝑ corruptōeꝫ forme quā ꝯseqtur illa priuatio:ꝛ tñ mā adhuc remāebit priuata illa forma priuatōe alia ꝯñte aliā foꝛaꝫ ꝛc.

¶ Existente quodam diuino optimo ꝛ appetibili: Aliud quidem contrarium esse ipsi dicimus: Aliud autem est aptum natum appetere: ꝛ desiderare ipsum secundum ipsius naturam ꝛc. Textu com. LXXXI. Qō. XXVII.

Queritur hic vtꝝ materia appetat foꝛaꝫ. vr̄ p̄rio ꝙ ñ:qꝛ aut appeteret eā appetitu nāli aut appetitu aiali. Nō appetitu naturali:qꝛ iste ꝯseqtur foꝛaꝫ naturalē:vt appetit⁹ nālis ipsi⁹ grauis ad vbi deorsū:nec appetitu aiali:qꝛ appetit⁹ aialis nō ē nisi i aialib⁹.sic nālis in nālibus. ¶ Itē 2° sicut se hꝫ forma ad materiaꝫ sic se hꝫ materia ad formam ꝑ ꝯuenienteꝫ similitudinem. Sꝫ forma non appetit materiam. ḡ nec eꝯ. ¶ Item 3° si mā appeteret formā:aut hoc esset:qꝛ sil intēderet plures formas hr̄e:ꝛ sic intenderet ꝛ appeteret impossibile:aut quia caret omni forma:ꝛ sic est impossibile. vt pꝫ ex dictis:aut quia esset fastidita dicta forma quam habet ꝛ hoc est inconueniens:quia nullum perfectibile est fastiditum sua perfectione. quare ꝛc.

¶ Oppo^m argr̄ auctē Ari.i lr̄a.ꝛ auctē Cōmen.ibideꝫ.

Intelligēdū est ꝙ duplex est appetitus. sicut dicit Commē. in comento huius p̄rio. Est.n appetit⁹ nālis ꝛ est appetit⁹ aialis. Appetit⁹ nālis est iclinatio ꝯñs nām rei ad aliquā p̄fectionē ipsi⁹ sicut graue dr̄ appetere esse deorsum:eo ꝙ q̄dam aptitudinē ꝛ iclinationē hꝫ ad eē deorsum tanq̄ ad suā p̄fectionē naturalē. silr̄ ēt ꝛ i alijs. Appetit⁹ tñ aialis aliqñ sumit ꝓ actu:aliqñ ꝓ po^a. Actus aūt q̄ dr̄ appetitus aialis ē iclinatio ꝯñs cognitionē exñtē in aiali qua cognoscit aliq̄d esse bonū vel malū:cū.n. aial aliq̄d iudicat sibi esse bonū ꝛ ꝯueniēs:statim iclinat̄ ad ꝓsequēduꝫ illō: ꝛ mouetur ad ꝓsequendum illud nisi aliq̄d ꝓhibeat. Cū aūt iudicat esse malū statim iclinat̄ ad fugiendū ꝛ euitādū illud:ꝛ hmōi cognitiones sequētes cognitionē sensitiuā vocant̄ passiones. Appetit⁹ autē aialis fm̄ ꝙ dicit potētiā est ṽtus naturalis aie q̄ recipit hmōi inclinationē seu passionē:cui⁹ subdiuisioneꝫ relinquo ad presens: quia pertinet ad 3^m de anima:ꝛ ad 2^m ethicoꝝ ꝛ 6^m.

¶ Tūc dico ad qōnē tria. P̄rio ꝙ materia p̄ma appetit foꝛaꝫ:qꝛ vnūqōq꜡ p̄fectibile appetit suā p̄fectionē:p̄fectio n. vniuscuiusq꜡ ē ei⁹ bonū:vnūqōq꜡ aūt appetit suū bonū. vt pꝫ p̄rio ꝛ.10.ethi. sꝫ materia est q̄d p̄fectibile ꝛ ei⁹ p̄fectio est forma vt māifestū est. q̄re ꝛc. ¶ 2° dico ꝙ materia ñ appetit foꝛaꝫ appetitu aiali:qꝛ ñ cogscit formā ꝛ tūc.n. oīa mālia nālia cognoscerēt:qō ē ridiculum: Et ex h̄ sillogiça. ¶ Tertio dico ꝙ mā appetit formā appetitu nāli:qꝛ qō appetit aliq̄d ꝛ ñ appetit illō appetitu aiali appetit illō appetitu nāli:p̄cipue si illud appetēs sit res nālis aut nā:sꝫ mā appetit formam vt ostensum ē.ꝛ nō appetit eā appetitu aiali. vt iā ꝓbatū ē. quar̄ ꝛc.

¶ P̄. illō qō ꝑ sui naturā p̄ncipalr̄ iclinat̄ ad aliq̄d tāq̄ ad sui p̄fectionem appetit illud appetitu nāli:sed mā est hmōi respectu forme. vt pꝫ ex dictis. ipa.n. est de se ens i pura potētia passiua ad foꝛaꝫ:ꝛ sic ē p̄fectibilis ꝑ eā. q̄re ꝛc. ¶ Sꝫ aliqs dubitaret ꝯ demōstratōeꝫ p̄me ꝯclusionis:qꝛ si mā appeteret formaꝫ:ꝛ eo ꝙ est perfectibilis ꝑ ipsaꝫ tūc cū ipsa nō solū hēat vt sit perfectibilis qñ actu mouet̄ ad formā:sed ēt anq̄ moueat̄ ad formā non solū appetit formā cū mouet̄ ad eam:sed ēt anq̄ moueat̄ ad eā:hoc aūt videt̄ esse ꝯ vnū dcm̄ cōmētatoris:qꝛ dicit ꝙ appetitus materie ad formā est illud qō hꝫ mā de motu ad formā:mō materia nihil habꝫ de motu ad formā nisi cū actu mouet̄ ad eā. igit̄ solū appetit formā dū actu mouet̄ ad eā:qō nō esset si appeteret formā:eo ꝙ est p̄fectibilis per eā. q̄re ꝛc. ¶ Itē querit̄ an appetit⁹ māe ad formā sit idē cū ei⁹ potētia ad eā aut q̄d aliud ab ea. ¶ Ad p̄mū dico ꝙ mā nō solū appetit formā cū actualiter mouet̄ ad eā:sꝫ ēt anq̄ actualiter mouet̄ ad eā:eo ꝙ tunc ē impfecta ꝛ apta p̄fici. ¶ Et ad dcm̄ ꝯmētatoris dico ꝙ posset dupl̄r intelligi. Uno mō ꝙ appetitus materie ad formā sit illud qō hꝫ mā de motu ad formā.i. aliq̄ pars motus ad formā:ꝛ sic esset verꝫ ꝙ tūc solū appeteret formaꝫ cū moueret̄ actu ad eā. Alio modo pōt intelligi sic ꝙ appetitus māe est illud qō hꝫ mā ꝛc.i. quedam idoneitas ꝛ quedā ordinatio māe ad formaꝫ:que est p̄incipiū quodāmodo mot⁹ naturalis ad ipsaꝫ formā inq̄ tū sine tali idoneitate mot⁹ māe ad formā non esset nālis:ꝛ sic ē verū:ꝛ istā idoneitatē habet mā anteq̄ actu moueat̄ ad formā. Uel aliter pōt dici.s. ꝙ ꝯmētator intelligit de mā vt est accepta in loco ꝓpinquo gñatōis alicuius forme. tūc.n. appetit illā determinate:ꝛ iste appetitus est aliq̄d istius motus ad istā formā. ¶ Ad aliō dico ꝙ appetitu⁹ māe ad formā nō est oīno aliō ab ipsa ei⁹ potētia:sꝫ forte differt fm̄ rōnē ꝛ modū:qꝛ dr̄ potētia māe respcū potētie actiue agētis:ꝛ dr̄ appetit⁹ rōne q̄ est ad formā taq̄ ad suū bonū:ad formā dico vt est in po^a actiua agentis.

Ad primū argumentuꝫ dico ꝙ mā appetit formā appetitu nāli:sed iste non solum ꝯsequit̄ formā:sꝫ quācūq꜡ nām iclinatā ad p̄fectiōeꝫ:verū est ꝙ in entib⁹ actu appetit⁹ nālis hñ ꝯsequit̄ ipsā formā:sꝫ in entib⁹ potētialib⁹ sicut est itellꝰ possibilis ꝛ mā p^a hñ ꝯsequit̄ ipsaꝫ nāꝫ p̄fectibilē. ¶ Ad 2^m dico ꝙ sile est in h̄:qꝛ sicut forma nō existit sine mā:forma dico que nata est vniri māe:imo sepatio ei⁹ a mā ē sua corruptio: sic mā nō pōt eē sine forma. vt dcm̄ fuit p̄ri⁹:sed dissimile est in hoc ꝙ mā nō est p̄fectio dās esse forme:sicut ipsa forma est perfectio dans esse māe. ¶ Ad 3^m dico ꝙ nō est sufficiēs diuisio:qꝛ ipsa mā appetit formā ꝓ tanto:qꝛ ens in potētia est p̄fectibile per eaꝫ:quātūcūq꜡.n. mā sit actu sub aliqua forma non remouetur ꝓpter hoc ab ea quin ipsa sit q̄tū est de se in po^a ad alias quibus nata est p̄fici.ꝛ iō eas appetit vt formalr̄ p̄ficiat̄ eis. ¶ Sꝫ aliq̄s fatis rōnabilr̄ dubitāt cū forma hoīs sit forma p̄fectissima qua nata est p̄ficere mām vt supponūt q̄re mā existens sub forma hoīs appetit alias formas. ¶ Et dōm ꝙ lꝫ forma hoīs sit perfectissima formaꝝ mālium:qꝛ tñ ipsa nō dat māe oīa eē substātialia que sunt ab alijs formis mālibus ꝛ ipsa mā non pōt stare ꝑpetuo sub forma humana. iō ad hoc mā hꝫ aptitudinē ad alias ꝛ eas appetit appetitu naturali. Melius eniꝫ est ipsam successiue esse sub formis omnib⁹ q̄ solū esse sub forma humana. In omnibus autē natura desiderat qō melius est. vt Aristote. dicit in secūdo de generatione. Si igitur esset possibile mām esse perpetuo sub forma hoīs:forte non T.c. appeteret esse sub alijs:sꝫ quia hoc nō est possibile. ideo relinquitur in materia existēte sub vna forma hominis

appetitus ad alias formas. Questio. XXVIII.

Circa ɔmentũ hui⁹ ptis q̃ritur vnũ. Utrũ pri
uatio sit cã appetit⁹ mãe ad formã. Et argr̃
c p̃mo q̃ nõ: q2 nõ ens nõ est cã entis: sʒ p̃ua-
tio est non ens: appetitus autẽ est aliq̃d ens
vt manifestũ est. q̃re ꝛc. ¶ Itẽ 2° appetitus
ipsius materie ad formã est naturalis iclinatio ipsi⁹ mate
rie ad formã. vt pri⁹ dcm̃ est: mõ p̃uatio non est cã talis
iclinationis ad formã: q2 cũ adueniente forma corrum
pat̃ p̃uatio ipsa vtiq̃ p̃uatio eẽt cã iclinationis ad suaʒ
corruptionẽ: q̃d vr̃ iconueniẽs. ¶ Itẽ 3° aut eẽt cã ma
terialis aut efficiẽs aut finalis aut formalis. Nõ cã ma
terialis: q2 ipsa subã materie est hui⁹ cã materialis. vt pʒ
ex dictis: nec cã formalis: q2 forme non est forma ꝛ ipse
appetitus materie est q̃dã forma saltem accñtalis. Nec
ẽt est efficiẽs: q2 non ens non efficit aliq̃d. oẽ. n. efficiens
T.c.55. est mouens. vt pʒ in p̃mo de gñatione. semper aũt existi
T.c.18. mabit spẽs aliqua mouens. in 3° huius: nec cã finalis. s.
q2 finis est q̃d bonum priuatio aũt nõ est q̃d bonum cũ
opponat̃ diuino optimo ꝛ appetibili. vt pʒ hic: ꝛ sic nõ
est pp̃ finem bonũ. q̃re ꝛc. ¶ Item 4° materia appetit
formã fm̃ ipsius naturã. vt Arist. dicit in lr̃a. Sʒ pri-ua-
tio non est natura ipsius materie. vt manifestum est: qua
re materia non appetit formam fm̃ priuationem.

Com.81. Oppositũ arguit̃ auctoritate ɔmẽtatoris: qui
dic q̃ p̃uatio exñs in mã est cã desi-
derij naturalis q̃d hʒ materia ad formam. Et istud vr̃
T.c.81. sentire Ari. in lr̃a vbi dicit q̃ mã non appetit sui ipsius
spẽm pp̃ non esse indigens. ergo vult q̃ non indigentia
est causa non appetendi: ꝛ sic per oppositũ indigentia ẽ
causa appetendi: q2 sicut negatio est causa negationis ꝛ
affirmatio est causa affirmationis. primo posteriorum:
indigentia autem est idem quod priuatio. quare ꝛc.

Intelligẽdum est q̃ duplex ẽ modus cause
q̃tũ ad ppositũ spectat: q̃-
daʒ. n. est cã principalis: ꝛ q̃dam est causa dispositiua: ꝛ
diuersitas hec reducit̃ ad illam distinctionem: q̃ quedã
T.c.32. est causa prior ꝛ quedam posterior quam ponit Arist.
T.cõ.3. 2° huius. ꝛ. 5. metaphy. causa. n. principalis est causa pri
or ꝛ causa dispositiua est causa magis posterior.

¶ Tũc dico ad q̃õnẽ duo. Primo q̃ priuatio nõ est cã
principalis appetit⁹ materie ad formã: q2 illd̃ q̃d non ẽ
pfectibile p formã non est principalis cã subiectiua ap-
petit⁹ materie ad formã. hec ẽ maifesta. nã p̃ncipalis cã
subiectiua appetit⁹ materie ẽ illd̃ q̃d recipit illã formaʒ
tanq̃ suã pfectionẽ: sʒ ista priuatio nõ pficit̃ p formaʒ. vt
manifestũ est. quare ꝛc. ¶ Scd̃o dico q̃ priuatio est cã
dispositiua appetitus materie ad formaʒ: q2 illud q̃d ne
cessario req̃rit̃ in materia ad hoc vt appetat formã ꝛ ñ
est cã principalis ipsi⁹ appetit⁹ vr̃ esse cã dispositiua. Sʒ
priuatio necessario req̃rit̃ in materia ad hoc q̃ appetat
formã. nũq̃. n. mã appeteret ppꝛie formã nisi careret ea
saltẽ appetitu: q̃ sit principiũ mot⁹ ad formã. Nã mã ñ
mouet̃ ad formã quã hʒ. vt maĩfestũ est. ꝛ dicit pho pri-
T.c.55. mo de gñatiõe. q̃re ꝛc. Est ḡ itentio Aristo. circa hoc q̃
materia priuata aliq̃ forma appetit illã vt pficiat̃ p eaʒ:
non q̃ ipsa priuatio appetat formã: q2 nihil appetit sui
ipsi⁹ corruptioneʒ: priuatio aũt corrumpit̃ p̃nte forma:
sed ipsa materia subiecta priuationi ẽ q̃ appetit formã.

Ad primã rõnẽ dico q̃ nõ ens non est pricipal'
cã entis: sʒ nõ ens põt eẽ cã dispositi
ua alicuius entis: vel cã sine qua non. Et cũ dr̃ q̃ priua
tio ẽ non ens dico q̃ ipsa nõ est ens positiuũ: tñ bene ẽ
ens priuatiuũ: priuationes. n. ꝛ negationes entia dicim⁹
T.c6.6. 8° meta. ¶ Ad 2m dico q̃ priuatio bñ est cã disponens
mãʒ ad iclinationeʒ nãleʒ ad formã: ꝛ ista iclinatio non
est destructio p̃uationis: sʒ bñ verũ est q̃ ista iclinatio est
ad aliq̃d ad q̃d ɔsequit̃ remotio p̃uationis. s. ad formã.
vñ bñ ɔcedẽdũ est q̃ p̃uatio disponit mãm ad iclinatio
nẽ ad suã corruptionẽ: sʒ forte non p se: sʒ p accñs. acci
dit. n. forme q̃ sit corruptio vel q̃ eã seq̃tur corruptio p̃
uationis. put p̃uatio disponit ad ei⁹ appetitũ. ¶ Ad 3m
dico q̃ est cã mãlis dispositiua: ñ p̃ncipalis: ꝛ hoc nõ est
iconueniens. ¶ Ad 4m sĩlr p̃t dici q̃ mã appetit fm̃ suã
nãm p̃ncipalr̃: sʒ dispositiue p p̃uationẽ: vl̃ dico q̃ i illo
v̂bo Aristo. ly. ipsi⁹ non refert nãm mãe sʒ p̃uationẽ. cũ
. n. dixissʒ q̃ ẽ q̃dã diuinũ optimũ ꝛ appetibile. Subdit
aliud q̃d ɔ̃riũ ipsi esse dicim⁹. s. priuationẽ. aliõ aũt aptũ
natũ desiderare fm̃ ipsi⁹ nãm. s. fm̃ nãm ipsi⁹ p̃uationis.
Sʒ sine dubio credo q̃ meli⁹ est ly. ipsius referat mate-
riaʒ: tũ q2 p̃uatio ppꝛie nec est nã nec hñs naturã: tuʒ q2
meli⁹ est Ari. ponere cãm p̃ncipalem appetitus materie
ad formã q̃ dispositiuã: sʒ de hoc non est magna vis fa-
ciẽda: dũmõ h̃ sit declaratũ q̃ p̃uatio aliq̃lr hẽat ingres
sum in gñatione: vt dicit Cõmenta. ꝛ sit aliqualr cã ꝛc.

¶ Corrumpitur autem ꝛ fit: est quidem vt sic:
est autem vt non: secundum quidem eniʒ quod
est in quo secundum se corrumpitur: quod eniʒ
corrumpitur in hoc est priuatio: inquantum
autem secundum potentiam non per se: sed in-
corruptibilem ꝛ ingenitam necesse est esse ipaʒ.
ꝛc. Tex. com. LXXXII. Q̃õ. XXIX.

Hic q̃rit̃ vtrũ materia pria sit p se corrupti
bil' ꝛ gñabil'. Et arguit p̃mo q̃ sic: q2 illd̃
q̃d est ps compositi p se gñabilis ꝛ corru
ptibilis ẽ p se gñabile ꝛ corruptibile. hec
vr̃ eẽ maĩfesta. Sʒ mã p̃ma ẽ hmõi. ḡ ꝛc.
¶ Itẽ 2° illud p q̃d alia sit gñabilia ꝛ cor
ruptibilia est p se gñabile ꝛ corruptibile. nã pp̃ q̃d vnũ-
q̃dq3 tale ꝛ illd̃ magis. primo posteriorũ: sʒ p materiam
alia sũt gñabilia ꝛ corruptibilia. vt pʒ in isto. p̃mo ꝛ 7° T.c.84.5.
metaph. q̃re ꝛc. ¶ Itẽ 3° sicut se hʒ subʒ alterationis ad T.c.22.
alterationẽ sic se hʒ subm̃ gñationis ad gñationẽ p ɔue
niẽtẽ silitudinẽ: sʒ subm̃ alterationis est alterabile vt oẽs
ɔcedũt. q̃re ꝛc. ¶ Itẽ 4° auctoritate cõmẽtatoris i pri Cõ.60.
mo hui⁹ caplo. sic igit̃ nos dicam⁹. vbi sic dicit. In ɔ̃ma
te q̃d fit hõ est aliq̃d q̃d recipit formam hois: ꝛ est illud
q̃d in rei veritate dicitur generari. Constat autem q̃ il-
lud recipiens formam hominis est ipsa materia prima.
ergo prima materia in rei veritate dicitur generari.

Oppositũ arguit̃ auctoritate Arist. in ista pte.
Dõʒ breuiter q̃ materia p̃ma nõ est
gñabilis p se: q̃d pbat̃ rõne Arist. in lr̃a. vt eam deducit
Cõmentator. Nã si mã p̃ma p se gñaret̃: tũc añq̃ mate-
ria pria eẽt gñata: ipa esset: q̃d est impoĩe. Et pʒ ɔñtia.
nã si materia pria gñat̃ ipsa gñabit̃ ex mã p̃ma. Mã. n.
p̃ma est p̃mũ subʒ ex quo fit aliq̃d cũ isit: mõ materia p̃
ma oĩuʒ gñabiliũ ẽ vna nũero. vt dicit Cõmen. ꝛ Arist.
igit̃ materia p̃ma ex q̃ gñabit̃ mã p̃ma erit vna numero
cũ materia q̃ gñabit̃. Dẽ aũt q̃d est penit⁹ vnũ nũero cuʒ
illo ex quo gñat̃ est añq̃ sit gñatũ: cũ illud ex quo aliq̃d
gñat̃ sit anteq̃ sit gñatũ illd̃. ¶ Et ɔfirmatur ista ratio
remouendo quandã cauillationem. Nã si hec ps mate-
ria signata gñaretur. tunc oporteret eã gñari ex aliqua
materia. tũc aũt illa materia p̃exñs esset penit⁹ vna nũe
ro cum illa q̃ gñat̃ aut alia. Si eadẽ penitus. tũc illa mã
q̃ ponit̃ gñari fuit materia añq̃ fuerit gñata. Si v̂o ma
teria q̃ gñat̃ ex hac portiõe mãe non sit penitus eadem

nũero cũ illa p̄exñte: ſʒ alia ſequunt duo ĩpoſſibilia. Pri
mo ꝙ due mãe nũero ſil' erũt in vno loco. ſ. illa q̃ gñatur
ꝛ ea ex qua ponit generari: qḋ eſt oĩo ĩpoſſibile. Aliud ē
ꝙ materia q̃ ponit fieri ex materia p̄iacente reciperet in
illo mã: illud eniʒ qḋ generat ex aliquo recipit in illo vel
ſm ſe totũ: vel ſm aliquã ſui partē: ĩpoſſibile eſt aũt mãʒ
p̄mã cũ ſit p̄mũ ſubm recipi in aliqua pte mãe: q2 tũc nõ
eſſet p̄mũ ſubm. Item cum illud ex quo aliquid generat
prius fuerit in potentia ad ipſum generatũ: materia pre
exiſtens erit in potentia ad mãm generandã: ꝛ tunc cum
potentia non ſit niſi ad actum ſequit ꝙ mã generata ſit
actus: qḋ eſt vnũ impoſſibile manifeſtum.

Ad primum argumẽtũ dico ꝙ licet p̄ma mã ſit pars ꝯpoſiti gñabilis: nõ ſeqt ꝙ per ſe corrũpat: ſed per accidẽs ꝛ ĩproprie ſʒ ꝙ in ea aliquid corrũpit. vt ſi diceret doliuʒ acreſcere: q2 aliqd .ſ. vinũ acreſcit in ipſo vt exẽplificat cõmẽtator. ¶ Ad 2m dico ꝙ illud per qḋ alia ſunt generabilia ꝛ corruptibilia formalr bene oʒ eē generabile ꝛ corruptibile. ſ. ipm cõpoſitũ vl' forma: per mãʒ aũt alia nõ ſunt generabilia neq3 corruptibilia formaliter ſed ſolũ ſubiectiue. ¶ Ad 3m dico ꝙ ſubm alterationis eſt alterabile. i. alterationi ſubijcibile: ſed nõ per alteratione acquiſibile: ſilr autem ſubm generationis eſt generabile. i. generatioi ſubijcibile: ſed non per generationẽ acquiſibile. ¶ Et ēt ſic itelligẽdũ eſt dictũ Cõmẽtatoris ꝙ mã recipiens formã eſt illud qḋ in rei veritate generari dicit. i. gñationi ſubijci. nõ aũt generari id eſt terminare gñationẽ. Quid aũt eſt illud qḋ p ſe ꝛ p̄mo terminat gñationẽ inq̄rendũ eſt.

¶ Finitis q̃onib' Joãnis Jandoni ſuper p̄mũ librũ phyſicorum. incipiunt queſtiones eiuſdem ſuper ſcḋm.

¶ Eſt igitur natura principium alicuius: ꝛ cauſa mouendi ꝛ quieſcendi in eo in quo eſt primũ ꝛ per ſe ꝛ non ſecundum accidens ꝛc̃.

Tex. cõmẽ. III. Queſtio. Prima.

Queritur hic vtrũ diffinitio nãe ſit bona. ¶ Et p̄batur primo ꝙ nõ. q2 abſolutũ non dʒ diffiniri per reſpectiuũ cũ diffinitio debeat eſſe ex p̄oribus: reſpectiuũ aũt nõ eſt prius abſoluto: immo eſt poſteri': ſed nã eſt quid abſolutum. ſ. forma ꝛ mã. Principium autẽ eſt qd reſpectiuũ cum dicatur ad p̄ncipiatum. quare ꝛc̃. ¶ Item 2° quandocũq3 inferius ꝯiungit imediate ſuo ſupiori ē nugatio. vt dicendo aial hõ: ſicut hʒ videri in p̄mo elencoꝝ: ſʒ ſic eſt in iſta diffinitiõe. q2 dicit ibi p̄ncipiũ ꝛ cauſa. cauſa eſt quid inferius ad p̄ncipiũ. Omnis eñi cauſa eſt p̄ncipium
T. c. p°. ſed non cõuertit. 5. meta. ca° de p̄ncipio. igit in iſta diffinitione eſt nugatio ꝛ talis diffinitio non eſt bona. 6. top. quare ꝛc̃. ¶ Itẽ 3° idẽ non eſt p̄ncipiũ ꝛ cauſa oppoſitoruʒ. Idẽ eniʒ inquantũ idẽ nõ eſt natũ niſi facere ideʒ 2°
T. c. 53. de generatiõe: ſed motus ꝛ quies ſunt oppoſita. 5° h°. g̃
T. c. 20. nã non eſt p̄ncipiũ motus ꝛ quietis. ¶ Iteʒ 4° oĩs bõa diffinitio debet competere cuilibet cõtẽto ſub diffinito. 6° topi. ſed iſta diffinitio non cõpetit omni nãe: p̄batio primo q2 nã celi nõ ē p̄ncipiũ quietis cũ ipſuʒ celũ perpe
T. c. 83. tuo moueat 8° h°. q̃re ꝛc̃. ¶ Itẽ 5° forma ſubalis grauis inaiati eſt quedã nã vt manifeſtũ eſt. ꝛ ipſa nõ eſt p̄ncipiũ mouẽdi ꝛ quieſcẽdi in eo in quo eſt. ſ. in ipſo graui: q2 ſi ſic tunc graue moueret ſeipm cuius oppoſitum vult
T. c. 32. Ariſto. 8. hui'. q2 hoc eſt ꝓpriũ aialiũ. ¶ Item 6° bona diffinitio nõ dʒ cõtinere aliqḋ ſupfluũ. 6° topic. ꝛ in porphirio. ꝛ 2° poſte. ſed iſta diffinitio cõtinet aliquid ſuperfluum: cũ eñi oē qḋ eſt p̄mo tale ſit per ſe tale. vt pʒ p̄mo poſterioꝝ. videt poſtq̃ dictũ fuerit ꝙ nã ē p̄mũ p̄n^m mouendi ꝛ q̃eſcẽdi ꝙ ſupflue ponat per ſe: ꝛ ſilr poſt ipm p ſe ſupflue exprimit ꝛ nõ ſm accñs. quare ꝛc̃.

¶ Oppoſitũ arguit auctoritate Ariſto. ꝛ cõmentatoris.

Ad hoc eſt dĩm ꝙ iſta diffinitio eſt bona cui' oẽs particule ꝯueniũt diffinitõ: ꝛ p ipam notificat diſtincte ipm diffinitũ: ꝛ diſtinguitur ab oibus alijs. hanc recipio ꝓ manifeſta. Sed iſta diffõ eſt hmõi. Primo ꝙ ſit p̄ncipiũ motus ꝛ quietis eius in eo in quo ē. ꝓbat Ariſto. q2 nãlia differũt a nõ nãlib' .ſ. ab artificialib' p p̄ncipiũ mot' ꝛ q̃etis exiſtẽs in eis. artificialia. n. ſm ꝙ artificialia ſunt nullũ hñt ipetũ mutatiõis inatũ .i. nullũ hñt p̄ncipiũ motus exñs in eis ſʒ ꝙ artificialia ſunt: ſed nãlia ſm ꝙ nãlia ſũt neceſſario habẽt in ſeipſis principium aliqḋ motus ꝛ quietis. ꝛ ſic nãlia differunt a non nãlib' per principiuʒ motus exiſtẽs in eis. ſed nãlia ſm ꝙ nãlia ſunt nõ differũt a nõ nãlib' niſi per nãm: vt manifeſtũ eſt. ergo ſequit ꝙ nã eſt p̄ncipiũ mot' ꝛ q̃etis in eo in quo ē. ſ. in q̃ eſt ipſa nã ꝛ ipſe mot' ꝛ q̃es. Et poſſet h̃ declaratio ſic reduci ad ſillogiſmũ. illud p qḋ nãlia ſʒ ꝙ nãlia ſũt diũe a nõ nãlib' eſt p̄n^m mot' in eo in q̃ eſt mot' ꝛ quies. Sʒ nã eſt illud p qḋ nãlia ſm ꝙ nãlia ſunt differũt a nõ naturalibus. ſ. ab artificialibus: iſte p̄miſſe ſunt manifeſte cuilibet bene diſpoſito. q̃re ꝛc̃. ¶ Q aũt nã ipſa ſit primũ. i. p̄ncipale p̄ncipiũ intrinſecum mot' ꝛ quietis hoc nõ multũ declarat Ariſto. ſed põt ſic videri. Cum eniʒ in rebus nãlibus ſint aliqua p̄ncipia motuũ ꝛ quietũ inſtrumentalia ꝛ quedã ſecundaria. ſ. qualitates nãles que ſunt earũ v̈tutes: ꝛ quedã magis p̄ma ꝛ p̄ncipalis. ſ. ſube ipſarũ: neceſſe eſt ꝙ nã vel ſit p̄ncipiũ motus inſtrumẽtale ꝛ ſecũdariũ: vel p̄mũ. i. p̄ncipale: ſed non ē dicendum ꝙ nã ſit p̄ncipium intrinſecũ motus ſolũ ſecũdarium ꝛ inſtrumẽtale: q2 res naturalis vt naturalis eſt: p̄ncipaliter ꝛ p̄mo hʒ eſſe ꝛ diſtinctioneʒ ab alijs p nãʒ. Vñ dĩo irrõnale eſſet ꝙ natura eſſet ſolũ p̄ncipiũ inſtrumentale ꝛ ſecũdariũ mouẽdi ꝛ quieſcẽdi. ergo relinquit ipam eſſe p̄mũ. i. principale pñcipiũ: dico intrinſecũ mouendi ꝛ quieſcẽdi. Et põt ſic ordinari ſillogiſm': p̄ncipiũ mouẽdi ꝛ quieſcẽdi ſecũdariũ ꝛ organicũ ſolũ: nõ eſt p̄ncipale p̄ncipium intrinſecũ eſſendi ꝛ diſtinguẽdi: ſed ipſa nã eſt p̄ncipiũ intrinſecũ p̄ncipale eſſendi ꝛ diſtinguendi nãlia a non nãlibus vt manifeſtũ eſt. g̃ natura nõ eſt p̄ncipiũ motus ſolum inſtr̃ale: relinquit ergo ꝙ ipſa ſit p̄ncipale ꝛ p̄mũ hmõi p̄ncipiũ. Ex h̃ aũt ſequit ꝙ ſit per ſe ꝛ nõ ſʒ accidẽs. ¶ Cõſiderandũ tñ eſt ꝙ iſte due particule. ſ. per ſe ꝛ non ſm accidens nõ inutiliter ſubiungunt̃ poſt hanc particulã p̄mũ. naʒ per eas euidentius notificatur ipſa natura ꝛ magis diſtincte. Iſta eñi particula p̄mũ diſtinguit naturã a virtutib' naturalib' rei naturalis que ſolum ſunt p̄ncipia inſtrumentalia motuũ vt grauitas in graui ꝛ leuitas in leui: ꝛ calefactibilitas i calefactibili. ꝛ ſic de ceteris. ꝛ hec particula per ſe dʒ referri ad iſtam particulaʒ in eo in quo eſt vt ſit ſenſus ꝙ ipſi nature per ſuam eſſentiaʒ cõpetit ꝙ ipſa ſit in illo in quo eſt motus cuius ipſa eſt p̄ncipiũ. ꝛ in hoc diſtinguitur natura a mouente violentante qḋ non eſt intrinſecum ei in quo eſt motus cuius eſt principiũ: ſed extrinſecũ. vt paʒ in 3° ethicorũ. hec aũt particula. ꝛ nõ ſm accidens. licet cõprehẽdatur ſatis in hoc qḋ eſt per ſe: nõ tamen inutiliter exprimitur: q2 per eius expoſitioneʒ manifeſti' ꝛ euidentius diſtinguitur ipſa natura ab arte que quodãmodo eſt principium motus. Nã licet aliq̃ artes ſint aliquãdo principia motuum in illis eiſdem ſuppoſitis in quib' ſunt hmõi artes: tñ hoc eſt per accidens. verbi gratia. medicina aliquando eſt principium medicationis in ipſo

medico in quo est medicina: cum.s.ipse medicus ĩfirmus
existens per suam artem medicatiuam seipsuz medicat:
sed hoc sine dubio est oĩno per accidẽs. Si.n.arti medi
catiue ꝯueniret per se ꝙ ipsa esset subiectiue,in illo codẽ
in quo est motus cuius ipsa est ꝓncipiũ. tunc cum nunꝙ̃
medicatiua ars sit pricipiũ sanationis nisi in laborante:
sanus enim non recipit motũ medicationis: sequeret̃ vti
qz ꝙ medicus in quo ẽ ars subiectiue medicine semp eẽt
infirmus cum ipse medicaret̃: ꝛ ꝙ nunꝙ̃ medicaret̃ in-
firmum nisi seipsum: qꝺ̃ est absurdũ. hoc igitur contingit
arti medicatiue per accidens.s.ꝙ ipsa sit in illo codez in
quo ẽ motus cuiꝰ ipsa est pricipiũ. vt ergo euidentissime
ostenderet̃ differentia inter nãm ꝛ artez. ideo Aristo. ex
pressit ꝛ nõ ſm accidens supple ipsa natura est in illo in
quo est motus. Et hoc est verissimũ. nunꝙ̃ enim natura
solũ per accidens est in illo in quo ipsa causat motuz: ita
ꝙ contingat motũ ꝛ naturaz que est eius ꝓncipium oĩo
separata esse: hoc enĩ est impossibile: ꝙ motus naturalis
deorsum fit in aliquo in quo nullo mõ est natura grauis
que est principiũ talis motus: quẽadmodũ est possibile
T.c.3. ꝙ sanatio fit in aliquo subiecto in quo nullo mõ est ipsa
ars medicine q̃ ẽ principiũ sanationis. Et ꝑpter hoc dic̃
Aristo. ꝙ hec separant̃ aliquando abinuicem.s. subm in
quo est ars ꝛ subiectum in quo recipitur motus cuiꝰ pri
Com.3. cipium est ars ꝙ nõ cõtingeret si per se essent coniuncta.
Et cõmẽta. dicit ibidẽ ꝙ artes innate sũt per se ꝛ primo
agere in alia subiecta ab illis in quibus sunt: ꝛ sic sunt ꝓn-
cipia motuũ in alijs. Et hoc intelligendum est de artibꝰ
a quibus ꝓueniũt acta nõ solũ actiones. vt dicit Cõmẽ.
ꝛ ideo nõ valeret instantia de arte saltãdi ꝛ de arte can
tãdi,sine extrinsecis instrumẽtis: que vident̃ esse ꝓncipia
motuũ in substantijs in quibus ipse sunt. ¶ Consideran
dũ ẽ ꝙ hmõi artes a quibꝰ ꝓueniunt actiones ille non sunt
ꝓprie ꝛ per se principia substãtie motus: sed modi motꝰ
vt per artem saltatiuã nõ hz habẽs eam facere ipm sub
stantiam motus saltationis cuius forte signũ ẽ: qz etiaz
sine arte aliqui saltãt: sed hz saltem modũ motus vel sal
tẽ dispositiõez.s.ꝙ velociter saltet ꝛ ꝑ longũ spatiũ: aut
ꝙ flectat tibias ꝛ erigat brachia ꝛ hmõi cõditiões acci
dẽtales. Et adhuc dato ꝙ tales artes eẽnt ꝓncipia aliq
rum motuũ: non tñ sunt ꝓncipia ꝛ ꝓncipalia pricipia eo
rũ sed magis instr̃alia: ꝛ ideo nõ sequeret̃ ꝙ hmõi artes
Com.p. essent nature. Sic igit̃ patet bonitas diffinitiõis nature.
¶ Et est intelligendũ vlterius ſm Cõmẽ. ꝙ licet omnis
nã sit principiũ motus in eo in quo est. hoc tñ diuersimo
de est in diuersis rebus nãlibus. Nã in aliquibꝰ.s.in alte
rabilibus simplicibus.s.in elementis q̃ dicunt̃ simplicia
per abnegationez mixtionis ꝓncipiũ alterationis ꝛ si-
milr̃ generatiõis est ſm mãm.i.ꝓncipiũ intrinsecũ est ꝓn
cipiũ receptiuũ seu passiuũ: ꝛ nõ actiuũ: nõ enĩ inuenitur
aliquod corpꝰ simplex quod alteret̃ ex se.s.actiue,vt ipe
dicit: ꝛ multo minꝰ qꝺ̃ generet se vel qꝺ̃ habeat in seipso
ꝓncipiũ actiuũ sue generationis: qualiter hoc aũt sit itel
ligendũ querat̃ in questiõe de intrinsicitate mouentis na
turalis: sed in rebus augmẽtantibus: ꝛ etiã in mobilibꝰ
ſm locũ saltez aliquibus principiũ intrinsecũ motus est
ſm formã.i. vt credo principiũ actiuum istoꝝ motuũ est
intrinsecũ mobili: ꝛ hoc spãliter veꝝ est de motu augmẽ
T.c.34 tationis: animal enim ꝛ planta cõcedit̃ habere virtutez
T.c.37. ꝛ principiũ actiuũ sue augmẽtationis. vt pz in ꝓmo dẽ ge
neratione. ꝛ 2° de aĩa. Silr̃ aĩal hz in se principiũ actiuũ
sui motus localis ꝛ nõ solũ passiuũ: in tãtũ ꝙ ex hoc dr̃
mouere seipm. Sed vtrũ graue inaĩatuz ꝛ leue similiter
habẽt in se ꝓncipiũ actiuũ sui motus localis: ꝛ si sic vtrũ
actiuũ per se aut solũ per accidẽs. hoc ẽ valde magnũ ꝛ
difficile dubiũ: sed de hoc alias videbit̃: si deo placuerit
¶ Silr̃ dicit Cõmẽtator. aĩalia ꝛ plãte habẽt ꝓncipiuz
actiuũ quarũdam alterationũ intrinsecũ: sicut est de illis
que accidũt aĩalibus ex eis que cõtingũt corporibus eo
rundẽ: ꝛ forte itelligit Cõmẽ. ꝙ aliquando species aliq̃
reꝝ recepte in organis corporalibus aĩalis faciũt aliq̃s
alterationes in ipso aĩali: sicut hz videri in de causis mo
tus aĩaliũ. Et cõtingit etiaz ꝙ cũ aliqꝺ̃ extrinsecũ altera
uerit ptes exteriores corporis aĩalis vt aer calidus vel
frigidus. ille partes alterate alterant alias iteriores: sed
hic motus nõ esset ꝓprius aĩalibus: qz in elementis põt
cõtingere: vt ꝙ vna pars aque calefacte calefaciat aliã.
Et sic in diuersis ipa nã diuersimode ẽ ꝓnm itrisecũ mo-
tus: ꝛ dr̃ nã nõ oĩo vniuoce ꝓnm: i oĩbus tñ in descriptio
nibꝰ nõ põt quis facere plus isto.s.Aris. vt dicit Cõmẽ.
ita ꝙ q̃uis nã non dicatur nõ vniuoce ꝛ vniformiter de
oĩbus naturis: tñ Ari. dedit ita bonã descriptionẽ cõem
de ipsa ꝙ nullus põt ponere meliorem.

Tunc ad rationes. Ad ꝓmã cũ dr̃. abso lutũ ꝛc. Dico ꝙ illꝺ̃
qꝺ̃ est penitus absolutũ: ꝛ quãtũ ad suã essentiã ꝛ q̃tum
ad rationẽ subiecti qua intelligit̃ ꝛ significat̃: nõ dz diffi
niri per respectũ: sed qꝺ̃ est absolutuz ſm illud qꝺ̃ est: tñ
intelligit̃ ꝛ significat̃ sub aliqua habitudine seu respectu
põt diffiniri per illũ respectum: ꝛ sic est in ꝓposito. nam
licet natura ſm sui essentiã sit qꝺdã absolutũ.s. materia
ꝛ forma sub̃alis: tñ hoc nomen natura significat̃ ꝛ itelli
git̃ in respectu ꝛ in hitudine ad motũ ꝛ q̃etẽ: ꝛ iste respe
ctus seu hitudo exprimit̃ ꝑ illꝺ̃ ꝙ dr̃ ꝓnm ꝛ cã mouẽdi ꝛc.
¶ Ad 2m põt dici ꝙ si inferius imediate addat̃ supiori
inutiliter sic est nugatio: aliter non: modo sic non est hic:
qz dicit̃ principium ꝛ causa ad significandũ ꝙ non codẽ
modo sed diuersis modis ipsa natura est principium ꝛ
causa motus in diuersis rebꝰ naturalibus: sicut patet ex
predictis a Commẽtatore sumptis.
¶ Ad 3m dicũt aliq̃ ꝙ idẽ nõ ẽ cã oppositoꝝ eodẽ mõ
ꝛ eque principalr̃: sed diuersimode põt esse ꝛ vnius prin
cipaliter ꝛ alterius secũdario.i.mediãte ꝓmo: ꝛ sic est in
ꝓposito: natura enim est principiũ motꝰ magis pricipa
liter ꝛ ꝓmo: sed ipsius q̃etis nõ ita principalr̃ sed mediã
te motu. ¶ Sed hoc videt̃ repugnare diffinitiõi q̃tũ ad
illam particulã ꝓmũ: illa enĩ videt̃ determinare totũ hꝰ
.s.principiũ ꝛ causa mouendi ꝛ q̃escẽdi. Nisi quis dice-
ret ꝙ nã hñ est primũ.i.principale pricipiũ q̃etis per re-
spectũ ad qualitates seu virtutes accidentales ipsiꝰ mo
bilis que nõ sunt pricipalia principia motꝰ ꝛ quietis. Sz
nõ est oĩo primũ principiũ per priuationẽ motus mediũ.
Et sic diceret̃ ꝙ lz nã non sit primum principium quietis
eq̃ primo ꝛ principaliter sicut motus: tñ ipsa ẽ primuz.i.
principale principium q̃etis respectu v̄tutuz naturaliuz
accidentalium: ita.s.ꝙ priꝰ ꝛ principalrꝰ est principium
q̃etis q̃ sint hmõi v̄tutes ꝛ hoc sufficit ꝛc. Aliter põt di
ci cũ dicit̃ vnũ ꝛ idẽ nõ est principium oppositoꝝ. Ueꝝ
est principiuz actiuuz ꝑ se ꝛ imediatum ꝓcipue in subie-
cto eodẽ mõ disposito: sed idem põt esse principiuz rece
ptiuuz oppositoꝝ successiue recipiẽs ea: mõ sic ẽ intelli-
gẽda dicto: ꝙ natura ẽ pricipiuz receptiuũ motꝰ ꝛ quie-
tis: ita tñ ꝙ ista non recipit simul sed successiue: q̃uis si-
mul habeat aptitudines ad motũ ꝛ quietẽ. ¶ Aliter di
cunt aliq̃ ꝙ duplex est quies. Una est quies in termio a
quo: ista bene opponit̃ motui: ꝛ sic nõ intelligit̃ ꝙ eadẽ
nã sit principium motus ꝛ quietis vt nã que est principiũ
motus a sursum in deorsum nõ est principiũ ꝛ per se pri-
cipium quiescẽdi sursuz. silr̃ aũt ꝛ in alijs. Alia est quies
in termino ad quez: ꝛ ista nõ dicit̃ opponi motui: sed est

perfectio motus aut cōsequens ipsam perfectionez mo-
tus. vt habet videri in 5° huius. ꝛ sic natura eadē ē pnci
pium motus ꝛ quietis. naꝫ eadē est nā qua graue mouet
deorsuꝫ dū est sursuꝫ: ꝛ pricipiū quo quiescit deorsum dū
est in loco deorsum. similiter aūt ꝛ in aliis.
¶ Ad 4ᵃᵐ dicunt aliq ꝙ ista diffinitio dꝫ intelligi in his
que mouent ꝛ quiescunt: vñ sic est itelligēda: nā est princi
pium motus ꝛ quietis existēs in eo in quo est motus et
quies ꝛc. In illis aūt que solum mouent nā est principiū
motus solū. Corpus aūt celeste solū mouet ꝛ nō qescit.
quare ꝛc. nec est irrōnabile ꝙ aliter diffiniatur nā celi ꝙ̄
nā istoꝝ inferioꝝ. qꝛ nā ēt non dicitur vniuoce de istis ꝛ
de illa: sed equiuoce vel analogice. Nam corruptibili ꝛ
incorruptibili substātie nō ē aliquid cōe oio vniuocū. vt
T.c.26. pꝫ in .io. meta. ¶ Aliter dicūt aliqui ꝙ in ista diffinitiōe
dꝫ accipi ꝛ pro vel: ita ꝙ nā sit principium ꝛ cā mouendi
vel quiescēdi: ita tñ ꝙ per istā disiunctionē circunscribit
quedā particula diffinitionis vna. ¶ Aliter pōt dici ꝙ
nā celi hñ est cā mouendi ꝛ quiescēdi: eo mō quo ꝯuenit
quiescere ipsi celo: ꝙ̄uis eni celū non quiescat quiete op-
posita motui locali de vno vbi ad aliud vbi: tñ quiescit
quiete opposita motui locali de vno toto loco ad alium
totū locū: nūꝙ̄ eni totū celū mouet de vno toto loco ad
alium totū locū distētē: sicut aialia q̄ sunt hmōi mouen-
T.c.76 tur. Et forte ad istā intētionē dicit phs in .8. h° ꝙ moue-
tur totū ꝛ quiescit dē. ꝛ hoc magis declarandū est in 6°
¶ Sed dices quies est priuatio mot⁹. vñ nihil quiescit
quiete opposita alicui motui: quo. s. motu nō est natū mo
ueri illo motu: eo ꝙ priuatiue opposita nata sūt fieri cir
ca idē: celuꝫ vero non est natū tali motu moueri. Et pōt
dici ꝙ ꝙ̄uis celū fm nām ꝓpriā qua celuꝫ est nō habeat
moueri tali motu: tñ nō repugnat ei fm ꝙ corp⁹: qꝛ tunc
repugnaret oi corpori. ¶ Cū ergo dicit ꝙ nihil quiescit
aliqua quiete nisi illud qd natū est moueri motu opposi
to illi quieti: posset dicere ꝙ veꝝ est vel cui nō repugnat
moueri tali motu rōne sui generis. Nō soluꝫ. n. aliqd po
test dici priuatuꝫ aliq qd natuꝫ est hr̄e fm spēm ꝓpriā:
T.c.27. sed pōt dici ꝓuatū aliquo qd natū est hr̄e .i. qd nō repu-
gnat ei ſꝫ suū gen⁹. vt docet Ari. 5. meta. ca° de ꝓuatiōe.
vt talpa dicit priuata oculis. qꝛ licet fm spēm propriam
non sit nata habere oculos: tamen non repugnat ei rōe
qua aial. silr aūt ꝛ in similibus. Et forte ista solutio debꝫ
sufficere licet cōmuniter nō ponatur.
¶ Ad 5ᵃᵐ pōt dici ꝙ forma substātialis inanimati est pri
cipiū mot⁹ in ipso graui: nō quidē actiuū per se: sed solū
passiuū seu receptiuū. Et ideo nō seqꝫ ꝙ graue moueat
seipsum ꝓprie: qꝛ qd mouet seipsum localiter dꝫ esse di-
uisibile in per se mouens ꝛ per se motum. Utrum aūt hꝫ
simul stet cū eo ꝙ motus grauis deorsum sit nālis: quero
tur in qōne de intrinsicitate motoris nālis ad mobile.
¶ Qꝫ aūt forma grauis sit principium mot⁹ ipsi⁹ recepti
uum ꝛ nō actiuū per se hoc videt aperte dicere Arist. in
T.c.32. 8° huius in fine illius capituli. Sꝫ accidit ꝛ hoc ab aliq
moueri. vbi ait loquens de grauibus ꝛ leuibus inaiatis.
qd qdē igit nihil mouet ipsum seipm: manifestum est. sed
motus principiū hꝫ non mouendi nec faciendi: sed pati
endi. Utrum autem hoc verum sit ꝛ quomodo debꝫ inqꝛ
ri super 8ᵐ huius in questionibus de motore grauium ꝛ
leuium inanimatoꝝ. Est enim questio summe difficilis.
ꝛ non est hic locus terminandi eam.
¶ Ad 6ᵃᵐ rōnem dōm ꝙ non est superfluū post istā par
ticulā primū subdere per se ꝓpter cām pri⁹ dictā. Naꝫ p
istas particulas sic intellectas vt ex posite fuerunt mani
festius ꝛ magis distincte manifestat ꝛ declarat essentia
nāe: ꝛ silr de illa particula ꝛ nō fm accñs. Item ista pti-
cula primū. posset aliter exponi vel intelligi ꝙ̄ exposita
fuerit supius: vt sit sensus: ꝙ nā est pncipiū mouēdi ꝛ de
scendi in eo in quo est: ita ꝙ prio ꝛ imediate nō mediate
alio motu causat motū ꝛ quietē in eo in quo est vel fm
actū vel fm aptitudinē: ꝛ hoc dicit ad driaꝫ motus quē
nā nō pōt causare in aliquo alio ab eo in quo est vt gra-
ue cū mouet deorsuꝫ pōt aliqd aliud mouere deorsuꝫ: sed
nā ipsi⁹ grauis nō erat prio .i. imediate principiū illi⁹ mo
tus: sed mediante motu quē causat in illo in quo est: mo
tus aūt quē pricipiat in illo in quo est causat ꝛ pricipiat
imediate .i. nō mediante aliquo motu necessario ꝓceden
te: ꝛ sic intelligendo diffinitionez haberet ꝙ nunꝙ̄ aliqd
corpus mouet aliud corpus nisi ipsuꝫ prius moueat. Si
.n. aliqd corp⁹ ꝑ sui nām prius moueret aliud corpus ꝙ̄
ipm moueret per suā nām. natura eius pri⁹ ꝛ imediatius
esset principiū motus in alio ꝙ̄ in illo in quo est qd nō vi
det rōabile. De hoc tñ nō dico ad pñs determinationē.
Alia etiā particula ꝛ nō fm accidēs. pōt aliter itelligi.
Ad qd cōsiderāduꝫ ꝙ per se aliqñ sumit ꝓprie ꝓ eo qd
est per sui essentiam. Aliqñ sumit magis large pro eo qd
distinguit ꝯ indeterminatū aut nō necessariū: ita ꝙ cōi-
ter dicitur aliqd cōuenire alicui per se qd determinate ꝛ
necessario ei cōuenit. Unde ꝛ Ari. in primo posterioruꝫ
caplo. si igit demōstratiua scia. dicit ꝙ ea que sunt ꝑ acci
dens nō sunt necessaria: ꝛ sic necīa nō sunt ꝑ accñs ꝑ cō
uersionē negatiue. qre relinquit oia necīa esse per se sal-
tem cōiter ꝛ large. Ne igit quis putaret ꝙ nā sit pnᵐ ꝛc.
per se fm ꝙ per se dicit idē qd determinatū ꝛ necīū. ꝛ ñ
per se ꝓprie ꝛ per sui essentiā: iō subdidit phs ꝛ nō ſꝫ ac
cidens: in quo dat itelligere ꝙ nā est pncipiū mouēdi ꝛc.
nō soluꝫ per se large ꝓut per se distinguit cōtra indeter
minatum: sed per se vere ꝛ ꝓprie. s. per sui essentiā: ꝛ hoc
est verissimū. Nā ipsa nā per sui essentiā imediate hoc hꝫ
ꝙ sit apta nata eē principiuꝫ motus ꝛc. licet actu nō sit
principiū mot⁹ ꝛ quietis nisi mediantib⁹ aliquibus natu
ralibus potentijs accidētalib⁹ actiuis ꝛ passiuis salteꝫ in
istis inferioribus naturis. Utruꝫ āt natura mouēs celuꝫ
moueat imediate per suā essentiā aut ꝑ virtutē: aut ꝑ co
gnitionē diuersaꝫ realr a sua suba bene est inqrendū: sed
hoc ad pñs nō discutio. Sufficit aūt nūc diffōnē nāe eē
bonaꝫ ꝛ nullā nugationē nec superfluitatē cōtinere: licꝫ
particule posite in ea multum videant ꝓpinque.

¶ Tentare autem demonstrare naturam esse ridi
culum est. Tex. commē. VI. Qō. II.

q Uerit hic vtrū naturā esse pōt demōstrari.
¶ Et arguit pmo ꝙ sic. qꝛ illud qd ē notuꝫ
per aliud pōt demonstrari per aliud: hoc ē
euidens: sed nām eē est notū per aliud. s. per
esse naturalium rerū. Sicut eni cōpositū est
notius simplicibus cōponentib⁹ ipm: sic esse cōpositi no
tius est ꝙ̄ esse simplicium partiū suarum. Unde cū natura
sit quoddā principiū simplex ex quo res naturales com
ponunt videt ꝙ notius sit esse rei naturalis ꝙ̄ esse natu-
re. quare sequit ꝙ naturā esse pōt demonstrari. ¶ Etiā
sicut natura cognoscitur ꝑ motū. vt pꝫ ex eius diffinitio
ne sic naturā esse cognoscit per motū esse: ꝛ sic naturam
esse pōt demōstrari. ¶ Itē 2° illud circa qd contingit er
rare potest demōstrari: hec videt esse nota de se: ꝛ habet
pmo posterioꝝ. Sed circa hoc qd est. naturā esse aliqui
errauerūt: negantes enim motū esse negauerunt naturā
esse: cum natura sit principiū motus. qre ꝛc. ¶ Itē 3° si
principium magis notum pōt demonstrari: principium
minus notum poterit demonstrari: sed principiuꝫ noti⁹
potest demonstrari: qꝛ principium primum cōplexuꝫ est

T.c.8. notissimū omnium principiorum. vt pꝫ 4° meta. ꝛ tamē Arist. in eodē q̄druplr ipsum demonstrat: cū ostendat ipꝫ ex necessarijs ꝛ veris ꝓpositionibus. Omnis autē sillogismus ex necessarijs est demonstratiuus. vt docet Arist. in p̄mo posteriorꝝ. ca° si igitur demonstratiua sciētia ꝛc.
T.c.60. ¶ Itē naām esse pōt demōstrari. vt pꝫ in p̄mo hui° mō
T.c.12. materia est natura: vt patet 2° huius. quare ꝛc.

¶ Oppositum arguitur auctoritate Aristote. qui dicit ꝙ tentare autem demonstrare ꝛc.

De questione intelligēdū: ꝙ aliđ ꝛ magni di cūt ꝙ mltū differt dicere aliđ nō posse demōstrari ꝛ debere demōstrari. Demōstrari. n. potest vt dicūt oē illō qđ pōt cōcludi ex necessarijs p se ꝛ notiorib° saltē demōstratiōe q̄a. ¶ Item demōstrari p̄t demonstratione ad ipossibile oē illō cui° opposito falso est aliđ notius in falsitate. Vñ cui oppositū p̄mi cōplexi sit notius in sua falsitate oībus alijs falsis: quēadmodum ip̄m p̄mū ꝯplexū est notius in sua veritate oīb° alijs veris. idcirco oīa alia p̄ncipia ꝯplexa ab ipso p̄mo principio ꝯplexo p̄nt demonstrari demōstratōe ad ipossibile. Illud aūt solū oꝫ demonstrari qđ est ignotū ꝛ dubiū ꝛ h̄ pulchre docet lincoñ. in p̄rio poste. in p̄ncipio. vbi dicit. ꝙ nō docet neqꝫ adiscit: nec per ꝯñs demōstrat: nisi illud qđ cū primo concipimus est nobis dubium vel apparet falsum. ¶ Tunc dicūt duo ad q̄ōnē p̄mo ꝙ naām eē pōt demōstrari: ꝛ demōstratiōe ostēsiua ꝛ demōstratōe ad īpole. 2° ꝙ naām eē non oꝫ demōstrari. ¶ Primum ostendit ratione p̄tacta. q̄r naām eē pōt sillogizari ex ꝓpōnib° veris necessarijs ꝛ p se ꝛ notiorib°: vt si sic arguat: mot° est: sed mot° non p̄t esse nisi nā sit. q̄re nā est. Vel formet sic ꝛ melius. Si mot° est nā est: sed motus est. ḡ nā ē. maior notificabit sic. si p̄ncipiatū a nā est ipsa nā est. hoc est euidens. Sed si motus est principiū a nā est: ꝓbatio. q̄r cum nā sit p̄ncipiū motus: sequitur ꝙ mot° est p̄ncipiatū a natura. ꝛ sic si mot° ē principiatū a nā ē. ḡ si motus est nā est. ¶ Itēꝫ entia nālia sunt sed nālia entia nō possunt esse nisi per naām. q̄re ꝛc. Et iste sunt demonstratōes ostēsiue. ¶ Itē ad ipossibile dupliciter. Primo sic. nā nō est seḡ si nā nō est: motus non est. q̄re motus nō est. ꝛ h̄ ē falsuꝫ impossibile notius q̄ naām nō eē. ¶ Itē sic. supponēdo ꝙ motus est: q̄r sensui bene disposito ꝛ sufficienter approprinquato ꝛ medio bñ disposito apparet mot°. Tūc arguit sic. natura nō est. hanc ponit aduersarius. Sed si nā nō est motus non ē. hec recipit ꝛ eo assumit vt vera. ḡ mot° non ē. sed supponebat motū esse. q̄re motus ē ꝛ non ē: qđ est ꝯ p̄mā dignitatē. ¶ Scdm ostendit. q̄r illō ꝯplexū non oꝫ demōstrari qđ non ē occultū nec dubium nec apparet falsum terminis eius itellectis: hoc satis pꝫ in p̄rio posteriorꝝ: ꝛ p̄cipue auctoritate lincoñ. p̄allegata sed itellecto quid dicit noīe nature ꝛ quid noīe mot° non ē dubiū nec occultū nec apparet falsum naām eē vt
✣ manifestū ē. q̄re ꝛc. ¶ Sed salua reuerentia sic dicētiuꝫ ista oppositio videt mihi dubitabilis q̄tum ad p̄mā cōclusionē. s. ꝙ nāꝫ eē possit vē demonstrari. Quia ī omni vā demonstratione siue sit q̄r: siue propter quid ambe p̄missē debēt eē notiores conclusione. sicut pꝫ ex p̄mo posteriorꝝ. aliter eni nō facerēt scire modo in rationib° predictis ambe p̄misse nō sunt notiores ꝯclusione. vt pꝫ diligēter consideranti. Nā lꝫ in p̄ria ratione prima ꝓpositio forte sit notior. s. ista motus ē: tñ scđa. s. ista. mot° nō p̄t eē sine natura: non est notior q̄ naām esse: nec pōt ꝓbari nisi accipiendo aliquā minus notā q̄ naām esse vt si acciperet sic. Si p̄ncipiuꝫ non ē p̄ncipiatū non ē: sꝫ natura ē principium motus: sine dubio ista videtur esse min° nota q̄ nāꝫ eē vel saltē non magis nota. q̄re ꝛc. ¶ Et similiter instari p̄t ꝯtra duas rōnes ad ipossibile p̄inductas. Etiā contra scđam rationē cū dicit si entia nālia sunt: si concederetur ista ē notior q̄ naturā eē: tamen alia non ē notior scilicet ista entia nālia non p̄nt eē sine nā vel nisi per naām: imo notius esse videt naturā esse q̄ ipsam esse principiuꝫ naturaliū vel saltēꝫ nō min° notū. Et sic cum demonstratio debeat esse ex ambab° notiorib° conclusione demonstrāda. aliter eni non notificaret eam: videt ꝙ naām esse non pōt ꝓpe predictis argumētationib° demōstrari. Et forte posset responderi ad hanc dubitationeꝫ ꝙ sufficit demonstrationi vt sit ex notiorib° quo ad nāꝫ: licet non semꝑ sit ex prius notis nobis: sicut pꝫ in demōstrationibus nālibus que sunt ꝓpter quid. i. per causas. iste eni non sunt ex prius notis quo ad nos: cū effect° naturales sunt notiores quo ad nos suis causis: vt pꝫ in p̄mo huius. Modo ista ꝓpositio. si motus est: natura est. vel natura ē principiū mot°: q̄uis non sit notior quo ad nos q̄ ista ꝓpositio natura est: tñ est notior quo ad naturam. q̄r motū esse vel naturā eē p̄ncipiū motus est causa finalis huius ꝙ est naturā eē: ad hoc eni ordinat esse nature: vt motus sit vel vt ipsa sit p̄ncipiū motus: ꝛ sic p̄dicte demonstrationes ꝓcedūt ex causa: ꝛ per ꝯñs ex notiorib° nature: ꝛ ideo sunt bone demōstrationes. ¶ Et ē aduertēdū ꝙ aliquid esse notius nobis vel quo ad nos dupliciter pōt itelligi. Vno mō ꝙ cognitio eius p̄cedat in nobis cognitionē alterius via generationis. Et h̄ mō forte effectus naturales sūt p̄ri° nobis noti. Alio mō dr̄ aliquid nobis prius notum: q̄r eius cognitio prior ē via dignitatis ꝛ perfectionis q̄ cognitio alterius: ꝛ hoc mō cā est nobis p̄us nota suo causato. Unde Cōmēta. in 2° Com. 2.
de anima. ꝛ in p̄mo hui° dicit ꝙ cognitio alicui° per suaꝫ Com. p̄.
cām perfectior est q̄ per suā eentiaꝫ tantū. Cū ergo dicitur ꝙ demonstratio dꝫ esse ex notiorib° idest p̄us notis si intelligit ex prius notis nobis: intelligenduꝫ est altero modorꝝ prioritatis. s. ꝙ est ex talib° quorꝝ cognitio p̄or est in nobis vel p̄oritate p̄fectionis vel generatiōis. Si igitur naām eē p̄ncipiū motus est cā finalis eius qđ ē nāꝫ esse: tunc p̄dicti sillogismi possunt ꝯcedi esse demonstrationes ꝓpter quid: ꝛ si sic intelligitur p̄ma cōclusio concedimus eam. Si aūt nāꝫ esse principium motus vel ipꝫ motū esse nullā causalitatē haberet super illud qđ est naturam esse: tunc non bene video q̄liter isti sillogismi eēnt demōstratiui. nisi quis diceret ꝙ ad demonstrādū occulta vel dubia bene opꝫ vtrāqꝫ ꝓpositionē esse notiorē nobis. Sed ad demonstrādū. i. ad ꝯfirmādum ea que sunt manifesta ꝛ non dubia nec occulta: sufficit vti vna ꝓpositione notiori. Declarata ergo sunt duo. p̄mo ꝙ naām esse pōt demonstrari. 2° ꝙ nō oꝫ demōstrari. ¶ Et ē conside
✣ randū ad pleniorē intellectū hui° scđe cōclusionis: ꝙ aliquid docet demōstratiue duob° modis. Vno° p scripturam. Alio mō per expressuꝫ sermonē: ꝛ hoc pulchre dic̄ lincoñ. super p̄mo poste. Nō soluꝫ voco doctrinā qđ ab ore doctoris audimus: sed scripturā ēt loco doctoris accipio: ꝛ q̄uis vtrāqꝫ doctrinā oporteat discipulū in mēte sua siue in aīa p̄cognoscere qđ noīs passionis ꝛ subiecti: ꝛ q̄r est subiecti ꝛ dignitatis: tñ non semꝑ est necesse nec cōueniens ꝙ ipse doctor siue doceat verbo ꝛ s̄mōe siue scriptura p̄ordinet expresse vel prescribat quid nominis passionis vel subiecti. nec q̄r est subiecti vel dignitatis: vt ꝙ ipse scribat vel dicat tale nomen significat talem passionē vel tale subiectum: ꝛ ꝙ tale subiectum existit. Cum enim omnibus intellectu bene dispositis: notū est significatum alicuius nominis vel esse alicui° subiecti vel dignitatis: superfluū eēt illud p̄ordinare scribendo vel loquendo: vt ꝙ aliđs p̄ordinaret quid significat

boc nomen caliditas vel frigiditas:vel ꝙ ipsa caliditas
sit:ꝛ sic de ceteris.mō intellectus sicut ꝛ natura nihil dꝫ
facere ociosum:ꝛ ꝓpter boc dicit linco ñ.super p̄mo po-
steriorꝝ ca° de ꝯparatōe.demōstrationū ꝙ mos ē phoꝝ
ponere verba ad imitatōem nāe que non facit pluribus
instrumentis qḋ pōt facere vnico instrumēto. Silr aūt ꝛ
eadem rōne cum aliqḋ cōplexū sit notū ꝛ manifestū est:
terminis intellectis nō pōt esse dubiū nec apparere fal-
sum.nō dꝫ doctor illius scie conari ꝛ laborare ad demō
strādū illud complexū. Et ꝙ vera sint p̄dicta:manifeste
docet Aris.in p̄mo poste.ca° difficile aūt est cognoscere
si scimus aut non.in ista particula. Quasdaꝫ tñ scientias
nihil probibet quedā eoꝝ despicere fm lecturaꝫ linco ñ.
Et vide ꝙ illā sententiā que posita est in solutione q̄onis
signauit Aris.in suo sermone cum dixit. tentare ꝛc̄. Ten
tare.n.solet esse respectu difficiliū que difficile est ꝛ labo
riosum facere.vnde cū ipse nō dicat simplr ꝙ ridiculum
est demonstrare nām esse sed tentare demōstrare: in boc
videt̄ innuere ꝙ nām esse pōt demonstrari mō p̄dicto:sed
tamē ridiculū est tentare tanꝗ̄ sit difficile ꝛ laboriosum
demonstrare nām esse. Et boc etiaꝫ significat lr̄a que se-
quitur:manifestū eni ꝙ bmōi reꝝ sunt multa.s. que mo-
uētur ꝛ quiescunt.vnde siquis aliter tentet demonstrare
naturā eē ipse ꝓcedet ex minus manifestis:ꝛ boc ē con-
tra rōnem:ꝛ per ꝯñs reprebensibile ꝛ derisibile: demon
strare enim manifesta per imanifesta non potētis est ꝛc̄.
¶ Ulterius cōsiderandū ꝙ boies iueniuntur dupliciter
dispositi ꝛ idonei fm intellectū:quidā.n.bene sunt dispo
siti ꝛ idonei ad pbiam ꝛ isti recipiunt ꝓpositiones per se
notaſ eo modo quo recipi debēt.s.sine rōcinatōe expssa.
Aliꝫ vero sunt male dispositi fm intellectū vel ex nā vel
ex cōsuetudine vel ex vtroqꝫ vel ex defectu exercitatio-
nis:ꝛ isti aliquando nō recipiūt bene propōnes per se ve
r as ꝛ notas sed negāt eas aut petūt eas demonstrari:ꝛ
Com.6. tale genus boium nunꝗ̄ pōt pbari.vt dicit Cōmē.bic.ꝛ
apud tales vt eis satisfaciat vtit̄ Aris.qnqꝫ q̄busdaꝫ de
ductionib⁹ ex ꝓpōnib⁹ famosiorib⁹ vel simplr vel apud
illos qui sic sunt dispositi:ꝛ bec est doctrina Cōmē. super
Cō.85. 2° physi.cap° dicendum igit̄ primū.versus finem.

Per predicta pꝫ ad rōes. ¶ Ad p̄mā cōce
do ꝙ nām eē pōt demōstrari
mō p̄dicto:sed nō dꝫ demōstrari ex intētōe ꝛ per se taꝗ̄
sit difficile ꝛ laboriosum. Unde sic intelligo ꝙ si aliquis
vel sermone vel scripto pmitteret alicui discipulo bene
idoneo ꝛ disposito docere pbiā nālem:ipse nō teneret in
libro suo scribere demonstrationē ad demonstrādū istā
conclusionē.s.nām esse:nec similiter si verbo doceret nō
teneret̄ exprimere talem demonstrationē. Si tñ aliquis
minus bene dispositus vel male negaret naturā eē possꝫ
ei demonstrari. ¶ Et per boc pꝫ ad scḋam rōnem.
¶ Ad 3am dico breuiter ꝙ p̄mū pncipiū non demonstra
tur aliqua vera demonstratione:sed solū demōstratiōe
fm qd.s.elencbica seu redargutiua q̄ ꝓcedit ex conces-
sis ab aduersario ꝛ nullo mō ex vere notioribus nec sim
pliciter nec alicui.vt pꝫ ibidem:ꝛ cum dicitur ꝙ omnis
sillogismus ex necessarijs est dmōstratio:verꝝ ē ex neces-
sarijs notioribus conclusione ꝛ non aliter.
¶ Ad 4am cū dicit̄ mām esse ꝛc̄.pōt dici ꝙ ibi ē fallacia
accidentis. Nā ipsi māe extraneū est ꝙ sit natura respe-
ctu buius attributi quod ē demōstrari esse. Unde nunꝗ̄
mā demonstrat̄ sub ratione esse qua natura.sed sub rōe
qua mā ꝛ boc non est remotū ꝙ aliquid demonstret̄ esse
sub vna ratione speciali ꝛ nō sub alia cōi ꝛ nota ratiōe.
Et est consimile argumētum vt si diceret̄:ceruus demon
stratur esse vel aliqḋ aliud aial cuius esse non est notuꝫ:
sed ceruus est aial.ergo animal demonstrat̄ esse. Uel sic.
deus dmonstratur esse:sed deus est ens.ergo ens demon
stratur esse:ꝛ si isto est melius exēplum: inquire melius.
¶ Dubitant aliqui qꝛ eadem via inuestigatur si ē ꝛ qd
est.vt Aristo.vult 6° metaph. Cōstat aūt ꝙ quid ē ipsi⁹ T.c.p°.
nature inuestigat̄.vt pꝫ in littera. Et pōt dici ꝙ eadē via
demonstratiua ꝛ a priori inuestigat̄ si est ꝛ quid est:sed nō
est necesse si quid est inuestigat̄ aliqua via nō demōstra-
tiua ꝙ ꝓpter boc demonstret̄ si est siue ipm esse:nūc aūt
ipsum quid est nāe non demonstrat̄ ibi de natura. Quia
ibi dicit Cōmē.ꝙ ꝑ sillogismos bypoteticos nullū igno
tum declarat̄ oino.s.demonstratione simplr:sed vtimur
eis ad cōfirmādū aliqua manifesta ꝑ se supple bñ dispo-
sitis:que tñ idigēt modicula declaratiōe ꝓp non bñ vel
min⁹ bñ dispositos. Nunc aūt Aris.ad inquirenduꝫ diffi-
nitionē nāe vtit̄ sillogismo quodā bypotetico:qḋ pōt sic
videri. Si nālia differūt a nō nālibus per principiū mo-
tus ꝛ quietis in eis:ꝛ natura est id per qḋ nālia differūt a
non naturalibus sequitur ꝙ natura est ꝛc̄.

¶ Uidetur autem natura ꝛ substantia eorū que
natura sunt quod primū inest vnicuiqꝫ non for
matum per se ipsum vt lectuli natura lignū:sta-
tue aūt es ꝛc̄. Tex.cō. VII. Qō II.

Jc querit̄ vtꝝ materia ꝛ forma sint natura.
¶ Et arguit̄ p̄mo de mā ꝙ nō sit natura.qꝛ
b qḋ demonstrat̄ esse ꝛ pōt ꝛ dꝫ demōstrari eē
non est natura.boc pꝫ ex p̄cedenti q̄ōne:sed
mā demonstrat̄ esse.vt pꝫ in p̄mo b⁹.ꝛ in de T.c.6c.
substātia orbis.quare ꝛc̄. ¶ Item 2° qḋ est in potentia
ad nāꝫ non ē nā:sicut qḋ ē in potētia aial non ē animal:
sed materia ē in potētia ad naturā:ē enim ens potētia T.c.81.
ex p̄mo bui⁹.ꝛ 7° meta.quare ꝛc̄. ¶ Itē 3° qḋ est in po T.c.8.
tētia ad ens ñ ē ens.ꝛ ꝑ ꝯñs non ē natura qꝛ natura dꝫ
esse ens:sed materia ē in potentia ad ens:qꝛ ē in poten-
tia ad esse:ens aūt ꝛ esse sunt idē.vt capitur ex.4.meta. T.c.2.
q̄re ꝛc̄. ¶ Deinde 4° arguit̄ de forma:ꝙ ipsa ñ sit na-
tura.qꝛ qḋ accidit nature non ē natura.boc est euidēs:sꝫ
forma accidit nature.s.materie cū possit ei adeē ꝛ abeē
preter corruptionē subiecti.s.materie.quare ꝛc̄. ¶ Iteꝫ
5° si materia ꝛ forma ē natura.tūc vni⁹ rei naturalis erūt
plures nature cū vnius rei nālis sit mā ꝛ forma.vt pꝫ in
p̄mo bui⁹ ꝛ 2°. Sed incōueniēs videt̄ ꝙ vnius rei nālis T.c.6.
sint plures nature sicut plurīū reꝝ naturaliū sit vna na- T.c.12.
tura.qꝛ ē vna res naturalis eēt plures.q̄re ꝛc̄. ¶ Itē 6°
qḋ est ens absolutū non ē nā.qꝛ natura ē qḋ respectiuuꝫ
cū sit pncipiū ꝛ causa:sed forma ē qḋdā absolutū cuꝫ sit
substātia:loquimur eniꝫ de forma subāli.quare ꝛc̄.
¶ Oppositū arguit̄ auctoritate Aris.in isto capitulo.

Ad questionem reducēdū ē ad memoriā.
Quid sit materia p̄⁹:ꝛ qd
forma substantialis ꝛ qd natura:ꝛ qꝛ ista sunt satis nota
paꝝ etiā exercitatis:ideo pertrāsco ꝛ dimitto istā descri
ptionem. ¶ Et dico ad questionē tria. Primo ꝙ mā est
natura.2° ꝙ forma est natura.3° ꝙ forma magis.i.veri⁹
ꝛ per prius est natura ꝙ̄ materia. ¶ Primum pōt ostē-
di ratione quam ponit Aris.in littera:quam etiam po-
suerunt quidā antiquoꝝ. Quia sicut se babꝫ materia rei
artificialis ad rem artificialem sic materia rei naturalis
ad rem naturalem. Hec videt̄ satis manifesta per cōue-
nientem similitudinē. Nā sicut in lectulo qui est res artifi
cialis est aliquid aliud subiectum preter ipsam formaꝫ le
ctuli.ꝛ similiter in statua ꝛ in alijs rebus artificialibus:
sic in aere ꝛ auro:ꝛ in alijs reb⁹ bmōi naturalibus videt̄
esse aliquid aliud p̄ter formas istorum. Sed materia rei

artificialis est substantia ipsius: vt lignum est substantia lectuli ꝛ natura. similiter aūt ꝛ in aliis. Qd̓ ꝓbabāt antiqui ꝛ specialiter antiphon: per hoc signum. qꝛ si lectulus cadit aut ponat in terram ꝛ per putrefactionē accipiat potentiam germinandi ꝛ generādi nō generabit lectulū sed lignū: ꝛ sic materia rei artificialis ē illud qd̓ generat sibi simile: nō aūt eius formā: tale autem est natura ꝛ substantia rei: manifestū est igit̄ ꝙ materia rei artificialis est eius substantia seu natura: ꝛ per ꝯñs mā rei naturalis ē ipsius nā. ¶ Sed aduertendū ꝙ antiqui plus extenderunt istam rōnē ꝙ̄ deberent: qꝛ per eam non solū putauerunt ꝙ mā rei naturalis sit natura ꝛ substantia: sed ꝙ sit tota substātia rei naturalis: quēadmodū enī mā rei artificialis est eius tota substantia ꝛ forma est accidēs inductum ab arte: sic putauerūt ꝙ ipsa mā esset tota substantia rei naturalis ꝛ oia alia que sunt in re nāli essent dispositiones accidētales. Unde ignorauerunt formā substantialem ꝛ verā mām p̄maz que est ens de se pura potētia passiua. vt pz in diuersis locis phie Aris. Sufficit tñ hec rō ad manifestandū ꝙ hoc nomē natura dicitur de mā. Sed posset aliter cōfirmari. qꝛ qd̓ est p̄ncipiū mot᷑ ꝛ quietis in eo in quo est p̄mū per se ꝛ nō s̄m accñs illud est nā per diffinitionē nāe: sed mā p̄ma ē hmōi. q̄re ꝛc. ꝓbatio mīus. Cuz eniz sit aliqua trāsmutatio subalis in qua mutatur nomē ꝛ diffinitio. s. generatio ꝛ corruptio non pōt huic transmutationi p̄mo ꝛ p̄ncipaliter subijci ens actu simplr s̄z ꝙ est ens actu. qꝛ tunc forma que acquireretur nō daret esse simplr. ꝛ per ꝯñs nō esset forma substantialis sed accidētalis: ꝛ sic nō mutaret verū nomē. i. res nominata nec diffinitio. Relinquit̄ ergo ꝙ hmōi transmutationi subijcit̄ p̄mo ꝛ p̄ncipaliter. ꝛ per ꝯñs per se: ꝛ nō s̄m accñs aliqd̓ ens de se pure potētia ꝛ hoc ē mā p̄ma. ꝛ sic pz ꝙ mā p̄ma est p̄ncipiū mouendi motu generationis. ꝛ similiter quiescēdi sub forma generata p̄mū. q̄re ꝛc. ¶ Scōm declarat̄. qꝛ illud sine quo nulla res est nālis simpliciter ꝛ actu. ꝛ illo habito statim est res nālis simpliciter ꝛ actu: videt̄ esse nā rei naturalis. hoc est notū: sed sine forma subali nulla res est nālis simplr ꝛ actu ꝛ habita forma subali: stati est res nālis simplr ꝛ actu. Qd̓ sic declarat phs. Sicut enim ars se hz ad illud qd̓ est s̄z artē siue artificiale: similiter se hz natura ad illud qd̓ est s̄m nām ꝛ naturale: ista est cōueniens similitudo: ꝛ forte erat famosa apud antiquos: sed nulla res dicit̄ artificialis vel s̄m artē simplr ꝛ in actu anteꝙ̄ habeat formā artificialē: ꝛ tunc dicit̄ res artificialis cū hz formā artificialez. vt nō dicit̄ aliquid lectulus ꝙ̄ diu solū est in potētia ad formam lectuli. silr aūt ꝛ in aliis. Unde silr nulla res dicit̄ talis res nālis anteꝙ̄ habeat formaz talis rei actu. Ut cū aliquid est caro solū in potētia sicut panis vel sanguis nō simplr ꝛ actu dicit̄ caro. sed tūc primū cū formā carnis habet. quare ꝛc. ¶ Itē illud est natura rei nālis per qd̓ principaliter generat sibi simile: hoc ē euidēs etiā s̄m antiquos: per hoc eniz ꝓbabant mām rei artificialis esse eius subam ꝛ formā eius non esse naturā ꝛ subaz. qꝛ. s. materia generat simile sibi ꝛ non forma. vt pz p signū antiphontis prius dictū: sed res nālis generat sibi simile per formā per quā est id qd̓ est: vt homo fit ab homine. quare ꝛc. Itē generatio dicitur natura pro tanto: quia est via in naturā. Aliter eniz est de generatione naturali ꝛ de artificiali transmutatione: qꝛ transmutatio artificialis aliquando denominat̄ ab agente suo: ꝛ nō ab illo in q̄ est vt in terminuz ad quez: sicut medicatio nō dicit̄ via in medicatiōē: sed denominat̄ ab ipsa medicatio: trāsmutatio vero naturalis dr̄ ꝛ denominat̄ a termino ad quez semꝑ: nō aūt ab illo a quo: vt siquid transmutat̄ a nigredie in albedinē: nō dicit̄ denigrari sed dealbari: silr aūt ꝛ in aliis. ꝛ silr gñatio nālis dicit̄ natura. qꝛ est via in nāz cōstat aūt ꝙ gñatio est via in formā. ergo forma est nā. ꝛ he sunt rōnes Ari. in littera. ¶ Tūc declaratur tertiū. illud per qd̓ res nālis ē ens actu simplr magis est nā ꝙ̄ illud per qd̓ est in potentia. Nam vnūqd̓qz tunc dicit̄ eē simpliciter cū est actu ꝛ magis ꝙ̄ cū est potentia. vt dicit Ari. in lrā. Sed cōstat ꝙ res nālis est ens actu simplr p formam: per materiā aūt ē ens in potentia. q̄re ꝛc. Sic ergo determinata sunt tria prima ꝛc.

Ad primam rōnē in ꝯriū cū dicit̄ ꝙ ōmōstratur ꝛc. pōt īteri mi ꝛ cū ꝓbat̄. qꝛ naturā eē nō dz demōstrari. Uez est sub rōne q̄ natura ē. ita ꝙ tētet demōstrari: hec ꝓpositio natura ē s̄z aliqd̓ qd̓ est nā sub aliq̄ spāli rōne ꝯsideratū bene pōt demonstrari. Sic aūt est in ꝓposito vt prius patuit. Nō eniz demonstrat̄ materiā esse vt natura est: sed monstrat̄ esse vt materia sub rōne propria q̄ est ens in potentia.

¶ Ad 2[um] cū dicit̄ ꝙ est in potētia ꝛc. vez ē si ē in potentia ad oēm naturā. s̄z materia nō ē in potētia ad oēz naturā: sed solū ad naturā q̄ est actus: ad naturā āt potētialem nō est ꝓprie in potētia remota: imo est ipsamet.

¶ Similiter ad 3[um]: materia eni non est in potētia remota ad qd̓cūqz s̄z ad ens actu: ꝛ tale pōt eē natura.

¶ Ad 4[um] dico ꝙ forma ꝓprie ñ accidit nature materie: qꝛ accñs dz hr̄e subz ens actu p̄ncipalr: materia āt q̄ substat forme subali p̄ncipalr ñ ē ens actu d̓ se s̄z ꝙ ē subz. Et cū dr̄ ꝙ forma adest ꝛ abest ꝛc. dico ꝙ dz itelligi preter subiecti actu existentis corruptionem.

¶ Ad 5[um] dico ꝙ vnius rei naturalis esse plures naturas actu simplr ipōle est: sed nō est remotū quin vnius rei naturalis sint plēs nature: quarum vna est potētia ꝛ alia ē actus. Nā ex talib᷒ ꝓprie ꝛ simplr fit vnū. vt docet Ari. in 2° de anima cuꝰ rō est. qꝛ illa constituūt vnū ꝛ nō sunt simplr plura ꝛ diuersa: sed sūt illa quoꝝ vnū solū est ens ꝛ vnū ꝓprie ꝛ alteꝝ nō est simplr ens nec simplr vnum. T.c.7.
Ad hoc. n. ꝙ aliqua sint ꝓprie plura requirit̄ vt qd̓libet illoꝝ sit ꝓprie ens ꝛ vnū: nūc aūt ens ꝛ vnū cū multiplr dicant̄ ꝙ ꝓprie est: actus est ꝛ ipsa mā p̄ma: vt sic ꝓprie ꝛ simplr non est ens nec vnū. Et iō cōpositū ex mā ꝛ forma non est nisi ens vnū simplr pp vnitatē existētē in forma. vt dicit Cōmē. Et cū dicit̄ ꝙ sicut pluriū reꝝ naturaliū nō ē vna natura ꝛc. Dico ꝙ pliuꝫ reꝝ naturaliū nō ē vna natura simplr actu ꝛ specifica: tñ oiuz reꝝ naturaliū generabiliū bene est vna natura ens in potētia pura. s. prima materia. vt patuit in p̄mo huiꝰ. ꝛ sic vniꝰ rei possunt esse plures nature: quarum vna est potētia ꝛ alia est actus: ꝛ iste non sunt ꝓprie plura entia. Utrum aūt vniꝰ substātie naturalis possunt esse plures nature q̄ sunt forme substantiales: ad ꝑñs non determino: sed forte alias videbit̄. Posset iterū declarari formā substātialē eē naturam per diffinitionē nature: qꝛ. s. est p̄ncipiū p̄mū. i. p̄ncipale motus ꝛ quietis in eo in quo est. qd̓ ꝓbat̄. Cū eni illud sit p̄ncipiū mouendi ꝛ quiescendi: per qd̓ naturalia differūt a nō naturalib᷒: illud p̄ncipaliter oz eē p̄ncipiū mouēdi ꝛ quiescendi: ꝑ quod p̄ncipaliter differūt naturalia a ñ naturalib᷒. Certū āt ē ꝙ ꝛ l̄z ꝑ naturā qualibz differunt naturalia a nō naturalib᷒ per cōparationem ad accñtia: tñ cōparādo materiā ad formā subalez p̄ncipalius distinguūt̄ naturalia a nō nālib᷒ ꝑ ip̄az formā ꝙ̄ ꝑ māz: forᵃ. n. ꝛ actᵘ ꝓprie separat ꝛ distiguūt. vt pz. 7. mete.

¶ Ad 6[um] cū dr̄ illud qd̓ ꝛc. vez est si sit oio (quare ꝛc. absolutū: ita ꝙ nec per suā essentiā nec ꝑ aliquid sibi additum sit respectiuū: si tñ sit absolutum s̄m illud qd̓ est ꝛ per aliqd̓ accidens referat̄: nō opz: modo forma subalis

ſm ſuam eſſentiam bñ eſt quid abſolutũ a reſpectu rela
tionis cuȝ ipſa ſit ſubaliter ſubſtantia: tamen per aliquid
ſuperadditum ſue eſſentie eſt quid reſpectiuũ ꝛ relatum
.ſ. per reſpectũ ꝑncipiationis ſeu cauſalitatis ſuper ipſuȝ
motum: ꝛ hoc ſufficit. Sic eniȝ dicebat nãm eſſe quid re
ſpectiuum .ſ. quantum ad rationeȝ formaleȝ a qua ſumit
intellectus eiꝰ ꝛ nomẽ: licet ſm ſe: ꝛ ſm id qḋ ipſa eſt ſit
quid abſolutum. quare non valet.

¶ Quoniam auteȝ determinatũ eſt quot modis
dicitur natura poſt hoc ſpeculandũ eſt quomõ
differt mathematicus a phyſico: ꝛ.n. plana ꝛ fir
ma habent phyſica corpora ꝛ magnitudines ꝛ
longitudines ꝛ puncta de quibus intendit ma
thematicus ꝛc. De his quidem igitur negociat
mathematicus ſed nõ inquantum phyſici cor
poris termini eſt vnumquodqȝ ꝛc.

Tex. cõ. XVI. ꝛ XVII. Queſtio. IIII.

Circa iſtud capl'ȝ. ꝑmo querit vtꝝ entia ma
thematicalia ſint abſtracta a ſenſibilibus.
¶ Arguit ꝑmo ꝙ nõ. qꝛ q̃ ſũt ſemꝑ vnita
ꝛ ꝯiuncta ſenſibilibꝰ nõ ſũt abſtracta eis.
abſtractũ.n. idẽ ẽ qḋ ſeꝑatũ: ꝛ nihil ẽ ꝯiun
ctũ cũ aliq̃: ꝛ ſeꝑatũ ab eo ſil'. Sȝ entia ma
thematicaꝰ .ſ. numeri ꝛ magnitudines ſunt cõiuncta cuȝ
ſenſibilibꝰ .ſ. cũ calido frigido humido ꝛ ſicco: vt oẽs cõ
cedunt. q̃re ꝛc. ¶ Itẽ 2° que ſunt per ſe ſenſibilia nõ ſunt
abſtracta a ſenſibilibꝰ: nihil.n. eſt abſtractuȝ a ſeipſo ſed
T.c.64 entia mathematicaꝰ ſunt per ſe ſenſibilia cũ ſint ſenſibilia
T.c.26. cõia in 2° de aĩa. q̃re ꝛc. ¶ Itẽ 3° actus nõ eſt abſtrahibi
T.c.3. lis ab illo cuius eſt actus: vt ſatis habet in 2° de aĩa. ꝛ 8°.
meta. Sed entia mateꝰ ſunt actus ſenſibiliũ: ꝓbatur: qꝛ
T.c.7. entia ſunt actus illoꝝ in quibus ſemper inueniunt. Cõſi
mili enim maiore vtit Ari. in 3° phyſi. ad ꝓbãdũ ꝙ mo
tus eſt actus entis in potentia: ſed conſtat ꝙ iſta mateꝰ
ſemꝑ inueniunt ꝛ ſunt in ſenſibilibꝰ: ꝛ nũq̃ ſũt niſi in ſen
ſibilibꝰ. vnde in ſubſtãtijs inſenſibilibus dĩo: ſicut ſũt itel
Cõ.25. ligentie nũq̃ ſunt nec inueniunt magnitudines nec nũeri
accñtales: cũ nulla habeant accñtia ſm Cõmẽ. 12. meta.
T.c.64 q̃re ꝛc. ¶ Itẽ 4° q̃ nõ abſtrahũt a motu nõ ſunt abſtra
cta a ſenſibilibꝰ: cũ motꝰ ſit per ſe ſenſibilis. 2° de aĩa. ſed
T.c.32. entia matematicaꝰ nõ ſunt abſtracta a motu: cũ oẽ cor
pus ſit mobile ꝛ omne qḋ mouet ſit corpꝰ 6° huiꝰ. Et cõ
firmat minor. qꝛ qḋ diffinit per motũ non eſt abſtrahibi
le a motu. vt pȝ de ſe: ſed numerus diffinitur per motuȝ.
Eſt enim numerus multitudo ex vnitatibus aggregata:
ꝛ aggregatio eſt quidã motus vel numerus eſt multitu
do mẽſurata vno: ꝛ mẽſuratio eſt motus. q̃re ꝛc.

T.c.18. Oppoſitum arguit auctate Ari. ĩ iſto caꝰ vbi
vult apte ꝙ iſta matheꝰ ĩ q̃ꝝ ꝯſi
deratõe ꝯueniũt mathematicꝰ ꝛ nãlis ſũt abſtracta. vñ
dicit abſtracta.n. ſũt ꝛ nõ eſt mẽdaciũ abſtrahẽtiũ. Ideȝ
T.c.17. vult in ꝓhemio de aĩa: ꝛ in .3. Et ꝯfirmat ꝑ cõe dcñ. ꝛ ꝑ
T.c.36. hoc ꝙ ſcie de ipſis .ſ. geometria ꝛ arithmetrica dicuntur
mathe'': ex eo ꝙ ſũt de abſtractis: Vñ dr̃ mathematica
a matheſis qḋ ẽ abſtractio ꝛ ycos ſcia q̃ſi ſcia de abſtra
ctis. Idẽ dicit Cõmẽ. ꝛ omnes alij expoſitores Ariſto.

Ad queſtionem ꝑmitto aliq̃. pꝰ q̃d itelligit
ꝑ ens mathematicũ q̃tuȝ
ad q̃d nois. Eſt aũt ens mathematicũ q̃tũ ad q̃d nois ſi
cut nũerꝰ ꝛ magnitudo ꝛ ꝑtes ipſoꝝ ꝛ ꝑ ſe paſſiones ꝛ
ꝑncipia dmr̃atiua d' q̃bꝰ ꝯſiderat ĩ geometria ꝛ arithme
trica. ¶ Vlteriꝰ ꝯſiderãdũ ꝙ mltiplex ẽ abſtractio: ꝛ ꝑ
ꝯñs multiplr̃ aliq̃d dr̃ eſſe abſtractũ. Quedã eſt abſtra
ctio realis: ꝛ alia itellectualis. Abſtractio realis eſt ſepa
ratio duoꝝ entiũ extra aiaȝ exñtiũ q̃uocũqȝ ſint realr̃ ſe
parata. Tñ ꝓꝑe ꝛ ſtricte abſtractio dicit ſeꝑatio aliq̃ꝝ
duoꝝ q̃ ꝑus aliq̃liter fuerũt cõiũcta. vt dicimꝰ liquoreȝ
abſtrahi ex herbis: ꝛ butyꝝ ex lacte ꝛ hmõi. Abſtractio
itellectualis ẽ duplex. vna q̃ ꝑtinet ad itell'ȝ agẽtẽ: alia q̃
ꝑtinet ad intellm̃ poſſeȝ. Abſtractio q̃ ꝑtinet ad intellm̃
agẽtẽ eſt facere de poꝰ itellecto actu itell'ȝ: vt dic Cõm.
Cõ.18. in 3° de aĩa. Vtꝝ aũt intell's agẽs faciat de põ intellecto
actu intellm̃ efficiendo ſpẽm intelligibilẽ vna cũ fantaſ
mate: aut imediate ꝓducẽdo itellectionẽ: aut q̃uo: de h
nihil ad ꝓpoſitũ: ſed alias videbitur deo volẽte. Abſtra
ctio v̇o ꝑtinẽs ad intell'ȝ poſſem vt gñaliter deſcribi pt̃:
eſt itellectio alicuiꝰ ꝑoris cõiũcti cũ poſteriori nõ itelli
gẽdo aliqḋ poſteriꝰ. Sed adhuc iſta diſtinguit ſm ꝙ ipȝ
ꝑus diuerſimode cõiũctũ eſt ſuo poſteriori a q̃ abſtrahi
tur: ꝑus.n. aliq̃n eſt cõiũctũ ſuo poſteriori eẽntialr̃ .ſ. ꝙ
eſt idẽ eẽntialr̃ cũ eo vel pars eẽntie eiꝰ. ꝛ ſic ſpẽs ꝛ genꝰ
dñr eſſe cõiũcta. Et ſilr̃ ſpẽs ꝛ indiuiduũ ꝛ abſtractio ta
lis ꝑoris a ſuo poſteriori eſt abſtractio vl'is a ſuo ꝑticula
ri: ꝛ ẽ cõis oĩ ſcie. Nã in oĩ ſcia põt cõſiderari ꝑ intellm̃
ſuperiꝰ ꝑter ſuũ inferiꝰ. Alioꝰ ꝑus eſt cõiũctũ poſteriori
accidẽtalr̃. ſic .ſ. ꝙ nec ẽ eiꝰ eẽntia nec ps eẽntie: ꝛ h mõ
ſubȝ ẽ ꝑuȝ accidẽtibꝰ. Sed adhuc ẽ duplr̃. Nã ipȝ priꝰ
accidẽtalr̃ cõiũctũ poſteriori: aliq̃n ꝑ nãm ſuã determi
nat ſibi ipm̃ poſteriꝰ: ita ꝙ ſine ipſo nõ põt eẽ. vt hõ ſibi
determinat riſibile: ita ꝙ nullus hõ põt eẽ ſub oppoſito
riſibilitatis vel ſine riſibilitate. Silr̃ aũt ꝛ in alijs ꝑ ſe ac
cidentibꝰ ꝛ ſubiectis: ꝛ tale ꝑus ẽt põt abſtrahi a ſuo ſu
periori ꝑ itellm̃. põt.n. itelligi hõ ſine riſibili'': ꝛ ſic de ſi
milibꝰ. Alioꝰ ꝑus ẽ cõiũctũ poſteriori accidẽtalr̃ ꝛ cũ h
ipm̃ poſteriꝰ nõ determinat ſibi ineſſe ꝑ ſuã nãȝ: imo põt
eẽ ſine illo ꝛ ſub eiꝰ oppoſito. vt hõ reſpectu ſedere vl' al
bedinis. ꝛ ſilr̃ linea eſt cõiũcta accidẽtalr̃ caliditati ꝛ nõ
determinat ſibi eã ꝑ ſuã eẽntiã: imo põt eẽ linea ſine cali
ditate ꝛ ſub fridi'' vt in aq̃. ¶ Vlteriꝰ cõſiderãdũ ꝙ ꝓu
plicia ſũt ſenſi'' q̃dã cõia: q̃ .ſ. oĩbꝰ aut pluribꝰ ſenſibꝰ co
gnoſcunt. Alia ꝓpria q̃ ab vno ſolo ſenſu nata ſunt ꝑ ſe
cognoſci. vt habet declarari in. 2. de anima.

Tũc dico ad q̃õnẽ multa. pꝰ ꝙ entia mathema
tica ñ ſũt abſtracta a ſẽſibilibꝰ abſtra
ctione realĩ: ad qḋ mihi ſufficit ad pñs illa rõ q̃ adducta
ẽ in ꝑnꝰ q̃õnis: qꝛ .ſ. ipſa ſũt cõiũcta ſemꝑ cũ ſenſibilibus
in re extra aiaȝ: nũq̃.n. eſt nec fuit nec erit linea q̃ non ſit
in aliq̃ ſubto calido vel frido ſicco vel hũido vel mobili
motu recto vel motu circulari: ꝛ ſilr̃ eſt de alijs formis
mathematicis. Iſte.n. cũ ſint q̃dã accñtia ñ ſũt extra aiaȝ
niſi inſit aliq̃ ſubã nata ſubſtare accidẽtibꝰ ſenſibilibus:
oĩs aũt ſubã nata ſubſtare accñtibꝰ ſenſibilibꝰ hȝ ĩ ſe ali
q̃s q̃litates ſenſibiles. aliter.n. ñ eẽt actiua nec paſſiua: ꝛ
ſic eẽt ꝑpetua: ꝛ ſic nõ eẽt de nã iſtaꝝ ſubaꝝ ĩferioꝝ que
ſunt gñabiles ꝛ corruptibiles: nec eẽt de nã celi: cũ ipm̃
celũ ſit actiuũ ꝑmo ꝛ ꝑncipalr̃ iter oĩa corpora. ꝛ hȝ q̃li
tates ſenſibiles .ſ. lumia ſtellaꝝ ꝛ aliarũ partiũ: nec eſſet
ſubſtãtia mouẽs orbẽ: qꝛ illa dȝ eſſe ſine oĩ magnitudine
vt demõſtratũ eſt. 8. huiꝰ. ¶ Sed vtꝝ nũeri mathema T.c.89
tici q̃ ſunt accñtia de genere q̃titatis poſſint eſſe in ſub
ſtantijs inſẽſibilibꝰ ꝛ incorporabilibus: dubium eſt apud
aliquos: tñ ſi hic numerꝰ nõ eſt niſi multitudo idiuiduo
rum eiuſdẽ ſpẽi ꝛ in ſeparatis a mã non ſunt multa indi
uidua eiuſdẽ ſpeciei. vt videt velle Ariſto. in ꝑmo celi ꝛ
mundi. ꝛ in. 12. meta. ꝛ Cõmẽ. aperte: ꝛ habet ex 7°. con T.c.91
ſequẽs eſt ꝙ in talibus ſubſtãtijs nõ ſunt numeri mathe T.c.4
matici qui ſunt accidentia de genere quantitatis preci T.c.28

Cō.25. pue si verum est dictū Cōmen.in.12.meta. Quedaʒ sunt
substantie sine omnibus accidentib⁹: illud enim nō itelli
git nisi de motorib⁹ orbiū. De hoc aūt ad presens nō de
termino: sed tamē sufficit mihi ꝙ ista entia mathematica
lia nō oio sint realiter sepata a sensib⁹. Verū est ꝙ Aris.
in.12.metaphy. ꝛ in.14. aliquas rōnes adducit ad hoc: ꝛ
cui fuerit cure videat eas. ¶ 2° dico ista entia mathema
ticalia non sunt abstracta ꝑ intellectū agētē saltē tanꝙ ef
fectus ipsius intellectus agentis. nā effectus intellectus
agentis humani vel est spēs itelligibilis vel itellectio vel
vtrūqꝫ: vt oēs concedunt ꝛ pꝫ ex.3.de aīa. ¶ Cōstat aūt
ꝙ numeri ꝛ magnitudines nō sunt spēs itelligibiles nec
intellectiōes: qꝛ sic essent in intellectu possibili vt in sub
iecto: qd̄ est absurdū. quare ꝛc̄. ¶ Intelligēdū tn̄ ꝙ licet
ista entia nō sint abstracta per intellectū agentem tanꝙ
effectus ꝓpinqui ipsius: qꝛ tamen abstrahere est facere
de potentia intellecto actu intellectuʒ. ꝛ per ꝯn̄s abstra
hi est fieri de potentia intellecta actu intellectū. Ista aūt
entia fiunt de potētia intellecta actu intellecta: iō forte
non est incōueniens dicere ꝙ ipsa sint aliquo mō abstra
cta per intellectū agentē saltem obiectiue ꝛ nō ꝑmo mo
do. ¶ 3° dico ꝙ ista nō sunt abstracta abstractione per
tinente ad intellectū possibilem que est superioris ab in
feriori: qꝛ superius ꝛ inferius vel sunt eadē essentia eēn
tialiter: vel vnum est pars essentie alterius vt omnes cō
cedunt. Cōstat autē ꝙ ista entia mathematicalia nec sūt
eadem essentialiter cū sensibilibus qualitatibus ꝛ moti
bus: nec partes essentiales eorū vt manifestū est: qꝛ sunt
in diuersis ꝑdicamētis. quare ꝛc̄. ¶ 4° dico ꝙ ipsa non
sunt abstracta sicut subiectū saltem proprium ꝛ ꝑncipa
le a suis accidentibus ꝓpriis. Tum qꝛ subiectū ꝓpriū cu
iuslibet accidentis per suā nām determinat sibi illud: ita
.s. ꝙ sine ipso esse nō pōt. vt se hꝫ homo ad risibile: ꝛ triā
gulus ad habere tres: modo ista entia mathema⁹ nō de
terminant sibi aliquā determinatā qualitatē sensibilem
nec ꝺꝫ se nec ꝺm suas species: ꝛ in hoc differt ens mathe
maticū a substantia sensibili: qꝛ substantia naturalis ꝗtū
ad suas spēs requirit determiatas qualitates sensibiles:
vt ignis caliditateʒ ꝛ siccitatem. ꝛ aqua frigiditatē ꝛ hu
miditatem. Species aūt entis mathematici nullā deter
minatam qualitatē sensibilē sibi determinant: imo linea
potest esse sine caliditate: vt in aqua ꝛ sine frigiditate: vt
in igne. Et silr de ceteris entib⁹ mathematicis respectu
aliarum qualitatum sensibiliū: nullū.n. ens pure mathe
maticum determinate requirit ad suum esse aliquā quali
tatem sensibilem ꝓprie ꝛ determinate: nec aliquā cōple
xionem determinatā nec cōbinationē determinatā q̄li
tatum. vt pꝫ consideranti. q̄re nō erunt abstracta ab eis
sicut propriū subiectum ab accidente per se. Tum qꝛ ip
se qualitates sensibiles nunꝙ inueniuntur demonstrari d
ipsis magnitudinibus aut numeris: qualitates dico sen
sibiles que sunt sensibilia propria de quibus hic loqmur
vt caliditas ꝛ frigiditas: ꝛ similia hmōi. Et hoc ē signū
ꝙ quantitates nō sunt propria subiecta istarum qualita
tū. quare ꝛc̄. Verū est tamen ꝙ alique qualitates q̄ sunt
sensibilia cōia sicut figure: vt triangulus: quadrangulus
possunt demonstrari de mathematicis magnitudinibus
vt demonstrat in geometria: ꝙ super lineā datam ē triā
gulum equilateruʒ collocare. ¶ 5° dico ꝙ ista entia ma
thematicalia sunt abstrahibilia abstractiōe q̄nto modo
dicta. qꝛ sunt aliquo modo priora qualitatibus sensibili
bus: dicēte Cōmen.in tractatu de suba orbis: ꝙ primuʒ
rerum que existunt in hoc subiecto: sunt tres dimensiōes
que dicuntur corpus. Vnitas ēt que est ꝑncipium nūeri
aliquo modo est ꝑor sensibilibus q̄litatib⁹ ꝛ sūt ꝯiuncta
accidētaliter ipsis sensibilib⁹: ꝛ nō determināt sibi eam ꝑ
suam nām. vt pꝫ ex dictis. ergo possunt intelligi sine eis.
ꝛ per ꝯn̄s abstrahi. Et iste modus abstractōis est ali⁹ ab
oibus ꝑmissis: ꝛ puto ꝙ est ꝓprius mathematico: ꝛ so
let describi sic. Abstractio mathematica ē intellectio ali
cui⁹ prioris cōiūcti inєē accn̄taliter cū suo posteriori qd̄
quidem prius per suā nām non determinat sibi posteri⁹:
sed ista descriptio nō est ꝓpria abstractioni mathemati
ce: qꝛ hō pōt intelligi sine albedine tanꝙ prius acciden
taliter coniunctū cum posteriori ꝙ sibi non determinat: ꝛ
tn̄ ista itellectio nō esset mathematica: vt manifestum ē.
ꝛ iō multū videntur peccare qui sic diffiniūt abstractionē
mathematicā. Et iō forte meli⁹ esset dicere ꝙ abstractio
mathematica est intellectio nūeri aut magnitudinis aut
passionis istoꝝ vel propriꝗ ꝑncipꝗ demōstrati nō intelli
gēdo q̄litates sensibiles nec mot⁹ nāles. ¶ 6° dico ꝙ en
tia mathematicalia nō sunt abstracta ab eis q̄ sunt sen
sibilia cōia: qꝛ ipsamet sunt illa q̄ sūt sensibilia cōia. s. nūe
rus ꝛ magnitudo. vt pꝫ.2.de aīa. Est tn̄ intelligēdū ꝙ lꝫ T.c.64
numerus ꝛ magnitudo nō sunt abstracta ab illis q̄ sunt
sensibilia cōia: sunt tn̄ abstrahibilia ab ipsa sensibilitate
sic ꝙ possunt intelligi sine sensibilitate. Nā ipsa sensibili
tas: que est aptitudo mouendi sensum: non est idē eēntia
liter cū eis. sed eoꝝ ꝓprietas accidētalis sicut visibilitas
coloris. vt vult Ari. ꝛ Cōmē.in.2.de aīa. vn̄ mathema T.c.66.
ticus ꝺm ꝙ mathematicus nō cōsiderat nūerū ꝛ magni
tudinē ꝺm ꝙ sensibilia sunt: sed ꝺm suas essentias in ha
bitudine ad ꝓprias suas passiōes demr̄abiles de ipsis: ꝛ
sic pꝫ ad q̄nēʒ. ¶ Sed ꝯ dicta sunt difficultates cōes ꝛ
bone: ꝑmo qꝛ intellectus est falsus qui intelligit aliter ꝗ
sit in re. vt pꝫ in libro periarme. modo intellect⁹ itelligēs
mathematicalia abstracte a sensib⁹ itelligit aliter ꝗ sint
in re. qꝛ realiter sunt cōiuncta: q̄re est falsus: qd̄ videt in
conueniens. ¶ P̄. intellectus est fictus cui nihil corre
spōdet ex pte rei. vt pꝫ ex.3.de aīa. modo isti abstractiōi T.c.22.
nō correspōdet aliquid a parte rei cum in re non sint ab
stracta. quare ꝛc̄. ¶ P̄. si entia mathe⁹ sunt abstracta ꝺꝫ
intellectum: cū mathematicus: cōsideret ea ꝺm ꝙ abstra
cta. vt dicit Cōmē.2.ꝛ.3. huius. tunc mathematicus cōsi T.c.18.
derabit ea ꝺm ꝙ habēt esse in aīa: ꝛ sic esset artifex rōna
lis vel saltēʒ non realis: qd̄ est absurdū. quare ꝛc̄.
¶ Ad ꝑmū dōm sic cōiter dicit. ꝛ habet ex.3.de aīa. ca⁹ T.c.21.
idiuisibiliū quidem itelligētia. Intellectū aliq̄d itelligere
alr̄ ꝗ sit in re pōt cōtingere duplr̄. Vno⁹ cōponēdo vel
diuidēdo: ita. s. ꝙ ꝯponat aliq̄d cū aliquo vel magis ꝓpe
affirmet aliq̄d de aliquo: qd̄ in re nō iest ei: nec est idē cū
eo: vt dicēdo. hō est asin⁹: vel neget aliq̄d ab aliquo qd̄ i
re cōpetit ei. vt dicēdo homo nō est aīal. ꝛ sic sine dubio
itellect⁹ itelligēs alr̄ ꝗ sit i re falsus ē. vt pꝫ 6° meta. vbi
dicit Ari. ꝙ verā affirmatōēʒ hꝫ in cōposito: negōnē vo T.c.8.
in diuiso: falsuʒ aūt h⁹ ptitiōis ꝯdictionē. ꝛ sic mathema
ticus nō itelligit entia mathema⁹: alr̄ ꝗ sint in re. s. cōpo
nēdo vel diuidēdo aliter ꝗ sit in re: nō eni itelligit ea eē
sepata realr̄ a sensibilib⁹: nec itelligit ea nō eē cōiūcta cū
sensibilib⁹: vtrūqꝫ. n. istoꝝ falsū ē. Alio⁹ pōt intelligi ꝙ
itellect⁹ itelligat alr̄ ꝗ sit i re nō affirmādo aut negādo.
sed ꝙ itelligit aliq̄d nō intelligēdo ea q̄ sunt ei cōiuncta:
sed ꝑtermittēdo ea: ꝛ h̄ simplici ituitu: ꝛ sic nō est falsus
intellect⁹. vn̄ dicit Aris.in.3.de aīa. indiuisibiliū q̄dē igit
intelligētia in his est circa q̄ nō ē falsuʒ: ꝛ vocat itelligē
tiā indiuisibiliū oēʒ ꝯceptū itellectualē sine affirmatiōe
ꝛ negatiōe: ad h̄. n. ꝙ intellect⁹ sit ver⁹ aut nō falsus: non
oꝫ intelligi oīa q̄cūqꝫ cōiuncta sunt ipsi rei intellecte: vt
manifestū est cuilibꝫ exercitato in phīa. Verū ē tn̄ ꝙ ipse
mathematicus hn̄ affirmat aliq̄ ꝛ negat de suis sensib⁹.

sed nõ aliter ꝙ sit in re:⁊ iõ nõ est falsus.vñ ⁊ Arist.dicit in isto cap° de his igit quidẽ negociat.i.speculat mathematicus.s.de lineis supficiebus corporib⁹ ⁊ punctis:sed nõ inq̃tũ physici corporis terminus est vnũqdq3: neq3 accñtia speculat inq̃tũ talib⁹ corporibus accidunt.vnde ⁊ abstrahunt:abstracta enim sunt.i.apta nata abstrahi ratione predicta ⁊ non est mendacium abstrahentiũ ⁊ super hoc debemus sustentari.

¶ Ad aliã dubitationẽ ↄcedo maiorẽ s3 nego minorẽ:⁊ ad ꝓbationẽ dico.ꝙ l3 ista mathematica nõ sint realr separata a singularib⁹ qualitatib⁹ sm subsistentiã.s.loco ⁊ subiecto:tñ sunt distincta ⁊ diuersa ab eis eẽntialr ⁊ qd ditatiue:ita ꝙ eẽntia magnitudis ⁊ numeri nõ est essentia ⁊ quidditas alicui⁹ sensibilis q̃litatis aut motus:imo sunt in diuersis generib⁹ predicamẽtoꝝ:vt p3 in ꝑdicamẽtis:⁊ ista eẽntialis ⁊ qdditatiua diuersitas.cũ h' ꝙ p nãm suã nõ determinat sibi q̃litates sensibiles sufficienter corñdet abstractioni ꝑdicte:ꝓpter qđ non est ficta.

¶ Ad aliũ dubiũ dico breuiter ad pñs:ꝙ l3 ista sint abstracta sm intellm ⁊ nõ extra aiam actualr.tñ nõ sequit ꝙ mathematici sint scie rõnales:vel ꝙ nõ sint reales:qꝛ ↄsiderans istas formas sm suas essentias in habitudine ad passiões reales:⁊ per media realia demõstratiua.Et cũ dicit cõmẽtator ꝙ mathematic⁹ cõsiderat ista sm ꝙ sunt abstracta a mã: dico ꝙ istõ dictũ põt itelligi duplr. Uno mõ ꝙ mathematicus cõsiderat ea sm ꝙ sunt abstracta a mã:ita ꝙ ipsa abstractio sit formale in ↄsiderato seu scibili mathematico:vt cũ dicimus ꝙ nãlis ↄsiderat ens mobile sm ꝙ mobile.i.ꝙ mot⁹ vel mobilitas sit formale in obiecto ↄsiderato a nãli. Et hoc mõ nõ puto verũ eẽ ꝙ mathematicus cõsiderat entia mathematica sm ꝙ abstracta:qꝛ tunc ipse ↄsideraret abstractionem que est itellectio:qđ videt absurdũ:qꝛ mathematic⁹ sm ꝙ mathematicus purus nõ ↄsiderat nisi numeros ⁊ magnitudines:⁊ eoꝝ ptes per se ⁊ ꝑncipia ⁊ passiões:quorũ nullũ est ipsa itellectio eoꝝ.Uñ licet mathematicus itelligat sua scibilia:nõ tñ h3 p hoc ↄsiderare intellectionẽ eoꝝ abstractã:s3 forte phs nãlis ea ↄsideraret.vnde istud ꝓblema.vtꝝ entia mathematica sint intellecta abstracta a sensibilibus nõ est pure mathematicũ:imo forte nullo mõ mathematicũ nec haberet phs mathematicus mediũ mathematicũ ad demõstrãdã istã ↄnẽ. Alio modo põt itelligi ꝙ mathematicus ↄsiderat hmõi entia s3 ꝙ abstracta.i.ↄsiderat abstracta ꝑter sensibilia:⁊ h' ẽ verũ.nec sequit si ↄsideret ea ↄsideratione abstracta ꝙ ipsam ↄsiderationẽ abstractã per se ↄsideret.dicam igit ꝙ mathematicus ↄsiderat eam sm ꝙ abstracta.i.ↄsideratione abstracta intelligẽdo ea preter motũ ⁊ ꝑter q̃litates sensibiles:⁊ in hoc differt a nãli qui ea ↄsiderat s3 ꝙ sunt termini nãliũ ⁊ sm ꝙ sunt in mã:vt dicit ibi Cõmẽtator.⁊ hoc sufficit. ¶ Cõsiderandũ tñ est ꝙ l3 mathematico cõcederet ↄsiderare ipsam abstractionẽ suorũ scibiliũ:nõ ꝓpter hoc sequeret ꝙ esset rõnalis ꝓprie: qꝛ artifex rõnalis h3 ↄsiderare nõ quecũq3 entia s3 aiaz sed ea que sunt instrumenta deueniendi ad notitiã ignoti:⁊ eorum per se partes ⁊ principia ⁊ passiones.

Tunc ad raones ꝑncipales. ¶ Ad ꝑ^{am} p3 ex dictis. ¶ Silr ad 2as ↄcludit.n.ꝙ ista nõ sunt abstracta ab entib⁹ q̃ sunt per se sensibilia:⁊ hoc ↄcedo.tñ bñ sũt abstracta ab ipsa sensibilitate:⁊ hoc nõ est remotũ:vt patuit. Aliter dicit cõiter ad maiorẽ ꝙ illa que sũt sensibilia p se:⁊ ꝑmo nõ sunt abstracta a sensibus:sed si sunt sensibilia per se non ꝑmo bñ põt esse abstracta a sensibilib⁹:⁊ sic est in ꝓposito ⁊c. ¶ S3 cõtra hoc dubitat:qꝛ si ista sunt sensibilia per se ⁊ nõ ꝑmo:⁊ sensibilia ꝓpria sint.s.q̃litates sensibiles sunt sensibilia per se ⁊ ꝑmo vt cõiter cõcedit:sequit ꝙ ipsa sensibilia cõia sint idẽ essentialr cũ ꝓprijs.s.cum ipsis q̃litatib⁹ sensibilib⁹ ꝓprijs:qđ oĩno est absurdum. ꝓbatio ↄñe.qꝛ cũ aliq̃ passio vel ꝓpetas inest alicui per se ⁊ ꝑmo:illud est idem essentialr cũ illis quib⁹ inest per se non ꝑmo:sic supius cũ iferiori:vel sicut inferius cũ superiori:vt cũ risibile iest homini per se ꝑmo:⁊ sorti per se non ꝑmo:⁊ silr aiali:manifestu3 est ꝙ homo est idem essentialr cũ istis. Et silr cũ triangulus ꝑmo h3 tres ⁊c. ⁊ isocheles ⁊ figura nõ ꝑmo:p3 qꝛ triãgulus est idẽ eẽntialr cũ figura vt inferi⁹ cũ superiori ⁊ cũ isochele sicut cũ iferiori.ergo similr in ꝓposito:si sensibilitas per se primo inest sensibilibus proprijs ⁊ sensibilibus cõibus per se non primo:tunc erunt eadem essentialiter.

¶ Ad hoc rñdet ꝙ aliqđ iesse alicui ꝑmo ẽ duplr. Uno modo ꝑmitate cõitatis:qđ est cõe oibus qb⁹ illud inest: ⁊ hoc modo vera est maior:⁊ minor est falsa. Alio mõ ꝑmitate ꝑncipalitatis:⁊ sic maior est falsa ⁊ minor vã. Nõ eñi sequit si ens ꝑmo.i.ꝑncipalr dicit de sba:ꝙ sba sit ide3 essentialr cũ omni ente. Uel magis ad ꝓpositu3. Si ꝓportio ꝑmo.i.ꝑncipalr inuenit in numero:nõ sequtur ꝙ numerus sit idẽ eẽntialr cũ omni q̃titate cui inest ꝓportio:cũ ẽt iter q̃titates ↄtinuas sit ꝓportio:mõ sensibilia ꝓpa nõ sunt sensibilia ꝑmo ꝑmitate cõitatis ⁊ ꝑmitate ꝑncipalitatis:qꝛ ꝑncipali⁹ ⁊ perfectius forte mouent sensus:⁊ sm distinctionẽ ipsoꝝ distinguunt sensus pticulares:vt dicit in.2.de aia.nõ aũt per sensibilia cõia. T.c.64
qre ⁊c. ¶ Et est aduertẽdũ ꝙ alia cã posset assignari.q̃re ista sensibilia cõia dicunt cõia sensibilia p se nõ ꝑmo: qꝛ nullus sensus pticularis per rõnẽ vel nãm suã ꝓpriã cognoscit ista sensibilia:nec mouet ab eis:s3 per aliquã nãm cõe3 oib⁹ vel plurib⁹ sensib⁹:vt visus nõ pcipit magnitudinẽ sm ꝙ visus per rõnẽ suã ꝓpriã:qꝛ tunc nullus alius sensus eã cognosceret:qđ falsu3 est:s3 per rationẽ vel nã3 aliquã cõem sibi ⁊ alijs:⁊ sic nullus sensus pticularis cognoscit ista nec imutat ab istis ꝑmo:s3 ꝙ hmõi: s3 p se nõ ꝑmo:qđ.n.inest alicui rõne sui generis nõ iest ei ꝑmo:q̃uis per se.nõ ẽ dicunt ista sensibilia per se nõ ꝑmo pro tãto:qꝛ sint sensibilia per ipsa sensibilia ꝓpria: ⁊ ꝙ sensibilia ꝓpa sint cãe sensibilitatis eoꝝ:imo ipsa p sui nãm nata sunt imutare sensum etiã ad ꝓpas caracteres vel spẽs s3 aliquos:s3 dicerent sensibilia nõ ꝑmo ratione ꝑdicta:qꝛ nullus vnus sensus sentit ea per se ꝑmo: vt dictum est:sed rõne alicuius nature cõmunis:cui primo non inest esse sensitiuum eorum vt puto.

¶ Ad 3as cũ dicit act⁹ non est ⁊c.verũ est si est eius act⁹ per se ⁊ inq̃tũ hmõi. Et cũ dr mathematice forme sunt actus sensibiliu3.dico ꝙ sunt bene actus quidã subarum sensibiliũ:sed nõ vt sensibiles sed hoc eis accidit aliquo modo:⁊ iõ nõ est remotũ quin abstrahãt a sensibilib⁹. ¶ S3 aliqui litigãt hic:qꝛ entia mathematica sunt actus sube sensibilis sm esse ei⁹ extra aiam:nõ enim sm eẽ in aia vt planũ est:modo sm eẽ extra aia3 est sensibilis. ergo sunt act⁹ sube sensibilis sm ꝙ sensibiles ⁊c. Dico ꝙ hic est fallacia equiuocationis.Cũ enim dicit ꝙ ista entia mathematica sunt act⁹ sube sensibilis sm esse extra aiam.verũ est sm esse aliqđ.s.sm eẽ subale vel accñtale: ita ꝙ substant eis sm esse substãtiale ꝑncipalr:⁊ sic sunt actus substantie sensibilis sm aliqđ esse extra aiam:sed nõ sm omne esse extra aiam.Et cũ dr in minore ꝙ suba est sensibilis sm eẽ extra aiam.Uerũ est sm esse accñtale qđ h3 per q̃litates sensibiles nõ s3 esse ꝑmũ ⁊ subale. ⁊ sic equiuocat esse extra aiam.quare non valet.

¶ Ad 4as cõcedo maiorẽ ⁊ nego minorem. Et cũ dicit:

q̄ omne corpus est mobile: ꝯcedo q̄ in re extra aīaʒ oī
corpori inest mobilitas: tñ mobilitas nō est essentia: nec
de essentia corporeitatis: imo accñs: ꝛ ipa corporeitas
nullā mobilitatē ꝓpriā sibi determinat: vñ corporeitas:
si eniʒ sibi determinaret ꝓprie mobilitatē ad vbi sursuʒ:
ei repugnaret mobilitas ad vbi deorsū ꝛ ecōuerso: ꝛ cū
nulla ei repugnet sequit̄ q̄ ex se nullā sibi determinat ꝓ-
prie: ꝛ idō per intellm ꝯsiderari pōt sine mobilitate ꝛ silr
sine motu. ℭ Sʒ diceres. ad minus corpus determinat
sibi mobilitatē absolute: nō hanc spēm vel illā. Dico q̄
corporeitas que est q̄titas ꝯtinua de se imediate nō sibi
determinat mobilitatē sʒ mediāte subā posiī: sibi subta:
ꝛ de ista demonstrat̄ q̄ omne corp⁹ est mobile ꝛ ecōuer
so: ꝛ sic corporeitas pōt intelligi sine mobilitate: ꝛ mul-
to forti⁹ sine motu. Sʒ aliqui sophisticāt hic: nā facit qd̄
melius est: sʒ melius est sibi determinare motū certū q̄
nō determinare: cū hitus sit melior ꝑuatione. q̄re ꝛc̄. Di
co q̄ natura facit de ꝯtingētib⁹. i. de possibilib⁹ qd̄ ē me-
lius: sʒ nō opʒ q̄ in vnoquoqʒ illd̄ qd̄ simplr melius est:
qr tūc in vnaquaqʒ mā faceret formā hois que ē melior
simplr aliīs formis: sʒ facit de possibilib⁹ qd̄ melius est
T.c.74 vnicuiqʒ ſm sui subaʒ: vt docet Arist. 2. phy. ꝛ Cōmēta
tor ibidē. Nūc aūt ipi corporeitati: vñ corporeitas nō
est meli⁹ q̄ per sui nām sibi determinat motū rectū q̄ cir
culare: qr si vnū precise sibi requireret inesse ali⁹ nō pos-
set ei inesse: cū opposita nō sint sil' in eodem. ꝛ sic periret
vnus illoꝝ motuū. s. ille cui⁹ oppositū corporeitas sibi
determinaret: cū demonstratū sit q̄ nihil mouet̄ nisi cor
pus: hoc aūt esset incōueniēs ꝛ ꝯtra bonū vniuersi: ꝛ ꝑ
ꝯn̄s nō est bonū corpori: qr qd̄ est ꝯtra bonū totius nō
potest esse simplr bonū parti totius: ꝛ ꝑcipue parti eēn
tiali: ꝛ ideo non oportet q̄ corpus sibi determinet ꝛc̄.
ℭ Ad 5ᵘᵐ dico q̄ in diffōne illa non accipit̄ aggregatio
pro motu locali quo aliq̄ sibiinuicē appropinquant vel
approximant: sʒ ꝑ cālitate: ita q̄ est sensus ex vnitatib⁹
aggregata. i. ex vnitatib⁹ cāta. Et silr cū dicit̄ numer⁹ est
multitudo mensurata vno: nō intellr mēsuratio ꝑ mo-
tu locali quo mēsura applicat̄ ad mēsurabile: sʒ intellr
mēsurata vno. i. cāta vno: vl' vt dicūt aliq̄ mēsurata vno
. i. apta nata determinate itelligi per replicationē vnius.
Quomō aūt vnitas sit cā numeri ꝛ ꝑncipiū: an sicut pa
q̄titatiua ꝛ de essentia ipsius: aut sicut dispositio sub-
iecti ad numerum: bona dubitatio est: sed de hoc alias.

ℭ Abstracta enim sunt in intellectu a motu ꝛ ni-
hil differt: neqʒ fit abstrahentium mendacium
gratia predictorū. Tex. cō. XVIII. Qō. V.

q Uerit̄ vtruʒ entia mathematicalia sint ab-
stracta a mā itelligibili: aut debeant diffini-
ri per mām intelligibilē. ℭ Et argr̄ pmo q̄
nō debeāt diffiniri ꝑ māʒ itelligibilē: qr illa
que sunt abstracta a mā nō debent diffiniri
per mām itelligibilē. hec videt̄ manifesta. Sʒ entia ma-
thematica sūt abstracta a mā: vt pʒ per phʒ hic. q̄re ꝛc̄.
ℭ Iteʒ 2⁹ entia mathematicalia nō debēt diffiniri per
illud qd̄ est ipoſſe. Nā diffō realis dicens quid rei dʒ esse
ex partib⁹ possibilib⁹ in eēndo ꝛ possibilib⁹ cōponi: sicut
in diffone cōponunt̄: vt dicit linconī. in. 2. poste. sed mā in
telligibilis est impolis eē. ꝓbatio. qr mā dicit ens in po
tentia: vt pʒ pmo h⁹. Intelligibile aūt dʒ eē act⁹ vel ens
in actu. Nā itelligibile mouet itellm sic sensibile mouet
T.c.3. sensuʒ. 3. de aīa. Nūc aūt omne mouens vel est actus vel
T.c.18. hñs actū teste Arist. 3. h⁹. vbi dicit. semꝑ aūt existimabi
tur aliq̄ spēs mouens. Iteʒ itelligibile agit in intellm for
T.c.51 me: aut ē agere. 2. de gn̄atiōe. cū igr̄ ens in potētia nō sit

actus nec ens actu videt̄ q̄ impole est esse mām itelligi-
bilē. q̄re ꝛc̄. ℭ Pꝫ. 3° si entia mathematicalia diffinirent̄
per mām itelligibilē: aut in coꝝ diffōnibus poneret̄ mā
intellect⁹ inq̄tuʒ mā: aut inq̄tu itelligibilis. ꝑ sufficientē
diuisionē. Nō inq̄tū mā: qr tūc ois mā poneret̄ in diffō
nib⁹ coꝝ: qd̄ vr̄ incōueniēs: nec inq̄tū itelligibilis: qr in-
telligibile inq̄tū itelligibile nō pōt intelligi nisi in hitu-
dine ad itellm: ꝛ sic diffōnes mathematicales nō pñt in
telligi nisi cointelligēdo itellm: cui⁹ oppositū pʒ per ex-
perientiā: possum⁹. n. itelligere diffōnē linee nō itelligēdo
itellm nrm. quare ꝛc̄. ℭ Pꝫ. 4° si sic. tūc diffō mathema
tica nō differret a nāli: qd̄ videt̄ absurduʒ. ꝓbat̄ ꝯn̄a. qr
mā que ponit̄ in diffōne nāli: aut est itelligibilis aut nō:
si est itelligibilis. g̃ nālia diffiniunt̄ per māʒ itelligibilē: ꝛ
sic nō alr diffiniunt̄ q̄ mathematicalia: si nō est intelligi
bilis tunc est oino ignota: ꝛ sic per eā nihil notificabit̄:
nec ꝑ ꝯn̄s diffiniet̄. q̄re ꝛc̄. ℭ Itē 5° mathematic⁹ ꝯside
rat illd̄ ꝑ qd̄ entia mathe^lia dfnt̄: sʒ ipse nō ꝯsiderat nisi
de eā formali: vt diē Cōmē. i pmo h⁹ in p° cōmēto. q̄re ꝛc̄.

Oppositum argr̄ ex cōi dcō: cōiter. n. dī q̄ en
tia mathematicalia diffiniūt̄ ꝑ
māʒ itelligibilē: sʒ nī ꝑ māʒ sēsibilē. ℭ Et argr̄ rōe: qr oē
ens i mā depēdet ex mā aliq̄ mō: ꝛ sic dʒ diffiniri ꝑ māʒ:
cū eadē sint ꝑncipia eēndi ꝛ cogscēdi. 2. meta. sʒ ētia ma T.c.4.
thematicalia sunt in mā. s. nūeri ꝛ magnitudies: vt satis
pʒ in. 2. h⁹. ꝛ in ꝓhe° de aīa. ꝛ in. 13. ꝛ. 14. meta. q̄re ꝛc̄. T.c.16.

De questione ē itelligēdū q̄ difficltas ꝛ al T.c.14.
tercatio ē qd̄ sit mā itelligibi-
lis entiū mathematicaliū. Quidā dixerūt q̄ hmōi mā ē
sbā cōposita ex mā ꝛ forma: qr in ipsa sunt entia mathe
maticalia vt in subo. Sʒ istd̄ nō ē oino securū: qr aliq̄ sūt
idiuidua entiū mathematicaliū q̄ nō sūt in sbā cōposita
ex mā ꝛ forma sic dimēsiōes corporꝝ celestiū: qr suppo-
no ad pñs q̄ corpora celestia sūt sbta simplicia nō cō-
posita ex mā ꝛ forma subali ꝑficiēte ꝛ iherēte. Et h̃ te-
stat̄ ꝯmē. i p° ꝛ. 8. h⁹. ꝛ. 8. meta. ꝛ i. 12. ꝛ in de sba orbis. ꝛ p° phy.
Ari. vr̄ h̃ velle p° ce. ꝛ mūdi. ꝛ. 8. ꝛ. 12. meta. Sʒ forte ali Cō. 79.
as ināret. Vñ posset sic argui: mā ꝑ quā diffinit̄ magni- 8°. phy.
tudo: dʒ eē mā ois magnitudis. h̃ ē euidēs: sʒ sbā ꝯposi Cō. 79.
ta ex mā ꝛ forma nō ē mā ois magnitudis. q̄re ꝛc̄. Aliq̄ 8. meta.
dixerūt q̄ mā itelligibiles entiū mathematicaliū ē ipm Cō. 4.
ꝯti^nm: moti forte ex h̃ qr mlta entia ꝯsiderata i mathema 12. me^ce.
ticis. s. figure ꝛ eaꝝ accñtia fūdāt̄ i ꝯti° ꝛ sic vr̄ q̄ itelli Cō. 10.
gat scūs Thomas i 3° de aīa. ꝛ in q̄buldā aliīs locis: sʒ p° celo
istd̄ nō placet aliīs: qr ipmmet ꝯtinuū ē qddā ens mathe T. 92.
maticū: ꝛ tñ nō fundat̄ i ꝯtinuo: qr nihil ē mā sui ipi⁹: et 8° meta.
nūs ē ens mathematicū: ꝛ tñ nō fūdat̄ i ꝯtinuo sʒ q̄ ꝯti T. 12.
nuū ē: qr sic oē ꝯtinuū eēt nūeratū: qd̄ ē absurdū. Aliq̄ di 12. me^ce.
xerūt alr: ꝛ dixerūt q̄ mā itelligibilis entiū mathemati- T. 49.
caliū sūt ꝑtes q̄titatis ꝛ diuisibilitates ipoꝝ: vt mā itelligi
bilis circuli sūt semicirculi: ꝛ sic de aliīs ꝛ dicūt istā fuisse i-
tētionē Ari. i. 7. meta. ꝛ h̃ ꝓbāt ꝑ diuisionē qr mā itelligi-
bil: aut ē sba ꝯposita: aut ipʒ ꝯtinuū: aut ꝑtes idiuidua-
les ipoꝝ mathematicaliū. Sʒ p° duo sūt remota. g̃ rema
net 3ᵐ: sʒ istd̄ ē falsū ꝛ ꝯ itētionē Ari. ℭ Pri^m pʒ qr mā
itelligibil' entiū mathematicaliū dʒ eē cōis oib⁹ ētib⁹ ma
thematicis: h̃ ē euidēs: sʒ mlta sūt entia mathe^ha i puris
mathematicis ꝯsiderata q̄ nō hñt ꝑtes itegrales: sic pū
cta ꝛ vnitates q̄ sūt oio ētia iptibilia: vt pʒ. 5. meta. ꝛ in
mathe^ca: q̄re ꝛc̄. ℭ Pꝫ. totū nī diffinit̄ ꝑ ꝑtes suas q̄tita
tiuas ꝑcipue idiuisibiles sʒ magis ecōuerso. semicircul⁹. n.
diffinit̄ circulo: ꝛ digit⁹ toto: vt diē Ari. 7. meta. c°. qm̄ T.c.33.
vo diffō est rō. ꝛ sic sequit̄ q̄ entia mathematicalia non
diffiniunt̄ ꝑ mām itelligibilē: qd̄ ē ꝯtra cōem doctrinaʒ
ꝛ ꝯtra rōneʒ: vt patebit in expōne. ℭ Itē hoc est plane

ɔtra Ari.in.8.metaph.cap° de dubitatiõe vo dicta.vbi dicit sic.est aũt mã alia sensibilis alia itellectualis ⁊ sem p rõnis:hec qdẽ materia:illõ vo act⁹ ẽ:vt circulus figu ra supficialis:ecce ꝙ apte dicit Ari.ꝙ semp vna ps dif finitionis est mã ⁊ alia act⁹:⁊ exẽplificat de diffõne cir culi qui est ens mathematicũ. ℭ Itẽ h̃ est ɔtra Arist.in pallegato cap° vbi dič.mã vo alia sensibilis alia itellua lis.sensibilis qdẽ vt es ⁊ lignũ ⁊ q̃lz mobilis: itellualis vo q̃ existit in sensibilib⁹ nõ iq̃tũ sensibilia:vt mathema tica.mõ ptes istoꝝ q̃titatiue hñ sũt sẽsibiles vt ptes cir culi ⁊ ptes linee. ℭ Sz forte diceret ꝙ sũt sensibiles vt sensibilia cõia:sz nõ vt ꝓpa:⁊ sic itelligit Ari.⁊ ꝓpter h̃ nõ multũ initoꝛ huic auctĩ:sz rõnib⁹ pmissis ⁊ sequẽti bus. Quidã aũt dicũt ꝙ materia itelligibilis entis ma thematici est eius terminus cui⁹ fluxus cãt ipsaꝫ rẽ ma thematicã vt punct⁹ fluẽs cãt lineã ⁊ ẽ ei⁹ materia itelli gibilis:linea aũt fluẽs cãt supficiẽ ⁊ ẽ materia ei⁹ itelligi bilis:⁊ supficies fluẽs cãt corp⁹ ⁊ ẽ materia itelligibilis ipsi⁹. Sz h̃ ẽ mẽdaciũ fictũ ⁊ ipõle:qꝛ nõ ens nõ ẽ mate

T.c.86. ria itelligibilis alic⁹ entis:mõ punct⁹ fluẽs ẽ nõ ens:qꝛ i diuisibile nõ mouet:vt pꝫ in.6.h⁹.⁊ silr supficies nõ mo uet ad cãndũ corp⁹:nec linea ad cãndũ supficiẽ. Et si di cas ꝙ ipse punct⁹ absolute est mã itelligibilis linee h̃ est falsuꝫ:imo est ei⁹ forma:vel hꝫ modũ forme cũ terminet lineã vt forma termiat mãꝫ. Itẽ q̃rat ab istis:qd est mã itelligibilis entiũ mathematicaliũ q̃ sũt termini.s.pũcti ⁊ vnitates:⁊ forte ipsi dicerẽt ꝙ ista nõ hñt mãꝫ itelligi bilẽ:sz sũt mã itelligibilis alioꝝ entiũ mathematicaliuꝫ iõ arguẽdũ ẽ vt pus. Dico ḡ aliter ad qõnẽ pmittẽdo aliq̃. Pmo ꝙ entiũ mathematicaliũ q̃dã ɔsiderant in sciẽtijs mathematicis vt subta de qb⁹ demonstrant:q̃dã aũt vt passiones q̃ demrant. ℭ Itẽ ɔsiderãdũ ꝙ ipsa mathema ticalia pñt dupl' diffiniri.s.per gen⁹ ⁊ drias suas ꝓp̃ 10.⁊ ẽt per subta sua ꝓpa ⁊ per se:⁊ h̃ manifestũ est parũ etiã sciẽtib⁹ de mathematicis:vt linea diffinit per lõgitudi nẽ que est suaꝫ gen⁹:⁊ numerus per multitudinẽ:⁊ sic in multis alijs:⁊ par ⁊ impar per numerũ tanq̃ per suũ ꝓ pãũ subiectũ:⁊ curuũ ⁊ rectũ per lineã:⁊ figura per sup ficiem ⁊ subiectum:similiter autem ⁊ in alijs.

Tunc dico ad qõnẽ ꝙ subꝫ entis mathematici p qõ diffinit pt dici ɔueniẽter:⁊ ẽ mã itelligibilis ipsi⁹.qõ sic pt declarari. Illõ in q̃ est aliq̃ forma p se est ei⁹ materia saltẽ in q̃:hãc puto ɔcedẽdã:sꝫ subm p se entis mathe^ci est illõ in q̃ ipm est vt manifestũ est.ḡ est ei⁹ materia:aut ḡ materia sensibilis:aut intelle ctualis.hãc diuisionẽ ponit Ari.vt ɔueniẽtẽ:sz nõ ẽ mã

T.c.16. sensibilis:qꝛ entia mathe^ca nõ diffiniunt p mãꝫ sensibilẽ

T.c.39. ꝓpe vt oẽs ɔcedũt:⁊ in h̃ differt a nãlib⁹:quib⁹ h̃ est ꝓ priũ:vt satis hr̃ i ꝓhe° de aĩa.⁊ in isto ca° ⁊.7.meta.ḡ re linquit ꝙ subm entis mathe^ci p qõ diffinit sit ei⁹ mã itel ligibilis. Et est hic ɔsiderãdũ ꝙ nõ solũ subm passionis mathematice est ei⁹ mã itelligibilis:sz ẽt sba in qua sunt numeri ⁊ magnitudies est mã itelligibilis coꝝ.⁊ h̃ pꝫ p rõnẽ iã dictã. Cũ.n.numer⁹ ⁊ magnitudo existũt in suba subta eis:opꝫ ꝙ ipsa sit coꝝ materia aliq̃ mõ ⁊ nõ ẽ ma teria sensibilis.ḡ ⁊c. Hec ẽt est snia sci Thome sup istud capl'ꝫ:qui fuit melioꝛ expositoꝛ iter latinos.dič.n.h̃ vba. Si igr̃ q̃titas nõ claudit in suo itellectu q̃litates sensibi les vel passiões vel mot⁹:claudit tñ in suo itellectu sub stãtiã.põt igr̃ itelligi q̃titas sine materia subta motui ⁊ q̃litatib⁹ sensibilib⁹:nõ tñ absq; suba. Et iõ hmõi q̃tita tes ⁊ q̃ eis accidũt sunt sm intellꝫ abstracta a motu ⁊ a mã sensibili.nõ aũt a materia intelligibili. Uult igit iste expositoꝛ ꝙ qꝛ nõ sunt abstracta a sba:iõ nõ sũt abstra cta a mã itelligibili:qõ nõ diceret nisi intelligeret subam esse materiã itelligibilẽ coꝝ. Et dico vlterius:ꝙ per istã subam intelligibilẽ.s.p subam subiectam pñt diffiniri:si pfecte diffinirent:qõ ꝓbo.qꝛ illud qõ est p se pñ^m eẽndi alicui⁹:ẽ pñ^m cognoscẽdi cognitione pfecta:vt pꝫ ex.2. meta. Cõstat aũt ꝙ suba subiecta est pñ^m p se eẽndi ista

rũ formaꝝ vt suppono tanq̃ notũ.ḡ ⁊c. Si aũt queras T.c.4.

hmõi diffõnes forte pñt eẽ tales. Magnitudo ẽ q̃titas ɔtinua pmanẽs:p quã suba subiecta hꝫ ptes:q̃rũ vna est extra aliã discretione interueniẽte. Numer⁹ aũt est q̃ti tas discreta pmanẽs p quã substãtia subiecta hꝫ ptes:q̃ rũ vna est extra aliã discretione iteruenẽte:⁊ loquoꝛ de nũo substãtiaꝝ iduidualiũ. Has aũt diffõnes sumpsi ex tractatu roberti de ortu sciẽtiaꝝ:ꝙ si q̃s ponat melioꝛes mihi nõ displicet. ℭ 2° dico ꝙ ẽt gen⁹ ⁊ dria entis ma thematici pñt dici materia itelligibilis ipsi⁹:qõ sic vr̃:qꝛ ptes hñt rõnẽ materie respcũ toti⁹:vt vult Ari.2.hui⁹. mõ gen⁹ ⁊ dria sunt ptes diffõnis entis mathematici vt

euidẽs est.ḡ quodãmõ hñt rõnẽ materie respectu ipsius T.c.31.

diffõnis ei⁹:nõ aũt sunt materia sensibilis:vt manifestũ est.q̃re sunt materia itelligibilis. Nec sequit ex h̃ ꝙ na turalis silr diffiniat vt mathematic⁹:qꝛ naturalis lꝫ diffi niat p gen⁹ ⁊ drias:nõ tñ diffinit p gen⁹ ⁊ driaꝫ rei ma thematice:⁊ istõ pono eẽ materiã itelligibilẽ rei mathe matice q̃tũ ad ei⁹ diffõnẽ. ℭ Sz ɔtra pmã ɔnẽ aliquis dubitaret. Nã si numer⁹ ⁊ magnitudo diffiniunt p sub stantiã subiectã:tũc poterũt demõstrari de ea p ipsaꝫ dif finitionẽ. Accña.n.qõ diffinit p suum subiectũ vr̃ posse demr̃ari de ipso p illã diffõnẽ:vt satis pꝫ in.2.poste. Hoc aũt vr̃ incõueniẽs:qꝛ nullus artifex inenit demr̃are ista accñtia de ipsa substãtia.q̃re ⁊c. ℭ Ad h̃ posset aliquis r̃ndere ꝙ nõ sequit ista accñtia demr̃ari de substãtia per illas suas diffõnes:qꝛ demõstratio dꝫ esse ex notioribus pmo poste.mõ ista accñtia nõ sunt notioꝛa de illis diffi nitionibus q̃ de substãtia vt videt. ℭ Aliter posset di ci sm alios ꝙ ista accñtia possent bene demonstrari de ipsa substãtia p dictas diffõnes sic syllogiçãdo. Ois sub stantia cõtinua hñs ptes:quaꝝ vna est extra aliaꝫ discre tione nõ iteruenieñte hꝫ magnitudinẽ:vel est magna:sed substãtia materialis ẽ hmõi.q̃re ⁊c. Silr posset demr̃a ri numer⁹ saltẽ sm aptitudinẽ inherẽdi sic pcedẽdo. Oĩs substãtia apta nata hr̃e ptes:quaꝝ vna est extra aliam discretione iteruenieñte est nũerata vel numerabilis. Sꝫ ois substãtia materialis est hmõi.q̃re ⁊c. Et sic possent aliqualr demõstrari si q̃s negaret.nõ tñ deberet demr̃a ri ꝓpe ꝓpter h̃ qꝛ nõ sunt dubia alicui rõnẽ intelligentis: nec appet falsum ea inesse substãtie:imo talia manifesta ⁊ statiꝫ nota nõ debẽt demr̃ari:sic declaratuꝫ fuit pus. quare ⁊c. ℭ Aliqui sic obijciũt:illud cui ipugnat extẽ di in ifinitũ nõ põt eẽ subm ei⁹ cui nõ repugnat extẽdi in infinitũ:sꝫ substãtie repugnat extẽdi in ifinitũ vt suppo nũt magnitudini aũt nõ repugnat:vt capit ex.3.phy.sꝫ per eandẽ rõnẽ ꝓbaret ꝙ punct⁹ nõ est materia itelligi bilis linee cũ puncto repugnat extẽdi in ifinitũ. Et for te dicẽdũ ꝙ magnitudini repugnat extẽdi in ifinitũ:cuꝫ hoc sit ei ipõle:si eniꝫ ei esset possibile hec potẽtia esset ociosa per totũ tempus eternũ:bene tñ verũ est ꝙ non repugnat magnitudini pmo ⁊ pncipaliter sꝫ forme na turali. Posset aũt aliquis vlteri⁹ querere ad quã parteꝫ ꝓhie pertinent hmõi diffõnes ⁊ demonstrationes:⁊ tu considera circa hoc:quoniam eget perscrutatione.

Ad primã rationem dico ꝙ ista sunt abstracta a materia sensibili:sꝫ non ab oi mã. ℭ Ad 2^m dico breuiter:ꝙ nõ solũ põt itelligi actus vel hñs actũ:sꝫ etiã aliq̃d hñs habitudinẽ ad actũ:qõ nec est actus nec hñs actũ de sua essentia. Uerꝫ est tñ ꝙ tale

nõ intelligit per spẽm ꝓpriã: vt dicit: sed per spẽm act⁹. mõ mã lz nõ sit actus nec hñs actũ: tñ hz aptitudinẽ ad actũ: vt pz i pmo hui⁹. qre rc. Etiã põt dici ꝙ cũ dicim⁹ entia mathematicalia diffiniri per mãz intelligibilẽ: nõ est itelligẽda ibi mã pro mã oĩno pma: que est ens oĩno ⁊ pure potẽtia. nã ista nõ est subz saltẽ ꝓpinquũ cuiuslibet entis mathematici. Sed p mãz intelligibilẽ intelligimus subm deserẽs ipm ens mathematicũ imediate vel q̃si imediate. Et istõ nõ vĩr est ens in potẽtia pura vt pz ex pdictis. Verũ est tñ ꝙ subm dimẽsionũ interminatarũ. s. materia pma ẽ ens pure potẽtia fm ꝙ vĩ velle Cõmẽtator in tractatu de sba orbis: vbi dic̃ pmũ rez exñtiũ in hoc subiecto sunt tres dimẽsiones que dñr corp⁹.

Ad 3ᵐ dico ꝙ nõ ponit ibi mã itelligibilis sub rõne q̃ mã i cõi: nec sub rõne qua itelligibilis: sz ponit aliqd qõ est mã itelligibilis sub aliq̃ spãli rõne fz quã hz notificare ipm diffinitũ: vt cũ dicim⁹ ꝙ linea est lõgitudo sine latitudine rc. Ibi ponit lõgitudo sub rõne sua ꝓpa p quã notificat linea: ⁊ nõ põit sub rõne qua materia: nec sub rõne qua itelligibilis. Et tñ dr diffõ p materiã itelligibilẽ, p tãto: q2 nõ est p mãz sensibilẽ. s. p subz relatũ ad motũ ⁊ quiete: ⁊ tñ est aliq mõ per mãz: vt ostẽsuz fuit pus.

Ad 4ᵐ dico ꝙ imo drñter diffiniet nãlis ⁊ mathematic⁹: q2 mathematic⁹ diffinit p illõ qõ ẽ materia itelligibilis nõ sic itelligẽdo. i. p materiã q̃ põt itelligi: sz p materiã nõ vt sensibilis est. i. nõ p materiã sumptã in hitudine ad motũ ⁊ qetẽ. h̃ at mõ nõ diffinit naturalis: imo p materiã sensibilẽ. i. p materiã relatã ⁊ cõpatã ad motũ: vt videbit in sequẽti qõne. Verũ ẽ igr ꝙ materia p quã diffinit naturalis ẽ itelligibilis: sz nõ solũ ẽ itelligibilis: imo ẽt sensibilis mõ pdicto. Et sic vt sit ad vnũ dicere mathematic⁹ diffinit p materiã itelligibilẽ solũ: ita ꝙ ly solum excludit materiã sensibilẽ. Naturalis aũt diffinit p materiã sensibilẽ: ⁊ sic mltũ drñter: vt pz cuilz itelligẽti. Vl dicas ⁊ redit in idẽ: ꝙ materia p qua diffinit res naturalis q̃uis sit itelligibilis tñ nõ eodẽ mõ: sic mã mathematicaliũ: nã materia rei nãlis vt nãlis ẽ nõ itellr sine motu nec ẽ itelligibilis sine motu: sz mã p quã diffinit res mathematica ẽ itelligibilis sine motu ⁊ aliis sẽsibilib⁹ accñtib⁹: ⁊ ꝓpter h̃ dic̃ materia itelligibilis: materia v̇o naturalis nõ sic meret dici itelligibilis: q2 nõ sumit sine sensibilib⁹ pcipue sine motu: si aũt diceret̃ naturalia diffiniri per materiã intelligibilẽ daretur intelligi ꝙ in eorum diffinitionibus sumeretur materia sine sensibilibus.

Ad 5ᵐ posset dici ꝙ Cõmẽtator accipit causã formalem large pro ente abstracto per intellm a materia sensibili ⁊ hoc modo materia intelligibilis bene cõtinet sub causa formali: sic ad illud rc.

Questio. VI.

Querit vtrũ entia nãlia diffiniant p mãm sensibilẽ. Argr pmo ꝙ nõ. q2 dic̃ Ari. in. 7. metaph. ꝙ mã ẽ ignota fz se: ⁊ tale nõ ẽ pnᵐ notificãdi aliqd nec p ꝯñs diffiniẽdi. ex h̃ syllogiza. Itẽ 2° si sic tũc in diffõnib⁹ sbaꝝ nãliũ eẽt additamẽtũ: qõ reputat icõueniẽs p Ari. in. 7. metaph. vbi vult ꝙ diffõ sube nõ ẽ p additamẽtũ. ꝯña pbat. q2 materia nõ est sensibilis nisi p accñtia vt maĩfestũ est: ⁊ sic in diffõne sube nãlis eẽt accñs. Accñs at ẽ extra gen⁹ sube: ⁊ talis diffõ dat p additamẽtũ in q̃ sumit aliqd qõ ẽ extra gen⁹ diffiniti. qre rc. Et ꝯfirmat q2 aut in diffõnib⁹ entiũ nãliũ ponit mã sensibilis vt sensibilis est aut materia que est sensibilis nõ vt sensibilis est. Si pmo mõ sic sequit idẽ incõueniens: qõ prius. Si secũdo modo: hoc videtur incõueniẽs q2 sic ẽt in diffõnib⁹ methematicaliũ ponit materia que est sensibilis: lz non vt sensibilis est: ⁊ tũc silr diffinirent naturalia ⁊ mathematicalia. qre rc. Itẽ 3° illud qõ est singulare nõ oz poni in diffõne: q2 diffõ ẽ de vlib⁹ ⁊ ex vlib⁹: vt pz ex pmo poste. sz mã sensibilis est singularis: cũ sensus sit singulariũ: vt pz in. 2. ⁊ in. 3. de aia. quare rc. Itẽ 4° entia naturalia nõ dñr diffiniri p formã sensibilẽ vt videt manifestũ. g̃ nec p mãm sensibilez: ⁊ tz ꝯña: q2 magis videret debere diffiniri per formã sensibilẽ q̃ per materiã: cũ forma sit pncipali⁹ natura q̃ mã: vt patuit pus. qre rc. Itẽ 5° illud qõ nõ est simplr noti⁹ suba naturali nõ oz poni i ei⁹ diffõne: cũ diffõ debeat eẽ ex pncipiis diffiniti. pncipia aũt sunt simplr ⁊ fz naturã notiora pncipiat]: vt dr in ꝓhe⁹ h⁹. Sz materia nõ ẽ qd noti⁹ fm naturã q̃ suba cõposita: q2 illud qõ est noti⁹ fz naturã ⁊ simplr dz eẽ magis ens: vt dr in ꝓhemio hui⁹. mõ mã nõ ẽ magĩ ens q̃ suba cõposita. qre rc. Item 6° materia sensibilis nõ põt eẽ in diffõne sube naturalis vt pnᵐ extrinsecũ: q2 nõ est agẽs neq3 finis ipsi⁹ vt notũ est: nec vt pnᵐ intrinsecũ. Probatio. q2 pncipia intrinseca sunt ptes illi⁹ cui⁹ sunt pncipia: vt pz in pmo hui⁹. mõ ipsa materia nõ est ps q̃dditatis sube naturalis: vt vult Cõmẽtator in. 7. metaph. cap°. Verũ autẽ idem vel diuersum rc. vbi dicit ꝙ quidditas hominis est homo fm formã ⁊ non est homo aggregatus ex materia ⁊ forma.

Oppoᵐ argr auc̃te Ari. in multis locis in ꝓhemio de aia ⁊ i. 6. ⁊. 7. meta. ⁊ i isto. 2° lib. phycoꝝ. vr̃ idẽ itẽdere.

Ad questionez itelligẽdũ est ꝙ p mãz sensibilẽ pñt itelligi duo. Uno° pt accipi mã sensibilis ꝓ mã pma iformata q̃litatib⁹ sensibilib⁹. Vl vt alq loquũt ꝓ mã pma i hitudie ad formã nãlẽ quã ꝯsequunt q̃litates sensibiles. ⁊ isto mõ dicũt aliqui ꝙ entia nãlia diffiniunt p mãz sensibilẽ. Sz vt breuiter expediã nõ vr̃ esse vlr verũ: q2 ꝯstat ꝙ corpora celestia sunt sube nãles: ⁊ tñ nõ hñt mãm pmã substãtẽ forme inherẽter: vt nitit ꝓbare Cõmẽtator in mltis locis. ad pñs tñ suppono. Alio° põt accipi mã sensibilis pro subo qõ est pnᵐ: ⁊ vt est pnᵐ mot⁹ ⁊ q̃etis p se ⁊ substat accidẽtib⁹ sensibilib⁹. ⁊ h̃ mõ credo ꝙ entia nãlia debẽt diffiniri p mãz sensibilẽ nõ itelligibilẽ. i. p subz qõ ẽ pnᵐ mot⁹: ⁊ vt ẽ pnᵐ mot⁹. Hoc aũt pt ondi: q2 nãlia debẽt diffiniri p illõ qõ est ꝓpriũ pnᵐ ipsoꝝ ⁊ p qõ distinguũt a nõ nãlib⁹. hãc recipio pro maĩfesta ⁊ ꝯcessa: sz subz qõ est pnᵐ rc. ẽ hmõi. Cõstat. n. ꝙ oĩa nãlia vl sũt talia sba q̃ sũt pncipia mot⁹ ⁊ q̃etis: vl sũt forme exñtes in talib⁹ subiectis: vl cõposita ex formis nãlib⁹ ⁊ talib⁹ subiectis: ⁊ p tale subz sub rõne pdicta distinguunt nãlia a nõ nãlibus: mathematicalia. n. fz ꝙ hmõi nõ reqrũt aliqõ subm qõ sit pnᵐ alic⁹ determiati mot⁹ aut q̃etis: imo qõlz ens mathematicũ idifferẽter se hz ad oẽm motũ: vt patuit pus. Silr entia diuina. s. itelligẽtie nõ hñt subz aliqõ qõ sit pncipiũ mot⁹ ⁊ q̃etis i eo i q̃ ẽ ⁊ substet accñtib⁹ sensibilib⁹ imo sũt sube imobiles ⁊ isensibiles: vt suppono ad pñs. qre rc. Silr ẽt entia artificialia fz ꝙ hmõi nõ hñt subz qõ sit pnᵐ alic⁹ mot⁹ aut q̃etis: vt docet Ari. in. 2. phy. p pe pnᵐ vbi sic dic̃. lectulus aũt ⁊ idumẽtũ rc. vide lrãz.

Q2 aũt mã debeat poni i diffõne rei nãlis sub ista ratione vt est pncipiũ mot⁹ ⁊ q̃etis hoc declarat: quia certũ est ꝙ in diffinitione rei naturalis vt naturalis si ponat materia debet poni sub rõne qua natura est. aliter enĩz nõ diffiniret res nãlis vt nãlis est diffinitione nãli. modo materia nõ est natura ꝓpe: nisi sub ista rõne vt ẽ pnᵐ mot⁹ ⁊ quietis: vt pz p diffõnẽ nature: q2 null⁹ põt ponere meliorẽ: vt dic̃ Cõmẽtator. qre rc. Et ẽ ꝯsiderãdũ ꝙ cũ mot⁹ sit de genere sensibiliũ: vt vult Arist. in. 2. de aia. iõ subz vt ẽ pnᵐ mot⁹ rõnabilr dr mã sensibilis: ⁊ hec formalis ratio est diuersa a rõne formali rõne

T.c.35.
T.c.17.
T.c.60.
T.c.37.
Cõ.45.
p° de aia
T.c.16.
6° meta.
T.cõ.2.
7. meta.
T.c.39.
2° phy.
T.c.19.
T.cõ.2.
T.cõ.6.

cius qd dicit mā itelligibilis vt manifestū est ex pdictis.
¶ Item considerandū q multū differt suba ꝛ suba nā-
lis vt nālis est: qꝛ in rōne formali sube non includit acci-
dens sube: dico ƒ3 id qd est: s3 in rōne sube nālis vt nālis
est includit mot⁹ vel habitudo ad motū ꝛ quietē in tm̄
q quidditates nāliū ꝛ nālia sunt nō pñt itelligi sine mo-
tu nec diffiniri. ꝛ hec est apta scia siue doctrina Arist. in
multis locis ꝛ Cōmētatoris. pmo Ari. in hoc ca° dicit
sic. Impar qdē. n. ꝛ par: ꝛ rectū ꝛ curuū. adhuc aūt ꝛ li-
nea ꝛ figura sine motu supple diffinit: vt p3 ex lrā ime-
diate pcedēte vbi sic dicit: fiet aūt vtiqȝ manifestū si ali-
quis vtrozūqȝ tēt auerit terminos dicere: ꝛ subdit. Im-
par qdē. n. ꝛc. postea addit. Caro aūt ꝛ os ꝛ hō adhuc
supple diffinit sine motu. s. qꝛ nō diffiniūt sine subo ꝛ ha-
T.cō.2. bitudine ad motū. ¶ Itē in. 6. meta. dicit Ari. sic si igi-
tur oia nālia sīlr simo. vt nasuȝ oculuȝ facies caro os aial
foliū radix cortex totalr planta: nullius enim ipsoꝝ rō
T.c.39. sine motu est s3 semp h3 nām. ¶ Item in. 7. meta. cap°.
Qm̄ vo p diffinitio oro ē: dicit sic. Sensibile nāqȝ aial for
san ꝛ sine motu nō est diffinire. etiā ibidē dicit Cōmēta-
tor sic: res nāles sūt ecōtrario mathematicis: quidditas
eni3 reꝝ naturaliū nō pōt itelligi sine motu ꝛ sensu sicut
possunt intelligi quidditates mathematicaꝝ. ¶ Itē cō-
Com.5. mentator versus pn̄m septimi sic dicit. In phico auditu
pscrutat de pncipijs corporis sm q est nāle. i. ƒ3 q mo-
uetur ꝛ quiescit. hic autē pscrutat de eis sm q suba tm̄.
Ecce q Cōmētator exponit ista3 reduplicationē sm q
naturale. i. ƒ3 q mouet ꝛ quiescit ꝛ itelligit vel sm actū
vel ƒ3 aptitudinē. ¶ Ex quib⁹ oibus videt esse manife
stū sm intētionē Ari. ꝛ Cōmētatoris q res nālis sm q
nālis est includit motū vel habitudinē ad motū: ꝛ iō bn̄
pōt diffiniri per mā3 sensibilē. i. per subm qd est pncipiū
motus ꝛ vt est pn̄m motus. Et hoc bn̄ signauit Cōmēta
Com.2. tor in. 6. metaph. sup vba pmū ducta vbi dicit sic. Nul-
lum istoꝝ h3 diffōne3 absqȝ eo q illa diffinitio accipiat
aliqd transmutabile: transmutabile aūt proprijssime est
subm qd est pn̄m motus. ¶ Et est ꝯsiderandū ꝑpter iu-
niores q ens nāle dupl̄r accipit. Uno mō ꝑprie ꝛ stricte
ꝛ sic ens nāle idē est qd hñs nām: hñs aūt nām est com-
T.c.4. positū ex mā ꝛ forma sicut docet Arist. in. 2. huius. Alio
modo sumitur ens nāle generalr ꝛ cōiter ꝑ omni eo de
quo ꝑpe ꝯsiderat phs naturalis per sciā3 nālē. Et istud
diuidit: qꝛ quedā sunt entia naturalia que sunt per se ac-
cidentia subaꝝ naturaliū vt moueri sursu3 ignis: ꝛ sic de
alijs: ꝛ hec dicunt ꝑprie sm naturā: vt docet Ari. in lrā
Alia sunt sube nāles. ꝛ he sunt duplices. Quedā sūt sim
plices: quedā cōposite ex mā ꝛ forma. Et iste simplices
quedā sunt per se subsistentes actu: vt dicit de corporib⁹
celestibus: quedā sunt per se non subsistentes actu: ꝛ hec
sunt materia que est subm ꝛ forma que ipsa3 pficit. Mo
do istud dcm̄. s. q naturalia entia diffiniunt per materiā
sensibilē. i. per subm qd est pncipiū mot⁹. Uez est in oi-
bus entib⁹ nālib⁹ aliq mō: vt si diffiniat ignis qui est sba
naturalis composita: posset sic dici. Ignis est sba cōposi
ta ex materia ꝛ forma sbali que sunt pncipia mot⁹ sur-
sum: ꝑportionaliter aūt ꝛ in alijs. Et si diffinit moueri
sursu3 forte diceret q est act⁹ entis in potētia ad vbi le-
uiū. Et si diffiniret materia p̄a forte diceret q est subm
pmū ex quo aliqd fit: ꝛ sumeret ibi subm qd est idem cū
materia sub rōne notiori in habitudie ad factionē alicu
ius que est aliquo mō mot⁹. Et si diffiniret forma substā
tialis hois diceretur q ipsa est actus entis i potētia ad
motū cognitionis: qui est ꝑprius hois per ipsam formā
substātialē iherentē sibi. Et si diffiniret corp⁹ celeste for-
te diceret q est sub3 recipiēs motū circularē perpetuū.

Et queratur de istis exēplis qdā manifestatio ꝛ exercita-
tio: nō aūt omnimoda verificatio: tātū aūt ad pñs mihi
sufficit q sicut sba naturalis debet diffiniri per materiā
vt est pn̄m mot⁹: sic qlibet spālis res naturalis: si vlr dif-
finiat d3 diffiniri per aliqd subm: vt est pncipiū mot⁹ ꝑ-
prij illius rei. ¶ Ulteri⁹ intelligendū q sm Cōmētato-
rē in isto. 2. in fine vltimi capituli per diffōnē rei natura- Cō.92.
lis d3 appere materia: sed h ꝯtingit dupl̄r. Uno° sm ex-
pressionē: ita s. q exꝑmat tanq vna pars diffōnis: vt si
dicat: homo est sba cōposita ex talibus carnib⁹ ꝛ ossib⁹
ꝛ aia rōnali. Alio° sm quādā ꝯsecutionē: ita. s. q ex par
tibus positis in diffōne ꝯsequat q materia ei⁹ debet esse
talis ꝛ talis: vt si diffiniat res naturalis per gen⁹ ꝛ dñā:
vt homo per aial rōnale. l3 eni3 ibi nō exprimat mate-
ria hois: tñ ex hoc q est aial sequit q debet esse cōposi-
tus ex materia disposita ad receptionē spēꝝ sine mate-
ria vel ad vtute3 receptiuā spēꝝ sine materia: ꝛ ex h q
est rōcinatiuū sequit q debet esse cōpositus ex materia
optime cōplexionata ad recipiēdū intētiones cogitabi
les: vel aliquid hmōi: ꝛ isto modo videt intelligere Cō-
mentator: ꝛ sic explanat Albertus ibidem.

Ad rationes in ꝯtrariū. ¶ Ad p^m dcm̄ ali-
quid eē ignotū sm se pōt itelli
gi dupl̄r. Uno° q nullo mō possit itelligi: ꝛ sic nullū ens
est ignotū: nullū. n. ens est ignotū naturalr: vt dicit Cō- Cō.19.
mē. supra pmū de gñatiōe. ꝛ hr ex. 3. de aia. qꝛ itells pos T.c.18.
sibilis est potēs oia fieri: imo ipm nō ens nō est sic igno-
tū q nullo mō possit intelligi: imo intellr per spē3 entis
vt cōiter dicit: ꝛ sic materia etiā oino pma nō est ignota
per se vel s3 se. Alio° pōt itelligi q aliqd sit ignotū ƒ3 se:
ita q nō est natū cognosci sine alio sed per aliud cogno-
scitur: ꝛ sic est de materia pma: ꝛ tale postq notū est pt
esse principium cognoscendi alterum ꝛ diffiniendi.
¶ Ad 2^m p3 ex dictis. Nā licet accñs sit extra gen⁹ sube:
nō tñ est extra genus sube naturalis vt naturalis est vt
declaratū est. qre nō valet. ¶ Itē dicūt aliqui q nō ois
diffinitio que est per aliqd extra gen⁹ diffiniti est ꝑpe p
additamētū: imo op3 qd diffinitū ip3 existat in illo tanq
in suo subo: vt in sba existit accñs: ꝛ iō cū accñs diffinit
per sbm est diffō per additamētū: ꝛ sba nō est in accñte
vt in subo: ꝛ iō qñuis sba diffiniret per accñs nō eēt per
additamētū. hoc tñ sine dubio verū est q sba non debet
diffiniri ꝑpe loquēdo de diffōne per suū accñs: vt docet
Cōmentator. in. 7. metaph. saltem per accñs: vt acci-
dens est licet forte per aliam rationem posset.
¶ Ad 3^m dico q materia sensibilis bn̄ est singularis sm
eē extra aia3: s3 ƒ3 substractū in itellectu bn̄ est vlis ꝛ h
sufficit. nihil. n. ꝑhibet illō qd singlr existit extra aia3 vlr
itelligi: qd ꝯtigit ex abstractōe vtutū itellectualiū quaꝝ
vna gñat itelľa ꝛ alia recipit ea vt declatū ē in. 3. de aia.
¶ Ad 4^m dico q imo entia nālia bn̄ diffiniunt p formā
sensibilē. i. p formā q ē pn̄m ꝛ vt pn̄m mot⁹ ꝛ actiōis. Et cū
dr̄ q istud nō est dcm̄ cōe q diffiniat p forma3 sensibilē:
s3 per mā3 sensibilē dico q ꝑ tāto forte ꝯsuetū est dici ea
diffiniri potius per mā3 sensibilē q p formā sensibilē: qꝛ
nullū ē dubiū qn p formā sensibilē debeāt diffiniri: imo
qsi totū cuilib3 bn̄ disposito parū exercitato i phia nāli.
Et h ēt dic plane Ari. ꝛ Cōmē. i ꝑhemio de aia. S3 de
materia magis fuit dubiū. ꝛ pp h magis ponit i qōne ad T.c.16.
manifestādū ꝛ frequēti⁹ exꝑmit vt p ꝯsuetudinē aliqlr
credat. Que. n. ꝯsueuim⁹ dignamur dici ꝛ ꝯsueta sūt ma
gis nota. 2. meta. ¶ Itē forte rō qre frequētius dñr dif-
finiri per materiā sensibilē q p formam sensibilē est. qꝛ p T.c.14.
mā3 sēsibilē magis distiguit a diuinis entib⁹ q p formā sen
sibilē. Nam per mām sensibilem distinguunt a diuinis:

⁊ rōne qua materia est: q2 nullam habent mām ſm cōez
doctrinā: ⁊ rōne qua ſenſibilis eſt q2 penitus ſunt inſen-
ſibiles: ſ3 per formaʒ ſenſibilē non ſic diſtinguunt ab eis
rōne qua forma eſt: q2 ipa entia ſunt quedā forme. ⁊ quā
uis forme non dicant de eis ſm vnā rōnem vniuocaʒ ⁊
ſpecificam: tamen dicunt de eis ſm vnam rationē ana-
logam: ſed de hoc non plus ad preſens.
¶ Ad 5um ſolutū fuit ſpus vbi oſſum fuit quomodo mā
eſt ſimplr notior ipſo compoſito: q2 licet non ſit maioris
entitatis ipo: eſt tñ realr ⁊ vniuerſaliter ṗor ipſo: ⁊ hoc
ſufficit ad hoc vt ſit notior ſimplr ⁊ ſm nām intelligēdo
ſicut ſpus fuit expoſitum. Itē licet materia non ſit verio-
ris entitatis actualis q̄ compoſitū: eſt tñ verioris entita
tis potentialis q̄ compoſitū: q2 compoſitū non eſt in po
tentia niſi ratione materie: ⁊ nō rōne forme: ita q̄ mate-
ria per ſe ⁊ primo eſt in potentia: compoſitum autē non
primo ſed ratione partis: ⁊ hoc ſufficit ad hoc q̄ mate-
ria ſit aliquo modo notior ſm naturam.
¶ Ad 6um pōt dici q̄ licet mā non eſſet principiū intrin-
ſecū quidditatis nālis eo modo quo pars eſt intrinſeca
toti: tñ ipſa eſt ṗncipiū intrinſecū ſubſtātie compoſite vt
euidens eſt de ſe: ⁊ ſic ponit in eius diffōne. Et adhuc lʒ
non eſſet pars quidditatis .ſ. forme. tñ poſſet eē ṗncipiū
intrinſecum ipſius quidditatis vt proprium ſubm ipſius
quidditatis deferens eam. ⁊ ideo deberet poni in diffini
tione quidditatis. ¶ Et hoc ſatis videt rōnale. Nā cō
mentator vult in iſto. 2. q̄ materia eſt cauſa forme ⁊ per
Cō.30. ꝯñs eius ṗncipiū. Si q̄dē ois cauſa eſt ṗncipiū. 5. meta.
T.cō.ṗ. ⁊ conſtat q̄ non eſt ṗncim extrinſecum cuʒ nec ſit agens
nec finis. ergo relinquit q̄ ſit principiū intrinſecuʒ ipſius
forme. Non quidē ſicut pars eſt intrinſeca toti: q2 mate
ria nō eſt pars forme: ſ3 ſicut ſubm ⁊ perfectibile eſt in-
trinſecum ſue pfectioni inherenti: ex qua cū ipſo ſit vnū
ens per ſe ⁊ exiſtens in vno loco. ¶ Poſſet etiā dici ſʒ
aliquos q̄ materia bene eſt pars eſſentialis quidditatis
nālis. Et ad dictū cōmentatoris cuʒ ipſe dicit q̄ quiddi-
tas hois nō eſt homo cōpoſitus ex materia ⁊ forma: ve
rū eſt ex mā indiuiduali hac vel illa: ſ3 eſt compoſitus ex
materia ⁊ forma in cōmuni ptinēte ad ſpēm: ⁊ iſtud cō-
poſitū dicit forma nō ṗprie ab informādo ſ3 per circū-
ſcriptionē mãe indiuidualis vt dicūt ⁊ ſic intelligit Cō-
mentator: cū dicit q̄ quidditas hois ē homo ſm formā
.i. compoſit9 ex materia ⁊ forma preter conditiones in-
diuiduales ⁊ particulares que nō ſūt de quidditate ho-
minis. Et ſilr in alijs. Sʒ de hoc ad pñs nō determino.

¶ Demonſtrant autem ⁊ que magis natura-
les ⁊c̄. Tex. cō. XXVI. Queſtio VII.

H Ic deberet q̄ri. Utrū iſte ſcie medie ſint
magis nales q̄ mathematice: ſ3 de h̄ q̄ret
T.c.21. cū ſophiſmatib9. ⁊ q̄ret nūc circa ſequēs
capl̄ʒ. Q̄m aūt nā duplr dī. ¶ Et ṗmo
T.c.8. q̄rat vtrū nālis phs hēat ꝯſiderare mām
T.cō.3. ṗmā. ¶ Arguit q̄ nō. ṗmo q2 eā ꝯſide-
T.c.10. rat metaphyſic9: vt pʒ in. 7. ⁊. 8. ⁊ in. 12. metaph. nō ḡ nā
lis. ex h̄ ſyllogiʒa. ¶ Itē 2° nlls artifex demōſtrat ſuuʒ
ſubm nec ea q̄ ſunt an̄ ſuū ſubʒ ſʒ lincoñ. in ṗmo poſte.
⁊ Ari. dic̄ in eodē q̄ nulli9 ſcie eſt demōſtrare ṗpa ṗnci-
pia ſua ſ3 mā ē ṗncipiū rerū naliū. ḡ nālis nō demōſtrat
eā eſſe. ¶ Itē 3° ſic̄ ſe hʒ ars ad res artificiales ita ſe hʒ
nā ad res nāles per cōuenientem ſimilitudinē: ſed nulla
ars conſiderat ṗmā māʒ rerū artificialiū: ſed vnaqueqʒ
ṗpria vt domificatiua ligna ⁊ lapides: ⁊ faber es: ⁊ me
dicus corp9 humanū: quare nulla ſcia nālis ꝯſiderat ma
teriam ṗmā rerū nālium. ¶ ꝟ. 4° nālis non conſiderat
ṗmā formā vt ſatis pʒ per Cōmētatorē in. 12. metaph. Cō.51.
ergo nec primā materiā per ſimile conueniens.
¶ Oppoſitum videtur intendere Ariſto. in iſto capitu-
lo ⁊ expreſſius Commentator.

Intelligēdum q̄ de mā poſſum9 loqui du-
plicitr. Uno mō de mā ṗ-
ma ⁊ remota: q̄. ſ. de ſe nō eſt ens niſi pure potētia paſſi-
ua. Alio mō vt diſpoſita ⁊ approṗata ad formā: ⁊ hec
ē mā determinatis accñtib9 ⁊ alijs diſpōnib9 iformata: vt
mā calida ⁊ ſicca in fūmo eſt mā approṗata igni: ⁊ frida
⁊ humida aque: ſilr aūt ⁊ in alijs. ¶ Ulterius cōſiderā-
dū grā 4e rōnis iducte. q̄ ſʒ Cōmētatorē in ṗmo hui9: Cō.83.
verſus finē: formarū duo ſunt genera. Quedā ſūt forme
in materijs: ⁊ alie ſunt nō in materijs: ſ3 ſeparate ab oi
materia ⁊ magnitudine: ⁊ hec dicunt itelligentie: vt pʒ
in. 12. metaph. ¶ Ulterius accipio q̄ ipſius mãe pōt ha
beri duplex ꝯſideratio. Una intuitiua que ptinet ad pri
mā operationē intellect9. Aut compoſitiua ⁊ diſcurſiua
que pertinet ad 2am operationē intellectus qua. ſ. ꝯſide-
ratur materia eē ⁊ demōſtrat. ¶ Mō de iſtis peccauit
Auic. ſʒ recitationē Cōmētatoris in ṗmo hui9 ⁊. 2. Uo Cō.83.
luit eniʒ Auic. q̄ phs nālis nō demōſtrat materiā ṗmā Cō.22.
eē. Silr nec primā formā abſtractā que eſt de9 ſuppre-
mus. Sed iſta demōſtrare pertinet ad phm ṗmū ſeu di
uinū. ſ. ad metaphyſicū: ⁊ naturalis dʒ accipere ⁊ ſuppo
nere ab ipſo materiā ṗmā eē ⁊ formas abſtractas: ⁊ hoc
ṗbauit rōne ṗtracta: q2 audiuit ex poſteriorib9 analetic̄.
q̄ nulla ſcia demonſtrat ſua ṗpria ṗncipia. Certū aūt ē
q̄ materia ṗma ⁊ forma ṗma ſunt q̄dā ṗma ṗncipia re
rū naturaliū. q̄re ⁊c̄. ¶ Sʒ iſta poſitio nō placet Cōmē
tatori: q2 ſicut dicit ipoſe eſt demōſtrare ṗmā materiam
eſſe niſi per ſignū naturale. i. per trāſmutationē in ſubſtā
tia. ⁊ ſimilr ṗma forma abſoluta impoſſibilis eſt demō-
ſtrari niſi per ſignū naturale. ſ. p motū eternuʒ: talia aūt
deberent demonſtrari per ſciaʒ naturalē que cōſiderat
ſigna naturalia: ⁊ nō p phiā ṗmā. Unde Cōmētator in
ṗmo hui9 dicit q̄ certior ſermonū quib9 viſus eſt Auic.
ad demonſtrandū ṗmū principiū eſſe nō tranſcendit or-
dinē ſermonū ṗbabiliū. Et in iſto caplo dicit q̄ via qua
ṗceſſit ad demōſtrādū primū principiū eē eſt via loquē
tiū: ⁊ ſermo ei9 ſemp inuenit melius inter phipateticos
⁊ loquētes: vnde peccauit peccato manifeſto cū credi-
dit demōſtrare primū ṗncipiū eē demōſtratione eſſen-
tialr ptinēte ad ſciam diuinā. Dico ergo aliter ad q̄ſtio-
nē ſm intētionē Cōmētatoris. primo q̄ naturalis phs
hʒ conſiderare materiā primā ꝯſideratione intuitiua. ſ.
ſm primā operationē intellect9: q2 quicunqʒ conſiderat
cōpoſitū ex materia ⁊ forma cognitione pfecta: neceſſe
eſt q̄ cognoſcat materiā ⁊ formā: vt docet Ari. i primo
hui9: eadē eniʒ ſunt principia eēndi ⁊ cognoſcēdi. 2. me- T.cō.ṗ.
taph. Sʒ phs naturalis ꝯſiderat cōpoſita naturalia ex T.c.4.
materia ⁊ forma. ſ. aialia plātas ⁊ mineralia. quare ⁊c̄.
Sciēdū tñ q̄ ipaʒ quidditatē vel eēntiā materie prime
nō ꝯſiderat naturalis vt naturalis ē niſi habitudine ad
motū: vt patuit i ṗcedētib9. ¶ 2° dico q̄ naturalis phs
hʒ ꝯſiderare materiā primaʒ ꝯſideratione cōpoſitiua. ſ.
cognoſcendo ipſam eſſe ⁊ demonſtrando. Quod proba
tur ratione Cōmentatoris: quia illius philoſophi eſt cō
ſiderare materiā primam eſſe qui habet conſiderare ṗ-
prium medium ⁊ ſignum quod demonſtratur eſſe: eiuſ-
dem enim ſcientie eſt conſiderare mediuʒ ⁊ extrema de-
monſtratiōis: primo poſteriorū: ſ3 naturalis phs primo
⁊ directe cōſiderat mediuʒ ſeu ſignum quo demonſtrat
materiā eē: nō enim pōt ṗprie demonſtrari eſſe niſi per
trāſmutationē in ſubā p quā ꝯuincit eē aliqd ens in po9

pura ſm ſe: ⁊ eſſet demonſtratio talis: in quibuſcūq̧ entib⁹ eſt tranſmutatio in ſubſtantia: opꝫ eſſe mām que eſt ens pure in potentia: ſed in entibus nālibus hoc ꝯtingit quare ⁊c̄. maioꝛ pꝫ. Nam in tranſmutatione ſubſtāciali mutatur nomē ⁊ diffinitio: ita ꝙ nec manet idem nomē nec eadem diffinitio: in hoc enī differt trāſmutatio ſubſtantialis ab accn̄tali. In tali aūt ſubāli tranſmutatione requirit aliqḋ ſubm̄. Hoc enī cōe eſt omni trāſmutationi. Unū ⁊ Ari. in p̄mo hui⁹ dicit. ꝙ ſemꝑ opꝫ aliqd ſubijci qḋ fit. i. cui attribuit fieri: ⁊ illud ſubm̄ debet eſſe vnuz aliquo modo ſub vtroq̧ termino trāſmutationis. Illud ergo ſubm̄ vnū qḋ ſubijcitur tranſmutationi ſubāli aut de ſe ⁊ ſm ꝙ ſubm̄: ē ens actu aut ens in potētia. Si eēt de ſe ⁊ ſm ꝙ ſubm̄ ens actu tunc terminus adueniēs nō eſſet niſi accidens: non aūt ſuba: qꝛ ſuba nō recipitur in ente actu ſm ꝙ ens actu: ſed magis accidens: ⁊ ſimiliter forma: que abijceret ab illo ſubo eēt accn̄s ⁊ nō ſubſtātia poſtꝙ remaneret idem ens actu ſicut p̄us: talis autē trāſmutatio non eſt ſubſtantialis mutans nomen ⁊ diffinitionē: imo accn̄talis ⁊ ſic tranſmutatio ſubſtantialis nō eſſet ſubſtantialis: ⁊ ſic pꝫ maioꝛ: ⁊ minoꝛ eſt manifeſta quaſi de ſe: nā vt dicit Cōmētatoꝛ in p̄mo huius videmus idē coꝛpus transferri de carneitate in terreſtreitatem: ⁊ mutatur nomē ⁊ diffinitio ita ꝙ nō amplius dicitur caro nec hꝫ diffinitionē carnis. Silr̄ aūt ⁊ in alijs. quare ⁊c̄. Et hec q̄dē etiā eſt demonſtratio naturalis cuius mediū ꝑtinet ad ph̄m naturalē. q̄re ⁊c̄. Tertio dico ꝙ etiā ad ph̄m naturalē ſpectat demonſtrare ſubſtātias abſtractas eſſe per ſilem rōnē. ſ. qꝛ mediū per qḋ demōſtrantur eē. ſ. motus perpetuus ꝯtinuus ⁊ vniformis ꝑtinet ad ph̄m nālem vt manifeſtum eſt. q̄re ⁊c̄. ¶ Item demonſtrare entia abſtracta eſſe aut ꝑtinet ad ph̄m p̄mum: aut ad nālem: conſtat enī ꝙ nō ad mathematicū ſed non ꝑtinet ad ph̄m p̄mū: qꝛ nullus artifex pōt demonſtrare ſuū ſubm̄ eſſe q̄cūq̧ demonſtratione nec ꝓpter quid: nec qꝛ: cū nihil ſit notius in ſcia q̄ ſubꝫ ſcie. tie: modo foꝛme abſtracte ſunt ſubiecta ph̄ie p̄me ſeu metaphyſice. ſ. ꝑtes ſubiectiue p̄ncipalis ſubiecti: vt habet videri in metaphyſica: ideo vr̄ ꝙ nō hꝫ demōſtrare hmōi foꝛmas eſſe. q̄re ⁊c̄. Unde dicit Cōmētatoꝛ verſus finez huius p̄mi: ꝙ ſi nālis nō demonſtraret hmōi gen⁹ entiū eſſe: ſequit ꝙ non eſſet alia pars ph̄ie niſi nālis ⁊ mathematica. Qḋ ſic apparet: qꝛ certū eſt ꝙ mathematic⁹ nō demonſtrat ea eſſe: ⁊ nō pōt haberi ſcientia de ipſis niſi cognoſcātur eſſe. Cū igitur eſſe eoꝝ ſit occultū ⁊ ignotū opꝫ ꝙ demonſtrent eſſe anteq̄ cognoſcant quidditates eoꝝ: ſed non poſſunt demonſtrari per ſciaꝫ conſiderātē quidditates eoꝝ: ergo ſi nō demonſtrantur eſſe per naturalē nullo modo demonſtrabunt eſſe: ⁊ per cōſequēs nulla ſcientia vel pars ph̄ie erit de eis: ⁊ ſic nō erūt plures ph̄ie rōnales ⁊ ſpeculatiue niſi naturalis ⁊ mathematica: qḋ eſt abſurdū. Relinquit ergo ꝙ nālis demonſtrat foꝛmas abſtractas eſſe. ¶ Conſiderandū tamē ꝙ aliter cōſiderat diuinus de iſtis q̄ naturalis. Nam naturalis vt dictum eſt demonſtrat eas eſſe per motū ⁊ non eſt alia via ph̄ica: vt dicit Cōmētatoꝛ in. 8. hui⁹: ⁊ ſic cōſiderat de iſtis ſm ꝙ ſunt cauſe mouentes: ſꝫ diuin⁹ ſupponens pro ꝯſtanti a naturali talia entia eſſe: cōſiderat de eis ſm ꝙ ſunt foꝛme ſube ſenſibilis ⁊ finis ita ꝙ cōſiderat ⁊ demonſtrat ꝙ hmōi ſube abſtracte ſunt principia ſube ſenſibilis ſm foꝛmā ⁊ ſm finē. Et vlterius alia predicata quidditatiua demōſtrat de eis. ſ. ꝙ ſunt actus puri ⁊ ꝙ ſunt intelligētes ⁊ intellecte ⁊ ſimilia. Et hec ē doctrina Cōmētatoris in. 12. metaph̄. vt pꝫ cōſideranti. Qualiter autēꝫ foꝛme abſolute ſunt foꝛme ſube ſenſibilis conſiderandum eſt: ſed non hic.

T.c.60. — Cō.63. — Cō.83. — Com.3.

Ad primā rōnem dōm ſicut dicit Cōmentatoꝛ in. 7. metaph̄. ⁊ in. 12. ꝙ metaphyſicus aliter conſiderat p̄mā mām ⁊ aliter naturalis. Naꝫ metaphyſicus eaꝫ conſiderat ſm ꝙ eſt p̄ncipiū ſube ſupple cōpoſite: nālis aūt eā cōſiderat ſm ꝙ eſt cā tranſmutationis: iſti modi ſunt diuerſi ⁊ hoc ſufficit. Item habetur ab eodē in. 7. metaph̄. v̄ſus p̄ncipiū: ⁊ videat cui placet. ¶ Item metaphyſicus ꝯſiderat p̄mā mām per comparationē ad oēs p̄mas partes entis ⁊ negationes ſiue p̄uationes eaꝝ: vt apparet. 7. metaph̄. vbi Ari. ſic dicit ꝙ mā non eſt quid. i. nō eſt ſuba actu ſupple de ſe nec q̄le nec q̄tum nec aliquid alioꝝ quib⁹ determinatuꝫ eſt ens neq̧ p̄uationes: ſed ſupple potētia ad omnia hec: naturalis aūt non ſic cōſiderat eam ſed modo predicto.

Com. 7. — T.cō.8.

¶ Ad 2ᵐ q̄ fuit rō Auic. ſoluit Cōmētatoꝛ dicēs ꝙ maioꝛ eſt vera de demonſtratione ꝓpter quid ⁊ de demōſtratione ſimplr̄: ⁊ per demonſtrationē ſimplr̄ foꝛte itelligit demonſtrationē per cām remotam. nulla igit ſcientia demonſtrat cauſas p̄mas ſui ſubiecti demōſtratione per caꝫ: ſꝫ ſi cāe ſubiecti haberēt cās alias per quas poſſent demonſtrari tunc illa demōſtratio ꝑtinebit ad ſuperioꝛē ſciam cui⁹ eſt cōſiderare illas cauſas: tn̄ ſcia bene poteſt demonſtrare cauſas ſui ſubiecti demonſtratione que eſt per ſignū: dico demonſtrationeꝫ: qꝛ. ſ. per effectum notioꝛē. ⁊ hoc ꝯtingit cū in ſcia aliqua ꝯſideratur aliquis effectus per ſe qui notioꝛ eſt nobis q̄ cāe ſubiecti ⁊ aliter nō: cū demōſtratio ſit ex notioꝛibus. Et hoc ſufficit lincoñ. in p̄mo poſte. ad oſtēdēdū ꝙ Ari. nō debuit demōſtrare ꝙ ip̄m ſcire ſit. Nō. n. debuit per caꝫ cū nullius ſcie ſit demōſtrare ſuū ſubm̄: nec p̄ncipia ſui ſubiecti per cām neq̧ demonſtratione qꝛ: vt manifeſtuꝫ eſt: qꝛ non inuenit aliquis effectus per ſe notioꝛ nobis cōſideratus in ſcia demonſtratiua per quaꝫ manifeſtetur ꝙ ipſum ſcire ſit vel debeat manifeſtari: cū bene diſpoſitis ſit quaſi per ſe manifeſtum ipſum eſſe.

¶ Ad 3ᵐ ſoluit Cōmētatoꝛ: ꝙ nō eſt oīno ſile qꝛ nō eſt aliqua ars que cōſideret p̄ncipia ⁊ paſſiones reꝝ artificialiū in cōmuni: ⁊ iō nullā cōſiderat mām p̄mā reꝝ artificialiū: nec foꝛte eſt multū neceſſariū qꝛ arſ oꝛdinatur ad factionē rei artificialis que eſt quid ſingulare: ⁊ ideo ſufficit ei cognoſcere materiā ex qua. Sꝫ bn̄ eſt vna ſcia nālis ꝯſiderās res nāles in cōmuni: ⁊ p̄ncipia cōia ⁊ paſſiones cōes: ⁊ iſta hꝫ conſiderare mām p̄mam cōmuneꝫ ⁊ demonſtrare eam modo predicto.

¶ Ad 4ᵐ pꝫ ex dictis quomō nālis cōſiderat foꝛmas abſtractas ⁊ foꝛmā p̄mā. Et vide ꝙ nō eſt ſimile de materia p̄ma ⁊ de foꝛma p̄ma oīno: qꝛ p̄ma materia eſt pars ſube naturalis vel ſubm̄ quidditatis naturalis: ⁊ iō naturalis habet eā ꝯſiderare. Sꝫ foꝛma p̄ma que eſt deus nō eſt pars alicuius ſubſtantie naturalis: ſed ſolū eſt foꝛma exemplaris: ⁊ iō naturalis nō conſiderat eaꝫ vt foꝛma eſt: ſꝫ foꝛte vt eſt p̄mum p̄ncipium motus: vt habet videri in. 8. huius. quare ⁊c̄.

Queſtio. VIII. T.c.27.

Eterminatis: aūt hiſ ꝯſiderādū ē de cāis. Hic q̄rit p̄mo ſuper. t. c. 28. vtꝝ mā ſit cā. ¶ Arguit p̄mo ꝙ nō: qꝛ nō ē nobilioꝛ ⁊ dignioꝛ q̄ reſ mālis. Cā aūt dignioꝛ ē cāto. ¶ Itē 2° cā dat eē cauſato. mō mā nō dat eē: imo recipit eſſe a foꝛma. ¶ Itē 3° cā vlr̄ p̄oꝛ eſt cāto. p̄mo poſte. ⁊. 2. ſꝫ mā non eſt p̄oꝛ cōpoſito cū actus ſit p̄oꝛ potentia. 9. metaph̄. ¶ Iteꝫ 4° ſi eſſet cauſa aut eſſet cauſa rei diuine aut nālis aut mathematice per ſufficientē diuiſionē. Querimus enim de mā reali exiſtēs extra aiaꝫ: ſed nō pōt eē cā entis diuini

T.c.iz.

vt omnes cōcedunt:nec entis nālis.q2 q̄dditas rei nālis nō est nisi forma vt videt velle cōmētator.ꝛ sic mā non est pars nec p̄ncipiū itrinsecū q̄dditatis nālis.quare ꝛc̄. ❡ Itē nō pōt esse cā entia mathematici q2 sic cōsiderari deberet in sciētia mathematica.cū sciētia debeat cōsiderare cās suoꝝ scibiliū.mō hoc videt esse apte ꝯtra cō-
Com.l. mentatorē in ꝓhemio huius vbi dicit q scientie mathematice considerant de causa formali tantum. quare ꝛc̄.

T.c.28. T.c.2. **Oppositum** vult Arist.in isto caplo ꝛ.5.metaphysice ꝛ in aliis mltis locis. Et arguit rōne.q2 qd̄ respōdet ad iterrogationē ꝓpter quid est cā. Nūc aūt mā respondet ad interrogationem propter quid:vt si queratur propter quid aial est corruptibile:potest responderi:q2 est cōpositū ex contrariis.

Ad questionē breuiter dico duo. Primo q mā est cā rerū nālium q̄tum ad esse:q2 illud ex quo aliquid cōpositū est videt eē p̄ncipiū ipsius quantū ad esse. Sed ens nāle subsistēs actu gn̄abile ꝛ corruptibile est cōpositū ex mā ꝛ forma.sicut enim homo alb9 est q̄d cōpositū ex homine ꝛ albedine. sic subā nālis generabilis ꝛ corruptibilis est cōposita ex mā ꝛ forma:vt docet phs i p̄mo hui9. ·.dico q mā reꝝ naturaliū est cā earū quantum ad fieri:qd̄ patet q2 illud quod est subm per se trāsmutationis per quā acquiritur res naturalis est eius p̄ncipiū quātū ad fieri. Nā huiusmodi transmutatio est ipsum fieri rei naturalis:ꝛ subm est principiū eius cuius est subiectū vt manifestū est.quare ꝛc̄.sed constat q mā est subm per se transmutationis ipsius per quam acquiritur res naturalis. quare ꝛc̄.

Ad primaȝ rōneȝ dicūt aliqui q illa ꝓpositio est solū ꝓbabilis.s.q cā sit nobilior causato:est eniȝ vera in plurib9 causis.s.in agēte p̄ncipali ꝛ forma ꝛ fine:sed nō in mā p̄ma que est iperfectissima. Uel dicēdū q cā est nobilior causato vt causatū est: sed non oportet vt illud qd̄ est cā sit nobilius simplr̄:eo q est causatum:ꝛ sic est in proposito.quare ꝛc̄.
❡ Ad 2m dico q nō est de rōne cause dare esse actu sed ad cui9 esse sequit aliud:ꝛ hoc bene cōpetit māe. q̄re ꝛc̄. Uel dico q mā bene dat esse nō q̄dē eē actu sȝ potētia.
❡ Ad 3m.dico q act9 hn̄ p̄or est potētia ordine pfectionis ꝛ dignitatis sȝ via generationis est ꝯtrariū.9.meta.
T.c.15. ❡ Ad 4m dico q mā sensibilis ē cā ꝛ p̄ncipiū reꝝ nāliū: ꝛ mā itelligibilis est cā ꝛ p̄ncipiū entiū mathematicaliū vt ostensum fuit prius. ❡ Ad auctoritatē cōmētatoris mihi videt q est difficile respōdere:posset tn̄ dici:q ipse sic intelligit q mathematic9 tm̄ cōsiderat de cā formali idest de ente abstracto a mā sensibili ꝛ nō de agēte neq de fine:ꝛ tale enȝ abstractū a mā sensibili dicit forma:cū hoc tn̄ stabit q vnū ens mathematicū sit mā itelligibilis alteri9. Est ergo intētio cōmētatoris vt credo q mathematicus cōsiderat de cā formali tm̄ accipiendo cām formalē pro ente abstrahibili a mā sensibili:ꝛ nō cōsiderat de mā q̄ nō est tale ens.s.abstrahibile:sȝ de materia que est ens abstrahibile a mā sensibili bene pōt cōsiderare:ꝛ vt sic ad vnū dicere i illo sermōe cōmētatoris li tm̄ nō excludit de cāis nisi mām sensibilē ꝛ cām agentē ꝛ finē:materiā aūt itelligentē nō excludit:eo q ipsa est forma vt ipse capit formaȝ.s.ꝓ ente abstrahibili a materia sensibili ꝛ idiuiduali ꝛ omnino cōi.pōt.n.quodlibet subiectū mathematicum intelligi sine omni sensibilitate ꝛ motu ꝛ econtrario de naturali:ꝛ sic de isto.

❡ Alio aūt modo spēs ꝛ exēpluȝ. hec aūt ratio est ipsius quicquid erat esse ꝛ hmōi genera vt eius que est dyapason duo ad vnum ꝛ omnino numerus ꝛ partes que in diffinitione.

Tex.cōmenti. XXVIII. Questio. IX.

Consequēter querit vtꝝ oēs ptes diffinitionis sint forme. ❡ Arguit p̄mo q nō: q2 illd̄ qd̄ p̄dicat de aliq̄ eēntialr ꝛ in recto nō est ei9 forma:falsa.n.eēt ista.aial ē aia.vt dicit cōmētator in.7.metaphysice sȝ ptes diffōnis p̄dicant de diffinito eēntialr ꝛ in recto.veꝝ.n.est directe hō est aial rōnale mortale.ꝛ silr̄ va ē ista:aial rōnale mortale est aial:ꝛ ista.rōnale est rōnale:q̄re ꝛc̄. ❡ Itē 2o si ptes diffōnis eēnt forme tūc ois diffō eēt logica. Nā diffō dicit logica que est per formē vt accipit ex ꝓhemio de aia.sed cōsequēs est icōueniēs:vt pȝ ēt ex ꝓhemio de aia.q̄re ꝛc̄. ❡ Iteȝ 3o si sic esset tūc materia esset forma:cū in diffinitione accipiat mā:vt patuit. ❡ Item 4o ois diffinitio eēt diminuta qd̄ est absurdū:ꝛ patet ꝯn̄a per dictū cōmētatoris in ꝓhemio de aia:vbi dicit q qui in diffinitiōe accipit formam ꝛ dimittit materiā existimat q dimittit aliq̄d non necc̄m:sed nō est ita.s.q dimittat aliq̄d nō necc̄m:imo dimittit aliq̄d necc̄ȝ:ꝛ sic si ptes diffōnis sint forme ꝛ dimittat mā erit diminuta diffō:q2 dimittet aliq̄d necc̄ȝ.q̄re ꝛc̄.
❡ Oppositum docet Aristo.in littera.

Aliqui dixerūt q partes diffōnis possunt cōpari ad ipam diffōnē ꝛ ad ipȝ indiuiduū q̄dditatis que diffinit. Et p̄mo modo habēt rōnē māe:cū ptes habeant rōnem māe respectu toti9:vt patet ex isto 2o oēs eniȝ ptes cōparant ad totū vt ipfectū ad pfectū:ꝛ hec est cōparatio materie ad forma.ꝛ iō partes diffinitionis respectu diffinitiōis ꝛ nature cui9 sunt ptes habēt rōneȝ materie. Sȝ si cōpararentur ad suppositū siue ad idiuiduū q̄dditatis sic ic habēt ad ipm p modū cause formalis:ꝛ hoc forte declaret:q2 ipse ptes diffinitionis sunt abstracte saltē sm intellectū ab indiuiduo q̄dditatis. Nā materia idiuidualis nō ponit in vera diffinitione.illud aūt qd̄ est abstractū ab aliquo videt esse forma vel ad modū cause formalis se habens. ❡ Et ad manifestationē hui9 positiōis addūt aliqui q forma duplr̄ accipit. Uno mō accipit forma ab informādo:ꝛ hec est forma que est altera ps cōpositi pficiens materiā. Alio mō dicit forma per separationē vel abstractionē a materia sm rē ꝛ sȝ itellectū ꝛ a materia sensibili ꝛ intelligibili:ꝛ sic itelligētia separata dicit forma separata ab omni materia sm eē ꝛ sm diffinitionē q̄dditatiuā quātū est ex pte sua. Et alio modo dicit forma per abstractionē materia sensibili sm intellectuȝ:ꝛ hoc dupliciter. Uno modo dicit forma per priuationē materie sensibilis ꝛ in vli ꝛ in particulari. Alio mō per p̄uationē materie sensibilis idiuidualis ꝛ in pticulari. Et p̄mo istoꝝ duoꝝ modoruȝ entia mathematicalia dicunt forme.i.entia abstracta sm itellectū ab oi materia sensibili:ꝛ hoc modo itellexit cōmētator in prohemio hui9 vt dictū fuit p̄us. Sed 2o modo vlia reꝝ naturaliū dicunt forme q2 sm itellectū sunt abstracta a materia sensibili indiuiduali ꝛ singulari vt patet ex.7.metaphysice. Cū ergo dixit philosophus q ptes diffinitiōis sunt forme si propositio intelligit vlr̄ oȝ capi forma cōiter:ita q sunt forme aliquo p̄dictoꝝ modoꝝ ꝛ est dicere q oēs ptes diffinitionis sunt abstracte per intellectū a materia indiuiduali:ꝛ hoc est veꝝ. Nā in diffinitione hois nō ponuntur he carnes ꝛ hec ossa.nec in diffinitiōe circuli ponit hic semicirculus vt patet i.7.metaphysice. Et hec positio videt satis rōnalis q̄tū ad distinctionem de forma. T.c.31.
Sed qd̄ dicit:q ipe partes diffinitionis in cōparatione

ad indiuiduū q̄dditatis nō hñt rōnez materie:nō videt
rōnabile:qꝛ ipſe partes diffinitiōis ſunt ptes indiuidui:
ꝛ ptes dicunt habere rōnē mãe reſpectu toti⁹. ¶ Etiā
qḋ dicit ꝙ partes reſpectu diffinitiōis:ꝛ reſpectu natu-
re habēt rōnē materie:dubiū videtur: qꝛ mã nō p̄dica-
tur de eo cuius eſt materia ſaltē in recto vt cōiter dicit:
modo partes alicuius diffinitionis p̄dicant de diffinito
in recto ꝛ per ſe ꝛ etiā ō natura que diffinitur: niſi forte
diceret ꝙ illud qḋ eſt ꝓprie mã nō p̄dicatur ꝛc̄. ſed ali-
quid habens modū mãe pōt p̄dicari eſſentialiter ꝛ i re-
cto de altero:ꝛ ſic intelligitur:genuſ eniꝫ ꝛ differētia nō
ſunt ꝓprie mã diffinitiōis vel diffiniti: ſed habēt modū
ꝯſimilē modo materie:eo ꝙ vtrūqꝫ eoꝝ ſꝫ ſe ꝛ ſeorſuꝫ
eſt quid minus pfectuꝫ q̄ⱥ tota diffinitio. ¶ Itē dubitat
quomodo ꝛ quare aliquid dicit forma per remotionez
mãe ſenſibilis:ꝛ tñ nō inuenit ecōuerſo aliquid dici mã
per abſtractionē forme ſenſibilis:idem eniꝫ videtur eſſe
iudiciū de vtroqꝫ. Forte hoc eſt pro tāto qꝛ cū forma ſit
perfectior ꝛ nobilior cauſa q̄ⱥ mã:iō nomē forme exten
ſuꝫ ē ad res abſtractas ꝛ ſeparataſ ſꝫ ſe ab omni materia
.ſ.ad itelligētias que ſunt nobiliores ꝛ ſupiores ad nãm
gñabilez ꝛ corruptibilē:vt pꝫ in 12° metaphy. Et ad hu
ius ſimilitudinē res etiā abſtracte ſꝫ itellectū a materia
ſenſibili dicunt forme: ꝛ non dicunt mãe ꝓpter abſtra-
ctionē a forma ſenſibili. ¶ Sed qꝛ ſm iſtā poſitionē oꝫ
dicere ꝙ Ariſt. vtit h̄ noīe forma ſꝫ ſilitudinē ꝛ large:ꝛ
tñ modus Ariſto. fuit in reb⁹ que nō ſunt multū occulte
loqui ꝓprie:ꝛ nō ſolū ſimilitudinarie. Ideo forte meli⁹
eēt dicere ſicut inuit ꝯmētator ꝙ Ariſto. itellexit de dif-
finitiōe que eſt ex genere ꝛ differētia. Genus .n. vt dicit
Cō. 43. ꝯmētator eſt forma vniuerſalis. Differētia aūt ē forma
pticularis vt ipſe dicit:ꝛ idē dicit i 7° metaphy. Qualr
aūt iſtud ſit itelligēdū alias iquiret ſi deus cōceſſerit.

Ad rationes patet ex dictis. Forma enim q̄ ē altera pars ꝯpoſiti nō p̄dica
tur de eo:ſꝫ forma dicta per abſtractionē a mã ſenſibili
bñ p̄dicat de eo:cuius eſt forma: ꝛ ſic intelligit ꝙ ptes
diffinitiōis ſunt forme ſm p̄orez poſitionē. Sed ſi dica-
mus ꝙ intelligit de diffinitiōe que eſt ex genere ꝛ diffe-
rentia tūc eſt bene dubiū quomodo ipꝫ genus p̄dicat in
recto ꝛ in quid de diffinito. Sꝫ de hoc alias .ſ.i queſtiōe
de cōpoſitiōe ſpeciei ex genere ꝛ differētia dictum fuit.
¶ Ad ſecūdā poteſt dici ſm dicta ꝙ verū eſt ſi oēs ptes
omnis diffinitionis eſſent forme. quaꝝ vna .ſ. vlis eſt ge
nus:ꝛ alia .ſ. ſpecialis eſt differētia:tūc ois diffinitio eēt
logica. Quare aūt dicat talis diffinitio logica que ē ex
genere ꝛ differētia bene idiget declaratiōe: ſed nō hic.
nos aūt nō dicimus ſm p̄mā poſitionem ꝙ partes om-
nes omnis diffinitionis ſint forme non proprie ſumen-
do. ſed mō predicto. Aliter poteſt dici ꝙ omnis diffini-
tio logica eſt diffinitio que eſt per genus ꝛ differentiaꝫ.
ꝛ de iſto genere loquitur Ariſto. non enim loquit vlr ꝙ
omnes partes omnis diffinitionis ſint forme. ſed dicit
indefinite:ꝛ partes que in ratione. ¶ Tertia ſoluta eſt
ex predi tis. verum enim eſt ꝙ omnis diffinitio eſſet di-
minuta ſi in omni diffinitiōe poneretur ſola forma que
eſt altera pars compoſiti:ꝛ nullo modo per eam appa
reret materia:nec per conſecutionem nec per expreſſio
nem:ꝛ ideo non valet ratio.

¶ Adhuc autem:quēadmodum finis: hic autē
eſt qḋ cuius cauſa vt ambulandi ſanitas: pro-
pter quid enim ambulat dicimus vt ſanetur ꝛ
dicentes ſic opinamur aſſignare cauſam.

Tex.com. XXIX. Queſtio. X.

Conſequēter inquirēdū ē vtꝝ finis ſit cā.
Sꝫ hanc q̄ſtionē repoſui inter alias de
qb⁹ ſingulariter opinatus ſuꝫ. Et iō q̄re
circa capitulū de caſu ꝛ fortūa. Mihi tñ
qui hoc op⁹ ſūmo ſtudio reddidi caſtiga
tū:viſuꝫ ē exercitij grã eandē iterſerere.
Et arguit p̄mo ꝙ nō:qm̄ ois cā ē p̄ncipiū:ſꝫ finiſ nō eſt
p̄ncipiū:qꝛ finis ē vltimū ex 5° ꝛ p̄ncipiū ꝛ vltimū op-
ponunt. q̄re ꝛc̄. ¶ P̄. 2° ſicut dr̄ cōiter cā ē ad cui⁹ eē ſe
quit aliud:ſꝫ ad eē finis nō ſequit aliud:qꝛ finis eſt vlti-
mū:ꝛ poſt vltimū nihil ſequit. ¶ P̄. tertio. ſi finis eſſet
cauſa vel hoc eſſet ſm ꝙ eſt vel ſm ꝙ nō eſt:per ſuffici-
entē diuiſionē ꝯdictionis:ſed finis nō eſt cā ſꝫ ꝙ nō eſt.
qꝛ nō ens nullius eſt cā:qꝛ cāitas non fundat in nihilo.
ſilr finis nō eſt cā ſm ꝙ eſt: qꝛ qñ ſanitas eſt in corpore
inducta tunc ceſſat medicatio ꝛ non mouet plus medi-
cus quia habitibus preſentibus in mã ceſſat motus.

Oppoſitū vult Ar. i 5° metaphy. ꝛ 2° phycoꝝ ꝛ 2° poſterioꝝ. ꝛ i de aīalib⁹ i multiſ T. cō. 2. T. c. 29.
locis. Et poteſt ꝓbari ſic. illud qḋ reſpōdet ad q̄ōnem
factaꝫ per q̄d eſt cauſa ꝓpter q̄d q̄rit cām: mō reſponſi 2° phyſ.
uuꝫ oꝫ ſignificare in ſpeciali qḋ ſignificat interrogatiuū T. c. 29.
in gñali:ſed finis reſpondet ad interrogationē factam 5° meta.
ꝓpter quid:quia vt propter quid ambulat vt ſanetur: T. cō. 2.
hec eſt ratio Ariſto. in 2° phyſicorum. ꝛ 5° meta. 2° de aia.

Nota ex 2° de aīa. ꝛ 12. metaphy. ꝙ duplex ē fi- T. c. 35.
nis:quo ꝛ grã cui⁹. Finis quo ē opatio 12° meta.
rei mediāte q̄ adipiſcit finē grã cui⁹. finis grã cuius ē ex T. c. 37.
trinſec⁹ a re ꝛ pfectior ea:qꝛ in oīb⁹ q̄ ſunt ſiue ab arte ſi
ue a nã ſp deteri⁹ ē grã melioris. 7° pol. Cōmē. 2° phyco Cō. 70.
rū ponit aliā diſtinctionē: ꝙ duplex ē finis. vn⁹ eſt finis
gñationis. alius eſt finis rei generate:ſꝫ finis rei genera
te ē opus rei:vñ ſicut dicit p̄° ethicoꝝ: oiuꝫ quorum eſt
opus ꝛ aliquis act⁹ in ope bonū eē vr̄:ſed finis gñatio-
nis ē forma:ꝛ hic ē duplex ſic̄ gñatio ē duplex. artificia
lis ꝛ nãlis. ex 7° metaphy. ꝛ 2° phycoꝝ. qꝛ ad has duaſ T. c. 22.
oēs gñatiōes reducunt. Naturalis aūt gñatio ē a p̄nci T. cō. 1.
pio itrinſeco:ꝛ ei⁹ finis eſt forma ſubalis vt forma hoiſ
in ſemie:ſed gñatio artificialis ē a p̄ncipio extrinſeco ꝛ
illi⁹ finis ē forma accidētalis ſic̄ ſanitas ē finis medicīe.
¶ Nota ꝙ i iſta q̄ōne nō videt eē difficultas niſi i gña
tiōe artificiali:vt vtꝝ ſanitas in corpe educta p medici
nā ſit cā. ſilr vtrū dom⁹ ſit cā mouēs edificatorē: vñ etiā
de fine cui⁹ grã nō ē dubiū quin ſit cā extriſeca. ¶ No-
ta finis gñatiōis artificialis duplex ē ſꝫ ꝯmētatorē. 12° 12° meta.
metaphy. ꝛ 7° qꝛ iſte finiſ pōt eē i aīa artificis:vt forma Cō. 36.
balnei quādoqꝫ ē in aīa appetēte ꝛ cognoſcente:vel for
ma domus in mēte domificatoris cognoſcētis ꝛ appe-
tētis facere domū. Similr finis pōt eē i re extra:ꝛ hec
duplr:qꝛ vel in actu vt deus q̄nqꝫ eſt extra aīam in po⁹
ſolū q̄nqꝫ actualr. ¶ De hoc ē difficultas. vñ circa hoc
eſt triplex opio. Dicūt aliq ꝙ finis ꝓut eſt in aīa appeti
tus ēt deſideratuſ hꝫ cauſalitatē ſuā nō ſꝫ eē extra aīaꝫ
nec ſm eſſe in aīa abſolute vt ſanitas in aīa medici vt ē
deſiderata ꝛ appetita. Alia ē opinio cuiuſdam ſolēnis
theologi:ꝙ nec ſꝫ eſſe extra aīaꝫ nec ſꝫ eſſe in aīa hꝫ ſu
am cāitatē ſꝫ ꝓ ſua realitate ꝛ q̄dditate. Tertia ē opi-
nio ꝙ finis pro eē extra aīaꝫ vt eſt adept⁹ hꝫ cāitatē ſu
am vt ſanitas iā adepta p medicinā in corpore hꝫ cāli-
tatē finis. ¶ Rō p̄me opiniōis ē illo mō ꝛ pro illo eſſe
finis ē cā ꝓ quo mouet agēs:qꝛ hec ē de rōe finis ꝙ mo
ueat agēs:ſꝫ finis exiſtēs in aīa ꝓut eſt deſiderat⁹ appeti
tus mouet agens:qꝛ ſanitas iā acquiſita in corpore non
mouet agēs:cū habitib⁹ preſentib⁹ in mã ceſſet motus:
nec ꝓ eē in aīa abſolute:ſed ꝓut eſt in aīa:ꝛ deſideratus

o medico. ¶ Sed iſti mét arguunt ꝯ ſe: qꝛ finis cū ſit no
biliſſima cāꝝ ⁊ cā aliaꝝ nō pōt hr̄e cāͥlitatē pro eē di
ſtincto: ſʒ eē in aīa ſiue cognoſcitiua ſiue appetitiua ē eē
diſtinctū. Ipſi reſpondent ꝙ aliqͣd eſſe in aīa pōt eē du-
pliciter. Uno mō ſubiue: ⁊ ſic bene ē diſtinctū. Alio mō
obiue: ⁊ ſic nō ē diſtinctū: mō finis appetit⁹ ⁊ de ſidera-
tus nō hʒ cauſalitatē ſuā ꝓ pmo eē ſʒ ꝓ 2° ⁊ hoc ſufficit
ad finiēdū cāͥlitatē finis: qꝛ tale eē obiectale nō eſt eſſe
diſtinctū. Iſtud dictū nō valet. ꝙ enim aliqͣd ſit nec i aīa
ſubiectiue nec in re extra i mā: qᵭ tn̄ ē aptū natū eē i pͦ
illud eſt notabile i re ⁊ nihil correſpōdet ſibi ex pte rei.
Ratio: omne ens vel eſt in ſubiecto vel eſt non in ſubie
cto per contradictoria: ſi eſt non in ſubiecto tūc eſt ſub-
ſtantia: ſi in ſubiecto tūc eſt accidens: qꝛ accidēs eſt ens
in ſubiecto. mō ſi eſt accidens opʒ ꝙ ſit in aliquo. ſi autē
ſit ſubā opʒ ꝙ ſit extra in mā ſi eſt gn̄abilis ⁊ corruptibi
lis. Preterea ſm illud eſſe nō hʒ finis cāͥlitatē ſuā diſtin
ctā ab aliis cāis ſm ꝙ eē nō eſt optimū: qꝛ finis dʒ eſſe
vltimū ⁊ optimū: ſed finis ſʒ eſſe qᵭ hʒ in anima nō eſt
vltimuʒ vt ipſi cōcedūt: qꝛ qͣdiu eſt, in aīa appetit⁹ tunc
mouet ⁊ nō ē vltimū ſilr nec optimū: qꝛ ſanitas i corpe
melior eſt qͣ in mente. Preterea ſi finis ꝓ eſſe in aīa eēt
cā tūc agens nūqͣ fruſtraret a fine: qᵭ ē falſum. mlta .n.
agentia fruſtrant a fine: vt pʒ 2° phy. conſequētia pʒ: qꝛ
agens nō fruſtrat qᵭ attingit finē: mō qͥlibʒ agēs attin
git finē ꝓ eſſe qᵭ hʒ in aīa: ſi ſit aiatū ſic ſunt. agētia per
artē ſp hn̄t finē in aīa cognoſcere ⁊ appetere ſiue ꝓdu-
cāt extra ſiue nō. Preterea iſti ꝯdicūt ꝯmētatori q dicit
in 12° metaphy. ꝙ forma balnei extra mouet vt finis ſʒ
T.c.36. forma balnei i aīa ē agēs deſideriū ⁊ motū. vult ḡ ꝙ fi-
nis tm̄ ſʒ eē extra aīaʒ ſit vt finis. ¶ Rō 2ᵉ opionis. ſʒ
illō eē finis ē cā ſʒ qᵭ mouet agēs: qꝛ h̄ ē de rōe finis: qꝛ
impoſe ē agēs abſolui ab intētiōe finis. 2° metaphy. nul
lus. n. conabit aliqͣd facere ad terminū nō futur⁹, venire
ſʒ finis ꝓ eē qᵭ hʒ in aīa nō mouet. ſilr nec ꝓ eſſe extra
aīaʒ: qꝛ habitib⁹ pn̄tib⁹ in mā ceſſat mot⁹. pmo de gn̄a
T.c.55. tiōe. ḡ relinquit ſm eius realitatē ⁊ qͥdditatē: ⁊ ſic habet
cāͥlitatē diſtinctā ab aliis cāis. Iſtud nō valet: qꝛ qͣratur
de illa realitate ſup quā fundat cāͥlitas finis ſi ē ens vel
nihil: ſi nihil ꝓ nihilo relinquat: ſi ens vel ens in ſubie-
cto vel ens nō in ſubiecto: ſi ens nō in ſubo: hoc ē ipoſſi
bile: qꝛ ſi ens i artificialib⁹ ſūt accn̄tia 2° ᵭ aīa. p Comē.
ſʒ ens nō in ſubo eſt ſubſtātia ſi ſic in ſubiecto nō pōt qꝛ
vel eſſet in mā vel i aīa quoꝝ vtrūqꝫ negat pʒ hic. Pre
terea finis vt diſtinguit ab aliis dʒ eē vltimū ⁊ optimuʒ
2° phycoꝝ. ⁊ huius. ſed iſta realitas finis nō ē optimuʒ:
immo melior eſt ſanitas acqͥſita in corpe qͣ iſta realitas
que nec eſt in corpore nec in aīa ſubiectiue. ſilr nec ē vlti
mū: qꝛ ſemp coaſſiſtit in agēte vt dicūt. Preterea ſi hoc
eſſet tunc medicus nō fruſtraret ſuo fine: hoc ē falſum:
qꝛ multotiēs deficit: ꝯn̄a pʒ qꝛ ſiue ꝓduceret ſanitatem
extra in corpore ſiue nō tn̄ attingeret finē vel in q abſtra
hit ⁊ ab eſſe in aīa ⁊ ab eē i re extra. Itē ꝯdicit cōmēta
tori. 12° metaphy. vbi vult ꝙ forma balnei extra mouet
vt finis ſʒ ſm eē in aīa ē agens deſideriū ⁊ motū. Ratio
diſputatiōis q̄ mihi videt ꝓbabilior eē ē. ſʒ illō eē finis
hʒ cāͥlitatē ſʒ ꝙ ē optimū ⁊ vltimū: qꝛ oīa h̄ ſunt ᵭ rōe
finis. 2° phy. ⁊. 5. huius. ſʒ ſʒ eſſe in actu extra aīaʒ ē opti
mū ⁊ vltimuʒ vt ſanitas actu acquiſita in corpe hūano
hʒ eē vltimū ⁊ optimū: qꝛ ē vltimū i eſſe qͥdē: lʒ ſit pmū
in intētiōe: vt dic Ariſto. in iſto 5° ſimilr ē optimū reſpe
ctu oīum ordinatoꝝ i finē vt ſanitas actu adepta i cor-
pore hūano melior ē oīb⁹ q̄ ordinant ad ſanitatē vt at-
tenuatiōe ⁊ purgatiōe ⁊ aliis. Preterea ſʒ illō eē finis
dicit hr̄e ſuā cāͥlitatē per cuius ꝓuationē aliqͣd dr̄ eſſe
fruſtra: hoc pʒ ex deſcriptiōe eı⁹: qᵭ ē fruſtra: quā ponit
Ariſt. 2° phycoꝝ. fruſtra eſt qᵭ natū ē attingere aliquē
finē ⁊ nō includit: ſʒ ex ꝓuatiōe finis quātū ad eē extra
aīam dicit agens fruſtratū: vnde ſi medic⁹ facit euacua-
tionē ⁊c. ⁊ nō acqͥrit ſanitatē realiter in actu in corpore
hūano dicit fruſtra egiſſe. vnde ſi ſanitas ſm eſſe in aīa
deſiderata ⁊ appetita eſſet cā finalis nūqͣ medicus age
ret fruſtra: qꝛ ſemp attingit illuʒ finem ⁊ ſemp coaſſiſtit
medico. ¶ P̄. ſm illō eē finis dicit eſſe cā ſʒ ꝙ eē hn̄s
ipm dicit eē pſectū: qꝛ ꝙ aliquid ſit magis pſectuʒ: qꝛ qͣ
prius hoc eſt ꝓpter finē actualē extra: qꝛ idē eſt cātū ⁊
pſectū cū priua nō ſint ſed aliqͣd habens finē dr̄ pſectuʒ
ſʒ eſſe finis actuale extra aīaʒ ⁊ nō dicit aliqͣd eē pſectū
p finē in mente artificis: qꝛ dom⁹ nō dicit pſecta ꝓpter
ſpēm eius in mēte domificatoris. Maior pʒ: qꝛ pſectuʒ
nō eſt niſi qᵭ attingit finē: ergo aliqͣd non eſt pſectū niſi
rōne finis. pʒ 2° hui⁹. nec loquit ibi de fine i potentia. qꝛ T.c. 61.
talis nō ē vltimū ⁊ optimū. Hoc ēt pʒ ex itētiōe Ariſt.
pͥo ᵭ gn̄atiōe: vbi dicit ꝙ habitib⁹ pſentib⁹ in mā am- T.c.55.
pli⁹ nō gn̄at aliqͣd ſʒ ē iā: ⁊ ſubdit ꝙ habit⁹ ⁊ diſpōnes
ſunt fines. Itē cōmentator dicit in 12. metaphy. ꝙ forma
balnei hʒ duplex eē vnū in aīa aliō extra. ſm primū eſt Cō .36.
agēs deſideriū ⁊ mot⁹: ſʒ p 2ᵐ mouet vt finis: ⁊ loquitur
nō de eē extra aīaʒ i potētia: qꝛ illō nō ē vltimū ⁊ opti-
mū: melior. n. ⁊ appetitior ē ſanitas i corpore iā adepta
qͣ exiſtēs in potētia vltimū: qꝛ eſſe i potētia p̄cedit eſſe
in actu. ¶ Nota qͥdā dubia. Uidet ꝙ finis ꝓ eſſe actu
extra nō poſſit eē cā: qꝛ cā ⁊ effect⁹ ſimul ſunt ⁊ nō ſunt
2° phycoꝝ. ⁊. 5. metaphy. ſi ſic cā in actu per ſe ⁊ ꝓpria T.c.37.
qꝛ nō loquit ibi de cā in potētia nec vlīnce per accidēs: T.co.3.
ſʒ finis pro eſſe actuali extra aīam nō eſt ſimul cū illis q
ordinant ad finē: imo tūc ceſſant oēs motus p̄cedentes
qn̄ iā eſt vt preallegatū eſt. ¶ P̄. ſʒ illud eē dʒ finis eſſe
cā qᵭ ē nobilius cū finis ſit optimū. ſʒ eē finis in aīa eſt
nobilius qͣ eius eſſe: qꝛ aīa itentiua eſt nobilior oī mā
corporali. ḡ ēt forma recepta in itellectu dʒ eē nobilior
ꝙ recepta in qͣcunqꝫ mā extra ſiue in lignis ſiue i lapidi
bus ſiue in corporib⁹ ⁊ oſſibus. ¶ P̄. de rōne finis ē ꝙ
moueat efficiēs ⁊ ꝙ agens agat ꝓpter ipʒ. Ex hoc ſic.
ſʒ illō eſſe finis nō eſt cā ſʒ ꝙ nunqͣ mouet agens: ſʒ ſʒ
eē extra māʒ finis nūqͣ mouet agens: nec agēs agit am
plius ꝓpter ipʒ: imo tūc ceſſat ⁊ quieſcit vt dictū ē ſepe.
¶ Ad pmū iſtoꝝ. cātuʒ ⁊ cā ſil ⁊c. vnū eſt in pmanēti-
bus in qͥbus cātū ⁊ cā nata ſunt ſimul eſſe in eodē iſtan-
ti tpis: ſed in ſucceſſiuis nō opʒ ꝙ cauſa ⁊ cauſatum ſint
ſimul poſitiue in eodem inſtanti tpis ſed bene ſunt ſimul
priuatiue per priuationē tēporis medii iter tēpus i quo
eſt cauſa ⁊ in quo eſt cauſatū: ſicut enim dicit Cōmē. in
4° phycoꝝ. motus nō eſt ſimul ꝯgregatus ſʒ bene mo-
tus ordinat⁹ ad finē eſt ſil cā illa per negationem tpis
medii: qꝛ imediate mot⁹ aliqͥs terminat ad ſuū finē tpe
medio vt ſanatio ad ſanitatē: ſed alio mō nō dʒ ꝙ finis
ſit ſimul cū ſuo cauſatis p̄cedentib⁹ ordinatis ad ipʒ: qꝛ
habitibus pſentibus ⁊c. Aliq̄ cauſa ⁊ cauſatuʒ ⁊c. verū
eſt ſm aliqᵭ eſſe: ⁊ cū dicit finis ⁊c. veꝝ eſt ſʒ eē p̄ſens:
ita ꝙ cuʒ motus ordinatus in finem aliquē eſt preſens
ꝙ tunc finis ſit etiam preſens ſed motus ordinatus in
aliquem finem ſm ſuum eſſe preteritum eſt ſimul cum fi
ne ſm eſſe preſens: ⁊ huius preteritionis finis eſt cauſa.
¶ Ad aliud. concedo maiorē: ad minoreʒ dicūt aliqui
ꝙ eſſe in aīa eſt nobilius qͣ eē extra in mā vt eſſe auri in
aīa eſt nobilius qͣ eſſe auri in mā extra. Aliq̄ negāt qꝛ eē
in aīa eſt eſſe diſtinctū vn̄ nō ſequitur. eſt in aīa: ergo eſt:
immo fallacia ſm quid ⁊ ſimplr cōmittit. Aliter poteſt
dici ſm illos qui cōcedunt ꝙ eſſe rei in aīa ſit notius qͣ

esse extra. vñ fm Arist. 1° ꝛ 8° ethico. ꝛ pmo rethorice. triplex est bonū: vtile: delectabile: ꝛ honestū: mō eē rei in aīa est melius bonitate honesti: vñ honesti⁹ ē habere aliquod bonū in aīa ꝙ hēre in re extra: vñ medicus magis est honorandus ꝓpter spēm sanitatis ꝙ hꝫ i aīa ꝙ vnus rustic⁹ pp sanitatē quā hꝫ realiter in corpore extra: sꝫ res extrinseca ē vtilior ꝛ delectabilior ꝙ i aīa: vt sanitas actu adepta in corpe realiter est vtilior ꝛ delectabilior ꝙ existēs in mēte medici: mō cū Arist. dicit ꝙ finis est optimū loquit de bono itelligibili ꝛ delectabili ꝛ nō de honesto. ❡ Ad aliud. de rōne finis est ꝛc. dōm ꝙ agēs agere ꝓpter finē pōt itelligi dupl'r. Uno mō ꝙ actio agētis dupl'r agit depēdet cū cālitate finis sibi ꝓpria. Alio mō ꝙ agēs agit ꝓpter finē vt distinctā habꝫ causalitatē nō actio agētis depēdet a fine ꝓut hꝫ distinctā cālitatē: sꝫ qꝛ agit ꝓpter finē ꝑ tāto: qꝛ finis ꝯsequit actionē agentis: vñ cū dicit finis mouet agēs oꝫ sic itelligi. i. finis ꝯsequit actionē agentis. Nota tñ licet finis pro esse extra in actu nō cāet motū sed cōsequit motuꝫ sꝫ finis fm esse in aīa est agens desideriū ꝛ motū: cū eniꝫ artifex cognoscat finē sub rōe boni tūc appetit: ꝛ ꝑ ꝯñs cōsequit motus exterior in musculis: vñ finis in aīa mouet nō in genere cāe finalis sed agentis sed finis fm esse actu extra aīam est causa finalis ꝛ perficiens.

Per hoc ad rationes. oīs cā ꝛc. ꝯcedat aliquo mō. dicis ꝙ finis ꝛc. dōꝫ ꝙ lꝫ finis nō sit ꝑncipiū via gñatiōis. ē tñ ꝑncipiū via ꝑfectionis: qꝛ finis est ꝑfectior oīb⁹ ordinatis in finē. cū dicitur finis ꝛc. dōꝫ ꝙ finis nō est ꝑor ordinatis i finē via gñationis: tñ prior ꝑordinate ꝑfectiōis: ꝛ hoc suffic ad causalitatē. ❡ Ad secūdā. cā est ad cuius esse ꝛc. veꝝ ē vel ꝯsecutiue ꝑfectionis vel ꝯsecutiue gñatiōis. Ad minorē dicēdū ꝙ lꝫ nihil ꝯsequat finē via gñatiōis: tñ bene via perfectiōis: ꝛ hoc sufficit ad hoc ꝙ sit cā. si dicis ꝙ ꝯsequit ad domū vel ad sanitatē quando sunt ꝑfecte: dōm ꝙ in mā dimensiōes ꝑterite que sunt minoris ꝑfectiōis ꝙ finis. ❡ Ad 3ᵐ. si finis esset cā ꝛc. ꝯcedo vltimā viā .s. ꝙ finis ē cā ꝛ fundat causalitatē qñ hꝫ eē extra actu. dicis quādo est actu ꝛc. veꝝ est ꝙtū ad eē ꝑsens motus cessat: nō tñ quo ad esse ꝑteritū: tūc verū est ꝙ finis mouet ꝙtū ad esse actuale qꝛ mot⁹ cessat quo ad eē actuale: tñ ex hoc nō sequit ꝙn sit causa. Et si dicis. cā ꝛ causatum ꝛc. verū est causatū ꝛ cā sunt simul in reb⁹ ꝑmanentib⁹ q̄ nata sunt esse simul: sed in successiuis nō oꝫ ꝙ sint simul positiue: sꝫ sufficit ꝙ sint simul ꝑ negationē medij: ꝛ hoc sufficit ad cālitatē finalem. Qō. XI.

COnsequēter ꝙrit circa capitulū ō casu ꝛ fortuna. ꝛ ꝑ⁹ sup. T.c.46. (Uidēt eos quidē i celo nihil casu fieri ꝛc.) Utꝝ i celestib⁹ corpib⁹ ꝯtingāt aliq̄ cālia ꝛ fortuita. ❡ Et arguit pꝛio ꝙ sic: qꝛ qcqd est in cāto ꝑ se oꝫ eē i principali ꝛ ꝑ se cā: ꝑcipue i cā agēte. Alr .n. cātū nō oīno depēdet a sua cā: qd est incōueniēs. Sꝫ ista entia iferiora cāta sunt a corpib⁹

T.c.76 celestib⁹: vt pꝫ ex 8° hui⁹. ꝛ ex 2° ō gñatiōe. ꝛ i istis iferio

T.c.60. rib⁹ ꝯtingūt multa cālia ꝛ fortuita vt pꝫ ad sensuꝫ. ꝛ in isto 2° habet aperte. ❡ Itē 2° in quib⁹ cōtingūt aliq̄ raro ꝛ in minori parte in illis ꝯtingūt causalia ꝛ fortuita. hoc ēt videt esse ꝓpriū causaliū ꝛ fortuitoꝝ: vt pꝫ i isto

T.c.48 2° huius. Sꝫ in corporibus celestib⁹ aliqua raro ꝯtigūt vt eclipsis solis aut martis, aut iouis ꝛ hmōi multa sicut sciūt astrologi: ꝙre ꝛc. ❡ Itē 3° in ipsis cōtingūt aliqua preter itentionē suoꝝ motoꝝ: vt ꝙ talis planeta ꝯiungatur cū tali: hoc videt eē ꝑter itentionē itelligētie mouētis orbē in quo est planeta: ꝛ ꝙ lumen vnius commisceat cū lumie alteri⁹ ꝛ eꝯ: ꝛ hmōi: ex h̄ sillogiꝫa si vis. ❡ Oppositū vult Aristo. in littera. ꝛ Cōmen. ibidem. T.c.46

Ad questionē intelligēdū ꝙ casus ꝛ fortuna differūt sꝫ cōius ꝛ minus cōe: vt pꝫ ex littera vt videbit post. Naꝫ casus inuenit ꝛ in reb⁹ nālib⁹ aīatis ꝛ inaīatis. est eniꝫ casus gñaliter loquēdo agens ꝑ accidēs. i. ꝑter intentionē faciēs aliquē effectū raro ꝛ in minori pte. Fortūa .n. est agens ꝑ accidens in his que agunt a ꝓposito. i. ꝑ cognitionē ꝛ appetitū ꝓpter finē raro ꝛ in minori pte. supple ꝓducens illū effectū: vt si aliquis hō per suū itellectū practicū: ꝛ per suū appetitū moueat ad eūdū ad forū pp istū finē vt emat aliquid: ꝛ ꝑter suam intētionē iueniat debitorē: quē nō opinabat inuenire: ꝛ reportet pecuniā tūc ille ideꝫ intellectus practicus qui dicit itellectus respectu vaditiōis ad forū: dicit fortuna ꝑ respectū ad ipam inuentionem debitoris vel reportationē pecunie: dūmō hoc raro ꝯtingat ꝙ inueniat debitorem vel ꝙ reportet pecuniam. Siliter si aliquis fodiat terraꝫ ad sepeliēdū mortuū ꝛ iueniat thesauꝝ queꝫ nō opinabat iuenire: ꝛ h̄ rarissime natū est accidere: tūc itellectus ipsi⁹ fodientis in cōparatione ad istū effectū. s. inuentionē thesauri dicit fortuna: ꝛ iste effectus dicit fortuitus. i. a fortuna. similiter autem ꝛ in consimilibus. Si aūt in generatiōe hois a spermate ꝯtingat ꝙ spma faciat hoiēꝫ cū duob⁹ capitibus: qd non intendebat per suaꝫ ꝓpriā virtutem: tunc illud idē subm qd est agens nāle per cōparationē ad effectū per se intentum. i. quem natū est ipm sperma ꝓducere: semp aūt in pluribus dicit casus per respectū ad illū effectū ꝑ accñs. s. duo capita: ꝛ hmōi effect⁹ dicitur casualis ꝛ a casu: similiter aūt ꝛ in alijs. ❡ Ulteri⁹ cōsiderandū est ꝙ quidam antiquoꝝ sicut recitat in lr̄a dixerūt ꝙ celū ꝛ motus eius statuens totū istū mūdum inferiorē i suū ordinē causata fuerūt a casu vel fortūa. ꝛ forte fuerunt coacti ex hoc sicut innuit Cōmē. qꝛ putauerūt ꝙ lis ꝛ amicitia fuerūt cause mouentes ad mūdi gñationem vlem: nō est aūt de rōne litis nisi ꝙ moueat disgregando ꝛ separādo: ꝛ de rōne amicitie ꝙ moueat cōgregādo: qd aūt moueat sic vel sic ꝛ repōat i tali situ aliqd corpus ꝛ aliud in tali: hoc nō hꝫ ō se sꝫ a casu aut a fortuna ꝯtingit. Hanc auteꝫ opinionem Aristo. iprobat dupl'r. Primo ꝑ hoc qꝛ vt dicit ꝛ verum est: mirabile ꝛ icōueniens oīo est ꝙ animalia ꝛ plante que sunt in isto mūdo inferiori nō sint nec fiant a causa nec a fortuna cū fiāt a causis ꝛ ex causis determinatis ꝛ in corpib⁹ determinatis vt dicit Cōmen. in .12. metaphysi. ꝛ ipsum celum qd est diuinius manifestorū fiat ꝛ moueat a casu aut a fortuna: ꝛ Cōmen. ibidē legēdo litterā dicit ꝙ mirabile esset ꝙ plāte ꝛ animalia ꝛ alia viliora fierēt a nā vel itellectu ꝛ ipsa corpora celestia ꝛc. Et est ꝯsiderādū in ista rōne ꝙ Arist. dicit expresse ꝙ celum est diuinius manifestorum ꝙ sint animalia ꝛ plante. ꝛ Cōmentator dicit ꝙ ista animalia ꝛ plante sunt viliora corporib⁹ celestibus. Nec oꝫ dici ꝙ ipse loquat de celo pro aggregato ex motore ꝛ mobili: qꝛ ipse motor sepatus. s. itelligentia nōdum erat nota illis quos ipse redarguit: vnde solum cōparat corpora celestia que ipsi itellexerūt fieri a fortuna vel casu ad ista iferiora. Et hmōi signū ē: qꝛ dicit Ari. sic. Celū aūt ꝛ alia diuiniora māifestoꝝ ꝛc. ꝑ h̄ eniꝫ qd dicit manifestoꝝ significat ꝙ ipse loquit de celo pro illo qd manifestū ē de ipo. s. pro corpore supiori sensibili dicens ipm esse diuinius ꝛ animalibus ꝛ plantis. Ex hoc autem patet error cuiusdaꝫ viri famosi qui putat muscam esse simpliciter nobiliorē speciem ꝙ sit corpus quintuꝫ: qd est absurdū. ❡ Itē aliter arguit Arist. T.c.45

contra istam opinionem antiquorum in illo capitulo: sz modorum causarū. si fortuna vel casus esset causa prima ipsius celi: tunc oporteret esse aliquā aliā cām priorē causa prima celi: qd̄ est absurdū: ꝛ pz consequentia: qꝛ per accidens causa non potest esse causa prior oīno q̄ causa per se: imo sicut ens per se prius est ente per accidēs: sic causa per se prior est necīo q̄ causa per accidēs: cū ergo casus ꝛ fortuna que ponunt ab alijs esse pria cā celi: sit cā per accidens vt dictū est: sequitur ꝙ aliqua erit prior causa q̄ casus ꝛ fortuna: ꝛ sic sequit̄ predictum inconueniens. ¶ Item sequitur aliud incōueniens: qꝛ cū fortuna nō sit cā per accñs nisi respectu alicui⁹ effect⁹ nō intenti cōcomitātis aliquē effectu per se. prius aūt causat ab aliquo qd̄ est ab eo per se q̄ per accidēs: sequitur ꝙ ab ipsa fortuna: que est fortuna respectu celi ꝛ eius motus prius causet aliquid q̄ ipsū celum ꝛ motus eius: qd̄ est

Cō.46 absurdum. ¶ Item Comen. dicit 2° phy. ꝙ ista positio destruit primū principiū: sed nō declarat quomō: ꝛ forte sic intelligit quia primū principiū cū sit causa per se: non potest esse causa. solū per accidens: modo fortuna est cā per accñs: ergo primum principiū qd̄ est deus nō est ipsa fortuna. ipsum aūt primum principium esse: non

C.47. potest inuestigari nisi per motū celi. vt satis pz ex 8° huius. ꝛ 12° metaphy. Posset igitur sic deduci. Si fortuna esset causa celi tūc primum principiū non esset causa ipsius celi. eo ꝙ primum principiū nō potest esse fortuna vt ꝓbatū est. Sed si primū principiū nō esset causa celi. primū prin^m nō esset. vt supponimus qꝛ celum est primū causatoꝝ corporaliū. vt pz ex 8° huius. ꝛ ideo si primū principium nō eēt cā celi nō esset primum principiū omnium corporalium. Primū aūt pn^m debet esse cā oīum entiū. aliter enī nō eēt primum simpliciter. quare ꝛc̄.

Tunc dico breuiter ad q̄stionē: ꝙ i corporibus celestib⁹ nō ɔtingūt aliq̄ casualia ꝛ fortuita quia ab illis que nō possunt impediri ab operationib⁹ suis nō fiunt aliqua casualia ꝛ fortuita hec est manifesta: quia omnis causa fortuita ꝛ casualis ē īpedibilis ab operatiōe sua: cū ab ipsa proueniat aliquid nō intentū: sed motores corporꝫ celestiū nō possunt īpediri a suis proprijs operationibus cū sint omnino imobiles ꝛ per se ꝛ per accidens: ꝛ ipsa corpa celestia sint incor-

T.c.20. ruptibilia ꝛ inalterabilia vt demōstratur in pmo celi ꝛ

T.c.76 8° huius: ergo ab ipsis motoribus celestibus nō fiūt aliqua casualia aut fortuita in ipsis corporibus celestib⁹: cōstat autē ꝙ ab alijs nō possent fieri. quare ꝛc̄. ¶ Itē motor qui mouet oīno vniformiter ꝛ regulariter nō est causa propinqua alicuius effectus casualis aut fortuiti: sed motores corporū celestiū mouent ipsa regulariter ꝛ vniformiter per totum tempus eternum. quare ꝛc̄. maior est euidens: quia causa que est fortuna: est que ꝓducit aliquem effectum non intentū cū effectu quē intendebat: ꝛ sic difformiter ꝛ irregulariter operat̄. Similiter autem est de ipso casu: ꝛ minor apparet in 2° celi ꝛ mundi vbi ostensum est: ꝙ motus celi est regularis omnino ꝛ vniformis cum sit a motore transmutabili ꝛ imobili perpetuo ꝛ alterabili ꝛ oīno incorruptibili. quare ꝛc̄.

Ad primam rationē cum dicitur. illud qd̄ est ꝛc̄. potest dici ꝙ verū est de illis que pertinent ad perfectionē. sed de his que pertinent ad imperfectionē ꝛ defectū nō oportet: modo casualia ꝛ fortuita vt sic se habent: pertinent ad imperfectionē ꝛ diminutionē istoꝝ inferioꝝ. quare ꝛc̄. Aliter potest dici ꝙ vera est maior de illis que per se iueniunt in ipsis causatis ꝛ pertinens ad ea per se: sz de illis que iueniuntur in causatis per accidens ꝛ non pertinent ad ea p se: non oportet ꝙ omnia talia sint in ipsis causis: ꝛ sic ē de casualibus ꝛ fortuitis que ɔtingunt in istis inferiorib⁹. quare ꝛc̄. Alij dicunt ꝙ illud qd̄ est in causatis per se debet esse in causa per se ꝛ principali agēte formaliter vel virtute: sed non oportet ꝙ formaliter: ꝛ sic cōcedunt ꝙ effectus casuales ꝛ fortuiti qui cōtingunt in isto mundo inferiori sunt virtualiter in corporib⁹ celestibus. ¶ Ad secundam dico ꝙ aliqua contingere raro est dupliciter. Uno mō in comparatione ad totū tempus: ꝛ talia sunt casualia. Alio modo in cōparatiōe ad vitā vel ad tp̄s vite vni⁹ hominis solū: ꝛ talia nō sunt casualia nec fortuita: mō in corporibus celestibus bene fiunt aliqua raro in cōparatione ad vitam vnius hominis. s. ꝙ nō fiūt in tempore vite vnius hominis nisi forte semel vel bis. tamen nō fiunt raro in toto tēpore: sed infinities successiue. ꝛ in aliquo magno tpe valde pluries: sicut aliq̄ aspectus aut eclipses: ꝛ coniunctiones ꝛ oppositiōes stellarū vt sciūt astrologi. ¶ Aliter dicit̄ ꝙ aliqua ɔtingere raro est dupliciter. Uno modo raro q̄tū ad tempus ꝛ in cōparatiōe ad suas causas. ꝛ sunt illa que depēdēt a causis per accidens oīno: de quibus nō est determinatum s̄m nām in quo tempore debeant cōtingere ꝛ facere tales effectus: vt inuentio thesauri a fodiente terrā fit raro i tēpore: nec habet causā per se ꝛ determinatā quā necesse sit cōtingere in aliquo determinato tēpore: ꝛ talia bene sunt fortuita. Alio modo aliqua cōtingūt raro q̄tū ad tempus ꝓcipue in tempore aliquo determinato: nō tamen ɔtingunt raro in cōparatiōe ad omnes causas: imo habent causas per se determinatas a q̄bus ꝛ non ab alijs nata sunt produci. Et tempore cause future necessario in aliquo determiato tēpore sunt ꝛ producere illa fiēda: ꝛ talia nō sunt casualia: hmōi aūt effectus bene sunt possibiles in corporibus celestibus: vt eclipsis solis q̄uis raro cōtingat in tēpore vnius hominis: ꝛ sic de multis alijs accidētibus celestibus: tm̄ est aliquod tempus futurū determinatum in quo ꝛ nō prius nec posterius necesse est accidere causā eclipsis solis ꝛ ipsam causare huiusmodi effectum: ꝛ hoc sciunt astrologi. ¶ Ad tertiam dico breuiter ꝙ licet intelligentia mouens orbem aliquam non intendat primaria intentione cōiunctionē planete cum alio ꝛ alia huiusmodi: quia tamen intendit motū ꝑpetuū orbis ꝛ planete: ad quē necessario sequit̄ talis cōiunctio ꝛ alia similia: ideo secundaria intentione intēdit oīa alia: ꝛ hoc sufficit vt non sint casualia precipue quia non sunt raro in comparatione ad causas suas vt declaratum est.

¶ Manifestum itaqꝫ ꝙ fortuna causa sit s̄z accidens in his que in minori sunt secundū propositum eorum ꝛc̄. Textu cōmenti. LII.

¶ Casus igitur est causa s̄m ꝙ est accidens ꝛc̄. Tex. cōmenti LIIII. Questio. XII.

COnsequēter querit̄. Utrū casus ꝛ fortuna sint cause per accidēs. ¶ Arguit̄ primo ꝙ nō. qꝛ causa per accidēs nihil operat̄ ad causatū vt albū ꝛ musicū q̄ sunt per accidēs cā domus nihil operant̄ ad domū: cū sine vtroqꝫ possit fieri domus. Sz fortuna aliq̄d opat̄ ad effectū fortuitū. aliter enim nō diceret̄ fortuitus. Similiter casus aliq̄d operat̄ ad effectū casualē: aliter enī nō denominaret̄ casualis. sicut ꝛ domus ad quā nihil operat̄ albū ꝛ musicū nō denominat̄ ab albo aut musico. ¶ Itē 2° casus ꝛ fortuna sunt idem ꝙ nā ꝛ intellectus s̄m Aristo. in littera. sed

T.cõ.3. nã ⁊ intellectus sunt cause p se vt pꝫ in 2° hui⁹. ⁊ 6° ethicoꝝ: quare ⁊c̃. ℂ Item 3° si sic tũc album ⁊ musicum essent casus aut fortuna respectu domus cum sint cause
T.c. 33. per accidens domus: vt pꝫ in isto 2°. ⁊ sic domus esset ens casuale aut fortuitum: quod est absurdum.
T.c.52. ℂ Oppositum arguitur auctoritate Aristo. in isto 2°.

Intelligendum est ꝙ sicut dictũ fuit superius casus ⁊ fortuna se hñt sicut sup⁹ ⁊ iferi⁹. Ois eniꝫ fortuna ẽ casus sꝫ nõ ꝯuertit: qꝛ fortuna solũ est in agẽtib⁹ a ꝓposito. s. p cognitionẽ ⁊ appetitũ animaleꝫ: casus vero ẽt inuenit in rebus inanimatis: vt tripoda cadit eõ fodẽdi in tali mõ ꝙ est cõueniẽs ad sessionẽ: ⁊ in rebus animatis irrõnalibus: vt equus fugiens de bello causa bibendi saluat ab interfectione p inimicũ fugantẽ ipsuꝫ. similr aũt ⁊ in alijs. Est aũt casus generaliter loquẽdo agens qd̾ producit aliquẽ effectũ nõ intẽtũ raro ⁊ in minori parte: raro q̃tũ ad tps: ⁊ in minori parte q̃tũ ad supposita. sꝫ fortũa est cã existẽs in agẽte a ꝓposito ꝓducẽs aliquẽ effectũ prius nõ intentũ raro ⁊ in minori pte contingente.

Tunc dico breuiter ꝙ fortuna ⁊ casus sunt cause p accidẽs: ⁊ hoc pꝫ ratiõe qua p̃ter intentionem causant: talis enim effectus procedit ab aliquo per accidens qui non erat intentus nec opinatus ab agente: ⁊ patet etiam rõne qua raro ⁊ in minori parte causant. Naꝫ si essent causa per se tũc semper aut in pluribus agerẽt. Ex his possunt fieri duo sillogismi. sed pertransco ꝓpter breuitatem. ℂ Et notandum diligenter ꝙ per fortunã ⁊ casum non debent intelligi due cause distincte ⁊ s̾m subm ab agente naturali ⁊ ab intellectu practico: sicut aliqui pueriliter imaginant fortunã esse quandã deam separatã habentem duas facies. quarum vna est bona ⁊ benefactiua hominibus: ⁊ alia est mala ⁊ malefactiua. Sed intelligo ꝙ fortuna ẽ idem s̾m substantiã ⁊ s̾m subiectũ cuꝫ intellectu practico: ⁊ similiter casus est idem subiecto cum agente nãli. tamen diuersimode: quia illud ideꝫ qd̾ dicit intellectus practicus per comparationem ad effectuꝫ precognituꝫ ⁊ appetitũ ⁊ per se dicit fortuna in respectu ad effectuꝫ qui nõ fuit primus intentus: vt intellectus fodiẽtis qui dicit intellectus practicus per cõparationẽ ad fossionẽ terre. dicit fortuna in cõparatione ad acceptionem thesauri. Similiter illud ideꝫ subum vel sperma qd̾ dicitur agens ⁊ generans naturale in habitudine ad hómineꝫ generatum dicitur casus respectu sexti digiti quẽ nõ itẽdebat. i. ad quẽ generandũ non ordinabat per se. ⁊ vniuersaliter virtus formatiua existens i spermate. ℂ Cõsiderandũ etiã ꝙ lꝫ effectus fortuitus non esset intẽtus ab agente fortuito anteq̃ produceret: tñ in hora vel in tempore in quo producit actu ab ipso agente potest intendi ab eo vt cũ aliquis iuit ad ecclesiam causa orandi nõ intendens cuꝫ ibat inuenire debitorem nec accipere pecuniã: postq̃ orauit inuenit debitorẽ ⁊ accepit pecuniam: dum accepit cã potest bene hoc intendere ⁊ velle ⁊ hoc nõ obstãte erit effectus fortuitus aliquo mõ iquãtũ raro contingit ex tali cã ⁊ nõ fuit intẽtus p̃us. Similiter autem ⁊ in alijs similibus. Ulterius notandum ꝙ sicut dicunt expositores duplex est causa per accidens. Quedaꝫ est causa per accidens ex parte cause solũ. Et quedam est causa per accidens ex parte effectus. Causa per accidens ex parte cause est illa que est per accidens cõiuncta cause per se vt si album ⁊ musicum coniuncta statuifice dicimus causa statue: ⁊ talis causa nõ vniuersaliter est fortuna nec casus eo ꝙ aliqua talium causarũ nihil omnino operatur ad effectũ vt arguebat. Alia est cã per accidẽs ex parte effectus: ⁊ est illa cã cuius effectum per se. s. intẽtũ cõcomitat accidentaliter aliquis effectus per accidens. s. qui nõ intendebat: eo ꝙ nõ solet nec semp nec frequenter coaccidere illi effectui sed solũ raro. ⁊ hoc dicit pro tãto: qꝛ si aliqd semp ⁊ necessario cõcomitat aliquẽ effectũ intentũ ab agente: ridiculum esset ꝙ ipsum agens non intenderet illud ꝯcomitans: vt si quis intenderet ambulare per viam lutuosam: ridiculũ eẽt ꝙ ipse nullo mõ itẽderet madefacere pedes: etiã si hoc ipse nõ intẽderet: non ꝓpter hoc esset casuale aut fortuitũ madefacere pedes. ẽt hmõi cã per accidẽs hñ operat aliqd ad effectũ: ⁊ est casus vel fortuna: dũmodo nõ sicut semp nec sicut frequẽter opet illũ effectum.

Ex his ad rõnes. Ad p̃mã pꝫ p p̃mã distinctionẽ. ℂ Ad scdãꝫ similr pꝫ ex dictis. Nã casus ⁊ fortuna lꝫ sint eadẽ s̾ꝫ subꝫ cũ itellectu practico ⁊ nã: tñ differũt s̾ꝫ rõnẽ ⁊ modũ formalẽ. Nõ fortuna est illud ipm qd̾ est intellectus practicus. Unde Aristo. dicit ꝙ circa practicã necesse est esse fortunam: sed dicit itellectus in comparatiõe ⁊c̃. vt prius. ℂ Ad tertiũ dico per vltimã positam distinctionẽ. nam album ⁊ musicũ ꝯiũcta domificatori sunt cause per accidẽs nihil opantes ad esse domus: ⁊ idõ nõ sunt casus nec fortuna: sed causa per accidens que operatur ad effectũ: quẽ p̃us nõ intẽdebat: effectũ dico per accidẽs cõiunctũ effectui per se: talis est fortũa vel casus. Et forte hoc voluit Aristo. dicere in illa particula. Sũt aũt cãrum alie alijs ꝓrimiores ⁊c̃. per causas eniꝫ ꝓrimiores itelligit illas q̃ aliqd opant ad cãtũ: mõ tñ p̃dicto: ⁊ sic de isto.

ℂ Dicendum igitur primum quoniam natura. eorum que sunt propter hoc causarum est postea de necessario quomodo se in physicis. in hanc enim causam inducunt omnes ⁊c̃. Textu cõmen. LXXV. Questio. XIII.

Ueritur hic p̃mo vtrũ nã agat ꝓpter fineꝫ. ℂ Arguit p̃mo ꝙ nõ: qꝛ qd̾ nõ cognoscit finẽ nõ agit pp finẽ. agentia. n. que cognoscũt finẽ agunt ꝓpter ipm: vt pꝫ in hoib⁹. sꝫ non ois nã cognoscit finẽ vt nã inaĩati. q̃re ⁊c̃. ℂ Item 2° illud qd̾ nõ deliberat non agit ꝓpter finem: videmus eniꝫ ꝙ agẽtia ꝓpter aliquẽ finẽ deliberant de ordinatis in illũ finẽ inquirendo q̃ sint ⁊ q̃uo sunt cõuenientia ad attingendũ finẽ ipm: vt pꝫ in hoib⁹ ꝯsiliatiuis: ⁊ hẽtur in 3° ethy. sed nã nõ deliberat cũ deliberare sit opus rõnis: vt pꝫ in 3° de aĩa: ⁊ 3° ethicoꝝ. ℂ Itẽ 3° T.c.57
si nã ageret pp finẽ tũc in actionib⁹ ⁊ effectib⁹ ei⁹ nõ accideret peccata: qꝛ finis est bonũ ⁊ optimũ ordinatoꝝ in finẽ: vt pꝫ i isto 2°. q̃re ⁊c̃. sꝫ ꝯsequẽs est falsuꝫ: hũt. n. T.c. 23.
multa peccata. s. mõstra in actionib⁹ ⁊ effectib⁹ reꝝ nãlium: vt cũ sperma generat hoieꝫ sine oculis ⁊ cũ duob⁹ capitib⁹. q̃re ⁊c̃. ℂ Itẽ 4° idẽ vr̃ eẽ iudiciũ de vno ente nãli: ⁊ de oib⁹ q̃tũ ad ꝓpositũ: sꝫ pluuia que ẽ q̃dã effect⁹ nãlis: nõ fit ꝓpter aliquẽ finẽ: ꝓbatio: qꝛ maxie videret fieri pp gñationẽ ⁊ ꝯseruationẽ ⁊ augmẽtationẽ frumẽti aut ẽt alioꝝ terre nascentiũ: eo ꝙ p ipaꝫ aliq̃n ista bona ꝯtingũt: vt pꝫ ad sensuꝫ: sed nõ est dõm istam eẽ cãm ꝓpter quã fieret pluuia: qꝛ pari rõne deberet dici ꝙ pluuia fit a nã ꝓpter destructionẽ frumenti: cũ aliquotiens ipsum destruat: vt si sit in area ⁊ pluuia cadat sup ipsum. quare ⁊c̃. Hec aũt fuit rõ quorũdam antiquorum dicentium naturam non agere propter finem.

Oppositũ tñ arguit auctoritate Arist. ⁊ Cõmẽ. Et ꝯmẽtator dic̃ ꝙ istõ ẽ p̃ncĩ Cõ.75.

plū doctrine in sciētia nāli. Et si diuin⁹.i.metaphysicus
nō concederet: vel acciperet istud principiū: non posset
demōstrare ꝙ deus hēat sollicitudinē de eis q̄ sunt hic.
Dicendū ꝙ nā agit ꝑpter finē ⁊ hoc ꝓbat rōni
bus Aristo. in littera. quaꝝ ꝑma est:
Omnia que fiunt semꝑ aut frequenter eodem vel simili
modo: aut fiunt a casu vel fortuna aut fiunt ab agente
ꝑpter finē: hec diuisio est māifesta ⁊ cōcessa erat ab illis
cū quibus Aristo. disputat. Sed talia non fiunt a fortu
na nec a casu: qꝛ iste cause sunt cause eoꝝ que sunt vt in
paucioꝛib⁹: quare relinquit̄ ꝙ oīa talia fiunt a nā. Tūc
accipiatur ista ꝯclusio. Omnia que fiunt semper vel fre-
quenter fiunt propter finem: sed entia nālia vt in pluri-
bus fiūt semꝑ vel frequenter eodē modo. q̄re ⁊c̄. ¶ 2ª
ratio est ista vt mihi videt̄. In q̄buscūqꝫ entib⁹ est aliq̄s
finis: cetera .s. precedētia fiunt ꝑpter illū finē: hoc pꝫ ex
diffinitiōe finis: qꝛ finis est gratia cuius cetera sunt aut
fiunt: sed in rebus nālibus īueniunt̄ multi fines: vt ma-
nifestum est. sicut videre est finis oculi: ⁊ audire auris ⁊
hmōi. q̄re ⁊c̄. ¶ 3ª rō ē. illa que nata sunt agi .i. produci
sub talib⁹ vel cū talib⁹ dispositiōib⁹ s̄m quas sunt cōue
nientia ⁊ apta ad finē adipiscendum: nata sunt fieri pp
finem. hec est māifesta cuilibet bene disposito: non enim
esset aliqua rō quare aliquid esset natū fieri sub talibus
dispositionibus que sunt cōuenientes ad finē adipiscen-
dum: nisi essent nata fieri ꝑpter finē: sed entia naturalia
sunt nata fieri sub talibus ⁊ cum talibus dispositiōibus
que conueniunt fieri ad acquirendū finē: qd̄ apparet: qꝛ
sicut vnūquodqꝫ agitur sic aptum natum est agi ⁊ econ-
uerso. sꝫ entia naturalia sic agunt̄ vt in pluribus ꝙ sunt
apta nata attingere finē ⁊ sub ꝯueniētib⁹ dispositiōib⁹:
ergo sic sunt apta nata agi: ⁊ per ꝯsequens nata sunt fie
ri sic pp finē. ¶ Itē illud agens agit ꝑpter finē qd̄ est
natum imitari ad agente ꝑpter finē ⁊ cuius actiōes na
te sunt cōpleri ab agēte ꝑpter finē. hec est euidēs. Agēs
enim ꝑpter finē nō debet imitari illud qd̄ nō agit ꝑpter
finē nec perficere actiones eius: modo ars de qua ꝯstat
ꝙ agit ꝑpter finē imitat̄ actiones nature: ⁊ in aliquib⁹
perficit q̄ natura nō pōt ꝑficere: vt exēplificat Cōmen.
ꝙ medicus intendens sanitatē facit exire sanguinē per
flebotomiā ad imitationē ⁊ similitudinem nature: q̄ sa-
nat aliq̄n ꝑ exitū sanguinis a naribus: ⁊ similiter cū vir
tus nālis debilis existens nō potest sanare medicus per
artem suam adiuuat eam calefaciendo aut aliter trans-
mutando. q̄re ⁊c̄. hoc autem etiam ipse Aristo. ostēdit
inductione quadam vbi cōsideranda sunt illa que etiā
ibi dicit Cōmen. sed dimitto illa propter breuitatem.
Ad primū argumētū in cōtrariū dicendū ꝙ li
cet natura in rebus inanimatis nō
cognoscat finē: tamen dirigit̄ ⁊ gubernat̄ ab aliquo co
gnoscente finem .s. ab itelligentia mouente celum: ⁊ hoc
Cō. 18. pulchre docet Cōmē. in 12° metaphy. vbi sic agit. Scdꝫ
hoc igit̄ intelligēdū est ꝙ nā agit aliq̄d ꝑfecte ⁊ ordina
te licet nō intelligat quasi esset rememorata ab agenti-
bus nobilioꝛibus ea que dicunt̄ itelligētie. Et forte ad
istam intentionem dicit hic Cōmen. ꝙ nisi diuinus cōce
deret istud principiū nō posset demōstrari deū habere
sollicitudinem: qꝛ nō potest aliter ꝑprie ⁊ phisice demō
strari nisi qꝛ ista inaiata que sunt hic agūt directe ⁊ per
fecte ad debitum finem: ⁊ tamē nō cognoscunt finē: qd̄
nō possunt facere nisi aliquo cognoscente dirigerentur
sicut sagitta nō moueret̄ determinate ad signū nisi diri-
geret̄ ab aliquo cognoscēte signū. ¶ Ad secūdam dicit
T.c.85. phs ꝙ inconueniens est dicere naturā nō agere propter
finem: eo ꝙ non deliberat: quia videmus ꝙ artifex non
deliberat licet agat ꝑpter finem: imo quāto ꝑfectioꝛem
hꝫ artē tāto min⁹ deliberat: vt si qs cytharedus vl' viel
latoꝛ in q̄libꝫ ꝑcussione choꝛde deliberaret q̄lr deberet
percutere: videret̄ esse imperfectissimus artifex: ⁊ simili
ter est de aliis: q̄uis ḡ natura nō deliberet in agēdo nō
sequitur eam nō agere ꝑpter finē. Et si dicas ꝙ ars pro
tanto agit propter finē: lꝫ nō deliberet: qꝛ ipsa est agens
extrinsecū: natura aūt nō: sed intrinsecū: hoc nō ꝑficit:
qꝛ sicut dicit ipse Arist. Si nauificatiua eēt in lignis si-
militer vtiqꝫ natura fecisset. q̄si di. ꝙ ipsa extrinsicitas
artis a materia ī quā agit nō ē cā quare ipsa agat ꝑpter
finem: qꝛ si imaginaremur vel poneremus causā eē in-
trinsecā agēs in materia naturali adhuc ipsa extrā ī na-
tura simil'r faceret .s. pp finē. Et huius signū ē: qꝛ medi-
cus per suā medicinā ipse sanat seipsum: lꝫ per accidens
hoc ꝯtingat. Illud ḡ in quo ars differt a natura .s. quia
ars ē extra ⁊ natura intra: nō ē cā q̄re ars agat pp finē
q̄uis nō deliberet. Sed debemus dicere eam agere pp
finē: quia a determinato ꝑncipio per media determina-
ta ad finē determinatū peruenit. sic autē est de natura.
q̄re ⁊c̄. ¶ Tūc ad tertiā rōnē cū dr̄. si natura ⁊c̄. dicen-
dum per interemptionē ꝯn̄e. Certū est .n. qd̄ ꝯcessum est
ab oībus ꝙ ars agit propter finē intantum ꝙ hoc poni
tur in diffinitione artis: vt pꝫ per custratiū supra ꝑmū
ethicoꝝ. vbi sic dicit ꝙ ars est collectio ex admuētis cō
prehensionib⁹ exercitatis ⁊ ꝓbatis ad aliquē finē bonū
eorum que in vita. Et tamē cōtingunt aliquotiens pec-
cata in actionibus artis ⁊ artificis vt mōstrat Arist. in T.c. 82.
littera. Nam grāmaticus hēns recte artem faciendi lit
teras: aliquando nō recte scribit. sꝫ male propter aliqd̄
impedimentū vel ꝑpter aliquem defectum. Similiter
medicus habens artē sanādi aliquādo nō facit opatio
nem conuenientē: sed peccat vt cum exhibet potionem
nō bonā ad sanandū. Similiter ergo q̄uis in effectib⁹
naturalib⁹ cōtingūt aliqua peccata .s. mōstra q̄ sunt pec
cata illius qd̄ in natura operat̄ pp aliquid s̄m Arist. in
littera. tamen nō sequit̄ ꝑpter hoc naturā nō agere pp
finem. ¶ Et est diligēter notādū ꝙ si bene ꝯsideret̄ ista
rō nō solū nō ꝓbat qd̄ intendit: imo ēt petit cōtrariū.
Si enīꝫ aliqd̄ agens qd̄ diuersis modis pōt opari nullū
finē intēderet: ⁊ ꝑpter nullū determinatū finem ageret
nō eēt aliqua rō neqꝫ bona cā: q̄re sic agēdo bn̄ ageret.
⁊ ꝯtrario mō agēdo male ageret. Postq̄ enim nullū fi-
nē per operationē suā ⁊ operatū suū intēderet cōseqnt̄:
indifferens esset facere sic vel illo modo: vt si domifica
toꝛ in domificando nullū finē domus intēderet ad quē
domus ipa ⁊ sue ꝯditiōes ordiarent̄: nō eēt rō q̄re faci
endo domū minimā male faceret ⁊ peccaret plus q̄ fa-
ciēdo domū mediocrē: scdꝫ igit̄ hꝫ ꝙ aliqd̄ agēs aliq̄n
bn̄ operat̄ ⁊ aliquādo peccat est necessariū argumētū
ꝙ agit pp finē: tūc enīꝫ directe ⁊ bn̄ facere dr̄ cū sic agit
qd̄ est cōueniēs ad adipiscēdū finē. Nā s̄ꝫ exigētiā fi-
nis oꝫ cetera moderari. vt dicit lincon. in ꝑ° posterioꝝ.
tūc aūt dr̄ male agere cū incōueniēs est eius opatio vel
opatū ad attingēdū finē: vt pꝫ ex 3° ethicoꝝ: vt ē notū
cuilibet intelligēti: nō ḡ valet ꝯsequētia ꝙ si natura age
ret pp finē in actiōib⁹ ei⁹ ⁊ ḡnatiōis nō deberēt cōtinge-
re peccata. Et cū ꝓbat̄ ꝯn̄a qꝛ finis est optimū: verū ē:
ex hoc bn̄ sequit̄ ꝙ cū agit ꝯueniēter ad finē bene agit:
sꝫ nō sequit̄ ex hō ꝙ necēo sp̄ bn̄ agat qꝛ pōt ipediri mul
tis modis vt videbit̄ post: lꝫ q̄tū ē ex ꝑte finis semꝑ bn̄
fieret. ¶ Ad 4m argumētū antiquoꝝ de pluuia potest
dici ꝙ illa nō est cā finalis ipsi⁹ pluuie: sed magis vt dīc
Cōmē. ꝯseruatio eq̄litatis elemētoꝝ: aliter .n. corrūpet
mūdus: qd̄ quō sit itelligēdū oꝫ sciri ex lib° metheoroꝝ.

Et forte sic oꝫ itelligi: cū.n.ꝑ actionē caloris solis ꝛ aliarum stellarū necīo generet vapor ex aq̄ ꝛ terra humefacta: ꝛ sursū moueat ad regionē aeris. necesse ē hmōi vaporē iterū aliqn̄ ꝯuerti in aquā a frigore ꝯdēsante ꝛ descēdere iferi⁹. Nō si semꝑ fieret ꝛ eleuaret vapor ex terra ꝛ aq̄ ꝛ nunq̄ ex eo regeneraret aq̄: tūc tādē i ꝓcessu tēporis tota aqua ꝛ terra corrūperet in vaporē: ꝛ sic cū mundus nō posset esse sine oībus suis partibus eēntialibus sequeret mūdū corrūpi: ꝛ si meli⁹ intelligeris placet mihi. Aliter potest dici ad rōnem ꝙ gn̄atio ꝛ conseruatio frumēti bene est aliquo⁹ causa finalis pluuie lꝫ nō ꝓpa: ꝛ totalr: ꝛ cū dicit ꝙ pari rōne destructio frumēti dꝫ esse cā finalis pluuie q2 accidit a pluuia destrui frumentū: hoc non valet: q2 gn̄atio ꝛ augmētatio frumenti semper vel frequenter contingit ex pluuia: sꝫ eius corruptio non contingit nisi raro ꝛ in minori parte: ꝛ ideo illud potest esse finis pluuie ꝛ non istud.

¶ Similiter vtiq3 ꝛ in physicis ꝛ monstra sunt peccata illius propter qd̄ aliquid est ꝛc̄. Textu cōmen. LXXXII. Questio. XIIII.

Consequēter q̄rit. Utrū mōstra sint intenta a natura. ¶ Et arguit ꝑ̄o ꝙ sic. Q2 agēs ꝑ̄ finē intēdit illō qd̄ facit hoc vr̄ manifestū: sꝫ nā est agēs ꝑ̄ finē vt ostensum est. mōstra autē fiūt a natura vt vr̄. q̄re ꝛc̄. ¶ Itē 2° si natura nō intenderet mōstrū tūc nō ꝯtinuaret nec ꝯpelleret ei⁹ ꝓductionē: vt si nō intēderet 6ᵐ digitū tūc factis q̄nq3 digitis statiꝫ desisteret ꝛ cessaret ꝛ nō ꝯtinuaret actionē ad ꝓducēdum sextū digitū: ꝛ sic de similib⁹: hoc aūt falsuꝫ ē. quare ꝛc̄. ¶ Itē 3° cū aliq̄ sunt eiusdē spēi si vnū ē itētū a natura ꝛ reliquū hoc videt euidēs. sꝫ hō mōstruosus vt hō cuꝫ duob⁹ capitib⁹ ē eiusdē spēi cū hoīe nō mōstruoso. ꝛ certū ē ꝙ hō non mōstruosus est intētus a natura. q̄re ꝛc̄. ¶ Itē 4° oīs finis ē intētus ab aliquo agēte. sꝫ forma monstri vt dualitas capitū est quidā finis. s. generatiōis per quam acquiritur: vt euidens est: quare ꝛc̄.

¶ Oppositū arguit auctoritate Aristo. q2 dicit ꝙ monstra sunt peccata illius qd̄ aliqd̄ agit ꝓpter aliqd̄: peccatum aūt cū sit quoddā malū non est quid intentum.

Ad euidentiā q̄ōnis ꝓmittant aliq̄. Primo qd̄ intelligat per monstrū in cōi. 2° quot modis ꝛ ex quot causis fiūt mōstra. 3° premittent q̄dā distictiōes ad solutionē q̄ōnis. ¶ Dico p° ꝙ mōstꝝ est ens gn̄atū cū dispōne discōuenienti raro ꝛ i minori pte ꝯtinēte: sic cū aliqs hō gn̄atus ē hēns duo capita vel sex digitos vel vnū solū oculū vel nulluꝫ: ita ꝙ accipio dispositiōeꝫ discōuenietē cōiter ad ꝑuationē ꝛ habitū irregularē ꝛ discōuenietē: ꝛ hec diffinitio satis habet ex itētiōe Aris. in l'ra ꝛ alberti silr. Cause aūt mōstroꝝ fm albertū reducunt ad q̄ttuor. Una q̄deꝫ causa est defectus vel paucitas materie. 2ª ē supabūdantia ip̄i⁹ mãe. Tertia cā ē q̄litas actiua vel passiua. 4ª ē malitia cōtinētis. Ex defectu q̄dē vel paucitate materie dupl'r vel tripl'r cōtingit mōstrū. Uno mō fꝫ defectū magnitudinis vt nascit aliqs nimis paruus sicut forte vn⁹ nanus. Alio mō fm defectū numeri: ita ꝙ nō ē ꝯpletus numerus ptiū ex q̄b⁹ regulariter itegrat corp⁹ humanū vt aliqs nō hꝫ regulariter nisi vnū oculū vel nisi vnam manū: ꝛ silr de multis aliis. 3° mō fm vtrūq3: ita. s. ꝙ ipꝫ gn̄atum hꝫ magnitudinē diminutā irregulariter ꝛ enormiter: ꝛ cū hoc deficit ei aliq̄ de ptib⁹ integralib⁹. Uerꝫ est tn̄ ꝙ hmōi defect⁹ aliquo⁹ ꝓuenit ex debilitate agētis. s. virtutis formatiue q̄ ēt ex materia subiecta nō pōt sufficiēter ꝛ ꝯplete formare corp⁹ sub debita magnitudine ꝛ numero debito mēbroꝝ: tn̄ forte freq̄ntius ꝯtingūt ex paucitate ꝛ defectu mãe vt vr̄ velle albert⁹. Secūda q̄dē cā mōstruositatis vr̄ eē supabūdāti materie: ꝛ ex hac mltipl'r fiūt mōstra. Quedā supabūdāt in magnitudie vt cū nascit puer enormiter caput habēs grossum aut aliā ptē enormiter ꝛ irregulariter magnaꝫ: aut ēt totū corp⁹. hoc tn̄ ꝛ aliqn̄ ꝓuenit ex fortitudine virtutis formatiue vt dicit albertus. Quedā aūt monstra ꝓpter supabūdātiā materie abūdat i nūero mēbroꝝ: ꝛ hoc est duob⁹ modis. Q̄nq3 .n. abūdat mēbrū debitū .i. req̄situ ad integritatē corporis humani totius. q̄nq3 aūt abūdat mēbꝝ nō debitū vt sextus digitus ꝛ secūdū caput ꝛ hmōi. Dicit aūt abūdare q̄nq3 mēbꝝ debituꝫ: vt cū orit i tpe nō debito vt cū puer nascit hn̄s dētes: qd̄ ꝯtingit ex abūdātia materie dētiū cū fortitudie etiā vtutis formatiue dētiū: ꝛ sic orit aliqn̄ puer habēs pilos in iguinib⁹. Et ad hāc cāꝫ reducebat gn̄atio cuiusdā puelle q̄ ꝑsentata fuit alberto vt dic q̄ nata fuit cuꝫ vberib⁹ pendētib⁹: ꝛ fatebat mater eius ꝙ ipsa patiebatur fluxu menstruoꝝ. Abundat etiā aliq̄ñdo mēbrum nō debitū ꝓpter materie supfluitatē: vt gn̄at⁹ fuit q̄nq3 hō bicorporeus supius. s. habēs duo capita cōiuncta in vno collo: vel bicorporeus iferi⁹ habēs q̄ttuor crura. Et ad istā cāꝫ reducebat q̄dā puer quē dicit albertus se vidisse habētē vndeciꝫ ora ꝛ .24. labia icōpleta: ꝛ vndeciꝫ liguas ꝛ mortu⁹ fuit anq̄ nasceret. i. anq̄ exiret ex vtero. Ad istā cāꝫ reducit gn̄atio geminoꝝ: q̄ q̄nq3 nati fuerūt i vna ꝛ eadē cellula mr̄icis: ꝛ hoc fuit ꝑ istum modū vt dicit ipse. Sūt .n. q̄dā femelle que multū delectant in coitu ꝓpter diffusionē spmatis sup neruos sensibiles ꝛ in illa delectatiōe agitat ꝛ mouet matrix. ꝛ tūc ipsam semē diuidit ꝛ q̄nq3 ꝑficit diuisio seminis femelle: qd̄ ē materia fet⁹ ꝛ vt⁹ formatiua spmatis ē satis fortis: ꝛ tūc fiūt duo pueri in vna cellula mr̄icis. Aliqn̄ vō nō oino ꝑficitur diuisio ꝛ distinctio seminis. s. sanguinis mēstrui: sꝫ solū ramificat supi⁹ vel iferi⁹: ꝛ fiūt duo capita vel q̄ttuor crura. ꝛ iō piculosuꝫ ē ꝛ incōueniēs ꝙ mulier in coitu agitet se ꝛ moueat sic dicunt facere mulieres meretrices: q2 si tūc cōciperēt posset gn̄ari mōstruꝫ bicorporeū ꝛ valde turpe ꝛ horribile. Tertia aūt causa mōstruositatis ē q̄litas actiua irregulariter se hn̄s: a forti .n. ꝛ nimia caliditate aliqn̄ ꝯtigit nimia pinguedo: ꝛ a nimia friditate ꝓuenit nimia macies. Aliqn̄ ēt in semine ꝯiuncte sunt q̄litates ꝯ̄rie cōplexionales. i. vt itelligo complō masculina ꝛ cōplexio feminina: ꝛ virt⁹ formatiua satisfacit vtriq3 sexui tā in mēbris iterioꝛib⁹ q̄ in mēbris exterioꝛib⁹: ꝛ econuerso. ꝛ sic nascitur vnum suppositū habēs vtrūq3 sexuꝫ. s. masculinū ꝛ femininū. Et dicit albertus ꝙ tēpore suo natus fuerit vnus talis hermofroditus habēs vtrūq3 sexū ita ꝯplete ꝙ ēt a sapiētibus vix discerni poterat qs ꝑualeret. imo ēt narrabant aliq̄ fidedigni ꝙ in coitu succumbebat aliqn̄ vt mulier ꝛ icūbebat vt masculus nec ipediebat situs mēbroꝝ genitaliū: q2 sit⁹ mēbri virilis naturalr̄ ē sup neruum coxe ꝛ situs vulue mulieris est iuxta anuꝫ. Quarta q̄dē cā mōstroꝝ ē malitia. i. irregularitas ꝯtinentis. Sꝫ istud ꝯtinēs ē duplex. Unū ē ꝯtinēs itrinsecū ꝛ imediatū: ꝛ istud est q̄dā pellis que dr̄ secūdina īuoluēs fetum. Aliud aūt est ꝯtinēs magis extrinsecū ꝛ remotū. s. aer vel aq̄ in q̄b⁹ fit gn̄atio. Modo ꝓpter malitiā. s. ꝓpter rupturā ꝓmi cōtinētis ꝯtingit ꝙ semen defluit ꝛ diuidit: ꝛ sic deficit mēbrū qd̄ dꝫ fieri ex illa materia: vel si oino nō sepat a toto tn̄ ꝑ̄ rupturā pellicule cōtinētis extēdit irregulariter. sic fit aliqd̄ mēbrū nimis magnū:

vt pes vel manus vel auris. Ex malitia vero.i.ex eiꝰ ir-
regularitate exterioris ꝯtinētis .s.aeris aut aq̄ fiūt mō
stra per hunc modū:q2 ꝯtingit ꝙ ipꝫ ꝯtinēs habens in
se virtutē celestis circuli est īformatū forti ꝛ intensa vir
tute gñatiua alteriꝰ spēi ab ista spē cuius indiuiduū ibi
dem generat. Et tūc forte inducunt alique dispositiōes
similes dispositionibꝰ illius alterius spēi: vt si in aere in
quo generant ꝓcelle multū fortiter ꝛ intense vigeat vir
tus celestis generatiua hominis.cōtingit generari pro-
cellos habētes capita hūana.i.similes figure capitibus
humanis vel etiā ecōuerso. ¶ Est enī cōsiderādū cir-
T.c.49 ca hoc ꝙ sicut dicit Aristo.in 2° de gñatiōe. Forme oīū
sunt in terminis.i.in corporibꝰ celestibus in q̄bus est ter-
minus totiꝰ corporeitatis.qd̄ sic itelligo ꝙ cuilibet spēi
istius mundi īferioris correspōdet aliq̄ constellatio vel
cōfiguratio celestis: cuius virtus diffundit ad istū mun-
dū inferiorē cū ipsis luminibꝰ stellaꝝ. ꝛ hoc pulchre do
cet albertus in suo Cōmē.sup librū de somno ꝛ vigilia:
vbi sic dicit.lumen celeste diuersimode situatū vehit ad
nos oēs virtutes orbis. Et ꝓpter hoc ēt dicit Ari. i pᵒ
metheoroꝝ:ꝙ ex necessitate iste mundus est cōtiguus
supioribus lationibꝰ ꝛ corporibus supioribus localiter
motis vt omnis virtus eius gubernet inde. Cōtingit igi
tur aliq̄ñ ꝙ lumen celeste alicuius ꝯstellationis vel ꝯfi-
gurationis stellarū dn̄antiū semp super gñationē alicu-
ius spēi:dirigit sm radios rectos aut aliter fortiter ad
locū in quo generat indiuiduū alterius spēi:ꝛ tūc q̄uis
illa virtus nō generet indiuiduū alterius spēi sup quam
dominat hmōi vtus celestis:tñ iprimit aliq̄s dispositio
nes.s.figuratiōes ꝛ lineatiōes ꝯsimiles dispositiōibꝰ illiꝰ
spēi. Et forte hec est cā q̄re in q̄busdā lapidibꝰ īueniunt
q̄dā pulcherrime figure similes humāe faciei vel alicu-
ius alteriꝰ animalis:quas tñ figuras cōstat nō fuisse fa
ctas ab arte sed ab agente qd̄ ē natura:vt narrat alber
tus in suo libro de mineralibus:ꝛ sic patet causa talium
mōstroꝝ. ¶ Ulterius accipio magis accedēdo ad que
stionē ꝓpositā ꝙ agēs itēdēs aliquē effectū est duplex.
Quoddā est agens per cognitionē. Aliud est agēs sine
cognitiōe existēte in ipso:sicut sunt oīa agentia inaiata:
ꝛ similiter plante q2 carent sensu. Differēter aūt intēdit
agens per cognitiōez ꝛ agens nō cognoscēs. Nā agens
per cognitionē cognoscit illud qd̄ agit ꝛ ipsum appetit
appetitu aiali.i.appetitu qui ē itellectio ꝯsequēs cogni-
tionē. Sꝫ agens sine cognitiōe nō intendit nisi q2 habet
virtutē ꝓductiuā ipsius effectus:ꝛ hoc est suū itendere.
Uerū ē tñ ꝙ hmōi agēs bene dirigit ab agētibꝰ cogno
Cō.18. scentibꝰ.s.ab intelligentijs:vt accipit supra a Cōmē. in
12° metaphy. ¶ Itē vnūq̄dq3 istoꝝ agētiū aliq̄d itēde-
re est duobus modis. vno mō simpliciter ꝛ ꝓprie ꝛ ꝑfe-
cte. Alio modo sꝫ q̄d ꝛ diminute. Agēs q̄dē cognoscēs
dicit simpliciter ꝛ ꝑfecte intendere aliq̄d ꝛ ex intētione
facere cū cognoscit illd̄ ꝛ appetit: nō solū in hora i qua
operat:sed etiam ante illud tēpus in quo agit:ipsuꝫ co-
gitabat ꝛ appetebat:vt cuꝫ aliq̄s cogitans ꝛ appetens
emere vestē:exit domū ꝛ vadit ad forū:ita ꝙ nō solum
cognoscit ꝛ appetit emptionē i hora in qua emit sꝫ etiā
ꝑus. Dicit aūt tale agens itendere solū sꝫ quid ꝛ dimi-
nute: cū cognoscit ipm ꝛ appetit solū in hora vel in tpe
in quo illud operat:vt si ille qui iuit ad foruꝫ vt emeret
ꝛ recipit pecuniā a debitore quā ꝑus nō cogitabat nec
appetebat ibi recipere tunc dicit illud intēdere sꝫ quid
ꝛ quasi diminute respectu ꝑmi modi intendendi. Simi-
liter agens quod nō cognoscit dicitur aliq̄d simpliciter
intendere cū habet virtutē actiuā eiꝰ:ꝛ ipsuꝫ ꝓducit fre
quēter ꝛ vt in pluribꝰ. vt sperma hūanū receptū i mēn-
ce hꝫ vtutem formatiuā ordinatā ad generationeꝫ ho-
minis:ꝛ hoc facit frequenter ꝛ vt in pluribꝰ. ꝛ dr̄ aliq̄d
intendere sm q̄d ꝛ iperfecte cū hꝫ virtutem actiuā illiꝰ:
ꝛ agit ipsum solum raro ꝛ vt in paucioribus.

His visis possunt ad q̄stionē dici tria. Primo
ꝙ ipsa mōstra nullo mō sunt itenta
a nā vt nā est. 2° ꝙ nō sunt simplr ꝛ ꝑfecte itenta ab illo
agente qd̄ est natura. 3° ꝙ sm q̄d ꝛ diminute sunt itenta
ab aliquo agente qd̄ est natura nō quidē nā vt nā est sꝫ
vt casus. ¶ Primū ꝓbat:q2 qd̄ nō est cātū a natura vt
natura ē:nō est itentū ab ea vt est natura:hec est mani-
festa de se.sꝫ mōstrū nō est cātū de per se a natura vt na
tura est:q2 natura sꝫ ꝙ natura est:ē ꝑncipiū ꝛ cā coruꝫ
quoꝝ est principiū ꝛ cā frequēter ꝛ vt in pluribꝰ vt ha
bet in isto 2° ꝛ in libro de bona fortuna. ista aūt mōstra
nō fiunt frequenter nec vt in pluribus sꝫ raro ꝛ in pau-
cioribus. quare ꝛc̄. ¶ 2m ostendit q2 ab illo agente qd̄
est natura non est aliquid intentū simpliciter ꝛ perfecte
nisi qd̄ producit vt frequenter ꝛ vt in pluribus. Hāc eti
am recipio pro manifesta. si.n. itēderet simplr ꝛ ꝓpe ali
q̄d qd̄ raro ꝛ in minori pte ꝓducit: tūc frustraret a sua
intētione vt in pluribꝰ:qd̄ est absurdum: ꝛ ita ꝓprie eēt
intentū ab hmōi agente illud qd̄ raro ꝓuenit ab eo: sicē
illd̄ qd̄ frequēter ꝓuenit:qd̄ est etiā ridiculū. Sed con-
stat ꝙ monstra non ꝓducunt ab agēte qd̄ est natura ni-
si raro ꝛ in paucioribꝰ. quare ꝛc̄. ¶ Tunc tertiū osten
dit q2 agens qd̄ est natura intēdit illud cuius habet po
tentiā actiuam. hec videtur manifesta: sed modo cōstat
ꝙ illud idem agens qd̄ est natura respectu effectus quē
producit vt in pluribus habet potentiam actiuaꝫ mon
stri saltem dum ipsum producit:quia si non haberet po
tentiam actiuā illius non produceret ipsum. Sicut eniꝫ
quod non habet potentiam receptiuam non recipit: sic
non agit quod nullo modo habet virtutem actiuā. er-
go ipsum agens quod est natura aliqualiter intendit ip
sum monstrū. Aut ergo simpliciter ꝛ perfecte ꝛ hoc est
remotum. Aut sm quid ꝛ diminute ꝛ sic habetur inten
tum. Non enim agens inanimatum dicitur aliquid in-
tendere:eo ꝙ illud cognoscit ꝛ appetit appetitu anima-
li:sed solum quia habet virtutem actiuam ipsius. Et est
notandum ꝙ licet monstrum sit aliqualiter intentuꝫ ab
illo agēte quod est natura scilicet sm quid ꝛ improprie
vt dictum est:tamen illud agens respectu mōstri nō me-
retur dici natura vt etiam ostensuꝫ est sed casus: ꝛ sic ip
sa monstra fiunt a casu.

Ad primam rōneꝫ pꝫ ex dictis: mōstra enim
ꝓprie nō fiūt a natura vt natu
ra est sꝫ a casu: ꝛ iō nō oꝫ ꝙ sint itenta a nā sꝫ forte a ca
su vel ab eo agēte qd̄ dr̄ casus sunt intēta mō ꝑdicto.
¶ Ad secundā similiter cōcessuꝫ est ꝙ aliq̄liter sunt iten
ta dū fiunt:ꝛ iō potest agens complere productionem
eorum. ¶ Ad tertiam dico ꝙ licet monstrum sit eiusdē
speciei quantum ad substantiam cum alio supposito nō
monstruoso : tamen differunt sm dispositiones q2 vna
illarum dispositionum.s.suppositi monstruosi nō est cō
ueniens ad finem nec contingit nisi raro ꝛ in paucioꝛi-
bus. Alia est cōueniens ad finem ꝛ frequenter contin-
git: ꝛ ideo vna potest esse intēta ꝛ nō alia. ¶ Ad quar
tam potest concedi ꝙ ipsa forma monstri sit aliqualiter
intenta ab agente sed non simpliciter: cum non sit finis
gñatiōis frequēter ꝛ vt i pluribꝰ ꝯtingētis: sꝫ raro q̄tū
ad tempus: ꝛ in paucioribus quantum ad supposita.

¶ Et nāq3 si esset in ligno nauis factiua ꝛc̄.
Textu cōmenti. LXXXVI. Q ō. XV.

Jrca istā ptē quesitū fuit. Utrū oē agens na
turale sit itrisecū passo: ꝛ supra caplm de ca
su ꝛ fortūa. Utrū oia veniāt de necessitate.
Sed istas qōnes ordinaui iter sophismata
T.c.87 ꝑlixis exq̄sita. Quod aūt ex necessitate ꝛc.
¶ Queritꝰ hic vtꝝ necessitas effectuū nalūi depēdeat
ex materia rei naturalis. Et arguit ꝑmo ꝙ sic: qꝛ illa q̄
sūt scibilia simplr sūt necessaria simplr: qꝛ scia est necessa
rioꝝ. primo posterioꝝ. ergo scia simplr necessarioꝝ est
simplr: sꝫ entia naturalia sūt scibilia simplr. vt manifestū
eē videt: quare debēt esse necessaria simplr: sed necessi-
tas simplr in naturalibus est ex materia. vt vult Arist. i
lr̄a. q̄re ꝛc. ¶ Itē ex illo ē necessitas ꝓprietatū natura-
liū ex quo vel ad qḋ necessario sequūt. hec est māifesta:
sꝫ ex materia necessario sequūt. vt bn̄ sequitur. necessario
hoc hꝫ materiā. ergo ē corruptibile: ꝛ sic de mltis alijs.
Itē diuisibilitas i isinitū est q̄daꝫ ꝓprietas naturalis: vt
T.c.59. euidēs ē: necessitas aūt huiꝰ cā ē materia. vt pꝫ p Arist.
ꝛ Cōmētatorē 3° huiꝰ. ¶ Itē effectū naturaliū necessi-
tas ē ex illo p qḋ demōstrari pn̄t: cū demōstratio sit de
necessarijs ꝛ p necessaria. ꝑmo posterioꝝ: sꝫ effectus na
turales pn̄t demōstrari p materiā: vt oē hn̄s materiam
est corruptibile: aial hꝫ materiā. ergo aial est corruptibi
le. ¶ Itē ex illo videt accipi necessitas reꝝ naturalium
siue effectuū naturaliū sine quo ipsi effectꝰ naturales esse
nō pn̄t: sꝫ nō pn̄t eē sine materia. vt pꝫ in partibus ꝛ in
virtutibus naturalibus aialium ꝛ plantarum: ꝛ maxi-
me apparet in monstris. vt dictum fuit prius. quare ꝛc.
¶ Oppositū arguit auctoritate Aristo. qui reprehendit
88.mo de hoc quosdam antiquos: ꝛ etiam Commentator.

Quidam antiq̄ phi credētes materiā rei natu-
ralis eē totā subāꝫ rei naturalis: sicut
mā rei artificialis ē eiꝰ tota suba: ꝛ putātes nām nō age
re ꝑꝑ finē: qꝛ nō deliberat: dixerūt ꝯn̄r his dictis ꝙ ne-
cessitas reꝝ naturalium est ex ipsa mā ꝛ nō ex fine. Et
ḋclarat Arist. itētionem eoꝝ per simile in re artificiali.
vt si in ꝯstitutiōe domus partes sic ꝛ sic ponerent ex na
tura materie. vt ꝙ fundamētum esset iferius ꝑꝑ graui-
tatē māe: ꝛ parietes in medio ꝑꝑ medietatē iter grauis-
simū ꝛ leuissimū: ꝛ tectū qḋ est ex lignis est sursum ꝑꝑ le
uitatē. leuissima. n. sunt ligna respectu aliorum. vt dicit.
Sic aūt imaginabant formas ꝛ ꝓprietates rerum natu
ralium esse sic vel sic necessario ex natura materie. vt ꝙ
dētes anteriores sint acutiores ꝓpter materie subtilita
tem ꝛ idoneitatē ad acutiē. similiter autē ꝛ in alijs. Et
hec opio est purus error. ꝛ ideo improbat ab Aristo. ꝛ
Cōmētatore. Arguit. n. Aristo. sic. vt colligi pōt ex lit-
tera. Si effectus naturales essent necessarij solū ex pte
materie nō ordiarent ad aliq̄d aliud nobiliꝰ: nec eēnt ꝓ
pter aliq̄d nobilius. hoc aūt est falsum ꝛ absurdū: q̄uis
Com.88 . n. nō sint sine necessaria ꝛ ꝯuenieti mā: tn̄ nō sunt ꝓpter
ipsam solā mām: sꝫ ꝑꝑ aliq̄d aliud. Unde Commētator
dicit legendo lr̄am ꝙ ad qōnem: ꝛ ꝓpter q̄d de effectibꝰ
naturalibꝰ supple rn̄detur finis ꝛ nō rn̄detur materia.
ergo mā est aliud a fine: ꝛ sic res naturales sūt propter
Cō.87. aliq̄d aliud a mā. ꝛ ideo nō soluꝫ habēt necessitatem ex
materia. ¶ Itē Commētator tāgit vnā rōnem bn̄ pul-
chram. Nam si dispōnes ꝛ situs partium rerum natura
lium essent ſm exigētiam materie solum ꝛ nō ꝓpter ali-
quem alium finem: tūc in animalibus testam habentibꝰ
cum ipsa testa sit de graui materia: tūc nō deberet eē ni-
si oino iferius ꝛ nō supra alias partes illius aialis minꝰ
graues. hoc autem est falsum manifestum. quare ꝛc.

Et ideo dico ad qōnē tria. Primo ꝙ necessi-
tas reꝝ naliū n̄ ē ꝑcise ꝛ soluꝫ
ex materia. 2° dico ꝙ ipsa necessitas effectuū naturaliuꝫ
aliquo modo depēdet ex materia ꝓpria. 3° dico ꝙ ꝑnci-
paliꝰ ꝛ veriꝰ ē ex fine q̄ ex materia. ¶ Primū ondit rō-
nibꝰ ꝑdictis ꝯ antiquos. Incōueniēs. n. oino ē dicere ꝙ
oculus q̄ est vna ps naturalis aialis nō sit ꝑꝑ aliq̄d aliō
nec grā alicuiꝰ alteriꝰ a sua materia: imo est ꝑꝑ visionem
tāq̄ finē q̄ imponit ei necessitatē eēndi. ¶ Itē Cōmen- Cō.88.
tator hic tāgit vnā aliā rōnē. si. n. forme naturales seque
rent nec̄io ipsaꝫ materiā ꝛ eēnt oio ꝑꝑ ipaꝫ: tūc oia sup
pie nālia eēnt nec̄ia: qḋ est absurdū: ꝛ pꝫ ꝯn̄a: qꝛ ista ē di
spositio entis necessarij simplr: ꝙ eiꝰ actio. i. actus est ꝓ-
pter ipꝫ: ꝛ nō eōuerso: vt est videre i motoribꝰ corpoꝝ
celestiū q̄ mouent p se ꝑmaria itētione: ꝛ ipsi sunt neces-
sarij simplr i mouēdo. Si igit forme naturales seq̄rent
sic naturā materie ꝙ oino fierēt ꝑꝑ ipam: tūc res nāles
eēnt nec̄ie simplr: qḋ nō vr̄: pn̄t. n. impediri ab opatio-
nibꝰ iuis q̄s frequētius agūt: vt semē impedit a ꝓductiōe
duoꝝ oculoꝝ: qḋ nō ꝯtingit in illis q̄ pri̇maria intētio-
ne agūt ꝑꝑ se. q̄re ꝛc. ¶ Itēꝫ possumus accipere aliam
itentiōeꝫ huic rōnē ex Cōmēto in illo caplo scḋi vbi ōn
dit ꝙ naturalis demōstrat p q̄libꝫ genꝰ cāe. si forme na
turales seq̄rent nec̄io naturā materie. i. eēnt ꝑcise ex ne
cessitate māe seq̄rent duo iconueniētia. Unū est ꝙ vna
ps materie nō hr̄et nobiliꝰ eē q̄ alia: qꝛ in q̄libꝫ pte ma-
terie eēnt oēs forme naturales postq̄ ꝯsequerent solam
materiaꝫ. vt q̄libet suppositū hois hꝫ risibilitatē q̄ per
se ꝛ ꝑcise ꝯsequit naturā humanā: ꝛ sic vna ps materie
non hēret esse simplr nobilius q̄ alia: qḋ est absurdum.
Nā natura hois hꝫ nobilius esse simplr q̄ materie oiuꝫ
alioꝝ naliū. Aliḋ iconueniēs est ꝙ vna materia nō eēt
nobilior in vno tpe q̄ in alio. s. ꝙ in tpe in quo esset sine
forma: qꝛ nunq̄ esset sine forma illa nobiliori. vt homo
nunq̄ est nobilior risibilitatē hn̄do q̄ sine ea: qꝛ nunquā
caret risibilitate. Et hoc ē qḋ voluit dicere Cōmētator
cū dixit: ꝙ forma que sequitur naturā entis n̄ est dicta no
bilior. i. nō facit vnū suppositū illius entis simplr nobiliꝰ
q̄ alteꝝ: nec vnū suppositum illius entis nobilius in vno
tpe q̄ in alio. s. cum hꝫ illam formā q̄ cū non hꝫ eam: qꝛ
nunq̄ non hꝫ. Et exēplificat Commentator de circulo.
Equalitas. n. lineaꝝ exeuntiū a cētro circuli ad eius cir
cūferētiam nō facit circulū nobiliorē q̄ cū nō hꝫ hmōi
equalitatē: qꝛ nunq̄ est veꝝ ipsum nō habere: ꝛ sic est de
alijs formis mathematicis. vt dicit. Hoc. n. s. dare eē no
biliꝰ nō accidit forme nisi ſm ꝙ est finis: qḋ sic intelligo ꝙ
forma nō dat suo subiecto esse nobilius in vno tpe q̄ in
alio nisi ipsa sit talis forma que est finis. i. terminus gn̄a
tionis. hec. n. sola forma dat ipsi enti. i. suo subiecto esse
nobilius cum actu est in eo q̄ cum est in potētia. vt ha-
bet satis ex 9° metaphẏ. Unde forme ꝑpetue que nō sūt T.c.15.
nisi termini gn̄atiōis sicut sunt forme celestes nō dant su
is subiectis esse nobilis in vno tpe q̄ in alio: immo nec
vnū tale subiectum hꝫ formaliter esse nobilius p talem
formam q̄ alteꝝ: eo ꝙ talis forma absoluta que nō est
finis gn̄ationis nulli subiecto dat esse formaliter ſm in-
tētionem Arist. ꝛ Commētatoris. pꝫ igitur ꝙ forme na
turales nō sequuntur necessario solam materiam rei na
turalis. quare ꝛc. ¶ Scḋm declarat: qꝛ effectus natura
lis a quocūq̄ hꝫ esse: ab illo hꝫ aliquo modo necessita-
tem essendi que sibi debet. hec videt vera esse: qꝛ ipsa ne
cessitas essendi vel est idē cum ipso esse vel aliquid ꝯn̄s
ipsum esse. Sed effectus naturalis hꝫ aliquo modo esse
suum a materia naturali ſm Aristo. in littera. Unde di T.c.91
cit ꝙ ista nō sunt sine materia necessaria. ꝛ ideo vult ꝙ
vtraq̄ a phico dicēde sunt cause. q̄re ꝛc. ¶ Tertiū on
dit: qꝛ necessitas effectuū naturalium magis est ab illo

⁊ ꝑncipalius gratia cuius est mā: ⁊ nō ecōuerso. ipꝫ non est gratia māe: sꝫ finis est hmōi: q꞉ s. materia ē grā ipsi⁹: T.c. 91. ⁊ nō ecōuerso. hāc ꝓpositionē inuit pħs breuiter in littera. his verbis. Causa. n. hec materia: sꝫ non hec finis ⁊c. ⁊ est itelligendum cā grā cuius. ¶ Itē ex illo ꝙ digniorem ⁊ nobiliorem hꝫ causalitatem magis ⁊ ꝑncipalius sumēda est necessitas naturaliū cāoꝝ. hoc est. manifesta de se. Sꝫ finis rei naturalis ordinate in finē est nobilioris causalitatis ⁊ dignioris q̄ꝫ materia. Cui⁹ signuꝫ est: q꞉ ipꝫ ꝑncipiū qd̄ est de⁹ qd̄ est optimū totalr ⁊ nobilissimū oium entium: nullo modo hꝫ cāliatem materie nec vnitatē cū materia naturali nec analogice: hꝫ autēꝫ verissime ⁊ ꝓprijssime causalitatem finis: sꝫ non vniuoce oino: nec finis ꝓprie naturaliuꝫ reꝝ. quare ⁊c. ¶ Itē. ex illo qd̄ nunq̄ pōt esse sine re naturali magis est sumēda necessitas rei naturalis q̄ꝫ ex illo qd̄ pōt esse sine ea. Sꝫ finis ꝓprius rei naturalis nunq̄ pōt esse sine re naturali que est ad finē: ⁊ tñ ipsa materia pōt aliquādo esse sine aliqua forma ⁊ virtute naturali. v. g. vt visio que est finis oculi nunq̄ pōt haberi sine oculo ⁊ virtute visiua: materia vero naturalis bene est sine oculo ⁊ sine virtute visiua. vt pꝫ in aliquibus monstruosis ꝓpter debilitatēꝫ virtutis forme. quare ⁊c. ¶ Et est considerandum ꝙ necessitas materie solet dici necessitas simplr. ⁊ necessitas ex fine dr̄ necessitas ex suppōne. ⁊ illa qbus finis imponit necessitatē in rebus naturalib⁹ dicūtr necessaria ex suppōne. ¶ Cuius forte ratio est: q꞉ ipsa materia rei naturalis semꝑ est in ipsa re q̄ꝫ diu res est: ⁊ ideo necessitas ex parte eius dr̄ necessitas simplr. Sed finis rei naturalis nō semꝑ est actu in ipsa vt visio nō semꝑ est in oculo vel visu. ideo necessitas ex fine est necessitas conditionata siue ex suppositiōe. Unde nō dicimus ꝙ simplr necessarium sit animali habere oculos: sꝫ supposito ꝙ aliquando videat: silr aūt ⁊ in alijs hmōi. ¶ Aduertendum est etiam ꝙ vt cōiter dicunt quidam expositores. Duplices sunt effectus naturales. Quidam sunt per se intēti a natura: ⁊ isti dicūtr esse necessarij nō simplr: sꝫ ex suppōne finis. Alij sunt non per se intenti. sed solum per accidens. vt mors ⁊ silr corruptio ⁊ mortalitas que est potentia ad mortem: ⁊ corruptibilitas que est in potentia ad nō esse. Et de istis dicunt ꝙ necessitas istoꝝ est ex ipsa materia cum ista sint oino ⁊ simplr necessaria. Sꝫ si intelligat ꝙ necessitas istoꝝ accidentium sit ex materia ꝑcise . s. sine omni alia cā non credo esse verum. Nam ois effectus ⁊ qui depēdet ex materia ⁊ ex fine principalius hꝫ necessitatē ex fine q̄ꝫ ex materia cū finis sit cā oium cāꝝ T.c. 31. aliaꝝ 2° huius. mō oēs tales effectus quos dicūt nō intentos per se: vt corruptibilitas que est potētia ad non esse: ⁊ mortalitas que est potētia ad nō viuere: depēdēt non soluꝫ ex materia: sꝫ ex fine aliquo alio. Potētia. n. ad non esse q̄ aliqd dr̄ corruptibile ordiat ad aliō esse. vt potētia ad nō esse aque que est in materia ipsi⁹ aque ordinat ad esse alteri⁹ rei. s. aeris aut ignis: ⁊ sic de alijs. Et silr potentia ad non esse vnius rei existentis in ipsa materia ordiat ad esse alteri⁹ rei ad quā illa materia est in potētia. Cuius signū est: q꞉ subiēm qd̄ nō hꝫ rōnem ad aliam formam nec ad aliud esse: nō hꝫ potētiam ad nō esse. vt pꝫ in corporibus celestibus fm Cōmētatorem. Et silr corruptio vnius ordinat ad gñationem alterius vt ad finem. Unde trāsmutās naturale nūquaꝫ corrumperet formam aliquaꝫ nisi intēderet alterius gñationē. Et ideo credo salua reuerētia cuiuscūqꝫ ꝙ necessitas talium formaꝝ ⁊ accidētium que sunt in naturali principalius est ex aliquo alio fine q̄ꝫ ex materia: imo etiam dimēsiones: que dicūtr ꝯsequi naturam materie ꝑme ꝑncipalius sunt ꝑꝑ formam q̄ꝫ ꝑꝑ materiaꝫ. Et adhuc ipsamet materia est in rebus naturalibus grā forme: nō oino ꝓpter se ipsam. ¶ Quāuis igit aliqua accidētia reruꝫ naturaliū sint sꝑ in re naturali ex natura materie. vt corruptibilitas ⁊ dimēsiones: ⁊ si qua sunt similia: tñ ꝑncipalior ⁊ potior cā necessitatis coꝝ ē finis q̄ꝫ materia: ⁊ potior esset demōstratio coꝝ ꝑ finē q̄ꝫ ꝑ materiam ipsam. Cā aūt quare cōsuetum est dici ꝙ necessitas istoꝝ est ex materia magis q̄ꝫ ex fine forte ē ista: q꞉ sicut res naturalis nō pt̄ esse sine sua materia sic nō pt̄ esse sine corruptibilitate: nec pt̄ silr ⁊ semꝑ carere corruptibilitate. Sed ipsa res naturalis īuenitur priuari oino multis ꝓprietatibus ordinatis ad finem. vt aliqd̄ idiuiduum īuenitur nūq̄ habere partē ordinatam ad finem. vt aliqd̄ indiuiduū hois pōt oino esse sine oculis ⁊ nunq̄ habuisse: nec habere oculos. Et similiter ipsi fines reꝝ naturaliū nō semper sunt actu in rebus naturalibus: ⁊ ꝑꝑ istas similitudines ꝯsuetuꝫ est dici ꝙ necessitates aliquoꝝ effectuū vel accidentium naturalium sint ex materia. s. illoꝝ que necessario īsunt vel īerunt cuilibet indiuiduo: ⁊ necessitates aliquoꝝ sunt ex finibus. s. illoꝝ que non semꝑ: nec ineuitabiliter adueniunt: sed omnino possunt deficere idiuiduo. Qꝫ si quis teneat cōtrarium. s. ꝙ necessitas aliquoꝝ accidētium naturaliū sit pcise ⁊ pricipaliter ex materia: dicat rōnē demōstratiuā: ⁊ soluat rōnes in ꝯtrarium: ⁊ tunc credēdum erit ei. sin aūt nō est credēdus. Et huius signum est ꝓcessus Aristo. in isto caplo: q꞉ absolute dicit ꝙ necessitas in naturalib⁹ magis est ex fine q̄ꝫ ex materia: nec distinguit in ꝓposito iter diuersa accidētia naturalia. q̄re ⁊c. Sed si obijcias vba cōmenta. dicit. n. Com. 88 sic. Illa que inueniuntur in rebus naturalibus de necessitate nō ꝓpter aliquid vt mors animalis sunt ꝓpter materiā: ⁊ illa que ineniunt in eis ꝓpter aliquid sunt ꝓpter formā ⁊ distōnem: posset dici ꝙ ipse dicit hoc fm opinionem aliquoꝝ qui putauerūt corruptionē nō ordiari ad aliquem finē omnino: vel itelligit ꝙ ista nō sunt propter aliqd tāq̄ ꝓpter suam ꝓpriam oꝑationē. Mors. n. aialis cum sit quedam priuatio nō habet ꝓprie aliquaꝫ actiōem: ⁊ talium necessitas ē ex materia nō oino ⁊ ꝑncipaliter sed respectiue. Talia. n. magis se tenēt ex parte materie q̄ꝫ alia: quoꝝ sūt alique operationes per se ⁊ proprie ad quas ordinant vel saltem famosius est ea ꝓuenire ex materia q̄ꝫ alia. Qꝫ si ipse Auerroys assereret simplr ꝙ talia nullo modo sunt ꝓpter finem aliqueꝫ nec habēt necessitatem ex aliquo fine nisi ex materia: hoc ego nō itelligo: quia scio ꝙ materia est ꝓpter formā vt propter finem. Si igit aliquid est finaliter ꝓpter materiam necesse est vt ipm sit ꝓpter formā. Si aūt dicas ꝙ mors aialis est a materia necessario si tāq̄ a fine: sꝫ tāq̄ a subiecto hoc nihil est ad ꝓpositū: similiter forma est a materia. vt a subiecto. vt vult Commentator in secūdo Com. 30 huius ⁊ etiā in 3°. Et hoc nō obstāte forma nō sequitur Cō. 67. necessario ipsaꝫ materiā vt pri⁹ patuit. ergo silr lꝫ mors aialis sit a materia subiectiue nō habetur ex hoc ꝙ ñ sit propter aliquem finē animaliū a materia. Et si dicas ꝙ mors aialis: ⁊ similiter corruptio cū sit quedam ꝑuatio nō ordinat ad aliquē finem. Cōtra hoc est: quia qcquid itendit aliquid qd̄ non potest haberi sine corruptione: ⁊ ad qd̄ necessario requirit corruptio intēdit corruptionem propter illud hoc est manifestū: modo ipsum trāsmutatum qd̄ generat aliquid intēdit formam generandam que non potest haberi: nec induci sine corruptione forme contrarie q̄ꝫ existentis. vt manifestum est: ergo intendit corruptionem propter ipsam formam generandam . ⁊ sic forma generanda est finis corruptionis:

Et ↄfirmat: q2 sicut dispōnes sunt necessarie ratione forme ad quā sūt: q2 sine ipsis non pōt forma recipi in mā. ⁊ ideo necessitas eaꝝ pncipalr ē ex forma. Sic videtur se habere de ipsa corruptione ⁊ morte: ꝙ q2 forma generanda nō pt induci sine corruptione forme precedentis. ideo necessitas corruptionis: fit ex ipsa forma gñanda pncipalr. Sed dices nō est simile de dispōnibus materie ad formā ⁊ de corruptione: q2 dispōnes sunt entia positiua. ⁊ ideo possunt ordinari ad aliud tanꝙ ad finē ex quo dependet eorum necessitas: sꝫ corruptio ⁊ mors est quedā puatio. ideo non hꝫ causam finalem que imponat ei necessitatē nisi solā mām. hoc aūt videt irrationabile: q2 ex hoc ꝙ corruptio non ē aliqd positiuū saltē ꝙtum ad negationē ipsius esse: bene habet ꝙ non ordinat ita pncipalr ad aliquē finē sicut dispositiones: sꝫ qō nullo modo ordinat ad finē nō sequitur ex illo. De hoc inquiras complete: qm̄ indiget perscrutatione. Q2 si velimus dicere ꝙ corruptionis ⁊ mortis nullus est finis ex quo sumat eiꝰ necitas: tenebimus illā distinctionē suprapositam: quā expositores accipiunt ex Commento ⁊c̄.

Ad rationem primam pōt dici ꝙ entia nālia bene sunt scibilia 2° modo sciēdi quē ponit lincon̄. in pmo posterioꝝ supra diffinitionē scire: sꝫ non scibil a simplr scia proprijssime dicta: ⁊ ideo non oꝫ ꝙ simplr sint necessaria. Et tu ↄsidera illam distinctionē: q2 multum est notabilis. Est.n. sciētia scd̄o modo dicta. i. pprie cōphensio veritatis eorum que non semp: sed vt in pluribus eo modo habent se: ⁊ hoc modo sciuntur naturalia quo ad multas conclusiones. vt ꝙ homo generetur cum duobus oculis solum. hoc non semp ⁊ eodē modo se habet: sꝫ frequēter ⁊ vt in pluribus ⁊ sic de multis alijs: ⁊ talia non oportet eē necessaria simplr. i. vniuersaliter. Scientia quarto modo ⁊ proprijssime dicta est comprehēsio. i. habitus quo anima perficitur ad comprehēsionem siue cognitionem veritatis eoꝝ que semper vniformiter: ⁊ eodē mō se hābēt p comprehēsionem sue cause que est impmutabilis in eēndo ⁊ in causando: ⁊ hoc modo sciēdi nō sciunt entia nālia saltem oīa ⁊ talia sunt simplr necessaria scibilia. vt mathematice ↄclusiones. vt dicit. Alios aūt modos sciēdi ponit ibidem quos pp̄ter breuitatē dimitto. ¶ Ad aliam ↄcedo ꝙ necessitas effectuū naturaliū aliqualiter ē ex mā: sꝫ non oīno ⁊ cum exclusione alterius cause. ¶ Ad aliam ↄcedo ꝙ necessitas diuisibilitatis ī infinitū bñ est ex materia: tñ nō solū ex materia: sꝫ aliqualiter ordinat ad formā. Et si queras q̄re Aristo. magis eam reduxit ad materiā ꝙ ad formā forte causa fuit: q2 famosius erat ⁊ notius ꝙ materia esset causa īfinitatis ⁊ diuisiōis infinite ꝙ forma: nō tñ excludit quin forma sit aliquo modo causa huius diuisibilitatis infinite. De hoc aūt plus videbitur supra tertiū deo volēte. ¶ Ad aliam patet ex dictis. ↄcedo enim ꝙ necessitas effectuū naturalium scd̄m aliquem modum est ex materia: sꝫ nō omnino. Similiter ad aliam per idem. Que quidem de ista questione scripsi recipias per modum inquisitionis non determinationis demonstratiue: q2 nimis paruum adiutorium sumpsi ab alijs in eius inquisitione.

¶ Expletis questionibus Jandonis supra 2m physicorum incipiunt questiones eiusdem supra tertium.

¶ Quoniam autem natura est principiū ⁊ mutationis. Scientia aūt nobis de natura: oportet non ignorare quid sit motus. Necessarium est enim ignorato ipso ⁊ ignorari naturam ⁊c̄.

Textu commenti primi. Questio. I.

Circa istum 3m libꝝ pmo q̄rit vtꝝ ignorato motu necessariū sit ignorare nāꝫ. ¶ Arguit pmo ꝙ nō: q2 illd qd ē per se notum non ignorat ignorato q̄libet alio: qd.n. ignorat ignorato alio: cognoscit p illud: ⁊ sic nō p se. sed natura est qd per se notuꝫ: vt videt velle Aristo. in 2° huius: vbi dicit ꝙ ridiculum est demōstrare nām eē: qd nō est p alio: nisi q2 est per se notum. q̄re ⁊c̄. T.cō.6.

¶ Itē effectu ignorato nō ē necesse ignorare causam. Causa.n. nō videt depēdere ex effectu: nec in eē nec in cognosci: sed econuerso: sed motus est effectus nature. quare ⁊c̄. ¶ Itē ignorato accidēte nō ē necesse ignorare substātiā: cū substātia sit pōr accidente notitia diffōne ⁊ tpe 7° metaphy. Sed motus est accidens nature ⁊ natura ē substātia. s. mā ⁊ forma. q̄re ⁊c̄. T.cō. ¶ Item ignorato posteriori nō ē necesse ignorare pus: cum pus possit absolui fm itellectū a posteriori: vt cōiter dr̄: sed nā est prius ꝙ motus cū sit eiꝰ causa ⁊ principiū. q̄re ⁊c̄. ¶ Oppositum dicit aristo. ⁊ Commentator.

Dicendum breuiter ꝙ ignorato motu necesse ē ignorar̄ nāꝫ ignorātia opposita cognitiōi diffinitiue ⁊ pfecte ipsiꝰ nāe. Qd pbat: q2 ignorato illo qd pōit in diffinitione nature: necesse est ignorare diffōnem ipsius nature: sicut ignorato vlr eo quod ponitur in diffōne alicuius diffiniti: necesse est ignorari illud diffinitum ignorātia opposita cognitiōi diffinitiue illius. hec ē euidens: modo motus ē in diffinitione nature fm Aristo. dicentē ꝙ natura est pncipium ⁊ cā mouendi ⁊c̄. Et ↄfirmat: q2 ignorato illo ex cuiꝰ cognitione itellectus deducit in cognitionem nature: necesse est ignorare naturam: hec est euidēs: sꝫ motus est hmōi. Cū .n. natura sit duplex. s. materia ⁊ forā: materia notificat p transmutationē pp̄rie dictā. s. generationem ⁊ corruptionē. vt patuit pus in pmo: ⁊ forma inotescit p actionem que nō cognoscit sufficiēter sine motu: eo ꝙ omnis actio est aliquo modo in motu. vt docet auctor. 6. pncipioꝝ. q̄re ⁊c̄. ¶ Sed aliqs dubitaret. si ignorato motu necesse ē ignorari nām. videt ex hoc seq ꝙ cognitio motus sit causa cognitiōis nature: ⁊ sic cū cā sit simul cum cāto cognitio motuꝫ erit simul cū cognitione nature: qd vr̄ iconueniēs: q2 in itellectu non pnt esse plures cognitiones vt cōiter dr̄. Ad hoc possumus dicere ꝙ cognitio motꝰ bene est aliquo modo cā cognitionis nature: sꝫ diuersimode: q2 cognitio sensitiua motus per virtutem cogitatiuam vel fantasticā que imediate deseruit intellectui est cā cognitiōis itellectualis nature: sicut vlr cognitio accidētis per se ⁊ pp̄rie est cā cognitionis intellectualis substantie subiecte. vt vult Aristote. in pꝛhemio de anima. T.c.ii. Sed hoc nō esset satis tutū: q2 Aristo. docet cognoscere motū illa cognitiōe que est causa cognitiōis nature. vt māifestū ē per se. Cōstat aūt ꝙ cognitio motus que habet ex doctria Aristo. nō est cognitio sensitiua solū cū ipse diffiniat vlr ipsum motum ⁊ aliqualiter demonstrat de ipso: vt ꝙ motus est in mobili non in motore ⁊ huiusmodi similia que pertinent ad intellectum. ergo videt ꝙ cognitio itellectiua motus est causa cognitionis nature. Aut nō ē necessariū ignorato motu ignorari naturā. Et ideo diceret aliquis ꝙ cognitio itellectiua ipsiꝰ motus bñ est cā cognitiōis nature sicut cognitio effectus per se ⁊ proprij ⁊ eētialis pōt eē cā cognitionis substātie: cuius est accidens vel effectus. Et cū dr̄ ꝙ cā ⁊ cātum ⁊c̄. pōt dici ꝙ veꝝ est. ⁊ ideo bene concedo ꝙ cognitio motꝰ simul est in itellectu cū itellectione nature. Et cū dr̄ sꝫ hoc itellectus simul intelligeret diuer-

fs diuersis itellectionibus: concedo diuersa habētia per
se τ necessariā habitudinē imediatā adinuicē: τ non vi-
di demrationem ad oppositū. Et qd dicit aristo. in. 4°.
T.c.10. metaphy. qd q vnū non itelligit nihil itelligit: ꝯcedo ꝙ
sp cū itellectus intelligit ipse intelligit vnū τ vna itelle-
ctiōe: sz non vnū solū τ cum ꝑfasione alterius vni⁹: sicut
q hꝫ duos denarios bene hꝫ vnū: sz non vnū solū τ pre
cise. De hoc tn̄ est spālis difficultas que est maior ꝓposi
to ꝑncipali. Aliter pōt dici ꝙ cā τ catum sunt simul in il
lis entibus que nata sunt simul esse: τ nō in aliis que nō
nata sunt esse simul: mō diuerse itellectiones nō sunt na
te eē sil' vt dr̄: q2 intellectio est opatio ṽtutis itellectiue:
opatio aūt alicui⁹ est vsus illi⁹. Unius aūt rei nō est nisi
vn⁹ vsus sil': τ hāc rōnem fecit aristo. in lib. de sensu. ad ꝓ
bandū ꝙ sensus nō sentit simul diuersa: hanc tn̄ rōnē nō
ponit vt demonstratiuam sz disputatiue procedens.

Ad rationes ꝑncipales. Ad pmā cū dr̄: illō
qd ē ꝑ se notū τc. Uez est si sit
ꝓprie τ ꝑ se τ pmo notū. Et cū dr̄ ꝙ naturam esse τc.
Dico ꝙ nō est oīno τ pmo solum notū ꝑ se: sz solum pri
mum ꝑncipium complexū sic est ꝑ se notum in gn̄e com
plexoꝝ. Et cum ꝓbat ꝑ aristo. dicētem ꝙ ridiculum est
demonstrare nām esse. Dico ꝙ aristo. non dixit hoc: sed
dixit ꝙ tentare demonstrare nām esse ridiculuz est: quō
✤ hec aūt differūt visum fuit in 2° huius. Tentare. n. ali-
qd demonstrare est intēdere demonstrare ipsum tanq̄
sit difficile τ occultum τ quasi laboriosum: sz sic non est
de eo qd est nām esse: q2 non est dubiū alicui intelligenti
terminos: τ ideo ridiculū est tētare demonstrare natu-
ram esse: ac si hoc sit dubiū τ difficile: tamē demonstra-
re eam esse nō est ridiculum oīno cū possit demonstrari
vt visum fuit ibidē. Unde dico ꝙ ipsa non est oīno ꝑ se
nota: sz ꝑ aliud. s. ꝑ motum. ¶ Ad aliam dico ꝙ maior
est vera de effectu ꝑ accn̄s τ remoto qd non accipit in
diffinitione cause. Sed de effectu ꝑ se ꝓprio τ immedia-
to ꝑcipue q sumit in diffinitione sue cause necesse est ipo
ignorato τ cām ignorare. Multa aūt sunt principia co
gnoscēdi τ doctrine que nō sunt ꝑncipia essendi simplr.
vt pꝫ i primo huius ꝑ aristo. τ Cōmentatorem: q2 mo-
tus τ pluralitas entium sunt ꝑncipia doctrine natura-
lis: τ nō sunt principia reꝝ naturaliū quātum ad eē sim
plr. ¶ Ad aliā silr dico ꝙ veꝝ est de accidēte cōi τ oī-
no ꝑ accn̄s: sz accn̄s ꝑ se τ ꝓpriū ꝑcognitum ducit in co
gnitionem substantie cū actione intellectus agētis ꝑfi-
T.c.11. cientis. Et ideo dicit aristo. in ꝓhemio de aīa ꝙ accidē-
tia magnam ptem τc. Et cum obiicit ꝯtra hoc: q2 sub-
stātia prior est accidēte noticia τc. de hoc est diuersitas
iter doctores. Uꝝ cognitio itellectiua accn̄tis per se τ
ꝓprij alicuius substantie sit prior intellectu q̄ cognitio
itellectiua substātie. Et dico ad presens ꝙ cognitio itel-
lectiua accn̄tis prior est via generationis in intellectu q̄
cognitio intellectiua substantie. Sed noticia seu cogni-
tio substātie prior est ordine perfectiōis τ dignitatis: si-
cut τ ipsa substātia est intelligibile perfectius q̄ accidēs
vt accn̄s. τ ideo nō valet ratio. ¶ Ad aliam dico ꝙ du
plex est prius. Unū est prius. i. cōiꝰ τ est illud a quo nō
ꝯuertit subsistēdi ꝯsequentia vt animal ad hoiem τ om
ne superius ad inferius: τ de isto vera est maior. Aliud
aūt est prius ꝑm naturam: qd tn̄ est conuertibile cū po-
steriori vt effectus proprius cum causa propria τ illud
posterius pōt esse ꝑus notū ꝑori. Unde τ aristo. i pmo
posterioꝝ. caplo de demōstratione: q2 dicit ꝙ nihil ꝓhi
bet eque ꝑdicantiū. i. ꝯuertibiliuz notius esse aliqn̄ non
cām. i. effectum: sic autē se habent motus τ nā. vt pꝫ ex
dictis τ non primo modo. quare τc. Questio. II.

Onsequenter queriť. Uꝝ motus sit actus.
¶ Et arguit ꝙ nō. Q2 si motus eēt actus:
c tūc illud cuius est motus τ in quo est motus
esset ens actu: hec ꝯn̄tia est manifesta. Sed
ꝯn̄s videť esse falsum. Naz motus est in mo
bili: mobile aūt non est ens actu ꝑm ꝙ mobile: sz in po-
tentia. ¶ Item si motus esset actus: tūc oē ens actu mo
ueret: q2 nihil est ens actu nisi ꝑ actum: sed ꝯn̄s videtur
esse falsum: sunt. n. aliqua entia actu que non mouentur. T.c.83.
vt pꝫ in 8° huius. ¶ Itē si sic: aut esset actus perfectus:
aut imꝑfectus ꝑ sufficientem diuisionez: sed nō est actus
ꝑfectus vt oēs ꝯcedunt: nec est actus imperfectus: quia T.c.21.
actus. idem ē qd ꝑfectio. vt pꝫ 5° metaphy. modo nulla
ꝑfectio est imꝑfecta sicut nulla est ꝑfecta: eo ꝙ nihil de-
noīat se ipsuz: sicut igitur nulla albedo est alba sic nulla
ꝑfectio est ꝑfecta: τ ꝑ ꝯn̄s nulla ꝑfectio est imꝑfecta: q2
opposita nata sūt fieri circa idem: ꝑfectum aūt τ imꝑfe
ctum sunt opposita. vt manifestū est. g nulla ꝑfectio est
imperfecta: sz oīs actus est ꝑfectio. vt manifestum est. er
go nullus actus ē imperfect⁹. ¶ Itē vn⁹ τ idē act⁹ non
pōt eē diuersoꝝ entiū. hec ē māifesta: sz vn⁹ τ idē mot⁹
ē diuersoꝝ vt mouētis τ mobilis. vt pꝫ i isto 3°. q̄re τc. T.c.18.
¶ Oppositū arguiť auctē aristo. τ Commentatoris.

Dicendum pmo ꝙ mot⁹ est act⁹. 2° ꝙ mot⁹ est
act⁹ imꝑfect⁹. Primū ꝓbať: q2 illō
ē actus quo aliqd ē actu ꝑus in po^a existēs: sed ipso motu
aliqd ē actu formalr qd ꝑus erat in potētia: vt edifica-
bile cū actu edificať ē ens actu: τ calefactibile cuz actu
calefit ē ens actu ad quē ꝑus erat in potētia. ¶ Et no-
tandū ꝙ mobile anteq̄ moueret erat in duplici poten-
tia. s. ad actū imꝑfectū τ ad istū reductū ē cuz mouet: τ
ad actū ꝑfectū τ quiescētē τ ad istū reductū ē terminato
motu: vt calefactibile anq̄ calefiat ē in po^a ad calefieri
τ ad istū reductū ē cum calefit: ita ꝙ ꝑ calefactionem q̄
est motus formalr actu calefit: τ erat in potētia ad ca-
lefactū eē τ ad istū actum reductū est terminata calefa
ctiōe. s. cū hꝫ caliditatē quiescentē. i. non fluētē āpli⁹ ad vl
teriorē gradū. ¶ Itē mot⁹ aut ē actus aliqs aut poten
tia pura ad aliq̄ formā: aut oīo nihil: τ hec diuisio ē suf
ficiēs. Sz mot⁹ nō pōt eē oīno nihil. vt māifestum ē ad
sensuz: q2 mot⁹ ꝯprehendiť a sensu. vt pꝫ ad sensum: τ dr̄
in 2° de aīa: τ Cōmētator i 4° hui⁹ neq3 pōt eē sola τ pu T.c.64
ra potētia ad formā aliquā: q2 tūc oē qd esset in poten- Com.88
tia ad aliq̄ formā actu moueret ad eā si qdē hēns mo-
tum actu moueť. hoc aūt ē falsuz. Nā aqua fridissima.
est in potētia ad caliditatē: τ tn̄ nondum moueť ad cali
ditatē. Silr graue detentū sursum ē in potentia ad vbi
deorsum: τ tn̄ nondū moueť actu deorsum. ergo relinq-
tur ꝙ motus ē aliqs act⁹. ¶ Scōm declarať: q2 mediū
inter potētiam purā τ actū ꝯpletum est act⁹ imꝑfectus.
hec est manifesta: sz motus est hmōi. q̄re τc. ¶ Item cū
motus sit actus. vt ꝓbatū ē: necesse ē ꝙ sit actus ꝑfect⁹
aut actus imperfectus. Sed non est actus perfect⁹: q2
sic omne habens aliquā formam ad quā est motus actu
perfecte moueret ꝑm illam: qd ē falsum: habēs. n. calidi
tatē ꝑfectam non amplius calefit. vt manifestuz ē: τ ha
bens vbi deorsum nō ampli⁹ descendit. quare τc. ¶ Sz
hic sunt duo dubia. Primum ē: q2 si motus ē actus im-
perfectus: tunc omne quod habet aliquā formaz scōm
actum imperfectum mouetur scōm illam: qd falsum ē:
q2 tepidum habet aliquando caliditatem imperfectaz:
τ tn̄ non calefit absente calefaciente. vt pꝫ in aqua tepi-
da remota ab igne. Similiter aūt in multis huiusmodi
aliis. ¶ Itez generatio est motus. vt patet per Aristo. T.cō.6.
hic. vbi cum diffinierat motum silr exemplificat de al-

teratiōe loci mutatione ꝛ augumento ꝛ diminutione ꝛ gñatione. Ex quo manifeste vr̄ intendere ꝙ gñatio put etiā distiguit ab alteratione est mot⁹. alr̄.n. non assignauisset exemplū de gñatione postq̄ exēplificauerat de alteratione: sꝫ gñatio nō vr̄ esse actus impfectus: cū forma subalis fꝫ quā est gñatio nō recipiat magis ꝛ min⁹. q̄re ꝛc̄. ¶ Ad pmū dico ꝙ motus non est ꝗcunq̄ actus impfectus: sed actus impfectus exñs in subiecto tēdente ꝯtinue ꝛ fluente ad vlteri⁹ cōplemētū quantū ad motū itentionis. Uel ad vlteriorē diminutionē q̄tum ad motū remissiōis. Ista aūt tendētia ꝯtinua ad vlteriorē pfectionem non est de eēntia mot⁹ q̄ est act⁹ impfectus: sꝫ est aliqd necessario reqsitū ad motū: veꝝ est tñ ꝙ sicut pus dicebat auctoritate Cōmentatoris: ꝙ hoc nomen mot⁹ famosius accipit p fluxu forme siue tendentia q̄ p ipsa forma impfecta cuius ps gñatur post ptem. Quicqd tñ sit de hoc motus non est ꝗcunq̄ actus. Sꝫ actus exñs in subiecto tendente ꝛ trāsmutato ad aliqd vlterius. modo tepiditas ab ñte calefaciēte est act⁹ impfectus sine fluxu actuali ad vlteriorē ptem vel gradū. q̄re non vꝫ obiectio. ¶ Ad aliā que vr̄ recte esse ꝯtra hoc cum dr̄ ꝙ gñatio est motus: ꝛ tñ ipsa nō est actus impfectus tendens ad complementum. Dr̄ cōiter ꝙ gñatio accipit dupl̄r. Uno mō p iductione forme subalis in mā vel magis pprie loquendo p iductione forme subalis de potētia māe: ꝛ ista est in īstanti: nec est motus ꝯtentus sub motu quē Aristo. hic diffinit. Alio modo accipit p alteratione pcedente istā pdictā subitā mutationē: ꝛ sic est vere motus ꝛ actus impfectus. Et cū dr̄. q̄re g̃ aristo. exēplificauit de gñatione post alterationem si per illā gñationē non itellexit nisi alterationē. Rñdet ad hoc ꝙ hꝫ p tāto fec̄: qꝛ hmōi alteratio: lꝫ sit vna trāsmutatō: tñ dr̄ alteratio in comparatiōe ad qualitatem ad quā tēdit: ꝛ dr̄ gñatio i relatione ad ipsaꝫ formā subalem ad quā disponit hmōi qualitas: ꝛ sic exemplificauit de ea put vtroq̄ modo significat. Aliter dicūt aliq ꝙ illud exemplum de gñatione non ponit: qꝛ sit: sꝫ pp manifestationem. de exemplo.n. non querit v̓ificatio sꝫ māifestatio.

Cō. 67. vt docet Cōmētator in 2° de aīa. Et forte voluit Arist. p hoc significare ꝙ si gñatio que distinguit ab alijs trāsmutationib⁹ esset motus oporteret ipsam esse actū gñabilis fm ꝙ gñabile. i. dū tēdit ꝯtinue ꝛ fluit ad vlteriorem gradū ꝛ hoc esset veꝝ: nihil.n. phibet ꝯditionalē esse verā: cui⁹ añs est impoīe. Forte aūt nō esset magnū iconueniēs ꝯ̄ uām ꝙ gñatio q̄ est trāsmutatio fm subaꝫ .s. fm formam subalem pcedens trāsmutatum aial gñatum esse esset verus motus ꝛ esset actus impfectus fluens ꝯtinuo ad vlteriorem pfectionem: ꝛ sic forma substātialis recipet magis ꝛ minus. s. itentionem ꝛ remissionem continue. Et generatio prout distinguitur a generato esset verus motus alius ab alteratione essentialr̄ ab alteratione. De hoc aūt forte alias inquiret cum videbit de modo fm quem elementa sunt in mixto.

Ad rationes. Ad pmā dico ꝙ illud cui⁹ est mot⁹ tāq̄ subiecti dum ipsius est motus hñ est ens actu saltem imperfecte. Et cum dr̄ cōtra hoc ꝙ motus est actus mobilis fm ꝙ mobile. verum ē mobilis fm ꝙ mobile. i. fm ꝙ mouet: nō.n. mouet actu formalr̄ nisi per motū ꝛ sic est in actu imperfecto. ¶ Ad aliā dico ꝙ veꝝ esset si motus esset oīs act⁹ ꝙ oē ens actu moueret: sꝫ ñ est oīs actus: sꝫ pdicto mō. ¶ Ad aliā dico ꝙ ē act⁹ impfect⁹. Et cū dr̄ ꝙ nulla pfectio ē perfecta: pōt dici ꝙ nulla pfectio est perfecta nec imperfecta illo esse qd̄ ipa dat suo subo. vt albedo nō ē alba nec perfecte nec impfecte: tamē aliqua pfectio potest esse imperfecta ꝛ perfectibilis aliquo alio eē ab illo esse qd̄ ipsa dat suo subiecto. vt supficies que est quedaꝫ pfectio pōt esse pfecta q̄tum ad esse album vel nigrū. simil̄r aūt ꝛ in alijs similibus. Cum igit motus sit quedā pfectio non est actus imperfectus: nec perfectio imperfecta quantum ad esse qd̄ dat subiecto. s. quātum ad moueri: imo forte moueri ꝛ nō impfecte: tñ hmōi actus potest esse impfectus q̄tum ad aliud. s. q̄tum ad esse quod dat terminus motus. Illud.n. esse nōdū hꝫ motus nec subiectum motus dum mouet. Uel dicatur ꝙ motus est actus imperfectus: ꝛ pfectio impfecta non quidē fm se ꝛ p se: sꝫ rōne subiecti: qꝛ ipm subiectum motus dū mouet est impfectum termio motus. ꝛ sil̄r vlteriori pfectione ad quā tēdit. Sic igit motus est actus impfectus ꝛ ē perfectio imperfecta. i. imperfecti subiecti fꝫ ꝙ hmōi. i. dum tendit ad complementum: ꝛ hoc non est inconueniēs. ¶ Ad aliud dico ꝙ diuersoꝝ bene potest esse vn⁹ ꝛ idem actus diuersimode: licet non eodē modo: dicet ergo ꝙ motus vnus ꝛ idem est mouentis vt agentis vel terminus a quo: ꝛ est mobilis vt subiecti vel terminus in quo subiectiue: ꝛ sic bene est conueniēs.

¶ Diuisio autem secundum vnumquodq̄ genus hoc quidem est endelechia: aliud autem potentia in potentia existentis. Endelechia secundum ꝙ huiusmodi est motus vt alterabilis quidem inquantum alterabile. Textu commenti. VI.

Questio. III.

Consequenter querit. vtrum diffō motus sit bñ assignata. ¶ Arguit pmo ꝙ nō: qꝛ implicat ꝯdictionem. s. ꝙ motus sit actus ꝛ ꝙ sit entis in potētia. Nā actus entis in potētia fꝫ ꝙ i potētia est potentia: ꝛ sic mot⁹ est actus: ꝛ potētia: ꝛ vlteri⁹ ē potētia ꝛ nō potētia: ꝛ act⁹ ꝛ nō actus. ¶ Item qd̄ est actus entis in potētia nō est actus entis in actu: ꝛ ecōuerso: sꝫ motus est actus entis in actu. pbatio: qꝛ motus est actus eius qd̄ mouet: ꝛ nihil mouetur nisi ens actu 5° huius. ¶ Item si motus est T. cō. 8
actus entis i potētia fm ꝙ hmōi: tūc ē actus omnis entis in potētia. Nam fm ꝙ ꝓsupponit de omni: sed consequēs est falsū: qꝛ materia est ens i potentia: ꝛ tñ motus non est actus eius. ¶ Item si mot⁹ esset actus entis in potentia fm ꝙ hmōi: tunc esset actus mobilis scōm ꝙ mobile: hec consequētia etiam conceditur in littera: ꝛ pꝫ. qꝛ ipsum mobile est ens in potentia fm ꝙ huiusmodi: sed consequens est falsum: qꝛ si motus esset actus mobilis fm ꝙ mobile cum nihil possit esse tale sine actu fꝫ quē est tale. vt nihil pōt esse album sine albedine. ergo nihil esset mobile nisi actu haberet ipsum motum. hoc aūt falsum est manifeste. Nam calefactibile erat calefactibile antequā calefieret: similiter autem ꝛ in alijs: que quandoq̄ mouentur ꝛ quandoq̄ non. quare ꝛc̄.

¶ Oppositum arguitur auctoritate aristote. qui sic diffinit motum: ꝛ Commentator vult eodē modo.

Ad questionem est pintelligēdū ꝙ aliqd̄ subiectū pōt tripl̄r se habere ad aliquā formā. Uno modo ꝙ sit i pura potētia ad ipsam nihil penitus hñs de ea vt aqua frigidissima nihil penit⁹ caliditatis hꝫ. ꝛ ideo nō calefit. sil̄r aūt ꝛ in alijs hmōi. Alio modo pōt subm̄ se habere ad formā qd̄ pfectissime ꝛ in summo eā hꝫ: vt ignis hꝫ caliditatē: ꝛ adhuc tale subiectū nō mouet ad hmōi formam: nec fm talem formā. vt sic. Tertio modo ꝯtigit ꝙ subiectū se habet ad formā gñabilem: ita ꝙ habet eā sub eē di-

minuto ⁊ impfecto q̄ſi medio modo iter potētiā purā ⁊ vltimā pfectionē. Et adhuc illud ꝯtingit duob⁹ modis. Uno mō ſic q ipm ſubm qͥeſcat ſub illa forma diminuta: ita. ſ. q in aliquo toto tpe ſit ſub vno ⁊ eodez gradu illi⁹ forme ⁊ nō fluat actu nec tēdat adulteriorē pfectionē. Et adhuc iſtud ſic ſe hñs nō mouet. vt pꝫ de aq̄ tepida remoto calefaciēte ⁊ ſic in ſilib⁹. Alio mō q ipꝫ ſubꝫ hñs in ſe actū icompletū ꝯtinue tendat ⁊ fluat ad aliqͩ vlterius. ſ. cōplemētū vel ad vlteriorē diminutionē ad vlterius ꝯplemētum q̄tum ad modū ſm quē aliqua forma itendit. Adulteriorē aūt diminutionē q̄tum ad motū remiſſiōis ſm quē aliqua forma remittit. Imaginantur. n. multi ⁊ forte bene ⁊ ſubtiliter: q cū ignis appropiquatus eſt aque non ſolū iducit caliditatē ꝯtinue ipſam intendēs ⁊ pficiens: ſꝫ etiam remittit frigiditatē ꝯtinue ipſam in pficiendo. ¶ Utrum aūt ſimul tpe fiat iſta intentio caliditatis ⁊ remiſſio frigiditatis vel ſucceſſiue: dubiū videt. Quidā. n. dicūt q ſtatī cū ignis ſufficiēter appropinquatus eſt aque iducit aliquē gradū vel partē caliditatis ⁊ corrūpit aliquē gradū frigiditatis ⁊ ſic ꝯtinue: ita q vn⁹ gradus impfectus caliditatis bene ſtat in aq̄ cū frigiditate ei⁹ remiſſa: ⁊ econuerſo. Alij vͦo credunt q qꝛ ꝯtraria non pñt ſimul eſſe. Caliditas aūt ⁊ frigiditas ſunt ꝯtraria: iō non pñt eſſe ſimul vnq̄ in eodē ſubiecto ſaltem ſm eandē ſui partē: ſꝫ pͥus oꝫ totam frigiditatē remoueri añq̄ aliqͥs gradus caliditatis inducat in aqua. Et tūc ipſa aqua diſpoſita p deſtructionē frigiditatis iducit caliditas ſucceſſiue pars poſt partē: ⁊ hoc

Com. 4. voluit dicere Cōmentator in iſto 3° cū dicit q motus ē generatio vni⁹ partis ⁊c̄. vt dicet poſt hoc. Quicqͩ tñ ſit: de hoc ꝯſtat q tūc ſolum aliqͩ ſubiectū mouet actu ſm aliquā formā cum hꝫ eam ſm icompletū ⁊ imperfectū eſſe ⁊ actu fluit ad vlteriorē gradū. Et hoc ē q cauſat diffinitio motus: quā ponit Ariſto. mot⁹ eſt actus entis i potētia ſꝫ q hmōi. i. ſꝫ q fluit ⁊ vadit adulteriorē gradū: ita q ly. ſꝫ q. reduplicat illā ꝓꝑetatē neceſſario reqͥſitā i ſubto ad hoc q ille actus ſit mot⁹ ⁊ dicat mot⁹: q̄uis hmōi fluxus aut via ſeu tēdētia nō ſit idē formalr ⁊ eſſentialr cū actu ipſo impfecto vt videbitur poſt.

Tunc dico ad qōnez q diffō motus eſt bñ aſſignata: qꝛ illa diffinitio ē bona: cuius oēs particule vere ꝯueniunt diffinito: ⁊ per ipſam diffinitum diſtinguit ⁊ ſeparat a quocūq₃ alio: ſꝫ iſta eſt hmōi. Q. n. mot⁹ ſit actus iā oñſuꝫ eſt pͥus: q aūt ſit actus entis i potētia oñdit Ariſto. qꝛ motus eſt act⁹ illius in quo ſemper iuenitur ſicut lumen eſt actus dyaphani: qꝛ ſemper iuenitur in dyaphano ⁊ nō in alio: motus aūt ſemper iuenit ⁊ eſt in ente in potētia. ſ. i ente qͦ eſt pͥuatum aliqua pfectione ⁊ eſt aptū natum eam hr̄e vt calefactio ſemp iuenit in aliquo qͦ eſt pͥuatū aliquo gradu caliditatis ⁊ eſt aptū natū eā habere. ſilr aūt ⁊ in alijs hmōi: ⁊ nunq̄ iuenit in aliquo alio. nunq̄. n. calefit aliqͩ niſi careat aliquo gradu caliditatis quē ſit natum recipe. Et ꝯſili rōne pt oñdi vltima particula. ſ. iſta ſm q hmōi itelligendo eam: vt pͥmiſſum eſt. Nam ipſe motus ſemper iuenit i ſubiecto tendente ⁊ fluente actu ad aliquid vlteri⁹: ⁊ nunq̄ in alio. vt pꝫ ex pͥmiſſis. Uerꝫ ē q ariſto. illam vltimā particulam aliter declarat ſupponēs q quāuis aliqͩ vnum ⁊ ideꝫ ſit actu ⁊ potentia: tñ aliud eſt eſſe actu ⁊ aliud eſſe in potentia. Et hoc pulchre mōſtrat Ariſto. p potētias ad ꝯtͣria. q̄uis. n. vnū ⁊ idē ſubm numero: puta hūiditas vl ſanguis hꝫ potētiā ad ſanari ⁊ ad iſirmari: tñ iſte potētie nō ſūt eedē eſſentialr cū ſubto illo: qꝛ ſi poſſe ſanari ⁊ poſſe iſirmari eēnt idem cū ſubto vno oīno. tūc iter ſe eſſent eadē poſſe ſanari ⁊c̄. qꝛ que vni ⁊ idē nūero eſſentialr ſūt eadē: inter ſe ſūt eadem: ⁊ ſic ſequeret q ſanari ⁊ iſirmari eſſent eadem: eo q potētie vniunt ⁊ diſtinguunt ſm actus. ergo cū hoc ſit oīo iconueniēs reliquitur q nō ſit idē alicui ſubiecto eſſe actu ⁊ eſſe i potētia: q̄uis in veritate ſit in potētia ad aliquem actū: vt q̄uis es qͦ eſt mā ſtatue. ſit actu es ⁊ i potentia ad ſtatuā: ⁊ ſic aliqͩ pōt eſſe act⁹ alicui⁹ vt eſt in potētia ⁊ non eſſe act⁹ ei⁹ ſm q eſt in actu. Et hoc voluit Ariſto. hr̄e in illa parte. ¶ Tūc arguit. ſtatuificatio que eſt qͩdā mot⁹ eris ad formaꝫ ſtatue aut eſt actus eris inquantū eſt actu es: aut iquantū eſt i potentia ad ſtatuam: ſꝫ non pͥmo modo: qꝛ ſic motus iſte. ſ. ſtatuificatio eſſet qͩditas ipſius eris. nā actus vniuſcuiuſq₃ ſm q eſt ens actu ſimplr eſt eius qͩditas ⁊ forma.

Un̄ commentator dicit in 7° metaphy. q qͩditas hoīs eſt homo ſm formā. Et ſilr ſi motus ſubaꝝ nālium eſſꝫ actus eaꝝ ſm q hmōi: tūc eēnt qͩditates eaꝝ. ⁊ vt ꝯcludit Cōmentator. vt ſi calefactio ligni eſſet eius act⁹ ſm q eſt lignū: tūc eſſet qͩditas ligni. ſilr aūt ⁊ in alijs: qͦ ē abſurdum. ergo relinquit q ſtatuificatio eſt actus eris iquantū in potētia. i. ſm q fluit. qꝛ ⁊c̄. ¶ Et eſt notādū Com. ſm Cōmentatorē hic q ex iſta diffōne motus apparet ꝯfirmatio. ſ. q motus oīs oꝫ eſſe ꝯtinuus. i. nō iterrupt⁹ quiete media. Si. n. ſubm alicuius actus impfecti quieſceret ſub illo p aliqͦ tps ⁊ non ꝯtinue flerct ad vlterius: tūc non eſſet actus eius ſm q eſt in potentia. i. ſcdm q fluit ⁊c̄. ſꝫ ſm q in actu. i. ſm q quieſceret ſub illo actu: ⁊ ſic ille actus non eēt mot⁹. Ad hoc igit q aliqͥs actus impfectus ſit motus reqͥritur in ſubiecto ei⁹ ꝯtinuus fluxus ad vlteri⁹: ita q in illo nullo tpe q̄ diu mouetur quieſcat ſub aliquo vno gradu: ſꝫ in quolibꝫ iſtanti accipiat illū vel aliū gradum: ⁊ ſic itelligo illam ꝯtinuationem que apparet ex diffōne motus. Sꝫ huic ſnie videt Com. :3. ꝯtradicere ipſe Cōmentator in 8° huius vbi dicit q ſermo alfarabij eſt ſmo non verus in hoc qͦ dicit q ex diffōne motus apparet ꝯtinuitas: ⁊ ſic videt ſibi ipſi ꝯdicere. ¶ Forte diceret magiſter q Cōmēta. non loquitur ex itentiōe ꝓpria: nec ſm determinationē: ſꝫ ſm poſſibilitatē: ſꝫ hoc nihil eſt. Et iō dico aliter q itentio Cōmētatoris in 8° hui⁹ eſt q non eſt ſilr ꝯtinuitas in motu augmētationis ſicut in motu locali: qꝛ poſſibile eſt q aliqͦ mobile icipiat de nouo moueri localr ad aliqͦ vbi ⁊ ꝯtinue ſine iterpoſitione quietis moueat p aliqͦ totum tpus ad illud vbi. Sꝫ non eſt poſſibile q augmentabile aliqͦ icipiēs moueri ad quātitatē poſtq̄ oīno nō mouebat ꝯtinue augeat p totū tps vſq₃ ad vltimā quātitatē quā pōt acqͥrere p motū augmentationis: imo neceſſe ē iteruenire plures quietes iter diuerſas ptes illi⁹ augmētatiōis: tñ non itendit negare qn aliquę pticule augmētationis quibus acqͥrunt pticule q̄titatis hēant ꝯtinuitatē: ⁊ ſilr eſt de qͥbuſdam alteratiōib⁹. Si igit Alfarabius itellexit augmentationē ſic eſſe ꝯtinuā oīno q augmentabile poſtq̄ icepit augmentari ꝯtinue augmentet p totū tps quouſq₃ ꝑuenerit ad vltimā q̄titatē ⁊ non ſit aliq̄ qͥes itermedia. ſic eſt ſmo non verus. Et ſic pꝫ q in dictis Cōmentatoris nulla eſt ꝯdictio quāuis aliqͥ ſupficialr iſpiciētes commētum: imponāt ei ꝯdictionem.

Ad primam rōnē dico q diffō ñ iplicat ꝯdictionē. Nō. n. ē neeē q act⁹ entis i potentia ſit pura po²: ſed pōt eſſe actus impfectus mō ſexpoſito. ¶ Ad aliā pꝫ ex dictis. Q. m̄ mot⁹ eſt act⁹ alicuius qͦ eſt in actu: non tñ quātū eſt in actu: ſꝫ inquantū eſt in potētia modo predicto. ¶ Pꝫ etiam ad tertiam. ¶ Ad quartā dōꝫ q mot⁹ non eſt actus mobilis ſm q mobile formaliter: ita q motus dꝫ formaliter eſſe mo-

bile:sicut albedo dat esse albū. Sed finaliter:quia ipse
motus ē finis propinquus ad quem ordinat mobile se
cundū qd mobile:ꝛ scias ꝙ motus nō est actus entis in
potentia ad motum:sed entis in potentia ad terminum
motus fm ꝙ in potentia.i.dum est in potentia ad ꝛc̄.

¶ Et dubium autem manifestum est ꝙ est mo-
tus in mob.li.actus enim huius ꝛ ab hoc mo-
tiui aūt actus nō alius est oportet.qdem.n. esse
actū vtrisqꝫ ꝛc. Tex.cō.XVIII. qō.IIII.

Onsequēter q̄rit. Utrū motus sit in mouē-
te. ¶ Arguit p̄mo ꝙ sic. Q2 sicut se hꝫ q̄es
c ad q̄esceēs:sic motus ad mouēs p ꝯuenientē
similitudinē:sed quies ē in q̄escēte. vt mani-
festū est per se.q̄re ꝛc̄. ¶ Itē3 illud qd deno
minat aliq̄d nō est separatū ab illo:vt albedo sortis nō
denominat platonē:sꝫ motus denominat ipm mouēs.
Nō a motu dr̄ aliquid mouēs. vt māifestū est.quare ꝛc̄.
¶ Itē nihil dat aliquē actū nisi p̄habeat ipꝫ:hoc habe
tur a Commentatore.in 12° metaphy.cōmento.17°. Oē
extrahēs aliq̄d ex potētia in actū:necesse est vt in eo sit
aliquo modo illud qd extrahit:modo constat ꝙ mouēs
dat ipsi mobili motū ꝛ extrahit ipꝫ de potētia ad actū.
T.cō.8. vt pꝫ in isto 3°.q̄re ꝛc̄. ¶ Itē motus est i illo cui⁹ ē act⁹.
hec videt manifesta:sed ipe motus est actus mouentis.
vt manifestū est ꝛ habet hic.quare ꝛc̄. ¶ Itē in quo est
actio in illo est motus. Nam ōis actio fundat in motu.
T.c.22. vt pꝫ in isto 3° ꝛ hoc vult auctor.6.p̄ncipioꝝ:sꝫ actio ē
in agēte cū ōis actus sit in illo cui⁹ est actus. Actio aūt
est actus agētis cū sit ei⁹ finis.q̄re ꝛc̄. ¶ Itē motus aut
est in mouēte tāq̄ in subiecto:aut tanq̄ in efficiēte p suf
ficientē diuisionē ꝛ ꝯcessam:sed non est in ipso tanquaꝫ
in agente:q2 vt aliq̄ dicunt motus non habet agens per
se:ꝛ hoc determinatuꝫ est in quinto huius.quare ꝛc̄.
¶ Oppositum arguit auctoritate Aristo.h. qui vult ꝙ
motus non est in mouente:sed in mobili. Unde dicitur
esse actus mobilis in quantum mobile.quare ꝛc.

Ad questionem p̄intelligēdū ē ꝙ in ordie
mouētiū necesse ē esse ali
quē motorē ōino imobilem:ꝛ hoc bene demōstratū est
T.c.86. in 8° huius.ꝛ iō supponat ad presens. Tūc pōt dici bre
uiter ad qōnē ꝙ motus nō est in mouēte per se.s.inquā-
tū mouēs:ꝛ hoc p̄bat:q2 si sic.tūc oē mouenꝭ moueret:
qd ē impole fm suppōneꝫ p̄dictam.ꝛ pꝫ ꝯn̄tia:q2 omne
illud in quo est motus mouet:sicut omne illud in quo ē
albedo est albū:modo si in mouente per se est motuꝭ:in
oi mouente est motus:eo ꝙ p se p̄supponit de omni.pri
mo posterioꝝ.quare ꝛc̄. ¶ Itē in illo p se non est mot⁹
qd nō est per se in potētia receptiua.motus.n.est actus
entis in potētia inquantū hmōi:ꝛ itelligit in potētia re
ceptiua. vt manifestum est per iductionē in singulis mo-
tibus. Calefactio.n.est actus calefactibilis qd est in po-
tentia receptiua caliditatis. Et silr augmētatio est act⁹
alicuius qd est in potētia receptiua q̄ntitatis ꝛ sic de cete
ris. Sed ipsum mouēs fm ꝙ mouēs nō est in potentia
T.c.17. receptiua:sꝫ magis actu ꝛ in potētia actiua. Unde in 3°
huius dcm̄ est ꝙ semper existimabit aliqua species mo-
uens.quare ꝛc̄. ¶ Sed est itelligendū ꝙ lꝫ motus non
sit in mouēte p se inq̄tum est mouēs:tamē bene pōt eē
in mouēte per accidēs:q2 aliquod mouēs est in potētia
ad aliquē actū recipiēdū:ꝛ ad ipꝫ trāsmutat ab aliquo
alio:sed hoc nō inest ei inq̄tū mouēs:sed inq̄tum mobi
le:sicut sol q̄ mouet ista iferiora ad caliditateꝫ existēs sub
vno vbi:est in potētia receptiua alterius vbi:vt existēs
in meridie est in potētia receptiua ad vbi occidētis. Si

mulier aūt ꝛ in multis alijs. ¶ Item nō soluꝫ aliqd mo
uens mouet ꝛ hꝫ in se motum:sed etiaꝫ aliquod mouēs
mouet ab illo qd mouet.s.cū ipsum mouenꝭ ꝛ suum mo
tum sunt sibiīnuicē ꝯtraria ꝛ talia sibiīnuicē appropin-
quantia mutuo agūt ꝛ patiunt pp commutationem in
materia ꝛ ꝯtrarietatem. vt pꝫ ex primo de gn̄atione. T.c.87

Ad primam rōnē dico ꝙ in hoc ē sile:q2 si-
cut q̄escēs significat p modum
actiui sic ꝛ mouens ꝛ ecōuerso:sꝫ dissimile est in hoc ꝙ
ipsa quies cū sit quedā p̄uatio nō cōparat ꝓprie ad ali-
q̄d vt ad efficiēs:sꝫ solū vt ad subiectum:motus aūt est
effectus positiuus:ꝛ pōt comparari ad aliq̄d nō solum
tāq̄ ad subiectū:sꝫ tanq̄ ēt ad efficiens:ꝛ sic comparat
ad ipsum mouenꝭ. ¶ Aliter dicūt aliqui ꝛ dicūt ꝙ quie
scēs pōt accipi duplr. Uno modo p eo qd quiescere fa-
cit:ꝛ sic est ꝯueniens similitudo:sed ꝛ minor ē falsa.q̄es
.n.nō est in q̄escente.i.in illo qd quiescere facit. Alio mo
do p eo qd q̄escit ꝛ sic nō est ꝯueniens similitudo maio-
ris:ꝛ minor sic est vera.ꝛ iō non vꝫ rō. ¶ Ad aliud dr̄
ꝙ nō oꝫ illud qd denominat aliq̄d esse in eo vt in sub-
iecto:sed sufficit ꝙ sit in eo vt in suo agēte. vt dicimus ꝙ
color est visus:ꝛ lapis est itellectus.i.cognitus ab itelle
ctu:ꝛ tn̄ ipsa visio nō est formaliter ꝛ inherenter in co-
lore:nec intellectio in lapide:modo ipsa actio bene ē in
agente tanq̄ a suo efficiēte.iō ꝛc̄. ¶ Ad aliū dico ꝙ ali
quid p̄habere actū quē dat siue quē extrahit de potētia
oꝫ itelligi duplr. Uno mō formalr.s.ꝙ sit iformatum si-
mul actu:sic est cū calidū calefacit. Et sic est in hmōi ge
nerationibus vniuocis. Alio modo virtualr.s.ꝙ habꝫ
v̄tutem actiuā per se determinatā ad hmōi actū educē-
dū ꝛ hoc sufficit. Sic aūt bene hꝫ mouens ipsum motū.
q̄re ꝛc̄. Et hāc distinctionē inuit Cōmētator.12°. meta-
phy.cōmēto p̄allegato. ¶ Ad aliam dico ꝙ motus est
actus mouētis vt efficiētis nō vt subiecti. ¶ Ad aliud
potest dici ꝙ actio nō est in agente formalr ꝛ subiectiue
.i.tanq̄ forma in subiecto suo cui inheret:sed solū effe-
ctiue:vel finalr.i.tanq̄ in efficiente vel tanq̄ in suo fine
ꝓpter illa que p̄maria itentione agūt ꝓpter se.ꝛ silr cō-
cedit motus esse in mouente. Sed quidam dubitat hic
multum subtiliter mihi videt. Q2 si actio non est forma
liter ꝛ subiectiue in agēte:sed in patiēte:oꝫ ꝙ det ei ali-
quod esse. Inutile.n.videtur ꝙ aliqd accidens sit forma
iherens alicui subiecto:ꝛ tn̄ non dat ei aliquod esse:nec
substātiale nec accidētale. Nūc aūt ipa actio nō dat ali
quod esse ipsi passo:sicut pꝫ iducendo. Nō.n.dat ei esse
agēs:q2 ipsum passum nō ē agēs respectu illius forme
respectu cui⁹ est receptiuū.ꝛ ideo actio illius forme qua
agit ipsa forma nō dat eē agēs ei:nec dat ei esse patiēs.
vt manifestū est:nec aliquod aliud nec mouere nec mo-
ueri. ¶ Itē aliquis argueret:q2 actio denominat agēs.
ergo est in ipso. Et si dicas ꝙ veꝝ est tanq̄ in efficiente.
Cōtra hoc est:quia similiter passio est in agēte tanq̄ in
producente.ꝛ ideo deberet ipsuꝫ denominare si ille mo
dus essendi sufficeret ad denominationem: consequenꝭ
autem est falsuꝫ. Nā passio nō denominat ipsum agēs.
vt manifestum est per se.quare ꝛc̄. ¶ Ad primū potest
dici ad presens ꝙ actio dat ipsi passo aliquod esse.s.esse
actuatum vel actiuatum:sꝫ bene verū est ꝙ hoc modo
dat ei agens effectiue. Uel dico ꝙ dat ei esse subiectum
actionis:ꝛ istud nō est esse agētis:nec esse patiēs forma
liter. Inquiratur melius veritas de isto:q2 bene dubiuꝫ
est ꝛ a paucis ꝯsideratuꝫ. vt videt. ¶ Ad aliud dicitur
cōmuniter ꝙ actio denominat agēs:non quia sit in ipso
formaliter ꝛ iherēter:sed effectiue:nec est simile de pas-
siōe:q2 ipsa nō est imediate ab agēte:sꝫ mediante motu

τ actione. ❡ Et adhuc remanet difficultas multiplex.
Primo. q2 dr̃ cōiter q motus est immediate subiectum
actionis τ passionis fm q dicit Cōmentator: τ vr̃ velle
Aristo. in lr̃a. ergo motus est prior nālr actione τ pas-
sione. Siquidem subiectū natura prius est accidēte. ergo
ipse motus prius pducit ab agente q̄ actio τ passio: τ sic
actio nō est effectus omnino imediatus respectu agētis:
τ tamen dicit denoiare ipm pp hoc: q2 ipsa est ab eo vt
ab agēte. ergo pari rōne passio denoiabit ipm agēs cū
fit ab eo effectiue. ❡ ❡ P. Si p tanto actio denoiaret
ipm agēs: q2 fit imediatus effectus ipsi9 agētis. tūc visio
nō denoiaret colorē: cū non sit eius imediat9 effect9: sed
mediante specie ipsa quam prius dr̃ efficere in ipso visu:
imo ēt visio deberet magis denoiare spēm coloris: que
fm aliquos est imediatum pncipiū per se actiuū visio-
nis. similr aūt τ in alijs: hec aūt sunt falsa. q2 dicimus q
color est visus seu visu cognitus: nō aūt dicimus q spēs
coloris iformās visum sit visa saltē visione coloris: qua
re dubiū remāet τ difficultas nō parua quō τ q̄re actio
denoiat ipsum agens τ non fit in eo subiectiue. ❡ Pro
pter hoc dicunt aliq̄ lz pauci q actio fm se τ fm suā for
mā non denoiat ipsum agens: sz fm causalitatez quam
hz super actionem: ita q ipsa causalitas est illud qd pre
dicat denoiatiue de agente: vt cum dicimus ignis est ca
lefaciens ipsa essentia calefactiōis nō denoiat ipz ignē:
sz causalitas quā hz super calefactionem: ita q sensus ē:
ignis calefacit. i. ignis est pncipium τ causa calefactiōis.
Et hec vtiqz causalitas hr̄ ē in ipo igne subiectiue: τ sic
deberent itelligi oēs iste predicatōes: τ hoc forte est me
lius. Jndicant subtiles distinctiui ppinquaꝝ itentionuz.
Et posset rōvlr dici fz istā viā q actio nō denoiat agēs
formalr: sz terminatiue τ in obliquo. vñ dicere q aliqd
est tale ens regulr est dicere q est efficiens caliditatem:
vel causa agens caliditatis. ❡ Jtem potest dici q actio
dat ipsi passo hoc eē qd est actuari vl actiuari pncipalr:
et istud esse nō remanet in ipso nisi q̄ diu hz actionem τ
agente presente. Sz actuatū esse in facto esse hr̄ rema-
net in absentia agētis. ❡ Ad aliū dico q imo ipse mot9
bene depēdet ab agēte per se: sicut pbatū fuit alias. Et
pz facilr: q2 omni potentie per se actiue corespōdet po
tentia per se passiua τ ecōuerso. vt oēs ꝯcedūt: τ habet
T.c.17. fat a ex 5° metaphy. Nunc aūt aliqd est in potētia p se
receptiua ad motū. vt pz de mā pma: q2 ipsa est nā qdā.
Nā āt est pncipiū τ cā p se mouendi τ q̄escēdi pmum τ
nō scdm accñs. Cōstat aūt q mā pma nullā aliā causa-
litatē pmo τ p se pōt habere sup motum nisi causalita-
tē receptiui τ subiecti. vt pz cuilibet intelligenti pncipia
Aristo. q̄re τc̃. Et cū dr̃ q hoc ē determinatū in 5° hui9
.s. q actio τ passio τ mot9 nō hñt agēs per se: dico q h̄
nūq̄ demōstratū est ibi: imo neqz dcm̄ est ab Aristo. nec
a Cōmētatore. τ hoc pz ispicienti diligēter lr̄am Arist.
T.c.10. τ Cōmētatoris: hñ tñ ibi demonstratum est q mot9 fm
q motus nō est per se termin9 motus: neqz ēt actio nec
passio. Sz ex hoc nō seqt̄ q motus nullo mō depēdeat
a motore tanq̄ a cā efficiente seu agēte. ❡ Sz forte ali
qs argueret sic. Oē qd fit ab agente p motū τ trāsmuta
tionē est per se terminus motus: hec est nota de se: sed
oē qd fit ab agēte per se fit ab ipo per motū τ trāsmuta
tionem. vt vident oēs ꝯcedere pcipue si fit de nouo ab
agente p se. Ad istud posset dici per iteremptionē maio
ris: q2 relatio noua fit in aliquo subiecto p motū τ trās-
mutationē. vt si qs trāsmutat ad albedinē quā prius nō
habebat: certū est q ab illo agēte fit similis alteri albo
τ per motū illū aliquo mō: q2 nūq̄ fieret esse similis sine
motu. Ad minorē ergo dico q de numero coꝝ que fiunt
ab agentibus per se duo sunt genera. Quedā. n. sunt ad
que subiectum passiuum nō ē summe dispositum: imo
hz ꝯtrariam dispositionez ab illa: vt igne appropinqua
to aque: ipa aq̄ nō est summe disposita ad caliditatē pfe
ctam: imo hz ꝯtrariam dispositionem: τ talia forte fiunt
ab agētibus mediantib9 motib9 τ trāsmutationib9 sub-
iectoꝝ: ita. s. q agēte appropinquato passo nō statim re
cipiunt ab agente nō passo: sz oz esse tps medium τ mo
tum in tpe. Quedam vo sunt ad que ipsa subiecta siue
passiua statim sunt disposita sufficienter τ nō habēt di-
spositionē ꝯtrariam ad ea: sicut dyafanū ad receptionē
luminis: τ talia bene fiunt ab agente per se nō mediante
motu medio: ita q inter instās appropinquatiōis agen
tis ad passum τ introductionē talis effectus nō ē aliqd
tps medium neqz motus tpe mensuratus. vt ꝯtingit in
lumine τ dyafano presente corpore luminoso: nunc aūt
ipsum mobile sic se hz ad motum: q est summe dispo-
situm ad ipsum: τ nō hz contrarietatem ad ipsuz neqz di
spositionem proprie ꝯtrariam: sed priuationem. s. quietem
precedentem. Et ideo statiz pñte motore ipsi mobili fit
motus si aliqd non prohibeat aut deficiat. Nec oz esse
tps medium inter pmū instans appropinquationis mo
toris ad mobile τ receptionē seu pductionē motus: dū-
modo ipe motor sit sufficiēter expeditus ad mouendū.
De hoc aūt inquire vsqz ad fundamentū vt inuenias ve-
ritatē. videt. n. oino irrōnab le q mot9 nullū hēat agēs
per se: precipue cum in motoribus separatis idez sit cau
sa motus fm finem τ fm agens. vt docet plane Com- Cō.36.
mentator in 12° metaphy. τ in de substantia orbis.

❡ Omnino autem dicere est: neqz doctio cum
doctrina: neqz actio cum passione idem pro-
prie est: sed cui insunt hec motus. quod enim
huius in hoc: τ q huius ab hoc actum esse ra-
tione alteruz. Textu cō. XXII. Q̄ō. V.

Consequēter querit. Utrū actio τ passio sint
diuersa τ distīcta pdicamēta. ❡ Arguit p-
c mo q nō: q2 que sūt vnū numero nō sunt di-
stīcta pdicamēta: cū pdicamēta differāt fz
suas qdditates: mō actio τ passio sunt vnū
numero: q2 sūt vnus mot9. vt pz in lr̄a. quare τc̃. ❡ Jtē
sicut se hz hr̄e ad haberi sic agere ad pati. p ꝯuenientem
similitudinē. Sz hr̄e τ haberi non sunt diuersa predica
menta. vt pz 5° metaphysi. τ in predicamētis. quare τc̃.
❡ Jtez sicut se hz agens τ patiens sic actio τ passio. vt T.c.28.
pz p ꝯuenientem similitudinē: sz agens τ patiēs sunt in
eodem genere. vt patet pmo de generatione. quare τc̃.
❡ Jtē illa qbus aliquid est prius non sunt pdicamenta:
nec p ꝯsequens distincta pdicamenta: q2 pdicamēta sūt
pma reꝝ pncipia. vt dicit Porphyri9: sz ipsa actione τ
passione aliqd est prius vt motus τ mobile. vt pz in isto
3°. quare τc̃. ❡ Jtē in vnoquoqz gñe est aliquid vnum T.c.22.
pmū qd est metruz τ mēsura oium alioꝝ. vt habet. 10°. T.c.2.
metaphy. Sz in actionibus non est aliqua pma que sit
metꝝ τ mensura omniū alioꝝ. vt videt p inductionez:
vel si est aliqua: detur que sit: τ similiter in passionibus.
❡ Jtē illa que nō differunt nisi fm diuersas dictiōes sin
chategorematicas non sunt diuersa pdicamenta: q2 di
uersa pdicamēta debēt esse distincta realr fm suas qd-
ditates τ p se: qd non hñt illa que non solū distinguunt
fm diuersas rōnes sincha9. nunc aūt actio τ passio so-
lum distinguunt fm diuersas rōnes sincha. vt videt vel-
le Aristo. in lr̄a. nam actio est motus huius vt ab hoc:
τ passio est ipse motus huius vt in hoc: τ sic non diffe-
runt nisi fm istas dictiones sincha. abinuicem. quare τc̃.

¶ Item omnis forma p̄dicamentalis dat aliqḋ esse suo subiecto vt quantitas esse quantū: ꝛ qualitas esse q̄le: ꝛ relatio esse relatū. silr aūt ꝛ in alijs. mō ipsa actio nō dat ipsi subiecto aliqḋ eē: qꝛ actio est in agēte vt in subiecto: modo ipa nō dat ipsi agēti aliqḋ esse vt videt inducēdo. quare nō est forma p̄dicamētalis. ꝛ per cōsequens actio ꝛ passio non sunt distincta predicamēta

T.c.25. ¶ Oppositum arguitur auctoritate Aristote. in predicamentis. ꝛ in quinto metaphysi. ꝛ.26.

Ad questionem est itelligēdū q̄ p̄dicamētū dupl'r solet accipi. Uno modo pro coordinatiōe p̄dicabiliū s̄m sub ꝛ supra. ꝛ sic non intendimus hic de p̄dicamēto. Alio mō pro generalissimo ꝛ cōissimo talis coordinationis: vt suba dicit p̄dicamētū. i. generalissimū ꝛ cōissimū dictū vniuoce de omnibus substantijs: ꝛ qualitas de oībus qualitatibus. ¶ Ulterius considerādū est q̄ ad hoc q̄ aliquid sit p̄dicamētū. 2. modo requirunt multa. ¶ Primo requiritur q̄ illud habeat de se multa diuersa s̄m essentias ꝛ quiditates: qꝛ aliter nō esset genus: nec per ꝯn̄s genus generalissimū: genus. n. cōtinet diuersas spēs: ꝛ constat q̄ diuerse spēs differunt s̄m quiditates ꝛ essentias ꝓprias. vt pꝫ in. 2. posterioꝝ: ꝛ oēs concedunt. ¶ Scdo requiritur q̄ habeat aliquē modū essendi cōem in oībus illis speciebus aliqualiter vniuocū ꝛ consimilē. nam aliter non eēt vnius rōnis generalis ad oīa illa. ꝛ sic non esset genus. Unus enim cōceptus sumitur ab vno mō essendi. ¶ Et tertio requirit q̄ ille modus essendi nō hꝫ aliquē alium modū essendi cōiorem ꝛ vniuocū: ad quem reducetur. qꝛ si haberet tūc esset aliqḋ vniuocū communius illo: ꝛ sic non esset generalissimū cū haberet genus supra se cōmunius: generalissimum autem est supra qḋ non est aliud superueniens genus s̄m porphirium.

Tūc dico ad questionē q̄ actio ꝛ passio sunt diuersa p̄dicamēta: qꝛ illa sunt diuersa predicamenta: quoꝝ quodlibet habet sub se diuersa distincta s̄m quiditates: ꝛ vnumquodq; habet modum vnum essendi cōmunem ꝛ vniuocum non habentem aliquem modum cōmuniorē priorē ꝛ vniuocū. hec eni requiruntur ad hoc ꝛ sufficiunt q̄ aliqua sint distincta p̄dicamēta. Sed actio ꝛ passio sunt hmōi. Nā actio ꝯtinet diuersas actiōes spē differētes vt actionē corporis ꝛ actionem anime. Et actio corporis cōis est multis actionib⁹ differentibus s̄m quiditates: vt est calefacere ꝛ īfrigidare ꝛ siccare ꝛ vrere. ꝛ sic de alijs. Silr se hꝫ de ipsa passione. vt manifestū est cuilibet intelligēti. Sed ipsa actio hꝫ vnum modū cōem oībus actiōib⁹. s. esse illud a quo substantia denominat agens. Iste aūt modus essendi nō reducitur ad aliquē modū cōmuniorē vniuocum: nisi quis fingeret. Silr passio hꝫ vnum modū cōem oībus passionibus. s. esse illud a quo substantia denominat patiens: ꝛ iste modus essendi cōis nō hꝫ aliquem modum priorem cōmuniorem vniuocū ꝛ cōsimilē cū modo actionis ꝛ aliorum p̄dicamētoꝝ. quare ꝛc̄. ¶ Et est considerādū breuiter q̄ licet actio ꝛ passio fundentur in eodē motu s̄m numerū. tamen hoc est s̄m diuersas rōes formales. nam ipse motus est ab agente effectiue ꝛ recipit in motu tanq̄ in subiecto. In ipso igit motu prout est ab ipso mouente effectiue fundatur actio: ita q̄ actio est quidā modus essendi realis fundatus ꝛ existēs in motu ꝓut est ab agente vel mouente. Passio vero fundat in motu prout est ꝛ recipitur in mobili: ita q̄ ipsa passio ē. quedā ꝓprietas fundata in motu inq̄tū recipit in mobili: ꝛ sic actio ꝛ passio non sunt vna res formaliter ꝛ quiditatiue: sꝫ solum mālter ꝛ subiectiue. Et hoc significauit. Aristote. in littera cum dixit. neq; actio cuꝫ passione idem ꝓprie est sed cui insunt hec motus: q̄ eniꝫ huius in hoc ei q̄ h⁹ ad hoc actum esse rōne alteruꝫ est. Et intēdit per rōneꝫ nō solū cōceptū anime rōnalis sed diffinitionem quiditatiuam. Uerū est q̄ aliqui imaginant parum aliter de quiditate actionis ꝛ passionis: dicūt eni q̄ ipsa actio est formaliter ꝓductio ipsa motus. ꝛ agere formalr nihil aliud est q̄ ꝓducere vel efficere motū: passio vero est idē formaliter cum ipsa receptione motus in mobili. Quicqd tn̄ sit de h̄ constare dꝫ: q̄ actio ꝛ passio sunt res distincte formaliter ꝛ quiditatiue: ita q̄ nec sunt eadē eēntialr cū motu nec sibiinuicē: sed solū mālter ꝛ subiectiue.

Tunc ad rationes. Ad p̄mā pꝫ ex dict: qꝛ actio ꝛ passio nō sūt vnuꝫ nūero formalr ꝛ essentialr: sed per accn̄s: ꝛ s̄m subiectū: ꝛ hoc modo omnia predicamēta sunt vnū numero: qꝛ sunt in vno subiecto numero vt in forte.

¶ Ad 2ᵃᵐ pōt rn̄deri q̄ ē simile q̄tū ad voces ꝛ modos significandi grāmaticales: sed dissile est: qꝛ hr̄e ꝛ haberi nō dicunt vniuoce sed multiplr: vt pꝫ in p̄dicamētis.

¶ Ad 3ᵃᵐ dico q̄ agens ꝛ patiens possunt accipi dupl'r. Uno mō pōt accipi agēs formalr s̄m q̄ agēs: ꝛ silr patiēs s̄m q̄ patiēs: ꝛ sic nō sūt in eodē gn̄e. Alio mō possunt accipi quantū ad formas a quibus procedit actio ꝛ passio: que quidem forme sunt sibiinuicē cōtrarie: vt caliditas ꝛ frigiditas: ꝛ sic de alijs. Et hoc vtroq; modo agēs ꝛ patiēs sunt in vno ꝛ eodē gn̄e: ꝛ sic nō est simile.

¶ Ad 4ᵃᵐ dico q̄ illa quib⁹ est aliqḋ cōe vniuocū nō sūt distincta predicamenta vt hō ꝛ asinus: sed illa q̄bus est aliqḋ p̄us tanq̄ causa. bene possunt esse disticta diuersa p̄dicamēta: sic eni suba est p̄or oībus predicamētis accidentiū. ꝛ sic est in ꝓposito: ipsa eniꝫ actione ꝛ passiōe nō est aliquid p̄us vniuoce predicatū de eis ꝛ essentialiter: sed bene est aliquid prius tanq̄ p̄ncipium ꝛ causa. s. substantia motoris ꝛ mobilis ꝛ ipse motus: cui hec insunt.

¶ Ad 5ᵃᵐ potest negari minor. qꝛ actio primi agētis. s. p̄mi motoris est p̄ma oīum actionum ordine dignitatis: ꝛ quodāmodo mensura oīum aliarum. Et similiter passio primi mobilis. s. receptio eius a motore: forte est prima omnium passionum: vel s̄m aliquos ipsa passio intellectus ab intelligibili de quo tibi inquirendū relinquo.

¶ Ad 6ᵃᵐ dico q̄ actio ꝛ passio nō solū distiguūt s̄ꝫ cōceptus iportatos per illas dictiōes sinchā. sed distinguuntur abinuicē ꝛ a motu formaliter ꝛ quiditatiue: bene tamen verum est q̄ istorum distinctio circunscribitur per istas dictiones sinchā. abinuicem. Nam actio fundatur in motu vt est ab agente ꝛ passio fundatur in motu vt ē in mobili: ideo ꝛc̄.

Questio. vi.

Consequenter querit. Utrū motus sit eiusdeꝫ essentie cū termino ad quē tēdit. ¶ Arguit p̄mo q̄ nō. qꝛ illa nō sunt vni⁹ ꝛ eiusdē essentie vel eadē essentialiter quoꝝ vnum deficit ꝛ corrūpit adueniēte altero. hec videt manifesta: sed mot⁹ deficit adueniente termino ad quem vt manifestū est ad sensum: ꝛ habet ex p̄mo de generatiōe. T.c.55 quare ꝛc̄. ¶ Itē permanens nō ē eiusdē essentie cū successiuo: vt manifestū est: sed motus est quid successiuum cū mensuret mensura successiua. s. tēpore. vt pꝫ in. 4. ph⁹. T.c.101. terminus aūt motus est quid permanēs. s. qualitas: quātitas: ꝛ vbi: ꝛ substantia. q̄re ꝛc̄. ¶ Itē si motus localis esset eiusdem essentie cū vbi ad qḋ tendit: tunc sicut motus localis calefacit. vt pꝫ ad sensuꝫ: ꝛ habet in p̄mo metheoroꝝ. ꝛ. 2. celi. sic etiaꝫ ipsum vbi calefaciet: qḋ tamē T.c.42. nullus dicit. ꝛ pꝫ ꝯn̄a. qꝛ cum aliqua sunt eiusdem essentie specifice quecūq; per se operatio cōpetit vni illorum

ꝛ alteri. ¶ Item ſi ſic.tunc motus circularis ꝛ rect⁹ cēnt
eiuſdē ſpēi:qḋ videt̃ abſurdū.ꝛ pȝ ꝯña.q2 ad vnū ꝛ eun-
dem terminū ſm ſpēm cōtingit peruenire per motū cir-
cularem:ꝛ per motū rectū.vt ad idem vbi per chordā ꝛ
arcum.Modo quecūq; vni ꝛ eidem cēntialr ꝛ ſpecifice
ſunt eadē inter ſe ſunt eadē. ſi igit̃ ambo iſti motus ſunt
idē ſm ſpēm cū termino iſto q̄ eſt vn⁹ ſm ſpēm: ſequit̃ ꝙ
hmōi mot⁹ erūt idē ſm ſpēm inter ſe:qḋ videt̃ icōueniēs.
q̄re ꝛc̄. ¶ Itē ſi ſic.motus nālis ꝛ violentus erūt idē ſm
ſpēm.nam ad eundē terminū ſm ſpēm mouet̃ aliqḋ mo
tu nāli:ꝛ aliquid motu violento:graue eni nāli motu mo
uet̃ ad vbi deorſum: ꝛ leue motu violēto mouet̃ ad ipm
vbi deorſum:q̄re ꝛc̄. ¶ Itez generatio eſt terminus alte
T.c.64 rationis.p̄mo huius.ꝛ 16°: ſed generatio nō eſt idē eēn
T.c.64 tialiter cū alteratiōe:vt oēs cōcedūt. quare ꝛc̄. ¶ Itez ſi
ſic.tunc vnū cōtrarioꝝ in eſſe pfectiſſimo eſſe poſſet ſi-
mul cū alio ꝯrio in eodē ſubiecto:qḋ eſt ipoſſibile mani-
feſtū:vt ꝙ caliditas in ſūmo eēt ſimul cū frigiditate. Et
pbat̃ ꝯña.ponamus ꝙ aliqḋ graue ſit in loco ſimplr ſur
ſum:ſicut cōtingit cū aliqua pars ignis exiſtentis in ꝯca-
uo celi generat̃ ex aliquo generante:qḋ facit ex ea aerez
aut aliud corp⁹ graue ſimplr vel in reſpectu:ꝛ hmōi gra
ue moueat̃ verſus cētrū ad vbi deorſuȝ:tūc habebit vbi
ſurſum in ſua vltima perfectione.q2 ponitur in loco ſim-
pliciter ſurſum:ꝛ habebit cum hoc vbi deorſum : q2 po-
nitur moueri ad ipſum:ꝛ motus ponitur eiuſdem eſſen-
tie cum ſuo per ſe termino.quare ꝛc̄.

Oppoſitum arguit̃ auctoritate Ariſto.q̄ vult ꝙ mot⁹ nō ē aliud preter res ad
quas eſt motus.vt pȝ in iſto.3.ꝛ in 5°:vbi vult ꝙ motus
T.c.4. denominat̃ a termino ad quē:non a termino a quo: qḋ
T.c.9. non videt̃ eſſe niſi ratione identitatis eſſentialis quam
habet cum ipſo motu.quare ꝛc̄.

Ad queſtionem intelligēdū ē ꝙ ſic̄ cōiter dicit̃ ꝛ accipit̃ a Commē.
mot⁹ pōt accipi duplr.Uno° ꝓut nō differt a termīo ad
quē ē motus niſi ſicut magis perfectū ꝛ minus perfectū:
ꝛ hoc modo deſcribit Commen.motū ꝙ eſt generatio vni
us partis poſt aliā partē illius perfectionis ad quā tēdit
motus donec perficiat̃ ꝛ ſit in actu. Alio° accipit̃ motus
p fluxu cōtinuo h⁹ forme quo fluit ꝛ vadit ad aliqḋ vl-
terius. Et dicit Cōmē.ꝙ p̄ma opinio eſt verior.ſ. q̄ po-
nit motū eē formā iperfectā ꝛ fluentē. Alia aūt opio eſt
famoſior.ſ.ꝙ motus eſt fluxus ꝛ via quedā huius forme
ad aliquid vlterius acquirendū. ¶ Et tunc dōm ꝙ mo-
tus p̄mo mō ſumptus eſt eiuſdē eſſentie ſpecifice cū ter-
mino ad quē vadit.2.mō nō. ¶ Primū oſtendit̃.q2 for-
ma que ñ differt ab alia niſi ſm magis perfectū ꝛ minus
perfectum nō differt ab ea ſm eſſentiā ſpecificā.vt albe-
do pfectior ꝛ minus pfecta:ſilr aūt ꝛ in alijs:hec cōiter
cōcedit̃.ſed mot⁹ ꝛ termin⁹ ad quē ē mot⁹ nō differūt ni
ſi ſm magis pfectū ꝛ min⁹ pfectū capiēdo motū p for-
ma que fluit: vt ēt cōcedit̃.q̄re ꝛc̄. Et intelligo de maiori
ꝛ minori perfectōe accidētalib⁹ nō eſſentialib⁹ ꝛ per ſe:
tales eni forme q̄ differūt ſm maiorē ꝛ nobiliorē perfe-
ctionē ꝛ minorē:loquēdo:de eſſentiali perfectione bene
ſunt diuerſe ſm ſpēm. ¶ Itē rō Ariſt.eſt ad hoc.Omne
illud ſm ꝙ aliquid mouet̃ eſt eiuſdē eēntie cū ipſo motu
ſm ꝙ dico formalr ei intrinſece:ſed oē qḋ mouetur vel
mouet̃ ſm ſubam ſi ad ſubam eſt motus vel ſm q̄litatez
vel ſm quātitatē vel ſm vbi.ergo oīa iſta ſunt eiuſdem
eſſentie cū ipſo motu:h aūt ſunt termini motuū vt mani
feſtū eſt.quare ꝛc̄. ¶ Scōm pbat̃ ab aliq̄bus ſic.via ad
terminū nō ē eiuſdē eſſentie cū illo termīo:hec recipitur
pro manifeſta:ſed mot⁹ q̄ eſt fluxus forme eſt via ad ipȝ
terminū ad quē vt manifeſtū eſt:q2 mediante hmōi flu-
xu mobile pueniit vſq; ad terminū ad quē.q̄re ꝛc̄. ¶ Itē
Cōmē.videt̃ intendere ꝙ ipſe fluxus forme qui eſt mo-
tus ſm opinionē famoſiorē eſt de genere paſſiōis:ꝛ hoc
forte verū eſt quantū ad ſui receptionē in mobili.paſſio
enim formaliter eſt ipſa receptio.vt dicit̃. Unde ꝛ vtus
paſſiua dicit̃ receptiua.vt patz ex 2° ꝛ 3° de aīa.ꝛ p̄mo d
generatione. Sed terminus motus eſt de genere ſubſtā-
tie vel quātitatis vel q̄litatis vel vbi.ꝛ talia nō ſunt eiuſ
dem eſſentie ꝛ quiditatis.vt pȝ in p̄mo poſte.ꝙ aūt ipſe
fluxus forme fluentis ſit paſſio capit Cōmē.ex p̄dicamē
tis.ꝛ hoc forte ſolum innuit ibi ab Ariſto.caplo d facere
ꝛ pati:vbi exēplificat de pati ſicut calefieri ꝛ hmōi. Et
aliq̄ nitūt pbare hoc per hoc.Q2 illud ē paſſio q̄ aliqḋ
denominat̃ patiens.hoc eſt notū:ſed ab ipſo fluxu aliqḋ
denominat̃ fluens:ꝛ hoc eſt eſſe patiens. Et hec pbatio
nō videt̃ multū fortis nec ſufficiens.q2 eq̄liter eſt ignotū
ꝙ eſſe fluens ſit eſſe patiens ſicut ꝙ fluxus ſit paſſio. Ali
qui autem dicunt ꝙ fluxus ipſe vt eſt quid continuum ē
de genere quantitatis:ꝛ forte eſt tēpus ſecundario dcm:
ſed de hoc videbit̃ in.4.ſi deus voluerit. ¶ Sed dubiū
eſt de motu locali quomō ſit idem cum termino ad quē.
Ponamus eni ꝙ ignis exiſtens in loco deorſum moueā
tur ſurſum manifeſtū videt̃ eſſe ꝙ nondū habet aliquid
de vbi ſurſum ſimpliciter:cum nōdum contineat̃ in loco
ſurſum ſimpliciter:ꝛ tñ mouet̃ ſurſum. Et ſimilr ſi graue
exiſtens ſurſum in ſpera ignis moueret̃ ad vbi deorſum
continue:ꝛ tñ nondū hȝ de vbi deorſuȝ nec perfecte nec
iperfecte:cū nondū contineat̃ in loco deorſum:ꝛ vbi p-
uenit ex circunſcriptione loci. Forte dōm ꝙ tal' mot⁹ ſi
eſſet non eſſet idē ſm ſpēm cū termino ad quē:ſed eſſet
idez eſſentialiter ſm genus. Naȝ in eodē genere ſunt vbi
ſurſum ꝛ vbi deorſum:ꝛ hoc ſufficit.q2 cū in maiori par
te ſic ſe hȝ ꝙ motus qui eſt forma fluens eſt idez ſm ſpēz
cū termino ad quē. Sic eſt cōſuetum ſimplr r̄ndere.

Ad primam rōnē pȝ ex dictis:motus eniȝ qui eſt fluxus forme bñ deficit adue
niente termino ad queȝ:ſed actus iperfectus q̄ recipit̃ a
motore imobili nō corrūpitur ſed perficitur: nec ſequit̃
ex hoc ꝙ duo accidentia eiuſdē ſpeciei ſolū nūero diuer
ſa ſint ſimul in eodē ſubto:q2 hmōi act⁹ iperfect⁹ ꝛ termi
nus ad quē nō ſunt diuerſa nūero:imo ſunt vnū:eo ꝙ ipſe
terminus ad quē extrahit̃ de potētia ſubiecti habentis
in ſe ipſuȝ actū iperfectū: ꝛ tunc totū eſt vnus actus ma
gis completus ꝛ perfectus . Aliquib⁹ tñ videtur ꝙ ſicut
fluxus precedens terminum ad quem deficit adueniente
huiuſmodi termīo:ſic ēt actus iperfectus deficit:ꝛ idō nō
intelligūt ꝙ hmōi mot⁹ ſit eiuſdem eſſentie ſm nūerum
cum termino ad quem:ſed ſolum eiuſdem ſm ſpeciem:
quicquid autem ſit de hoc verum:bene dubium mihi vi-
detur:ſed quo ad preſens non determino.
¶ Ad 2ᵘᵐ pȝ ex dcis p diſtictionē. Mot⁹.n.p fluxu ē q̄d
ſucceſſiuū.ꝛ ſic nō ē eiuſdē eēntie cū ſuo termīo ad quē.
¶ Ad 3ᵘᵐ dicunt aliq̄ ꝙ ſi motus localis calefacit hoc ñ
eſt niſi per accidens.ſ.ratione ꝛ virtute corporis natura
lis in quo ſit motus:ꝛ cuius eſt motus vt hȝ videri ſup
primum metheororum. Uel ſi per ſe calefacit hoc eſt ꝙ
tum ad ipſum fluxum ipſius mobilis de vno vbi ad ali-
ud vbi per quem quidē fluxum rarefacit ꝛ diſgregat ma
teriam ſubiectā.ꝛ ſic calefacit: ꝛ hmōi fluxus non ē eiuſ-
dem eſſentie cum ipſo vbi ad quem eſt motus
¶ Ad 4ᵘᵐ dico ꝙ motus rect⁹ ꝛ motus circularis q̄ ſūt
ad vnum ꝛ idem vbi bene ſunt eiuſdem eſſentie quantuȝ
ad vbi fluentis: ſed quantum ad ipſos fluxus:quoꝝ vn⁹
eſt rectus ꝛ alius circularis:non ſunt eiuſdez eēntie pre-

cipue inquantum rectus ꝛ circularis. Alij dicunt ꝙ motus circularis nunꝙ terminatur ad vnum ꝛ idez vbi formaliter: sed soluz materialiter ꝛ subiectiue: ꝛ ideo nō oꝫ ꝙ sint sibiinuicem idem formaliter ꝛ essentialiter.

¶ Ad 5m dico ꝙ motus nālis ꝛ motus violent⁹ eiusdem corporis nālis nō sunt eiusdē eēntie ꝛ spēi inter se vt motus lapidis sursum ꝛ motus eiusdē deorsum. Sed mot⁹ nālis vnius corporis ꝛ violētus alteri⁹ corporis bn̄ possunt esse eiusdē speciei: ꝛ sic est in ꝓposito. Aliter dicit ꝙ non est vnū ꝛ idē vbi formalr qḋ terminat motū nālem ꝛ qḋ terminat motū violētuz. sed solū est vnū ꝛ idē mālr vel subiectiue: ꝛ iō non sequit illos motus esse eosdē essentialr ꝛ specifice. Sed bene est occultū quō sit aliud vbi deorsuz ad qḋ mouet graue ꝫ nām: ab illo vbi deorsum ad qḋ mouet leue ꝫm violentiā: cui⁹ locus deorsum non sit alius ꝛ alius ꝫm speciem.

¶ Ad 6m pōt dici sicut prius dictū est ꝙ sit idem genere non specie specialissima. Alij dicerent ꝙ negādā est ꝯña. Et ad ꝓbationē dico ꝙ imaginat vnum falsum īpossibile. s. ꝙ aliqḋ graue sit in loco simplr sursuz: ꝛ hēat vbi sursum simpliciter ꝛ moueat ad vbi deorsum: qꝛ statiz cum aliqd est graue īpossibile est ꝙ sit in loco simplr sursum imo si aliquid leuissimuz qḋ nunc est in loco sursum simpliciter fiat graue vel min⁹ leue: q̄tū amittit de leuitate tantum perdit de vbi sursuz ꝛ fit in vbi nō simplr sursuz: ꝛ cum isto bene stat vbi deorsum aliquo mō. s. iperfectū ꝛ in respectu. Uel posset dici: ꝙ si graue simplr sub ꝯcauo orbis lune esset ꝛ moueret ad vbi deorsum: non eēt violentus motus a ꝑncipio vsqꝫ ad finē sed esset vnus mot⁹ per totū spacium ignis vsqꝫ ad aerem: ꝛ termin⁹ illi⁹ motus esset aliqḋ vbi sursum simplr nō oīno perfectū: sed ꝛ alius motus esset per spaciū aeris: ꝛ illius mot⁹ termin⁹ esset aliqḋ vbi sursuz in respectu: sicut debet aeri. Et ali⁹ motus esset per aquā. ꝛ termin⁹ illi⁹ esset aliqḋ vbi in respectu vbi deorsum. Alius aūt motus esset per spacium terre supposito ꝙ deberet venire ad cētrū: ꝛ illi⁹ motus termin⁹ eēt vbi deorsuz simplr. ꝛ sic in q̄cunqꝫ illoꝝ motuū termin⁹ ad quē ē eiusdē eēntie cū motu ꝑcedēte.

¶ Ad 7m de generatione: dico ꝙ generatio nō ē termin⁹ intrinsec⁹ ꝛ imediatus alterationis: sed magis q̄litas q̄ disponit mā ad formā. Est aūt gñatio termin⁹ extrinsecus ꝛ mediatus: ꝛ de tali nō ītelligit ꝙ sit eiusdē essentie cū motu: sed de termino ꝑmo ꝛ immediato.

¶ Signum ꝙ huius scientie proprie consideratio est de ipso est: omnes enim qui videntur rationabiliter tetigisse huiusmodi philosophiam fecerunt verbū de ipso ꝛc. Tex. com. XXV.

Questio. VII.

Onsequēter querit circa copl'm de infinito. Primo vtꝝ ad nālem phm pertineat ꝯsiderare de infinito. ¶ Arguit ꝑmo ꝙ nō. qꝛ de non ente nō cōsiderat scia. ꝑmo posteriorū. sed infinitū est nō ens. ex isto 3° ꝛ ꝑmo celi ꝛ mundi. q̄re ꝛc. ¶ Itē de eo qḋ ē ignotū nō ꝯsiderat scia nālis. hec ē manifesta: qꝛ cōsideratio est quedā notitia: ꝫ infinitū est

T.c.5. ignotū. vt dicit phs. primo huius. quare ꝛc. ¶ Itē nālis considerat de entibus naturalibus ꝛ coꝝ ꝑncipijs ꝛ per

T.c.16. se accidentibus. vt patet ex ꝑmo huius. ꝛ 3°. sed infinitū

T.c.2. nullum horum est cum sit non ens. quare ꝛc.

¶ Oppositum arguitur auctoritate Aristote. qui considerat hic de infinito.

Ad questionem intelligēdū ꝙ ifinitū multipliciter dicit. Uno⁹ dicit infinitū ꝫm vigorē: ꝛ hmōi infinitas. s. vigoris attribuit ab aliquibus ipsi ꝑmo ꝑncipio qḋ est deus: ꝛ de tali infinito bene pōt considerare phs naturalis: qꝛ tale infinitū demonstratur esse per mediū nāle. vt videbit in 8°. Alio modo dicit infinitū ꝫm durationē solum. ꝛ de isto bene cōsiderat phs nālis. qꝛ ipse habet considerare de motoribus ꝛ mobilibus ꝛ eorum per se accidētib⁹. vt pꝫ in isto libro: sed entia infinita: ꝫm durationē sunt mouentia vel mobilia vt corpora celestia ꝛ intelligentie mouentes ea. quare ꝛc. Tertio mō dicit infinitū per negationē formalis determinationis. s. ꝙ in eēntia sua nō includit aliquā determinationē formalē. sed est in potētia ad oēs: ꝛ hec est materia ꝑma. Et de isto infinito cōsiderat nālis: eo ꝙ ipsa materia prima que est hmōi infinitū: est ꝑ se ꝑncipiū rerum nāliū. vt pꝫ ex ꝑmo hui⁹. quare ꝛc. Alio mō dicit infinitū ꝫm q̄titatē: ꝛ est quātum sine terminis: ꝛ de isto adhuc debet cōsiderare nālis: qꝛ de eo qḋ nō est ꝛ opinatur esse ab aliquibus solennib⁹ in phia notis per rationes quasi nāles: debet cōsiderare phus naturalis demōstrando. s. illud non esse: sicut eni intellect⁹ desiderat naturaliter cognoscere veritatē ꝛ eam manifestare: sic nāliter desiderat fugere errores ꝛ eos confutare suo loco ꝛ tēpore debitis. Unde cuz error sit aliquid ponere esse in rerum natura: qḋ tamē non est nec esse pōt. pꝫ ꝙ naturalis phs debet remouere illud ꝛ soluere argumēta ad ꝫ inducentia. Et hunc modū inuenitur Aristo. tenuisse in suis libris philosophicis: ꝛ minor pꝫ in isto 3°: ipm enim infinitum idest quantum extensū sine terminis non est in rerum natura nec pōt esse: vt hic ꝓbatum est. Uel dicas sub disiunctione ꝙ hmōi ifinitū demonstrat esse vel non esse per mediū naturale: ꝛ tn̄ aliqui ꝑpter aliquas rōnes apparentes posuerunt ipm esse: ꝛ dixerunt ipꝫ esse ꝑncipium rerum nālium. vt pꝫ hic: ꝛ in ꝑmo de celo: q̄re ꝛc. Alio modo dicit infinitum in potentia. ꝛ hec est diuisio magnitudinis ꝛ appositio ad numeruz: ꝛ de isto etiā considerat naturalis phus: eo ꝙ est quedam proprietas magnitudinis naturalis ad numeri rerum naturaliū. Qualiter autem hoc sit verum ꝙ magnitudo sit indiuisibilis in infinitū: ꝛ ꝙ numero potest fieri appositio in infinitū videbitur in consequentibus.

Ad rationes. Ad ꝑmū dico ꝙ de nō ente nō cōsiderat phs naturalis demōstrando ipsuz esse vel passiones ei inesse: sed de non ente qḋ ab aliquibus philosophis opinatum fuit esse per aliquas rationes sumptas a ꝓprietatibus naturalibus: bene potest considerare phus naturalis demonstrando ipsum non esse ꝓpter causam predictam.

¶ Ad 2m dico ꝙ infinitum nō sic est ignotum ꝙ nulla notitia habeat de eo: sed ꝙ non est natum ꝑmo cognosci: cū sit q̄daz priuatio termini ꝛc. Et ꝑuatio nō cognoscit nisi per habitū. Qualiter aūt intelligendū sit ꝙ infinituz ꝫm ꝙ infinitū est ignotum ad ītentionē Aristo. in ꝑmo huius: visum fuit in questione de hoc ordinata ibidem.

¶ Ad 3m dico ꝙ naturalis phus ꝑmo considerat de entibus naturalibus ꝛ eorum ꝑncipijs ꝛ per se accidentibus sed secundario potest considerare de aliquo qḋ non est aliqḋ istoꝝ: ꝛ putatur ab aliquibus philosophis esse ꝑncipium. Sic aūt est de infinito quod putabatur ab aliqbus. vt dicit hic Aristote. ꝛ primo celi ꝛ mundi. Modicus autez error circa principia est causa maximi erroris circa ea que sunt ex principijs. vt dicitur ibidez. Ideo necessarium fuit considerare de infinito.

¶ Rationabiliter autem ꝛ principiuz ipsum ponunt omnes: neque enim frustra possibile est

ipsum esse in aliam inesse ipsi potentiaz nisi sicut principii rc. Tex.cõ. XXX. Qõ. VIII.

Consequenter querit. Utrum infinitũ si esset: eẽt pñcipiũ soluz. ¶ Arguit q̃ nõ. qr illõ extra qõ nihil est: nõ est pñcipiũ solũ. Nã pñcipiũ est cuiusdã aut quorũdã. vt dicit phs in pmo huius. Unde pñcipiũ requirit multitudinem vt dicit ibi Cõmẽtator: sed si eẽt infinitũ extra ipm nihil esset: r intelligo de infinito quod est quantũ sine termio. de quo loquebant antiqui. qre rc. ¶ Itẽ qõ est posterius altero illud nõ est solum pñcipiũ: cũ pñcipiũ debeat esse prius: r oino pñcipiũ oino prius: vt manifestiũ ẽ: sed ipsuz infinitũ si esset: esset posterius aliquo modo. Nã infinitũ dicit formaliter pvationẽ finis r termini. Et cõstat q̃ pva-(T.c.20.) tio ẽ posterior habitu. vt pz. io. meta. etiã accipit Cõmẽ. in isto 3°. quare rc. ¶ Itẽ accidens ñ põt esse solum pncipium. h est euidens. qr substantia est causa accidentiuz. vt dicit Cõmẽ. in 7° meta. Et sic accidẽtia sunt pncipiata r causata a substãtia. ¶ Itẽ in 7° meta. dicit Arist. q̃ substantia prior est accidente notitia diffinitione r tempore. r sic accidens est posterius substantia: qõ autem solum est principium nullo modo debet esse posterius: imo omnino prius omnibus. modo infinitum si esset: esset accidens. s. quantitas sine terminis. quare rc.

¶ Oppositũ arguit auctãte Arist. qui videt velle q̃ infinitum si esset: eẽt pñcipiũ r nõ principiatũ: r hoc cõcorditer dixerunt omnes antiqui ponẽtes infinituz esse.

Ad questionem intelligẽdũ ẽ q̃ infinitũ. i. q̃tũ carẽs terminis: si esset posset cõsiderari quantũ ad tria. Uno mõ q̃tũ ad ipsam infinitatẽ qua formaliter dicit infinitũ: que quidẽ infinitas nihil aliud est q̃ privatio vel negatio finis. i. termini: quẽadmodũ cecitas est privatio visionis qua formaliter dicit aliquid cecũ: formaliter dico. i. ad modũ r similitudinem formalis pncipij in q̃tũ denoiat r inexistit. Alio mõ posset cõsiderari hmõi infinitũ q̃tũ ad suã q̃titatẽ carẽtem terminis. Alio mõ q̃tũ ad substãtiã subiectã quantitati. ¶ Tunc dico pmo: q̃ ipm infinitũ q̃tum ad suam infinitatẽ nõ esset oino pncipiũ: cũ hmõi infinitas sit quedam pvatio r aliquid posterius nãliter alijs. s. substãtia r magnitudine. ¶ Scdo dico q̃ q̃tũ ad suã q̃titatẽ nõ esset oino pncipiũ pmũ rõne preinducta. s. qr nullũ accidens est pncipiũ oino pmũ: sz posterius: vt ostensum est in 7° meta. ¶ Tertio dico q̃ ipm infinitũ si esset q̃tum ad substantiaz subiectã magnitudini infinite solum esset pncipiũ r nõ pncipiatũ: qõ sic pbatur: qr hmõi substãtia si esset pncipiata: aut esset pncipiata pncipio magnitudinis: aut principio qõ est cã. Non principio magnitudinis: qr ponitur subiecta magnitudini ifinite: magnitudo aũt infinita nõ habet pricipiũ: qr sic esset finita. Nec pncipio qõ est causa: qr aut haberet causaz materialez aut formalẽ rc. non materialem. qr materia non est sine forma. vt pz in 2° huius. r pmo de generatione. Omnis aũt forma materialis necessario est magnitudinis finite cuz enim finitas magnitudinis non sit ex mã. relinquit q̃ est ex forma. Et qua rõne ex vna forma mãli iponitur finitas r terminus ipsi magnitudini: eadem ratione ex alia: quẽadmodũ natura forme imponit terminum q̃litati r operationi. igit hmõi substãtia si esset subiecta magnitudini infinite nullaz formã naturalẽ haberet: nec per cõñs materiã perfectibilẽ per formã. Item non haberet cãm agentem: qr causa agens debz esse maioris vtutis in effectu vel saltẽ equalis. hmõi aũt substãtia si esset: esset infinite virtutis etiam fm vigorẽ cũ in magnitudine infinita non possit esse virtus finita: vt pz ex 8° huius virtute aũt T.c.80. infinita non põt esse alia virtus maior. vt notũ est: nec ei equalis. Sicut nec magnitudini infinite esset alia equalis magnitudo: qõ patz. qr si esset aliqua alia magnitudo equalis magnitudini infinite: aut ambe ipse essent simul: idest indistantes: r sic vna magnitudo penetraret aliã r essent vna magnitudo. vt pz 4° h°. aut vna illaz eẽt ex- T.c.55. tra aliam r distincta ab alia: sicut: a qua extra terrã: r sic vtraq3 esset finita. naz magnitudo est finita in parte illa: extra quã est alia: r hz superficiem terminatã distinctam a superficie alteri° que est extra eã: vt manifestum est per se: r sic vtraq3 illaz magnitudinũ esset finita r infinita: qõ est ipossibile: igitur vna magnitudo infinita non põt esse equalis alteri magnitudini infinite. r per cõñs virtus existens in magnitudine infinita nõ põt esse equalis alicui alteri virtuti. sic igitur illa substantia nõ haberet cãz agentez. ¶ Itẽ nõ haberet cãm finalem. qr illa causa finalis aut esset aliqua alia substãtia corporea: aut icorporea: finis eniz pncipalis substãtie non põt esse accidens aliqõ. Sz nõ posset esse substantia corpea alia. qr hmõi substantia que ponit magnitudinis infinite totum occuparet. vnde non posset esse aliqua subã corporea extra eã q̃ esset finis eius gratia cuius. Nec icorporea: qr subã incorporea est intelligentia abstracta. vt pz ex. i2. meta. Intelligentie aũt abstracte sunt pncipia coꝝ quoꝝ sunt pncipia duobus modis. s. fm mouens r fm finem. vt docet Cõmen. in. i2. metaph. igitur illa substãtia abstracta Cõ.36. r incorporea que esset finis illius substantie infinite moueret illaz substãtiaz infinitã: r ipsa substantia magnitudinis infinite reciperet motum ab ipsa subã incorporea: hoc aũt est impossibile. vt demonstratũ ẽ pmo celi r mũdi. ergo nullã causam hẽt hmõi substantia infinite magnitudinis. r per cõñs non esset aliqõ causatũ: ex quo relinquitur q̃ solum esset principium: eo q̃ omne ens aut est principium r causa solum: aut est quid principiatuz r causatum. vt Aristo. sumit.

Ad primum argm dico q̃ huiusmõi subã si eẽt: nihil hẽt extra se distictũ loco r subiecto fm sui subsistentiã: sed haberet bene aliquid extra se distinctũ fm quiditatem r essentiam. s. suam q̃titatẽ: r sic esset eius pncipium. ¶ Ad alia duo pz ex dictis. Concessum eni ẽ q̃ illud infinitũ non eẽt pmum r oino pncipium quo ad suam infinitatẽ: nec quantũ ad suã q̃titatẽ: sed solum quantũ ad suam substãtiã. Et adhuc forte non esset principium motiuum nec actiuum nec receptiuuz motus aut passionis. vt patet ex pmo celi r mundi. sed solũ eẽt pncipium subiectiuum magnitudinis infinite.

¶ Contingere enim ab esse nihil differt in perpetuis rc. Tex. cõ. XXXII. Questio. IX.

Consequẽter querit. Utrum in eternis differat esse r posse. ¶ Arguit q̃ sic. qr sicut se habet essentia ad potentiã: sic esse ad posse. per cõuenientẽ similitudinẽ: sed in eternis differt essentia a potentia. vt pz in pma mã cui° partes oẽs sunt eterne fm suam essentiam: r tñ sua potentia vniuscuiusq3 earum est aliud ab essentia mãe. vt demonstrat Cõmen. in pmo huius. quare rc. ¶ Itẽ sol est quid perpetuum: r tamẽ differt in ipso esse r posse. Nam dũ Cõ.70. sol est in oriente hz potẽtiaz vt sit in occidente: r tamen nondum est in occidente: similiter aũt r in alijs partib° celi. ¶ Item mã existens sub vna forma est in potentia ad aliam formam cõriã vt existens sub forma ignis: est in potentia ad formã aque. vt pz ex pmo huius. r pmo de T.c.76. generatione: r tamen mã existens sub vna forma nõ est

sub alia cõtraria:vt manifestum est:cum igitur materia
sit eterna patet ꝙ in eternis est aliud esse ⁊ posse. Et pos
set argui ducendo ad impossibile. Nam si in eternis non
differt:esse ⁊ posse:tunc materia existens sub vna forma
cum habeat potentiā ad aliā cõtrariaȝ formā erit simul
sub forma alia:que enim non differũt abinuicē sũt simul
sed ꝯñs est falsum ⁊ ĩpossibile vt manifestũ est.quare ⁊c̃.
T.c.31. ¶ Oppositũ vult Arist.in fine illius capituli:esse autem
aliquid infinitum fides est ex quinqȝ. Contingere enĩ ab
esse nihil differt in perpetuis.vt dicit ibidem.

Ad questionē considerādũ est breuiter:ꝙ de numero perpetuoȝ seu
eternorum. Quedā sunt oĩno intransmutabilia vt substā
tie separate a mā ⁊ magnitudĩe.sicut pȝ ex 8° hui⁹. Que
daȝ aũt sunt transmutabilia aliquo mõ sicut sunt corpo
ra celestia ⁊ silr materia pⁱma. Corpora enĩ celestia sunt
p° celi. perpetua ſm suas substātias.vt pȝ ex pⁱmo celi. Et tamē
T.c.20. continue transmutant ſm vbi.vt habet ibidem ⁊ 8° hu
p° celi. ius.⁊.12.metaphy. Similiter materia pⁱma est eterna ſȝ
T.c.18. id qd̃ est ⁊ ſm suam substantiaȝ.vt pȝ ex primo huius.⁊
8°. phy. tamen ipsa transmutatur .i. subijcit transmutationi sub-
T.c.76. stantiali de priuatione ad formaȝ ⁊ econuerso.vt mani-
12.met. festum est in pⁱmo huius.⁊ in pⁱmo de generatiõe. ¶ Ul
T.c.43. terius considerandũ est ꝙ in ipsis perpetuis transmuta-
p° phys. bilibus est duplex esse.s.esse substātiale ⁊ primũ:⁊ eē nõ
T.c.52. essentiale nec oĩno primũ. Et voco esse eēntiale ⁊ pⁱmũ
p° phys. illud qd̃ est idem essentialiter cum essentia talis entis:si-
T.c.60. cut ipsi materie esse mām est idem essentialiter cum ipsa
p° de ge. essentia materie ⁊ cũ ipsa materia:⁊ ipsi celo esse celũ est
T.c.23. idem essentialiter. Esse vero nõ essentiale est ipsum esse
superadditũ essentie talis rei:vt in mā pⁱma esse qd̃ hȝ a
forma hominis vel a forma asini nõ est esse eēntiale ma
terie.s.qd̃ sit idem essentialiter cũ ipsa sub̃a mãe:imo est
esse superadditũ ipsi essentie mãe pⁱme. Similr in corpo
re celesti esse in tali vbi vel tali vt esse in oriēte nõ est eē
eēntiale:qd̃ sit idē essentialiter cũ ipsa substantia celi:sed
est esse accidentale ⁊ superadditũ ipsi substātie:vt mani
festũ est vnicuiqȝ. ¶ Ulterius accipio ꝙ posse cũ sit qui-
dam respectus ad actũ distinguit ſm distinctionē act⁹:⁊
T.c.10. hoc habet ex 3° physicoȝ.caplo de diffinitiõe mot⁹.mul
tum expresse.vbi dicitur ꝙ posse sanari ⁊ posse infirma-
ri non sunt vnum ⁊ idem essentialiter:nisi infirmari ⁊ sa-
nari esset vnum essentialiter. Dicimus ergo ꝙ posse qd̃
est ad esse vel est ad esse essentiale vel ad esse non essen-
tiale sed superadditum.

Tunc dico ad questionē tria. Primo ꝙ in ppe tuis oĩo intransmutabilibus nõ dif
fert aliquo modo realiter eē ⁊ posse. Scd̃o dico ꝙ in
ppetuis transmutabilib⁹ non differt realiter esse essentia
le ⁊ posse qd̃ est respectu esse essentialis. Tertio dico ꝙ
in eis bñ differt esse superadditũ ⁊ posse qd̃ est respectu
talis esse ¶ Primũ ostendit.q2 in quibuscunqȝ differt
ꝓprie esse ⁊ posse:in illis est aliqua potētia ad esse qd̃ nõ
habent pⁱus ⁊ ipȝ postea recipiunt:hec est manifesta:sed
in talibus entibus intrāsmutabilib⁹ nulla est potētia ad
aliqd̃ qd̃ nõ hñt:⁊ postea recipiant ipm̃:q2 tũc eēnt trā
mutabilia. Omne eniȝ qd̃ est natum recipere aliquid qd̃
pⁱus nõ habebat est transmutabile:vt manifestum est ex
T.c.6. 3° ⁊ 6° huius. ¶ Scd̃m pȝ.quasi per idem. Nam in qui
T.c.32. buscunqȝ esse eēntiale differt a posse qd̃ est respectu esse
essentialis:in illis potētia ad esse tēpore p̄cedit eē actu
vt pȝ inducendo. Nā in sorte differt eē actu:sor.⁊ posse
esse. Et ꝯstat ꝙ prius tēpore fuit potētia ad eē sor.q̃ ad
esse eius ſm actum:similr autēȝ ⁊ in alijs. Sed in perpe
tuis seu eternis ĩpossibile est ꝙ potētia ad eē eēntiale sit

prior tempore ipso esse:q2 eternũ est qd̃ semper est semꝑ
fuit ⁊ semper erit.pⁱmo celi ⁊ mundi. Unde cõtra rõneȝ T.c.125
entis eterni est ꝙ potētia ad eius esse eēntiale precedat
tēpore ipsum esse eēntiale:q2 tũc in tēpore pⁱmo nõ esset
ſm esse eēntiale.⁊ sic nõ semper fuisset nec esset qd̃ ē cõ-
tra rõnē eterni. Sequitur ergo cõclusio ꝙ in eternis etiā
transmutabilibus nõ differt eē eēntiale ⁊ posse:qd̃ est re
spectu eius.vt in materia prima nõ differt eē mām ⁊ pos
se esse materiam. Nõ.n.fuit aliqd̃ tēpus nec erit in quo
materia possit esse mā ⁊ nõ sit materia. Et similiter in ce
lo non prius fuit celũ in potentia ad eē simpliciter q̃ eēt
celum in actu:nec aliquid ipsius celi prius tēpore fuit in
potentia ad eē celi q̃ esset celũ:q2 tunc celuȝ simpliciter
non fuisset:⁊ sic nõ eēt eternũ. Similiter nihil ipsius ma
terie pⁱme pⁱus tēpore fuit in potētia ad eē extra mām q̃
esset materia:sed econuerso in generabilib⁹. Nā aliquid
ipsius sortis prius tēpore fuit in potentia ad eē sortis q̃
esset sortes.silr aũt ⁊ in alijs. ¶ Tertium declarat. Illa
sunt diuersa quoȝ vnũ precedit alterũ ſm tempus:sed
in perpetuis transmutabilibus esse superadditũ ⁊ ipsuȝ
posse sic se habēt. Naȝ hmõi posse pri⁹ est tēpore ꝙ sit
ipsum esse vt tangebat arguendo de materia prima ⁊ de
partibus celi.quare ⁊c̃.

Ex his ad rationes. ¶ Ad pⁱmā bñ cõcedo ꝙ in mā pⁱma differt eēntia ⁊ potētia q̃
est ad eē superadditũ quod hȝ a forma. Et silr differt eē
mām ⁊ posse eē qd̃ est respectu talis eē qd̃ hȝ a forma sȝ
non differt potentia ad eē materiā ab eo qd̃ est esse māȝ
differentia reali ⁊ absoluta. ¶ Similiter ad alias duas
patet ex dictis in distinctione ⁊ positione.

¶ Hos autem intendimus ⁊ de sensibilibus ⁊
de quibus facimus scientiam vtrum in ipsis est
aut non est corpus infinitum ⁊c. Textu.
cõmenti. XXXIX. Questio X.

Consequenter q̃rit. Utrȝ possit eē corpus
actu infinitũ. ¶ Arguit pⁱmo ꝙ sic. Q2 illd̃
põt eē sine termio in cui⁹ diffõne nõ ponit
termin⁹.sed in diffõne corpis nõ ponit ter
min⁹:vt manifestũ ē ex pⁱmo celi.⁊.5.me-
ta.satis.q̃re ⁊c̃. ¶ Itē. Illud est infinitum T.c.2.
cuius effectus est infinitus. Nā causa ⁊ causatum debent T.c.18.
ꝓportionari.5.metaphy.⁊ 2° huius.finiti aũt ad infinitũ
nulla est ꝓportio.vt pȝ in isto 8° ⁊ pⁱmo celi.sed effectus T.c.2.
alicuius corporis est infinitus:motus enim perpetu⁹ est T.c.28.
infinitus.vt pȝ 8° huius ⁊ motus est effect⁹ corporis qd̃ T.c.14.
mouet:vel causatur ab ipso aliq̃ mõ ⁊ notũ est. q̃re ⁊c̃. T.c.52.
¶ Item illud qd̃ mouet aliquā virtuteȝ passiuaȝ ad suũ T.c.83.
actũ est ens.non ens eniȝ nõ mouet aliquid.vt habet ex
3° huius vbi dicit.semꝑ enim existimabit species aliqua T.c.17.
mouens:sed infinitũ mouet aliquā virtutē passiuam ad
actum.ꝓbatio.q2 virtus imaginatiua imaginatur infini
tuȝ.vt quilibet experitur:modo ipsa est virtus passiua ⁊
mouet seipsam ad actum imaginandi vt manifestum est.
Ergo relinquitur ꝙ mouet ab eo qd̃ ipsa imaginat:sed
ipsa imaginatur infinitum.quare ⁊c̃. ¶ Item recipiatur
aliqd̃ corpus:aut illud est finitum aut infinitum. Si est
infinitum habetur intentum:si finitum oportet ꝙ finiat
ad aliqd̃ aliud:⁊ queratur de illo alio.⁊ sic ibitur in infi-
nitum.⁊ habetur ꝓpositũ:qd̃ est infinita magnitudo cor
poralis. ¶ Item illud qd̃ in essentia sua non includit ali
quid per qd̃ sibi determinet corporeitatem finitam.est in
potentia ad corporeitatem infinitam.hec videt eē ma-
nifesta:sed materia prima in sua essentia nõ includit ali-
quid per qd̃ determinat sibi corporeitatē finitaȝ:vt ma-

nifestum est:quia ipsa est ens pure potētiale ⁊ indifferēs
ad omnem actū de se.quare ⁊c. ¶ Item illud qd̓ sequit
ex pncipio mathematico est verū:cū pncipia mathema
ca⁹ sint vera:⁊ ex veris non sequit nisi verum:sed ex pn-
cipio quodā mathematico sequit ꝙ potest esse corp⁹ in
finitum.dicit enim Cōmen.ꝙ sicut vnum pncipioꝝ que
ponit geometer est ꝙ ad omnem lineā est accipere lineā
minorem:sic vnū pncipium qd̓ ipse ponit est ꝙ ad omnē
lineam est accipere lineā maiorē:ex hoc autem sequitur
ꝙ linea cū possit non esse sine corpore ꝙ ad omne corp⁹
est accipere maius corpus.⁊ ex hoc sequit vlterius ꝙ po
test esse corpus infinitum.Corpus eniz maius omni cor
pore finito non est corpus finitum.quia tunc esset maius
seipso:⁊ sic relinquitur ꝙ sit infinitum

T.c.40 T.c.46 **Oppositum** vult Ari.hic ⁊ primo d̓ celo.Et arguit vna de suis rōnib⁹ quā re
putat pbabilez.Illud qd̓ est determinatū superficie non
est infinitū.hec est manifesta:sed omne corpus est deter-
minatum planicie idest superficie.hanc supponit.q̄re ⁊c̄.
Et cōmētator ibi sic arguit.Nihil qd̓ est contentum vna
superficie vel pluribus est infinitum:sed omne corpus ē
huiusmodi.Nam omne corpus vel est sphericum : ⁊ sic
est contentum vna superficie vel non sphericum, sed an-
gulare:⁊ sic pluribus.quare ⁊c̄.

De questione intelligēdū.quidā dixerunt ꝙ materia est in potentia ad ma-
gnitudinem ⁊ corporeitatez infinitā ppter quādā rōem
predictā:⁊ est quinta.Dixerūt tn̄ ꝙ illa magnitudo nūꝙ̄
fuit nec est nec erit ppter rationes Aristo.in pmo celi ⁊
mundi.Sed ista positio videt irrationabilis:q2 nulla po
tentia est ad ipossibile:hoc est manifestuz.Sed illud qd̓
nunꝙ̄ fuit nunꝙ̄ est ⁊ nunꝙ̄ erit est ipossibile:quēadmo-
dum illud qd̓ semper est:semp fuit ⁊ semper erit est neces
T.c.65. sarium.vt pz ex pmo celi ⁊ mundi.Et hoc videt rōabile
q2 oppositoruz debent esse opposite rōnes ⁊ diffōnes.
Necessarium autez ⁊ impossibile sunt opposita.vt patz
2o.periarme.ergo ad illud qd̓ nunꝙ̄ fuit nec est nec erit
non debet materia aliquā potentiam habere.quare ⁊c̄.
⁊ ideo non valet illa positio.

¶ Ad solutionez questionis premitto aliqua.Primo ꝙ
corpora simplicia sunt sibiīnuicez cōtraria:⁊ hic Arist.
T.c.42. supponit.vt dicit Cōmen.aut ppter famositatem: q2 cō
Cō.42. cessum est fere ab omnibus:aut q2 declarabit post in 2⁰
de generatione. ¶ Ulterius accipio ꝙ cum vnum cōtra
riorum appropinquat alteri ⁊ totaliter optinet sup ipm
⁊ dominat.necessario corrūpit ipm ⁊ destruit:⁊ hoc ma
nifestū est ad sensum:cuz ignis oīno optinet sup aliquod
cōbustibile generat inde ignem corrupta forma preexi-
stente.3.suppono ꝙ si esset corpus simpliciter infinituz:
v̄tus ei⁹ actiua iproportionalr̄ excederet v̄tutē cuiusli-
bet corporis finiti:quēadmodū etiaz magnitudo infini-
ta iproportionabiliter excellit oēm magnitudinē finitā:
bene quidem verꝝ est ꝙ in aliquo corpore maiori potest
esse minor virtus q̄ꝫ in aliquo corpore minori:vt forte in
aere decem palmorū est minor virtus q̄ꝫ in igne vni⁹ pal
mi:tamē totiens posset multiplicari aer decem palmoꝝ
ꝙ esset equalis virtutis cū igne vni⁹ palmi:si enim accipe
retur aer in eadē pportione excedens aerē decē palmo
rum in qua pportione virtus ignis vnius palmi excedit
virtutem aeris decem palmorū:tunc ille aer esset equa-
lis virtutis illi igni.Uerbi gratia.ponam⁹ gratia exēpli:
ꝙ virtus ignis vnius palmi sit in duplo maior q̄ꝫ virtus
aeris decem palmorū:tunc in aere duplo.s.in aere vigin
ti palmorū esset virtus equalis virtuti ignis.s.vnius pal
mi.Similiter autē ⁊ in aliīs.Si igit poneret ꝙ aer esset
infinite magnitudinis.constat ꝙ eius virtus incōparabi
liter excederet virtutem illius partis.s.decem palmoruz
que adequatur in virtute igni vnius palmi.Et pari rō-
ne incomparabiliter excederet quodcūqꝫ corpus finitū:
eo ꝙ in ipso infinities contineretur q̄cunqꝫ pars equalis
alteri finito corpori.

Ex his pressis dico ad q̄ōnem ꝙ impossibile ē esse aliqd̓ corpus sim-
pliciter infinituz idest extensum sine terminis.Qd̓ pbat
ratione Aristo.hic.Si esset aliquod corpus infinitū:aut T.c.42
esset simplex aut ꝯpositū per diuisionē sufficiētem.Sed
non pōt esse simplex:q2 tunc virtus eius incōparabiliter
⁊ iproportionabiliter excelleret virtutes aliorū p tertiā
suppositionē:⁊ sic per alia duo sequeretur ꝙ corrūperet
oīa alia:⁊ sic destrueret mūdus:qui nō pōt esse sine aliīs
elementis perfectus:hoc aūt est ipossibile vt Aristo.sup
ponit.Si aūt illud corpus esset compositū ex elementis
aut vnum solum simplicium ex quibus cōponit esset infini
tum ⁊ alia finita.Aut plura illorū simplicium essent infini
ta.Nā si omnia simplicia essent finite magnitudinis cuz
sint finita fm multitudinē non cōstitueretur ex eis aliqd̓
infinitū.Ex finitis enim magnitudine ⁊ multitudine cō-
positum est finitum:cū quātitas cōpositi resultet ex quā
titatibus suarum partium quātitatiuaꝝ:vt manifestum
est ad sensuz.Oporteret ergo necessario ꝙ vel vnū eorū
esset infinitum ⁊ alia finita:vel ꝙ plura illorū vel omnia
erunt infinita.Nō est possibile ꝙ vnum illorum cōponē
tium sit infinitū:⁊ alia finita ppter eandē rationem que
dicta est.Et Cōmē.sic sillogizat.In omni ꝯposito quod Cō. 42.
debet permanere:opz cōtraria ex quibus est compositū
esse equipotentia:hanc recipit pro manifesta:q2 si vnum
penitus dominaret ⁊ obtineret supra alterū:corrūperet
ipsum.⁊ sic non maneret cōpositū.In omni ergo cōposi
to qd̓ debet manere oportet cōtraria esse equipotētia:
sed elementa sunt cōtraria.hanc supponit.ergo in cōpo
sito ex elementis necessarium est si debet manere vt ele-
menta sint equipotētia.vt pz ex 3ᵃ suppōne.Sed si vnuz
istorū eēt infinitū aliīs existētib⁹ finitis nullo mō essent
eq̄potētia.vt pz ex tertia suppositione quā pmisi.q̄re ⁊c̄.
Hāc aūt rōnē tangit Cōmē.⁊ etiā Aristo.licet nō eodē
ordine.Si aūt diceret ꝙ in illo infinito cōposito oīa ele
menta vel plura essent infinita:hoc est ipossibile:q2 vnū
corpus infinitū est extensum in infinitū fm oēs dimēsio-
nes:⁊ ideo si est vnum corp⁹ simpliciter infinitū nullum
aliud corpus est extra ipsum.Detur enim ꝙ aliqd̓ aliud
esse extra ipsum tunc esset terminatū ⁊ infinitū ad illud
aliquod aliō:qd̓ ē impossibile.ergo nullū aliō eēt extra
ipsum.vnde si multa elemēta cōponentia illud cōpositū
sint infinita:necesse est plura ⁊ diuersa corpora simul esse
oīno:cum vnum corpus infinituz si sit totū occupet ⁊ ni
hil sit simpliciter extra ipm.quare ⁊c̄. ¶ Et eadem rōne
illud corpus simplex non pōt esse aliqd̓ mediū inter ele-
menta:qd̓.s.sit vno elemento subtilius ⁊ grossius alio si-
cut posuerunt aliqui esse qd̓dā mediū inter aerez ⁊ aquā
aqua subtilius ⁊ aere grossius:vel inter ignē ⁊ aerez:q2
cum ex illo corpore medio fierent elemēta:vt dicebant
illi qui ipm ponebant:oporteret ipsam hr̄e aliquā cōtra
rietatem ad vnūqd̓qꝫ elementoꝝ.Nam omnis transmu
tatio propria est de cōtrario in contrariū.Et cū ponat
habere magnitudinē infinitā:necesse est vt haberet vir-
tutem infinitaz ⁊ iproportionabiliter excedentē omnia
alia:⁊ sic aliquando omnia corrūperet. ¶ Et est cōside
randum ꝙ sicut tangit Cōmentator super litterā ista de
monstratio Aristo.non est simpliciter vniuersalis: quia
supponitur in ea:ꝙ omne corpus simplex habet virtutē

contrariam ad aliud q̄libet simplex. hoc aūt nō est ve
rum de corpore celesti: quia corpus celeste nullaꝫ habet
contrarietatem ſm se totuꝫ ad alia corpora. vt satis pꝫ
T.c.20. ex primo celi ꝛ mūdi. Sed est vniuersalis ſm opinionē
antiquoꝝ qui putabāt ꝙ celuꝫ esset eiusdeꝫ nature cum
igne. Consuetudo aūt Arist. fuit vti opinionibus anti-
quoꝝ antequā iprobasset eas precise: cuꝫ ipse arguit con
tra antiquos cōtradicēdo eis ex cōcessis ab eis. Unde
etiaꝫ in pˀio celi ꝛ mūdi: cum demōstrasset ꝙ pter ele-
menta q̄tuor est corpus quintū alterius nature: resum-
psit considerationē de infinito ꝛ cōpleuit eā demōstrās
vniuersaliter: ꝙ nullū corpus cuiuscunq; nature sit pōt
esse in infinitū simplex. Sed rōnes quas ibidē ponit no
lo nunc pertractare: q: non pertinet ad istū locū. Suffi
ciat ad presens videre demōstrationē qua vtitur Arist.
in isto 3°. Et supra primū celi ꝛ mūdi alia requirant. pꝫ
ergo ex his ꝙ impossibile est esse corpus simplr īfinitū.
Et ex hoc sequit ꝙ materia nullā habet potētiā ad cor
poreitatē infinitaꝫ: q: ad īpossibile nulla est potētia: q:
impossibile sic eēt possibile: cū possibile sit illud ad qḋ ē
potētia sed ipm corpus infinitū īpossibile ē esse: vt ostē
sum est: q: tunc sequeret impossibile. quare ꝛc. ¶ Item
illud qḋ semper ꝛ necessario est cōiunctū alicui cui repu
gnat magnitudo vel corporeitas infinita nō ē in poten
tia ad corporeitatē īfinitā: hec est manifesta per se. Sed
materia semper est cōiuncta forme naturali specifice: q:
forme materiales generales ꝛ si sint alie a formis speci-
ficis: tñ nunq̄ sunt in mā sine formis specificis. vt habe
T.c.42 tur ex 7° meta. non est genus pter generis species: for-
me aūt specifice repugnat infinita magnitudo cū sit vir
tutis finite ꝛ opationis finite ꝛ determinate. ¶ Pˀ. si ma
teria haberet potentiā ad magnitudinē simpliciter infi
nitaꝫ illa potētia esset ociosa per totū tēpus eternū: q:
nunq̄ reduceret ad actū: cum nunq̄ futura sit magnitu-
do infinita. ꝯña aūt est inconueniens: q: dignitas est na
Cōm. p. ture ꝛ dei nihil eē frustra. vt dicit Cōmē. super 2° meta.
T.c.32. ꝛ habet ab Aristo. pˀmo celi ꝛ mūdi. ꝛ 3° de aīa: q̄re ꝛc.
T.c.45 ¶ Et est intelligendū ꝙ licet materia nullā potētiā hꝫ
ad magnitudinē infinitaꝫ: tamē magnitudo infinita nō
repugnat ei per se imediate: q: qḋ repugnat mãe per ali
quid aliud a sua eēntia nō repugnat ei pˀmo ꝛ p se ime-
diate. hoc est manifestuꝫ: sed magnitudo ꝛ vniuersalier
corporeitas infinita repugnat materie per aliqḋ aliḋ a
sua essentia. s. per formā naturalē cuiˀ est terminare ma
gnitudinem ad maximum ꝛ ad minimum. quare ꝛc.

Ad argumenta

Ad argumenta dōꝫ ad primū p īterēptio
nē maioris: nō eniꝫ q̄libꝫ
pōt esse sine eo qḋ nō ponit in sua diffinitione ꝓpria: q:
sic subiectum posset esse sine sua ꝓpria passiōe eo ꝙ pas
sio nō ponitur in diffinitiōe sui subiecti sed magis econ-
uerso. vt pꝫ pˀio posterioꝝ. ¶ Ad aliā dico ꝙ effectus
alicuius corporis bene est īfinitus ſꝫ durationē: sed nō
ſm magnitudinē: ꝛ iō bene concedo ꝙ aliqḋ corpus est
in finitū ſꝫ durationē ꝛ nō ſꝫ magnitudinē. ¶ Ad aliḋ
dico ꝙ infinitū ſꝫ ꝙ infinitum nō mouet virtutem ima-
ginatiuā ad actū imaginandi ipm: sed ipsa virtus ima-
ginatiua ad hmōi actū mouet ab ipso finito: sicut intel-
lectus mouet ab ente ad intellectionē nō entis vt cōiter
dicitur. Cum ergo dicit ꝙ virtus imaginatiua mouetur
ad actū imaginandi: aut a se aut ab illo qḋ imaginat: di
co ꝙ nō oꝫ: sꝫ ab opposito illiˀ qḋ imaginat vel a suo si
mili pōt moueri ad ipsum actū. ¶ Aliter dicunt aliqui
ꝙ virtus imaginatiua nunq̄ imaginat infinitū totuꝫ si-
mul idest extensum sine terminis: sed imaginat infinitū
sic ꝙ quātacunq; magnitudine finita imaginata: adhuc
pōt imaginari maiorem: ꝛ adhuc illa maiorē: ꝛ sic semp
in infinitū successiue: tamen in quolibet actu imagina-
tur magnitudinē finitā. Unde Arist. dicit 2° meta. ꝙ im T.c.ii.
possibile est intelligere lineā nō statuentē .i. nō cōstituē
tem eā inter duo puncta vt exponit. ¶ Sed sic dicēdo
adhuc remanet dubitatio quomō pt imaginari magni-
tudo maior magnitudine celi. Quid.n. mouebit ad istū
actum imaginandi: forte dicet ꝙ virtus imaginatiua: in
formata specie magnitudinis celi mouet seipsaꝫ ad ima
ginandū magnitudinē maiorē: ꝛ sic erit mouēs ꝛ mota
ſm diuersa. q: ratiōe speciei magnitudinis erit mouēs:
ꝛ ipsa ſm se ipsaꝫ erit mota ꝛ recipiens illaꝫ actū. Sed
bene est dubiū quomō vna eadeꝫ species magnitudinis
mouet ad actus diuersos imaginandi. s. ad actū imagi-
nandi magnitudinē cuius est spēs ꝛ ad actū imaginādi
maiorē magnitudinē. Et forte h est ſꝫ pˀus ꝛ posteriˀ si-
cut ponit ꝺ specie entis ad itelligere entis ꝛ nō entis. vt
accipit ex 9° meta. ¶ Ad aliḋ dico ꝙ supponit falsuꝫ:
supponit eniꝫ ꝙ q̄libet corpus finitū finit ad aliud ex
tra ipsum: hoc aūt est falsuꝫ: differt enim tangi ꝛ finiri.
Omne quidē qḋ tangit: tāgit ab aliquo extrinseco dum
modo sit verus tactus cuiuscūq; extrīseci. supficies vl-
tima simul ē cū superficie corporis tacti. Sꝫ aliqḋ pōt
finiri non ab aliquo extrinseco: sed a ꝓpria supficie ipꝫ
terminante: ꝛ sic nō valet illa ratio: cōcedet eniꝫ ꝙ ali-
quod corpus finitū: finitū ē ad aliud extrinsecū corpus
ꝛ illud ad aliud sed nō in infinitū: imo deuenitur ad ali-
quod corpus qḋ sua ꝓpria vltima supficie terminat .s.
vltima sphera. vt videbit in 4° quare ꝛc. ¶ Ad aliaꝫ.
Illud ꝛc. Uerū est si cū hoc non sit cōiunctū necessario
alicui sibi determinanti finitā corporeitatē: ꝛ ad mino-
rem dico ꝙ licet materia in sui essentia nō icludit aliqḋ
per qḋ sibi determinet magnitudinē finitā: tamen semp
ꝛ necessario cōiuncta est forme naturali ꝛ virtute natu
rali quibˀ repugnat magnitudinis īfinitas. ¶ Ad aliud
cū dicit. illud qḋ sequit ꝛc. verū est eo modo quo sequit
ex pˀncipio mathematico ꝛ cū dicit ꝙ esse vel posse esse
magnitudinē infinitā sequit ex principio mathematico.
Dico ꝙ nō sequit. Et cū dicit ꝙ mathematicˀ ponit ꝛc.
dico sicut dicit Cōmentator ꝙ nālis mathematicus di-
uersimode cōsiderant de magnitudine. q: naturalis con
siderat ipsam magnitudinē ſm ꝙ est finis ꝛ terminus in
materia: ꝛ mathematicus cōsiderat eaꝫ: vt est separata
a materia: ꝛ quocunq; istoꝝ modoꝝ cōsideret cōpetit
ei diuisibilitas in infinitū. vt dicit Cōmētator. Uñ pro-
positio mathematica que dicit ꝙ ad oēm lineā est acci-
pere minorē: vera est. Et silr naturalis ꝓpositio que dicˀ
ꝙ quelibet linea pōt diuidi in minores: vera est. Sed si
consideretur magnitudo ſm ꝙ est finis existēs in mate-
ria sic ei repugnat augmentari in infinitū. Unde ꝓposi-
tio naturalis que dicit ꝙ ad oēꝫ lineā est accipere maio
rem est falsa. sed si cōsideret ſm ꝙ est abstracta: sic ꝓpo
sitio mathematica dicens: possibile est ad oēꝫ lineā ima
ginari maiorē. vera est. qḋ forte sic itelligit Cōmētator
nō ꝙ linea ſm ꝙ linea habeat aptitudinē vel potentiā
vt quacūq; ꝛ quātacūq; linea possit eē maior: sed ꝙ ipi
linee per se ipsaꝫ ꝛ ſꝫ suā essentiā pˀncipaliter: ꝛ pˀio nō
repugnat infinitas: imo hoc repugnat pˀmo ꝛ pˀncipalr
forme naturali ꝛ rōne eiˀ repugnat aliqs. ¶ Et si dicas
ꝙ mathematicˀ nō supponit falsuꝫ. vt pꝫ in pˀmo poste.
ꝛ ipse tamen supponit ꝙ sit linea infinita cuꝫ dicit: pro-
trahat linea infinita. ¶ Dōꝫ ꝙ sic debet intelligi dictū
geometre: ptrahat linea in infinitū idest quātacūq; ne-
cessaria ad ꝓpositū. s. ad declarandū ꝓportiōes ꝛ ꝓpor
tionalitates lineaꝝ. Ad hoc aūt sine dubio suffic linea

finita. Nam ſm eandē ꝓportionem ⁊ ꝓportionabilita
tē3 diuidit linea minor ⁊ linea maxima: ita ꝙ quecunq3
ꝓportio inuenitur inter lineam maximā ⁊ ſuam partē3:
eadem inuenitur inter lineā minorē ⁊ ſuā3 partē3: eo ꝙ
quelib3 linea quātūcūq3 parua eſt diuiſibilis in infinitū.
vt p3 in 6° huius. ⁊ in libro de lineis indiuiſibilib⁹. ⁊ ſic
quecūq3 ꝓportio poſſet declarari in linea maiori poſſet
⁊ in minori. Sed ꝓpter doctrine facilitatem exemplifi-
catur aliquādo protrahēdo lineā maiorē quaſi in infini
tum extenſam. ¶ Aliter etiā videt dicere Cōmē. Dicit
enim ꝙ additio menſure qua vtit geometra ſupple cum
dicit ꝙ ad omnē lineā ⁊c̄. eſt de genere ꝓpoſitionu3 opi
nabiliū que ſunt fundamenta geometre abſq3 eo qd̄ eſt
extra animā ſicut ipſe imaginat: ꝙ punctus cū fluit vel
mouet facit lineā: ⁊ ꝙ cū linea mouet facit ſuperficiē: ⁊
ꝙ cū ſuperficies mouet facit corpus: ⁊ imaginat ꝙ figu
re habent poſitiōes: ⁊ ſilr videt ponere dimenſionē eſſe
ſemper augmentabilē non ꝙ extra aiam ſemper eſt ſic.
¶ Et in his verbis Cōmētatoris eſt dubiu3 nō paruu3.
Si eni3 fundamēta geometre ſunt ꝓpōnes opinabiles
abſq3 eo qd̄ ſint extra animā: videt ꝙ fundamenta ipſi⁹
geometre erunt ꝓpoſitiones falſe. Forte pōt dici ꝙ fun
damenta geometre ſunt duplicia. ſ. Quedā ſm veritatē
⁊ iſta non ſunt falſa: ſed vera ⁊ neceſſaria. Alia ſunt ſm
opinionē ⁊ famoſitatē ⁊ iſta bene ſunt falſa: ſaltē ſm ꝙ
primo aſpectu ſonant verba: licet forte ſ3 aliquā bonā
expoſitionē poſſunt ad bonū itellectū reduci. ¶ Et ſic
ſe h3 de iſto fundamēto ꝙ ad oē3 lineā eſt accipere ma-
iorē: hoc eni3 ſicut ꝑmo aſpectu videt intelligi falſu3 ē:
q2 nec in re nec in imaginatiōe vera eſt accipere maiorē
lineā linea celi: ſed ſi intelligit ſm nō repugnātiā modo
prius tacto forte veꝝ ē. Similiter aūt ⁊ in alijs ſuo mō
de quib⁹ ipſe exemplificat. Uel dicat ꝙ Cōmētator in-
telligit illa fundamenta. i. exēplares declaratiōes ꝑnci-
piorū ⁊ fundamētoꝝ geometricoꝝ ſunt ꝓpoſitiōe3 opi
nabiles ⁊c̄. ⁊ hoc nō eſt incōueniens: q2 de exemplo nō
querit verificatio ſed manifeſtatio. vt dicit Commen. in
Cō. 67. 2° de aia. ⁊ acceptū eſt ab Ari. prio prioꝝ. Eſt aūt vnū
fundamentū geometricū ꝙ linea eſt lōgitudo ſine lati-
tudine: ⁊ q2 hoc eſt difficile imaginari eo ꝙ linea ſemꝑ
eſt cū aliqua ſuperficie: iō ponit exemplū ad declarādū
vt ſi punctus moueat localiter per ſui motum cauſabit
quādam extenſionem in longū ſolū ⁊ illa eſſet linea. Et
ſimiliter eſt intelligendū de alijs que ipſe dicit eſſe funda
menta geometre ⁊ propoſitiones opinabiles abſq3 eo
quod eſt extra animā. Intendit enim fundamenta ideſt
exemplares propoſitiones ⁊ declaratiōes ⁊ manifeſta
tiones quorundam fundamentorum ideſt principioru3
occultorum aliqualiter ⁊ modicula declaratione indi-
gentium ſcilicet exemplari. quare ⁊c̄.

¶ At vero neq3 numerus ſic eſt ſicut ſeparatus
⁊ infinitus. numerabile enim numerus eſt aut
habens numerum. ſi ergo numerabile contin
git numerare ⁊ tranſire vtiq3 poſſibile erit infi-
nitum. Textu. cō. XLI. Queſtio. XI.

Conſequenter q̄rit. Utꝝ aliqua multitu-
do ſit ſimplr īfinita. ¶ Arguit ꝙ ſic. q2 ſi
hoīes infiniti fuerūt in preterito infiniti
ſunt ſimul ⁊ ſ3 actū: ſ3 infiniti hoīes fue-
runt in ꝑterito. q̄re ⁊c̄. Maior ꝓbat: q2
quilibet hō qui fuit habuit vnū itellectū
numero diſtinctū ab itellectu alteri⁹ vt cōiter dr̄. intelle
ctus eni3 cū ſit forma ſubſtātialis corpis humani nume
rat ⁊ multiplicat ſ3 multitudinē corporu3 humanoꝝ:
⁊ ſic quilibet hō habet ſuu3 intellectum. ſi igit homines
fuerunt infiniti cū intellectus cuiuſlibet hoīs qui fuerit
remanſerit poſt mortē ip ſi⁹: intellectus eni3 nō corrum
pitur in morte hominis: imo ſeparat ab alijs: ſicut ꝑpe-
tuum a corruptibili. 2° de aia. ſequit ꝙ nunc ſimul ſunt
infiniti intellect⁹. ⁊ ſic p3 maior. ⁊ minor p3 per ph̄3 qui T.c.22.
vult ꝙ mūdus eſt ꝑpetuus. ⁊ per ꝯñs generatio hoīum
eſt infinita a parte ante ⁊ poſt. ⁊ ſic infiniti hoīes preceſ
ſerunt ⁊ infiniti ſequentur. quare ⁊c̄. Et poſſet ratio ſic
ſillogizari ſi placeret. Tot ſunt intellectus humani ꝑnci
paliter ⁊ actu exiſtentes quot hoīes preceſſerūt. hoc p3
ex dictis. q2 quilibet habuit ſuum intellectū: ⁊ itellectus
perpetuus eſt a parte poſt vt oēs concedunt: ſed infini-
ti homines ꝑceſſerūt: q2 mūdus ſemper fuit ⁊ perfect⁹:
ſed non pōt eſſe perfectus ſine omnibus ſuis ſpeciebus:
⁊ ꝑcipue ſine ſpecie perfectiſſima in iſtis inferiorib⁹ que
eſt homo. vnde neceſſe ē ꝙ homo ſemꝑ fuerit ⁊ nō pōt
eſſe niſi in ſuis ſuppoſitis. vnūquodq3 autem ſuppoſitu3
hominis eſt corruptibile ⁊ generatu3 ⁊ nō potuit ſemꝑ
fuiſſe. Unde neceſſe eſt ꝙ infiniti homines preceſſerint:
quare ſequit ꝙ intellectus humani ſunt actualiter infi-
niti. ⁊ ſic eſt multitudo ſimpliciter infinita. ¶ Item oēs
ſpecies que poſſunt eſſe in vniuerſo ſunt actu i ipo vni-
uerſo: aliter eni3 nō eſſet ſimpliciter ꝑfectū: ſed infinite
ſpecies numerorum poſſunt eſſe: quia continuum eſt di
uiſibile in infinitū vt hic dicitur. ⁊ per diuiſionem conti-
nui ſemper augetur numerus: vt etia3 hic dicit. Nume-
rus autem maior differt ſm ſpeciē a minori ⁊ econuer-
ſo: vt cōmuniter concedit. ergo poſſunt eſſe ſpecies nu-
merorum infinite. ¶ Item quātacūq3 eſt multitudo in
potentia tantā contingit eſſe actu: ſed multitudo eſt infi
nita in potentia. quare ⁊c̄. Maior probat. q2 quāta eſt
magnitudo in potentia tantā contingit eſſe actu: vt di-
cit Ariſto. in littera. ergo per ſimile quātacūq3 eſt mul-
titudo ⁊c̄. ⁊ minor apparet per ph̄3 in littera. quare ⁊c̄. T.c.57
¶ Item tot ſunt potētie in ꝑma materia quot formas
ipſa recipit in futurū: ſed materia que nunc eſt in futurū
recipiet formas infinitas. quare ⁊c̄. Maior probatur.
q2 materia que nunc eſt habet potentiā ad qualibet for
mam quā recipiet in futuru3. Si enim nō h3 potentiā
ad formā quā recipiet in futurum: tunc nō eſſet potens
recipere illam. nihil enim eſt potens ſine potentia: ſicut
nihil eſt albū ſine albedine: ⁊ ſic materia nō eſſet potēs
recipere formā quā recipiet in futuro. ⁊ per ꝯſequēs re-
ciperet ipoſſibile recipi: qd̄ ē abſurdū. ergo materia ha
bet nunc potentiā ad qualibet formā quā recipiet in fu
turum ſaltem potentia3 remotam. ⁊ conſtat ꝙ potentia
ad vnam formarū quas recipiet non eſt omnino eade3
cu3 potentia ad illas: imo ſunt diuerſe ad diuerſas. ver
bi gratia. potentia materie ad formā quā recipiet ī pri-
mo anno poſt iſtud nunc nō eſt eadē ſimpliciter ⁊ oino
ſm rem: cū potētia ad formā qua3 recipiet in milleſimo
anno. q2 ſi eēt penitus eadē tūc vna facta i actu ⁊ redu-
cta ad actum ⁊ alia eſſet ſtatim ad actū reducta: qd̄ eſt
ridiculum: adueniente eni3 forma que recipietur in ma
teria in anno. i2. fit in actu potētia que erat ad eā: ⁊ nō
fit in actu potentia que erat ad formā recipiēdā in mil
leſimo anno. ḡ iſte potētie ſunt realr abinuicē diuerſe: ⁊
ſic de oibus alijs. ergo p3 manifeſte ꝙ in mā q̄ nunc eſt
tunc principaliter ſunt tot potētie quot formas ipſe reci
piet in futuro. ⁊ hec erat maior: ⁊ minor ē manifeſta ſ3
Ariſt. Nā cū generatio ſit futura in īfinitū ſ3 ſucceſſio
nē. vt p3 in 2° de gñatione. ⁊ in q̄libet gñatione recipiet T.c.59.
nouā formā manifeſtū eſt ꝙ in futuro recipiet formas

infinitas successiue: q̄re videt q̄ iam sunt actu in mā potencie ad formas ifinite simplr ꝛ sic est aliqua multitudo actu ifinita. Et ide rōes faciūt mihi dubitacōez magnā.

Oppositum arguit auctoritate Ari. qui vult q̄ nulla ē multitudo actu ꝛ simplr ifinita: ꝛ idē vult Cōmē. ¶ Et arguit rōne ꝓbabili quā ēt Ari. inducit in lr̄a pro ꝓbabili. nullum numerabile est simplr infinitū. hec ē manifesta: sed ōis numerus ē numerabilis. hoc ipse supponit. quare nullus numerus est infinitus: ꝛ tunc adiūgendo q̄ omnis multitudo ē numerus aliquis aut numerus essentiarum aut numerus. indiuiduoꝛū. ergo nulla multitudo est infinita.

Com. 6 **Ad questionem** est intelligēdū q̄ fm Cōmē. in pᵒ huiᵒ multitudo vel ē reꝝ differētium fm formam: ꝛ hec ē multitudo generꝝ ꝛ spēꝝ. vl' est reꝝ differētiū fm q̄titatem: ꝛ hec est multitudo idiuiduoꝝ corporalium ꝛ mālium. Et puto esse istam diuisionē itelligēdam de illis rebus que sūt distincte ꝛ diuerse ab intrinseco principio diuersitatis vel differentie. ¶ Et preter istas duas multitudines videt aliquibus esse alia multitudo que est aliquoꝝ que nec p se fm formas suas differūt: nec etiam differunt fm q̄titatem ꝯtinuam sicut duo accn̄tia eiusdem speciei exn̄tia simul in vno subiecto fm idem sui. Ut intentio huius albedinis ꝛ illius in vno ꝛ eodem pūcto medij pn̄t esse: cū per vnum pūctum vel per vnam ꝛ eādem partem medij ꝯtingat ambas videri ꝛ nō sūt vna itentio numero ꝛ idiuidualiter: ꝛ cum vna illarū remaneat altera corrupta: ablata.n. vna albedine remouetur intētio eius que erat in medio ꝛ remanet alia spēs seu intētio albedinis remanētis. Silr aūt ꝛ in multis similibus. ¶ Item due paternitates ꝛ multe dn̄r esse simul in vno subiecto ꝛ nō fm diuersas eius partes q̄titatiuas. ꝛ sic cum talia accidentia nō differāt fm formas suas per se: q2 tūc differūt fm spēm: nec differūt fm q̄titatem subiecti: vt manifestum est: videt q̄ preter illas duas multitudies quas ponit Cōmentator: est alia multitudo que nec est reꝝ fm formas differētium nec fm q̄titatem ꝓprie. Sed illa ē multitudo reꝝ differētium p extrinseca. s. per terminos respectuum q̄tum ad relatiōes: vel per agentia conseruantia q̄tum ad spēs intētionales obiectoꝝ eiusdē speciei. Cōmētator aūt locutus fuit ibi de multitudie reꝝ que distinguuntur ab intra: ꝛ que sunt absolute ab agēte conseruante proprio ꝛ propinquo ꝛ a termino.

¶ Hoc viso possumus dicere tria. Pᵒ q̄ mltitudo reꝝ differētiū fz formas siue sit multitudo generꝝ siue spēꝝ nō est simplr actu infinita. scdo q̄ multitudo indiuiduorum distinctoꝝ fm magnitudines: vt sor. ꝛ plato nō est actu ifinita. tertio q̄ multitudo aliquoꝝ indiuiduorum que nō differūt fm formam nec fm q̄titatez: sed per terminos extrinsecos ē aliquo modo infinita. ¶ Primuz ꝓbatur quadam rōne quā tangit Alex. in lib. de sensu ꝛ sensato. Si multitudo generum aut spērum esset simplr ꝛ actu infinita: sequeretur q̄ vnum ifinitum esset maius alio infinito: qd̄ repugnat veritati: ꝛ hoc relinquit Alexāder pro impossibili. Et probatur ꝯn̄a. q2 ꝯstat q̄ numerus spērum ē maior numero generū. Cum vnūq̄dq3 genus habeat multas species ꝛ silr numerus indiuiduoꝝ saltem in rebus mālibus est maior numero spērum: vt manifestum est cuilibet itelligēti. ꝛ sic si numerus generum ꝛ spērum esset ifinitus: vnū ifinitum eēt maius alio ifinito: qd̄ videt impossibile. ¶ Item aliqui sic arguūt. In quibuscūq3 entibus ē primum illa nō sunt simplr infinita. Primum.n. repugnat infinito sicut ꝛ vltimum: vt manifestum est: sed in generibus est aliquid simpliciter pmū. s. substātia: vt p3 in. 7. metaph. Et silr inter species ē vna prima. s. pmum pncipium: qd̄ ē deus: qui est oīum pncipiū fm dignitatē ꝛ nobilitatē: vt p3 l. 12. metaphy. q̄re ꝛc. Et ꝯfirmatur: q2 cum semp duaꝝ specieꝝ vna sit simplr perfectior alia si essent species infinite: tunc quacūq3 specie data esset dare perfectiorē: ꝛ sic in infinituz. ꝛ sic nunq̄ deueniret ad perfectissimā ꝛ nobilissimā: qd̄ est absurdum. quare ꝛc. scdm declar. s. Si esset infinita fm actū multitudo idiuiduoꝝ differentium fm magnitudinem tūc non possent ꝯtineri in aliquo vno infinito. hoc est manifestum: q2 semp illud in quo plura talia ꝯtinent est maius q̄ illud in quo ꝯtinent pauciora: vt locus in quo ꝯtinentur plures homines est maior illo in quo ꝯtinentur pauciores: dummodo eēnt hoīes sibimutuem equales. ergo illud in quo ifinita ꝯtinentur esset ifinitū ꝛ nō ifinitum. nō ergo omnia alia ꝯtinerentur in vno illorum finito: sed hoc est falsum: q2 omnia alia idiuidua ꝯtinent in primo orbe: qui dr̄ vltima sphera: ꝛ hoc suppono ad presens: q2 o3 demōstrari in primo celi ꝛ mūdi. quar̄ ꝛc. ¶ Tūc declarat 3ᵐ ꝛ adducitur ad hoc ratioᵒ pus tacta que etiaz fuit tacta i pmo huiᵒ. quā ad presens nō valeo soluere sufficiēter. ¶ Sed ꝯ istam ꝯnem tertiā est dubiū difficile. Nam si in q̄libet portione materie sūt potētie differētes ꝛ ifinite simpliciter. sequitur q̄ vnum ifinitum est maius alio ifinito: qd̄ videt impossibile fm Alexā. vt arguebatur. ꝛ p3 ꝯn̄a. q2 cōstat q̄ totum aggregatum ex nomeris potētiarum existētium in duabus partibus materie est maius q̄ sit numerus potētiaꝝ existētiū in vna sola parte materie. quare cum numerus potētiaꝝ existēs in vnica sola parte materie sit simplr infinitus vt tu ponis: sequit q̄ vnū infinitum sit maius. ¶ Pᵒ. Ratio Ari. videt esse ꝯtra hoc: q2 omne numerabile est finitum: vt manifestū est: s3 omnis numerus est numerabilis. ꝛ hec proposito videtur necessaria fm Commētatorem. Et ꝯfirmatur. q2 numerus est multitudo mēsurata vno. i. oē mēsuratum est finitum. quare ꝛc. Maior p3 ex. 10. metaph. ꝛ minor est euidens.

T.c.4.

T.c.38.

T.c.4

¶ Ad pmū diceret aliquis q̄ vnū ifinitum nō est maius alio in illis quoꝝ vnū per se h3 ordinē ad aliud: sic genus ꝛ spēs habēt per se ordinē ꝛ spēs ꝛ idiuiduuz: s3 in illis que nullū per se ordinē hn̄t nullū est maiū q̄ vnum illorum ifinitoꝝ. s. discretoꝝ sit maius alio. Sic aūt est in ꝓposito. Nam potētie iste partiū materie diuersaruz nullū hn̄t per se ordinē. id ꝛc. ¶ Aliquis alr diceret q̄ in duabus partibus materie nō est maior numerus potētiarum q̄ in vna sola nec numerus potētiarum duaꝝ partium materie est totum proprie ad numerum potētiarum existentium in vna sola parte sicut reuolutiōes ifinite que erūt in duobus orbibus celestibᵒ nō erūt plēs q̄ reuolutiones vniᵒ soliᵒ orbis. Hec aūt q̄ de ista 3ᵃ ꝯne dicta sūt recipiāt diligētes inq̄sitores per modū exercitatiōis ꝛ inq̄sitionis magis q̄ determinatiōis. ¶ Ad alia duo dō3 q̄ ōis nūerᵒ idiuiduoꝝ dr̄ntiū fz magnitudinē ē mēsurabilis ꝛ nūerabilis ꝛ ptrāsibilis vno q̄tū est ex nā rei l3 forte sit nobis immēsuratᵒ ꝛ ignotᵒ. S3 nūerᵒ idiuiduoꝝ q̄ nō sūt distīcta fm q̄titatē nec subsistētia s3 ihērētia vni ꝛ eidē subo nūero pōt eē nō nūerabilis nec mēsurabilis ꝓprie ꝛ simplr. ꝛ sic itellexit Ari. ꝛ Cōmē.

Ad primam rōnē diceretur fm fidem q̄ nec mundus fuit ab eterno nec hō: sed habuerūt initiū duratiōis: ꝛ ideo nō valet rō: s3 fm Aristo. ponētem mūdū perpetuū ꝛ eius spēs. Dōm est vt puto q̄ ratio accipit vnum falsum. s. q̄ intellectus sit multiplicatus numeraliter in diuersis corporibᵒ humanis: imo ipse est vnus numero quo oēs hoīes itelligunt.

Hoc aūt declarādum est in.3.de aia.ſʒ nō hic.Et cuʒ dr̄
ꝙ intellectus est forma ſubſtantialis corporis:dicēdum
ꝙ nō eſt forma dans eſſe corpori:ſicut figura cere.ſic.n.
corrumperet ad corruptionem compoſiti:ſed eſt forma
dās operari inquātum totū aggregatum ex ipſa ⁊ ho-
mine itelligit rōne partis.vnde actus non dr̄ vniuoce de
aia vegetatiua ⁊ ſenſitiua ⁊ intellectiua:ſʒ ſm aliā ⁊ ali
am rōnem. ¶ Ad aliaʒ dico ꝙ vera eſt maior de ſpēb⁹
ptinentibus ad pfectionem vniuerſi:⁊ nō de alijs:mo-
do ſpēs numeroꝝ nō ptinent ad perfectionem vniuerſi
neceſſario:ideo non eſt neceſſe ꝙ omnes ſint ſil̄ actu:qꝛ
ſucceſſiue poſſunt eſſe. ¶ Sʒ mihi videt̄ ꝙ hoc eſt mul
tum dubiū:qꝛ certum eſt ꝙ numerus qui eſt ſpēs q̄tita-
tis ptinet ad pfectionem vniuerſi nccīo:⁊ numerus non
pōt eē ſine dualitate vt manifeſtuʒ eſt.ſic ḡ dualitas ne-
ceſſaria eſt ad pfectionem vniuerſi:ſed dualitas eſt ſpēs
minus pfecta oibus alijs vt ꝯcedit̄.ergo multo fortius
ad pfectionem vniuerſi ptinēt omnes alie ſpēs numero
rum ſi ſpēs habeat:⁊ ſic idem qd̄ prius. ¶ Et pp̄ iſtā rō-
nem cū quadā alia quā reputo demonſtratiuam ſi vera
ſunt illa fundamēta que cōiter ꝯcedi ſolent de numero
⁊ de vnitate poſui alias ⁊ numeri indiuiduoꝝ per ſe nō
differūt ſm ſpēm:imo ſunt vni⁹ ⁊ eiuſdeʒ ſpēi ſpālissime
in genere q̄titatis. Et rn̄di ad quaſdā obiectiones que
ſūt ꝯtra iſtam ꝯclōnē:ꝓpter qd̄ illam qōnem inq̄rat cui
cure fuerit. ¶ Ad aliam ꝯcederem ad pn̄s ꝙ īfinita eſt
multitudo potentiaꝝ:quaſ hʒ mā ad formas recipien-
das in futuro:ſed iſte potētie non ſunt indiuidua diuer-
ſa ſm q̄titates ꝯtinuas:immo ſūt in vno corpore ſubie
ctiue. Et forte Ariſt.nō negauit multitudinē indiuiduo
rum īfinitam niſi illam multitudinē que ꝯſequit̄ diuiſio
nem continui:⁊ eſt multitudo indiuiduoꝝ corporaliuʒ
magnitudines diuerſas habentium:ideo non valet.

¶ Aliter enim ⁊ in tempore manifeſtum eſt infi-
nitum ⁊ in hominibus:⁊ in diuiſione magnitu-
dinum omnino enim ſic eſt infinituʒ in ſemper
aliud:⁊ aliud accipiendo:⁊ acceptum quidem
ſemp finitum eſſe ⁊c. Tex.com.LVII. Qō.XII.

Onſequenter queritur. Utrum magnitudo
ſit diuiſibilis in infinitum. ¶ Arguit̄ primo
c ꝙ non.qꝛ ſi ſic.oporteret ipſam aliquando
eſſe diuiſam in infinitū:cū ois potētia oʒ re
duci ad actum niſi ſit ocioſa:inconueniēs āt
T.c.32. eſt potētiā oino eſſe fruſtra:vt habet̄ ex pmo celi ⁊ mū.
q̄re ⁊c̄. Sʒ ꝯn̄s eſt inconueniens ꝙ magnitudo ſit aliqn̄
actu diuiſa in infinitum qꝛ ſic eſſet multitudo actu infini
ta indiuiduoꝝ diuiſoꝝ ſm q̄titates:qd̄ eſt impoſſibile.
¶ Item ſi ſic tūc totum eſſet equale parti ⁊ econuerſo.
quod eſt impoſſibile ⁊ contra dignitatem illam que eſt:
ꝙ omne totū eſt maius ſua pte.ꝓbatio ꝯn̄e.qꝛ equalia
ſunt illa que habēt eq̄les diuiſiones:mō pars magnitu-
dinis cū ſit magnitudo erit diuiſibilis ī īfinitū ſicut ⁊ to
ta magnitudo:⁊ ſic habebit equales diuiſiones pars ⁊
totū:cū vnū infinitū non ſit maius alio.q̄re ⁊c. ¶ Item
ſi magnitudo eſſet diuiſibilis in infinitū:tunc in magni-
tudine finita eſſet potētia īfinita:qd̄ eſt impoſſibile:qd̄
pʒ ex.8.huiuſ.⁊ ꝓbatur ꝯn̄a.qꝛ eſſe diuiſibile eſt habere
T.c.80. potentiam ad diuiſionē:vt maīfeſtum eſt vnicuiqꝫ:⁊ ſilr̄
eſſe diuiſibile in īfinitū eſt habere potētiā ad diuiſioneʒ
īfinitam. Potētia aūt ad diuiſionē infinitam eſt infini-
ta:vt manifeſtū eſt.ergo cū omnis magnitudo ſit finita:
vt ꝓbatū eſt prius:ſeq̄tur ꝙ infinita magnitudine erit vir
tus infinita vel potētia infinita:qd̄ eſt abſurdū. ¶ Iteʒ
illud qd̄ nunq̄ eſt nec fuit nec erit eſt īpoſſibile:ſicut ne-
ceſſariū eſt qd̄ ſemp eſt fuit ⁊ erit.ſed ꝯtinuū nunq̄ fuit
diuiſum in īfinitū nec eſt nec erit:vt ꝯceditur. ergo ipm
eſſe diuiſum in īfinitum eſt impoſſibile. Ad impoſſibile
autem nulla eſt potētia:vt manifeſtuʒ eſt.ergo nulla eſt
potentia in magnitudine ad diuiſum eſſe in infinitum.⁊
per ꝯn̄s magnitudo non eſt diuiſibilis in infinituʒ.
¶ Oppoſitum. Arguit̄ auctoritate Ariſto.in iſto cap°⁊ T.c.57.
in.6.h⁹.⁊ auctoritate Cōmētatoris ⁊ oium expoſitoꝝ. T.c.3.

Ad queſtionem dico breuiter ꝙ magni-
tudo ē diuiſibilis in īfini
tum:qꝛ qd̄ eſt diuiſibile in ſemp diuiſibilia ē diuiſibile in
īfinitum:qꝛ in tali ſemp remanet aliq̄d diuidēduʒ. Sed
magnitudo ē diuiſibilis in ſemp diuiſibilia qꝛ aut eſt di
uiſibilis in ſemp diuiſibilia aut in indiuiſibilia ſimplr̄:ſʒ
nō eſt dicēdum ꝙ ſit diuiſibilis in īdiuiſibilia:qꝛ vnūqd̄-
qꝫ eſt ꝯpoſitū ex illis in que ē diuiſibile:vt dr̄ in pmo hu
ius.⁊ eſt notū per ſe:ſed magnitudo nō eſt ꝯpoſita ex in
diuiſibilibus tanquā ex ptib⁹ quātitatiuis:qꝛ vnū indi-
uiſibile additū alteri nō cōſtituit aliq̄d maius:vt mani-
feſtū eſt cuilibʒ itelligētī ⁊ declarat̄ ſupra p̄ᵐ de gn̄atio
ne.⁊ in.6.hui⁹.⁊ ī libello de lineis īdiuiſibilib⁹. In iſtis T.c.2.
ēt locis oſ̄ditur multiplr̄ ꝙ nullū ꝯtinuū eſt compoſitū
ex indiuiſibilibus cōpōne quātitatiua:⁊ hoc ad pn̄s
ſuppono:q̄re relinquit̄ ꝙ magnitudo non eſt diuiſibilis
in aliqua īdiuiſibilia:imo in diuiſibilia ⁊ ſic eſt diuiſibilis
ī infinitū. ¶ Et circa hoc ꝯſiderandum eſt ꝙ magnitu-
dinem eſſe diuiſibilem in īfinitum realiter nō eſt aliud q̄
magnitudinē habere potētiā ad diuiſionē infinitam:ita
ꝙ diuiſio īfinita eſt quidaʒ actus ad cuius receptionem
ipſa magnitudo hʒ potētiā receptiuā:vel ſaltē ſubſtan
tia magnitudini ſubiecta hʒ hmōi potētiā ꝑ ipſam ma-
gnitudinē. Duplex āt ē actus q̄tum ad ꝓpoſitū ſpectat.
Quidam ē actus pmanēs:⁊ quidam ſucceſſiuuſ. Actuſ
q̄dem ſucceſſiuus eſt ille q̄ nō hʒ ſuas ptes ſimul exn̄teſ
ſʒ ſibījnuicem ſuccedētes:vt dies nō hʒ oēs ſuas parteſ
ſimul.ſ.mane ⁊ meridiem ⁊ hmōi:immo iſte ptes ſibījn-
uicem ſuccedūt:ita ꝙ vna parte exiſtente eſt potētia ad
aliam:⁊ illa alia adueniente adhuc ē potētia ad aliam.
Et ſilr̄ exemplificat phs de agone.i.de ludo q̄ celebrat̄
in monte olympi:illius.n.ludi agoniſtici partes nō erāt
ſimul oēs:ſʒ ſibījnuicem ſuccedebant:⁊ hoc eſt videre in
omni motu vō ⁊ ꝯtinuo. Et talis actus dicitur act⁹ im-
perfectus ⁊ actus permixtus potentie ⁊ actus in fieri.
Actus aūt permanēs eſt ille q̄ non habet partes ſucce-
dentes:ſed aut nullas hʒ partes ſicut vnitas ⁊ punctuſ.
aut partes habet ſimul exiſtentes:vt albedo nigredo ⁊
forma ſortis ⁊ ſtatue:⁊ hmōi forme habētes eſſe fixum
in ſubiecto:⁊ talis actus dr̄ actus perfectus ⁊ in facto
eſſe conſiſtens ⁊ non permixtus potentie ad aliam par-
tem gn̄andam. Modo cum dicimus ꝙ magnitudo hēt
potētiam ad diuiſionem infinitam:non ē intelligendum
ꝙ hmōi diuiſio ſit actus permanens qui aliquādo ſit to
tus ſimul ſm omnes ſuas partes.hoc.n.eſt impoſſibile
ſicut probant quedam rationes preinducte:ſed illa diui
ſio eſt actus impfectus ⁊ ſucceſſiuus cui⁹ vna pars alte-
ri ſuccedit ⁊ vna diuiſiōe exiſtēte in magnitudine adhuc
eſt in potētia ad aliam ⁊ ſic ſemp in īfinitum. Et hec eſt
doctrina Ariſto.i iſto caplo.vt manifeſtum ē inſpicienti
litteram. Unde diffinitur infinitum ꝙ ē illud cuius ſm
quātitateʒ accipiētibus ſemp eſt aliquid accipere extra.
¶ Et eſt vlterius diligēter conſiderandum ꝙ pncipa-
lis cā intrinſeca q̄re magnitudo eſt diuiſibilis in infinitū
ē iſta:qꝛ ſicut ipſa magnitudo pncipaliter ꝯſequitur na-
turam materie:vt pʒ ex.7.meta.⁊ Commētator tāgit T.c.38.
in de ſuba orbis:⁊ ſic potentia magnitudinis ad diui-

sionem quodāmodo pncipaliter ꝯsequitur ipsam mām ꝛ originaliter. vnde cum ipsa mā de se nō sit quid finitū nec determinatū aliquo termino: sed potētia ad omnes actus: ideo ipsa potētia magnitudinis ad diuisionē recipiendaꝫ est infinita ꝛ indeterminata. Et hoc forte sensit
Cō.59. Cōmētatoꝛ cū dixit: ꝙ diminutio est ire ad nihil cuiꝰ cā est mā: sꝫ additio est ire ad esse cuiꝰ cā est forma: ifinitas autem inuenitur per materiam sicut finitas per formā.

Ad primā rōnem pꝫ ex dictis: non enim ponimus ꝙ magnitudo hꝫ potentiaꝫ ad diuisionem infinitā sicut ad actū pfectū. s. sicut ad actuꝫ totum simul existentē: sed sicut ad actū successiuū ꝛ permixtuꝫ potentie: ꝛ ideo nō sequit ꝙ magnitudo qñqꝫ sit actu diuisa in ifinitū. Diuisa dico diuisione simul existente: sed bene diuiditur in infinitū fm successionez diuisionum. ℂ Ad aliud nego ꝯñam. Et ad pbationē dico ꝙ illa que habēt diuisiones eq̄les nūero ꝛ in partes equalis magnitudinis sunt eq̄lia fꝫ magnitudinē: sed nō opꝫ illa esse equalia que habent diuisiones equales numero in partes magnitudinis iequalis: nūc tota magnitudo ꝛ pars eius bñ habēt diuisiones eq̄les numero. s. infinitas diuisiones in potētia ꝛ in actu successiuo sed nō in ptes equalis magnitudis. magnitudo. n. decē pedū nō pōt diuidi in tātas ptes sicut magnitudo. 1. pedū ꝛ sic de ceteris. ℂ Ad aliā dico ꝙ in magnitudine finita nō pōt esse virtus vel potētia ifinita actiua: vt pꝫ ex. 8. huiꝰ. sꝫ potētia passiua ifinita bñ pōt esse in magnitudine finita: vt pꝫ i celo qd̄ est magnitudinis finite: ꝛ tñ hꝫ potentiā infinitā receptiuā motus: vt pꝫ in. 8. huiꝰ modo potētia magnitudinis ad diuisionē est potētia passiua. q̄re ꝛc̄. ℂ Itēꝫ pōt dici ꝙ in magnitudine finita nō est potentia ifinita fm extensionē sꝫ infinita fm multitudinē pōt. vnde dico ꝙ magnitudo hꝫ potentiā ad diuisionē: potētiā dico in infinitū multiplicatā sicut ꝛ diuisiones quas recipiēt in futuro erunt infinite. ℂ Ad aliaꝫ pꝫ ex dictis. magnitudinē eniꝫ esse diuisaꝫ in infinitū diuisione simul existēte tota nunq̄ est nec fuit nec erit: sꝫ ipsaꝫ diuidi in infinituꝫ successiue bñ est ꝛ fuit ꝛ erit: hoc aūt modo hꝫ ipsa potentiam ad diuisionem infinitam. quare nō valet ratio.

ℂ Q autem scdm̄ appositionem idem quodam modo est ei quod est scdm̄ diuisionem. infinitum enim secundum appositionem sit econtrario ꝛc̄. Tex. cōmē. LIX. Questio. XIII.

Consequenter querit. Utꝝ per appositionē cōtingat excellere q̄tācūqꝫ magnitudinem.
c ℂ Argr̄ pmo ꝙ sic. qꝛ p appositionē ꝯtingit excellere q̄tācūqꝫ multitudinē fꝫ phꝫ in lr̄a. ḡ per appositionē ꝯtingit excellere quātācūqꝫ magnitudinē per conuenientē silitudinē. ℂ Itē sicut se hꝫ diuisio ad minorationē ꝛ diminutionēꝫ: sic appositio ad augmētationē ꝛ maioritatē. per similitudinē ꝯuenientē: sed per diuisionē ꝯtingit excellere oēm paruitatē ꝛ fieri minus. vt manifestū est: ꝛ docet Aristo. in lr̄a. ḡ ꝛc̄. ℂ Item pncipia mathematicoꝝ sunt v̄a ꝛ necessaria: sed vnū pncipioꝝ mathematicoꝝ est ꝙ ad oēꝫ lineam est accipere maiorem: quod nō esset: nisi per appositionem contingeret ꝛc̄. minorem ponit Cōmentator in cōmento: vt prius allegabatur.

ℂ Oppositum vult Arist. in litteris. vult enim ꝙ per appositionem non contingit ꝛc̄.

Ad questionē intelligēdū ꝙ cuꝫ aliqua magnitudo diuidit illud idē qd̄ per diuisionē accipit pōt apponi vel addi alteri magnitudini pexñti: ꝛ sic pcedit successiue in diuisione magnitudis nec ē puenire ad aliquā vltimā diuisionē post quā nō possit eē alia diuisio: sic pōt fieri appositio successiue in ifinitū ad aliā magnitudinē: imo ppe loquendo aliter nō sit appositio ad magnitudinē aliq̄ nisi illd̄ qd̄ apponitur accipiat per diuisionē aliquā a magnitudie piacēte: bñ tñ ꝯtingit ex minori q̄to fieri maiꝰ q̄tum sine appositione magnitudis pexñtis actu. s. p extractionē magnitudis ex potētia ad actū: vt ꝯtingit in rarefactiōe cū ex aq̄ gñat ignis: sꝫ nō est ibi ppe appositio sꝫ magis generatio magnitudis. ℂ Ulteriꝰ ꝯsiderādū est ꝙ cū aliqua magnitudo diuidit ꝛ apponit alteri magnitudini nunq̄ per appositionē talē sit maioꝛ q̄titas quātitatiue aggregata ex magnitudinibꝰ illis quaruꝫ vna diuidit ꝛ alteri apponit. vt gr̄a exēpli si sint due linee quaꝝ vtraqꝫ sit. 10. pedū si vna diuidat ꝛ alteri apponat nunq̄ excellit magnitudo. 20. pedū: imo sine dubio nunq̄ per talē appōnē ꝯstituet magnitudo. 20. pedū: qꝛ semp remanet aliquid diuidendū. i. aliquid apponēdū: dūmodo solum apponatur id quod per diuisionem accipitur.

Tunc dico ad qōnē tria. Primo dico ꝙ p diuisionē ꝯtingit excellere q̄tācūqꝫ paruitatē. 2° dico ꝙ p appositionē ꝯtingit excedere oēꝫ multitudinē pexñtē finitā ꝛ determinataꝫ. 3° ꝙ per appositionēꝫ quātitatis nō ꝯtingit ꝛc̄. ℂ Primū pbat. qꝛ ois pars est minoꝛ suo toto: sꝫ semp acceptū per diuisionē ab aliq̄ magnitudine est pars totiꝰ magnitudis pexñtis vt manifestū est. ḡ semp illd̄ acceptū est minꝰ illa magnitudine tota que pexistebat. ℂ Sꝫ posset sic argui. illius puitatē ꝯtingit excellere per diuisionē: cuiꝰ partem ꝯtingit accipere p diuisionē. h est euidēs: qꝛ semp pars ē minoꝛ suo toto: sꝫ ois magnitudis ꝯtingit accipere partē: per diuisionē cū magnitudo sit diuisibilis in infinitū: vt pbatū est pus. ℂ 2m pbat. qꝛ omne totū excellit suā partē ꝛ est maius: sed per appositionē vnitatis ad q̄tācūqꝫ multitudinē preexñtē sit aliq̄ multitudo q̄ est totū respcū multitudis pexñtis. quare ꝛc̄. Et pōt sic cōpōni syllus. Per illd̄ pōt excelli qcūqꝫ multitudo determinata pexñs per qd̄ q̄libꝫ multitudo pexñs sit pars alteriꝰ multitudis ꝯstitute: h est euidēs: qꝛ semp pars ois excellit a toto: sꝫ per appōnē ad q̄cūqꝫ multitudinē pexñteꝫ ipsa multitudo pexñs sit pars multitudis ꝯstitute: vt numerus priū ligni sit nūc. 10. ꝛ vnū lignū diuidat: tūc addit vnitas ꝛ fiet vndecim qd̄ est totū q̄dā ad decē: sic aūt ꝛ in aliis. Uñ cū magnitudo sit diuisibilis in ifinitū: ꝛ per q̄libꝫ diuisionem addat vnitas vel vnitates ad numerū pexñtē manifestū est ꝙ per appositionē ꝯtingit excellere q̄tācūqꝫ multitudinē. ℂ Sed vtꝝ per diuisionē q̄libet magnitudis addat vnitas solū vel vnitates due nescio bonū est inq̄rere. Uerbi gr̄a. ponamꝰ ꝙ vnū lignū nūc sit diuisuꝫ in duas ptes: ꝛ vlteriꝰ vna illaꝝ diuidat in duas ptes nō dicemꝰ ꝙ sint nisi tria ligna. Quero igit vtꝝ in vtroqꝫ illoꝝ lignoꝝ que distincta sunt p diuisionē causata sit vnitas vel solū in vnoqꝫ illoꝝ vl nullo. Si in vtroqꝫ ḡ gñate sūt due vnitates ꝛ pus erāt due ꝛ sic erūt q̄tuoꝛ ligna: qd̄ ē falsū. Si i vno solū causata sit vnitas hoc est fictitiū qꝛ nō est rō: q̄re in vno magis q̄ in alio vt manifestū est cuilibꝫ itelligēti: sꝫ in nullo illoꝝ facta est vnitas. ḡ nō sunt nisi duo vt pus qd̄ est ꝯ sensū. Diceret ad h ꝙ i vtroqꝫ diuisoꝝ facta ē vnitas. Et cuꝫ dicis. ḡ cū due vnitates pexñt ꝛc̄. Dico ꝙ due vnitates bene pexistebant: sed per diuisionē vna illaꝝ corrumpitur. s. vnitas que pexistebat in illa pte que diuidit ꝛ due generant. Sꝫ mirū est quomodo vna ꝛ eadē actio corrumpit vnitatem ꝛ generat vnitatē: scilicet illa diuisio. Inquire de hoc veritatem nolo plus dicere ad presens.

Tertium declaratur: qꝛ pars non pōt excellere suū to
tum: hoc est euidens: sed illud qd̓ constituitur per appo
sitionē ad magnitudinē est pars respcū toti⁹ aggregati
ex magnitudine que diuidit: ꝛ magnitudine cui apponi
tur dūmodo illud qd̓ addit fit sumptum per diuisionem
ex magnitudie preexñte. Et si vna tota magnitudo pre
existens addatur alteri toti magnitudini: tunc nō exce
detur magnitudo aggregata ex ambab⁹ vt si linea .10. pe
dum addatur linee .10. pedū nō excedet linea .20. pedū:
ꝛ sic in oībus alijs. q̄re ꝛc̄. Et pbat idem rōne Arist. in
lr̄a. si per appositionē ꝯtingeret excedere q̄tācūq; ma
gnitudinem determinatā: tunc ꝯtingeret excellere ma
gnitudinem celi: ꝛ hoc est euidens. Et sic posset esse ma
T.c.69. gnitudo maior magnitudie celi: ꝛ hoc est qd̓ dicit Arist.
Esset eniꝫ aliqd celo mai⁹. Sed si esset magnitudo ma
ior celo: necesse esset eaꝫ esse extra celum: hoc etiam est
manifestū. Illa igit magnitudo vel esset finita vel infini
ta: si infinita hoc ē ipossibile: vt prius patuit. si finita hoc
nō pōt stare: qꝛ aut esset terminata termino corporis ce
lestis aut termino nāe elemētaris: aut termino alicuius
mixti. Nō pmo modo: qꝛ sic extra celuꝫ esset nā celestis
qd̓ est impossibile: nec scdo modo: qꝛ extra celuꝫ nō pōt
T.c.99. esse aliqua nā elemētaris vt demōstratū est in pmo celi
ꝛ mūdi. Simil̓r nec 3⁹ modo: qꝛ impossibile est eē aliqd̓
T.c.69. mixtum extra celū. quare ꝛc̄. ¶ Itē arguit Arist. in lr̄a
q̄tācūq; contingit esse magnitudinē in potentia tantam
ꝯtingit esse actu: licet non sit ita de multitudine: vt dicit:
si igitur in infinitū pōt augeri magnitudo per appositio
nē ꝛ fieri maior quacūq; magnitudine: sequit ꝙ actu po
test eē magnitudo īfinita: qd̓ est ipossibile. ¶ Sꝫ queri
tur quare quātacūq; est magnitudo in potētia tanta est
Cō.69. magnitudo actu: ꝛ nō est sic de nūero. Rñdet Cōmēta
tor ꝛ multū obscure: tñ forte vult dicere ꝙ cā huius est:
qꝛ potentia ad magnitudinē infinitā si eēt: esset potētia
ad aliquid vnū indiuiduū totū simul exñs: ꝛ iō oporte
ret ꝙ aliqñ simul esset infinita magnitudo: sed potentia
ad numeꝝ infinitū non est ad aliqd vnū indiuiduuꝫ to
tum simul exñs: sed successiue: sicut ꝛ diuisio magnitudi
nis est infinita successiue pcedendo. Uel forte intelligit
Cōmētator ꝙ causa illi⁹ diuersitatis est: qꝛ cū magnitu
do sit vna q̄titas continua potentia ad additionē: que
est in ipso est vna potentia: ꝛ si est potētia ad additionē
infinitam: illa erit qñq; actu simul vel esset frustra: vt di
cit: sed numer⁹ nō est vnū ꝯtinuū: ꝛ iō in ipso nō est vna
potētia ad additionē sꝫ plures potētie que nō sunt par
tes vnius possibilitatis determinate: ꝛ iō non opꝫ ꝙ sit
simul actu infinitus numerus per appositionē infinitaꝫ.

Ad primū argumētu pꝫ ex dictis. Nō eniꝫ est sile de appositione ad magnitudi
nē ꝛ ad multitudinē: qꝛ illd̓ qd̓ ꝯstituit per appositionē
ad multitudinē precedentē est qd̓dam totū respectu to
tius multitudinis pcedentis. Sed illud quod constituit
per appositionē ad magnitudinē pcedenteꝫ ꝛc̄. est pars
magnitudinis totius preexñtis: vt manifestū est cuilibꝫ
intelligenti. ꝛ ex dictis. ¶ Ad aliud dico ꝙ nō est oino
simile: bene simile est in hoc ꝙ sicut relictuꝫ per diuisio
nem est minus eo qd̓ preexistebat: sicut constitutum per
appositionē ꝛ maius eo cui fit additio: sꝫ dissimile est in
hoc: qꝛ sicut dicit Cōmētator: additio ad magnitudinē
est ex forma: diuisio v̓o ex mā. Et qꝛ mā est infinita. i. nō
finita de se ꝛ forma est finita: iō ꝛc̄. ¶ Qꝛ autē additio
ad magnitudinē fit ex forma sic potest intelligi. nam ꝙ
vna species requirat maiorē magnitudinē q̄ alia: vt ꝙ
ignis requirat maiorē q̄titatem q̄ aer. ꝛ sic de alijs: hoc
puenit pncipaliter ex forma nāli ꝛ non ex mā que de se
est indifferens ad quācūq; magnitudinē. ¶ Item illud
qd̓ in diuisione accipit semp est pars respectu totius ag
gregati ex ipso ꝛ magnitudine remanente: ideo est min⁹
illo. Sed in appositione illud cōstitutū per appositionē
nō est totū respectu totius aggregati ex ipa ꝛ magnitu
dine pexistente a qua accipitur per diuisionem illud qd̓
apponitur alteri. ¶ Ad aliud prius dictū fuit: quomodo
intelligendum est illud dictū Cōmētatoris nō ꝙ in ipsa
magnitudine vel in substantia magnitudinis substantia
sit potentia ad additionē transcēdendo omnē magnitu
dineꝫ determinatā: ꝛ quacūq; linea data sit potentia in
materia ad maiorē recipiendā: nec sic supponit geome
tra qꝛ in nullo ē necriū nec vtile nec est veꝝ i sc. Sꝫ forte
sic itelligit ꝙ magnitudini vnde magnitudo est per se ꝛ
pncipaliter nō repugnat ꝙ quacunq; linea data sit acci
pere ꝛ esse maiorē: sed hoc repugnat rōne forme nālis.

¶ Expletis qōnibus Iandonis sup 3ᵐ phisicorum
incipiunt qōnes eiusdem super quartum.

¶ Similiter autem est necesse de loco sicut de
infinito cognoscere: si est: aut non est: ꝛ quo
modo est. ꝛ quis est: ꝛ ea nāq; que sunt omnes
opinant alicubi esse: que vero non sunt: nusq̄
esse ꝛc̄. Tex. cō. 1. Questio. 1.

Consequenter q̄rit circa ca
plm de loco
pmo. Utꝝ oia entia sint i loco. ¶ Argui
tur pmo ꝙ sic. Oia entia aut sunt corpo
ralia aut icorporalia. hec satis ꝯcedit ab
oib⁹ modernis philosophātib⁹. ꝛ pꝫ ex T.c.79
8. hui⁹. ꝛ Cōmen. dicit in .4. metaph. ꝙ inter esse māle ꝛ Cō.4.
esse abstractū nō est mediū: ꝛ hoc dicit esse per se notuꝫ
sub his verbis: ꝛ notum est per se ꝙ nulla natura est me
dia inter esse materiale ꝛ abstractum. Et constat ꝙ esse
materiale est esse corporeum ꝛ econuerso: ꝛ esse abstra T.c.130
ctum est esse incorporeum ꝛ econuerso. sed omnia entia T.c.22.
corporea sunt in loco: vt vult Ari. ꝛ omnes alij. Et ite
rū entia incorporalia sunt in loco. pbatio. qꝛ dicit Ari.
in pmo celi ꝛ mundi. loquens de celo ꝙ omnes taꝫ gre
ci q̄ barbari attribuunt hunc locū dijs. dij aūt sunt icor
poralia entia. ¶ Item in eodem pmo. d. Arist. ꝙ extra T.c.99
celum non est locus neq; vacuū neq; tempus: sed ibi. s.
extra celū sunt entia impassibilia ꝛ inalterabilia ꝛc̄. ex
tra aūt dicit differētiā loci. ergo talia entia sunt in diffe
rentia loci: quare sunt in loco. ¶ Itē omne singulare ē
in loco quia singulare est hic: ꝛ nunc vt cōmuniter dici
tur: sed omne ens est singulare qd̓ patet per philosophū T.c.28.
7. metaph. vbi vult ꝙ vniuersalia non subsistunt: vt po
nebat plato: ꝛ Boeti⁹ in de vnitate ꝛ vno dicit. ꝙ omne
quod est: ideo est quia vnum numero est. Unum aūt nu
mero est singulare vt omnes ꝯcedunt. q̄re ꝛc̄. ¶ Prete
rea arguitur ratione antiquorum: nullum non ens est in
loco: nō eniꝫ est tragelaph⁹: aut phygasis: aut phylasis.
ergo omne ens est in loco. quare ꝛc̄.
¶ Oppositum vult Aristo. ꝛ Cōmentator.

Intelligendū est ꝙ oportet in vniuerso ali
qua entia eē imobilia oino
ꝛ per ꝯñs incorporalia ꝛ sine magnitudine: ꝛ hoc demō
strabitur in .8. ꝛ ad p̄senꝫ supponat. Tūc dico ꝙ nō oia
entia sunt in loco qꝛ oē qd̓ est in loco pp̄e ē corporeū vl̓
corp⁹. Nā esse pprie in loco est ꝯtineri a loco ꝛ circūscri
bi ipso ꝛ solum corpus est contentibile ꝛ circūscriptum
loco: sed non omnia entia sunt corpora nec corporalia

vt suppositū est. q̄re ₹c. ℭ Itē oē qḋ est in loco ꝓprie est
T.c.86. mobile fm locum: vt vult Aristo. sed non oīa entia sunt
mobilia fm locū vt demonstratur in .8. huius. quare ₹c.
ℭ Sed est intelligendum ꝙ licet entia separata non sint
ꝓprie in loco: sic ꝙ circūscribantur ₹ contineantur loco
determinato ₹ includant vel etiā circūstent ₹ circundēt
aliquē locū: tñ fm quandā transumptionē ₹ improprie
sunt in loco: q̄r .s. mouent aliqua mobilia determinata ₹
eis sunt appropriata: ita ꝙ vnūqḋq; ipsoꝝ mouet tale
mobile determinate ₹ īmediate ₹ tāta velocitate: ₹ nō
moueret maius nec minus nec maiori velocitate nec mi
nori: ₹ sic est in ipso suo mobili fz appropriationē mouē
di. Et ad istam intētionē dicunt esse in celo: nō q̄r inclu-
dantur in eo nec circūscribant: ₹ hoc est qḋ dicit in aliis
verbis: ꝙ motor separatus est in celo nō fm suā subam
sz fm operationē suā que est motus ei⁹ quē agit. ℭ Iste
eniz maxime appet in ipso celo: ₹ ꝓpter hoc motor p̄m⁹
qui est de⁹ dr̄ eē in maximo circulo p̄mi orbis eo ꝙ p mo-
tū illi⁹ cū sit velocissimus maxīe appet virt⁹ ipsi⁹ motoris
T.c.88. primi. vt hz videri in .2. celi ₹ mun. ₹ .8. huius.

phy.45. **Ad primū** arg^m dico ꝙ cū Ari. dixit extra celū eē entia abstracta accipit ibi extra
ꝓuatiue nō positiue ₹ itelligit pro tāto ea eē extra celū:
q̄r nō includunt nec ꝯtinent in celo nec circūscribunt ab
ipso sic hz videri ibi. ℭ Ad aliḋ dico ꝙ maior est nota
de singulari sensibilis. Omne .n. tale vel est corp⁹ vel v̇t⁹
in corpore: ₹ iō est in loco: sz de singulari insensibili nō ē
v̄a. Multa aūt singulariū sunt isensibilia .s. illa q̄ sunt se-
Cō.83. parata a mā ₹ magnitudie quoꝝ eē ē declaratū in phia
nāli: vt dicit Cōme. in p̄mo hui⁹. ℭ Ad aliḋ dico ꝙ est
sophysma ꝯñtis: a pōne ꝯñtia: bñ .n. sequit ꝙ si aliqḋ est
in loco ꝙ ipz sit ens: nō ens .n. nō est in loco: sz nō sequit
ꝓpter hoc si aliqḋ est ens. g̃ est in loco: q̄r in plus est ens
q̄ ens in loco: ₹ sic est fallacia ꝯñtis: ₹ p tales fallacias
multi antiquoꝝ philosophantiū fuerunt decepti ꝓpter
ignorantiam logice: ₹ precipue ex ignorantia illius par
tis: que docet euitare sophisticas importunitates: ₹ est
illa quam tradit Aristo. in libro elencoruz. quare ₹c.

ℭ Amplius autem loci mutationes physicoruz
corpoꝝ ₹ simpliciū: vt ignis terre ₹ talium: non
solum ostendunt ꝙ aliquid sit locus: sed quia
₹ habet quādam potentiam locus. fertur enim
vnumqḋq; in suum locum non prohibituz ₹c.

Tex. cōmenti .IIII. Questio II.

Consequenter querit. Utrū in loco sit vir
tus ꝯseruatiua locati. ℭ Arguit ꝙ non.
q̄r illud qḋ corrumpit aliquid nō hz vir-
tutē ꝯseruatiuā ei⁹: cū cōseruare aliquid
₹ corrumpere ipsum sint opposita: sz lo-
cus corrumpit ipsum locatū: vt manife-
stū est: q̄r locus qui est locus aeris pōt corrūpere aerem
₹ ex eo gñare ignē. Et vīr vnūqḋq; eītuz est gñabile ex
T.c.24 q̄libet imediate: vt capit in .2. de gñatiōe. gñatio aūt vni
T.c.14. us nō est sine corruptiōe alteri⁹: vt dr̄ in p̄mo de gñatio
ne. q̄re ₹c. Et ꝯfirmat: q̄r si loc⁹ haberet v̇tutē ꝯseruati-
uā locati: tunc locatū in suo loco nunq̄ corrūperet: hec
vr̄ manifesta: nihil .n. corrūpit p̄ñte suo ꝯseruāte: sz ma-
gis ꝯseruat: ꝯñs aūt falsuz est: vt pz ad sensuz de aialib⁹
₹ plantis que moriunt in suis locis nālib⁹. q̄re ₹c. ℭ Itē
virt⁹ est quale .s. v̇tuosuz: idiuisibile aūt nō pōt eē quale
T.c.18. p̄mo hui⁹. sz locus est idiuisibilis: est .n. termin⁹: vt pz in
T.c.41. isto .4. termin⁹ aūt est indiuisibilis: vt manifestuz est per
se. quare ₹c. ℭ Itē icorruptibile nō idiget aliqua v̇tute
ꝯseruante vt manifestū videt: sed aliq̄ locata sunt incor
ruptibilia vt orbes celestes quoꝝ vnus est locus alteri
us: ergo non indigent aliquo ꝯseruante ₹ per ꝯsequens
in locis eorum non est virtus conseruatiua ipsorum.

Oppositum vult Ari. in lrā: ₹ oēs cōiter ꝯce dunt. Dōm ꝙ in loco nāli est vir
tus ꝯseruatiua locati qḋ dupl̄r appet. Primo mō ex pte
mot⁹ nālis locati ad suū locū. Uidem⁹ .n. sensibil̄r ꝙ qḋ-
libet locatū cū est extra suū locū: ₹ non ꝓhibet oīno ab
aliq̄ detinēte: mouet seipz ad suū locū vt manifestū ē de
graui ₹ leui īaiatis: hoc aūt nō vr̄ nisi locus hr̄et v̇tutē
ꝯseruatiuā ipsi⁹ locati. q̄re ₹c. ℭ Itē h̄ pz ex pte gñatio
nis corpoꝝ nālium. Uidemus enim aliqua corpora nā-
lia gñari in aliquo loco ₹ in eo nutriri ₹ ꝓficere ad aug-
mentū: ₹ in alio loco nō gñaret sic manifestū est in mul-
tis aialib⁹ ₹ in mltis plātis: que sic gñant in vno loco ꝙ
nunq̄ in quodā alio: ₹ hoc sine dubio nō ꝯtingeret nisi
locus hr̄et virtutē ꝯseruatiuā ipsius locati. quare ₹c.

Sed est ꝯsiderādū ꝙ elta hñt diuersas v̇tutes: q̄s-dā .n. hñt v̇tutes sibiinuicē ꝯ̄rias: vt calz
fm humidū ₹ siccū: ₹ rōne istaꝝ vnū nō est loc⁹ alterius.
Alias aūt hñt v̇tutes eis infusas ab ipso celo ꝓut sunt
in tali ₹ tali distātia vel ꝓpinquitate ad orbē celestē. Et
rōne talis virtutis elemētū ꝯtinēs: locat elemētū ꝯten-
tū: ₹ fm qḋ est alia ₹ alia distantia vel ꝓpinquitas ad
orbē vel ad aliquā partez orbis influit alia ₹ alia v̇tus
ꝯseruatiua. Cui⁹ euidēs signū est: ꝙ quedā corpora nālia
ꝯseruant sub vna pte orbis q̄ sub alia corrumperent: vt
aliq̄ ꝯseruant sub plaga meridionali q̄ corrūperent sub
plaga ₹ sub pte septētriōali ₹ ecōuerso. sīr aūt ₹ ī aliis.
hoc aūt bñ pōt sciri ex doctrina alberti in suo libro de
ꝓprietatib⁹ locoꝝ. Cōtingit aūt qñq; ꝙ in corpore ꝯti-
nēte v̇tus ꝯseruatiua ꝯtenti est fortior in ꝯseruādo q̄ vir
tus ꝯ̄ria in corrūpendo: tunc corpus locans ꝯseruat lo-
catū in suo esse. Qñq; v̇o deficit virtus ꝯseruatiua loca
ti ꝓpter p̄ñtiā ꝯtrarie virtutis: ₹ tunc dñatur virtus cō-
traria corporis cōtinentis supra virtutē cōtrariā cōten
ti ₹ corrumpit ipsum: tñ locus nālis manens in dispositi-
one naturali semper conseruaret locatum.

Per hoc ad rōnes cū dr̄. Illḋ qḋ corrumpit ₹c. veꝝ est vt corrūpit: ₹ dū corrūpit. Et
cū dicit ꝙ locus nālis corrūpit ₹c. veꝝ est cū virtus ei⁹
ꝯ̄ria fortior est in agendo q̄ virtus ꝯseruatiua in ꝯseruā
do: ₹ tunc nō est amplius locus nālis simpl̄r: sed quādiu
locus nālis manet nālis: ₹ virtus influxa corpori cōtinē
ti dñatur ₹ fortis est sufficienter non corrumpit conten
tum seu locatū a ꝯtinēte seu loco. Per idez ad cōfirma
tionē: veꝝ eniz est ꝙ locatū nunq̄ corrumpit duz est in
suo loco nāli vt nālis est: sed per accñs cōtingit vt dictū
est. ℭ Ad aliud dico ꝙ in idiuisibili simpl̄r: ₹ oīno nō ē
virtus ꝯseruatiua saltem que sit q̄litas sensibilis: sed in
indiuisibili aliquo modo: ₹ diuisibili alio mō bñ pōt eē
virtus ꝯseruatiua. Et cum dicit ꝙ locus est indiuisibilis.
Dico ꝙ locus nō est simpl̄r indiuisibilis: ₹ oīno sicē pun-
ctus ₹ vnitas: sed est idiuisibilis fm ꝓfunditatē: diuisibi
lis tñ fm lōgitudinē ₹ latitudinē. Et cū dicit ꝙ termin⁹
est idiuisibilis veꝝ est idiuisiōe opposita diuisioni qua di
uidit illud cui⁹ est terminus: vt punctus est indiuisibilis
fm longitudinē: q̄r est terminus linee que est diuisibilis
fm longitudinē: ₹ linea est idiuisibilis fm latitudinē cū
sit terminus superficiei que est sic diuisibilis: ₹ supficies
est indiuisibilis fz ꝓfunditatē: q̄r est terminus corporis
qḋ est diuisibile fm ꝓfunditatē: nūc locus nō est quicūq;
terminus; sed terminus corporis cōtinentis: vt pho do-
cet. quare ₹c. ℭ Ad aliud posset dici ꝙ intelligit de lo-

cia nālibus corpoꝝ que mouentur motu recto ſiue motibus rectis:nō aūt de locis corpoꝝ que perpetuo circulariter mouent. Sed qꝛ Ariſto. videt gnāliter intēdere ꝙ locus hꝫ potentiā cōſeruatiuā locati:iō alij dicunt aliter:⁊ dicunt ꝙ perpetuū nō indiget conſeruante agente precipue ſi ſit ſubā perpetua. Subſtātie eniꝫ eterne non
Cō.p. habēt cām agentē ꝓpē:vt dicit Cōmētator in.4.celi ⁊ mundi.⁊ in.12.meta.tn̄ ſubā perpetua bn̄ indiget cōſeruāte que eſt finis:⁊ ſic erit in propoſito. Qualr aūt finis conſeruet ordinata in finē:⁊ tn̄ nō efficit ea:bona inquiſitio eſt:ſed nō hic ꝑncipaliter.forte intelligitur ſic ꝯſeruare:qꝛ ſi nō eſſet ipſe finis non remaneret ordinatuꝫ in finem:imo deſtrueretur cauſaliter lꝫ principaliter: ſed de hoc alias ſi dederit deus videbitur.

¶Sed neqꝫ maior:neqꝫ minor locus eſt vnicuiqꝫ. Tex.cō.XIII. Queſtio. III.

COnſequēter querit. Utꝝ locꝰ ſit equalis locato. ¶Arguit ꝑmo ꝙ nō.qꝛ celū eſt locꝰ cuiuſlꝫ iſtoꝝ inferioꝝ: oia.n.ſunt in
T.c.99. celo ⁊ nihil eſt extra ipꝫ ꝑmo celi.ſꝫ celū nō eſt eq̄le alicui iſtoꝝ iferioꝝ:vt manifeſtū eſt p ſe. ¶Itē qd hꝫ tres dimēſiones nō eſt eq̄le ei qd nō hꝫ niſi duas dimēſiones.hoc vꝫ manifeſtū:ſꝫ locꝰ nō hꝫ niſi duas dimēſiones cū ſit ſupficies vltima corporis ambientis:locatū aūt hꝫ tres dimēſiones cū ſit corpus.quare ⁊c̄. ¶Itē ſi locꝰ eēt eq̄lis locato tūc eſſet q̄tum vel q̄titas:ꝓpriū enim eſt quantitati eq̄le vel ineq̄le dici.in ꝑdicamētis:ſed ꝯn̄a eſt falſum: qꝛ q̄titas nō hꝫ virtutē ꝯſeruatiuaꝫ vt videt:q̄titas enim
Cō.84. non eſt actiua nec paſſiua:vt vult Cōmētator in iſto.4. Conſeruare autem eſt agere:vt videtur.quare ⁊c̄.
¶Oppoſitum arguitur auctoritate Ariſto.⁊ Cōmentatoris ⁊ eſt quaſi famoſa ⁊ conceſſa propoſitio.

Ad queſtioneꝫ intelligēdū ꝙ ſic tāgit Cōmētator in iſto.4.ſpāliter
Cō.77. in capꝰ de vacuo.duplex eſt eq̄litas.Una eſt eq̄litas ſm dimēſionē:⁊ alia eſt eq̄litas ſm ꝯtinētiā:vel ſic.quedam eſt equalitas dimēſionis ⁊ alia ꝯtinētie.⁊ idē eſt. Equalitas dimenſionis ꝓpꝛie ⁊ ſimplr eſt cū vnum corpus eſt equale alteri ſm oēm q̄titatē cōtinuā.ſ.ſm longitudinē latitudinē ⁊ ꝓfunditatē.⁊ iſto mō duo corpora cubica: quoꝝ vtrūqꝫ hꝫ.6.ſupficies q̄dratas equales ſibiinuicē: ⁊ equales ſupficiebꝰ alteriꝰ dicunt equalia ſibiinuicē:ſic ſunt duo decij bn̄ quadrati equales ⁊ equales:ſilr aūt ⁊ in alijs. Equalitas aūt ꝯtinētie eſt cū vnū corpꝰ ꝯtinet alteꝝ:⁊ nec plus nec minꝰ natū ē ꝯtinere preciſe:vt vas vniꝰ quarte dicit equale vni quarte vini:quā poſſit recipere nō plus nec minꝰ ꝑciſe.ſilr aūt ⁊ in alijs.⁊ hec equalitas ꝯtinentie nō eſt necio equalitas ſimplr ⁊ oino ſm oēs dimēſiones:ſꝫ ſolū ſm duas ſupficies.ſ.ſupficiē cōcauā ⁊ intrinſecā corporis ꝯtinentis:⁊ ſuperficiē extrinſecam ⁊ conuexā cōtenti vt ſi vas eſt plenū aqua:ſuperficies cōcaua vaſis eſt equalis ſuperficiei cōuexe vel exteriori ipſius aque:⁊ hec quidē eſt equalitas ꝯtinentie: ſed non eſt neceſſe ꝙ ſuperficies exterior vaſis ſit equalis ſupficiei exteriori aque:nec ſimilr corporeitas corporeitati:⁊ ſic intelligo diſtinctionē equalitatis. ¶Ulterius
T.c.14. ꝯſiderādū ꝙ ſm Ari.in lr̄a duplex eſt locus.ſ.cōis ⁊ ꝓprius. Cōis locus eſt qui ſimul ꝯtinet plura locata vt celum eſt locus cōis oium iſtoꝝ corpoꝝ inferiorū:⁊ domus eſt locus cōis contētoꝝ in domo.ſimilr aūt ⁊ in ſimilibus. Locus aūt ꝓprius ⁊ īmediatus eſt ille qui continet aliqd corpus ⁊ nihil aliud plus q̄ illud: vt locus tuus ꝓprius qui continet te ⁊ nihil aliud q̄ te.

Tunc ad qōnē dico ꝙ locus cōis nō eſt equalis locato ſpeciali:qꝛ qd ꝯtinet aliquid ⁊ adhuc aliud nō eſt ei equale:hoc eſt manifeſtū. Sed locus cōis ꝯtinet locatum ſpāle ⁊ adhuc aliud:vt celū cōtinet hoies ⁊ multa alia:⁊ domuſ ſimilr.quare ⁊c̄. ¶2ꝰ dico ꝙ locus ꝓprius nō eſt equalis locato ſꝫ oēs dimēſiones:qꝛ illud corpus cuiꝰ aliqua dimēſio eſt maior dimenſione alterius non eſt illi equale equalitate dimenſionū.hoc eſt manifeſtū:ſed dimenſio corporis locantis que eſt ſuperficies eius exterior eſt maior dimēſione corporis cōtenti:vt exterior ſupficies vaſis ꝯtinentis vinū eſt maior exteriori ſupficie ipſiꝰ vini ꝯtēti:vt manifeſtuꝫ eſt ad ſenſum.q̄re ⁊c̄.Sic igit corpus locās nō eſt equale corpori locato equalitate dimēſionū. ¶3ꝰ dico ꝙ locus ꝓpꝛiꝰ bene eſt equalis locato equalitate ꝯtinētie:qꝛ illud qd non eſt maius nec minus aliquo alio eſt equale vt ſic:ſed locus ꝓprius non eſt maior nec minor corpore ꝯtento ſm ꝯtinentiā. Nā ſi maior eſſet locuſ ſuo ꝓpꝛio locato:tūc eſſet vacuū q̄tū ad illam partē ſm quā excederet locatū:⁊ ſi locatū eſſet maiuſ quocūqꝫ loco:tūc eſſet corpus aliqd ſine loco. Naꝫ illa pars ſm quā locatū excederet locuꝫ eſſet ſine loco:impoſſe aūt eſt vtrūqꝫ ⁊ vacuū eēt ⁊ corpꝰ eē ſine loco:vt pꝫ in iſto.4. q̄re ⁊c̄. Ex his igitur pꝫ ꝙ locus ꝓprius eſt equalis corpori locato ſm ꝯtinentiā:ſic intelligendo ꝙ nō eſt aliqd corpꝰ continēs quin ſit aliqd contentum replens ipſuꝫ totuꝫ: neqꝫ eſt aliqd corpus cōtentuꝫ ⁊ incluſum quin ſit aliqd cōtinens ipſuꝫ totū includens cōtinens ⁊ circūſcribenſ: ⁊ ſic vtiqꝫ intelligendum puto equalitateꝫ loci ⁊ locati.
¶Ex dictis patet ad primas duas rōnes:ꝓcedunt eniꝫ vijs ſuis:vt patet ex dictis. ¶Ad aliā dico ꝙ locꝰ quātum ad ſuū māle eſt q̄titas.ſ.ſuperficies cōtinentis corporis primum.ſ.imediate ſe habens ad contentum: ſed quo ad ſuum formale eſt qualitas.ſ.virtus cōſeruatiua locati:⁊ aliqui dicunt ꝙ eſt ipſum vbi: ſed forte de hoc videbitur poſt ſi voluerit deus.

¶Quare continentis terminus immobilis primum eſt locus ⁊c̄. Tex.cō.XLI. Qō.IIII.

COnſequēter querit. Utꝝ locus ſit vltimum ꝯtinētiſ. ¶Argr ꝑmo ꝙ nō. Quia ſi ſic.tūc eēt ſupficies ꝯtinētis. Nihil n.eſt vltimū ꝓpꝛie corporis ꝯtinentis niſi ſupficies eius:ſꝫ ꝯn̄a eſt falſuꝫ:qꝛ locꝰ ⁊ ſupficies ponunt diuerſe ſpēs q̄titatis:vt pꝫ in ꝑdicamētis ab Ari. ¶Itē ſi locus eēt ſupficies vltima ꝯtinētis:tūc vnū ⁊ idē locatū poſſet ſil eē in diuerſis locis:qd vꝫ ipoſſe:ſicut ꝙ duo corpora ſimul ſint in eodē loco.ꝓbatur ꝯn̄a.qꝛ vnum ⁊ idem corpus eſt ſimul in ſuperficie terre ⁊ ſuperficie aeris:vt pꝫ in vna arbore:cuiꝰ radix eſt in terra ⁊ reſiduū eſt in aere:imo ꝯtingit vnam arborem eſſe in terra ⁊ aq̄ ⁊ aere:ſicut pꝫ ad ſenſum. ¶Item ſi ſic.tunc locus non eſſet equalis locato. Nam indiuiſibile nō eſt equale diuiſibili. Ultimū aūt ⁊ terminus eſt indiuiſibilia.q̄re ⁊c̄.
¶Item locus debet eſſe aliquid locati:⁊ in ipſo eſſe:ſꝫ vltimū ꝯtinētis nō eſt quid locati nec eſt in ipſo.q̄re ⁊c̄. maior pꝫ.qꝛ terminus motus eſt imobili:modo locꝰ videtur eſſe terminus motuſ localis quo mouet locatū:⁊ ideo videt ꝙ locus debeat eē in ipſo locato ⁊ aliqd eiꝰ. Qꝫ aūt locꝰ ſit terminus motus localis ex hoc videt:qꝛ pro alio nō videt dici motus localis niſi qꝛ eſt ad locuꝫ vt ad terminū.q̄re ⁊c̄. ¶Item ſi locus eſſet vltimū cōtinētis:tūc eēt de genere relonis. Nā vltimū refert ad illud cuiꝰ ē vltimū vt manifeſtū ē:ſꝫ ꝯn̄a eſt falſuꝫ. qꝛ locꝰ eſt quoddā abſolutū:ſi eſſet relatiuū nō haberet vtruqꝫ

con seruatiuam locati. quare ⁊c̃.
¶ Oppositum arguitur auctoritate Arist. qui dicit ꝙ lo
cus est terminus continentis imobilis primū. ⁊ idem di-
cit Cōmentator ⁊ omnes alij expositores Aristo.

De questione est intelligēdū ꝙ de quiddita-
te ⁊ nā loci diuerse fuerūt opi
niones. Quidā dixerūt ꝙ loc⁹ est forma rei locate. Cu-
ius rō fuit: qꝛ forma terminat ⁊ ꝯtinet: ⁊ loc⁹ etiā termi-
nat ⁊ ꝯtinet ipm locatū: q̄re locus est forma. Sed istam
opionē iprobat Arist. multiplr. Primo qꝛ si loc⁹ eēt for
ma rei locate ꝑpria ⁊ subalis: tūc cū locatū separet a lo
co ⁊ ecōuerso: statim locatū corrumperet ⁊ nō maneret
idē numero simplr. hoc aūt est falsuꝫ. Uidemus. n. vnaꝫ
⁊ eandē rē numero separi ab vno loco ⁊ intrare in aliū
locū: vt aq̄ que nūc est in vno vase potest poni extra vas
⁊ in aere ⁊ remanebit eadē aq̄ nūero nō corrupta. Nō
eniꝫ corrumpit aqua in aquā imediate. Unā si aqua cum
exit a vase corrūperet nō corrūperet imediate in quam
aliā numero: sꝫ in aliqd̄ aliud: cui⁹ oppositū experimur
ad sensum: ⁊ ꝯñā appet: qꝛ cū res acciperet aliā ⁊ aliam
formā nō remaneret eadē nūo: imo corrumperet ꝓor ⁊
fieret alia: vt manifestū est per se. q̄re ⁊c̃. Item locus de-
bet esse separatus fm subaꝫ a locato. locus eniꝫ est ꝯti-
nens diuisum: sꝫ forma locati non est separata ab eo fꝫ
esse subsistentie vt manifestum est. forma dico dans esse.
q̄re ⁊c̃. ¶ Item si sic. locatū nō posset moueri ad locū ⁊
sic periret mot⁹ localis: ⁊ pꝫ ꝯñā. qꝛ nihil mouet ad illō
qd̄ hꝫ vt notuꝫ est: frustra. n. moueret. res aūt q̄libet hꝫ
suā formā ꝑpriam. quare ⁊c̃. ¶ P. si sic. sequeret ꝙ loc⁹
semp ⁊ necessario moueret ad motū corporis locati. for
ma enim locati mouet moto illo cui⁹ est forma necessa-
rio saltē p accñs. i. in alio exñs: hoc aūt falsuꝫ est ⁊ incō
ueniēs dicere ꝙ locus semp ⁊ necessario moueat fꝫ mo
tū locati: ⁊ ad qd̄ mouet ipm locatū. q̄re ⁊c̃. ¶ Alij di
xerunt ꝙ locus est materia locati: qꝛ illō qd̄ est recepta
culū ⁊ receptiuū locatoꝝ est loc⁹. hoc est euidēs. sꝫ ma-
teria est hmōi: cū ipsa sit ꝓncipiū receptiuum. quare ⁊c̃.
¶ Sed hoc improbatur eisdem rationibus quibus ⁊
prior opinio. ⁊ tu deducas eas ad propositum.

Ad ratiōes istaꝝ positionū. ¶ Ad p^am de for
ma possum⁹ dicere ꝙ peccat i for-
ma: eo ꝙ est ex duabus affirmatiuis in 2ª figura: iteꝝ ali
ter terminat forma ⁊ aliter locus. forma. n. terminat si-
cut terminus intrinsecus ⁊ dans esse simplr. Locus aūt
locatū terminat extrinsece ⁊ nō dat esse simplr ipi loca
to. quare ⁊c̃. ¶ Ad aliā de mā cū dicit ꝙ ipsa mā termi
nat locatū dico ꝙ nō ꝓmo sed recipit formā locati. Lo-
cus aūt ꝓmo recipit ipm corpus locatū: iō nō valet. Ali
ter cū dicit illud qd̄ recipit locatū est locus: veꝝ est si re
cipit sicut cōtinens extrinsecū diuisum fm esse ⁊ discōti-
nuū. Et cū dicit ꝙ mā recipit locatū: pōt ꝯcedi vel saltē
eius formā nō tanq̄ cōtinens extrinsecū ⁊ diuisum: sꝫ si-
cut perfectibile suā perfectionē intrinsecā. Alia fuit opi
nio de loco ꝙ locus est spatiū interceptū īter latera cō-
tinentis separatū fm eē ab omni nāli ⁊ sensibili q̄litate:
⁊ h̄ qd̄ē spatiū cū erat sine corpore nāli ⁊ sensibili erat
vacuuꝫ fm eos: ⁊ cum erat plenum ⁊ occupatuꝫ corpo
re nāli ⁊ sensibili tunc erat locus. Et sic idē fꝫ subm erat
locus ⁊ vacuū: differēs rōne vt est dictū. Et hoc ipsi ꝓ-
bauerūt duplr. Primo sic. locus debet esse imobilis hāc
pro manifesta habuerūt ⁊ famosa erat: sꝫ in rebus nāli-
bus nihil inenit imobile simplr nisi hmōi spatiū separatū:
qd̄libet enim corp⁹ nāle mobile est aliquo motu nāli: vt
manifestū est. quare ⁊c̃. ¶ Itē locus debet esse eq̄lis cor
pori locato: ⁊ hec est etiaꝫ cōcessa: sed ipsuꝫ corpus cō-
tinens nō est equale locato, vel ꝯtento vt vas nō est cor
pus equale vino vel aque. silr aūt ⁊ in alijs. Et vlr nihil
inuenit corporeū ⁊ distinctuꝫ a corpore locato qd̄ sit ei
equale nisi spatiū separatū interceptū lateribus ꝯtinen-
tis. quare ⁊c. ¶ Istā opionē Ari. nititur destruere mul-
tipliciter. Primo sic. Si spatiū separatū esset vere locus
sequeret ꝙ in vno ꝯtinente essent simul ⁊ fm actum in-
finita loca: sꝫ hoc est impossibile vt manifestū est per se:
⁊ ꝓbatur ꝯñā diuersimode a diuersis: ⁊ ad phs sic itelli
go supponēdo ꝓmo. ꝙ licet pars dum est in toto ꝯtinua
alijs nō sit actu ⁊ simplr ⁊ ꝑpe in loco sed in toto: tñ cū
est actu diuisa: ⁊ discontinua ab alijs tūc est actu in loco
⁊ ei⁹ est aliquis locus fm actū. Ut cū aliqua pars aeris
est ꝯtinua alijs tūc est in loco in potētia nō in actu ⁊ sim
pliciter: sꝫ si est diuisa ⁊ discōtinua ab alijs: tūc hꝫ locum
fm actū: vt forte cū aliqua pars aeris est in vase aliquo
fixo ambiente ipsam ⁊ distinguēte ab alijs partibus. silr
aūt ⁊ in alijs. Et hoc est manifestū ⁊ concessuꝫ ab oībus
intelligentibus: ⁊ ponit Arist. in lrā. ¶ 2° suppono ꝙ il t.c.44.
lud spatium separatū si esset: esset penitus imobile ⁊ in-
transmutabile. ⁊ hoc etiā ꝯcedūt ⁊ ponunt illi qui hmōi
spatiū imaginabant. Ex his poterit intelligi ꝯñā Arist.
ponamus eniꝫ ꝙ aqua ingrediat inter spatiū interceptū
inter latera alicui⁹ vasis: tunc sic toto aqua habebit lo-
cū fm actū tunc sic si aliqua pars eius diuidat. i. discon-
tinuetur ab alijs per aliqd̄ diuidens ⁊ discontinuans im
positū in aqua tūc illa pars habebit locū i actu ⁊ ei cor
respondebit aliqua pars illius dimēsionis separate tan-
q̄ locus fm actū ⁊ ꝑprius ei⁹. Et manifestū est ꝙ hmōi
actualitas essendi locū nō acquisiuit illud spatiuꝫ per di
uisionē: qꝛ sicut dicit scda suppositio illud spatiū est oino
imobile. ⁊ per ꝯñs indiuisibile. ergo ante diuisionem illa
pars spatij seu dimēsionis erat locus in actu illius par-
tis aque ⁊ eadē rōne quelibet alia pars aque que pōt di
uidi ab alijs hꝫ locū in actu ⁊ ei correspōdet aliqua ps
spatij sibi equalis. Et cuꝫ aqua sit quid cōtinuū: ⁊ conti
nuū hꝫ partes infinitas in potentia: ⁊ cuilibet parti cor
respondet locus in actu preexistens in illo spatio: sequit
ꝙ in illo spatio sunt loca actu ⁊ simplr infinita: qd̄ ē im-
possibile ⁊ absurdum. Et hanc consecutionem ⁊ modū
consequendi videtur Aristo. intelligere in littera cuꝫ di
xit. Si aūt esset spatium aptum natuꝫ ⁊c̃. ¶ Iteꝫ aliter
arguit Aris. Naꝫ si hmōi spatium separatuꝫ esset locus
tunc mouebit ad motum ipsius continentis inter cuius
latera recipitur: ⁊ sequitur ex hoc vt ingrediat quoddā
aliud spatiū. Naꝫ aliter non mouet aliquid de loco ad
locū fm eos: ⁊ sic loci erit locus per se: ⁊ ꝓcederet in in
finitū: qd̄ est incōueniēs. Et duo loca erunt simul. s. dimē-
sio spatij intercepti inter latera vasis ⁊ dimensio spatij in
qua subingredietur illud spatiū. ¶ P. si locus esset ta-
le spatiū vel dimēsio corporalis illius spatij necessario
sequitur ꝙ duo corpora sint simul: sed hoc est impossibi
le: quia pari ratione infinita corpora simul essent. etiam
totum celū vel quātitas equalis corporeitati totius ce-
li posset esse simul in loco vnius grani milij: qd̄ est absur
dū omnino. Et patet consequentia. quia postq̄ locus ⁊
hmōi dimēsio separata impossibile est eā cedere ingre-
diēte corporeitate alicui⁹ alteri⁹ corporis nālis: quia illa
dimensio est immobilis: ⁊ sic dimēsio illa corporis loca-
ti penetrabit dimēsionē spatij ⁊ simul erit cū ea nō distās
ab eadem: pari rōne alia dimēsio ei equalis poterit pe-
netrare ⁊ subitrare illā eādē dimēsionē. ⁊ sic de alijs: q̄-
re tota dimēsio celi cū sit ex ptibus finitis eiusdē q̄tita-
tis: ipsa tota vel eq̄lis ei posset recipi in dimēsiōe spatij
q̄tūcūq₃ modici: ⁊ illō spatiū posset recipere magnitu-

dinem equalem magnitudini totius celi: qd̄ est absurdū quare rc̄. ¶ Itē si locus esset tale spacium separatū nullam virtutē nālem habens in se: tunc locus nihil conferret locato. Constat eniz q̄ nō cōferret locato magnitudinē seu diminutionē: q2 magnitudinē h3 sine tali spatio nec conferret ei conseruationem: quia nullam virtutem habet conuenientem ipsi locato. quare rc̄.

Ad rationes hui⁹ opionis. Ad p̄mam dōm cuz dicit̄ q̄ locus est imobilis. dico q̄ veꝝ est hoc mō: q2 nō mouet̄ necessario ad motum corporis locati. S3 nō est sic imobilis q̄ nullo modo moueat̄. De mobilitate aūt loci plus videbit̄ in alia q̄ōne. ¶ Ad aliaz de equalitate locati ad locū dictū est p̄us: q̄ nō est equalitas dimēsionis: sed est equalitas cōtinentie: q̄ quō sit itelligendū visum fuit ibidem. Et adhuc aliqui itelligunt sic: q̄ supficies ꝯcaua corporis ambientis est equalis superficiei cōuexe r vltime corporis contenti: ita q̄ tantū contineret ipa superficies exterior corporis cōtenti r locati si ipsa esset separata q̄tū continet supficies corporis ambientis ꝯcaua siue interior nec fit aliquid maius ex illis duabus supficiebus sibiinuicez applicatis r contangētibus q̄ sit vna illaꝝ: q2 indiuisibile additum imediate alteri indiuisibili nō facit maius fm̄ q̄ diuisibile. q̄re rc̄. ¶ Post hoc dōm ad q̄ōnē q̄ locus est vltimū corporis ꝯtinētis. Et hoc ꝓbatur. q2 aut locus est mā aut forma vel spaciū positū vel interceptū inter latera cōtinentis vel est vltimū ipsius corporis cōtinentis. hec est diuisio sufficiēs fm̄ oēm opinionē. Non enim sunt plura que fuerint credita esse locus quidditatiue essentialr̄ sed locus nō est forma nec mā nec spatiū imaginatū separatū: vt demonstratū est. ergo relinquit q̄ locus est vltimū corporis ꝯtinētis. ¶ Itē illud d3 cōcedi esse locus quo posito saluant̄ r verificant̄ omnia q̄ attribuunt ipsi loco: r ex quo p3 causa cuiuslib3 accn̄tis inexn̄tis ipsi loco. Sed vltimū corporis continentis est hmōi vt p3 inducendo in ꝯditiones seu ꝓprietates loci. loc⁹ .n. est eq̄lis locato f3 ꝯtinētiā: vt dcm̄ est p̄us: r hoc cōpetit vltimo ꝯtinuitatis: qd̄ imediate se h3 ad ꝯtentū vt manifestū est: ꝯtinet eniz ip̄m locatuz r non plus nec minus precise. ¶ Itē locus h3 virtutē ꝯseruatiuā locati vt manifestū ē ex p̄dictis: r hoc cōpetit vltimo corporis ꝯtinentis fm̄ q̄ est in tāta distantia ad orbē: vt etiaz p3 ex dictis: r est videre facile. Ultimū enim aque ꝯseruat terrā fm̄ q̄ h3 virtutē sibi influxā a celo. Similiter vltimū aeris conseruat aquam: r sic de ceteris.

Ad rationes in ꝯtrariū. ¶ Ad p̄am dico q̄ supficies r loc⁹ nō sunt diuerse spēs q̄titatis fm̄ rei veritatē: imo ipse loc⁹ q̄tū ad suuz māle est idez qd̄ superficies essentialr̄: r hec vltima continētia p̄mo se hn̄t ad ꝯtētū. Et cū dicit̄ q̄ B dixit Ari. in p̄dicamētis: dōm q̄ ipse loquit̄ ibi f3 opinionē famosam antiquoꝝ: qui posuerūt locū esse spatiū separatū: r istud si esset bene differret a superficie. ¶ Si q̄s v̄o quereret quare Arist. ibi sic loquit̄ fm̄ opionem antiquoꝝ: forte hoc est pro tāto: q2 ipse loquit̄ ibidez ad instructionem iuuenuz r vlr̄ illoꝝ in quib⁹ de nouo oꝛit̄ phia. tales eniz hoīes non statim possunt capere difficilia r illa que sunt ꝯtra opinionē cōem r famosaz: nec statim p̄nt per rōcinationem diligentē duci ad credēdū contraria opionū famosaꝝ. Un̄ dicit Boeti⁹ in suo cōmēto q̄ nō oēm diligentiā sufferunt p̄moꝝ rudimētoꝝ .i. documētoꝝ auditores: pp̄ qd̄ q̄nq3 expedit eis ꝓponere ea que alij cōiter opinant̄: quis non oīno sint v̄a: quousq3 sint magis exercitati r idonei ad s̄btilia r difficilia r̄cipiēda. ¶ Ad 2ᵐ dico breuiter q̄ vnū r idez r fm̄ idē sui simul eē in diuersis locis nō est possibile: s3 f3 diuersas sui partes nihil est incōueniēs: r sic in ꝓposito ꝯtingit. Naz arbor fm̄ vnam sui partē .s. fm̄ radicē erit in terra r f3 residuū est in aere. ¶ Sed dubitaret aliq̄s q2 partes existētes in toto nō sunt in loco nisi i potētia: vt vult Aris. in l̄ra. t.c.44.
¶ Si igit̄ vna pars est in vno loco. r alia in alio loco tūc totū nō erit in vno loco fm̄ actū: q2 nulla pars eius erit in loco eodem cū alia. Dicendū sic p̄us q̄ totū tale nō est in vno r eodē loco fm̄ numerū fm̄ se totū: s3 in diuersis fm̄ diuersas sui partes. ¶ Ad aliū patet ex p̄us dictis. locus quidē est eq̄lis locato fm̄ continentiaz non fm̄ dimēsiones omnes. Et illud vltimū qd̄ dicit locus nō est indiuisibile s3 est diuisibile fm̄ longū r latuz. Indiuisibile aūt fm̄ ꝓfundū. ¶ Ad aliud cū dicit. Locus est aliquid locati r in ipso locato. hec est neganda fm̄ Arist. q2 sic locus semp̄ r necessario moueret̄ f3 motū locati qd̄ Arist. negaret. Et ad ꝓbationē cuz dicit̄ q̄ termin⁹ motus est in mobili: concedo de termino per se r imediato r intrinseco: qui est idem fm̄ spēm cum ipso motu: s3 terminus mediatus r extrinsecus: r qui non est eiusdē essentie cum motu non oportet q̄ sit in ipso mobili: r sic est in proposito. locus enim si est terminus motus localis: non est terminus imediatus r intrinsecus s3 extrinsecus r mediatus .s. mediante ipso vbi.

¶ Aliter dicūt aliqui q̄ locus nullo mō est termin⁹ motus localis: r cū dicit̄ q̄ pro alio non dicit̄ mot⁹ localis nisi q2 est ad locū: sicut aliq̄ alteratio pro tāto r nō pro alio dicit̄ calefactio q2 est ad caliditatē. Dico q̄ illa non est cā sed cā est q2 terminus essentialis r intrinsecus illi⁹ motus causat̄ a loco: ip̄m eniz vbi qd̄ est terminus eēntialis r ītrinsecus motus localis causat̄ imediate a loco sicut cōiter dicit̄: est eniz vbi circūscriptio corporis a loci circūscriptione ꝓcedens fm̄ auctorē .6. p̄ncipioꝝ: vel pro tanto dicit̄ motus localis nō q2 sit ad locū tanq̄ ad terminū: sed q2 in fine huius motus semp̄ mobile inuenitur in nouo loco aliquo mō inouationis: r iō nō op3 q̄ locus sit in locato. Inquire pfecte q2 idiget pscrutatiōe. ¶ Ad aliā dico q̄ vltimū pōt mihi dicere duo. Uno modo respectū seu habitudinē ad aliud cuius est vltimū r sic est relatio. Alio modo potest sumi pro eo in quo imediate fundatur talis respectus r habitudo: r sic nō ē relatio: sed alterius generis. Cui⁹ etiā generis predicamētalis est locus vt videbitur post.

Questio. V.

Consequenter querit̄ in quo genere sit ipse loc⁹. ¶ Argr̄ p̄mo. q̄ sit in genere q̄titatis: q2 cuicūq3 cōpetit ꝓpriū q̄titatis: illō est i genere q̄titatis: cū ꝓpriū nō separatur ab illo cui⁹ est ꝓpriū vt notū est. S3 ipi loco cōpetit ꝓpriū q̄titatis: vt p3. ꝓpriū enī q̄titatis est fm̄ eā eq̄le vel ineq̄le dici in p̄dicamētis. locus aūt est equalis locato: vt dicit̄ cōiter: r phs ponit i littera. vel ipsum corpus locans est equale locato f3 locū vt manifestum est. quare rc̄. ¶ Itē 2° illud qd̄ h3 rōnē mensure est de genere q̄titatis q2 q̄titates sunt domine mensuraruz: vt p3 .io. metaph. sed ipsi loco competit ratio mēsure: q2 cōiter dicit̄ q̄ locus est mēsura extrinseca locati: sicut tēpus est mēsura intrinseca: vt p3 in isto. 4. quare rc̄. ¶ Itē 3° auctoritate Aristo. in predicamētis qui ponit locum esse speciem quantitatis. quare rc̄.

T.c.iz. T.c.2. T.c.lio.

Oppositum ꝓbat̄ si loc⁹ eēt de genere q̄titatis maxime videret̄ eē supficies. hoc oēs ꝯcedūt: s3 nō pōt esse supficies: q2 loc⁹ r superficies sunt diuerse spēs q̄titatis: vt p3 in p̄dicamētis: r vna spēs vnius generis nō p̄dicatur de alia alterius generis vt manifestum est inducendo in omnes. quare rc̄.

¶ Itez illud cuius differentie sunt in pdicamento vbi: est in gñe vbi. siquidez differentie sunt in eodē gñe cum illo cuius sunt differentie: vt pz in. 2. posterioꝝ ꝛ. 7. metaphysice. ꝛ. 4. topico. sed differentie ipsius loci sunt in
T. c. 42 4° phy. predicamento vbi. Nam locus diuiditur per sursum ꝛ
T. cō. 4 p° phy. deorsum: vt dr̄ in isto. 4. ꝛ. i. ꝛ. 4. celi ꝛ mundi. Sursum autem ꝛ deorsuz sunt differentie ipsius vbi vt omnes cōcedunt ꝛ hoc dicit. auctor. 6. principiorum. quare ꝛc̄.
T. c. 41. 4° celi. T. cō. 3.

Ad questionem dixerūt aliq̄ simplr ꝛ indisticte q loc⁹ est de gñe quātitatis, ppter rōnes p̄tactas: qꝛ ꝯtinet ꝛ ambit locatum ꝛ mensurat ipsum ꝛ equat ei. hec aūt omnia nō cōueniūt, pprie ꝛ per se alicui alteri q̄ quātitati. quare ꝛc̄. Dicunt aūt isti q cum q̄titas sit per se mensura diuerse species q̄titatis possunt ꝛ debent distingui s̄z diuersaz rōnem mensurandi. Nūc aūt ipsa supficies que est vna species q̄titatis hz duplicem rōnez mensurandi: qꝛ pōt comparari ad ipsuz corpus cuius est supficies: ꝛ qd̄ est continens: ꝛ sic est supficies, pprie: ꝛ habet rōnem mensure intrinsece. Uel potest cōparari ad corpus ꝯtentuz ꝛ sic est alia species. s. locus. nam vt sic habet rōnē mēsure aliā. s. rōnem mensure extrinsece. ¶ Sz hoc non videtur multuz rōnabile qꝛ diuerse species eiusdem gñis debent distingui per differentias que sunt essentialr in eodez pdicamento: vt notū est cuilibet itelligenti. Sed iste habitudines supficiei diuerse non sunt in gñe ꝛ in pdicamento q̄titatis imo relatiōis. q̄re ꝛc̄. ¶ Itez qd̄ dicūt. s. species q̄titatis distingui s̄m diuersam rationez mensure: hoc non est veꝝ per se ꝛ p̄mo: qꝛ ratio mensure non est de pdicamento q̄titatis s̄z est relatio. Uñ s̄z diuersas rōnes mensure non cōstituunt diuerse species q̄titatis: si differentie debent esse eiusdem pdicamenti cū gñe qd̄ diuidit ꝛ cū spēb⁹ que ꝯstituunt per eas: sunt .n. de eēntijs spēꝝ vt oēs ꝯcedunt. q̄re ꝛc̄. ¶ Et iō dico alr ad q̄stionem sicut coiter ꝯsuetum est dici. Et dico q loc⁹ q̄tū ad aliq̄d importatū noie loci est q̄titas. 2°. dico q q̄tū ad aliq̄d aliud significatū noie loci non est q̄titas: s̄z de alio gñe. In quo aūt gñe sit illud aliud inquirit. ¶ Primū ondit: qꝛ ois supficies est de gñe q̄titatis. hec est manifesta in pdicamentis. s̄z locus q̄tum ad aliq̄d importatum noie loci est superficies: qd̄ pz qꝛ locus s̄m q locus est eq̄lis locato q̄tum ad ꝯtinentiaz vt pz ex dictis. modo corpus locans non, pprie equale locato s̄m aliud nisi s̄m supficiez suā vltimā ambientez imediate locatū. Nam non est ei eq̄le s̄m ꝓfunditatem vt euidens est: nec est ei equale s̄m longitudinem solum vt manifestum est. ergo relinquit q corpus locans est equale locato, pprie s̄m superficiem. q̄re sequit: q locus sit superficies corporis continentis. Qᷓ aūt ipsa sit materiale respectu alterius existentis in loco videbit iam. ¶ Item corpus locans rōne loci circūdat ꝛ ambit locatum ratione supficiei sue si, pprie ꝛ per se sit locans. h̄ manifestū est: s̄z corpus locans, pprie circūdat ꝛ ambit locatū ratione supficiei sue que imediate se hz ad locatū: ꝛ hoc est etiam notū cuilibz itelligenti. Et hui⁹ signū manifestū est qꝛ cum aliqd̄ ꝯtinens non applicat contento s̄m totā sui superficiem ꝯcauam: non dicimus ipsum esse locum, ppriū illius ꝯtenti: nec esse locū plenum ꝛ totum respectu illius: vt cum amphora s̄m suam totam superficiem ꝯcauam ꝛ interiorem non applicat ꝛ continuat vino: s̄z remanet aliq̄ pars non ꝯtinens vinū: tunc non dicimus ipsam esse totā plenā vino: nec ipsaz totā esse locū, ppriū illi⁹ vini. Et hoc est argumentuz q locus sumit p ipsa superficie interiori corporis continentis: q̄re videt q ipse locus aliquo modo sit superficies ꝛ per cōsequens quantitas. ¶ 2m probat. s. q locus quodaz alio modo vel quo ad aliq̄d aliud non est q̄titas. Et h̄ aliqui sic, pbāt qꝛ istud accidēs qd̄ diffinit per superficiē non est ipsa superficies: s̄z loc⁹ quo ad aliq̄d importatū noie loci per superficiem diffinit: ergo locus quo ad aliq̄d significatū noie loci non est superficies. Modo si locus esset oino q̄titas q̄tum ad oia que important noie loci: maxie videret esse superficies: vt nūc ꝯcedunt oēs. Ergo manifestū est q locus quo ad aliquid ipoꝛtatum noie loci non est de gñe q̄titatis. Maior, ppositio p̄mi sillogismi p̄mi, pcessus apparet. s. q accidens qd̄ diffinitur per superficiem tanq̄ per suū subiectū non est essentialr ipsa superficies: hoc est euidens: qꝛ nullū accidens est idem formalr cū suo subō cui inheret: ꝛ minor apparet. Constat .n. q locus est quoddā accidens nāle ꝛ diffinit per ipsam superficiem corporis ꝯtinentis: vt patz in l'ra. Locus est terminus corporis continentis imobilis p̄mū. Accidens aūt dz diffiniri per suū, ppriū subiectū si, pprie ꝛ scientifice diffiniat vt docet Aris. in p̄mo posterioꝝ. Uñ ꝛ motū qui est quoddā accidens nāle diffinit Aristo. per ens in potentia qd̄ est eius subiectuz. vt T. cō. 6. pz. 3°. huius. Et tp̄s diffinit per motum qui est subiectū T. c. 101. tpis: vt pz in. 4. istius. q̄re similiter locus dz diffiniri per suū subiectū. Et cum diffiniat per terminū corporis cōtinentis qui q̄dem terminus est superficies: vt manifestuz est: sequitur q ipsa supficies est subm loci ꝛ diffinitur locus per superficiem vt per suum subiectum. quare ꝛc̄. Uñ diffinitio loci sic intelligit: locus est terminus ꝛc̄. i. locus est quedam virtus fūdata in superficie corporis ꝯtinentis imobilis p̄m. i. imediate se hñs ad ꝯtentū: manifestum est igit q locus q̄tum ad oē illud qd̄ significatur ꝛ ipoꝛtat noie loci non est q̄titas nec de gñe q̄titatis. Et hoc iteꝝ, pbo sic: qꝛ locus nālis vnius corporis nālis, pprius est alius s̄m spēcie a nāli ꝛ, pprio loco alterius corporis: hec recipit pro manifesto: ꝛ habet in isto 4°. ꝛ in. 4°. celi ꝛ mūdi: vt nālis ꝛ propꝛius locus ignis T. c. 4. est alius s̄m spēm a, pprio loco terre. sir̄ aūt ꝛ in alijs. T. c. 13.
Modo hoc nō eēt veꝝ si noie loci ipoꝛtaretur solū superficies corpis ꝯtinētis: qꝛ vna supficies non est diuersa ab alia s̄z spēz vt manifestū est. imo sūt eiusdē spēi vt ꝯceditur ꝛ p̄cipue hoc est veꝝ de supficieb⁹ istoꝝ corporū gñabiliū ꝛ corruptibiliuz. Utꝝ aūt supficies celi sit eiusdē spēi spālissime cū supficieb⁹ istoꝝ inferioꝝ nō discutio ad p̄ns. ergo noie loci non ipoꝛtat solū ipsa superficies corpis ꝯtinentis. Mō si loc⁹ diceret solā q̄titatem ꝛ q̄tū ad totū significatū suū esset de gñe q̄titatis: maxime videret esse supficies vt nūc ꝯcedūt oēs. q̄re manifestū ē q non solū noie loci ipoꝛtat ꝛ significas supficies corpis ꝯtinētis. ¶ D. ista, ppositio recipit tanq̄ vera: locus ꝯseruat locatū per se ꝛ, pprie: s̄z h̄ nō eēt: si locus solū significaret supficiē corpis ambientis. Nā ista p se nō est ꝯseruatiua. nec vna supficies p se ē magis ꝯseruatiua vni⁹ corpis nālis q̄ alteri⁹ vt manifestū est cuilibet itelligēti: ꝛ p̄cipue h̄ veꝝ est si ꝯseruare est agere. vt dicūt multi: nā q̄titas nō est p se actiua vt docet Cōmen. sup istuz. 4m. q̄re ꝛc̄. ¶ Itē porphyri⁹ dicit: q locus est T. c. 84 p̄ncipiū gñationis quēadmodū ꝛ pr̄ qd̄ non eēt veꝝ p ipsa supficie corporis ꝯtinētis, pprie ꝛ p se: quā .n. p se ꝛ, ppriā calitatē hēret supficies vltima corporis ambientis ad gñationē corporis ꝯtētī. q̄re manifestū est id qd̄ p̄us. ¶ Itē Aristo. dic̄ q locatū nālr fert ad suū locuz pp, ppinq̄tatē: aut q̄sivnigeneitatez locoꝝ ad locata. h̄ āt nō eēt si locus eēt sola supficies ambiētis. Nā superficies vna nō hz aliquā, ppinq̄tatē s̄m nām ad vnū corpus magis q̄ ad aliud: Dico rōne qua supficies est. Uñ

relinquit q loc⁹ iportet aliqd aliud a supficie ptinentis.
S3 remãet dubiũ qd sit illud aliud ⁊ in quo genere sit.
Et ad hoc cõiter dr q illud aliud qđ pter supficiẽ ipor
tat noie loci: est q̃dam virtus nãlis pseruatiua corporis
cõtenti: que quidem virtus aut est in ipso celo sicut ẽ lo
cus nãlis ignis qui est in concauo orbis lune. Aut ẽ illa
virtus in alio corpore ptinente sm q est in tanta distan
tia vł ppinquitate ad orbẽ siue ad celũ qđ est pmũ locãs:
⁊ ab ipso isluitur virtus locãdi oib⁹ aliqs ptinẽtib⁹ nãli
bus: ⁊ sm q diuersa ptinẽtia nãlia diuersimode se hñt
ad ipsum continens vel ad eius partes sm hec diuersas
hñt virtutes pseruatiuas ptentoꝝ nãliũ. Uñ ⁊ aliqua
corpora nãlia pseruant sub vna pte celi que sub alia sta
tim corrumperent vel nõ ita diu pseruarent vt manife
stum est in multis. ℭ De locis aũt spãlibus ⁊ coꝝ pprie
tatibus tradidit Albertus bona3 sciam in suo libro de
natura locoꝝ. Et cũ querit in quo genere sit illud aliõ.
Cõiter tenetur q est in genere qualitatis i scõa spẽ. Nõ
ois naturalis potentia actiua vel passiua vt sic est in sa
spẽ qualitatis pcipue si nõ sit qualitas per se ⁊ pprie sen
sibilis aliquo pprio ⁊ particulari sensu: vt est caliditas:
⁊ hmõi que sunt potẽtie actiuaꝝ: ⁊ non sunt in sa. s3 in
tertia specie qualitatis vt cõiter dicitur ibidem. S3 ista
virtus pseruatiua locati est quedam potẽtia naturalis
existẽs in corpore ptinẽte. vt manifestu3 est itelligẽtib⁹.
quare ⁊c. Patet igitur q locus quantum ad aliquod si
gnificatum hoc nomine locus est in genere q̃titatis. sed
q̃tum ad aliud nõ est quãtitas s3 qualitas. ⁊ forte hoc
Cõ.18. significauit Commẽ. in 5° metaphy. cũ dixit in capitulo
de q̃to. q apud Arist. locus est de passiõibus q̃ti. puta
distinguit a supficie: nõ est de genere q̃titatis: ⁊ ideo Ari
T.c.18. sto. in 5° metaphy. nõ cõnumerauit ipsum iter spẽs q̃ti
tatis. Est aũt hic psiderãdum q illud significatũ loci qđ
est de genere q̃titatis. s. ipsa prima supficies ptinẽtis est
quodãmodo materiale respectu alterius significati. ⁊ il
lud aliud ẽ quodammodo formale. Qđ sic põt itelligi.
Nam illud qđ ẽ magis ideterminatum ⁊ impfectum re
spectu alterius. ⁊ ei subiectũ aliquo modo est mãle respe
ctu alterius. Iste. n. sunt cõditiões materie vt sciũt exer
citati in phia. Modo ipsa supficies corporis cõtinentis
est quid interminatũ ⁊ impfectum ⁊ subiectum respectu
naturalis virtutis conseruatiue influxe a celo: hoc satis
p3. Nam supficies q̃tum est ex se: est indifferẽs ad quã
cũq3 talem virtutem naturalium recipiẽdam: ⁊ q diuer
se virtutes sint in diuersis supficieb⁹: hoc est dispositiue
ex diuersis respectib⁹ ad orbẽ celestem. Et sic supficies
vna ⁊ eadẽ sm speciem est ex se iterminata ad diuersas
virtutes pseruatiuas: quẽadmodũ materia pma de se ẽ
iterminata ad multas ⁊ diuersas formas substãtiales: vt
T.c.79 p3 in primo huius. ℭ Item ipsa supficies est quoddam
minus pfectũ q̃ ipsa virtus influxa ab orbe celesti: vel
in ipsomet orbe existẽs. hoc est satis manifestu3: q2 ipsa
supficies saltẽ q̃tum ad suam essentiam magis psequit
naturam materie pme sicut ⁊ alie dimẽsiões interminate
vt vult Cõmen. in de substantia orbis. Uirtus. n. pserua
tiua magis psequit naturã forme vel nãm celi. Uñ ⁊ di
uersificat sm diuersitatẽ formaꝝ specificaꝝ celoꝝ: ⁊ sm
diuersam habitudinẽ seu respectũ ad celũ vt manifestũ
est: ⁊ pper hoc ipsa virtus pseruatiua locati est quid for
male respectu supficiei. Supficies aũt est qd materiale
quodammodo respectu ipsius virtutis. Ex hoc aũt p3
itellectus cuiusdam distinctionis antique que solet po
ni ad solutionẽ huius questiõis. Solet. n. dici q locus
põt accipi dupl'r. Uno modo q̃tum ad suum mãle: ⁊ sic
ẽ de genere q̃titatis. Aliomõ q̃tũ ad suũ formale: ⁊ sic

ẽ de genere qualitatis. Non. n. intelligo istam esse distin
ctionẽ totius essentialis in suas p se partes essentiales:
quaꝝ vna ẽ mã: ⁊ alia forma ei⁹. ita. s. q locus sit quod
dam compositũ p se vnũ: cuius vna pars essentialis sit
supficies: ⁊ alia pars ẽntialis sit virtus pseruatiua. Nã
sine dubio ex talibus rebus diuersoꝝ pdicamentorum
non fit aliquid vnũ simpliciter ⁊ per se. vt notũ ẽ cuili
bet intelligẽti. Et hoc mõ quidam iprobauerunt illam
distõne3. S3 itelligo illam esse distõnẽ vocis in significa
tiones suas vel in sua significata. vt sit sensus q loc⁹ põt
accipi p illo suo significato qđ est quasi mãle. vel p illo
suo significato qđ ẽ q̃si formale. Et pmo qdẽ modo lo
cus ẽ superficies. 2° aũt modo locus est virtus cõserua
tiua locati. Q3 autẽ hoc nomẽ locus iportet ista duo de
monstrari nõ põt nisi per vsum ⁊ psuetudinem loquen
tiũ de loco: ⁊ expmẽtum mẽtis cõceptus p hoc nomen
locus: ⁊ pcipue p consuetudinẽ solẽnium phoꝝ. hoc aũt
modo sufficiẽter ẽ pbatu3 q hoc nomẽ loc⁹ iportet ista
duo pdicta. Et possum⁹ adhuc adderẽ ppõnes ad hmõi
significationẽ. Dicit. n. Ari. in. pmo de gñatiõe. ⁊ 3° celi. T.c.25
⁊ mundi. q gñatum ⁊ corruptum sunt in eodẽ loco: qđ
nõ vr pprie veꝝ eẽ nisi recipiẽdo locũ pro superficie cõ
tinẽtis. Non. n. est eadẽ virtus nãlis cõseruatiua gñati
⁊ corrupti oino. Et sic p3 q locus dicit supficiem. q au
tem dicat virtutẽ nãle3 p3 ex alio: q2 vult Aristo. q lo
cus aliqd pfert locato. Disputans. n. ptra illos qui pone
bant locũ eẽ spatium separatũ sine nãlibus virtutibus
querit ab eis quid locus pferret locato. q̃si diceret. nihil
⁊ hoc reliquit p iconueniẽti. Uult igitur Aristo. q lo
cus pfert aliqd ipsi locato. Mõ si diceret solũ locũ sup
ficiẽ eẽ: tũc idubitãter loc⁹ nõ pferret aliqd ipsi locato:
supficies. n. corpis ambiẽtis q̃tũcũq3 ppinq̃ sit ⁊ imme
diata ipsi ptẽto vel corpori locato nõ pferret ei aliquid
nisi ipsa hẽret in se ṽtutẽ aliquam actiuã. Nõ. n. pferret
ei extẽsionẽ: q2 iã h3 corp⁹ ptẽtũ suã extẽsionẽ totã añq̃
piungat loco. Manifestũ ẽ igit ex smonibus Aristo. q
hoc noie locus qñq3 itelligit supficies que est terminus
ptinentis. Qñq3 aũt aliquid aliud: ⁊ ipsa supficies ha
bet rõnẽ aut modum mãlem respectu illius alterius p
pter qđ dicebat q locus h3 aliqd mãle ⁊ aliqd forma
le: ⁊ s3 hoc ẽ in diuersis gñibus: hmõi aũt distinctio sic
itellecta vt dixi facit apparere ṽitatẽ ⁊ pcordiã diuerso
rum sermonũ Aristo. ⁊ alioꝝ phoꝝ loquentiũ de loco.
Q3 si tu intelligis illam esse distinctionem totius ẽntia
lis essentialr vnius in suas partes essentiales soluas ra
tiones in prarium: qđ nõ videt mihi facile ad presens.

Ad rationes p3 ex dictis: hñ. n. ondunt pme rõnes locu3 aliquo modo esse
de genere q̃titatis. s. quãtum ad vnum eorum que intel
ligunt nomine loci: sed non omnino ⁊ simpliciter.
ℭ Ad pmũ in ptrã dictũ fuit pus. s. q Aristo. loquit in
pdicamẽtis sm vulgarẽ ⁊ cõem oppositionẽ ⁊ famosa3
ponẽtiũ locũ eẽ spatiũ separatu3. s3 in 5° metaphy. vbi
loquit sm ṽitatẽ ⁊ nãm rei: nõ posuit locũ iter spẽs q̃ti
tatis ⁊ forte dimisit ipsum vt dicit Cõmen. q2 apud ip3
ẽ de passionibus quanti: puta. s. distinguit a supficie q̃ti.
Quare aũt in pdicamẽtis loquit ita s3 opinionẽ famo
sa3. dr q hoc ipse fecit q2 loquit p iuuenib⁹ vel pro illis
vlr i q̃b⁹ de nouo orit phia. Est. n. liber ille pm⁹ iter oẽs
libros logice s3 itentionẽ Aristo. ⁊ sm veritatẽ. logica
aũt in gñatione phie per doctrinã ordinata3 d3 eẽ pos
vt cõiter dicitur. Et ideo psideratio illoꝝ que tradunt
in libro pdicamẽtoꝝ ptinet quodãmõ ad iuniores: ⁊ isti
nõ statim pñt accipere difficilia ⁊ subtilia in pn° s3 ma
gis accipiũt cõiter dcã ⁊ famosa. idẽ ⁊c. Et ego dix circa

hoc dubitaui: qꝛ certū est ꝙ ꝯsuetudo audiendi aliqd ꝛ
recipiendi in ꝑncipio magnā virtutē habet ad ꝯsequen
tia ꝛ cū difficultate decredit id qḋ per ꝯsuetudinē ē dis
T.c.14. acceptū tāꝗ verū. Unde ꝛ Ari. in 2° meta. dic. Qḋ ꝯsue
uimus dignamur dici: ꝛ in 6° ethicoꝝ dicit: difficile.n.ē
aut ipossibile que ex antiquis ꝯsuetudinibus cōprehen
sa sunt sermone trāsmutare. Et cōmētator in ꝓlogo suo
super 3m phycoꝝ dicit: ꝙ cōsuetudo est maxia cā impe
C.6.22. diens a pluribus rebus manifestis per se. Un̄ ꝛ i p° celi
ꝛ mundi dicit Cōmen. ꝙ praua cōsuetudo audiēdi fal
sa a pueritia est causa ipediēs a cōprehensione ꝓpositio
num ꝑmarū. ꝛ idē tāgit in ꝑmo phycoꝝ. Unde sine du
bio cū ista opinio sit falsa ꝛ ipossibilis ꝛ erronea dio: ꝙ
locus sit spaciū separatū: ꝛ ꝙ sit species q̄titatis distin
cta a superficie: valde piculosuz ē hoies deditos phie i
ꝑncipio ponere i ista credulitate: quia in posterꝫ cū dif
ficultate aut forte nūꝗ possent ad veritatē reduci. Un̄
ego habui vnū sociū q audiuerat ꝑdicamēta ab vno pu
ro logico parū aut nihil sciētie ō nāli phie: ꝛ ipse ita for
titer radicat⁹ fuit i illo errore ꝙ cū audiuit istū 4m q̄tū
ad capitulū de loco ꝛ vacuo: reputauit ipz totū eē fal
suz: ꝛ noluit credere locū eē aliō ꝙ spaciū interceptū in
ter latera ꝯtinentis. pp qḋ logici multū deberēt diligen
ter aduertere ꝙ faciant discipulos sane intelligere Ari.
ibidem dicendo eis ꝙ Aristo. loquebat ꝭm opinionem
antiquoꝝ: quā tn̄ demōstratiue reprobauit in 4° phy. ꝛ
ꝙ nō posuit locū eē speciem q̄titatis distinctā a supficie
ꝭz opinionē ꝓpriā: sz vt scirent significata huius nomi
nis locus que vel sunt vel putant esse species q̄titatis.
¶ Ad aliam rōnem dico: ꝙ differētie per se ꝛ essentia
les loci nō sunt de ꝑdicamēto vbi. Et cū ꝓbat qꝛ sursuz
ꝛ deorsuz ꝛc̄. Dico ꝙ ibi equiuocat de sursuz ꝛ deorsuz.
nam vno mō sursum ꝛ deorsuz dicūt diuersas virtutes
nāles ꝯseruatiuas corporū nālium: ꝛ sic sunt species vel
differentie loci: nec sunt de genere vbi sed de genere q̄li
tatis. Alio mō sursum ꝛ deorsuz dicūt quosdaz modos
essendi derelictos a corporibus ꝯtentis ꝛ circūscriptis
ab ipsis corporibus cōtinentibus ꝛ circūscribētibus ꝛ
ꝯseruantibus: ꝛ hoc mō sunt differentie ipsius vbi sicut
hz videri in libro .6. ꝑncipioꝝ. nec est remotū ꝙ differē
tie diuersoꝝ generū nominent eisdem noibus: vt rōna
le vno mō significat differentiā animalis. alio mō diffe
rentiā scie vt notat sup ꝑdicta: ꝛ iō nō valet. Qō. VI.

Onsequēter querit vtrū locus sit imobilis.
¶ Arguitur p° ꝙ nō. Omne qḋ ē in mobili
est mobile. hoc est māifestum. sicut.n. motis
nobis mouētur oia q̄ sunt in nobis. sic alijs
mobilibus motis mouētur oia q̄ sunt i eis
T.c.46 Sed omnis locus est in aliquo mobili. omnis.n. locus
est in aliquo corpore cōtinente: vt pz in isto 4° dummō
T.c.32. sit vere ꝛ ꝓprie locus. Omne aūt corpus ē mobile vt
T.c.97 pz in 6° huius. q̄re ꝛc̄. ¶ Itē. celū est locus diuz istoꝝ in
T.c.45 ferioꝝ: vt pz in p° celi ꝛ mūdi ꝛ i isto 4° ꝛ tn̄ ipsuz celū
nō est imobile. imo ꝯtinue ꝛ perpetuo mouet: vt pz 8°
huius. q̄re ꝛc̄. ¶ Item oē generabile ꝛ corruptibile est
mobile hec est euidens de se: sed locus est generabilis ꝛ
corruptibilis. Nā elemēta sunt generabilia ꝛ corrupti
T.c.6.8. bilia: vt pz in 2° de gn̄atiōe. ꝛ vnū elemētū ē locus alte
T.c.46 rius vt dicit in 4° vt terra est in aqua: ꝛ aqua i aere ꝛc̄.
quare ꝛc̄. ¶ Itē. illud qḋ trāsfertur de vno loco ad aliū
locū nō est imobile hec est manifesta: sed locus trāsfer
tur de vno loco ad aliū locū: vt pz ad sensuz. Aer.n. q
circūdat ꝛ locat te transfert per ventū de vno loco ad
aliū. ꝛ silr aqua que est locus viuētiū in aqua. quare ꝛc̄.
¶ Itē terminus mouet moto terminato: sed locus est
terminus corporis cōtinentis. ergo mouetur moto cor
pore continentis. quare ꝛc̄.
¶ Oppositū pz per phm̄ in littera. Uult enim ꝙ locus
est terminus corporis cōtinentis imobilis primuz. ꝛ in
hoc etiaz cōcordauerūt oēs antiqui loquētes de loco.

Ad istam qōnez dixerūt aliqui ꝙ locus
potest accipi dupliciter.
Uno modo quātū ad suū materiale. Alio modo quan
tum ad suum formale. materiale quidem in loco est su
perficies vltima continentis: formale autem scḋm ali
quos est tanta distantia ad orbē: vel ꝭm alios distantia
a polis mūdi. Tunc dixerūt ꝙ locus quantuz ad suum
materiale bene est mobilis ꝓpter rōnes ꝑinductas: sed
q̄tum ad formale bene imobilis: qꝛ semꝑ manet eadem
distantia ad celū siue ad orbez. Sed salua reuerētia sic
dicentiuz: hoc mihi videt insufficiens esse. Primo quia
non omnis locus q̄tuz ad formale suū pōt eē distantia
ab orbe siue a celo: qꝛ certum est ꝙ ipsum celū sit qdam
locus naturalis ignis ꝭz Aristo. in isto 4° ꝛ p° methau T.c.46
roꝝ ꝛ tn̄ celū non habz distantiā a celo. qꝛ nihil distat
a seipso. ¶ Itē. ista distātia a celo aut ē i celo aut in cor
pore iferiori ꝯtinēte locatū. Aut in nullo corpore nāle:
ꝛ vltimū istorum modoꝝ est irrōnabile. qꝛ vt sic esset
qd mathematicū separatū. Si autē dicatur ꝙ distātia
ad orbem vel ab orbe que ponit formale loci sit in ipso
orbe subiectiue: opz ꝙ moueat ad motuz celi. Et simili
ter si ponat illa distantia in aliquo alio corpore nāli: oz
ꝙ ipsa sit mobilis ꝭm ꝙ etiā corpus in quo est. Et ideo
nullo modo video istā imobilitatē. ¶ Aliter dixerunt
alij. Et hoc modo loquitur antiquus expositor sanct⁹
Thomas. Et dicit ꝙ vltimū corporis ꝯtinentis nō hz
rōnez loci ꝓprie ꝛ formaliter nisi ꝭm respectum ꝛ ordi
nem ad totuz corpus sphericū celi. Uerbi gratia. locus
ꝓprius nauis in aqua seu fluuio nō ē hec aqua que flu
it ꝭm ꝙ hec aqua: sed ꝭm ordinē vel situz quē hz aqua
fluens ad totū fluuiuz: qui qdē ordo vel situs idē remo
net in aq̄ fluente vel succedēte: ꝛ sic licet aq̄ māliter flu
at tn̄ ꝭm ꝙ aqua habet rōnē loci.s. ꝓut cōsiderat i tali
ordine vel situ ad totū fluuiū non mutat. Et per hoc si
mile accipere debemus quō extremitates corporū nāli
um mobiliuz sint loca.s. p respectū ad totū corpus sphe
ricū celi: qḋ hz fixionē ꝛ imobilitatē ex fixione ꝛ imobi
litate cētri ꝛ poloꝝ. Sic igit licz hec pars aeris q̄ ꝯtine
bat rem vel hec pars aque: effluat: tn̄ illō ꝭm qḋ hec aq̄
vel hic aer habz rōnē loci semꝑ remanet.s. situs ꝛ ordo
ad totum corpus sphericū celi. Sicut dicitur idez ignis
manere q̄tū ad formā. licet ꝭz mām variet consumptis
ꝛ additis quibusdā lignis. Et ꝑ hoc cessat obiectio que
potest fieri cōtra illud qḋ ponimus locū esse terminum
ꝯtinētis: qꝛ cū cōtinēs sit mobile ꝛ terminus cōtinentis
erit mobilis: ꝛ sic aliqḋ corpus quietuz existēs habebit
diuersa loca. sed h̄ nō sequit qꝛ termin⁹ ꝯtinētis nō erat
locus inquantuz hec supficies huius corporis mobilis
sed ꝭz ordinē vel sitū quē habet in toto imobili: ex quo
pz ꝙ tota rō loci in oib⁹ cōtinentib⁹ ex ꝑmo ꝯtinente ꝛ
locante.s. celo. ¶ Hec qdē fere sunt verba istius exposi
toris: ex quib⁹ manifestū est ipsum itendere ꝙ vltima su
perficies corporis nālis ꝯtinētis nō habz rōnē loci nisi
ꝭm ordinē vel sitū quē hz ad totū corpus sphericū celi.
hūc aūt ordinez vel sitū dicit esse imobilem. Sed salua
reuerentia eius hoc ē multū dubiū: qꝛ cuz ille respectus
vel ordo vel situs ad totū corpus sphericū celi sit qḋdā
accidens existens subiectiue in corpore cōtinente: neces
sariū est ipsuz ordinē vel situz moueri moto continente
corpore. nō.n. est intelligibile ꝙ aliqḋ subiectū moueat

τ tamen accidēs ipsuʒ informās nullo modo moueaţ. ¶ Et si dicas ꝙ moto τ fluente corpore particulari cōtinente remaneret idē ordo numero: τ ideʒ situs ſm numerū in corpore succedēte τ aduenięte: vt cū aer ꝗ ꝓus te ꝯtinebat τ circūdabat mouetꝛ per ventū aut ꝑ aliqd aliud: remanet in aere succedente τ aduenięte idē respectus numero vel ideʒ situs. hoc eēt valde absurdū: quia ſm hoc vnū τ idē accñs numero fieret i alio τ alio subiecto: qȯ est impossibile. Et qȯ exēplificat de igne ꝙ manet idem ſm formā vel q̄tuʒ ad formam licet ſm mām varieţ cōsumptis τ additis quibusdā lignis: si ipse intelligit ꝙ manet ignis q̄tuʒ ad formam eadem numero in aliq̄s τ aliis lignis: hoc est negandū: hoc enim est ꝑncipium in sciētia nāli: ꝙ vna forma nūero nō pōt eē i diuersis τ distinctis materiis successiue: si autē intelligit ꝙ sit ideʒ ignis successiue ſʒ speciem q̄tum ad formam bene verum est. Et similiter possumus dicere ꝙ fluēte aqua vel aere ꝯtinēte manet idem ordo vel situs ſm specieʒ: sed nō manet imobiliter vnus situs numero circa ꝯtentum. imo sicut moto cōtinēte moueţ eius terminus salteʒ per accidens: ita ordo vel situs alius ad celū moueţ saltē per accidenş. Qȯ si quis istā positionē itelligit placet mihi. ¶ Et iō dico aliter ad questionē. Primo ꝙ locus est immobilis per se saltē ꝑmo τ ꝑncipaliter. 2° dico ꝙ locus sic nō est imobilis ꝙ nullo modo moueaţ nec per se nec per accidens. 3° videbiţ quomodo vł q̄b⁹ modis locus est immobilis. ¶ Primū cōiter sic ꝓbaţ. Oē quod per se ꝑ⁹ est mobile ē corpus vel subā corporalis. hec recipiţ pro manifesta: sed ipse locus non est corpuş. immo est aliquid extrīs i corpe ꝯtinēte: vt pʒ ex determinatis. quare τc̄. ¶ 2ᵐ ꝓbatur: qꝛ omne qȯ est in corpe nāli tāq̄ suo subiecto cui inheret est mobile aliquo mō: hanc recipio pro māifesta: nō eniʒ ē itelligibile ꝙ aliqȯ corpus nāle transmuteţ de vno loco ad aliū locū: τ tn̄ illud qȯ inexistit naturali corpori maneat i vno τ eodē loco ſm numerū. Sed ois locus siue sumaţ quantū ad māle siue quantū ad suum formale. τ q̄equid sit formale ipsius loci est in aliquo corpore nāli tāq̄ in subiecto cui inheret. hec etiam manifesta est cuilibet intelligenti ſm sententiaʒ Aristo. non enim locus est dimensio spatꝗ separati ab omnibus corporibus nālib⁹ vt demōstratuʒ fuit ꝓus: nec potest ipse locus esse aliqua substātia imaterialis τ incorporea vt manifestū est: qꝛ talis substātia nec est equalis alicui alteri: nec cōtinet nec ambit aliqȯ corpus. vnde relinquiţ ꝙ locus vel sit corpus vel aliqd existens in corpore: τ sic sequiţ propositū ꝙ locus nō ē oino imobilis sic ꝙ nec per se nec per accidens moueaţ nec vnq̄ istud intellexit Aristo. nec Cōmen. Restat igitur videre quomodo locus ē imobilis. Et possunt assignari duo modi quibus locus est imobilis. Un⁹ modus est quia locus ꝓprius τ naturalis vniuscuiusq̧ corporis non moueţ necessario nec per se nec per accidēs ad motū corporiş locati: imo possibile est ꝙ aliqȯ corpus locatū τ contentū moueaţ localr̄: τ tn̄ loc⁹ eius ꝓprius τ immediat⁹ nō moueaţ illo motu: τ hoc ē valde manifestuʒ: cū enim cōcauuʒ celi sit locus ignis non est necesse si aliqua ps ignis moueţ ad vbi deorsuʒ per aliquā virtutē ꝙ illa pars celi que ꝯtinebat illā ptē ignis moueaţ ad vbi deorsum. Similiter si ignis hic existens inferius moueţ ad sursuʒ nō oʒ ꝙ loc⁹ deorsuʒ: q̄ ꝯtinebat ipsuʒ ignē moueatur cū eo ad vbi sursuʒ: τ sic in aliꝗs. Et quia istud ꝯpetit ꝓprijssime corpori celesti ꝙ nō moueaţ per se nec per accidens ad motū corpoꝝ locatoꝝ in ipo. iō ipsuʒ vltimū toti⁹ celi ad nos verissime hēt rōnē loci respectu istius iferioris mūdi: τ hoc ignauit Arist. in lr̄a cū dixit. Est aūt sicut vas locus trāsmutabilis sic locus vas imobile. Uñ cū qd in eo ꝙ moueţ moueat qȯ intus vt in flumine nauis tanq̄ vase vtiţ magis q̄ loco ꝯtinēti aūt imobilis locus eē. Uñ ois terminus magis locus est quia imobilis ois. Et hoc vltimū puto referendū eē ad terminū ois. i. totius corporis celestis. istud eniʒ vltimum imobile est oino mō ꝑdicto .s. ꝙ nunq̄ moueţ ſm motū corpoꝝ ꝯtentoꝝ in ipso nec ad superi⁹ nec ad iferius vt ēt Cōmē. dicit post. Et si volumus illud vltimū dictū Aristo. s. illud. Unde vltimū τc̄. referre ad totum fluuium sicut refert Cōmen. τ expositores. tunc potest intelligi ꝙ qꝛ locus vult eē imobilis. i. naturalē hʒ aptitudinē vt nō moueaţ nec̄io ad motū locati: iō vltimuʒ toti⁹ fluuꝗ i quo est nauis magis ē loc⁹ supple cōmunis qꝛ nō moueţ necessario tot⁹ fluui⁹ ad motū nauis. Sic igiţ itelligim⁹ locū esse imobileʒ τ non qꝛ nō moueatur per accidēs: hoc eniʒ falsuʒ ē τ ꝯtra Arist. τ ēt Cōmē. Unde τ Cōmen. dicit sup illā partē ꝑallegataʒ ꝙ locus est cōtinens imobile nisi per accñs. Et in hoc multū differt locus a mā τ a forma: qꝛ mā τ forma semp τ necessario mouenţ ad motū rei cui⁹ ē mā τ forma: τ ad quēcunq̧ locū transfert cōpositūʒ ex mā τ forma: transferţ etiā necessario ipsa forma τ mā licet ꝑ accidens .i. nō ꝑ se subsistens τ seorsuʒ sed in cōposito. Sed locus ꝓprius τ nālis nō necessario neq̧ semp moueţ ſʒ motū locati. ita ꝙ ad quēcūq̧ locū trāsmutaţ locatū oporteat locū transmutari. Sursuʒ enim τ deorsum simplr̄ sunt imobilia motu sursum τ deorsuʒ: vt dicit Arist. in isto. q̄rto. τ Cōmentator ibidē. Sursuʒ enim simpliciter ē vltimū circulatiōis. i. corporis celestis circularis. τ istud vltimū nec moueţ sursum τ deorsum licet moueaţ circulariter. hic igiţ est vnus modus imobilitatis loci. s. ꝙ cuʒ locus ꝯtineat locatū nō tamē necessario moueţ ad motū eiuş τ ꝑcipue rōne qua locus. Alius modus ē qꝛ cū aliquid moueţ ad aliquē locū tanq̄ ad terminū ad quē in quo debet natura quiescere ille locus nō est mobilis illo motu: qꝛ tūc locatū frustra moueret ad illū locū qꝛ cū peruenret ad ipsuʒ nō q̄esceret ibidē vt locus sursuʒ ad queʒ leue moueţ ſm nām vt quiescat in illo cum ꝑuenerit ad ipsum: non est mobilis motu sursum nec motu deorsum quia tūc leue nūq̄ q̄esceret in eo motu naturali τ sic frustra moueret. Et hāc rōnē tetigit Cōmē. his verbiş. Et significat ꝙ locus nō moueţ essentialiter hic ꝙ locus ē id ad qȯ moueret res τ quiescit i eo: τ sic aliqd moueretur ad reʒ motā supple illo motu ad quiescenduʒ a tali motu: tūc motus ei⁹ esset ociosus quia .s. nō attingeret ad suum intentum. Hec igiţ fit vna imobilitas loci. vt. s. locus inq̄tū ē illud ad qȯ res locata moueţ: cū ē extra ipsuʒ nō ē nat⁹ moueri illo motu. Et hoc quasi redit in idem cuʒ prius dicto modo. nisi ꝙ prius dictus modus magis referţ ad locum in quo aliquid cōtinebaţ anteq̄ moueretur. Ille eniʒ non mouetur necessario ad motū locati. Sʒ secūdus modus refertur ad locū ad quē aliquid nāliter moueţ vt in eo quiescat: iste. n. locuş nō mouetur necessario illo mō ꝓpter causaʒ dictā. Et in hoc differt loc⁹ nālis a vase artificiali qꝛ vas artificiale pōt trāsferri sił ad locū ad quē trāsfert ꝯtentū: vt amphora ad locū ad quē transferţ aqua: sed locus ꝓprius τ nāliş nō est natus moueri ad illū locū vel ad illud vbi: ad qȯ mouetur suum locatum vt manifestū est. Concauū eniʒ celi non est aptum natum moueri sursum nec deorsum nec centrum mundi: similiter autem τ in aliꝗs.

T.c.41. Cō.41. T.c.42. T.c.41.

Ad rationes oēs pʒ ex dictiş. Cōcludūt. n. ꝙ loc⁹ nō sit imobilis penit⁹ sic ꝙ nullo mō moueaţ nec ꝑ se nec ꝑ accñs: sʒ nō ꝯcludūt ꝙ nō

sit imobilis p̄dictis modis. termin⁹. n. cuiuslibet motus
ē imobilis sic ꝙ nō mouet̃ illo motu nec subijcit̃ illi mo
tui: vt albedo que est terminus dealbatiōis nō est illud
qḋ dealbat̃ vt maīfestū est cuilibꝫ. Sic rōnale est vt lo-
cus ad quē est aliquis mot⁹ nō moueat̃ illo motu. nec si
militer locus ille a quo incipit aliquis motus mouetur
necessario illo motu: nec cōsimili vt dictū est: quare ille
rōnes nō sunt ꝯtra positionem. Auctoritas aūt Arist.
faciliter exponit̃. Uult. n. imobilē esse locū vt premissuꝫ
est. Qḋ autem dicit expositor ꝙ superficies vltima seu
terminus corporis continentis habet rōnem loci sꝫ or
dinē vel sitū ad totuꝫ corpus sphericum celi. hoc nō est
verū nisi dispositiue. imo p̄ncipale ⁊ formale in loco est
virtus naturalis cōseruatiua locati. sicut dictū fuit p̄us.
Uerū est tñ ꝙ in istis inferiorib⁹ cōtinētibus respectus
vel situs ad celum bene disponit ad recipiendū virtutē
naturaleꝫ cōseruatiuā ab ipso celo influxam: ⁊ sꝫ aliuꝫ
⁊ aliū situm vel ordinē ad celum recipitur alia ⁊ alia
virtus conseruatiua: ⁊ ista magis meretur dici locus ꝙ̄
ordo ipse vel situs ad corpus specierum celi. quare ⁊c̄.

¶ Et propter hoc quidem terra in aqua: hec in
aere: hic vero in ethere ⁊c̄. Textu cōmen-
ti. XLVI. ¶ Questio. VII.

Consequēter q̄rit̃. Utrū terra sit ī supficie
aque. sicut in suo loco nāli. ¶ Arguit̃ pri
mo ꝙ nō. Quia terra est in illo taꝗ̄ ī suo
loco nāli ad qḋ mouet̃ si nō ꝓhibeat. Hec
enī vr̃ eē p̄cipua ꝯditio loci: vt sit illḋ ad
qḋ nāliter locatū mouet̃ nō impeditū: vt
T.c.4. pꝫ in isto 4° sꝫ terra si nō ꝓhibeat̃ mouet̃ ad cētruꝫ seu
ad mediū vt manifestū ē ad sensuꝫ: q̄re vr̃ ꝙ cētrum siue
mediū est locus nālis ipsius terre ⁊ non supficies aque.
¶ Itē si supficies aque eēt locus nālis ipsi⁹ terre tūc ter
ra nō ꝓhibita moueret̃ ad eā vt prius dictuꝫ est: sꝫ hoc
est falsum. Uidemus enim sensibiliter ꝙ si fiat fouea in
terra sub aqua ⁊ ī fundo illius fouee esset vna pars ter-
re discōtinuata ab alijs ⁊ nō ꝓhibita ab alijs ptib⁹ nec
ab aliquo detinente: tñ illa pars terre non moueret̃ ad
supficiē aq̄. imo magis aq̄ descenderet ad funduꝫ fouee
q̄re ⁊c̄. ¶ Itē sicut se hꝫ leue simplr̃ ad locū simplr̃ sur-
suꝫ sic graue simplr̃ ad locū simplr̃ deorsuꝫ per ꝯuenien
teꝫ similitudinem. sed leue simpliciter est in loco sursum
simplr̃: vt ignis in cōcauo celi: ḡ simplr̃ graue dꝫ eē ī lo-
T.c.26. co simpliciter deorsum. maīfestū aūt est ꝙ terra est sim-
pliciter grauis: vt pꝫ in 4° celi. Centrū aūt ē simpliciter
deorsuꝫ et manifestū est. ⁊ pꝫ q: maxie distat sm̄ virtu-
teꝫ a sursuꝫ simplr̃. ⁊ nō ipsa supficies aq̄. ¶ Itē si supfi
cies aque eēt locus nālis ipsius terre tūc tota terra de-
beret esse circūdata aq̄ cuius oppositū apparet ad sen-
suꝫ: ⁊ pꝫ ꝯña: q: locus ꝓprius ⁊ nālis debet circundare
totū locatū suuꝫ ꝓpriū vt cōcauuꝫ celi circūdat totum
ignē ⁊ ꝯcauū ignis circūdat totū aerē. quare ⁊c̄. ¶ Itē
locus terre cū sit grauis simpliciter est mediū circularis
lationis p̄mo methe^m. sed huiusmodi mediū est centruꝫ
mundi vt manifestum est. quare ⁊c̄.

¶ Oppositum arguitur auctoritate Aristo. h. dicit enīꝫ
ꝙ terra est in aqua ⁊ aqua in aere ⁊c̄.

De questione ista dixerūt aliq̄ ꝙ cētrū mun
di ē locus nālis ipsi⁹ terre: q:
ad ipsum mouent̃ partes terre nisi ꝓhibeant̃ vt pꝫ ad
sensum. quare ⁊c̄. Sed istud non placet alijs: q: illḋ qḋ
est simplr̃ indiuisibile nō potest eē locus alicuius corpo
ris ꝓprius. locus enīꝫ est eq̄lis corporis locato saltē sꝫ
cōtinentiā vt dictū est p̄us. modo idiuisibile simplr̃ nul-
li est equale sm̄ ꝯtinētiā: cum nihil ꝯtineat nec circūscri
bat: sed centrū mūdi est qd̄ idiuisibile simplr̃: cū sit pun
ctus a quo oēs linee ducte ad circūferentiaꝫ sunt eq̄les.
Sꝫ dicūt aliq̄ ꝙ hec ratio ꝓcedit ex mala imaginatiōe.
naꝫ per centrū qui ponit̃ locus terre nō ī elligit̃ pūctuꝫ
mathematicū: qḋ est oīno idiuisibile. sed intelligit̃ pars
terre: cuius mediū punctuꝫ est mediuꝫ mūdi: que quidē
pars terre ē ita parue q̄titatis ꝙ sub minori nō potest
saluari forma terre ita ꝙ est minima terra per se subsi-
stere potēs ⁊ seorsuꝫ: ⁊ ista minima terra rōne q̄ habet
talē sitū vel ordinē ad celū hꝫ virtutē nālē ꝯseruatiuam
terre: ꝓpter qḋ ad eā mouent̃ oēs alie partes si nō pro
hibeant̃. Sed adhuc nō valeret: q: locus ꝓprie ⁊ per se
dictus debꝫ esse diuersus a locato. ⁊ ecōuerso. ⁊ nō cōti
nu⁹ eidē. aliter enīꝫ locus necessario moueret̃ ad motū T.c.6.8
locati cū ꝯtinua sint illa q̄rū mot⁹ est vnus. 5° metaphy.
incōueniēs aūt est locū nālē ⁊ per se necessario moueri
⁊ nāliter ad motū corporis locati. vt manifestū est p̄us:
mō si locus terre esset illa pars terre quā dicis: iā locus
terre nō esset diuisus ab ipsa terra. Cōstat enīꝫ ꝙ illa ps
terre minima est alijs ꝯtinua. Et cōfirmat̃. q: sꝫ Arist.
in isto 4° pars existēs in toto ⁊ nō diuisa ab alijs nō est t.c.44.
in toto sicut in loco sꝫ actū ⁊ simplr̃ ⁊ ꝓprie: ergo mul
to minus vna pars alteri cōtinua vel ipsuꝫ totū pōt eē
in alia parte eiusdē totius sibi ꝯtinua: ⁊ sic ptes terre q̄
sunt circa centrū nō sunt in illa parte quā tu vocas cen
trū sicut in suo loco ꝓprio: nec etiā tota terra. ¶ Itē si
illa pars terre minima que dicit̃ centrū esset locus nā-
lis ipsius terre tūc quereret̃ de illa parte vtrū esset ī loco
vel nullo mō. Si in loco: ergo cū ideꝫ sit secūdū specieꝫ
locus totius ⁊ partis vt pꝫ in isto 4° ⁊ centrū est locus
naturalis ipsius terre vt dicis: sequit̃ et ꝙ cētrū sit loc⁹
nālis illi⁹ ptis: ⁊ cū ipsamet sit cētrū vt tu ponis. sequitur
ꝙ ipsa sit locus sui ipsius: qḋ est absurduꝫ. Si aūt dicat̃
ꝙ illa pars terre nullo mō est in loco: hoc ē absurdū: q:
oē corpus est in loco vel sm̄ actū vel sꝫ potentiā vel p
se vel per accidēs. ¶ Itē locus est vltimū corporis cō-
tinentis: vt pꝫ ex diffinitiōe loci: sꝫ cētrū terre vel mun-
di quicq̄d sit illud nō est vltimū corporis cōtinentis vt
maīfestū est. q̄re ⁊c̄. Et ideo aliter dicat̃ sꝫ Aristo. ꝙ su-
perficies aque īformata virtute nāli conseruatiua ipsi-
us terre imediate se habēs ad terrā est locus terre: cu-
ius rō est: q: illud qḋ ꝯtinet terrā ⁊ est equale ei sm̄ con
tinentiā: ⁊ cōseruat ipsaꝫ terrā est nālis locus ipsius ter
re: hec est maīfesta ex dictis p̄us. sꝫ supficies aque p̄edi
cta est hmōi. quare ⁊c̄. ¶ Itē locus nālis ⁊ ꝓprius ter-
re aut est centrū aut superficies aque vt predictum est:
sed non est ipsum centrum vt probatum est. quare ⁊c̄.

Ad primam rōnem est intelligēdū sicut dicūt
aliqui bene ⁊ subtiliter vt mihi
videt̃: virtus cōseruatiua locati p̄mo influit corpori cō
tinenti ab ipo celo: ⁊ mediante ipso cōtinēte īfluit loca
to seu cōtento: ⁊ per totuꝫ ipm locatū diffundit̃ ⁊ mul-
tiplicat̃: ipsa aūt virtutis nālis conseruatiua pfectius ⁊
intensius recipit̃ in ptibus puriorib⁹ magis elongatis a
ꝯtrarijs suis. ¶ Dicemus ḡ ꝙ cuꝫ a celo influat̃ virtus
naturalis ipsius aque ꝯseruatiua ipsi⁹ terre: ⁊ ab aqua
influat̃ in terram illa virtus: pfectior ⁊ intensior erit in
partibus terre puriorib⁹. s. que magis sunt elongate ab
elementis cōtrarijs: ⁊ he sunt ptes cētrales: ⁊ ideo iste
ptes terre hn̄t virtutē nālē ꝯseruandi fortiorē alijs ꝓp
quod alie partes nō īpedite debēt moueri ad ipsam: co
q: entia diligūt se pmanere vt Cōmē. dic̄ p° physicoꝝ. Com. 8
¶ Sꝫ dubitabit iunior: q: agens corporeū forti⁹ īfluit
in illḋ qḋ ē ei ꝓpinqua ꝙ̄ ī illḋ qḋ magis distat: vt mani

festū est ad sensuz: cū igit̃ aqua cui īfluxa est v̄tus ꝯseruatiua terre sit agens corporeū: vr̃ ꝙ forti⁹ īfluit illā v̄tutē in ptes terre sibi ꝓpinquiores. Etiā cū ipm celū influens aque v̄tutē ꝯ̄seruatiuā terre sit influēs corporeū vr̃ ꝙ forti⁹ influat v̄tutē ꝯseruatiuā ipsi aque q̄ est ei ꝓpinquior q̄ꝫ parti cētrali terre que magis distat ab eo. Sꝫ dōꝫ ꝙ verū est agēs naturale forti⁹ īfluere in passuz sibi ꝓpinquius si vtrūq; passuz sit ꝯ̄similiter dispositū ad recipiendū: sed si nō: nō oꝫ: verbi gratia. idē ignis fortiorē agit caliditatē in lapide magis distātē q̄ꝫ in aere propinquiori: q꞉ in lapide pp̄ suā cō̄pacitatē seu densitatez magis est vnita caliditas: ⁊ iō est fortior q̄ꝫ in aere: similiter in ꝓposito: q̄uis eniꝫ ptes terre supficiales sint magis ꝓpinque aque q̄ꝫ centrales: tñ ipse partes centrales sunt puriores ⁊ magis ipermixte ꝯtrarijs q̄ꝫ alie: ⁊ sunt etiā densiores. Similiter terra tota q̄ꝫ aqua: ⁊ iō maior vel intensior est virtus recepta in partibus centralibus q̄ꝫ in alijs. Et hec etiam est causa quare virtus nālis conseruatiua aeris influit magis ipsi igni q̄ꝫ aque: intantū ꝙ ipse ignis nāliter ꝯtinet aerē ⁊ nō aquā: q꞉ ꝯstat ꝙ ignis est magis elōgatus ab eo qd̄ est magis ꝯ̄riū aeri. s. a terra q̄ ꝯ̄riat̃ aeri in duab⁹ q̄litatibus q̄ꝫ aqua. Similr̃ virtus ꝯseruatiua aque influit aeri ⁊ nō igni: q꞉ ipse aer est magis elōgatus a ꝯ̄rio aque: pura ab igne q̄ꝫ ignis ipse: q꞉ ipse ignis nō est distans a seipo. Et si dicas ꝙ p istam rōnē virtus ꝯseruatiua aque ē fortior i terra q̄ꝫ in aere: q꞉ terra magis distat ab igne qui ꝯ̄riat̃ aque. nō habeo pro incōueniēti. vñ videmus ꝙ partes aque relicte sibi ipsis mouentur versus centrum si non prohibeantur.

Ad formam ergo rationis cuꝫ dicitur. terra est in isto ⁊c̄. verū est si illud alterū sit ꝯtinens ipsam ⁊ diuisum ab ea: si nō: nō oꝫ. Nūc aūt ipsum centrum q̄uis ad ipsuz mouerent̃ ptes terre: attamen non est continēs ipsaꝫ terram nec diuisum nec equale: quare autē moueant̃ ad ipsuz visuz est. ¶ Ad aliam cū dicit̃. si supficies aque ⁊c̄. Concedo: ⁊ cū dicis ꝙ partes terre nō ꝓhibent ⁊c̄. dico ꝙ falsuz est: imo ptes terre propinquiores centro ꝓhibent ne moueant̃ ad supficiē aque: ꝓhibent dico ab illa virtute nāli influxa centro aut parti centrali: eo ꝙ illa est fortior q̄ꝫ virtus existens in supficie aque. Et si dicat̃ vlterius illud a quo aliquid nāliter recedit non est locus eius nālis. Uerum est si recedat ab illo q̄tuꝫ est ex parte ipsius cōtinentis. ¶ Ad aliud dico ꝙ locus simplr̃ deorsum: nō est ꝓprie ipsuꝫ centruꝫ: q꞉ nō est cōtinēs: sꝫ locus simplr̃ deorsum est supficies aque cōcaua. Et dices. ista nō maxie distat ab ipso sursuꝫ: dico ꝙ ūno fm̄ ꝙ est possibile supficiem ꝯtinentē nāliter aliqd̄ elementū distare a supficie celi: ⁊ sic intelligit̃ ꝙ loc⁹ deorsuꝫ maxie distat a loco sursum. ¶ Ad aliam cū dicit̃ ꝙ tūc tota terra ⁊c̄. Intelligenduz est hic ꝙ nā semꝑ facit de possibilibus qd̄ meli⁹ ē: vt dr̃

T.c.59 in 2° de gñatiōe. bonū aūt ⁊ pfectio totius sine dubio est magis bonū q̄ꝫ bonū ptis: ⁊ iō aliqñ nā ꝓpter ꝯseruationē boni ⁊ pfectiōis totius pmittit aut facit aliquā ꝑuationē ⁊ orbitatē in aliqua parte. s. cum bonuꝫ ⁊ pfectio totius saluari nō pōt sine illa orbitatiōe illi⁹ ptis. Nūc aūt in vniuerso sunt alique species ptinētes eētialiter ad pfectionē vniuersi: que nō possunt viuere nec esse in terra pura nec aqua pura: nec vlr̃ in aliquo elemēto puro oīno vt aīalia pfecta ꝑcipue respirātia: ⁊ iō ingeniauit nā vt aliqua pars terre nō esset circūdata aqua pura sed aere magis vt aīalia manerent ⁊ viuerent in ipsa. ¶ Ad rationem ergo cum dicitur. si superficies ⁊c̄. verū est quantum est ex natura particulari aque ⁊ terre deberet tota terra esse circundata aqua: sed propter bonum ⁊ perfectionē totius vniuersi contingit aliud vt dictum est. Uerum est igit̃ ꝙ locus naturalis oꝫ circūdare totū suū locatuꝫ nisi aliqua alia causa ꝓhibeat: vtpote natura vniuersalis intendens magis bonū q̄ꝫ sit talis circūscriptio totalis. Itē aliter dicunt aliqui: ꝙ ūmo tota terra bene est circūdata aqua: sꝫ nō aqua pura ⁊ pfecta: sꝫ aqua pmixta aeri ⁊ terre: ⁊ diminuta a suis qualitatib⁹ nālibus. Aer eniꝫ qui est circa terrā in quo aīalia viuūt nō est purus aer. Nā in puro aere nō viuerēt vt dicit albertus in de ꝓprietatib⁹ elem̄: sed est aer cōmixtus vaporib⁹ aqueis ⁊ exalationib⁹ terrestribus: vt pꝫ in ꝑmo methe^m. vñ illa supficies que immediate ambit terrā supra quā viuūt aīalia: nō est locus terre rōne qua ē terminus aeris sꝫ rōne q̄ est terminus aq̄ cōmixte ipsi aeri habens virtutē ⁊c̄. ¶ Ad aliud dico ꝙ mediū circularis mutatiōis nō est locus terre ꝓprie: nec Aristo. hoc dicit in ꝑmo metha^m. sed bene dicit ꝙ in medio ⁊ circa medium est corpus graue terra ⁊ aqua: qd̄ pro tāto verū est: q꞉ mediū terre ē mediū totius mūdi: licet differat rōne vt est mediū terre ⁊ totius mūdi: vt hꝫ videri in 2° celi ⁊ mūdi: ⁊ ipsa aq̄ ē circa mediū inquātū ipsa est circa terrā cui⁹ mediū est mediū mūdi: sꝫ nō itelligit̃ ꝙ medium sit vere ꝓprius locus toti⁹ terre: quare nō valet ratio.

¶ Et hic vero in celo. Textu commenti. XLVI. ¶ Questio. VIII.

Consequēter q̄rit̃. Utrū ignis sit i ꝯcauo orbis lune tāq̄ꝫ in suo loco nāli. ¶ Arguit̃ ꝙ nō: q꞉ sicut ē in minori mundo sic oꝫ esse in maiori mūdo. ꝑ ꝯuenietē silitudinē: sꝫ ita ē in minori mūdo. s. in hoie q̄ est minor mūdus vt dr̃ in 8° phi⁹. s. ꝙ ps eius nobilissima. s. cor ē in medio: ꝙ silr̃ in maiori mūdo elemētū nobilissimū oꝫ eē in medio: nūc aūt cōcauū orbis lune nō est mediū mundi: sꝫ magis centrū: vt manifestum est ex 2° celi ⁊ mūdi. ⁊ in q̄rto. quare ⁊c̄. ¶ Item corpus locās oꝫ ꝯuenire cū corpore locato in vna q̄litate vt manifestū est per iductionez in oīb⁹ simplicibus corporibus. aq̄. n. conuenit cū terra in frigiditate: ⁊ aq̄ cū aere in hūiditate: ⁊ aer cū igne in caliditate: sꝫ celum non ꝯuenit cū igne in aliqua q̄litate: q꞉ celū nō ē calidū nec frigidū nec hūidū: vt pꝫ ꝑmo celi ⁊ mūdi. ¶ Itē si ignis esset in ꝯcauo orbis lune tūc ꝓhiberet nos videre astra: cuius oppositum pꝫ ad sensum: q꞉ de nocte videmus stellas: ⁊ ꝓbat̃ ꝯña: q꞉ cū ignis interponit̃ inter visuz nr̃m ⁊ aliquod visibile: ꝓhibet illud videri vt pꝫ quando flamma interponit̃ inter visum nostrū ⁊ aliqd̄ corpus nō videm⁹ illō vt pꝫ ad sensuꝫ: ergo simil̃r i proposito: si ignis esset in concauo orbis lune interponitur inter nos ⁊ astra: vt manifestum est: igitur prohiberet nos videre ipsa. q̄re ⁊c̄. ¶ Itē vnūqdq; locatū oꝫ descere in suo loco ꝓprio ⁊ nāli: vt pꝫ in isto 4° sꝫ ignis in ꝯcauo orbis lune nō dfscit: vt pꝫ i p° metha^m. imo ⁊ tota sphera ignis ⁊ tota illa ps aeris q̄ ē sup piferias altissimorū mōtiū vt arguit̃ ex motu stelle comate q̄re ⁊c̄. ¶ Oppositū argr̃ auctitate Aris. i isto 4° ⁊ i p° metha^m.

Ad questionē dico breuiter ꝙ ignis ē in ꝯcauo orbis lune vt i suo loco ꝓpo ⁊ nāli: q꞉ nobilissimo elemēto dēbet̃ loc⁹ nobilissimus hoc est euidēs: sꝫ ignis est nobilissimū elemētū: cuius signū est ei⁹ maxia actiuitas. hoc eniꝫ arguit ipm plus hērē de nāli formali vel formā digniorez: ⁊ magis ꝯuēir cū ꝑmo actiuo: iō ⁊c̄. ¶ Itē ibi maxie oꝫ eē ignis vbi maxie ꝯseruat̃ ⁊ generat̃: locus. n. est ꝑncipiū generationis ⁊ ꝯseruatiōis locati vt oēs ꝯcedūt: sꝫ in ꝯcauo

Margin notes (right column): T.c.17. — T.c.100 — T.c.20. — T.c.48 — T.c.46

celi: ignis maxie natus est generari ⁊ ꝯseruari: qꝛ motus
localis fortis ⁊ velox nat⁹ est generare caliditatē in mā
calefactibili ⁊ maxie velocissim⁹ motus maximā calidi
T.c.42. tatez in materia maxie celestiali: vt hētur in 2°celi: ⁊ ꝑ°
metha^m^. cōstat aūt q̄ mot⁹ celi est motus velocissimus:
T.c.83. vt pz in 8° huius. ⁊ mā ei contigua est leuissima ⁊ rarissi
ma cū sit sursum simpliciter: ⁊ ideo celū per suū motum
facit in illa maximā caliditatez ⁊ talis fortissima calidi
tas nō permittit siccuz humidum sed requirit siccitatē:
vt manifestū est in istis iferiorib⁹: que quanto plus cale
fiunt tanto magis fiunt sicca: ergo mā que est in cōcauo
celi ē maxie calida ⁊ talis mā est ꝓpria ignī: excessus.n.
T.c.28. calidi velut feruor est ignis. vt dicit in 2° de generatiōe.
Et ista ratio habet ex verbis Aristo. in ꝑ° metha^m^. vbi
sic ait: lato autē ꝑmo elemēto corporū .i. celo: vt expo-
nit qō ꝓpinquū ē iferiori mūdi motū disgregatū accen
ditur: idest intense calefit. ¶ Itē cōstat q̄ in cōcauo or-
bis lune est aliqō corpus: aliter eniz esset vacuū sed nō
potest eē aliqō mixtū qꝛ oia mixta sunt grauia a domi-
nio. Et ideo nō potest ibi esse mixtū .i. in loco sursuz sim
pliciter dico sm nām: nec ibi potest esse aliud elementū
ab igne: qꝛ nullū aliud ē simpliciter leue ⁊ leuissimū nisi
ignis: vt manifestū est cuilibet itelligenti: ergo relinquit
q̄ ibi sit nāliter ipse ignis. ¶ Sed aliqui dubitāt hic sa
tis rōnabiliter: qꝛ cuz luna sit humida virtualiter vt di-
cunt oēs astrologi: ⁊ habet dominiū sup humida: cuius
signū est fluxus maris q̄ ꝯuenit ex aspectu determinato
lune: ⁊ similiter videmus humiditates aialiū: vt medul
lam ⁊ cerebrū augeri in plenilunio ⁊ cōstat q̄ totus or-
bis ⁊ planeta simul sunt vni⁹ nature ⁊ virtutis vt tāgit
T.c.49 in 2° celi ⁊ mūdi: sequit q̄ totus orbis lune dz esse humi
dus: cū ergo ignis sit siccus sm naturam videt q̄ orbis
lune nō habet cōseruare ipsuz ignem: qꝛ vnū ꝯtrariorū
nō est cōseruatiuū alterius sed magis corruptiuū: vt pz
T.c.51. in ꝑmo hui⁹: ⁊ in ꝑmo de generatiōe. quare ⁊c̄. Et ꝯfir-
T.c.50. matur: qꝛ agens nāle fortius agit in passuz ꝓpinquū sibi
q̄ in distās ⁊ remotū: vt pz ad sensuz. mō orbis lune est
agens naturale ⁊ corporeū ⁊ habet agere hūiditatē vt
ꝓbatū est: ergo si ignis ē magis ei ꝓpinquus q̄ alia cor
pora sequit q̄ humefacit ignē: qō est absurdum. q̄re ⁊c̄.
¶ Ad hoc pōt respōderi q̄ verū ē lunā habere v̄tutē
humefactiuaz ⁊ ēt totū orbē lune: tamē hoc nō obstan
te hz virtutē calefactiuā per suū motū velocē: ⁊ ipe mo
tus fortior est in calefaciendo per mām sibi ꝓpinquā q̄
sit virtus lune humefactiua in humefaciendo: ⁊ ideo nō
humectat ipsum ignez lz in alijs distantibus faciat ⁊ in
tendat humiditatē: actus.n. actiuoꝝ non sunt nisi in pa
T.c.24. tientibus dispositis: vt pz in 2° de aia: mō ipa materia ꝓ
pinqua orbi est intm̄ calefacta ⁊ desiccata ⁊ rarefacta p
motū fortē q̄ nō est idonea ad recipiendū hūiditatem.
¶ Et p hoc pz ad ꝯfirmationez: q̄uis.n. orbis lune sit
humefactiuus ei⁹ qō ē aptū aptitudine ꝓpinqua ad hu
mefactionē: ⁊ qō obtinet virtus ei⁹ hūefactiua: tñ non
humefacit ipsum ignē ꝓpter cām ꝑdictā. Et cū dī vnū
ꝯtrarioꝝ nō cōseruat alterū: verū est rōne virtutis con
trarie: sz rōne alterius dñantis ⁊ optinētis pōt ꝯserua
re: q̄uis g̃ orbis lune nō cōseruet ipsum ignez rōne qua
humefactiuus: tñ rōne qua est calefactiuus p vehemen
tiā motus bene hz cōseruare: ⁊ iō nō valet obiectio.

Ad rationes. Ad ꝑmū cū dicit. sicut ⁊c̄. ꝯce
dit. ⁊ cū dī q̄ in minori ⁊c̄. di
co q̄ duplex est mediū q̄tū ad ꝓpositū. Unū ē mediuz
sm equalē distantiā q̄titatiuā ab extremis: ⁊ istud me-
diū nō semp est nobilius oibus alijs: nec isto mō cor est
in medio corporis humani: imo magis ꝓpinquū est pti
superiori q̄ iferiori ⁊ magis in dextra q̄ in sinistra vt sci
tur in de partib⁹ aialiū. Alio° dī mediū sz eq̄litatē iflue
tie virtutis: ⁊ hoc mō ipsum cor hñ est in medio corpis
.s. q̄ equaliter influit virtutez omnibus alijs partib⁹ sz
natura ⁊ existentiā vniuscuiusq3. vñ ita bene iflüit pedi-
bus spūs ⁊ virtutē ad ambulandū sicut manib⁹ ad pal
pandū: ⁊ sic de ceteris suo mō. Similiter aūt orbis pōt
dici medius locus in vniuerso .s. per equalitatē influētie
virtutis ad oēs reliquas partes sz q̄ requirit nā vniu
cuiusq3 ptis: nā ita bene celū ifluit asino virtutē ꝯserua
tiuā eius sicut homini: ⁊ ideo nobilissimū eīz est in loco
nobilissimo. ¶ Ad aliud cū dī q̄ locās dz cōuenire du
pliciter q̄ verū est formaliter vel virtualiter: sz nō vlr.
debet cōuenire cū ipso formaliter: ita .s. q̄ hēat qualita
tē eiusdē spēi sibi formaliter inherentē: qꝛ sic oē corpus
cōtinens eēt alterabile ⁊ corruptibile: vt dicit Cōmen
tator in de suba orbis: mō q̄uis orbis lune nō cōueniat
formaliter cū igne sm aliquā de qualitatibus actiuis ⁊
passiuis: nec ēt sm leuitatē: qꝛ nec est graue nec leue nec
alterabile: vt pz ꝑ° celi ⁊ mūdi: tñ bñ ꝯuenit cū ipo vir-
tualiter: hēt.n. virtutē actiuā ⁊ ꝯseruatiuā caliditatis ⁊
siccitatis vt dictuz est: nec est necesse q̄ omne quod agit
aliquod accidens disponatur per ipsuz vel per aliquod
eiusdē spēi cū ipso: vt nō est necesse q̄ moues localiter
moueat: vt dīc Cōmē. i d̄ suba orbis. q̄re ñ valz. ¶ Ad T.c.10.
aliā nego ꝯñaz: ⁊ ad ꝓbationē itelligēdū q̄ ignis nō ꝓ-
hibet videre corpus aliqō nisi ipe ignis sit lucens mani
feste ⁊ sensibiliter: vt pz ad sensuz: mō sic dicit albertus
in ꝑ° methauroꝝ. ⁊ Arist. in suo tractatu de sensu ⁊ sen
sato. ignis in sua ꝓpria mā nō lucet: qꝛ illa est excellētis
raritatis ⁊ ꝑfidētis subtilitatis: ⁊ ex hoc cōtingit q̄ ipe
nō lucet luce manifesta. Cuius signū satis pulchrū pōit
albertus in ꝑmo metha^m^. videmus.n. sensibilr in cande
la accēsa q̄ pars ignis que est ꝓpinquissima lichino est
rarior ⁊ subtilior: alia vo pars .s. ignis flāma est magis
spissa ⁊ densa pp aerē circūuenientē q̄ aliqualr ei ꝯriat
⁊ cōdensat eā per antiparistasiz .i. resistētiā: vñ illa ptic
la ignis que ē imediate iuxta lichinū nō ꝓhiberet vide
ri actu aliqō tale corpus oppositū: q̄uis flāma bñ ipe-
diret illud videre: vt manifestū ē p experiētiam. q̄re ⁊c̄.
¶ Ad aliā cū dicit. locatū dz q̄escere ⁊c̄. verū est q̄tuz
ex pte sua ⁊ ex nā sua ꝓpria: tñ q̄tū ē ex virtute alicuius
supioris cui locatū aptū natū est obedire ⁊ ipm assequi
pōt moueri in suo loco ꝓprio: ⁊ sic est in ꝓposito: ignis
eniz q̄tū de se ē nō moueret i ꝯcauo orbis lune cū v̄tu-
te ipsi⁹ orbis q̄ ē nā supior: ⁊ mouet motu circulari: ipse
ignis mouet illo motu: qꝛ natus est sibi obedire ⁊ ipsuz
assēq̄ i suo motu ꝑcipue cū sit faciliter mobilis ⁊ nō ipe
dimis. q̄re ⁊c̄. ¶ Itē aliter pōt dici q̄ locatū existēs in
suo ꝓpō loco nō mouetur illo motu quo moueret si eēt
extra ipsuz locum: imo quiescit quiete que est perfectio
illi⁹ motus: tñ bñ pōt moueri aliquo alio motu: ⁊ sic cō
tingit in ꝓposito: ignis.n. exñs in cōcauo orbis lune nō
mouet motu recto sursum: q̄ motu moueret si eēt extra
ipsuz locū suū ⁊ nō ꝓhiberet: sed mouet motu circulari
sz motū orbis: ⁊ hō nō est icōueniēs. ¶ Et si dicas loc⁹
dz eē imobilis: orbis aūt lune ⁊ ei⁹ ꝯcauū semp mouent
pz qd est dōm ex ꝑdictis. locus.n. est imobilis sic q̄ non
mouet necāerio ad motū corporis locati: ⁊ sic ē i ꝓposi
to: ꝯcauū.n. orbis lune nō mouet sursuz sz motū ignis.
Et aliqui dubitant hic: imo videt q̄ virtus cōseruatiua
locati necessario mouet ad motuz locati: ponat q̄ ego
mouear de vno loco ad aliū locū: virt⁹ ꝯseruatiua mei
que erat in aere ꝯtinente me: aut mouet aut manet aut
corrūpit: sz nō est dōz q̄ corrūpit: q̄d.n. eaz corrūperet

nõ apparet:si aũt remanet eadẽ virt⁹ nũero q̃ pꝰ erat:
tũc cũ illũ locũ a q̃ recessi possit igredi aliqd̕ corp⁹ alte-
rius spẽi sicẽ asinus vel lignũ:tũc eadẽ virt⁹ erit ꝯseruati
ua diuersoꝝ ƒ3 spẽm:qd̕ videt̃ ipossibile. Et dico breui
ter q̃ me recedẽte de aliq̃ loco põt remãere virt⁹ nãlis
cõseruatiua mei in illo eodẽ corpe:τ si illũ locũ quẽ oc-
cupaui ingrediat̃ aliqd̕ corpus alteri⁹ speciei: nõ pp̃ h̕
ꝯseruabit̃ ab illa vtute q̃ me cõseruabat pꝰ: sed ab ali
qua alia virtute nãli:nec est incõueniẽs q̃ in vno. τ eo-
dem ꝯtinẽte sit vtus nãlis:alia τ alia cõseruatiua diuer
soꝝ corporũ nãliũ:vt in isto aere contigue sunt vtutes
ꝯseruatiue nãles oĩu3 aĩaliũ que nata sunt viuere i aere.
iste enim virtutes influxe ab ipso celo ad conseruationez
diuersorum animalium in specie non sunt sibiinuicẽ con
trarie sed disperate:ideo non valet ratio.

¶ Celum autem non amplius est in alio. Tex-
tu cõmenti. XLVI. Questio. IX.

Queritur hic. vtꝝ vltima sphera sit in loco.
¶ Arguit̃ q̃ nõ: q2 illud qd̕ nõ ẽ i aliquo
T.c.43 corpe ꝯtinẽte ip3:τ extra ipm existe non
est in loco:hoc habet ab Arist. i lr̃a:s3 vl
tima sphera nõ h3 aliqd̕ corpus extra se
ꝯtinẽs ipa3:q2 sic nõ eẽt vltia sphera. q̃re
τc̃. ¶ Itẽ si eẽt in loco aut eẽt in loco p se aut p accñs:
hec ẽ diuisio sufficiẽs:s3 nõ ẽ in loco p se:q2 sic eẽt ꝯtẽta
in aliq̃ extrinseco corpe: cũ locus sit ꝯtinẽs diuisum ƒm
T.c.43 Arist. nec p accñs:q2 qd̕ ẽ in aliquo loco p accñs d3 eẽ
in aliquo subiecto qd̕ sit i aliquo loco p se vt albedo est
in aliquo subiecto qd̕ ẽ in loco p se: τ iõ dr̃ esse in loco
p accñs:similr̃ i alijs:mõ sphera vltia cũ sit q̃dã substan
tia nõ ẽ in aliquo subiecto qd̕ sit p se in loco vt manife-
stũ est. q̃re τc̃. ¶ Itẽ locus est vltimũ cõtinẽtis imobile
T.c.41. p̃m ƒ3 Aristo. in lr̃a:s3 vltima sphera nõ est in vltio ali-
cuius corporis ꝯtinẽtis vt manifestum est: quare τc̃.
¶ Oppositũ arguit̃:oẽ corpus est in loco. sicut enim nõ
est aliquis locus sine oĩ corpore: sic nõ est aliqd̕ corpus
sine oĩ loco:vt p3 in isto 4°. sed vltima sphera est quod
dã corpus cũ sit p̃mũ mobile:vt manifestũ est. q̃re τc̃.

Ista questio est multũ difficilis: cui⁹ signũ est
diuersitas opinionũ solẽtiũ pħo
rum exponentiũ Aristo. Opinio Alexãdri vt Cõmen.
T.cõ.45. recitat:est q̃ vltia sphera nullo mõ ẽ in loco. Et h̕ pba
uit sic. Illud qd̕ nõ mouet̃ localiter nõ est i loco: hec est
manifesta:sed vltima sphera nõ mouet̃ localiter. hãc p
bauit:q2 vel mouet̃ per se vel per accñs. nõ p se: q2 aut
moueret̃ ƒm totũ aut ƒ3 partes:q2 ptes non sunt diuise
a toto nec ƒ3 actũ vt manifestũ est: q2 ipsa vltima sphe
ra est cõtinua:nec in po⁹ q2 nũq̃ diuidetur abinuicem. &
ipse partes vltime sphere nõ mouent̃ actu ƒm locũ:τ p
ꝯñs tota vltima sphera non mouet̃ actu ƒ3 ptes: nec et
ƒm totũ:q2 totũ corpus vltime sphere nõ mutat locũ:
ita q̃ nõ transfert̃ de vno loco ad aliũ locũ. ¶ Itẽ nõ
mouet̃ localiter per accñs:q2 hoc eẽt eo q̃ moueret̃ ƒ3
ptes:mõ illud qd̕ mouet̃ p accñs ƒ3 suas ptes nõ moue
tur per accñs nisi q2 motus est totius p se:nec est dõ3 q̃
mouet̃ p accidẽs: q2 sic i aliquo subo q̃ mouet̃ p se. τ h̕
nõ ponit Cõmẽ. in rõne Alexãdri q2 nullus hoc dicit.
Et dicit Alexãder vlterius q̃ nõ ẽ de rõne corporis q̃
sit in loco nec ponitur in diffinitione eius nec corpus in
diffinitione loci vt ipse dicit. ¶ Auicẽna autez sequens
Alexandrum addit q̃ motus corporis celestis non est
motus localis ƒm vbi sed ƒm situm. τ ideo nõ oportet
q̃ celũ sit aliquo mõ in loco. ¶ Sed ista positio nõ vi-
detur eẽ rõnabilis:q2 oẽ qd̕ localr̃ mouet̃ necessario est
in loco aliquo mõ:nũc aũt vltima sphera localiter mo
uet̃:q2 motus nõ est nisi ad res q̃ttuor generꝝ ƒm Arist.
5° huius. s. ad substantiã q̃titatẽ qualitatẽ τ vbi:τ ꝯstat T.cõ.7
q̃ vltima sphera nõ est transmutabilis ƒm substantia3:
vt demonstratu3 est in p̃mo celi τ mundi:nec ƒm q̃tita- T.c.20.
tem nec ƒm qualitatẽ:saltẽ ƒ3 totũ:ergo relinquit̃ q̃ aut
nullo mõ mouet̃:qd̕ ẽ ridiculũ:aut q̃ mouet̃ ƒm vbi: τ
iste ẽ mot⁹ localis q̃ necessario req̃rit mobile eẽ in loco
quoquo mõ. Qd̕ aũt dic̃ Auicẽna q̃ mot⁹ vltie sphere
est motus ƒ3 situ: hoc iprobat:q2 ipossibile est q̃ motus
per se sit in aliquo genere cuius speꝝ rõ ꝯsistit in idiuisi-
bili:τ pp̃ter hoc ad substãtiã nõ est motus:q2 rõ substã
tie in idiuisibili ꝯsistit:vñ spẽs sube nõ recipiũt magis τ
minus:τ cũ mot⁹ hẽat successionẽ nõ pducit̃ forma sub
stantialis in esse per motũ: sed per gñationẽ q̃ est termi
nus. sicut aũt est de albedine τ de cõsimilib⁹ que partici
pant ƒm magis τ minus:q̃libet aũt spẽs situs h3 rõnez
in indiuisibili ꝯsistentẽ:ita q̃ si aliq̃d addit̃ aut diminuit̃
nõ est eadẽ spẽs situs:sed diuersa:vñ ipossibile est q̃ i ge
nere situs sit mot⁹ per se. ¶ D. hoc posito adhuc rema
net difficultas:nã situs ƒ3 q̃ est p̃dicamẽtũ iportat ordi
nẽ partiũ in loco sed situs vt est differẽtia q̃titatis ipor
tat ordinẽ partiũ in toto. Dẽ igit̃ qd̕ mouet̃ ƒ3 situ op3
q̃ moueat̃ ƒm locũ:τ iste sunt rõnes sancti Thome cõ
tra illã pone:vtꝝ aũt oĩa q̃ ipse accipit i his vbi is sint ve
ra ad p̃ns nõ determino. ¶ Nũc ad rationẽ Alexãdri
põt dici q̃ ipsa vltima sphera mouet̃ per se τ ƒm totũ τ
ƒm ptes. τ cũ ipse dicit q̃ totũ corp⁹ circulare nõ mutat
locũ:veꝝ est ƒm subiectũ:tñ bñ mutat locũ ƒ3 formam
τ ƒ3 dispositionẽ:ptes aũt mutãt locũ τ ƒm subm̃ τ ƒm T.c.76
formã vt dicit Arist. in 8° τ in 6° huius. q̃d aũt sit muta T.c.85.
re locũ ƒm subiectũ τ ƒ3 formã videbit̃ post. Et qd̕ ipse
dicit q̃ eẽ in loco nõ ẽ de rõne corporis:dicit Cõmẽ. q̃
l3 nõ sit de rõne corporis absolute: tñ bene ẽ de rõne τ
necessitate corporis localiter moti:nõ. n. ẽ itelligibile q̃
corpus moueat̃ localiter:vel ƒ3 locũ: τ tñ nullo mõ ha
beat locũ. ¶ Alia fuit opio the. q̃ vltima sphera eẽt i
loco per suas ptes itrinsecas:iste. n. ptes mouerent̃ cir-
ca ꝯuexũ corpis circa qd̕ reuoluunt̃. Et forte rõcinaba
tur ad h̕:q2 cũ vlti⁹ sphera debeat eẽ in loco aliq̃ mõ: τ
nõ ẽ in loco ƒ3 se totũ:relinquit̃ q̃ sit i loco ƒ3 suas par
tes. Qd̕ aũt nõ sit i loco ƒm totũ pbauit:q2 nõ mouet̃
ƒ3 totũ:s3 ƒ3 ptes. q̃re τc̃. Et scῦs Thomas tenẽs illã
opinionẽ the. nitit̃ eã fulcire sic. Corpus circulare ƒ3 il-
la d3 eẽ in loco ƒ3 q̃ ꝯtingit successio diuersoꝝ corpoꝝ
in eodẽ loco. hec habet̃ p manifesta. s3 corpori circula
ri ƒ3 se totũ nõ ꝯpetit q̃ sit successio diuersoꝝ corporu3
totoꝝ i vno loco:s3 ƒ3 ptes. totũ. n. corp⁹ circulare nõ
mutat locũ ƒ3 sub3:semp. n. remanet idẽ locus subo:sed
ptes mutant locũ nõ solu3 rõne sed subo: ita q̃ diuerse
ptes succedũt sibi i eodẽ loco:ergo corpori circulari nõ
debet̃ loc⁹ ƒ3 totũ s3 ƒ3 ptes. Corpora. n. mobilia motũ
recto possunt diuersa succedere in eodem loco ƒm se to
ta vt manifestu3 est ad sensu3:sed in corporibus celesti-
bus nõ sic ꝯtingit:q2 in vno eodẽ loco in quo nũc ẽ cor
pus aliqd̕ circulare:postea recipiatur aliud corpus cir-
culare:sed partes sibiinuicẽ succedunt in eode3 loco sic
q̃ cum vna pars sphere nõ sit supposita alicui parti ter
re:alia pars postea supponetur eidẽ: τ sic de alijs. qua-
re τc̃. Sed sine dubio ista opinio non est omnino tuta:
primo quantu3 ad causam quam assignat themistius q̃
sphera non sit in loco ƒm totum sed scd̕3 partes. s. quia
non mouetur ƒm totũ ƒm locũ:sed ƒm oẽs partes. hoc
enim primo videtur irrationabile:q2 totũ nihil aliud ẽ
q̃ omnes partes: τ iõ incõueniens est dicere q̃ sphera

mouet localr̄ fm̄ oēs partes ⁊ nō mouet aliquo modo
T.c.46 fm̄ totū. ℭ Itē Arist. dicit in 6° huiꝰ: q̄ tota sphera nō
mutat locū fm̄ subiectū: sed fm̄ formā: partes aūt mu
tant locū ⁊ fm̄ subiectū ⁊ fm̄ formā. Et hec sūt que op
ponit Cōmentator ꝯtra istam causam. Qualiter aūt to
ta sphera nō mutat locū s3 subm̄: sed fm̄ formā: partes
aūt vtroq3 mō declarandū ē in 6°. vt dicit: ⁊ veꝝ ē. Et
forte sic pōt intelligi. aliter. n. corpus mobile qd̄ mouetur
motu recto mutat locū fm̄ totū ⁊ aliter corpus qd̄ mo
uetur circulr̄. nam corpus qd̄ mouet motu recto mutat
locū s3 totū cū de vno loco trāsfert ad aliū totū locum
distinctū ⁊ diuisū a priori: corpꝰ aūt mobile motu circula
ri intelligit mutare locū s3 totū: si per motū aliquē fm̄
se totū ⁊ simul haberet aliā distantiā a centro q̄ prius ha
bebat: ita q̄ illō qd̄ prius erat mediū a quo oēs linee du
cte ad circūferentiā erāt equales: postea nō sit mediū ta
le: s3 sit ppinquū magis quibusdā partibus ⁊ remotius
ab aliqs: intelligit aūt locū mutare fm̄ formā cū in alio
instāti quelib3 pars hab3 aliā ⁊ aliā distantiā a qualib3
parte terre signata: pars aūt dr̄ mutare locū fm̄ subie-
ctū cū vna ⁊ eadē pars in alio ⁊ alio instāti supponitur
alij ⁊ alij parti terre toti: ⁊ dr̄ mutare locum s3 formā:
eo q̄ aliā ⁊ aliā distantiā h3 respectu partis terre in alio
⁊ alio tpe: vt sol in oriente existēs directe supponitur alte
ri pti: ⁊ alteri existēs in meridie: ⁊ aliā distātiā h3 sol existēs
in oriēte ab illa parte cui recte supponit: ⁊ aliā distātiā
cū est in meridie: ⁊ sic de aliqs. Cōmētator aūt exponit
qn̄ intelligit totū mutare locū s3 formā ⁊ est: q2 moue
tur circa ꝯuexum centri ⁊ ex ꝯcauo perfecte rotundita
tis ad ꝯuexū perfecte rotunditatis: cū ꝯcauū diuidat
in multa ꝯuexa: quoꝝ vnūqdq3 est perfecte rotundita-
tis: hoc aūt faciliter manifestat sensibilibus instrumen-
tis: ⁊ exercitatis in astronomia nō est difficile: ⁊ sic p3 q̄
ista cā quā assignauit Themistius ad negandū spheram
esse in loco fm̄ totū negāda est vel nulla. vt dicit Cōme
tator. ℭ Itē si vltima sphera eēt in loco solū fm̄ suas
partes intrinsecas: tūc nō esset in loco s3 actū: qd̄ est in-
conueniēs: q2 actu mouet s3 locū. vt manifestū est. ⁊ p3
ꝯña. q2 partes ꝯtinui existētes in ipso ꝯtinuo toto nō sunt
t.c.44. actu in loco. vt vult Aristo. in isto 4°. ꝯstat aūt q̄ partes
ꝯtinuatiue ipsiꝰ vltime sphere sunt sibiinuicem ꝯtinue. vt
manifestum ē. ergo ⁊c̄. Et si dicat q̄ sunt in loco in potētia:
ꝯtra: q2 nunq̄ sunt diuise in actu abinuicē: ⁊ sic nunq̄ sūt
in loco scdm̄ actū: frustra aūt est potētia que nō reducit
ad actū vnq̄: ⁊ inconueniēs est aliquā potētiā esse perpe
tuo ociosam: ⁊ pcipue in corpe tam nobili sicut est ipa vl
tima sphera. Et ꝯfirmat rō: q2 ipsis partibꝰ intrinsecis vl
time sphere: aut est impole esse in loco aut nō est impos
sibile eis q̄ sint in loco. Si ē eis impole ergo repugnat
eis esse in loco: ⁊ sic nec sunt in loco scdm̄ potētiā: nec s3
nō repugnantiā vt dicunt aliqui: si non est eis impole esse
in loco. ergo est eis possibile. hec. n. eqpollēt. vt p3 ex 2°
periermenias: ponat ergo in eē q̄ sint in loco: nō d3 acci-
dere impole: sed accideret impossibile. s. q̄ erunt actu di
uise abinuicē: qre nullo mō sunt in loco ppzie. Utꝝ autē
hec rōcinatio sit sufficiens ad remouendū illā positionē
non determino: tn̄ videt mihi satis plus fortis q̄ rōnes
ad aliam ptē inducte. ℭ Ad rōnes sci Tho. cum dicit.
corpꝰ circulare ⁊c̄. possū istam negare: ad hoc. n. q̄ aliqd
sit in loco vr̄ non reqrit q̄ sit vel possit esse successio di
uersoꝝ corpoꝝ in vno loco: s3 solū hoc r3 in illis que
ꝯtinent in aliquibus extrinsecis corporibus: ⁊ dicūtur ppzie
⁊ per se esse in loco: q̄uis igitur corpori circulari celesti
non ꝯueniat: s3 fm̄ se totum successio diuersoꝝ corpoꝝ
in eodem loco: tn̄ non sequitur pp hoc q̄ fm̄ partes sit in
loco. ℭ Itē minor assumit falsum. nā corpori circulari
nō ꝯtingit successio diuersoꝝ corpoꝝ in eodē loco fm̄
ptes suas. nā in illo loco in quo nūc ꝯtinet vna ps sphe
re intrinseca nunq̄ ꝯtinebit alia: hn̄ tn̄ veꝝ est q̄ diuerse
partes sphere successiue supponunt eidem pti ꝯuexe: cir-
ca qd̄ reuoluit: ⁊ sic est successio fm̄ partes diuersoꝝ cor
poꝝ circa eūdē locū: s3 nō in eodē loco ppzie. qre non
v3. Opio vo Auēpace fuit: ⁊ hec fuit opio Alphar. vt
dicit Commentator q̄ vltima sphera eēt per se in loco. Cō.43.
ℭ Ad cuius euidentiā est intelligendū sicut supponebat
Auēpace q̄ differētia est inter corpora recta ⁊ corpora
circularia: corpus. n. rotūdum finitur per se ⁊ causa hu
ius est: q2 linea rotūda est perfecta ⁊ nō pōt recipe ad-
ditionē aut diminutionē: corpꝰ aūt rectū finit per aliud:
⁊ causa huius est: q2 linea recta est imperfecta ⁊ dimina
ta potēs recipere additionē: quibus suppositis dicit ipse
hic q̄ vltima sphera est in loco nō sicut i aliquo ambiē-
te existēte circa ipam: s3 circa ꝯuexū centri. i. corporis sphe
rici circa qd̄ reuoluitur: ⁊ hoc est cōe omni sphere s3 q̄
sphera est: ⁊ si aliqua sphera sit in aliquo ꝯtinente ipsum
ambiente. hoc. n. accidit s3 q̄ est sphera: sphere aūt fm̄
q̄ est sphera debet locus circa quē reuoluit. vel dcm̄ est
. s. ꝯuexum centri: circa qd̄ mouet. Iste est igitur modus
fm̄ quē vltia sphera est in loco vt dicit: ⁊ dicit q̄ diffini-
tio quā posuit Aristo. de loco fm̄ quē est locus vltimū
corporis ꝯtinentis diuisi a re: d3 itelligi in corporibꝰ re-
ctis ex extrinseco ⁊ rotūdis ex intrinseco: ita. s. q̄ ꝯtinens
qd̄ ꝯtinet corpus rectū est extrinsecū: ⁊ ꝯtinēs qd̄ conti-
net corpus rotundū est intrinsecū. ℭ Cōtra hāc opinio
nē obijcit Cōmentator pmo: q2 est ꝯ Aristo. vt dicit. nā
Aristo. posuit q̄ ī nūero corpoꝝ quedā sunt in loco p
se ⁊ essentialr. s. corpora recta: quedam aūt sunt in loco
p accn̄s. s. corpora spherica: quedā aūt sunt in loco fm̄
ptes. s. totus mūdus cōpositus ex oībus simplicibꝰ: ⁊ sic
ista opio ꝯtradicit Arist. ℭ Itē ista opio est ꝯ rōnem: q2
notū est per se q̄ locus ppzie dictus est eq̄lis locato fm̄
ꝯtinentiā: s3 ꝯuexū cētri circa qd̄ reuoluit sphera nō est
equale superficiei ꝯcaue sphere que reuoluit circa illud
ꝯuexū: sic igit cū locus debeat esse equalis locato: sic q̄
oēs superficies eius sint equales oībus superficiebus lo
cati: sequitur q̄ ꝯuexū cētri circa qd̄ reuoluit sphera non
est ppzie locus sphere: ⁊ itelligo sic q̄ oēs superficies lo
cati ⁊c̄. i. q̄ in omni loco ⁊ in omni locato sic inueniretur
q̄ superficies locati est equalis superficiei vltime ⁊ extreme
ipsius locati: dūmō sit locus ppzius ⁊ per se: locatum. n.
cuius ppzie est locus: tangit locū fm̄ suā vltimam ⁊ exte
riorē superficiē: vel ei ꝯiugatur vt ignis existēs in conca-
uo orbis lune ꝯiugatur ei s3 suā ⁊ vltimā ⁊ maximā su
perficiē. Cōstat aūt q̄ vltima ⁊ maxima superficies ipsius
vltime sphere nō ē equalis ꝯuexo centri circa qd̄ reuol-
uitur: immo est multo maior cū ipsa vltima sphera ha-
beat pfunditatē. quare ⁊c̄. ℭ Itez per se notū est de lo-
co ppzie ⁊ per se q̄ ipse est continens locatū: modo vlti
ma sphera continetur in ꝯuexo centri: circa qd̄ reuolui-
tur. sic igitur p3 veritas opinionis Aristo. ⁊ falsitas opi
nionis Auēpace fm̄ Cōmentatorē. Utꝝ aūt ista posi-
tio possit teneri rōnabilr̄: videat diligēs inqsitor: q2 mul
tis videtur q̄ ista positio posset teneri satis rōnabiliter
sicut positio Cōmentatoris. vt videbitur in consequen- Cō.43.
tibus. ℭ Opinio autem Auerroys fuit q̄ vltima sphera
est in loco per accidēs. s. per centrum. ℭ Circa hoc ḡ di
cuntur quattuor scdm̄ ordinem. Primo q̄ vltima sphe-
ra siue sit sphera stellarum fixarum siue alia est in loco
aliquo modo. Scdo q̄ nō est i loco per se. Tertio di
co q̄ est in loco p accn̄s. Quarto q̄ ē in loco per cētrū.

❡ Primũ breuiter oñdit. Omne qḋ mouet motu loca
li est in loco aliquo mõ. hec est manifesta: sz vltima sphe
ra mouet motu locali aliquo mõ. vt pz ex dictis. q̈re ⁊c̃.
❡ Scḋm ꝓbat. Illḋ extra qḋ nõ est aliqḋ corp⁹ ꝯtinẽs
ipm nõ est per se in loco. hec vr̃ ꝯcedenda ſm Aristo. sz
vltra ipsam vltimã sphera nõ est aliqḋ corp⁹ ꝯtinẽs eaz.
T.c.43. vt manifestũ est. ergo ⁊c̃. Et hec vr̃ esse intẽtio Aristo. pla-
ne in lr̃a vbi sic dicit. Cui q̄dem igit corpoꝝ est aliquid
extra ꝯtinens ipm corpus hoc in loco est: cui vero non:
minime. q̈re ⁊c̃. ❡ Tertiũ ꝓbat cũ vltima sphera sit in
loco aut est in loco per se aut per accñs. p sufficientẽ di-
uisionem quã õt ponit Aristo. ꝑmo posterioꝝ. caplo. si
igit demõstratiua scia: sz vltia sphera est in loco. vt ꝓba
tum est ⁊ nõ est in loco per se. vt ꝓbatuz est etiã. q̈re ⁊c̃.
❡ Tũc oñdẽdũ est 4ᵐ. s. q̈ vltima sphera est in loco p
centꝝ. ❡ Ad cui⁹ euidentiã itelligẽda sũt aliq̄. ꝑmo q̈
lz motus localis fuerit ꝑncipium ꝑscrutatiõis de loco.
T.c.3. vt pz in isto 4°. tñ q2 ipsa quies est quodãmodo finis ⁊
T.c.54 perfectio mot⁹. vt hz videri in 5° huius. ideo locus ma-
gis est attribuendus corpib⁹ ꝑꝑ quietẽ naturalem q̄ ꝑꝑ
motũ: ⁊ illud qḋ est alicui cã vel principiũ q̄escendi: prin
cipalius est ei cã essendi in loco q̄ illud qḋ est ei cã mot⁹
in quãtũ hui⁹. sic etiam materia prima fuit prius inq̄sita
⁊ nota per trãsmutatiõem subalem: ⁊ tñ forma subalis
est principalior cã mãe prime q̄ trãsmutatio in suba: eo
q̈ ipa forma subalis est finis trãsmutationis subalis. vt
Cõ.70. vt dicit Cõmentator in 2° hui⁹. ❡ Ulterius ꝯsideran-
dum est q̈ in ipsa vltima sphera ista duo sũt eadẽ realr
. s. q̈ ipsa tota nõ mutet locũ ſm subm̃: ⁊ q̈ ipsa quiescat
ſm totũ. vñ illud idẽ qḋ est ipsi sphere cã vt non mutet
locũ tota ſm subm̃: est ei cã q̈re tota quiescit. Et hec sup
pono tanq̄ manifesta exercitato in scia nali. ❡ Nũc at
vlteri⁹ accipio q̈ ipm centꝝ est quodãmõ cã fixiõis seu
imobilitatis ⁊ quietis sphere: qḋ sic pz: sphera. n. sic intel
ligit moueri ſm totũ ⁊ q̄escere q̈ ipa tota simul non hz
in vno tpe aliã distantiã aut ꝓpinquitatẽ ad centrũ q̄ i
alio: ⁊ si in vno tpe haberet maiorẽ distantiã a cẽtro q̄
in alio vel minorẽ vel ſm aliquas ptes maiorẽ distanti
am: ⁊ ſm alis minorem: tũc ipsa tota mutaret locuz ſm
subiectũ ⁊ fieret aliud ⁊ aliud centꝝ eius ſm subiectũ.
vt pz per eleuationez ⁊ depssionez exemplarẽ ⁊ sensibi-
lem instrĩ spherici ad hoc instructi ꝑꝑ iexercitatos ⁊ iu-
niores. ❡ Ex his põt sic argui: per illud sphera est in lo
co ꝑꝑ qḋ ipsa est quiescẽs ⁊ imobilis ⁊ fixa eo mõ quo
debet ei quies imobilitas ⁊ fixio. vt pz ex dictis: sz ipsi
sphere hoc debet per centꝝ. vt dcm̃ est. q̈re ⁊c̃. Hanc at
Cõ.43. rõnem tangit Cõmentator in cõmento hui⁹ partis his
v̈bis. Nos aũt dicamus: qm̃ cũ sit fixũ ſm totũ: necesse
est vt sit hoc modo quiescẽs: ⁊ q2 quies est ei per quietẽ
centri qḋ est terra ⁊ quies est: q̈re est in loco essentialr.
ideo dr̃ celũ esse in eodẽ loco ⁊ non trãsmutat ab eo p
accñs. i. q2 centꝝ ei⁹ est in loco essentialr. q̈re ⁊c̃. ❡ Itẽ
aliam rõnem vr̃ innuere Cõmentator: oẽ qḋ inuenit in ali
quo per accñs: inuenit in eo ꝑꝑ aliud hẽns illud per se.
Istã ꝓpõnem ponit expresse Cõmentator: ⁊ tunc possu
mus accipere q̈ celum est in loco per accñs ⁊ precipue
sphera vltima. vt oñsum est. ergo ipsa est in loco per ali
quid exñs in loco per se. sz non vr̃ esse in loco per aliq̄d
aliud nisi per centꝝ. nõ. n. est in loco per suas partes. vt
vr̃ ex predictis: nec per ꝯuexũ centri: circa qḋ reuoluit:
sicut etiam ostensum est: nec per aliq̄d aliud: nisi quis ẽt
vellet fingere: non. n. põt esse in sua vltima ꝯuexa super-
ficie tanq̄ in loco sicut quidam fatue imaginant: q2 loc⁹
dz esse diuisus a locato ⁊ non dz moueri necessario mo
tu locati. vt patuit prius: hec aũt non ꝯueniunt superfi-
ciei ꝯuexe ipsius sphẽ vltime. vt manifestũ est vnicuiq3. er
go relinquit ipsam esse in loco per suũ centꝝ: huius aũt
rõnis solã primã ꝓpõnem ponit expresse Cõmentator:
alie aũt capiuntur ex dictis Aristo. in lr̃a. ❡ Cõtra hãc
positionem sunt difficultates non pauce. Una est quam
mouit ipse Cõmentator ꝯtra se. nam si corpus celeste in
loco per accñs: sequit q̈ mouetur per accidens: consimi
liter. n. videtur aliquid moueri in loco ⁊ esse in loco: sed
hoc est impossibile: q2 declaratũ est q̈ ipsum celũ est pri
mum oium mobiliũ. vt pz in 8° huius: ⁊ sic illud qḋ est T.c.76
per accidens erit prius eo qḋ est p se: qḋ est impossibile. T.c.39.
vt dr̃ in 8° huius ⁊ 2°. quare ⁊c̃. ❡ Item aliqui sic dubi T.c.66.
tant. Illud qḋ hz vbi per se hz locũ per se cũ vbi sit a lo
co. vt oẽs ꝯcedunt. vñ ⁊ auctor sex principioꝝ dicit q̈
vbi est circũscriptio corporis ⁊c̃. celum hz per se vbi: ꝓ
batio. q2 celum hz per se motum ſm vbi. vt oẽs vere cõ
cedunt modo motus ſm vbi est idem essentialr cũ ipso
vbi: sicut vlr motus est idem essentialr cũ suo per se ter-
mino. ergo celũ hz vbi per se. q̈re ⁊c̃. ❡ Item sicut se hz
illud qḋ est in loco per se ad moueri per accñs: sic illud
quod ẽ in loco ſm accidens ad moueri per se: hec videt
ꝯueniens similitudo: sed nihil existens in loco per se mo
uetur solũ per accidens: hoc manifestum ẽ: q2 lz homo
exñs in naui moueatur per accidens ad motũ nauis. tñ
ẽ mobilis per se aliquo alio motu. ergo nihil qḋ mouet
p se ẽ in loco pure per accñs. nec ecõuerso. Uel arguat
sic. Sicut se hz illḋ qḋ mouetur in loco per accñs ad eẽ
in loco p accñs. sic se hz illud qḋ mouetur per se localr
ad eẽ in loco per se. hec ẽ silitudo ꝯueniens. sz oẽ qḋ mo
uet localr per accñs ẽ in loco per accñs. vt manifestum
ẽ. ergo omne qḋ mouet localr per se ẽ in loco per se. celum
aũt per se mouetur localr. vt manifestũ est ⁊ concessuz.
quare ⁊c̃. Et ꝯfirmat. q2 illud qḋ mouet per se motu lo
cali dz veriori mõ esse in loco q̄ illud qḋ mouet per ac-
cidens. hoc videt verisimile: sed illud qḋ mouet locali-
ter per accidẽs est in loco per accidẽs. vt manifestũ est.
ergo illud qḋ mouetur per se motu locali dz esse veriori
mõ in loco q̄ per accidẽs: ⁊ hoc non eẽt per se nisi eẽt ĩ
loco. vt manifestũ est. quare cuz vltima sphera moueat
per se localiter. vt oẽs volũt: dz ipsam esse in loco p se:
aliter. n. nõ esset veriori modo in loco q̄ illa que per ac
cidens localiter mouent. ❡ Itẽ sicut se hz illud qḋ mo-
uetur localiter per accidẽs ad eẽ in loco per se: sic illud
qḋ mouet localr per se ad esse in loco per accidens. hec
est ꝯueniens similitudo: sed nullum motuz localiter per
accidens est in loco per se. vt manifestũ est. ergo nullum
per se motum localr est in loco per accidẽs: modo vlti-
ma sphera mouetur localiter per se. quare ⁊c̃. ❡ Itẽ il
lud locatũ qḋ omnibus locatis est causa essendi in loco
nõ est in loco per accidens. Nã per accñs non est prius
eo quod est per se. vt habetur in 8° huius: sed ipm celuz
est in loco ⁊ est causa omnibus alijs essendi in loco. naz T.c.39.
sicut ipsum celum est causa oium locatoꝝ alioꝝ ſm eo
rum substantias. sic est causa ꝓprietatũ naturaliũ oium
que conueniunt eis per se. Et confirmat: q2 ꝑmũ in vno
quoq3 genere est maxime tale. vt pz ex 2° metaphy. sed T.c.4.
celum est ꝑmum locatorum vel primũ in genere locato
rum. vt videtur manifestum. est. n. primũ in genere coꝝ
que localiter mouentur. ergo dz esse maxime locatum
qḋ non esset si esset in loco per accidẽs. nam illud quod
inest alicui per accidens non inest illi proprijssime ⁊ ve-
rissime. quare ⁊c̃. ❡ Item qḋ necessario ẽ in loco nõ est
in loco per accidens: accidentia enim non sunt necessa-
ria: immo accidens contingit non esse. vt allegatum fuit
prius in primo huius ex primo posteriorum. capitulo.

8° phy. si igit̃ demſatiua: ꝛ in 8° huiꝰ caplo: ad dicta aũt sic intẽ
T.c. 26. dentibꝰ. ꝛ in 5° metaph. caplo de eadẽ. ꝛ in eodẽ caplo
T.c.m i q̃ de accñte. ꝛ in 10° metaph. ꝓpe finẽ in oĩbus istis locis
ñ repit̃ vult Arist. q illud qḋ est ꝓprie p accñs. ꝛ nullo modo p
ꝯmẽ. 5. se: nõ ẽ necessariũ: sed vltima sphera necessario est in lo
meta.ce co. vt oẽs ꝯcedũt: semp. n. fuit ꝛ est ꝛ erit in loco. q̃re ꝛc̃.
T.cõ.5. ¶ Itẽ videt̃ q vltima sphera nõ sit in loco per centrũ:
5° meta. p̃mo qꝛ nihil est in loco per illud qḋ ẽ extrinsecũ ab eo:
T.c.26. hec videt̃ manifesta: sed ipm̃ centꝝ est q̃d extrinsecũ ab
10° meta. ipa vltima sphera cũ nõ sit eius forma nec pars quãtita
tiua. vt manifestũ est. q̃re ꝛc̃. hec est rõ sci Thome ꝯtra
Auerroym. ¶ Itẽ aliq̃ sic dubitãt: illud qḋ est in loco p
aliq̃d alterꝝ est in eodẽ loco in quo est illḋ alterꝝ: vt aĩa
que est in loco p corpus ẽ in eodẽ loco cũ corpore. si igi
tur vltima sphera eẽt in loco per centꝝ qḋ est terra: tũc
deberet eẽ in loco terre: qḋ ẽ absurdũ. ¶ Itẽ si vltima
sphera eẽt in loco per centꝝ aut eẽt in ipso centro aut i
aliquo alio. per diuisionẽ sufficientẽ: sꝫ non est dicenduꝫ
q ipa sit in centro per ipm̃ centrũ. vt manifestũ est: nec i
aliquo alio: qꝛ nec in aqua nec i aere nec in aliquo alio
nisi quis fingat. q̃re ꝛc̃. ¶ Itẽ si vltima sphera esset in lo
co per cẽtꝝ: hoc esset ꝓ tãto: qꝛ imobilitas celi est ex fi-
xiõe ꝛ imobilitate cẽtri: ita q imobilitas centri esset cã
fixiõis ꝛ imobilitatis celi: hoc ponit̃ a Cõmentatore: sꝫ
hoc nõ põt esse cã: qꝛ si imobilitas cẽtri esset cã quietis
vel imobilitatis celi: aut esset cã malis: qḋ est ridiculuꝫ:
aut cã efficiens: qḋ etiã est derisoriũ: qꝛ vna ꝑuatio non
est effectiua alterius: ꝛ cũ hoc ipsum nihil agit in celum
ad qḋ sequat̃ imobilitas celi nec mediate nec imediate:
qꝛ agẽs ꝓpinquũ simul ẽ cũ passo. vt demonstratuꝫ est.
7° huius: nec mediante: qꝛ tunc ageret mediãtibꝰ elemẽ
T.cõ.9. tis itermedijs: ꝛ precipue mediãte igne q̃ est imediatus
celo: ꝛ sic imobilitas celi esset imediate ab igne. qḋ est ri
diculũ. Nec põt esse cã finalis: qꝛ causa finalis est nobi-
lior eis que sunt ad finẽ cum sit bonũ ipsoꝝ: mõ imobi-
litas vel quies cẽtri nõ est nobilior quiete celi: imo ecõ-
uerso: ꝛ sic imobilitas cẽtri vel quies nullam hꝫ causali
tatẽ supra quietẽ celi. quare ꝛc̃. ¶ Itẽ arguit. sicut se hꝫ
illḋ qḋ mouet̃ per accñs ad illud qḋ mouet̃ per se: sic il-
lud qḋ ẽ in loco per accñs se hꝫ ad illud qḋ est in loco p
se. hoc videt̃ multũ rõnabile. Similitudo igit̃ a cõmuta
ta ꝓportiõe cõparãdo p̃mũ ad 3^{m} ꝛ 2^{m} ad 4^{m}. sic se hꝫ
illud qḋ mouetur per accñs ad illud qḋ est in loco per
accñs: sic illud q mouet̃ per se ad illud qḋ est in loco p
se: sed omne qḋ mouet̃ p accidens est in loco per accñs.
ergo omne qḋ mouet̃ per se ẽ in loco per se: mõ vltima
sphera mouet̃ per se ꝛ p̃mo vt oẽs ꝯcedunt. q̃re ꝛc̃. Iste
sunt difficultates ꝯtra Cõmentatorẽ de quibꝰ parꝝ aut
nihil habui ab aliis: sꝫ forte plures dixerint de ipsis: ꝛ
oꝫ me dicere s̃ꝫ meũ posse: sꝫ forte nõ sufficiat qḋ dicã:
tñ poterit aliis esse occasio ꝑquirendi. Primo quidẽ ꝓp
rõnes illas quibus ꝓbat̃ celũ nõ esse in loco p accidẽs:
pono vnã distĩctionem non multũ famosam. Et est q p ac-
cidens accipit̃ a Cõmẽtatore tribꝰ modis. Uno mõ put
distinguit̃ ꝯtra per se: de quo agit̃ p̃mo posterioꝝ. Alio
mõ sumit̃ per accñs put distiguit̃ ꝯ p̃mo: ꝛ tũc per acci-
dens accipit̃ ꝓ scḋario: hec aũt determinatio p̃mo acci
pit̃ dupl'r. Uno mõ s̃m famositatẽ ꝛ vsum cõeꝫ vt dicat̃
aliquid alicui iesse p̃mo: qḋ iest s̃m cõem vsum ꝛ vulga
rẽ acceptionẽ: ꝛ nomẽ significet aliq̃d ꝓprie qḋ cõiter. ꝛ
s̃m famositatẽ intelligit̃ p ipm̃. Alio mõ dr̃ aliq̃d alicui
ꝯuenire ꝓprie. i. s̃m naturã rei ꝛ p̃ncipal'r: ꝛ sic etiã aliqḋ
nomen dr̃ ꝓprie ꝛ p̃mo significare aliq̃d qḋ est prius ꝛ
nobiliꝰ respectu alioꝝ significatoꝝ suoꝝ. vt hoc nomẽ
p̃ncipiũ significat p̃ncipiũ magnitudinis ꝓpe: ꝛ p̃mo s̃ꝫ
vsuꝫ cõem ꝛ famositatem: ꝛ significat cãm finaleꝫ ꝓprie
ꝛ p̃mo s̃m ordinẽ nature rei. nam cã finalis est nobiliꝰ
inter oĩa significata huiꝰ noĩs principiũ: vt hꝫ videri in
5° metaphy. caplo de p̃ncipio. Sil'r igitur hec determia t.cõ. pri.
tio scḋario sumitur aliq̃ñ put distinguit̃ ꝯ famose ꝛ cõi-
ter: ita q dicat̃ alicui aliquid ꝯuenire scḋario: eo q non
ꝯuenit ei s̃m cõem vsum ꝛ famã: ꝛ nomẽ dr̃ aliq̃d signi-
ficare scḋario: qñ cõiter ꝛ vulgariter ꝛ famose nõ itelli-
gitur per ipm̃. Alio mõ põt sumi ista determinatio scḋa
rio put distinguitur ꝯ s̃m naturã rei: ꝛ principal'r ita vt
dicatur aliq̃d i eẽ alicui scḋario: qꝛ nõ inest ei s̃m natu-
ram rei ꝛ principal'r: ꝛ nomẽ dicat̃ iproprie: eo q nõ su
mit̃ ꝓ illo qḋ per priꝰ ꝛ principaliꝰ significat: sꝫ ꝓ aliquo
alio. Sil'r dico q hec determinatio p se dupl'r sumitur.
Uno mõ ꝓ eo qḋ ẽ per suã nãm: ꝛ de isto agit̃ in prio po
sterioꝝ. Alio mõ accipit̃ ꝓ ipso ꝓprie siue sit ꝓprie. i. s̃m
vsum ꝛ famosum modũ: siue sit ꝓprie. i. pricipal'r: ꝛ prio.
Qḋ aũt istis duobꝰ modis accipiat Cõmẽtator istas de-
terminatiões. s. p accñs. ꝛ p se: pꝫ in multis locis. nã ipse
dicit in 6° huius: q trãsmutatio indiuisibilis nõ est mo- Cõ.32.
tus nisi per accñs. i. improprie nõ s̃m famositatẽ: qꝛ cõi
ter noĩe motus itelligit̃ trãsmutatio successiua ꝛ tp̃alis:
sꝫ non vult dicere q trãsmutatio indiuisibilis sit motus
per accñs. i. non s̃m suã naturã: sꝫ per aliq̃d aliud: p q̃d
. n. aliud esset ipsa motus: non. n. põt esse motus p muta
tionẽ p̃cedentẽ: qꝛ illa cessat adueniente trãsmutatiõe
idiuisibili: cũ ipsa transmutatio idiuisibilis sit terminus
trãsmutatiõis diuisibilis p̃cedẽtis. ergo trãsmutatio diuisi-
bilis nõ est motus per accñs. i. per aliq̃d aliud a sua na-
tura qḋ ei accidat: sꝫ est motus per accñs improprie nõ
ꝓprie. qꝛ nomẽ motus nõ significat eã s̃m cõem vsũ ho
minũ ꝛ s̃m famositatẽ: sꝫ forte s̃ꝫ ordinẽ nature rei pri
cipaliꝰ significet eã: eo q ipsa est finis trãsmutatiõis p̃ce
dẽtis. ¶ Itẽ Cõmentator in isto loco. cõmẽto 4° scri-
bit istã ꝓpõnẽ. Oẽ qḋ inuenit̃ in aliquo per accñs inue-
nit̃ in eo ꝓp aliquid hñs illud per se: modo si ipse recte
peret ibi per accñs ꝛ per se s̃m q ꝯsiderantur in poste-
rioribus. hoc forte nõ haberet veritatẽ. qꝛ quedam sũt
accidentia separabilia pure p accñs que nulli insunt per
se nec in primo nec in secundo. vt currere ꝛ ambulare ꝛ
comedere. vt oẽs ꝯcedunt. vnde relinquitur q ipse acci
piat per accidens ꝓ improprie: vt sit intellectus s̃mõis
eiꝰ q omne qḋ inuenitur in aliquo improprie iuenit̃ in il
lo per aliq̃d hñs illḋ ꝓprie: ꝛ hoc est illud qḋ dr̃ q oẽs
trãsferẽtes s̃m aliq̃ similitudinẽ se trãsferũt 6° topicoruꝫ.

His premissis dico q cũ Cõmẽtator dicit
celũ eẽ i loco p accñs ñ ac
cipit p accñs: put distiguit̃ ꝯ p se: de quo determiat̃ i pri
mo posterioꝝ. vt. s. sit itellectꝰ ꝯclonis q celũ nullo° p se
nec p̃mo°: nec scḋo° hẽat istã ꝓprietatẽ q̃ ẽ eẽ in loco: sꝫ
. n. nõ video verꝫ eẽ ꝓp q̃dã rõnes p̃inductas: sꝫ itendit
q ẽ in loco p accñs. i. nõ ꝓprie: sꝫ iprop̃e. s. q nõ ẽ i loco
s̃ꝫ cõeꝫ ꝯsuetudinẽ q̃ aliq̃d dr̃ eẽ in loco: qꝛ i pluribꝰ iue
nit̃ ꝯsuetꝰ: qꝛ freq̃ntiꝰ dr̃ famosum: qꝛ ples sic intelligũt:
nec puto q ipse negasset cũ eẽ in loco per se. i. per suã na
turã: imo per suã naturã est in loco. i. circa aliq̃d vt vide
bit̃: sꝫ dr̃ non esse in loco per se. i. non ꝓprie: qꝛ. s. non est
in loco s̃m cõeꝫ ꝛ famosaꝫ acceptionẽ huiꝰ qḋ est i loco
esse cõiter. n. ꝛ famose itelligit̃ aliquid esse in loco tanq̃
in ꝯtinente extrinseco: eo q talia locata sunt valde mul
ta ꝛ nota nobis: nec negarẽ ab ipso celo eẽ i loco ꝓprie
accipiẽdo. i. principal'r s̃m naturã rei: imo puto q s̃ꝫ or
dinẽ nãe rei p̃us ꝛ principaliꝰ: ꝛ verius est in loco q̃ ista
iferiora locata. Uñ volo dicere q vltia sphera ẽ in loco
scḋario ꝛ posteriꝰ in ordine cognitiõis nře: ita q posteriꝰ

fuit nobis notū celum esse in loco ꝙ alia eē in loco: cū
fm naturā rei est econuerso. Ratio primi est: q2 corpora
sunt nobis pus nota: ratio scōi est: q2 causa nālr pos est
cāto. Dicerem igit saluo meliori iudicio ꝙ Cōmentator
vtit ista distōne de p se ꝛ per accñs p ista distōne pmo ꝛ
scōario: pmo aūt ꝛ scōario dicit multis modis. vt dictū
est. ¶ Si qs aūt velit tenere ꝙ celū est in loco pure per
accñs soluat rōnes ꝛ declaret illud: q2 nō video ad pre
sens: cū. n. celū hēat per se motum fm vbi. vt oēs confi-
tent: necesse est ipm habere per se vbi: ꝛ p ꝯñs per se eē
in loco aliquo modo: non. n. motus localis ei⁹ deberet
dici motus localis per se nisi vbi suū fm ꝙ mouet req-
reret locū p se. Nec valet qd aliqui dicūt ꝙ vbi ipsius ce
li non est vbi nisi per accñs hoc est mirabile: q2 sicut mo
tus eius est motus oium pmus ꝛ pperfectissimus motus. vt
pz in 8° sic rōnabile est ꝙ eius vbi sit pmū vbi: ꝛ sic non
T. c.83. debet esse vbi soluz per accidens: sz per se: per accñs. n.
nō est oino pus ipso per se: ꝛ sicut mot⁹ eius est cā oium
alioꝝ motuū ꝛ nō participat naturā motus per accñs:
sic vbi ipsius celi dz esse causa alioꝝ vbi. Et tūc arguit.
qñ causa ꝛ causatū ꝯueniunt in aliquo ꝛ comparant in
illo sicut causa ꝛ causatū illud magis ꝛ verius competit
cause ꝙ causato: sic. n. intelligenda est ppositio Aristo.
in pmo posterioꝝ: ppter qd vnūqdqz tale ꝛ illud ma-
gis: ꝛ in 2° metaphy. vnūqdqz tūc maxime alioꝝ fm ꝙ
T. cō.4 alqs inest vniuocatio: cum igit ipsum celū habeat vbi: ꝛ
ipm suū vbi est quodāmodo causa vbi causatiuū istorū
inferioꝝ: sicut ꝛ motus motuū: videt ꝙ veriori modo
cōpetit ei locus vel esse in loco ꝙ istis iferiorib⁹. ¶ Itē
arguo logice sic: qñ ad añs seqtur ꝯñs eodē addito vtro
biqz: adhuc sequit. pmo prioꝝ: sz seqtur hoc corpus est
mobile localr. ergo est in loco. ergo addito per se vtro-
biqz adhuc sequit sic dicendo hoc mouet localr per se.
ergo est in loco per se. ¶ Item qñ ad añs sequit ꝯñs ex
opposito ꝯñtis sequit oppositū añtis: sz sequit hoc ens
est in loco per accñs pure: ergo nō mouet localr per se.
vt pz satis ex dictis. ergo p oppositum sequit hoc ens
mouet localr per se. ergo non ē in loco pure per accñs:
sed celum mouet localr per se. quare ꝛc̄. ¶ Itez arguit
fm modū cuiusdam magistri quo vtitur in qōne de ge-
neratiōe forme subalis: omne mobile localiter est in lo-
co. ergo omne mobile per se est in loco: q2 si simpliciter
ad simplr ꝛ p se ad p se. quare ꝛc̄. ¶ Itē sicut se hz ens
mobile p se ad mobile per se localr: sic se hz ens in loco
per accñs ad mobile per accñs: sed oē ens per se in lo-
co est mobile localr per se. ergo omne ens in loco p ac-
cidēs est mobile localr per accñs. Istaꝝ aūt rōnum que
dam sunt pbabiles ꝛ alie sunt fortiores. ꝛ forte si bene
inspiciantur oēs iuenientur necessarie. ¶ Dicerem ergo
ad pñs saluo meliori iudicio ꝙ celum ē in loco p accñs:
non p accñs: vt per accñs distinguitur ꝯ per se: sz put di
stinguitur contra pmo: contra pmo dico accipiēdo pri
mo p eo qd est ꝯsuetū vsitatum ꝛ famosum ꝛ vt in pluri
bus contingens: non. n. habet aliqd extrinsecum conti-
nens ipsum: ꝛ hoc requiritur ad hoc ꝙ aliquid sit in lo-
co ppriē secundum modum illum quo communiter ꝛ fa
mose intelligitur ꝛ dr aliquid esse in loco. quare ꝛc̄.

Tūc ad dubitatiōes de cētro cū dr. nihil est in loco
p illō qd ē extrisecū ab eo: pōt hic dici ꝙ si ē penit⁹ extri
secū ꝛ fm subsistētiā ꝛ fm ꝯtinentiā: ita ꝙ nec subsistat i
illo nec ipz ꝯtineat nec icludat forte veꝝ esset. Et cū dr
ꝙ centrū est quid extrinsecū a sphera: veꝝ est fm eē exi
stenti: q2 nec sphera icsistit centro: nec ecōuerso. tñ nō
est extrinsecū fm ꝯtinentiā: imo ꝯtinet ipsum centruz: sz

nō imediate. Aliter dr ꝙ nihil est in loco per illud qd ē
extrinsecū ab eo: nec hz habitudinē ad ipm in suo mo-
tu ꝛ in sua quiete: mō quāuis cētrū sit qd extrinsecū ipsi
vltime sphere: q2 non est pars eius nec forma nec mā: tñ
ipsa vltima sphera in suo motu hz habitudinem ꝛ neces
sariū respectū ad centꝝ. ꝛ silr in fixione ꝛ quiete. vt de-
claratum est pus. quare nō valet. ¶ Ad aliā cū dr quā
do aliqd est in loco ꝛc̄. v ꝝ est si sit in loco per alterum
tanꝙ p suum subiectū: sz si est in loco per alteꝝ tanquā
p suum fixum: ex cuius fixione ꝛ immobilitate accipia-
tur alterius fixio seu quies: nō oz ꝙ sit in eodem loco in
quo est illud alteꝝ: sic autez est in proposito. vt pz ex di
ctis. quare ꝛc̄. ¶ Ad aliam cum dr aut esset in ipsomet
centro: diceret aliquis ꝙ ipa ē in loco. s. in ipo centro. s.
circa centꝝ: ꝛ hoc per ipsummet centruz fixū ꝛ qescens
est ipsi sphere causa quodammodo essendi circa ipsum.
¶ Ad cuius itellectū est considerandum ꝙ lz corpora
celestia ꝛ motores eorum nō sunt propter ista inferiora
ꝯseruanda ꝛ generanda pmaria intentione. i. tanꝙ pro
pter finē pmo intentū ꝛ pncipaliter cū ista inferiora ge
neranda ꝛ conseruanda sint quodāmodo finis ipoꝝ se Cō.66.
cundario intētus. vt docet Cōmētator. 12°. metaphysi. 2° ce.
ꝛ 2° celi ꝛ mundi: quāuis igitur ipm centrū fixum ꝛ quie
scēs nō sit pma ꝛ pncipalis causa finalis hui⁹ qd est esse
in loco vel circa locū: sed ecōuerso: tamen pt esse ꝛ ē fi-
nis: scōario intentus tanꝙ illud sine quo non possz ipm
celum moueri ad gñandum ista inferiora: nec etiā quie-
scere ꝛ fixum esse. Ois. n. motus requirit aliqd fixum ꝛ
quiescens. vt dcm̄ est: ꝛ pbat in de causis motus aialiū.
ꝛ Cōmentator hic allegat ꝛ non est aliqd corpus fixū ꝛ
quiescēs: respectu cuius ipm celum totum varietur scōz
formam ꝛ fm partes: fm formam ꝛ subiectum nisi ipm
centruz quod est terra que nunquā simul tota mouetur
localiter. vt pz ex 2° celi ꝛ mundi. ¶ Et per hoc ad rō- T.c.17.
nē sequentē dicemus ꝙ imobilitas seu qes ꝛ fixio cētri
est causa sicut finis immobilitatis celi nō quidem causa
finalis pncipalis ꝛ pma: sz quasi secūdaria ꝛ quasi sine
qua non: ꝛ talem finem non oz esse simplr nobiliorem
ordinatis in ipsum: ꝛ q2 causa nō pma nec pncipalis: sz
solum secūdaria pōt dici per accidēs respectu cause pn
cipalis ꝛ pme. ideo forte diceret aliquis ꝙ ipm centruz
fixum ꝛ quiescens est causa imobilitatis ꝛ fixionis celi
per accidens: ꝛ sic intelligeretur celum esse in loco p ac
cidens. i. per causam accidentalem ꝛ scōariam ꝛ non p
accidens put per accidēs distinguitur per se ꝛ per sui na
turā: hoc. n. non possent videre pp rationes pus indu-
ctas. Et preterea lz non ꝯcederetur ꝙ lz illud qd moue
tur per se localr sit in loco per se: cum illud qd quiescit p
se ꝛ per sui naturam videtur esse in loco per se fm ali-
quem modū: modo ipsum celum per se quiescit totuz: q2
non permutat locum fm sui subiectum. vt pz in 6° hui⁹:
ꝛ in 8°. quare ꝛc̄. Sz aliquis sic argueret si vltima sphe T.c.36.
ra est in loco per ipsum centrum: tunc cū ipsum centruz T.c.85.
sit in loco per vltimam spheram sequitur de pmo ad vl
timū ꝙ vltima sphera sit in loco per vltimā spherā: ꝛ sic
per se ipsam: qd videt falsuz. Et possumus hic dicere ꝙ
imo ipa vltima sphera est in loco per se ipsam mō prius
dicto: nec est ꝯtra Aristo. nec Cōmentatorem. vt osten-
sum est. Uel diceret ꝙ nō sequeretur: q2 diuersimode vl
tima sphera est in loco per cētrū: ꝛ ecōuerso. nā vltima
sphera est in loco per cētrū tanꝙ per aliquod a quo ha
bet fixionem ꝛ quietem. vt a causa scōaria intentione in
tenta nec pma nec pncipali: sed ipsum centrum est in lo
co per spherā tanꝙ per pmū continens ꝛ tanꝙ per cau
sam pmā ꝛ pncipalē corpoream sue substantie ꝛ suarū

naturalium dispositionū: ꝛ sic non eodē modo. ideo ꝛc.
Dubitaret aūt iunior ꝙ si vltima sphera ē in loco ꝑ cen
trū: eo ꝙ ex imobilitate cētri accipit imobilitas ei⁹: sic
ꝛ alie sphere erunt in loco ꝑ centrum ꝓp eandem cām.
nā ois imobilitas sphere est quodāmodo ex imobilita
te centri: ꝛ sic vnaqueqꝫ sphera est in loco ꝑ accn̄s: ꝛ tn̄
ois alia sphera ꝑter vltimam est in loco ꝑ se: eo ꝙ est in
aliquo corpore extrinseco ambiēte ꝛ ꝯtinēte ipsaꝫ: q̄re
idē corpus erit in loco ꝑ se ꝛ ꝑ accn̄s. Forte dōm ꝙ non
est inconueniēs respectu diuersoꝝ: sꝫ respectu eiusdē eēt
impoſe eodem modo. Hec sunt que de ꝓposita q̄ne cō
gregare potui que si non sufficiāt oino: tn̄ diligēs exq̄si-
tor ex his cape poterit initium ꝑquirēdi ꝛ inueniēdi ve
ritatem complete. Hāc aūt q̄nem ꝓp facilitatē doctri-
ne illoꝝ in q̄b⁹ de nouo orit phia nālis diuisi i tria. Pri
ma fuit vtruꝫ vltima sphera sit in loco: ꝛ ibi posui duas
ꝯclones. Pma fuit ꝙ est in loco. scda ꝙ non est per se. ꝛ
exposui quō non est ꝑ se. Scda questio fuit vtrum ipsa
vltima sphera sit in loco per accn̄s ꝛ distinxi de ꝑ acci-
dens. vt scriptū est. Et posui duas ꝯclones: fm duo mē
bra distinctiōis hui⁹ determinatiōis per accn̄s: ꝛ ꝓbaui
ꝙ non ē in loco per accn̄s illo modo fm ꝙ per accidēs
distinguit ꝯtra per se. Tertia questio fuit vtrum vltima
sphera sit in loco ꝑ centrū. Postea occurrebāt mihi q̄-
dam motiua: in vnoquoqꝫ gn̄e est aliq̄d qd̄ est mensura
T.cō. 2. ꝛ metrū oium alioꝝ. in io⁹ metaphy. igr̄ in gn̄e locato
rū: sꝫ non ꝑt eē aliud in gn̄e locatoꝝ qd̄ sit metrū ꝛ mē
sura oium alioꝝ nisi pmum mobile vt tu videbis indu-
cendo ꝛ tu ꝯsiderabis circa hoc. Ex ꝓpōne v̓a per se ꝑe
ne sed ꝓpositio necessario v̓a per accn̄s: ꝛ sequit celum
est mobile. ergo celū est in loco: ꝛ pma q̄dem ꝓpositio ē
vera fm oēs. q̄re nō ꝛc. scda q̄uis iter oēs motus: mo-
tus localis sit nobilior ꝛ famosior: non tn̄ notius est nec
famosius nec magis ꝯsuetum dici vltimā spherā moue-
ri localr̄ q̄ cetera mobilia: immo ecōuerso. ꝛ iō non oꝫ
ipsam esse in loco fm cōem ꝛ famosum ꝛ ꝯsuetum mo-
dū eēndi in loco: ꝙ Aristo. dicit celū esse in loco sꝫ par
tes itellexit de celo ꝑ ipo vniuerso toto corporeo: sꝫ nō
itellexit d̓ sphera vltia. vt putauit Themist. Q̄o. X.

Onsequēter q̄rit circa capl̄m de vacuo pri
mo. Utrꝫ necessariū sit eē vacuū. ❡ Argui
tur pmo ꝙ sic. Q̄r si non eēt vacuū nō ꝯtin
geret aliq̄d moueri localr̄: qd̄ ē māifestum
impoſe: ꝛ ꝓbat ꝯn̄a: q̄r si aliq̄d mouet loca
liter: aut mouet ad plenum ꝛ recipit in pleno: aut ad va
cuū ꝛ recipit in vacuo. Non pmo modo: q̄r sic duo cor
pora simul eēnt in eodē loco: qd̄ est impoſe. vt hētur in
T.c. 96. isto 4⁰ q̄re ꝛc. ❡ Itē si non eēt vacuū non possꝫ fieri ra
refactio: nec cōdēsatio corpoꝝ: qd̄ est iconueniens ꝛ ꝯ
sensuꝫ: ꝛ ꝓbat ꝯn̄a: q̄r rarefactio fit ꝑ hoc ꝙ alique par
tes ꝑexn̄tes in corpe segregant ꝛ mouent: ꝛ ptes rema-
nētes fiūt magis distātes abinuicē mediāte vacuo: si.n.
in spatio aliquo segregant ille pteſ remanebit aliqd̄ cor
pus nāle ꝛ sensibile: tunc illud corp⁹ esset eque grossum
ꝛ densum. sicut pus erat. Condēsatio aūt fit per hoc ꝙ
ptes corpis sibiuuicē appropinquāt: qd̄ non ꝑt fieri ni-
si subingrediat vacuū pern̄s iter partes. q̄re ꝛc. ❡ Itē
si vacuū non eēt non possꝫ fieri augmētatio: qd̄ ē icon-
ueniēs māifestū ꝛ ꝯ nām aialiū: ꝛ ꝓbat ꝯn̄a: q̄r augmē-
tatio non ꝑt fieri nisi aduenīete aliquo corporeo: vt d̓
T.c. 31. in pmo de gn̄atione. Illud aūt corporeū aut recipit in
pleno: ꝛ sic duo corpora simul erunt: aut recipit in va-
cuo: ꝛ sic habet ꝓpositū. q̄re ꝛc. ❡ Item arguebat q̄dā
āntiquoꝝ q̄busdā experimētis. Quoꝝ vnū est: ꝙ tn̄ de
vino recipit in dolio in quo sunt vt res sicut si esset sine
vtrib⁹: qd̄ non eēt nisi in illis eēt vacuū interceptū. ❡ Itē
in vase habēte cineres recipit tantū de aqua vt in vase
sine cinerib⁹ exn̄te: ꝛ hoc ipsi dicebāt ꝯtingere ꝓpter va-
cuum inexistens in partibus cineris. quare ꝛc.
❡ Oppositum arguitur auctoritate Aristote.

Intelligendū ꝙ q̄dā antiquoꝝ phoꝝ posu
erūt esse vacuū in reb⁹ ꝓpter
rationes ꝑdictas: ꝛ dixerūt vacuū esse spatiū separatū
ab oib⁹ corpib⁹ ꝛ v̓tutibus nālibus ꝛ a motu. Istud aūt
vacuum q̄dā dixerunt esse extra corpa nālia ꝛ distingu
ens abinuicē ipsa corpa nālia ꝛ sensibilia ꝛ ifiniti eē ta
le spatiū extra celū. Alij dixerunt vacuuꝫ imbibituꝫ vel
iexn̄s corporibus nālib⁹ inter ptes ipsoꝝ: ꝛ ꝑ hoc fieri
ꝯdensationē ꝛ rarefactiōeꝫ: cum.n. ptes corpis per va-
cuum distātes appropinquāt se inuicē replētes illud va
cuum: vl̓ etiā cum de foris ingrediat aliqd̄ corp⁹ i illa va
cua: tunc dicebāt corp⁹ ꝯdensari ꝛ ispissari. Cum auteꝫ
aliquae ptes elabunt ꝛ fluunt ꝛ recedunt: ꝛ remanet spa
tiuꝫ vacuū qd̄ occupabāt: ita ꝙ ptes distāt abinuicem ꝑ
ipm vacuū sic fit rarefactio ꝛ subtiliatio corporis natu
ralis. Istud ēt spatiuꝫ separatū dicebāt esse locū corpo
reum nāluum: qd̄ ꝓbant ex imobilitate loci. Cū.n. locus
naturalis debeat esse imobilis. vt ēt Aristo. eis ꝯcedit:
nihil aūt in rebus corporalibuſ videbāt esse imobile ni
si spatiū separatuꝫ a virtutib⁹ sensibilibus ꝛ nālibus. iō
dixerūt tale spatiū esse locū: ita ꝙ fm eoſ idem est reali
ter vacuū: ꝛ locus differens solū rōne seu modo. Illud
.n. spatium est vacuum duꝫ est sine oi corpore nāli. Et di
citur locus cū est repletū ꝛ occupatū corpore naturali.
❡ Sꝫ istā pōnem improbauit Aristo. in lr̄a per rōnes
multas q̄ erant rōnes positiōis. Et ideo dōm aliter bre
uiter ad q̄neꝫ ꝙ nō est possibile esse vacuū simplr̄. Qd̄
ꝓbat rōnib⁹ Aristo. in lr̄a: quaꝝ vna est ex illo funda- T.c. 66.
mento qd̄ ponebant illi antiqui: q̄r si esset vacuū motus
localis deberet fieri per ipm: ꝓp hoc.n. ponebant ipm
vt oēs ꝯcedebant. Si igit ꝓbatū fuerit ꝙ in vacuo nō
posset fieri mot⁹ localis sufficiēter ondsum erit vacuū nō
esse. ❡ Ondit aūt sic: si esset vacuū ꝛ in ipso fieret mot⁹
localis: oporteret illū motū fieri in instāti: ꝛ hoc eē im-
possibile manifestū est ꝛ ꝯcessuꝫ: ꝯn̄a ꝓbat: q̄r in motib⁹
qui sunt ꝑ media ꝓportio mot⁹ ad motū in velocitate ꝛ
tarditate est fm ꝓportionē medij ad mediū in subtilita
te ꝛ grossitie: ita ꝙ fm eandem ꝓportionem vnus mot⁹
est velocior alio fm quā maior est subtilitas vni⁹ medij
a subtilitate alteri⁹ medij: vt si aer est in duplo subtilior
q̄ ipsa aqua ꝛ facilius diuisibilis ꝛ penetrabilis: tūc mo
tus factus ꝑ aerem erit i duplo velocior q̄ motus fact⁹
per aquam. silr̄ aūt ꝛ in alijs. Nūc aūt ipsiuſ spatij pleni
ad spatiū vacuū nō est aliq̄ ꝓportio in subtilitate ꝛ gros
sitie: nec econuerso: qd̄ ꝓbat Aristo. q̄r omne qd̄ excedit
aliq̄d fm aliquā ꝓportionē: cōpositum est ex ipso qd̄ ex
ceditur ꝛ quodā alio in quo vel fm qd̄ excedit: vt mani
festū est in quantitatibus: quattuor.n. que excedūt tria
composita sunt ex tribus ꝛ vno. similr̄ aūt ꝛ in alijs. vn̄
4ᵃ nullam ꝓportionē habent ad nihil: q̄r nō componū
tur ex nihilo. Et similiter linea nullā habet ꝓportioneꝫ
ad pūctū: q̄r non componitur ex punctis: vt demonstra
tum est in 6⁰ hui⁹. ꝛ in libro de lineis indiuisibilib⁹. Cuꝫ T.c. 8.
igitur vacuum nō sit compositū ex pleno: nec ecōuerso:
sequit ꝙ vacui ad plenum nulla est proportio: nec ecō-
uerso. ergo mot⁹ factus per spatium vacui nullam habe
ret ꝓportionem ad motum factū per plenum: nec econ
uerso: quantū ad velocitatem ꝛ tarditatem. Aut igitur
motus ille per vacuū fieret in tempore aut in non tem-
pore. Si in tpe hoc est impossibile: quia cuilibet parti

temporis finiti ad aliud tempus finitū est aliqua ꝓportio. vt manifestum est cuilibꝫ itelligenti. Et similiter cuiuslibꝫ motꝰ finiti in tpe finito est aliq̄ ꝓportio ad motū factū in alio tpe finito velocitatis ꝛ tarditatis: quare si motus per spatiū vacuū fieret in tpe quātūcūqꝫ modico: necēe esset ipꝫ hēre ꝓportōēꝫ ad motū factū i pleno: qḋ est impoſe: vt ōmonstratū est. ḡre ꝛc̄. Relinquit ḡ ꝙ si per vacuū esset motus eēt in nō tpe: qḋ est manifestuꝫ inconueniens ꝛ impoſe. ḡre ꝛc̄. ¶ Jtē aliā rōnēꝫ ponit

T.c.71 Arist. ex parte velocitatis ꝛ tarditatis motuū ducēdo silr ad vnū impoſe sic. Si motus localis fieret in vacuo: sequeret ꝙ vnū ꝛ idē mobile posset pertrāsire p spatiū vacuū ꝛ per spatiū plenū in eq̄li tpe: qḋ est māifestū impossibile: q2 semp spatiū plenū corpore nāli magis dꝫ resistere mobili q̄ vacuū qḋ nullā hꝫ ꝯtrarietatē ad mobile: ꝛ ꝓbat ꝯñā. ponamus .n. ꝙ sicut duo media plena corporibus nālibꝰ: quoꝝ vnū sit subtiliꝰ ꝛ alteꝝ grossiꝰ: vt aer ē subtilius mediū q̄ sit aq̄: tūc mobile qḋ mouebat p aerem velociꝰ mouebit q̄ illud mobile qḋ mouebitur per aquaꝫ sm̄ aliq̄ ꝓportiōēꝫ. Et sic grā exēpli ꝓportio dupla: ita ꝙ motꝰ per aerē sit per spatiū vniꝰ horē: motꝰ aūt per aquā sit per spatiuꝫ duaꝝ horaꝝ. silr ḡ si ponat ꝙ per spatiū vacuū fiat motꝰ illiꝰ mobilis in aliquo tpe: illud tps hēbit ꝓportiōēꝫ determinatā ad tps per qḋ fit motus per spatiū plenū aere: ponamus igit illḋ tps mēsurās motū factū per vacuū esse q̄druplicē partē tpis illius in quo fit motꝰ per aerē. Si igit īueniat aut ponat aliqḋ spatiū plenū corpore subtili cuiꝰ subtilitas excedit subtilitatē aeris in eadē ꝓportōē in qua tps excedit tps .s. in q̄drupla: ita ꝙ sit in q̄druplo subtiliꝰ aere quēadmodū tps mēsurās motū fcm̄ per aerē est q̄druplū ad tps mēsurās motū fcm̄ p vacuum: tūc motus fieret p illud spatiū plenū in q̄rta pte illius tpis in quo ponebat fieri motus p aerem: sꝫ in q̄rta pte illiꝰ tpis ponebatur fieri motus p vacuum: cū ergo oēs q̄rte eiusdeꝫ q̄titatis sibi iuicē sint eq̄les: seq̄tur īconueniēs p̄dictū. ¶ Et ꝯfirmatur rō declarādo ꝯñaꝫ: q2 additio ad velocitatē fit sm̄ additionē ad subtilitatē medij: si igit aliqḋ mediū plenū sit tāto subtiliꝰ aere q̄to tps mēsurās motū p aerem est maius tpe mēsurāte motū p vacuum: tūc in eadē ꝓportiōē velocior erit motus factus per illḋ spatiū moto facto p aerem: ꝛ sic seq̄tur ꝙ in eq̄li tpe fiet motus p illud spatiū plenū subtilissimo corpore ꝛ p vacuū: qḋ est impossibile. Multas alias rōnes iducit Aristo. in lrā destruētes vacuū: sꝫ q2 oēs sunt satis māifeste ꝛ faciles īspi

Com.71 cienti lrām. iō nō pono eas pp breuitatē. ¶ Cōtra istā rōnē scḋaꝫ obiicit Cōmentator: q2 Aristo. vꝫ in ea supponere vnū falsū impoſe: qḋ nō est datū ab aduersario .s. ꝙ posset īueniri aliqḋ tps cuiꝰ subtilitas itātū excedit subtilitatē aeris inquātū tps mēsurans motū factum p aerem excedit tps mensurās motū fcm̄ p vacuum. hoc aūt forte nō est poſe: impoſe .n. ē īueniri extra alam aliqḋ corpꝰ subtilius igne. subtilitas aūt ipsiꝰ ignis non ē in eadē ꝓportōē maior subtilitate aeris: in qua ꝓportione tps mensurās motū fcm̄ p aerem est maius tpe mensurante motū fcm̄ p vacuū. ¶ Ad hoc rñdit Cōmētator ꝙ subtilitas pōt ꝯsiderari dupl'r. Uno mō sm̄ se ꝛ absolute. Alio mō sm̄ ꝙ ē subtilitas alicuiꝰ corpis determinati nālis: ꝛ pmo q̄dē mō: pōt itelligi in ipsa ꝓcessus in īfinitū vt dicit: ita ꝙ q̄cūqꝫ subtilitate data nō repugnat subtilitati esse pfectiorem quātū est de se ꝛ p̄ncipal'r: sed sm̄ ꝙ est subtilitas talis corporis nālis determiati: sic ei repugnat processus vlterior ī īfinitū. Et exēplificat in linea cui sꝫ se nihil repugnat diuidi ī īfinitū: sꝫ repugnat ei inq̄tuꝫ aerea aut ignea. Et q2 ista ꝓpō ē possibilis .s. ꝙ sit subtilitas maior q̄cūqꝫ subtilitate sm̄ ꝙ subtilitas est. iō ex ea nō dꝫ seq̄ aliqḋ ipoſe: ꝛ hoc mō declarationis mirotiēs vult Aristo. q̄n nō ponit silr sꝫ ꝙ est impoſe: sꝫ sm̄ ꝙ est poſe. ¶ Sꝫ hec rñsio non vꝫ bn̄ sufficiens: q2 ꝓpō est impossibilis q̄n p̄dicatum repugnat subto rōne diffe. ꝓprie ꝛ specifice q̄tucūqꝫ non repugnet ei rōne generis: vt ista ꝓpō est simpl'r impossibilis .s. homo est irrōnalis: lꝫ non repugnet hoi rōne aialis .s. esse irrōnale: ꝛ deberet istud poni in eē qḋ homo sit irrōnalis: q2 necessario sequeret impoſe .s. ꝙ simul hō eēt rōnalis ꝛ irrōnalis. Quauis igit ipsi subtilitati vel raritati sm̄ seipam vel ratione q̄ est subtilitas vel raritas corporis mobilis abstracte non repugnet ꝓcessus ꝛ itēsio in īfinitū: q2 tn̄ repugnat ei rōne q̄ est talis nāe: puta ignis rōne cuiꝰ raritas est determiata ad maximū. iō ista ꝓpō est simpl'r impossibilis .s. ꝙ raritas possit itēdi in īfinitū ꝛ ipa posita ī esse necio seq̄tur ex ea ipoſe. ¶ Et forte dōm ꝙ rō Aristo. ꝓcedit ex ꝯcessiōe atiquoꝝ q̄ ponebāt vacuū eē. ipsi .n. forte ꝯcesserūt vel habuerūt ꝯcedere ex suis dictis ꝙ raritas possꝫ intēdi in infinitū: q2 posuerūt ꝙ forme sequunt nāꝫ māē: ꝛ sic sicut mā est de se iterminata: sic forme sunt iterminate .i. nō termiate ad gradus determinatos: nec ad pfectiōēs determiatas. ¶ Aliter possꝫ dici. ad cuiꝰ euidētiā ꝯsiderādū est ꝙ cū aliqua cōditionalis est impossibilis oē illud dꝫ reputari impoſe ex quo seq̄t illā eē verā: mō q̄uis sit impoſe raritatē intendi in infinitū: tn̄ si poneret p impoſe: ꝙ ipsa in infinitū ꝓcederet ista eēt falsa ꝙ motus fieret in equali tpe p spatium plenū ꝛ p vacuū: ita ꝙ ista ꝯditionalis est possibilis cuꝫ hoc ꝙ suum añs est impoſe .s. ista. si raritas ꝓcederet in īfinitū motꝰ localis fieret in eq̄li tpe p spatiū plenū. ꝛ iō ois ꝓpō est impossibilis ad quā necessario sequeret istā hypotheticā esse verā. Modo sine dubio si poneret eē vacuū vt antiq̄ posuerūt ꝛ in ipso fieret motus localis: tūc sequeret ꝙ si raritas ꝓcederet in īfinitū motꝰ localis posset fieri ꝛc̄. ita ꝙ sequeret illam hypotheticā esse verā: que tn̄ ē ipossibilis oino: ꝛ hoc sufficit Aristo. ad ꝓbandū vacuū nō esse vt illi ponebāt. Sꝫ aliq̄ litigant p quedā experimenta ad ꝓbādū vacuū esse. Quoꝝ vnū est: ponat ꝙ duo corpa planissima ꝛ rectissima sibiīuicēꝫ ꝯiungant ꝛ applicent tali mō ꝙ iter ea nō remaneat aliq̄s aer itermedius: qḋ p̄cipue ꝯtingeret siuē corpꝰ planū ꝛ rectū appropinquaret supficiei aque plane sine medio aliquo. Deinde corpꝰ supius exñs eleuaret ꝛ separetur ab īferiori sm̄ oēs ptes suas simul ꝛ equal'r: tunc necesse est si aer subigrediat iter ista corpa ꝙ prius intret spatiū ꝓpinquū lateribus ꝛ extremitatibꝰ illoꝝ corporꝝ ꝙ ꝑueniat ad mediū: ꝛ sic in tpe illo illud medium erit vacuum oino. ¶ Jtē ponat ꝙ fiat vas latum ꝛ grossum inferius ꝛ bene strictū supius: ꝛ in pte stricta sit foramē paruum: ꝛ in parte vō lata sint multa foramina: ꝛ illud vas imergat in aquā. manifestū est ꝙ implebit aqua: postea cū erit impletū aqua obstruat pfectissime foramen supius: ꝛ extrahat de aq̄: tūc quero an aqua in illo vase ꝯtenta cadet ꝛ exibit p foramina vel non: si exibit ꝛ cadet p foramina. ḡ remanebit ibi spatiū vacuū in quo fuit aq̄: q2 cū foramē sit oino obstructū ꝛ vas sit cōpactissimū nō poterat aer subitrare. Si aūt diceret ꝙ aqua nō caderet nec descēderet deorsuꝫ p foramina icōueniēs videret ꝙ graue nō ꝓhibitū nō moueret deorsum: sed staret. q̄re ꝛc̄. ¶ Jtē pōat ꝙ i aliq̄ vase cōpactissimo ꝛ fortissimo sit vnū solū foramē: ꝛ in illo pōat os follis: ꝛ ipsa follis nullū hꝫ foramē i aliquo lateꝝ suoꝝ: tūc eleuent ꝛ sepent latera follis: tūc q̄rit vtrū aer exñs in illo vase igrediat follē aut nō. si sic. ḡ vas remanet vacuū: si nō:

ergo inter latera follis ad se iuicē distantia erit vacuū:
q2 pono q follis sit oiqu aq3 sic obturata ⁊ ɔclusa ⁊ ɔti
nua q nullū corpus possit in eā igredi per partes extc-
riores: ⁊ q sic applicet illō os follis ad ip3 vas q nihil
possit igredi i ip3 vas p suū foramen. ℭ Itē ipleat vas
fortissimū ⁊ copactissimū aq̄ calida: ⁊ postea obstruat
oino foramē ipsi⁹ vt aer nō possit itrare: tūc exponat il
lud vas plenū aqua frigori fortissimo in hyeme: illa aq̄
cōgelabit ⁊ fiet minoris quātitatis q̄ ꝑus: quare cū aer
nō possit subitrare vr̄ q aliqua pars illius spatij rema-
nebit vacua post congelatioēz. Nā si post cōgelationez
ipsa aqua occuparet equalē locū. vt ꝑus: tūc ipsa nō es-
set minor q̄ añ. qd̄ ē iconueniēs. Istis experimētis ⁊ ɔsi
milibus videt cōuinci necīo q vacuū sit vel esse possit.

Ad primaz rōnē cū3 dr̄ q motus localis ⁊c̄. dōm q imo si vacuū esset nullum
corpus nāle posset i eo moueri: q2 cū ip3 vacuū si esset:
esset vni⁹ dispōnis in oib⁹ suis partibus nullā habēs di
uersitatē v̓tutū nāliū. vt manifestū ē: nō esset aliq̄ causa
q̄re corpus exñs in ipo moueret ad vnā partē magis q̄
ad aliā: ⁊ ideo si moueret: aut moueret siml̄ ad oēz vnā
partē aut ad nullā: nō ad omnē partē simul. vt maīfestū
est. ḡ ad nullā. ⁊ sic moueret ⁊ nō moueret. Et cum dr̄ si
aliqd moueret ⁊c̄. Dōm q cū aliqd̄ corpoꝝ que sunt h̄
mouet ad aliquē locū ille locus erat ꝑus occupat⁹ alio
corpore ⁊ illō cedit adueniēte corpore qd̄ mouet: s3 nō
op3 talē cessionē ⁊ motū localē peruenire vsq3 ad celū:
q2 poterit fieri condensatio medij in qd̄ fit mot⁹: ⁊ sic il
lud corp⁹ qd̄ cedit igredit partē loci i qua erat illō cor-
pus ante ɔdensatiōez. q̄re nō valet rō. ℭ Sed dubita-
tur hic: q2 cōdēsatio aeris nō videt fieri nisi p fridītatē
sicut rarefactio p caliditatē: modo cū aliqd̄ corpus mo
uet in aere nō videt fieri tāta frigiditas q̄ posset ɔden-
sare ip3 aerē: ⁊ p cōdensationē reducere aliqd aeris ad
quātitatē tāto minorē quāta est q̄titas corporis qd̄ ce-
dit. Dicunt aūt aliq̄ q ista ɔdēsatio nō fit a fridītate ꝓ-
pria: sed a nā vniuersali fugiēte ⁊ euitāte subintrationez
⁊ penetrationē corpoꝝ. Inq̄re aūt d̓ hoc v̓itatē. ℭ Ad
aliā cū dr̄ q aliter nō eēt ɔdensatio ⁊c̄. ꝓpter solutionē
huius rōnis est ɔsiderandū ſm Aristo. q cōtrarioꝝ est
vna ⁊ eadē mā subiecta: vt calidi ⁊ fridi: sicci ⁊ humidi:
ita q mā existēs sub vno cōtrarioꝝ ē in potētia ad al-
T.c.81. teꝝ. vt p3 ex ꝑmo hui⁹ ⁊ ex ꝑmo ⁊ 2° de generatione.
T.c.22. ℭ Cōsiderādū ēt q cū aliqd generat ex potentia ente
T.cō.6. fit actu ens ab actu ente: ita q acq̄sitio forme cuiuscūq3
nō est p ingressuz vel aduentū alicui⁹ corporis ab itrin-
seco igredientis in passuz ⁊ adducētis secū formā illā. s.
per eductionez ⁊ trāsmutationez de potentia i actū. Et
Cō.18. pp hoc dicit Cōmentator in 12° metaphy. q agens ve-
rū apud Aristo. nō ɔgregat iter diuersa supple ꝑus seor
sum existia ⁊ diuisim: sed trāsmutando māṁ extrahit il
lud qd̄ erat i potētia ad actū: vt cū ex minori calido fit
magis calidū: nō o3 q adueniat ipsi subiecto aliqd̄ cor-
pus calidū qd̄ ꝑus nō erat ibidē: s3 subiectū existēs sub
imꝑfectiori caliditate est in potentia receptiua caliditā
tis perfectioris ⁊ eā recipit ꝑsente calefaciente. Simil̓r
cū ex maiori circulatiōe fit minor circulatio hoc nō fit
per igressuz alicui⁹ corporis circularis qd̄ ꝑus nō erat:
neq3 per hoc q aliq̄ pars icuruaret que ꝑus nō erat cur
ua: s3 modo ꝑdicto. s. p extractiōez de potētia ad actū.
Simil̓r igit pōt cōtingere in ꝓposito. Cū. n. rarū ⁊ den
sum sint sibiinuicez ɔ̄ria eadem est vtriusq3 mā: que exi-
stens sub vna istarū formaꝝ est in potentia ad aliā: ⁊ iō
si post vnā istarum formarū debet generari alia: nō o3
q hoc fiat per ingressuz aut recessuz alicuius corporis
vel aliquoꝝ corpoꝝ vel etiā per rarefactionez ab ipso
rarefactibili vel cōdensabili que qdē corpa ingrediant
in vacuū vel exeāt ab ipo. Si. n. ɔdensatio sic fieret per
vacuū q aliqua corpora subitrarēt in vacuū: aut corp⁹
nō ɔdensaret vbiq3: aut p totū eēt vacuū: quoꝝ vtru-
q3 est icōueniens: ɔtingit. n. aliquod totū cōdensari ſm
oēs sui partes: ⁊ simil̓r rarefieri: s3 ɔdensatio fit p hoc:
q subiectū existēs sub raritate ⁊ in potētia existens ad
densitatē reducit ad densitatē: ⁊ ecōuerso. sic ḡ ex aqua
fit aer per hoc q eadez mā numero q̄ ꝑus erat sub for-
ma aque fit sub forma aeris: aut ecōuerso: sic in ꝓposito
ex denso fit rarum per hoc q eadem mā que prius erat
sub forma densitatis fit sub raritate: q̄re nō op3 esse va
cuum: nec ad rarefactionem: nec ad condensationem.
ℭ Ad rōnem de augmento dicit Aristote. q illa seipsaz
impedit: tūc. n. ratio dr̄ seipsam impedire cū ipsa accipit
aliqd ex quo sequit oppositū eius qd̄ itendit ɔcludere:
modo sic est hic. Nā si augmentatio fieret p vacuū: tūc
cū augmētabile augmentaret p totū ⁊ in tota ꝓfundi-
tate: necesse est q totū sit vacuuz: qd̄ est ipole: ⁊ impole
est q augmētatio fiat p vacuū. Quō aūt fiat augmēta
tio adueniēte alio corporeo: ⁊ tñ i corpore qd̄ auget nō
oporteat preexistere vacuum: declaranduz est i ꝑmo de
generatiōe. Ad ꝑsens aūt dicamus q corpus augmēta
bile h3 i se queda parua foramina plena quodā multū
subtili corpore vt aere aut spū aliquo: ⁊ illō corp⁹ rece-
dit adueniēte nutrimēto: ⁊ tūc cū nutrimētū digestum
applicatū ē laterib⁹ illoꝝ foraminū: v̓tus mēbri agit in
ipsuz ⁊ cōuertit ipsuz in subaz suā: ⁊ deinde totū aggre
gatū ex nutrimento ⁊ pte cui vnit extendit ad maiorez
quātitatē ⁊ sic fit augmētatio. Simil̓r rō de cinerib⁹ im
pedit seipsam. Nā si ꝓpter vacuū cōtingeret q vas ha-
bens in se cineres reciperet tantū de aqua q̄tū sine cine
ribus: tunc oporteret q cū h3 cineres esset ita vacuum
vt est sine cineribus: ita q cineres nullā partez spatij oc
cuparēt. nā quācūq3 spatij ptez ponerent occupare aut
aqua nō reciperet in illa aut duo corpa simul erunt: qd̄⁹
ipsi negabāt: ⁊ sic ratio illa coꝝ seipsaz destruit: cōmen
tator aūt dicit q ipse nō fuit expertus de isto accidente
sed si ita est causa huius pōt esse: q2 cū aqua imponit va
si habenti cineres calidos: tūc aqua illa corrumpit ⁊ re
soluit in aerē: ⁊ exit euaporādo: ⁊ sic nō remanet ibi to
ta ⁊ eq̄lis aq̄ sicē si sine cinerib⁹ eēt: s3 si itrat ibi aq̄ ⁊ re-
māet sub forma aq̄: ⁊ postea exꝑmat a cinerib⁹ ⁊ sepet:
multo minor iuenit q̄ ꝑus. q̄re ⁊c̄. ℭ De dolio aūt hñtī
bus vtres q̄si nihil rndīt. Arist. q2 forte suppōit illō ar-
gumētū vnū maīfeste falsuz. Cū. n. vter sit qodā corpus
nāle nec̄e ē vt occupet ⁊ obstruat ⁊ impleat aliq̄ partē
spatij existis in dolio ⁊ in illa siml̓ nō recipiet vinū: nisi
duo corpora sint siml̓ in vno codē loco: ⁊ sic nō tm̄ d̓ vi
no oino recipiet q̄tū faceret siñ vtrib⁹: s3 forte q2 parū
min⁹ ē vinū qd̄ recipit cu3 vtrib⁹ in dolio ⁊ sine vtrib⁹.
ideo q̄si eq̄le videt cū tñ nō sit. Et forte diceret aliqs q
vter h3 quādā v̓tutē ɔsumptiuaz vini. ⁊ iō ɔsumit aliq̄s
ptes vini: ꝓpter qd̄ tm̄ ibi recipit sicut sine vtre: s3 si re-
moueat ⁊ mēsuret diligēter nō iuenit eq̄le. ℭ Ad alia
expimēta pōt respōderi: Ad ꝑmū diceret aliqs q nūq̄
duo corpora possunt sibiinuicez ita pfecte vniri ⁊ ɔiun
gi in aere vel i aqua qn̄ sit aer medius vel aqua media.
vt videt Aristo. itendere i 2° de aīa. caplo de tactu. ⁊ iō T.c.113.
suppōit vnū falsuz: s3 forte nō sufficeret illud: q2 l3 duo
corpora solida nō possint sibiinuicem cōiungi ⁊ ɔtigua
ri in aere quin sit aer medius: tñ vnuz corpus solidu3 ⁊
planissimū posset applicari supficiei aque: ita q nullu3
esset mediū: ⁊ tunc si simul eleuet illud corpus ⁊ distan-

gat ab aq̄ redit dubitatio vt prius:q2 aer non stati pote
rit puenire ad mediū spatiū iter illa.vn̄ remanebit vacuū
vt vr̄.Propter qd̄ dn̄t aliq̄ q̄ si duo corpa oino plana
applicarent sic sibiinuicē sine medio quocūq3: tūc nūq̄
possent separari abinuicē simul q̄tū ad oēs suas partes:
imo si distingeret opporteret q̄ prius separet vna pars q̄
alia successiue:τ q̄tū eēt spaciū iter illas pres:tm̄ d aere
igrederet:τ sic successiue subintraret aer:sicut successiue
distingeret:impole aūt eēt q̄ oēs partes simul tpe sepa
rarent abinuicē τ equalr pp fugā vacui.Cōsidera circa
hoc:q2 satis est pulchrum.forsan illa rōne fcā nunq̄ se
pararent illa corpa abinuicē:sz positio diceret īpossibi
lis. ¶ Ad aliud dōm q̄ illa aq̄ n̄ poterit cadere p fora
mina iferiora,ppter cām dictā.Sz qd̄ detinebit eā:dr̄
q̄ nā vlis nō pmittēs vacuū:qd̄ necessario ptingeret si
caderet illa aq:min⁹.n.malū est q̄ aq̄ detineat ibi sursū
q̄ fiat ibi vacuū:vel dicat q̄ detinēs illā aquā eēt illud
obstruēs foramē vel pars vasis,phibens aerē ingredi.
¶ Ad aliū dico q̄ illis suppositis nūq̄ aliq̄ v̄tus eleua
ret latera follis nec abiuicē separet:sz qd̄,phiberet:nā
vlis,ppter fugā vacui. ¶ Silr̄ ad aliud dico q̄ illō vas
frāgeret aut nunq̄ aqua in eo pgelaret illo supposito.s.
q̄ sit ita compactuz q̄ nulla ps aeris possit igredi.Hec
dn̄r ad illa expimēta nec audiui meliora.Que āt sit illa
vlis nā faciens illas,phibitiōes nō est penit⁹ manifestū.

¶ Accidit autem dicentibus vacuuz esse tanq̄ necessarium si vere esset motus contrariū magis esse τc̄. Textu cō. LXVI. Q̄ō. XI.

Consequēter q̄rit. Utrū si vacuū eēt:mot⁹ lo-
calis possz fieri in ipso. ¶ Arguitur· p̄rio q̄
sic.q2 in illo spatio p̄t fieri mot⁹ qd̄ hz prius τ
posteri⁹. Nā ex priori τ posteriori magnitudi
nis est prius τ posteri⁹ i motu.vt vult Aristo.
T.c.99. l.4°.hui⁹.τ i.6°.sz spatiū vacuū si esset:hēret prius τ po
T.c.39. steri⁹.vt māifestū est.q̄re τc̄. ¶ Itē si in vacuo non pos
set fieri mot⁹ hoc esset,p tāto:q2,pportio velocitatis mo
tus ad velocitatē dz eē fm̄,pportionē mediȷ̄ ad mediū.
T.c.71. hanc.n.rōnez assignat Aristo.i lr̄a:sz,ppter istā rōnem
nō dz negari motū posse fieri i vacuo si esset:q2 vn⁹ mo
t⁹ celestis hz,pportiōem determinatā ad aliuz:τ tn̄ hoc
non est fm̄,pportionez mediȷ̄ ad mediuz:q2 motus celi
nō est p aliqd̄ mediū vt mediū est.q̄re τc̄. ¶ Item posi
to motore τ mobili p̄t fieri motus.hec.n.sunt cāe,ppin
que mot⁹ si non īpediant:sz in vacuo si esset: posset esse
motor τ mobile.vt manifestū est.s.graue vl leue qd̄ est
mouēs τ mobile.q̄re τc̄. ¶ Iterū si posito vacuo nega
ret i eo fieri mot⁹ localis:hoc eēt p tāto:q2 non eēt ibi
in eo resistētia mobilis ad motorē:hāc cāz assignat Cō
Cō.71. mētator:sz hoc non pōt eē cā:q2 si esset vacuū τ in vna
parte ei⁹ eēt graue:vt lapis:adhuc ipm̄ eēt corporeū τ
eēt in situ opposito alteri:τ per istū suū oppositū resiste
ret motori:talis.n.resistētia sufficit ad motū localez.vt
pz in corporib⁹ celestib⁹. Nō.n.hz corp⁹ celeste aliā resi
stētiā ad motorē:nisi q2 corporeū extn̄ est in opposito
situ:illi situi in q̄ itendit ipz ponere suus motor.q̄re τc̄.
¶ Oppositum vult Aristo.τ Commentator.

Ad questionem est itelligēdū q̄ aliq̄ visi
sūt imaginari:q̄.si eēt va
cuū mot⁹ localis possz fieri in ipso pp rōnes p̄missas:τ
hoc mō vr̄ itellexisse Auēpace sicut narrat Cōmenta-
Cō.71. tor.Et in ipso qd̄ē vacuo:si eēt mobile moueret nāli τ
,ppria velocitate:in medio aūt pleno quocūq3 corpore
sensibili nō mouet velocitate nāli:sz semp impeditur a
nāli velocitate:τ p ipz mediū plenū impediēs additur
ad ipsa velocitatis nālis:ita q̄ velocitas quā hz mot⁹ i
spatio pleno q̄tūcunq3 subtili est velocitas accidētalis:
τ silr̄ tarditas quaz hz in medio minus subtili est tardi
tas accn̄talis.Et de ista velocitate accidētali τ tardita
te itellexit Aristo.q̄,pportio velocitatis ad velocitatē
τ tarditatis ad tarditatē est fz,pportionē mediȷ̄ ad me
diū in subtilitate τ densitate.Sz non est verū de veloci
tate nāli τ tarditate.vt dixit. Addunt autē aliq̄.s.sctūs
Tho.τ sui seq̄ces:q̄ si esset hmōi spatiū vacuū mobile
in ipso extn̄s:ex eo ipso q̄ eēt corporeū in opposito sui
extn̄s resistentiā sufficientē hēret ad motorē:τ hec resi-
stētia sufficeret ad motū localem in illo spatio vt dicūt.
Sz hoc videt oino impole:τ p̄ Aristo.q2 si eēt vacuuz
τ motus localis fieret in ipso:aut mobile ibi extn̄s mo-
ueret ad vnā ptem soluz:aut ad oēs simul.Si dicat q̄
ad vnā solū:hoc est p̄ rōnem:q2 ipm̄ vacuū si esset:esset
vni⁹ τ eiusdē dispōnis vel rōnis per totū:τ nullā diuer-
sitatē partiū hēret nec v̄tutuz:vt ēt oēs pcedunt.Et sic
qua rōne moueret mobile ad vnā partē τ ad aliā oppo
sitam.Nec est dōm q̄ ad oēs:q2 in itelligibile est q̄ vnū
corpus simul moueat ad diuersas partes eiusdem spa-
tiȷ̄ fm̄ idē sui.vt pz cuilibet itelligēti.q̄re τc̄. ¶ Itē si in
vacuo eēt motus supposito ipz esse:tūc eque velociter
moueret in ipso corp⁹ grauius τ min⁹ graue ceteris pa
rib⁹.s.figura τ magnitudine:qd̄ est impole manifestū.τ
pz pn̄tia:qd̄.n.vnum mobile eiusdē quātitatis τ figure
cū alio veloci⁹ moueat q̄ alterū:hoc non est nisi q2 velo
cius τ fortius diuidit mediū per qd̄ fit motus:nūc autē
ipm̄ vacuuz n̄ posset diuidi veloci⁹ ab vno q̄ ab alio cū
sit impole.ergo si i ipso posset fieri motus oia mobilia
equalr mouerent in ipso:qd̄ est impole.q̄re τc̄. Propter
qd̄ dōm est ad q̄ōnez fz Aristo.τ Cōmentatorem q̄ si
esset vacuū nullus mot⁹ localis posset fieri in ipso.Ad
cui⁹ euidētiaz est sciēdū q̄ ad oēm motū necessario req
ritur aliqua resistētia mobilis ad motorē:qd̄ declarat
Cōmentator:q2 necesse est q̄ motor excedat mobile fz
aliquā,pportionē determinatā τ fm̄ diuersitatem,ppor
tionis in qua motor min⁹ excedit suū mobile ad,ppor-
tionem excessus alteri⁹ diuersificatur mot⁹ corporū cele
stiū in velocitate τ tarditate:τ motor cui⁹ potentia est
magis excedēs est nobili⁹ motore cuius potentia est mi
nor in excessu.Cuz.n.motor non possit excedere mobi
le fm̄ aliquā,pportionem nisi sit aliqua resistentia inter
mouens τ mobile.vt manifestū est.vna.n.forma eiusdē
spēi cū alia eiusdē gradus cū ea nullo modo excederet
eam:sequitur q̄ iter mouēs τ mobile dz esse q̄dam resi
stentia mobilis ad motorē. ¶ Item vnū p̄riorū aliquo
modo resistit alteri.vt manifestuz est per se:sz motor est
contrarius aliqualr mobili:cum motor habeat in vir-
tute actiua illud qd̄ hz mobile in virtute passiua vt sic:
modo vlteri⁹ dicit Cōmentator q̄ aliq̄n ista resistentia
mobilis ad motorē est ex parte mobilis qd̄ mouetur il-
lo motu sicut ptingit qn̄ ipsum mobile est aliqd̄ ens per
se actu p̄ter suum motorem. v̄bi grā. in corpore celesti
τ in aiali q̄ est hoc.corpus.n.celeste circunscripto mo-
tore suo per itellectum est ens actu. Et silr̄ ipm̄ corpus
aialis circunscripta per itellectum aia est aliqd̄ in actu:
τ ideo in istis mobile resistit motori:sz in illis in quibus
mobile non est ens aliqd̄ actu preter motorē resistentia
nulla pōt eē ex parte illi⁹ mobilis.Et hoc ptingit in gra
uibus τ leuibus inaiatis.vt in aqua τ igne τ in hmōi.
¶ Un̄ in istis cū mouent se motu suo locali res mota
est ens in potētia τ motor in actu cū sint composita ex
p̄ma materia τ formis simplicib⁹ τ motor est forma:τ
res mota est mā.vt dicit Cōmētator. ¶ Ex his arguit

fm Cōmētatorē ſi motus localis eſſet ſine medio pleno vel in ipſo vacuo nulla eēt reſiſtentia iter motorē ꝛ mobile ſiue rē motā.qꝛ mā ipſi⁹mobilis nō reſiſteret ei: nec ēt ipm vacuū vt manifeſtū eſt.q̄re nulla eēt ibi reſiſtētia:ſed hoc eſt ipoſſibile vt ꝑbatū eſt.ergo in vacuo ſi eſſet nō poſſet eē mot⁹localis. ℭ Itē ſi in vacuo ſi eſſet fieret motuſ:fieret in nō tpe cuꝫ nulla eēt reſiſtentia mobilis ad motorē:qḋ ē impoſſibile.ꝛ pꝫ ꝯña.qꝛ ſucceſſio in trāſmutatōe ē ex reſiſtētia mobiliſ ad motorē aliquo mō.Uñ videm⁹ ꝙ quāto aliquid qḋ oꝫ calefieri eſt frigidi⁹tāto mai⁹ē tp̄s ꝛ maior ſucceſſio ꝯtigit in calefaciēdo ipm:ceteris parib⁹ vt manifeſtū ē.q̄re ꝛc̄.

Ad primam rōnē cū dr̄.i illo ſpacio poſſet fieri mot⁹ ꝛc̄.veꝝ ē ſi eēt tale ꝑus ꝛ poſteri⁹:ꝙ poſſet cedere mobili:ſꝫ ſi non eēt tale ꝑus ꝛ poſteri⁹ꝙ poſſet cedere mobili non eēt veꝝ.mō quis vna ps in ſpacio vacuo eēt ꝑoꝛ alia cum vna ps eſſet ꝓpinqoꝛ mobili q̄ alia:tñ illa ps ꝓpinqoꝛ nō poſſet cedere ipſi mobili:ꝛ iō ſi moueret ad eaꝫ oporteret ꝙ duo corꝑa ſimul eēnt in vno ꝛ eodē loco:ꝛ vnū corpus penetraret aliō:qḋ ē īpoſſibile. ℭ Ad aliā ꝯcedo maiorē ſic intelligēdo ꝙ ex hoc cōuincit in vacuo non poſſe fieri motū ſi eēt:qꝛ illi⁹ mot⁹ nō eēt aliq̄ ꝓportio ad aliū motū in velocitate ꝛ tarditate:vt ꝑbatuꝫ fuit ꝑus.Et cū oiciť ꝯ hoc ꝙ in corporibus celeſtibus ꝛc̄. Dico ꝙ mot⁹corporis celeſtis nō eſt ꝑ aliquod mediuꝫ in qḋ ingrediať ꝛ ſubintret:nos āt intelligim⁹ de motibus q̄ ſunt per media in que ipſa mobilia ingrediunť ꝑ ſuū motū.In iſtis enim ꝓportio motus ad motū in velocitate ꝛ tarditate ē fm ꝓportionē medioꝝ in ſpiſſitudine ꝛ ſubtilitate ſeu tenuitate.Etiā pōt dici ꝙ nō ē ſimile de corpore celeſti ꝛ de grauib⁹ꝛ leuibus.Nā ipꝫ corpus celeſte eſt ens actu ꝑter ſuū motorē ꝛ eſt in ſitu oppoſito ſitui in quo itēdit ipm ponere motor.ꝛ ſic hꝫ reſiſtētiā ad ſuū motoreꝫ.ſic aūt nō eſt hic vt viſum eſt ꝑus.q̄re ꝛc̄. ℭ Ad aliō cū dr̄.poſito motore ꝛ mobili ꝛc̄.veꝝ ē ſi motoꝛ ꝛ mobile ſint i debitis diſpōnib⁹hoc quidē ad mouēdū aliud aūt ad moueri:ſed ſic non eſt hic.qꝛ ibi nullū eſſet mobile reſiſtenſ aliq̄liter motori ꝛ obtētū ab ipſo motore.Si eni vacuū poneret exiſtere ꝓpter incōpoſſibilitatē eſſendi duo corpora eē ſil illa reſiſtētia eſſet inutilis ꝛ nō poſſet obtinere mouēs ſup mobile.ꝛ ſic nō fieret mot⁹. ℭ Ad aliā ꝯcedo maiorē. Et cū dr̄ ꝙ imo ipm graue eēt corporeū ꝛ exiſtēs in ſitu oppoſito reſiſteret motori ex eo ꝙ eſſet i ſitu oppoſito:dico ꝙ ſi eſſet vacuū cū nullā diuerſitatē haberet in ſuis partib⁹tūc mobile exiſtēs i ipſo nō eſſet in ſitu oppoſito alteri ſitui.Nā oppoſitio ſituū ſufficiens ad reſiſtentiā mobilis ad motorē neceſſario requirit aliquaꝫ oppoſitiōeꝫ vel diuerſitatē nālem in partibus loci vel in ipſis locis ꝛ ſic nulla oppoſitio ſit⁹ ad ſitū poſſet eē in ipſo vacuo ſi eēt. ℭ Et querať ab illis q̄ ponūt iſtaꝫ opiōnē ſi vacuū eēt ꝛ in ipſo fieret mot⁹ localis.Utꝝ ille mot⁹localis eēt ad locū vel nō.ꝙ ſi nō eēt ad locū, ꝗ nō eſt mot⁹ localis.ꝛ ſi eſſet ad locū.hoc eſt impoſſibile.qꝛ ois locus ad quē eſt mot⁹ hꝫ aliquā oppoſitionē ad locū a q̄ incipit mot⁹ille:nūc aūt vna pars vacui vllā oppōnē hr̄et ad aliā.q̄re ꝛc̄.

Queſtio. XII.

Irca ꝑdicta queriť ſpālīter. Utrum proportio velocitatis vnius motus ad velocitatem alterius motus ſit fm proportionē medꝗ ad mediū in ſpiſſitudine ꝛ tenuitate:ſiue in ſubtilitate ꝛ groſſitie. ℭ Arguiť p⁹ ꝙ nō.ſic ꝑus tāgebať. Qꝛ motus corpoꝝ celeſtiū hñt ꝓportionē adinuicē i velocitate ꝛ tarditate vt manifeſtū ē:ꝛ tñ manifeſtū ē ꝙ iſta ꝓportio nō ē ſꝫ ꝓportionē medꝗ ad mediū ſiue medioꝝ ab inuicē in ſpiſſitudie ꝛ tenuitate cū non fiat ꝑ media vt cōceſſum eſt quare ꝛc̄.ꝛ iſta fuit ratio auēpace.

ℭ Arguiť oppoſitū auctoritate Ariſto.vult enim ꝙ ꝓportio ꝛc̄.ſuper hoc enim fundat demōſtrationē ad ꝓducēdū ꝙ i vacuo ñ poſſet fieri mot⁹:vt viſū fuit ꝑus.

Intelligendum eſt hic ꝙ ſic recitat Cōmētatoꝛ auēpace:q̄ fuit vn⁹ de ſubtilioꝛib⁹ expoſitoꝛib⁹ Ariſto.poſuit ꝙ iſtoꝝ mobiliū grauiū ꝛ leuiū duplex ē velocitas.ſ.velocitas nālis ꝛ velocitas accidentalis.ſilr ēt tarditas. Eſt aūt velocitas accidentalis fm eū illa velocitas quā hꝫ motꝰ fact⁹ per aliqḋ ſpaciū plenū aliquo corꝑe ſenſibili ꝛ nāli vel ab aliquo mouēte ipellēte ipm forti⁹ q̄ ſit natū fm ſe ipm moueri:vt ſi quis mouet lapidē deorſuꝫ. Uelocitas aūt nālis eſt illa quā hꝫ ipſuꝫ mobile ꝑ ſuā virtutē ꝛ nām ꝓpriā:ꝛ hanc velocitatem nālem ꝛ propriaꝫ haberet motus ipſius grauis in medio vacuo ſi eēt in quocūqꝫ v̇o medio pleno fiat motus ipſius grauis.Alic⁹ aūt leuis ſit additio ad motū ꝛ diminuiť velocitas nālis ꝛ tp̄s mēſurās motū ſcōm ꝑ ſpaciū plenū: ſemꝑ eſt maius tp̄s qḋ mēſuraret motū ꝛ velocitatem nālem.ꝛ ſilr ſe hꝫ de tarditate.Eſt eni tarditas accidētalis quā hꝫ mot⁹ fact⁹ per ſpaciū plenū quodcūqꝫ ſit illud.Nālis v̇o tarditas eſt quā habet mobile ipm ex ſua ꝓpria nā ꝛ virtute:ꝛ hanc vtiqꝫ tarditatē haberet mobile in ſpacio vacuo ſi eſſet.In quocūqꝫ aūt medio pleno fiat mot⁹ corporis:grauis addiť tarditati nāli: ꝛ tp̄s menſurās motū factū per ſpaciū plenū addit ſupra tp̄s menſurans motū nāleꝫ.ꝛ ſic ſemꝑ in ſpacio pleno retardať motus grauis ꝛ leuis a ſua naturali velocitate.Tunc dixit auēpace ꝙ ꝓportio velocitatis aut tarditatis accidētalis ad velocitatē ꝛ tarditatē accidētalē bñ eſt fm ꝓportionē medꝗ ad mediū in ſpiſſitudie ꝛ tenuitate:ita ꝙ in quacūqꝫ ꝓportiōe ſubtilitatis vnius medꝗ ſe hꝫ ad ſubtilitatē alteri⁹:in eadē ꝓportiōe ſe hꝫ velocitas accñtalis vnius motus ad velocitateꝫ accñtalē:ſed nō oꝫ ꝙ in quacūqꝫ ꝓportiōe ſe hꝫ velocitas accidētalis ad velocitatē accidētalē.in eadē ꝓportione ſe hꝫ velocitas nālis ad velocitateꝫ nālem vt dixit.qꝛ cū aliq̄bus quātitatibus adduntť alique q̄titateſ nō oꝫ ꝙ eadē ſit ꝓportio quantitatū quibus ſit additio q̄ eſt ꝓportio q̄titatū que adduntur.verbi gratia. cuꝫ ad quatuoꝛ adduntť duo ꝛ ad ſex adduntť q̄tuoꝛ:ñ eſt neceſſe ꝙ ꝓportio q̄tuoꝛ ad ſex ſit ſicut ꝓportio duorum ad q̄tuoꝛ:vt manifeſtū eſt.Et ſilr cū ab aliq̄b⁹ q̄titatibus diminuiť vel remoueť fm aliquā ꝓportionē:ñ oꝫ ꝙ q̄ eſt ꝓportio q̄titatis q̄ remoueť ad quātitatem q̄ remoueť eadē ſit ꝓportio remanētis ad remanens: vt cū a q̄nqꝫ remouenť duo ꝛ remanēt tres:ꝛ a ſex remouenť q̄tuoꝛ ꝛ remanēt duo:nō opꝫ ꝙ q̄ eſt ꝓportio ipſius q̄tuoꝛ ad duo eadē ſit ꝓportio ipſoꝛuꝫ trium ad ipſa duo.Et cū ab vna q̄titate ſubtrahiť ꝛ addiť alteri nō oꝫ ꝙ q̄ eſt ꝓportio q̄titatꝪ ſubtracte ad eā q̄ addiť ꝙ eadē ſit ꝓportio q̄titatis a qua ſit ſubtractio ad q̄titatē cui ſit additio vt manifeſtum eſt ꝯſideranti:ſi a q̄tuoꝛ remouētur duo ꝛ ad q̄nqꝫ addātur ſex.ꝛ ſic i mltis aliq̄s.Modo i motu hñte velocitatē accidētalē ſit quedā additio motus ad motum habentē velocitatē naturalē:ꝛ in motu hñte tarditatē accidētalē ſit diminutio mot⁹ nālis:vel in velocitate accidētali ſit diminutio velocitatis nālis:ꝛ in tarditate accñtali ſit additio ad tarditatē nālē:ꝛ iō nō oꝫ ꝙ q̄ eſt ꝓportio velocitatis accñtalis ad velocitatē accidentalem: ſit eadeꝫ

ꝓportio velocitatis nãlis ad velocitatẽ nãlẽ. Cũ3 igit̃ ſm ꝓportionẽ medij ad mediũ in ſubtilitate ꝛ denſitate fit ꝓportio velocitatis accidẽtalis ad velocitatẽ accidẽtalẽ: nõ o3 vt dixit auẽpace ꝙ ſm illã proportiões mediorꝝ ſit ꝓportio velocitatis nãlis ad velocitatẽ naturale3: nec tarditatis ad tarditatẽ. Põt ḡ ſic formari ſillogiſm⁹ auẽpa. Si ꝓportio mot⁹ ad motũ i velocitate ꝛ tarditate nãli eẽt ſm ꝓportionẽ medij ad mediũ: tũc ꝓportio velocitatis nãlis ad nãlẽ velocitatẽ eſſet ſicut ꝓportio velocitatis accidẽtalis ad velocitatẽ accidẽtalẽ: ſed hoc eſt falſu3. vt ꝓbatũ eſt. q̃re ꝛc̃. hec fuit opio auẽpa. ¶ Sed Cõmẽtator multa obijcit ↄ̃ iſta3 opionẽ. p⁹ qꝛ ſm iſtã põne3 rõ Ariſt. nõ valeret. Si. n. ꝓportio velocitatis nãlis ad velocitatẽ nãlẽ nõ eſt ſ3 ꝓportionẽ mediorꝝ adinuice3 i ſubtilitate ꝛ dẽſitate: ſ3 ſolũ h̃ ſit verꝝ de velocitate accñtali ꝛ tarditate: tunc nõ poterit ↄcludi ꝙ mot⁹ factus in vacuo nõ h̃eat proportionẽ ad motũ factũ in pleno: imo poſtq̃ i vacuo ſi eſſet moueret̃ nãli velocitate: tũc ille mot⁹ fieret in tpe ꝛ h̃ret ꝓportionẽ determinatã ad tp̃s in quo moueret̃ p ſpaciũ plenũ. ꝛ ſic rõ Ariſt. nihil ↄcluderet ſed forte auẽpa. nõ h̃ret h̃ ꝓ incõuenienti: imo bñ cõcederet rõnem Ariſt. ſimplr̃ nõ eſſe efficacẽ. vñ ſcũs Thomas tenens illõ dictũ auẽpa. dĩc̃ ꝙ rõ Ariſt. nõ eſt demonſtratiua ſimplr̃: ſed ſolũ ſ3 ↄceſſionẽ antiquorꝝ ponẽtiũ vacuũ: cũ q̃bus Ariſt. hic diſputat. ponebant. n. ꝙ tota cã velocitatis mot⁹ eſt ex pte medij qḋ nõ ipedit ꝛ nõ ex nã mobiliũ: ꝛ ſm hoc ſequit̃ vt ꝓportio velocitatis ẽt nãlis eẽt ſm ꝓportionẽ mediorꝝ ꝛc̃. ¶ S3 ↄ̃ fortius obijcit ↄ̃ auẽpa. Cõmẽ. manifeſtũ. n. ẽ ꝙ ſi ſint duo mobilia eq̃lia i magnitudie ꝛ eq̃lis grauitatis aut leuitat̃ ꝛ eiuſdẽ figure ad h̃ ꝙ eq̃ velociter moueant̃: requirit̃ ꝙ moueant̃ p mediũ eq̃lis ſpiſſitudinis aut tenuitatis: ponat eñi ꝙ mouerent̃ p media ineq̃lia: non mouerent̃ eque velocit̃ vt ſi vnũ moueret̃ p aerẽ ꝛ alterꝝ p aquã. ꝛ h̃ manifeſtũ eſt ad ſenſu3: ꝛ ſic ad equalitatẽ motus req̃rit̃ eq̃litas medij vel mediorꝝ. ḡ ad mot⁹ diuerſitatẽ ꝛ ineq̃litatem in velocitate ꝛ tarditate facit diuerſitas medij in ſpiſſitudie ꝛ tenuitate. ꝛ ſic ſm ꝓportiões medij ad mediũ ẽ ꝓportio velocitatis nãlis ad velocitatẽ nãlẽ. Et pt̃ ſic ſillãri. Sicẽ ſe h3 eq̃litas medij in ſpiſſitudine ꝛ tenuitate ad eq̃litatem velocitatis motus nãlis. ſic ſe h3 diuerſitas ꝛ ineq̃litas ipſi⁹ medij ad diuerſitate3 velocitatis nãlis. S3 eq̃litas medij in groſſitie ꝛ ſubtilitate ẽ cã aliquo mõ equalitatis velocitatis nãlis mot⁹: dũmõ mobilia ſint ſibiinuicẽ equalia in grauitate ꝛ q̃ntitate ꝛ ſilia in figuris vt dictũ ẽ. ḡ ſilr̃ diuerſitas mediorꝝ eſt cã diuerſitatis velocitatũ: ꝛ per ↄ̃ñs ſm ꝓportionẽ mediorꝝ eſt ꝓportio nãliũ velocitatũ. ¶ Et eſt cõſiderãdũ circa iſtã rõe3 Cõmẽ. ꝙ ipſe ſupponit ꝙ vnius mobilis pñt eſſe pl̃es velocitates nãles cuius diuerſitatis velocitatũ nãliũ cã eſt diuerſitas mediorum. Nõ. n. itelligit ꝙ diuerſitas mediorꝝ in raritate ꝛ denſitate ſit cã diuerſitatis velocitatũ in diuerſis mobilib⁹. hoc eñi eſt falſu3: qꝛ diuerſa mobilia in vno ꝛ codẽ medio h̃rent velocitates nãles diuerſas. vt plũbũ ꝛ lignũ in aere. Intelligit ḡ Cõmen. de codẽ mobili ꝙ ſicut eq̃litas medij facit ad eq̃litatem motus eiuſdem mobilis ꝛ equalis: ſic diuerſitas mediorꝝ eſt cã diuerſitatis velocitatis motuũ eiuſdem mobilis vel mobiliũ equaliũ.

T. cõ. 6. Et ſic ſupponit ꝙ vnũ mobile eque graue ꝛ eq̃lis q̃ntitatis ꝛ eiuſdẽ figure poſſit h̃re diuerſas velocitates nãles: cuius inquã cã diuerſitatis erit diuerſitas mediorꝝ. ¶ S3 h̃ videt̃ aliqualr̃ dubiũ. Cũ eni3 vnius mobilis inaĩati nõ ſit niſi vn⁹ motus localis nãlis. vt p3 i p̃mo celi ꝛ mũdi. ſic videt̃ ꝙ vnius mobilis iaĩati nõ o3 eſſe niſi vnica velocitas nãlis. ¶ Et forte dicẽdu3 ad hoc ꝙ vnius mobilis inaĩati non eſt niſi vna velocitas nãlis pfectiſſima: ſ3 tñ forte pñt eſſe pl̃es q̃rũ vna ẽ min⁹ pfecta q̃ alia: vt deſenſus grauis in aere eſt velox velocitate nãli. ꝛ ẽt in aqua: ſ3 pfectio eſt velocitas in aere q̃ i aq̃: ꝛ hoc nõ ẽ icõueniẽſ. Remanet igr̃ rõ Cõmẽtatoris ꝙ ſicẽ eq̃litas medij ꝛc̃. Itẽ ex dictis Cõmen. põt ſumi vna alia rõ. nã ꝓportio velocitatis nãlis ad velocitatẽ nãlẽ o3 eẽ ſm ꝓportionẽ reſiſtẽtis ad reſiſtẽs: cũ in oi motu req̃rat̃ reſiſtẽtia mobilis alicu⁹ ad motorẽ ꝛ ſm diuerſitatẽ ꝓportionũ reſiſtentie diuerſificat̃ mot⁹: nũc aũt in motibus ipſorꝝ grauiũ ꝛ leuiũ inãlatorꝝ nõ iuenit̃ aliq̃d reſiſtens motori niſi mediũ: ꝛ diuerſificat̃ reſiſtentia ſ3 diuerſitatẽ medij i ſubtilitate ꝛ groſſitie: q̃to. n. mediũ min⁹ reſiſtit motori tãto velocior eſt motus ceteris paribus. q̃re ꝛc̃. Dicit etiã Cõmen. vlterius ꝙ auẽpa. imaginabat̃ vnũ falſũ. ſ. ꝙ cũ mobile aliqḋ mouet̃ velocius q̃ ſua nãli velocitate per medium qḋcũq3. ibi eſt additio mot⁹ ad ip̃3 motũ nãle3: ſicut eſt additio linee ad linea3: ꝛ cũ eſt ipeditum a ſua nãli velocitate ibi ſit remotio a ſua nãli velocitate: ſicẽ cum remouet̃ linea a linea: h̃ ãt nõ eſt verꝝ nec ſilẽ: qꝛ cũ linea addit̃ linee remanet linea p̃exiſtẽs actu: ꝛ ſilr̃ cũ remouet̃ ꝛ diminuit̃ a linea. Sed qñ mobile retardat̃ a ſua nãli velocitate nõ eſt in ip̃o mobili mot⁹ nãlis i actu ſ3 in potẽtia ſolũ: ita ꝙ nõ eſt ibi mot⁹ nãlis cũ quodã ſupaddito. Et cũ mouet̃ aliq̃d veloci⁹ q̃ nãli velocitate: vt cũ lapis fortiter ꝓijcit̃ deorſũ: nõ eſt ibi velocitas naturalis cũ quodã ſupaddito: ſ3 velocitas accñtalis ſolũ bñ tñ verꝝ eſt ꝙ in tpe menſurante motũ retardatum includit̃ tp̃s eq̃le tẽpori menſurãti motu3 nãlis velocitat̃ cũ aliq̃ addito. ꝛ ſilr̃ tp̃s mẽſurãs velocitatẽ accidẽtale3 fortiore3 velocitate nãli eſt minus q̃ tp̃s nãlis velocitatis: vt cũ lapis ꝓijcit̃ deorſu3 forti ipulſu minori tpe moueret̃ deorſũ q̃ ſi relinq̃ret̃ velocitati ꝓp̃e: ꝛ h̃ nullũ eſt icõueniẽs. ¶ Dicam⁹ igr̃ ad q̃ſtionẽ: ꝙ in iſtis grauib⁹ ꝛ leuib⁹ inaĩatis ꝓportio velocitatis motus nãlis ad velocitatẽ eiuſdẽ mobilis ẽ ſ3 ꝓportionẽ mediorꝝ adiuicẽ i ſubtilitate ꝛ groſſitie. Et h̃ põt probari rõib⁹ p̃miſſis quas poſuit Cõmẽ. ↄ̃ auẽ. Ariſt. ãt ſumpſit iſtud ſine ꝓbatiõe: qꝛ ẽ q̃ſi p ſe notũ itelligentib⁹: ꝛ talia nõ debẽt demõſtrari niſi negent̃: ꝛ iõ Cõmẽ. habuit hic ꝓbare. qꝛ vir ſolẽnis. ſ. auẽpa. negauerat illã ſuppõnẽ. Tñ ꝛ Ariſt. ſi bñ inſpiciat̃ p̃miſit in p̃n° capituli qḋdã ex q̃ pt̃ ꝓbari ſuppõ illa. ſ. ꝙ mobilia differãt in velocitate mot⁹ aut tarditate: aut ſ3 dr̃iã mediorꝝ i ſubtilitate ꝛ groſſitie: aut ſ3 dr̃iã v̓tutũ ipſorꝝ mobiliũ. Ex q̃ ſatis p3 ꝙ ꝓportio mot⁹ ad motũ eiuſdẽ mobil̃ i velocitate ꝛ tarditate ẽ ſ3 ꝓportiões medij ad mediũ.

Ad rationẽ in ↄ̃riũ cũ dr̃. ꝙ mot⁹ corporu3 celeſtiũ ꝛc̃. Dico ꝙ nõ eſt ſilẽ de corporib⁹ celeſtib⁹ ꝛ de grauib⁹ ꝛ leuib⁹ inaĩatis. qꝛ corp⁹ celeſte circũſcripto ſuo motor̃ p itellectũ ẽ ens actu nõ eñi ẽ cõpoſitũ ex mã p̃ma ꝛ ex forma in exñte q̃ ip̃3 Cõ. 79
moueat: ſ3 eſt ſub3 ſimplex exñs actu p̃ter motorẽ ſm Cõ. 4.
Cõmẽ. i 8° ꝑ h̃ui⁹: ꝛ. 8. meta. ꝛ i de ſuba orbis: ꝛ iõ h3 aliquã reſiſtẽtiã ad motorẽ in q̃ntũ exiſtẽs i vno: vbi ẽ p̃uatũ alio ꝛ eſt in potẽtia paſſiua ſeu receptiua alterius ꝛ eſt ꝓpꝛiu3 ꝛ nãle ſub3 illi⁹ potẽtie ꝛ p̃uatiõis alteri⁹ vbi: ita ꝙ h⁹ aptitudo v̓l potentia ad aliõ vbi: ꝛ ei⁹ p̃uatio nõ inuenit̃ nãliter in aliq̃ alio. vbi grã. cũ ſol eſt in oriẽte ꝛ ip̃e h3 potẽtiã ad vbi occidẽtis ꝛ p̃uationẽ illi⁹: ꝛ illa potẽtia ꝛ p̃uatio nãliter iuenit̃ i ip̃o celo ꝛ ñ i alio ſubto: ſ3 graue iaĩatũ p̃ter ſuã formã ſubalẽ quã ↄ̃ſeq̃t̃

grauitas non est aliqḋ ens actu qḋ resistit suo motori: in quo .s. ente actu tanq̄ in suo ꝓprio subto fundet potētia receptiua talis vbi: ad qḋ oꝫ moueri ipm graue vel leue. Vbi grā. cū lapis est sursuꝫ nō est in ipso lapide pter suaꝫ formā subalē aliqḋ ens actu: qḋ possit eē ꝓpriuꝫ subꝫ potētie ad vbi deorsuꝫ: ⁊ qḋ resistat motori itendenti ipm lapidē ponere deorsuꝫ. ¶ Et ad istā itentionē dixit Cōmentator ꝙ lapis est cōpositus ex grauitate ⁊ mā pma: ⁊ motor ē forma: ⁊ res mota ē mā .i. illud qḋ est in eo pter formā suā ꝓpriā est mā ꝑ q̄to non est aliqḋ ens actu hñs potētiā ꝑ se ad vbi deorsū: nec puatio vbi deorsum quā hꝫ graue actu sursū existēs cōsequit ꝑ se ⁊ ꝓprie formā grauis sic ꝙ in nullo alio possit iueniri: ⁊ sic nō ē ibi aliqḋ resistēs ꝓprie ipsi motori qḋ est forma. Unde relinquit ꝙ resistens sit ipm mediū qḋ de se natū est habere aliū situ vel vbi q̄ illḋ ad qḋ graue mouet. Sꝫ in graui actu sursuꝫ existēte ⁊ hñte vbi sursum mā sua nō est ꝓprie ⁊ per se subiectū illius vbi sursuꝫ. qꝛ mā pma non est subm ꝓpriū alicu⁹ accidētis terminati: nec forma subalis ꝓpria ipsi⁹ grauis pōt esse subm nāle ⁊ ꝑ se illius vbi: qꝛ nō hꝫ illḋ vbi nisi per violentiā ⁊ nō nāliter. Et ideo in graui fm actū nihil inuenit qḋ per se ⁊ ꝓprie sit subm illius vbi sursum: per qḋ oꝫ resistere mobile ipsi motori. Sꝫ cū aliqua pars celi est sub aliquo vbi: ipsa est nāliter subm illius vbi per qḋ resistit motori suo imaginor ꝗ ꝙ illud qḋ ꝓprie resistit motori mouēti ad aliqḋ vbi: oꝫ naturaliter hr̄e vbi oppositū illi vbi ad qḋ mouet motor: ⁊ oꝫ esse nāliter subm illius vbi. Nunc aūt nec ipm graue actu nec aliqd ipsius grauis est ꝓprium ⁊ nāle subm illi⁹ vbi sursuꝫ: per qḋ oꝫ aliqd resistere motori mouēti deorsum: ⁊ ideo in ipso graui ꝓprie non est resistentia mobil' ad motorē. siue illa resistētia sit ex potētia receptiua vbi deorsuꝫ siue ex puatione ipsi⁹ vbi deorsuꝫ: siue sit ex ipso vbi sursum qḋ opponitur vbi deorsum. Meli⁹ tñ credo illam resistentiā esse ex puatione vbi deorsum: vel ex ipso vbi sursum q̄ ex potentia ad vbi deorsum. quare non valet illa ratio.

Questio XIII.

Consequēter querit. Utꝝ successio in motu grauiū ⁊ leuiū ꝓueniat vel causet ex resistētia medij. ¶ Arguit ꝙ non. qꝛ ex illo causari oꝫ successio in motib⁹ grauiū ⁊ leuiū ex quo causat in motibus corpoꝝ celestiū: cū ipsa corpa celestia localr moueātur sicut ipsa grauia ⁊ leuia. Sꝫ in motib⁹ corpoꝝ celestiū nō cātur successio ex resistētia medij cū nō moueāt ꝑ medium: sꝫ circa mediū. vt pꝫ ex p⁹ celi ⁊ mūi. q̄re ⁊c̄. ¶ Itē

T.c.18. qḋ cātur ex resistētia mobil' nō cātur ex resistētia medij: cū vnū ⁊ idē nō fit a diuersis causis ꝓpinq̄s in eodē gñe cāe se hñtib⁹ ad ipꝫ. sꝫ successio in motib⁹ grauiū ⁊ leuium

Cō.71. cātur ex resistentia mobilis fm Cōmenta. quare ⁊c̄. ¶ Itē si sic tunc nullum graue posset moueri in vacuo si esset. hec est manifesta cōsequētia: sed ꝯñs est falsum: qꝛ aīalia si esset vacuū possent in ipso vacuo moueri vt videt velle Cōmētator: qꝛ sunt diuisibilia in motorē ⁊ mobile qḋ est actu pter motorē. Illa aūt in qbus res mota ex se diuidit in motorē ⁊ rē motā in actu non necessario indigent medio: sed si fuerit hoc est ꝑ accñs: ⁊ sic vult ꝙ aīalia possent moueri in vacuo si esset. q̄re ⁊c̄. ¶ Itē illa successio q̄ ꝓuenit ex oppōne situs ad sitū nō ꝓuenit ex resistētia medij necessario. hoc ē manifestū: sed successio in motu grauiū ⁊ leuiū ꝓuenit ex oppōne situs ad situꝫ. Nā ipꝫ graue eo ipso ꝙ est aliqḋ q̄tū exñs in situ opposito resistit motori q̄ mouet deorsuꝫ. ꝗ ⁊c̄. ¶ Itē si mot⁹ esset in tpe ⁊ successio per resistentiā medij: tūc ois talis motus esset violentus cū mediū resistēs violentiā faciat mobili: sed hoc est incōueniēs: q̄re ⁊c̄. ¶ Itē qḋ nō ē cā motus ipsi⁹ grauis nō est cā successiōis in ipso motu. Nā successio vel est idē cum motu vel aliq̄ ꝓprietas ꝯñs ipꝫ motū ⁊ qḋcūqꝫ istoꝝ sit: necesse est ꝙ illud ideꝫ qḋ est cā motus sit cā successionis in motu. sed ipm mediuꝫ vel resistentia medij nō ē cā mot⁹: nō .n. est cā māl'is vel subm: sed ipsūmet graue: nec est cā formal': vt manifestū est: nec agēs sꝫ ipse motor: nec finis. sꝫ ipse termin⁹ mot⁹. q̄re ⁊c̄. ¶ Oppositū vlt. Ar. i lr̄a ⁊ idē vlt Cōmē. sicut pus dicebat

Aliqui voluerunt sicut auēp. ⁊ sui seq̄ces ꙩ nō ꝓuenit successio in motu grauiꝭ aut leuiꝭ ex resistētia medij ꝑꝑ rōes pmissas: ꝓuenit .n. successio h⁹ mot⁹ ex situ opposito vt dicūt: ⁊ etiā ex priori ⁊ posteriori magnitudinis. Sꝫ dico fm Arist. ⁊ Cōmē. ꙩ successio mot⁹ grauis leuis ꝓuenit ꝓprie ex resistentia medij pleni: per qḋ natus ē fieri mot⁹ talis: ita .s. ꙩ sine tali resistentia nō esset successio. ¶ Ad cui⁹ euidētiā resumo quedā pus dicta a Cōmentatore. pmo ꙩ necesse est vt inter motorem ⁊ rem motā sit resistentia: motor enim mouet rem motam fm ꙩ est contrarium: ⁊ res mouetur ab illo fm ꙩ est similis: quod forte sic est intelligēdū ꙩ res mouet a motore suo fꝫ ꙩ ipsa est in potētia talis q̄lis est motor actu formali vel virtuali: ⁊ hoc est esse simile ei in potentia ⁊ motor mouet rem motam scōm ꙩ habet actu formali vel virtuali illud ad quod mouet: qḋ est habere modo alio q̄ habere in potētia receptiua: ⁊ ois motus est fm excessuꝫ potētie motoris sup rem motā. Et diuersitas motuū in velocitate ⁊ tarditate est fꝫ hāc ꝓportionē q̄ ē inter istas duas potentias: ⁊ ista resistentia aut est ex ipso motu qñ illud qḋ mouet volūtarie ex se: diuidit in motorē in actu ⁊ rē motam in actu: sicut est dispō in aīalibus ⁊ corporib⁹ celestibus: aut erit ex ipso in quo mouet .i. ex medio in quo fit motuꝭ. ⁊ hoc erit qñ res mota nō diuidit in motorē ⁊ rē motā in actu: sicut est dispositio in corporib⁹ simplicib⁹: aut est resistentia in vtroqꝫ .s. ex re mota ⁊ medio: sicut ē dispō in aīalibus que mouent in aere ⁊ in aq̄. Illa aūt in quib⁹ res mota diuidit in motorē in actu ⁊ rē motam in actu: nō necessario indigēt medio: sed si sint erit per accidens. Illa aūt que mouent ex se que nō diuidunt in motoreꝫ ⁊ rē motā in actu indigēt medio: ⁊ hec sūt grauia ⁊ leuia. ⁊ si nō mouent in tpe cuꝫ nihil sit illic qḋ resistat potentie motiue. Ex q̄bus verbis Cōmenta. pōt elici talis rō. Successio in motu grauiū ⁊ leuiū inaīatoꝝ ꝓuenit ex eo qḋ resistit motiue potētie ꝓprie: sed nihil ibi resistit potentie motiue nisi ipm mediū in quo fit mot⁹: qḋ sic pꝫ. Nihil .n. ꝓprie resistit motori mouēti ad aliquod vbi nisi ꝑ puationē illi⁹ vbi: vel per vbi oppositū illi vbi ad qḋ mouet ille motor: vel per nālē inclinatōeꝫ ad vbi oppositū illi vbi ad qḋ fit mot⁹ sicut motori q̄ mouet ad caliditatē: nihil ꝓprie resistit nisi illud qḋ hꝫ frigiditateꝫ aliquo mō: silr aūt ⁊ in alijs. Unde necesse est vt illud qḋ ꝓprie ⁊ nāliter resistit motori qui mouet ad vbi deorsuꝫ ꝓprie ⁊ naturaliter habeat puationē ipsius vbi deorsuꝫ vel habeat vbi sursum quod opponitur ad vbi deorsuꝫ. similiter aūt ⁊ in alijs. Modo cum graue actu est sursuꝫ. nihil ipsi⁹ grauis ꝓpe ⁊ nāliter hꝫ puationē vbi deorsū: nec ipm vbi sursuꝫ: imo accidentaliter ⁊ per violentiaꝫ. sic enim motus fuit sursum per violentiam. Quid igitur relinquit qḋ ꝓprie ⁊ nāliter habeat istā repugnantiaꝫ nisi ipsum medium. Ipsum enim medium per qḋ fit motus grauis simpliciter vt lapis: puta aer vel aqua nāliter caret vbi deorsum simpliciter: ⁊ nāliter habet vbi oppositum ad vbi deorsum simplr. quare videt ꙩ successio illa ꝓuenit ex resistentia medij: materia .n. ipsius grauis non

est ꝓprium ꝛ nāle subm illius priuationis nec ipsius vbi
oppositi:nec similiter forma eius vt manifestuȝ est.ergo
successio in tali motu ꝓuenit ex resistētia ipsius medij si-
ue ex medio resistēte. Uel pōt ratio sic formari. Succes
sio in motu grauium vel leuiuȝ vel prouenit ex resistētia
medij vel ex resistētia mobilis itrinseci:qđ ē materia ipsi
us grauis ꝛ leuis. Nō eni videt ꝙ possit ꝓuenire succes-
sio ex alio nisi ex altero istoꝝ duoꝝ:sȝ successio in motu
grauis aut leuis nō ꝓuenit ex resistētia mobilis itrinseci
ad ipm motorē.s.ex resistētia māe grauis q̄ ē ibi res mo
ta fm Cōmen.ad formā q̄ est motor:qꝛ mā grauis inaia
ti de se nō est subm ꝓpriū ꝛ nāle ipsius vbi oppositi ad il
lud vbi ad qđ mouet forma grauis ꝛ eius virtꝰ:nihil aūt
ꝓprie resistit motori mouenti ad aliqđ vbi nisi illud qđ
hȝ vbi oppositū. ¶ Sȝ aliquis dubitaret de hoc qđ di-
Cõ.30. cit Cōmē.ꝙ in talibꝰ res mota est mā ꝛ motor ē forma.
videt eni sibi ꝯdicere in hoc:qꝛ dicit i 8ꝰ huiꝰ.ꝙ illud qđ
est in potētia neqꝫ mouet neqꝫ mouet. Cū igit in lapide
mā sit ens in potētia ipsa nō pōt esse illud qđ mouet tali
motu. Ad hoc dr̄ ꝙ veꝝ est ꝙ ipsa mā in graui ꝛ leui in-
aiato nō est illud qđ mouet per se sed est illud qđ moue-
tur per accidēs.ꝛ similiter forma nō mouet ipm nisi per
accidens:qꝛ nō est nisi in potētia accidētali ad vbi deor
sum:nō in potētia essentiali:ꝛ sic intellexit Cōmētator.

Ad primā rōnē cū dicit ex illo dȝ ꝛc̄. Dicēdū ꝙ
non est simile:qꝛ corpꝰ celeste est ens
actu preter motorē ꝛ hȝ vbi oppositū ad aliud vbi:ꝛ iō
habȝ resistētiā quādaȝ ad ipm motorē qui intēdit ipsum
ponere vel mouere ad aliud vbi vt dictū est pus. In ipso
aūt graui ꝛ leui inaiato non ē aliqd resistens motori:qꝛ
in ipso nihil est qđ sit ꝓpriū ꝛ nāle subm ipsius vbi oppo
siti vt visuȝ ē:ꝛ iō nulla resistētia ē ex parte ipsiꝰ mobilis
ad motorē:vñ nulla successio esset in eius motu si fieret
in vacuo.vnde fieret in nō tpe. ¶ Sed aliqui dubitāt h
si poneremus vacuū eē ꝛ poneremꝰ lapidē in vna parte
ipsiꝰ versus superiꝰ. Querit vtꝝ maneret in illa pte q̄ est
versus superiꝰ aut nō.si nō maneret hoc videt ipossibile
ꝙ graue nō ꝓhibitū nō moueat deorsuȝ. Si nō mācret
ibi aut in eodē instanti eēt sursuȝ ꝛ deorsuȝ:aut in alio ꝛ
in alio:si in eodē hoc est ipossibile:qꝛ sic opposita simul
essent in eodē ꝛ fm idē:si in alio ꝛ alio tūc eēt tēpus me
diuȝ ꝛ successio.ꝛ sic nō ꝓuenit successio ex resistētia me-
dij. ¶ Dōm ad hoc ꝙ ipossibili vno posito multa sequū
T.cõ.9. tur.vt dicit in pmo huiꝰ. Si igit poneret spaciū vacuuȝ
ꝛ in vna eiꝰ pte esset graue.dico ꝙ nō moueret deorsuȝ.
qꝛ corpus nō pōt moueri per corpꝰ mediū nisi illud me-
diuȝ cedat ei:qꝛ sic duo corpora sil' essent:qđ est ipossibi
le.mō ipȝ vacuū nō posset cedere graui cū sit ipossibile:
iō nō moueret. Et cū dicis ꝙ tūc graue nō ꝓhibitū non
mouebit sed manebit sursum. Dico ꝙ imo est ꝓhibituȝ.
qꝛ ipm vacuū eo ꝙ nō pōt ei cedere:nō pmitteret ipsum
moueri deorsuȝ. Sed ad hoc dices ponamꝰ scōm ipossi
bile qđ eēt vacuū ꝛ ꝙ in ipso posset esse graue:ita ꝙ di-
mensio grauis penetraret dimēsionē vacui:tune querit
verū graue exñs in parte supiori vel ꝓpinquori ad sensuȝ
maneret ibidē aut nō. Si maneret hoc videt icōueniēs
ꝙ graue nō ꝓhibitū maneat sursuȝ vel nō moueatur ad
deorsuȝ:nullū aūt erit ibi ipedimētū:qꝛ ponimꝰ ꝙ dimē
sio eius pōt penetrare dimēsionē vacui. Si vero nō ma
neat ibidē sed veniat deorsuȝ querit vt pus. Utꝝ in eo-
dē instāti vel in alio ꝛ alio:si in eodē hoc esset icōueniēs:
qꝛ tunc opposita essent sil'. Si in diuersis instantibꝰ tunc
erit tps mediū.q̄re ꝛ successio motꝰ. Et dicēdū hic sicut
pus ꝙ vno icōueniēti posito multa sequunt:hoc autē
nō est difficile videre:dicam igit si esset vacuum.ꝛ hec di
mēsio mobilis penetraret dimensionē spacij vacui: tunc
graue exñs in eo sil' eēt sursuȝ ꝛ deorsuȝ ꝛ nulla successio
esset inter suū eē hic ꝛ ibi: sȝ i vno instāti fieret vtrobiqꝫ
ꝛ tu dicis ꝙ hoc ē ipossibile. Cōcedo: ꝛ iō illđ ex quo se
quitur ꝛ qđ ponit est oino ipossibile:ꝙ aūt ita esset ma-
nifestū ē ex pdictis:cuȝ.n.nihil esset ibi qđ resisteret mo-
tori q̄ hȝ graue mouere deorsum:statiȝ esset deorsum.q̄-
re nō valet. ¶ Ad aliud cū dicit ꝙ ꝓuenit ꝛc̄.verū est si
ꝓuenit ex resistentia mobilis intrinseci: ꝛ cū dicit ꝙ suc
cessio ꝛc̄.veꝝ ē ex resistētia mobilis extrinseci ꝛ illud ē
mediū:vel intrinseci sic inaiatis rebꝰ.cū ergo dicit Cō
mētator ꝙ in oi motu est resistentia mobilis ad moto-
rē:veꝝ ē vel motoris extrīseci vel itrīseci: sȝ nō semp ē
ex resistētia mobilis intrinseci:ꝛ dico hoc mobile itrinse
cuȝ qđ nō est distinctum a motore loco ꝛ subto:sicut mā
grauis nō est distincta ab eius forma. Mobile vero ex
trinsecū qđ est distinctū a motore loco ꝛ subo:vt mediū
a graui ꝛ leui. ¶ Ad aliā de motu aialis in vacuo vide-
bit seorsuȝ in qōne sequēte:ꝛ iō ad pñs dimitto. ¶ Ad
aliud dicendū ꝙ successionē ꝓuenire ex oppōne sitꝰ idē
est cū eo qđ ꝓueniat ex resistentia medij.vñ cū in vacuo
si eēt nō eēt oppō situū:eo ꝙ nulla esset dña inter ptes
eius:iō nō fieret ibi motus. ¶ Ad aliā cū dicit ꝙ tunc
ois motus eēt violentus:nego ꝯñam. Et ad ꝓbatiōem
cū dicit ꝙ resistens facit violentiā ei cui resistit: pt dici ꝙ
verū est si penitꝰ ei resistat vel ꝙ ipm oio ꝓhibeat ab eo
ad qđ nāliter inclinat:sicut colūna detinēs lapidē sursū.
ꝛ oino ipm ꝓhibens moueri deorsum facit ei violētiā:sȝ
si non oio ꝓhibeat ipm nec detineat sed pmittat ipsum
moueri fȝ suā nālē iclinationē.tūc nō facit violētiā:ꝛ sic
est in ꝓposito. Est.n.aliqđ mediū in quo pōt fieri motus
grauis qđ nō ꝓhibet ipm oio ab illo ad qđ nāliter incli
nat sic aer ꝛ hmōi.q̄re nō ē ibi motꝰ violētꝰ. ¶ Ad aliā
cū dicit ꝙ nō est cā motus ꝛc̄. Cōcedat. Et cū dicit ꝙ re
sistentia medij ꝛc̄.dr̄ ꝙ imo ꝛc̄. Et cum dr̄ in quo gene-
re cāe:dicit ꝙ efficiētis.ipm.n.mediū motū p sui motum
facit motū grauis ꝛ successionē motus eiꝰ. Sed illud est
dubiū qꝛ q̄uis motꝰ ipsiꝰ medij sit cā efficiēs motus gra
uis:tñ nō habet ꝙ resistentia medij sit cā efficiens huius
motus resistētia eni ipsiꝰ medij nō est idē cū motu ipsius:
ꝛ adhuc nō est manifestū ꝙ motꝰ medij efficiat motum
ipsiꝰ grauis aut leuis. Si.n.resistētia medij faceret mo-
tū grauis:tūc quāto fortiꝰ resisteret ipm mediū tāto ve-
locior eēt motꝰ:qđ falsū est. Et iō forte pōt dici aliter ꝙ
resistētia medij nullā per se cālitatē hȝ sup successionem
ipsiꝰ motus.vt pȝ diligēter cōsiderāti in quolibȝ genere
cāe:sed ipsa resistētia medij est illud sine quo nō pōt esse
successio talis motꝰ sicut pȝ ex pmissis. Nec oȝ ꝙ oē illđ
sine quo nō est motꝰ sit pprie cā motꝰ in aliquo gñe cāe:
vt motꝰ ꝓprie dictꝰ nō pōt icipe nisi ab aliq̄ termino a
quo sicut calefactio nō icipit nisi a frigiditate vel tepidi-
tate:ꝛ tñ ipsa frigiditas nullā p se cālitatē hȝ sup ipaȝ ca
lefactionē vt manifestū est cuilibȝ intelligenti. Sic igit
in ꝓposito motꝰ grauis ꝛ leuis inaiati nō fieret sine resi-
stentia medij nec successionē hrēt.ꝛ tñ resistentia medij
nullam per se causalitatē hȝ super ipsaȝ successionē mo-
tus sicut nec super ipsum motum.

Questio XIIII.

c Onsequēter q̄rit. Utꝝ si vacuuȝ esset motꝰ
localis aialis possit fieri in ipso. ¶ Argui-
tur pmo ꝙ nō.qꝛ i illo nō pt moueri aial in
quo nō pōt eē:qꝛ moueri psupponit eē.vñ
nō entia intelligi pñt:moueri vero nequaq̄ T.c.7.
9ꝰ metaphy. Sed in vacuo si esset nō posset esse aial vt
manifestum est:qꝛ aial indiget refrigeratiōe per respira-
tionē vel alio mō.vt pȝ l libro d ispiratiōe ꝛ expiratiōe:

mō in vacuo nullo⁹ fieret refrigeratio caloris aialis cuꝫ ipsum vacuuꝫ nullā haberet caliditatem nālē. q̄re ꝛc̄.

Oppositum huius vr̄ icedere Cōmē. dic̄ eniꝫ ꝙ illa mota ex se q̄ diuidūt ī motorē in actu ꝛ rē motā in actu nō nec̄io indigēt medio: ſꝫ si fuerit erit p accn̄s: aial aūt fm ipm diuidit in rē motā in actu. s. corpus: ꝛ motoreꝫ actu. s. aiam. quare ꝛc̄.

Aliqui dixerūt ꝙ in vacuo si eēt nō posset fieri mot⁹ aialis pp rōnem ꝑus adductā. qꝛ. s. aial nō posset ibi viuere vt ostensuꝫ ē. Et cōfirmat. qꝛ nullam influentiaꝫ posset aial recipere a celo si esset in vacuo: ꝛ tn̄ ab ipso celo ꝛ motu eius dꝫ dependere omnis motus istoꝝ inferioꝝ. quare ꝛc̄. Sed istud nō sufficit aliīs. qꝛ sicut per ipossibile ponimus vacuuꝫ esse: sic per ipossibile possumus ponere aial viuere in ipso per aliqḋ tp̄s: ꝛ tūc remaneret dubitatio: an aial posset ibi moueri. Et iō pōt dici aliter. s. ꝙ si eēt vacuū ꝛ aial posset ibi ēe p aliqḋ tēpus. tn̄ nō posset in ipso moueri. Et hoc cōuincit rōnib⁹ Arist. in littera. Naꝫ si aial posset moueri in vacuo: sequeret ꝙ posset fieri motus in non tpe ꝛ in instāti: qḋ est impossibile. ꝛ ꝓbat ꝯn̄a. qꝛ ꝓportio motus ad motū in velocitate ꝛ tarditate est fm ꝓportionē medij ad mediū in subtilitate ꝛ grossicie: ꝛ h̄ non solū verū est in grauib⁹ ꝛ leuibus inaiatis: sed in animali pōt verificari. Cōstat eni si sunt duo aialia equalis virtutis in mouēdo seipsa ꝛ corpus vnius tantū ꝛ equaliter resistat motori sicut corpus alterius. Moueat aūt vnum illoꝝ fm vltimū sue potentie per vnū medium vt per aquā. Et aliquid similiter fm vltimū sue potētie moueatur per aerem. nulli dubiū ꝙ velocius mouebit illud qḋ mouebitur p aerem q̄ illud qḋ mouebit per aquaꝫ: ꝛ fm quā ꝓportionē subtilitas aeris excedit subtilitatem aque: velocitas motus aialis facti per aeren excedit velocitatem motus facti per aquā. ꝛ sic ꝓportio motus ad motum ꝛc̄. Cum igit spacij vacui ad plenū nulla sit proportio vt demonstratū fuit prius: sequit ꝙ motus aialis per vacuū nullā haberet ꝓportionē ad motū per plenū ꝛ sic fieret in nō tēpore. qꝛ dēt ꝙ in tēpore. tunc haberet ꝓportionē aliquā ad tp̄us in quo mouet per mediū plenum spacium. ℂ Itē alia rō valet ad h̄. qꝛ si in vacuo si esset posset fieri motus aialis: tunc vnū aial posset equaliter moueri per spaciū vacuuꝫ ꝛ plenū: qḋ est impossibile: qꝛ semper motus est velocior per mediū min⁹ resistēs ꝛ subtilius: dūmō mobile moueat fm vltimū sue potentie. Et ꝓbatur ꝯn̄a. qꝛ ponamus ꝙ aliquod aial moueatur per medium plenū aere fm vltimum sue potentie in aliquo tēpore: si illud idem pōt moueri per vacuū in aliquo tēpore: tunc illud tēpus habebit aliquā ꝓportionē ad tēpus aliud in quo mouebit per aerem. Accipiamus igit aliqḋ corpus qḋ in eadem ꝓportione excedat aereꝫ in subtilitate: in qua ꝓportione tēpus mensurans motū per aquā excedat tēpus mensurans motū per vacuum: tunc in equali tēpore poterit illud animal moueri per illud mediū plenū. verbi gratia. ponamus ꝙ aial moueat per aerem fm vltimū sue potentie in tēpore duarum horarum: ꝛ illud idē moueatur per spacium vacuuꝫ in tpe vnius hore: tunc inueniamus aliqḋ corpus sensibile qḋ sit in duplo subtilius aere: tūc tēpus in quo illud animal mouebitur per medium illud: erat in duplo minus tempore in quo fiebat motus per aerem. s. tēpore duarū horarum: fm eni ꝓportionē qua addit ad subtilitateꝫ medij diminuit a tēpore ceteris parib⁹. igitur tēpus in quo mouebit illud aial p illud spaciū subtili⁹ aere erit dimidiū tp̄s ad duas horas. ꝛ sic. erit equale tēpori in quo ponebat moueri p spaciū vacuū: eo ꝙ oēs dimidie eiusdeꝫ q̄titatis sunt sibiīuicē eq̄les. q̄re ꝛc̄. ℂ Et notandū ꝙ si ꝓportio mot⁹ aialis ad motū alterius vel eiusdē in velocitate ꝛ tarditate dꝫ eē fꝫ ꝓportionē medioꝝ adinuiceꝫ in subtilitate ꝛ dēsitate: dꝫ ꝙ ambo moueant fm vltima suaꝝ potētiaꝝ. Si eni nō moueret qḋlibet fm vltimū sue potētie: sed vnū moueret q̄tū posset ꝛ alteꝝ nō: tūc posset cōtingere ꝙ illud qḋ moueret p aquā moueretur veloci⁹ q̄ illud qḋ moueret p aereꝫ: vt vnus hō pōt velocius mouere manū per aquā q̄ alter per aerē: vt pꝫ ad sensum. Sed si sint aialia eiusdē ꝛ equalis vigoris in mouēdo seipsa: ꝛ corpora coꝝ sūt eq̄lis resistētie ad mouentia: ꝛ moueant fm vltima suaꝝ potentiaꝝ: tunc sine dubio ꝓportio motus ad motū nec̄io erit fm ꝓportiōeꝫ medij ad mediuꝫ in spissitudine ꝛ tenuitate. Ita si ambo mouerent per eq̄le spaciū eque velociter mouebunt. Et si vnū mouet per spaciū subtili⁹: ꝛ alteꝝ per spaciū grossius: tunc vnū mouebit veloci⁹ altero fm eandeꝫ ꝓportionē: fm quā habebūt se adinuicē mēa in grossitie ꝛ tenuitate. vnde cū vacuū nullā h̄ret ꝓportionē ad plenuꝫ nec ecōuerso: manifestū ē ꝙ si illud aial ibi moueret fm vltimū sue potētie: motus eius nullā h̄ret ꝓportionē ad motū eius per plenū. q̄re fieret in instāti. ℂ Ad dictum Cōmēta. pōt dici: ꝙ aial nō sic necessario indiget medio ad sui motū sicut graue inaiatū: qꝛ in graui inaiato nihil esset qḋ resisteret motori nisi mediū plenū. In aiali vero ꝛ si mediū resistit: tn̄ etiaꝫ eius corpus aialis resistit motori: qꝛ ipm corpus aialis hꝫ grauitatē fm actū fm quā inclinat ad vbi deorsuꝫ: ꝛ sic resistit aie intendēti ipꝫ mouere ad vbi aliud. Sic igit aial minus p se ꝛ min⁹ necessario idiget medio ad sui motū localē q̄ graue inaiatū. Illud aūt qḋ est minus per se dicit p accn̄s respectu eius qḋ est magis p se: sed loquit gn̄aliter de motib⁹ ex se que diuidunt in motorē actu ꝛ mobile actu ꝙ ista non nec̄io idigēt medio. Veꝝ ē ꝙ n̄ oia talia mota ex se idigēt medio nec̄io. Corpora. n. celestia q̄ sūt talia mota nō idigēt medio: ſꝫ si idigēt medio talia mota ex se erit p accn̄s: h̄ ē nō p̄⁹ ꝛ vlr: sed rōne aliquoꝝ taliū. ꝛ h̄ est veꝝ ꝓ aialibus q̄ sunt hic. q̄re nō valet illa rō. Q6. XV.

Onsequenter q̄rit. Vtꝝ si vacuuꝫ esset: esset ꝑuatio. ℂ Arguit p̄mo ꝙ nō. qꝛ locus nō ē ꝑuatio vt manifestū est. sed vacuum si esset: esset locus vt dicitur communiter. ergo ꝛc̄.

c

ℂ Oppositū videt velle Aristo. in littera.

ℂ Nōm ꝙ noīe vacui itelligit spaciū separatū ab oī corpore nāli n̄ repletū aliquo corpore nāli aptū tn̄ repleri.

Tunc dico ad qōnē ꝙ si eēt vacuū posset cōsiderari dupl'r. Vno⁹ q̄tū ad ipꝫ spaciū separatū: ꝛ sic nō eēt ꝑuatio: qꝛ priuatio est negatio in subiecto apto nato ad habitū. vt pꝫ in. io. metaphy. sed ipsum spaciuꝫ si eēt: non esset talis negatio vt manife- T.c.15.
stum est. quare ꝛc̄. Alio modo posset considerari ipꝫ vacuuꝫ quantū ad negationē habēdi corpus ꝛ aptitudinē habendi. ꝛ sic esset priuatio: qꝛ priuatio est negatio habitus i subiecto apto nato: ꝛ sic eēt ipsuꝫ vacuū. quare ꝛc̄. ℂ Sed si queratur absolute verū vacuū sit priuatio: dicendū ꝙ nō: qꝛ nō est negatio in subiecto apto nato. Dimensio eni separata que intelligit nomine vacui non est negatio alicuius habitus in subiecto apto nato ad illuꝫ hitu: imo hmōi dimensio separata ab omni corpore sensibili est oio nō ens extra aiam cum omnis magnitudo sit sensibilis ꝛ mobilis. ℂ Per hoc ad rōnem cum dicit locus ꝛc̄. veruꝫ ē. Et cum dicit ꝙ vacuū si esset: esset locus. hoc est verum fm opinionē antiquoꝝ: sed nō est veruꝫ simpliciter: qꝛ tunc locus nihil cōferret locato: sicut arguit Aristo. in littera. q̄re ꝛc̄. Questio. XVI.

Vltimo q̄rit. Utrū mediū plenū impediat motū grauiū z leuiū. ¶ Arguit p° q nō. qz si mediū plenū ipediret motū istorum grauiū z leuiū: tūc null' mot' eorum esset nālis cū ipediēs sit violētās: sz h̄ ē falsuz. qz grauia mouēt nāliter deorsum z leuia sursū. vt dr̄ 4° h°. z 8° z 4° celi z mun. ¶ Itē qlz mot'
T.cō.5. pōt esse sine suo ipedimento. qz ad nullius rei esse req̄rit
T.c.32. suū ipedimētū: sed motus grauis z leuis nō pōt esse sine
T.c.6. medio pleno: qz sic esset in vacuo. q̄re zc̄. ¶ Itē illud ex parte cui' quenit resistētia mobilis ad motorē nō impedit grauia z leuia a suis motibus: cum ad oēm motū necessario requirat resistentia talis: sed illa quenit ex parte medij pleni. vt pz ex prius dictis. q̄re zc̄.
T.c.71. ¶ Oppositū videt velle Aristo. in pncipio capituli. Amplius aūt manifestū ex his. vbi sic dicit: hoc quidē igitur per qd̄ fertur est causa qz impedit: hoc aūt per qd̄ fertur est ipsum medium vt notū est. quare zc̄.

Aliqui visi sunt imaginari q mediū plenū semper ipedit mobile a sua nāli z ppa velocitate. Un̄ si esset mediū vacuum mobile hr̄et in ipso velocitatē nālē vt voluit Auēpa. z scd̄s Thomas vr̄ ipsi cōcordare in hoc. ¶ Sz ꝯ hoc arguit Cōmē. qz si mediū plenū impediret grauia z leuia a suis velocitatibus nālib' : idest quas apta nata sunt hr̄e: tunc ipsa grauia z leuia ēēnt nata hr̄e velocitates quas nunq̄ hr̄ent neqz habebūt: qd̄ ē ipossibile: qz talis aptitudo esset ociosa p totū tp̄s eternū: z in tota specie: qd̄ est ꝯ nām. z pz ꝯn̄a. qz grauia z leuia nūq̄ mouent nec mota fuerūt nec mouebunt: nisi in spacio pleno: nisi ponerent moueri in medio vacuo: qd̄ nullus diceret. ergo si semp in medio pleno ipediunt a velocitatibus. quas nata sunt hr̄e: seqt̄ q nunq̄ hn̄t tales velocitates. ¶ Et id dōm breuiter q mediū plenū nō semp ipedit graue aut leue a sui velocitate nāli: qz si sic nullus eoꝝ motus esset ppzie nālis qd̄ enī ipedit a naturali z ppria iclinatione non mouet fm nām: z istud est incōueniēs. quare zc̄. ¶ Considerandū tn̄ q licet ipm mediū plenū ppzie nō ipediat. sic q semp in ipso mobile moueat minus velociter q̄ de se sit natuz moueri: iproprie loquendo ipm ipedit: qz resistit moueri itendenti ipm ponere in vbi opposito. z sic intelligendū est dictū Cōmētatoris. ¶ Itē aliter pōt dici q aliqd̄ est mediū subtilissimū in quo pōt fieri mot' grauis z leuis: z istud nullo mō ipedit motū grauis z leuis. Sed aliud est mediū grossius z densius: z istud aliq̄liter ipedit saltē a pfectissima velocitate. z sic itellexit Arist. hoc q̄dez igit per qd̄ fert est causa supple q aliquid nō moueatur maxima velocitate: qz ipedit z est grossius alio medio: sed nō habet per hoc q oē mediū plenū impediat mobile a sua naturali velocitate.

¶ Conueniens autem dictis est aggredi de tempore primum autē bene se habet opponere de ipso per extraneas rationes vtrum sit eorum q sunt: aut non sit eorum que sunt zc̄.

Textu com. LXXXVII. Qō. XVII

Consequenter q̄rit circa caplm de tpe. z pmo vtrū ipm tp̄s sit aliqd̄ ens. ¶ Arguit p° q nō. qz qd̄ ē cōpositū ex nō entib' est nō ens. hoc ē manifestū: sz tp̄s ē hmōi qz ē ꝯpositū ex pterito z futuro. Preteritū at deficit z ipz futuꝝ nōdū ē. q̄re zc̄. ¶ Itez cuiuslibz diuisibilis si ipm ē oz aliquā ptē ēē vel ples vel oēs: sed ipm tp̄s est, qd̄dā diuisibile z nulla pars eius est: neqz eni pteritū est neqz futuꝝ est. q̄re zc̄. ¶ Itē nulluz vnū ens extra aīam est simul in celo z in terra z in mari. h̄ videt manifestū: sed tp̄s est in celo terra z mari. vt dicit Aristo. in isto capitulo. quare zc̄.

Oppositum arguit auctoritate Arist. q determinat de tpe tāq̄ de vno accidēte nāli. Et arguit rōe. qz q̄libz spēs cuiuslz pdicamēti est ens. nō ens eni nō est in genere. 4° topi. sed tp̄us est vna spēs q̄titatis vt dicit in pdicamētis. q̄re zc̄.
¶ Dōm breuiter q tp̄s est aliqd̄ ens qd̄ pbat. qz qd̄ ē mēsura mot' ē ens: nō ens eni nō ē mēsura entis vt manifestū est: sed tp̄s est mēsura mot': cuz enim icerti sumus de quātitate mot' alicui': q̄rim' an sit motus vnius diei vel plurīū. an aliqd̄ hmōi quo habito putamus cognoscere q̄titatē motus p replicationē tēporis alicui'. q̄re zc̄.
¶ Itez illud per qd̄ diffinit aliqd̄ ens est ens per nō ens
eni nihil diffinit: sed aliqd̄ ens diffinit. per tp̄s vt velox T.c.96.
z tardū. vt pz in 4° hui' z in 6° velox eni est qd̄ in puo T.c.14.
tpe multū mouet. tardū aūt econtrario. quare zc̄.

Sed est considerandū. s. q fm qd̄ cōiter dicitur q ens z esse nō cōpetit eodē mō enti permanenti z enti successiuo. Nā ens pmanens sic est ens z sic est q partes eius sunt simul z vna exn̄te est alia: z si loquimur de continuo permanēte: partes eius sunt simul cuz indiuisibili qd̄ cōtinuat eas. vt partes linee sunt sil' duratione vna cū alia: z sunt simul in eadē mensura durationis cū ipso pūcto: z hec est nā cōtinui pmanentis: sed cōtinuuz successiuū sic est ens q ptes eius nunq̄ possunt simul esse nec vna cū alia: nec cū indiuisibili qd̄ cōtinuat eas: imo semp vna pars succedit alteri q̄ diu ipm est. z h̄ est modus cōueniens enti successiuo cuiusmodi est mot' z tp̄s. de ipso enim motu sil' nō est nisi mutatū eē qd̄ continuat partē priorē motus cū parte posteriori. Et sil'r d tēpore nō est sil' z in actu nisi instās qd̄ copulat pteritū cuz
futuro. ¶ Ulterius cōsiderādū est q fm Cōmē. in isto Cō.99.
4° tp̄s est cōpositū ex istis duabus q̄titatibus. s. quātitate cōtinua z quātitate discreta. Tēpus eni nō fit nisi qn̄ mens diuidit motū in pus z posteri'. z hec est intētio numeri motus. i. motū esse numeratū. ergo sub̄a tēporis q̄ est in eo quasi forma est numerus: z qd̄ est in eo quasi mā ē mot' cōtinuus: qn̄ nō est numerus simpl'r sed est numerus motus. Continuatio igit accidit ei grā māe z discretio. s. nūerus gratia forme. hec sunt verba Cōmētatoris. que sic itelligēda sunt: vt puto nō q ipm tp̄s sit qd̄dam ens per se vnū cōpositū essentialr̄ ex quātitate cōtinua z q̄titate discreta: ex talibus enim duob' accidētib' nō puto posset fieri vnū per se z eētialiter z simpl'r. Sz q per hoc nomē tp̄s significant duo quoꝝ vnū est ad modum māe respectu alterius: z alterū ad modū forme. Illud aūt qd̄ sicut mā est idest ad modū māe vel habēs similitudinē ad mām est quātitas cōtinua. s. id qd̄ est pus z posterius in motu. Qualr̄ autē istud qd̄ est pri' z posterius in motu se hz ad motū videbit post. Illud autē qd̄ est quasi forma de eis que noie temporis significantur ē q̄titas discreta idest ipsa discretio actualis: z ipsa discōtinuatio quedā pris z posterioris q sunt in motu: quāuis enim in re extra aīam pus z posteri' mot' cōtinui nō sunt discōtinuata abinuicē: imo sunt copulata ad terminum cōem. s. ad mutatū esse vel instās: qz tn̄ illud qd̄ est pus nō est illud qd̄ est posterius: sicut vna pars linee nō est alia quāuis copulate sint ad punctū: ideo mēs pōt cōprehēdere id qd̄ est prius seorsum z diuisim ab eo qd̄ est posterius: ita q cōprehensio prioris nō sit cōtinua comphensioni posterioris sed diuisa z discōtinuata. z sic q̄tū ad istud significatū ipsum tempus non est actu existens

extra aiam:sed solū in potentia:qꝛ.s.ꝑus ⁊ posterius existentia in mobili ⁊ successiua sunt apta nata sic ꝯprehendi diuisim. Et ad istam intentionem dicit Cōmētatoꝛ in ꝑncipio auctoritatis pꝛescripte ꝙ tp̄s nō sit supple ꝗtuz ad significatū eius formale.nisi qn̄ mēs diuidit.i. diuisim accipit ꝑus ⁊ posterius motus:⁊ per hoc intelligent multa de verbis Cōmētatoꝛis. Queret aūt iunioꝛ quare ip̄z ꝑus ⁊ posterius dicit ꝗd māle respectu ipsius numeratio nis vel distinctiōis mentalis vt pro tanto significatū tēporis dicat esse cōpositū ex duab⁹ quātitatib⁹. Dici pōt ad ꝑsens ꝙ rō hui⁹ est: qꝛ ipsa discretio ⁊ distinctio prioris ⁊ posterioꝛis extītū in motu facta per mētē est quodāmodo posterioꝛ ꝑ3 gn̄ationē ꝙ ꝑus ⁊ posteri⁹ mot⁹: sicut ⁊ alia entia aie dicunt posterioꝛa rebus extra aiaz: a quibus causant quoquo mō:⁊ ꝑpter hoc cuz forma sit quodāmō posterioꝛ mā:iō ista diuisio h3 modū forme ⁊ id qō est ꝑus ⁊ posteri⁹ h3 modū māe. Et ꝑpter aliud qꝛ sicut mā ꝑma pōt esse sine hac forma ⁊ nō econuerso.sic ꝑus ⁊ posteri⁹ cōtinuū in mobili ⁊ in motu extra aiaz pōt esse sine actuali diuisione quā facit aia.i.sine cōprehēsione diuisa ⁊ disticta quā h3 aia de ipsis:sed ista diuisio ꝑoris ⁊ posterioꝛis quā h3 aia nō pōt esse nisi sit aut fuerit aliquo mō ip̄m ꝑus ⁊ posterius. Si eni motus extīs extra aiam nō haberet ꝑus ⁊ posterius:tūc aia nō vere cōprehenderet diuisim ⁊ disticte partē ꝑorē ⁊ posterioꝛez: ⁊ ꝑpter hoc dicit Cōmē.i cōmēto.102.ꝙ esse tēpoꝛis in aia est in actu.s.qꝛ anima agit illam actionez in subiecto ꝑparato ad recipiendū eā q̄ dicit nūerus in subīto preparato .i.respectu obiecti ꝑparati ⁊ apti nati ad recipiēdum eam:idest ad terminandū respectū ei⁹. De hoc aūt plus videbit in qōne de esse tēpoꝛis. Et forte ꝑ illud subiectum intendit Cōmen.intellectū possibilē qui est subm aptū natū ad recipiēdū oēm intellectū ⁊ discretionē intellectiuam. ℃ Cōsiderandū aūt vlterius ꝙ ꝑm aliquos sicut determinatio realis pꝛopꝛie conueniens alicui enti parti aliqn̄ denominat totū vt homo dicit crispus crispitudie existēte in suo capite:sic etiā ex esse ipsius instantis cōtinuantis partes tēpoꝛis adinuicē denominat ip̄z tp̄s esse:⁊ sic esse actuale instantis cōtinuantis partes tēpoꝛis adinuicē sufficit ad hoc ꝙ tp̄s sit actualr extra animā.sic.n.dz esse entib⁹ successiuis ꝑ esse idiuisibile continuantis partes ipsoꝝ:vt etiā patet in motu qui dicit esse per esse ipsius mutati esse cōtinuantē partē ꝑorē cuz posterioꝛi. ℃ Sed istud non videt bene tutum:qꝛ illud qō non est pars tempoꝛis nec ei⁹ forma eē ipsius non deno-
T.c.76 minat tp̄s:modo instās ip̄m nō est pars tēporis nec quā-
T.c.89. titatiua nec essentialis.vt manifestum est in 6°.hui⁹:⁊ in isto 4°.nec etiā est forma tēpoꝛis vt manifestū est.qre ⁊c. ℃ Et si dicatur ꝙ nunc nō est pars nec forma dans ei esse intrinsece:tamen cōtinuat partes eius adinuicē: hoc nō sufficit ad hoc ꝙ esse ipsius instātis denominet tēpus ꝓprie ⁊ realiter:qꝛ esse ipsius instantis est idem cū ipso instanti:vel est indiuisibile sicut ⁊ ipsum instās vnde sicut ab instanti non denominat tēp⁹ esse sic nec ab esse ipsi⁹. ℃ Item si motus denominaretur existere ex eo qō mutatum esse est in actu:tūc existente mutato esse esset motus:⁊ cum mutatū esse sit in instanti motus esset in instāti:quod est ipossibile.⁊ ꝓbat consequentia.cum eniz aliquid denominat existere ex eo ꝙ alterū est existente illo altero:oz ipsum denominare:sicut si aliquid denominat albū.ex eo ꝙ albedo est existēte albedine ipsuz est albū. Et forte diceret ꝙ hoc est veꝝ in permanētibus:nō aūt in successiuis:sed querat ratio diuersitatis.

Cō.88. Ad primam rōnē cū dicit omne cōpositū3 ex non entibus ⁊c. Cōmentatoꝛ in stat cōtra hanc pōnē:qꝛ cōstat ꝙ motus est ens.comprehendit enim sensu.⁊ nulla pars eius est in actu:sed pars q̄libet eius demonstrata recessit:ꝑpter qō dicit Cōmētatoꝛ ꝙ ista rō nō valet. Et silr rō sequens bene ꝓbat ꝙ tp̄s nō est ens cōpletū extra animā:sed h3 eē actu ⁊ cōplete per actionē aie:qō quomō sit intelligēduz videbit post in questione de esse tēpoꝛis per animaz vel sine anima. Diceret ergo ad formā rationis cū dicit.illud qō est cōpositū ex non entibus nō est ens.verum est nō est ens actu cōplete extra aiam:sed nō opoꝛtet ꝙ nō sit oio nō ens:sic aūt est in ꝓposito. ℃ Similr ad aliam.cuiuslibet diuisibilis ⁊c. Verū est si est cōplete extra animam: sed si non:non op3 ꝙ aliqua pars eius simul tota sit actu ꝑter aiam si h3 esse actu ⁊ complete per animā. ℃ Aliter dicitur ad ꝑmā.illud qō est cōpositū3 ex nō entibus ⁊c. verum est nō est ens permanens:sed bene pōt esse ens successiuū qō nō habet partes simul existentes actu. ℃ Aliter dixerunt aliqui ꝙ licet ꝑteritū3 ⁊ futurū3 nō sint presentia:tamē preteritū realiter est preteritū ⁊ futurum est futurum. ℃ Ad aliam similiter dicit.cuiuslibet diuisibilis ⁊c.verum est diuisibilis permanētis:sed de diuisibili successiuo nō est verum:imo diuisibile successiuū3 denominat existere ex hoc ꝙ indiuisibile continuans partes eius est actu:vt aliqui dicunt:vel saltez ad esse talis diuisibilis nō requirit actualis simultas partiū eius:sed sufficit ꝙ vna succedat alteri vel post alterā. ℃ Ad aliā cū dicit ꝙ vnū ⁊ idez ⁊c.pōt dici ꝙ veruz est sicut forma in mā vel accidens in subiecto:sed sicut mensura in mensurato pōt esse ⁊ sic intellexit Aristo.ꝙ tēpus est in celo ⁊ in mari ⁊c.veruz est sicut mensura in mensuratis: omnia eniz ista quantū ad suos motus mensurant tēpoꝛe:si aūt intelligit ꝙ tēpus est subiectiue ⁊ inherenter in celo ⁊ in terra ⁊ in mari:intelligendū est ꝙ non est vnū ⁊ idem tēpus numero:sed aliud ⁊ aliud:sicut motus celi ⁊ motus terre ⁊ motus maris nō ē idem ⁊ vnus numero motus. De hoc aūt inferius fiet questio specialis.

℃ Quidam enim totius quidem esse motum dicunt:alij ipsam speram:quoniam circulationis est pars quedam:illa aūt circulatio nō est.pars enim circulationis est que accipit:sed non circulatio est. Textu.cō.XCIII. Qō. XVIII.

Onsequēter querit. Vtꝝ tp̄s sit essentialiter motus primus. ℃ Et arguit primo ꝙ sic.qꝛ
c prius ⁊ posterius mot⁹ sunt essentialiter motus:sed tp̄s est eēntialr prius ⁊ posterius motus ꝑmi.ergo ⁊c. Maioꝛ ꝓpositio apparet: qꝛ pri⁹ ⁊ posterius sunt partes mot⁹.vt videt velle Cō- Cō.99.
mentatoꝛ in isto 4° vbi dicit ꝙ tp̄us nō sit nisi qn̄ mens diuidit motuz ꝑm pri⁹ ⁊ posterius ⁊ nihil diuidit nisi in suas partes.ergo pri⁹ ⁊ posterius sunt partes motus:partes autem motus sunt motus.sicut partes linee sunt linee. ergo prius ⁊ posterius mot⁹ sunt motus: ⁊ hec fuit maioꝛ:⁊ minoꝛ apparet in littera. Tēpus enim est ꝑus ⁊ posterius ipsius motus ꝑm Aristo.in littera. ℃ Item
illa sunt eadem quoꝝ partes sunt eedem.hec est manifesta:sed partes tēpoꝛis eedem sunt cum partibus motus: T.c.100
qō p3.qꝛ dies que est quedaz pars tēpoꝛis est latio solis super terraz.vt habetur 6°. topicoꝝ.latio autez solis super terram est pars motus celi.quare ⁊c. ℃ Item.nihil
est mensura extrinseca omnium motuū3 inferioꝛum nisi T.c.114
primus motus.vt patet in 4°.:sed tempus est mēsura extrinseca omnium motuum istoꝝ inferioꝛum. quare ⁊c. ℃ Item mensura ⁊ mensuratum sunt vnigenea. vt vult

Arist. in isto 4° ꝛ Cōmētatoꝛ in penultimo cōmento huius capituli. sed tempus est mensura primi motus. vt vult Aristote. quare ꝛc.

¶ Oppositū arguit per phm in littera. q̄ vult ꝙ tp̄s nō ē circulatio. ꝛ hoc est motus p̄mus. vt pȝ in 4° huius.

Ad questionē possunt dici duo: primo ꝙ tp̄s nō est motus absolute. 2° ꝙ tempus nō est mot⁹ prim⁹. s. prima circulatio. ¶ Primū pȝ sic. motus non est vnus in omni loco: sed tp̄s est vnuȝ in omni loco. quare ꝛc. Maioꝛ pȝ. ꝙ motus est in moto ꝛ omne motū est in aliquo vbi: ꝛ plura mota in plurib⁹ vbi. ergo ꝛ plures mot⁹ sunt in pluribus vbi. ꝛ sic motuȝ nō est vnus in omni loco. Et minoꝛ pȝ. qꝛ tp̄s saltē p̄mo ꝛ p̄ncipalr̄ dictum est mensura extrinseca oīuȝ motuuȝ existentiū in quocunq; loco. Mensura aūt extrīseca pōt esse vna omniū mensurabiliū sicut vna vlna pōt mensurare oēs pānos: ꝛ hmōi. q̄re ꝛc. ¶ Sed aliqui dubitāt ꝙ ista ratio nō cōcludit tēpus nō est motū p̄mū: qꝛ sicut tēpus vt est mensura extrinseca est vnū in omni loco: nō quidē inherenter ꝛ inexistēter sed assistēter: sic etiam primus motus vnus est apud oīa mobilia assistēter ꝛ nō inexistenter: ꝛ sic ratio nō cōcludit quin tēpus sit mot⁹ primus. ¶ Ad hoc dicunt aliqui ꝙ motus p̄mus pōt cōsiderari dupl̄r. Uno mō s̄m essentiā suaȝ. Alio mō s̄m ꝙ mensura alioꝝ motuū. Si primo modo. sic nō debet ei ꝓprie esse vnū apud omnia. ꝛ sic ꝯcludit Aristo. ꝙ tp̄us nō est motus essentialiter ꝛ quiditatiue. Alio mō potest cōsiderari motus primus s̄ȝ ꝙ est mēsura alioꝝ motuū. ꝛ sic est bene vnus in omni loco assistenter vt dictū est: ꝛ hoc modo ratio Aristo. nō cōcludit tēpus non esse motū primū. Dicunt tñ isti ꝙ licet tēpus sit mēsura per se. ꝛ similiter prim⁹ motus sit mensura hoc est diuersimode. Nam tēpus est mensura per se perseitate p̄mi modi: qꝛ in ei⁹ diffinitiōe accipit esse mensurā aliquo mō vt dicūt: sed motus prim⁹ est per se mensura p̄seitate secundi modi. Et forte sic intelligunt ꝙ tēpus essentialr̄ est id qd̄ est mensura: sed nō est idē essentialiter cū eo qd̄ est esse mensuraȝ cū esse mēsurā sit qd relatiuū ꝛ tēpus sit quid absolutū. ¶ Aliter posset dici ad dubitationē ꝙ nec Arist. intendit cōcludere per illā rationē ꝙ tēpus nō sit p̄mus motus: sed solū ꝙ tēpus nō sit motus absolute. ¶ Iteȝ

T.c.96. alia ratio Arist. est ad hoc. omnis motus ē velocioꝛ aut tardior alio motu supple. sed tēpus non est velocius nec tardius. quare ꝛc. maioreȝ recipit Arist. pro manifesta: ꝛ forte cocessa fuit ab omnib⁹: ꝛ minorē ꝓbat. qꝛ velox ꝛ tardū determinant tp̄e: vt velox ē qd̄ in pauco tēpore multū mouet: ꝛ tardū est qd̄ in multo tēpore paꝝ mouetur: sed tp̄s nō determinat tēpore: siue tp̄s accipiat q̄tū ad suā quātitatē siue quo ad qualē. i. quantū ad suā qua

T.c.63. litatē. ¶ Scdm̄ ostēdit per Arist. in l̄ra sic pars circulationis nō est circulatio. sed pars tēporis est tēpus vt dies ꝛ nox: ḡ tēpus nō ē circulatio. ¶ Aliter posset sic sillogizari. si tēpus eēt circulatio tota: tūc pars circulationis esset circulatio: qꝛ pars tēporis est tempus.

¶ Cōtra istam rōnem aliqui sic instant: per similē rōneȝ posset ꝓbari ꝙ aīal nō esset substantia animata sensibilis: qꝛ pars substātie aīate sensibilis est substantia animata sensibilis. pars aūt aīalis non est aīal. ergo aīal non est substantia animata sensibilis. ¶ Ad hoc pōt dici ꝙ substantia aīata sensibilis pōt accipi dupliciter. Uno mō ꝓ omni eo cuius mā participat aīam sensitiuā siue perfecte. ꝛ sicut p̄mū perfectibile siue potētialiter ꝛ sicut pars in toto. Alio mō pōt accipi pro aliquo ꝯpleto ꝛ p̄fecto in genere cuius mā participat aīam sensitiuam sicut primum p̄fectibile. Primo mō pars substantie animate sensibilis est substantia ꝛc. Sed scd̄o mō substātia aīata sensibilis est diffinitio animalis. ¶ Ad formā rōnis cum dicitur. pars substantie animate sensibilis ē substantia ꝛc. Uerū est accipiendo substantiā animatā sensibilē ꝓ aliq̄ īperfecto: cuius mā participat sensum: sicut pars in toto non sicut p̄mum p̄fectibile. Et cū dicit ꝙ pars aīalis nō est animal. Concedat. ꝛ iō volo ꝙ aīal nō est substantia animata sensibilis illo modo: sed cū hoc stat ꝙ sit substātia animata sensibilis alio modo. ¶ Item aliter pōt dici. ꝙ sicut pars sub̄e animate sensibilis est sub̄a aīata sensibilis īperfecta nō sicut aliqd̄ ꝯpletū in spē vel ī genere: sic pars aīalis est aīal īperfecte: nō sicut aliquid cōpletū in genere: ꝛ iō nō valet illa rō. ¶ Alia rōne arguit Ari.

sic. si tēpus esset motus p̄mus: tunc si essent plures celi. i. T.c.92.
plures mundi vt posuerunt aliqui sequeret ꝙ essent plura tp̄a: sed hoc est incōueniens. q̄re ꝛc. Falsitas icōuenientis recipit ab Aris. ꝓ manifesta: si eni eēnt plures mundi adhuc non sequeret ꝙ plura tēpora essent. ꝛ ꝯn̄a pȝ. ꝛ ē eadē. qꝛ si essent plures mūdi eēnt plures p̄mi mot⁹: ꝛ sic si tp̄s est idē oīo cū motu p̄io: tunc si essent pl̄es mundi essent plura tēpora: quā ꝯn̄am reputat Ari. falsaȝ.

¶ Sed ꝯ istam rōnē dubitat multū rationabiliter. qꝛ videt ꝙ illa cōditionalis quā Aristo. reputat īpossibilē sit necessaria s̄m eū. s. ista. si essent plures mundi eēnt plura tēpora: qd̄ ꝓbat. qꝛ multiplicato sub̄o mltiplicat passio. hoc est notū: sed si eēnt plures mundi: tūc sub̄m tēporis esset multiplicatū: eēnt eni plures mot⁹ p̄mi: ꝛ p̄m⁹ motus est sub̄ȝ temporis. q̄re ꝛc. ¶ Ad hoc pōt dici ꝙ tp̄s pōt cōsiderari dupl̄r. Uno mō pōt considerari s̄m ꝙ est passio motus. Alio mō pōt considerari s̄m ꝙ est mensura extrinseca alioꝝ motuuȝ qui sunt hic. Si p̄mo modo cōsiderat. sic bn̄ seq̄tur ꝙ si eēnt plures celi ꝙ eēnt plura tēpora sicut arguebat: ita ꝙ ista cōditiōalis vera ē. si essent plures celi: tūc tp̄a essent plura s̄m ꝙ tp̄s est passio motus nihil. eni ꝓhibet cōditionalē eē veraȝ: cuius an̄s est īpossibile. vt vult Cōmē. in 7° ꝛ 8° h⁹. Sed si cōsidere

ret tp̄s s̄m ꝙ est mensura extrinseca. sic nō sequeret ꝙ si Com.2.
essent plures celi ꝙ eēnt plura tp̄a tanq̄ mensure extrin C6.79.
sece motuū: qꝛ mēsura extrinseca nō necio multiplicatur s̄m multiplicationē mēsuratoꝝ. Un̄ si essent plures mūdi: nō tñ sequeret ꝙ necio oporteret esse plura tēpora tanq̄ mensuras extrinsecas necessario req̄sitas ad mēsurationē oīum motuū: imo ad hoc vnū tp̄us sufficeret vt esset mēsura oīum motuū. Sed si mot⁹ p̄mus esset oīno idē qd̄ tp̄s ꝛ econuerso. sequeret ꝙ si eēnt plures mundi essent plures mot⁹ p̄mi ꝛ plura tp̄a. Sȝ istud nō oīo sufficit. qꝛ sicut s̄m Arist. nō sufficiēter sequit ꝙ si eēnt plures mūdi ꝙ eēnt plura tp̄a tanq̄ mēsure extrinsece: imo adhuc vnū tp̄s sufficeret ad mensurādū oēs motus. sic si essent plures mūdi nō oporteret eē plures mot⁹ tāq̄ mēsuras extrinsecas oīum motuū: sed sufficeret vn⁹. Et sic si tp̄s esset idē cū motu ꝛ ponerent mūdi eē pl̄es. Adhuc non sequeret tp̄s esse necio multiplicatū rōne qua mēsura extrinseca: sicut nō sequeret motum eē multiplicatum vt mensura extrinseca. Et sic non magis valet ista consequentia s̄m positionem que ponit tempus esse motuȝ q̄ s̄m positionē que dicit tēpus nō esse motū. Qūcūq; eni istoꝝ ponatur non videt sequi ꝙ si plures essent mūdi ꝙ essent plura tēpora s̄m ꝙ tepus est mēsura extrinseca. ꝛ sic ex illa positiōe ꝙ tēpus sit motus p̄mus nō sequit illā falsaȝ cōditionalē inferri: q̄ dicit si eēnt pl̄es mundi eēnt plura tēpora s̄m ꝙ mensure extrinsece. ꝓpter ꝙ rō Ari. nō videt valere. Et forte diceret ꝙ Arist. nō intēdit illā ꝯditionalē eē falsaȝ simpl̄r. sȝ s̄ȝ positionē ꝛ opionē illorū qui ponebant plures mūdos: ipsi eni cōcedebāt ꝙ nō

potest esse nisi vnū tempus: ⁊ ꝙ q̄uis sint plures mundi tñ non est nisi vnuʒ tempus: ⁊ sic apud eos erat impossibile ꝙ si sint plures mundi sint plura tēpora: ⁊ tñ hoc se queret si tempus esset motus p̄mus. Sed nec istud sufficeret: q2 per eandē rōneʒ posset Arist. ꝓbari ꝙ tempus non sit passio mot': q2 hoc posito sequeretur ꝙ si essent plures mundi plura essent tēpora: cū passio multiplicet̄ ſm multitudinē subiecti. Et si dicas ꝙ Aristo. concederet istam negando opinionē ponentiū plures mundos: sic aliꝗ qui ponunt tempus esse motū concederent illam contradicendo ponentib' plures mundos: ⁊ ꝓpter ista multū dubito in ista rōne Arist. ¶ Et forte dicendū ꝙ si essent plures mundi ⁊ plureʒ motus p̄mi: nullus illoꝝ motuū posset esse mensura omniū alioꝝ: q2 motus ꝓprie non est mensura alterius motus nisi sit causa illius: nunc aūt si plures essent mundi vnus illoꝝ motuuʒ qui essent p̄mi nō esset aliquo mō cā alterius: q2 ambo essent eque p̄mi. ⁊ iō vn' illoꝝ motuū nō posset esse mēsura extrinseca oiuʒ alioꝝ motuū: ꝓpter quod oporteret ꝙ ambo motus p̄mi illoꝝ duoꝝ mūdoꝝ essent mēsure extrīsece alioꝝ motuū: q2 p̄m' mot' vni' illoꝝ duoꝝ mūdoꝝ nō esset causa motus p̄mi alterius mundi nec alioꝝ motuū illius alterius mundi: ⁊ sic: non esset mensura oium aliorū motuū: sʒ solū esset mensura motuum illius mundi in quo esset p̄mus ⁊ simil̄r de alio. Sed tēpuʒ nō mensurat motus inferiores eo ꝙ sit cā eoꝝ: sʒ per replicationē alicuius partis sue que aliquotiēs sumpta reddit q̄ritatem motus mensurati: sicut vlna non mensurat pannū: q2 sit cā eius: sed alio modo predicto. Vñ si essent plures mūdi: adhuc vnū tēpus posset esse mensura extrinseca oiuʒ motuū amboꝝ mundoꝝ: q2 nō oporteret ad hoc ꝙ mēsuraret ipsos motus ꝙ aliquā causalitatē sup eos haberet. Et forte diceret̄ simil̄r ad hoc ꝙ vnus motus mēsuret alios: accidit ꝙ sit cā illoruʒ. ⁊ sic existētibus pluribus mundis ⁊ pluribus motibus quoꝝ vnus non erit causa alterius. adhuc vnus illoꝝ poterit esse mēsura extrinseca oium alioꝝ. Dicendū ꝙ motus non potest esse ꝓprie mensura alicuius motus nisi sit causa illius. ideo ⁊c. Est aūt ꝯsiderādū vlterius ꝙ motus pōt accipi dupl̄r: vt dictū fuit in. 3. Vno mō pro perfectione fluēte: cuius vna pars generat post aliā. Alio modo ꝓ ipso fluxu ꝯtinuo qui dicit̄ successio seu motus seu duratio ⁊ extēsio successiua. Et p̄mo quidē modo tēpus nō est essential̄r motus q2 motus sic sumptus est in tribus generibus. s. q̄litate ⁊ q̄titate ⁊ vbi. tēpus aūt est q̄titas. Sʒ si accipiat̄ mot' pro fluxu continuo qui est successio siue duratio motus. Adhuc pōt ꝯsiderari dupl̄r. Vno mō q̄tum ad sui receptionē: q2 recipit̄ in mobili: ⁊ sic est passio. sic̄ eniʒ virtus passiua idem est ꝙ v̄tus receptiua ſm oēs. sic passio idē videt̄ esse qḋ receptio. Alio mō pōt ꝯsiderari ipsa successio siue duratio cōtinua q̄tum ad id qḋ ipsa est: ⁊ q̄tum ad suā essentiā ⁊ quidditatē: ⁊ sic est tēpus: cū enī ista duratio cōtinua ⁊ extensio successiua sit quedam quātitas: ⁊ non est linea nec superficies nec corpus nec oratio nec numerus: quid relinquitur ipsam esse nisi tempus?

Ad rationes. Ad p̄ᵐᵘᵐ cū dicit̄. p̄us ⁊ posteri' ⁊c. pōt dici ꝙ veꝝ ē accipiendo istā ꝓ successione ꝯtinua cui' vna ps est p̄or ⁊ alia posterior. ⁊ accipiēdo motū pro fluxu ꝯtinuo. ⁊ sic ꝯcedo ꝙ tp̄s est eēntial̄r mot'. ¶ Cōsiderādū aūt circa rationē ꝙ lʒ p̄us ⁊ posterius ipsius successionis ⁊ durationis successiue sit essential̄r tēpus: tñ non significant hoc noie tēpus nisi sub rōne determinata. s. vt sunt numerabilia ⁊ distinguibilia abinuicē: ⁊ ista aptitudie distinguēdi ⁊ numerādi passiue hn̄t de sui nā extra aiaʒ: sʒ actualis distinctio ⁊ discretio ipoꝝ ſm determinationē nō est nisi ab aīa que comprehendit ea seorsuʒ ⁊ diuisim cōprehensionibus distinctis ⁊ nō cōtinuis siue discontinuatis.

¶ Ad aliā per dicta pʒ solutio: partes eniʒ tempus sunt partes motus accipiēdo motuʒ pro fluxu cōtinuo ipsorum vbi in mobili. ⁊ sic intelligendū est tp̄s esse motum.

¶ Ad aliud cū dr̄. nihil est mēsura ⁊c. veꝝ est sic̄ cā. sʒ aliter bn̄ pōt. Et cū dicit̄: ꝙ tēpuʒ est mēsura ⁊c. veꝝ est nō sicut cā per se ⁊ ꝓprie sed alio mō: vt tactū est. q̄re ⁊c.

¶ Ad aliā cū dicit̄. mēsura ⁊c. pōt dici ꝙ veꝝ est: ⁊ ideo volo ꝙ tēpus mēsurans motū est idē essential̄r vel eiusdē generis cū motu vt mēsuratus est. s. q̄tum ad suū fluxū ⁊ durationē seu morā ⁊ extensionē successiuā. Qual̄r aūt tp̄s mēsurās sit motū videbit̄ post.

Q̄ō. XIX.

Consequēter q̄rit̄. An diffō tēporis sit cōueniēter assignata. Est aūt diffō tēporis ſʒ Ari. numer' mot' ſm p̄us ⁊ posteri'. T.c.101.

¶ Et arguit̄ p̄mo ꝙ nō. q2 nūeratio numeri mot' nō est numer' mot'. hec vr̄ manifesta de se. sʒ tp̄s est numeratio numeri mot' ſm Cō. nē. in isto. 4. Cō.101.

¶ Itē numeratū p̄oris ⁊ posterioris mot' nō est nūerus mot'. hec ē manifesta: sʒ tp̄s est nūeratū p̄oris ⁊ posterioris mot' ſʒ Cōmētatorē: q̄ Cō.101. dic̄ ꝙ diffō tp̄is in qua nō est dubitatio est ꝙ tp̄s est nūeratū p̄oris ⁊ posterioris existētiū in motu.

¶ Item p̄us ⁊ posteri' in motu nō est numer' mot'. ħ pʒ. sʒ tp̄s ſʒ Cōmētatorē ē p̄us ⁊ posteri' in motu. ⁊ ħ dic̄ i cōmē. 13° h' capli de tpe. Cō.99.

¶ Itē si tp̄s eēt numer' aut eēt numer' quo nūeramus. ⁊ ħ nō stat: q2 sic eēt q̄titas discreta. aut eēt numer' numerat'. s. res numerata. ⁊ ħ nō vr̄ stare: q2 ipe motus sic est numer' numerat'. s. res nūerata. Deinde arguit̄ ꝯtra illā particulā. s. p̄us ⁊ posteri': q2 si tp̄s eēt numerus motus ſm p̄us ⁊ posterius. aut intelligit̄ de p̄ori ⁊ posteriori que sunt ꝑtes mot': aut de p̄ori ⁊ posteriori que sunt mutata eē. nō p̄mo mō: q2 pars p̄or ⁊ ps posterior mot' ꝯtinuant adinuiceʒ. ⁊ sic nulla est earū discretio nec per ꝯn̄s nūerus. Nā ꝯtinuū ⁊ discretū opponuntur. ẜ tp̄s nō est nūerus motus ſm ꝑtes ipsi' motus. q̄rū vna est p̄or ⁊ alia posterior. nec est dicendū ꝙ per p̄us ⁊ posterius intelligant̄ mutata eē: q2 cū ipa mutata eē sint discreta abinuicē. sic sequeret̄ ꝙ tp̄s eēt numer' discretoꝝ vel numer' mot' ſm aliq̄ discreta. ⁊ per ꝯn̄s nō eēt numer' numerat': sʒ numer' quo numeram'.

¶ Itē tp̄s cū sit q̄titas nō dʒ diffiniri ꝑ relōnē: sʒ p̄us ⁊ posteri' sūt relatiua vt notū est. q̄re ⁊c.

¶ Itē si tp̄s diffinit̄ per p̄us ⁊ posteri' circlus erit in diffōnib': q2 p̄us ⁊ posteri' diffiniunt̄ tpe.

¶ Itē Cōmētator dic̄ in cōmē. 43. h' capli. ꝙ p̄us ⁊ posteri' in motu diffiniunt̄ ꝑ tp̄s. ẜ p̄us ⁊ posteri' in motu nō diffiniūt tp̄s: q2 sic eēt maīfeste circulatio. Cō.129.

¶ Oppoᵐ arguit̄ auc̄te Arist. in isto ca° vbi inuestigat istā diffōnē. tempus est numerus motus ſm p̄us ⁊ posteri'.

Ad questionem dōm ꝙ ista diffō est bona ad cui' inuestigatiōeʒ Ari. T.c.97 inq̄rit p̄mo ꝙ tp̄s est aliq̄d ipsi' mot'. ⁊ ħ sic. Illḋ qḋ nō p̄t apꝑhēdi nisi apꝑhēso motu ⁊ nō ē mot' ē aliq̄d ipsi' mot'. hec est manifesta: sʒ tp̄s nō est mot': vt ꝓbatū fuit p̄us ⁊ nō pōt apꝑhēdi nisi apꝑhēso motu: sic maīfestū ē ⁊ exēplificat Ari. de dormiētib' apḋ heroes: qui fabulabant̄ dormiuisse ꝑ magnū tp̄s. ⁊ cū ipi cōputauerūt nūc in q̄ iceperūt dormire: cū nūc in q̄ expgefacti fuerūt ⁊ nō ꝑceperūt motū itermediū: ⁊ iō nō ꝑceperūt illḋ tp̄s. Et Cōmētator ibidē dic̄ sic. Cū nos nō ꝑcepim' nec imaginati fuerim' motū factū iter duo extrema: sʒ extimauerimus ꝙ null' mot' fact' sit i nobis neq̄ i aliq̄: sʒ ꝙ nos simus i eē idiuisibili tūc nō ꝑcipim' tp̄s. Et sic maīfeᵐ ē ꝙ Cō.97.

apprehensio tēporis dependet ex apprehensione mot⁹. quare ꝛc. ¶ Ulterius inquirit Arist. ſm qͦ tēpus ipm est aliquid mot⁹. Et ꝓbat ꝙ rōne ꝑoris ꝛ posterioris tēpus sequit̃ motū: vel est aliquid ipsius motus. ꝛ hoc sic. tempus est aliquid motus ſm illud quo terminātes motum cognoscimus tempus. h est euidens: sed determinātes motū priori ꝛ posteriori cognoscimus tēpus: vt pꝫ ꝑ experientiā: cuꝫ eniꝫ consideramus determinate motum factū super ꝑoreꝫ partē spatij ꝛ motū factū super partē posterioreꝫ tunc cognoscimus tempus. Deinde ostendit phs ꝙ tempus sequit̃ motū ſm pri⁹ ꝛ posterius nō quocūꝙ modo: sed vt coꝝ est numerus vel vt numerabilia sunt: qͦ sic ꝓbat. illud pertinet ad rōneꝫ motus quo posito ꝛ cognito percipimus tempus. ꝛ ipso amoto nō percipimus: hoc est euidēs: sed numer⁹ ꝑoris ꝛ posterioris in motu est hmōi. quo posito ꝛ ꝑcepto numero ꝑoris ꝛ posterioris in motu ꝑcipit tps ꝛ ipso non percepto non percipit tempus: ꝓmū apparet. cū eniꝫ intelligimus duo extrema alicui⁹ fluxus. hoc quidē vt ꝑus: illud vͦo vt posterius: inter que vt sic ꝑcipimus necessario mediū. Impossibile est eniꝫ imaginari idiuisibilia duo: hoc vt ꝑus. illud vt posterius nisi per mediū necessario percipimus ipsuꝫ tempus. Illius enim fluxus cū non sit indiuisibilis nec res ꝑmanēs vna pars est ꝑor ꝛ alia posterior. ꝛ has partes comprehendēdo ꝛ cognoscendo cognoscim⁹ tēpus. Cū aūt percipimus vnuꝫ nunc tātū nō percipimus tempus. Similr cū percipimus plura nunc quoꝝ vnum est pri⁹ ꝛ alteꝝ posterius ꝛ non percipimus vnū ipsorū: vt ꝑus ꝛ aliud vt posteri⁹ nō percipimus tempus. ergo ratio essentialis tēporis requirit ꝑus ꝛ posteri⁹ nō qualitercūꝙ: sed vt numerata vel saltē vt nūerabilia. Et tūc possumus respondere ad qōnem ꝙ diffinitio tēporis est bona: qꝛ omnes partes diffōnis ꝯueniūt ipsi tempori: vt pꝫ ex dictis. ꝛ per istam diffōneꝫ cognoscit̃ essentia temporis explicite ꝛ distincte: dūmodo bene intelligatur.

¶ Cōsiderandum aūt est hic ꝙ numerus est duplex. s. numerus quo numeramus: ꝛ numeruſ numerat⁹. Numer⁹ quo numeramus: vt cōiter dicit̃: est ipsa ratio numerandi: que est discretio quedā ipsoꝝ numeratoꝝ ꝛ est numerus vnitatuꝫ sicut dualitas ternarietas ꝛ hmōi. Numerus aūt numerat⁹ est ipsa res numerata: vt due albedines ꝛ duo homies. ꝛ hmōi numer⁹ est in quolibꝫ ꝑdicamēto. Naꝫ in quolibet genere sunt res distincte abinuicem: ꝛ iste sunt numerus qui est res numerata. Modo cū dicitur tempus est numerus non intelligit̃ ꝙ sit numerus quo numeramuſ. s. discretio ꝛ discontinuatio ꝑoris ꝛ posterioris extra aīam existens. Nam ꝑus ꝛ posterius motus existentia extra animam non sunt actu discontinuata abinuicem: imo semper sunt ꝯtinua ꝛ copulata ad terminū cōem. s. ad mutatū esse vel ad instans: ꝛ ſm hoc tēpus nō esset quātitas continua in re extra aīam: sed discreta: qͦ est incōueniens oīno. Unde relinquit̃ ꝙ ipsum tempus est res numerata: ꝛ per ꝯñs numerus numerat⁹. s. ꝑus ꝛ posterius motus: ꝛ hoc voluit dicere Cōmētator. cū dixit ꝙ diffinitio tēporis in qua non est ambiguitas est numeratū. i. res nūerata ꝑoris ꝛ posterioris existentiū in motu. Intelligendū etiam ꝙ dictum fuit prius ꝙ motus accipitur vno modo pro perfectione fluēte. s. cuius vna parſ generatur vel acquiritur post aliā donec perficiat̃: ꝛ sit in actu. Alio modo sumit̃ mot⁹ pro fluxu cōtinuo seu successione ipsius mobilis de vna parte perfectionis ad aliā: cui⁹ inquā fluxus ꝛ successionis vna pars est ꝑor ꝛ alia posterior. modo cū dicit̃. ꝙ tempus est res numerata que est ꝑor ꝛ posterius ipsi⁹ motus non est intelligendū per illud ꝑus ꝛ posteri⁹ partes perfectionis quoꝝ vna generatur prius ꝛ alia posterius. partes eniꝫ illius perfectionis sunt in tribus generibus ſm cōem doctrinā. s. q̄litatis ꝛ q̄titatis ꝛ vbi: ſꝫ itelligo ꝑus ꝛ posterius que sunt essentialr motus partes ipsi⁹ fluxus cōtinui seu successionis ꝛ durationis: quaꝝ vna ē ꝑor ꝛ alia posterior. Et adhuc iste ptes flux⁹ seu successionis possunt duplr ꝯsiderari. Uno mō ſꝫ se ꝛ absolute: ꝛ sic sunt partes motus vel ſm alios: vt ꝯcernunt actū relictuꝫ a motore imobili. Alio modo ſꝫ ꝙ nūerabiles. i. apta nata numerari ꝛ distingui per aīaꝫ: ꝛ sic forte numerantur hoc nomine tēpus. Nec intelligo ꝙ ista aptitudo ad numerationē exñs in ꝑori ꝛ posteriori parte successiōis sit de essentia tēporis ſꝫ est relatio ꝛ ꝓprietas formalis sub qua significat̃ ipsuꝫ tempus ꝛ intelligit̃ vt sentire vel sensus nō est de essentia aīalis: ſꝫ est modus essendi quo sumit̃ intellectus aīalis ꝛ significat̃ hoc noīe aīal. Similr aūt ꝛ in multis aliꝭ. Essentia igitur ipsius tēporis exñs extra aīam est successio ꝛ fluxus partiū successionis perfectionis habens vnā partē ꝑorē ꝛ aliā posteriorē: exñs dico extra aīaꝫ eo modo quo reſ successiua vel successio ipsa pōt existere extra aīam. Et hec qdē successio vel fluxus cōtinuus est q̄titas cōtinua: cuius partes copulant̃ ad terminū cōem. s. ad ipsum nunc. preter istā aūt q̄titatem cōtinuā. hoc nomē tēpus significat quoddā aliud. s. discretionē partiū istaꝝ factā per aīaꝫ: ꝛ iō dicit Cōmentator ꝙ tempus est cōpositū ꝛc. sicut ꝑus exponebatur.

Ad primaꝫ rōnem cū dicit̃. numeratio ꝛc. pōt dici ꝙ veꝝ est accipiēdo nūerū ꝓ numero quo numeramus modo ꝑdicto: ſꝫ accipiēdo numeꝝ pro re numerata sic numeratio ꝑoris ꝛ posterioꝝ existētiū in motu bene est numerus ꝑoris ꝛ posterioris: ꝛ sic est in ꝓposito: tempus eniꝫ est numeratio ꝑoris ꝛc. i. res numerata que est ꝑus ꝛc. modo preexposito. Sꝫ istud non est satis tutū: qꝛ si Cōmētator accipit numerationē pro re numerata: tūc erit sensus ꝙ tempus est res numerata rei numerate motus: qͦ est derisoriuꝫ. Et aliqui ideo dicunt aliter: ad cuius euidentiā considerandū est ꝙ ad completū ꝛ perfectū tēporis itellectuꝫ opꝫ bis intelligi motū. Opꝫ enim intelligi motum ꝑmum cuius ꝑus ꝛ posterius essentialiter sunt motus. ꝛ oportet intelligi alios motus vel aliuꝫ motum cuius vel quoꝝ ipsuꝫ tempus est mensura: ꝛ hoc significauit illa diffinitio quā ponit Cōmētator ꝙ tempus est numeratio numeri motus ſm ꝑus ꝛ posterius. i. tēpus est mensuratio rei numerate ipsius mot⁹ ſm ꝑus ꝛ posterius existentia in motu ꝑmo: ita ꝙ ꝑus ꝛ posterius que sunt in motu ꝑmo mēsurant rem numeratā cuiuslibꝫ motus. s. prius ꝛ posterius cuiuslibet mot⁹ aliquo modo. ¶ Aliter pōt dici ꝙ Cōmentator ibi diffinit tempus q̄tū ad formale significatuꝫ qͦ importatur hoc nomine tempus: illō eniꝫ formale est numeratio. i. diuisio vel discretio numeri motus. s. ꝑoris ꝛ posterioris existentia in motu: nūeri dico mot⁹. i. rei numerate motus. s. prioris ꝛ posterioris existētia in motu. Et ista numeratio rei numerate mot⁹. s. prioris ꝛ posterioris existentiū in ꝑmo motu fit actu per animaꝫ. Et ideo tempus q̄tuꝫ ad formale nō est actu preter animā vel nisi per aīam. Et ꝙ ista sit intentio Cōmētatoris Cō. ioh. apparet inspicienti verba eius. Dicit eniꝫ sic: manifestuꝫ igitur ex hoc sermone ꝙ diffinitio temporis est numerare numerū motus ſm ꝑus ꝛ posterius. i. cōprehensio numerati motus: ꝛ hic est numerus eius: qm̄ quādo numeramus numerū motus qui fuerit ex diuisione per instantia ꝑora ꝛ posteriora: tūc fit tēp⁹. ergo tēpus nihil aliō est q̄ numeratio numeri motus que fuit in eo ex diuisione eius ſꝫ ꝑus ꝛ posteri⁹. ꝛ hec sunt vͦba Cōmētatoris.

Cō. ioh.

In qͥbꝰ manifeste videt̄ loqui de tēpore pro illo signi-
ficato tēporis qḋ est in aīa. Illud eniꝫ est nūeratio ꝑoris
ꝛ posterioris existentiū in motu: ꝛ docet modū per queꝫ
fit ista numeratio ꝛ numerare. s. per hoc qḋ diuidit̄. i. di-
uisim apprehendit̄ motus ſm priꝰ ꝛ posteriꝰ. Et hec qui
deꝫ apprehēsio ꝑoris ꝛ posterioris motꝰ seorsuꝫ ꝛ diui-
sim est formale significatū tēporis vt tactuꝫ fuit priꝰ vel
ad minus discretio vel distinctio huius apprehensionis
ꝛ illius: qḋ pro tanto dico: qꝛ ipsa apprehēsio vel intelle
ctio ꝑoris ꝛ posterioris existentiū in motu nō est q̄titas
discreta: ſꝫ est actio vel passio vel q̄litas: vt dicit̄: forma-
Cō.101. le aūt significatū tēporis est q̄titas discreta ſm Cōmen
tatorē. Et qꝛ non videt̄ esse intentio Aristo. loqui hic de
tempore ꝛ ipsuꝫ diffinire ſm ꝙ ens in aīa: sed vt est q̄ti-
tas cōtinua motus ꝛ existens preter vel extra aīaꝫ: idō di
cit Cōmentator cōmēto. 43. ꝙ in libro Alexandri nō ē
numerare numeri motus: sed numerus motus: ꝛ subdit:
diffinitio igit̄ in qua non est dubitatio: est tēpus est nūe-
ratū prioris ꝛ posterioris existētiū in motu: quare nō va
let ratio. ℂ Ad aliā cū dicit̄ numeratū ꝑoris ꝛ posterio
ris ꝛc̄. Verū est numerus quo numeramus: sed pōt esse
numerus numeratus. s. res numerata: ꝛ sic intelligit Cō-
mentator ꝛ Arist. vt pꝫ inspicienti. ℂ Ad aliā. priꝰ ꝛ po
sterius motus non est numerus motus. dico ꝙ veruꝫ est
accipiendo numerū pro numero quo numeramus: ſꝫ be
ne est numerus numeratus: ꝛ hoc modo intelligitur.
ℂ Ad aliā dico ꝙ tp̄s est numerus ꝛ res numerata. s. pri
us ꝛ posterius ꝛc̄. Et cū dicit̄ ꝙ ista res numerata est ipe
motus. dico ꝙ verū est accipiendo motū pro fluxu con-
tinuo quo mobile fluit de vna parte ꝑfectionis ad aliaꝫ
ꝛ iste fluxus continuus seu successio ꝛ duratio est ipsum
tēpus. ꝛ est etiā motus ſm famositatē ꝛ ſm famosiorem
opinionē. Diuersimode tn̄ dicit̄ motus ꝛ tempus vt di-
ctū est priꝰ. Nam iste fluxus cōtinuus ſm se ꝯsideratus
dicit̄ motus: sed ſm qḋ est numerabilis ꝛ distinguibilis
sic dicit̄ tempus. Et nō est michi icōueniēs ꝙ tēpus quā-
tū ad id qḋ ipsuꝫ est extra aīaꝫ sit idē essentialr̄ cū motu
accipiēdo motū pro fluxu ꝯtinuo: ſꝫ non sit idē cū motu
qui est perfectio generata pars post partē: vt dictum est
priꝰ. ℂ Ad aliam pōt dici: ꝙ per illud priꝰ ꝛ posteriꝰ in-
telligende sunt pars prior ꝛ pars posterior fluxus conti
nui: ꝛ non ipsa mutata esse: quorum vnū est prius ꝛ alte
ruꝫ posterius: non eniꝫ ipsuꝫ tēpus est essentialiter ipsa
mutata esse: quoꝝ vnum est priꝰ alio: sed est essentialiter
pars prior, ꝛ pars posterior fluxꝰ cōtinui seu successiōis
cōtinue. Et cū dicit̄. ꝙ iste partes non sunt numerate: ſꝫ
cōtinue ꝛ sic ſm hoc tēpus nō erit res numerata. hic di-
co ꝙ licet ille partes fluxus cōtinui non sunt extra aīam
actu. tn̄ sunt aptitudinaliter numerate ꝛ idonee ꝙ nūe-
rent̄ ꝛ distinguant̄: ꝛ hec numeratio ꝛ distinctio earum
ſm discontinuationeꝫ fit per aīam apprehendentē istas
partes apprehensionibus diuersis ꝛ discōtinuis: ꝛ est si-
mile sicut de linea cōtinua: linee enim ipsius ꝯtinue par-
tes non sunt actu extra aīam numerate ſm diuisionem
ꝛ discretionē: ſꝫ tn̄ qꝛ vna pars linee non est alia: ſꝫ vna
est extra aliā: ideo sunt apte nate vt numerent̄ per aīam
ita. s. ꝙ aīa apprehendat vnam illaꝝ seorsuꝫ ab alia ꝛ di
uisim non ꝯtinuando apprehensionem apprehēsioni al-
terius oīno. Similr̄ partes ipsius fluxus cōtinui quāuis
non sint actu extra aīam diuise ꝛ discontinuate: tamē qꝛ
vna illaꝝ non est alia: sed vna est extra aliā vel post ali-
am: ideo sunt apte nate ꝙ aīa eas numeret distincte ꝛ di
uisim eas apprehendendo apprehensionibus non conti
nuis. Et hec numeratio est formale significatū ipsius tē-
poris: ꝛ illud nō est actu extra aīam ſꝫ in potētia inq̄tū
partes iste sunt apte nate sic apprehendi. sicut partes li-
nee sunt apte nate apprehendi seorsuꝫ ꝛ diuisim. In hoc
tn̄ est differētia īter partes linee ꝛ partes fluxus: qꝛ pa
tes linee pn̄t discontinuari actu extra aīaꝫ per diuisionē
vt cū lignū aut lapis diuidit̄ realiter: sed ꝑtes fluxus exi
stētes in ꝑmo mobili nunq̄ pn̄t discontinuari abinuiceꝫ
per qḋcunqꝫ diuidens realr̄ extra aīam: qꝛ sic motus de-
ficeret: qḋ est impossibile ſm phm̄. videt̄ ergo diffinitio
tēporis in qua non est dubitatio esse tanta: ꝙ tempus ē
essentialr̄ pars prior ꝛ pars posterior fluxꝰ cōtinui: quo
mobile fluit continue de vna parte ꝑfectionis ad aliaꝫ:
prout ille partes sunt numerabiles seu distinguibiles ab
inuicē. ꝛ hoc loquēdo de tempore q̄tum ad suū mālē si-
gnificatū qḋ est extra aīaꝫ quoquo modo. ℂ Ad aliā di
cendū ꝙ prius ꝛ posterius non accipiunt̄ in diffinitione
tēporis pro istis respectibꝰ qui sunt ꝑoritas ꝛ posterio-
ritas isti enim sunt relationes quedā: sed accipit̄ ibi priꝰ
ꝛ posterius pro re que substernit̄ vel subijcit̄ istis respe-
ctibus: ꝛ ista est quid absolutū. ℂ Ad aliā cū dicit̄. ꝙ ꝑ-
us ꝛ posteriꝰ diffiniunt̄ tēpore ꝛc̄. Dico ꝙ priꝰ ꝛ posteriꝰ
possunt accipi duplr̄. Vno modo put sunt differentie or
dinis. Alio modo pro partibuſ ipsius fluxus: quaꝝ vna
est ꝑor ꝛ alia posterior. Primo modo priꝰ ꝛ posteriꝰ dif
finiunt̄ tēpore. res eniꝫ ꝑor est que fuit in aliquo tēpore
in quo non fuit alia: ꝛ res posterior est que nō erat in al
quo tēpore in quo erat alia: ꝛ loquor de ꝑori ꝛ posterio
ri put sunt differētie ordinis generationis: nō differētie
ordinis que est inter cām ꝛ cātum. Sed si sumat̄ 2ͦ mo-
do. s. pro partibus fluxus continui: sic ponunt̄ in diffōne
tēporis: vt dictū est priꝰ: ꝛ hoc non est incōueniēs. Tps
itaqꝫ essentialr̄ est idē cū partibꝰ successionis continue:
quaꝝ vna est ꝑor altera. ℂ Ad aliā cū dic̄ Cōmētator
ꝙ priꝰ ꝛ posteriꝰ in motu ꝛc̄. pōt dici ꝙ loquit̄ de ꝑori ꝛ
posteriori in motu pro ꝑtibus ꝑfectionis. Pars. n. per-
fectionis ꝑor ē illa q̄ fit in tēpore ꝑori. ꝛ pars posterior
est illa que fit in tēpore posteriori: ꝛ hoc mō nō sumit̄ in
diffōne tpis: vt pꝫ ex dictis: ſꝫ sumit̄ pro ꝑtibꝰ fluxus cō-
tinui nūerabilibꝰ vel nūeratis. q̄re ꝛc̄. Q. ō. XX.

G Ratia ꝑdicatoꝝ q̄rit̄ hic. Vtꝝ priꝰ ꝛ po
steriꝰ motꝰ sint idē essentialr̄ cū ꝑori ꝛ po
steriori tēporis. ℂ Arguit̄ ꝑmo ꝙ nō. qꝛ
si sic eēt tūc priꝰ ꝛ posteriꝰ i motu nō eēnt
ꝑtes motꝰ: qḋ vr̄ incōueniēs. ꝛ pꝫ ꝯn̄a. qꝛ
ꝑtes tēporis nō sunt ꝑtes motꝰ. Nūc aūt
priꝰ ꝛ posteriꝰ in tēpore sunt ꝑtes tēporis. g̊ priꝰ ꝛ poste-
rius in tēpore nō sunt ꝑtes motus: ꝛ sic si priꝰ ꝛ posteriꝰ
in motu sint idē eēntialr̄ cū ꝑori ꝛ posteriori in tēpore:
tūc priꝰ ꝛ posterius in motu nō erūt ꝑtes ipsius motus.
ℂ Itē si sic: tunc tēpus diffiniret̄ per priꝰ ꝛ posterius in
tēpore: qḋ videt̄ incōueniens spālitere ꝑpter hoc: qꝛ ꝑtes
q̄titatiue nō vident̄ poni in diffōne totius quantitatiui:
T.c.35. vt videt̄ velle Aristo. in. 7. metaph. Semicirculus enim
non ponit̄ in diffōne circuli: nec digitus in diffōne illius
cuiꝰ est digitus sed magis econuerso. vnde ibi dicit phs.
ꝙ semicirculus diffinitur circulo ꝛ digitus toto. ꝛ pꝫ cō
sequētia. quia tempus diffinitur per prius ꝛ posterius in
motu: vt pꝫ in littera. Si ergo priꝰ ꝛ posteriꝰ in motu est
idē essentialr̄ cū ꝑori ꝛ posteriori in tēpore: tunc diffini-
tur tēpus per priꝰ ꝛ posteriꝰ in tēpore. Prius autē ꝛ po
steriꝰ in tēpore sunt ꝑtes tēporis: vt manifestuꝫ est. qua-
re ꝛc̄. ℂ Item si priꝰ ꝛ posterius in tēpore esset idē eēn-
tialiter cū ꝑori ꝛ posteriori in motu: tunc cū priꝰ ꝛ poste
rius in motu non sit aliud q̄ successio cōtinua vel dura-
tio motus: sequeretur ꝙ etiaꝫ ipsuꝫ tēpus esset essentia-
liter ipsa successio ꝯtinua vel duratio motus: ꝛ sic mu.

melius ꝛ facilius potuisset tempus fuisse diffinitū dicen
do ipsuȝ esse successionē aut durationē continuā motus
ꝙ Aristo. ipsuȝ diffinivit dicendo ipsuȝ numerū ꝓoris ꝛ
posterioris in motu: qꝺ est ridiculū. ¶ Itē causa non est
idē essentialiter cū causato. hec est manifesta. Causa eni
est ad cuius esse sequit̃ aliud vt cōiter dicit̃: ꝛ habet̃ in li
bello de bona fortuna. Sed ꝑus ꝛ posteriuȝ in motu est
T.c.99. causa ꝓoris ꝛ posterioris in tēpore: vt vult Ari. in litte
ra: sicut ꝑus ꝛ posterius in magnitudine est causa ꝓoris
ꝛ posterioris in motu: vt dicit̃ in lr̃a ꝛ in textu Cōmen
tatoris habet̃ sic: qꝛ motus est cōtinuus ꝛ tēpus est cōti
nuū. ꝛ Cōmētator exponēdo illā dicit ꝙ causa continui
tatis tēporis ē cōtinuitas motus. ¶ Itē si ꝑus ꝛ poste
rius tēporis esset idē eēntialr̃ cū ꝓori ꝛ posteriori motꝰ
ꝛ econuerso: tunc tēpus non mēsuraret motū ſm ꝙ quā
tum quoddā est: qꝺ est ꝯtra Aristo. dicentē ꝙ tēpus mē
surat motū ꝛ quietē ħȝ ꝙ quāta quedā. ꝛ ꝓbatur ꝯñā. qꝛ
tēpus est idē eēntialr̃ cū suo ꝓori ꝛ posteriori: vt omnes
cōcedunt: si igit̃ ꝑus ꝛ posteriꝰ tēporis est idē essentialr̃
cuȝ ꝓori ꝛ posteriori motꝰ: sequit̃ ꝙ tēpus est essentialr̃
ꝑus ꝛ posterius ipsius motꝰ. Prius aūt ꝛ posterius ipsi
us motus est ꝗtitas motus. s. ciꝰ successio continua: igit̃
tēpus erit ꝗtitas motus essentialr̃. Si igit̃ tēpus mēsu
rat motū ſm ꝙ quātus est: tūc tēpus mēsurat seipsuȝ: qꝛ
ipsuȝ tēpus est ꝗtitas motus vt deductum est: quare ꝛc.
T.c.2. ¶ Itē mēsura est ꝓor mēsurato nālīter. io. metaph. ſȝ tē
pus est mensura motꝰ vt quātus est. vt ꝯcedit̃. ꝛ hoc di
cit Aristo. igit̃ tēpus est ꝑus nālīter ꝗtitate motus: hoc
aūt non esset si ipsuȝ tēpus esset essentialr̃ ꝗtitas motuȝ
qꝛ nihil est ꝑus naturalr̃ seipso: modo si ꝑus ꝛ posteriꝰ in
tēpore eēnt idē eēntialr̃ cū ꝓori ꝛ posteriori in motu: cū
ꝑus ꝛ posterius in motu sint ꝗtitas ipsius motus: tunc
tempus quod est prius ꝛ posterius esset quantitas mo
tus: quod est inconueniens: vt probatum est. ergo ꝛc̃.

Oppositum arguit̃: qꝛ ꝑus ꝛ posteriꝰ in tēpo
re est idem essentialr̃ ꝙ tempus
hec est manifesta: sed tempuȝ est idem cū ꝓori ꝛ posterio
ri ipsiꝰ motus: ergo a ꝑmo ad vltimū ꝑus ꝛ posterius tē
poris idē ē eēntialr̃ cū ꝓori ꝛ posteriori in motu. q̄re ꝛc̃.

Ad euidentiā questionis est intelligendū ꝙ
sic tenet doctrina cōis sup ȝ^m
huius. ꝛ attribuitur Cōmētatori. Motus pōt accipi du
pliciter. Uno mō pro forma īpfecta cuꝰ vna pars ge
nerat̃ post aliā ꝯtinue donec perficiat̃ ꝛ sit in actu. Alio
modo pro fluxu ꝯtinuo quo mobile fluit de vna pte ad
aliā. ¶ Aliā tñ distinctionē vel eādē modo alio loquē
Com.9. di ponit Cōmētator in. ſ. huiꝰ. ꝙ motus pōt considera
ri ꝗtū ad suam māfi: ꝛ sic est perfectio dīminuta in eo
dem genere existens cum termino ad quem. Alio modo
ꝗtum ad formā suam: ꝛ sic est transmutatio cōiuncta cū
tēpore: ꝛ sic est genus per se. s. passio: vt dicit ibidē. Hāc
aūt distinctionē nō sic intelligo ꝙ ipe motus sit qđ vnuȝ
per se cōpositū essentialr̃ ex illis rebꝰ ꝑdictis. s. ex perfe
ctione dīminuta ꝛ ex trāsmutatione cōiuncta cū tēpore:
nā ex talibus rebus diuersis ꝛ ꝑcipue diuersoꝝ generuȝ
ꝑdicamētaliū non fit vnū ens per se. Sed intelligo sic ꝙ
hoc nomē motus significat duo. quoꝝ Unū est sicut ma
teria. Et aliud est ad modū forme: ꝛ aliud significatū qꝺ
hȝ modū māe respcū alteriꝰ est ipsa forma dīminuta: cu
ius vna pars generatur post aliam. Illud aūt qꝺ habet
modū vel similitudinem forme est ipsa trāsmutatio con
iuncta cum tempore: quare aūt vnū istoꝝ est sicut mate
ria ꝛ alteꝝ sic forma: videndū est in. ſ. huiꝰ. Si aūt ipa
transmutatio ꝯiuncta cū tēpore quā Cōmētator dic̃ eē
formā motꝰ est qđ aliō ab ipso fluxu ꝯtinuo ꝛ a succes
sione ꝛ a duratione: tūc opȝ itelligere ex predictis distin
ctionibꝰ vnā distinctionē trimembrē: ꝛ est ꝙ motus pōt
accipi pro forma diminuta tendēte ad cōplemētū. Alio
modo pro transmutatiōe ꝯiuncta cū tempore. Alio mo
do pro fluxu ꝯtinuo seu successione ipsiꝰ durationis que
ꝓuenit vel ex resistētia mediȷ sicut in grauibus ꝛ leuibus
inaiatis. vel ex resistentia termini a quo sic̃ in aliȷs moti
bus ꝓprie dictis. ¶ Ulteriꝰ itelligēdū ꝙ per ꝑus ꝛ po
sterius in motu possumus itelligere tria. Unoꝰ ptes pfe
ctionis: quaꝝ vna generat̃ ꝑus ꝙ alia. Alioꝰ ptes ipsiuȝ
trāsmutationis cōiuncte cū tēpore cuiꝰ vna pars est ꝓor
alia. Tertio mō pōt accipi ꝑus ꝛ posteriꝰ motꝰ pro pte
ꝓori ꝛ parte posteriori fluxus ꝯtinui seu successiōis ꝛ du
rationis. ¶ 3ꝰ considerandū est ꝙ ꝑus ꝛ posterius in tē
pore vt hic sumit̃ sunt ptes ꝗtitatiue tpis ꝛ sunt idē eēn
tialiter cū ipso tēpore ꝛ ecōuerso. sicut partes ꝗtitatiue
linee sunt eedem essentialiter cū ipsa linea ꝛ econuerso.

His visis dico ad qōnē tria. Primo ꝙ si suma
tur ꝑus ꝛ posteriꝰ motꝰ ꝓ ptibꝰ pfe
ctionis: quaꝝ vna generat̃ post aliā: sic nō sunt idē essen
tialiter cū ꝓori ꝛ posteriori in tēpore. ꝛ hoc facilr̃ ꝓbat̃.
qꝛ hmōi ptes motꝰ sunt in predicamēto ꝗtitatis vel q̄li
tatis vel vbi: sicut etiā motꝰ qui est forma fluens. Tem
pus aūt est in genere ꝗtitatis vt manifestū est in ꝑdica
mentis. ¶ 2ꝰ doȝ ꝙ etiā si recipiat̃ ꝑus ꝛ posterius pro
partibus trāsmutationis: quaꝝ vna est ꝓor ꝛ alia poste
rior: adhuc ista nō sunt eadē eēntialr̃ cū ꝓori ꝛ posterio
ri que sunt tēpus: qꝛ quēadmodū ꝑma trāsmutatio con
iuncta cū tēpore: quā Cōmētator ponit formā motꝰ: est
in genere passionis ſm Cōmētatorē: sic etiaȝ partes ciꝰ
sunt in genere passionis: sicut ptes albedis sunt in codeȝ
genere cū albedine: eo mō quo ipsa pōt hr̃e ptes: q̄re tē
pus ipsuȝ cū sit ꝗtitas nō est idē eēntialr̃ cū illis ptibus
trāsmutationis. ¶ 3ꝰ dico ꝙ si sumat̃ ꝑus ꝛ posteriꝰ pro
ptibus fluxus ꝯtinui siue pro ipsa successiōe ꝯtinua ꝛ du
ratione sic sunt idē eēntialr̃ cū ipo ꝓori ꝛ posteriori tpiȝ
qꝛ hmōi ꝑus ꝛ posteriꝰ q̄ sūt ptes fluxꝰ ꝯtinui sꝫ q̄dā ꝗti
tas ꝯtinua. s. duratio successiua. H̃ habeo pro manifesto:
ſȝ nō pñt eē alia ꝗtitas nisi tēpus vt manifestū est ꝯside
rāti per inductionē: nō eniȝ est ꝗtitas ꝑmanēs. s. neqꝫ li
nea: neqꝫ supficies: neqꝫ corpꝰ: neqꝫ est ꝗtitas successiua
que est oīo. qꝛ oīo que est spēs ꝗtitatis dicit̃ eē multitu
do ptiuȝ vocis distantiū ꝛ sibiīuicē succedentiū: q̄re re
linquit̃ ꝙ ꝑus ꝛ posteriꝰ que sunt ptes fluxus ꝯtinui seu
successionis ꝯtinue sunt idē qꝺ ipsum tpᷤ. Tēpus aūt ē
idē eēntialr̃ cū ꝓori ꝛ posteriori in tēpore: qꝛ hec sūt par
tes ciꝰ intrinsece ꝗtitatiue. ergo ꝑuȝ ꝛ posterius in motu
est idē eēntialr̃ in motu cū priori ꝛ posteriori in tēpore.
¶ Itē ꝯfirmat̃: qꝛ motus mensurat̃ tēpore ſm ꝙ quan
tus est ꝗtitate successiua: hoc est notum. Tūc quero de
illa quantitate successiua ſm quā motus est mensurabi
lis a tēpore an ipsa sit tpᷤ: an alia ꝗtitaȝ a tēpore. Si sit
tēpus habeo ꝓpositū. Nā ꝑus ꝛ posteriꝰ in motu nō sūt
aliud ꝙ ꝗtitas motus. loquendo de motu pro fluxu for
me. ꝛ sic illud priꝰ ꝛ posteriuȝ est ipsum tēpus. Et si dica
tur ꝙ illa ꝗtitas successiua ſm quā motus cōtinuus est
mensurabilis tempore sit alia quātitas a tempore: cū il
la quātitas non sit species ꝗtitatis: que est oratio nec li
nea nec superficies nec tempus nec numerus: vt manife
stum est: sequit̃ ꝙ est alia species ꝗtitatis: preter illas q̄s
Aristo. numerauit in ꝑdicamentis: qꝺ est absurdum ꝛc̃.

Ad rationes. ¶ Ad primā cuȝ dicitur ꝙ sic
priꝰ ꝛ posteriꝰ nō essent partes
motus ꝛc̃. dico ꝙ non sequitur. Et ad probationem cuȝ
dicitur ꝙ partes temporis nō sunt partes motus. Dico

ꝙ veruz est accipiendo partes motus pro partibus perfectionis cuius vna pars generatur post aliam. Sed si loquatur de motu pro fluxu cōtinuo forme sic partes tēporis bene sunt partes motus: ⁊ ecōuerso. licet differāt aliquo modo: sm̄ rationem ⁊ modum: vt dictum fuit.

¶ Ad aliud cōcedo ꝙ temp⁹ bene diffinitur per prius ⁊ posterius que sunt eius partes q̄titatiue. Et cuz dicitur ↄtra hoc: ꝙ partes q̄titatiue non ponūtur in diffōne totius: pōt dici ꝙ veꝝ est in diffōne totius cui accidit quātitas: sicut homini accidit q̄titas. ⁊ ideo digit⁹ qui est ei⁹ pars q̄titatiua nō ponitur in eius diffōne: sed in diffinitione totius qd̓ essentialiter est q̄titas vel de eius essentia est q̄titas bene ponunt eius ptes. Vñ in predicamētis dicit ꝙ q̄titas continua est cuius partes sunt copulate ad terminuz cōmunē. Ecce ꝙ in diffinitione q̄titatis ponunt eius partes. Silr̄ numerus diffinitur ꝙ sit multitudo ex vnitatib⁹ aggregata. Et ↄstat ꝙ vnitates sunt partes numeri q̄titatiue: sic aūt est in ꝓposito: tēpus est q̄titas ↄtinua: ⁊ prius ⁊ posterius: que sunt ei⁹ partes fluxus numerabiles seu distinguibiles sunt eius partes. quare ⁊c̄. Et cum dicit tertio ꝙ tunc sm̄ hoc Arist. potuisset melius diffinire tēpus dicendo ipsuz esse fluxuz continuum vel successionē continuā de vna parte perfectionis ad aliā. Dico ꝙ imo Aristo. melius diffiniuit tēpus dicendo ipsuz esse numerū motus sm̄ prius ⁊ posterius. i. sic Cōmētator exponit res numerata priori ⁊ posteriori existētiū in motu: hec eniz est diffinitio tēporis cōpleta. Intelligēdo tñ per illa prius ⁊ posterius partes flux⁹ cōtinui. Iste aūt partes fluxus ↄtinui nō dicunt temp⁹ nisi sub rōne qua sunt numerabiles ⁊ distinguibiles abinuicem ita ꝙ ipsa aptitudo ad numerationē ⁊ distinctionez est formalis ratio sub qua tempus significat illud qd̓ significat. Qꝫ aūt iste partes sunt numerabiles: hoc prouenit eis ex eo ꝙ sunt diuerse ita ꝙ vna earū nō est alia. Diuersitas aūt earuz non intelligit nisi sm̄ ꝙ vna est prior ⁊ alia posterior: sicut diuersitas partiū linee nō itelligit nisi q̄ꝛ vna est extra aliā vel in alio situ vna q̄ꝫ alia: vnde si essent in eodē situ reuerterent in idem: vt pꝫ ex. 4. hui⁹. Et sic radicalis causa numerabilitatis istaruz partiū est prius ⁊ posterius: ⁊ ꝓpter hoc multuz subtiliter ⁊ ꝓfunde cōsiderauit ⁊ diffiniuit Aristo. ipsuz tēpus dicēdo ipsuz esse numerū motus sm̄ prius ⁊ posterius. per hoc eniz explicauit essentiā tēporis. s. ipsuz fluxuz continuū ⁊ rōnez numerabilitatis eius sub qua numerabilitate importat hoc nomen tempus: ita ꝙ melius diffiniuit tempus q̄ꝫ si solum dixisset ipsum esse fluxum continuum vel durationem vel successionem continuam.

¶ Ad aliā que nihil videt difficilis cuz dicit ꝙ prius ⁊ posterius ⁊c̄. videt mihi ꝙ in textu Arist. hoc nō habetur ꝙ prius ⁊ posteri⁹ in motu sit cā prioris ⁊ posterioris in tēpore: sꝫ bene dicit ꝙ prius ⁊ posterius in magnitudine est aliquo modo causa prioris ⁊ posterioris i motu: ⁊ loquit hic de motu locali. Et subdit ꝙ in tēpore ⁊c̄. ē prius ⁊ posterius ꝓpter id qd̓ sequit alterum alterum. i. ꝓpter id ꝙ vna pars temporis sequit aliā: ⁊ hec sunt verba Aristo. Qm̄ aūt in magnitudie primū ⁊ vltimū necesse est in motu prius ⁊ posteri⁹ eē ꝓportionaliter his que sunt ibi. At vo ⁊ in tēpore est prius ⁊ posteri⁹ ꝓpter id qd̓ sequit alterū alteꝝ. In quib⁹ verbis nō exprimit ꝙ prius ⁊ posteri⁹ mot⁹ sit cā prioris ⁊ posterioris tēporis. Qꝫ siquis vellet hoc tenere q̄ꝛ famosuz est: posset dicere ꝙ priꝰ ⁊ posteri⁹ ipsius mot⁹: que quidē prius ⁊ posterius sunt partes perfectionis. quaꝝ vna generatur post aliā: ista sunt aliq̄liter causa prioris ⁊ posterioris in tempore. Dictū eniz ē ꝙ prius ⁊ posterius tēporis est ipse fluxus continu⁹ seu successio: hm̄oi aūt flux⁹ seu successio quodāmodo fundat in illa forma vel perfectione cuius vna pars generatur post aliā: sicut fluxus: quo calefactibile fluit de vna parte caliditatis ad aliā quodāmodo fundatur in ipsa caliditate nō tanq̄ꝫ in pncipali subiecto: sed sicut in dispōne ⁊ preparatione subiecti. Similr̄ fluxus quo vnum mobile localiter fluit de vno vbi ad aliud vbi: vel succedit aliquo modo fundatur in ipso vbi: ⁊ sic prius ⁊ posteri⁹ motus qui est perfectio fluens se hꝫ in rōne cause mālis respectu ipsius fluxus continui seu successionis continue. Sed qd̓ Cōmentator: dicit videt difficilius ꝙ causa cōtinuitatis in tempore est continuitas motus. Forte dōm ꝙ per continuitatē motus Cōmentator intelligit dependentiam ⁊ ꝓductionē motus a motore sine interruptione ⁊ defectu essendi: ⁊ hec est aliquo modo causa ↄtinuitatis tēporis: q̄ꝛ eniz mot⁹ dependet a motore sine interruptione: ideo durat continue ⁊ habet tēpus continuū: sed si intelligeret per cōtinuitatem motus quādā aliam q̄titatem ipsius que sit causa temporis hoc esset multuz mirabile. Et forte per continuitatē motus intelligit partes perfectionis que cōtinue sibiinuicem succedunt sine medio: hec enim partes substernuntur fluxui seu tempori aliquo mō: ⁊ sic reducunt ad genus cause mālis ⁊ subiecti. Inquire bene vsqꝫ ad fundū nescio aliud nunc.

¶ Ad aliam nego ↄñam. Et cū dicit ꝙ tunc tempus mēsurabit ipsuz. dico ꝙ nō est inconueniens ipsum tempus vno modo sumptū mensurare seipsuz ⁊ alio modo sumptū. Aliqua enim pars tēporis determinata ⁊ nota per sui replicationē mēsurat aliqd̓ totū tempus ignotuz vel minus notū: vt dies mēsurat annū vel mēsez: ⁊ sic de ceteris. Et hoc videtur sentire Arist. in lr̃a. vbi dicit ꝙ totū mēsuratū est idē ꝙ multa mota: qd̓ verū ē: q̄ꝛ totū est idē cū suis ptibus aliquo modo: vt patuit in primo hui⁹. T.c.13.

¶ Ad aliam cuz dicit: mensura est prior mēsurato: pōt dici ꝙ verum est aliquo modo sicut pars toto precipue loquendo de mensura per replicationē. Et cū dicit ꝙ tempus non est prius q̄titate mot⁹: dico ꝙ tēpus pro aliqua parte temporis prior est toto tēpore quoquo modo prioritate materie ad formaz: ⁊ sic sufficit in proposito: pars enim temporis replicata mensurat totum tempus: ⁊ est prior tempore qd̓ mensurat. Et est notanduz ꝙ licet idē sit realiter tempus mensuret quantitatem motus ⁊ tēpus mensurare tēpus: eo ꝙ ipsum tempus est quantitas motus: tamen differunt sm̄ moduz: q̄ꝛ dicitur mensurare motum inquantū ille fluxus mensuratus refertur ad mobile: ⁊ dicitur mensurare tempus inquantum ille fluxus est numerabilis sm̄ prius ⁊ posterius: ꝓut ergo dies mēsurat annum sm̄ ꝙ annus est quidam actus mobilis ⁊ mobile. ⁊ sic dies mensurat motū talem: sed prout mēsurat ipsuz vt est numerabilis sm̄ prius ⁊ posterius: vt sic mensurat ipsum vt tempus est: similr̄ autem est in alijs. Imaginaui ergo per prius dicta ꝙ vna ⁊ eadem est successio que est inter duo mutata esse: ⁊ que est iter duo instantia: ⁊ dicit illa successio motus sm̄ ꝙ concernit actū relictum in mobili a mouēte ⁊ eius termini: vt sic dicuntur mutata esse. Et eadē duratio sm̄ se considerata: vel considerata vt numerabilis: dicitur tempus: ⁊ eius termini: vt sic dicuntur instantia sm̄ esse. T.c.17.

¶ Ipsum autem nunc mensurat tempus sm̄ ꝙ est prius ⁊ posterius. ipsum autem nunc est sicut idem: est vero sicut non idem: sm̄ quidem enim ꝙ in alio: ⁊ in alio est: alterum est. hec aūt ipsum nunc idem est ⁊c̄. T.c. CIIII. Qō XXI

T.c.91. Onsequenter querit. Utrum instās sit vnū ⁊ idē in toto tēpore. ¶ Arguit primo ꝙ nō rōnib⁹ Ari. qꝛ cuiuslibet diuisibilis finiti opꝫ eē duo extrema inter q̄ illō includit ⁊ ꝯtinuat: vt linee finite sunt duo puncta: ⁊ sup̱ficiei finite sunt due linee. Sꝫ e si accipere tp̄s finitū sicͭ horā aut diē: iō opꝫ talis tēporis eē duos terminos vel extrema: termini aūt vel extrema ipsi⁹ tēporis nō sunt nisi instātia vt manifestū est: ergo instās
T.c.92 non est oino vnū in toto tempore. ¶ Itē si sic. tunc illa que fuerunt in millesimo anno erunt simul cum illis que sunt nunc: vt bellū troianū esset nunc aut hmōi: sꝫ hoc ē impossibile ⁊ absurdum. Et ꝓbatur ꝯña. qꝛ simul sunt illa que sunt in eodē instanti: ⁊ vnū taliū non est ꝑus alio. neqꝫ posterius. quare ⁊c̃. ¶ Itē sicut se habet punctus ad lineam: sic instās ad tempus. per conuenientē similitudinem: quā etiā Arist. concedit: sed nō est vnus solus punctus per totam lineam vt manifestū est: qꝛ sic corrupto vno solo pūcto linee corrumperent omnes: qō ē falsum. Cū eniꝫ diuiditur linea corrumpitur punctus vnus
T.c.107 qui ꝯtinuabat partes illas in quas fit diuisio: sed nō propter hoc corrumpunt omnia puncta illi⁹ linee: vt manifestū est. ergo ⁊c̃. ¶ Itē si sic. tunc instans non esset instans: qō est impossibile. ⁊ ꝓbatur ꝯña. qꝛ instās dicit q̄si non stans: vt dicunt grāmatici: modo si maneret vnū ⁊ idē in toto tēpore: tūc esset stans: ⁊ sic nō esset nō stans. ⁊ per ꝯña non esset instans: qō est impossibile. ¶ Itē sicͭ se habet indiuisibile motus ad motuꝫ: sic indiuisibile tēporis se habet ad tempus. per ꝯuenientē similitudinē: sed indiuisibile motus non est vnū ⁊ idem in toto motu. Indiuisibile enim ipsius motus est mutatum esse: ⁊ hoc nō est vnū ⁊ idem per totū motuꝫ: imo aliud ⁊ aliud. ē .n. aliō ⁊ aliō: vbi in motu locali: ⁊ ali⁹ ⁊ alius gradus forme in motu ad formā. q̄re ⁊c̃. ¶ Itē si instans esset vnū ⁊ idem in toto tempore: tunc ipsuꝫ instans esset diuisibile. Non enim est intelligibile ꝙ aliquid vnū ⁊ idem sit in aliquo toto diuisibili nisi sit diuisibile saltem per accñs: vt albedo non posset esse in tota superficie nisi ipsa albedo esset diuisibilis saltem per accidens. Cū ergo temp⁹ sit quid diuisibile videtur necessario si instans est vnum ⁊ idem in toto tempore ꝙ ipsum sit diuisibile saltem per accidens: hoc autem est impossibile. quare ⁊c̃.

¶ Oppositum vult Aristo. in littera.

T.c.104. Ad questionem est intelligendū ꝙ instās dupl'r pōt accipi s̄ꝫ Ari. in littera. Uno modo s̄m substātiā. Alio modo s̄m esse. Et ad huius distinctionis intellectū est considerandū ꝙ mobile potest considerari dupl'r. Uno modo potest cōsiderari s̄m se. Alio modo potest considerari quantū ad suuꝫ mutatū esse: ipsius aūt mobilis s̄m se sumpti est aliqua mensura: ⁊ hoc non est tempus: qꝛ tēpus est mēsura motus: vt dicitur hic. Unde relinqui videtur ꝙ illa mēsura sit ipsum instans s̄m suā substantiā. Intelligo igitur per instans s̄m substantiā ipsaꝫ mensurā mobilis s̄m se. Sed instans s̄m esse vt credo ad presens est ipsuꝫ mutatū esse mobilis s̄ꝫ actū. Sicut enim idē flux⁹ realiter est motus ⁊ tēpus: vt dictū est ꝑus: sic vnū ⁊ idē indiuisibile est termin⁹ mot⁹ ⁊ tp̄is: vñ ipꝫ mutatū eē actu exñs i mobili dū mouet est idē qō instās s̄ꝫ eē. Sꝫ oī istās in habitudie ad tp̄s ⁊ oī mutatū eē i hitudie ad motū: vt tactū fuit ꝑus. ¶ Ulteri⁹ ꝯsiderandū est ꝙ ipsius mobilis est duplex esse. Unū est esse p̄mū ⁊ substātiale: ⁊ aliud est eē accidētale sicut esse in theatro vel in foro: modo cōstat ꝙ mobile per totū motuꝫ manet vnū ⁊ idē s̄m esse substantiale p̄mū sicut est esse celuꝫ vel lapidē vel hoiem: sꝫ non manet vnum ⁊ idem s̄m esse accñtale: imo diuersificatur s̄m talia esse vt manifestū est per se. Sic etiā ipsuꝫ instans habet vnū esse substātiale ⁊ aliud esse accidentale: esse quidē substantiale ipsius instantis s̄m substantiaꝫ est ipsum esse id quod est mensura ipsius mobilis s̄m se. eē vō accñtale ē mutatū eē hoc vel illō vel aliq̄d hmōi.

Tunc dicendum ad q̄ōnē duo s̄m Arist in littera. Primo ꝙ instās s̄m eē nō est vnū ⁊ idē in toto tempore. Scd̄o ꝙ instans s̄m suaꝫ substantiaꝫ est vnū ⁊ ideꝫ sub toto tempore. Primū ꝓbatur rōnibus Aristo. in littera que sunt insolubiles q̄tuꝫ ad illā partē: ⁊ tu resume eas in ponēdo. ¶ Itē ꝓbatur aliter: qꝛ sicͭ se habet mobile ad motuꝫ sic nunc ad tēpus. per ꝯuenientē similitudinē. Nā sicut mobile notificat motū aliqua via: sic nūc ipsuꝫ tēpus: vt tactuꝫ fuit ꝑus: sed mobile non est vnuꝫ ⁊ idē s̄m esse saltē accidētale per totū motum vt euidens est de se in omni motu: quare simil'r nunc nō erit ideꝫ s̄m esse in toto tempore. Tunc ostēdo scd̄ꝫ: qꝛ sicut se habet mobile ad motū sic instans ad tēpus: sed mobile manet vnū ⁊ idē s̄m substantiā sub toto motu cōtinuo. ergo nunc s̄m substantiā debet manere vnuꝫ ⁊ ideꝫ in toto tēpore. ¶ Itē mēsura illius qō manet ideꝫ in toto tempore debet manere eadē sub tempore vel in toto tēpore: sed nunc s̄ꝫ substātiā est mensura alicuius qō manet ideꝫ s̄m substantiā in toto tēpore: est eniꝫ mensura ipsi⁹ mobilis s̄m se: quēadmodū tēpus est mensura motus quoquo mō similitudi-
nis: ergo ⁊c̃. ¶ Iteꝫ ꝓbatur ratione Ari. in littera sup- T.c.90.
ponēdo ꝙ nunq̄ aliqua duo tēpora possunt esse sil': quorū vnū nō cōtineat alteꝝ. ⁊ hoc manifestū est cuilibꝫ intelligenti. Non eniꝫ due hore equales quarū vna nō est alterius cōtentiua sunt simul. Simil'r duo dies ⁊ duo anni. Cūꝫ ergo instās sit indiuisibile saltē in tali genere: ⁊ ꝑ ꝯñs vnū nō ꝯtineat alterū. Impossibile est ꝙ duo instātia sint simul: vnde si instās esset aliud ⁊ aliud in tēpore oporteret ꝙ adueniēte posteriori corruptuꝫ esset prius. ¶ Tunc arguit: si esset aliud ⁊ aliud nūc s̄m substātiaꝫ in tēpore tūc adueniente posteriori nunc corruptū esset prius: vt pꝫ ex dictis: sed hoc est ipossibile: qꝛ si adueniēte posteriori nūc: prius nūc esset corruptū aut eēt corruptū in seipso: aut in nūc p̄ori: aut in nūc posteriori. Si diceret ꝙ eēt corruptū in seipso: tūc simul esset ⁊ nō esset: qꝛ qō corruptū est nō est. Si igit ipso existēte est corruptū tūc sil' existit ⁊ non existit: qō est ipoſe. Si vō diceret ꝙ corruptū est in instāti p̄cedēti ipsuꝫ: hō est ipoſe: qꝛ qō corruptū est in aliquo instāti fuit ens añ illud instās. ergo si hoc instās fuerit corruptū in instāti ipm̄ p̄cedēte: tūc añ illud instās p̄cedēs ipsum fuit ens: qō est ipoſe. Et breuiter si corruptū ē in istāti p̄cedēte ipꝫ sequit ꝙ ꝑus corruptū est q̄ fuerit: qꝛ in nullo instanti p̄cedētiū fuit ens. Si aūt diceret ꝙ est corruptū in instāti sequente ipsum: hoc
nō potest stare: qꝛ cū instās nō sit cōtiguū nec imediatuꝫ T.c.2.
instāti: vt pꝫ in .6. h⁹. imo inter q̄libꝫ duo instātia est tp̄s me'''': nece eēt ꝙ illō istās sil' eēt in toto tp̄e itermedio inter illa duo istātia: ⁊ sic cū in illo tp̄e sint istātia pl'a seq̄ñ icōueniēs qō ꝑus. s. ꝙ vnū istās sit sil' cū alio: imo cū instātia alya. ergo nō pōt ꝯtigere ꝙ adueniēte nūc posteriori corruptū sit nūc ꝑus. q̄re si ē aliud ⁊ aliō nūc tp̄is seq̄t ꝙ sil' erūt diuersa nūc: qō ē ipoſe: vt dcm̄ ē. ¶ Circa istā rōnē ꝯsiderādū ꝙ sicͭ aliq̄ dicūt: ⁊ satis rōnabil'r ista rō nō p̄t eē demr̄atiua. Nā per eādē viā ꝓbaret ꝙ instās s̄m esse nō est aliud ⁊ aliud in toto tēpore: imo solū vnū. ¶ Argueret .n. si esset aliud ⁊ aliud instans s̄m esse: tūc adueniēte posteriori oporteret corruptū eē p⁹: qꝛ alr̄ sil' eēnt qō ē ipoſe: tūc q̄rit an illō ꝑus instās sit corruptū in ipso

nunc ꝑori: aut in aliquo nūc precedēte ipſuȝ: aut in nūc ſequenti: ⁊ quocūqȝ dato ſequit̄ inconueniens: vt ꝑus deductū eſt. Per candē etiā viaȝ ꝓbaret̄ ꝙ mutatum eſſe non corrumperet̄ ſed maneret adueniente alio mutato eſſe: qḋ tñ falſuȝ reputat̄: q2 ergo per iſtā rationē ſi valeret conuincerentur iſta duo impoſſibilia. ſ. ꝙ mutatū eſſe nō pōt corrumpi: ⁊ q2 nunc ſm eſſe non eſt aliud ⁊ aliud in toto tēpoꝛe: neceſſe ē dicere iſtā rationē nō eē demonſtratiuā: ⁊ ꝙ Ariſto. nō vtitur ea tanq̄ demonſtratiua: ſȝ vt ꝓbabili ſoluȝ. Diceret̄ ergo ſoluendo iſtā rationē ꝙ inſtāſ ſm eſſe eſt aliud ⁊ aliud. Et cū dicit̄ ꝙ adueniente vno inſtanti opȝ alterū corruptū eſſe. cōcedo. Et cū querit̄ in quo inſtanti corruptuȝ eſt aliud inſtans. dicunt hic aliqui ꝙ ipſuȝ inſtans nō eſt corruptū in aliquo inſtāti: ſed in tēpoꝛe ſequente illud inſtās. Et hoc ſic declarāt. nā ſicut corruptuȝ eē rei que habuit eē tēpoꝛale eſt in inſtāti: ſic rōnabile videtur ꝙ corruptuȝ eſſe rei que habet eē indiuiſibile: ⁊ que nō habet eſſe diuiſibile ⁊ tēpoꝛale ſit in tēpoꝛe ſequēte. Unde cū ipſum inſtās ſm eſſe nō ſit quid diuiſibile ſed indiuiſibile ſuuȝ corruptū eſſe nō eſt in aliquo inſtāti ſed in tempoꝛe ſequente ipȝ. ¶ Et tunc dubitatur circa hoc: quia corruptū eſſe eſt termin⁹ corruptionis. Si ergo inſtās aliqḋ corruptū eſt in tēpoꝛe ſequēte ipſuȝ: tunc opȝ ꝙ corruptio ei⁹ preceſſerit. Querit̄ ergo in qua mēſura fiat ei⁹ corruptio. vtrū in ipſomet aut in tēpoꝛe precedēte aut in tēpoꝛe ſequēte ipſuȝ: nō eſt dicendū ꝙ ſua corruptio fiat in ipſo: q2 licet corruptū eſſe ſit in inſtanti tamē corrumpi nō eſt in inſtanti. Et iterū ſi eius corrumpi diceretur eſſe in ipſo inſtāti qḋ corrumpitur: aut ipȝ corrūpi eſſet totuȝ ſimul aut pars poſt partē ⁊ ſucceſſiue. Si totū ſimul ergo totū corruptū eſt in ſeipſo qḋ eſt impoſſibile. Si pars poſt parteȝ: tunc opȝ ꝙ eius mēſura habeat partē ⁊ partē: iſtās aūt nō habet partes. ergo corrumpi ipſi⁹ inſtātis non ſit in ipſomet inſtanti. Si vero dicatur ꝙ ei⁹ corrumpi fiat in tempoꝛe precedēte ipm: hoc nihil eſt: q2 ſic corrumperet̄ anteq̄ fuerit cū in tēpoꝛe precedēte nō fuerit. Si aūt dicat̄ ꝙ eius corrumpi fiat in tēpoꝛe ſequente ipſuȝ: tūc manebit in aliq̄ parte tēpoꝛis ſequentis: quia illud qḋ corrumpit̄ dū corrūpitur eſt ens ſm ꝙ corrumpi diſtinguit̄ ꝯtra corruptuȝ eſſe. ergo ſimul erit cū oībus inſtātib⁹ illius tempoꝛis: qḋ eſt impoſſibile. ¶ Foꝛte dicendū ꝙ corruptum eſſe non ſequitur corrumpi illius ⁊ eiuſdeȝ rei niſi in rebus diuiſibile eſſe habentib⁹: inſtās aūt habet eſſe indiuiſibile: ⁊ ideo ſuuȝ corruptū eſſe nō eſt poſterius ad eius corrumpi: ſicut ⁊ eius generatū eſſe nō eſt poſt ei⁹ generari. Et cū dicitur ꝙ corruptuȝ eſſe eſt terminus corruptionis: ⁊ ſic eſt poſterius eadem. Dicendū ꝙ verum eſt in rebus habentibus diuiſibile eſſe ⁊ tēpoꝛale: ſed in rebus indiuiſibilibus nō eſt verū: ſicut etiam in talib⁹ generatum eſſe non eſt poſteri⁹ generatione: vt dicitur in io. ethi. de delectatione: ⁊ ſimilr̄ de aliīs indiuiſibilib⁹.

¶ Sed contra predicta oriuntur quedaȝ difficultates. Primo de inſtāti ſm ſubſtantiā quid ſit illud: aut enim eſt idem eſſentialiter cū ipſo mobili: aut accñs ei⁹. Nō eſt dicendū ꝙ ſit eſſentialiter cū mobili: q2 ſic non eſſet menſura eius: cū nihil ſit mēſura ſui ipſius. Si vero eſt accidens mobilis querit̄ in quo genere ſit illḋ: aut in genere q̄titatis aut qualitatis: aut in aliquo alio: hoc enī nō eſt ſatis manifeſtuȝ. ¶ Item mēſura debet eſſe no-

t.c.104. tioꝛ menſurato: vt manifeſtū eſt. io. metaph. nunc auteȝ ipſuȝ inſtās nō eſt notius mobili: imo econuerſo ſm Cōmentatoꝛē expꝛſſe. Dicit̄ enim ꝙ tranſlatum eſt: cū hoc qḋ eſt prius inſtanti in eſſe eſt apud nos notius. Foꝛſitā Cōmentatoꝛ ibi loquitur de inſtanti ſm eſſe: ⁊ nō de inſtanti ſm ſubſtantiam. ¶ Item dubitat̄ de inſtanti ſm eſſe: cū eniȝ inſtans ſm eſſe ſit mēſura ipſius mutati eē: vt omnes concedunt: ⁊ nihil eſt ſui ipſius mēſura. videtur ꝙ ipſum inſtans ſm eſſe non ſit idem eſſentialiter cum mutato eſſe: cuius oppoſitum dicebatur prius.

¶ Ad primum iſtoꝛum videtur dicendū: ꝙ inſtans ſm ſubſtantiam nō eſt idem eſſentialiter cum ipſo mobili: ſed cum queritur in quo predicamento debet eſſe ipſuȝ inſtans ſm ſubſtantiam: de hoc nō eſt multum exquiſitum: poteſt dici foꝛte ꝙ eſt in genere quātitatiſ. Eſt eniȝ vnitas ei⁹ quod fertur ideſt vnitas mobilis: ſicut videtur velle phs in littera: ⁊ hoc foꝛte eſt ꝑncipiuȝ numeri quo ipſuȝ mobile numerat̄ cū aliīs mobilibus. Si aūt queratur quare ipſa vnitas magis dicit̄ inſtās q̄ ſubſtātia mobilis: cū tamē ſubſtātia mobilis nō ſit inſtans ſȝ mota ⁊ fluens. Dici pōt ꝙ licet ſubſtātia mobilis ſit ꝑncipale ſubiectuȝ motus: tamen ad vnitatem motus neceſſario requiritur vnitas mobilis: vt pȝ in. 5. hui⁹. ⁊ iō T.c.34

iſta vnitas dicitur inſtans ſȝ eſſe: quod eſt diſpoſitio ad motum vnum. Et aliī dicūt ꝙ non eſſet magnum incōueniens ꝙ ipſum inſtans ſm ſubſtantiam eſſet ipſamet ſubſtantia mobilis. Iſta enim ſubſtātia mobilis eſt illa que principaliter ſubiicitur motui: ⁊ que eſt nō ſtans. ſ. nō manens ſub eodē eſſe: dicitur tamē mobilis vt ſubſtat motui: ⁊ dicitur inſtās vt ſubſtat fluxui qui eſt tempus. Et cū dicitur ꝙ inſtans ſm ſubſtantiaȝ eſt menſura ipſius mobilis ⁊ nihil eſt menſura ſui ipſius. Diceret̄ ꝙ hoc nō eſt verum: nec habetur hoc ab Ariſt. in littera. nec eſt demōſtratū ſufficiēter. ſ. ꝙ inſtans ſm ſubſtātiam ſit menſura mobilis: imo menſura mobilis q̄tum ad eius magnitudinē eſt aliqua q̄titas: que aliquotiēs ſumpta reddit totam magnitudineȝ eius permanentē: menſura aūt eius q̄tum ad ſuam ſubſtantiaȝ eſt eternitas: ⁊ loquoꝛ de mobili primo: ⁊ vniuerſalr̄ de coꝛpoꝛe celeſti: eſt. n. eternū ſm ſubſtantiaȝ: vt pȝ ex ꝑmo celi ⁊ T.c.20.

mundi. Primū tamen dictū. ſ. ꝙ inſtans ſm ſubſtantiaȝ eſt vnitas ipſius mobilis: ⁊ ꝙ eſt aliud eēntialiter a ſubſtantia mobilis: eſt cōius ⁊ magis creditur eſſe de intētione Ariſt. ⁊ Cōmētatoꝛis. ¶ Ad aliud dubium cuȝ dicit̄. mēſura ⁊c̄. Ad hoc dicūt aliqui ꝙ ꝑ mobile nos poſſumus itelligere duo. Uno⁰ ſubaȝ ⁊ nām ipſi⁹ mobilis nō cōprehēdendo illā diſpōnē que dī inſtās ſȝ ſbaȝ ⁊ ſic mobile bñ ē noti⁹ inſtāti. ⁊ h̄ mō itelligit̄ Cōmētatoꝛ. Uel per mobile poſſum⁹ itelligere nāȝ mobilis cōprehēdendo iſtā diſpōnē eius: ⁊ ſic ipſuȝ iſtās ſȝ ſe ſumptū noti⁹ eſt mobili: ⁊ eſt ei⁹ mēſura. Sed iſtud nō videtur ſtare: q2 ſi illud totū aggregatū ex nā mobilis ⁊ iſta diſpō eſt min⁹ notū ipſo iſtāti ſȝ ſe ſumpto: aut iſtud cōuenit illi inſtāti rōne nāe mobilis: aut rōne illi⁹ diſpōnis: aut rōne toti⁹. Nō ꝑmo mō: q2 iā ꝯceſſuȝ ē ipȝ mobile noti⁹ eſſe inſtāti. Nec 2⁰ mō: q2 ſic inſtans eſſet minus notū ſeipſo. Nec 3⁰ mō. q2 totū eſt notius apḋ nos ſuis ꝑtibus: vt pȝ in ꝑmo hui⁹. quare ⁊c̄. Et iō dōm eſt T.c.4.

aliter ꝙ ipm inſtās ſm ſubſtātiā nō eſt menſura ꝓpriiſſime dicta reſpectu mobilis: ſic eniȝ ſequeret̄ ipȝ eē ꝑus ⁊ noti⁹: ⁊ per ſui replicationē cōſtitueret mobile: qḋ nō ꝯceditur: ſed eſt menſura impꝛopꝛie dicta: ſicut eniȝ mēſura ⁊ ꝓpriiſſime dicta eſt vnitas ſimplr̄ que eſt ꝑncipiū numeri eſt quid indiuiſibile in numero: ſic etiā ipſuȝ inſtans ſm ſubōm eſt qḋ indiuiſibile exñs in mobili: indiuiſibile dico ſimplr̄: vel in tali genere: ⁊ ſicut mēſura aliquotiēs ſumpta reddit totū mēſuratū ꝑciſe ſic ipſuȝ inſtans ſm ſubaȝ nō excedit mobile nec excedet̄ ab eo: ſȝ ei reſpōdet ſicut tēpus mobili: q̄re ⁊c̄. inquire vlterius.

℗ Ad aliā dico q̄ mutatū eē est duplex. Unū est muta-
tū esse qḋ est in p̄mo mobili: ⁊ aliud est qḋ est in aliquo
alio mobili a p̄mo. Nūc aūt dico q̄ ipsuʒ mutatū eē p̄
mi mobilis est mēsura mutatoꝝ esse alioꝝ mobiliū: sic
T.c.76. etiā mot⁹ p̄mi mobilis est quodāmodo cā oīuʒ alioꝝ
motuū: vt pʒ in.8.hui⁹. sʒ mutatū eē istoꝝ mobiliū infe
rioꝝ nō est mēsura mutati eē corporis celestis nec eius
eē. q̄re nō valet. Et si queras quid igit̄ est mēsura muta
ti eē qḋ est in p̄mo mobili: dicerē q̄ nulla est eius mēsu
ra ꝓprie sed ipsuʒ est mēsura alioꝝ: quēadmodū motus
p̄mus nō mēsurat̄ aliquo alio motu. Qꝫ aūt mutatū eē
p̄mi mobilis sit instās. hoc pʒ ex dictis. Nā sicut motus
p̄mus est mēsura oīum istoꝝ motuū īferioꝝ: vt dī ī isto
T.c.84. 4. sic indubitāter mutatū esse p̄mi mobilis est mēsura
mutatoꝝ esse istoꝝ inferioꝝ: ⁊ nō est aliqḋ mutatū eē
in isto mūdo inferiori quin reducat̄ ad aliqḋ mutatū eē
celi. nunc aūt videt̄ nihil aliud esse mēsura mutati esse
nisi instās: quare sequit̄ q̄ ipsuʒ mutatum esse p̄mi mo-
bilis sit ipsum instans primo ⁊ principaliter dictum.

Ad rationes

pʒ ex dictis. due eni p̄me bene ꝓbāt q̄ istās ſʒ se est aliḋ ⁊ ali
ud: sʒ de instāti s̄m substātiā nō ꝯcludūt. ℗ Ad 3ᵃᵐ di-
co q̄ simile est de puncto in linea ⁊ de instāti in tēpore ī
hoc q̄ sicut punctus ꝯtinuat ptes linee: sic instās ꝯtinu-
at ptes tēporis. Sʒ in alio est dissimile: q2 pūctus ē qd
permanēs ⁊ quiescēs: ⁊ ideo pōt eē aliḋ ⁊ aliud: sʒ ip̄m
instās s̄m substātiā semꝑ mouet̄: ⁊ ideo nō manet ideʒ
s̄m esse. Et iō dōm est statiʒ q̄ rō bene ꝯcludit de instā
ti s̄m esse: ⁊ istud est qḋ cōparat̄ tēpori: vt punct⁹ ad li-
neaʒ: ⁊ iō soluta est ex dictis. ℗ Ad aliā sil̄r dico q̄ in-
stās s̄m esse nō manet idē sʒ instās s̄m substātiā manet
idē s̄m illḋ qḋ est: licet esse diuersuʒ accipiat sicē ⁊ ipsum
mobile. q̄re ⁊c̄. ℗ Ad aliḋ sil̄r dico q̄ indiuisibile mo-
tus. s. mutatū esse nō manet vnū ⁊ idē: ⁊ iō nec instans
s̄m eē: ⁊ hoc cōcessuʒ est. ℗ Ad aliā cū dicit̄: q̄ tunc in
stās ⁊c̄. nego ꝯñam. ⁊ cū ꝓbat̄. q2 illud qḋ est in aliquo
diuisibili ⁊c̄. pōt dici q̄ verū est si sit in diuisibili sicē per-
fectio in suo ꝑfectibili: vl̄ sicē forma inherēs subo: sʒ si est
in eo sicē ꝯtinuās ei⁹ ptes: nō opʒ q̄ sit diuisibile s̄m ei⁹
diuisionē. Uel dicat̄ q̄ rō bn̄ ꝯcludit q̄ instās s̄m eē nō
est vnū ⁊ ideʒ in toto tēpore sʒ diuersum. Instās tn̄ s̄m
substātiam est vnū ⁊ ideʒ sub toto tēpore sicē dispō mo-
bilis nec̄ia ad vnitatē motus nō sicē forma ꝑficiēs ip̄m
tēpus: ⁊ ideo nō valet ista ratio. Questio. XXII.

Consequēter querit̄. Utꝝ instans causat
tp̄s. ℗ Arguit̄ p̄mo q̄ nō. q2 si istās cau
saret tp̄s: tūc ipsuʒ tp̄s esset cōpositū ex
instātib⁹: qḋ est impole: vt pʒ ex.6. hui⁹.
T.c.88. Et ꝓbat̄ ꝯña. q2 si instans causaret tp̄s:
hoc videret̄ eē ꝑ sui fluxū: mō sile eēt de
instāti si flueret ad cāndū tp̄s sicē de indiuisibili si moue-
ret̄ ad ꝑtrāseūdū aliqḋ spatiū: sʒ si indiuisibile moueret̄
ꝑ spatiū aliqḋ: sequeret̄ q̄ illud spatiū eēt ex indiuisibi-
libus cōpositū: vt ondit̄ in.6. hui⁹. g̃ sil̄r si instās flueret
ad causandū tp̄s oporteret q̄ tēpus esset cōpositum ex
instantibus. ℗ Itē ꝯfirmat̄ ista ratio. si instās causaret
tēpus hoc esset altero istoꝝ duoꝝ modoꝝ. vel q̄ ꝑ sui
fluxū causaret tēpus ipsuʒ vel q̄ fluxus eius esset ipsuʒ
tp̄s. Nō p̄mo mō. q2 si instās per sui fluxuʒ causaret tē
pus: oporteret q̄ ille fluxus cū sit quid successiuū vl̄ eēt
tp̄s vel motus: nō est dōm q̄ sit mot⁹: q2 motus est flu-
xus mobilis: ⁊ sic nō est flux⁹ instātis. g̃ fluxus si ipsius
est fluxus est ipsūmet tēpus. Uñ si instās per sui fluxuʒ
esset tp̄s tūc est dicere q̄ instās per tēpus causet tēpus:
qḋ est ridiculū. ℗ Iteʒ si dicat̄ q̄ instās causet tp̄s sic q̄
ipsum tp̄s sit fluxus instātis. adhuc videt̄ incōueniens.
Cuʒ enim fluxus sit in eo qḋ fluit subiectiue sequeret̄ q̄
tēpus esset subiectiue in instāti: qḋ est absurduʒ. q̄re ⁊c̄.
℗ Itē si instās causaret tēpus: tūc instās ⁊ tp̄s sil̄ eēnt: T.c.36.
causa eni ⁊ causatū simul sunt ⁊ nō sunt: vt pʒ ī.2. hui⁹. T.c.3
⁊ in.5. metaph̄. hoc aūt est incōueniens. q2 instās est in-
diuisibile: tempus autem est diuisibile. quare ⁊c̄.

Oppositum

arguitur auctoritate Cōmēta- Cō.103.
toris in.17. cōmēto hui⁹ capitu
li. vbi dicit q̄ instās qḋ est agens tēporis est idē in om- Cō.104
ni motu: cuʒ fuerit demonstratū. ⁊ in.18. cōmento. dicit
q̄ instans agit tempus: sicut translatum translationeʒ.

Ad questionem

est intelligēdū q̄ sicē di-
ctū est p̄us. Instās acci-
pit vel pōt ꝯsiderari dupl̄r. Uno mō s̄m subām. Alio⁹
s̄m esse. Instans s̄m substātiā dicit̄ esse mensura ꝓpria
ipsius mobilis ſʒ se: quēadmodū tēpus est mēsura mo
tus. Instās aūt s̄m eē est ipʒ mutatū eē qḋ ꝯtinuat par
tes fluxus adinuicem vel quod terminat ipsum fluxuʒ.
℗ Tunc dico ad questioneʒ primo q̄ instans s̄m substā
tiam nō est causa per se proprie ⁊ principalis ipsius ter
minus: qḋ ꝓbat̄. q2 vel eēt causa m̄alis vel efficiēs: vel
forms vel finis. Nō est causa m̄alis siue subʒ p̄ncipale.
q2 hmōi subʒ p̄ncipale est ipsuʒ mobile qḋ subijcit mo-
tui: qui est flux⁹ ⁊ tp̄s: nec est efficiēs q2 cā efficiens tem
poris est ipsū mouēs: istās aūt nō est mouēs. Et hoc ēt
aliqui ꝓbant sic: q2 ipsuʒ instans est de genere q̄titatis.
q̄titas aūt nō est p̄ncipiū actiuū: vt dic̄ Cōmēta. in.4. Cō.84.
hui⁹. Nec est cā formalis: q2 tēpus ipsuʒ est quedaʒ for
ma accñtalis. Uñ nō habet cām formalē ꝓprie: vt cōi-
ter dicit̄. Et ꝯfirmat̄: q2 causa formalis cuiuslibʒ est ei⁹
quidditas vel pars p̄ncipalior quidditatis: vt dicit̄ ī.7. Cō.29.
metaph̄. ipsuʒ aūt instās s̄m substātiā qḋ est vnitas ei⁹
qḋ fertur nō est quidditas tēporis: nec parꝭ p̄ncipalior
quidditatis: vt manifestū est cuilibet intelligēti. Nec ēt
est causa finalis ipsi⁹ tēporis: q2 finis tēporis videt̄ esse
terminus ipsi⁹ tēporis: cū enim tp̄s sit essentialr̄ fluxus
mobilis ad aliquē gradū ꝑfectionis vel ad vbi aliqḋ:
vr̄ q̄ hmōi gradus vel vbi est finis ꝓpinqu⁹ ipsi⁹ flux⁹:
⁊ per ꝯñs finis tēporis. ergo instās ſʒ substātiā nō ē cā
finalis tēporis. ℗ 2⁹ dico q̄ hmōi istās reducit̄ aliquo
modo ad gen⁹ cause m̄alis q2 ois dispositio necessario
requisita ⁊ p̄supposita ad eē alicuius in subiecto redu-
citur ad causaʒ m̄alē. hoc cōceditur quasi ab oībus: vn
de calidū ⁊ frigidū ⁊ humidū ⁊ siccum dicunt̄ cā m̄alis
gñatiōis mixti: vt pʒ in.4. metheo. sʒ ipʒ istās ē hmōi.
Nā tp̄s cū sit passio mot⁹ requirit vnū motū. Unitas
aūt mot⁹ requirit vnitatē mobilis: vt pʒ in.5. hui⁹. ⁊ sic T.c.34
vnitas mobilis que dicit̄ instās s̄m substātiā requiritur
ad esse tēporis nec̄io. q̄re ⁊c̄. Instās aūt s̄m eē nō vide-
tur etiā esse causa ꝓprie dicta ⁊ p̄ncipalis ipsi⁹ tēporis:
sed est ꝯtinuatiuū partiū tēporis: ⁊ est sicē dispositio ne-
cessario requisita: ⁊ p̄supposita ad esse ei⁹ ⁊ vnitatē. Si
cut etiā punctus est dispō necessaria ad lineā ⁊ ei⁹ vni-
tatē. Uel si ponat̄ eē cā tēporis erit cā finalis aliq̄ mo-
do. Termin⁹ eniʒ mot⁹ est aliq̄liter finis ipsi⁹ motus: ⁊
ip̄m instās s̄m esse est termin⁹ motus qui est flux⁹ ⁊ tp̄s.

Ad primaʒ

rōnē nego ꝯñaʒ: ⁊ ad ꝓbationeʒ
dico q̄ nō est sile de istāti fluēti ⁊
de instāti indiuisibili si poneret̄ moueri. Nā ip̄m instās
nō cōmēsurat se alicui spatio sicē indiuisibile faceret si ꝑ
se moueret̄. Itē ip̄m instās nō est per se subm ⁊ p̄ncipa-
le ipsi⁹ durationis que est tēpus sicut indiuisibile si mo-
ueret̄ foret subm motus. Sʒ instās est solum dispositio
quedā nec̄io req̄sita ad motū vnū ⁊ ad tp̄s. Uerbi grā.

determinata ꝓportio īter q̄litates elemētares ē q̄dam dispositio requisita ad talem colorem: ⁊ tn̄ color nō est in hmōi ꝓportiōe tāq̄ ī subiecto p̄mo. ❡ Ad aliō dico ꝙ ipse fluxus instātis.i. duratio illa successiua ⁊ ꝯtinua que est inter diuersa esse instātis est tēpus. Et cū dicitur ꝙ fluxus est in eo qḋ fluit. dico ꝙ verū ē in eo qḋ ꝑ se ⁊ p̄ncipalr̄ fluit: ſꝫ ipſuꝫ instās nō est qḋ per se ⁊ p̄ncipalr̄ fluit: ⁊ cuius p̄ncipaliter ē fluxus. Est aūt dispositio necessaria ad fluxum vnū ⁊ fluit per accidēs ad fluxū mobilis cuius est mēsura. ❡ Ad aliaꝫ pꝫ ex dictis. bene.n. cōcludit ꝙ instans nō hꝫ ꝓprie ⁊ p̄ncipaliter cālitatem sup tēpus: ſꝫ nō sequit̄ quin hꝫ aliquā necessitatē ad eē tempus tāq̄ dispositio subiecti p̄ncipalis. ❡ Ad auctoritates Cōmen. pꝫ per iā dicta. Intelligit enim Cōmen. ꝙ instās est causa temporis: qꝛ est dispositio p̄supposita necessario ad esse temporis ⁊ sic reducit̄ ad genus cause mālis: cuius signū est: qꝛ dicit Cōmen. ꝙ instans agit tempus sicut trāslatū translationē. Ttranslatū aūt nō est effectus translationis ſm subiectum. quare ⁊c̄.

❡ Minimus autem numerus est qui simpliciter quidem dualitas est ⁊c. Textu commenti. CVIII. Questio. XXIII.

Irca principiū huius capituli pōt queri. Utrū sit dare minimū tp̄s. ❡ Arguitur
T.c.41. p̄mo ꝙ sic. qꝛ Arist. in 2° de aīa. dic̄ ꝙ omniū nā cōstātiū positus est terminus ⁊ rōmagnitudinis ⁊ augmēti: ⁊ pari rōne dꝫ esse positus terminus diminutiōis ⁊ paruitatis. Tp̄s aūt ē quoddā ens ꝯstans a nā vt manife-
T.c.36 stū ē. q̄re ⁊c̄. ❡ Itē phs in p̄mo hui⁹ dicit ꝙ ē dare minimā carnem ⁊ minimuꝫ os: q̄re simīlr ⁊ tp̄s minimum. ❡ Itē Arist. ī de sensu ⁊ sensato vult ꝙ ē dare minimū sensibile. ⁊ ꝑ eādē rōnē vr̄ ꝙ sit dare minimuꝫ tempus. ❡ Itē Aristo. in. 6° huius. vult ꝙ eodē mō inuenit̄ fini-
T.c.36.38.39. tas ⁊ infinitas. Cōtinuitas ⁊ diuisibilitas: ⁊ alia in motu sicut ī magnitudie: cū igit̄ ex pte magnitudinis nālis inquantū talis sit dare minimuꝫ: ergo ex parte tēporis.
Cōm.6. ❡ Itē arguit̄ auctoritate Cōmen. p̄mo auctoritate ei⁹ in 3° supra diffinitionē motus. ipse dicit ibi ꝙ si aliquid augeat̄ per digitalē quantitatē in vno anno. Certuꝫ est ꝙ minimuꝫ tempus sensibile non hꝫ partem sensibilem illius digiti sibi correspondentē ex quo vult ꝙ est tem-
Cō.32. pus minimuꝫ. ❡ Item Cōmen. in 6° huius. Cōmē. 32° dicit ꝙ primū in gn̄atione est p̄mū qḋ potest inueniri de generato: ⁊ dicit ꝙ est determinate q̄titatis: ⁊ exemplificat de igne qui potest esse minima pars ignis: ex quo sequitur si sit p̄muꝫ in generatione: erit minimum quod possit accipi de generatiōe: ⁊ sequitur: si motus vel mutatio sit minima: eius mensura vt tempus erit minimuꝫ.
Cō.23. ❡ Item in 8° physicorum. Cōmento. 23° ꝙ partes motus in alteratione ⁊ augmentatiōe nō diuidunt̄ ſꝫ partes temporis. sed est dare primā pteꝫ motus: vnde dicit postea ⁊ eodē cōmēto ꝙ p̄ma pars motus noui sit subito idest in instanti. certū aūt esse videt̄ ꝙ non loquit̄ de instāti qḋ est simplex ⁊ oīno indiuisibile: qꝛ prima pars motus noui ē motus. Motus aūt nō fit ī instāti qḋ est oīno indiuisibile: ergo intelligit per instans aliqḋ tēpus minimū quo nō potest esse minus. ⁊ per primū in motu motū minimū: qꝛ certū ē ꝙ si non esset motus minimus non esset p̄mus in motu. ❡ Itē in eodē cōmento hētur ꝙ in augmentatione minima partiuꝫ magnitudinis facta est determinata in intellectu actu: ⁊ si licet hec est minima pars mot⁹ ⁊ minima pars tēporis cū motus ⁊ tempus cōsequātur magnitudinē. ❡ Iteꝫ Aristo. vult in de sensu ⁊ sen. ꝙ cōgelatio fit tota simul: sed nō videtur fieri tota simul. i. in instāti indiuisibili: ergo fit in aliquo tempore insensibili ⁊ illud est minimum. quare ⁊c̄.

Oppositum arguit̄ auctoritate Arist. in lr̄a: T.c.108
vbi dicit ꝙ tp̄s minimū ſm numerū est vnū aut duo. ſꝫ magnitudinē aūt nō est: ⁊ itelligit phus per magnitudinē tēporis eius ꝯtinuitatē. Unī manifestū est ipsum intendere ꝙ tp̄s ſm suam continuitatē non hꝫ minimū. ❡ Item ipse ꝓbat in 6° huius. ꝙ T.c.46
non est dare p̄mum nec in motu nec in tēpore: si tn̄ esset dare minimum motū esset dare primū. quare ⁊c̄.

De ista qōne intelligēdū ꝙ iueniunt̄ aliq̄ dixisse: ꝙ q̄titas cōtinua q̄ ē tp̄s pōt cōsiderari dupliciter. Uno° q̄tū ad suā mām. Alio modo q̄tum ad suam formā: ⁊ dicūt istam distinctionē haberi ex intentione Aristo. in p̄mo de generatione. capitulo. de augmēto. vbi dicit ꝙ oē habens formā in mā habet duplices partes. s. ſm māꝫ ⁊ ſm formā. Tūc dicunt ꝙ sicut in carne est dare minimū ſꝫ formā. s. inq̄tuꝫ est nālis: q̄uis ſꝫ māꝫ ⁊ ſꝫ nām continui sit diuisibilis in infinitū. sic dicunt ꝙ cū diuisibilitas in motu sit a diuisibilitate magnitudinis: ⁊ diuisibilitaſ tēporis ex diuisibilitate motus: est dare minimū ⁊ motū ⁊ tp̄s ſꝫ formā ⁊ nō ſm mām. Per hanc igit̄ distinctionē volūt exponere oēs auctoritates Aristo. ⁊ Cōmē. que in hac mā sibi inuicē cōtraria vident̄. Sed ista positio videt̄ esse incōstans ꝓpter multa. p̄mo q̄tum ad illam distinctionem: qꝛ lꝫ hoc nomen tempus bene significet aliq̄ duo. quoꝝ vnum est aliquo mō sicut mā respectu alterius: vt visuꝫ fuit prius: ⁊ videbit̄ post si deus voluerit: tamen nunq̄ inuenit̄ ab Aristo. nec a Cōmen. ꝙ hec q̄titas cōtinua que est tempus habeat māꝫ ⁊ formā: imo videt̄ esse forma simplex simplicitate que opponit̄ ꝯpōni ex materia ⁊ forma. licet sit cōposita ex ptibus q̄titatiuis: q̄rū vna nō est mā respectu alteri⁹: eo ꝙ vna taliū partiū ē extra aliam in omni cōtinuo: ⁊ vna nō est ꝑfectio inexistens alteri: vt sciunt etiam parum exercitati in phia. ❡ Iteꝫ nulla indiuisibilia ſꝫ ꝙ indiuisibilia sunt faciūt maius: hec est manifesta. sicut due linee nō faciunt maius ꝓ latitudine: qꝛ linea quelibet est indiuisibilis ſm latitudinē: ⁊ similiter superficies nō facit maius ſꝫ ꝓfunditatē: si igit̄ est dare tēpus idiuisibile ⁊ minimū ſm formam ⁊ similr̄ motū vt dicūt: tūc duo motus minimi nō faciūt plus q̄ vnū: ⁊ eadē: rōne nec īfinita minima tēpora aut motus ex quo sequit̄ ꝙ totus mot⁹ celestis ſm formā est simul sicut ⁊ minimus motus vt dicūt. Silr̄ totū tēpus simul est ſꝫ formā sicuti minimū tp̄s: que sunt absurda. ❡ Et ideo dicendū ad questionē ꝙ nō est accipere tēpus simpliciter minimū q̄tum ad suaꝫ cōtinuitatē: qḋ ꝓbat̄ sic. Si nō est motus minimus: nō est tp̄s minimuꝫ: sed non est mot⁹ minimus. ergo ⁊c̄. Maior est euidens: ⁊ eā cōcedūt illi qui ponūt tempus minimū: ⁊ minor ꝓbatur: qꝛ si eēt minim⁹ mot⁹ aut eēt motus alicuius istoꝝ iferiorū: aut mot⁹ celestis. per sufficientē diuisionē: sed nō est motus alicuius istoꝝ inferiorū. Nam omni motu in istis inferioribus ꝯtingit dare motū velociorē ⁊ tardiorem: ergo si esset motus minimus alicuius istoꝝ mobilium inferiorū sequeret̄ ꝙ mobile tardius in eodē tēpore per minus spatiū moueret̄ si incipiant moueri simul: qḋ est impossibile. sed mot⁹ capit q̄titatē a spatio supra qḋ fit motus: ergo erit dare motuꝫ minoreꝫ motu minimo. Sed forte diceretur ꝙ motus bene capit q̄titatem a spatio supra qḋ fit motus: sed nō sequit̄ ꝙ mot⁹ supra spatiū minus sit mior nisi cetera sint paria. Si igit̄ duo mobilia eque velocia mouerēt̄ supra duo spatia: quoꝝ

vnū ē maius ⁊ alterū minus: tunc mot⁹ per spatiū mi-
nus erit minor: sed si vnū mobile sit velocius ⁊ alterum
tardius nō erit necesse imo poterit cōtingere ꝙ motus
tardioris per minus spatiuꝫ erit equalis motui velocio
ris: dūmodo sint in eodeꝫ tempore: ⁊ sic nō sequit̄ ꝙ sit
motus minor minimo. ℭ Itē potest aliter argui. Si ali
qd̄ istoꝝ īferioꝝ mobiliū moueret̄ motu minimo ꝑ ali-
quod spatiū illud spatiū nō potest eē oīno indiuisibile.
opꝫ igitur ꝙ sit qd̄ diuisibile ⁊ habeat ptē extra partē.
⁊ necesse erit ꝙ ꝑus tēpore ptranseat ptē ꝙ̄ totuꝫ. hoc
ēt ē manifestū: cū igit̄ nō possit trāsire totū illud spatiū
in equali tēpore cū tpe quo ptransit pteꝫ nec in mino
ri vt est manifestuꝫ: relinquit̄ ꝙ in maiori tpe ptransit
totū illud spatiū ꝙ̄ pteꝫ eius: ⁊ pteꝫ eius in minori tem
pore ptransibit ꝙ̄ totū: ponat̄ igitur ꝙ in termino illius
temporis quiescat: qr̄ ad qd̄libet mutatū esse pōt termi
nari motus saltem in istis inferioribus: manifestū est ꝙ
tunc ille mot⁹ erit minor motu qui ponebat̄ minimus:
qd̄ est oīno impossibile. ꝗ ⁊c̄. ℭ Tūc ostendit̄ de motu
celesti ꝙ non pōt esse minimus simplr̄: qr̄ si esset motus
celestis simplr̄ minimus: hoc nō esset nisi altero istorum
modoꝝ: aut ꝙ ille mot⁹ posset esse separatus ſm actū
ab alijs partib⁹ motus celestis. ⁊ nullus motus minor
eo posset sic esse separatus. Aut ꝙ fieret in tpe ita par-
uo ꝙ in minori non posset fieri motus aliq̄ mō. sꝫ nullo
istoꝝ modoꝝ. ꝗre ⁊c̄. Maior pꝫ per sufficiētē diuisio
nē nō. n. pluribus modis potest imaginari motus cele-
stis minimus nisi quis fingeret. Et mior declarat̄. ꝑmus
enīꝫ motus nō est possibilis: qr̄ nulla pars mot⁹ celestis
pōt esse actu separata ab alijs ⁊ discōtinuata nisi mot⁹
T.c.83. celestis iterrūperet̄: qd̄ ē īpossibile: vt pꝫ i. 8. huius. Si
vero diceret̄ 2⁹ mō hoc est īpossibile qr̄ si eēt motus sic
minimus oporteret ꝙ fieret ꝑ aliqd̄ spatiū diuisibile: nā
T.cō.8. ſm īdiuisibile oīno nō fit motus vt demōstrat̄ 6° huius.
⁊ sic illud spatiū circa qd̄ fieret motus ille celestis quem
tu ponis motuꝫ minimū habebit partē extra ptē: ⁊ per
ꝯñs mobile celeste in minori parte ptrāsibit pteꝫ illi⁹
spatij ꝙ̄ totū illud spatiū: ⁊ sic ille motus qui ponebat̄
minimus nō fieret in tpe ita paruo quin in minori tem-
pore posset fieri motus: quare nō erit minim⁹ illo mō.
ℭ Aliter ꝓbant aliqui istam ꝯclusionē: qr̄ si esset mot⁹
celestis minimus oporteret tūc ꝙ fieret ſꝫ aliqd̄ spatiū.
Accipiant ergo duo spatia in istis īferiorib⁹ equalia illi
spatio. ⁊ ponat̄ ꝙ supra vnū illoꝝ moueat̄ mobile ve-
loci⁹: ⁊ super alterū moueat̄ mobile tardius: manifestū
est tūc ꝙ cū mobile veloci⁹ ptransiuerit totū spatiū suū
adhuc mobile tardius nōdūꝫ ptransiuerit totū suū spa
tiū: ꝙuis simł̄ ceperit moueri: imo in equali tēpore per
trāsibit aliquā pteꝫ sui spatij minorē isto toto spatio ꝑ-
transito ab illo mobili velociori. ⁊ sic erit motus minor
minimo: qd̄ est īpossibile. ℭ Sꝫ ista rō nō est oīno suffi
ciēs qr̄ suppōit ꝙ si aliqd̄ mobile celeste mouet̄ motu mi
nimo sup̄ aliqd̄ spatiū: ꝙ aliqd̄ mobiliū īferioꝝ mouet̄
motu minimo sup̄ spatiū equale: ⁊ hoc nō ē notuꝫ: imo
forte īpossibile ē. Etiā dato hoc ꝙ aliqd̄ istoꝝ īferioꝝ
mobiliū moueret̄ motu minimo supra equale spatiuꝫ ⁊
mobile velocius mouet̄ in equali tēpore per spatiū mi-
nus: nō sequeret̄ ex hoc ꝙ esset mot⁹ motu minimo mi-
nor: qr̄ dici posset ꝙ mot⁹ illi⁹ mobilis tardioris postꝙ̄
est in equali tempore est eq̄lis motui velocioris. ℭ Sꝫ
potest aliter deduci ratio. si est motus celestis minimus
circa aliqd̄ spatiū in aliquo tēpore: capiat̄ aliqd̄ spatiuꝫ
in istis inferiorib⁹ equale illi spatio. certū ē ꝙ aliqd̄ isto
rū inferiorum mobiliū poterit illud spatiū pertransire.
Aut igit̄ pertrāsibit ipsum in tēpore minori illo tēpore
in quo fit mot⁹ celestis: q̄ ponit̄ minimus: aut in tēpore
eq̄li: aut in maiori. hec diuisio est sufficiens. Si in tēpore
minori. hoc esset incōueniēs. qr̄ tūc in istis inferioribus
esset aliquis motus minor motu minimo celesti. qd̄ pro
incōuenienti relinquo. Si in tempore equali adhuc se-
quitur idē incōueniēs: qr̄ in minori tēpore illud mobile
pertransibit partem illius spatij ꝙ̄ totum. Ponat̄ ergo
quiescere in termino illius motus minoris tēporis: tūc
erit motus in minori tpe ꝙ̄ tempus in quo ponitur mo
tus minimus celestis: ⁊ sic erit minor motus motu cele-
sti: qd̄ videt̄ impossibile. Si vero dicat̄ ꝙ mobile inferi
us ptrāsit illud spatiū equale in maiori tēpore: oportet
ꝙ in illo maiori tpe includatur tempus equale illi tem-
pori i quo ponit̄ fieri minimus motus celestis: tūc ergo
in illo tpe equali mobile īferi⁹ aut nihil ptransibit illius
spatij. aut aliquid pertransibit: si nihil pari rōne nec in
alio equali aliquid ptransibit: ⁊ sic cum illud tēpus ma
ius sit finitū: ⁊ infinities ꝯtineat tempus equale illi tem
pori: sequit̄ ꝙ in toto illo tēpore nō ptransibit illd̄ spa-
tiū postꝙ̄ nihil illius ptrāsibit in ptibus huius tpis: sed
ponebat̄ pertransire in illo maiori tēpore illud totum
spatiū: ⁊ sic sequit̄ ꝯtradictio. Si v̄o illud mobile pona
tur ptransire aliqd̄ illius spatij in tpe equali illi tempo-
ri i quo ponitur fieri minimus motus celestis: tūc illud
pertransituꝫ erit diuisibile: quia indiuisibile nō est ptrā-
sibile i tēpore per se: ⁊ tūc illd̄ spatiū cū sit diuisibile ha-
bebit partē extra partē: ⁊ pars ꝑus tpe ptransibit ꝙ̄ to
tum: ⁊ sic idē qd̄ prius: ponet̄ enim illud mobile quiesce
re in termino tēporis in quo ptrāsiuit illā partē: ⁊ sic in
minori tpe erit motū mobile inferius ꝙ̄ sit tēpus in quo
ponitur fieri motus celestis minim⁹. Ex quo sequit̄ ꝙ i
istis inferioribus fiet mot⁹ minor motu minimo celesti:
qd̄ est īpossibile. Sicut enim motus totus celestis ē ve
locior omni motu istoꝝ inferiorū: sic si esset motus cele
stis minimus simpliciter ipse deberet minor eē motu mi
nimo quocunqꝫ istorum inferiorum.

TUNC DICO ad auctoritates quibus isti vtunt̄.
ℭ Ad ꝑmā dico ꝙ ē itelligēdum
in reb⁹ nālib⁹ ꝯpositis ex mā ⁊ forma ⁊ huius rō est: qr̄
forma subalis est termin⁹ māe. Vñ ꝙ alia ⁊ alia q̄titas
maior vel minor ꝯsequat̄ vnā spēꝫ magis ꝙ̄ aliaꝫ: sicut
quātitas maior ꝯsequit̄ formā vel spēm hominis ꝙ̄ mu
sce: ⁊ maior q̄titas ꝯsequit̄ speciēꝫ bouis ꝙ̄ hominis re
gulariter. hoc ꝓuenit ex formis substantialibus istoruꝫ
vt tangebat̄ in 3°. Vult aūt ibi dicere Aristo. ꝙ in oib⁹
talib⁹ est dare maximū ⁊ minimū: puta q̄titatē ita ma
gnā ꝙ in maiori nō posset saluari natura hoīs. ⁊ ita par
uā ꝙ sub minori nō posset saluari nā hominis. silr̄ aūt ⁊
in alijs ꝯpositis ex materia ⁊ forma. De tempore ⁊ mo
tu nihil ad ꝓpositū. hec enīꝫ nō sunt res cōposite ex mā
⁊ forma substātiali que īponit terminū q̄titati. Si aūt
queras a quo tempus ⁊ motus habēt infinitatē: dico ꝙ
infinitatē successiuā hñt a motore intrāsmutabili oīno Cō. 41.
vt dicit Cōmen. in. 12° metaph. ꝙ aūt nō hñt minimum
hoc ꝓuenit ex mā ꝯtinuitatis cui repugnat habere ptē
minimam simplr̄: imo est ꝯpositū ex semꝑ diuisibilibus
partibus q̄titatiuis vt scit̄ ex 6° huius ⁊ ex libro de li-
neis indiuisibilib⁹. ℭ Per idē dico ad 2ᵃᵐ auctoritateꝫ
⁊ ad aliā. ℭ Ad aliā auctoritatē dico ꝙ debet intelligi
q̄tū ad hoc: ꝙ sicut magnitudo nō cōponit̄ ex idiuisibi
libus: sed ei⁹ est pars minor ⁊ minor in infinitū sic in mo
tu ⁊ tēpore. Cōcedēdum igit̄ ꝙ tempus ⁊ motus simili
ter se habent magnitudini q̄tuꝫ ad finitatē ⁊ īfinitateꝫ:
⁊ quantuꝫ ad diuisibilitateꝫ ⁊ quātū ad cōtinuitatē: sed
non quātuꝫ ad terminū paruitatis ⁊ magnitudinis ma

gnitudo enim saltem vt naturalis est habet terminum
paruitatis ꝛ magnitudinis: tempus autem ꝛ motus nō
habent: imo quocūqꝫ tpe dato est dare minus tēpus: ꝛ
quocūqꝫ tempore finito dato est dare min⁹. ¶ Similr
autē ꝛ de motu. q̄re ꝛc̄. ¶ Ad aliā auctoritatē Cōmē.
cū dicit: ꝙ minimū tempus sensibile ꝛc̄. dico ꝙ nō itendit
per hoc asserere ꝙ minimū sit tempus simpliciter: sꝫ
vult dicere ꝙ si aliquid in pncipio anni incepit acquirere
q̄titatē digitalē. ꝛ in fine anni eque acquisiuerit: nō
est necesse ꝙ in quacūqꝫ particula illius tēporis acquisiuerit
aliquā partē illius quātitatis: qꝛ posset accipi aliq̄
pars tpis s. a parua ꝙ nulla pars sensibilis quantitatis
illius ei correspoderet. illud eniꝫ tempus non itelligit
esse minimū. Uel dicamus ꝙ intentio Cōmen. est loqui
sub ꝯditiōe ꝛ ꝑ ppositionē hypotheticā: ꝛ est sensus: ꝙ
si esset minimū tempus: tunc nulla pars sensibilis illius
q̄titatis acq̄reretur in illo. ꝛ tñ si augmētatio esset ppe
tua hoc oporteret ꝙ si esset tps minimū aliq̄ ps q̄titatis
acq̄reretur in illo. Et fm hoc ratio Cōmen. erit rō
ducens ad ipossibile. s. ꝙ ista ꝯditiōalis vel hypotetica
sit vera: q̄ tñ est ipossibilis cū lꝫ ꝙ ei⁹ antecedēs: ē ipossibile.
s. si esset tempus minimū sensibile in illo acquireretur
pars sensibilis quantitatis digitalis acquisite inter
terminos anni: vel hmōi. Et pōt rō Cōmen. sic formari:
posito ꝙ aliq̄d in pncipio vni⁹ anni icipiat acquirere
q̄titatē digitalē ꝛ in fine illius anni acquisiuerit illā:
tunc si augmentatio necessario est cōtinue per totū illū
annū: necesse est si esset tempus minimum sensibile ꝙ in
illo acquireret aliqua pars illius q̄titatis digitalis. hec
ꝯña est manifesta: sed ꝯsequens est ipossibile: nō solū. n.
est ipossibile esse tempus minimū: sed etiā si esset adhuc
nō posset ei assignari pars sensibilis illi⁹ q̄titatis. g̃ ꝛc̄.
Et sic pꝫ intellectus Cōmen. q̄tū ad illud dictū. ¶ Ad
aliā dico ꝙ nihil est ad ppositum. Uult. n. ibi dicere ꝙ
in aialib⁹ est aliqua pars que pmo generat sicut cor vel
pportionale. Et silr in illis que sunt similiū priū est dare
aliquā ptē que pmo generat: vt in generatione ignis
est dare pmo ignē minimū quo minor nō potest generari
seorsū ꝛ diuisī. Ex hoc tñ nō habet quin sit dare primā
partē in motu: vel in transmutatione diuisibili per
quā ille minim⁹ ignis generat: vt cor in aiali. ¶ Ad aliā
cū accipit a Cōmē. ꝙ pria pars motus noui subito fit i
instāti: dico breuiter ꝙ sicut ibidē dicit Cōmen. motus
nouus potest considerari dupliciter. Uno mō fm ꝙ est
cōtinuus. Alio mō fm ꝙ est generatus. Si pmo mō sic
T.c.46 nō hꝫ pmā ptē: vt pꝫ ex 6° hui⁹. Si 2° mō sic necessario
hꝫ partem primā. i. partē habentē aliqḋ initiū ante qḋ
illud mobile nō mouebat illo motu nec aliquo alio ꝯtinuato
illi nouo motui: ꝛ illa pars pma sic exponēdo fit
in instanti inquantū terminata est. terminus eniꝫ est idiuisibilis
ꝛ istātaneus siue sit termin⁹ a quo siue ad quē.
verbi gratia, ppter iuuenes si aliq̄d alterat est aliq̄ pars
alterationis ipsius habens initiū ante qḋ illud alterabile
nō alterabat alteratiōe ꝯtinuata illi alteratiōi: ꝛ hec
pars q̄tū ad suū terminū ꝛ initialē fit in istāti: ꝛ hoc
est cōmune omni gñato. s. habere pmā partē mō pdicto.
In hoc aūt differt motus nouus ab eterno ꝛ ab ei⁹
partibus. Nā in mobili eterno nō est dare aliquā ptē
habentē pncipiū anteq̄ nō pcesserit alius motus nō cōtinuatus
illi parti: imo semꝑ quacūqꝫ pte data pcesserit
alia sibi ꝯtinuata: vt in motu celesti quacūqꝫ circulatione
data precessit ꝛ alia ꝯtinuata posteriori: ꝛ hoc debet
sufficere quātū ad illud dictū Cōmen. ¶ Qḋ aūt vlterius
assumit ꝙ mima partiū magnitudinis factarū est
terminata ꝛ est idiuisibilis in factiōe. Dico ꝙ ipse loquitur
ibi de parte rei nālis que augmentat: semꝑ enim in
augmentatione antecedit generatio forme augmētabilis
in mā nutrimenti. Ut si debet augeri caro opꝫ ꝙ fiat
forma carnis in mā nutrimēti: sed est accipere carnē ita
paruā ꝙ minor nō posset per se seorsū subsistere: ꝛ hoc
generat in instanti simplr indiuisibili: ꝛ silr alia minima
ꝛ quelibet alia. Uñ cōcludit ꝙ augmentatio q̄tū ad generationē
ꝯcurrentē ad eā nō pōt esse ꝯtinua nisi istas
cōtinuaret instāti: qḋ ipole est. Uñ manifestū est ꝙ illa
auctoritas nihil est ad ppositū. Nō. n. itelligit ꝑ illḋ idiuisibile
in quo dicit minimā partē generari tēpus minimum:
sed instans oīno indiuisibile: vt manifestū est ispicienti
ipsū. Utrū autē augmentatio habeat aliquā cōtinuitatē:
alia inquisitio est: ꝛ visū fuit in q̄ōne de augmentato:
ꝛ forte videbit supra 8m. ¶ Ad aliā auctoritatē
Arist. i de sensu ꝛ sensato cū dic̄ ꝙ ꝯgelatio aliq̄ñ
est tota simul. ꝛ in 8° huius. dicit ꝙ alteratio fit multotiens
velox. Intelligendū ꝙ aliq̄d simul coagulari vel cōgelari
vel vlr alterari pōt intelligi duplr. Uno mō ꝙ in
codē istāti acquirat ꝛ recipiat oēs ptes seu oēs gradus
illius q̄litatis ad quos alterat: vt ꝙ aliqḋ calefactibile
simul i vno istāti accipiat oēs gradus caliditatis: ꝛ hoc
ē ipossibile: nec sic itellexit Arist. nec Cōmē. Alio° pōt
itelligi aliq̄d sil̄ alterari vel coagulari vel ꝯgelari ita ꝙ
in codē instanti oēs partes q̄titatiue illius alterabilis
incipiāt recipe q̄titatē ab ipso alterāte: ꝛ nō vna pars
prior tpe q̄ alia. ꝛ hoc est bene possibile ꝛ necessarium.
Cum eniꝫ aliqḋ alterans est ppinquatū alicui alterabili.
quātūcūqꝫ illud alterabile habeat ptē q̄titatiuā minorē
alia pte in ifinitū: tñ nō opꝫ ꝙ pus tpe pars minor
incipiat alterari q̄ maior: ꝛ adhuc prius tpe pars
minor: ꝛ sic in ifinitū sicut aliq̄ imaginabant: sic enim sequeret
ꝙ oē qḋ alterat alterabat per totū tēpus eternum
prius: qḋ est ridiculū: vt pꝫ ad sensū. imo pōt ꝯtingere
ꝙ virtus: illius alterantis obtinet suꝑ aliqḋ alterabile
quātum ad omnes eius partes. ꝛ sic non prius tempore
imprimit vni q̄ alteri: sed omnibus simul ꝛ in istāti
primo sue appropinquatiōis quelibet pars incipit recipere
actum ab illo alterante: post illud tamē instās acquirit
successiue pars post partē ꝛ in tēpore. ꝛ sic alteratio
est in tempore. Quod aūt hec sit intentio Arist. pꝫ
inspicienti litterā. dicit eniꝫ in de sensu ꝛ sensato sic. Contingit
aūt aliqḋ totū sil̄ alterari ꝛ nō diuidi prius velut
aquā totā simul cōgelari ꝛc̄. Et in isto 8° sic dicit. nō. n.
si infinitū partibile qḋ alterat ppter hoc alteratio sꝫ velox
fit multotiens sicut cōgelatio. ¶ Dicemus ergo q̄si
recolligendo ꝙ alteratio aliquando fit simul: nō ꝙ li sil̄
dicat pūationē pōritatis ꝛ posterioritatis i generatiōe
graduū vel partiū qualitatis. imo vna pars pus tēpore
generat q̄ altera. sꝫ dicit pūationē pōritatis ꝛ posterioritatis
tpalis in receptiōe q̄titatis in partibus q̄titatiuis
ipsius alterabilis: ꝛ est sensus ꝙ vna pars q̄titatiua
alterabilis non necessario prius tēpore recipit vnā q̄
aliā: ꝛ ideo nō potest ex hoc cōcludi tempus minimū.
¶ Qḋ aūt dicit Cōmen. in 8° huius. ꝙ in trāsmutationibus
que sunt in qualitate est dare pmū nāliter. Intelligendū
est ꝙ media inter terminos alterationis duplicia
sunt. quedā sunt differentia fm speciem: sicut inter
albū ꝛ nigrū: media sunt fuscū ꝛ rubeū ꝛ pallidū: quedam
aūt sunt media differētia fm magis ꝛ minus in eadem
specie. Si igit fiat mutatio de albo in nigrū bene
contingit ibi dare primū fm speciem. verbi gratia. pallidum.
sed accipiendo media in motu fm ꝙ differunt fm
magis ꝛ minus in eadē specie. sicut non est dare primā
partem motus. Et ꝙ hec sit intentio ꝯmētatoris patet

inspicienti cōmētū. Dicit enim sic. dicamus igit᷑ ꝙ ꝑmuz esse naturaliter in omnibus trāsmutationibus que sunt in qualitate manifestū est. In coloribus eniz bene appa ret ꝙ inter colores sunt media finita naturaliter. ꝛ intel ligo hic per mediuz non illud qđ diuersificatur ſm ma gis: ꝛ minus sed ſm formaz ꝛ qualitatem: quoniam pal lidum non differt ab albo ſm magis ꝛ minus sed ꝫ q̄li tatem: ꝛ si non esset eiusdez specie ꝛc̄. ¶ Ad aliā aucto ritatem Aristo. in de sensu ꝛ sensato. Dicendum ꝙ ipse ibi loquitur de sensibilibus permanentibus sicut est al bedo ꝛ nigredo ꝛ hmōi. q̄tū ad hoc ꝙ ꝯcedit in eis mi nimum separabile. Sed motus non est sensibile perma nens sed successiuum. ꝛ similiter tempus est quid succes siuum. quare non est ad propositum. quare ꝛc̄.

¶ Quoniam aūt tempus metrum est motus: ꝛ eius qđ mouetur. mensurat aūt motū in deter minando quēdam motum qui mensurabit to tum sicut longitudinez cubitū in determinādo aliquā magnitudinem que remittitur totū ꝛ est motui in tempore esse mensurari tempore ꝛ ip sum esse ipsius ꝛc̄. Textu cōmen. CXIIII.

¶ Questio. XXIIII.

Querit᷑ hic breuiter. Utrum tp̄s mēsuret motū ꝫ ꝙ quātus ē. ¶ Arguit᷑ ꝑmo ꝙ nō: q᷑ si sic cuz q̄titas motus nō sit alia a quātitate tp̄is: tūc tp̄s mēsuraret seipsuz: qđ est incōueniēs. ¶ Itē qđ mēsurat mo tu nō mēsurat motū. sic. n. idē seipsuz men suraret qđ est falsuz. ꝫ tempus mensurat motu ſm Ari sto. in lr̄a. quare ꝛc̄. ¶ Item mensura debet esse notior
T. cō.2. mensurato: vt pꝫ. io. metaphy. sed tempus non est noti us motu. cum motus sit subiectū temporis. ꝛ subiectum est notius accidente. Un̄ ꝛ in diffinitione temporis po nitur motus: qđ nō esset nisi motus esset notior tempo re: q᷑ omnis diffinitio est ex notioribus. quare ꝛc̄.
¶ Oppositum dicit Aristo. hic.

Ad questionem breuiter dico ꝙ tp̄s men surat motū ꝫ ꝙ q̄tus ē.
T. cō.2. q᷑ mēsura est vnigenea mēsurato: ꝛ hoc pꝫ in. io. meta. ꝛ habita est a Cōmen. bis in isto capitulo. ꝫ mot᷒ nō ē vnigeneus tp̄i nisi ſm ꝙ q̄tus est. Naz q̄tum ad perfe ctionez diminutā est in genere q̄litatis aut vbi: ꝛ sic nō ē vnigeneus tēpori: aut in genere q̄titatis pmanētis q̄tū ad augmentationē: ꝛ nō est ꝓpꝛie vnigeneus tēpori: cū tempus sit successiuum: ergo relinquit᷑ ꝙ motus ꝓpꝛie mensurat᷑ tēpore ſm ꝙ q̄tus q̄titate successiua. ¶ Sꝫ intelligēdū ꝙ tp̄s mēsurat motū per se vt dicit Cōmē. ꝛ ecōuerso: differenter tn̄. Nāqꝫ tp̄s mēsurat motū ꝑ se vt dicit Cōmen. motus autē mensurat tp̄s ꝑ accidens: qđ forte sic est itelligendū ꝙ frequētius ꝛ in maiori pte tp̄s mensurat motū q̄ ecōuerso: frequentius. n. cōtingit ꝙ q̄titas tp̄is aliqua replicabilis sit notior q̄titate aliq̄ tota motuꝫ q̄ ecōuerso. ꝛ sic tūc tp̄s mēsurat motū. Un̄ si quis ignorat q̄tuꝫ sit mot᷒ ambulatiōis vsqꝫ ad romā
Cō. 112. notificabit᷑ ei ꝑ tp̄s notū aliquotiens sumptum: vt pꝫ ꝑ diem. dicendo ꝙ sit centū dieꝝ vel hmōi. Rari᷒ autez ꝛ in minori parte ꝯtingit tp̄s mensurari motu. Et hoc sic accidit. Cum eniz alicui ignotū est tēpus alicui᷒ motus ꝛ ei notum est aliqđ spatium pertransibile motuz: tūc per replicationē illius spatij ptrāsiti notificabit᷑ ei tempus illud. verbi gratia. si alicui eēt ignotū tēpus mensurans motuz calefactionis: ꝛ sit ei notū miliare ptransitū: tūc dicetur ꝙ tāto tempore sit calefactio quo duo miliaria fuerint ptransita vel fuissent in illo tp̄e. ꝛ sic per ipꝫ mo tum notificabitur ei tempus. Et hoc accidit aliquando hominibus qui dormiuerūt. volētes. n. scire vel cogno scere q̄to tp̄e dormiuerunt: considerant per q̄tū spatiū sol motus esset. ꝛ ſm hoc iudicant de q̄titate temporis in quo dormiuerūt. Si eniz inceperint dormire in meri die ꝛ in fine sue dormitionis videant in occidēte solez. tūc cognoscunt se dormiuisse per longū tempus. ꝛ sic in similibus. ¶ Ulterius notandū ſm Cōmen. ꝙ tp̄s ali ter mensurat motū primuz ꝛ aliter alios motus. mensu rat eniz motū ꝑmū sicut forma in re. i. sicut forma exn̄s in eadez re in qua est ipse motus primus. s. in pꝛio mobi li: ꝛ loquit᷑ de tēpore pꝛio ꝛ ꝑncipaliter dicto: ꝫ mensu rat alios motus sicut numerus: ꝛ sicut mensura extrinse ca. ¶ Qđ aūt tempus mēsuret motuz ſm ꝙ motus est q̄tus. hoc plane docet Cōmen. cōmen. 32. vbi dicit sic.
Et cū cōsideratū fuerit de mensuratiōe motus a tp̄e ap parebit ꝙ nō mēsurat rez motā ſm ꝙ mota simplr̄. ver bi gratia. subā aut q̄tū. aut q̄le aut aliō modoꝝ ēendi: sed ſm hoc motus est in predicamēto passiōis. s. motuꝫ ſm ꝙ motus: sed ꝫ q̄titatē accidentē motui. Uerū est ꝙ in aliq̄bus cōmentis littera est ibi incorrecta. Sed ꝙ hoc sit itentio Cōmen. pꝫ in eodē Cōmēto vbi sic dicit: tempus mēsurat ens ſm ꝙ motū aut q̄eicēs nō simplr̄: sed ſm q̄titatē accidentem motui ꝛ quieti. ¶ Et ē hic intelligendum ne oporteat de hoc fieri questionē ꝙ ipse motus primus q̄tū ad suā totalitatem nō mensuratur: quapropter illud solū mensurat᷑ tempore: qđ exceditur ipso vt docet Aristo. in littera. Modo ꝯstat ꝙ motus eternus non exceditur a tempore. quare ꝛc̄. Cō. 119.

Ad rationes. Ad ꝑmā dico ꝙ tempus vno mō sumptū mēsurat ipm̄ tp̄s alio mō sumptū: aliqua. n. pars tp̄is que est tp̄s ꝛ est no ta mensurat tp̄s maioris q̄titatis qđ erat ignotū: vt di es mensurat septimanā ꝛ septimana mensem: ꝛ sic de si milib᷒: ꝛ hoc nō est incōueniēs. ¶ Ad aliā pꝫ ex dictis. ¶ Ad aliud dicēdum ꝙ tp̄s nō est passio ipsius q̄tita tis ipsius motus. imo est essentialiter q̄titas ipsiuꝫ mo tus vt dictū ē. est aūt notius vt mensurat seipso vt men surato: ꝛ cuz dicit᷑ ꝙ tempus est passio motus: ꝛ ꝑ ꝯn̄s: motus est notior ipso tp̄e. dico ꝙ tp̄s est passio motus qui est perfectio diminuta cuius vna pars generat᷑ post aliā ꝑte: est eniz q̄titas fluēs vel ipse fluxus ꝯtinuus hu ius pfectiōis aliquo mō. Sꝫ si sumat᷑ mot᷒ pro ipo flu xu sic tēpus nō est eius passio: imo est ipsummet tēpus.

¶ Quoniam autem tempus est mensuratio erit ꝛ quietis metrum ꝫ accidens omnis eniz qui es in tempore est ꝛc̄. Textu cōmenti. CXVIII.

¶ Questio. XXV.

Hic queritur. Utrum tp̄s sit mēsura q̄etis. ¶ Arguit᷑ ꝑmo ꝙ nō: q᷑ non entis nō ꝺ᷑ esse mensura realis sed ipsa quies est non ens cum sit priuatio motus: ꝛ tempus est mensura realis. ergo ꝛc̄.
¶ Oppositum vult Aristo. in littera.

Dicendū ꝙ q̄es mēsurat tp̄e qđ pꝫ rōne Arist. in lr̄a. nā quies est ꝑuatio mot᷒ in sub iecto apto nato moueri: nō enim oē immobile quiescit: sed priuatū motu. aptū autem natū moueri: ꝛ sic patet ꝙ quies est priuatio ꝛc̄. talis aūt priuatio mensurat᷑ tē pore: que. s. est ꝑuatio alicuius mēsurati tēpore. q̄re ꝛc̄.
¶ Modus autem ſm quez quies mensuratur tempore talis est contingit enim ꝙ cum aliquod mobile quiescit simul existente quiete illa est motus in alio mobili: ꝛ ille

alius motus mēsurat̄ tēpore aliquo: ⁊ sic illa quies men
suratur tempore que simul cum illo motu existit. vnde
quies mensuratur tēpore per accidēs inq̄tū motus ali-
quis qui est dū quies est mensuratur tempore: ⁊ tantā
q̄titatē intelligimus esse q̄etis q̄ta q̄titas motus: quo
existente est illa quies: vt si quiescente aliquo mobili ali-
ud mobile mouet̄ in tribus horis dicimus illud mobile
quieuisse tribus horis: similiter autem ⁊ in aliis. ℭ Sȝ
obiicies eodē mō possȝ dici ꝙ linea vł albedo mēsurat̄
tēpore: quia ipsa albedo vel linea est dum motus aliq̄s
est in tempore mēsuratus: ⁊ sic albedo ⁊ linea mēsurat̄
tempore. Dico ꝙ nō est simile: q̄ linea vel albedo nō ē
priuatio alicuius mēsurabilis a t̄pe: nec subiectū existēs
in linea vel albedine: nec ē in potētia ad aliq̄d oppositū
eis mensurabile t̄pe: quies vō est ꝑuatio alicuius men-
surabilis t̄pe: ⁊ subiectū q̄escens est in potentia ad aliq̄d
qd̄ est mensurabile tempore. s. ad motum. quare ⁊c̄.

Ad rationem patet ex dictis: quies enīȝ nō est oīno nō ens: sed nō ens in
subiecto vt dictum est. Si aūt esset pure non ens vt chi
mera vel huiusmodi non mensuraretur tempore.

ℭ Mutatio autē omnis a natura remotiua est:
in tempore autē omnia fiunt ⁊ corrumpuntur
⁊c. Textu com. CXXVIII. Qō. XXVI.

Queritur hic vtrū motus sit causa per se cor
ruptiōis. ℭ Arguit̄ ꝙ nō: q̄ si motus eēt ꝑ
q se causa corruptionis. hoc eēt pro tanto: q̄
mobile dū mouet̄ recedit ab aliqua disposi
tiōe quā prius habebat ita ꝙ aliq̄ dispositio
corrūpit̄ in mobili dū mouet̄: sȝ ꝓpter hoc nō est dicen
dū ꝙ motus sit cā ꝑ se corruptiōis: q̄ sic mobile dū mo
uet̄ in t̄pe corrūpit̄ aliq̄ dispositio que ꝑus erat: sic mo-
bile dū mouet̄ acq̄rit̄ in ipso aliqua dispositio quā ꝑus
nō habebat: ⁊ sic pari rōne motus eēt ꝑ se cā ḡnatiōis
sic̄ corruptiōis: cuius oppositū vult Aristo. hic q̄re ⁊c̄.
ℭ Itē ḡnatio nō est ꝑ se cā corruptiōis. hec videt̄ vera
per se q̄ vnū oppositorū nō vr̄ eē ꝑ se cā respectu alteri
us. ḡnatio aūt ⁊ corruptio opponūt̄. mō ipse motus ē
Com.4 generatio s̄ȝ Cōmen. in 3° huius. vbi dicit. ꝙ motus est
ḡnatio vnius ptis ⁊c̄. ℭ Item illud qd̄ magis eēntialr̄
hȝ habitudinē ad illud qd̄ generat q̄̄ ad aliquid quod
corrumpit̄ videt̄ magis esse cā ḡnationis q̄̄ corruptio-
nis. hec vr̄ manifesta: sed motus magis essentialē hȝ ha
bitudinem ad aliq̄d qd̄ generat̄ q̄̄ ad illud qd̄ corrūpit̄.
motus enīȝ dicit̄ eē idē essentialiter cū termino ad quē:
T.cō.9. vt pȝ in 5° huius. ⁊ 3° ⁊ nō cū termino a quo: mō i mo-
T.c.4. bili dū mouet̄ generat̄ terminus ad quē: vt manifestuȝ
est: ⁊ terminus a quo corrumpitur. quare ⁊c̄.
ℭ Oppositū arguit̄ per Arist. in lr̄a. Dicit enīȝ ꝙ destru
ctionuȝ mutatio per se est generationis ⁊ ipsius esse est
s̄m accidens. Et idem dicit Cōmen. ibidem.

Ad questionem intelligēdū ꝙ sic̄ pluries assumptū ē: motus vno
mō accipit̄ pro forma cuius vna pars ḡnat̄ post aliam
donec ꝑficiat̄ ⁊ sic est in tribus generib⁹. s. q̄titatis q̄lita
tis ⁊ vbi. Alio mō sumit̄ ꝑ trāsmutatiōe ꝯiuncta cū tē-
Com.9. pore. vt dicit Cōmē. in 5° hui⁹. i. ꝑ receptiōe ꝯtinua suc
cessiua ipsius ꝑfectionis. Et in ista transmutatiōe ꝯiun
cta cū tēpore. i. receptione ꝑfectionis cū successiōe cōti
nua est duo cōsiderare. s. ipsam receptionem: ⁊ q̄tuȝ ad
hec est in genere passionis ⁊ ipsaȝ successionem cōtinuā
sed fluxū continuū: ⁊ quantum ad hoc est q̄titas. s. tem
pus vt dictū fuit prius. Modo questio ista non intelli-
gitur de motu vltimis duobus modis. s. pro receptione
perfectiōis ⁊ pro fluxu: sed ꝓ perfectiōe recepta in mo
bili a motore. Et dicitur communiter ad questionem ꝙ
motus potest considerari dupliciter. Uno modo s̄ȝ se.
Alio mō s̄m ꝙ est istrumētū alicuius agentis intēdētis
aliquā formā in mobili ꝓducere. ⁊ pmo q̄dē mō motus
est causa corruptionis vt dicitur. Nam eo ipso ꝙ aliq̄d
mouet̄ recipiendo aliquā ꝑfectionē quā ꝑus nō habe-
bat: corrūpit̄ in mobili dispositio aliqua quā ꝑus habe
bat. s. terminus a quo qui cōtrarius ē ipsi motui aliquo
modo. Unde ⁊ Arist. dicit: mutatio autē omnis a natu
ra remotiua ē. Et si queratur in quo genere cause se hȝ
ipse motus qui est forma recepta ad ipsaȝ corruptiōē.
dici potest ꝙ se habet in genere cause finalis aliq̄r. Nā
ad hoc ipsuȝ agēs corrūpit̄ vnā formā vt inducat aliā.
Aliter potest dici ꝙ se habet in genere efficientis pro-
pinqui: vt caliditas recepta in aqua dū calefit destruit
frigiditatem que ibi erat. similiter autem ⁊ in aliis. Cor T.c.62.
ruptiua enīȝ sunt adinuicē cōtraria s̄ȝ Arist. in 5° hui⁹ T.c.51.
⁊ pmo ⁊ 2° de generatiōe. Si vō cōsideretur motus 2° T.c.14.
modo. s. ꝓut est instrumentū agentis intendentis aliquē
finē: sic potest esse quodāmō causa generatiōis alicui⁹
forme vel actus in mobili vel in aliquo alio: ⁊ sic ē per
accidēs causa generatiōis: cū eē istrumētū alicui⁹ agen
tis intendentis aliquā aliā formā accidat ei aliquo mō.

Ad primaȝ rationē dico: ꝙ pro tāto motus dicitur esse causa corruptiōis: q̄
mobile dū mouet̄ eo ipso ꝙ mouet̄. s. per ipsummet mo
tum remoueret̄ a dispositione quā habebat. Sed q̄uis
dum mobile mouet̄ aliq̄ forma acquirat̄ in ipso ⁊ gene
ratur. tn̄ ipse motus nō est causa illius forme: imo ē ips
met forma. Si autē per ipsum motū ꝓueniat ipsi mobi
li aliqua alia forma: sicut per motū localē dicitur i aliq̄
fieri caliditas hoc causat̄ per accn̄s nō oīno per se. Si-
militer cū aliq̄d alterat̄ recipiēdo aliquā qualitatē per
istā qualitatē ꝓprie ⁊ per se nō generat̄ aliq̄ alia forma:
sȝ si hoc cōtingat: hoc est s̄ȝ accidēs: ⁊ iō nō ē simile de
generatione ⁊ corruptiōe q̄tuȝ ad hoc. ℭ Ad aliā cūȝ
dicit̄ generatio ⁊c̄. potest dici ꝙ verū ē ꝙ generatio nō
est cā corruptiōis illius eiusdē cui⁹ est ḡnatio: sȝ ḡnatio
vni⁹ rei: vel vna res generata bn̄ est cā corruptiōis alte
rius: ⁊ iō cū motus sit generatio alicuius ꝑfectiōis. vel
aliqua ꝑfectio generata nō est causa corruptiōis illi⁹ ⁊
eiusdeȝ ꝑfectionis: sed est causa corruptionis alterius. s.
sui contrarii. Corruptiua enīȝ sunt sibiinuicē ꝯtraria: vt
vult Aristo. ponamus igit̄ ꝙ ignis calefaciat aquā ⁊ ei⁹
frigiditatē corrūpat. Quero vtruȝ sola caliditas que ē
in igne corrumpat frigiditatē aque: aut caliditas rece-
pta in ipsa aqua. Si diceret̄ ꝙ caliditas existēs in ipso
igne imediate oīno corrūpat frigiditatem que causat̄ in
aqua. hoc nō videt̄: q̄ caliditas q̄ ē in igne nō ē ꝯtraria
frigiditati que est in aqua: cōtraria enim nata sunt fieri
circa ideȝ subiectū: mō cōstat ꝙ caliditas que ē in igne
non est nata esse in aqua: nec vnq̄̄ recipit̄ in aqua. ⁊ sic
vnum cōtrariorum nunq̄̄ corrumperet reliquū. Si aūt
dicatur ꝙ caliditas recepta i aqua corrumpit frigidita
teȝ preexistenteȝ in ea. cū huiusmodi caliditas sit mot⁹
pro forma: sequitur ꝙ motus ē causa corruptiōis: de h̄
bene considera. ℭ Ad aliam cum dicit̄. illud qd̄ magis
essentiale ⁊c̄. pōt negari. nā forma substantialis rei ḡna
bilis hȝ essentialē cōparationē ad id qd̄ generat̄: cū ip
sa sit illud qd̄ prio generat̄: q̄̄ ad illud qd̄ prio corrum-
pitur: ⁊ tn̄ ipsa forma substātialis nō est causa ḡnatiōis
saltem actiua. imo ipsum generans: iō nō valet illa rō.
Ex hoc autē ꝙ motus est causa corruptionis ꝑ se: tem
pus autem est numerus ipsius motus: sequit̄ ꝙ illud qd̄

ppele est in tempore aliquo modo corrumpitur in tem
pore. Et qz eterno fm q huiusmodi non corrumpũtur'
ideo ipsa eterna fm q eterna sunt non sunt in tempore:
fm doctrinam Aristo. in littera: quare rc̃.

¶ Dignum autem consideratione quomodo
tempus se habet ad animaz. r propter quid in
omni videtur esse tempus: r in terra: r in mari:
r in celo: aut quia motus passio quedaz est: vel
habitus numerus existens. hec autẽ mouentur
omnia: in loco enim omnia sunt: tempus autez
r motus simul sunt r fm potẽtiã: r fm actum.

Textucom. CXXX. Qõ. XXVII.

T.cõ.4 Hic querit vtrũ tps sit extra aiam huma-
nã. ¶ Arguit pmo q sic: qz qd est in pre
dicamẽto est ens extra aiaz: vt videt vel
le Arist. in 6° metaphysi. sed tps ẽ ens in
pdicamẽto vt vult Arist. in pdicamẽtis
ğ rc̃. ¶ Itẽ si tps haberet esse ab aia tũc
esset de ꝯsideratõe logici: logicus. n. ꝯsiderat entia rõnis
vt cõmuniter dicit: sed hoc falsum est. qz ipsum tempus
pertinet ad phum naturalem. ergo rc̃. ¶ Itez si sic tũc
in diffinitione eius deberet poni aia. Nam sicut in diffi-
nitionibus rerum naturaliũ ponitur mã r in diffinitio
ne rerum diuinarũ ponitur deus: vt vult Cõmen. 6° me
Cõm.3. taphysice: sic in diffinitionibus entium ab anima debet
poni anima: cum causa per se ppria debeat poni in diffi
nitione causati. ¶ Item illa passio nõ est ab anima no-
stra cuius subiectũ proprium nõ est ab aia nostra: hec ẽ
manifesta: sed subiectum ppriũ tẽporis non est ab ani-
ma: sed preter animam humanam: motus enim primus
qui est subiectum temporis saltem pmo r principaliter
dicti nõ est ab anima nostra: imo sufficienter est ab intel
ligentia r ab ipso mobili primo. ergo rc̃.

Cõ.131. Oppositum arguit auctoritate Cõmẽ. vult
enim q tps nõ hz esse pfectum
r actu nisi per animaz numerantez prius r posterius in
motu. ¶ Itez discretio cõtinui manente eius ꝯtinuita-
te non est nisi ab anima: qz si esset extra animã: tũc vnuz
r idez simul esset continuũ r discretũ realiter: qd est ab
surdum: sed tempus est discretio partiũ motus que rea
liter sunt sibi adinuicem continue. ergo rc̃.

Dimissis omnibus aliis opinionib' dico fz in-
tentionẽ Cõmen. q tps est compositũ
ex qtitate cõtinua r qtitate discreta: nõ sic itelligẽdo:
q tempus sit aliqd vnum ens per se vnum compositum
ex istis duabus quantitatibus tanq ex partibus essen-
tialibus r per se: hoc enim esse impossibile manifestum
est cuilibz parum exercitato: qz ens per se vnum nõ ꝯsti
tuitur ex diuersis speciebus eiusdez predicamẽti: sed sic
q hoc nomen tempus significat duo entia: quorũ vnuz
est sicut materia: qz aliquã similitudinem r cõuenientiã
habet cum materia. r aliud est quasi forma qz habet ali
quã similitudinem r conuenientiam cũ ipsa forma. Un
siquis vtat hac distinctione q tempus potest considera
ri quantum ad suam materiã vel quantũ ad suã formã:
non est intelligendum q hec sit distinctio totius ẽentia-
lis in suas partes essential. s. sed est distictio nominis in
sua significata equoce aut fz anologiã iportata. ¶ Si
gnificatum autem tẽporis qd est sicut materia respectu
alterius est ipse fluxus continuus: cuius vna pars ẽ prior
r alia posterior: r per ꝯñs vna pars nõ est alia. sed vna
est extra aliã: r sunt apte nate numerari r distingui per
aiaz. Significatũ aũt tẽporis qd est sicut forma est ipsa
actualis discretio hmõi partiũ seu diuisio. ¶ Sicq aũt
querat ppter qd ille fluxus cõtinu' dicit sicut mã respe
ctu discretionis r diuisionis actualis: causa potest ee: qz
sicut materia quodammodo prior ẽ hac forma genera
tionis via: sic ipse fluxus cõtinuus est aliquo modo prior
ipsa discretiõe r distinctiõe actuali. Et sicut hec mã hñ
potest esse sine hac forma r nõ econuerso. sic fluxus ꝯti
nuus potest esse sine actuali discretione aut diuisiõe sua
ruz partiũ. Sed ipsa diuisio actualis r discretio nõ põt
esse nisi sit ipse fluxus continuus: cui' vna pars est extra
aliam. pp has igit r hmõi causas vnũ istorũ entiũ signi
ficatorũ hoc nomine tempus est sicut mã respectu alte
rius. r reliquũ ẽ sicut forma. ¶ Itẽ si linea q est ꝯtinua
diuidat r fiat discreta. manifestuz est tũc q partes linee
se habebũt sicut mã r subiectũ respectu ipsius discretio
nis seu diuisiõis: r iõ similiter cuz fluxus cõtinuus diui-
ditur r discernunt partes ipsius: ipse fluxus r ptes eius
se debent habere ad modum mãe: r discretio ad modũ
forme. fluxus enĩz ꝯtinu' silis ẽ quodãmõ linee. r discre
tio eius seu diuisio diuisiõi linee. ¶ Qd aũt hoc nomẽ
tempus ista duo entia significet hoc pbari nõ debz nec
potest nisi per vsum r cõsuetudinẽ illorum q exprimunt
conceptum mentis hoc nomine tẽpus. inueniunt enim
alique ppositiones que nõ possunt pprie esse vere nisi
hoc nomẽ tps accipiat vno istoruz modorũ r alie alio
modo. Et ppter inaduertentiã huius distinctionis aut
debiti modi intelligendi eam. inueniunt aliqui solennes
viri negasse Cõmen. qui tamen in aliis dictis ipsuz Cõ-
mentatorez approbant r sequunt. melius autẽ r decen
tius puto isto modo intelligere distinctionem pmissam
r fm eam ꝯcordare verba Aristo. r Cõmen. q in preiudi
ciuz Aristo. r Cõmen. vnã partẽ solũ ponere. ¶ Ulte-
rius accipio q oẽ causatũ ab aliquo agẽte p se: est i illo
agẽte p se quodãmõ i potẽtia actiua: r hoc nihil aliud
est q ipsuz agens p se habere potentiã actiuã sui effect'
sicut formam esse in mã in potentia nihil aliud est realr
q ipsam mãm habere potentiam receptiuaz forme. Et T.c.49
ppter hoc dicit Aristo. in 2° de gñatione q forme diuz
sunt in terminis idest in corporibus celestib' in quibus est
terminus toti' machine corporalis: r hoc pro tãto ve-
rũ est: qz corpa celestia sunt pmo agẽtia corporea diuz
istorũ inferiorũ. Et cõmenta. in 12° metaphy. dicit: q oẽ Cõ.18.
extrahens aliqd de potẽtia ad actuz: necesse est vt i eo
sit aliquo mõ illud qd agens extrahit. Agens autẽ verũ
fm Aristo est illud qd extrahit illud qd erat in potẽtia
ad actũ: vt dicit ibi Cõmen. in eodez 12° r ppter hoc di
cit idem Cõmen. in 12° q forme istorum inferiorũ habẽt Cõm.18
esse in potentia in motoribus corporũ celestium. Cõce-
ptus aũt intellectuales quos habet aia hũana de reb'
sensibilibus cãti sunt rebus itelligibilibus mediantibus
fantasmatibus carũdẽ: vt pz in 3° de aia. r in multis aliis
locis. Et ideo sequitur q ipsi sunt i rebus quodãmodo T.c.30.
in potẽtia actiua. Qualiter aũt r a quo alio agẽte fiãt
actu itellecte postq erant in potẽtia habet inquiri i 3°
de anima. r sicut ipsi conceptus causati sunt a rebus sic
coruz discretio r distinctio ẽ ab ipsis rebus quodãmõ.

Tunc dico ad qstionẽ tria pmo q tps qtum
ad illud qd significat hoc nomine
tps sicut materiale est actu preter aiam. 2° dico q ipsum
tempus: qd est formale significatoruz huius nominis tem
pus nõ est actu preter animaz sed ab anima. tertio dico
q istud idem significatũ est extra animam in potentia.
¶ Primũ probatur faciliter: quia fluxus cõtinuus quo
mobile fluit de vna parte perfectiõis ad aliam est actu
preter animam. hoc est manifestum: naz si nullus homo

intelligeret adhuc celū flueret de vno vbi ad aliō vbi: ꝛ illō qd calefit flueret actu de vna parte caliditatis ad aliam: sed huiusmodi est tempus illo primo modo sumptum .s. significatum temporis qd se habet vt materia ꝛ respectu alterius vt dictuz est. quare ꝛc. Et illud tēpus est numerus: idest res numerata: que est prius ꝛ posterius in motu: de isto loquit pluries Arist. in lra. Et probatur satis bene per tertiam rōnem superius inductaz. cum enim subiectum proprium ipsius fluxus .s. mobile habens in se aliquam perfectionez diminutaz: cuius pars generatur post partē non sit ab anima: sed pter animā: sequit q etiam ipse fluxus non sit ab anima nostra. ꝛ sic etiaz nō est aliqd ens actu: qd est incōueniens: qꝛ sic nō esset in pdicamēto. Aut est ens actu extra aiaz: ꝛ hoc ē qd volumus. ¶ 2° dico q tempus 2° mō dictuz .s. qd est significatum huius nominis tēpus se hns ad modū formē respectu alterius non est ens actu pter aiam: sed ab

T.c.lxi. aia. Et hoc aliqui pbant rōne Arist. in lra que talis est fm litterā nostrā. Si ipole est esse numerans: ipossibile est numerabile eē: ꝛ si ipossibile ē numerabile esse: ipole est numerās eē: qꝛ nūerus vel ē quo nūeram⁹ vl ē numerabile. ergo a pmo ad vltimū: si ipole est numerās esse, impossibile est numerū esse: sed si ipossibile est numeruz esse: ipossibile est esse tempus: qꝛ tempus ē numerus vt dictuz est pus. ergo si ipossibile ē numerās eē ipossibile est tps esse: sed nihil est numerus nisi anima vel anime intellectus. ergo si ipossibile est animā vel intellectū eē impossibile est tēpus esse: ꝛ si hoc esse tempus depēdet ab anima. Sed sine dubio hec ratio nō videt eē demōstratiua. bene .n. sequit. q si ipossibile est numerans esse impossibile est numerabile esse: sed nō sequit si numerās nō est numerabile nō est: sicut bene sequit. Si ipossibile est esse videntez impossibile est esse visibile. nō tn̄ sequit si non est videns nō est visibile: nullo enīz actu vidente adhuc color esset visibilis: ꝛ sic cū ipsuz tēpus sit numerus idest res numerabilis. nō sequit si aia nō est: tps nō est. ¶ Item constat q si impossibile est videntem esse impossibile est visibile esse: ꝛ tn̄ non oportet q visibile sit ab ipso vidēte: similiter ꝛ in pposito. Si impossibile est aiaz eē ipossibile est tēpus eē: sed nō valet: ergo tps est ab aia. Unde diceret q aristo. nō vtitur illa ratione nisi vt pbabili ꝛ disputatiua: nō vt demōstratiua. Sz ra-

Com.lxi tio Cōmen. que etiā est ratio Aristo. fz litterā Cōmen. est efficacior ꝛ est talis. Cōmen. 54. Cum numerās nō fuerit nūerare nō erit. ꝛ exponit .d. cū res nūerās que ē anima nō fuerit: tunc numerare qd est actio numerantis non erit: ꝛ cū actio nūerantis nō erit manifestū ē q numer⁹ nō erit. Nā numer⁹ aut est nūeratū: aut ē actio numerātis in nūerato: vt dic .i. respectu nūerati vt obiecti. Et accipit vlterius q manifestū est q nūerus nō est numeratū: ex quo cōtingit q est actio numerātis in numerato: ꝛ loquit de numero qui ē discretio actualis ei⁹ qd realiter est cōtinuuz. ¶ Ista enim discretio actualis eius qd realiter est ptinuū nō est nisi actio vel p actionē alicuius numerantis. Sed certū est q si numerans non sit: actio ei⁹ nō erit. ergo si numerans nō sit nūerus non erit: sed numerans illud supple qd est realiter ptinuum non est nisi aia vel aie intellectus: igitur si aia vel intellectus nō est nūerus nō erit: ꝛ cū nūerus nō fuerit nō erit tempus: qd pz: qꝛ ipsum tempus quo ad formale significatum est discretio ꝛ diuisio actualis prioris ꝛ posterioris in motu: ergo si anima non sit non erit tps: ꝛ hec est ratio quā intēdit Cōmen. ꝛ eam attribuit Aristo. Posset tn̄ breuiter formari ratio sic. nūerus entis qd realiter extra aiaz est ptinuū: ille dico nūerus non est actu extra aiam: sic enim idem eēt simul ptinuuz ꝛ actu discretum: qd ē manifestum impossibile: sed tēpus qtuz ad formale ē numerus alicuius entis: qd realiter est extra animā actu ptinuū .s. fluxus ptinui. hoc enim intelligimus p tēpus fm vnam significationem ipsius. ergo ꝛc. Et sic patet secūda pclusio. ¶ Tertiū ostēditur .s. q tps hoc mō dictū quodāmō ē in re extra aiaz in potentia: qꝛ effect⁹ cuiuslibet per se agentis est quodāmodo in potentia in illo agente vt supponebat: sed ipsuz tempus sic sumptū est effectus alicuius rei extra aiaz existentis .s. ipsius prioris ꝛ posterioris in fluxu. ē enim tempus aut ipsa comprehensio ipsius prioris ꝛ cōprehensio posterioris: qbus comprehensionibus prius ꝛ posterius cognoscunt seorsuz ꝛ diuisim: aut aliquid consequens huiusmodi cōprehensiones distinctas. nec est miruz q aliquid sit realiter continuum extra aiaz: ꝛ tamen aia itelligat eius partes seorsum ꝛ diuisim itellectionibus distinctis ꝛ diuisis: nō continuis adinuicez. hoc .n. plane Aristo. intendit in 3°

de anima capitulo idiuisibilium quidem igit intelligentia ꝛc. Et quilibet experit in seipso nō obstante q linea sit in se realiter vna ꝛ continua, tamē ipse potest intelligere seorsum ꝛ diuisim partes eius. ꝛ ideo dixit Aristo. ibidem. Seorsum autem vtrūq intelligens dimidiorum diuidit ꝛ tēpus simul tūc. Ista igitur distinctio ꝛ diuisio actualis comprehensionuz: qbus anima comprehendit prius ꝛ posterius fluxus seorsum ꝛ diuisim dicit tēpus. Et hoc est formale significatuz huius nominis tempus vt dicebat prius: igitur manifestum ē q huiusmodi tempus ē extra animam in potentia: eo q ipsa comprehensio intellectualis sic diuisa ꝛ discreta est effectus quodāmodo ipsius rei sic cōcepte: vt pz ex dictis. ¶ Quomodo autem diuersimode res mediante fundamento suo agit intellectionem suam ꝛ intellectus agens: videnduz est in 3° de aia: sz nō hic. Potest etiā pbari rōne quā innuit Cōmen. qꝛ nisi tempus haberet esse extra animā in potētia esset quid fictū. vt chimera aut hircoceruus: qd est incōueniens. Et ppter hoc dicit Cōmen. q esse temporis extra aiam siue extra mentē est in potentia ppter subm .i. obiectum pprium .s. ppter motū: sed esse eius in animo est esse ei⁹ actu .s. qn̄ aia egerit illā actionē in subiecto ppar ato ad recipienduz eam .s. actionē que ē numerus: ꝛ i fine pmenti: cū dicit: q si aia nō fuerit nō erit tps in actu. prius enim ꝛ posterius numerata in potētia sunt tempus in potentia. ipsa vō numerata in actu sunt tempus in actu. Et qꝛ supple nō sunt actu numerata nisi per animam: ideo ꝛc. Qd autez ista sit intentio Commen. patet in multis eius verbis i isto capitulo pmo. in 2° cōmen. huius capli. dicit esse tpis ꝛ mot⁹ nō ē cōplectum actu extra aiam: sed esse eorz cōplet ex actiōe aie: ꝛ eo q est extra aiam ex eis. Et de tēpore quidez satis pz ex pdictis qualiter ē intelligendū: de motu vō multi dubitant. qꝛ qualitercunq sumatur motus siue p pfectione fluente siue pro ipso continuo fluxu videtur esse ens actu extra aiaz. ¶ Et breuiter dico ad psens q motus quantuz ad simultatē partiū non est actu extra animaz: sed solū in anima actu. Et sic est itelligēdū de motu q sit per animaz: quis enim partes ipsius motus sibi inuicem succedant in re extra aiaz: tamē aia potest itelligere ipsuz totū simul ꝛ idiuisibiliter. ¶ Itez in 2° Cōmento dicit q Aristo. voluit significare q tempus non habet esse extra animā intelligendo vt dictū est. ¶ Itē in 15° Cōmē. dicit q tempus est numerare numerū motus: numerare autem motum actio est anime. ¶ Item in principio 22 cōmenti dicit: q tēpus est numerus motus fm q mens accipit ipsuz. vt habens partes priores

Margin notes (right column): T.c.xi. (beside "continuis adinuicez … in 3°"); Com.lxi (beside "Potest etiā pbari"); Cō.88. (beside "in 2° cōmen."); Cō.88. (beside "Itez in 2° Cōmento"); Cō.102. (beside "Itē in 15° Cōmē."); Cō.108. (beside "in principio 22 cōmenti").

ꝛ posterioꝛes. Ipsa itaq; discretio acceptionū prioris ꝛ
Cō.109. posterioris est ipsius formale tempus. ¶ P. in Cōmen.
23° dicit q̄ nihil de tempoꝛe est extra animā nisi motus:
ꝛ subdit q̄ tp̄s nō fit nisi qñ mens diuidit motū in p̄us ꝛ
posterius. Si ergo omnia hec verba Cōmētatoꝛis pos
sunt rōnabiliter verificari per distinctionē supra positā
modus itelligendi eam multo honestius ē sic ponere q̄
irreuerēter tot verba tāti p̄hi negare. Scio.n. ꝛ certus
sum q̄ nullus expositoꝝ Aristo. adeo ꝓfunde ꝛ subtilr̄
habuit mentē Ar. vt iste. ¶ Dubitationes aūt occur
runt cōtra hanc positionē. Primo. q: s̄z istā positionē
videt̄ q̄ tēpus mēsuret motū s̄m q̄ est ens in aīa ꝛ non
s̄m entitatem suam extra aīam: qd̄ est ridiculū: qd̄ sic se-
qui videt̄. Nam tp̄s mensurat ipsum motū s̄m q̄ est qd̄
reale distinctum ab ipso motu ꝛ quidditatiue: ꝛ non s̄z
q̄ est idem cum ipso motu vt dicunt. Si igitur tempus
extra aīam non ē nisi motus ipse vt vult Cōmē. ꝛ solū
est distinctum s̄m esse quidditatiue ab ipso motu s̄z eē
in anima vt videt̄ velle. videt̄ q̄ tp̄s prout est ens extra
aīam non mensurat ipsum motum: ꝛ sic aūt oīno nō mē
surat motū aut mēsurat ipsum s̄z esse qd̄ habet in aīa.
quoꝝ vtrunq; est absurdum. q̄re ꝛc̄. ¶ Item s̄m istam
positionē sequit̄ q̄ tempus s̄m suū esse reale nō est pas
sio motus nec in motu vt in subiecto: nihil enī ē passio
suipsius: nec in seipso vt in subiecto. tēpus aūt secūdum
illud q̄ ipsum est realiter nō est nisi motus vt dictū est.
quare ꝛc̄. ¶ Itē s̄m istam positionem sequit̄ q̄ multa
tp̄a equalia: quoꝝ vnū non est pars alterius sint simul:
cōtingit enī q̄ diuersi hoīes simul numerent p̄us ꝛ po-
sterius ipsius motus: ꝛ eoꝝ numeratiōes possunt esse
equales ꝛ simul entes: ꝛ vna nō est pars alteri°. vt mani-
festū est: ꝛ sic plura tēpoꝛa simul erūt: quoꝝ vnū nō est
T.c.90. pars alterius. qd̄ videt̄ esse cōtra Aristo. in lr̄a. ¶ Itē
mirant̄ multi de hoc qd̄ Cōmen. dicit q̄ tp̄s est ens in
actu: per hoc q̄ aīa agit hanc actionē. s. numerū in sub-
iecto preparato. Actio enim imanens in aīa nō ptingit
ad motū primū: nec ad eius partes: cū ergo actio anime
sit imanēs in ipsa anima vt manifestū est in ꝓposito: idō
non recipitur in ipso motu nec in eius partibus s̄m esse
realis existentie. ¶ Item contra hoc qd̄ dicit cōmē. 21°
cōmento. q̄ tempus non fit nisi qñ mens diuidit motū
in prius ꝛ posterius. Pono q̄ nullus diuidat actualiter
primū motū in prius ꝛ posterius nisi vnus homo tātū.
Et pono vlterius q̄ oēs hoīes currant. quero si ille ces
set diuidere motū: vtrum cursus ipsoꝝ hominū adhuc
mēsuretur tempoꝛe aut nō: si sic: hoc est incōueniens: q:
postq̄ iste cessat diuidere motū: ꝛ nullus alius ipsū di
uidit: ergo nō est motus in actu: ꝛ sic nō mēsurat motus
illos. Sic dicatur q̄ tūc tp̄s non mensurat actu cursus.
ꝛ tñ prius mēsurabat. s. cū ille in mēte sua diuidebat mo
tum: hoc est oīno absurdū: q: per defectū illius diuisio
nis nihil innouat̄ aut abijcit̄ circa motū primū: ꝛ circa
cursus. ergo ꝛc̄. ¶ Et si quis diceret q̄ ipsi cursus non
mēsurarent̄ tp̄e in actu: s̄z tp̄e in potētia: cōtra hoc est:
q: cū tp̄s ipsū in potētia nō sit nisi motus: sequit̄ q̄ mo
tus mensurabit seipsum: qd̄ est incōueniēs. ¶ Item s̄m
istā positionem sequit̄ q̄ quilibet potest facere diem esse
tp̄s in actu vel nō in actu vel oīa alia: que oīa sunt incō
uenientia. Propter hoc igit̄ ꝛ similia que ad hoc addu
cunt̄. Dixerūt aliqui se nō itelligere Cōmen. ꝛ posuerūt
q̄ tp̄s q̄tū ad nullū eē sibi debitum dependet ab aīa nr̄a.
S̄z sine dubio oīa ista facilr̄ soluunt̄ visis ꝛ itellectis p̄-
dictis. salua tñ reuerētia illi° vel illoꝝ q̄ i istis sūt ligati.
¶ Ad p̄m du^m breuiter dō q̄ tp̄s bn̄ mēsurabat motū
s̄z q̄ ip̄z tp̄s ē ens extra aīā: ꝛ cū dr̄ q̄ tp̄s nō mēsurat

motū: nisi s̄m q̄ differt q̄dditatiue a motu. h̄ nego: īmo
ip̄z tp̄s qd̄ mēsurat ipsū motū ꝓprie est idē eēntialr̄ cū
motu vt p̄us dictū fuit. Et Arist. testatur in lr̄a dicēdo T.c.133.
extra. n. metrū nihil aliō eē videtur qd̄ mensurat: s̄z aūt
multa metra totū. quasi dicat. totū mensuratū nihil ali-
ud est q̄ multa metra. i. q̄ multe mēsure. Et hoc aperte
dicit Cōmen. ibidem mensura in quolibet non est extra
genus mensurati: sed totum mensuratū est plures men-
sure. Verbi gratia. Ipsum vnū nō est aliō a numero: sed
nūerus est plures vnitates. Et cū dicitur. ergo idē men
surat seipsum. hoc est solutū p̄us plures ꝛ ibi recurras.
Nihil enim incōueniens est q̄ motus secundum vnā sui
partem notam mensuret aliquā notam q̄titatem mo-
tus ignotam notificando numerū partiū eius. Et hoc
videt̄ velle Aristo. in littera in principio illius capituli.
¶ Qm̄ aūt tempus metrū motus: dicit enim sic. men T.c.118.
surat enim motum. supple ipsū tempus in determinā-
do quendā motū: idest in essendo determinate quēdā
motū notū quo mensurabit totū sicut longitudinem
cubitus in determinando aliquā magnitudinem: que re
metitur totum. hoc igit̄ modo tēpus mensurat motū:
q: accipit̄ aliqua pars determinata motus que est essen
tialiter tempus: licet differt s̄m rōnē vt dies aut hora:
ꝛ illa pars aliquotiens sumpta reddit qualitatē illius
totius motus: ꝛ sic multa metra totū s̄m Arist. ¶ Ad
aliud dubium dico q̄ tempus quantum ad suā entitatē
extra animam nō est passio motus nisi sumatur motus
pro ipsa perfectione diminuta vel pro receptiōe ei° que
est passio. His aūtē modis sumpto motu tēpus bene est
passio motus. s. q̄titas successiua ꝛ fluxus eoꝝ. Sed si
capiatur motus pro fluxu ꝯtinuo sic sine dubio tēpus
nō est ei° passio sed ē idē essentialr̄ cū eo differens solū
s̄m rationem. modo p̄us dicto. Iste enim fluxus dicitur
motus vt est q̄dā actus mobilis a motoꝛe ꝛ dicitur tē-
pus in quantū habet partes: quarū vna est prioꝛ ꝛ alia
posterioꝛ ꝛ sunt numerabiles adinuicē. Unde tēpus s̄z
diffinitionē in qua non est dubitatio: vt dicit Cōmē. est
nūeratū p̄oris ꝛ posterioris existētiū i motu: hmōi aūt
numeratū nō est aliud nisi pars p̄oꝛ ꝛ pars posterioꝛ ip
sius fluxus: vt sunt apte nate numerari ꝛ distincte accipi.
¶ Ad aliud dico breuiter ad p̄sens q̄ si loquamur de tē
poꝛe pro suo formali significato huius nominis tēpus
exponendo mō p̄dicto. s. pro numeratiōe ꝛ distinctiōe
prioris ꝛ posterioris: sic nihil ē incōueniēs multa ꝛ plu
rima tempoꝛa esse simul: quoꝝ vnū nō est pars alteri°.
Si v̄o recipiat̄ tēpus pro materiali significato. s. ꝑ ipso
fluxu sic videbitur posi: vtꝝ possint: ꝛ quomodo plura
alia tp̄a simul eē s̄m Aristo. ꝛ cōmētatoꝛē. ¶ Ad aliō
dico breuiter q̄ si multi hoīes currunt cursus eoꝝ ꝓp̄e
mensurantur tp̄e qd̄ est pars vel q̄titas continua succes
siua. s. flux° ꝯtinu°. Et cū dicit̄. hoc mō tp̄s ē idē qd̄ mo
tus: ꝛ sic eādē mot° mēsurabit motū: dōz q̄ hoc nullū ē
incōueniēs: dūmō itelligat̄ vt oz itelligi: ꝛ hoc explana
tū ē p̄us sufficiēter. Et ē aduertēdū q̄ illi q̄ iducūt istas
obiectiōes ꝯ Cōmē. bn̄ ꝓcedūt q̄ tp̄s nō mēsurat motū
nisi s̄z q̄titatē ipsi° mot°. Et cū istat eis: q̄ cū tp̄s sit q̄ti
tas mot° vt ipi et ꝓcedūt: seq̄t̄ q̄ tp̄s mēsuret tp̄s. dicūt
q̄ h̄ nullū ē icōueniēs: diuersimode tñ sumit̄ tp̄s vt mē
surat ꝛ vt mēsurat̄. Et silr̄ dico q̄ mot° q̄ ē flux° ꝯtinu°
mēsurat motū alr̄ ꝛ alr̄ sūpto motu mō p̄dicto. ¶ Ad
aliā cū dr̄ q̄ mirabile ē qd̄ dīc Cōmē. aīaz agere tp̄s in
subto p̄pato ꝛc̄. dico q̄ hic ē deceptio ex equocationis
hui° nōīs subz. Nā subz qñq; sumit̄ ꝓ mā cui aliqd̄ iest
vel iheret qñq; pro obiecto qd̄ terminat aliquā opatio
nē vel actū alicuius potentie cognoscitiue. Et q̄ primo

modo sumat notū est oibus: ⁊ q̄ sumat 2° modo notū
t.c.l.44 est ex littera Aristo. in 2° de aia. caplo de sensu cōi: in pn̄
cipio: vbi dicit sic. Unusquisq̄ quidē igit sensus subiecti
sensibilis est ⁊ discernit subiecti sensibilis drias: manife-
stum aūt q̄ ibi accipit subiectū ꝓ obiecto. Sic pōt dci
in ꝓposito: q̄ Cōmētator itelligit sic: aia agit istā actio-
nē in subto .i. respectu obiecti preparati ad recipiēdū eā
.i. ad terminādū istā actōez: ⁊ hoc est verissimū. aia. n. nō
exercet istā opatiōez .s. itelligere aliqd discrete ⁊ diuisim
nisi respcū obiecti ꝑparati .i. apti nati sic itelligi .s. q̄ hȝ
partes diuersas: quaꝝ vna est extra aliā. nō igit est intel
lect° Cōmētatoris q̄ aia agit istā actionē .i. numeratio
nem ꝑoris ⁊ posterioris in subiecto ꝑparato: ita q̄ ipsa
actio recipiat in ipso motu ⁊ ipm motū informet. Quis
.n. hoc posset credere fuisse sententiā tanti phi: ⁊ qui ita
ꝓfunde nouit subāz ⁊ operationē intellectus speculati
ui: verecūdū est asserere hoc fuisse itentionē eius: sȝ mō
Com.8. predicto: ⁊ isto mō loquēdi vtit Cōmētator in ꝓhemio
de aia. vbi dicit q̄ intellect° facit vniuersalitatē in reb°
.i. respcū reꝝ: ita q̄ ipse res intellecte termināt actū itel
lectus vniuersaliter intelligētis: nō aūt sic q̄ ipsa vniuer
salitas recipiat in reb° subiectiue: ⁊ iexistat eisdē. ❡ Ite
si q̄s faceret vim in verbo: q̄z dicit in subiecto apto nato
ad recipiēdū illā actionē. In hoc. n. videt excludere istā
expositionē q̄ accipiat subm̄ ꝓ obiecto: eo q̄ obiectum
nō est natū recipere actionē intellectus speculatiui: ⁊ sic
capit subiectū ꝓ mā in qua: Dici pōt sicut diximus: q̄ sic
ē itelligēdū: preparato ad recipiēdū eā .i. apto nato ad
terminādū istā actionē. Uel aliter possumus exponere
verba Cōmētatoris q̄ aia agit istā actionē in subiecto
preparato ⁊c̄. i. itellectu possibili iformato spē itelligibi
li ipsius ꝑoris ⁊ posterioris: ⁊ hoc est veꝝ. Nā sicut itel
lectio lapidis nō fit in itellectu nisi sit dispositus spē itel
ligibili ipsi° lapidis. vt ꝓcedit quasi oēs. Intellectus aūt
dispositꝰ ⁊ iformatꝰ spē itelligibili lapidis fit eī° itelle-
ctio. vt hȝ videri in 3° de aia. sic hec actio .s. cōprehēsio
ꝑoris ⁊ posterioris diuisiz ⁊ seorsuz fit in itellectu possi
bili dispositio spēb° intelligibilib° istoꝝ cognoscibiliū: ⁊
hoc nō ē incōueniēs: vt puto. ❡ Ad aliā dubitationez
cū dicit q̄ quilibet possȝ facere diē ⁊c̄. Dico q̄ quilibet
hō exercitat° in phia pōt itelligere diē distinguēdo ꝑus
⁊ posteri° ipsi°: ⁊ hoc est facere numeratione ꝑoris ⁊ po
sterioris in motu existētiū que si intelligant per tpe: nul
lum incōueniēs est: q̄ quilibet itelligēs pōt facere diē eē
tpe in actu .i. quid numeratū in actu: sȝ non faciat diem
eē fluxū in actu: imo sine operatione nr̄i intellectus eēt
fluxus actu: sȝ non ē numeratus extra aiam nisi in potē
tia modo ꝑus dicto: ⁊ sic manifestū est q̄ fm̄ itentionez
Cōmētatoris tēpus aliquo modo ē extra aiaȝ in actu:
⁊ aliquo modo nō ē extra animā: nisi in potētia actiua
⁊ in aia ē actu formalr aliquo mō. hō igit intelligens fa
cit diē esse tēpus in actu: nō q̄ nullo mō esset tpus actu
sine itelligere humano: imo actualiter eēt tpe qd̄ ē flu-
xus continuus: sed nō esset tempus actu .i. numeratum
⁊ discretum ⁊ discontinuatum actu nisi fm̄ animam: ⁊
sic facit dicere esse tempus actu .i. discretum actu .s. discre
te discontinuatis intellectionibus intellectus.

Ad primam rōnez pȝ ex predictis: bn̄. n. ꝯtin gít q̄ tpe ꝓ aliquo suo significa to ē ens preter aiam fm̄ opinionem cōem: sed alio mo do pōt esse ab aia. Sed obijceret aliquis: q̄ vnūquodq̄ magis ē ponēdum in pdicamēto ꝑ suum formale q̄ per suū mālē: cū forma sit nobilior ⁊ magis ens q̄ mate ria. Si igit tēpus q̄tū ad formale est q̄ditas discreta: ⁊ q̄ntū ad suum materiale ē q̄titas cōtinua magis dȝ

ponere in genere quantitatis discrete q̄ ꝯtinue. Ad hoc
pōt dici q̄ si aliquid vnū ens compositū ē per se ex mate
ria ⁊ forma magis ē in genere per suam formam q̄ per
suam materiā: sic aūt nō est in proposito: sed solū est ibi
materia fm̄ similitudinem quandam: ⁊ silr forma ⁊ nō
est quid compositū ex eis ꝑ se vnuz. Itez pōt dici q̄ vnū
quodq̄ magis debet reponi in predicamento ꝑ suuz for
male ⁊c̄. si ambo sint entia realia extra animam actu: sȝ
non est sic hic. Utꝝ aūt entia que sūt in itellectu nostro
sint in predicamento bona inquisitio est: sed non hic.
❡ Ad aliā dico q̄ si diffiniat ibi tpꝰ ꝓ formali significa
to h° nois tpe bn̄ dȝ ibi accipi aia vt dicat q̄ tpe ē nūe
ratio vl nūerus ꝑoris ⁊ posterioris existentium i motu
facto ab anima cognoscēte ita seorsuz ⁊ diuisiz: nec itel
ligo q̄ anima hūana ꝯprehendēs ꝑus ⁊ posteri° diuisiz
⁊ seorsuz faciat q̄ ipm ꝑus ⁊ postert° sint realiter extra
aiam diuisa ⁊ discōtinuata: quēadmodū diuidēs lignū
facit ipsum esse discōtinuatū ⁊ discretū: sed facit ipȝ esse
discōtinuatū ⁊ discretū fm̄ ꝯsiderationē: ita .s. q̄ ꝯsidera
tio ꝑoris nō est ꝯtinua oīno cū ꝯsideratiōe posterioris:
sȝ diuisa ⁊ discreta ⁊ sic aia facit tpe fm̄ Cōmēta. Et ꝑ
hoc pñt remoueri multe dubitationes siue obiectiones
ex falsis imaginationib° ꝓcedētes. ❡ Ad aliā pȝ ex di-
ctis. Cōtingit. n. tpꝰ vno mō esse ab aia: sed alio mō nō.

Ad rationem in oppositū pȝ per ꝑdicta: cō tingit. n. q̄ ipm tpe quātū ad aliqd̄ suū significatū est ab anima: ⁊ hoc est verū: tēpus .n. qd̄ ē discretio ⁊ numeratio ꝑoris ⁊ posterioris existē tium in motu est actu ab aia: ⁊ est extra aiam in potētia inquantū ipm ꝑus ⁊ posterius habēt potētiā motiuaȝ intellectus ad sui intellectionē discreta quō. Sed que- rūt aliq̄ vtrū illa potentia sit potētia essentialis vel acci dentalis. Et breuiter pōt dici q̄ neutra illaꝝ est. Illa. n. distinctio ē itelligēda de potētia receptiua sicut est po- tētia mobilis ad motū vel subti ad formā. Sȝ illa potē tia de qua loq̄mur nō est potētia passiua: sed magis acti ua eo mō quo obiectū hȝ potentiaȝ actiuaȝ in itellectu. Uel est dōȝ q̄ est potētia ēētialis ⁊ indiget ad hoc q̄
fit in actu aliquo alio motore .s. itellectu: qui de potētia
intellectu facit actu itellectū. vt habet ex 3° de anima. T.c.18.

❡ Questio. XXVIII

Consequenter querit. Utꝝ tempus sit vnū nūero apud omnia tpalia. ❡ Arguit p̄i mo q̄ nō: q̄z vnū accidēs numero nō est i diuersis subiectis numero. hec est manife sta. Sȝ tpe est accidēs tpalibus: non eniz dicunt temporalia nisi a tēpore eis accīte. vt videt ma- nifestū. ergo ⁊c̄. ❡ Item multiplicato vno relatiuoꝝ multiplicat ⁊ reliquū. in predicamētis: sed mēsura ⁊ mē suratū sunt relatiua: ⁊ tempus est mensura. ❡ Item si- cut se hȝ locus ad locata: sic tempus ad temporalia. per ꝯuenientem similitudinē: sȝ non est vnus locus numero
oium locatorum. vt manifestuȝ est ex hoc 4° quare ⁊c̄.
❡ Oppositū vr̄ velle Aris. in lr̄a: ⁊ cōiter dr̄ q̄ vnum est T.c.130
tpꝰ nūero i celo ⁊ in terra ⁊ i mari: ⁊ vir in oib° tpalib°.

Ad questionem dicunt aliqui simpliciter: ⁊ idistincte q̄ ipm tpꝰ est vnū numero in oibus tpalibus: q̄z ꝑmus motus qui est subiectū ꝓpriū tpis non est nisi vnū numero. vt dotum
est. Sȝ istud salua pace sic dicentiū est ꝯ Arist. ⁊ Cōmē- T.c.130
tatorē plane in littera. Querit. n. Aristo. propter qd̄ in
omni videt esse tpe ⁊ in terra ⁊ i mari ⁊ in celo: ⁊ sic re
spōdet: aut q̄z mot° est passio quedā vel habitus nūeruȝ
existēs: hec aūt oia mobilia. Ex hoc ergo q̄ oia ista sūt
mobilia: vult habere q̄ in omnibus istis est tempus: q̄z

tempus est numerus motus: hoc autem non sequitur nisi
tempus esset in quolibet istorum motuum vel esset motus
cuiuslibet istorum. Unde secundum Aristo. tempus est in quolibet
istorum motuum: et cum motus non sit unus numero simplici-
ter et omnino: nec ipsum tempus potest esse simpliciter unum nume
ro: et hec etiam est aperte intentio Commentatoris super istam
Cō.130. particulam: dicit enim Commentator sic incepit soluere secun
dam questionem et dixit. Dicamus igitur quod tempus existit in
terra et in mari et in celo: quia est accidens motui et forma ei⁹.
cum sit numerus illius: quoniam numerus est accidens nume-
rati: et cum tempus sit numerus rerum mobilium: et numer⁹
invenitur in numerato: et omnia ista celum et terra et ma
re habent naturaliter moveri: necesse est ut tempus inve
niatur in eis. Sed quia auctoritates possunt diversimode
glosari et exponi: ideo dico aliter ad questionem.
¶ Ad cuius evidentiam premitto aliqua quasi concessa et
per se manifesta. ¶ Primo quod nihil mensuratur aliqua quanti
tate successiva nisi ipsum sit quantum et successivum vel quanti
tas successiva: sicut nihil mensuratur magnitudine nisi ipsum
sit magnum. ¶ Secundo suppono quod unusquisque istorum
motuum inferiorum proprie dictorum mensuratur tempore: et hoc omnes
concedunt. ¶ Tertio accipio quod nihil est quantum successi-
vum nisi per quantitatem successivam et inexistentem: sicut nihil
est album nisi per albedinem sibi inherentem: non enim aliquid
dicitur quantum ex eo quod efficiat quantitatem; quemadmodum
dicitur visum: quia agit visionem ut dicitur. unde solum relinquitur
aliquid dici quantum ex eo quod habet in se quantitatem.
¶ Quarto accipio quod nulla est quantitas continua successi
va nisi tempus. ut habetur ex predicamentis. ¶ Ex his arguo
sic: omne quod mensuratur tempore est quantitas successiva vel
quantum succedens: hoc patet per primam suppositionem: sed omnis
motus proprie dictus istorum inferiorum mensuratur tempore. ut
dicit 2ᵃ suppositio. ergo omnis motus proprie dictus vel est
quantitas successiva vel quantum succedens vel habens in
se quantitatem successivam: sed quantitas successiva continua
est tempus. ut dicit 4ᵃ suppositio. ergo omnis motus proprie di-
ctus vel est tempus vel quantum succedens. Si autem sit tem-
pus: tunc cum plures et diversi sunt motus numero: plu-
ra utique et numero diversa tempora erunt. Si vero dicatur quod
omnis motus istorum inferiorum est quantum successivum: et nihil
est quantum successivum nisi per quantitatem successivam sibi inexi
stentem sive inherentem: sequitur quod omnis motus proprie dictus
habet in se quantitatem successivam sibi inherentem: omnis autem talis
quantitas est tempus ut suppositum est. ergo omnis motus pro-
prie dictus habet in se tempus: et sic idem quod prius. ¶ Item ni
hil est equale quantitati successive nisi sit quantitas succes-
siva aut habens quantitatem successivam sibi inherentem: hec est
manifesta: ut puto. proprium enim est quantitati secundum eam equale
et inequale dici: ut dicitur in predicamentis: sed omnis motus pro
prie dictus istorum inferiorum est equalis alicui tempori quod
est quantitas successiva. ut etiam manifestum est et concessum.
ergo omnis talis motus aut est quantitas successiva: aut ha
bet in se quantitatem successivam sibi inexistentem: et sic idem
quod prius. ¶ Item omne mobile dum movetur continue fluit
ab uno in aliud. nihil enim fluit continue nisi per fluxum si
bi inherentem: sicut nihil est album nisi per albedinem. ergo
omne mobile dum movetur habet fluxum continuum sibi
inherentem: modo iste fluxus continuus est quantitas suc-
cessiva. ut videtur manifestum: nihil enim est per se et proprie
continuum nisi quantitas vel quantum. ergo iste fluxus con-
tinuus vel est quantitas vel est quantum: et si quantitas ha
betur propositum. Et si detur quod sit quid quantum continuum
continuitate successiva: necesse est quod habeat in se quanti-
tatem successivam: nihil enim est quantum successivum ni-
si per quantitatem successivam sibi inexistentem: et sic idem quod

prius. Et puto quod ad hanc intentionem dicit Commentator
in isto 4° quodlibet prius et posterius in motu sint idem sub
iecto cum ipso motu: tamen differunt secundum quidditatem. Et Cō.99.
subdit ad propositum: motus enim est in quantitate. verum
est pro ipso fluxu forme vel ubi. Et propter hec omnia dico
eo quod tempus non est universaliter et omnino unum nume
ro in omnibus temporalibus: sed aliud et aliud numero
in diversis que actu moventur. Sed est intelligendum
secundum Commentatorem in isto capitulo: quod tempus non eodem
ordine invenitur in istis motis. scilicet in primo mobili: et in aliis Cō.112.
motis: quoniam primo invenitur in celo: et invenitur in aliis
motis secundo: propter hoc quod invenitur in celo et inveni
tur in quiescente propter hoc quod invenitur in moto. Et parum
post addit: et quod est ex istis rebus motum in potentia et est
quiescens tempus invenitur in eo in potentia et quando ali-
quid est motum in actu tempus invenitur in eo actu. Di-
cerem ergo quod tempus primo et principaliter dictum est unum
et idem numero respectu omnium temporalium: sicut mo
tus primus. scilicet primi mobilis est unus et idem respectu omnium
mobilium: et de isto tempore intelligitur quod non possunt esse
plura tempora equalia simul: quorum unum non est pars al
terius: ut duo dies et duo menses et huiusmodi: sed tempus
secundario dictum non est unum et idem numero apud
omnia: immo multiplicatur secundum numerum eorum que actu mo
ventur: et talia bene possunt esse simul plura et equalia: quo
rum unum non est pars alterius. hoc tamen etiam verum est
quod in quolibet istorum temporum sunt partes que sibi invi
cem succedunt et non possunt esse simul: sed tamen compa
rato uno motu ad alium motum numero simul est tempus
existens in uno cum tempore existente in alio. ut tempus quod
est in motu socratis simul est cum tempore quod est in motu
platonis: similiter autem et in aliis huiusmodi. Et confirma
tur positio. Constat enim quod tempus existens in primo motu
mensurat omnes motus istorum inferiorum mobilium saltem
ut mensura extrinseca: et sic voluit exponere quod tempus est
in omnibus ut mensura extrinseca in mensurato: modo
numquam aliqua quantitas extrinseca esset mensura alicui⁹
mensurabilis nisi in illo mensurabili acciperetur aliqua
quantitas equalis illi mensure extrinsece: ut ulna numquam
mensuraret pannum nisi in ipso panno esset aliqua quanti
tas equalis ulne cui applicaretur ulna et assisteret. Simi-
liter tempus existens in primo motu ut hora vel dies numquam
mensuraret aliquem istorum inferiorum motuum: nisi in isto
motu inveniretur aliqua quantitas equalis illi tempori
cui applicaretur vel assisteret tempus: et illa quantitas non
est nisi tempus. ut manifestum est inducendo in omnibus.
Non enim isti motus inferiores mensurantur tempore ra
tione quantitatis permanentis: sed ratione quantitatis succes
sive continue: et hoc est tempus. ¶ Item constat quod isti motus
inferiores non mensurantur tempore nisi secundum quod quanti: et nihil
est quantum nisi secundum quantitatem sibi inexistentem: et tunc quera
tur de illa quantitate et invenietur quod non est aliqua alia
quantitas a tempore: nec linea: nec superficies: nec loc⁹:
nec numerus: nec oratio. quare relinquitur quod sit tempus.
Tempus igitur primo et principaliter dictum est unum nu
mero omnium temporalium: et istud est quod consequitur
unum motum. scilicet primum motum tamquam subiectum quod in sua dif-
finitione ponitur. Alios autem motus consequitur vel re
spicit tamquam mensura extrinseca. et ideo non semper opor
tet quod ipsum multiplicetur secundum multiplicationem illorum.
Sed tempus secundario et per posterius dictum bene est
in quolibet motu tamquam in subiecto et multiplicatur nume-
raliter secundum multiplicationem mobilium dum moventur.
Quod autem tempus debeat dici secundum prius et posterius
supposito quod consequatur quemlibet motum: huius plane

testatur Cōmentator in ꝯmento penultimo.his verbis.
Et aliquis potest querere:qm̄ nos videm⁹ ꝙ ꝑma men
sura in rebus mensuratis est duob⁹modis.Aut mēsura
que dr̄ vniuoce cū mēsuratis in illo genere.Aut ꝑncipa
liter ꝛ scd̄ario.Modus igr̄ tpis cum ꝑmo tpe mensurā
te oia alicuius est illoꝝ duoꝝ modoꝝ.Dicamus igitur
ꝙ si tps consequeretur oēm motum:tunc ꝑmum tps cū
alijs tpibus diceretur ꝑncipalr.s.ꝙ mensurat:quemad-
moduꝫ motus quem sequitur dr̄ cum alijs ꝑncipaliter.
Si aūt tpus totum sequitur motum corporis rotundi:
tunc ꝑmo tps erit dictum cum tpe alio qđ mensuraret vni
uoce:sicut est dispositio in vnitate cū numero:hoc.n.po
sito tps non mensuraret nisi tpꝯ qđ est in primo motu:ꝛ
totum illud dr̄ vniuoce cum qualibet parte mensurāte.
vt dies ꝛ annus dr̄ tps vniuoce.Sꝫ ꝙ tpus ꝯsequatur
omnem motū ꝯtinuū:ita ꝙ in omni mobili dum mouet
motu ꝯtinuo est aliqđ tps subiectiue.vt ꝓbatū est supe-
rius:ꝛ vr̄ esse intentio aristo.ꝛ cōmentatoris:in isto 4°
si bene inspiciat.Sꝫ non multum innitor illis auctorita
tib⁹:qꝛ diuersi diuersimode pñt exponere eas.Ille vo
rōnes quas induxi faciūt me credere tps non esse vnaꝫ
numero penitus.Protestor tamē si per me vel per aliuꝫ
viderem earꝫ solutionem sufficientē tenerem aliā viam.

Rationes in ꝑncipio adducte sunt ꝓ me spe
cialr ꝑma ꝛ 3ª.Sicut.n.res nō
dicuntur vbicate nisi ꝑ vbi extrīn in eis subiectiue:sic nec
videntur ꝓprie dici temporales nisi per tempus extrīn in
eis actu vel potentia:ꝛ hoc ꝯfirmat ꝑmam rōnem.Et
sicut est vnus locus cōis oium locatoꝝ ꝛ principalis.s.
T.c.14. sphera vltima i qua omnia corpora ꝯtinentur:ꝛ plura
sunt loca specialia ꝛ propria.vt pꝫ in isto 4° sic non est
remotum ꝙ tps primo ꝛ ꝑncipaliter dictum sit vnum ꝛ
commune omnium tpaliuꝫ:ꝛ tamē tempus ꝓpriū vtriqꝫ
sit aliud ꝛ aliō numero.Sꝫ 2ª ratio plus concludere ni
titur ꝙ̄ debet:cuꝫ.n.dicitur multiplicato ꝛc̄.pōt dici ꝙ
verum est quantum ad respectus quibus mensura ꝛ mē
suratum se respiciunt.Sed illud quod est mensura pōt
esse vnum ꝑm se qđ mensurat plura mensurabilia:sicut
vna vlna mensurat plures pannos:sic etiam vnum tem
pus primo ꝛ ꝑncipaliter dictum est vnū ꝑm se ꝛ est mē-
sura oium alioꝝ temporꝝ.Sed quantum ad respectus
quibus refertur ad diuersa mensurata aliqualiter diuer
sificatur.vt substantia patris manens vna diuersis re-
spectibus dicitur referri ad diuersos filios.

¶ Expletis questionibus Jandonis super 4° physico-
rum:incipiunt questiones eiusdem super 5m.

¶ Transmutatur autem transmutās omne. Ali
quod quidem ꝑm accidens vt cuꝫ dicimus mu
sicum ambulare:quoniam cui accidit musicuꝫ
esse hoc ambulat:hoc autem in aliquid huius-
modi mutari:ꝛ simpliciter dicitur mutari que-
cunqꝫ secundum partes ꝛc̄. Textu commenti
primi.

Questio. I.

QUerit hic ꝑmo.Utrꝫ illud qđ est coniun
ctum mouenti per se sit mouens per acci-
dens.¶ Arguitur ꝑmo ꝙ non:qꝛ si sic es
set sequeretur ꝙ idē simul esset mouenꝯ ꝛ
motum:quod videtur impossibile:qꝛ mo
uens est ens actu: ꝛ motum est ens in po
Com.6. tentia:actus autē ꝛ potentia sunt differentie valde op-
Com.11. posite ꝑm Cōmentatorem in ꝓhemio de anima:ꝛ in 9°
metaphysi.dicit ꝙ actus ꝛ potentia sunt contraria rela
tiue.i.opposita relatiue:ꝛ talia nō insunt simul eidē.Et
ꝓbatur ꝯñtia:qꝛ in animali anima est ꝑ se motor ꝛ cor-
pus motū.vt dicit Cōmentator in 8° huius ꝛ habetur Cō.28.
satis in de motibus animaliū:ꝛ ipm corpus est ꝯiunctū
anime.vt pꝫ ex 2° de anima.Si igitur illud qđ est ꝯiun T.c.10.
ctum motori per se esset mouēs ꝛ per accidens:tūc cor
pus esset mouens ꝛ motum:qđ est impossibile. ¶ Itē
si illud qđ est coniunctum mouenti per se esset mouēs ꝑ
accidēs:tūc īfinita essent mouentia respectu vnius mo-
tus:qđ videtur irrōnabile:ꝛ pꝫ ꝯñtia:qꝛ infinita possūt
esse ꝯiuncta vni per se mouēti.Unde Aristo.dicit in 2°
huius:ꝙ infinita vni accidūt.quare ꝛc̄.¶ Itē illud qđ T.c.50.
nō facit aliquid ad motum nō videt esse mouēs per ac
cidens:mouens.n.habet agere motum:sed aliquid est
ꝯiunctum motori per se qđ non facit aliquid ad ipꝫ mo
tum per accidēs:vt musica cōiuncta cum arte edificato
ria nihil facit ad domificationem:similr autē ꝛ in alijs.
¶ Oppositū Aristo.vult in littera:ꝛ similr Cōmētator.

Dicendum breuiter ꝙ illud qđ est coniunctuꝫ
ꝑ accidēs cum per se mouēte sicut
forma subiecto:vl sicut forma in codeꝫ subiecto in quo
est per se mouens illud est mouens per accidens aliquo
modo:qđ sic probant aliqui:quādocūqꝫ ex aliquib⁹ fit
vnū numero per accidēs.si vnū est mouenꝯ per se ꝛ reli
quum per accidens:hec recipit pro manifesta.Sed cuꝫ
aliquid ꝯiungitur motori per se tanq̄ subiecto:vl est in
eodem subiecto in quo est ipsum mouens per se:tunc ex
ipsis fit vnū numero saltem per accidēs:vt si albedo est
coniuncta caliditati in eodem subiecto:ex istis fit vnum
numero ꝑ accidenꝯ:qꝛ nō sunt distincta loco ꝛ subiecto.
Similiter autem ꝛ in alijs.quare ꝛc̄.Itē hoc possꝫ pro
bari sic:sicut se habet illud qđ est per accidens ꝯiunctuꝫ
mobili per se ad moueri.sic illud quod est accidētaliter
coniunctum per se motori se habꝫ ad mouere.per cōue
nientem similitudinem:sed omne qđ est accidentaliter
coniunctum mobili qđ per se mouet mouetur per acci-
dens.vt manifestum est.motis enim nobis mouent om
nia que sunt in nobis.similiter aūt ꝛ in alijs.Non enim
intelligibile est ꝙ corpus aialꝯ aut quodcūqꝫ aliud trāſ
feratur de vno loco ad alium:quin oia accidentia que
sunt in ipso transferant saltem per accidens.quare ꝛc̄.

Ad primum pꝫ ex dictis:corpus n.qđ moue
tur ab anima nō est ꝯiūctū ani-
me sicut forma subiecto:imo ecōuerso:nec est in eodem
subiecto cū ipsa anima:immo est ipsum subiectum.vt pꝫ
in 2° de anima.quare ꝛc̄.Uel dicatur ꝙ non est incōue-
niens idē esse mouens per se ꝛ motum per accidēs. hec
enim nō sunt opposita.quare ꝛc̄.¶ Ad aliaꝫ ꝯcedo ꝙ
eē infinita.i.inumerabilia vel cū difficultate numerabi
lia mouentia accidentalr ordinata nullū est inconueni-
ens:sed in essentialiter ordinatis bene est inconueniens.
¶ Ad aliam dicendum ꝙ omne qđ est ꝯiunctum moto-
ri per se facit aliquid ad motum vel per se vel per acci-
dens.Et idem omne tale est mouens vel per se vel per
accidens sicut musica coniuncta domificatori:lꝫ non fa-
ciat ad domificationem per se:tamen facit ad eam per
accidens:quia.s.per domificatorem:cui accidit ꝛ que ei
accidit:similiter autem ꝛ in alijs.quare ꝛc̄.

¶ Quoniam autem omnis mutatio est a quo-
dam in quiddaꝫ:manifestat ꝛ vtiqꝫ nomē post
aliud enim aliquid ꝛ aliud quideꝫ prius : aliud
autē mostrat posterius.mutabit mutans qua-
drifarie.aut enim ex subiecto in subiectum aut
ex subiecto in non subiectum : aut ex non sub-

iecto in subiectum: aut ex non subiecto in non
subiectum rc. Textu cõ.VII. Qõ. II.

Hic potest queri vtrum generatio sit motus.
¶ Arguit primo q sic. Quia illud ẽ mot⁹ cui
competit diffõ mot⁹: sz ipsi gñationi debet
diffõ mot⁹: q2 mot⁹ est act⁹ entis i poten-
T.cõ.6. tia fz q hmõi. vt dic Arist. i 3° hui⁹. mo
gñatio ẽ act⁹ entis i pot ẽtia fz q hmõi. ẽ
T.cõ.6. .n. act⁹ gñabilis fz q gñabile vt ipe dicit i 3° hui⁹. g rc.
¶ Itẽ ois trãsmutatio in q̃ est prius z posteri⁹ est mot⁹:
T.c.30. hec est nota i 6° hui⁹. Sz gñatio ẽ hmõi: q2 dic Arist. i
T.c.59. 6° hui⁹: q omne qd gñat prius gñabat z sic in gñatione
est prius z posteri⁹. g rc. ¶ Itẽ ois illa trãsmutatio ẽ mo
tus: cui⁹ subm est ens in actu: hec recipitur p manifesta.
Sz subm gñationis est ens actu: pbatio: q2 dicit Arist.
T.c.15. in 5° hui⁹: q idez est subm mot⁹ z termini mot⁹: sz subm
T.c.23. alteratõis est ens actu. pmo de gñatione: z gñatio ẽ ter
Cõ.62. min⁹ alterationis. vt dic Cõmẽtator in pmo hui⁹. g rc.
¶ Itẽ difficili⁹: ois transmutatio fm quã acqrit forma
diuisibilis z suscipiẽs magis z min⁹ est motus. hec videt
manifesta. Nã p mutationez q̃ non est motus dz acqri
forma indiuisibilis q̃ non recipiat magis nec min⁹ sicut
cõiter dr. Et cõfirmat: q2 talis transmutatio p quã acq-
rit forma recipiẽs magis z minus est in tpe: q2 nõ simul
T.c.30. acquirit fm magis z min⁹: sz prius acquirit pars imperfe
ctior: z ois trãsmutatio tpalis pcedit eẽ mot⁹. vt pz i 6°
hui⁹. ergo hẽo istã ppositionez q ois trãsmutatio q̃ acq
rit forma diuisibis fm magis z min⁹ est motus: z sz aliq
gñatio est hmõi. Nã p gñationez acqrit forma elemen
ti: imo ipsa elementa sũt pmo gñabilia: vt cõiter dr sup
pmũ z scdm de gñatione z corruptiõe: mõ forme subã-
Cõ.67. les elementoz recipiũt magis z minus fz Cõmentatorẽ
plane in 3° celi z mundi. ¶ Item ois trãsmutatio succes
siua est motus. vt oẽs pcedunt: sz gñatio est trãsmutatio
successiua: pbatio: q2 gñatio est transmutatio de nõ eẽ
T.cõ.7 ad esse fm Arist. in isto 5° z pmo de gñatione: z 8° hu
T.c.23. ius: aut ergo mã qua trãsmutat de nõ esse ad eẽ in eodẽ
T.c.62. instãti est sub esse z nõ esse: aut in alio z in alio instanti:
non in eodẽ: q2 sic cõdictoria essent simul in eodẽ qd est
impole. Si dicat q in alio z in alio istãti mã est sub esse
z sub nõ esse: tũc dz q inter illa duo istantia est tps me-
T.cõ.2. diũ. vt pz in 6° hui⁹: z in illo tpe medio trãsit materia de
non esse ad esse: z huiusmodi transmutatio non ẽ nisi ge
neratio: z sic gñatio est successiua z temporalis. qre rc.
¶ Oppositum arguitur auctoritate Aristo. hic z idem
vult Commentator q generatio non est motus.

Dimissis aliis opinionib⁹: dico ad pñs distinguẽ-
do de motu: q mot⁹ accipi põt dupl'r.
Cõ.6. Uno⁹ cõiter p q̃cũq3 trãsmutatione successiua: z hoc mõ
credo q Arz. accipit i 3° hui⁹: cũ diffinit motũ eẽ actuz
entis i po⁹ fz q hui⁹: z cũ dixit ẽt Cõmẽtator q mot⁹ ẽ
gñatio vni⁹ ptis post aliã ptez illi⁹ pfectionis ad quã tẽ
dit mot⁹ donec pficiat z fit i actu. Alio⁹ sumit mot⁹ ma
gis stricte p trãsmutatiõe p quã non variat nomen: nec
diffõ trãsmutati: sz mãet idez noie z diffõne sub vtroq3
termio. Et ad ponenduz hãc distõnem coactus sum pp
cõcordiaz dictoz auerro. cũ dictis Arz. vt post videbit.

Tũc ad qõnẽ dico q si sumat gñatio p trãs
mutatione fcã i subã q̃ extra-
hitur forma subãlis de potentia materie: sic aliq̃ tal gña
tio bñ est motus pmo modo sumendo motũ. Scdo di-
co q nulla talis gñatio est motus scdo modo accipien-
do motum. ¶ Primũ pbatur rõne q̃daz prius adducta.
Ois transmutatio q̃ acqritur forma recipiens magis z
minus z ps post ptem est mot⁹ pmo modo sumẽdo. hec
est euidens: sz gñatio aliq̃. s. gñatio forme subãlis elemẽ
ti est hmõi. Nã forme subãles eloz recipiũt magis z mi
nus vt expsse docet Cõmen. in 3° celi z mũ. cõmen. 67.
z aliter non possent remanere in mixto sic õndit ibidẽ.
De hoc aũt nec als qd spãlis si de⁹ voluerit. Scio bñ q
ista ratio est isolubilis tenendo viã cõmentatoris z dicta
eius. Q aũt forme subãles eloz possint itendi z suscipe
magis: z p cõñs remitti z suscipe min⁹. pbat commẽtator
q2 cõstat q q̃litas cõñs formam subãlem elementi remit-
tit. modo dic Cõmẽtator q si q̃litas remittit: ita. s. q ali
qua ps q̃litatis amittat z remaneat forma pfecta: tunc
erit possibile q forma separet totalr a q̃litate: q2 idem
est iudiciũ de toto z pte. Uñ qua cõne ignis possz amit
tere aliq̃ ptẽ caliditatis remanẽte ei⁹ forma subali i eẽ
pfecto: eadez cõne possz amittere totã caliditatẽ rema
nente ipa forma subãli cõpleta: qd est impole dio. Qua
liter aũtẽ ista rõ valeat: z qualr soluunt difficultates cõ
istam põnem alibi pscrutandũ est. s. sup pmũ de gñatio-
ne z corruptione. Sufficit aũt ad pñs mihi dicere q ge
neratio subãlis forme elementi est mot⁹: sumẽdo motũ
cõiter p trãsmutatione successiua: nec puto q Aristote
les hoc negaret: q aũt itentio Aristo. fuit gñationẽ ali
quã esse motũ diuisibilẽ z cõtinuũ bñ appet 7° hui⁹. ca-
pło de cõparatione motuum. vbi postq õnderat qualr
comparatio est in alterationib⁹ z motib⁹ localib⁹ dicit
distincte qualr gñationes comparent adinuicem fm ve
loci⁹ z eque velox. cũ .n. velox z veloci⁹ diffiniant tpe. vt
pz ibidẽ: z 6° hui⁹: certũ est q transmutatio istantanea
non est velocior nec eque velox: qre nec vna gñatio est
eq̃lis velox alteri z velocior necẽ est gñationẽ esse trãs
mutationẽ in tpe. ¶ Et cõfirmat: q2 si in gñatione esset
solũ successio z veloci⁹ z tardi⁹ ratione alterationis pce
dẽtis vt aliq̃ fingũt. Tũc cũ aristo. õndisset qualr est cõ
paratio i alteratione supflue repeteret qualr est cõpara
tio in gñationib⁹: z hoc nõ cõpetit Arist. q̃ fuit sũme bre
uiloquus: pcipue q2 dic Linco. pmo posterio. Mos qdẽ
phoz est ponere vba q̃ magis sũt ad rem ptinentia ad
imitationẽ nãe q̃ non fac pluribus q̃ pt vno. Si qs
tñ recalcitrando dicat q plẽs auctoritates Aris. sũt in
cõtrariũ. s. q gñatio non sit mot⁹: z hoc expsse demrat i isto
5°. Dico pmo q vitas non determinat p multitudinem
maiorẽ vel minorem. Scdo dico q forte illud fuit p tã
to: q2 aliq̃ errauerũt dicendo gñationez esse motũ oino
cõsimilr sic sunt alij mot⁹. s. in subto vno nũero sicut po-
suerunt Emp. z anaxagoras: z ideo voluit aris. õndere
gñationẽ nõ esse motũ illo modo: z hoc freq̃nter dixit
vt remoueret errorem illoz. Sz nullus errauit dicendo
gñationẽ non esse motũ. 2° modo: imo forte oẽs pcede
bãt illaz esse motũ 1° mõ: z iccirco non fuit necẽ pbare.
nec totiens illud repetiuit: z in hoc additamento dele-
ctabar cũ laude dĩ. De 2° tñ dico q nulla gñatio forme
subãlis est mot⁹. 2° modo. s. accipiẽdo motũ p trãsmu-
tatione in q̃ manet idẽ nomen z eadẽ diffõ transmutati
sub vtroq3 termio: ita q nõ pdit nomen nec diffinitio.
Et hoc bñ pbat sic. Illa trãsmutatio cui⁹ subiectũ ẽ ens
in pura potẽtia non est motus isto mõ: sz gñatio forme
subãlis est hmõi. ergo rc. Maior ppositio est vã: q2 ens
in potentia non manet vnũ z idẽ simplr fm nomẽ z dif
finitionẽ: cũ nomen z diffinitio pprie sumantur ab actu.
ens .n. in pura potẽtia non est actus: nec est ens actu. vt
manifestũ est. qre rc. Minor hetur ab arz. in pmo hui⁹
z in pmo de gñatione: z oẽs cõcedũt. Et puto q arz. in- T.cõ.8.
tẽdit istã rõnẽ i lrã. Arguit .n. sic: si gñatio eẽt mot⁹: tũc
illud qd generatur moueretur: sz h̃ ẽ falsũ. ergo z pmũ:

ꝯñtia videt manifesta: ꝛ ꝓbatur falsitas ꝯñtie: qꝛ ens in potētia pura nō mouet. ꝛ hoc recipit vt manifestū. ens .n. ī potētia pura nō māet vnū nūero positiue: ꝛ ꝫ actū sub vtroq; termio trāsmutatiōis. ꝛ iō nō mouet tali motu: sꝫ illud qȯ gñatur .i. gñationi subȷ̄cit est ens in potētia pura: subm .n. gñatiōis est illȯ idē qȯ est subm forme subalis quo gñatur seu acquirit per gñationez: nūc aūt
Cō. 4. subm forme subalis ꝫm q est subm est ens in pura potētia. vt dicit Cōmētator sup 2m de aīa. ğ subiectū gñationis est ens in pura potētia receptiua ꝫ sc. ğ illud quod generat .i. qȯ gñatiōi subȷ̄cit non mouet isto modo. Et ꝯfirmat rō Arist. exponēdo magis intētiōez ei°. nā cuz Aristo. dixit q si gñatio eēt motus: tunc illud qȯ generat mouet: aut ipse itelligit per illȯ qȯ generat illud qȯ gñatiōi subȷ̄cit: aut illȯ qȯ terminat gñationē: nō ē dicendū q itelligat illud qȯ terminat gñationē: sicut .n. il
T. c. 10. lud qȯ per alteratione acqrit seu terminat alteratōez nō alterat .s. q̄litas sensibilis. vt pꝫ in isto 5° tñ alteratio est motus verus sic non sequeretur q si gñatio eēt motus q illud qȯ terminat gñationē illaꝫ moueret. ¶ Ꝟ. ipse vult q illud qȯ generat ē non ens. hoc aūt non eēt veꝝ d̄ illo qȯ terminat gñationē. Nā siue compositū terminat gñationē siue forma siue vtrūq; istoꝝ: ꝯstat q illud qȯ terminat gñationē ē ens actu vel ē actus. ğ non accipit illȯ qȯ gñatur ꝓ eo qȯ gñationē terminat: q̄re relinquitur q accipit illȯ qȯ generat ꝓ eo qȯ gñationi subȷ̄cit: de isto .n. veꝝ est dicere q non est ens .s. actu de se ꝫm q subȷ̄cit gñationi: imo totalr oppositū est ei qȯ est actu .s. totalr diuersum ab ente actu ꝫm suā eēntiā: mā .n. pri
T. cō. 8. ma non ē qd nec q̄le nec q̄tum neq; alīqd alioꝝ quibus diuersuꝫ ē ens. vt ipse dicit in 7° metaph. Et sic ipa non manet eadē ꝫm actū sub vtroq; termino gñationis. ğ ñ mouetur motu ꝑ quē non mutat nomē: nec diffinitio ꝓprie: ꝛ sub cui° vtroq; termīo māet idē ens actu: ꝛ de tali motu loquitur Aristo. vbicūq; dicit q mot° non ē ad subam ꝛ q mot° non ē nisi ad res triū geneꝝ .s. qualitatis q̄ntitatis ꝛ vbi. nā ꝫm tales res ꝯtingit fieri transmutatiōez subiecto manēte subiecto eodē numero ꝫ actū ꝛ eodē noīe ꝛ diffōne. q̄re ꝛc̄. Et ista vr̄ esse intētio Cō
Com. 7. mentatoris sup istā ꝑtem. dicit .n. sic: qꝛ igitur in duabus extremitatib° istius motus .s. generationis ꝛ corruptionis existis in suba non est alīqd idē demr̄atuꝫ dispositū per motū a ꝑncipio ei° vsq; ad finē: dicit ergo impoīe ē vt gñatio sit motus supple in quo manet eadē diffinitio ꝛ idem nomen transmutati ꝫm eundem actum: tamen non sequitur ex hoc quin generatio sit mot° prout motus dicit quācunq; transmutationem successiuam.

Ad rationes dico q quedā bene ꝯcludūt generationē eē motū aliquo mȯ .s. put mot° est trāsmutatio successiua: nisi q tertia peccat ꝑ equiuocationē. Cū .n. dr̄ q idē est subm ꝛc̄. Ueꝝ est de termino ꝑmo eēntiali ꝛ itrinseco: sꝫ de termino mediato ꝛ non eēntiali non oꝫ. mȯ dico q generatio non est termin° alterationis imediatus ꝛ eēntialis: sꝫ mediatus ꝛ extra eēntiā alteratiōis ꝛ extra gen° ei°. termin° āt imediatus alterationis ꝛ eēntialis est q̄litas q̄ disponit mā ad formā generatā. ꝛ iō ñ oꝫ q oīno sit idē subiectū gñationis ꝛ alterationis ꝑcedentis. ¶ Quarta v̇o rō vr̄ insolubilr ꝯcludere q gñatio elementi est motus .s. trāsmutatio successiua supposito eo qȯ dic̄ Cōmētator .s. q forma subalis elemēti recipiat magis ꝛ minus. Uerum est q aliqui dicunt generationē sube nullo mȯ esse motū successiuū: sꝫ mutationē instātaneā oīno per se loquēdo: ꝛ si est ibi successio: hoc solū esset ꝫ q̄litates ꝑcedentes. Et qȯ dicit Cōmentator formas subales elementorum recipere magis ꝛ minus. Dicunt aliqui q ipse nō dicit hoc ex intētione nec ꝑ moduꝫ determinationis: sꝫ ꝑter itentionez ꝛ exercitatiue. Sꝫ salua pace coꝝ hͦ est falsuꝫ oīno: imo Cōmētator apte: ꝛ ex itentiōe ꝯ Auicennā dicit q forme elementoꝝ remanēt in mixto nō q̄dem ꝫ suas vltias ꝑfectiones: sꝫ refracte ꝛ remisse ꝛ sicut remittunt q̄litates elementoꝝ sic ꝛ forme: vt ipe ondit ibidē. Alij v̇o dicūt q Cōmētator simplr errauit ꝛ ꝯdixit in hoc Aristo. ꝛ sibi in isto loco. Sꝫ hoc ē valde onerosum ꝛ itolerabile dicere de tāto pho: precipue qꝛ isti q̄ sic imponūt Cōmētatori ꝯdictionem q̄si in oibus alijs ipꝫ approbāt ꝛ tenēt ipm tanq̄ meliorē Cōmētatorē. Arist. ꝛ subtiliorē iter oēs: ꝛ si ipsi nō dicerēt: hoc tñ sine dubio ita ē. Et hoc relinquo expertis ꝛ amatorib° phice v̇itatis. ¶ Ad vltimā cū dr̄ q oīs trāsmutatio ꝛc̄.
Concedat. Et cū dr̄ q materia hꝫ esse ꝛ nō esse in eodē T. cō. 6.
istanti vel in alio ꝛc̄. aristo. soluit istā dubitationē in 8° huius: ꝛ itendit ibi q cū alīqd generat q̄cūq; generatione. illud fuit non ens in tꝑe ꝑcedente: ꝛ in vltimo instanti illius tꝑis est ens: ꝛ nō est accipe vltimū instans in q̄ illud qȯ generat fuit non ens: sꝫ est bn̄ ꝑmū instans in q̄ est ens. v̇. g. cū ex aere generat ignis in toto tꝑe precedēte: ipse ignis fuit non ens: ꝛ in vltimo instanti illius tꝑis fuit ens: nec est dare vltimū instans in quo ignis fuit non ens: qꝛ si esset dare vltimū instans in quo ignis fuit non ens: aut in illo eodem esset ens: ꝛ sic simul esset ens ꝛ nō ens: aut in alio eodem instanti esset ens: ꝛ sic erit tꝑs medium in quo nec erit ens nec non ens qȯ est impossibile. Et hoc intendit aristo. in 8° huius: manifestum est autez q nisi alīqs faciat tꝑs diuidens signū ꝛc̄. Silr̄ autez intelligendū est q cū aliquid corrumpit in aliquo tꝑe fuit ens: ꝛ in vltimo instanti illius tꝑis est non ens: nec est assignare vltimū istans in quo fuit ens ꝑꝑ eādem rōnem. ꝛ ideo illa ratio imaginat falsum impoīe. Instans enim cōe qȯ copulat tꝑa in quo res generat fuit non ens. Ad illud in quo est ens oꝫ esse posterioris passionis. vt dicit Aristo. ibi. i. q in illo instanti res se habꝫ sicut in tempore posteriori: ita q si in tempore posteriori sit ens. vt cōtingit in generatione: tunc in illo instanti res primo erit ens: ꝛ si in tempore posteriori non ens vt in corruptione: tunc in illo instanti primo erit non ens.

¶ Secundum substantiam autem non est motus propter nullum entium substantie contrarium esse. Textu cōmē. X.

Questio. III.

Ueritur hic. Utrū ī suba sit ꝯrietas: ꝛ hoc est querere. vtꝝ vna subā sit ꝯtra alteri substātie. ¶ Argūt ꝑmo q sic. Qꝛ actiuuꝫ ꝛ pas- T. c. 50.
siuum sūt ꝯtra. ꝑmo de gñatione. ꝛ in de sensu ꝛ sensato. Sed vna subā est actiua ꝛ alia passiua. vt manifestum est: ignis .n. est actiuus ꝛ oia alia elemēta sunt passiua respectu ipsius. q̄re ꝛc̄. ¶ Item oē T. c. 20.
qȯ corrumpit hꝫ ꝯtrium ꝑmo celi: sed alique sube corrūpunt vt nāles sube. vt pꝫ ex primo de generatōe. q̄re ꝛc̄.
¶ Item in vnoquoq; genere est vna ꝑma cōtrarietas. T. c. 55
vt habet i ꝑmo huius: ꝛ 10° metaphy. Sꝫ subā est vnū genus. vt pꝫ in ꝑdicamentis. ergo ꝛc̄. ¶ Item ꝑncipia T. c. 42
sunt ꝯtraria. vt pꝫ in ꝑmo huius: sed pricipia sūt substātie. vt pꝫ ibidem. quare ꝛc̄. ¶ Item ꝯtrarietas effectuū videt arguere ꝯtrarietatem causarum: sed effectus subārum sūt contrarij .s. qualitates actiue ꝛ passiue vt caliditas ꝛ frigiditas. quare ꝛc̄. ¶ Itē ignis ꝛ aqua sūt ꝯtra- T. c. 24
ria 2° de generatione: sꝫ ista sunt subē. vt manifestuꝫ est. ¶ Itē oīs forma recipiēs magis ꝛ minus hꝫ ꝯtrariuꝫ: hec vr̄ haberi in 5° huius. vbi dicit Aristote. q magis

τ minus est ex permixtione ɔtrarij. Sed alique substan
tie recipiunt magis τ minus.s.forme subales elemento
rum fm Cõmentatorez in 3° celi τ mundi.quare τc.
Cõ. 67. ¶ Oppositum arguitur auctoritate Aristo.in isto capi
tulo τ in predicamentis.

De questione est intelligẽdũ q sicut narrat Cõmẽtator: Alexãder posu
it q suba cõposita nõ hʒ ɔtriũ ꝓprie τ pmo: τ sic intelle
xit Aristo.hic. Sʒ substãtia simplex que est forma bene
Cõ. 10. hʒ ɔtrariũ: τ sic intellexit Aristo.in pmo huius τ in pri
mo de gñatione. Sʒ hoc nõ videt placere Cõmentato
ri: qꝛ fm hoc rõ Aristo.non ꝓbaret nisi q ad substanti
am cõpositã nõ fit motus: sʒ nõ ꝓbaret q ad simplicem
subam non fit motus: dico que ẽ forma: τ sic rõ Aristo.
nõ ẽẽt vlis: sed forte hoc concederet Alexãder. Alij di
cunt aliter τ dicunt q in suba per se nõ est contrarietas:
quod sic ꝓbant. Si in suba esset ɔtrarietas: tunc ad sub
stantiã esset motus: istã ɔñtiã supponunt: sed ɔñs est in
conueniẽs vt accipiũt ꝓ manifesto ab Aristo.in littera.
Sed istud nõ placet Cõmẽtatori quãtũ ad istã rõnem:
qꝛ lʒ bñ sequeret q si in substantia non est ɔtrarietas q
in ea vel ad eã nõ fit motus: tñ nõ sequit q si substantia
ẽ ɔtrietas q ad eam fit motus: imo dicit Cõmentator q
quõcũqʒ substantie posite fuerint ɔtrie: non sequitur vt i
eis fit motus: qm̃ si ponunt cõtrarie fm formas nõ erit
in eis motus: qꝛ subiectuʒ eaꝝ est ens in potentia. Et si
essent ɔtrarie fm vtrũqʒ.i.fm mãm τ fm formam non
erit in eis trãsmutatio nedũ motus. Et hoc vltimuʒ sic
apparet: qꝛ cũ iter aliq̃ ẽ trãsmutatio oʒ q habeãt vnũ
subiectum cõe qd exñs sub vno sit in potẽtia ad aliud:
modo si substãtie sunt contrarie fm formas τ fm mate
rias nullũ erit vnũ subiectũ cõe: qꝛ vnũ ɔtrarioꝝ nõ est
subiectum alterius: nec recipit ipsum.vt manifestum est
per se: τ ꝓpter hoc dicit Aristo.in pmo huius: q discor
T.c.51. dia nõ ɔducit ɔcordiã nec facit aliquid ex ea.quare τc.
Et ꝓpter hoc aliqui dicũt τ ꝓbant aliter: q in substãtia
nõ ẽ ɔtrarietas: qꝛ contrarietas est maxima distãtia.vt
hẽtur in 10° metaphy. sʒ in substãtijs non ẽ maxima di
T.c.14. stãtia: qꝛ maxĩa distãtia nõ ẽ nisi respectu maioris τ mi
noris distãtie: modo in substantijs non ẽ maior τ minor
distãtia: saltẽ in eadem specie: qꝛ suba nõ recipit magis
τ min⁹ vt supponũt. Sed hec ratio nõ ẽ firma: qꝛ Com
mentator vult q forme elementoꝝ bene recipiunt ma
gis τ minus. Et forte maxima distantia que pertinet ad
ɔtrarietatem ꝓprie dictã non exigit maiorẽ τ minorem
distantiã in eadeʒ specie: sed in diuersis speciebus: ita q
forma magis τ minus distãs ab vno extremoꝝ sit diuer
saꝝ specieꝝ: τ hoc bene ẽ in substantijs.nam forma ae
ris min⁹ distat a forma ignis q̃ forma aque: τ sic de alijs:
quare nõ vʒ ratio. Et ideo aliter dicit Cõmẽtator τ vi
det itelligere talẽ distinctionẽ: q substãtie pñt ɔsiderari
dupliciter. Uno modo fm se. Alio modo fm eaꝝ q̃lita
tes: τ pmo modo dicit q sube nõ sunt ɔtrarie.s.per seip
sas: τ loquitur de contrarietate ꝓprijssime dicta: que ẽ re
pugnantia duaꝝ formaꝝ positaꝝ sub eodẽ genere exi
stentiũ: τ in eodẽ subiecto vicissim existere potẽtiũ. tali
n.ɔtrarietate non sunt substãtie sibiinuicẽ ɔtrarie p se.
Sed hoc ipse nõ multũ probat: τ forte ratio ẽ ad hoc:
qꝛ talia ɔtraria debent sibiinuicẽ succedere in subiecto
vno τ eodẽ fm actum.hoc aũt repugnat substãtijs. Cõ
stat.n.q forme substãtiales elementoꝝ de quibus ma
gis vr̃ non succedunt sibiinuicẽ in subiecto vno τ eodẽ
fm actũ: qꝛ subiectũ cuiuslibet forme substãtialis pmuʒ
τ pncipalr̃ fm qd ẽ subiectuʒ non ẽ ens actu: sed ens in
potẽtia.vt docet Cõmentator in 2° de anima. Qꝫ autẽ
Cõ. 4.
contraria proprijssime dicta debeant habere subiectuʒ
vnũ τ idẽ fm actũ: hoc põt declarari: qꝛ certũ ẽ q con
traria volũt habere subiectũ vnũ τ idẽ. ergo proprijssi
me ɔtraria debẽt hr̃e subiectũ ꝓprijssime vnuʒ τ idẽ: qd
non esset nisi esset vnũ τ idẽ fm actum. Et per ɔsimilez
rõnem posset ꝓbari q ad substantiam non ẽ motus ꝓ
prijssime dictus sub quo subiectuʒ manet idem nomine
τ diffinitione: qꝛ constat q motus requirit subiectũ vnũ
τ idem sub vtroqʒ termio.ergo motus ꝓprijssime dict⁹
requirit subiectum verissime vnũ: τ idẽ ẽ illud qd ẽ vnũ
fm vnam formã τ actu indiuidualẽ. Subiectũ.n. vnuʒ
puatiue sicut mã pma nõ ẽ ꝓprijssime vnum sicut nec est
ꝓprijssime ens.vt pʒ i 2° de anima.ergo motus ꝓprijssi
me dictus requirit subiectũ vnũ actu indiuidualem. Et
ɔstat q subiectũ transmutationis subalis.i.transmuta
tionis que est ad formã subalem vel ad eius puationez
non est ens actu τ vnũ simplr̃.quare τc. Non tñ negan
dum est pp hoc.q ad subam non fit motus large sumen
do motũ pro quacũqʒ trãsmutatione successiua τ conti
nua.vt dcm̃ fuit pus. ¶ Secundo diceret Cõmentator
q ipse substãtie bene sunt sibiinuicem contrarie fm suas
qualitates: τ dicit q ipse erat letus in hoc.s.q occurrit
sibi dicere fm istã distõnem. Qꝫ aũt substantie sint con
trarie fm suas qualitates: hoc ipse nõ ꝓbat: qꝛ satis est
manifestũ: qꝛ ɔstat q ignis est calidus τ siccus: τ aqua ẽ
frigida τ humida: τ aer ẽ calidus τ humiduʒ τ terra fri
gida τ sicca: τ sic inter istas subas simplices est cõtrarie
tas fm suas vltimas q̃litates sicut inter extrema: substã
tie aũt mixte sunt ɔtrarie fm suas qualitates: sicut me
dia sunt ɔtraria medijs.vt ipse docet in pmo celi τ mun Cõ. 10.
di. ¶ Notãdum ẽ fm Cõmẽtatorem hic q qualitates
iste tãgibiles fm quas elemẽta habẽt cõtrarietatem nõ
sunt forme substãtiales elemẽtoꝝ: qꝛ impossibile est vt
aliquid sit in vno de vno predicamento τ in alio de alio:
cum igit calor sit in homine de predicamẽto qualitatis
impossibile ẽ q in ipso igne sit de predicamẽto substan
tie: forma aũt subalis ignis ẽ substantia. τ ideo impossi
bile est q calor sit forma subalis ignis. Uex tamẽ est q
ipse calor est ꝓpinquus sube ignis. Est.n.accidẽs prope
ɔsequens formã subalem eius: τ dico calor in summo. Et
ideo accipit loco differẽtie ignis: in mixtis aũt ẽ remo
tius a suba.vt dicit Cõmẽtator. Siquis aũt teneret opi
nionem Alexãdri.s.q sube sunt ɔtrarie fm formas: sub
stantie dico que sunt elemẽta.s.ignis aq̃ aer τ terra. For
te non eẽt magnũ inconueniens: qꝛ iste forme sunt maxi
me distãtes adiuicẽ in eodẽ genere τ in subiecto aliquo
modo eodẽ.s.in materia: lʒ nõ i subiecto eodẽ fm actũ:
τ cũ hoc iste forme cõmiscent adinuicẽ refracte τ remis
se fm Cõmẽtatorẽ: qd nõ videt competere nisi ɔtrarijs
aliquo modo. Uex tñ est q non pñt esse ita ꝓprie con
trarie sicut qualitates: qꝛ nõ habet subiectũ: ita proprie
vnũ τ idẽ: etiã qꝛ contraria proprijssime sũt actiua ime
diate: modo iste forme non agũt imediate: non.n.agũt
nisi precedẽtibus actiõibus suaꝝ qualitatũ aliquo mo
do fm cõem doctrinam. τ ideo non sũt ita vere contra
rie sicut qualitates prime tãgibiles. Qꝫ tñ nullo modo
sint contrarie non video esse demõstratũ. Et si dicat q
ratio aristotelis assumit ipsas nõ esse ɔtrarias: posset
dici fm commẽtatorẽ: q illa rõ ẽ famosa solũ.i.proba
bilis τ non demr̃atiua: cui⁹ ẽt signũ ẽ: qꝛ non videt vni
uersaliter verum q motus nullo modo fit ad illud qd ñ
habet ɔtrarium: qꝛ motus circularis est verissimus mo
tus.vt pʒ in 8° huius: τ tamẽ nõ est ad ɔtrarium ꝓprie T.c.73.
vt etiam dr̃ in 8° huius. Et ideo illa ratio aristotelis: q̃ T.c.73.
ꝓbat ad subam non esse motuʒ per hoc q in ea non est

contrarietas non videtur demonstratiua simplr:sed ratio quam supius induxit est demonstratiua:vt dicit Cōmentator. ¶ Sȝ aliqui obijciunt ꝯ Alexandꝝ:qꝛ Aristo.dicit in de sensu ⁊ sensato ꝙ ignis nō agit neqȝ patit ſm ꝙ ignis:neqȝ aqua ſm ꝙ aqua:sȝ inquantuȝ habent ꝯrietatē adinuiceȝ.ergo vult aperte ꝙ ignis ſm ꝙ ignis non ꝯriat aque ſm ꝙ aqua:neqȝ econuerso.mō si ignis eēt ꝯri⁹ aque ſȝ suā formā:⁊ ecōuerso.tūc ista eēnt ꝯria ſm ꝙ hmōi.qḋ.n.debet alicui p suaȝ formā debet ei ſȝ ꝙ hmōi.vt pȝ in.1.posterioꝝ. ¶ Ad hoc rñdet Alexāder:multum subtilr vt mihi videtur:⁊ dicit ꝙ ꝗuis concederet ꝙ ignis ꝯriaret aque per suā formaȝ: tñ adhuc non seqtur ꝙ ꝯrietur ei ſȝ ꝙ ignis.i.per se ⁊ pmo oino: qꝛ ignis non solum includit in sua substantia ipsam formam ei⁹:quecūqȝ sit illa:sed etiam materiaȝ:⁊ similiter aqua:nunc aūt ipsa materia nulli est ꝯria. Et ideo ignis ſm ꝙ ignis.i.ſm se totū non est ꝯtrarius aque ſm se totam:nec econuerso.vt manifestū est per se.⁊ ideo non vȝ obiectio. Utrum aūt Alexander intellexerit qualitates pmas esse formas substāciales elemētoꝝ:de hoc est alibi perscrutandū.s.sup librum de sensu ⁊ sensato.capitulo de sapore.cōiter.n.attribuitur ei ꝙ sic. Sȝ ego nō credo ꝙ ista vnquā fuerit ei⁹ intentio:nec habet ex verbis eius ibi nec alibi.ipse.n.sub conditione loquēs dicit sic. Si igitur aque esse est in frigiditate:⁊ eē ignis in caliditate:quare non ꝯtrarius ignis aque ſm ꝙ ignis ⁊c̄.quasi dicat:si ponatur ꝙ frigiditas sit forma subalis dās eē ipsi aq̄:⁊ caliditas sit forma substantialis dans esse igni quare nō erunt ista sibi ꝯtraria ſm ꝙ hmōi:nunꝗ tñ absolute asserit ꝙ ita sit.vt manifestum est inspicienti. Et in hac expōne Alexandri letus fui multū. Uerecundū.n. est tanto pho ⁊ sic subtili sicut fuit Alexāder attribuere talē errorē manifestū ꝙ qualitas sit substantia.hec.n.ꝓpositio est immediata:nulla qualitas est suba.vt pȝ ex primo posterioꝝ:sȝ ois caliditas est qualitas.vt manifestum est.ergo nulla caliditas est suba. Sed ois forma subalis est substātia.vt manifestuȝ est ſm Aristoteleȝ in multis locis.ergo nulla forma subalis est caliditas:nec econuerso.⁊ silr dico de frigiditate in alqs. Qḋ autem istam rōnem ignorauerit Alexander non credo quāuis quasi oēs loquentes de ista materia vsqȝ nunc dixerint istam fuisse eius opionē:sȝ non plus de hoc. ¶ Notandum aūt vlterius ꝙ ꝯtrarietas aliqñ accipiat cōiter ꝓ oppositione que est inter priuationeȝ ⁊ habitum ⁊ pro oppositione que est inter magis perfectum ⁊ minus perfectum:⁊ sic bene est contrarietas inter substantias ⁊ inter principia subarum.vt patuit in primo huius.

Ad primam rationem pōt dici ꝙ bñ ꝯtingit subās esse ꝯtrarias ſm suas qualitates:non aūt ſm se ipsas pmo. ¶ Silr ad aliam:sufficit.n.ad hoc vt substātia sit corruptibilis ꝙ habeat cōtrariū ſm suas dispositiones ꝓprias.s.ſm suas naturales qualitates quas requirit in materia. ¶ Ad aliā bene concludit ꝙ inter substātias est ꝯtrarietas que est oppositio iter magis pfectum ⁊ minus pfectū. ¶ Ad aliā pōt dici:ꝙ pncipia substātie per se ⁊ pncipalia sunt substātie:sȝ pncipiū substātie p accidēs ⁊ dispositiuū:nō oȝ ꝙ sit substātia. Priuatio aūt est pncipiū substantie non per se ⁊ pmo:sed solum dispositiuū vel per accidēs aliq̄ modo.vt osum fuit in pmo huius. ¶ Ad aliud pōt dici ꝙ ad ꝯtrarietatē effectuuȝ non requiritur ꝯtrarietas cāusarum:sed sufficit ꝙ sint diuerse ⁊ disperate:⁊ sic est hic. ¶ Ad aliam pȝ ex dictis:ignis.n.⁊ aqua sunt cōtraria ſm suas qualitates:sed non ſm suas essentias saltē verissima contrarietate. ¶ Ad aliā pōt negari maior:lumen.n.recipit magis ⁊ minus.vt manifestū est:⁊ tamen non hȝ contrarium ꝓprie dictum:sȝ priuatiue oppositū .s.tenebrā.vt dr̄ in.2.de anima. Et cū dr̄ ꝙ magis ⁊ minus prouenit ex permixtiōe ꝯtrarꝗ.veꝝ est in habentibus cōtrarium:sed non est vniuersaliter veꝝ:immo magis ⁊ minus pōt esse ex maiori vel minori dispōne subiecti ad talem qualitatē vel formā:vel ex maiori aut minori virtute agentis vel ex aliqua alia causa.ideo ⁊c̄. T.c.70

¶ Neqȝ iam est in ad aliquid:contingit.n.altero mutante verum esse alterum nihil mutans. quare secundum accidēs motus horum est ⁊c̄.

Textu commenti.x. Questio. IIII.

Consequnter queritur. Utꝝ relatio possit attribui alicui de nouo nulla transmutatiōe fcā in ipo. ¶ Arguit pmo ꝙ non.qꝛ sicut est de qualitate:sic videt esse de relatiōe per conuenietē similitudinē:sȝ qualitas non pōt attribui alicui de nouo nisi aliqua trāsmutatio facta sit in ipso.vt manifestū ē:⁊ oēs concedunt.ergo ⁊c̄. ¶ Item nullū ens reale pt attribui alicui nulla trāsmutatiōe facta:in hoc.n.vident differre entia rationis ⁊ entia realia:qꝛ entia rōnis.s.conceptus intellectus possunt attribui aliquibus nulla trāsmutatiōe facta in ipsis.vt lapis pōt esse itellectus nulla trāsmutatiōe facta in ipso lapide. Sed entia realia non vident de nouo attribui aliq̄bus nisi fiant alique transmutationes in ipsis. Relatio aūt est ens reale preter aiam humanā:⁊ dato ꝙ nullus homo itelligeret:adhuc vnus homo esset pater alteri⁹ ⁊ alterius filius:⁊ non posset esse pater nisi ſm paternitatem.similiter aūt ⁊ in alijs multis.q̄re ⁊c̄. ¶ Iteȝ omne qḋ aliter se habet nunc ꝗ pus videt esse transmutatuȝ.hec videtur manifesta in.6.huius. Sed omne illud T.c.37.
qḋ nūc refertur aliqua relatione reali ⁊ pus non referebatur se habet aliter nunc ꝗ prius:si enim penitus ⁊ eodem modo se haberet nunc.vt pus:tunc sicut prius non erat relatum sic nunc non est relatum:⁊ sic esset relatuȝ ⁊ non esset relatum simul:qḋ est impossibile.quare ⁊c̄.

Oppositum arguit auctoritate Aristo.i isto 5⁰ ꝓbat.n.ꝙ ad relationē nō est T.c.10.
motus p hoc ꝙ aliquid refert ad alteꝝ ad qḋ prius nō referebat:refert dico ipso nō mutato:sȝ mutato aliquo altero:⁊ hoc dicit his v̄bis. Contingit enim altero mutante veꝝ esse alteꝝ nihil mutās. Et cōfirmatur ratio sic ſm expositores:in quocūqȝ genere est motus nihil illius generis inuenit in aliquo de nouo absqȝ eius mutatione:sȝ ꝯtingit veꝝ esse aliq̄d dici relatiue ad alterum altero mutato:ipso tamen non mutato.quare ⁊c̄.

De questione est itelligēdum sicut cōiter dicit:⁊ accipit ex.5⁰.metaphy. T.c.20.
ꝙ duplex est relatio. Quedā.n.est relatio realis:⁊ quedā est relatio ſm rōnē seu itellectū. Relatio qdē realis est illa que hȝ esse extra aiam preter operationeȝ nostri intellectus vt paternitas ⁊ filiatio ⁊ alie hmōi relationes multe. Relatio quidē rationis est que non hȝ eē extra animam actu:sed habet esse per actū intellectus nostri sicut communiter exemplificatur.de identitate qua aliquid dicitur idem sibiipsi. Ista enim identitas non potest esse relatio realis scilicet que sit extra animam realiter differens a suo fundamento. Nam si idētitas:qua sor.est idem sibiipsi:esset relatio realis differens essentialiter ⁊ realiter a substantia sortis preter omnem actum intellectus : tunc esset processus in infinitum in entibus actu existentibus extra animam : quod reputatur impossibile. Probo consequentiam : quia si illa iden-

titas est relatio realis preter animam: cum vnūquodqꝫ sit idē sibiipsi necesse erit ꝙ ipsa identitas sit eadē sibiipsi ꝛ per identitatē realē: ꝛ illa similiter identitas est eadēꝫ sibiipsi per aliā idētitatē: ꝛ sic in infinitū. Non.n.est aliqua ratio q̄re aliqua res sit eadē sibiipsi per identitatē realiter ꝛ nō alia. quare ꝛc̄. Idētitas ergo qua aliqd dicit idē sibiipsi fm cōem doctrinam: nō est relatio realis ex̄ns actu extra animaꝫ ꝛ realiter diuersa a suo fundamēto: sꝫ est relatio fꝫ intellectū. Nā itellectus pōt itelligere aliquid nō esse diuersuꝫ a seipso: ꝛ sic vtit vno: vt duobus inquantū intelligit ipsuꝫ vt nō diuersum: ꝛ vt illud a quo nō est diuersuꝫ ꝛ sic constituit relationē idētitatis. Utrū aūt hoc sit omnino veruꝫ .s. ꝙ idētitas qua res extra animā ex̄ns nullo modo sit res extra aīaꝫ bona speculatio est: sed ad p̄sens nō dico determinādo sꝫ narrādo. Ulterius ptintelligendū est ꝙ relatiua diuersa diuersimode referunt adinuicē. Quedā.n. referuntur per diuersas relatiōes ex̄ntes in eis: ita ꝙ in sūba vtriusqꝫ extremi fundat relatio. vt pater ꝛ filius oñs. ꝛ seruus. duplū ꝛ dimidiū. ꝛ multa talia. Quedā v̄o referuntur nō p diuersas relatōes ex̄ntes i eis: ita ꝙ relatio nō fundat in sūba vtriusqꝫ extremi: sꝫ in vno extremorū ꝛ

T.c.20. aliud extremorꝫ nō refert ad alterū: nisi qꝛ alterū refertur ad ipsuꝫ. sicut docet Aristo. i 5° metaphy. de intellectu ꝛ intelligibili: ꝛ similiter de sensu ꝛ sensibili: sensibile eniꝫ actu sensatū nō refert ad sensuꝫ actu sentienteꝫ: nisi qꝛ actu sensus sentiens refert ad sensatum: ꝛ sic sensatio qua sensibile dicit sensatū: nō est alia a sensatiōe qua sensus actu sentiēs dicit: ꝛ illa sensatio est in sensu subiectiue: nō aūt i sensibili extra animā. sic relatio qua sensatū dr̄ ad sentiēs nō est alia a relatōe qua sensus dr̄ ad sensatū: ꝛ ē in ipso sensu subiectiue: nō aūt in sensibili ꝛ hāc puto eē intētionē Arist. in 5° metaph. caplo d ad aliqd.

¶ Ulterius considerandū est ꝙ relatio pōt attribui alicui dupl'r. Uno mō tanq̄ subiecto. Alio mō tāqꝫ termino non tanq̄ subiecto: ꝛ hoc est ratiōabile: qꝛ ipsa relatio est respectus quidaꝫ ad aliud vt ad terminū. ꝛ ideo hoc hꝫ spāle iter accidētia ꝙ possit attribui alicui tāq̄ termino: qd̄ nō est eius subiectū. ¶ Itē intelligendū est ꝙ duplex est transmutatio. Quedā est trāsmutatio proprie dicta .s. trāsmutatio diuisibilis ꝛ successiua. Alia est transmutatio indiuisibilis ꝛ instantanea: ꝛ ista dicit improprie dicta. vt habetur in 6° huius.

Tunc dicunt aliqui ad q̄ōnēꝫ ꝙ nulla relatio realis pōt attribui alicui de nouo nisi aliqua trāsmutatio facta sit i ip̄o saltē trāmutatio idiuisibilis. 2° dicūt ꝙ bene pōt attribui relatio realis alicui de nouo sine trāsmutatiōe ꝓp̄e dicta ꝛ successiua. ¶ Primū ꝓbāt rōne p̄us inducta: qꝛ oē qd̄ se hꝫ nūc aliter q̄ p̄us est trāsmutatū. hoc ē per se manifestuꝫ: sed omne cui nunc attribuit aliqua relatio de nouo ꝛ nō p̄us aliter se habꝫ nūc q̄ p̄us: qꝛ dꝫ ꝙ oīno eodē mō se haberet nūc vt p̄us ꝛ nullo mō aliter: tūc sicut p̄us se nō habebat ad aliud sic nūc nō se hꝫ ad aliud: ꝛ sic sicut p̄us nō attribuebat ei relatio sic nunc nō attribuit ei relatio. quare ꝛc̄. ¶ Tūc oñdit 2m: qꝛ si soꝛ. nūc est albus ꝛ cras generat aliquis albus: tūc soꝛ. erit silis illi albo: cū p̄us nō eēt similis ꝛ nulla vera trāsmutatio .s. successiua facta ē in sorte. Cōstat aūt ꝙ similitudo est quedā relatio. quare ꝛc̄. ¶ Sꝫ istud nō videt sufficere ad intentionē Aristo. qꝛ Arist. vult ꝓbare ꝙ ad relationem per se nō est motuꝫ: ex eo ꝙ relatio pōt attribui alicui nulla transmutatiōe successiua facta in eo. Si autē posset ꝓbari ꝙ ad relationē nō est motus per hoc ꝙ relatio pōt attribui alicui nulla transmutatiōe successiua facta in eo: similiter posset probari ꝙ ad qualitatē non est motus: qꝛ certū ē ꝙ aliqua q̄litas pōt attribui alicui de nouo nulla mutatiōe diuisibili successiua facta i ip̄o: sicut presente corpore luminoso aer illuminatus ē de nouo nullo motu diuisibili facto in ipso: ꝛ sic ɔcluderet ꝙ ad qualitatē nō ē motus: qd̄ est oīno incōueniēs. Ergo vel opꝫ dicere ꝙ vel ratio Aristo. nō valꝫ: vl' ꝙ ad qualitatē nō ē motus sicut nec ad relationē: vel ꝙ Aristo. intelligit ꝙ relatio pōt acq̄ri i aliquo de nouo nulla penitus transmutatiōe facta in ipso .s. nec trāsmutatiōe diuisibili nec indiuisibili. Et ideo dico aliquantulū aliter: ꝛ dico p̄mo ꝙ relatio realis nō pōt esse in aliquo de nouo tanq̄ in subiecto: nisi aliqua trāsmutatio facta sit in ipso. Et hoc ꝓbo ratiōe p̄us dicta que videt isolubilis. 2° tū dico ꝙ relatio bene pōt alicui attribui tāq̄ termino nulla penitus transmutatiōe facta in ipso: ꝛ hoc pōt declarari inducēdo in aliquibus relatiōibus: qꝛ constat ꝙ esse dextrū ē esse relatū. modo aliqd pōt dici dextrū nunc qd̄ p̄us non erat dextrum nulla transmutatiōe facta in ipso: vt si colūna nūc est ad sinistrum alicuius hominis. ipso homine mutato aliqualiter ꝛ colūna penitus nō mutata: verū erit dicere ipsuꝫ eē dextrū. ꝛ ecōuerso. Similiter pōt contingere ꝙ aliquis coloꝛ nūc est visus ab aliquo ꝛ prius nō erat visus nulla mutatiōe facta in ipso coloꝛe: ꝛ tamē esse visuꝫ ꝛ vniuersaliter eē cognitū vel est esse relatū vel nō est sine aliqua relatiōe. q̄re ꝛc̄.

¶ Et est ɔsiderandū ꝙ in hoc differt relatio a qualitate ꝛ quātitate: ꝛ ab alijs accidētibus absolutis: qꝛ nunq̄ aliqua quātitas attribuit alicui d nouo qualitercūqꝫ nisi aliqua transmutatio facta sit in ipso. Certuꝫ eniꝫ est ꝙ nulla qualitas attribuit alicui de nouo tāq̄ subiecto nisi aliqualiter sit transmutatū. Qualitas eniꝫ nō attribuitur alicui de nouo tanq̄ termino sine trāsmutatiōe: quia ipsa nō est accidēs respectiuū per se ꝛ essentialiter. ꝛ ideo nō attribuit alicui soluꝫ tanq̄ termino. Si quis auteꝫ dicat ꝙ relatio realis pōt attribui alicui de nouo tanq̄ subiecto nulla penitus transmutatione facta in ipso reali. Iustum est vt hoc probet cum non sit per se notū: ꝛ soluat rōnē in ɔtriuꝫ: q nō apparēt mihi ad p̄sens.

¶ Ad rationes patet ex dictis.

¶ Neqꝫ agentis aut patiētis. Neqꝫ omnis qui mouetur aut mouētis: quia non est motus motus: nec generatiōis generatio: neqꝫ omnis mutatiōis mutatio. Textu. cō. X. Qō. V.

COnsequēter q̄rit. Utruꝫ motus accipiat esse per motū. ¶ Arguit p̄mo ꝙ sic. Qꝛ oē nouū accipit esse p motū. Sꝫ aliqd ē motus nouus vt visum ē. q̄re ꝛc̄. Maioꝛ apper: qꝛ ɔstat ꝙ aliq̄ noua accipiūt eē p motū. ꝛ nō vr̄ esse rō quare aliqd nouuꝫ accipiat eē p motū ꝛ aliud sine motu. g̊ oē nouū accipit eē p motū. ¶ Itē cū aliqua sunt eadē essentialr̄ si vnuꝫ accipit esse per motū ꝛ alteruꝫ: hec videt manifesta: sed motus ꝛ terminus motus sunt vnū ꝛ idē eēntialiter: vt ɔceditur quasi ab omnib9: ꝛ terminus motus accipit eē per motū vt visuꝫ est. ergo ꝛc̄. ¶ Itē omne ꝙ depēdet ab efficiente accipit esse per motū. Nā efficiens ē p̄ncipiū. vnde motus fm Aristo. in 2° hui9 ꝛ in 5° metaph. T.c.29. T.c.2. sed motus depēdet ab aliquo efficiente .s. ab ipso motore. quare ꝛc̄. ¶ Itē nisi motus exiret in esse per motuꝫ: tunc motus per viā nature possꝫ deduci ex nihilo: qd̄ ē impossibile fm confessionem omnium philosophoꝝ. in hoc igit oēs cōueniunt qui locuti fuerunt de natura ꝙ ex nihilo nihil fit. p̄mo huius. ɔñtia ꝓbat: qꝛ pro alio T.c.34

non negatur aliquid fieri ex nihilo:nisi qꝛ fit per motum
cui oportet aliquid subijci:vt videt ex pmo huiꝰ. Si igi
tur motus posset produci in esse non per motū:tūc non
maneret rō:q̄re nō posset ꝑduci ex nihilo. q̄re ⁊c̄.
¶ Oppositū arguit auctoritate Arist. vult enī ꝙ motus
nō est motus:nec tanq̄ subiectū nec tāq̄ terminꝰ:omne aūt
qḋ ꝑducit in esse per motū ē terminꝰ motus. q̄re ⁊c̄.

Ad questionem dico breuiter:ꝙ motꝰ ꝑ se nō ꝑducit ꝑ motū:ita ꝙ
sit per se terminus motus. Et hoc ꝓbat Arist. in lr̄a mul-
tis rōnibꝰ. Sed ad ꝓsens:qꝛ rōnes eius vise fuerant i lit
tera:adiungo quasdā alias. Prima est hec. terminus ꝑ
se cuiuscūq̄ motus oꝫ esse aliquid permanēs.i.qḋ possit
existere totū simul:in hoc enī differt motꝰ a termīo mo-
tus:qꝛ motus est aliquid successiuum:qḋ non pt̄ existere
totū simul:sed vna parte existēte alia est in potentia:sed
terminus motus est ens ꝑmanens.i.ꝙ natus est existere
simul:sed nullus motus est ens ꝑmanens:imo successiuū
vt manifestū est. q̄re ⁊c̄. ¶ Item si motus esset per se ter
minus motus sequeret ꝙ ēent infinite spēs motuum:qḋ
videt oio ipossibile. Sicut nō sunt infinite spēs entium.
Et ꝓbat ꝯñā. qꝛ si aliquis motus ēēt ad motū vt ad per
se terminū: aut esset ad motū eundē specie cum ipso:aut
alterius speciei. nō est dicēdū ꝙ motus sit ad alium mo-
tum eiusdem spēi: vt ad per se terminū. Ridiculū enim
esset dicere ꝙ dealbatio sit ad dealbationē vt ad per se
terminū:qꝛ similiter illa dealbatio esset ad dealbationē
⁊ illa ad aliā. ⁊ sic in infinitū. Et nunq̄ aliquis motꝰ ces-
saret manente suo subiecto qḋ incipit mouere: imo sem-
per post motū sequeret motus eiusdē speciei in infinitū.
Et hoc specialiter absurdū esset de motu magnitudinis:
qꝛ sm̄ hoc res nāles nūq̄ perducerent ad perfectā quā
titatem per augmētatione:postq̄ semꝑ augmentatio es
set post augmentationē in infinitū:nō est ergo possibile
ꝙ motus per se terminet ad motū eiusdē speciei:quare
relinquit ꝙ terminat ad motū alterius speciei. Et tunc
querit de illo motu terminante. Utrū terminet ad mo-
tū eiusdē speciei aut alterius. Si eiusdē incōueniēs:vt
ꝓus:si alterius reuertet questio vt ꝓus:⁊ sic in infinitū.⁊
sic oportebit eē spēs īfinitas motuū:qḋ est absurdū. qua
re ⁊c̄. ¶ Itē hoc posset ꝓbari sic. si motꝰ esset ad motū
tanq̄ ad per se terminū. sequit ꝙ aliquid sil̄ tenderet ad
duo ꝯ̄ria sm̄ actū:qḋ videt ipossibile oino. ⁊ ꝓbat ꝯñā.
supponēdo aliqua. Primo ꝙ si motus ē ad motū vt ad
terminū per se nō erit ad quēcunq̄ motū:sed ad motum
quē nō contingit simul esse cū eo.i. ad motū sibi opposi-
tum vt dealbatio si est ad motū vt ad per se terminū:nō
erit ad quēcunq̄ motū indifferenter sed ad denigratio-
nē. Ridiculū.n. ēēt dicere ꝙ dealbatio per se esset ad ca
lefactionē tanq̄ ad terminū ad quē. qꝛ terminus ad quē
non est simul cum motu qui est ad terminū per se:mō ca
lefactio pōt sil̄ esse cū dealbatiōe:⁊ iō non est ratiōabile
vt dealbatio sit ad calefactionē vt ad per se terminū:⁊
eadē rō est de quolibet alio motu qui nō opponit deal-
bationi. Relinquit ḡ ꝙ dealbatio esset ad denigrationē
vt ad terminū. Silr̄ aūt ⁊ de alijs. Scḋo supponēdū est
ꝙ per totū tp̄s mobile mouet ad illud quod ē per se ter
minus motꝰ. ⁊ hoc ēt manifestū est per se. Tunc arguat
sic. ponat ꝙ aliquid dealbat si denigratio ē per se termi
nus dealbationis:tunc simul dum dealbat mouet ad de
nigrationē. Constat aūt ꝙ illud qḋ dealbat mouet:ad
albedinē. ergo simul mouet ad albedinē ⁊ denigratiōē:
sed illud qḋ actu mouet ⁊ tendit ad denigrationē moue
tur ad nigredinē. qꝛ denigratio est nigredo saltē īperfe
cta ⁊ tendit ad nigredinē perfectam. ergo simul illud qḋ
dealbat mouet ad albedinē ⁊ ad nigredinē:qḋ est ipos-
sibile manifestum. similiter aūt ⁊ in alijs. Illud enī qḋ sa
nabitur mouebit simul ad sanitatē ⁊ ad egritudinē mō
predicto. ¶ Itē sequit aliud inconueniens ꝙ simul ali-
quid recedit ab aliquo ⁊ tendit ad illud idē. Nā illud qḋ
dealbatur recedit a nigredine ⁊ tēdit ad denigrationē.
qꝛ denigratio ipsa est ad nigredinē. quare simul aliqḋ re
cedit a nigredine ⁊ tendit ad nigredinē:qḋ videt incōue T.c.73.
niens. nullus enī motus per se est ab eodē in idē nisi mo
tus localis circularis. vt pꝫ ex 8°. huius. quare ⁊c̄. ¶ Et
tñ intelligendū ꝙ motus pōt terminari ad motū per ac
cidens. qꝛ contingit ꝙ terminato aliquo motu in subiecto
in eodē instanti incipit alius motꝰ in isto subiecto:vt ali
quo sanato cōtingit ipm̄ incipere ambulare. silr̄ aūt ⁊ in
alijs. Sed istud accidit qꝛ terminato aliquo motu potest
indifferēter quicūq̄ alius motus icipere in illo subō lo-
quendo de motibꝰ ad quos illud subm̄ natū est moueri:vt
terminata sanatiōe pōt indifferenter incipi cursus aut ca
lefactio aut quicūq̄ alius terminꝰ aut per se motꝰ deter
minati oꝫ esse aliud determinatū ⁊ vnū. q̄re ⁊c̄. ¶ Item
cōclusio ꝓbat sic. nullus motus continuus pōt deficere
anteq̄ perueniat ad suum per se terminū. qꝛ si deficeret
tunc non esset cōtinuus. Nunc aūt in istis inferioribꝰ mo
bilibus quilibet motus pōt deficere anteq̄ incipiat aliꝰ
motus:cōtingit enī subm̄ quiescere sub forma sm̄ quā est
motus anq̄ incipiat alius motꝰ. Uerbi grā. si aliqḋ deal
bat cōtingit ipm̄ quiescere sub albedine anteq̄ icipiat mo
ueri illo motu. q̄re ⁊c̄. ⁊ hec rō bn̄ habet ex vbis Arist.

Ad primā rōnē in ꝯ̄riū cū dicit. oē nouū ⁊c̄. Di
co ꝙ sic est intelligendū. oē nouū ac
cipit esse per motū precedente aliquo motu vel in subie
cto illius noui:vel in aliquo alio:ita ꝙ illud nouū vel est
terminus motus precedentis per se vel cōsequit terminū
per se illius motus:sed nō oꝫ vl'r ꝙ omne nouū incipiat
esse per motū cuius illud nouū sit per se terminus. qua-
re ⁊c̄. ¶ Ad aliā cū dicit. quādocūq̄ aliq̄ sunt eade ⁊c̄.
Uerū est si oino sunt eadē. mō motus ⁊ terminꝰ motꝰ li-
cet sint eadē essentialiter sm̄ spēm loquēdo de motu ꝓ
actu fluente:tñ differūt sm̄ magis ꝑfectū ⁊ minꝰ ꝑfectū:
⁊ iō non sunt penitus essentialr̄ eadē. ⁊ forte nō sūt eadē
sm̄ numerū:sed de hoc inquiret post. Sufficit aūt ad ꝓ-
sens ꝙ nō oio sunt essentialr̄ idē: ⁊ iō vnū eoꝝ pōt acci-
pi per motū ⁊ aliud nō tanq̄ per se terminꝰ motꝰ. ¶ Ali
dicerent aliq̄ ꝙ motus qui est forma fluens bn̄ est idem
essētialr̄ cū termino motꝰ. ⁊ iste motꝰ bn̄ accipit esse per
motū:sed motꝰ pro fluxu forme non est idē essentialr̄ cū
termino motus. q̄re ⁊c̄. sed ꝑma solutio melior ē. ¶ Ad
aliā cū dicit:omne qḋ dependet: dicūt aliqui ꝙ verū est
si depēdet ab efficiēte sicut per se effectus ipsiꝰ efficiētis.
sed si per accidēs non oꝫ:mō oñs nullus motꝰ hꝫ efficiēs
per se:sed solū per accidēs inquātum per ipm̄ motū effi-
ciēs facit aliquid per se. Sed istud est bn̄ dubiū ⁊ forte
est ipole ꝙ motꝰ nulloꝰ sit ab agēte per se:de hoc aūt vi
debit alias si deꝰ voluerit. ¶ Aliter tñ pōt dici cū dr̄. oē
qḋ est ab agēte ⁊c̄. Uerū est si sit ꝓncipalr̄ intētū ab agē
te:sed si est intētū secūdario ab agēte:⁊ ex cōsequēti so-
lum non oꝫ ꝙ accipiat esse per motū:cuius sit per se ter
minus:modo ipse motus nō est aliquid per se ⁊ ꝓncipa-
liter intentū ab agente vt motus est:sed ē intētus secun
dario ⁊ ex cōsequēti inq̄tū nō pōt ꝑducere actū ꝑfectū
quē ꝓncipalr̄ itēdit nisi ꝓcedēte motu aliquo mō. Et iō
nō opꝫ ꝙ motus licet sit ab agēte tanq̄ eiꝰ effectꝰ per se
aliquo mō ⁊ nō pure per accñs accipiat eē per motū:vt
per se terminꝰ motus. q̄re nō valet. ¶ Ad aliā cū dicit,
ꝙ tunc motꝰ posset fieri ⁊ nihilo ⁊c̄. nego ꝯñā ex ꝓbat,

q2 per aliud nō conuincit aliq̄d fieri ex nihilo: nisi q2 fit
per motū: pōt dici q̄ verū est: q2 fit per motū vel tanq̄ p
se terminus motus vel tanq̄ cōcomitans motū τ ꝓsup-
ponens ipm aliquo mō q̄uis aūt mot⁹ nou⁹ nō cōcedat
esse termin⁹ per se mot⁹: tñ nunq̄ cōtingit mot⁹ nouus:
nisi ꝓcedente aliquo motu alio s3 phiaʒ: τ idō nō poterit
fieri ex nihilo. ℭ Aliter posset dici q̄ nō solū conuincit
aliquid fieri ex nihilo per hoc qd̄ fit per motū: sed per h
q̄ o3 ipm prius fuisse possibile fieri. Non eni fit ipossibi
le fieri. mō nō potuisset fuisse pole fieri: nisi ꝓcedēte potē
tia receptiua sui esse τ illa potētia receptiua ñ potuit eē
in nō ente neq3 in agēte: sed solū in subo. τ idō ipossibile ē
aliq̄d factū eē de nouo: nisi ꝑexistēte aliq̄ subto s3 phm:
de hoc aūt habitū fuit in ꝓmo Qō VI.

Onsequēter querit. Utrū i quātitate sit ɔrie
tas. ℭ Arguit ꝓmo q̄ nō. q2 in q̄buscūq3 ñ
c est maxima distātia in illis nō est ɔrietas. vt
p3 ex. 10. metaphy. Sed in q̄titatib⁹ nō est
T.c.14. maxima distātia. q2 nō est in eis minimū: cū
cōtinuū sit diuisibile in ifinitū. nec maximū cū in nume-
ris sit augmētatio in infinitū vt p3 i. 3. hui⁹: ḡ τc. ℭ Itē
T.c.68. si sic tunc quātitas reciperet magis τ min⁹: qd̄ est falsū.
vt p3 in ꝓdicamētis. τ ꝓbat ɔña. q2 magis τ minus ꝓue
nit ex permixtiōe ɔrq̄. vt p3 in isto 5° q̄re τc. ℭ Itē ɔria
T.cō.6. sunt adinuicē corruptibilia. vt p3 in p° de gñatiōe. Sed
vna quātitas nō est corruptiua alteri⁹ vt manifestum est
ad sensum. Nā vnū corpus positū iuxta alterū nō corrū
Cō.84. pit ipm. τ Cōmē. dicit in 4° h°: q̄ quātitates nō sūt acti
ue neq3 passiue: saltē per se. q̄re τc. ℭ Itē in predicamē
tis dicit Arist. q̄ quātitati nihil est ɔriū. q̄re τc. ℭ Item
difficilius. si in quātitate esset ɔrietas: aut esset iter quā-
titates diuersarū spērū: aut iter q̄titates eiusdē spēi. per
cōueniētē τ sufficiētem. diuisionē nō iter quantitates di
/ uersaꝝ spēꝝ. q2 iste sunt bñ in codē subto simul vt linea
supficies corpus. ℭ Itē. ab vna istaꝝ nō fit mot⁹ ad aliā
T.c.14. vt manifestū est. nec est dicēdū q̄ inter quantitates eius-
dem spēi: q2 ɔria debent differre fm spēm. vt pat3 ex. 10.
T.c.18. metaphysice. τ 5°. quare τc.
ℭ Oppositum vult Arist. in isto 5°. Et aliter nō esset mo
tus ad quātitatē sicut nec ad subam. quare τc.

Ad euidentiam qōnis ē itelligēdū. q̄ sicut
cōiter dicit q̄titas pōt cō
siderari dupl'r. Uno⁹ fm se. Alio⁹ fm q̄ est alicuius nāe
determinare vt hois aut cuiuscunq3 alterius sube nālis.
ℭ Itē cōsiderādū est q̄ ɔrietas multipliciter inuenitur
accipi i phia. Uno⁹ accipitur cōiter τ quasi iproprie ꝓ
oppōne que est inter ꝓuationē τ hitū. τ hoc mō accipit
Arist. in ꝓmo hui⁹: sicut ostensū fuit ibi. Alio⁹ dr ɔrie-
tas oppositio que est inter duas formas diuersas specie
eiusdē generis maxime distātes sub illo gñe: τ quaꝝ vna
imediate agit ad corruptionē alteri⁹ τ ecōuerso. vt cali-
ditas τ frigiditas τ humiditas τ siccitas: τ ista dr ɔrie-
tas ꝓprijssime dicta. Alio⁹ sumit ɔrietas pro icōpossibi-
litate duaꝝ formaꝝ eiusdē speciei. quaꝝ vna ē pfectior
aliquo mō q̄ altera: vt dicimus q̄ albedo min⁹ intensa
est ɔria albedini fortiori. silr aūt τ in aliq̄s multis. Et h
mō pōt dici ɔrietas minus proprie dicta l3 sit ꝓpria cō
trarietas respectu illius ꝓmo mō dicte que est inter ꝓua
tionē τ habitū. Et hoc mō loquit Aristo. de ɔrietate in
de causis longitudis τ breuitatis vite. vbi dic̄ q̄ super-
abūdans ɔriat diminuto: vt maior flāma accidit mino-
T.c.19. ri. τ hoc ēt mō loquit Arist. in isto 5° i illo caplo. qm̄ āt
neq3 substātie: in illa particula: que aūt i eadē spē muta-
tio. vbi dicit plane q̄ magis τ minus que sunt in eaden
spē sunt cōtraria aliquo modo. Uñ dicit. in min⁹ enim

vadens in cōtrariū dicet mutare. Posset etiā vocari cō
trarietas repugnantia duaꝝ formaꝝ succedentiū in eo
dem subiecto in potētia: τ sic forme substātiales possunt
dici ɔrie: τ hec posset dici ɔrietas magis ꝓprie q̄ ꝓdicta
que est inter formas vni⁹ speciei. ℭ Q2 aūt inter formas
substātiales nāles sit ɔrietas aliquo modo ꝓbatū fuit
ꝓus: τ post ꝓbari rōne ꝓbabili: q2 sicut forma substantia
lis ignis τ aque nāliter sunt ꝓores ipsis q̄litatib⁹ suis ca
liditate τ frigiditate vt oēs cōcedūt: ita rōnabile videt
q̄ repugnātia forme substantialis ignis ad formā substā
tialē aque sit ꝓor nāliter q̄ repugnantia caliditatis ad
frigiditatē: non eni pro alio ꝓncipaliter vident adinuicē
repugnare caliditas τ frigiditas: nisi q2 forme quas con
sequunt sibinuicē repugnāt: prior ergo est repugnantia
istaꝝ formaꝝ substātialiū q̄ suaꝝ q̄litatū dico nāliter: τ
sic nō est penit⁹ eadē repugnantia formaꝝ subaliū τ q̄li
tatū: s3 alia: cū nihil sit ꝓus nāliter seipso. Omnis aūt re-
pugnantia coꝝ que possunt succedere in eodē subiecto
est oppositio: τ omnis oppō vel est ɔrietas vel cōtradi-
ctio vel ꝓuatiua oppositio vel relatiua. vt satis p3 ex ꝓ-
dicamētis: τ ex. 10. metaphy. Constat aūt q̄ vna forma
subalis nō opponit alteri vt ꝓuatio habitui ꝓprie: cum
ꝓuatio sit per se nō ens: nec relatiue cū sint entia absolu-
ta: nec ɔdictorie cū vtraq3 sit ens positiuū: τ vnū cōtra
dictorioꝝ est pure nō ens. ergo relinquit q̄ vna forma
subalis opponit alteri cōtrarie. Istā aūt rōnē pono vt
ꝓbabilē. q2 nō est demōstratū q̄ repugnantia omnis ali
quoꝝ sibinuicē succedentium in vno subiecto sit opposi
tio. Sed forte hoc debet recipi ꝓ manifesto τ nō est de-
monstratū q̄ repugnantia formaꝝ necessario precedat
vniuersaliter repugnantiam qualitatū suarum. sed τ for
te hoc est principium bene dispositis fm intellectum.

His visis pōt rñderi ad qōnē. Primo q̄ inter
q̄titates nō ē ɔrietas iproprie dicta
q̄ ē inter ꝓuationē τ hitū oppositio: q2 cōstat q̄ vna q̄ti
tas nō ē ꝓprie ꝓuatio alterius. q̄re τc. Scdo pōt dici q̄
inter quantitates nulla est ɔrietas ꝓprijssime dicta: q2 ñ
sunt per se actiue adinuicē nec passiue vt manifestum est
ad sensum. Nam vt dicebat arguendo vnū corpus ap
propinquatū alteri nō corrūpit ipm: nec vna superficies
aliā corrūpit per se: nec linea lineā. Silr aūt τ in aliq̄s.
q̄re τc. Tertio pōt dici q̄ inter quātitates bene est con-
trarietas minus ꝓprie dicta que est ipossibilitas duarū
formarū eiusdē speciei. Quarum vna est perfectior alia.
Cōstat eni q̄ linea fm suā essentiā ē diuisibilis in lineas
minores. Et linea minor est minus pfecta q̄ linea maior
cuius est pars: sicut vl'r omnis pars quātitatiua est imper-
fectior suo toto. Et linea maior τ mior nō possūt simul
in esse eidē subiecto fm idē. quare τc. Quarto dicendū
q̄ inter quātitates fm q̄ sunt alicui⁹ nature est cōtrarie
tas ꝓpinquior vere cōtrarietati q̄ inter quātitates fm
se: q2 due forme maxime distātes abinuicē: quarum vna
succedit alteri in eodē subto magis ꝓpinque sunt vere
cōtrarietati q̄ que nō maxime distant: sed due quantita
tes fm q̄ sunt in nā determinata sunt maxime distātes.
verbi grā. Aliqua est quātitas hois: ita magna sub qua
maior non pōt saluari nā hois. Et aliqua ita parua sub
q̄ minori non pōt saluari natura hois. Et iste due maxi
me distāt abinuicē in nā humana τ post minimā quan
titatem nata est succedere maxima. Sed iter duas quā-
titates fm se sumptas non est maxima distantia. s. que sit
inter maximū τ minimū. verbi gratia. inter duas lineas
non est maxima distantia: q2 nulla est linea minima s3 se
cum sit diuisibilis in infinitū. Silr aūt τ in aliq̄s quanti-
tatibus continuis. Et silr non est maxima distantia inter

duos numeros. qꝛ nullus est numerus maximus quo nō
posset esse maior: cū numerus crescat in infinitum. vt pꝫ
T.c.67. in 3° hui⁹. ¶ Et ideo cōiter solet dici ad questionē istā
ꝙ in quātitate ſm se nō est cōtrarietas: sed in quantitate
ſm ꝙ est coniuncta forme naturali: vel ſm ꝙ est quanti-
tas forme nālis bene est cōtrarietas: qđ tamen credo sic
esse intelligendū vt in quantitate ſm ꝙ est cōiuncta for
mis nālibus sit cōtrarietas nō ꝓprijssime dicta: qꝛ tales
due quātitates alicui⁹ nāe: quaꝝ vna est maxima ⁊ alia
minima nō sunt sibijnuicē per se corruptiue: vt linea mi-
nima sub qua nata est esse forma humana non est per se
corruptiua linee maxime nec econuerso. simil'r aūt ⁊ de
alijs quātitatibus ⁊ naturis. Sed pro tanto dicit̄ esse cō
trarietas in quantitate ſm ꝙ est cōiuncta cū formis natu
ralibus. qꝛ cū ipsa vt sic est cōtrarietas ꝓpinquior perfe
cte contrarietati ꝙ̄ in ipsa ſm se ⁊ absolute vt declaratū
est. Nec intelligo etiā ꝙ in quātitate ſm se ⁊ ſm suā eēn
tiam nullo mō sit cōtrarietas. qꝛ circumscriptis per intel
lectum omnibus formis nālibus adhuc linea maior esset
perfectior aliquo mō ꝙ̄ linea minor: sicut totū est perfe
ctius sua parte. ⁊ sic in essentia linee adhuc esset contra-
rietas q̄ pōt esse inter formā magis perfectā ⁊ min⁹ per
fectam eiusdē speciei: imaginor ergo ꝙ circūscriptis per
intellectū omnibus formis nālib⁹ adhuc eēntia linee rea
liter esset diuisibilis in infinitum. ⁊ nō esset diuisibilis nisi
in lineas vt omnes concedunt ſm Aristo. in 6° huius. ⁊
in libro de lineis indiuisibilibus. ergo cū vnūqđq3 sit cō-
positum ex illis in que diuiditur. sequit̄ ꝙ linea ſm suam
essentiam sit cōposita ex lineis. Et cū omne totū sit mai⁹
sua parte: sequitur ꝙ linea ſm suam essentiam sit maior
alia linea. ⁊ per ꝯñs perfectior aliqualiter ⁊ alia minor
⁊ minus perfecta. ⁊ sic inter eas est cōtrarietas talis que
dicta ē. ¶ Et si quis diceret ꝙ linea maior nullo modo
est perfectior ꝙ̄ linea minor: nisi ſm ꝙ est coniuncta for-
me naturali ⁊ rōne qua est ei coniuncta: hoc nō est veꝝ.
qꝛ circūscriptis omnibus virtutib⁹ nālibus adhuc linea
maior haberet plures partes eiusdē quantitatis ꝙ̄ linea
minor. Et cōstat ꝙ vnaqueq3 illaꝝ partiū quas haberet
linea maior vltra minorē esset quedā perfectio ⁊ forma
in se. ⁊ sic linea maior circūscriptis virtutibus nālib⁹ ha-
beret plures perfectiōes ꝙ̄ minor. quare aliqualiter eēt
perfectior. ⁊ sic idē qđ prius. s. ꝙ in quantitate ſm se. s. ſꝫ
suam essentiam est aliq̄ contrarietas: bñ tñ concederem
ꝙ nunꝙ̄ aliqđ subiectū transmutaret̄ de longitudine seu
linea minori ad maiorē3 nec econuerso. nisi per virtutes
nāles actiuas ⁊ passiuas: sed hoc non obstante adhuc di
uisio longitudinis. s. linea nāliter est prior omni virtute
naturali aliquo modo prioritatis. Quātitas. n. ꝑor ē q̄li
tate. vt dicit Boetius in ꝑdicamentis. ⁊ Cōmenta. in de
substantia orbis. dicit ꝙ ꝑmū rerū existentiū in hoc sub
iecto sunt tres dimensiōes q̄ dicunt̄ corpus. Et sic nāliter
ante omnē virtutē nālē ipsa linea hēt partes quantita-
tiuas sine quibus nō est eius essentia. ⁊ per ꝯñs esset in li
nea maius minus, siquidē3 oē totū est maius sua parte
⁊ si maius ⁊ min⁹. ergo ꝑfectius ⁊ min⁹ perfectū. q̄re ⁊c̄.

Ad rationes pꝫ ꝑ distinctionē positā: ⁊ tu ap
plica ad solutionē. ¶ Et ad vl
timā credo eē dicēdū ꝙ ꝯrietas q̄ est in quātitate est iter
quātitates que sunt eiusdē3 speciei modo prius dicto. Et
cum dicitur ꝙ contraria differunt specie: verum est con-
trariis proprijssima: ⁊ perfectissima contrarietate. Sed
non oportet ꝙ contraria omnia sint diuersa specie: ⁊ h̄
significauit Aristote. in 5° metaphy. capitulo. de diuerso
specie: vbi sic loquitur. Et contraria diuersa sunt specie:
aut omnia: aut dicta primū: ⁊ est verū pro vltima parte.
scilicet ꝙ contraria dicta primum. i. ꝑncipaliter sunt di-
uersa specie.

¶ Questio. VII.

Consequēter queri solet. Utrū ad ꝙ̄titatē
posset eē mot⁹. Sed qꝛ de hoc dictū est in
tractatu de augmēto: idō hic ñ scribo. Sꝫ
cui fuerit cure videat illđ op⁹. ¶ Et cōse
quēter q̄rit̄. vtrū i loco sit ꝯrietas. ¶ Ar-
guit̄ p°. ꝙ nō. qꝛ si i loco eēt ꝯrietas maxie
videret̄ eē inter locū sursum ⁊ locū deorsum. hec ē mani
festa. qꝛ ista loca sunt maxime diuersa sic̄ grauia ⁊ leuia
Sed inter locū sursū ⁊ locū deorsū non est ꝯrietas: qđ
ꝓbatur dupliciter. Primo. qꝛ ꝯrietas est maxima distan T.c.14.
tia. vt pꝫ. 10. metaphy. sed inter locū sursum ⁊ locū de
orsū nō est maxia distātia. qꝛ locū sursum est ipm conca
uum celi. ⁊ locū deorsum est mediū mundi. vt pꝫ in pri-
mo metheoroꝝ. ⁊ 4° huius. mō cōcauū celi nō maxie di
stat a medio mundi: imo plus distat vna pars cōcaui ce
li a parte celi ei diametraliter opposita ꝙ̄ a medio mūdi
vt manifestū est per se. q̄re ⁊c̄. ¶ Itē ꝯria p̄nt sibijnuicē T.c.14.
succedere in codē subiecto. vt pꝫ. 10 metaphy. sed loc⁹
sursum ⁊ locus deorsum nō possunt sibijnuicē succedere
in codē subiecto: locus enim sursum ꝓprie est virtus cō-
seruatiua leuium: ⁊ locus deorsū est virtus cōseruatiua
grauiū. Uirt⁹ aūt cōseruatiua leuiū non est ꝓprie nisi in
celo. Et virt⁹ cōseruatiua grauiū in cētro. Un̄ cū cētrū
nunꝙ̄ fiat celū nec econuerso: manifestū esse videt̄ ꝙ iste
virtutes nunꝙ̄ succedūt in vno ⁊ codē subto. quare ⁊c̄.
¶ Itē ꝯrioꝝ vnū est corruptiuū alteri⁹. vt pꝫ i ꝑmo de T.c.50.
generatōe. ⁊ 2° sed loc⁹ sursū nō est corruptio loci deor T.c.8.
sum nec ecōuerso. qꝛ locus sursum est virtus cōseruatiua
leuiū ⁊ est in cōcauo celi. Locus aūt deorsū est virt⁹ cō
seruatiua grauiū ⁊ est in cētro. vt dicit̄ in 4° huius. mo- T.c.5.
do iste virtutes nunꝙ̄ sunt sibijnuicem appropinquāte:
⁊ ideo vna nō agit ad corruptionem alterius: cum agēs
⁊ passum debeat esse simul. vt pꝫ ex 7° huius. T.c.11.

Dicendū ¶ Oppositū vult Arist. in littera. T.c.18.
ꝙ in loco nāli q̄ ē vtus ꝯseruatiua loca
ti bñ est ꝯrietas aliquo mō. qꝛ oēs due forme existentes
sub codē genere ⁊ diuerse ſm spēm ⁊ maxime distantes
sub illo genere hñt aliqual'r ꝯrietatē. hec videt̄ manife-
sta: sed locus sursū ⁊ locus deorsum sunt hmōi: sūt eniꝫ
in codē genere. s. sub loco ⁊ differūt specie: sic̄ graue sim-
pliciter ⁊ leue simpl'r differūt specie ⁊ maxime distāt ab
inuicem ſm nām ⁊ virtutē. Nā sursum simpl'r est virtus
cōseruatiua leue simpl'r. Et deorsum simpl'r est virt⁹ cō-
seruatiua grauis simpl'r. Un̄ sicut grauitas ⁊ leuitas ma
xime in genere virtutis motiue ſm locum distāt: sic sur-
sum simpl'r ⁊ deorsum simpl'r maxime distāt in genere lo
ci. ¶ Et est considerādū ꝙ ſm Cōmē. in 8° metaphy. il
lo ca° est aūt suba qđ subijcit̄. Contrarietas ꝑmo ⁊ eēn
tialiter inuenit̄ in eis que opponunt̄ in loco: ⁊ iō accepta Cō.4.
est distātia in diffinitione cōtrarioꝝ. s. quia distantia ꝓ
prie dicit̄ de locis ⁊ ex cōsequēti de formis repugnanti-
bus. ¶ Et notandū ꝙ licet cōtrarietas ꝑmo ⁊ essentia
liter inueniat̄ in loco: tñ ſm Cōmē. in ꝑmo celi ⁊ mūdi.
inuenire ꝯrietatē in motu locali est magis occultū ꝙ̄ in
alteratione: ⁊ esset bene vidēdū qualiter h̄ Cōmētator
intelligit. Forsan intelligit de motu locali circulari. Cō.86.

Ad primā rōnem dicendū ꝙ aut vbi sursum ⁊
vbi deorsum nō est maxia distantia
quantitatiua: maxima dico simpliciter ⁊ omnino: sed in-
ter ea est maxima distantia virtutum conseruatiuarum.
plus enim differt virtus conseruatiua grauiū3 que ē lo-
cus deorsum a virtute conseruatiua leuium que est loc⁹
sursum: ꝙ̄ distant abinuicē virtutes due in duabus par-

tib⁹ orbis sibi oppositis: ꝛ hoc sufficit. ¶ Ad aliam cũ
dicit̃ ↄ̃ria possunt sibiinuicez succedere ꝛc̃. posset dici ꝙ
ↄ̃ria possunt considerari dupl'r. Uno modo rõne q̃ ↄ̃ria
sunt. ꝛ sic nõ repugnat eis sibiinuicẽ succedere in eodem
subiecto. Alio mõ ſm ꝙ sunt in talibus naturis determi
natis. ꝛ sic põt esse ꝙ nõ succedãt sibiinuicẽ in codẽ sub
iecto. Aut dicat̃ ꝙ grauis locus sursum ꝛ locus deorsum
non succedant sibi in codẽ ſm se: tñ ſm suos effectus. s.
vbi sursum ꝛ vbi deorsum bene succedunt sibi in eodem
subeo. ¶ Ad aliud põt dici ꝙ licet virtus conseruatiua
leuiũ que est loc⁹ sursum nõ agat imediate ad corruptio
nez loci deorsum: tñ possibile est ꝙ agat ad hoc mediate
.s. mediantib⁹ corporibus intermedijs. s. inter ipm celuz
ꝛ ipm locũ grauiũ: bene tñ verũ est ꝙ nunq̃ virtus con
seruatiua grauiũ que est locus deorsum corrũpit virtutẽ
cõseruatiuaz leuiũ existente in cõcauo celi: cuz ipm celũ
T.c.20. non sit alterabile ab istis iferioribus. vt satis pz in pmo
celi ꝛ mũdi. nec oportet ꝙ vtrũuis contrarioꝝ sit corru
ptiuum alterius ꝛ econuerso: licet hoc sit in istis iferiori
bus cõtrarijs q̃ cõmunicant in vna materia.

¶ Que autem est in eadem specie mutatio in ma
gis ꝛ minus abstractio est ꝛc̃. Textu commen
ti. XIX.

Questio. VIII.

Consequenter querit̃. Utrũ magis perfectuz
ꝛ minus perfectũ in forma ad quã est mot⁹
sint diuersa ſm spẽm. ¶ Arguit pmo ꝙ sic.
qꝛ contraria differunt ſm spẽm. vt videt̃ vel
T.c.19. le Aristo. in. 10. metaphy. sed magis pfectuz
ꝛ minus perfectũ in talibus formis videntur esse ↄ̃traria:
qd̃ pbatur. qꝛ motus non est nisi a contrario in cõtrariũ
saltẽ in istis inferioribus: sed contingit aliquid moueri a
minus perfecto ad magis perfectuz: vt a min⁹ calido ad
magis calidũ. ꝛ sic de ceteris. quare ꝛc̃. ¶ Itẽ extrema
ꝛ mediuz differũt ſm spẽm vt albedo ꝛ rubedo. ꝛ sic de
alijs. sed nõ differunt nisi ſm magis ꝛ minus. mediũ eni
hꝫ actu vtrũqꝫ extremoꝝ nõ in suis vltimis pfectionib⁹
C.cõ.56. vt dicit Cõmẽ. i pmo hui⁹. ergo mediũ hꝫ in se vtrunqꝫ
extremoꝝ remissum ꝛ ſm minorẽ perfectionez. q̃re ꝛc̃.
¶ Itẽ illa differũt specie quoꝝ vnũ est corruptiuũ alte
rius. hec videt̃ manifesta: qꝛ ea que sunt eiusdem speciei
nõ videntur ẽẽ sibiinuicẽ corruptiua: modo magis calidũ
corrũpit min⁹ calidũ. vt maior flãma corrũpit minorem
ſm Aristo. in de causis longitudis ꝛ breuitatis vite: ꝛ in
de respiratione. quare ꝛc̃. ¶ Itẽ magis differunt magis
albũ ꝛ min⁹ albũ: q̃ duo alba eque perfecta. hoc est ma
nifestũ: sed duo alba eque perfecta differunt numero vt
manifestũ est per se. ergo magis albũ ꝛ min⁹ albũ diffe
runt plus q̃ numero: sed non possunt plus differre q̃ nũe
ro nisi differant specie vt certũ est. quare ꝛc̃.

¶ Oppositũ arguit auctoritate Ari. hic. vult eni ꝙ ma
gis ꝛ minus sunt in codẽ specie: ꝛ hoc etiaz est cõe dictũ
ꝙ magis ꝛ minus non diuersificant speciem.

Ad questionẽ põt dici breuiter ꝙ magis p
fectũ ꝛ minus perfectũ in for
ma ſm quã est mot⁹ nõ differũt ppꝛie ſm spẽm. Et hoc
aliqui sic pbant. Si hmõi magis ꝛ min⁹ differũt spẽ nul
lus motus posset esse vn⁹ numero simpliciter: qd̃ est ois
T.c.34. incõueniens. ꝛ ↄ̃ Arist. in isto 5° ꝛ apparet ↄ̃ña. qꝛ semp
in alio ꝛ in alio instanti tẽporis mensurãtis motũ ad for
mam aliquid acquirit̃ illius forme perfectius ꝛ min⁹ p
fectũ: motus eniz est: generatio vnius partis post aliã p
tem illius perfectionis ad quã tẽdit motus donec perfi
Cõ.4. ciatur ꝛ sit in actu. vt docet Cõmẽ. in 3° huius. ꝛ constat
ꝙ pars que acquiritur in instãti priori est minus perfecta
q̃ que acquiritur in instanti sequenti: vt cum aliquid ca
lefit prius acquirit̃ caliditas minus perfecta: ꝛ postea ma
gis perfecta. similiter aũt ꝛ in alijs motibus suo mõ. Si
igit̃ hmõi forme differũt ſm spẽm: tũc nullus motus est
ſm formã vnã specie. Ad hoc aũt ꝙ motus sit vnus nu
mero requirit̃ ꝙ sit ſm formã vnã specie ad minus: licet
forte nõ sit necessariũ ꝙ sit ſm formã vnam numero: ita
.s. ꝙ forma ſm quã est motus sit vna numero: per totuz
tempus. De hoc aũt videbit̃ in sequẽtibus. q̃re ꝛc̃. ¶ Itẽ
põt sic pbari cõclusio. Si albedo pfectior ꝛ minus pfe
cta essent diuerse ſm spẽm: tũc non magis differrẽt albe
do ꝛ nigredo q̃ albedo perfectior ꝛ minus pfecta: qd̃ vi
detur absurdũ. ꝛ pꝫ ↄ̃ña. qꝛ albedo ꝛ nigredo per se solũ
non differunt nisi ſm spẽz. Si ergo albedo perfectior ꝛ
minus pfecta differunt specie: tũc non plus differrẽt al
bedo ꝛ nigredo q̃ albedo pfectior ꝛ iperfectior. ¶ Sꝫ
forte hec ratio nõ est demõstratiua: qꝛ diceretur ꝙ nihil
pꝛhibet differentiã ſm spẽm quedam magis esse diuersa
q̃ alia vt homo ꝛ musca differũt ſm spẽm. ꝛ sil'r homo ꝛ
simia differũt sic ſm spẽm. ꝛ tñ homo ꝛ musca plus diffe
rũt q̃ homo ꝛ simia: nisi ꝙ forte hõ ꝛ musca nõ plus dif
ferunt quãtum ad substantias ꝛ per se q̃ hõ ꝛ simia: sed
quãtũ ad dispositiones sunt magis dissimilia. Homo aũt
ꝛ simia magis similia: sed nõ magis eadẽ ſm se. ¶ Item
posset sic argui. Si magis perfectũ ꝛ min⁹ pfectũ in for
ma ſm quaz est motus differrent spẽ: tunc subẽ sil'r habe
rent magis ꝛ minus sicut accidentales forme: qd̃ est ipro
babile. Et pꝫ ↄ̃ña. qꝛ certũ est ꝙ in substantijs est magis
perfectũ ꝛ minus perfectũ in diuersis spẽbus. Una eniz
substantia est pfectior alia. vt pꝫ ex pmo de generatiõe.
Si igit̃ forma accidentalis ſm quaz ẽ mot⁹ nõ haberet
magis pfectũ ꝛ minus pfectuz nisi in diuersis speciebus: T.c.18.
tũc nõ aliter reciperet accidẽs magis ꝛ min⁹ q̃ subã: qd̃
cũ sit iprobabile: qꝛ substantia nõ recipit magis ꝛ minus
saltem subã mixti. ideo ꝛc̃. ¶ Itẽ posset duci ad aliud i
probabile: ꝙ si magis ꝛ minus in forma ſm quã est mo
tus differunt ſm spẽm: tunc essent infinite spẽs saltez suc
cessiue in codẽ subiecto: qd̃ est absurduz. ꝛ pbat̃ ↄ̃ña: qꝛ
certũ est ꝙ in tẽpore mensurante motũ ppꝛie dictũ sunt
infinita instantia: ꝛ in vnoquoqꝫ illoꝝ acquirit̃ alia pars
illius forme ſm quã est motus: ita ꝙ pars que acquirit̃
in instanti posteriori est perfectior parte que fuit acquisi
ta in instanti precedente. verbi gratia. Cum aliqd calefit
in aliquo tẽpore in quolibet instanti illius tẽporis acqui
ritur aliqd vel aliqua pars caliditatis ꝛ semp perfectior
pars est illa que acquirit̃ in instanti sequenti. cũ igit̃ sint
infinita instantia in illo tempore. vt pꝫ ex 6° huius. infi
nite partes caliditatis acquirerent in subiecto in illo tẽ
pore. ꝛ sic si magis ꝛ minus sunt diuersa ſm spẽm in tali T.c.15.
forma. sequit̃ ꝙ erunt species infinite ſm successionem:
qd̃ videt̃ ipossibile omnino. ¶ Et confirmat̃: qꝛ ſm ali
quos oẽs species que possunt esse in vniuerso sunt actua
liter in ipso. Et hec videt̃ esse intentio lincoñ. super pmo
posterioꝝ vbi dicit ꝙ verisimile est oẽs spẽs vniuersi in
qualibet hora manere. Aliter enim vniuersitas entium
quandoqꝫ esset diminuta. Aliter ẽt spẽs ille non pl⁹ per
tinerent ad perfectionem vniuersi q̃ sua indiuidua. Si
igitur in aliquo subiecto possent esse species infinite ne
cessario videretur ꝙ species infinite simul essent: quod ẽ
manifestum impossibile.

Ad primam rõnẽ dico ꝙ maior ẽ vera de cõ
trarijs ↄ̃rietate ppꝛia ꝛ pfecta:
sꝫ de ↄ̃rijs ↄ̃rietate diminuta ꝛ iperfecta nõ ẽ vera: ꝛ sic
est hic. quare ꝛc̃. ¶ Ad aliam cum dicitur. medium ꝛ ex
trema ꝛc̃. Intelligenduz est h ꝙ de medio sunt due opi

niones. Una est ꝙ medium inter duo extrema est cōpositū ex essentijs extremoꝝ remissis ⁊ refractis: vt rubedo ex essentia albedinis ⁊ nigredinis. Silr aūt ⁊ in alijs ⁊ loquimur de medijs fixis: que .s. hñt eē fixa in subiectis. Et tunc isti dicerent ꝙ ipm medium differt ab altero extremoꝝ ratione alterius qd includit in eius essentia. verbi gratia. rubedo differt a nigredine rōne albedis: ⁊ ab albedine rōne nigredinis. Silr aūt ⁊ in alijs. ⁊ sic nō differt solū fm magis ⁊ minus. Verū est tñ ꝙ fm istā viam medium quātū ad id qd includit de altero extremo nō differt ab illo extremo nisi fȝ magis ⁊ minꝰ: vt rubedo q̄tū ad illud qd includit de albedine non differt ab albedine nisi fm magis ⁊ minꝰ: sed rōe alterius partis differt per se ab albedine .s. rōne nigredinis. ¶ Sed ista opinio videtur difficilis. qꝛ fm hoc mediū nō erit quid vnū per se cuȝ ex duabꝰ formis non fiat vnū ens p se. ¶ Itē forme omnis est simplicis essentie. vt vult auctor .6. pncipioꝝ. rubedo aūt est quedā forma. ⁊ silr de alijs hmōi. q̄re ⁊c̄. ¶ Et ideo dicunt alij aliter. ⁊ dicūt ꝙ mediū ipm nō est essentialiter cōpositū ex extremis fractis: imo est forma ita simplex in essentia sicut sunt forme extreme: tñ habȝ quodāmō virtutē vtriusqȝ extremoꝝ. Et sic intelligunt Cōmētatorē cū dicit ꝙ in medio sunt extrema in actu .i. in virtute quadā actiua: qua ipm mediū pōt agere actionem similē actioni vtriusqȝ extremi: vt tepidū habȝ aliqualiter calefacere frigidū ⁊ aliqualiter frigefacere calidū. ⁊ sic de ceteris. ⁊ sic nō differt ab extremis soluȝ fm magis ⁊ minus: que sunt perfectiōes accidētales eiusdē forme: sed differt ab eis per se ⁊ fm suā eēntiam. Et forte nō est remotū quin subiectum forme medie habeat in se formas extremas actu nō in suis vltimis perfectiōibꝰ sed refractas ⁊ remissas: ⁊ ille sunt sicut dispositiōes subiecti ad formā mediā consequentē: que tñ forma media essentialiter differt ab vtroqȝ extremoꝝ ⁊ pmo: ⁊ iō nō valet illa ratio. ¶ Ad aliā cū dicit. illa quoꝝ vnū nō est corruptiuū alterius ⁊c̄. Pōt dici ꝙ verū est si vnū sit per se corruptiuū alterius: sed si per accidens nō est necesse. modo diceret ꝙ caliditas maioris flāme nō corrumpit per se caliditateȝ minoris flāme. Sed per accidens hoc modo: qꝛ flāma est spiritus sicci ardor: fm Arist. in pmo metheoroꝝ. Ille aūt spiritus cuius ardor ē flāma debet habere aliquā humiditatē aereā ⁊ subtileȝ: ⁊ sine humiditate tali nō pōt cōseruari talis flāma. Constat aūt cū maior flāma approp̄inquat minori ꝙ caliditas maioris flāme cōsumit illud humidū ex quo haberet ⁊ posset cōseruari flāma minor: ⁊ sic per accidēs corrūpit ipsam minoreȝ flāmaȝ ⁊ eius caliditatem: sed non per se: ideo ⁊c̄. ¶ Ad aliā dicenduȝ ꝙ albedo perfectior ⁊ minus perfecta nō plus differunt per se ⁊ essentialiter q̄ꝫ due albedines eiusdem gradus: sed bene sunt minus similes quadam accidentali similitudine: ⁊ due albedines eiusdem gradus vel equaliter intēse ⁊ perfecte sunt similiores accidentali similitudine q̄ꝫ due albedines: quarum vna est perfectior alia: sed per se non sunt magis eedem adinuicem q̄ꝫ ille. quare non valet ratio.

¶ Unus autem motus dicitur multipliciter ⁊c̄.

Textu cōmen. XXXI. Questio IX.

Uerit hic. Utrum forma fm quā est motus sit vna numero a pncipio motꝰ vsqȝ ad terq minū. verbi gratia. Cū aliquid calefit caliditas sit vna numero a principio calefactionis vsqȝ ad terminū: ⁊ sic de silibus. ¶ Arguit pmo ꝙ nō. qꝛ illud qd est in cōtinuo fluxu nō manet vnū nūero hec videt manifesta: sed forma fm quā est motꝰ ē in cōtinuo fluxu: vt ēt manifestū est fȝ oēs. q̄re ⁊c̄.

¶ Oppositū arguitur. qꝛ si talis forma non maneret vna numero: tunc talis motus non esset vnus numero. ⁊ pȝ pñā. quia motus fm veriorē acceptionē est forma fluēs. vt vult Cōmentator in 3° huius. quare ⁊c̄. Cō.4.

Ad questionem est intelligēdū ꝙ de gradibus forme fm quā ē motꝰ sunt diuerse opiones. ¶ Quidā eni dicunt ꝙ illi gradus nō sunt idē essentialiter cū ipsa forma nec eiusdē speciei imo sunt diuersi eēntialiter ab ipsa forma. verbi gratia. cuȝ aliqd calefit gradus caliditatis succedentes in subo non sunt caliditates: sed sunt accidentia quedā diuersa a caliditate essentialiter. Silr aūt ⁊ in alijs suo modo. Et isti dicūt ꝙ essentia forme manet eadē numero per totū tempus motus ⁊ gradus sunt diuersi: ⁊ vno adueniente corrūpit precedens. ⁊ dicunt isti ꝙ ad essentiā forme nō est motus: imo eēntia forme acquirit in pmo instāti appropinquatōis alterantis ad alterabile. sed gradus acqrunt per motū vel extra sub tali gradu. verbi grā. Essentia caliditatis in instanti pmo quo calefaciens est approp̄inquatū calefactibili: ⁊ deinde acquirunt diuersi gradꝰ caliditatis successiue vnus post alium: ita ꝙ caliditas in nullo tempore manet sub eodē gradu: sed semp acquirit alium ⁊ alium vsqȝquo motus terminet: ⁊ adueniēte posteriori gradu deficit pcedens: forma tñ manet vna ⁊ eadem numero per totū tēpus motū vt dicunt. Qꝫ autem forma fm quā est motus maneat vna numero per totū tpa motus cōtinui hoc ꝓbant rōne prius inducta. qꝛ aliter motus nullus esset vnus numero: qd est incōueniēs. qꝛ omne ens est vnū numero aliqualiter: fm Boetiuȝ in de vnitate ⁊ vno. Apparet pña. qꝛ motus vel est forma fluens fm veriorē opinionē vel est fluxus forme fm famosiorē opionē. vt dicit Cōmen. in 3° huius. Et si qdem Cō.4. motus sit forma fluens sic manifestū est. ꝙ si non est forma vna numero. sic nō erit motus vnus numero. Si vo motus sit fluxus forme: sic adhuc videt sequi ꝙ si nō est vna forma nō erit vnus motus. Nā fluxus vnꝰ numero nō est nisi forme vnius nūero. Formaꝝ eniȝ diuersarum numero nō pōt esse vnus fluxus numero vt videt manifestū. q̄re ⁊c̄. Qꝫ aūt gradus forme sit alius ⁊ alius ⁊ nō idē simplr ꝓbant sic. qꝛ si forma maneret vna numero ⁊ sub eodē gradu: tūc subiectū motus quiesceret dū moueret: qd est ipossibile. Et ꝓbat pña. qꝛ illud quiescit qd se hȝ eodem mō nūc sicut ⁊ pus: vt pȝ in 6° huius. mō illud qd mouet se haberet in tēpore motus eodē mō nunc vt T.c.73. pus: postq̄ꝫ haberet eandē formā ⁊ sub eodē gradu. quare ⁊c̄. Qꝫ autem gradus forme sit alius ab ipsa forma: sic probat. qꝛ illa nō sunt idē numero quoꝝ vnū manet idē vnū in numero ⁊ aliud nō: sȝ sic se habēt gradus forme ⁊ forꝰ. vt pȝ ex dictis. ¶ Sed sine dubio ista positio nō videt esse oino vera quātū ad id qd ponit de gradibus forme ad quā est motus .s. ꝙ ipsi gradus sunt alij essentialiter ab ipsa forma. verbi grā. ꝙ gradus caliditatis q acquiruntur in diuersis instantibus temporis mensurantis motuȝ calefactionis: sint penitus alij essentialiter ab ipsa caliditate. hoc videt multuȝ ipossibile. qꝛ si gradus caliditatis non esset caliditas sed aliquid aliud essentialiter a caliditate: tunc calefactio magis deberet dici terminari ad aliquid aliud: q̄ꝫ ad caliditatē: qd est oino ridiculū. Et ꝓbat pña. qꝛ fm istā positionē calefactio vel terminat ad gradū aliquē caliditatis vel ad caliditateȝ vt est sub tali gradu: ita .s. ꝙ talis gradus caliditatis vel est terminus calefactionis vel est formale in termino calefactionis: omnis aūt motus magis est ad terminū suū ⁊ ad formale in suo termino q̄ꝫ ad aliquid aliud vt mani

fectum est vnicuiqꝫ sani capitis.ergo calefactio magis est
ad aliquid aliud a caliditate q̄ ad caliditatē: ⁊ magis dꝫ
denominari ab aliquo alio q̄ a caliditate: qđ est oīo ab-
surdum. Et similr est intelligendū de quocunqꝫ alio mo-
tu ad formā. ¶ Itē si gradus caliditatis nō est essentia-
liter caliditas: sed aliquid aliud ſm specieꝫ a caliditate.
Querit vtꝝ hmōi grad⁹ sit quid absolutū: aut sit relatio
seu respectus. Si diceret q̄ est relatio vel respectus hoc
videt esse multū irrōnabile: qꝛ ſm hoc calefactio magis
esset ad relationē q̄ ad caliditateꝫ: cū terminus eius vel
formale in termino esset relatio: vnūqđqꝫ aūt magis de
bet denominari a suo formali q̄ a suo materiali. Si aūt
diceret q̄ ipse gradus caliditatis est ens absolutū. Que
ritur in quo genere sit. ⁊ nō inuenit esse rōnabile q̄ sit in
alio genere nisi in genere q̄litatis vt pꝫ inducenti in oīb⁹.
Si aūt hmōi gradus caliditatis est qualitas: queritur in
qua specie qualitatis: ⁊ nō est rōnabile q̄ sit in pma spe-
cie nec in secūda nec in quarta: vt quilibet intelligens p-
prietates istaꝝ specierū concederet. ergo relinquit q̄ in
terti· specie qualitatis. Aut igit qualitas pma aut secun
da. Nō est dicendū q̄ sit qualitas secunda. qꝛ qualitateꝫ
scđe non inueniunt nisi in mixtis. vt vult Commen. in 2°
Cō.97. de aīa. ⁊ habet. ⁊ 4° metheoroꝝ. ergo grad⁹ caliditatis
est qualitas pma tangibilis: ⁊ cum non sit frigiditas nec
humiditas nec siccitas: vt manifestum est relinquit q̄ sit
caliditas. silr aūt est de alijs suo modo. ¶ Itē si gradus
forme esset aliud ab ipsa: forma tūc dissimilitudo nō pos
set fundari imediate in duabus qualitatibus eiusdē spe-
ciei: vt sup duas caliditates eiusdē speciei nō posset fun-
dari dissimilitudo: qđ videt inconueniens: qꝛ pprium est
qualitatis ſm eam simile a dissile dici. vt docet Aristo. in
predicamentis: ⁊ pꝫ ꝯña. qꝛ dissimilitudo nō fundat in q̄
litatibus eiusdē speciei nisi rōne diuersoꝝ graduum. Si
enīꝫ eēnt equales gradus essent similes adinuicē vt ma-
nifestū est. ergo si gradus essent alij essentialiter a caldi-
tate: tunc dissimilitudo nō fundaret imediate sup quali-
tates eiusdē speciei qđ est inconueniēs. ergo ⁊c. ¶ Et p
pter ista ⁊ similia dicunt alij q̄ gradus forme ad quā est
motus sunt idē essentialr cū ipa forma: ita q̄ diuersi gra
dus caliditatis nō sunt aliud essentialr q̄ diuerse calidi-
tates: silr aūt ⁊ in alijs. ⁊ isti sunt bipartiti q̄tū ad qōneꝫ
ppositam. ¶ Quidā enim istoꝝ dicunt q̄ nullus istorū
graduū manet vn⁹ numero per totū motū: nec aduenien-
te vltimo gradu terminante motū manēt pcedētes: sed
semper vno adueniēte alter corruptus est: ⁊ adueniente
vltimo oēs precedentes corrupti sunt. verbi grā. cū ali-
qđ calefit nō manet aliq̄ parꝫ caliditatis eadē numero a
pncipio vsqꝫ ad terminū: imo adueniente posteriori par
te pars prior est corrupta. ⁊ silr in alijs suo mō. ¶ Et hō
ipsi pbant multipliciter. Primo sic. sicut se hꝫ illud quod
localiter mouet ad vbi pcedentis terminū mot⁹ localis:
sic se habet illud qđ mouet ad formā ad partes forme
pcedentes terminū motus ad formā. hec videt manife-
sta. per ꝯuenientē similitudinē: ⁊ specialiter de motu alte
rationis: sed in illo qđ localiter mouet nō manet aliqđ
vbi vnū ⁊ idem numero per totū tēpus mensurās motū
sed semper est in alio ⁊ in alio vbi: sicut semper itrat aliū
T.c.74 ⁊ aliū locū. vt pꝫ in 6° huius. ergo similiter id qđ moue-
tur ad formā nō habet aliq̄ partē forme ſm quā mouet
eadem numero: ⁊ remanente in toto tpe motus. ¶ Itē
si aliqua pars forme talis maneret eadem numero: tunc
vna ⁊ eadē forma esset in eodē subiecto simul: ⁊ ſm ideꝫ
ſm esse magis perfectū ⁊ minus perfectum: qđ videt ab
surdum. ⁊ pbat ꝯña. qꝛ semper pars forme posterior est
perfectior pcedente: cum subiectuꝫ sit magis dispositum
posterius q̄ prius ppter maiorē remotionē cōtrarij. Si
igitur pars pcedens remaneret eadē nūero cū sequente:
tunc sequeret q̄ vna forma simul esset in eodeꝫ subiecto
sub esse magis perfecto ⁊ minus perfecto. q̄re ⁊c. ¶ Itē
si pars forme pcedens maneret adueniente posteriori.
Aut iste partes fierent vna forma numero: aut remane-
rent diuerse numero. Sed non est dicendum q̄ fiant vna
forma numero. qꝛ illa nō sunt vnū numero que generan
tur diuersis generationibus. hoc videt manifestuꝫ. Sed
iste partes generant diuersis generationib⁹: cum fiant in
diuersis instantibus. quare ⁊c. Si auteꝫ dicat q̄ iste par
tes remanent diuerse numero. hoc videt omnino incon-
ueniens. qꝛ accidentia absoluta diuersa numero ⁊ eiusdē
speciei non possunt simul esse in eodē subiecto ⁊ ſꝫ eadē
partē. vt pꝫ ex 5° meta. Iste aūt partes oēs erunt eiusdē
speciei ⁊ in eodē subiecto ⁊ eadē parte. quare ⁊c. ¶ Itē
si illud qđ mouet sub aliqua forma maneret sub aliqua
parte illius forme eadem numero per aliqđ tpus. sequit
q̄ simul dū moueret quiesceret: qđ est ipossibile ſm ideꝫ:
Et pbat ꝯña. nam illud dicimus quiescet qđ in alio ⁊ in
alio instāti manet sub eadē forma numero. vt vult Arꝫ.
in 6° huius. quare ⁊c. ¶ Itē si forma ſm quā est motus
maneret vna numero per totū tpus: sequeret q̄ forma q̄ T.c.73.
inueniret in mobili terminato motu esset vigoris infini-
ti: qđ videt ipossibile oīno. Et pbat ꝯña. supponēdo ali
qua. Primo q̄ in quolibet tpe sunt ifinita instātia: ⁊ hoc
habet ex 6° huius. Scđo q̄ in quolibet instanti tpis mē
surantis motū ad formam acquiritur aliquid illi⁹ forme. T.c.15.
sicut in quolibet instanti tēporis mensurātis motū lo ca-
lem ipsuꝫ mobile acquirit ⁊ recipit aliqđ vbi. vt pꝫ in 6°
huius. Tertio q̄ pars forme que acquirit in instanti po T.c.74
steriori est pfectior q̄ illa que acquirit in instanti priori: vt
pars caliditatis que acquirit in posteriori instāti est pfe-
ctior ⁊ maioris vigoris q̄ pars que fuit acquisita in istā-
ti pcedente. ⁊ hoc pꝫ. qꝛ semper in instāti posteriori plus
remotū est de ꝯrio q̄ in pcedenti. ⁊ per ꝯns subm est me
lius dispositū ad illā formā que intendit. ⁊ sic recipit eā
perfectiorē. vt cū ignis alterat aquam corrumpendo ei⁹
frigiditatē: semper in instanti posteriori plus est debilita
ta frigiditas q̄ prius. ⁊ sic aqua calidior est. Illud eni est
albi⁹ qđ est nigro ipermixtius. vt Aristo. dicit in 3° top.
⁊ habet ex isto 5°. Et silr illud est calidius qđ est frigido
ipermixtius. ¶ Tūc arguit. illa forma que includit par
tes infinitas. quarū vna est maioris vigoriꝫ q̄ alia ⁊ per
fectioris: videt esse vigoris infiniti. hec videt esse mani
festa: sed caliditas terminata calefactione includit par-
tes infinitas. qꝛ qua rōne aliqua de partibus pcedentib⁹
manent eadē numero adueniente termino: eadē ratione
⁊ omnes alie: sed ille fuerunt infinite cuꝫ instātia fuerūt
infinita: ⁊ in quolibet instāti acquisita fuit caliditas no-
ua ⁊ pars noua caliditatiꝫ. ergo illa caliditas est ex cali
ditatibus infinitis: ⁊ vna illaꝝ est perfectior alia. vt pro
batum est. ergo illa caliditas erit vigoris infiniti: qđ est
absurdū: ⁊ cōtra Cōmētatorē in 8° huius. ⁊ 2° celi ⁊ mū
di. ⁊ in tractatu de substātia orbis. quare ⁊c. Et idem vi Cō.34.
detur sequi si gradus posterior esset eque perfectus cum
priore: qꝛ saltem totū aggregatū ex priore ⁊ posteriore
erit perfectius ⁊ vigorosius q̄ gradus precedens. Istis
rationibus ⁊ similibus mouent aliqui ad credenduꝫ q̄
forma ſm quā est motus nō manet eadem numero a pn
cipio motus vsqꝫ ad terminū. Alij vero dicunt cōtrariū
⁊ dicunt aliqui q̄ omnes partes caliditatis que acquirū
tur in instantibus tēporis mensurantis calefactionē ma
nent eedem numero adueniente termino calefactionis:
similiter aūt ⁊ in alijs motibus ſꝫ formā: ita q̄ pars ca-

liditatis p̄cedens non corrumpit adueniēte priori: sed
manet. Et hoc ipsi ꝓbāt. p̄mo sic. partes rei p̄manētis. s.
nō successiue per se debent manere perfecta illa re ⁊ exi-
stente in actu: vel saltē nō opꝫ necessario eas corrumpi:
sed partes forme p̄cedentes terminū motus sunt partes
perfectionis: ad quā tendit mot⁹ donec perficiat ⁊ sit in
actu: sm̄ Cōmen. in 3° huius. vbi plane dicit ꝙ mot⁹ vno
Cō.4. mō est generatio vni⁹ partis post aliā partē illius perfe
ctionis. Et cōstat ꝙ perfectio ad quā tēdit mot⁹ est res
permanens: ita ꝙ nō est per se ⁊ essentialiter ens successi
uum: vt etiā manifestū est. ergo huius p̄tes possunt ma-
nere illa perfectione acquisita ⁊ existēte in actu: ⁊ nō oꝫ
eas esse corruptas cū hmōi p̄fectio ē in actu. ¶ Et si qs
instet cōtra istā rōnem ꝙ terminus oꝫ esse indiuisibilis:
perfectio aūt ad quā tendit motus est terminus motus.
ergo oꝫ esse indiuisibilis. ⁊ sic ille partes nō sunt p̄tes il-
lius perfectionis. quare non valet illa rō. Diceret ꝙ illa
perfectio ad quā tēdit motus non est terminus mot⁹ sm̄
se totam: sed rōne sue partis vltime: ⁊ illa bene est indiui
sibilis: sed sm̄ se totam nō est indiuisibilis: imo hꝫ par-
tes quarū vna generat post aliā donec sit cōpleta: ⁊ oēs
ille partes remanent terminato motu. quare ⁊c̄. ¶ Item
alia ratio est ad idē satis difficilis supponendo ꝙ oē cor
ruptū qd̄ natū est manere aliquo toto tempore incepit
p̄mo nō esse in aliquo istāti ante qd̄ nō erat ens tale illa
nō entitate quā accipit per corruptionē: sicut etiā omne
tale generatū incepit primo esse in aliquo instāti ante qd̄
nō fuit ens illa entitate. vt pꝫ. 8. hui⁹. Secūdo suppono
ꝙ quelibet pars illi⁹ perfectionis nata est durare aliquo
toto tēpore. qꝛ oēs sunt eiusdē speciei specialissime: ⁊ cō
stat ꝙ vna ipsaꝝ nata est manere. s. illa que terminat mo
tum. Et ad quālibꝫ ipsarū pōt terminari mot⁹. ¶ Tūc
arguit. si pars forme acquisita in aliquo instanti ante ter
minū motus est corrupta adueniente illa parte ⁊ nō ma
net eadem nūero: aut fuit corrupta in illo eodem īstanti
in quo fuit generata: aut in alio instanti. Nō est dicendū
ꝙ in eodē instanti. qꝛ sic simul esset ⁊ nō eēt: qd̄ est oppo
situm p̄me dignitatis. Si dicat ꝙ in quodā alio instanti
incepit nō esse: tunc cū inter duo instantia semꝑ sit tēpus
mediū. vt pꝫ in 6° huius. ⁊ in quolibet tēpore est instās.
T.cō.3. Querit vtrum illa pars forme sit ens in toto illo tēpore
medio: aut nō ens. Si manet ens per totū illud t̄ps me-
dium habet ꝓpositū. qꝛ cum in illo tempore medio fiat
motus sm̄ formā illaꝫ: opꝫ ꝙ in quolibet instanti illi⁹ tē
poris acquirat aliqua pars illi⁹ forme: ⁊ sic illa pars de
qua loquimur erit simul cū oībus illis partibus: ⁊ eadē
rōne poterit esse simul cū omnibus aliis sequentibus: si
aūt illa pars forme poneret eē nō ens in toto illo tēpo-
re medio: sequeret ꝙ illō instās qd̄ ponebat p̄mū instās
non entitatis illius partis nō est p̄mū instās sue non enti
tatis: qꝛ in tēpore illo medio sunt instantia p̄cedentia in
quorū quolibet esset nō ens. ⁊ sic illud qd̄ ponebat istās
in quo illa pars fuit nō ens: nō erit p̄mū instans vt dictū
est: qd̄ est cōtradictio manifesta. quare ⁊c̄. ¶ Item si par
tes forme p̄cedentes terminū motus nō manerent adue
niente termino motus: tunc exn̄s in subo terminato mo
tu nō haberet partes simul exn̄tes. quaꝝ vna posset cor
rumpi remanente alia: sed hoc est falsum. quare ⁊ p̄mū.
Falsitas cōsequentie pꝫ. qꝛ ponamus ꝙ ex aere generet
aqua: ita ꝙ acquirat frigiditas aque in materia aeris: ⁊
iterū ignis agat in illā aquā: manifestū est ꝙ nō corrum-
pet statim totaꝫ illam frigiditatē: imo corrupta vna par
te frigiditatis existētis in aqua in qua tota agit ignis: ad
huc remanebit aliqua frigiditas in illa eadem parte aq̄.
⁊ ɔn̄a videt esse euidens: postq̄ enim partes frigiditatis
p̄cedentes gn̄ationē aque ⁊ frigiditatis aque nō remane
rent adueniente termino illius frigefactionis: videretur
necessario ꝙ illa frigiditas nullas partes haberet: qua-
rū vna posset corrūpi altera remanēte. ¶ Et cōfirmat
ratio. ponamus ꝙ ignis appropiquet aque generate ex
aere: ⁊ accipiamus illam partē aque in quā totā agit ipse
ignis. Quero vtrū in p̄mo instanti quo ille ignis appro-
pinq̄tus est illi parti aque: destruat tota frigiditas illius
partis aque aut non: sed pars aliqua alia remanēte. Si
diceret p̄mo mō hoc videt absurdum. Nam si in illo in-
stanti destrueret tota frigiditas illius partis aque: tunc
in illo eodem instāti illa pars esset calida in sūmo calidi
tate ignis p̄sente agente in ipsam: ⁊ sic in mā illius partis
aque fieret forma substātialis ignis nō p̄cedente aliqua
alteratione continua. qd̄ videt ipossibile: sm̄ Cōmen. in Cō.62.
p̄mo huius. vbi vult ꝙ generatio necessario est termin⁹
alterationis. quare ⁊c̄. Si vero cōcedat ꝙ ipse ignis ap
propinquatus parti aque in quā totā simul incipit agere
non corrumpit totā eius frigiditatē simul. s. in p̄mo instā
ti sue appropinquationis: sed aliquā partem corrumpit
alia remanente: tūc illa frigiditas habebat partes simul
existētes ⁊ ille nō vident alie eē nisi que fuerint acquisite
in tēpore precedente terminū motus illius infrigidatio
nis. ¶ Et cōfirmat rō. qꝛ cum actio ignis in aquā sit no
ua: opꝫ ꝙ in aliquo instanti p̄mo inceperit corrūpere fri
giditatem ⁊ inducere caliditatē: ⁊ sic idē qd̄ prius. Sed
diceret cauillator. ꝙ q̄uis partes forme p̄cedentes ter-
minū motus nō maneant adueniente termino ad queꝫ:
tamen in instanti in quo terminat motus acquisite sunt
partes cōsimiles illis: ⁊ sic iterū ista forma pōt corrum-
pi successiue. Sed istud nō videt sufficiens: qꝛ nō est rō:
quare oporteat partes p̄cedentes corrumpi: si similes in
termino motus generant. ¶ Item eadem inconuenien-
tia sequerent que aliꝗ dicebant sequi si partes precedētes
remanerent. s. ꝙ forma illa esset vigoris infiniti: ⁊ ꝙ es-
sent simul in eodem sm̄ esse magis perfectum ⁊ minus
perfectuꝫ. vt pꝫ consideranti. ⁊ sic ille rationes eorum nō
valebant ad propositū. Si quis igitur propter istas ra
tiones ⁊ consimiles vellet tenere istam viaꝫ: tunc posset
respondere ad rationes alterius opinionis.

Ad primam diceret. ꝙ nō ē simile de diuersis
vbi ⁊ diuersis partib⁹ forme. Nā
vbi non solū causat a motore mouente localiter: sed de-
pendet aliqualiter a loco circūscribente mobili. vbi enī
sm̄ auctorem sex p̄ncipiorum est circūscriptio corporis
ex loci circūscriptione procedens. ⁊ qꝛ nō est vnus locus
numero quem occupat mobile per totū tempus motus:
imo in alio ⁊ in alio instanti est in alio ⁊ in alio spacio si
bi equali. vt pꝫ in 6° huius. idō non manet idem vbi ꝑ to-
tum tempus motus: sed forma sm̄ quā est mot⁹ sufficien
ter est ab ipso alterāte quod manet vnum ⁊ idem nume-
ro: ⁊ ideo forma pōt manere vna numero per totū tem-
pus motus. quare ⁊c̄. Uel diceretur ꝙ bene pōt manere
vnum ⁊ idem vbi per aliquod tempus motus localis. s.
illud vbi qd̄ non habet cōtrarietatem ad vbi terminans
motuꝫ. ¶ Et si dicat ꝙ mobile non est in eodē loco per
aliqd̄ tempus dum mouetur localiter: cōcedo: sed nō se-
quitur ꝙ non maneat in eodē vbi: qꝛ ipsum vbi nō depē
det a loco nisi in fieri ⁊ non in cōseruari. Unde cum mo
bile recessit ab aliquo nō est remotū quin remaneat vbi:
qd̄ processit ex circūscriptione illius loci: dum modo nō
adueniat vbi cōtrariū ⁊ corruptiuum. verbi gratia. dū
aliquid mouet in loco aeris vnum illorū vbi: que acqui-
ritur non videt esse contrariū alteri vbi: ⁊ ideo aduenie
te posteriori potest remanere precedens: dato ꝙ mobile

fit in alio loco ꝙ prius. ¶ Ad Aliā rōnē cū dicit. q2 tūc eadem forma simul esset ⁊c̄. dico ꝙ aliquam formam eē in aliquo subiecto sub esse minus perfecto pōt intelligi dupliciter. Uno mō ꝙ ipm esse minus perfectū fit cū priuatione esse perfectioris: ⁊ hoc bene est ipossibile cū esse perfectiori: q2 priuatio ⁊ habitus nō sunt simul in eodez subiecto ſm idem. Alio mō pōt intelligi ꝙ ipz eē minus perfectū nō fit cū priuatione esse perfectioris: ⁊ sic nullam est ipossibile. sic aūt est in ꝓposito. q̄re ⁊c̄. Uel diceretur ꝙ oēs illi gradus sunt eque perfecti cōparati adinuicez: lʒ ex eis cōstituat vnū perfecti⁹ quolibet illoꝝ ſm se: ꝙ aūt vnus illoꝝ graduū nō sit perfectior alio videt. quia tunc differrent ſm spēm cū differrent per se: nisi dicatur ꝙ illa diuersitas perfectionis est accidētalis: eo. s. ꝙ subiectū posterius ē magis dispositū ꝙ prius. ¶ Ad aliā posset dici ꝙ ille partes remanerent aliquo mō diuerse numero: ita ꝙ nō sunt penit⁹ vna forma numero. Et cuʒ dicit. ꝙ tunc duo accidentia ⁊c̄. Pōt dici ꝙ duo accidentia absoluta eiusdem speciei ⁊ eque perfecta: vt quorum vnū nō est dispositio ad alterū non possunt simul esse in eodez subiecto. vt due albedines equaliter intense ⁊ perfecte: sed si vnū sit magis perfectuʒ ⁊ alterū minus perfectum ⁊ vnū sit dispositio quodāmō ad alterū: nō est icōueniens talia duo simul esse in eodē subiecto. ⁊ sic est in proposito. Nam semꝑ pars forme que prius acquirit est minus perfecta: ⁊ pars que posteri⁹ acquirit est magis pfecta: ⁊ p̄cedens disponit aliqualiter ad sequentē: ⁊ io possunt bene esse simul in eodē subiecto. Et si teneret ꝙ omnes illi gradus sunt eque perfecti cōparati adinuicē: tūc posset aliter responderi: ꝙ illud est verū de accidentib⁹ per se iexistentibus subiecto a p̄ncipio vel ab eterno: sed de accidentibus aduenticijs que adueniunt subiecto post suū esse cōpletū nullū est inconueniēs ꝙ plura talia sint simul in vno subiecto. Uel posset teneri ꝙ oēs ille partes cōstituūt vnū numero. Et cū dicit ꝙ generant diuersis generationibus: q2 in diuersis instantibus. Dicendū ꝙ hoc nō sufficit ad diuersas generationes: sed requiritur diuersitas subiecti vel interruptio trāsmutationis. ¶ Ad aliaʒ negāda est ↄña. Et cū dicit ꝙ illud dicitur quiescere ⁊c̄. Dico ꝙ mobile manere sub eadez forma per aliqd̄ tp̄s contingit dupliciter. Uno mō ꝙ nullam aliā partē illius forme acquirat ⁊ sic quiesceret. Alio mō ꝙ simul manens sub illa parte forme acquirat aliam partē forme vel alias: ⁊ sic nō opʒ ꝙ quiescat. q2 nō oino se hʒ nūc ⁊ prius eodez modo. ⁊ sic est in proposito. Nā semper in alio ⁊ in alio instanti tēporis mensurantis motū ad formā ipm mobile acquirit aliā ⁊ aliam partē forme: nō tamē manet per aliqd̄ tp̄us sub aliqua parte illius forme p̄cise. quare ⁊c̄. ¶ Ad aliā negāda est ↄña. Et cuʒ dicit. Illa forma que hʒ ptes infinitas ⁊c̄. Dico ꝙ veruʒ esset: si ille ptes eēnt in ipso actu simpliciter: sed si sunt in potētia: nō oʒ. sic āt est in ꝓposito. Naʒ adueniente termino ad queʒ ille partes non sunt in illa forma simplr in actu: sed in potentia aliquo modo. Et est simile sicut de linea. nā in linea sunt partes infinite eiusdē proportionis: ⁊ nō t sequit pp hoc ꝙ linea sit infinita simplr ſm extensionē. Et intelligo illas partes nō eē in ipsa forma vel in subiecto in actu simpliciter: q2 quelibet caꝝ est sic iperfecta ꝙ subim nō posset esse sub aliqua ipsaꝝ seorsum ⁊ diuisim ab alijs. vnde sicut in corpore naturali sunt partes quātitatiue excellētis paruitatis: que seorsum ⁊ diuisim nō possent existere sub forma totius: sed resoluerent in cōtinēs si separarentur a toto vt dictū est in p̄mo: ⁊ istarū partiū infinitas nō arguit magnitudinē infinitam in actu vt manifestum est cōsimiliter est in ꝓposito suo modo. ¶ Ad rationē adductam in p̄ncipio cum dicit illud qd̄ consistit in ↄtinuo fluxu ⁊c̄. Uerū est: nō est vnum ⁊ idem numero: ita ꝙ nihil acquiratur in tempore illo: sed potest manere vnū ⁊ idem numero acquirendo aliud ⁊ aliud: ⁊ sic est in ꝓposito. Nam pars forme precedens nō manet sic eadez numero ꝙ nihil acquirat in mobili: immo semper acquiritur aliud ⁊ aliud durante motu: ⁊ ideo nō valet. hec aūt ad presens dicta sint per modū inquisitionis tanꝙ ꝓbabilia. Sed quid sit tenendū de questione nō omnino certitudinaliter mihi apparet ad presens

¶ Est autem qui quidez ex contrario. A. qui est in contrarium non contrarius ⁊c̄. Textu commenti. XLVII. Questio. X.

c Onsequenter queri potest circa caplm̄ de cōtrarietate motuuʒ. Et primo querat. Utruʒ motus qui sunt ex cōtrarijs terminis sint cōtrarij. ¶ Arguit p̄mo ꝙ sic. Quia mot⁹ eandem videntur hr̄e habitudinem ad terminū ad quem ⁊ ad terminuʒ a quo ⁊ econuerso. Sed mot⁹ q̄ sunt ad cōtrarios terminos sunt cōtrarij ſm Ar. in lr̄a. ergo ⁊c̄. T.c.48

¶ Item illi motus qui nō possunt esse simul in eodem subiecto sunt cōtrarij. hec videt māifesta: sʒ motus qui sunt ex terminis cōtrarijs non possunt esse simul in eodē subiecto vt manifestū est. Non enīʒ cōtingit aliquid simul moueri ex sanitate ⁊ ex egritudine. silr aūt ⁊ i alijs. quare ⁊c̄. ¶ Item mot⁹ qui sunt ad terminos contrarios sunt ↄrij: ſm Ar. in lr̄a. Sed motus qui sunt ex ↄrijs terminis sunt ad termios cōtrarios vt sanatio que est ex egritudine est ad sanitatem: ⁊ egrotatio que est ex sanitate est ad egritudinē. quare ⁊c̄. T.c.48

¶ Oppositum vult Aristo. in littera.

Ad questionem possunt breuiter dici tria. Primo ꝙ mot⁹ q̄ sunt ad termios ↄrios sunt cōtrarij. Scd̄o ꝙ nō oēs mot⁹ qui incipiunt a terminis ↄrijs sunt ↄrij. Tertio ꝙ ↄtingit aliquos tales motus esse ↄrios. ¶ Primū ostendit. q2 cōtrarietas motuū oʒ sumi ex ↄrietate illoꝝ cū quibus illi motus sunt idē essentialiter. hec est manifesta per se: sed motus qui sunt ad terminos ↄrios sunt idē essentialiter cū illis terminis. vt pʒ ex 3° hui⁹. ergo ⁊c̄. Uel pōt argui sic. Illi mot⁹ sunt ↄrij qui sunt idem essentialr cuʒ ↄrijs. hec est manifesta. Sed motus q̄ sunt ad terminos ↄrios sunt idē essentialr cū ↄrijs: q2 sunt idē essentialr cuʒ illis terminis vt dictū est. g̃ ⁊c̄. ¶ Itē Aristo. sic ꝓbat. mot⁹ ad albedinē aut ↄriat motui ad nigredinez aut motui q̄ est a nigredine per sufficientē diuisionē: sed nō est ↄrius motui qui est a nigredine: q2 sic idē esset ↄrium sibiipsi cū idem motus qui est ad albedinē incipiat a nigredine. q̄re relinquit ꝙ motus qui est ad albedinē est contrarius illi motui qui est ad nigredinem: ⁊ simile est iudicium de alijs motibus qui sunt ad ↄrios termios. q̄re ⁊c̄. ¶ Secundū declarat. q2 illi motus qui sunt ad idem ſm spēm non sunt contrarij. hec est manifesta: sed motus qui incipiunt a ↄrijs terminis aliquando terminantur ad idem ſm speciem: sicut motus qui incipit ab albo pōt terminari ad nigredinez ad idem scd̄m spēm: sicut motus qui incipit a rubeo potest termiari ad nigredinē: ⁊ similiter motus qui incipit a nigro ⁊ ab albo potest etiam terminari ad rubedinez. Et motus qui incipit a caliditate potest terminari ad tepiditatem: ⁊ motus qui incipit a frigiditate similiter. quare ⁊c̄. ¶ Tertiuʒ apparet. q2 illi motus qui sunt ad terminos ↄrios sunt ↄrij ſm ꝙ ꝓbatum est prius. Sed motus qui incipiunt a contrarijs terminis aliquādo terminantur ad ↄrios terminos: vt mo T.c.47 T.c.49

tus qui incipit a sanitate.s.egritudo terminat ad egritu
dinē.ꝛ mot⁹ qui incipit ab egritudie.s.sanatio terminā-
tur ad sanitatē.quare ꝛc̄. Sed notandū ꝙ q̄uis aliquā
do motus qui incipiūt a ꝯtrarijs sunt ꝯtrarij:tñ cōtra-
rietas eorum non prouenit ex terminis a quibus sed ex
terminis ad quos ratione precinducta.

Ad primaz rōnem dicendum ꝙ nō est eadem
habitudo mot⁹ ad terminū a quo
ꝛ ad terminum ad quē:qꝛ motus est eiusdem essentie cū
termino ad quē sꝫ nō cū termio a quo.vt pꝫ in.3.¶ Ad
scdāꝫ pōt negari maior qꝛ duo indiuidua eiusdēꝫ speciei
absoluta ꝛ equaliter pfecta nō possunt simul esse:vt due
albedines:ꝛ tñ nullā habēt contrarietatem adinuicem.
ꝛ ideo non valet.¶ Ad tertiam patet ex predictis.

¶ Quoniā aūt motui nō solum videtur esse mo
tus contrarius sed ꝛ quies:determinanduꝫ est.
simpliciter quidē ꝯtrari⁹ est motus motui.op-
ponitur autem ꝛ quies. priuatio enim est.Te
xtu cōment.LIII. Questio. XI.

Onsequēter querit vtrū quies sit contraria
motui.Videt ꝙ non.qꝛ tunc vnū ꝛ ideꝫ cō-
trariaret pluribus:qd̓ videt incōueniēs:vt
pꝫ ex.io.meta.Et pbatur ꝯñtia.qꝛ vn⁹ mo-
tus est ꝯtrarius alteri.g̊ si mot⁹ est ꝯtrarius
T.c.14. quieti sequit ꝙ dictū est.¶ Iteꝫ vtrūqꝫ ꝯtrarioꝝ est ali
T.c.53. quid positiuū:vt pꝫ ex.io.metaph.sed quies nō est aliq̇d
positiuū:qꝛ quies est puatio mot⁹:vt pꝫ in isto.5.¶ Itē
si sic tunc omne qd̓ quiescit aliqñ mouet:qd̓ videt īpossi
bile:qꝛ intellꝰ q̇escit.ꝛ tñ intellꝰ nunq̄ mouet:qꝛ oē qd̓
T.c.32. mouet est corpus:vt pꝫ in.6.hui⁹.ꝛ intellꝰ nō est corp⁹:
T.c.4. vt pꝫ.3.de aia.Qꝫ aūt intellꝰ quiescat.pbat.qꝛ se hꝫ nūc
T.c.32. eodē mō sicut ꝛ pus:ꝛ hoc est quiescere:vt habet ex.6.
hui⁹.ꝛ pbat ꝯña.qꝛ ꝯtraria nata sunt fieri circa ideꝫ:vt
pꝫ in pdicamentis:si igit motus ꝛ quies essent cōtraria:
tunc omne qd̓ quiescit aliquando moueret.quare ꝛc̄.
T.c.53. ¶ Oppositum vult Aristo.

Et intelligendum ꝙ cōtrarietas vno
mō accipit large ꝛ
iproprie.p oppōne iter puationē ꝛ habitū.Alio mō p-
prie.p repugnātia duaꝝ formaꝝ eiusdē gñis succedētiū
in eodē subo. Primo mō quies ꝯtrariat motui:qꝛ pua-
tio ꝯtrariat habitui hoc mō ꝯtrarietatis:sꝫ quies ē pua
tio mot⁹ cū sit negatio motus in subo apto nato.q̄re ꝛc̄.
2⁹ mō quies non ꝯtrariat motui:qꝛ sicut dicebat vtrūqꝫ
T.c.17. ꝯtrarioꝝ debꝫ eē aliq̇d positiuū:vt satis pꝫ ex.io.meta.
sed quies non est quid positiuum.quare ꝛc̄.

Ad primā rōnem dico ꝙ vnū non est ꝯtrarium
nisi vni eodē modo cōtrarietatis:ꝛ
precipue ꝯtrarietate pprie ꝛ pfectissima:sꝫ diuersis mo-
dis nihil est incōueniēs vnū esse ꝯtrariū multis:vt vnuꝫ
extremū ꝯtrariat alteri ꝯtrarietate pfecta ꝛ ꝯtrariatur
medio ꝯtrarietate dīminuta. Et silr motus ꝯtrariat mo
tui ꝯtrarietate pp̄e dicta:sed ꝯtrariat quieti extenso no
mine ꝯrietatis ad oppōneꝫ puationis ꝛ habit⁹.q̄re ꝛc̄.
¶ Ad aliā pꝫ ex dictis.¶ Ad aliā pōt dici ꝙ intellect⁹
pprie non quiescit. Et cū dicit ꝙ illud quiescit qd̓ eodeꝫ
modo ꝛc̄.veꝝ est si sit aptū natū moueri:sꝫ si nō sit aptū
natū moueri nō opꝫ:ꝛ sic est in pposito:qꝛ intellꝰ habēs
sciaꝫ aliquā per aliqd̓ tēpus bene se hꝫ eodē mō sic pus.
sed non sufficit hoc ad hoc ꝙ quiescat:sed requirit ꝙ sit
aptus natus moueri:ꝛ sic debet intelligi ꝙ illud mobile
quiescit ꝛ eodē mō se hꝫ nūc:vt pus.Veꝝ est tñ ꝙ q̄uis
intellꝰ nō moueat motu corporali:qui dicit mot⁹ pprie

dictus:nihilominus mouetur motu spūali qui est muta
tio īdiuisibilis ꝛ instantanea:ꝛ hoc nullū est incōueniēs.
vt pꝫ in.3.de aia.caplo illo.videt aūt sensibile ex poten- T.c.28.
tia exñte sensitiuo ꝛc̄.Intellꝰ itaqꝫ nō mouet motu qui
est actus imperfectus:in cuius subo cū vnū contrarioꝝ
acquirit:alteꝝ abijcitur : sꝫ bene mouetur motu qui est
actus perfecti ꝛ est receptio perfectionis sine abiectione
contrarij presentis ꝛc̄. Questio. XII.

Onsequēter queri pōt.Vtꝝ quies que est in
termino ad quē sit pfectio mot⁹. ¶ Argui-
tur pmo ꝙ nō.qꝛ puatio mot⁹ nō est ei⁹ pfe-
ctio:hec ē manifesta:sꝫ quies in termino ad
quē est puatio mot⁹.q̄re ꝛc̄. ¶ Itē illud no
est pfectio motus quo adueniēte cessat motus:hec vide
tur manifesta:qꝛ nihil deficit adueniente sua pfectione:
imo tunc hꝫ esse perfectū:sꝫ adueniente quiete in termi-
no ad quē cessat motus:vt manifestū est q̄re ꝛc̄. ¶ Iteꝫ
qd̓ est perfectio mobilis nō est pfectio mot⁹ cuꝫ diuersa
rū nō sit vna perfectio.Sed quies in termino ad quē ē
perfectio mobilis:aliter eniꝫ non denominaretur quie-
scens a quiete in termino ad quem.quare ꝛc̄.
¶ Oppositū arguit aucte Arist.ꝛ arguit rōne. Illō quo
adepto motus est pfectus videt esse pfectio motus:hec T.c.54
videt manifesta:sed adepta quiete que est in termino ad
quē motus est completus ꝛ perfectus.quare ꝛc̄.

Ad euidentiā qōnis est itelligēdū breuiter:
ꝙ sic dcm̄ fuit pus aucte Cō
mētatoris motus pōt ꝯsiderari dupl̄r. Uno mō q̄tū ad
suā māꝫ:ꝛ sic est de genere eius ad qd̓ tēdit motus.s.for
ma impfecta tendēs ad cōplemētū.Alio mō pōt accipi
motus q̄tū ad suā formā:ꝛ sic est transmutatio ꝯiuncta
cū tēpore.s.cū fluxu cōtinuo.¶ Ulteri⁹ accipiēdū est ꝙ
quies in termino ad quē pōt cōsiderari dupl̄r.Uno⁹ pt
accipi pro illo esse qd̓ dat mobili a forma ad quā ē mo-
tus put illud eē durat per aliqd̓ tps.Alio mō per quie-
tē in termino ad quē pt itelligi negatio fluxus pcedētis
in ipo mobili:cū eniꝫ terminat⁹ est mot⁹ ꝯstat ꝙ ampl⁹
mobile nō fluit cōtinue ad vlteriorē partē illius forme.

Tunc pōt dici ad qōnem ꝙ si accipiat mot⁹ p
forma impfecta que fluit ad cōple-
mētū:ꝛ sumat quies pmo mō.s.pro illo eē qd̓ dat mobi
li a forma terminante motus:put illud eē durat per ali-
qd̓ tps:sic quies est perfectio mot⁹:qꝛ illud ad qd̓ aliq̇d
nālr ordinat vt in suū finē vꝫ eē pfectio ipi⁹ aliq mō:hꝫ ē
euidēs:sꝫ mot⁹ q̇ ē forma diminuta tēdēs ad pfectōeꝫ or
dinat ad hmōi q̇etē.s.ad eē qd̓ dat mobili p formā ter-
minātē motū.Ad hꝫ.n.finalr aliq̇d calefit vt sit calꝫ per
aliqd̓ tps:ꝛ hꝫ ē q̇escere sub calitate.s.eē calꝫ p aliqd̓ tps:
ꝛ dico p aliqd̓ tps:qꝛ si aliq̇d solū eēt calꝫ in istāti nō eēt
q̇es.Imaginabimur g̊ sic.ꝙ cū aliq̇d calefit pus recipit
aliquā calitatē diminutā ꝛ ipfectā q̄ ordinat ad hꝫ ꝙ re-
cipiat calitatē pfectā:sic dispō ordīat ad ꝯplemtū ꝛ ad
hꝫ ꝙ ipꝫ calefactibile existat calꝫ p aliqd̓ tps:ꝛ hꝫ ē q̇esce
re sub calitate:silr aūt ꝛ in alijs.g̊ ꝛc̄.2⁹ dico ꝙ si accipia
tur mot⁹ 2⁹ mō.s.p trāsmutatiōe ꝯiūcta cū tpe.s.cū flu-
xu ꝯtinuo:ꝛ sumat 2⁹ mō quies.s.p negatione talis flu-
xus:sic q̇es nō est pfectio mot⁹. Et hꝫ facile ē videre:qꝛ
vnū oppositoꝝ nō ē pfectio alteri⁹.hec videt māifesta:
sꝫ negatio seu defect⁹ flux⁹ pcedētis opponit ipi fluxui:
vel puatiue vel contradictorie.q̄re ꝛc̄.3⁹ mō pōt dici ꝙ
quies pmo mō dicta nō est pprie pfectio mot⁹ qui ē flu
xus forme:qꝛ ista q̇ete adueniēte cessat fluxus:cū.n.mo
bile existit actu per aliqd̓ tps sub aliq̄ forma terminante
motū tūc ampli⁹ nō fluit:ꝛ sic tale existere nō ē pfectio ta
li⁹ flux⁹:nihil.n.desinit eē adueniēte sua pfectōe:sic ē et tē

gebatur arguendo.4° pōt dici ꝙ quies 2° modo dicta .s. que est negatio fluxus precedentis terminū motus nō est per se ꝛ ꝓprie perfectio motus qui est forma fluens: qꝛ omnis perfectio ꝓprie dicta .s. est aliquid positiuū .s. act⁹ ꝛ forma: sꝫ hmōi quies nō ē quid positiuū per se. q̄re ꝛc̄. potest tñ esse perfectio ipsi⁹ mot⁹ quodāmodo per accidens inq̄tum est coniuncta cuꝫ ipso esse forme in mobili. Ex dictis aūt pōt haberi vna ratio satis bona ad probandū: ꝙ pars forme precedens terminuꝫ motus nō est corrupta adueniente termino mot⁹: nihil eniꝫ est corruptum adueniente sua perfectione: cū igitur quies in termino ad quē fit perfectio motus qui est forma fluens: videtur ꝙ hmōi forma non debet esse corrupta: adueniēte termino motus ꝛ quiete in ipso termino.

Ad primas duas rōnes pꝫ ex dictis ꝑ distōnē positā. ¶ Ad 3ᵃᵐ dico ꝙ idē potest eē ꝑfectio diuersoꝝ diuersimode ꝛ nō vnico mō. Dicet ḡ ꝙ quieꝭ in termino ad quē est ꝑfectio mobilis tāq̄ ꝑfectibilis ꝑncipalis ꝛ est ꝑfectio mot⁹ tanq̄ dispositionis ꝛ ꝑparationis ordinate ad hmōi quietē. ¶ Ad hoc eniꝫ mobile recipit formā impfectā ante terminū mot⁹ vt tandē quiescat sub forma perfectiori. Et sic quies diuersimode est perfectio motus ꝛ mobilis: ꝛ hoc nullum est inconueniens: sicut forma substantialis est perfectio mãe ꝑme tanq̄ ꝑncipalis ꝑfectibilis: ꝛ est ꝑfectio dimēsionum tanq̄ dispōnū ipsius mãe ad formam. q̄re ꝛc̄.

¶ Si igitur predicamenta diuisa sunt substantia: ꝛ qualitate: ꝛ vbi: ꝛ quando: ꝛ ad aliquid: quantitate: ꝛ facere: ꝛ pati: necesse est tres esse motus quantitatis; ꝛ qualitatis ꝛ ꝺm locū ꝛc̄.

Textu cōmēti.IX. Questio. XIII.

Commentator mouet hic vnā dubitationē. Utꝝ mot⁹ fit in trib⁹ ḡnibus .s. qualitate q̄titate ꝛ vbi. ¶ Et arguit ꝙ non. qꝛ illud qd̄ est in predicamento passioniꝭ nō est in illis tribus generib⁹: hec est manifesta: qꝛ predicamenta sunt impermixta: vt pꝫ in ꝑmo posterioꝝ. Sed mot⁹ est in genere passionis: vt allegat Cōmentator ex predicamentis: ꝛ istaꝫ obiectionem mouet etiam in.3.huius quare ꝛc̄.

Cō.4. ¶ Oppositum arguitur auctoritate Aristo.

De hoc aūt Cōmentator narrat quasdā opiniones. Aliqui .n. dixerūt ꝙ mot⁹ pōt ꝯsiderari dupliciter. Uno mō ꝺm ꝙ mot⁹ est. Alio mō q̄tum ad eius receptionē. Et ꝑmo modo est in trib⁹ generib⁹. Scd̄o modo est in genere passiōis. ¶ Sꝫ ꝯtra hoc obījcit Cōmētator: ꝛ dicit ꝙ isti non bene dixerunt: qꝛ receptio rei est potentia ad rem: ꝛ potentia ad rem aliquā est de genere illius rei: sicut potētia ad subaꝫ est quoquo modo in predicamento substantie. ꝛ silr̄ potētia ad quātitatē ꝛ ad alia predicamēta: ita ꝙ potētia ad vnūq̄dq̄ predicamentum est in genere illius predicamenti qd̄ est in actu: ꝛ ideo isti non bñ dixerunt ponendo receptionem motus esse in predicamento passionis ꝛ motum in aliqa generibus. ¶ Alij vero aliter dixerunt ꝛ dixerunt precise: ꝙ motus est in genere passionis ꝛ non in genere qualitatis nec q̄titatis nec vbi: qꝛ videbatur eis ꝙ sola qualitas quiescens esset genus: ꝛ silr̄ solum vbi quiescēs est vnū genus: ꝛ similr̄ ꝛ sola quantitas quiescens similr̄ est genus per se: ꝛ ipossibile est ꝙ motus sit species quiescentis: ꝛ ideo voluerunt ꝙ qualitaꝭ mota vel ꝺꝫ quā est motus non sit in genere qualitatis: nec similr̄ quantitas ꝺm quā est motus nec vbi similiter: vnde ꝺm eos motus precise est in genere passionis. ¶ Sed ꝯtra istos arguit Cōmentator: qꝛ mediuꝫ magis conuenit cum extremis q̄ vnū extremū cum alio. Motus aūt est medium inter terminū ad quē ꝛ potentiaꝫ ad ipm terminū: ꝛ ideo magis conuenit cū termino ad quē est: q̄ potētia ad terminum conueniat cū ipso termino: sꝫ potentia ad terminū ad quē est mot⁹ est in illo genere in quo est ipse termin⁹. Potētia .n. ad vnūq̄dq̄ ꝑdicamētū est in illo genere ꝑdicamēti: qd̄ est in actu vt potētia ad subam est quoquo mō in ꝑdicamēto sube. ꝛ silr̄ potētia ad q̄tū ꝛ ad alia ꝑdicamēta. ḡ multo fortius motus qui est mediū iter potentiā ꝛ actū dꝫ esse de genere illi⁹ termini: qm̄ omne mediū inter potētiā ꝛ actū que sunt in aliquo genere: necio est de genere actus qui est cōplemētū: sed differt ꝺm magis ꝛ minus. Ire eniꝫ ad calorē est calor quoquo mō: ꝛ silr̄ ire ad frigus. Istā rōnē itēdit Cōmētator: vt pꝫ īspiciēti: q̄uis nō ponat expͥsse q̄ h scripsi. ¶ Istis itaq̄ opinionib⁹ reprobatis Cōmētator ponit suā sniaꝫ: ꝛ dic̄ ꝙ motus pōt ꝯsiderari q̄tuꝫ ad suā mãm vel q̄tuꝫ ad suaꝫ formā. Et ꝑmo modo .s. q̄tuꝫ ad suā mãm est de genere eius ad qd̄ est motus: ꝺm aūt suā formā que est transmutatio ꝯiuncta cū tēpore est in ꝑdicamēto passionis: ꝛ ꝑ hoc cōcordarent verbo Aristo. ¶ Sed in istis verbis Cōmētatoris sunt multe difficultates ꝛ dubitatiōes q̄rū declarationes nō inuenio multū cōcs fuisse vsq̄ nūc. Una q̄dē dubitatio est de eo qd̄ Cōmētator dic̄ ꝙ receptio rei idē est qd̄ potētia ad rem: hoc vtiq̄ videt̄ falsū: qꝛ si potentia ad aliquā rem esset receptio illius rei: tūc oē qd̄ est in potētia vel hꝫ potētiā ad aliquā reꝫ: reciperet illā rem ꝛ hr̄et receptionē illius rei: ꝛ hoc videt̄ manifeste falsuꝫ. Nā calefactibile anteq̄ calefieret habebat potentiā ad caliditatē: ꝛ tñ non recipiebat caliditatē: ꝛ silr̄ mã duꝫ est sub forma terre: hꝫ potentiā ad formā ignis: ꝛ tñ nondū recipit ipaꝫ. q̄re ꝛc̄. ¶ Alia dubitatio est de hoc ꝙ dicit qd̄ potētia ad aliq̄d est in eodē ḡne cū ipso. Cōtra. potētia mãe ad formā subalē est ad aliq̄d: vt dic̄ Cō.70.
Cōmētator in ꝑmo hui⁹. ꝛ ipa forma subalis est in genere sube: vt pꝫ ibidē. ḡ male dicit Cōmē. ¶ Alia dubitatio est de hoc qd̄ dicit Cōmētator ꝙ mot⁹ pōt ꝯsiderari duplr̄ .s. q̄tum ad suā mãm ꝛ q̄tum ad formā. Contra nullus actus videt̄ esse cōposit⁹ ex mã ꝛ forma: vt capitur ex.7.meta. ꝛ in li°.6. ꝑncipioꝝ: qꝛ forma ē simplicis essentie: forma aūt ꝛ actus sunt idē. ergo nullus act⁹ est cōpositus ex mã ꝛ forma: sed motus est quidaꝫ actuꝭ: vt T.cō.6.
pꝫ per eius diffōnem positam in.3.huius. ergo ꝛc̄.

¶ Ad primum istorum potest responderi ꝙ cū dicit Cōmentator ꝙ receptio rei est potentia ad rem: ipse nō accipit ibi receptionē pro actu recipiendi sicut accipiebat in obiectione sed pro ipso receptiuo. Istud autem receptiuū rei est potētia ad ipsaꝫ rem accipiēdo potētiā pro subiecto potēte. Est ergo intellc̄s verboꝝ Cōmētatoris ꝙ receptio rei ē potētia ad rē .i. ꝑncipiū receptiuū alic⁹ est subm potēs illud recipere: ꝛ hoc est manifestū per se. ¶ Et per hoc ad aliud. cū .n. dicit Cōmētator ꝙ potētia ad aliq̄d est in eodē ꝑdicamēto cū illo termino: nō accipit ibi potētiā pro respectū nec pro q̄litate nāli in qua immediate fundatur respect⁹ sed pro subo potēte. Istud auteꝫ subm potēs est in eodeꝫ genere cum actu aliquo modo. ¶ Circa qd̄ consideranduꝫ est ꝙ aliquid intelligitur eē in predicamento dupliciter. Uno modo sicut predicabile quod ordinatur ꝺm sub ꝛ supra: vel ad latus: sicut genus ꝛ species ꝛ differentia vel indiuiduuꝫ: ꝛ hoc modo subiectū potens recipere aliquē actū nō est in eodē predicamēto in quo est ille actus: subꝫ eniꝫ qd̄ pōt recipere caliditatē nō est in genere q̄litatis isto modo: vt mani-

sesuz est. Alio modo dicitur aliquid in genere tanq̃ pn
cipium illius generis vt materia ꝛ forma substātialis di
cuntur esse in genere sube: ꝛ isto modo subm receptiuuz
qualitatis potest dici esse in genere q̄litatis: similr autez
ꝛ in alijs accidentibus. Constat enim q subiectū potens
recipere aliqd accidens est pncipiū illius accidentis tanq̃
materia in qua: ꝛ sic intelligendum est dictum Cōmen-
tatoris in hoc loco. Potest etiā dici q potētia ad aliquē
T.c.15. actum est in illo genere in quo est ille actus: sicut ordina
T.c.23. tum in finem est in ipso fine. Actus enim est finis poten-
tie: vt p3.9.metaph. ꝛ vnus modus essendi in est eē in fi
ne: vt dicitur in.4.huius. potentia ergo ad aliquid est in
eodem genere cū illo: sicut ordinatum in finem est in suo
fine. de hoc specialiter verum est de potētia que est qua-
litas ordinata ad aliquid recipiendū. Est tn̄ aduertēdū
q aliter mā ꝛ forma sunt in genere sube sicut pncipia: ꝛ
aliter subm potens recipere aliqd accidens est in genere
illius accidentis tanq̃ pncipiuz. Nam materia ꝛ forma
sunt in pdicamento sube tanq̃ pncipia que sunt partes
essentiales sube composite: sed subm nō est pars essentia
lis ipsius accidentis: sed solum est materia in qua. Consi
derandum etiam diligēter q q̄uis Cōmentator arguat
motū qui est forma fluens esse in genere termini ad quē
per hoc q subiectum potens recipere ipsum terminū est
in illo genere: vt expositum est: tn̄ aliter ipm subm potē
est in illo genere: ꝛ aliter motus ipse. Subiectū enim qd
pōt recipere terminum motus sic est in illo genere: sicut
in quo est motus tanq̃ pncipiuz qd est in alio genere tā
q̃ predicabile per se ordinatum in illo genere: vt calefa
ctibile. puta ligna vel lapis est per se in pdicamēto sub-
stantie tanq̃ spēs aut genus: sed ipsa forma fluens nō est
per se in aliquo genere, alio ab alio in quo ē termin⁹ mo
tus: vt caliditas fluens ipsa non est per se in aliquo gene
re alio q̃ qualitatis: imo est quoddam suppositūz calidi
Cō.9. tatis. similr aūt ꝛ in alijs suo modo. Caliditas eniz fluēs
Cō.4. que precedit terminum calefactionis: non differt a cali-
ditate que terminat motū nisi sic minus perfectū ꝛ ma-
gis perfectum: vt tangit hic Cōmentator: t.3.huius.

¶ Ad aliam dubitationez dico sicut mihi videt: q nō est
intentio Cōmētatoris q motus possit cōsiderari q̄tum
ad suā formā vel q̄tum ad suam mām: pro tanto q ipse
motus sit quoddā ens vnū compositum ex illis duobus
pncipijs per se: sed intelligitur q hoc nomē motus signi
ficat illa duo equiuoce vel analogice: quoꝝ vnū est sicut
mā vel ad modū materie quoquo mō. s. forma que fluit:
ꝛ alterum ad modū forme. s. fluxus forme. Dicit aūt iste
fluxus se habere ad modūz forme respectu forme fluen-
tis: ꝛ illa forma ad modū māe: q2 sicut hec forma substā
tialis nunq̃ pōt eē sine materia. ꝛ tn̄ hec materia potest
esse sine hac forma indiuiduali: sicut fluxus forme nunq̃
est sine illa forma: s3 forma que est fluēs pōt esse sine flu-
xu: vt conuenit terminato motu: cum enim terminatus
est motus cessauit flux⁹: ꝛ tn̄ remanet forma que fuit flu
ens: sed cuius vna pars fuit generata post aliā partē. Di
cerem ergo saluo meliori iudicio q cum distinguitur de
motu: q potest accipi q̄tum ad suaz mām vel q̄tum ad
suam formam: ista distinctio non est totius essentialis in
suas partes essentiales: sed est distinctio vocis in signifi-
cata: quoꝝ vnū est ad modū māe ꝛ aliud ad moduz for
me rōne predicta: ꝛ forte ista est distinctio in significata
analogice importata. Si quis aūt querat de quo istorū
per pus dicit motus. forte dicendū est q sm famositatē
ꝛ impositionē motus per pus dicit fluxum continuuz: ꝛ
sm veritatē ꝛ nām rei per pus dicit de forma que fluit.
Sed rō huius pōt esse: q2 sm impositionē ꝛ ↄsuetudinē
nomē per pus dicit de illo qd est nobis noti⁹: mō iste flu
xus est aliquo mō nobis notior q̃ ipsa forma: saltē quā
tum ad suā diām a termino ad quē. Notius enim est q
fluxus differt a termino ad quē q̃ forma fluēs: q2 cer tū
est q fluxus deficit adueniēte termino ad quē. Sed du-
biū est. Utrū forma fluens remaneat: ꝛ sic fluxus forme
notior est saltē q̄tuz ad terminū ad quē: q̃ sit forma: p-
pter qd nomē motus: qd impositū fuit alicui tanq̃ diffe
renti a termino ad quē: per pus impositū fuit fluxui for
me: sed sm nām rei est ecōuerso. s. q forma que fluit per
pus est motus: q2 sm ordinē nature rei nomē pus debet
ei qd est verius ens ꝛ perfectius iter significata illius no
minis: vt h3 videri super. 5. metaph. s3 ipsa forma est ve
rioris ꝛ perfectioris entitatis q̃ sit fluxus forme: fluxus
enim est quid successiuū ꝛ ipa forma est res permanens:
vel saltem nō est essentialiter quid successiuuz. quare ꝛc̄.
Est aūt alterius intelligēdū q formale ipsius motus qd
est transmutatio coniuncta cū tempore pōt considerari
q̄tum ad duo. s. q̄tum ad ipsam transmutationē ꝛ quan
tum ad tempus ipm cuz quo est coniuncta. Et q̄tuz ad
pmū credo q est in genere passionis. Nā hmōi trāsmu-
tatio que est coniuncta cuz tempore nihil est aliud q̃ re-
ceptio perfectionis in ipso mobili: sicut etiam trāsmuta-
ri est recipere aliquā perfectionē vel actuz: ꝛ hmōi rece-
ptio est formalr passio. vnde ꝛ virtus passiua dicit virt⁹
receptiua sm oēs: ꝛ sic intellexit Cōmētator q mot⁹ s3
suam formā est in genere passionis. Sed si consideraret
q̄tum ad ipm tempus cui cōiuncta est receptio: sic est in
genere q̄titatis: ꝛ hmōi tēpus nō puto esse aliud nisi flu
xum continuuz: quo ipm mobile dicit fluere de vno ad
aliud continue l3 sm aliam ꝛ aliam rōnem vocetur tem
pus ꝛ motus: vt visuz fuit in.4.huius. Quare aūt trās-
mutatio ipsa cum tempore cōiuncta sit passio: hoc pōt
pbari: q2 illud est passio s3 qd aliquid denominatur pa
tiēs: s3 sm hmōi trāsmutationē subiecti denoiat patiēs
.s. trāsmutata: vt visuz est. q̄re ꝛc̄. Hec igit sint aggrega-
ta de isto dubio difficili: ꝛ de verbis Cōmētatoris q̄ mul
tis sunt obscura: ꝛ a paucis declarata vel nullus. q̄re ꝛc̄.

¶ Hz aūt dubitationem. T.c.LXI. Qō.XIIII.

QUerit hic. Utꝝ corruptū possit regene-
rari vnū ꝛ idē numero. ¶ Arguit q sic.
q2 illa sunt vnum numero: quoꝝ cāe sunt
eedē numero: s3 alicui⁹ gn̄ati ꝛ corrupti
cāe sunt eedē numero: vt celū ꝛ mā pma:
q̄ sunt cāe oium subaꝝ gn̄obiliū ꝛ corru
ptibiliū. quare ꝛc̄. ¶ Itē agens omnipotens pōt ipsum
corruptum regenerare vnum ꝛ idem numero: hec vide-
tur manifesta: aliter enim non esset omnipotens: sed ali
quod agens est omnipotens. s. deus: vt dicunt omnes le
ges. quare ꝛc̄. ¶ Item sanitas eadem numero est in ma
ne ꝛ in meridie. ergo corruptum redit idem numero: an
tecedens est manifestum: quia possibile est q aliquis cō-
tinue sit sanus a mane vsq3 ad meridiem: consequentia
pbatur: quia sanitas que fuit in mane necessario est cor
rupta anteq̃ veniat meridies: si enim sanitas que fuit in
mane: posset manere sine corruptione vsq3 ad meridiez
pari ratione sanitas illa posset manere sine corruptione
vsq3 ad noctem: ꝛ a nocte pari ratione vsq3 ad diluculū
ꝛ sic in infinitum quod est inconueniens: quia nihil con-
tingit corruptibilium vnum numero permanere: dicit
Aristo. in.2. de anima. ergo necessario oportet q sani- T.c.35
tas que est in mane corrupta sit ante meridiē: ꝛ sic cū sit
eadem sanitas numero in mane ꝛ in meridie. videtur q
corruptum posset redire vnum ꝛ idem numero.

T.c.p. ¶ Oppositū videtur velle Aristo. in littera. ⁊ in .2. de ge
T.c.70. neratione dicit. q quorum substantia est corruptibilis
non redeunt eadem numero.

De questione illa dixerūt quidā astronomi q corruptuʒ aliqn̄ regenerabit vnū ⁊ ideʒ in numero: imo vniuersaliter omnia que non sunt postq̄ fuerunt corrupta iterū regenerabuntur eadē numero: ita q tu qui nūc audis lectionē in hoc loco aliquādo in futuro postq̄ fueris corrupt⁹ audies eandem lectionē in hoc eodē loco: ⁊ sic de omnib⁹ alijs entibus corruptibilibus. Et hoc ipsi ꝓbauerunt supponēdo aliqua. Primo q omnia que fuerūt in hoc mūdo reducuntur ad corpora celestia tāq̄ ad suas causas ꝑmas corporeas necessario ꝓducētes ea. 2° q omnia corpora celestia sunt eterna ⁊ simil̄r mot⁹ eoꝝ: ⁊ hec habent ex nāli ph̄ia: ⁊ ꝑcipue in .8. hui⁹. vnde sequit̄ q quēcūq; aspectum nunc habent corpora celestia adinuicem ⁊ ad locum generationis: eundem iterum habebunt alias in futuro: ⁊ simil̄r causabunt illa eadem que nunc causant ⁊ ꝯseruabunt omnia illa eadem que nunc cōseruant. Et dicūt sapiētes astronomi q talis reuolutio per quā oīa corpora celestia redibunt ad eosdem aspectus quos nūc habēt completur in .36. millib⁹ annoꝝ. Posset ergo ratio eoꝝ sic formari. redeuntib⁹ oībus eisdem causis necessarijs ⁊ per se redeunt idem effectus: sʒ cause que nūc ꝓducunt ista inferiora ⁊ cōseruant redibunt eedē. s. corpora celestia ⁊ eorum aspectus ad seinuicem ⁊ ad locuʒ generationis. quare ⁊c. imo ſm istam positionem nō solum qōlibet indiuiduū redibit vnū ⁊ idē numero semel: nec bis: imo infinities: q2 infinities redibit aspectus corporum celestium ꝓducentium istud indiuiduū ⁊ eius causas proprias. ¶ Et si dicatur ad istam rōneʒ q bn̄ redibūt cāe remote ⁊ vniuersales istoꝝ indiuiduoꝝ: sʒ cause ꝓpe ⁊ ꝓxime non redibunt eedem. Cōtra hoc est: q2 ipse cause ꝓxime causantur ab ipsis causis remotis. Unde cū ipse cause remote redibunt eedem. s. corpora celestia ⁊ coꝝ aspectus ⁊ lumina sequitur q cause ꝓpinque istoꝝ reuertetur. Et si queratur ab istis quare nullus nostrum memoratur se fuisse ꝑus. cū tamen infinities fuerit ꝑus: ipsi respondent q hoc contingit ꝓpter lōgitudinem temporis in quo fuit non ens: aut in quo non cōsiderauit se fuisse: ⁊ istud bn̄ est rōnabile: q2 videmus in tēpore vite alicuius hominis q aliquādo nō reminiscitur eius qō ꝑus vidit ⁊ nouit ꝓpter longitudineʒ temporis in quo dimisit considerare. ¶ Sed aliqui obijciūt ꝯtra istos: q2 possibile est q homo dū viuit cognoscat se fuisse in aliquo tempore ꝑcedēte: vt ego cognosco me fuisse in decimo anno ante istud instās: cuʒ ergo oīa regenerabunt eadē numero que ꝑus: necesse est q ista cognitio q̄ cognosco nūc me fuisse in anno decimo ꝑcedēte hoc instans regeneretur eadem numero in fine illius totius tēporis. ⁊ sic iterū cognoscā me fuisse in anno illo decimo. ⁊ ego debeo aliquādo cognoscere me fuisse in āno decimo precedēte instās a quo icipit reuolutio .36. mille annoꝝ. Et ipsi nō haberēt hoc pro incōueniēti: imo ꝯcederent q si quis cognoscit nūc se fuisse in anno decimo ꝑcedēte hoc instās alias ⁊ infinities hoc idē cognoscet. Et alias infinities hoc idē cognouit. Concederēt ergo isti q Soz. qui fuit in instāti a quo icepit reuolutio .36. mille annoꝝ: sic cognouit se fuisse in decimo anno precedēte illud instans: ipse ideʒ completa alia reuolutione cognoscet se fuisse in illo anno decimo eodem in quo pri⁹ cognouerat se fuisse. Et si dicat aliquis q nūc cognoscit se fuisse in anno decimo precedēte instans a quo incepit reuolutio .36. mille annoꝝ. Dicet̄ eniʒ q hoc est pro tēpo: q2 ipse non cognouit se fuisse in illo anno: nō eniʒ necessariū ē q homo semꝑ cognoscat se fuisse quādo fuit: vt dormiens non cognouit se fuisse in tempore precedēte somnū: licet fuerit in illo tempore: ⁊ ideo illa instātia parū videtur valere. ¶ Ista tn̄ positio lʒ sit multū ꝓbabilis contrariatur sn̄ie Aristo. ꝑncipis ph̄oꝝ ⁊ alioꝝ sequentiū ipm̄. Nam sicut allegabatur arguendo: ipse dixit in .2. de generatione. in fine. q illa quoꝝ substātia est corruptibilis nō reiterantur eadeʒ numero: ⁊ in isto capitulo videtur habere pro icōuenienti q aliqd corruptū generetur iteꝝ ⁊ ideʒ numero. ¶ Et ideo tenēdo sententiā Aristo. dōm est q nullū corruptū pōt regenerari idē numero simplr̄. ꝓbatur. q2 illa nō sunt vnū numero simpliciter: quoꝝ eē nō est idiuisuʒ. hoc est euidēs: q2 ratio

T.cō.11. vnius sumit̄ ab indiuisione ſm Aristo. in .5. metaph. sed esse ei⁹ qō aliqn̄ fuit ⁊ postea est corruptū: ⁊ esse eius qō est generatū post corruptionē non est indiuisum: imo est diuisum per nō esse intermediū. Corruptio eniʒ est trāsmutatio de esse ad nō esse: vt pʒ ex .5. huius. vnde si illō T.c.7. qō nūc est ens postea corrumpat̄ opʒ q in mā ei⁹ fit nō esse eius. Un̄ si iteruʒ generet̄ aliquid ex illa mā manifestū est q esse illius generati est diuisuʒ ab illo esse qō ꝑcessit. diuisum dico per nō esse mediū. quare ⁊c. ¶ Et ꝓbatur ex alio supponēdo q corruptuʒ esse cuiuslibʒ substantie corrupte est in aliquo instāti. s. in quo ꝑmo veruʒ est dicere illā subaʒ nō esse: ⁊ simil̄r generatū esse cuiuslibet sube gn̄ate est in aliq̄ instāti in quo ꝑmo illa suba est T.cō.6. ens. ⁊ hec habent ex .8. huius. ⁊ sunt q̄si manifesta per se hoīb⁹ parū exercitatis in sciā nāli. Si igit̄ aliqua suba q̄ ꝑus fuit ens ⁊ postea corrupta regeneret̄ eadē numero: Accipiat̄ instans in quo ꝑmo est nō ens. ⁊ querat̄ veruʒ in illo eodē instāti regenerata sit aut in alio ⁊ alio instāti. si in eodē instanti in quo ꝑmo est non ens: ipsa sit generata: tunc cū generatū sit ens. sequit̄ q in eodē instāti sit ens ⁊ nō ens. ⁊ per ꝯn̄s ideʒ numero simul est ens ⁊ non ens: qō est ꝯtra ꝑmā dignitatē. Si vō instans in quo est generata sit aliud ab illo in quo ꝑmo fuit non ens: tunc inter illa duo instātia est tempus medium: vt pʒ ex .6. huius. T.cō.3. Et tunc querat̄ veꝝ illa suba in toto illo tempore sit ens aut in toto nō ens: aut in toto sit ens ⁊ nō ens: aut in vna parte illi⁹ tēporis sit ens ⁊ in alia nō ens. nō pōt pluribus modis imaginari: sed quocūq; istoꝝ dato seq̄tur ꝯtradictio. Nam si in toto tēpore isto medio sit ens. ergo in quolibet instanti illius tēporis est ens: ⁊ sic illud instans sequens illud tempus non erat ꝑmuʒ instans in quo fuit ens: cuius oppositū ponebatur. Si in tempore illo toto est non ens. ⁊ tamē postea regeneratur: tūc iterum poterit esse corruptuʒ sicut ꝑus ⁊ esse nō ens in aliquo tempore sequente. Omnis autem corrupti est aliqō instans primum sui nō esse. ⁊ sic illud regeneratum post sui regenerationem iterum incipit non esse in aliquo primo instanti: vnde illud instans in quo ponebatur primo non esse non erit primuʒ instans in quo fuit non ens qō est contradictio. Si autem dicatur q in vna parte illi⁹ medij temporis est ens ⁊ in alia nō ens adhuc redit idē qō ꝑus: q2 quelibet pars illius temporis est post illud instans in quo ponebatur ꝑmo nō esse: ⁊ precedit illud instās in quo ꝑmo ponebatur esse. ⁊ sic si in aliqua parte illius temporis est non ens: tunc in illo instāti nō erat ꝑmo nō ens qō precedebat illud tempus. Et si in aliqua parte illius temporis est ens: tunc instās sequēs illud tēpus fuit ꝑmū instans sui esse: cuius oppositū ponebat̄. ¶ Sed aliquis cauillaret q illō corruptū qō in aliq̄ instāti ꝑmo fuit nō ens in toto tēpore sequēte est nō ens. s. in tēpore medio inter instans ꝑmū sui non esse: ⁊ instās

pmum sui esse: ⁊ non sequitur ex hoc quin in illo instanti pmo fuerit nō ens. ℂ Cōtra hoc obijciēdū est ꝙ postꝙ̄ illud corruptū iterū generatū est: possibile est ipsum iterum corrumpi: ⁊ sic erit aliqd̓ pmū instans sui nō esse: ⁊ tñ illud gñatum ponitur idez numero cū illo corrupto. ⁊ sic illud instans qd̓ ponebat pmū instans sui non esse: non erit pmum instans sui non esse: q̄z. Cerit aliqd̓ instās sequens qd̓ erit pmum instans sui non esse. Et confirmatur: q̄z si sic: postꝙ̄ corrupt⁹ est ⁊ postꝙ̄ factus est nō ens in aliquo pmo instanti iterum gñatur idem numero: eadem rōne ipse alias fuit pus gñatus postꝙ̄ ipse erat corruptus: ⁊ sic nunꝙ̄ est dare pmū instās sui nō eē nec primū instās sui eē: q̄z quocūq; instāti dato in quo est hmōi ens fuit aliqd̓ instās pus in quo fuit. pmuz aūt est anteꝙ̄ nihil est: ⁊ simil̓r quocūq; instanti dato in quo sit nō ens pus fuit ad instans in quo fuit nō ens: vt pz cōsideranti. qre ⁊c̄. ℂ Itez pbat alia rōne pncipali: q̄z si corruptū posset regenerari idem numero: tūc vnius ⁊ eiusdez numero possent eē plures ⁊ diuerse gñatiōes: qd̓ est ipossibile. ⁊ pbatur ꝯñia. q̄z constat ꝙ oīno corruptū aliquādo pus fuit gñatum anteꝙ̄ corrumperet vel saltem aliqd̓ corruptū aliqn̄ pus fuit gñatuz anteꝙ̄ corrumperet. Si ergo aliqd̓ corruptū aliqn̄ generet idē numero post sui corruptionē: tunc vnius rei fm numerū erunt plures gñatiōes. nā gñatiōes ille sunt diuerse que fiunt in diuersis instātibus vt manifestū est per se. Iste aūt fiunt in diuersis instātibus. Una quidē ante sui corruptionē ⁊ alia post corruptionē. ℂ Sz dicet cauillator ꝙ vnius rei bene possunt esse plures gñatiōes nō simul: sz successiue: ⁊ sic contingeret hic. ℂ Contra hoc est: q̄z per gñationez res pmo accipit eē: vt manifestū est per se. Si ḡ vni⁹ rei plures sunt gñatiōes successiue: tūc vna res plures accipit pmo eē: qd̓ est impossibile: q̄z qd̓ per superabundantiam dicit vni soli competit. Ex omnibus his manifestū videtur ꝙ impossibile est aliqd̓ corruptum regenerari. idē in numero. ⁊ pma ratio forte est efficacior inter oēs.

ℂ Considerandū tñ ꝙ licet sic dicerent philosophi. tamē fm fidez nostram debemus dicere: ⁊ ita confiteor ⁊ assero simpliciter ꝙ homo postꝙ̄ fuerit corruptus vel mortuus iterū redibit idem numero simpl̓r: sed hoc non erit per regenerationē ⁊ per agens nāle: ⁊ sic pcedunt rōnes phoꝝ: sed per resurrectionem aut per iterationem vel per aliquam hmōi viam preternaturalem ⁊ ab agente vniuersali: quod est causator omnium nullo presupposito subiecto: ⁊ hoc non improbant rationes adducte.

Ad rationem astronomoꝝ dōm breuiter ꝙ licet corpora celestia fm suas substātias redeāt eadē numero: tñ aspectus ipsoꝝ nō redeūt ijdē nūero: sz diuersi numero ⁊ lumina que faciunt in istis inferioribus in diuersis tēporibus non sunt eadē numero: lumē eni qd̓ heri fuit generatū in aere a sole nō est idez numero cū lumine qd̓ hodie generat. ⁊ sic de ceteris. Cuz ergo corpora celestia nō agāt in ista inferiora nisi per sua lumina: lumē enim celeste diuersimode figuratuz vehit ad nos oēs virtutes orbis: vt dicit Albert⁹ super de somno: ⁊ ideo ista generabilia nō redeūt eadez numero oīno simpl̓r. Bñ tñ ꝯcede: ⁊ phs vt credo ꝙ in fine illius magne reuolutionis. s. cū oia corpora celestia redierint ad eosdē aspectus quos nūc hñt adinuicē ⁊ ad terrā tūc generabunt indiuidua valde similia idiuiduis que nūc sunt: in tñ ꝙ forte similia: ꝙ si indiuidua: q̄ nūc sunt essent tūc simul cū illis que tūc erunt: sensus nō posset aut nō facile eēt distinguere iter illa: vt si nūc gñatur hō magis claudus crispus niger longus in fine illius reuolutionis gñabit hō magis claudus ⁊ lōgus. ⁊ crisp⁹: ⁊ sic de ceteris suo modo. ℂ Et est recte sile sic̄ quolibz ãno solari germinant herbe recte ꝯsimiles illis que fuerunt in anno precedēte ⁊ flores ⁊ folia plantarū: ⁊ similiter de multis aialibus habentibus tempus determinatū ab vna gñatiōe ad aliā: ⁊ ad hoc nullū video sequi inconueniens suppositis pncipijs phoꝝ. s. ꝙ ista inferiora saltē nālia entia que nō fiunt a voluntate humana causentur a corporibus celestibus: ⁊ ꝙ corpora celestia sint eterna ⁊ mot⁹ coꝝ. Et forte ista fuit intētio illoꝝ astrologorum quibus attribuitur opinio prenarrata.

Ad rationes. Ad pmaz cū dī quoꝝ cāe ⁊c̄. Aliqui dicunt ꝙ veꝝ est si cāe ꝓpinque sint oīno eedem numero: sed si cause remote ⁊ comunes non opꝫ: ⁊ sic est hic. Nā mā pma nō est cā ꝓpria ⁊ ꝓpinqua alicuius sube composite sed mā disposita: ⁊ ipm celū non est cā ꝓpria alicuius istoꝝ sed generatū aliqd̓ determinatū: vnde in. 2. hui⁹. dictū est ꝙ homo T.c.26 generat hoiem ex mā ⁊ sol. ℂ Sed istud non videt sufficere. q̄z possibile est ꝙ cause ꝓpie ⁊ imediate alicui⁹ causati redeant eedem numero: ⁊ tñ illud nō regenerabitur idē numero. Uerbi gratia. ponamus ꝙ aliquis lapis frigidus frigefaciat aliqd̓ vt manū vel lignuz: ⁊ remoueat man⁹ ab illo lapide quousq; corrupta sit illa frigiditas. Deinde ille lapis numero appropinquet manui ⁊ eā frigefaciat ibi redibunt cāe eedē nūero ꝓpinque ⁊ imediate. ⁊ tñ frigiditas nō erit eadē numero: nisi ꝯcedat ꝙ generatū ⁊ corruptū sint vnū numero. ℂ Et iō dōz est ꝙ ad identitatē numeralē alicuius generati cū aliquo nō sufficit ꝙ cause redeant eedem numero sz requirit ꝙ tēpus vel instās gñatiōis sit vnū ⁊ idē ⁊ ꝙ eē vnū nō sit diuisum ab alio per non esse medium: ⁊ sic non est in ꝓposito. instans enim non est vnꝙ̄ vnum ⁊ idem in alia ⁊ alia parte temporis. Instans dico fz esse: lz instās fm substātiam sit vnum numero: vt visum fuit in. 4. ℂ Ad aliam cū dicitur. agentis ⁊c̄. potest negari q̄z agēs omnipotēs non potest nisi possibilia: non eniz pōt impossibile fieri: sed corruptum regenerari idem numero non est possibile: vt patuit: ⁊ iō nō sequit ꝙ agēs omnipotēs hoc posset facere. ℂ Aliter pōt dici ꝙ aliquod agens esse omnipotēs potest itelligi dupliciter. Uno modo ꝙ possit oīno tam possibilia ꝙ̄ impossibilia: ⁊ sic maior esset vera. ⁊ minor falsa. Alio mō ꝙ possit omnia possibilia soluz: ⁊ sic maior est falsa ⁊ minor vera. quare ⁊c̄. ℂ Ad aliā potest concedi antecedens: ⁊ neganda est ꝯsequētia. Et cum probatur: q̄z sanitas que fuit in mane ⁊c̄. istā nego: ⁊ cū probatur vlterius: quia si sanitas que fuit in mane duret vsq; ad meridiem eadez rōne poterit durare vsq; ad noctem: ⁊ sic in infinitum: dico ꝙ nō sequitur: q̄z possibile est ꝙ agens corruptiuū sanitatis sit non appropinquatum a mane vsq; ad meridiem ⁊ non erit nō appropinquatum per totum tempus infinitum: sed aliquando est proximum, ⁊ corrumpet sanitatem: quā prius nō corrumpebat: sicut licet sol in aliquo tempore noctis nō sit appropinquatum ad illuminandum hemisperium: non tamen sequitur ꝙ sit non appropinquatum per totez tēpus sequēs: ⁊ similiter in proposito suo modo. Dicemus ergo ꝙ sanitas potest manere saltem fm aliquā partez sui vel suarum dispositionum eadem numero: per aliqd̓ totum tempus: non tamen sequitur ex hoc ꝙ possit manere in eternū: sic̄ lapis potest manere neq; durior neq; mollior: sed habens duritiem eandem ⁊ eodem gradu vt dicit phs in. 8. huius. Et tamē non sequitur ꝙ ei⁹ duritics eadem numero permaneat in eternum: quāuis T.c.23 hoc agere posset deus suppremus qui est benedictus in secula seculorum. Amen.

¶ Expletis questionibus super quartū physicoꝝ Jandonis.incipiunt questiones eiusdem super sextum.

¶ Si autem continuuz est τ qd̓ tangitur τ consequenter sicut diffinitum est prius. Continua quidem quorum vltima sunt vnum: que vero tanguntur quorum vltima sunt simul: consequenter autem quorum nihil est medium proximi generis impossibile est ex indiuisibilib᷒ eē aliquid continuuz: vt lineaz esse ex punctis ⁊c.
Tex. cōmenti primi.

Questio I.

Circa istum sextum librum pōt queri. Utrum continuuz sit compositū ex idiuisibilib᷒. ¶ Arguit̄ pmo q̄ sic. qꝛ sicut se habet vnitas ad numerum sic punctus ad lineam: per conuenientē similitudinem: sed numerus est compositus ex vnitatibus: vt manifestum est per diffinitionem numeri: quia numerus est multitudo ex vnitatibus aggregata: vt habetur in arithmetrica Boetij. τ Aristo. dicit in
T.c.4. so. metaph. q̄ numerus est multitudo mensurata vno: non autem mensuratur vno: nisi qꝛ vnitas est eius principium intrinsecū. quare ⁊c. ¶ Item vnūqd̓qꝫ componitur ex illis que ponunt̄ in sua diffinitione: hec videt̄ manifesta: qꝛ diffinitio est sermo quidditatis τ eētie: vt di-
T.c.13. cit Cōmentator in. 7. metaph. sed punctus ponit̄ in diffinitione linee: vt pꝫ in pmo geometrie. Linea.n. est lōgitudo sine latitudine cui᷒ extremitates sunt duo puncta. quare ⁊c. ¶ Item vnūqd̓qꝫ cōpositū est ex illis ex quibus est sua substantia: hec est manifesta. Sed substantia linee est ex pdictis: vt dicit Ari. in pmo posterioꝝ. capitulo de per se. quare ⁊c. ¶ Itez vnūqd̓qꝫ compositū est
T.c.66. ex illis in que resoluit̄. hoc habet̄ in pmo hui᷒. τ in pmo de gñatiōe. sꝫ linea resoluit̄ in puncta. pbatio. qꝛ possibile ēst lineam esse vndiqꝫ diuisam. Nam qua rōne potest esse diuisa fm̄ vnum signum: eadem rōne fm̄ aliud: τ sic de singulis. ergo potest esse diuisa vndiqꝫ. Ponatur ģ q̄ sit diuisa vndiqꝫ. aut post aliā diuisionē nihil remanebit aut remanebit punctus aut linea aut superficies aut corpus: sꝫ nō est dōm q̄ post illaz diuisione remaneat linea nec superficies nec corpus: qꝛ sic nō esset vndiqꝫ diuisa: τ ponebat̄ vndiqꝫ diuisa. nec est dōm q̄ remaneat nihil: qꝛ sic linea eēt composita ex nihilo: qd̓ est impossibile. quare ⁊c. ¶ Itez aliqui sic arguunt: supponunt q̄ sicut virt᷒ naturalis determinata est ad maximum in qd̓ potest: sic est determinata ad minimū in qd̓ nō pōt. τ hoc allegant
T.c.116. ex pmo celi τ mundi. Uerbi gratia. virtus per quā quis potest leuare pōdera sicut determinata est ad maximuz in qd̓ potest: sic etiam ad minimum in qd̓ nō potest. Ponatur ergo q̄ virtus alicuius per quā potest leuare pondera sit determinata ad cētum libras tanq̄ ad maximū in quod potest: tunc ad minimum in quod nō potest vel est minus ipso centum vel equale vel maius. Non est dicendum q̄ sit minus: quia quicunqꝫ potest leuare centuz libras: potest leuare omne illud quod includitur in cen-
T.c.116. tum: vt dicit Aristo. in pmo celi τ mundi. Nec est dicendum q̄ illud sit equale ipsi centum: qꝛ tūc qua ratione illa virtus potest super centum eadem ratione potest sup illud equale. Si vero dicatur q̄ illud minimum in quod non potest illa virtus sit maius q̄ centum vel q̄ centum libre: tunc autem excedit in aliquo indiuisibili. aut in aliquo diuisibili. Si in aliquo indiuisibili habetur propositum. s. q̄ illud quantum quod est compositum ex illo indiuisibili. Nam vnūqd̓qꝫ compositum est ex illo per qd̓ excedit alterum fm̄ q̄titatem. Si dicatur q̄ excedit in aliquo diuisibili tunc ab illo diuisibili remoueat̄ aliqua pars: τ queratur an illa virtus possit in residuū: aut nō. Si sic. ergo centum non erat maximum in qd̓ poterat illa virtus: quia constat q̄ totum aggregatum ex centum τ ex illo superaddito est maius q̄ centum: cum omne totum sit maius sua parte. Si dicatur q̄ nō potest in illud residuum. ergo illud qd̓ ponebatur minimum in qd̓ non poterat illa virtus non erat minimum: qꝛ illud residuuz est minus q̄ erat totuz compositum ex centum τ ex illo toto diuisibili. Uerbi gratia. ponam᷒ sic dicebat̄ q̄ sor. possit leuare centum τ non vltra. τ tunc accipiatur illō minimum quod non potest leuare: τ sit centum τ vna libra: ita q̄ excedat in illa libra: tūc ipsa libra est quid idiuisibile: sequit̄ ppositū vt dicebatur: q̄re omne qd̓ reddit aliquid maius alio est pars q̄titatiua totius: τ sic indiuisibile est pars quantitatiua aut alicuius totius cōtinui. Si vero libra sit aliquid diuisibile: tunc si ab ipsa remoueat̄ vna pars: adhuc illud quod remanebit erit maius q̄ centum libre: τ vocetur illud remanens centum τ dimidia libra. Tunc queratur vtruz sor. potest leuare illud residuū scilicet centum τ dimidiam libram. aut non. Si sic. ergo cuz centum τ dimidia libra sit maius q̄ centum libre: sequitur q̄ centum libre non erant maximum in quod poterat: cuius oppositum ponebatur. Si dicat̄ q̄ non potest: tunc cuz centum τ dimidia libra sit minus q̄ centum τ vna libra: sequitur q̄ centuz τ vna libra nō erat minimum in quod non potest ipse sor. cuius oppositum ponebatur. quare ⁊c.

¶ Oppositum arguitur auctoritate Aristo. hic. vbi demonstrat q̄ continuum non est compositum ex diuisibilibus: τ idem vult cōmentator.

Ad euidentiā questionis considerandū est q̄ duplex est cōpositio quantum ad ppositum spectat. Una est ex partibus essentialibus. τ hec dicit̄ compositio eēntialis. Alia est ex partibus quātitatiuis. τ hec dicit̄ compositio quantitatiua: τ istas duas Aristo. tetigit in pmo physicoꝝ. vbi dixit ad T.c.35.
cognitionem perfectā compositi oportet cognoscere ex quibus τ quantis sit compositū. τ est in illo capitulo. sicut autem philosophi dicunt. Differunt aūt partes eēntiales a partibus quātitatiuis quātū spectat ad presens multipliciter: pmo qꝛ partes essentiales nō sunt eiusdē rōnis inter se nec cuz toto pentius: qꝛ vna pars eēntialis ē potentia vel ens in potētia aliquo modo τ alia est act᷒: vt manifestū est de materia τ forma: que sunt ppie partes eēntiales sube composite: vt patet ex. 7. metaph. partes T.c.
vero quantitatiue sunt eiusdez rationis saltem in aliquibus compositis: ita q̄ vna earum non est ppie act᷒ nec perfectio alterius: sed ambe sunt in toto in potētia: sicut partes quantitatiue aque sunt eiusdem nature: qꝛ quelibet est aqua. similiter autē τ in alijs omogeneis. ¶ Iterum est alia differentia τ cōmunior: quia partes quantitatiue nō sunt in eodez loco: sed in diuersis locis aliquo modo: ita scilicet q̄ vna est extra aliā: vt caput τ man᷒ τ hmōi ptes. Sꝫ partes eēntiales proprie sunt in eodē loco vel saltem non in alio loco: nec vna est extra aliam fm̄ situm vt materia τ forma sunt in simul in eodē loco vel nō in alio τ alio loco. ¶ Iterū ex hoc sequitur alia differētia q̄ totum cōpositū ex diuersis partibus quantitatiuis est in maiori loco q̄ sua pars: vt totū corp᷒ hominis est in maiori loco q̄ caput: sic aūt τ in alijs. Sed totū cōpositū ex diuersis ptibus eēntialib᷒ nō est in maiori loco q̄ vna suaꝝ partiū. ¶ Itē alia differētia est

q: vna pars quantitatiua in aliquibus compositis bene pōt remanere corrupta alia ꝛ ecōuerso. vt vna ps q̄titatiua aque pōt remanere corrupta alia. Sz i cōpositione essentiali ꝓpria nō quelibet pars pōt remanere separata ab alia. Nā separatio forme mālis a mā est sua corruptio: vt dī. in pmo phy. ꝛ Cōmētator tāgit in de sub a orbis. ¶ Ulteri⁹ ꝯsiderādū q̄ differt linea fm suā ēentiā absolute ꝛ linea terminata. Nam essentia linee absolute est dimēsio qua aliquid extendit fm longū: ꝛ nō fz latū nec ꝓfundū. Unī dicit q̄ linea est longitudo sine latitudine nō fm subsistentiā q: semper linea est cōiuncta fm esse subsistentie cū latitudine. s. in eodē subiecto: sed fm essentiā. s. q̄ essentia linee est alia ab essentia superficiei seu latitudinis. linea vō termīata est quoddā aggregatū ex essentia linee ꝛ terminis: sicut homo alb⁹ est quoddam aggregatū ex essentia hominis ꝛ albedine. ¶ Ulteri⁹ supponendū est q̄ punctus est quid indiuisibile fm quantitatem. ꝛ hoc habetur in primo euclidis. vbi dicitur q̄ punctus est cuius pars non est.

Tunc ad questionē possunt dici tria. pmo q̄ linea nullo mō ē cōposita ex punctis tanq̄ ex partib⁹ q̄titatiuis. 2° q̄ essentia linee fm se nō est cōposita ex punctis tanq̄ ex partib⁹ essentialib⁹ seu cōpositione essentiali. 3° q̄ linea terminata est cōposita ex punctis quadā compōne
T.c.2. simili cōpositiōi ēentiali. ¶ Pri^m demostrat Ari. in litera supponendo q̄ oēs partes q̄titatiue ex quibus cōstituitur magnitudo alicuius cōtinui aut sunt sibiinuicē continue aut contigue: aut ꝯñter se hñtes. pluribus eniz modis nō pōt contingere q̄ ex aliquibus ptibus constituatur aliquod totū maioris q̄titatis ꝯtinue. Et hoc ali qui confirmant sic: ois extensio vel est sine interruptione ꝛ discretione partiū: ꝛ sic ē cōtinuatio: vel est cū interruptione seu discretiōe aliqua partiū: ꝛ hoc dupl'r. Aut inter illas partes nullū est mediū: ꝛ sic est ꝯtiguatio seu cōtactus. Aut nō est mediū eiusdē generis sed alterius generis. sic est ꝯñtia siue ꝯñter se habere. Sed linea nō potest esse cōposita ex punctis vt ex partib⁹ q̄titatiuis ita q̄ ipsa puncta sint cōtinua vel contigua: nec ꝯñter se habētia: pmo q̄ nō possunt eē ꝯtinua facile ē videre: q: cōtinua sunt illa quoꝝ vltimū est vnū: vt dicit in pdicamētis: sed duoꝝ punctoꝝ vltimū nō est vnū: q: hñs vnū est diuisibile in vltimū: ꝛ id cui⁹ est vltimū. si ergo punctus haberet vltimū: tūc punctus esset diuisibilis fm q̄titatē qd est ꝯtra suppositionē. Nec possunt esse cōtigua: q: contigua sunt illa quoꝝ vltima sunt simul. punctoꝝ aūt vltima simul esse nō possunt: q: non hñt vltima rōne pdicta. s. q: habens vltimū diuisibile est in vltimuz ꝛ magnitudinē cuius est vltimuz: punctus aūt nullaz hz magnitudinē. ¶ Itē ꝯfirmat: q: oia ꝯtigua sūt se tangētia. Si igit punctus esset ꝯtiguus puncto in cōpōne linee cōtinue. aut totus punct⁹ tāgeret totū punctū. aut pars tāgeret partē: aut pars totū: nō duob⁹ modis vltimis: q: punct⁹ nō hz partē. nec pmo mō: q: cū totū tangit totū: non resultat aliqd maius vno illoꝝ tangentiū cū sint in equali loco: sed totū q̄titatiuū debet esse maius q̄libet sua parte q̄titatiua p se sumpta. q̄re ꝛc̄. Nec pōt ꝯñter se habere: q: inter ꝯñter se habētia nullū est mediū eiusdē generis: sz inter quecūq; duo puncta est mediū opz q̄ inter ea sit mediū eiusdē generis. Nam si inter aliqua duo puncta est aliqd mediū quo distāt abinuicem necesse est q̄ inter ea sit linea media cum nulla distātia sit sine linea: ꝛ in qualibet linea sunt puncta alr nō esset ꝯtinua: ꝛ sic semp inter duo puncta distātia est aliqd mediū eiusdē generis. s. punct⁹. Sz aliqs cauillaret hic: q: ad h̄ vt aliqua sint ꝯñter se hñtia bene opz q̄ inter ea nō sit mediū eiusdē generis in actu: sz nō requirit q̄ nō sit mediuz in potētia: imo pōt esse mediū eiusdē generis in potētia sic due domus inter q̄s nō est domus media actu: hñ sūt ꝯñter se hñtes nō obstāte q̄ iter eas sit domus in potentia. mō veꝝ est q̄ inter q̄lib; duo pūcta distātia est aliqd mediū eiusdē generis. s. punctū: sz illud est puncti in potētia nō i actu: ꝛ hoc nō videt ipedire ipa ꝯñter se hñtia. ¶ Ad h̄ dōm q̄ aliquid dupl'r est in potentia inter aliq̄ vt ad ꝓpositū spectat. Uno mō in potētia remota. Alio mō in potētia ꝓpinq̄ actu. mō hñ veꝝ est q̄ inter ꝯñter se hñtia pōt eē mediū eiusdē generis in po^a remota: ꝛ p̄cipue in potētia passiua māc: sz iter ꝯñter se hñtia nō dz esse mediū eiusdē generis in potētia ꝓpinqua: ꝛ per modū habit⁹ ꝓpinqui ad actū: sic aūt est de punctis in linea: sunt eniz in linea in potētia ꝓpinq̄ actu ꝛ per solā diuisionē fiūt in actu terminātia lineā ꝛ distinguētia. Uel dicat q̄ inter duo pūcta linee distātia abinuicē nō sunt puncta in actu terminātia: sz hñ sunt ibi pūcta actu ꝯtinua: q: linea est actu ꝯtinua. Et istud sufficit ad impediēdū ꝯñter se hz. q̄re ꝛc̄. ꝛ sic pz pma ꝯ̄. ¶ Tunc ōndit 2ª ꝯ̄ ꝛ ꝓbat ab aliquib⁹ sic: nulla forma est vna composita ex ptibus diuersaꝝ rōnū. h̄ allegatur ex. 7. meta. ꝛ ex libro. 6. pncipioꝝ: sz ēentia linee est quedā vna forma: est eniz vna spēs spālissima q̄titatis. s. longitudo. ergo nō est cōposita ex partib⁹ diuersaꝝ rōnū: nec per ꝯna cōpōne ēentiali. ¶ Sed aliqui dubitant hic: ponat q̄ linea diuidat in punctos: manifestū est q̄ statiz post diuisionē linee erūt duo puncta. Aut g̊ illa duo puncta pmo existebāt añ diuisionē linee aut nō: si p̄existebāt. g̊ pūct⁹ erat imediatus pūcto. ¶ Et ꝯfirmat per qddā v̄bū Cōmētatoris sup p^m de gñatione. vbi dic. q̄ diuisio facta in vno signo tol-
lit po^am ad diuisionē in signo ꝓpinquo. g̊ vult q̄ signū est ꝓpinquū ꝛ imediatū signo. alr. n. diuisio facta sup aliqd signū nō tolleret potentiā ad diuisionez in signo ꝓpinq̄. Cō.8.
¶ Et si dicat q̄ illa duo puncta nō preexistebāt. g̊ pūct⁹ sup qd fit diuisio diuiditur in illa duo pūcta noua: qd est absurdum. Dicenduz breuiter q̄ illa duo puncta nō preexistebant in actu: sed fiunt per diuisionē ꝛ punctus preexistens continuans corrumpit ꝛ non diuidit in illa duo puncta. Et qd dicit Cōmentator intelligēdū est in signo ꝓpinquo: veꝝ est generato per diuisionē: sup illud enim signum cū sit terminans non fit diuisio: ꝛ illud vocat signū ꝓpinquum: q: ꝓpinquū est alteri signo terminanti. ¶ Tūc ꝓcedatur vlterius. si linea esset cōposita ex punctis tanq̄ ex partibus essentialibus oporteret q̄ in compositione linee esset aliquid alterius rōnis ab ipsis punctis. s. lōgitudo que est quid diuisibile. Uel illud quo aliquid est diuisibile. punctus enim nec est diuisibilis nec id quo aliquid est diuisibile. ꝛ sic linea esset cōposita ex partibus diuersaꝝ rōnum qd est impole: vt dcm est. q̄re ꝛc̄. ¶ Item pōt sic argui: si ēentia linee hrēt ptes ēentiales q̄lib; illaꝝ partiū deberet eē id quo aliqd est diuisibile. Nā linea pmo ē id quo aliqd ē lōgū: sz punct⁹ nō est aliquid quo aliquid sit diuisibile formalr: vt manifestuz est vnicuiq;. q̄re ꝛc̄. ¶ Tūc pōt ōndi 3^m. q: illō qd ē cōpositū ex aliquib⁹ diuersaꝝ rōnū est cōpositū ex illis cōpositione ēentiali. hec videt manifesta ex dictis: sz linea terminata est cōposita ex ēentia linee ꝛ punctis tāq̄ ex aliquib⁹ diuersaꝝ rōnū. Cōstat eniz q̄ linea terminata est qddā aggregatū ex ēentia linee ꝛ terminis terminātib⁹ ipā: ꝛ ipi termini nō sūt aliō nisi pūcta: ꝛ sic ē cōposita ex ēentia linee ꝛ pūctis: ꝛ manife^m ē q̄ ēentia linee ē alteri⁹ rōnis a pūctis. ꝛ c̄ꝯ. Nā ēentia linee vl' diuisibilis ē. vl' ē id q̄ aliqd ē diuisibile: ꝛ punct⁹ nec est diuisibilis nec in quo

aliquid est diuisibile. q̄re rc̄. ¶ Et est notandū q̄ ista cō positio non est ꝓpriissime compositio essentialis: q2 vnū compositū compōne essentiali nō debet habere nisi vnā formā vltimā: r ipsa linea terminata h3 plura terminā- tia que se hñt aliqualr ad modū forme: sicut eni3 per for mā compositū distinguit ab alio: sic per punctū terminā te linea distinguit ab alia: r sicut extra formā specificam rei non est aliq̄d de essentia ꝓpria illius rei: sic extra pun cta terminātia nihil est de illa linea terminata: imo tota q̄titas linee est infra puncta terminantia: q̄re rc̄. ¶ Dis simile tñ est in alio: q2 forma subalis inherens est exten- sa per accidēs extēsione linee cui inheret: r cuius est for ma: sed punctus terminans nullo modo est extensus ex- tensione linee: r sic non est vere r ꝓpriissime forma: s3 se h3 ad modu3 forme: vt dictū est. ¶ Notandū est ꝓpter cauillationes q̄ linea termiata nō dicit mihi aliquā for- mā per se r simplr vnā. sicut eni3 supficies terminat per lineā: r superficies terminata nō est quid vnū simplr: sic linea terminat per punctu3: vñ linea terminata non est ens ita perfecte vnu3 per se sicut essentia linee fm se que solū est longitudo: qua aliq̄d est extēsu3 fm longū: linea eni3 terminata inq̄tu terminata h3 in se aliq̄d qō nō ha- bet linea inq̄tu3 longitudo absolute. Et q̄uis nō possit intelligi linea sine termino: vt dicit Aristo. in. 2. meta. fm cōem allegationē: nō op3 tñ quin alia res sit punct9 ab ipsa linea sine lōgitudine. Sicut mā p̄ma nō intelligit si- ne forma: vt dicit in p̄mo huius. r. 7. metaph. Et tñ mā prima realiter est alia natura a forma: vt p3 ibidem. t.c.ll.

t.c.69.
t.c.35.

Ad rationes. Ad p̄mā cū dicit. sic se h3 vni- tas rc̄. pōt dici q̄ simile ē in h̄ q̄ sicut vnitas est p̄ncipiū numeri sic punctus est p̄ncipi- um linee quoquo mō. Sed in alio est dissimile: q2 vnitas pōt se habere ad vnitatē aliquo mō ꝯuenienti ad consti tuendū numeꝝ. s. cōsequenter: vt vnitas sor. pōt se habe re ꝯsequenter ad vnitate3 platonis. r sic de aliq̄s multis. Sed punctus nō pōt se habere ꝯsequēter ad punctū: vt dictū est. q̄re rc̄. ¶ Sed istud nō videt sufficere: q2 inter duas q̄titates ꝯtinuas distātes abinuicē necesse est esse q̄titatem mediā: r sic due q̄titates ꝯtinue distantes ab- inuicē per aliq̄d mediū nō possunt esse ꝯñter se habētes: nec simlr vnitates illaꝝ possunt esse ꝯñter se habētes: q2 semp inter tales duas vnitates duoꝝ cōtinuoꝝ distā tes abinuicē est vnitas media. r sic vnus numerus quā- titatū cōtinuaꝝ nō pōt cōstitui ex vnitatibus se haben- tibus ꝯñter vt videt. ¶ Et iō aliter dicunt aliqui q̄ nu- merus non est cōpositus ex vnitatibus nec tanq̄ ex par tibus q̄titatiuis nec tanq̄ ex partibus essentialibus: sed vnitates sunt p̄ncipiū male dispositiuum totale respectu numeri. r q̄libet vnitas est dispositio partialis ad nume rū recipiendū. ¶ Aliter pōt dici q̄ dr̄ia est inter q̄tita- tē discretā r ꝯtinuā: q2 subm q̄titatis continue nō debet esse actu diuisu3 r discretū: r ideo op3 q̄ partes ei9 vel sint cōtinue vel cōtigue vel ꝯñter se habentes: sed subm q̄titatis discrete debet eē actu diuisum: r non op3 q̄ vni tates sint cōtinue nec ꝯtigue nec ꝯñter se habētes ad cō stitutionē numeri. ¶ Ad aliā pōt negari maior: q2 diffi- nitio bñ accipit p̄ncipia extrinseca. s. finē r efficiens si sit ꝑfectissima diffinitio. r iō nō op3 q̄ omnia que ponunt in diffōne rei sint partes eius ex quib9 cōponitur. Uel di co q̄ vera est maior de diffōne ꝓpā: sed de diffōne large dicta que est descriptio nō op3 r sic est hic. Ista eni est de scriptio linee r nō vera diffinitio. Uel dico q̄ bñ ē diffi- nitio linee terminate: r hec est cōposita ex punctis: vt cō cessu3 est. Qualr aūt h̄ diffō ꝯueniat linee circulari que nō h3 puncta terminātia distincta videndū est a mathe- maticis. ¶ Ad aliā per idē. vel dicat q̄ Aristo. nō dicit subā linee esse ex punctis nisi exēplificādo. De exemplis aūt nō sequit verificatio s3 manifestatio: vt dicit Cōmē. in. 2. de aīa. ¶ Ad aliā nego minorē. r ad ꝓbationē cū dī q̄ linea est vndiq̄ diuisibilis rc̄. Dico q̄ hoc pōt itel- ligi dupl'r. vt h3 videri super p̄mū de gñatiōe. Uno mō q̄ linea h3 potētiā ad diuisionē vndiq̄ r in infinitū tan- q̄ ad actū perfectū: qui pōt existere totus simul r nō est admixtus potentie ad vlteriorē partē ei9: r sic est falsu3. Alio modo q̄ hēat potētiā ad diuisionē infinita3 vt ad actū imꝑfectū r permixtū potentie: qui non pōt existere totus simul: sed vna pte existe est potentia ad alia3 sicut dies r ago: vt exēplificat Arist. in. 3. huius. r sic linea bñ est diuisibilis in infinitu3. Et cū dī ponat g̃ q̄ sit vndiq̄ diuisa rc̄. Dico q̄ non est possibile q̄ sit vndiq̄ diuisa di uisione cōpleta r terminata: s3 diuisione successiua ita q̄ vna diuisione facta alia sit in potētia r sic in infinitum: r sic semp remanet aliquid diuidendū ꝓpter qō nō per- uenit ad indiuisibilia. ¶ Ad aliā dicunt breuiter aliqui q̄ illa ratio supponit vnū simplr falsum r impossibile. s. q̄ virtus nālis sit determinata ad minimū in qō non po test. hoc eni3 falsu3 est: q2 q̄uis sit determinata ad maxi- mū in qō pōt: r h̄ bñ dic Ari. in p̄mo celi r mun. tñ nō ē dare minimum in qō nō pōt: nec hoc dicit Arist. ibi nec Cōmētator: vt p3 inspicienti. Uñ illa ratio l3 ab aliq̄b9 re putet difficilis r valde sophistica: tñ nō est veꝝ h: q2 ipsa est peccans in mā manifeste. Et si q̄s arguat q̄ quelibet virtus nālis est determinata ad minimu3. pōt dici q̄ ve- rū est ad minimū in quo pōt subsistere seorsu3: sed ad mi nimū in quo nō pōt agere nō op3 q̄ sit determinata: im mo quocūq̄ paruo dato in qō nō potest est dare minus. ¶ Aliter pōt dici q̄ illud in quo minimu3 in qō nō pōt excedit maximum in qō pōt bene est diuisibile: sic q̄ ha- bet partē extra partē: s3 nō est diuisibile q̄tum ad aufe- ribilitatē: ita. s. q̄ vna pars ei9 possit auferri alia remanē te: imo si aufert necessario auferet tota siml' ita q̄ ipsa au feribilitas siue potentia suscipiēdi auferibilitate3 est de- terminata ad minimū qō diuisim possit auferri. Et in il- lo minimo est excessus quē queris. Cō.67.

Qō. II.

Consequēter potest queri vtrum punctu3 sit in linea. ¶ Arguit q̄ nō. q2 vnū oppositoꝝ nō est in alio: sed punctū est oppositū linee: q2 punctū est indiuisibile r linea est diuisibi- lis. q̄re rc̄. ¶ Itē si punctū esset in linea: aut eēt in ea sicut pars in suo toto aut sic accñs in suo subo: aut sicut forma in mā. pluribus eni3 modis nō videt rōna biliter punctū posse eē in ea. nō eni3 est in ea sicut in suo efficiēte nec sic in suo fine: imo magis punctū est finis li- nee vt videt cu3 sit eius termin9: nec est in ea sicut in suo loco: q2 locus est eq̄lis locato. 4. hui9. nec sicut genus in specie nec ecōuerso. cū punctus nō predicet essentialiter de linea nec ecōuerso: nec sic ps in toto: q2 sic linea cōpo neret ex punctis nec sic totū in pte: q2 omne totū ē mai9 sua pte r diuisibile in suas partes: nec sic accñs in subo q2 vnū accñs nō est sub3 alteri9: r linea est accñs sicut r punct9: nec sic forma in mā: q2 forma diuidit diuisione il lius cui9 est forma p̄cipue forma inherēs sic est punctus: q̄re nullo mō videt q̄ punct9 sit in linea. Et ꝯfirmat q̄ punct9 nō sit in linea sic forma linee: q2 vni9 rei debet esse vna forma ꝓpria r specifica. r vnius linee sunt plura pū cta vt manifestū est: q2 plures termini. q̄re rc̄. ¶ Itē sic se h3 linea ad superficiē sic punctus ad lineā: per conue- nientē similitudinē: sed linea nō est in superficie cum sint diuerse spēs q̄titatis: vt p3 in predicamentis. r vna spēs alicuius generis non est in alia specie eiusdem generis: T.c.49

vt patet inducendo. ergo ꝛc̃.
T.co.1. Com.2. ¶ Oppositū arguit per Aristo.in isto 6° vult igit ꝙ punctus est vltimum linee.vltimum autē est in illo cuius est vltimum.quare ꝛc̃.

Ad questionem pōt dici breuiter ꝙ in omni linea est aliq̄ mō pūct⁹: ꝙ pōt ꝓbari:q2 in oi terminato est terminus terminans ipsuz.sed ois linea est termiata.ergo ꝛc̃.maioꝛ apparet. q2 sicut nihil est album nisi p albedinē existem in illo: sic nihil est terminatū nisi per terminū existētē in eo. ¶ Et cōfirmat.q2 terminus quo terminat aliqḋ q̄tū.aut est in ipso quāto aut in alio:si in illo habet ꝓpositum:si in alio queritur de illo alio vtrū sit terminatū aut iterminatuz: nō est dicendū ꝙ sit iterminatū:q2 nullū quantū est iterminatū .vt pz ex pmo celi. Si est terminatū:aut eius terminus est in ipso:aut in alio. Si in ipso eadē rōne stādū fuit in pmo:si in alio querat de illo alio sicut pus:ꝛ sic ꝓcederet in ifinitū. Aut oportet ꝯcedere ꝙ oē terminatū bz in se aliquo mō terminū terminantē ipsuz:ꝛ sic pz maioꝛ.ꝛ minoꝛ apparet:q2 nulla est magnitudo simplr ifinita.i.puata vel carens terminis. vt demōstratū est in primo celi ꝛ mūdi.q̄re ꝛc̃. ¶ Sed est ꝯsiderandū ꝙ cū qdā sit linea recta:ꝛ q̄dā circularis:vt pz in p° eucludis Aliter linea recta terminat per pūctū.ꝛ aliter linea circularis. Naz linea recta sic terminat p punctum ꝙ est aliqḋ punctū in ea qḋ nō ꝯtinuat ptem eius cū aliqua alia pte eiusdē linee recte vt manifestū est q̄si ad sensum.sed qḋlibet pūctū linee circularis ꝯtinuat vnaz ptē linee circularis cū alia parte eiusdē linee:ꝛ sic qḋlibet punctū existēs in ea est pncipium vni⁹ partis ꝛ terminus alterius. vnū ꝛ idē subiecto:differens rōne seu mō:dicit tñ linea circularis terminata pro tanto q2 in vltima supficie corporis circularis est signare lineā in qua est punctus nō cōtinuans eā cū alia linea supiori:sicut in vltimo ꝛ maxio orbe linea exñs in vltima supficie ꝯuexa est termiata:ꝓpter h̄ ꝙ in ipsa pūcta exñtia nō ꝯtinuāt eā cū alia linea supiori. Et p oppositū de linea q̄ ꝯtinuat ptes supficiei ꝯcaue. Uel pro alio itelligit linea circularis esse terminata per punctū:q2 q̄libet distantia ab vno pūcto linee circularis ad aliū punctū est finita:qḋ nō eēt si linea circularis eēt infinita:vt patet in pmo celi ꝛ mundi.

T.cō.3. (margin)

Ad primam rōnē cū dicit. vnū oppositorum ꝛ cetera. Uez ē vt opposita sūt. Et cū dicit ꝙ pūctū ꝛ linea sunt opposita:falsum est. Et ad ꝓbationē cū dicit ꝛc̃. Dōm est ꝙ licet diuisibilitas ꝛ idiuisibilitas opponant:tñ illud qḋ est diuisibile ꝛ id qḋ est idiuisibile nō opponūt:sicut lz albedo ꝛ nigredo sint ꝯria:tñ nō oz ꝙ illud qḋ subijcit albedini sit cōtrariū ei qḋ subijcit nigredini. Sed aliqs istaret q2 certū est ꝙ pūctum habet in se idiuisibilitatē. Tunc arguit.in quocūqs est punctus in illo existit illud qḋ existit in puncto: sicut i quocunqs est superficies in illo est illud qḋ existit in supficie. Et punctus per se est in linea ꝛ in ipso puncto ē indiuisibilitas: ergo in linea est indiuisibilitas sed linea est diuisibilis:ergo diuisibilitas ꝛ indiuisibilitas sūt simul in linea:qḋ videtur ipossibile. ¶ Posset hic dici ꝙ nihil ē incōueniens:ꝙ in linea sit diuisibilitas ꝛ indiuisibilitas simul fm diuersa. In ipsa ergo est indiuisibilitas rōne sui termini:cū terminus necessario sit indiuisibilis:sed diuisibilitas est in ea rōne sue quantitatis. Uel dicat ꝙ punctus nō est in linea sicut accidens in subiecto proprie.nec sicut vera forma in materia:sed solum ad moduz ꝛ similitudinem forme:vt prius declaratū est. Et ideo nō oz ꝙ illud qḋ est in puncto sit in linea.quare nō valet. ¶ Ad aliam pz ex dictis punctus eni est in linea nō sicut accñs in suo per se subiecto:nec sicut ꝓpria forma in formato: sed fm quandaz silitudinem ad formā vt ostēsum est prius. Sed queres quid est subiectum proprium ipsius:pōt dici ꝙ est suba q̄ est subiecta linee:nō quidē rōne qua est quanta ꝛ linea: sed rōne qua est nata terminari. ¶ Ad aliam potest dici ꝙ linea non est in supficie sicut forma essentialis ipsius ꝛ specifica:sicut bene ꝓbat argumentū: sed tamen est in ea ad modū forme inquantum terminat eā:ꝛ hoc sufficit ad ꝓpositū. ¶ Qualr āt pūcta sint vbi q3 in linea ꝛ quomodo nō:declarandum est super pmuz de generatione.

Questio. III.

Consequenter pōt queri vtꝝ punctus sit aliquid ens positiuū. ¶ Arguit pmo ꝙ nō:q2 omne ens positiuū vel est sensibile vel intelligibile:vt pz in 3° de aia:sz punctus nō ē qd sensibile:q2 indiuisibile nō sentit vt probat T.c.37. Aristo.in de sensu ꝛ sensato in fine:punctus aūt est indiuisibile:nec intelligibile:q2 intellectus noster nihil intelligit coꝝ que exterius nisi cum sensu:vt dicit Arist.in de sensu ꝛ sensato. ¶ Et ꝯfirmat.q2 intellectus nihil intelligit sine fantasmate.3° de anima.punctus autē non habet fantasma cū sit indiuisibilis:ꝛ per consequens insensibilis:fantasma autem est similitudo rei sensibilis.vt patet 3° de anima.ꝛ in 2°.quare ꝛc̃. ¶ Item quod intelligitur per priuationem non videtur esse quid positiuum. Ens enim positiuū non debet cognosci per priuationē sed per se ipsum.nūc autem ipse punctus intelligitur per priuatione vt dicit Arist.in 3° de aia.illo capitulo. Indiuisibiliū quidem igit intelligentia:vbi sic dicit. Punctus autem ꝛ omnis diuisio:ꝛ sic idiuisibile puatione mōstratur.quare.ꝛc̃. ¶ Item sicut est de vnitate ita est de puncto per conuenientē similitudinē cū vtrūqs sit quid indiuisibile simplr:sed ipsa vnitas non est aliquid positiuum cum sit quedam indiuisio. Unum enim est ens indiuisum vt habet ex 5° metaphy.ꝛ per consequēs vnitas ē indiuisio per locū a coniugatis. ¶ Item si punctus esset aliquid positiuum aut est aliquid prius q̄ linea.aut posterius.per sufficientē diuisione.non est dicendum ꝙ sit aliqd prius q̄ linea vel q̄ corporeitas:q2 h̄ contradiceret Commen.in suo tractatu de substantia orbis.dicit ꝙ dimensio est prima res existens in prima mā.hec sunt eius verba primum enim rerū existentium in hoc subiecto:ꝛ loquitur de pma mā. Sunt tres dimensiones q̄ dicuntur corpus.quare non est dicendum ꝙ punctus sit aliquid positiuuz:qḋ prius sit in mā q̄ dimēsio.nec potest esse posterius.q2 cum punctus sit principium linee necesse est ꝙ sit prius ipsa linea.ꝛ cum ipsa linea sit prioꝛ aliȷs dimensionib⁹.q̄re simpliciter sequitur ꝙ punctus sit prius omni dimensione. quare.ꝛc̃.

T.c.30. T.c.30. T.c.25. T.c.11. (margin)

¶ Oppositū arguitur.q2 nihil pure priuatiuum ponit in diffinitione entis positiui. Punctus autē ponitur in diffinitione linee.vt dicit Ari.in pmo posterioꝝum.§ ꝛc̃.

Aliqui visi sunt intelligere ꝙ punctus ꝛ vnitas non sunt entia positiua sed solū sūt quedam priuationes.punctus enim terminās est priuatio continuationis linee terminate cum alia linea.ꝛ pūctus continuans est priuatio diuisionis linee.tam diu.n. linea est continua q̄ diu est indiuisa. ꝛ cū est diuisa corrūpitur punctus continuās:quod nō videt esse nisi q2 punctus continuans est priuatio diuisionis actualis. Similiter dicunt ꝙ vnitas nihil aliud est nisi priuatio diuisionis non habens positionē in continuo. ¶ Sed ista nō videntur bene dicta. ¶ Primo de vnitate quia mensura alicuius positiui non videtur esse pura priuatio. hoc videtur satis manifestum.sed vnitas est mensura nume-

T.c.6.2. ri intrinseca. vt vult Aristo. in .10. metaphysice. ⁊ nume-
rus est quid positiuum cū sit species q̄titatis vt pȝ in p̄di
camentis. quare ⁊c̄. ¶ De puncto similiter non bene di-
cunt. q2 illud quod habet positionem in continuo vide-
tur esse quid positiuum ⁊ nō pura priuatio. hec recipitur
ꝑ manifesta. sed pūct⁹ ē hmōi. In hoc eni differt punct⁹
ab vnitate. ¶ Item illud quod est terminus ⁊ ꝑncipiū
entis positiui nō est pura priuatio: sed punctus est huius
modi vt omnes concedunt. quare ⁊c̄. ¶ Sed qualiter
punctus habet positionē in ꝯtinuo non est satis manife
stum. Ad huius euidentiam ꝯsiderandū q̄ positio q̄tuȝ
spectat ad ꝓpositum multipliciter accipit̄. Uno mō ac-
cipitur positio ꝑ ordine partium in toto in habitudine
ad locū: vel pro quodā modo essendi fundato in isto or
dine: ⁊ hoc mō positio est vnū p̄dicamētū. vt habȝ vide
ri in predicamētis. Alio modo accipit̄ positio ꝑ signifi-
cabilitate seu sensibilitate priuȝ q̄titatiuaꝝ in suo toto:
⁊ hoc modo ptinent ad quantitateȝ ꝯtinuaȝ. ⁊ istis duo
bus modis punct⁹ nō habet positionē: cū nullas partes
habeat sȝ quātitatē. Alio modo dicitur positio ipsa exi
stentia alicuius indiuisibilis inter duas lineas cōtiguas
vel inter duas partes linee determinate: ⁊ sic punct⁹ ha-
bet positionem. Nam punctus continuans duas partes
linee. est inter illas duas lineas sine medio ⁊ non alibi.
punctus aūt terminans est inter duas lineas contiguas
adinuicem ⁊ non alibi. ⁊ hoc in illis corporibus que hn̄t
aliquid extra se. Et sic pȝ qualiter punctus habet positio
nem in continuo. ⁊ in hoc differt punctus ab vnitate: q2
ipsa vnitas a qua aliquid dicit̄ vnū non est determinate
inter duas partes linee quecunq; sint: dico sm̄ q̄vnitas.
¶ Dicendum est igitur ad questionē sm̄ viam cōmunio
rem: q̄ punct⁹ est aliquid positiuū aliquo modo. Ad qḋ
considerandum est q̄ duplex est punctus sicut dicit̄ com
muniter. s. punctus terminans ⁊ punctus cōtinuans. Pū
ctus terminans est quoddam indiuisibile vltra qḋ nihil
est de illa linea. ⁊ citra quod est totū quicq̄d est de illa li-
nea. ⁊ super illud indiuisibile fundatur relatio quedaȝ. s.
termini ad terminatum vt communiter dicitur. Et ad
istius termini actualem existentiaȝ necessario requiritur
priuatio cōtinuationis linee: cū alia linea ⁊ sine ista ꝑua
tione non bene potest intelligi ille terminus actu. q̄uis
eniȝ habitus sit notior ipsa priuatione opposita: tn̄ nihil
ꝓhibet priuationē vnius habitus. s. habitus multo no-
tioris esse notiorē. saltem quo ad nos quodā alio habi-
tu vel ente positiuo: vt Cōmē. innuit in. 8. hui⁹ super illo
C.c.17. capitulo. Mouentiū igitur ⁊ coꝝ que mouent̄. ⁊ sic con
tingit in ꝓposito. Continuitas igitur vel quantitas ꝯti-
nua est aliquid notius ⁊ manifestius q̄ sit illud indiuisibi
le qḋ dicitur punctus: ⁊ priuationē ipsius cōtinuitatis
necessario cōcomitat̄ hmōi punct⁹ terminans: ⁊ iō pun-
ctus notificatur per priuationē continuitatis. ⁊ hoc be
T.c.25. ne docuit Aristo. in. 3. de anima. illo capitulo. Indiuisibi
lium quidem igitur ⁊c̄. vbi sic loquitur: punctus autem
⁊ omnis diuisio: ⁊ sibe indiuisibile priuationem mōstra
tur ⁊c̄. imaginabimur ergo sm̄ istaȝ viam q̄ hoc nomē pū
ctus significat aliqḋ ens positiuum qḋ est termin⁹ linee.
Ratio tn̄ intelligendi ⁊ significandi huius termini sumi-
tur a quadaȝ priuatiōe. s. a priuatione ꝯtinuitatis linee
terminate cum alia linea. Punctus vero continuans est
quoddam indiuisibile existens inter duas partes linee si
bi inuiceȝ continue sine distantia mediȳ: ⁊ ad huiusmodi
punctum necessario requiritur priuatio diuisionis actua
lis ipsius linee. Si enim linea que nunc est continua di-
uidatur actualiter: tunc corrumpitur punctus cōtinuās
⁊ fiunt loco eius duo puncta terminantia: ⁊ huiusmodi

punctus lȝ scdm̄ se sit aliquid positiuum vt dicitur: tamē
notificatur ⁊ intelligitur per priuationē diuisionis linee:
que quodammodo notior est ipso. ⁊ iste punctus cōiter
dicitur esse punctus in potentia: q2 non terminat actu li
neaȝ: sed ipsa existente linea quā continuat cuȝ alia linea
nō est actu terminata ⁊ diuisa ab alia linea: sȝ solū in po
tentia. De vnitate autem quid ipsa essentialiter sit magis
inquirendum est super 4.^m metaphysice.

Ad rationes.

Ad primā pōt dici q̄ punctus
bene ē aliqd sensibile: non qui
dem sensu exteriori per se. sed sensu interiori. s. virtute co
gitatiua. Ista enim virtus bene cognoscit aliquas inten-
tiones non sensatas. i. ꝓprietates indiuiduales. quas nō
cognoscit sensus particularis ⁊ exterior: vt hȝ videri sup
3.^m ⁊ 2.^m de anima. ⁊ specialiter a Cōmen. per hoc sufficit
ad hoc q̄ sit intelligibile. Unde Cōmē. dicit in 3.° de ani Com.31.
ma. q̄ comprehensibilia humana diuiduntur in ꝯprehē-
sibilia quorum principium est sensus: ⁊ comprehensibi-
lia: quorum principium est cogitatiua. i. comprehensibi-
lia que cognoscuntur sensu particulari: ⁊ ea que cogno-
scunt̄ virtute cogitatiua. Uel potest dici q̄ punctus est
aliquid sensibile per accidens sensu particulari. q2 acci-
dentaliter coniunctus est alicui per se sensibili. ⁊ statim
cognoscitur sine magno discursu cogitata linea diuisa ab
alia linea. ⁊ hoc sufficit. ¶ Et cum dicitur. indiuisibile n̄
est sensibile. potest dici q̄ verum est de sensibili per se sub
sistente: ⁊ de isto probat Aristo. in de sensu. sed indiuisibi
le inherens alicui ⁊ existens in aliquo subiecto potest sen
tiri vel per se: sicut vnitas est per se sensibilis aliquo mo-
do vt vult Aristo. in. 2.° de anima. vel per accidens: sicut T.c.24.
punctus vt dicitur. Et forte non esset magnum incōueni
ens dicere q̄ sicut vnitas que est principium numeri di-
citur esse sensibilis aliquo modo sicut sensibile commu-
ne: sic etiam punctus cum sit principium linee sit per se
sensibilis aliquo mō. ¶ Ad aliaȝ cū dicit̄. illud qḋ intel
ligit̄ ⁊c̄. ista pōt negari. q2 q̄uis priuatio alicuius habi-
tus non sit notior illo habitu nec ducat in eius cognitio
nem sed econuerso. tn̄ priuatio alicuius habitus bene est
prius nota aliquo alio positiuo: ⁊ sic ducit aliqualiter in
eius habitus notitiā vel illius habit⁹ vel positiui. ⁊ isto
modo notificantur nobis substantie separate. s. ꝑ abne-
gationē māe que est in istis transmutationib⁹: ⁊ ꝑ abne-
gationes ꝯditionum cōsequentium materias. s. gn̄atio-
nis ⁊ corruptionis ⁊ extensiōis ⁊ hmōi: vt scit̄ ex 8.° h⁹
⁊ 12.° metaphysice. ¶ Ad aliā pōt dici q̄ imo vnitas est
quid positiuū sȝ se: tn̄ significatur ⁊ intelligit sub ꝑuatio
ne: ⁊ differt a puncto mō p̄dicto. nec sequitur. si vnum est
ens indiuisum q̄ vnitas sit sola diuisio sed q̄ sit vnitas
indiuisa. Qualiter autēȝ differt vnitas numeralis ab vni
tate specifica ⁊ essentiali alibi dictum est. ¶ Et si infert̄.
vnū dicit̄ ab indiuisiōe: sed vnū dicitur ab vnitate. ergo
vnitas ē indiuisio. Dico q̄ vnū non solum dicitur vnum
ab indiuisione. licet indiuisio sit modus a quo sumit̄ intel-
lectus vnius. sed cum hoc dicitur vnum ab aliquo posi-
tiuo substrato illi indiuisioni. hoc autem alibi magis de
claratuȝ est. ¶ Ad aliam potest dici q̄ punctus est aliq̄
modo prior q̄ linea salteȝ ordine generationis vel ordi
ne simplr̄: q2 iperfectior est q̄ linea sicut linea q̄ superfici-
es. Et qḋ comētator dicit q̄ primū ⁊c̄. potest dici q̄ ipse
intelligit de formis diuisibilibus ⁊ extensibilibus. oīum
enim illarum prima est dimensio: ita q̄ dimensiones que
dicūtur corpus Cōmen. cōparat ad alias formas natas
extēdi i mā: ⁊ respectu istaruȝ ipsa corporeitas prior est
quoquo modo: punctus autem non est aliqua forma ex
tensa: nec extensibilis: nec per se: nec per accidens: sic q̄

habeat vnam partem extra aliam: vt albedo exiſtens in ſuperficie. Si autem dicat̄ diuiſibilis per accidens: q2 eſt cõiunctus cum aliquo diuiſibili aliquo modo cõiunctio
Com.21. nis vt videtur innuere Cõmen. in 3° de anima. capitulo. Indiuiſibilium quidem igitur intelligentia. hoc eſt multum improprie ⁊ nihil ad propoſitū. Qõ. IIII.

Onſequēter queri poteſt. Utrū duo corpora poſſint ſe tangere ſm totū. ¶ Arguit̄ p̄mo
c ꝙ ſic. q2 in vo mixto q̄lib3 pars eſt mixta. p̄°
T.c.89. de generatiōe. ſed hoc nõ ꝯtingeret niſi vnū corp⁹ totū poſſet tangi ab alio ⁊ ecōuerſo. Nā recipiat̄ aliqua pars terre cõcurrēs ad mixtionem. Aut illa tota tangitur a parte ignis aut non tota. Si ſic habet ꝓpoſitū. ſi non. ergo non quelibet pars mixti erit mixta ex oībus elementis. quare ⁊c̄.
T.cõ.2. ¶ Oppoſitum arguitur breuiter auctoritate Ariſto.

Dicendū p̄mo ꝙ impſſibile eſt vnū totū corpus tangere aliud totū corpus: qḋ faciliter ꝓbatur: quia ſi hoc cõtingeret: tunc duo corpora eſſent
T.c.47 ſimul in eodem loco: quod eſt impoſſibile: vt p3 4° hui⁹ ⁊ patet conſequentia: q2 ſi duo corpora ſe cõtingunt ſm ſe tota: aut in ſunt in vno ⁊ eodem loco ⁊ ſic habet ꝓpoſitu3: aut in diuerſis ita ꝙ vnū illoꝝ ē in vno loco ⁊ alteru3 in altero: ⁊ ſic ſequit̄ ꝙ inter p̄tes exteriores vnius ⁊ partes alterius eſt ſpaciū medium: ⁊ ſic ille partes nõ ſe tangunt: ⁊ per conſequens totū non tangit totū. ¶ Et hoc facile eſt videre deſcriptis ad ſenſum duobus corporibus: quoꝝ vnū ſit in alio loco ab altero. ¶ Iteru3 ad hoc ꝙ aliqua corpa ſint duo neceſſe eſt ꝙ claudantur ⁊ terminētur diuerſis ſupficiebus: q2 qḋlibet illoꝝ o3 eſſe vnū in ſe: vnū autem eſt in ſe idiuiſum ⁊ diuiſu3 ab alio. Et conſtat ꝙ aliqḋ corpus non poteſt eſſe diuiſum actu ab alio vbi ſuperficies eius ſit diſtincta a ſupficie alteri⁹ ſed ſi aliquod totū corpus tangeret aliud totum: tūc nõ eſſent clauſa vel termiata diuerſis ſuperficiebus: ſ3 vna ſola ſupficie: ita ꝙ vnica ſupficies includeret ambo illa tota: detur eni3 ꝙ extra ſuperficiem vnius eſſet aliquid de altero: tunc certum eſt ꝙ illud extra exiſtens non tangeret p̄tes exteriores inter quas ⁊ ipſum non eſſet diſtātia media. Ultima enim tāgentiū debent eſſe ſimul ita ꝙ inter ea nullū ſit mediu3 nec plenū nec vacuum vt mani
T.c.22. feſtu3 eſt in 5° huius. q̄re ⁊c̄. ¶ 2° dico breuiter ꝙ ſi duo corpa ſe tangerent ſm totū nõ ꝯſtitueret̄ ex eis aliquid maius vno illoꝝ: ⁊ hoc p3 ex dictis: q2 illud qḋ eſt mai⁹ altero eſt in maiori loco: ſiquidē locus proprius ē eq̄lis
T.c.49 locato. 4° huius: ſed totū cõſtitutū ex duobus corporibus ſe tangentibus ſm totū non eſt in maiori loco ꝙ alterū il' ozū: vt p3 ex dictis. q̄re ⁊c̄. ¶ Item ad hoc ꝙ ex aliquibus partibus ꝯſtituatur aliqḋ maius ſm q̄ntitate3 op3 ꝙ vnū illoꝝ ſit extra alterū. hoc eni3 eſt rõne partiū quantitatiuarū ꝙ vna ſit extra aliam. Sed ſi duo corpora ſe tangerent ſ3 totū: vnū illoꝝ non eſſet extra alteꝝ: imo nihil vnius illoꝝ eēt extra alterū: quia quicq̄d eſſet extra vnū illoꝝ illud nõ eſſet imediatum cuilibet parti alterius: ⁊ ſic nõ totū tangeret totū. quare ⁊c̄.

Ratio in oppoſitū tangit vnam bonā difficultate3 que magis debet diſcuti ſuper primū d̄ generatione. Et aliqui dicunt ad iſtam dubitationē ꝙ cū p̄ticule elementoꝝ ſint ſibi inuicem appropinquate ad generationē mixti: vna illaꝝ tangit in aliam tranſmutādo ipſam ⁊ corrūpendo excellencias ⁊ in illo tēpore alterationis ille particule habēt dimēſiones diſtātes ſe tangentes ſm vltima. Et cū materia fuerit ſufficiēter diſpoſita ad formā mixti recipiendam: tunc corrūpent̄ forme elementorum ⁊ dimēſiones coꝝ ⁊ generabunt̄ noue dimenſiones ſimul cum forma mixti ꝓportionales precedentibus: ⁊ ſic nõ oportebit ꝙ dimēſio vnius penetret dimenſionem alterius. ¶ Sed ſine dubio iſtud nullo modo ſufficit. Primo quia iſti ſupponunt duo multum dubia: ⁊ forte impoſſibilia. ſ. ꝙ eſſentie dimenſionū p̄exiſtentes in partibus elementoꝝ corrūpunt̄ cum forma mixti generatur. Secundū eſt: qḋ ēt forme ſubſtantiales elozum corrūpunt̄ totaliter: quoꝝ vtrūq3 videt̄ eē ꝯtra Cõmē. plane. Uult eni Cõmen. in tractatu de ſub̄a orbis: ꝙ dimenſio interminata. i. eſſentia dimenſionis eſt coeterna mãc prime. ⁊ in 3° celi ⁊ mūdi: vult ꝙ forme ſubſtantia Cõ.67.
les elemētoꝝ remaneant in mixto: ſ3 refracte ſeu remiſſe: ſicut ⁊ eoꝝ qualitates: ⁊ de hoc alias inquiret̄ ſi deus voluerit. ¶ Et ideo dico aliter ad p̄ñs cū dicitur ꝙ q̄libet pars mixti eſt mixta. Dico ꝙ hoc pōt intelligi dupliciter. Uno mō ꝙ quelibet pars q̄ntitatiua mixti ſit mixta ex elementis p̄exiſtentibus ſeorſu3 ⁊ diuiſi3: ⁊ hoc nõ concederem. Alio mō ꝙ quelibet ſit mixta vel ex elis p̄exiſtentibus: vel ex elis de nouo ḡñatis per actiones ipſorum elozum p̄exiſtentiū: ⁊ ſic eſt ſm veritate3. Nā particula ignis appropinquata particule terre tranſmutat eam calefaciendo ⁊ rarificando. ⁊ quantū dat ei de caliditate: dat ⁊ tantum de forma ſubſtantiali ignis. ⁊ ſic dico de particula aeriſ ⁊ aque ⁊ econuerſo. Ita ꝙ quelibet particula cuiuſlibet elementi ꝯueniens ad cõmixtionem tranſmutatur ab aliqua particula cuiuſlibet alterius elementi recipiendo formā ſubſtantialem ab ea: ⁊ ſic quelibet pars mixti ē mixta. Et ex hoc nõ ſequitur ꝙ aliquod totum corpus tangit aliud totum corpus.

¶ Si igitur preſentis motus neceſſe eſt moueri per aliquam partem: ⁊c̄. Textu commenti. VI. Queſtio V.

Onſequenter queri poteſt. Utrum ſup idiuiſibile poſſit fieri mot⁹. ¶ Arguit̄ ꝙ ſic. Q2
c ſup illud poteſt fieri motus cui poteſt aliq̄d applicari ſucceſſiue: hoc videt̄ manifeſtū per ſe. Sed ipſi indiuiſibili poteſt aliqḋ applicari mobile ſucceſſiue: vt ſignato aliquo pūcto: in linea ip3 mobile poteſt ei applicari ſucceſſiue: ita ꝙ vna pars p̄us ei applicabitur q̄ alia vt manifeſtū ē ad ſenſu3. ergo ⁊c̄.
¶ Oppoſitum vult Ariſto.

Dicendum breuiter ꝙ ſup idiuiſibile p ſe oino nõ poteſt fieri mot⁹ ꝓprie dict⁹. Et
hoc demonſtrat Ariſt. in lr̄a ſufficienter: q2 ſi aliq̄d moueretur ſuper indiuiſibile per ſe: ſequeretur vel ꝙ ſimul eſſet moueri ⁊ motum eſſe: vel ꝙ idiuiſibile eſſet diuiſibile: que ſunt impoſſibilia: ⁊ ꝓbatur ꝯña: q2 ponatur ꝙ aliquid moueatur ſuper indiuiſibile. ſ. a. o3 neceſſario ꝙ illud mobile habeat in ſe motū: ſicut enim nihil eſt album ſine albedine: ſic nihil mouet̄ ſine motu: aut ergo ſimul mouetur per .a. ⁊ motum eſt: aut non ſimul: ſi non ſimul ſed poſteri⁹ motum eſt q̄ mouebatur: ſequitur ꝙ .a. ſit diuiſibile: q2 dū erat i ipſo moueri nõ quieſcebat in a. ſ. de te precedente motū: hoc eſt manifeſtum. neq3 tranſierat totum ipſum a. q2 iam non moueret̄ per a. nihil eni3 mouet̄ per ſpaciū per qḋ ia3 p̄tranſiuit: o3 igit̄ ꝙ medio mō ſe h3. ſ. ꝙ cum mouet̄ p a. p̄tem eius p̄tranſiuit ⁊ in parte eius adhuc ſit. ſequit̄ ḡ ꝙ a. ſit diuiſibile. Si v̄o dicatur ꝙ ſimul mouet̄: ⁊ motum eſt: hoc eſt ipoſſibile: q2 manifeſtū eſt ex ſucceſſiōe tp̄is: q2 nulla duo inſtātia tp̄is poſſunt ſiml' eē ſicut tp̄s cū iſtanti eſt oino ſimul. q̄re ⁊c̄.
¶ Intelligēdū tñ ꝙ ſupra idiuiſibile p̄t fieri mot⁹ p accñs inq̄tū ipm idiuiſibile aliq̄liter eſt ꝯiunctū diuiſibili ſuper qḋ ſit motus p ſe: ⁊ hoc mō ꝓcedebat ratio que addu-

tebatur: nō enim partes mobilis applicātur indiuisibili per se sed per accidens inquantum est ꝯiunctū magnitudini cui applicantur partes mobilis.

¶ Si igitur necesse est qḋ mouetur vnde ⁊ vbi non simul moueri ⁊ motum esse ⁊c. Textu cōmenti. VII. Questio. VI.

Onsequenter ꝑt queri. Utrū moueri ⁊ motum eē possunt eē simul. ¶ Arguit̄ ꝑmo ꝙ sic. Qꝛ mot⁹ pōt eē totus sil: ḡ moueri ⁊ motū eē pñt eē sil. Antecedēs ꝓbaṫ auctoritate Ari. in de sensu ⁊ sensato vbi dic̄ ꝙ ꝯtingit aliquid totū simul alterari. Cōstat aūt ꝙ alterari est quidam mot⁹: ⁊ ꝯñs videt̄ satis manifesta. Nam qua rōne totus motus pōt eē simul: ⁊ mot⁹ cum mutatione potest esse simul. ¶ Item illuminatio est quidam motus ⁊ illuminatū esse est motū esse: sed illuminatio est sil̄ cum illuminato esse vt manifestū est. q̄re ⁊c.

¶ Oppositū supponit Arist. in littera.

Dicendm ꝙ moueri ꝓprie non est simul cū motū eē itelligēdo per eē simul esse in eodem instanti: ⁊ hoc ꝓbat̄ breuiter. Qꝛ si ita esset sequeretur ꝙ aliquid simul moueret̄ ⁊ nō moueret̄ qḋ est cōtra ꝑmā dignitatē: ꝯñā ꝓbat̄: qꝛ dū aliqḋ mutatū est ad aliqḋ: nō mouet̄ ad aliud qꝛ iam habet illud: ⁊ ad habitum non est motus: habitibus enim presentibus in materia cessat motus: mō dū in aliquo est moueri illud mouet̄. Si ḡ sil̄ eēt moueri ⁊ motū eē: tūc sil̄ aliqḋ moueretur ⁊ nō moueret̄ ꝺm idē: q̄re ⁊c. ¶ Item illud qḋ mouetur dum mouet̄ nō habet perfecte illud ad quod mouet̄: qꝛ sic frustra moueret̄. ⁊ mot⁹ est actus entis in potentia ꝫ ꝙ hmōi. Sed dū aliquid mutatū est tunc habet perfecte .i. actu illud quod mutatū est dūmō sit mutatū mutato eē terminātē motū. ḡ si aliqḋ sil̄ moueret̄ ad aliqḋ ⁊ motū eēt ad illḋ: tūc hēret pfecte ⁊ ī actu ⁊ nō hēret vnū ⁊ idē: qḋ ē ipole. q̄re ⁊c. ¶ Itē illa nō sunt sil̄: q̄rū vnū est in tpe ⁊ aliud in instanti: hoc est manifestū: qꝛ tp̄s ⁊ istās non sunt simul: sed moueri est in tpe ⁊ motū esse est in instanti: vt manifestum est. quare ⁊c. Sed aduertendū ꝙ q̄uis moueri ⁊ motū esse nō sunt positiue siml̄ ⁊ in codē istanti: tn̄ bn̄ sunt simul ꝑuatiue .s. per priuationē medij: qꝛ inter moueri ⁊ motū esse non est aliquod mediū: sicut inter tempus ⁊ instans terminās nō est aliquod mediū sed hoc non est proprie esse simul.

Ad primam nego antecedens. Et ad ꝓbationē cū dicit̄ ꝙ cōtingit aliquod totum ⁊c. Dico ꝙ hoc dictum pōt duplr̄ intelligi. Uno mō referendo ly simul. ad qualitatē ꝺm quā aliquid alterat̄. vt sic sensus ꝙ contingit aliquod totū alterabile sil̄ alterari .i. non ꝑus tēpore acquirit vnam partem qualitatis q̄ aliam: sed omnes sil̄: ⁊ hoc est impossibile in omnibus alterationibus quibus acquirit̄ qualitas habens cōtrariū ⁊ sustinens magis: imo semp vna pars talis q̄litatis ꝑus tempore acquirit̄ q̄ alia. Alio modo potest itelligi referendo ly sil̄. ad partes q̄titatiuas ipsius alterabilis vt sic sensus: ꝙ ꝯtingit aliqḋ totū simul alterari .i. ꝯtingit aliqḋ totū q̄tum ad omnes suas partes quātitatiuas simul recipere qualitatē ab agēte: ita ꝙ vna non recipiat ꝑus tēpore q̄ alia ⁊ hoc mō est verum: ⁊ intellect⁹ Ari. Uerbi gratia. Cū ignis ē appropiquatus aque. lꝫ aqua sit diuisibilis in infinitum: ⁊ quacūq; parte data sit dare minorē: tn̄ non opꝫ ꝙ pars minor per prius tpe incipiat alterari ab alia q̄ alia. ⁊ adhuc alia minor prius tpe q̄ alia: ⁊ sic in infinitum. qꝛ tunc nunq̄ incepisset alteratio de nouo. imo semp fuisset: sed est deuenire ad aliquā partem aque ita paruam ꝙ ignis obtinet supra eam totā: ⁊ illa tota simul quantum ad omnes suas partes quantitatiuas incipit alterari ab igne: ita ꝙ in eodem instanti in quo vna illarum incipit ⁊ alia. Et hoc significat Ari. ibidē vbi dicit ꝙ contingit aliqḋ totū simul alterari: ⁊ nō dimidium prius. velut aquā totā simul congelari. ⁊ in hoc differt alteratio ꝓpria a motu locali quātū ad spacium qḋ pertransitur. qꝛ semper mobile qḋ mouet̄ localr̄ ꝑus tpe pertransit spacium minus q̄ maius. Unde ⁊ Aristo. dicit ibi ꝙ loci mutationes rōnabiliter ad medium ꝑus attingunt. ⁊ hec est expositio Alex. ibidem: vt pꝫ īspiciēti. Sic igitur alterari non est motus totus simul quantū ad omnes partes forme que acquirūtur: lꝫ simul incipiant in oībus partib⁹ alicuius alterabilis. q̄re ⁊c. ¶ Ad aliā dicit̄ cōmuniter ꝙ illuminatio non est motus ꝓprie dictus sed solū ꝺm modū significandi. nec realiter differt ab illuminato esse. ideo potest esse simul cum illuminato esse. quare ⁊c.

¶ Eiusdem autem rationis est ⁊ magnitudinem ⁊ tempus ⁊ motum ex indiuisibilibus componi ⁊c. Textu com. IIII. Qō. VII.

c Onsequenter queritur. Utrum magnitudo ⁊ motus sunt eiusdem rōnis quantū ad cōponi vel nō cōponi ex indiuisibilib⁹. ¶ Arguitur ꝑmo ꝙ nō. Quia illa quoꝝ vnū est ꝑmanēs ⁊ aliud successiuum non sunt eiusdē rōnis. hec est manifesta: sꝫ magnitudo est ens permanēs: ⁊ motus est quid successiuum vt manifestum est. q̄re ⁊c. ¶ Item illa nō sunt eiusdem rōnis quoꝝ vnū diuersificatur altero nō diuersificato: hec est manifesta. Sꝫ motus ⁊ magnitudo sunt hmōi: qꝛ sup eandē magnitudinē cōtingit velocius ⁊ tardius moueri: vt manifestū est ad sensū. q̄re ⁊c. ¶ Et si dicas ad ista duo ꝙ magnitudo ⁊ motus ꝺm se nō sunt eiusdē rōnis: sed quantū ad hoc ꝙ est cōponi vel non componi ex indiuisibilibus. Contra. ꝓprietates sequuntur naturas vt manifestū est: mō ꝯponi vel nō cōponi ex idiuisibilibus sunt quedā ꝓprietates magnitudinis ⁊ motus. Si ergo magnitudo ⁊ motus ꝺm suas essentias non sunt eiusdē rōnis: videtur ꝙ nō sunt eiusdem rōnis quo ad istas ꝓprietates. quare ⁊c.

¶ Oppositum demonstrat Aristo. in littera.

Dicendum ꝙ magnitudo ⁊ motus sunt eiusdē rationis q̄tū ad cōponi vel nō cōponi ex indiuisibilibus sic intelligendo ꝙ si vnum est cōpositum ex indiuisibilibus: ⁊ alterum. Et si vnum nō est compositum ex indiuisibilibus: nec alterum: ita ꝙ sunt eiusdem rōnis ꝺm quandam ꝓportionem ⁊ ꝯñam: vt si magnitudo sup quā est motus est cōposita ex idiuisibilibus equalibus numero illis ex quibus ꝯponit̄ magnitudo. Uerbi gratia. si sit magnitudo super quā est mot⁹ a. b. c. cōposita ex tribus indiuisibilibus: ⁊ motus q̄ pertransit hāc magnitudinē sit d. e. f. ita ꝙ d. correspondet ipsi a. ⁊ sic de alijs. Tunc arguitur. pars motus correspondēs parti magnitudinis idiuisibili aut est motus aut momentū .s. indiuisibile ex ꝑte mobili. Si dicatur ꝙ sit motus sequit̄ ꝙ super idiuisibile aliquid mouet̄. Nam oē illud mouet̄ in quo est motus: hoc est manifestum: si igit̄ pars motus per quā mobile ptransit sit motus: tunc sequit̄ ꝙ indiuisibile ptransit p motū: ita ꝙ mobile ptransit idiuisibile: qḋ est ipossibile: vt demostratū est prius. Si autē illa pars motus sit momentum siue motū esse eadē rōne pars motus correspondens alteri parti magnitudinis erit momentū ⁊ nō motus: ⁊ sic mot⁹ erit cōpositus ex momētis: q̄ sunt indiuisibilia motus: sicut ꝑūct⁹ est indi-

uisibile linee. q̃re ꝛc. Et cõfirmatur rõ: q2 sicut p totum motum pertransitur tota magnitudo: ita pars magnitudinis pertransit per partez motus: ꝛ sic queraẽ de illa pte motus que correspondet indiuisibili pti magnitudinis. vt prius. ¶ Notandũ tñ ꝙ magnitudo ꝛ motus nõ sũt eiusdẽ rõnis ſm ſpẽm specialissimã quantũ ad componi vel nõ cõponi ex indiuisibilibus: sicut non sunt eiusdem rõnis ſm speciez specialissimã quantũ ad componi ex diuisibilibus: q2 compõnes diuersificanẽ ſm diuersitatem partium ex quibus sunt. Constat autem ꝙ partes magnitudinis sunt alterius rõnis ſm ſpẽm specialissimaz ꝛ a partibus motus: ergo compositio hec ꝛ illa est alteri⁹ rationis: ꝛ similiter compositio ꝛ nõ compositio ex idiuisibilibus est alterius rationis ſm ſpẽm specialissimam. Sed pro tanto dicitur ꝙ sunt eiusdem rationis: quantũ ad hoc: q2 ex vno istorum ratione necessaria ꝯuinciẽ alterum. vt patet ex dictis.

¶ Et per hoc ad rationes patet solutio.

¶ Quoniam autem omnis motus in tempore est ꝛ in omni tempore possibile est moueri. omne autem qd̕ moueẽ conuenit ꝛ velocius moueri ꝛ tardius ꝛc. Tex. com. XV. Qõ. VIII.

Ueritur hic. Utrũ omne qd̕ moueẽ contingat velocius ꝛ tardi⁹ moueri. ¶ Et arguiẽ
q pmo ꝙ nõ. Q2 qd̕ moueẽ maxima velocitate nõ ꝯtingit veloci⁹ moueri: q2 sic maxio eẽt maius in eodem gñe: qd̕ est ĩpossibile: sed aliqd̕ mobile moueẽ maxima velocitate. s. pmũ mobile: vt
T. c. 133. pz in 4° huius: ꝛ 8° ꝛ propter hoc pmus motus est mẽ
T. c. 75. sura oĩuz aliorũz. q̃re ꝛc. ¶ Itẽ illud mobile qd̕ non cõtingit magis ꝛ minus esse dispositum: ꝛ qd̕ moueẽ a motore intransmutabili non contingit velocius ꝛ tardius moueri: hoc videẽ manifestum: ꝙ enim aliquid velocius ꝛ tardius moueatur ꝙ̃ prius hoc non est nisi quia ipsuz mobile magis est dispositũ ad ipsum motũ ꝙ̃ prius: vel q2 mouens est fortificatum plus ꝙ̃ prius per aliquã trãsmutationẽ. Sed aliqd̕ mobile est qd̕ nunꝙ̃ est magis dispositum ad motũ ꝙ̃ prius. s. celũ: ꝛ moueẽ a motore nõ trãsmutabili nec per se nec per accidẽs: vt pz ex 8° hui⁹.
8°. phy. ꝛ pmo. ꝛ 2° celi ꝛ mũdi. q̃re ꝛc. ¶ Item si oẽ qd̕ moueẽ
T. c. 45 contingeret velocius ꝛ tardius moueri: tunc oporteret motorem esse vigoris infiniti: qd̕ videẽ impossibile ſm
Cõ. 79. Cõmen. in 8° huius. ꝛ 2° celi ꝛ mũdi. ꝛ pbaẽ consequentia: q2 si omne mobile contingit velocius moueri: sequiẽ ꝙ mobile potest velocitare in infinitũ: hoc est manifestũ ꝛ si mobile potest velocitare in infinitũ: sequiẽ ꝙ motor potest velocitare in infinitũ. Talis autem motor videẽ esse vigoris infiniti vt manifestũ est: q2 motor finitus nõ velocitat nec potest velocitare in infinitũ. q̃re ꝛc.

¶ Oppositum dicit Aristo. in littera: omne autez qd̕ mouetur contingit velocius moueri aut tardius. Et ꝓpter hoc intendit ꝓbare ꝙ tẽpus diuidiẽ in ĩfinitũ sicut ꝛ magnitudo: vt pz inspicienti litteram.

Ad questionem potest dici per quãdaz distinctionẽ quã innuit Cõmẽ.
Cõ. 15. hic ꝙ mobile põt cõsiderari dupliciter. Uno mõ mobile ſm ꝙ est mobile. Alio mõ ſm ꝙ est tale mobile nature determinate: vt celũ vel ignis ꝛ hmõi: ꝛ silr mot⁹ põt cõsiderari rõne qua mot⁹ absolute ꝛ rõne q̃ talis motus determinat⁹: puta primi mobilis ꝛ circularis ꝛ hmõi.

¶ Tunc diceret ad questionẽ ꝙ omne mobile: ſm ꝙ est mobile potest velocius moueri aut tardius. ¶ 2° ꝙ aliqd̕ mobile vñ tale mobile ꝛ vt moueẽ a tali motore nõ põt veloci⁹ moueri: ꝛ hoc signat Cõmen. in his verbis.

¶ Sed queraẽ de hac ꝓpositione dicente ꝙ omne motũ potest moueri motu velociori suo motu. Nam declaratum est ꝙ motus corporũ naturaliũ determinatus est in velocitate ꝛ tarditate: ꝛ celũ impossible est vt sit velocius: ergo ꝓpositio que poniẽ hic possibilis est ĩpossibilis. ¶ Ad hoc autẽ dicaẽ ꝙ oẽ motũ hz ꝙ est motũ est possibile vt moueatur motu velociori suo motu ſm ꝙ est motus. Qd̕ sic itelligo: ꝙ omni mobili rõne qua mobile est: nõ repugnat moueri motu velociori suo motu. Et hͦ ꝓbat Cõmen. statiz dicens sic. Et cã est in hoc qm̃ mot⁹ est de continuo ꝛ velocitas in motu est similis diuisibilitati in cõtinuo. Quẽadmodũ diuisibilitas ꝓcedit in ĩfinitũ in cõtinuo: sic velocitas in motu: qm̃ si velocitas sumeretur in motu ſm ꝙ est motus: esset possibile ꝙ mot⁹ fieret in instanti. Et hec vltima cõsequentia nõ est oino clara. sed forte declarabitur post. Sic igitur pz primum. s. ꝙ mobili vñ mobile ẽ nõ repugnat velocius moueri ꝙ̃ moueatur. 2m pz ex rationibus inductis in principio specialiter: q2 primũ mobile rõe qua tale mobile habet maximaz velocitatem: ꝛ maximo non potest esse maius in illo genere. quare ꝛc. ¶ Sed aliqui dubitant satis rõnabiliter cõtra istaz determinationẽ ꝛ arguũt sic. Omne qd̕ est impossibile mobili vnde mobile repugnat ei: hec videẽ satis manifesta: sed omni mobili vnde mobile est ĩpossibile moueri motu velociori motu pmo: ergo omni mobili ſm ꝙ mobile repugnat moueri velociori motu pmo. Probatio minoris. accipiaẽ mobile quodcunꝙ tu volueris: aut illi mobili ſm ꝙ est mobile possibile ẽ moueri motu velociori ꝙ̃ sit motus primus: aut nõ ẽ ei possibile ſm ꝙ mobile: si nõ est ei pole ſm ꝙ mobile. g est ei ĩpole ſm ꝙ mobile. per regulam modaliũz. si est ei possibile rõe qua mobile moueri motu velociori motu pmo. Aut aliquando mouebitur illo motu velociori: aut nunꝙ̃. Si nuꝙ̃. ergo illa potentia quã hz ad illuz motũ velociorem erit ociosa per totuz tempus eternũ in tota natura mobilis vt mobile: qd̕ videẽ absurdũ. Si aliqñ mouebitur motu velociori ꝙ sit motus pmi mobilis: hoc similiter est absurduz: q2 velocitas primi motus est pfectissima velocitas qua nunquam erit perfectior. Et preterea quis motor faciet illam velocitatem. ¶ Itez illud ẽ impossile qd̕ nunꝙ̃ est nec fuit nec erit: sicut illud est necessarium qd̕ semp fuit ꝛ est ꝛ erit semp vt habetur satis ex T. c. 121.
pmo celi ꝛ mundi. Sed hoc nunꝙ̃ fuit nec est nec erit in aliquo mobili ꝙ moueatur motu velociori motu primi mobilis: vt oẽs ꝯcedunt. quare ꝛc. ¶ Item dubitaẽ sic: omne quod non repugnat mobili vñ mobile inest alicui mobili sicut omne qd̕ non repugnat homini: vnde aial: inest ꝛ inuenitur in aliquo animali. si ergo moueri velocius primo mobili nõ repugnat mobili vnde mobile: hoc debet inesse alicui mobili: hoc autem falsum est. ergo et primum. ¶ Item si sic intelligeretur ꝓpositio Aristote. tunc Aristo. non sufficienter demõstraret intentũ. Uult enim ostendere ꝙ tempus est diuisibile in infinitũ sicut ꝛ magnitudo: ita ꝙ quocũꝙ tempore dato est dare aliqd̕ tempus minus. Et hoc sic in omni tempore cõtingit aliquid moueri: ꝛ oẽ qd̕ moueẽ contingit velocius moueri: ergo in quocũꝙ tempore aliquid moueatur in illo cõtingit velocius moueri. Uelocius autem in minori tempore pertransit equale spatiũ: ergo quocũꝙ tempore dato est aliqd̕ tempus minus. Modo diceret aduersarius qui sustineret esse aliqd̕ tp̃s ꝯtinuisibile in: ꝙ tẽpore illo bene potest moueri aliquid: sed non ẽ possibile ꝙ aliqd moueatur velocius illo mobili qd̕ mouetur in tempore illo: q2 hoc repugnat mobili vñ tale: sz nõ repugnat mobili vnde mobile: nec potest poni iesse aliqd̕ mobile mo

ueri velocius illo mobili: sicut nō repugnat homini vnde animal ꝙ sit hinnibilis: ⁊ tamen nō debet poni in esse ꝙ hō sit hinnibilis sm ꝙ est aial: ⁊ sic videt ꝙ demōstratio Aristo. nō valeret. ¶ Ad primū posset dici negando primā ꝓpositionē. nō eniz opꝫ ꝙ omne qd est impossibile mobili sm ꝙ mobile: repugnet ei sm ꝙ mobile: q ad hoc ꝙ aliquid sit impossibile alicui sufficit ꝙ nullam habet potentiam ad illud. Sed ad hoc ꝙ aliquid repugnet alicui nō sufficit ꝙ nullā hꝫ potētiā ad illud: sed oꝫ ꝙ hēat aliquaꝫ oppositionē ad illud. Repugnantia eniz aliquoꝝ adinuicē non videt esse nisi rōne alicuiꝰ oppositionis: mō possibile est ꝙ aliquid nullam habet potentiaꝫ ad alterū: ⁊ tñ nō hꝫ oppositionē ad ipsuꝫ: sicut itelligentia nullam habet potentiam ad magnitudinē: ⁊ tñ nullā hꝫ oppositionē ad eaꝫ: sicut pꝫ inducendo in omnibꝰ speciebus oppositiōis: nō .n. opponit ei cōtrarie nec ꝯtradictorie nec priuatiue nec relatiue: ⁊ sic possibile est ꝙ aliqd sit impossibile alicui: ⁊ tamē ꝓpē non repugnat ei. Sic ergo licet mobili vnde mobile nō sit possibile moueri motu velociori q̄ est motus primi mobilis: tamen nō repugnat ei: q nullā oppositionem habet ad ipsum: vt manifestū est inducendo in spēbus oppositionis. Sed istud non videtur sufficere ad intentionem Aristo. quia sicut iam dictum est ipse intendit probare ꝙ oi tempore est tempus minus: q in quocūqꝫ tēpore aliquid mouet cōtingit aliquid velocius moueri: ⁊ per cōsequens in minori tempore: mō ad hoc nō sufficeret accipere ꝙ mobili nō repugnat velociꝰ moueri mō ṗdicto: q diceret aduersarius ꝙ q̄uis mobili nō repugnet rōne alicuius oppositionis moueri velocius: tamē est ei īpossibile ꝓpter defectum potentie: ⁊ sic nunq̄ mouebitur in minori tempore q̄ sit illud tempus: nec sequitur si sit aliqd tēpus minimū: ꝙ mobili vnde mobile est repugnet velocius moueri: ita .s. ꝙ habeat aliquā oppositionē ad motū velociorē: vel si seqt nō apparet: quomō seqt. q̄re ⁊c. ¶ Iteꝫ si sic intelligeret ꝙ mobili vnde mobile est: nō repugnat velocius moueri .s. q nō habet aliquā oppositionem ad motum velociorē. Similiter posset dici ꝙ mobile vnde tale mobile determinatū non repugnat moueri velociꝰ .s. q mobile vnde tale nullā habet oppositionē ad motū ipsum velocē: ⁊ sic vel opꝫ dicere ꝙ omne qd est impossibile mobili repugnat ei: ita ꝙ ideꝫ sit aliquid repugnare alicui ⁊ esse ei impossibile. Aut opꝫ dicere ꝙ mobili vnde tale non repugnat moueri velocius suo motu: aut oꝫ assignare aliam differentiā inter īpossibilitatē ⁊ nō repugnantiā. Et vtinā ego scirem quid est hic dicendū: hic .n. deficit mihi doctor ⁊ intrinsecus ⁊ extrinsecus: ⁊ fortassis alibi appebit. ¶ Posset aliter dici ad principale ꝙ non intendit Aristo. ꝙ omne motum possit velocius moueri realiter ⁊ sm naturaꝫ: sed sꝫ intellectū ⁊ imaginatiōeꝫ. Et hoc specialr veꝝ est de mobili rōne qua mobile. Nā quantūcunqꝫ mobile primū moueatur velociter: tñ ego possum imaginari ipsum moueri velociꝰ. nec Aristo. ad ꝓbanduꝫ ꝯclusioneꝫ quā intēdit idiget ponere: ꝙ omne qd mouetur in aliquo tempore possit velocius moueri vel ꝙ aliquid aliud possit velocius moueri: aut ꝙ actu moueat velocius. Sed sufficit ei ista cōditionalis vera ꝙ in quocūqꝫ tempore aliquid moueatur quantūcūqꝫ ꝑuo si aliquid aliud aut illud idē moueretur velocius: sic imaginari potest: oporteret illud moueri in minori tempore: hoc eni est de rōe velocioris ꝙ in minori tempore equalem magnitudinem pertranseat: ⁊ sic conditionalis est necessaria in quantocūqꝫ tempore aliquid moueatur velocius per eandeꝫ magnitudinē moueret in minori tēpore: hoc autē nō esset si aliqd tp̄s esset minimuꝫ ⁊ indiuisibile oino. q tēpore indiuisibili non est aliqd tempus minus. ⁊ sic Aristo. habet intētū suuꝫ ibidem. ¶ Considerandum enim est diligenter sicut dicetur in .7° huius. ꝙ aliqua ꝓpositio conditionalis potest eē vera. licet antecedēs sit impossibile. vt hic. si asinꝰ volat asinus hꝫ alas. ⁊ tunc aliqua ꝯditionalis est vera ⁊ necessaria. q̄uis antecedens eius sit impossibile: oē illud ex quo sequitur illaꝫ esse falsaꝫ debꝫ iudicari īpossibile vt dicit ibi Cōmē. ⁊ h scifit logici: modo si aliqd tempus esset oino minimum indiuisibile ⁊ in illo aliquid moueretur: ista conditionalis nō esset vera simpliciter: ꝙ si aliqd moueret velocius q̄ illud qd mouet in tēpore: isto illud moueretur in minori tēpore. Posset ergo ratio Aristo. sic formari ꝯtra ponēteꝫ tempus indiuisibile in quo aliqd mouetur: ⁊ si aliqd moueret velocius moueret in minori tēpore. Dico tale tēpus est indiuisibile. sed hoc tēpus indiuisibile tale est ꝙ in ipso aliquid mouetur vt tu ponis: ⁊ si aliqd moueretur velocius moueretur in minori tēpore. hec eniꝫ ē vera cōditionalis. In quantocūqꝫ tempore aliquid moueretur velociꝰ moueret in minori tp̄e per eandem magnitudinē: ergo hoc tempus indiuisibile nō est indiuisibile: qd est impossibile. ¶ Et si quis dicat ꝙ nō fuit intentio Arꝫ. sic argumētari: q diceret aduersarius ꝙ ista nō est vera cōditionalis. Dicam ꝙ multo magis posset aduersarius dicere ꝙ ista categoꝰ non est vera: q oi eo qd mouet in aliquo tēpore posset aliquid moueri velocius. Et si aduersarius ꝯcedat categoricā illā ipe ꝯcedet hipoteticaꝫ: ⁊ forte nō ecōuerso. Si qs melius noscat dicat. sed mihi nō apparet plus de hoc. Forte Aris. accipit illā ꝓpositionē tāqꝫ ꝯcessaꝫ ab illis qui ponebāt minimū tēpus: ipsi eni concedebant ꝙ omne qd mouet cōtingit velocius moueri. Uel posset sic intelligi ꝙ omne motū cōtingit velocius moueri si esset mouēs fortius: ⁊ hoc non esset si esset aliqd tempus minimuꝫ. hoc eniꝫ posito non posset motor fortior moueri in minori tēpore cuꝫ nō sit minimus minimo. Uel dicat ꝙ oē qd mouet per aliqd spaciuꝫ cōtingit moueri per minus spatiū. ⁊ hoc vocat velociꝰ moueri. h aūt nō eēt si eēt tp̄s minimū simplr in quo aliquid moueret: q nō eēt tp̄s minus eo: ⁊ sic n̄ posset illud mobile moueri ꝑ minꝰ spatiū: cū ꝑ minꝰ spatiuꝫ idē mobile moueatur in minori tēpore. Potest sustineri Cōmē. q lꝫ nulli mobili ꝯueniat moueri velocius pͦ mobili tñ si eēt aliqd mobile maius ṗmo mobili moueretur velociꝰ ipso: qd nō esset si esset tp̄s oino idiuisibile.

Ad rationes priores. ad ṗmā ⁊ ad secūdā pꝫ ex dictis. ¶ Ad 3am forte dōm breuiter ꝙ bene ꝯcludit ꝙ oē qd mouet cōtingit velocius moueri realiter ⁊ sm nāꝫ rei: nec isto idiget Arist. ad ꝓpositū: vt pꝫ ex dictis. Et si bene viderēꝰ q̄liter aliqd nō repugnat mobili vñ mobile: ⁊ tñ non est ei īpossibile simplr aliud eēt. Uerū est ꝙ aliq̄ volunt exponere istam auctoritatē Arꝫ. oē qd mouet cōtingit velociꝰ ⁊ tardiꝰ moueri nō ꝙ q̄cūqꝫ velocitate data sit dare ꝑfectioreꝫ ⁊ sic in īfinitū sm itēsionē velocitatis: sꝫ q mobile vñ mobile est: nō determinat sibi hanc spēꝫ velocitatis vel illā. sed indeterminatū ē ad q̄cūqꝫ q̄tū est de se: sicut aial sm ꝙ aial nō determinat sibi hanc spēꝫ vel illā sꝫ indeterminatū ad oēs suas spēs: sꝫ hoc nō esset ad ꝓpositū Arist. nec sic itellexit. Aris. nūq̄ .n. ꝑ hoc ꝓbaret ꝙ tp̄s sit diuisibile in īfinitū: ⁊ ꝙ quocūqꝫ tp̄e dato sit aliqd tp̄s minꝰ vt manifestū est inspicienti. Uerū ē ꝙ Alex. vt Commen. recitat: posuit duas respōsiōes ad istā rōnē d motibꝰ corpoꝝ celestiū. Nā sic corpora celestia sꝫ ꝙ motꝰ eoꝝ sūt volūtarÿ possunt moueri velociꝰ: ⁊ si nō moueāt quēadmodū boni pn̄t moueri ad nō bonū lꝫ nō moueāt. Sed Com.15

illud nō sufficit: q2 differētia ē inter volūtatē humanā ꝛ volūtatē motoris celestis. Volūtas.n.hūana ē variabilis: ita ꝙ qn̄qꝫ vult bonum simplr.s.cum intellectus iudicat ꝛ cognoscit bonū simplr: qn̄qꝫ aūt vult bonū vt nūc cū bonū vt nūc videat bonū simpliciter. Et similr qn̄qꝫ vult vnū bonū simplr qn̄qꝫ aliud fm ꝙ diuersa offerunt sibi ab itellectu hūano qui est variabilis ab vna cōprehensione ad aliā: quēadmodum ꝛ fantasia seu cogitatiua humana. Sed voluntas motoris celestis est itrāsmutabilis simplr ꝛ semp ꝛ necessario vult vnū ꝛ idē ꝛ codē mō: cū semp intelligat vnū ꝛ idē ꝛ codē mō: ꝛ iō nō pōt aliter mouere ꝙ mouet: lꝫ volūtas hūana possꝫ alr mouere ꝙ mouet: q2 aliter ꝛ alr velle ꝛ aliō ꝛ aliud. ¶ Secunda responsio Alexādri: vt dicit Cōmē.est: ꝙ ista possibilitas nō pēdet a moto sꝫ a motu. Ois.n.mot⁹ posit⁹ in aliquo moto. possibile est vt imaginetur in alio moto velocior aut tardior: ꝛ hoc impossibile est in codē moto cū motus ois moti sit terminatus. Sed nec istaꝫ solutionēꝫ itelligo: nō enī est manifestū: ꝙ si aliqō aliud mobile moueret motu quo mouet pᵐ mobile: ꝙ moueret velocius pmo mobili: similiter autē ꝛ in alqs: quare ꝛc.

¶ Et si quodcūqꝫ infinitū est ꝛ alteꝝ: ꝛ sicut alterum ꝛ alterum est vt si quidem in vltimis infinitum est tēpus. Tex.com. XVIII. Qō. IX.

Uerit. Utrum magnitudo ꝛ tempus cōcomitētur se fm finitū. ¶ Arguit pmo ꝙ non:

T.c.83. q Q2 mot⁹ celi ifinitū est: vt pꝫ. 8° huius. ꝛ tn̄

T.c.75. nulla magnitudo est ifinita: vt pꝫ ex 3° h⁹ ꝛ

T.c.46 p° celi ꝛ mundi. quare ꝛc. ¶ Itē aliquis pōt moueri bis sup eādē magnitudinē: ꝛ eadē rōne ifinities: q2 magnitudo nulli motui repugnat: ꝛ tn̄ nulla magnitudo est infinita. q̄re ꝛc. ¶ Itē illa non sequunt se adinuicē q̄tū ad finitū ꝛ infinitū: quoꝝ vnū potest eē infinitū sine alio vel finitū: sed magnitudo potest eē finita sine motu: q2 contingit aliquam magnitudinem quiescere: vt patet ad sensum. quare. ꝛc.

¶ Oppositum vult Aristo. in littera.

Intelligēdum ꝙ magnitudo pōt itelligi eē infinita dupliciter. Uno mō infinita vltimis. Alio mō ifinita fm diuisionē.s. ꝙ sit diuisibilis in ifinitū: ꝛ silr itelligo de motu ꝛ tpe. ¶ Tunc dicēda sunt duo ad questionē breuiter. Primo ꝙ tēpus est finitū si magnitudo est finita: sic intelligendo ꝙ si magnitudo est finita tempus in quo mobile ptransit istam magnitudinē semel nō potest esse infinitū. ¶ 2° ꝙ si magnitudo sit infinita tempus nō potest esse finitū ꝛ sic habetur ꝙ magnitudo ꝛ motus se cōsequuntur quantū ad finitatē ꝛ infinitatē. ¶ Sed pbatiōes istaꝝ duaꝝ ꝯnū pretermitto: q2 Ari. euidenter eas demonstrat in lr̄a.

Ad primam rōnēꝫ dicenduꝫ ꝙ motus celi p quē semel pertrāsit magnitudinē finitā non est infinitus sed finitus.s. vna sola circulatio: sed bene verum est ꝙ totus motus quo infinities pertrāsitur magnitudo finita est ifinitus. ꝛ hoc non est contra Aristo. Qualiter autē ꝛ q̄re sup magnitudinē finitaꝫ retineat motus infinit⁹ videnduꝫ est in 8° huius. hoc enim pro tanto cōtingit: q2 in magnitudie circulari nullus est terminus actu.s. qui sic sit termin⁹ ꝙ nō sit pncipiū: imo quilibet pūctus in linea circulari: sic est terminus vnius partis linee ꝙ est initiū alterius sequētis: ꝛ similr debet contingere ꝙ in motu circulari quo aliquid naturaliter mouet quolibet vbi sit termin⁹ circulationis precedētis ꝛ initiū alterius sequentis: nō.n. esset aliqua ratio quare mot⁹ circularis terminaret ad vnū vbi plusꝙ ad alteꝝ.

¶ Ad aliam dico ꝙ super magnitudinem finitā nō ꝯtingit bis moueri motu cōtinuo ꝛ infinito: q2 oꝫ fieri reflexionē si mobile debet redire ab codē in idē: ꝛ hoc cōtingit sine quiete media vt demōstrabit in 8° huius. ꝛ sic talis motus nō est vnus ꝛ continuus. ꝛ sic intelligit. q̄re ꝛc. ¶ Ad aliam dico ꝙ pcedit ex malo intellectu: debet.n. sic intelligi ꝙ si aliquid moueret sup magnitudinē finitā ꝙ tempus mensurans illum motuꝫ quo ista magnitudo semel pertransitur semel sit finitus ꝛ ecōuerso. Sed non opꝫ semp ꝙ sup quālibet magnitudineꝫ finitaꝫ fiat actu motus localis finitus: ꝛ hoc signauit Arist. in littera cū dixit, Et si qōcūqꝫ infinitum ꝛc. Qō X.

Onsequēter q̄ritur. Utrū, infinita possint ptrāsiri i tpe finito. ¶ Arguit pmo ꝙ nō. Q2 illō qō ptrāsit ē finitū: vt videt māifestū: sed ifinitū nō ē finitū vt manifestū est. q̄re ꝛc. ¶ Itē oē qō ptransit hꝫ extremū. Nā ptransitū est perfectus trāsit⁹ ꝛ nō pt esse perfectus transitus nisi deueniat ad vltimuꝫ seu extremum. ¶ Sed ifinitū nō hꝫ extremū ergo ꝛc. ¶ Itē tps ꝛ magnitudo sunt eiusdē rōis q̄tuꝫ ad infinitatē: vt vult Aristo. hic. sed hoc nō cōtingeret si in tēpore finito ptransiret infinita magnitudo. q̄re ꝛc

Oppositum arguitur: q2 i quolibꝫ spatio sup qō ptransit sunt ptes infinite cū sit cōtinuū: ꝛ cōtinuū est diuisibile in ifinitū: sed spatium aliqō pertrāsit in tpe finito: vt pꝫ ad sensum: nō aūt pōt pertrāsiri spatium aliqō in magnitudine finita nisi oēs eius partes pertranseant vt euidens est. ergo ꝛc.

Ad questionem est itelligēdū ꝙ sicut Ari. determinat i 8° hui⁹ ꝙ aliquod mobile pertranseat infinita in tēpore finito potest dupliciter intelligi. Uno mō infinita fm actū. Alio mō infinita fm potentiā. ¶ Itē ꝙ ptranseat in tēpore finito infinita in potētia: pōt intelligi dupliciter. Uno mō per se. Alio mō per accidens. T.c.68

¶ Tūc dicēdū ē ad qōnē ꝙ ifinita actu nō possūt ptrāsiri i tempore finito. ¶ 2° dico ꝙ ēt mobile nō pōt ptrāsire p se ifinita fꝫ potentiā in tēpore finito. ¶ 3° ꝙ ifinita in potentia per accidens possunt pertransiri in tempore finito. ¶ Pmū pꝫ ex rōne Aristo. in littera. Nam si tēpus in quo mobile pertransit actu infinitū sit finitū: accipiat aliqua pars illius temporis in qua trāsit aliquam partē illius actu infiniti: vel aliqō illoꝝ infinitoꝝ actu: cōstat ꝙ illa pars aliquotiens sumpta mensurabit totū illud tempus finitū vel reddet aliqō maius. ergo similiter pars infiniti quā ptransit in illa parte tpis reddet totum precise infinitū ꝛ mensurabit ipsum vel aliqō maius quoꝝ vtrūqꝫ est ipossibile. Nā ifinitū actu nō potest mensurari aliquo finito finities sumpto nec excedi ab eo: vt manifestū est cuilibet intelligenti. q̄re ꝛc. ¶ Secundum declarari pōt: q2 ppie loquendo pertransit⁹ est pfect⁹ transitus de extremo ad extremū: mō ifinita fm ꝙ sunt ifinita q̄litercūqꝫ sint ifinita nō est extremū: q2 sic essent terminata ꝛ ifinita: ꝙ ifinita fm ꝙ ifinita sūt et i potētia ppie ꝛ per se nō possunt ptransiri. ¶ 3ᵐ appꝫ: q2 illō qō ptrāsit aliqō finitū in q sūt ifinita aliquo mō ptransit infinita saltē p accñs: sed mobile qō ꝯtinue mouet ptrāsit aliqō in quo sunt ifinita.s. spatiū. ꝯtinuū finitū de cuius extrēo puenit ad aliō extremū: q̄re ꝛc. Et ista vr̄ eē intētio Ap. in 8° h⁹. vt manifestū est īspicienti. q̄re ꝛc. Qualr aūt ꝯtinuū hꝫ ptes ifinitas in potētia: ꝛ quō nō: visuꝫ fuit in 3° huius.

Ex his patet ad: rōes: bene.n. pbāt ꝙ ifinita fm ꝙ ifinita ꝛ p se nō possunt ptrāsiri: lꝫ qn possint ptrā

sari p accessio rõne q pertransit aliqd continuũ finitũ in quo
includunt nõ removet. ¶ Ad 3ᵐ dico q tps ⁊ magni-
tudo se cõsequant q̃tũ ad finitatẽ ⁊ infinitatẽ sʒ actũ: sic
q̃tũ ad finitatẽ ⁊ infinitatẽ potẽtialẽ: ita sequit q sic vnũ
põt diuidi in infinitũ in ptes eiusdẽ pportõis sic ⁊ reliquũ
⁊ sic itelligit Ar. tũc hoc nõ obstãte in tpe finito possũt
pertransiri infinita existentia in potentia saltem per acci
dens: ⁊ ex consequenti: ⁊ sic est hic.

¶ Necesse est autem ⁊ ipsum nũc quod nõ secũ
dũ alterum sed per se ⁊ primum dictum indiuisi
bile ⁊ in omni tpe huiusmodi esse est. n. aliquid
vltimũ eius ⁊c. Tex. com. XXIIII. Qõ. XI.

Onsequẽter solet queri. Utrũ nũc sit in tpe.
¶ Arguit q nõ. Qr si nũc eẽt in tpe seq̃ret
q nũc eẽt diuisibile: qd ẽ ipossibile: ⁊ pbatur
9ñã: qr illd qd est in aliq̃ est in illo p modũ il
lius in q ẽ: sic illd qd recipit in aliq̃ p moduʒ
rei recipiẽtis vt habet in libro de caus: cum ĝ tps sit diui
sibile vt habet in isto sexto: seq̃t qd dcm ẽ. ¶ Itẽ si nunc
eẽ in tẽpore esset in eo: aut sicut pars in toto qd nõ ẽ: qr
tempus non cõponitur ex nunc: vt demonstratũ est hic:
aut sicut totũ in parte: hoc est ridiculũ. tempus eniʒ non
est pars ipsi⁹ nũc: aut sicut species in genere: aut sicut ge-
nus in spẽ: ⁊ hec ambo sunt ipossibilia: qr genus pdicat
essentialiter de specie. nũc auteʒ non pdicat essentialiter
de tempore nec ecõuerso pdicatione dicẽte h ẽ hoc. aut
sic forma in subo: ⁊ hoc est ipossibile: qr forma debet di
uidi fm diuisionẽ eius cuius est forma: ⁊ nunc est idiuisi
bile simpliciter: aut sicut in efficiente ⁊ hoc est ipossibile:
qr 9stat q tps nõ efficit ipsum nunc: cũ q̃titates nõ sint
Cõ. 84. actiue nec passiue: vt pʒ p Cõmen. in 4° huius. aut sicut
locatũ in suo loco: ⁊ hoc est ipossibile: qr locus est eq̃lis
locato. ⁊ tps nõ est equale ipsi nũc. aut sicut i suo fine: qd
nõ videt rõnabile: qr tẽpus nõ est finis ipsius nunc. finis
T. cõ. 8. em̃ est terminus. 2. metaphy. ⁊ tps non est termin⁹ ipsius
nũc: nec ecõuerso. ergo nũc nullo mõ est in tempore. Isti
eni ⁊ nõ plures sunt modi qbus aliquid est in aliquo vt
T. c. 23. habetur ex 4° huius. q̃re ⁊c. ¶ Itẽ si nunc eẽt in tempo
re aut esset in eo actu. aut in potẽtia: p sufficiẽtẽ diuisio-
neʒ. nõ in actu: qr sicut linea se hʒ ad punctũ sic tempus
ad nunc. fm Aristo. hic. sed si linea esset infinita nõ esset
in ea punctus in actu: cũ ergo tẽpus sit infinitũ non vide
T. cõ. ll. tur q nunc sit in eo actu. Et 9firmat: qr nunc se habʒ ad
tempus sicut punctus ad lineã circularẽ: vt pʒ i 8° hui⁹.
T. c. 76. ergo ⁊c. Sed in linea circulari nõ est punctus in actu: vt
pʒ in 8° huius. ergo ⁊c. ¶ Si aũt dicat q nũc est in tpe
solũ in potẽtia. Cõtra. potẽtia ẽ frustra que nũq̃ reduci
tur ad actũ: illud enim frustra est qd ordinat ad aliqd: ⁊
T. c. 62. nũq̃ attingit illud: vt pʒ in 2° huius. Actus autẽ est finis
T. c. 15. potentie. 9° metaphy. ergo potẽtia est frustra que nõ re
ducitur ad actũ. Si ergo nunc est in tempore solũ in po-
tẽtia: sequit q illa potẽtia est ociosa: qd videt esse cõtra
T. c. 32. dignitatẽ nature: que est q in natura nihil est frustra vt
T. c. 45 habetur ex primo de celo. ⁊ in 3° de anima. ⁊ a Cõmẽ. 2°
Com̃. 1. metaphy. ⁊ in multis locis. ergo ⁊c.

¶ Oppositũ arguitur auctoritate Aristo. qui accipit nũc
esse in tempore. Et rõne: qr sic nunc se habet ad tempus
vt punctus ad lineã: ⁊ 9stat q punctus ẽ i linea. q̃re ⁊c.

Ad questionem est intelligẽdũ q tempus
põt cõsiderari fm se totuʒ
vel quantũ ad aliquaʒ sui partẽ quecũq̃ sit illa sicut est
dies aut hora. ¶ Tunc diceret ad questioneʒ fm Ar.
⁊ Cõmen. q nunc non est in toto tempore sicut termin⁹
in terminato. ¶ 2° q in quolibet parte temporis hunc ẽ
nunc vt terminus in terminato. ¶ 3° potest dici q nũc ẽ
in toto tempore sicut continuans in continuato. ¶ Pri
mum pbaret sic. Illud extra qd est aliquid tẽporis non
est in toto tempore sicut termin⁹ in terminato: ⁊ hoc pʒ
ex 5° metaphy. qr extra terminum rei nihil est de illa re: T. c. 22
sed extra qdlibet nunc est aliquid de tẽpore: sicut eniʒ in
circulo quilibet punctus sic est terminus vnius partis li-
nee q est etiaʒ initium alterius: sic in motu circulari qdli
bet mutatũ esse sic est terminus vnius circulationis q ẽ
initium alterius: ⁊ similiter in tempore qd sequitur mo-
tum circularem. Primo ⁊ principaliter quodlibet diuisi
bile sic terminat vnam partem temporis q etiam est ini
tium alteri⁹ fm intentionẽ Aristo. vnde in toto tempo-
re aliquod nunc vltra qd nihil sit de tempore. quare ⁊c.
2ᵐ patʒ faciliter qr illud indiuisibile extra qd nihil est de
aliqua parte temporis: ⁊ citra qd est ipsa tota pars tẽpo
ris est in parte temporis: vt terminus in terminato aliq̃
modo: sed nunc temporis est tale indiuisibile vltra qd ni
hil est de aliqua parte tẽporis vt de die aut hora: ⁊ citra
qd est tota illa pars. ergo ⁊c. ¶ Et notanduʒ q iste mo
dus essendi quo instans est in parte tmporis vt termin⁹
in terminato: reduci potest ad illum modum essendi fm
quem forma propria rei est in sua materia fm similitu-
dinẽ quandã. Naʒ sicut extra formã propriã alicuius ni
hil est de his que pertinẽt ad quidditatẽ illius rei pprie
⁊ precise: sic hic. Naʒ extra instans vltimũ alicuius ptis
temporis nihil est illius partis: ⁊ forte sunt alie similitu-
dines quas tu considerabis per te. ¶ 3ᵐ pbatur: qr illd
per qd copulant ⁊ vniuntur partes temporis est in tpe si
cut continuans in cõtinuato: hec est manifesta: sed ptes
temporis copulant ⁊ vniunt ad instans sicut pte a linee
ad punctuʒ. vnde sicut punctus est quoddam indiuisibi-
le: cum quo est priuatio diuisionis accitalis partiũ linee
cõtinue: ⁊ priuatio distantie medie inter eas: sic ipsũ nũc
est quoddam indiuisibile cũ quo est puatio duratõis me
die inter partes tẽporis: ita q quecũq̃ pte tpis data est
aliqua alia pars inter quã ⁊ pcedentẽ nulla est duratio
media: ⁊ ista puatio successionis medij est ipsa continua
tio tẽporis vel eam 9comitat. ¶ Et est aduertendũ cir
ca secudaʒ conclusione q alio mõ punct⁹ terminãs ptẽ
linee recte est in linea terminata recta. ⁊ alio° istãs termi
nans ptẽ tpis ẽ in ipsa pte tpis: qr punct⁹ terminãs lineã
rectã sic est vltimũ ipsius linee recte q eã lineã rectã nõ
9tinuat cũ alia pte eiusdẽ linee recte: istans ãt terminãs
aliquã ptẽ tpis 9tinuat illã cũ alia seq̃nte aut pcedente.
¶ Cõsiderãdũ ẽt q lʒ Ar. ita diceret vt pmissũ est. tñ
dico fʒ fidẽ ⁊ veritatẽ q totũ tps ẽ terminatũ a pte añ ita
q aliqd istãs sic fuit initiũ tpis qd ñ fuit termin⁹ alteri⁹ ⁊
terminabit a pte post: ita q erit aliqd istãs: qd sic erit vlti
mũ tpis pcedẽtis q nõ erit initiũ alteri⁹ tpis seq̃ntis. h
ãt q̃uis nõ sit p se notũ: tñ nõ ẽ demõstrabile aliq̃ demõ
stratõe ab hoie. sʒ sic eẽ credim⁹ sola auctẽ diuina ⁊ scri
ptura scrõꝝ. Et ad hmõi ⁊ similiũ credulitatẽ multũ fac
9suetudo audiẽdi a pueritia hmõi dicta. q̃ eni consueti
mus dignamur dici 2° metaphysice. T. c. 14.

Ad rationes. Ad pmã põt dici negando 9se
quẽtiã. Et ad pbationẽ dico q
illud qd ẽ in aliquo sicut forma ppria inherens subiecto
est in eo scdm modum illius: sed quod est in aliquo soluʒ
ad modum ⁊ similitudinem forme: non oportet q perti-
tus sit in eo fm modum omnem essendi: illius in quo est:
sʒ sufficit q aliqualiter sit scdʒ modum illius: ⁊ sic est hic.
Nam sicut tempus non est aliquod ens permanens ⁊ fi
xum sicut ipsum instans scdm esse: non manet vnum et
idem numero simpliciter: vt pʒ in 4° huius. ¶ Ad aliã t. c. 104.

pz ex dictis. Instans.n.est in tempore quodāmodo ad similitudinē forme: ꝛ ideo ad illū modū cēndi reducit. ¶ Ad aliā pōt dici fm premissa ꝙ instās terminās esse actu in tēpore pōt itelligi dupłr. Uno modo ꝙ sic terminet ꝙ nō initiet tēpus: ꝛ hoc nō pōt esse fm Arist. Alio modo ꝙ extra ipsū nihil sit de hac parte tēporis: ꝛ ifra ipz sit hec tota pars: ꝛ hoc est bñ veꝝ: ꝛ sic est actu terminās ꝛ nō pmo mō: ꝛ sic pcedebat argumētū. q̄re ꝛc̄.

¶ Qꝫ aūt nihil in ipso nunc mouetur ex his manifestū est ꝛc̄. Tex.cō. XXIX. Qō. XII.

T.c.92. Consequēter pōt q̄ri. Utꝝ in nūc tpis possit aliq̄d moueri. ¶ Arguit ꝙ sic. Quia illō qō ē sił est in instāti: vt satis pz in.4. sz aliqō moueri est sił fm Arist. in de sensu. vbi dicit ꝙ ꝯtingit aliqō totū sił alterari. Alterari aūt est moueri sic̄ alteratio est

T.cō.6. mot⁹. q̄re ꝛc̄. ¶ Itē gñatio est mot⁹. vt vī velle Ari. in 3° hu⁹. vbi post diffōnē mot⁹ exēplificat de gñatione ꝙ ipsa est act⁹ gñabilis fm ꝙ gñabile: sz gñatio est in instā

T.c.50. ti. vt accipit in.5.hu⁹. ꝛ.8. q̄re ꝛc̄. ¶ Itē in quocūq; pt

T.c.62. esse mouens ꝛ mobile ꝛ terminus motus in illo pōt esse motus. hec enim videntur sufficere ad esse motus: sed in instāti pōt esse mouens ꝛ mobile ꝛ termin⁹ motus. Nāz terminus a quo potest esse in instanti: ꝛ similiter terminus ad quem. s. mutatum esse. quare ꝛc̄.

¶ Oppositum arguitur auctoritate Aristo. hic.

Dicendū breuiter ꝙ accipiēdo moueri proprie put distinguit contra mutatum esse: ꝛ accipiēdo pprie ipz instās siue nūc p indiuisibili simpłr ipsius tēporis: sic in instāti nō ꝯtingit moueri. Qō pbat sic. Si in instāti aliq̄d moueret: tunc si esset aliqō mobile velocius illo nō moueret in minori tēpore per equale spatiū: sz hoc est incōueniēs. q̄re ꝛc̄. Falsitas ꝯñtis est manifesta: q2 quātūcūq; aliqō mobile velociter moueat: tñ si esset aliqō velocius illo illud moueret in minori mensura. hoc.n. est de rōne velocioris. vt dcm̄ est prius. Sz cōsequētia apparet: q2 nulla mēsura pōt eē minor ipo nūc cū sit simpłr indiuisibile. g̃ quātocūq; esset aliqō mobile velocius illo mobili: qō ponit moueri in istāti: nō moueret in minori mēsura. q̄re ꝛc̄. ¶ Itē si sic: tunc aliq̄d moueret ꝛ mutatū eēt: qō est impossie. vt prius appuit q̄re ꝛc̄.

Ad primaz rōnem dicūt aliqui ꝙ Aristo. accipit ibi alterari pro alterato esse: ꝛ istud nō est moueri: sed mutatū esse. Sed istud nō sufficit: q2 Aristo. ponit ibi dr̃iā inter alterationē ꝛ motum localē: mō si acciperet alterari p alterato eē: sic nłła eēt dr̃ia: q2 sicut cōtingit aliqō totū simul alteratū esse sic ꝛ localr motū esse. Et iō dico aliter sicut prius dcm̄ fuit ꝙ aliqō totū simul alterari pōt itelligi dupłr. Uno mō referēdo ly. simul. ad partes ꝛ gradus q̄litatis que acquirītur: ꝛ sic sensus ꝙ ꝯtingit aliquid simul acq̄rere oēs gradus alicu⁹ q̄litatis ad quā est alteratio: ꝛ hoc impossibile: nec sic itelligit Arist. Alio mō pōt itelligi referēdo ly. simul. ad partes quātitatiuas mobilis. vt sit sensus ꝙ ꝯtingit oēs partes mobilis recipere aliq̄d ab agēte: ita ꝙ vna nō recipiat prius tēpore q̄ alia: sed in eodē instāti in quo vna icipit recipere ꝛ alia: ꝛ hoc est manifestū. verbi grā. Cū ignis appropinquat aque est aliq̄ pars aque: ita parua ꝙ tota simul ꝛ nō prius tēpore vna pars q̄ alia incipit recipere aliquā partē q̄litatis. similr aūt ꝛ in aliīs hmōi. Et i hoc bñ differt alteratio a motu locali: q2 nō ꝯtingit aliqō mobile totū simul incipere eē in aliquo loco: sz semp vna pars q̄titatiua mobilis prius intrat vnuz aliquē locū q̄ alia: vt prius tempore ptransit pars minor spatiū sibi eq̄le q̄ maior. Ueꝝ est tñ ꝙ mobile dū mouetur localr in nullo tpe est in vno ꝛ eodē loco penit⁹: nec aliq̄ pars ei⁹ manet p aliqō totū tpe i spatio sibi equali. ¶ Ad aliā dōm ꝙ si accipiat gñatio p trāsmutatiōe pcedēte ipz gñatū eē: est mot⁹ ꝛ veꝝ ē qō dī: ꝛ hoc nō fit in instanti: sed in tēpore. Sz si accipiat gñatio p ipo generato eē sic nō est mot⁹: sz mutatū eē: ꝛ sic est in instanti. Ueꝝ aūt gñatio q̄ est trāsmutatio precedēs generatū esse sit alia trāsmutatio ab alteratiōe pcedente ipz gñatū eē bona iquisitio est: ꝛ tactū fuit in q̄nto. ¶ Ad aliā dico ꝙ illa rō est quasi tentatiua: nā ad motū plus requirit q̄ mobile ꝛ mouens ꝛ terminu motus. s. fluxus forme ꝛ forma fluens: ꝛ iste nō est in instāti. Ueꝝ est tñ ꝙ posito motore ꝛ mobili sufficiēter dispositis ꝛ appropinquatis statiz sequit motus nō in instanti pmo appropinquationis: sed in tempore sequente. quare non valet.

¶ Quod autē mutatur omne: diuisibile esse necesse est ꝛc̄. Textu cō. XXXII. Qō. XIII.

Uerit hic. Utꝝ omne qō mutat sit diuisibile. ¶ Arguit pmo ꝙ nō. Q2 oē qō est i aliq̄ moto mouet: sz aliqō ipartibile seu idiuisibile est in aliq̄ moto: sic punct⁹ ē in corpe qō mouet. g̃ ꝛc̄. ¶ Itē itellꝰ possibilis est ipartibilis. vt pz in.3. de aīa: ꝛ tñ T.cō.6.

intellꝰ possibilis mouet: q2 virt⁹ passiua mouet ab obo: vt Cōmētator dicit in.3. de anima: ꝛ hoc pbat Cōmētator ꝙ intellectus mālis hz virtutē passiua: q2 mouet ab itelligibili. ergo ꝛc̄. ¶ Itē qō est in alio loco nūc q̄ prius est motū: hec est euidēs: sz indiuisibile nūc est in alio loco q̄ prius in quo nō erat. In quo.n. loco est corpus in eodem est punctus continuans partes linee. quare ꝛc̄. Com.8.

¶ Oppositum vult Aristo. in littera.

Ad questionem dī breuiter: ꝙ oē qō mouet p se est ptibile: ita ꝙ nullū simpłr idiuisibile per se mouet: ꝛ itelligit de indiuisibili fm magnitudinē: hoc aūt Arist. sic videt demr̃are in isto caplo: omne qō trāsmutat partiz est sub termino a quo: ꝛ ptiz sub termio ad quē: sz nō pōt eē sub vtroq; fm idē sui ꝛ fm se totū: q2 sic eēt sub oppositis simul: cū termin⁹ a quo ꝛ terminus ad quē sint oppositi. g̃ opz ꝙ fm aliud ꝛ alrō sui sit sub vtroq; termino: qō nō ꝯtingeret si eēt penit⁹ idiuisibile: q2 idiuisibile nō hz ptē aliaz ꝛ aliā. q̄re ꝛc̄. ¶ Sed ꝯ ista dicta Arist. Cōmēta. mouet vnā dubitationē valde difficilē: q2 aut Aristo. intelligit istā ꝯclōnē solum de eo qō trāsmutat trāsmutatiōe que est in tribus generibus. s. quātitate qualitate ꝛ vbi: q̄ quidē transmutatio est diuisibilis: aut intelligit gñaliter de eo qō trāsmutat quacūq; trāsmutatiōe siue diuisibili siue indiuisibili. Si itelligeret solū de isto qō transmutat trāsmutatione diuisibili: tūc ꝯclusio quā ponit nō est vera de pmo: q2 esse diuisibile nō solū competit ei qō trāsmutat trāsmutatione diuisibili: sz etiā ei qō trāsmutatur trāsmutatione idiuisibili. s. subiecto generatiōis ꝛ corruptiōis: ꝛ silr ei qō illuminat. Si aūt dicat ꝙ ipe itelligit de omni eo qō trāsmutat siue trāsmutatiōe diuisibili siue idiuisibili: tūc illud qō accipit in demr̃atiōe nō est verū vłr. s. ꝙ omne qō trāsmutat dū trāsmutat hēat ptē de termio ad quē: ꝛ partē de termio a quo: q2 possē ē ꝙ ipe termin⁹ ad quē sit forma idiuisibilis: sicut ē forma subālis: aut hmōi forma: vñ illō qō subijcit gñationi nō opz dū ē gñatio ꝙ hēat ptē de priuatiōe ꝛ ptē de forma q̄ generat. vt cū gñat ignis: nō opz ꝙ illō qō subijcit gñationi hēat ptē de forma ignis ꝛ ptē de priuatiōe ignis. Silr dū aer illuminat: nō opz ꝙ ptē hēat de lumine ꝛ ptē de Cō.32

tenebras: ideo nō videt q demrātio Ari. sit bona. Et recitat Cōmētator rñsionē Alexādri: qui dicit q nulla trāsmutatio est simplr indiuisibilis: imo ois trāsmutatio est in tpe aliquo: sȝ hoc latet in aliqb⁹ ppter puitatē tpis: intantū q putat eē in idiuisibili: cū tn̄ sint in tpe. Cōtra hoc loquit Cōmētator dicēs ēt q istud ɔ̄dicit cuidā dicto famoso apd pipatheticos: qui volūt q aliq̄ sūt trāsmutatiōes simplr idiuisibiles ⁊ istātanee: sicut illuminatio ⁊ gñatio subalis supple sube mixte: ⁊ iō dicit q nihil est ponere oēs trāsmutationes eē diuisibiles. Themisti⁹ aūt ɔcessit q aliq̄ sunt trāsmutatiōes in nō tpe ⁊ idiuisibiles: sȝ iste sunt latētes ⁊ ignote. ⁊ iō Ari. ptermisit eas: ⁊ loquut⁹ est de trāsmutatiōib⁹ diuisibilib⁹. Sȝ tūc istud nō sufficit. vt arguit Cōmētator: qꝛ ista vident eē ita in eodē ordine. i. fenuitē ɔsequi. s. ignorare qn̄o hñt se ea q̄ subȳciunt talib⁹ trāsmutationib⁹: ⁊ trāsmutatiōes ipse: ita q si ignotū sit: vtrꝝ in trāsmutatione diuisibili ⁊ indiuisibili subm partiȝ sit sub termio a quo: ⁊ partiȝ sub termino ad quē: sequit q ignotū ē an hmōi subȝ sit diuisibile aut idiuisibile: ⁊ itez vr̄ q sicut trāsmutatio diuisibilis se hȝ ad subm diuisibile: sic ēt trāsmutatio indiuisibilis se hȝ ad subm idiuisibile trāsmutabile. Et sic Aristo. fuisset oino isufficiēs in hac doctrina. ¶ Itē obȳcit Cōmētator ɔ̄ Themistiū valde subtilr: lȝ vba ei⁹ sint breuia ⁊ obscura: ⁊ vr̄ sic arguere. Si Aristo. intelligit istaz suā ppōnē de eo qd trāsmutat trāsmutatiōe diuisibili. s. ppōnē que dicit q omne qd transmutat hȝ partē de termino ad quē: ⁊ partē de termio a quo: tūc mediū qd hȝ ad ɔclonē demratiuā nō est cā per se. i. ppria: nec cā pbāndi seu cognoscēdi: qꝛ certū est q hr̄e partē de termino ad quē: ⁊ hr̄e partē de termino a quo: nō cōpetit oi trāsmutabili: q̄cūq3 trāsmutatione trāsmutat. Un̄ similis ē demrātio Aristo. vt siquis pbaret q hō est ambulans: qꝛ est rōnale: rōnale. n. nō ē cā ambulatiōis nisi p accn̄s: ita q sicut rōnale nō est mediū ppriū ad pbandū q hō sit abulās: sic hr̄e partē de termio ad quē ⁊ partē de termino a quo: nō est mediū ppriū ad pbādū q oē qd trāsmutat sit diuisibile: qꝛ nō cōpetit oi transmutabili sicut nec rōnale oi ābulāti. ¶ Auēpa. aūt dixit: q illō dictuȝ Aristo. dȝ referri ad ptes terminoꝝ mot⁹: ita. s. q oē qd trāsmutat diuisibile ē in partē termini a quo ⁊ partē termini ad quē: sic diuidit subȝ in accn̄tia ɔ̄ria: ⁊ istā expōnē diu sustinuit Cōmentator vt dicit. Sȝ nō est ad intētionē Aristo. qꝛ ipse Aristo. itelligit de diuisibilitate sub iecti in partes q̄titatiuas: qd manifeste apparet de vbis ei⁹: dicit. n. sic: nec̄e igit h qd aliqd in hoc: alid vo altero mutatiōes. i. ei⁹ qd mutat. loquit ḡ de ptib⁹ mobilis ⁊ nō de partib⁹ terminoꝝ mot⁹: ita q intēdit expsse pbare q mobile est diuisibile in partes q̄titatiuas sicut ⁊ alia cōtinua: ⁊ hoc supponet in sequētib⁹ demrātiōib⁹ tāq̄ pbatū hic. ¶ Alij vo posteriores dixerūt aliter: ⁊ dixerunt q ɔclo Aristo. est itelligēda virtualr de omni eo qd trāsmutat siue trāsmutet trāsmutatiōe diuisibili siue idiuisibili. s. q illud qd est diuisibile sm̄ q̄titatē. Et q ista ppositio quā accipit: in demrātiōe sua est vlr vera oīmō bn̄ itelligat. s. ppositio dicēs omne qd trāsmutat partiȝ est in termino a quo ⁊ partim in termino ad quē. Sȝ h pōt itelligi duplr. vt dicit. Uno mō q ipm qd mouet partē hȝ de ipso termio a quo sȝ se: ⁊ partē de termio ad quē: ⁊ hoc est veꝝ in trāsmutatiōib⁹ per se diuisibilib⁹. Alio mō pōt itelligi q illō qd mouet partim est in termino a quo ⁊ partiȝ in termio ad quē sȝ dispōnes illoꝝ termionū: ita q hȝ partē de dispōne termini ad quē: ⁊ partē de dispōne termini a quo. ⁊ hoc ɔtingit in trāsmutatiōe idiuisibili. s. in gñatiōe ⁊ corruptiōe: quāuis. n. forma subalis q̄ generat sit idiuisibilis: tn̄ dispōnes ad eā ordinate recipiūt magis ⁊ minus: ⁊ sic mobile sub tali mutatione partiȝ est sub termino ad quē sm̄ ei⁹ dispōnes. similr ēt partiȝ est sub termino a quo. vbi grā. cū ex aqua generatur ignis: lȝ gñatio forme subalis ignis nō sit diuisibilis sȝ se: nec mobile hēat partē de forma ignis ⁊ ptē de forma aq̄: tn̄ hȝ partē de dispōnib⁹ vtriusq3. s. ptē caliditatis ⁊ ptē frigiditatis. Et vt sit ad vnū dicere: oē qd trāsmutat ptē hȝ de termio a quo: ⁊ ptē de termio ad quē: vel sm̄ ipsa extrema vel sm̄ dispositiōes cōiunctas. Et ideo dicūt q ois trāsmutatio vel est diuisibilis sm̄ se vl sm̄ aliqd aliud adiunctū: ⁊ vtrūq3 sufficit ad ppositū ostēdendū vt dicūt. Sed adhuc istud nō videt esse sufficiens: qꝛ lȝ illud qd mutat mutatione indiuisibili que est gñatio subalis ⁊ corruptio: aut instās gñatiōis quodāmō hȝ ptē de dispōnib⁹ vtriusq3 termini: tn̄ in instanti gñationis: dū. s. aliquid generat nō hȝ partes tales: sȝ solū hȝ formā que acquirit ⁊ eius dispōnes. verbi grā. si ex aq̄ oȝ gñari ignis: verū est q anq̄ generet ignis opȝ q mā partē hēat de dispōne ignis ⁊ partē de dispositiōe aque. s. in tpe alterationis pcedētis: sȝ in istāti a quo generat forma subalis ignis non hȝ nisi dispōnes ignis ⁊ nullā partē dispōnis aque. Arist. aūt itelligit q illud qd mutat hȝ ptē de termino a quo: ⁊ ptē de termio ad quē: ⁊ nō solū an̄: ⁊ sic remanet dubiū qn̄o hec ppositio ē vera: de eo qd mutat mutatione idiuisibili ⁊ duȝ mutatur. ¶ Itē trāsmutatiōes alique sunt ad formas vel sm̄ formas que nō solū sunt idiuisibiles sȝ se: sed que nō psupponūt dispōnes diuisibiles in eis q̄ recipit eas sicut sunt illuminationes ⁊ imutationes sensuū a sensib⁹. Ad h. n. q aer illuminet a corpore luminoso nō ē nec̄e in ipo aere successiue acq̄ri aliq̄ dispōnē. Et silr ad hoc q sensus imutet a sensibili nō opȝ aliquā dispōnem pus gñari in sensu successiue ⁊ aliā abȳci. ḡ in istis trāsmutationibus ipm qd trāsmutat dū transmutat nō opȝ esse partiȝ sub termio a quo ⁊ partiȝ sub termio ad quē: nec sm̄ ipa extrema: nec sm̄ aliqd adiunctū: qꝛ illud nō videt sufficere. Cōmētator aūt aliter soluit ⁊ dicit q trāsmutatio ē duplex: quedā est per se: ⁊ quedā est per accidēs. Aristo. aūt loquit de omni eo qd trāsmutat trāsmutatione p se: ⁊ de isto veꝝ est mediū demōstratiōis. s. q illud est partiȝ ⁊c. ⁊ etiā ɔclo demōstrata. s. q omne tale ē diuisibile. De eo aūt qd trāsmutat trāsmutatione per accidēs nō loquit: nec debet ppter hoc accusari: qꝛ de his que sunt per accidēs nō oȝ fieri demōstratio sm̄ q sunt per accidēs. Uocat aūt Cōmētator trāsmutatiōes per accidēs illas trāsmutatiōes que sunt termini aliaꝝ trāsmutationū pcedētiū: sicut est illuminatio domus que sequit motū candele: ⁊ mutatio colūne de dextro in sinistꝝ q̄ euenit a motu colūne: ⁊ silr gñatio subalis q̄ est termin⁹ alteratiōis. Et dicit Cōmētator: q hmōi trāsmutationes q̄ sunt termini aliaꝝ trāsmutationū sunt indiuisibiles ⁊ nō in tpe: qꝛ termin⁹ nec̄io vult eē idiuisibilis. Qꝫ aūt iste trāsmutatiōes idiuisibiles nō sunt trāsmutatiōes nisi p accidēs. i. improprie vel secūdario. vt credo hoc ipse declarat: qꝛ finis. i. termin⁹ alicui⁹ rei nō est illa res. Unde tales trāsmutatiōes que sunt termini trāsmutationū nō sunt ppe trāsmutatiōes nisi equoce. Et iō Arist. nō peccauit in hoc: q nō accipit ppōnē ɔtinētē qd trāsmutat tali trāsmutatiōe. Cōsiderādū tn̄ est. vt docet Cōmē. q ois trāsmutabilis trāsmutatiōib⁹ p accn̄s sunt aliq̄ mō trāsmutabilis trāsmutationib⁹ p se: ⁊ intelligit vt puto de trāsmutationib⁹ existētib⁹ extra aiam ⁊ sensibus: cū ergo notificatū sit q omne trāsmutabile trāsmutatione p se est diuisibile ⁊ omne trāsmutabile trāsmutatione per

accidens est trāſmutabile trāſmutatiōne ꝑ ſe vel localr
vel alio mō. Sequit̄ ꝙ oē tranſmutabile eſt diuiſibile: ꝙ
aūt oē trāſmutabile trāſmutatione per accńs ſit trāſmu
tabile trāſmutatiōe per ſe hoc vr̄ inducendo. Aer.n. qui
eſt illuminabilis eſt mobilis localr ꝛ calefactibilis. Si-
militer mā rei gñate que ſubijcit̄ gñationi idiuiſibili ieſt
aliquo mō alterabilis ſaltē vna cū ſoꝛma ꝓcedēte: ꝛ h̄
ſuffic̄. ſic igr̄ Ari. bñ demr̄auit ↄclōnē quā itēdit. ¶ Sꝫ
h̄ remanēt due difficultates. Una eſt qre iſte trāſmuta-
tiones que ſunt termini trāſmutationū. ſ. trāſmutatiōes
idiuiſibiles oñr trāſmutatiōes ꝑ accńs: in tm̄ ꝙ nō opꝫ
ꝓpōnem demr̄atiuā ↄtinere illud qḋ trāſmutat̄ tranſ-
mutationib⁹. vt dicit Cōmētatoꝛ: hoc.n. nō videt̄ mani
feſtū. ¶ Alia dubitatio eſt multū difficilis ↄtra demr̄a-
tionē Ariſt. Quāuis.n. cōcederet̄ ꝙ omne qḋ trāſmuta
tur hꝫ partē de termio a quo ꝛ partē de termio adq̄ quē:
tm̄ videt̄ ꝙ illa ꝓpō aſſumpta in demr̄atione nō eſt vera
.ſ. ꝙ ipſuꝫ mobile nō pōt habere iſtas partes ſꝫ idē ſui:
imo videt̄ ꝙ aliqḋ alterabile ſil̄ ꝛ ſm eādē ſui partē hꝫ
terminū a quo ꝛ terminū ad quē. Uerbi grā. cū ignis ca
lefacit aquā eſt aliq̄ pars aque que tota ſimĺ calefit ꝛ nō
eſt aliq̄ pars ꝑus calefacta ꝑus tp̄e ꝙ̄ alia. vt docet Ari
ſtote. in de ſenſu: ꝛ ꝑus demū eſt ꝙ iſta pars ſil̄ ſm q̄libet
ſui partē hꝫ partē de termio a quo ꝛ ptē de termino ad
quē: ꝛ ſic per iſtā demr̄ationē nō ↄuincet̄ de omni eo qḋ
alterat̄: qḋ nec̄io hꝫ partē ꝛ partē: eo ꝙ poterit ſm ideꝫ
ſui ſimul hr̄e aliqḋ de termino a quo ꝛ aliqḋ de termino
ad quē: nec eſt incōueniēs: ꝙ ↄ̄ria ſunt ſil̄ in eodē ſm idē
ſui remiſſa tm̄ ꝛ refracta: ꝛ ſic erit in illo alterabili qḋ to
tū ſil̄ alterabit̄: illa.n. ꝑs aque que tota ſil̄ calefiet pote-
rit hr̄e ſimul: ꝛ ſm idē caliditatē remiſſaꝫ ꝛ frigiditateꝫ
remiſſaꝫ: ꝛ ſic nō valebit ibi ratio Ariſto. vt videtur.
¶ Ad ꝑmaꝫ forte dōm ꝙ per trāſmutationē per ſe intel
ligit̄ tranſmutatio ſucceſſiua ꝛ cōtinua: ꝛ iō iſta trāſmu
tatio dr̄ per ſe trāſmutatio que per ſe hꝫ ſucceſſionē ↄti-
nuā: ꝛ talis eſt trāſmutatio que eſt ſm formā hn̄tem lati
tudinē: dico hr̄e latitudinē que hꝫ multitudinē ſuppoſi-
toꝝ vel graduū eiuſdē ſpēi ſpālīſſime differētiū ſm ma-
gis perfectū ꝛ min⁹ perfectū: vt caliditas ꝛ frigiditas ꝛ
hmōi q̄litates que intēdunt̄ ꝛ remittunt̄. Sꝫ trāſmuta-
tio illa que nō hꝫ ꝑ ſe talē ſucceſſionē ↄtinuā: ſꝫ ſolū per
accńs rōne trāſmutatiōis ꝓcedētis dr̄ tranſmutatio per
accńs: ꝛ talis eſt trāſmutatio que eſt ſm formā nō habē
tem latitudinē. Et vlr ois trāſmutatio inter cui⁹ termi-
nos nō eſt aliqḋ mediū: ſicut eſt gñatio ꝛ corruptio ꝛ il-
luminatio ꝛ hmōi vt cōiter aſſerit̄: ꝛ ſic itelligit̄ dcm̄ Cō
mentatoꝛis. ¶ Ad 2ᵐ dubiū dicūt aliq̄ ꝙ ipoſſ̄e eſt aliqḋ
alterabile ſil̄ ꝛ ſm idē ſui habere aliqḋ de termio a quo
ꝛ aliqḋ de termio ad quē ipſi⁹ alterat̄iōis: ſꝫ hoc neceſ-
ſario eſt ſm diuerſa ſui. Et hoc videt̄ intelligere Ariſto.
hic: ꝛ illud videt̄ velle Cōmentatoꝛ plane in. 8. hui⁹: in
illo caplo. rōnabilr̄ aūt itēdētib⁹. vbi ſic loquit̄: illud ex
quo trāſmutat̄ ꝛ ad qḋ trāſmutat̄ ſunt oppoſita neceſſa
rio: ꝛ vtrūq; eoꝝ eſt in parte tranſmutabili alia ab illa
in qua eſt reliquū: ꝛ hoc eſt cōe oi trāſmutationi. Uult ḡ
Cōmentatoꝛ ꝙ termin⁹ a quo eſt in vna parte trāſmuta
ti: ꝛ termin⁹ ad quē eſt in alia. Sꝫ mihi videt̄ ꝙ hoc non
eſt oino clarū: imo in alteratiōe videt̄ poſſibile eē ꝙ ter
min⁹ a quo ꝛ termin⁹ ad quē ſint ſimĺ in alterabili ꝛ ſm
idem ſui: ſicut dicebat̄ in dubitatione cū ignis calefacit
aquā. Cōſtat.n. ꝙ ignis dominat̄ ꝛ obtinet ſup aliq̄ par
tē aque tm̄: ꝛ illā totā ſil̄ calefacit. i. nō ꝑus tp̄e vnā par-
tē ꝙ̄ aliā: imo in eodē iſtāti in quo vna icipit calefieri ꝛ
alia: ꝛ in eodē tp̄e in quo vna calefit ꝛ alia ſicut in eodē
tp̄e in quo mouet̄ vna pars cōtinua motu locali ꝛ alia.

¶ Intelligamus ḡ illā partē aque que ſimul tota cale-
fit igne ꝑſente: ꝛ accipiat̄ aliq̄ pars illi⁹ partis: aut in illa
eſt ſola caliditas: aut ſola fridītas: aut ibi ē ſimul calidi-
tas ꝛ frigiditas ſm eē remiſſuꝫ. ſi diceret̄ ꝙ in illa parte
eēt frigiditas ꝛ nihil caliditatis: tūc illa ps eſt ſub termi
no a quo ipſi⁹ calefactiōis: ꝛ per ↄñs illa nō calefit i tp̄e
illo: ſꝫ ponebat̄ ꝙ tota aq̄: cui⁹ eſt illa ps ſimul calefie-
bat mō ꝓdicto: ꝛ ſic ſequit̄ cōtradictio: ꝛ ſequit̄ ꝙ aliqḋ
totū mouet̄ ſimul ſm oēs ſuas partes: ꝛ tm̄ ſm aliq̄ ſui
partē deſcit. Illud.n. dicimus q̄ſcere qḋ in aliquo tēpo
re ē ſub aliqua forma nō accipiēs aliquā aliā partē. Si
aūt dicat̄ ꝙ illa pars ſit ſolū ſub caliditate ꝛ nihil peni-
tus hꝫ de frigiditate: tūc ipa ſolū eſt ſub termio ad quē:
ꝛ ſic nō mouet̄: cui⁹ oppoſitū ponebat̄. ¶ Sꝫ aliq̄s poſ
ſet hic cauillare dicēdo ꝙ cū ignis approꝑinquat⁹ ē ali-
cui parti aque in quā totā pōt ſimul agere: iſta tota pars
per aliqḋ tp̄s eſt frigida ſolū: ꝛ nullo mō calida: ſꝫ frigi-
ditas ei⁹ in tēpoꝛe aliquo poſt ꝑmū iſtās appꝛopinq̄tio-
nis remittit̄ ꝛ coꝛrumpit̄ ↄtinue: ꝛ cū fridītas tota fue-
rit coꝛrupta: tūc ſtatiꝫ iducit̄ caliditas in ſubo ꝑuato fri
giditate: ſed tūc in tēpoꝛe ſeqūēte illa pars aque eſt ſolū
cala nihil hñs frigiditatis: ꝛ ↄtinue acquirit̄ aliq̄ pars
caliditatis poſt partē quouſq; ſit perfecta caliditas: ꝛ in
toto illo tēpoꝛe q̄dā alia pars hꝫ terminū a quo. ſ. frigi-
ditatē. ¶ Sꝫ iſta cauillatio ↄcederet ꝓpoſitū. Nā ſi iſta
pars aque in quā totā ponit̄ ſimul agere ignis in quodā
tēpoꝛe: dum ignis eā trāſmutat ꝛ ↄcedit̄ habere ſolā fri
giditatē. ergo nō habet partē de termino a quo ꝛ par-
tem de termino ad quem: ꝛ ſic illa non concludetur eſſe
diuiſibilis per illud medium: ꝛ hoc eſt quod volumus.
¶ Propter qḋ dico aliter ad ꝑſens ſaluo melioꝛi iudi-
cio: ꝛ cōcedo ꝙ iſta ꝓpoſitio: mobile non pōt ſimul eſſe
ſub termino a quo ꝛ ſub termino ad quē ſm idē ſui. non
eſt vera niſi in motu locali: ſed trāſmutabile dū alterat̄
ſimul hꝫ aliquid de termino a quo: ꝛ aliquid de termino
ad quē ſm idē ſui. vt probatū eſt. Unde puto ꝙ rō Ari-
ſtote. directe ꝛ imediate nō ꝓbat hic niſi illud qḋ moue-
tur localiter ſit diuiſibile: de iſto enim veꝝ eſt ꝙ dū mo-
uetur nō hꝫ ſimul ſm idem ſui aliquid de loco a quo mo
uet̄ ꝛ aliquid de loco ad quē mouet̄: qꝛ in itelligibile eſt
ꝙ aliqḋ vnuꝫ ꝛ idem ꝛ ſm idē ſimul ſit in diuerſis locis.
Unde opꝫ ꝙ ſꝫ aliquid ſui ſit in parte loci a quo moue
tur: ꝛ ſm aliud ſit in parte loci ad quē mouet̄: ꝓximū.n.
eſt aſſignare mobili locū ꝓximū illi loco in quo erat an-
teq̄ moueret̄: locū dico ꝓximū qui non eſt aliquid illius
loci in quo ꝑus erat: lꝫ non ſit aliquis loc⁹ ꝓxim⁹ qui ſit
aliqḋ illi⁹ loci in quo erat: qꝛ diuiſibilis eſt in iſinitū. Sic
igit̄ demōſtratio Ariſto. directe ꝛ imediate oñdit illud
qḋ localiter mouet̄ eſſe diuiſibile nō indiuiſibile. Sꝫ qꝛ
omne qḋ mouet̄ aliquo alio motu ꝓprie dicto eſt mobi-
le localiter. vt ſatis manifeſtū eſt ex. 8. huius: qꝛ motus T.c.55.
localis eſt ꝑmus motuū: ideo ex ↄñti habetur ex iſta de
monſtratione ꝙ omne quod mouet̄ ꝓprie eſt diuiſibile.
Et vlterius: qꝛ omne qḋ tranſmutat̄ trāſmutatione per
accidēs trāſmutat̄ trāſmutatione per ſe: ideo ex hoc vl
terius ſcit̄ ꝙ vniuerſaliter ſe habet de eo qḋ tranſmutat̄
qualicūq; trāſmutatiōe. Et loquunt̄ Ariſto. ꝛ Cōmēta
toꝛ de trāſmutationib⁹ ꝛ trāſmutabilibus exñtib⁹ extra
aiāꝫ ſenſibilib⁹ aliq̄ mō. Ad illā auctoꝛitatē Cōmētato-
ris in. 8. h⁹: cū ipſe dicit ꝙ illḋ ex quo trāſmutat̄ aliqḋ eſt Cō.37.
in pte trāſmutati alia ab illa in q̄ eſt aliḋ qḋ trāſmutat̄:
pōt dici ꝙ veꝝ ē i illis trāſmutatiōib⁹ in qb⁹ ipꝫ trāſmu
tans nō obtinet ſil̄ ſupra totū alterabile: vbi grā. cū vn⁹
pu⁹ ignis appꝛopinq̄t⁹ eſt alicui magne aq̄: tūc caliditas
recipit̄ in vna pte aq̄ alia ab illa in q̄ eſt fridītas: ꝑus.n.

alterat vnā partē in quaʒ agit: ⁊ cū illa alterat: alie magis distātes nōdū alterant: sʒ cū pfecta est alteratio poris ⁊ generata est caliditas sufficientis vigoris: tunc illa pars alterata alterat aliā parteʒ: ⁊ sic cōsequēter ꝙ̄ diu durat virtus: sed cū ipsiuʒ alterās obtinet ⁊ dominatur super totū alterabile: tunc simul ⁊ fm idē sui ipsum alterabile habʒ terminū a quo ⁊ terminū ad quē: remisse tamen ⁊ imperfecte: quoniā sic nō videt inconueniēs contraria simul esse: quare nō est cōtra dicta. ℭ Aliter possēʒ exponere illā auctoritatē. ℭ Ad cuius euidentiā est intelligēdū ꝙ quātūcūq; aliquod alterabile simul tempore alteret ab alterante: tamē q: qdlibet alterabile est diuisibile: oportet ꝙ vna pars eius sit ppinquior alterāti ꝙ̄ alia: ⁊ licet in tali alterabili toto sit vterq; terminus aliquo modo: tamē in parte ppinquiori ipsi alterāti est perfectior forma alterātis ꝙ̄ in pte remotiori: ⁊ in parte remotiori est fortior qualitas alterāti ꝙ̄. in alia. Verbi gratia. Accipiat aqua que simul alterat ab igne ꝙ̄uis in parte eiꝰ qualibet simul sint caliditas ⁊ frigiditas, remisse dum alterat: tamē in parte ppinquiori ipsi igni est caliditas pfectior ꝙ̄ in remotiori. Agēs eniʒ corporeuʒ fortius agit in illud qd est sibi ppinquius. vt manifestuʒ est ad sensuʒ: ⁊ in parte remotiori fortior ⁊ minus remissa est frigiditas. Et sic intelligendū est dcm̄ Cōmentatoris ꝙ terminus a quo quantū ad gradū suū perfectioreʒ est in parte transmutati alia ab illa in qua est terminꝰ ad quē quantū ad gradū suū perfectiorē. Terminꝰ eniʒ ad quē quantū ad gradū suū perfectiorē est in parte transmutati que ppinquior est alterāti. Sed terminus a quo quantū ad suū gradū perfectiorē est in parte remotiori ab alterāte. Et in hac expositione letatus sum cū laude dei. Sic dcm̄ sit ad questionē de qua parum inuenies ab aliq ordinatū: sed hoc erit initiū inquisitionis. ℭ Et ē aduertendū ꝙ quāuis indiuisibile nō possit moueri per se solitarie. vt bene pbat Aristo. tamē bene pōt moueri per accidens. s. inquantum est in aliquo subiecto quod mouetur. vt punctus in linea aut vnitas in vno.

Et sic procedit pmū argumentuʒ. ℭ Ad aliō dōm breuiter vt mihi vr̄ ꝙ Ari. hic loquit de trāsmutationibꝰ ⁊ trāsmutabilibꝰ. realibꝰ ⁊ sensibilibꝰ: nō aūt de spūalibꝰ ⁊ indiuisibilibꝰ. Intellectꝰ aūt ⁊ eius trāsmutatiōes vel mutatiōes nō sunt sensibiles: nec per se: nec per accidētia inherētia eis. Intellectꝰ. n. nec est calidus: nec frigidus: nec humidus: nec siccꝰ: nec per se: nec per accidēs: nec aliqua alia
T.cō.6. sensibili qualitate isormatus: nec in aliquo sensibili per se: vt scit ex 3ᵒ de aīa. quare ⁊c̄. ℭ Ad aliā dōm ꝙ bene cōtingit diuisibile moueri per accidēs: q: per accns cōpetit ei ꝙ sit in alio ⁊ in alio loco. s. inquantū illud in quo existit est in alio ⁊ in alio loco: sed non sequitur ꝙ moueretur per se ⁊ fm se. quare ⁊c̄.

ℭ In quo autem primo mutatum est quod mutatum est: necesse est atomum esse: dico autem primū ⁊c̄. Textu. cō. XLIIII. Qō. XIIII.

Uerit hic. Vtrū illō in quo aliquid pmo mutatū est sit idiuisibile. ℭ Arguit pmo ꝙ nō. Quia illō qd est mēsura alicuꝰ diuisibilis: nō oʒ eē quid idiuisibile pcise si sit mēsura alicuꝰ diuisibilis ꝯtinui. nullū eni ꝯtinuū cōponit ex idiuisibilibꝰ: nec menT.cō.p surat idiuisibilibꝰ. vt vult Aristo. in isto. 6. sʒ illō in quo aliqd pmo mutatū est: est mēsura alicuꝰ diuisibilis continui: pbatio huius. Naʒ illud in quo aliquid pmo mutatum est: est mensura illius ad qd aliquid pmo mutatū est. vt manifestū est: ex isto. 6. modo illud ad qd aliquid pmo mutatū est bene est diuisibile: ꝯtingit. n. aliqd primo mutatū esse ad quantitatē continuam. aliter nullus T.c.44. esset motus ad ꝙ̄titatē continuā. Omnis aūt quantitas continua est diuisibilis. vt pʒ in isto. 6. quare ⁊c̄.

ℭ Oppositum arguitur auctoritate Aristo. in littera. T.c.22.

Dicendū breuiter ꝙ illud tempus in quo aliqd pmo mutatū est: est idiuisibile: ⁊ intelligit illud in quo aliquid pmo mutatū est in quo non est mutatū ratione vnius partis solū: ⁊ hoc probat Arist. in littera sic. Illud in quo aliquid pmo mutatū est: est diuisibile ⁊ habet partes: tūc aut in qualibet parte mobile transmutat aut in vtraq; mobile transmutatū est: aut in vna transmutat ⁊ in alia transmutatū est. Si dicat ꝙ in vtraq; parte transmutat in toto ⁊ ponebat mutatuʒ esse in illo. ergo simul mutat ⁊ mutatū est. Si aūt dcā ꝙ in vtraq; parte mutatū ē: sequit ꝙ nō pmo mutabatur in toto: q: pars est prior toto. Vn̄ qd mutatū est in parte alicuꝰ pus mutatū est ꝙ̄ qd mutatū est in toto: ⁊ sic esset aliqd pus ipso pmo: qd est impossibile. Si aūt dicat ꝙ in vna pte mutat ⁊ in alia mutatū est: tūc nō mutatū est pmo in toto vt supponebat. q̄re ⁊c̄. ℭ Ex hoc autē Aristo. ꝯcludit ꝙ omne qd generatū est in instāti generatū est: ⁊ simlr qd corruptū est: q: generatū esse est terminus alterationis pcedētis: idē aūt est terminare motum ⁊ mutatū esse. ⁊ ideo opʒ ꝙ sit in instāti: ⁊ silr corruptū esse: ⁊ hoc verū est de corrupto esse rei que habet eē diuisibile ꝙ eius corruptū esse debet esse indiuisibile: sed instans fm esse: nō oportet. forte ꝙ eius corruptuʒ esse sit in instanti primo. vt dicebatur in quarto huius.

Ad rationem in ꝯtrariū ꝯcedo maiorē si sit mēsura diuisibilis fm ꝙ diuisibile est mēsura alicuꝰ ꝯtinui nō fm ꝙ est diuisibile non opʒ: ⁊ sic est hic. Nā ꝙ̄titas fʒ se nō terminat motū: sʒ: fʒ ꝙ est ꝯiuncta forme nāli ⁊ quātū ad aliqd esse perfectū vel impfectū ⁊ illud est indiuisibile vt cōiter dicit. Vel dicat: ꝙ licet ꝙ̄titas que est terminꝰ motus sit diuisibilis fm se: tn̄ ꝙ̄tuʒ ad sui receptionē imobili est indiuisibilis: ita. s. ꝙ nō pus tpe recipit vna pars ꝙ̄ alia: sʒ tota simul: ⁊ iō receptio ista est in indiuisibili. s. in istāti q̄re ⁊c̄.

ℭ Secundū igitur finem mutationis quod primum dicitur existit ⁊ est: contingit enim perfici mutationem ⁊ est mutationis finis quod ostensum est indiuisibile esse propter id ꝙ finis est: quod secundum principium omnino non est: non enim principium est mutationis ⁊c̄.

Textu cōmen. XLVI. Qō. XV.

Onsequēter querit. Vtrū in motu sit primū mutatū esse a parte ante. ℭ Arguit ꝙ sic. Quia cuiuslʒ ꝯtinui finiti opʒ esse duo vltima sicut est in linea: ⁊ supficie ⁊ hmōi: sʒ aliqs motꝰ est qdā ꝯtinuū finitū. vt manifestū est in istis iferioribꝰ motibus qui icipiūt postꝙ̄ mobile qescebat ⁊ terminant: ita ꝙ mobile qescit. g ⁊c̄. ℭ Itē sicut se hʒ tp̄s finitū ad instās sic motꝰ finitꝰ ad mutatū eē p ꝯueniētē silitudinē: sʒ cuiuslʒ tpis finiti sunt duo istātia. s. pᵐ ⁊ vltimū. vt pʒ in T.c.91. 4ᵒ hꝰ. g cuiuslʒ motꝰ finiti debēt eē duo mutata eē. Vnū pmū ⁊ aliud vltimū. q̄re ⁊c̄. ℭ Itē si motꝰ nō hrēt pmū mutatū eē a pte añ sequeret ꝙ eēt interminatꝰ a pte añ: ⁊ per ꝯñs infinitus: qd est impolē. vt pʒ ad sensuʒ. Et pʒ ꝯñtia: q: motꝰ nō terminat a parte añ nisi per pmū mutatū esse: sicut tp̄s nō terminat nisi per instans.

¶ Oppositum determinat Aristoteles in littera.
Ista questio est bene dubitabilis: sȝ dimissis verbis alioꝝ que nõ euacuant difficultatẽ questionis: dico pmittẽdo quasdã distinctiones ꝑus positas. Una ẽ distinctio famosa: q2 potest motus accipi ꝑ perfectiõe diminuta que fluit: ꝛ hoc modo est in trib⁹ generibus. vt visuȝ fuit ꝑus. Alio modo accipit ꝑ fluxu prinuo quo mobile dicit fluere de vna parte pfectionis ad aliã: ꝛ sic est de genere quantitatis per se: vt puto. Alio modo accipit mot⁹ pro receptione huius pfectionis cõiuncta cuȝ isto fluxu: ꝛ sic est de genere passionis. De pmis duob⁹ significatis est magis dubitatio: ꝛ viso de eis satis appebit de 3° q2 receptio pfectionis currit cursu illoꝝ quantũ ad ꝑpositũ. ¶ Alia distinctio est q motus aliquãdo accipit ꝑprie pro mutatione diuisibili ꝛ tẽporali: ꝛ de hoc querit hic. Aliquãdo sumitur improprie pro mutatione indiuisibili. vt cum dicim⁹ q sensus est motus a sensibili ꝛ huiusmodi.

¶ Tunc dico ad questionẽ. primo q si accipiat mot⁹ pro fluxu cõtinuo sic nõ est in ipso primũ mutatũ esse intelligendo per primũ mutatũ esse primã partem illi⁹ fluxus cõtinui: sicut videt Aristo. intelligere: ꝛ hoc est facile videre: q2 in illo qd̃ est diuisibile in infinitũ nõ est pars prima. hec est manifesta: sed quodlibet continuũ est diuisibile in infinitũ. Unde iste fluxus cõtinuus qui dicit motus fm famosiorẽ acceptionẽ est diuisibilis in infinituȝ:
T.c.33. sicut ꝛ tẽpus mensurans ipsum. vt pȝ in isto. 6. quare ꝛc.
¶ Secũdo dico q si accipiat mot⁹ pro pfectione diminuta que fluit sic est distinguendum: q2 ista perfectio vel est quantitas sicut in motu augmẽtationis: ꝛ tunc nõ est dubiũ q nõ est ibi pma pars: quia quantitas cõtinua est diuisibilis in infinitas partes eiusdẽ proportionis. vt ꝑbatũ fuit ꝑus: ꝛ in infinitis nõ est aliquod ꝑmum. vt manifestuȝ est: ꝛ habet 2° metaphysi. Uel ista perfectio est
T.cõ.5. ipsum vbi siue locus: ꝛ sic nõ est ibi accipere primum vt cõmuniter dicit: quia ipsuȝ vbi est diuisibile in infinitum sicut ꝛ locus. s. superficies. Unde mobile qd̃ mouet per aliquod spatiũ semper prius tempore pertransit spatiũ minus q̃ maius ꝛ prius tempore est in loco minori q̃ in maiori. ¶ Considerandũ tamẽ est q dũ aliquod mobile mouetur qd̃ prius quiescebat bene est assignare pmũ locũ in quẽ mouetur: loquendo de pmo loco qui nõ est aliqua pars illius loci in quo quiescebat: sed nõ est dare primã parteȝ loci in quo separatur: immo quacũq3 parte illius loci data est dare priorẽ a qua recedit mobile dũ mouetur: ꝛ similiter in illo loco pmo qui non est aliquid illius loci prioris in quo quiescebat nõ est assignare primam partẽ in qua pmo recipiat vel ingrediatur prima pars mobilis: quia tales partes sunt infinite: ꝛ hoc põt manifestari descriptione sensibilis. Si eniȝ a. mobile qd̃ locatur. ꝛ b. sit loc⁹ in quo quiescit. Dico q est bene accipere aliquẽ locũ imediatũ ipsi b. qui quidem locus non est aliquid ipsius b. ꝛ sit ille locus c. vt hic b. c. tunc cũ a. mouebitur de b. in c. nõ erit accipere primã partẽ ipsius b. quã pmo dimiserat ipsum mobile: nec erit accipere ꝑmam partẽ ipsius c. quã primo intret ipsum mobile vel pars eius: quia hmõi ptes sunt infinite ꝛ in motu locali nõ est accipere pmã parteȝ ipsius vbi a parte principij. Si aũt perfectio diminuta que fluit sit aliqua qualitas sensibilis vt caliditas aut huiusmodi: tũc est magna difficultas an sit aliqua pma pars illius quã recipiat pmo mobile: ꝛ loquor de parte qualitatis que dicitur gradus eius: nõ eniȝ de parte qualitatiua quam habet fm extẽsionem subiecti: quia de ista nõ est dubiũ q non est dare primã: cum qualitas sit diuisibilis in infinitũ: sicut ꝛ magnitudo quã informat. De parte ergo que est gradus qualitatis ꝛ forte est suppositũ eius. vt ꝑus tangebat est dubium difficile vtrũ sit aliqua pma in mobili. Uerbi gratia. cũ aliquid calefit vtrũ fuerit aliquis primus gradus caliditatis recept⁹ in mobili. Qui quidẽ gradus sit pfectissimus ꝛ post ipsum sequunt alij perfectiores: ꝛ dicit cõmuniter q nõ est aliqs gradus hui⁹ qualitatis imperfectissimus: immo est ꝑcessus in infinitũ in talibus gradibus. Cui⁹ ratio potest esse: quia quãtũcũq3 sit aliqua pars ipsius alterabilis que tota simul incipit recipere caliditatem: tamen vna pars illius partis est propinquior ipsi alteranti q̃ alia: ꝛ hoc in infinituȝ: medietas eniȝ illius ptis est ꝑpinquior alterãti q̃ ipsa tota ꝛ adhuc medietas ꝑpinquior q̃ tota medietas: ꝛ sic in infinitũ: nũc aũt agens corporeũ perfectius agit in illud qd̃ est sibi ꝑpinquius q̃ in remotius vt videmus: quia quãuis corpus luminosum sit simul illuminans omnes partes medij alicuius. s. in primo instanti sue appropinquatiõis: tamen sine dubio perfectius illuminat pars ꝑpinquior q̃ remotior. Similiter cum ignis appropinquat aque agit in aquã calefaciendo quãuis in illo instãti quo sufficienter est appropinquatus alicui parti aque: incipiat quelibȝ pars recipere caliditatẽ ꝛ habet aliquẽ gradũ caliditatis: tñ pars ꝑpinquior ipsi igni perfectiorẽ caliditatẽ hȝ q̃ pars remotior: ꝛ pars remotior habȝ minus pfectã: ꝛ sic est ibi infinitas quedã graduũ simul existẽtiũ in diuersis partib⁹ quãtitatiuis illius aque. ¶ Considerãdũ tamẽ q in hoc est differentia quedaȝ inter lumẽ ꝛ alias qualitates sensibiles fm quas est alteratio: q2 pars ꝑpinquior corpori luminoso vt candele ꝛ hmõi: postq̃ in instãti recipit lumẽ nõ magis fit luminosa in ꝑcessu tẽporis q̃ ꝑus: dũmõ maneat in eq̃li distãtia ad corp⁹ luminosuȝ: ꝛ luminosuȝ corp⁹ maneat eq̃liter luminosuȝ: vt si candela manẽs eque luminosa stet iuxta aliquã partem aeris per vnam horaȝ in eadẽ ꝑpinquitate: ista pars nõ erit magis luminata in fine hore q̃ fuit in pncipio: sȝ in alijs qualitatibus est ecõtrario. Naȝ eadẽ pars ipsi⁹ alterabilis cũ est eque propinqua alteranti inuenitur calidior in fine alicui⁹ temporis q̃ prius in principio: dato q alterans maneat eque forte: vel forte minus forte: ita q in illa parte generat vnus gradus illi⁹ qualitatis post alium. Et huius diuersitatis forte ratio est: q2 lumini nõ est aliquod contrarium positiuum. Caliditati autem bene est contrarium: ꝛ similiter in similibus.

¶ Et est notandũ q fȝ istã positionẽ quodã modo est simile de qualitate fm quã est alteratio: ꝛ de q̃titate continua. Nam sicut cuiuslibet speciei quantitatis continue permanentis est aliquod indiuiduũ maximũ quo nõ est aliqd̃ maius: nec põt esse ex parte nature. Uel aliqua superficies est ita magna q nõ põt esse maior: sicut vltima superficies cõuexa celi: ꝛ simil̃r de linea ꝛ corporeitate. vt tactũ fuit in 3° ꝛ tamẽ nulla istaꝝ est determiata ad vltimũ totaliter: imo qualibet q̃titate cõtinua data in existẽte minor põt dari. Simil̃r caliditas est determinata ad gradũ perfectissimũ simpl̃r quo nõ põt esse perfectior ex parte nature: sicut est caliditas ignis puri ꝛ non est determinata ad gradũ imperfectissimuȝ simpl̃r: imo quocũq3 gradu caliditatis dato imperfecto est dare imperfectiorẽ saltẽ in toto dũ aliquid ꝑcise calefit accidentaliter. vt dcm̃ est: ꝛ similiter est de alijs qualitatib⁹ fm quas est alteratio ꝑprie dicta: ꝛ hec opinio cõmunis bene est apparens: nec dico ad pñs aliquid contra eam.

¶ Sȝ aduertẽdũ est vlteri⁹: q lȝ in motu nõ sit dare pm̃ mutatũ eẽ a pte añ: itelligẽdo ꝑ pmũ mutatũ eẽ ptẽ motus fȝ quã aliqd̃ mouet: tñ si per pm̃ mutatũ eẽ intelli-

gatur indiuisibile a quo initiaẽ motus sic nõ est incõueniens in motu qui est fluxus forme esse primum: mutatum esse: aliter enim iste fluxus nõ posset intelligi nouus & terminatus a parte ante nisi fuisset aliquod idiuisibile añ qḋ nihil fuit de illo: & post qḋ est tot' ille flux' & illud indiuisibile correspondet p̃mo instanti tẽporis mẽsurantis illum fluxũ finituz: sed nõ põt ꝓprie esse mutatũ esse illius motus: q2 ante ipsuz nihil fuit ipsius motus qḋ nõ est in mutato esse: nihilominus tamẽ illud est primũ mobile a quo initiaẽ motus. Et puto ꝙ hoc intelligit Cõmentator in .8. huius: super illud caplm. Principiuz aũt ꝯsiderationis. vbi dicit sic. Sz p̃ma pars in actu motuũ qui fiunt siue fuerit trãsmutatio in loco aut in qualitate aut in quãtitate fit subito .i. in istanti: nõ in tẽpore & si
Com. 21.
nõ: tũc ante trãsmutationẽ inuenireẽ trãsmutatio: & nõ esset trãsmutatio noua oĩo. Uult ergo plane Cõmentator: ꝙ in motu nouo fuit p̃ma pars & illa fit in instãti: sz nõ intelligit p̃mã partẽ quantitatiuã ipsius fluxus: quia hoc expresse cõtradiceret Aristo. & veritati. Nec põt intelligere primã partẽ illius perfectionis que generatur pars post partẽ: q2 sine dubio hoc nõ posset eẽ verũ in augmentatione per quã acquiriẽ aliqua quãtitas continua: & tamẽ ipse vult ꝙ hoc est in omni noua trãsmutatione. Unde nõ videẽ relinqui ꝙ ipse itelligat aliud per illam primã partẽ nisi primũ indiuisibile a quo initiatur motus: & huiusmodi indiuisibile põt vocari pars prima inquantũ se habet quodãmodo ad modũ forme: & hoc forte innuit Cõmentator in suis verbis: vbi dicit: prima pars in actu idest p̃ma pars que se habet ad modũ act' & forme. sicut eniz res nõ est anteꝙ̃ forma sit: & statiz forma adueniente res habet esse: sic ante illud indiuisibile nõ erat ille motus sic statim post illud indiuisibile sequitur motus. Quod si quis melius intelligat placet mihi.

Ad rationes pz ex dictis. Omnes eni cõcludũt ꝙ in motibus aliquib' est p̃mũ indiuisibile a quo initiaẽ motus: & illud nõ est pars motus sicut instans nõ est pars temporis. ℭ Et qḋ accipitur in 3ª ratione ꝙ motus non terminaẽ nisi per mutatum esse. Dicendũ ꝙ verũ est a parte post: sz a parte añ bene terminaẽ per aliqḋ qḋ nõ est mutatũ esse ꝓprie respectu illius motus: sed est indiuisibile ante quod nihil erat actu de illo motu. Sed remanet hoc dubiũ ꝙ sicut fluxui for' substerniẽ forma vel saltem fluxus a quo initiatur motus subijcitur indiui' forme. s. sine gradu perfectioni. Forte dicendum ꝙ verum est de indiui' for' qḋ posset per se subsistere: sed in isto cõtinentur infinita que sic posset per se existere sine alijs: quemadmodũ de partibus quantitatiuis dicebatur.

ℭ Quoniam autem omne qḋ mouetur in tempore: mouetur ex quodam in quiddam. Textu cõmenti. LXXIIII. Questio XVI.

Ueritur hic. Utrũ illud qḋ moueẽ localiter duz mouetur sit in aliquo loco eodẽ per aliquod totũ tp̃s. ℭ Et arguitur ꝙ sic. Quia illud qḋ in aliquo toto tẽpore nõ mutat totum locum videtur in tempore illo eẽ in eodem loco: hoc videtur euidens. Sed aliquid duz mouetur nõ mutat locum totũ sicut qḋ mouetur localiter circulariter. vt dicitur in .8. huius. quare &c̃. ℭ Item sicut illud quod alteratur se habet ad qualitatez: sic illud qḋ mouetur localiter se habet ad locum. per conuenientez
T. c. 79
similitudinem. Sed illud quod alteratur duz alteratur est in eodem tempore sub eadẽ qualitate. Uerbi gratia: dum aliquid calefit per totũ tempus calefactionis manet sub gradu vel p̃te caliditatis quã habuit in p̃mo instanti temporis mensurãtis istam alterationẽ. Si enim ille gradus corrumperetur: aut erit corruptus in aduentu termini ad quẽ: qḋ est falsuz: quia esset vel fuisset corrũpens qḋ non est: nec ipsum alterabile quia calefit: nec ipsum calefaciens: quia istud generauit illum gradum: & sic idem & s̃m idem esset causa contrariorũ. s. generationis & corruptionis: eiusdẽ. Nec est dicendum ꝙ ille gradus corrũpat seipsum. hoc. n. statiz eẽt ridiculũ. q̃re &c̃. ℭ Preterea in motu augmẽtationis mobile dum augmentatur in aliquo toto tempore manet sub eadẽ quãtitate. ridiculum enim esset dicere ꝙ duz aliquod augetur quantitas que preexistebat in ipso corrumpatur: vel quantitas quam acquisiuit in tempore augmentationis corrumpatur adueniente termino augmẽtationis: quare simil'r in motu locali debet contingere: q2 mobile per aliquod tp̃s maneat in eodem loco dum mouetur.

ℭ Oppositum vult Aristote. hic.

Dicendũ primo: ꝙ illud quod mouetur localiter dum moueẽ: non habet esse in aliquo loco per aliquod totũ tempus: sed in quocũꝙ spatio sibi equali est solũ in instanti dum mouetur cõtinue. Et hoc breuiter ꝓbatur ratione Aristote. in littera: q2 si hoc esset sequeretur ꝙ simul quiesceret & moueretẽ: qḋ est impossibile. Et probaẽ ꝯsequentia: quia illud dicitur quiescere ꝙ eodem modo se habet nunc vt prius. Modo in quolibet tẽpore est p̃us & posteri' vt patuit. ergo in tempore illo eodem modo se habebit quantum ad locum nũc sicut prius: & sic quiescet: & ponitur moueri in tẽpore isto cõtinue. Et per consequẽs in qualibet eiusdem parte. ergo simul mouebitur & quiescet. Et eadẽ ratione dicendum ꝙ illud quod alteratur dum alteratur nõ habet aliquam partem qualitatis: que acquiritur in aliquo tempore sine acquisitione alicui' alterius partis: imo in quolibet instanti acquirit aliã & aliã partẽ. Sed vtrũ p̃ma pars remaneat adueniente 2ª bene est dubiũ: & de hoc fuit p̃us aliquid tactum. Similiter aũt intelligo de motu ad quantitatem suo modo.

Ad primaz rationez cum diciẽ. Illud quod nõ mutat locum &c̃. Ueruz est si totũ nullo modo mutat locũ. Et cum diciẽ ꝙ corpus circulare qḋ moueẽ localiter totum nõ mutat locũ. Dico ꝙ verum est ꝙ ipsuz totũ nõ mutat locũ s̃m subiectuz: sed bene mutat locum s̃m formam. Et partes eius mutant locum & s̃m subiectum & s̃m formã. Et potest itelligi mobile totum mutare locum s̃m subiectum: quando ipsum motum mobile in vno tempore vel in vno instanti est in aliquo loco totaliter diuerso ab illo in quo pri' erat: ita ꝙ nihil illius mobilis prius erat in illo loco: sicut cũ animal procedit localiter manifestum est ꝙ mensuratione motus est in aliquo loco in quo nihil eius erat ante ip̃m motum: sed erat totaliter diuersus locus: mobile autez qḋ mouetur circulariter non inuenitur in vno tempore: vel in vno instanti in aliquo loco in quo nihil erat p̃us de ipso: immo in quocũꝙ loco inueniẽ in aliquo tempore: in illo eodez prius erat aliquid ipsius. Sed tamẽ mutat locum s̃m formã: quia partes eius mutãt locum s̃m subiectuz & s̃m formã: & hoc est ipsuz totũ mutare locũ secundũ formam. Q2 autem partes eius mutent locum s̃m subiectũ pz: quia pars in vno tẽpore inueniẽ in vno loco in quo p̃us nõ erat nec s̃m se totaz nec s̃m aliquid sui: sicut sol cũ est in oriente supponiẽ tali parti terre cui non supponebatur cum erat in occidente & huiusmodi. Et forte hoc est ipsam partem mutare locum s̃m subiectum: mutare autem locum s̃m formam est habere ali-

quam proprietatem ⁊ distantiam respectu alicuius par-
tis: circa quod reuoluitur mobile. ¶ Ad aliam rationē
dico ꝙ alterabile bene habet eandē qualitatē in aliquo
tempore dum alteratur: sed nō habet eam precise ⁊ sine
acquisitiōe alterius: qꝛ sic quiesceret: sed ꝯtinue acquirit
aliā ⁊ aliā: ⁊ acquisita posteriori remanet prior. vt cōiter
imaginantur plures. Uel si dicat ꝙ adueniēte parte po
steriori deficit prior: tūc diceret ꝙ prior corrūpit ab illa q̄
aduenit in tēpore sequēte illud instās in quo generabit:
illa enī est perfectior q̄ precedens: ⁊ habet quandā cō-
trarietatē ad eam sicut excellens ad diminutū. ¶ Sed
de quantitate non est bene manifestum qualiter corrum
patur. Sed de hoc non plus ad presens.

¶ Expletis questionibus Jandonis super 6ᵐ physico-
rum: incipiunt questiones eiusdem super septimum.

¶ Omne quod mouetur necesse est ab aliquo
moueri. Si quidem igitur in se ipso non habet
principium motus manifestum est ꝙ ab alte-
ro mouetur ⁊c. Textu cōm. I. Q̄ō. I.

Queritur hic primo. Utrū aliquid
moueat a seipso. ¶ Ar-
guit primo ꝙ sic. Qꝛ qd̄ mouet a principio
intriseco mouet a seipso. hec vr̄ manifesta:
sed aliquid mouet a principio intrinseco: qꝛ
natura est principiū intrinsecū: multa aūt
mouentur naturaliter. vt patet in ista scientia. ergo ⁊c.
¶ Item qd̄ intelligit seipsum mouet a seipso: qꝛ intelli-
T. cō. 2. gere est moueri ab intelligibili. vt pꝫ 3ᵒ de anima: sed ali
quid intelligit se ipsū. s. quelibet substātia immaterialis
T. c. 15. ⁊ precipue prima: qꝛ vt habet ex 3ᵒ de anima: in separa-
tis. n. a materia idē est intelligens ⁊ qd̄ intelligit. q̄re ⁊c.
¶ Itē omne qd̄ mouet ⁊ nō mouet ab alio mouet a se
ipso: sed primū mouens mouet ⁊ nō mouet ab alio: hoc
pbat primo: qꝛ primum mouens mouet: qꝛ qd̄ est intrinse-
cum mobili mouet. hoc est manifestū. Unde motis no-
bis mouent omnia que sunt in nobis: sed motor primus
est intrinsecus primo mobili. Aliter. n. primus motus nō
esset naturalis: qꝛ hec est dispositio cause agētis in reb⁹
Com. p. nālib⁹. s. qd̄ est in re. vt Cōmētator dicit sup 5ᵐ metaph.
caplo de principio. ergo primus motor cū sit agens motū.
In separatis enī a mā idē est mouēs s̄m finē ⁊ s̄m agēs.
Cō. 33. vt vult Cōmētator in 12ᵒ. ergo ipse primus motor ē intrin
secus mobili: ⁊ sic mouet ad motum mobilis. Qꝫ aūt nō
moueat ab alio manifestum est: qꝛ sic nō esset primus mo
tor: ⁊ sic eēt primus motor ⁊ nō primus motor. ergo ⁊c.
¶ Oppositū Aristo. vult in lr̄a: ⁊ similiter Cōmētator:
voluit. n. ꝙ omne qd̄ mouet ab alio mouet: qd̄ aūt mo-
uetur ab alio non mouetur a seipso: nisi diceretur ꝙ ali-
quid est aliud a seipso: quod est impossibile.

Ad euidentiā questionis est intelligendū pri
mo: ꝙ aliquid moueri a seipso
pōt itelligi dupliciter. Uno modo per se primo. Alio mo
do per se nō primo. ¶ Tunc dico ad questionē duo. Pri
mo ꝙ nihil mouetur a seipso per se primo. Secūdo ꝙ ali
quid bene mouet a seipso: sꝫ nō primo. ¶ Primū osten
ditur per demonstrationem Aristo. in littera. Ad cuius
intellectū presupponenda sunt aliqua. Primo ꝙ omne
qd̄ mouetur est diuisibile: ⁊ loquimur de motu pprie di-
cto qui est actus imperfectus cū potentia ⁊ fluxus cō-
T. c. 32. tinue ad complementū: ⁊ hoc pꝫ ex. 6. huius: vbi demō-
stratum est ꝙ omne qd̄ mouet est corpus. Illam autem
demonstrationē ad presens nō resumo propter breuita
tem. Secundo suppono: ꝙ nihil phibet conditionalem
seu propositionem hypoteticā esse verā: cuius antece-
dens est simpliciter impossibile: vt si asinus volat asinus
habet alas: ⁊ hoc est manifestum cuilibet sani capitis.
¶ Et addo hoc s̄m Cōmentatorem: cum aliqua condi
tionalis seu hypotetica est vera quantūcūq; eius antece
dens sit impossibile omne illud est falsum ex quibus: se-
quitur destructio ⁊ falsificatio illius hypotetice. Uerbi
gratia. Si diceremus ꝙ aliquod volatile est per se retē-
tibile in aere: ex hoc sequeret istam esse falsam: si asinus
volat asinus habet alas: vt exemplificat Cōmentator.
Unde oportet iudicare illud esse falsū. s. ꝙ aliquod vo
latile sit per se retentibile in aere. Similiter siquis pone
ret ꝙ omne animal est quadrupes naturaliter: ex hoc se
quitur ꝙ h̄ sit falsa. si aliquis est homo naturaliter solū
habet duos pedes: ⁊ tamē hec cōditionalis ē vera ⁊ ne
cessaria. Et ideo iudicādū esset illud esse simpliciter fal-
sū. s. ꝙ omne animal est quadrupes. Similiter aūt ⁊ in
aliis. 3ᵒ accipio ꝙ cū aliqua dispositio debet alicui sub-
iecto per se primo: non opꝫ eā remouere ab ipso si remo
ueat a quocūq; alio. Uerbi gratia. risibilitas inest homi
ni primo: ⁊ ꝯstat ꝙ nō remouet ab homine: per hoc ꝙ re
mouet ab asino. similiter aūt ⁊ in aliis. q̄rto accipio ꝙ si
pars alicuius mobilis quiesceret quodcūq; sit illud ipm
totū nō moueret per se primo: ita ꝙ licet in aliquib⁹ mo-
bilibus impossibile sit partem quiescere sicut in corpore
celesti: tamē hec cōditionalis est vera. Si alicuius mobi
lis pars quiescat: illud mobile nō mouet a seipso primo: ⁊
hoc pbat: qꝛ si pars alicuius mobilis quiesceret: ⁊ illud
mobile moueret: tunc nō moueret nisi ratione partis. s.
ratione illi⁹ partis que nō quiesceret: qd̄ aūt inest alicui
ratione vni⁹ partis: ⁊ nō alterius non inest ei primo. vt pꝫ
ex primo posterioꝝ: ⁊ manifestum est cuilibet intelligen
ti. ¶ Et pōt confirmari: qꝛ nihil pōt alicui perfecti⁹ in-
esse q̄ per se: ⁊ primo. Si igit aliquid inexistens alicui ra-
tione partis vni⁹ ⁊ nō ratione alteri⁹ inesse per se ⁊ pri-
mo: tunc ita perfecte inesset ei sicut si inesset s̄m omnes
partes: qd̄ est absurdū. ¶ His preintellectis demonstra
tio Aristote. pōt dupliciter formari. Primo ostēsiue sic:
omne illud quod quiesceret si aliquod alterū quiesceret
mouet ab alio vel nō mouet a seipso per se ⁊ primo. h pꝫ
ex 3ᵃ suppositione: sed omne: qd̄ mouet quiesceret: si qd̄-
dam aliud quiesceret: ita. s. ꝙ nō moueretur per se ⁊ pri-
mo. hoc pꝫ ex aliis trib⁹ suppositionib⁹ premissis. g ⁊c.
¶ Item potest formari inducendo ad impossibile. si ali
quid moueretur a seipso per se ⁊ primo: tūc nō oporteret
ꝙ si pars eius quiesceret ⁊ ipsum quiescere. i. non moue-
ri per se ⁊ primo: sed hoc est falsum. ergo ⁊ primū. falsitas
ꝯsequentis est manifesta ex suppositione 4ᵃ: ⁊ cōsequē-
tia manifesta est ex 3ᵃ: qꝛ cū aliqua dispositio ⁊c. ¶ Itē
potest formari ostensiue sic: illud est falsum ⁊ impossibi-
le ex quo sequeretur destructio hypotetice vere ⁊ ne-
cessarie. hoc pꝫ ex adductio in secūda suppositione: sed si
aliquid moueretur a seipso primo sequeret ex hoc falsi-
tas conditionalis que simpliciter est necessaria ⁊ vera. s.
huius conditionalis si cuiuscunq; mobilis pars quiescat
illud mobile non mouetur per se ⁊ primo. Qꝫ autē hec
sit vera probatum est s̄m quartam hypotesim: sed ꝙ se-
quitur eius destructio manifestum est ex tertia supposi-
tione. His autē suppositionibus intellectis ⁊ sic forma
ta demonstratione Aristote. faciliter soluuntur quedā
obiectiones quas aliqui induxerunt contra verba Ari-
stotelis. Dicit enī Aristoteles. ꝙ parte quiescente quie-
scit totū: cui obiicit Galienus. vt recitat Commētator
qui dicit: immo possibile est totū moueri per se dato ꝙ Com. p.
vna eius pars quiescat. Nam vna parte mobilis quie-
scente adhuc alie possunt moueri: ⁊ sic illō mobile dice-

tur moueri ratione partis ⁊ per se. ¶ Itē videtur Ari-
stote. supponere vnum falsum.s. ꝙ cuiuslibet mobilis
pars posset quiescere. Hoc aūt est falsum ꝓ corporibus
celestibus que necessario mouent ⁊ fm se totū ⁊ fȝ par
tes. ¶ Ad ṗmum pȝ ex dictis. Naȝ per se accipit dupli
citer. Uno modo put distinguit cōtra pure per accidēs:
⁊ sic illud qḋ inest rōne partis bene inest per se. Alio mo
do accipit per se ꝓprie pro eo qḋ est ṗmo: ⁊ sic illud qḋ
inest vni parti ⁊ nō alteri nō inest ei ṗmo. sic aūt intelle-
xit Arist. ꝙ si alicuius mobilis pars quiescat totū quie-
scit. i. nō mouet ṗmo: ⁊ sic iste nō intellexit sermonē Ari
stote. ¶ Ad aliud etiā solutū est. Nā ⁊ lȝ in aliquibꝰ mo
bilibus partes nō possint quiescere. s. in ꝑpetuis: tū hec
cōditionalis est vera. si talis mobilis pars quiesceret to
tū nō moueret ṗmo. vt dcm̄ est: ⁊ sic sine dubio itellexit
Aristo. nō eniȝ dixit. ponat pars illius mobilis quiesce-
re: sed dixit parte quiescēte quiescit totū: ⁊ hic sermo ha
bet viȝ ꝯditiōalis. Nā vt dicūt grāmatici ablatiuꝰ abso
lutus pōt exponi per si vel dum vel q₂: ita ꝙ sensus est si
pars quiesceret in quocūqȝ mobili q̄esceret totū mō pre
dicto. q̄re ⁊c̄. ¶ Itē Cōmētator ponit aliam solutionē
ad istā rōnem ꝙ pars corporis celestis pōt ꝯsiderari du
pliciter. Uno mō inquantū est corpus: ⁊ sic non ei im-
possibile nec repugnat ei quiescere: q₂ tunc omni corpo-
ri repugnaret q̄escere. Alio modo pōt cōsiderari in quā
tū est tale corpꝰ. i. nec graue: nec leue. ⁊ sic impoīe est ipsi
q̄escere. ⁊ ideo Aristo. ponit illud qḋ est possibile fm ꝙ
est possibile: nō fm ꝙ impossibile: q₂ constat de corpore
fm ꝙ est corpus ꝙ est mobile ⁊ nō de corpore fm ꝙ est
talis nature determinate. ¶ Sed contra hec est dubita
tio fortis: q₂ ꝓpositio reddit impossibilis simplr nō solū
qñ ṗteritū repugnat obiecto rōne generis: sed cuȝ repu
gnat rōne differētie specifice. vt ista est simplr impossibi
lis hō est irrōnalis: q₂ irrōnale repugnat homini rōne
differentie specifice: lȝ nō repugnat rōne qua aīal. Et si
poneret ꝙ homo esset irrōnalis sequit inconueniēs. s. ꝙ
opposita simul erūt in eodē. Et sic diceret in ꝓposito ꝙ
parti corporis celestis repugnat quiescere rōne differē-
tie ꝓprie: ⁊ ideo est impoīe simplr ipsam quiescere ⁊ non
dȝ poni in eē. Et forte adhuc pōt saluari illa solutio Cō
mentatoris: nō. n. intendit Cōmentator: ꝙ cū aliquid est
impoīe rōne differētie specifice ⁊ possibile ratiōe gene-
ris ꝙ illud deberet poni in eē sine omni incōueniēte ꝯse
quente: sed intēdit ꝙ si ponit in esse ex eo solo posito in
esse nō sequit impossibile. vt si ponat ꝙ sit irrōnalis ra-
tione qua animal ex hoc solo nō sequit aliqḋ impossibi
le: sed si sequeret erit ꝓpter qḋdā aliud. Silr cū in omni
mobili sit partē quiescere ideȝ ꝙ corpus ex hoc ꝙ pone
ret quiescere rōne qua corpus nō sequit aliqḋ impossi-
bile. Unde relinquit ꝙ impossibile sequēs. s. ꝙ illud nō
sit ṗmo motū ex se: ⁊ sic ṗmo motū: sequit ex eo ꝙ poni
tur moueri per se: ⁊ ṗmo ex se cū eo ꝙ ps eiꝰ possit quie
scere: ⁊ sic sequit ꝙ adhuc sunt icompossibilia. Sed si il-
lud nō est aliī fuga teneat ṗma solutio que est verissima.
¶ Obuiauerūt tamē quidā posteriores expositores so
tis subtiliter. vt mihi videt. Nā per illā rationē ꝓbaret
nō solū ꝙ nihil moueret a se ṗmo. Sed ꝙ nihil pōt mo
ueri ṗmo arguendo sic. Illud qḋ quiesceret si aliquod al
terum quiesceret non moueret per se: ⁊ ṗmo. Sȝ omne
qḋ mouetur quiesceret si quoddā alterum non mouere-
tur. quare ⁊c̄. Maior pȝ per illā suppositionē cū aliqua
dispo ⁊c̄. Et minor apparet. Nam omne qḋ mouet ha-
bet partes: ⁊ si pars quiesceret totū quiesceret. ergo ⁊c̄.
¶ Itē per tertiā suppositionē ꝓbaretur ꝙ triangulus
non habet tres. Primo q₂ si nō haberet tres remouere
tur a triangulo si remoueatur a quodam altero. s. a figu
ra. vt dicit ṗmo posteriorꝝ. Similiter probaret ꝙ risibi
litas nō inest homini ṗmo: q₂ remoueretur ab homine.
Si remoueret ab aliquo alio. s. si remoueret ab animali
que omnia sunt icōueniētia manifesta. quare ⁊c̄. ¶ Ad
illa ⁊ ad omnia igit est respondendū cōsimiliter. Ad qḋ
est considerandū ꝙ ista tertia suppositio sic debet intel
ligi. Cū aliqua dispositio inest alicui subiecto ṗmo nō se
quit eam remoueri ab illo per remotionē ab alio dum-
modo istud aliud sit extraneū ⁊ diuersum ab alio respe-
ctu illius dispositiōis. vt homini respectu risibilitatis est
extraneꝰ asinus. Et ideo si risibilitas remouet ab asino
non sequitur eam remoueri: sed si illud aliud non sit ex-
traneuȝ subiecto respectu illius dispositiōis: tunc per re
motioneȝ ab illo alio remouet a subiecto ṗmo: sicut pȝ
in exēplis obiectionū. Modo dico ꝙ ei qḋ mouetur ab
solute nō est extraneū habere partes respectu huius qḋ
est moueri: imo hoc est ei necessarium: cuȝ omne qḋ mo
uetur sit diuisibile: sȝ ei qḋ ponit moueri per se: ⁊ ṗmo
a seipso: extraneū est omnino habere partes. Qḋ sic pȝ:
q₂ si aliquid habēs ptes moueat se ipsuȝ p se ⁊ ṗmo: tūc
quelibet pars se ipsaȝ mouebit per se: ⁊ sic vnū ⁊ ideȝ si-
mul ⁊ fm idē erit mouens ⁊ motū fm eundem motum:
⁊ vlterius erit ī actu ⁊ in potētia simul ⁊ fm idem ⁊ re
spectu eiusdē: vt deducit Aristo. in. 8. huius: que omni-
no sunt impossibilia manifeste. Unde manifestum est ꝙ
pars est quoddā extraneū ei qḋ mouet p se ⁊ ṗmo a se-
ipso. Propter quod si aliqḋ moueret a seipso ⁊ per se ṗ-
mo: non deberet remoueri ab eo per remotioneȝ eius a
parte. Sed vt dicebat pars nō est quid extraneū ab eo
qḋ mouet respectu huius qḋ est moueri: imo est ei neces-
sariuȝ ⁊ per se. Et ꝓpter hoc si moueri poneret remoue
ri a parte eius qḋ ṗmo mouetur: bene sequeret illud nō
moueri ṗmo: ⁊ ideo nō valet illa obiectio. ¶ Per ideȝ
ad alias duas instātias. Aliquibꝰ tamē nō placet ista re
spōsio: q₂ fm hoc meliuȝ ⁊ breuius ꝓbasset Aristo. nihil
moueri a seipso ṗmo: per hoc. s. ꝙ idem ⁊ fm idē esset in
actu ⁊ in potentia. Et forte concedendū est hoc: sȝ istaȝ
demonstrationē posuit: in. 8. huius. Uel dicat ꝙ si risibi
le remoueret ab animali fm ꝙ est aliud ab homine: sed
fm ꝙ idem. Sciendū tamē ꝙ nō est aliquid ṗmum mo-
tum per negationē cuiuslibet ṗoris moti: sed ṗmū per se
⁊ seorsuȝ subsistens bene est: ⁊ est aduertendū ꝙ si bene
consideret aliquid moueri a se primo: implicat cōtradi-
ctionē: q₂ ex hoc ipso qḋ ponit moueri: sequit ipsū habe T.c.32.
re partes: vt pȝ ex. 6. huiꝰ: ⁊ ex hoc ꝙ ponit ipsuȝ moue
ri a seipso per se ⁊ ṗmo: sequit ipsum nō habere partes.
vt ostensum est: ⁊ sic includit cōtradictoria. Utrum aūt
demonstratio Aristo. sit demonstratio propter quid:
vel q₂ dubitatio est ⁊ videbitur statim post.

Ad primaȝ rationē: cū dicit illud qḋ mouetur
a ṗncipio itrinseco ⁊c̄. potest dici
ꝙ tale bene mouet a se nō ṗmo: sȝ ratione partiū: ita ꝙ
vna pars eius est mouens ⁊ alia est mota: ⁊ hoc bene ē
possibile. Et ista pōt esse secūda cōclusio positionis cuȝ
eiꝰ ratione. vt sic arguat. Illud cuius vna pars mouet ⁊
alia mouet mouet seipuȝ per se ratione partiū per se nō
ṗmo. hec est manifesta: sȝ in aliquo mobili: ita est ꝙ vna
pars eiꝰ est per se motus ⁊ alia per se mota: vt in anima
li anima est per se mouēs: ⁊ corpꝰ est per se motū. g̃ ⁊c̄.
¶ Ad aliā dico ꝙ nō est ad ꝓpositum: q₂ nos loquimur
de motu qui differt realiter a substātia mobilis ⁊ de mo
tu qui est a corpore vel a virtute in corpore. vt Cōmēta
tor dicit in 8. huiꝰ: in omni eniȝ tali motu mouēs ⁊ mo-
tum sunt diuersa: vel fm esse. i. ꝙ esse vnius non est esse

alterius: vel ſm diffinitionē quidditatiuā vt in animalibus que ſunt hic. vt dicit Cōmen. in 8° huius. mō intelligere quo ſuba ſeparata ens actu de ſe itelligit ſe ipā nō eſt hmōi motus cōtinuus que eſt actus iperfectus cum tendētia ad vlterius cōplemētū: nec eſt motus eſſentialiter diſtinctus a ſuba mobilis: ſʒ ſolū eſt motus equoce quantū ad modum noſtrū ſignificandi aut intelligendi. ¶ Ad aliā cum dicit. omne qḋ mouet ꝛc. Iſtā cōcedo ꝛ nego minorē quātū ad ꝓmā partē eius. Et cū ꝓbat. qꝛ ꝓmus motor eſt intrinſecus ꝓmo mobili. Dico ꝙ nō eſt ei intrinſecū ſʒ ſubāʒ ꝛ eē: ita. ſ. ꝙ eē ei⁹ ſit idē qḋ eſſe mobilis: ſed ſolū eſt intrinſec⁹ ei ſʒ appropriationē nāe .ſ. ꝙ natus eſt mouere tale mobile imediate ꝛ nō aliud: ꝛ tali velocitate ꝛ non alia. ꝛ vno motu cōtinuo nō pluribus: ꝛ tale intrinſecum poteſt eſſe ſcōm ſe. quare non valet ratio ꝛc.

Queſtio. II.

Nunc quero. Utrū illa demōſtratio Ariſt. ſit demōſtratio ꝓpter quid vel qꝛ. ¶ Arguit primo ꝙ demōſtratio propter quid auctoritate ſancti Thome.

Com. 2. ¶ Oppoſitū arguit auctāte Cōmenta. Auerroys. q̄ dic ꝙ hec demōſtratio ē de gn̄e dm̄ſtrationū q̄ dicūt ſigna. ꝛ tales ſūt dm̄ſtratiōes qꝛ.

Ad queſtionē eſt itelligēdū ꝙ ſcūs Thomas qui i oīb⁹ aut plurib⁹ in quibus potuit conatus fuit cōtradicere Cōmētatori dicit ꝙ illa demonſtratio Ariſt. eſt ꝓpter quid demonſtratio. ¶ Ad cui⁹ euidentiā eſſe intelligēdū ꝙ mouere ſeipſum nihil aliud eſt q̄ ſibiipſi eē cauſa mot⁹: ꝛ vt melius ſit ad ꝓpoſitū ꝛ euidētius: moueri a ſeipſo ꝓmo nihil eſt aliud q̄ ſibiipſi eſſe cauſā eius quod eſt moueri. Ex quo ſequit ꝙ illud idem qḋ eſt cauſa quare aliquod mobile nō eſt ſibiipſi cauſa motus: eſt cauſa ꝙ nō mouetur a ſeipſo: modo vlterius accipit ꝙ illud qḋ eſt ſibiipſi cauſa alicui⁹ debet eſſe ꝓmo tale: vel oʒ ꝙ illud ei ꝓmo cōueniat: vt ignis qui ꝓmo eſt calidus ē ſibiipſi cauſa caliditatis. Ex quo vult habere: vt puto ꝙ illḋ qḋ ē cauſa quare alicui mobili nō inſit ꝓmo moueri: eſt etiā cauſa: quare illud mobile nō ſit ſibiipſi cauſa motus. ꝛ ꝑ ꝯn̄s quare nō moueat a ſeipſo ꝓmo: eo ꝙ iſta duo vltia eadem ſint realiter vt ſuppoſitū eſt. Modo vlterius ipſe
T.c. 32. ſuppōit ꝙ omne mobile hʒ ptes. ꝛ hoc habet ex 6° h⁹. ꝛ ſemper motus totius depēdet ex motib⁹ partiū. ꝛ di-
T.c. 33. uiditur in eas. vt pʒ ex 6° hui⁹. Hoc aūt vltimū. ſ. ꝙ motus totius dependet ex motibus partium eſt cauſa: quare motus non debetur ipſi mobili ꝓmo. ꝛ ꝑ ꝯn̄s. hec eſt cauſa quare ipʒ mobile nō ē ſibi cauſa motus: ꝛ vlteri⁹ eſt cauſa quare nō mouet a ſeipſo ꝓmo ꝑ ſuppoſitionē ꝓmiſſam. Concludit igit iſte homo ꝙ Ariſt. oſtēdit cāʒ quare nullū mobile mouet ſeipʒ vel nō mouet a ſeipſo. qꝛ nō pōt eſſe mobile cuius motus nō depēdeat ex motibus ſuarum partiū. vnde iſta eſſet demōſtratio ꝓpter quid ſʒ cū: illud cuius motus dependet ex motibus ſuarum partium non mouet a ſeipſo. Sed omnis mobilis motus depēdet ex motibus ſuarū partiuʒ. ergo ꝛc. Et hoc qḋ eſt motus totius dependet ex motibus partiuʒ erit mediū cauſale demonſtratiuū huius accidentis: qḋ eſt nō moueri a ſeipſo ꝓmo. Et dicit ꝙ ē ſimile vt ſi oſtēderet ꝙ nullū diuiſibile eſt ꝓmū ens. per hoc ꝙ eſſe cuiuſlibet diuiſibilis dependet ex partibus. Unde innuit ꝙ eſſe rei diuiſibilis depēdet ex partibus ē cauſa ei huius. ſ. ꝙ nō ſit ꝓmū ens. ¶ Sed re vera ſalua reuerētia hui⁹ hominis ipſe inaniter laborat ꝯtra ꝯmētatorē ſic ꝛ in oībus alijs philoſophicis in quib⁹ ei obijcit. Quā uis. n. iſta eſſet demōſtratio ꝓpter quid quā ipſe iducit: tn̄ Ariſto. in lr̄a non vtitur illa demōſtratione ſed longe alia. ¶ Ad ꝓbandū. n. ꝙ omne qḋ mouetur ab alio mouet: aut ꝙ nihil mouet a ſeipſo ꝓmo: qḋ idē ē: nō innititur huic medio ꝙ motus cuiuſlibʒ totius dependet ex motib⁹ ſuaꝝ ptiū: vt manifeſtū ē intuēti lr̄aʒ ꝑ totū: ſʒ īnitit huic medio ꝙ pte quieſcēte. ſ. ſi q̄d q̄eſceret totū nō moueret ꝓmo. ꝛ ſic nō bn̄ ſe hʒ ille hō i hoc. Et ſi q̄s dicat ꝙ motū totius depēdere ex motibus partium eſt cauſa in hoc ꝙ ſi pars quieſceret totum quieſceret. Ex hoc habeo propoſitum. ſ. ꝙ iſta ſunt diuerſa: ꝛ ꝙ nō eſt eadē demōſtratio q̄ īnitit ꝛ fundat ſuꝑ ambo h̄. ¶ Et iō dico breuiter ſʒ Cōmētatorē ꝙ iſta demōſtratio nō eſt demōſtratio ꝑꝑ quid: qꝛ omnis demōſtratio ꝑꝑ quid eſt per cām eius qḋ cōcludit. ꝓmo poſterioꝝ: ſʒ iſta demonſtratio nō ꝓcedit per cām eius qḋ demōſtrat in ea. vt pʒ īſpicienti: demōſtrat. n. Ariſto. ꝙ oē qḋ mouetur ab alio mouet per hoc ꝙ ſi pars quieſceret totū quieſceret: hoc aūt. ſ. ꝙ ſi pars quieſceret totū quieſceret nō eſt cā. quare aliquid mouet ab alio: nec etiāʒ eſt cauſa propria: quare nihil mouet a ſeipſo ꝓmo. vnde manifeſtum eſt ꝙ iſta nō eſt demōſtratio ꝓpter quid. Ex hoc relinquit ꝙ ſit demōſtratio qꝛ. cū omnis demōſtratio ſit propter quid: vel qꝛ. ꝓmo poſterioꝝ: tales aūt demōſtrationes vocat Cōmētator demōſtratiōes ꝑ ſigna. q̄re ꝛc.

Ad auctoritatem ſancti Thome. dico ꝙ ipſe forte nō intellexit demonſtrationem Ariſto. eſſe demonſtrationē propter quid prout Ariſto. eam formar in littera. Sed qꝛ ex dictis Aꝝ. poteſt accipi cauſa illius accidentis modo predicto: motus enim partiū eſt cauſa motus totius ꝛ cauſa quare toti non ineſt moueri a ſeipſo primo. Sed cōmentator intelligit illā eſſe demōſtrationē a ſigno ſm illum modū ſm quē Ariſt. ponit eāʒ in littera. ¶ Et ſi dicas ꝙ imo intētio Thome eſt ꝙ illa demonſtratio ꝓut iacet in littera eſt demonſtratio ꝓpter quid. Dico ꝙ ego non credo ei in hoc: ſicut nec in alijs cōcluſionibus philoſophicis in quibus ꝯtradicit Cōmentatori: ſed magis credendū eſt cōmentatori in illis que debent ꝓbari demonſtratiōe: ꝛ hoc dictū ſit. Qḋ aūt hec demonſtratio non ſit demonſtratio ꝑꝑ quid ſic eſt videre. Cum enim aliqua affirmatio eſt cauſa alicuius negationis: nō oportet vniuerſaliter ꝙ affirmatio oppoſita illi negationi ſit cauſa negatiōis illius affirmatiōis: verbi gratia. aliquid eſſe rōnale bene eſt cauſa quare nō ſit hinnibile: ſed eſſe hinnibile non eſt cauſa huius negatiōis .ſ. nō eſſe rationale. Unde ſi argueretur ſic. omne qḋ eſt rationale nō eſt hinnibile: ſed omnis homo ē ratiōalis. ergo nullus homo ē hinnibilis. eēt demōſtratio per cauſam. Sed ſi argueret ſic. Nullum hinnibile eſt rationale ſed omnis equus eſt hinnibilis. ergo nullus equus eſt rationalis: nō eſſet demonſtratio per cauſaʒ: ſʒ per ſignū: ſimiliter eſt in ꝓpoſito. Qḋ eniʒ aliqua paſſio iſit alicui ſubiecto ꝓmo hoc eſt bene cauſa. quare non remoueret ab eo per remotionē a quocunq̄ alio: ſʒ nō opʒ ꝙ ecōuerſo affirmatio ſit cauſa negationis. ſ. paſſionē remoueri ab ipſo ſubiecto ꝑ remotionē ab alio ſit cā q̄re nō inſit illi ſubiecto ꝓmo. Unde ſi argueret ſic. hō eſt riſibilis ꝓmo. ergo ab hoīe nō remoueret riſibile ꝑ remotionē ab alio. hec eſſet dm̄ratio per cām: ſed ſi diceret ecōuerſo: riſibile remouet a ſorte per remotionē ab aliquo alio. ergo riſibile nō ieſt ꝓmo ſorti: nō eēt per cāʒ: ſʒ per ſignū. Et ſic eſt in terminis Aꝝ. ꝙ eniʒ moueri remoueret a toto ſi remoueret a pte: hoc nō ē vere cā q̄re moueri nō iſit ꝓmo ipſi toti: quia ſi ꝓmo ineſſet toti hoc bn̄ eēt cauſa: quare nō remoueret ab eo per remotionē ab

ipsa parte: ꝛ sic non est demonstratio propter quid.

¶ Quoniam omne qd̄ mouet̄ ab aliquo moue tur ꝛc̄. T.c.VIII. ¶ Sed si quod mouet̄ primū ſm locum ꝛ corporalem motum est necesse tangi ꝛ continuum esse mouenti: sicut videmus in omnibus hoc contingere: erit enim ex omni bus vnum ipsum omne aut continuum esse ꝛc̄.

Textu. cō. III. Questio. III.

q Ueritur hic. Utrū ex oib' mobilibus pos sit fieri vnū cōtinuū. ¶ Arguit̄ p̄mo q̄ nō. Quia ex illis non pōt fieri vnū ꝯtinuū: quoꝝ vnū est corruptibile: ꝛ aliud est eternū: hec est manifesta: sed aliqua mobilia sunt corru ptibilia: vt ista inferiora: q2 habent mām qua aliq̄d pōt esse ꝛ nō esse. Aliqua vero sunt ꝑpetua vt corpora cele stia. vt pȝ in cōmē. p̄mo celi ꝛ mūdi. q̄re ꝛc̄. ¶ Itē ex ꝯ trarijs nō fit vnū ꝯtinuū: vt ex albo ꝛ nigro nō fit vnū. Sȝ aliqua mobilia sunt ꝯ̄ria adiuicē: vt ignis: aq̄: aer: ꝛ ter

T.c.8. ra. ergo ꝛc̄. ¶ Itē cōtinuū ē cuius mot' est vn' ꝯ' meta phy. Sed ex oibus mobilibus nō pōt fieri vnū habens vnū motū: q2 vel ille motus esset circularis. ꝛ sic periret motus rectus: qd̄ est inconueniēs: vel esset mot' rectus: ꝛ sic nihil moueret̄ circulariter. ergo ꝛc̄. ¶ Itē illud est impossibile qd̄ nūq̄ fuit nec est nec erit. hec ē euidēs: sic necessariū est qd̄ semp fuit ꝛ est ꝛ erit semp: sȝ nūq̄ hoc fuit nec est nec erit q̄ ex oibus mobilibus fiat cōtinuū. q2 tūc aliq̄n moueret̄ vno motu: qd̄ est ridiculū. q̄re ꝛc̄.

¶ Oppositū videt̄ velle Aꝛ. i lr̄a. loquēs enīȝ d̄ mobili bus corporalibus dicit sic. Erit enīȝ ex omnib' ip̄m to tū vnū aut cōtinuū. hic igit̄ cōtingens accipiatur ꝛc̄.

Ad questionem est cōsiderādū q̄ intentio Aꝛ. in ca° p̄senti ē demō strare q̄ est aliquis p̄mus motor: ita q̄ nō ē ꝓcessus in infinitū in ipsis mouētib'. Et pōt rō sic abbreuiari. Si ꝓcederet̄ in infinitū in mouētib': ita q̄ hoc mobile mo ueret̄ ab aliquo motore: ꝛ ille motor ab alio mouēte: ꝛ sic in infinitū: sequeret̄ q̄ motus infinit' posset eē in tem pore finito: sȝ hoc ē ipossibile manifeste. Et ꝓbat̄ ꝯ̄ña. supponēdo duo per se manifesta. Primo q̄ possibile ē aliq̄d mobile moueri in tp̄e finito. vt a. mobile pōt mo ueri in vna hora. Scd̄o supponēduȝ est q̄ cū aliq̄d mo bile mouet̄ a motore: simul mouet̄ motor ꝛ mobile: vt si baculus mouet̄ a manu simul mouet̄ man' ꝛ baculus: silr aūt ꝛ in aliq̄s. Si ergo aliq̄d mobile mouet̄ ab aliq̄ motore in determinato tp̄e: ꝛ motor ei' mouet̄ in eodē tp̄e: silr motor illius motoris in eodeȝ tp̄e mouebit̄. ꝛ si milr de oib' illis motorib' ꝛ mobilib': ita q̄ a. mouebit̄ ab ipso b. ꝛ b. a c. ꝛ c. a d. ꝛ hoc i illo tp̄e i quo mouet̄ a. ꝛ ille mot' oium illoꝝ mobiliū est ifinitus: cū illa mobi lia ꝛ mouētia ponant̄ ifinita. ꝛ sic sequit̄ incōueniēs ꝑdi ctū. s. q̄ motus infinit' est in tp̄e finito: qd̄ est ipossibile.

¶ Sed aliquis posset respōdere huic ratiōi q̄ motū ifi nitū alterius ꝛ alteri' mobilis esse in vno tp̄e finito nō est incōueniens. ꝛ hoc bene sequit̄ ex illa positione: esset aūt incōueniēs motū infinitū vni' ꝛ eiusdē mobilis esse in tp̄e finito: ꝛ hoc nō sequit̄ ex isto posito. Et Aꝛ. for tificādo rōnē dic̄ q̄ accipiat̄ ex oib' mouētib' ꝛ mobi lib' fieri vnū ꝯtinuū: tūc habebit̄ icōueniēs manifestuȝ . s. q̄ mot' ifinit' vni' ꝛ eiusdē mobilis erit in tp̄e finito.

¶ Contra hoc igit̄ insurgit qd̄ ꝓposita. Utrū ex oib' mo uentibus ꝛ mobilib' possit fieri vnū cōtinuū: ꝛ est mul tum dubitabile ꝛ difficile: q̄d de hoc sit asserendū. Dixe runt aūt quidā q̄ nō fuit intētio Aꝛ. ex oibus mouen tibus ꝛ mobilib' posse fieri vnū ſm rei nāȝ ꝛ veritatē: ita. s. q̄ aliq̄n sit factū aliq̄d vnū cōtinuū ex omnib' eis: sed intelligit q̄ hoc est min' ipossibile q̄ motū infinituȝ esse in tp̄e finito: ita q̄ motū infinitū esse in tp̄e finito est matus ipossibile q̄ ex omnibus illis fieri vnū ꝯtinuum: q̄ motus mensurat̄ tp̄e: ꝛ sic fieri motus infinitus fieret in tēpore finito. sequit̄ q̄ motus infinitus esset finitus: ꝛ sic vlterius sequit̄ q̄ esset finitus ꝛ nō finitus: qd̄ est ma nifestius ipossibile q̄ ex oibus mouentib' ꝛ mobilib' fie ri vnū. Modo regula est q̄ ex min' ipossibili nō sequit̄ matus ipossibile: ꝛ id̄ illd̄ ipossibile nō videt̄ seq̄ ex hoc q̄ ponit̄ ex oibus illis fieri vnū: sed sequit̄ ex hoc q̄ po nit̄ esse ꝓcessum infinitū in mouētibus ꝛ mobilibus: vel saltē: p̄ncipalius sequit̄ ex hoc q̄ ex illo. Sȝ istud lȝ sit subtiliter dictū: tamē nō placet aliq̄s: ꝛ forte nō suffic̄: q2 in sillogismo ducēte ad ipossibile debȝ accipi falsuȝ: qd̄ ponit̄ ab aduersario cum aliquo vero manifesto ꝛ ꝯces so: vel saltē demonstrato vel demōstrādo. vt pȝ in p̄mo priorū. Cum igit̄ in illo sill'o Aꝛ. ducēte ad impossibile accipiat̄ vnuȝ falsuȝ ab aduersario. s. q̄ nullū sit p̄mum mouens ꝛ sit ꝓcessus in infinitū. reliquuȝ qd̄ assumit̄ dȝ esse veꝝ: ꝛ nō ipossibile vt videt̄. ¶ Et id̄ dicūt aliq̄ alr ꝛ dicunt q̄ Aꝛ. accipit ibi cōtinuū pro cōtiguo: sic ꝛ in p̄mo metheoroꝝ accipit cum dicit: ē aūt ex necessitate cōtinuus iste mūdus latiōib' superiorib': vt ois virtus gubernet̄ inde. Hoc aūt manifestū est nō esse ad ꝓposi tū. q2 si poneret̄ solū ex oibus mouentibus ꝛ mobilib' fieri vnū contiguū ꝛ non vnū ꝯtinuū: tūc cū hoc staret q̄ illa mouētia ꝛ mobilia essent plura ꝛ diuersa ꝛ sic to tus ille motus esset alterius ꝛ alteri' mobilis. Et nō est incōueniēs motū infinitū esse in tēpore finito: dūmodo sit alterius ꝛ alterius mobilis. vnde in lr̄a. dic̄ Arist. q̄ sic quidē videt̄ demonstrari ꝓpositum: non aūt demon strat̄. s. nisi ponat̄ q̄ sit motus infinitus vn' in tp̄e finito.

¶ Et id̄ aliq̄ dicūt alr̄ q̄ ista mobilia ꝛ mouētia possūt cōsiderari dupl'r. Uno mō ſȝ q̄ sunt quāta ꝛ continua. Alio modo quātū ad ꝓprias naturas ꝛ determinatas sibi quib' sunt talia. Primo quidē mō ē possibile ex oi bus mobilibus fieri vnū cōtinuū: ꝛ nō repugnat eis in quantū sunt quāta q̄ bene sunt vel fiant vnū cōtinuuȝ: q2 tunc repugnat oibus quātis seu corporeis: ꝛ sic intel lexit Aristo. Scd̄o tn̄ mō. s. rōne naturarū specialiū nō est possibile: ꝛ hoc modo probant rationes inducte.

¶ Et istā solutionē ponit sanctus Thomas in istis ver bis. Sed dicēdū q̄ alio mō accipit̄ cōtingens ꝛ possib le cū demōstrat̄ aliq̄d de genere ꝛ cū demōstrat̄ de spē: q2 cū agitur de spē: oȝ accipi vt ipossibile oē illud cui re pugnat vel gen' vel dr̄ia spēi: ex quib' rō spēi cōstituit̄: cū vero agit̄ de genere accipit̄ vt cōtingens oē illud cui nō repugnat ratio generis: lȝ ei nō repugnat dr̄ia cōsti tuens spēm: sicut si loqueret̄ de aīali possem accipere vt cōtingēs q̄ oē aīal est alatū: ꝛ si descendereȝ ad ꝯsidera tionē hoīs ipossibile esset hoc aīal esse alatum. Quia igit̄ Arist. loquit̄ hic de mobilib' ꝛ mouentib' nondū appli cando ad determinata mobilia: oē aūt cōtinuū vel ꝯti guum indifferēter se hȝ ad rationē mouētis ꝛ mobilis: ideo accipit vt ꝯtingēs: q2 oia mobilia sint ꝯtinua adin uicem: qd̄ tn̄ ipossibile est si mobilia cōsiderent̄ ſm suas naturas determiātas. ¶ Cōsimilē solutionē aūt dabat Cōmētator in p̄cedēti ca° ꝯ obiectionē qua dicebat̄ q̄ in aliquib' mobilib' pars nō pōt quiescere. Ad hoc .n. dicit Cōmentator q̄ pars alicuius mobilis pōt cōside rari dupl'r. Uno mō inq̄tū est corpus. Alio mō inquan tū ad nām determinatā talis mobilis vt celi aut ignis. Et p̄mo modo pōt pars cuiuslibet mobilis q̄escere vel

non repugnat. Secundo autē modo bene repugnat ei.
Contra hāc aūt solutionē obijcit iste expositor aucto-
ritate Auicen. qꝛ ꝓpō est simplr ipossibilis quādo pdi-
catū repugnat subiecto rōne differentie specifice: sꝫ non
repugnet ei rōne generis. verbi gratia. hec est simplr im
possibilis: hō est irrōnalis: quia repugnat homini rōne
forme ꝓprie: sꝫ nō repugnet ei rōne qua aial. mō ꝙ cum
parti alicui⁹ mobilis repugnet descere rōne ꝓprie nāe
est ei ipossibile simpliciter: ꝙuis ex nā cōi generis ei nō
est ipossibile ꝛ nō repugnet. Et istam obiectionē ipe ex
positor non soluit. hec aūt obiectio est similr cōtra eū:
qꝛ ipsis mobilib⁹ repugnat rōne naturarū ꝓpriaꝝ fieri
vnū cōtinuū: ꝙuis ex parte qua mobilia sunt: vel corpo
ra vel quāta nō repugnat eis: ꝛ sic ꝓpositio ē simplr im
possibilis: dicēs ꝙ ex oibus mobilibus fiat vnū. Et sic
ex eius dictis destruitur ista responsio quā assignat: ꝛ est
mirabile quare ille hō nō soluit istā dubitationē: cuꝫ sit
cōtra ei⁹ respōsionē manifeste: ꝛ forte magis placuit ei
apparenter ꝯdicere ꝛ obijcere Cōmētatori ꝙ soluere
dubitationē que ē cōtra suā positionē quā soluēdo su-
stineret dictū cōmētatoris. ¶ Itē illa respōsio nō vide
tur sufficiēs. qꝛ si oia mobilia possent fieri vnū ꝯtinuum
rōne qua quāta: vel corpa vel mobilia: ita ꝙ rōne q̄ cor
pora sunt haberēt potētiā ad hoc ꝙ ex ipsis fieret vnū
cōtinuū: tūc illa potentia esset ociosa per totū tps eter
num: qꝛ nunꝙ ex his fieret vnū continuū: ꝛ sic nunꝙ ex
ipsis reduceret ad actū illa potētia: quasi eēt ociosa in
eternū: quod ē ipossibile: sicut habet ex multis locis in
phia Aristo. quare ꝛc̄. ¶ Et confirmat. qꝛ potētia ad
cōtinuitatē quā tu ponis in oib⁹ mobilib⁹: aut est apta
nata attingere suū finē. s. ipsaꝫ continuitatē in omnibus
mobilibus aut nō. Si sic ergo illa potentia est inaniter.
qꝛ nunꝙ attingit illū finē in omnibus mobilib⁹: cū nun
quā oia mobilia sint vel fiant continua siue vnū. Si nō
est nata attingere illū finē in oibus mobilibus. ergo nō
dꝫ poni in esse ꝙ omnia mobilia sint vnū continuuꝫ: vt
manifestū est: ꝛ sic semp sequit inconueniēs vt videtur.
Bene tn̄ veruꝫ est ꝙ mobilibus vt mobilia sunt vel vt
corpora sunt nō repugnat fieri vnū continuū: qꝛ omnis
repugnātia ꝓprie est rōne alicuius oppositiōis: nūc aūt
mobilitas ꝛ corporeitas nullā hꝫ oppositioneꝫ ad ꝯti-
nuitatem vt manifestū est: ꝛ ideo ipsis mobilib⁹ vt mo-
bilia sunt: vel vnde sunt corpora nō repugnat p se fieri
vnū ꝯtinuū. Sed nō sequit ex hoc ꝙ habeāt aliquā po
tentiā positiuā fm ꝙ mobilia sunt vel corpora ad hoc
ꝙ fiant aliqd vnū cōtinuū. Et est fīle. Cōstat eniꝫ ꝙ ma
T.c.60. teria pma nullā hꝫ potentiā ad quantitatē infinitā. vt
demōstratū fuit in 3° huius. ꝛ tn̄ ipsi cōposito materiali
rōne materie ꝛ per mām non repugnat habere magni-
tudinē infinitam: qꝛ ipsa materia de se nullā habꝫ oppo
sitionē ad magnitudinē infinitā. vnde cum omnis repu
gnantia directe ꝛ per se sit rōne alicuius oppositiōis vt
suppono: videt ꝙ ipsi cōposito rōne māe non repugnat
magnitudo infinita: similr est in ꝓposito. quare ꝛc̄. Ve-
rū ē ꝙ aliqui nitunt soluere illā obiectionem: cū dicitur
quādo pdicatū repugnat subiecto rōne differētie ꝓpe.
Propositio est simplr ipossibilis. dicunt ꝙ veruꝫ est sic
simpliciter intelligēdo. i. rōne pncipalioris partis. quia
ipsa differētia est pncipalior genere. Sed nō ē simplici-
ter ipossibilis. i. vniuersalr rōne omniuꝫ que sunt in ipso
subiecto: imo pōt remanere possibilis rōne alicui⁹ alte
rius: hoiem igit esse irrationaleꝫ: hoc est simpliciter im
possibile. i. rōne pncipalioris: qd est in ipso homie: sꝫ nō
simpliciter. i. totaliter: ꝛ rōne omniuꝫ que sunt in hoie:
immo est possibile rōne qua aial. Sꝫ istud nō videt se-
cutū. qꝛ si homo rōne qua animal hꝫ potētiā ad essen-
dum irrōnale vt hinnibile. sequit ꝙ ista potētia sit ocio
sa per totū tēpus eternū: qꝛ nunꝙ homo est hinnibilis
rōne qua anial. ꝛ sic illa potētia erit frustra. qꝛ frustra ē
qd est aptum natuꝫ attingere aliquē finē: ꝛ non attingit.
2° physicoꝝ. actus aūt est finis potētie. ¶ Itē si homo T.c.62
in eo ꝙ animal habet potētiā ad esse hinnibile vel irra
tionale: tunc si poneret irrationalis inq̄tū aial: nullum
sequit inconueniens: possibili eniꝫ posito in eē nullū se-
quitur ipossibile. pmo priorū. sꝫ istud est falsuꝫ. qꝛ si ho-
mo in eo ꝙ aial esset irrationalis: cū homo in eo ꝙ hō
sit rationalis: tunc simul in eadē materia. s. in corpe ho-
minis eēt aia rōnalis ꝛ aia irratiōalis: ꝛ hmōi talia qd
reputat ipossibile: vel in codeꝫ corpore. s. humano esset
anima quā consequit risibile: ꝛ anima quā cōsequit hin
nibile: qd quidem est ipossibile. s. si poneret ꝙ hō in eo
ꝙ aial esset hinnibilis. Et pp hec oia mihi videt dubiū
dictū Arꝫ. in hac parte. pōt tn̄ exponi fꝫ duos modos.
Unus modus est ꝙ ipse nō dicat hoc fꝫ opionē ꝛ inten-
tionē ꝓpriā. qꝛ hoc est ipossibile fm nāꝫ rei: sed ipse acci
pit hoc fm opinionē ꝛ expositionē illoꝝ cū quib⁹ ipse
arguit ibideꝫ. s. qui dicerēt ꝙ nō sit aliqd pmū mouens.
¶ Ad hanc enim positionē sequit necessario ꝙ ex omni
bus mobilib⁹ posset fieri vnū continuū: qd sic est vide-
re. Si ꝓcederet in infinitū in mouentib⁹ ꝛ mobilib⁹: ita
ꝙ omne mouens moueret ab alio in infinitū: mouens
nullū esset imobile: hoc est manifestū: ꝛ si nullū esset mo
uens imobile nullū esset mobile ꝑpetuū. Detur enim ꝙ
sit mobile ꝑpetuū: oportet ꝙ moueat a motore imobi-
li: cū motor qui mouet nō moueat mobile perpetuū. vt
pꝫ in 8° huius. si igit nullū esset mouens imobile. ꝛ si nul
lum esset mobile perpetuū: tunc ipm celū esset eiusdem
nature cū aliquo istorū inferiorū: cū omne corruptibile
sit de natura alicuius istoꝝ inferioꝝ: modo si celū esset
eiusdem nāe cū aliquo istorū inferiorum: multo fortius
ista elementa inferiora essent eiusdē nature adinuicem:
qꝛ magis differt celū ab istis inferiorib⁹ elemētis ꝙ ele-
menta adinuicē: sicut mot⁹ circularis ꝑpetuus ex nō ma
gis differt a motu recto ꝙ duo mot⁹ recti: quoꝝ nullus
est perpetu⁹: differūt abinuicē: ergo ista inferiora essent
eiusdē nāe adinuicē ꝛ cuꝫ celo. Ex talibus aūt pōt fieri
vnū continuū: vt manifestū est: sicut ex duabus aquis ꝛ
hmōi. ergo ad illā positionē. s. ꝙ in infinitum ꝓcedat in
mouentibus ꝛ mobilibus: necessario sequit ꝙ ex omni
bus illis posset fieri vnū cōtinuū. Et ideo Arꝫ. arguēs
cōtra illā positionē accipit illud tanꝙ concessuꝫ. ꝛ ex hꝰ
cū aliquo assumpto deducit ad ipossibile manifestum. s.
ad hoc ꝙ motus infinitus vni⁹ ꝛ eiusdē mobilis possit
esse in tēpore finito: ꝛ hoc est bene cōueniens: ꝙ cū ali-
quis arguit contra aliquā positionē ad destruendū eaꝫ
accipiat illa que oportet concedi: tenendo illā positio-
nem: fꝫ hoc igit ꝯdictio erit disputatiua nō demōstrati
ua simpliciter: ꝛ hic ē vn⁹ modus. ¶ Alius modus est.
Ad cuius euidentiam considerandū ꝙ cū aliqua ꝓposi
tio hypothetica est vera ꝛ necessaria: licet ei⁹ aīs sit im
possibile: opꝫ concedere illud esse falsuꝫ: ex quo sequitur
destructio illius ꝯditionalis: vt declaratū fuit pri⁹. ꝛ sic
etiā cū aliqua ꝯditionalis sit ipossibilis: opꝫ illud iudi-
care esse falsuꝫ: ex quo sequit illam hypotheticā esse ve
ram. verbi gratia. ista hypothetica ē falsa impossibilis
cum hoc ꝙ suū antecedens est ipossibile: si homo est asi
nus homo est risibilis. Unde omne illud ad qd sequit
esse eam verā dꝫ iudicari esse impossibile: sicut si dicerē-
tur ꝙ omne aial est risibile: tunc sequit ꝙ si homo esset
asinus ꝙ ipse esset risibilis: ꝛ idō dꝫ illud esse ipossibile. s.

ꝙ omne animal sit risibile.modo ista hypotetica est fal sa ⁊ ipossibilis cū hoc ꝙ suuʒ antecedēs est ipossibile .s. si ex omnibus mobilibus fieret vnū cōtinuū:tūc motus infinitus fieret in tēpore finito.hoc enim nō sequit:sicut nō sequit si homo esset asinus ꝙ ipse eēt risibilis : ⁊ hoc manifestū est parū etiā exercitatis in phīa Arist. ⁊ ideo opʒ illud iudicare esse falsum ⁊ ipossibile.ex quo sequit hmōi ꝯditionalē esse verā:modo sine dubio si eēt ꝓcessus in infinitū in mouētibus ⁊ mobilib⁹: necessario sequitur istā esse verā:ꝙ si ex omnibus mobilib⁹ fieret vnum cōtinuū:tunc motus infinitus fieret in tēpore finito: vt manifestū est consideranti ꝑdictā deductionē Arist. Dicemus igit nō esse intentionē Ar.ꝙ ex oībus mobilib⁹ possit fieri vnū cōtinuū:nec contingit hoc ponere in eē simpliciter ⁊ absolute : sʒ ꝙ si hoc poneret adhuc ex eo nō sequit ꝙ motus infinitus fieret in tempore finito : sʒ sequitur ex alio posito ab aduersario.s.ex eo qḋ ponit esse infinita mouētia ⁊ mobilia. Argueretur ergo quasi sic colligendo demōstrationē Arist. Si ꝓcederet in infinitum in mobilibus ⁊ mouentibus: tunc sequit ꝙ si oīa essent continua ꝙ motus infinitus posset fieri in tēpore finito:ita ꝙ sequit istā hypoteticā eē verā:si ex omnibus mobilibus fiat vnū continuū:tunc motus infinitus fiet in tēpore finito.sed hoc est falsum ipossibile. Nā q̄tūcūqꝫ poneret per impossibile ꝙ ex oībus mobilib⁹ fieret vnū: non deberet inde sequi ꝙ motus infinitus fieret in tēpore finito.ergo ⁊ illud est impossibile.s.ꝙ mouētia ⁊ mobilia ꝓcedant in infinitū.ergo ⁊c̄. Et istos duos modos exponēdi lrāʒ Ar.in hac pte ꝯsidera diligēter:⁊ si sint sufficiētes redde grās deo supꝑmo.si nō:inquire meliores:qꝛ mihi nō apparent meliores ad presens.

ℭ Rationes procedunt vijs suis visis predictis:⁊ tu cōsidera per te.

ℭ Primum aūt mouens non sicut qḋ est cuius ꝗausa:sed vnde est principium motus est simul cum eo qḋ mouetur. Simul autē dico:quia nihil ipsorum medium est motus ⁊c̄. Textu cōmen. IX. Questio. IIII.

Hic q̄rit ꝑmo. Utrū in motu locali mouēs sit simul cū moto. ℭ Arguit ꝑmo ꝙ non, qꝛ remouēs ꝓhibens mouet graue i actu. vt vult hic Arist.sʒ ipsum remouēs ꝓhibens nō ē simul cū graui ꝑ totū motū: vt manifestū ē ad sensuʒ.cū .n. aliqs remouet colūnā detinētē lapidē sursum ⁊ graue mouet deorsum illud remouēs nō est simul cū graui ꝑ totuʒ motū.ꝗ ⁊c̄. ℭ Itē motores corporū celestiū mouēt ipsa corpa celestia:sʒ illi nō sunt simul cū corporib⁹ celestib⁹.qꝛ illa dicunt esse simul que sunt in eodē loco.5.hui⁹. Intelligen- T.c.22.
tia aūt mouēs celū nō est in loco cū sit sine magnitudie.
T.c.79 vt pʒ ex isto 8°.q̄re ⁊c̄. ℭ Itē celū mouet oīa ista īferio
T.c.76 ra que mouent localiter. vt pʒ ex isto 8° ⁊ ipm nō est simul cum eis:cum elementa sint intermedia. ergo ⁊c̄.

ℭ Oppositum arguitur auctoritate Aristo. Itē ratiōe
T.c.37. quia causa ⁊ causatū sunt simul. 2° huius. ⁊ 5° metaphy.
T.c.3. sed mouens est causa motꝰ.ergo ⁊c̄.

Ad questionem est intelligēdū ꝙ sic dicit Ar.i lrā. Eorū q̄ mouētur localiter quedā mouent a se sic intelligēdo ꝙ habēt vnā partē mouentē ⁊ aliaʒ motā vt aīalia animā ⁊ corpus ꝼm Cōmentatorē hic. Alia vero mouent ab alio: ita.s.ꝙ motor nō ē itrinsec⁹ moto vt forma subiecto: ⁊ hoc est q̄tuor modis:ꝼʒ ꝙ sunt quatuor motus locales ab extrinseco motore. Un⁹ ē pulsio. Ali⁹ tractus:alius vectio:⁊ alius vertigo. Pulsio q̄dē ē motus quo aliqḋ corpus mouet aliud corpus a se ad aliud:ita ꝙ sibi ipm mouens.s. pellens est sicut termin⁹ a quo ⁊ hʒ duas species:ꝼm Ar.in lrā.s.ipulsionē ⁊ expulsionē. Impulsio quidē est cū mouens ei qḋ mouet non deficit.s.cū ipsum mouens qḋ incipit talē motū cōcomitatur mobile per totū tēpus motus:sicut aliquis manu sua elōgat aliqḋ a se semper tangēdo ipm. Expulsio vero ꝓprie dicit cū expellens deficit.i.cū expellēs non cōcomitat mobile siue expulsum per totū tēpus motus:ita ꝙ moueat cū eo:vt cum aliquis proijcit lapidē vel emittit sputuʒ vel aerem queʒ inspirauerat:ita ꝙ sputio ⁊ expiratio sunt q̄dā expulsiōes. Tractus vero est motus quo aliquod corpus mouet aliud corpus ad se vł ad alterū quasi ad se:ita ꝙ in tali motu mouens est quasi terminus ad quē inquantū appropinquat mobile ad seipʒ vel ad alterū quasi ad se. Trahēs eniʒ aliqñ est naturale:ita ꝙ nō voluntariū:⁊ hoc semꝑ mouet ad se cuʒ trahit:aliqñ vero est voluntariū:⁊ tunc aliquādo mouet ad se ⁊ aliquādo vtitur alio tanq̄ seipso.⁊ sic trahit ad ipsuʒ vt innuit cōmentator. Vertigo aūt est motus ꝯpositus ex expulsione ⁊ tractu:illḋ eniʒ qḋ mouet motu illi⁹ vertiginis pellit aliquid ipsius mobilis ⁊ aliqḋ trahit: vt forte cū aliquis vertit rotaʒ qua trahit aqua de puteo:vbi.n.pars superior rote trahit ⁊ alia pars inferior ad manus pellit. Sed vectio est ꝓprie cuʒ aliquid mouet ad motum alterius:qḋ quideʒ alterum pellit vel trahit vel vertigine ducit:vt si quis trahat nauē ⁊ aliquid sit contentū in illa naui:tunc illud dicit vehi:⁊ si quis proijceret vas in quo continet vinū:tunc illud vinū vehit : ⁊ si quis v̄rtit rotā ⁊ homo insideret super illā:tunc ille vehit. Unde Aristo.dicit ꝙ illud qḋ vehitur nō mouet ꝼm se sed ꝼm accidens. In eo eniʒ ꝙ est in eo qḋ mouet aut sup illud qḋ mouetur:mouet ipm qḋ vehitur:⁊ subdit ꝙ vehens mouet:aut pulsuʒ aut tractū aut v̄tigine ductū. ℭ Sʒ hic est vnū dubiū:qꝛ si aliqḋ aīal mouet seipʒ vt equus vel asinus aut hmōi qḋcūqꝫ illḋ qḋ sedet super ipʒ vehitur:vt homo sedens super equū ambulantē vehitur ab ipso equo:⁊ tñ equus non pellitur neqꝫ trahit nec vertigine ducit:cū omnes isti motus sint motus ab alio.vt T.c.39.
dicit in lrā:⁊ animal mouet a se.vt etiā pʒ i 8°.ergo falsuʒ videt dicere Arist.quādo dicit ꝙ vehens mouetur. Forte dicendū ꝙ lʒ animal vehēs ꝼʒ se totū nō mouetur pulsu nec tractu:tamē aliqua pars ipsius:vel alique T.c.55.
partes mouent pulsu aut tractu.vnde 1 3° de aīa dicit ꝙ omnia pulsu ⁊ tractu mouent supple aīalia vel ordinatius motus processiui.vñ vna pars est pellēs ⁊ alia pellit ⁊ vna trahens ⁊ alia trahit aliquo mō vt hʒ videri ibidē:motus eniʒ cordis est cōpositus ex motu dilatationis ⁊ motu constrictiōis: ⁊ in motu dilatiōis aliq̄ pars pellitur ⁊ elōgatur a medio pariete cordis:in motu cōstrictionis ille partes exteriores attrahunt ad ipsuʒ medium parietē cordis. Et sic intelligendi sunt isti motus.

ℭ Ulterius cōsiderādū ꝙ mouens est duplex.s.mouēs remotū ⁊ mouens ꝓpinquū. Mouens ꝓpinquū est inter qḋ ⁊ mobile:nō est aliud mouens vt manus mouēs baculuʒ lapideʒ vel aerē sine motore intermedio. Mouens vero remotū est inter qḋ ⁊ ipsum mobile est aliud mouens ꝓpinquius mobili:vt cuʒ manus mouet baculum:⁊ baculus lapidem ⁊ manus est mouens remotū. similiter auteʒ ⁊ in alijs hmōi. ℭ Itē intelligendum ꝙ aliqua intelligūtur esse simul dupliciter. Uno modo simul tempore. Alio modo simul ꝼʒ locuʒ. Et adhuc simul ꝼm locū potest intelligi dupliciter. Uno modo positiue.s.ꝙ sic simul in eodem loco ꝓpinquo vt anima si-

mul eſt cum corpore: ⁊ vniuerſaliter forma inherens cū ſuo ſubiecto. Alio modo quaſi priuatiue: ⁊ ſic dicitur eſſe ſimul cum alio qḋ eſt ei contiguū: ita ꝙ inter ipſa nō eſt medium aliquod neq; plenum neq; vacuum.

Tunc dico ad queſtionē tria. Primo ꝙ mouens actu ⁊ motū actu ſunt ſimul tpe. Qḋ ſic probo. Illa quoꝝ eſt vnus actus qui nō pōt eē niſi exiſtēte vtroq; illoꝝ ſunt ſimul tēpore: ſz mouentis actu ⁊ moti eſt vnus actus qui nō pōt eē niſi ſit mouens ⁊ mobile. ergo rc̄. maior eſt manifeſta: poſtq̄ eniz aliquoꝝ eſt vnus actus in vno tēpore exiſtēs vel in inſtanti: ⁊ ille non pōt eſſe niſi ſit vtrunq; illorum: opz ꝙ vtrūq; illoꝝ ſit in eodem tempore cū alio vel in eodē inſtanti: ⁊ ſic ſunt ſimul. Et minor apparet. Nam mouē-
T.c.18. tis actu ⁊ moti eſt vnus actus. ſ. motus. vt pz 3° phyſi. ⁊ iſte actus ſiue ſit in tempore vt motus continu⁹ ſiue ſit in inſtanti: vt indiuiſibilis mutatio nō poteſt eſſe niſi ſit mouens actu ⁊ motū actu: vt manifeſtū eſt cuilibz intelligenti: motus eniz non ſolum eſt motus a motore ⁊ cōſeruatur: ſz ſimilr motus eſt actus mobilis: ideo nō pōt eſſe niſi ſit mouens ⁊ motū. ergo mouēs ⁊ motū ſunt in illo tēpore vel in inſtanti in quo eſt motus. ergo ſunt ſimul tēpore. Uel formet ratio ſic ⁊ melius. Illa que ſunt in eodē tēpore vel in inſtanti ſunt ſimul tēpore. hec eſt manifeſta: ſed mouens ⁊ motū ſm actū ſunt hmōi. Cnz eniz motus vnus ſit in vno tpe vel in inſtāti: ⁊ mot⁹ nō pōt eſſe niſi ſit mouēs ⁊ mobile: manifeſtuz eſt ꝙ in eodem tēpore vel in inſtanti in quo eſt motus ⁊ mouēs ⁊ mobile. ergo rc̄. ¶ Itē aut mouēs ⁊ mobile ſunt ſimul: aut mouēs eſt in aliquo tēpore in quo nō ē mobile: aut ecōuerſo. Si pmo mō dicat hoc ē qḋ volo. Si dicatur ſecundo modo. ſ. ꝙ mouens actu eſt in aliquo tēpore in quo nō eſt mobile. ſequit ꝙ motus ſit ſine mobili: qḋ eſt impoſſibile: qꝛ nō poteſt eſſe mouēs actu niſi ſit mot⁹: ⁊ ſeqtur neceſſario ꝙ motus eſſet ſine mobili: qḋ eſt ipoſſibile: qꝛ motus eſt actus mobilis: inq̄tū mobile ⁊ hmōi ergo rc̄. Secundo dico ꝙ mouens ⁊ mobile ꝓpinquū nō vniuerſaliter ſunt ſimul: ſz locum ſecundo mō eſſendi ſimul. ſ. ꝙ ſit i vno loco ꝓprio: qꝛ duo corpora nō poſ-
T.cō.9. ſunt ſimul eſſe in eodē loco. 4° huius. ſed mouens ꝓpinquū ⁊ motū aliquādo ſunt duo corpora: vt manifeſtū eſt ad ſenſuz. quare rc̄. Tertio dico ꝙ omne mouēs propinquū eſt ſimul cū mobili tertio modo ſimultatis. Dico in motu locali. qꝛ omne qḋ mouet localiter vel mouet ab alio vel a ſeipſo: ſz in mobilibus talibus mouēs ꝓpinquum eſt ſimul cuz moto iſto modo. ergo rc̄. Maior pz per diuiſionē ſufficiētez. Et minor apparet. pmo quidem ꝙ in motu quo aliquid mouet a ſeipſo mouēs ſit ſimul cum moto manifeſtū eſt: qꝛ ibi tale mouens eſt anima ⁊ motū eſt corpus ſm Cōmētatorē: anima autē ſimul eſt in corpore: ita ꝙ nullū eſt mediū inter ipſa neq; plenū neq; vacuū. Et vt magis vniuerſaliter dicam⁹. In omni moto ex ſe mouēs eſt intrinſecū aliquo modo qḋ non eſſet ſi inter ipſa eſſet aliqḋ medium ſiue plenuz ſiue vacuum. In illis autē motibus mouens eſt ſimul cuz moto. ſ. impulſione ⁊ tractione rc̄. non eniz aliquid ipelleret aliud a ſe ad aliud niſi eēt ei appropinquatū ⁊ tangens ipm aliquo modo. Dico tanq̄ pellens ꝓpinquū. ſimiliter in tractu: nunq̄ eniz aliquid moueret aliud ad ſe vel ad aliud quaſi ad ſe tanq̄ mouens propinquū niſi eſſet cōtiguuz: vt homo per manū ſuaz nō traheret aliquid ad ſe niſi manus aliquo modo tangeret ipm: ⁊ ſic in motu pulſionis ⁊ tractionis mouens ꝓpinquū ſimul eſt cuz moto. Uertigo autē cōpoſita eſt ex iſtis duob⁹. Unde idez iudiciū eſt de ea ⁊ de iſtis quātū ad hoc. Uectio autē eſt motus quo aliquid mouet per accidens. ſ. ad motum alterius: qḋ quidem alterum mouetur vel pulſione vel tractione vel vertigine. Unde ſi in illis motuz eſt ſimul cū mouente ⁊ econuerſo: ⁊ in iſto. quare rc̄. De mouente autē remoto dicunt aliqui ꝙ vniuerſaliter nō eſt ſimul cum moto: qꝛ inter ipm ⁊ motum eſt aliqḋ mediuz. ⁊ ſi hoc intelligit de mouēte remoto corporeo: tunc eſt verum ꝙ inter ipſum ⁊ ſuuz mobile bene eſt corpus mediū: vt inter celū ⁊ terram ⁊ hmōi. Si vero intelligitur de mouente remoto incorporeo: tūc ſine dubio inter ipſuz ⁊ mobile nō eſt ꝓpe aliqḋ corpus mediū: qꝛ corpus nō eſt mediū niſi inter corpa cum ſola corpora occupēt locū: ſed bene etiā inter ipſuz pmū mouens remotū incorporeū ⁊ ſuum motuz eſt alius motor medius qui eſt ꝓpinquior in natura ipſi mobili q̄ ſic mouēs remotuz.

Circa dicta ſunt dubitatiōes quedaz. Prima eſt de motu ꝓiectiōis q̄ eſt quedam ſpecies pulſionis. ſ. expulſio: qꝛ ibi manifeſte videt ꝙ mouens ⁊ motū nō ſunt ſimul: qꝛ cū hō proijcit lapidem manu ſua vel cū aliquo inſtrumēto: vt cū arcus ꝓijcit ſagittā: aut alio hmōi. manifeſtū ē ꝙ ipſuz ꝓiciēs nō ē ſimul cū mobili proiecto: niſi ſolū ante pncipiū mot⁹: nō eniz inſequit ipm proiectū vſq; ad finē motus. vt pz ad ſenſum. q̄re rc̄. ¶ Item ſenſibiliter apparet ꝙ qdaz lapis qui dicit magnes attrahit ferrū de lōginqua diſtātia: ⁊ nō eſt ibi ſimul lapis cū ferro. q̄re rc̄. ¶ Itē aliud eſt dubiū. qꝛ Ariſ. in 2° de aia. in caplo de tāgibili. oſten- T.c.liij. dit ꝙ inter duo corpora ſolida ideſt firma ⁊ fixa exiſtentia in aere vel in aqua: oz eē neceſſario aerē mediū aut aquā. Ponamus igit ꝙ homo manib⁹ ſuis attrahit ad ſe aliqḋ aliud corpus: vt lapidē aut nauē: opz inter illa corpora eſſe aerē mediū: ⁊ ſic nō ſunt ſimul: cū illa ſolū dicant ſimul eſſe: quoꝝ nullū eſt mediū nec plenum nec vacuū vt dictū eſt. Nec eſt dicendū ꝙ ille aer intereceptus inter manus ⁊ nauez vel lapidē vel lignū ſit trahēs propinquū ipſi⁹ lapidis aut ligni. Ridiculū. n. videret eē: ꝙ ita puū corp⁹ ⁊ inſenſibile vel q̄ſi traheret vnū ita magnū corp⁹ ⁊ tā graue ſicū eſt lapis aut ferrū aut lignuz. q̄ videt ꝙ in motu tractus mouens nō eſt ſimul cū moto. ¶ Ad pmū iſtoꝝ dico breuiter ꝙ in motu ꝓiectionis lz pmū proijciens vt manus aut arcus nō ſit ſimul cū moto proiecto: tñ mouens ꝓpinquum ſemꝑ eſt ibi ſimul: qꝛ motus proiectionis ſm Ariſ. in 8° huius. ſit hoc mō ꝙ T.c.85 ipm pmū proijciēs vt arcus aut manus mouet ipz proiectum: ⁊ ſimul cū eo mouet aliquā partē medij. ſ. aeris vel aque: ⁊ illa ſic mota tenet virtutē mouendi ceſſante pmo proijciente. In corporib⁹ enim talibus intermināatis. ſ. in aere ⁊ aqua pōt cōtingere ꝙ recipiunt virtutem mouēdi poſtq̄ fuerint mota ceſſante motu pmi. vt dicit ibi Ariſt. ⁊ Cōmētator: ⁊ tunc illa pars ſic habēs virtutē mouendi adhuc mouet lapidē ⁊ quādā aliā partē cū hoc dādo illi alteri parti virtutē mouēdi: ⁊ illa mouet lapidem: ⁊ cū hoc quandā aliā partez. ⁊ ſic cōſequēter. Et ſemper pars poſterior recipit virtutez mouēdi debiliorem ꝙ prior: ⁊ ſic tandē peruenit ad partē aeris que mouet a precedente: ſed nullā hz virtutē mouēdi proiectum nec aliaz partē: ⁊ tunc ceſſat motus proiectiōis: ⁊ lapis ſm nām ſuam deſcendit deorſum. ⁊ ſic pz ꝙ in motu proiectiōis mouēs ꝓpinquū eſt ſimul cū moto. Mouens vero pmū. ſ. pmū proijciens nō eſt ſimul per totuz illum motuz: ⁊ de iſto dixit Cōmētator ꝙ ipſuz mouēs mouet proiectum non quia tāgit: ſed qꝛ tetigit. Et quāuis aer ſit vnigenitum corpus: ⁊ ſimiliter aqua: tñ nō eſt impoſſibile ꝙ vna pars recipiat prius aliquā vtutē mouendi q̄ alia: ⁊ per illā virtutez receptaz mouebit aliā.

τ sic semper, vsq3 ad aliquā partem que recipiet virtutē ita debilem φ nō dabit alteri virtutē mouēdi: sed soluz mouebit illam. Utrū aūt iste motus ꝓiectionis sit cōtinuus: bona difficultas est: sed h3 locū in 8° huius. τ hic nō. Et etiā bene est difficile qd sit illa virt⁹ motiua quaz retinet pars aeris cessante p̄mo ꝓiiciente. τ sic de alijs: τ ō hoc alibi. ℭ Ad aliō dicit Cōmētator φ attractio dicit̄ dupliciter. Quedā eniz est attractio in qua trahēs mouet cū ipo tracto: τ hec est attractio vera de q̄ Ar. hic loquitur τ i ista semper opoztet φ trahēs ꝓpinquū sit simul cū tracto. Alia est attractio equiuoce vel īpro ppie dicta in qua ipm trahens. cuz trahit nō mouet motu locali: sed quiescit: vt magnes attrahit ferꝝ. τ hec qdem attractio nō est ꝓpzie attractio de qua Ar. loquitur. Nā attractio est mot⁹ ab alio τ nō a se: modo cum magnes trahit ferrū ip3 ferrū quodāmō mouet seipsuz ad magnetē. vt dicit Cōmē. qd ipe declarat. q2 ferrū nō mouetur ad magnetē nisi acquisiuerit ab ipso aliquā q̄litatem quā non habebat pri⁹: τ hui⁹ signū est: q2 cum magnes fricatur ab alio non mouet ferruz ad ipsam. τ hoc non videt̄ esse ꝓpter aliud: nisi q2 per ipsaz fricationem impeditur ab alteratiōe aeris. Et signuz est: q2 ferrū nō mouetur ad magnetē nisi fuerit in aliqua debita distantia non nimis magna. Et hec oīa significāt φ lapis confert virtutē ferro aliquā qua mouet seipsuz ad magnetem: τ sic ille motus non ꝓprie est ab alio corpore localiter mouēte ipsuz imediate: τ idem resumit Cōmenta. in 8° huius. quare nō valet illa instātia. Tertiū vero est mihi difficile aliquātulū: sed mihi fere sufficit id mouisse. posteriores inquisitiones inueniāt. Dicerent aliquis φ ille aer qui est medius inter duo corpora solida quoruz vnū trahit alterū vel pellit: ille dico ē aer trahēs ꝓpinquum illius corporis: aut etiā pellēs ipm. Et tu dicis: h est ridiculum: φ tam paruū corpus moueat ita magnū corpus sicut est ferrū aut lignū: diceret φ hmōi corpus ꝯuis sit paruū quātitate: tñ est magnū h3 virtutē cum motū est ab alio fortis virtutis. Et hoc ē videre in motu terre: vbi fm Ar. in 3° metheoroꝝ. spirit⁹ intercept⁹ infra terram paruus existēs respectu terre mouet vnaz magnā partē terre τ multū grauē. τ similiter ō alijs corporibus subtilib⁹. ℭ Aliter dicunt aliq̄ φ intētio Ar. fuit inter mouēs τ mobile non esse aliqd mediū notabilis τ manifeste quātitatis: tñ bene cōcederet ibi esse medium imediatū τ insensibile quasi ꝓpter paruitatez aut cū difficultate sensibile. ℭ Aliter dici pōt τ forte meli⁹: φ inter mouens ꝓpinquū τ ipsum motū nō est medium per se τ necessario requisitū ad motū: sed tñ pōt ibi esse mediū qd non est necessario requisitū ex parte mot⁹: s3 cōcurrit ꝓpter aliā cām. s. q2 duo corpora in aere τ aq̄ non possunt nō esse humectata in suis extremitatib⁹ humiditate aerea aut aquea. τ sic necessario intercipit̄ iter ea aliqua portio aeris aut aque: vt ibi dicit Ar. s3 hoc nō exigit̄ per se ad motū: ita. s. φ sine ipsa non fieret motus: immo sine tali medio eque bene fieret motus localis. Et forte ista est vera solutio.

Ad primam rōnem dico φ remouēs prohibens nō est cā ꝓpinqua motus totius grauis aut leuis: sed cū prohibens est remotum: tunc ipsum graue diuidit mediū τ mouet: τ ipsum medium motum mouet graue: τ illud simul est cum graui: similiter aūt in leui. Utrū aūt graue moueat seipsum pure per accidēs: τ nullo modo per se inquirēdū est in 8° huius. ℭ Ad aliā dico φ motores corporū celestiū nō sunt simul cū ipsis corporibus celestib⁹ isto mō simultatis. s. φ sint in eodē loco ꝓprie cū eis: sicut bene arguebatur. Sed sunt simul sic φ inter eos τ corpora celestia non est aliqd medium quo distent ab eis nec plenuz nec vacuum: τ sic intelligitur. ℭ Ad aliam dico φ celū non mouet ista inferiora nisi sicut mouens remotum τ nō vt propinquū τ propriū: ideo non est contra dicta.

Lō. 85.

T. c. iii.

ℭ At vero neq3 alteri neq3 alterantis nulluz est medium: hoc aūt ex inductione manifestuz. in omnibus enim accidit simul esse alterās quod vltimū est τ primū quod alteratur τc. Textu cōmen. XI.

Questio. V.

Consequēter q̄rit̄. Utꝝ alterans sit simul cū alterato. ℭ Arguit̄ p̄mo φ nō. q2 sol alterat ista iferiora ad caliditatē τ siccitatē vt manifestū ē: τ tñ iste sol nō ē simul cū ipsis inferiorib⁹. q̄re τc. ℭ Itē sensibile alterat sensuz. vt p3. 2. de aīa. Sensibile eniz mouet sensuz τ nō mouet ipm motu locali neq3 motu augmētatiōis aut diminutiōis neq3 motu gn̄atiōnis τ corruptiōis. g̃ relinquit̄ φ motu alteratiōis. S3 sensibile nō est simul cū sensu vt manifestū ē: color. n. cū videt nō est simul cū visu nec tāgibile cū tactu: cū semp sit sibi mediū extraneū inter tāgibile τ tactū fm Ar. in 2° de aīa. g̃ τc. ℭ Itē imaginatio vnius hoīs alterat corpus alterius vt videt manifestū per fascinatiōes quibus vnus hō alterat corpus alteri⁹ τ transmutat imaginationē suā ad aliquā malā dispositionem. vt dicit̄ de quibusdā vetulis maleficiis: sed imaginatio vnius nō est simul cum corpore alterius vt manifestum est. ergo τc. ℭ Oppositum arguitur auctoritate Aristo. in littera.

T. c. 37.
T. c. 51.
T. c. iii.

Intelligendum breuiter φ de alterante distinguēdū ē: quē admodū distinguit̄ de mouēte localiter. s. φ est alterās ꝓpinquū inter qd τ ipm alterabile nō ē aliqd aliud alterās: τ est alterās remotū inter qd τ suū alterabile est aliqd alterans. Intelligēdum est etiā φ duplex ē alteratio. Una est que est permutatio de vna qualitate ad aliā qualitatē cōtrariā: ita φ nō solū acquiritur aliqua qualitas in alterabili: sed etiā remouet̄ vel abijcit̄ qualitas ɔ̄ria inexistens in eo: vt cū ignis calefacit aquā: τ sic in silib⁹: τ hec vocat̄ alteratio ꝓprie dicta. Alia ē que est mutatio ad aliquā qualitatē sine abiectiōe ɔ̄rij p̄existētis in passo: vt corpus luminosuz p̄sente dyaphano ip3 alterat illuminando: nō tñ abijcit aliquā qualitatē p̄existentem ɔ̄riā: q2 lumini nihil ē ɔ̄riū ꝓprie: τ cōsilis alteratio cōtingit in oībus virtutib⁹ aīe cognoscitiuis: aīe dico humane: sicut p3 ex 2° τ 3° de aīa. τ dicit̄ alteratio ī ꝓprie dicta que est salus τ perfectio. Primā etiā vocāt aliqui alterationē corruptiuā. Secūdā vero perfectiuā τ bn̄. ℭ Tunc dicendū φ alterās remotū nō est simul cū alterato: q2 inter ea est aliqd mediū: qd p3 cum ignis calefacit parietez mediante aere. Scdo dico φ alterās ꝓpinquū est simul cū alterato p̄mo mō simultatis φ inter ea nō est mediū aliqd nec plenū nec vacuuz. Et hoc ꝓbat Ari. in littera hac rōne. Omnis alteratio vel est alteratio sensus vel alteratio alicuius rei alterius que nō h3 sensuz. Alteratio aūt que fit in alijs rebus est similis alteratiōi sensus: cū omnis alteratio fiat fm qualitates sensibiles: vt ipse supponit τ post declarabit. Sed alterans ꝓpinquū in alteratione sensus est simul cū alterato: qd p3: q2 sensibile īmutat mediū τ mediū īmutatum immutat sensum. vnde cū ipsum sit simul cū sensu. i. cōtiguum ei sequit̄ intentū. verbi gratia. color īmutat aerē τ aer īmutatus īmutat oculū. similiter autē τ in alijs. fit ergo ratio talis. Omnis alteratio vel ē alteratio sensus

T. c. 57.
T. c. 27.

vel alicuius alterius rei carentis sensu: sed in alteratiõe
sensus τ in alteratione alterius rei: alterãs ꝓpinquũ est
simul cũ alterato in alteratione quidẽ fm sensuꝫ: qꝛ sen
sibile alterat mediũ τ ipm mediũ alteratuꝫ alterat sen-
sum in aliꝭ alterationibus: similr: qꝛ omnis alteratio ẽ
similis alteratiõi sensus: cũ oĩs alteratio fiat fꝫ q̃litates
sensibiles a quibꝰ sensus alterat. Sic põt ordinari ratio
Arist. ¶ Itẽ hoc põt ꝓbari aliter. ponamꝰ ꝙ ignis al-
teret aquã: ita ꝙ ipsa aqua sit imediatũ alteratũ iter qð
τ ignẽ non sit aliqð mediuꝫ alterabile ab igne nec aliqd
aliud alterans. Tũc quero vtꝝ ignis sit simul cũ aqua:
ita ꝙ inter vltimã supficiem aque: τ vltimã superficiem
ignis nõ sit aliqð mediũ: aut sit ibi aliqð mediũ. Si pmo
modo habet ꝓpositũ: qꝛ idem oꝫ esse iudiciũ de quocũ
qꝫ alterante ꝓpinquo τ alterabili. Si sit aliqð mediuꝫ
aut illud est plenũ aut vacuũ. Nõ est dicendũ ꝙ sit va-
cuuꝫ: qꝛ impossibile est esse vacuũ vt demõstratũ est in
4ᵒ physicoꝝ. Si dicat ꝙ illud mediũ est plenuꝫ aliquo
corpore sensibili. Aut illud mediũ ẽ de natura ignis aut
aque: aut de nã alicuius alterius corporis nãlis. Nõ est
de nã ignis: qꝛ tunc esset ꝓpinquius alterãs q̃ ille ignis
qui ponebatur alterans ꝓpinquũ. τ sic esset alterãs pro
pinquũ τ non ꝓpinquũ: nec de nã aque: qꝛ sic illa aqua
intermedia esset ꝓpinquiꝰ alteratũ q̃ illa que poneba-
tur ꝓpinqua. Si vero diceret ꝙ illud corpus interme-
dium esset aliqð aliud corpus nãle: aut esset corpus sim
plex aut mixtũ: τ qðcũqꝫ illoꝝ dmõstret oporteret ꝙ il
lud pꝰus pateret ab igne q̃ ipsa aq̃ que distaret ab igne:
τ sic illa nõ eẽt ꝓpinquũ alteratũ ab igne: cuiꝰ oppositũ
ponebat. ¶ Et si quis diceret ꝙ illud intermediũ nihil
oĩno patitur ab igne: τ tñ ignis agit in aquã illo existẽte
intermedio: tunc quãtũcũqꝫ ignis distaret ab aqua ꝑ ali
quod mediũ posset agere in ipsaꝫ: cuius oppositũ pꝫ ad
sensum: nõ esset eniꝫ aliqua ratio quare ignis posset age
re in aquã existente tali medio nihil passo: quin eadẽ ra
tiõe posset agere in ipsaꝫ existẽte quãtũcũqꝫ magno cor
pore inter ignẽ τ aquã. Causa eniꝫ ꝓpter quã ignis põt
agere in aquã mediante aliquo corpore paruo τ nõ me
diãte magno nõ est nisi qꝛ illud paruũ corpus põt pati
ab igne τ nõ magnũ corpꝰ. vnde si posset ignis agere in
aquã mediãte paruo corpore penitꝰ nihil passo ab igne
eadẽ rõne posset agere i aquã mediãte corpore magno
penitus nihil passo: τ hoc est manifestum impossibile.

Ad primũ dicẽdũ ꝙ sol nõ est ꝓpinquũ alte-
rans ista inferiora: sꝫ alterãt ea me
diantibus orbibꝰ inferioribus τ elemẽtis inferioribus:
nec oꝫ ꝙ orbes intermedij calefiãt a sole. vt dicit Alex.
super pmũ metheoroꝝ: sed sufficit ꝙ aliter trãsmutent
ab ipso. s. ꝙ recipiãt lumẽ ab ipso: τ hec nõ est alteratio
corruptiua: qꝛ taleꝫ non recipiũt corpora celestia. pmo
T.c.20. celi τ mundi. sed solũ alterationẽ perfectiuaꝫ. nec est ne
cessarium ꝙ semp mediuꝫ inter mouẽs τ motũ moueã
tur illo eodẽ motu quo mouet vltimũ motũ: vt videmꝰ
ꝙ cũ vrinale nouũ τ clarũ exponit radijs solis: τ ponĩ-
tur stupa ad partẽ posteriorẽ incẽdit stupa τ inflãmat
mediante vrinali: τ tñ ipm vrinale non inflãmat: sed ali
ter transmutat. s. qꝛ illuminat τ reflectit ibi lumen: τ sic
in multis alijs. ¶ Ad aliã dico ꝙ sensibile nõ alterat sen
sum sicut alterans ꝓpinquũ. Sed alterans ꝓpinquum
est ipm mediũ alteratuꝫ. ¶ Ad aliã de imaginatiõe cõ
siderandũ ꝙ imaginatio in actu aliquãdo facit aliquaꝫ
alterationeꝫ in corpore ipsius imaginãtis: sicut sensibili
ter apparet cuꝫ aliquis fortiter imaginatur venerea: fit
quedã calefactio circa mẽbra genitalia intãtũ ꝙ aliqñ
mouet membruꝫ virile τ erigit sine imperio rõnis: vt ẽt
tangit Arist. in 3ᵒ de aĩa. caᵒ de mouẽte aũt. τ hoc ẽ pro
tãto: qꝛ spẽs rei delectabilis quodãmodo hꝫ ṽtutẽ rei
delectabilis: τ silr de tristabili: vt Ari. docet i de causis
motus animaliũ: imaginatio igit facta in actu per spẽꝫ
rei delectabilis precise si sit fortis imaginatio τ diu ꝯti-
nuata: τ corpus sit dispositũ sufficienter inducit aliquaꝫ
dispõnẽ in ipso corpore imaginantis: puta caliditatem
vel frigiditatẽ vel hmõi: τ ibi alterãs bene ẽ simul cũ al
terato ꝓpinquo: qꝛ puto ꝙ talis alteratio fit ꝑ hũc mo
duꝫ: qꝛ spiritus existẽtes in organo imaginatiue ṽtutis
alterant ab actu ipsiꝰ imagiatiõis habẽte quodãmõ vir
tutẽ ipsiꝰ rei que imaginatur: τ illi spũs calefacti calefa
ciunt alios vel alias partes corporis quousqꝫ ꝑueniũtur
ad illa mẽbra. Et forte per cõsimilẽ moduꝫ cõtingit ꝙ
mulier imaginans leprosuꝫ in actu coitus cõcipit lepro
sum: qꝛ tunc ipsa fortiter timet cõcipere leprosuꝫ: τ spũs
retrahunt ad iterius: τ ꝯgregant: τ caliditate sua exces
siua calefaciunt semen: τ sic disponit ad lepraꝫ. Sic igit
aut simili modo cõtingit ꝙ imaginatio alicuius facit ali
quã alterationẽ in corpore imaginantis. ¶ Sed vtruꝫ
imaginatio vnius hꝫ trãsmutare τ alterare corpus alte
rius difficile est. Dicũt tñ aliqui ꝙ sic: τ atribuit Auic.
qð probat experimẽto sic. qꝛ quedã mulier imaginaba-
tur camelũ cadere in foueã τ ipse cecidit in illã: τ ita di-
cunt cõtingere in multis alijs. vnde dicũtꝰ de quibusdaꝫ
vetulis maleficis ꝙ respicientes pueruꝫ τ imaginantes
ipsum interficiũt aut faciunt infirmari manifeste. Sed
hoc nõ bene videt possibile. qꝛ si imaginatio alicuiꝰ trãs
mutaret corpus alteriꝰ aut ipsa aliqd ageret in mediuꝫ:
qð est inter corpus imaginãtis τ alterũ corpꝰ aut nihil.
Si diceret ꝙ ageret aliqd in ipꝫ mediũ extrinsecũ: hoc
non videt esse nisi per spũs emissos ab organo imagina
tionis ad exterius. nõ est aũt verisimile bene ꝙ spũs de
seruientes imaginationi: vel etiã alij spũs existẽtes in cor-
pore imaginantis possint ꝓtendi τ diffundi per tantuꝫ
spaciũ τ habere tantã virtutẽ alteratiuam vt obtineãt
supra corpus alterius aĩalis. Si aũt diceret ꝙ ipsa ima
ginatio agit in corpus alienũ nihil agẽdo prius penitus
in mediũ: tunc quãtũcũqꝫ distet illud aliud corpus: ima
ginatio poterit agere in ipsum: vt si quis imaginaret ali
quid existẽs rome posset agere in illud: qð videt absur-
dum. Et adhuc dato ꝙ imaginatio vnius ageret in cor
pus alterius per spũs emissos τ transmutantes aerẽ in
termediũ: non habet ex hoc ꝙ alterans nõ sit simul cuꝫ
alterato: imo ꝯrium. De hoc aũt non multũ certus sum
quid est tenendum. Qꝫ aũt dicit de experimẽto illo põt
dici ꝙ si hoc contingit hoc fuit a casu: τ nõ per se causa-
tum ab imaginatione: τ est simile sicut aliquo imaginan
te coruscationẽ vel tonitruũ: τ ipse putaret hoc eẽ cau
satuꝫ ab imaginatione sua: hoc eniꝫ ridiculũ videretur.
Qð aũt dicit de vetulis fascinantibꝰ infantes: põt dici
ꝙ si hoc est: nõ est ꝓpter imaginationẽ ꝓprie τ ꝑ se: sed
hoc forte contingit per istuꝫ modũ: qꝛ in corporibus ta
lium vetularuꝫ sunt quidam humores corrupti τ vene-
nosi: a quibus resoluunt quidã fumi subtiles quasi per
totum corpus. Sed qꝛ oculus est pars corporis multũ
porosa vt dicit i anotomia. ideo specialiter illi fumi ex-
eunt per oculos magis. vnde cum illa vetula diu τ forti
ter aspicit faciem pueri illi fumi subtiles perueniunt ad
faciem ipsam pueri τ ad puerũ mediante aere: τ attra-
hunt a puero per inspirationẽ cum aere: τ isti perueni-
entes ad iteriora inducũt aliq̃ malã qualitatẽ: τ sic iter
ficiũt vel infirmãt puerũ passibileꝫ existentẽ. Diceretur
ergo ꝙ hꝫ non facit imaginatio per se τ proprie: sed for
te cõcomitat per accidẽs actus imaginandi. ꝙ si imagi

natio per se cōcederet hoc facere modo p̄dicto: adhuc alterās ꝓpinquū simul esset cū alterato: ⁊ sic nihil ꝯ positū. Qō tñ imaginatio sit cā multarū alterationum in corpore imaginātis: hoc nō est īpossibile vt tactū ē. Et huius ratio pōt capi ex illis qui vocantur Amor hereos. Adeo enim fortiter ⁊ continue imaginantur rē amatam ⁊ concupiscunt ꝙ ipsi incidunt in egritudines magnas ⁊ cum difficultate sanari possunt nisi habeant qḋ concupiscunt: quod non contingeret nisi in eorum corporibus alteratio fieret ab imaginatiōe in actu: de hoc ego bene possem narrare aliquas historias de ista materia: sed eas dimitto propter breuitatem: ⁊ quia nō sū3 ħ poeta: ⁊ sic de isto.

¶ Quoniam aūt que alterantur ⁊c. T.c.XV.

¶ Aliorum enim maxima si aliquis intelligat in figuris ⁊ in formis ⁊ habitudinibus ⁊ horū remotionibus ⁊ acceptionibus videtur ꝙ est alterationis: non est autem: neq3 in his ⁊c.

Textu cōmē. XIIII. Questio. VI.

Ueritur hic p̄mo. Utrū alteratio fit ad q̄litates de quarta specie q̄litatis. ¶ Arguit
q p̄mo ꝙ sic. q2 ad q̄cūq3 q̄litatē est transmutatio ad illā est alteratio. Nā alteratio non est aliō nisi trāsmutatio ad qualitatē. 5° h°. ⁊ in p̄dicamentis. Sed ad qualitatē de quarta specie ē trāsmutatio. vt p3 ad sensū. Cera enī3 figure circularis trāsit ad figurā quadrangularē ⁊ ecōuerso. ¶ Itē3 oīs trāsmutatio aut est generatio vel corruptio vel augmētatio vel diminutio vel motus localis vl' alteratio. hec est sufficiēs diuisio f3m Ar. Sed trāsmutatio ad qualitatē de quarta specie q̄litatis nō ē gn̄atio nec corruptio vt manifestū est: nec augmentatio nec diminutio: q2 iste sunt ad quātitatē. Quātitas aūt nō est qualitas nec ecōuerso: nec mot' localis: q2 iste est ad vbi: ⁊ qualitas nō ē vbi: vt manifestū est. ḡ relinquit ꝙ ē alteratio. ¶ Item transmutatio ad q̄litates sensibiles ē alteratio f3 Ar. hic. Sed qualitas de quarta specie q̄litatis ē q̄litas sensibilis. figura enim est in q̄rta specie q̄litatis: ⁊ figura est
T.c.24 vnū de p se sensibilib'. vt p3 in 2° de anima. quare ⁊c.

¶ Oppositum arguit auctate Ar. ⁊ Cōmen. in littera.

Ad questionem est intelligendū ꝙ quarta spēs q̄litatis ē forma ⁊ circa hoc aliqd cōstans figura f3 Ar. in predicamentis: s3 hec duo ꝓut sunt q̄rta spēs qualitatis nō differūt abinuicē essentialr ⁊ q̄ditatiue: s3 f3 rōnē ⁊ modū. Nā vna ⁊ eadē q̄litas. s. circulatio vel triangularitas dr̄ figura p cōparationē ad interiora p̄cipue p cōparationē ad formā rei subalē quā cōsequit. ⁊ dicit figura p cōparationē ad exteriora sicut cōiter dicit. ¶ Aliā differentiā assignat Robertus sup p̄dicamēta. Ad cuius intellectum est cōsiderandū ꝙ q̄rta spēs qualitatis in hoc differt ab oībus alijs spēb': q2 ipsa fundat per se ⁊ imediate sup quātitatē. Unī ⁊ Cōme. vocat eā q̄litatē in quātitate. Alie vero q̄litates vel nō necīo fundant sup q̄titatem vel non directe ⁊ per se respiciunt q̄titatē. Prima enī3 spēs q̄litatis pōt eē ī aliquo nō quāto. sicut oēs habitus itellectuales q ponunt in p̄ma specie q̄litatis sunt
T.c.6. in itellectu q est sine magnitudine. vt p3 in 3° de anima. Secūda vero species q̄litatis. s. n̄alis potētia ⁊ ipotētia cōsequit formā substātialē rei n̄alis vel ipsā3 materiā3. Tertia aūt spēs. s. qualitatis sensibilis que ē ꝓpriū sensibile alicuius sensus vt calor aut frigus ⁊ hmōi: l3 non sint nisi in substātijs corporalib' ⁊ magnitudinē habentib'. vt satis p3 ex libro de sensu ⁊ sensato: tñ nō ita directe ⁊ p se respiciūt ip̄a3 q̄titatē sicut figure que sunt ī q̄rta specie. Cuius signū ē: q2 iste q̄litates caliditas ⁊ frigiditas ⁊ hmōi magis possunt itelligi sine q̄titate ꝙ circulatio ⁊ triāgulatio ⁊ rectitudo ⁊ curuitas ⁊ hmōi. Dicē ergo iste robertus ꝙ aliq̄ qualitas fundat in q̄titate dupliciter. Uno mō ī ip̄a tota suba q̄titatis. Alio mō ī terminis ipsius vel in q̄titate rōne sue terminatiōis. Prio mō ē forma sicut rectitudo curuitas ⁊ hmōi. q̄ sunt ī tota substātia q̄titatis. Secūdo vero modo magis ē figura: ⁊ ideo dicitur ꝙ figura est que termino vel terminis claudit: sicut circulatio fundat ī corpore termiato vna superficie vel linea: ⁊ triāgularitas in corpore sic terminato vel superficie sic terminata. ⁊ similiter in alijs.

His visis dicunt ad qōnē duo. Prio ꝙ ad q̄litates q̄ sunt ī quarta specie q̄litatis nō ē alteratio p se ⁊ ꝓprie dicta. Scd̄o dr̄ ꝙ ad eas est alteratio p accidēs ⁊ iproprie dicta. ¶ Primū probatur p̄mo rōnibus Ar. in littera. Prima rō et' ē. oīs qualitas ad quā est alteratio denominat ip̄3 subm: sed q̄litates de q̄rta spē nō denominant sub3. ḡ ⁊c. maior p3. inducēdo. caliditas enī3 ad quā ē alteratio. s. calefactio. denoiat ip̄3 calidū: ⁊ frigiditas frigidū: ⁊ albedo albū ⁊ silr de alijs. Et minor apparet: eas enī3 vel aūt nō de figura puta triāgulus vel quadrāgulus vl' circulus: ⁊ si de ceteris. ergo ⁊c. ¶ S3 ꝯ istā rōnē est dubiū: q2 l3 iste qualitates ō q̄rta spē ī abstracto nō denoiant sua suba: tn̄ in cōcreto bñ denoiant ea: q̄uis nō dicat ea est figura tñ dicit figuratū vt triāgulatū vel quadrangulatū. silr aūt ⁊ in alijs. Modo ad hoc ꝙ ad aliq̄ qualitatem sit alteratio nō requirit nec cōsequit ꝙ ipsa denominet sub3 in abstracto: s3 in cōcreto: nō enī3 bene diceret signu ē caliditas ⁊ calidū vel frigidū. Diceret ḡ ad rōnē Ar. cū dicit. omnis q̄litas ⁊c. Uerū est in abstracto: sed in cōcreto vt dictū ē: ⁊ hoc bene sufficit. ¶ Aliqui volunt soluere efficaciā huius rōnis p istū modū: dicūt .n. ꝙ aliqua qualitas pōt denoiare subm duplr. Uno° per modū passionis depēdentis ab agēte: vt cū dicit ea est calefactiuū vel frigefactiuū. ibi ly frigefactiuū. dicit frigiditatē vt est recepta in subo ab agente frigefaciente. Alio° qualitas pōt denoiare sub3 magis absolute ⁊ per modū qualificātis ⁊ nō vt ab agēte inducta: vt calidū ⁊ albū ⁊ hmōi: q̄ dicūt qualitates per modū īformātis ⁊ q̄lificātis sua subiecta absolute. i. nō per modū passionis: nec vt sunt iducte ab agēte: ⁊ p̄mo mō qualitatis ō q̄rta spē denoiant sua subiecta. vt cū dicimus ea ē figuratū vel triāgulatū aut hmōi ⁊ nō secūdo mō. Dicerent ḡ ꝙ qualitas ad quā est alteratio d3 denoiare subm nō solū per modū passionis inducte ab agente: s3 absolute per modū q̄lificātis. Qualitas aūt de quarta spē nō sic denoiat sua suba: sed sub mō passionis vt ab agēte ē vt dictum est. Hoc aūt nō videt oino sufficiens. q2 iste q̄litates de q̄rta specie non solū denoiant subiecta illo modo quo isti dicunt: sed per modū vel sub modo passiōis vt inducta est ab agente: sed ⁊ alio modo. s. absolute p modum qualificantis ⁊ informantis subiectū: ita bene sicut ⁊ alie qualitates. Non enī3 solū ea dicit triangulatū: sed dicit triangulare: ⁊ non solū dicitur circulatū sed circulare: ⁊ similiter linea non solū dicitur curuata sed curua: ⁊ non solum dicitur rectificata sed recta. similiter aūt ⁊ in alijs. Et hec indubitāter sunt denominatiōes quib' subiecta denominant ab istis qualitatibus nō per modū passiōis inducte ab agēte: sed absolute ⁊ per modū qualificantis: sicut ⁊ in alijs contingit. Et sic non videtur sufficere nisi forte diceretur ꝙ l3 in lingua latina sint huiusmodi denominatiōes vsitate: tamen in

idiomate greco forte non sunt vsitate nec est remotum aliquem modum loquendi esse famosum ⁊ consuetum in vno idiomate ⁊ non in alio. vt patet per Commentatorem in ṗncipio huius capli. sic igitur nos dicamus. Et hoc forte signauit Cōmētator: cum dixit istaꝫ rōnē esse ꝓbabilē: q꞉ innitit mō denoiationis ⁊ significatiōis istarū q̄litatū.

T.c.16. ¶ Itē ꝓbat Aristo. alia rōne: q꞉ nihil alteratur cū accipit suā pfectionē ꝓpriā. Alteratio .n. presupponit ꝙ ipm alterabile sit ens actu ⁊ pfectuꝫ in sua nā. ⁊ in hoc alteratio differt ab ipsa gñatiōe. Sꝫ cū aliq̄d accipit figurā ꝓpriā in rebus hn̄tibus formas ꝓprias accipit suā pfectionē ꝓpriā simul vt dū aial accipit suā formā subalē accipit suā ꝓpriā figurā: ⁊ silr planta. Cuius rō est q꞉ iter oia accñtia ꝓpria figura maxime ⁊ ꝓpinq̄ssime videt ꝯsequi formā subalem in aialibus ⁊ plantis: ⁊ iō diuersitas specifica in ipsis nullo certiori indicio per posteriora accipit q̄ per figurarum diuersitatē. In reb⁹ aūt artificialib⁹ silr multis figura ꝓpa est eoꝝ essentialis perfectio sm̄ ꝙ sunt in talibus spēbus: ideo nihil ꝓprie alterat accipiendo figuram ꝓpriam. ergo ⁊c̄. Et ista ratio videt ꝓpaliter ꝯcludere de illis qualitatibus: que sunt ꝓprie figure aliquaꝝ spēꝝ. Sic aūt nō est de qualitatib⁹ sensibilib⁹ ꝓprijs: vt ē calor ⁊ frigus ⁊ hmōi: nō .n. simul dum aliquid accipit perfectōeꝫ ꝓpriam solū: tūc accipit caliditatē aut frigiditatē aut hmōi: imo ṗt aliq̄d accipere caliditatē anteq̄ accipiat formā ignis. simil̄r aūt ⁊ in alijs. Simul aūt dum accipiat formā subalem hois accipit figuram: ⁊ nō ṗus nec posterius. figurā dico ꝓpriam. Sed est attendendū ꝙ in rebus hn̄tibus figuras ꝓprias sicut sunt animalia ⁊ plante simul: dum aliquid accipit formā subalem ꝓpriam accipit ⁊ figuram ꝓpriam illius speciei: sed in aliq̄bus rebus inaiatis que nō habēt figuras ꝓprias: nō oꝫ ꝙ dum accipit figurā ꝓpriam aliquā: ꝙ accipiat formā subalem nouā. potest .n. aqua manēs aqua accipere aliquā figurā quā ṗus nō habebat. ⁊ silr aer: ista .n. corpora figurantur sm̄ figuram ꝯtinentis: vt satis pꝫ in .4. metheo. Et ideo dicunt iterminata. ⁊ silr cera ⁊ hmōi mollia multa. ⁊ ideo rō videt esse q̄si particularis nisi vlterius adiūgat ꝙ simile ē iudiciū de vna figura: ⁊ de alijs. Tūc ondītur 2m. ad illud enim est alteratio p accidens: cuius acceptio ⁊ remotio consequit alterationē ꝓprie dictā. hec videt manifesta. Sꝫ acceptio figure ⁊ remotio ꝯsequitur alterationē ꝓprie dictā: cūꝫ .n. calefit ⁊ rarificat: ꝯtingit ꝙ accipit aliam figuram q̄ ṗus sicut sensibilr videmus. Cum aliquod lignum prius existens rectum si ponatur ad ignem contingit ꝙ incuruatur: ⁊ maxime manifestum est in pergameno: qḋ cū supercalefit icuruatur: simil̄r aūt ⁊ in alijs multis: ⁊ cū aliquid infrigidatur ispissatur ⁊ ingrossatur ⁊ accipit aliā figuram ⁊ minorē. quare ⁊c̄. ¶ Et est intelligendū propter obiectiones ꝙ duplex est alteratio q̄tū spectat ad propositum. Quedam est alteratio ꝓprie: ⁊ est cū aliqḋ subiectū continue acquirit partem post partem: vel gradum post gradum alicuius q̄litatis: ⁊ hec sm̄ modū cōmunē loquēdi dr̄ alteratio ꝓprie dicta pro tanto: q꞉ magis consuetum est ⁊ vsitatuꝫ hoc nomē alteratio accipi pro tali transmutatione: eo ꝙ frequētius ꝯtingit rebus ⁊ est notior. ꝯtingit .n. freq̄ntius res permutari de calido in frigidum. ⁊ econuerso. ⁊ de humido in siccum q̄ accipere de nouo figuram ꝓpriam. Nomen aūt dr̄ accipi ꝓprie cum sumit pro illo qḋ est magis notum ⁊ consuetū vt dicebat in .4. huius. ⁊ talis alteratio nō est ad qualitates de q̄rta specie qualitatis tanq̄ ad termios ꝓprios ⁊ per se: ⁊ si fuerit: hoc est per accidēs. Alia est alteratio magis large dicta que est acquisitio cuiuscunq; qualitatis de nouo que nō erat in subiecto. ⁊ hec alteratio bene est ad quartam speciem qualitatis: ⁊ hoc probant rationes in principio questionis inducte.

¶ Ad 3am dico ꝙ alteratio ꝓprie nō ē nisi ad qualitates sensibiles que sunt sensibilia propria. Quantitas autem non est sensibile proprium sed commune: vt habet videri in .2. de anima. Et quod Aristo. dicit in primo de generatione. ꝙ alteratio est permutatio de vna qualitate ad aliam remanente eodem subiecto. Verum est per se vel per accidens. vel proprie vel improprie.

¶ Manifestum est autem quia quod est alterationis non est in his que fiunt: neqꝫ enim in habitibus. habitus eniꝫ ⁊c. T. cō. XVII. Qō. VII.

Consequenter queritur vtrum ad qualitates d̄ ṗma specie qualitatis sit alteratio. ¶ Arguitur ṗmo ꝙ sic. q꞉ ad quācūq; qualitateꝫ est transmutatio: ad illaꝫ est alteratio: cū alteratio sit trāsmutatio de vna qualitate ad aliam: vt patet in .5. huius. ⁊ in ṗmo de generatiōe. Sꝫ T.c.18.
ad qualitates de prima specie ē transmutatio: vt mani- T.c.23.
festum ē. ⁊ probatur. quia contingit aliquam q̄litatem de ṗma specie qualitatis fieri in subiecto de nouo: sicut sanitatem i corpore ⁊ scientiam in anima: hoc aūt non potest contingere sine trāsmutatione. ergo ⁊c̄. ¶ Item ad omnem illā qualitatem est alteratio que acquiritur i aliquo cum abiectione cōtrarij. hec recipitur pro manifesta. Sed qualitas de prima specie qualitatis acquiritur cum abiectione contrarij: quia contingit ꝙ aliquis habens habitum falsum ⁊ erroneum reducitur ad sciētiam que est verus habitus: ⁊ tunc ibi oportet ipsum habitum falsum corrūpi: vt manifestum est. Similiter cōtingit ꝙ aliquis habēs habitum vitiosuꝫ reducatur ad virtutem: sicut aliquis illiberalis reducitur ad liberalitatem: vel econuerso: ⁊ ibi oportet illum maluꝫ habitū corrumpi. ergo ⁊c̄. ¶ Itē si in anima intellectiua est alteratio necesse est esse ad ṗmam speciem qualitatis: sed in anima intellectiua est alteratio. ergo ⁊c̄. Maior probatur: quia si intellectus alteratur non videtur alterari: nisi ad habitum intellectualem: vt patet cuilibet intelligenti: habitus aūt intellectualis est in prima specie qualitatis: vt etiam ꝯceditur: ⁊ habetur ex predicamentis.
Et minor probatur. quia cōstat ꝙ intellectus mouetur T.c.30.
ab intelligibili mediante fantasmate: vt habetur in .3. de anima. aut ergo mouetur motu locali quod est impossibile: quia tali motu non mouetur nisi corpus vel res in
corpore. Intellectus autem non est corpus nec res i cor- T.c.6.
pore: vt patet ex .3. de anima. Aut mouetur motu gene
rationis ⁊ corruptionis quod est impossibile: quia itelle- T.c.21.
ctus est perpetuus: vt pꝫ in .2. de anima. Aut motu augmentationis ⁊ diminutionis. qḋ est impossibile: q꞉ nihil augmentatur aut diminuitur nisi corpus aut res in corpore. ergo relinquitur ꝙ itellect⁹ mouetur a fantasmatibus motu alteratiōis. quare ⁊c̄. ¶ Item ad albedinē ⁊ nigredinem est alteratio: vt manifestum est: sed albedo ⁊ nigredo sunt de prima specie qualitatis. quare ⁊c̄.
¶ Oppositum arguitur auctoritate Aristo. ⁊ Commētatoris in isto capitulo.

Ad questionem est intelligēdum ꝙ q̄litates de ṗma spē qualitatis sunt habitus ⁊ dispōnes. Habituū aūt quidā sunt corporis: vt sanitas ⁊ egritudo ⁊ pulchritudo ⁊ turpitudo ⁊ hmōi. Et q̄daꝫ sunt habitus aie: ⁊ isti sunt duplices: q꞉ quidam sunt in parte anime itellectiue: ⁊ isti dnr̄ habi-

tus intellectuales ꝛ sunt quinq̄ ſm Ariſto. in .6. ethi. ſ. intellectus ſapientia ſcia prudentia ꝛ ars. Alij aūt ſunt habitus in parte oppoſita ſiue in appetitu ꝛ iſti dicunt morales: ꝛ ſunt omnes v̓tutes morales: ſicut fortitudo. magnanimitas. liberalitas. magnificētia. manſuetudo. ꝛ alie virtutes de quibus tractat Ariſt. in lib. ethi. Ulterius memorādū ē ꝙ duplex eſt alteratio: vt ꝑus dcm̄ ē.

Tūc dico ad qōnē. Primo ꝙ ad habitus corporis nō ē alteratio ꝓprie dicta ꝑ ſe ꝛ ꝓprie. Qḋ ſic ꝓbat Ariſt. Nā ad illa que ſūt ad aliqd nō ē alteratio ꝓprie ꝛ per ſe: vt pꝫ ex .5. hui⁹. Sꝫ iſti habitus corpis ſūt ad aliqd ſicut ſanitas ꝛ egritudo ꝛ pulchritudo ꝛc̄. ¶ Sed ꝯtra iſtam rōnem ſtatim pōt dubitari: qꝛ eēntie predicamētoꝝ ſunt impmixte: vt dr̄ in primo poſte. cū igit̄ iſte qualitates ſint in ꝓma ſpecie qualitatis nō ſunt ad aliqd. ¶ Ad hoc dr̄ cōiter ꝙ iſte qualitates pn̄t ꝯſiderari dupl̓r. Uno mō q̄tū ad ſuas eſſentias: ꝛ ſic ſunt in genere qualitatis: nō relonis. Alio modo poſſunt ꝯſiderari q̄tū ad aliquas ꝓprietates ꝯn̄tes eas: ꝛ ſic ſūt ad aliquid: ſicut ipſam ſanitatē ꝯſequitur qdā reſpectus ad bn̄ opandum opera nālia: ꝛ ſimil̓r de alijs ſuo modo. Sꝫ iſtud nō ſufficit: qꝛ ſi iſte qualitates pro tāto eſſent ad aliqd: ꝛ ad eas nō eſſet motus: qꝛ in ipſis fundant̄ quedā relatiōes: ꝛ ſic ſunt ad aliqd q̄tum ad ꝓprietates ꝯn̄tes eas. tūc ſil̓r ad qualitates de 3ᵃ ſpē qualitatis nō eſſet alteratio: ſicut ad caliditatē frigiditatē ꝛ hmōi. Nā vnaqueq̄ iſtaꝝ qualitatū eſt ꝓncipiū actiuū vel paſſiuū: ꝛ hoc eſt eē ad aliquid ſm ꝓprietatē ꝯn̄tem: ēt quelibꝫ taliū eſt ꝯtraria alteri: ꝛ cōtrarietas eſt quedā relatio: vt manifeſtū eſt. g̊ ꝛc̄. Et ideo dōm eſt aliter. Ad cuius euidentiā ꝯſiderandū eſt ꝙ iſti habitus corporis q̄uis ſm eēntias ſuas ſint entia abſoluta: ꝛ nō ad aliquid: tn̄ cōſequunt̄ imediate quaſdā relationes ꝛ fundant̄ in ipſis relatiōib⁹: ſic̄ in diſpoſitionibus ꝛ preparationib⁹ ſine quibus nō pn̄t eſſe. Uerbi gr̄a. ſanitas ꝯſequitur immediate commēſurationē ſeu ꝓportionem debitā calidoꝝ frigidoꝝ humidoꝝ ꝛ ſiccoꝝ adinuicē ꝛ ad ꝯtinēs. ſ. aerem ſm Commentatorē vel totum corpus ſꝫ alios: ꝛ fūdat̄ in ea tanq̄ in diſpōne ſeu preparatione corpis ſine qua nō pōt eſſe ſanū. Simil̓r pulchritudo in quadam ꝓportione membroꝝ adinuicem cum debito colore correſpondēte ꝛ habitudine ad diſpōnē laudabiliſſimā aialis. Simil̓r aūt: ꝛ in alijs ſuo modo: ꝛ qꝛ iſte qualitates imediate ꝯſequuntur hmōi relatiōes: ideo ad eas nō eſt alteratio ꝓprie dicta ꝛ per ſe ſicut nec ad relatiōes illas. Erit ergo ratio Ariſto. ſic itelligēda. Ad illud qḋ eſt ad aliquid vel ſm eēntiā vel ſm cōſecutionem imediatam ꝛ neceſſariam non eſt motus ꝓprie dictus ꝛ per ſe: ſꝫ iſti habitus corporis ſūt hmōi: vt manifeſtū eſt ex dictis. ergo ꝛc̄. Et eſt attendendū ꝙ lꝫ alteratio ꝓꝑe dicta nō ſit per ſe ad iſtas qualitates. ſ. ad habitus corporis: eſt tn̄ ad eas alteratio quodā modo per accidens. Nam acceptio ꝛ remotio ſanitatis ꝯſequitur alterationē ꝓprie dictam. v̓. g. calefactionē aut infrigefactionem: ꝛ alias hmōi: vt manifeſtum eſt per experientiam: vt ſciunt medici ſcdō dicēdum ꝙ ad habitus qui ſūt in parte appetitiua. ſ. ad v̓tutes morales nō eſt alteratio ꝓprie dicta per ſe ꝓmo: qꝛ nihil alteratur dum accipit perfectiōem ꝓpriam: ſed virtus ꝓpria eſt perfectio propria: ergo nihil alteratur dum accipit propriā virtutem: ꝛ ſic ſm virtutem propriam nō eſt alteratio. Maior ꝓbat̄: qꝛ motus nō eſt ad illud vel ſm illud qḋ eſt idiuiſibile: ꝛ dico motus proprie dictus qui eſt continuus ſꝫ ois propria perfectio inquātum hmōi eſt indiuiſibilis: ſicut caliditas in ſūmo ſm qḋ eſt ꝓpria perfectio ignis. ſ. q̄tum ad gradum perfectiſſimum eſt indiuiſibilis. Similiter aūt ꝛ in alijs. Et minorem declarat ꝓhs ī littera. qꝛ vnumqḋq̄ tūc maxime perfectū eſt cum attingit ꝓpriam virtutem. hoc maifeſtum eſt: hoc aūt nō eſſꝫ niſi virtus ꝓpria vniuſcuiuſq̄ eſſet perfectio ꝓpria ipſius. Ex quo apparet ꝙ virtus moralis ē ꝓpria perfectio ipſius appetitus. ¶ Item vnumqḋq̄ tūc eſt maxime ſꝫ nām cum hꝫ ꝓpriam virtutem: hoc eſt manifeſtum. hoc aūt nō eſſet niſi virtus eſſet ꝓpria perfectio illius cuius eſt ꝓpria virtus. ergo ꝛc̄. Sed aliquis dubitaret hic cōtra illam propoſitionem Ariſto. vnumquodq̄ tūc maxime perfectum eſt cum attingit propriam virtutem: qꝛ ſi hoc eſſet verum: ſequitur ꝙ virtus eſſet maxima perfectio illius cuius eſt virtus. nihil enim eſt maxime perfectum formaliter niſi per maximam ꝑfectionē: ſed tūc conſequens eſt falſum: qꝛ tūc virtus humana eſſet felicitas humana: cum nihil ſit maxima perfectio ꝛ nobiliſſima hoīs niſi felicitas: vt pꝫ in ꝓmo ethico. quare ꝛc̄. ¶ Ad hoc pōt reſpōderi ꝙ aliqḋ eē maxime ꝑfectum poteſt itelligi dupliciter. Uno mō ſm actum. Alio modo ſm potētiam ꝓpinquiſſimā. Primo modo nō eſt verum qꝛ vnūqḋq̄ ꝛc̄. ſꝫ 2ᵒ modo bene. Cū. n. aliquid hꝫ virtutem ꝓpriam eſt in potentia propinquiſſima ad actum qui eſt eius maxima perfectio: ꝛ hoc ſufficit. Et eſt aduertēdū ꝙ licet ad ipſas virtutes morales non ſit ꝑ ſe alteratio ꝓprie dicta: tn̄ ad eas eſt alteratio quodam modo per accidēs. Nam ad acceptionem virtutis moralis ī appetitu ſenſitiuo: reqrit̄ aut totalis remotio paſſionum ſm ſtoicos: aut ſaltem moderatio ſeu modificatio earum ſm Ariſt. Hoc aūt declarandū eſt in ſcia morali. ſ. in 2ᵒ ethi. Modo dicunt aliqui ꝙ iſta remotio paſſionū vel eaꝝ modificatio eſt quedā alteratio: ad ipſas enim paſſiones cū ſint in appetitu ſenſitiuo: qui eſt in organo corporali: eſt alteratio: vt dicūt. Sꝫ ſine dubio ſi intelligat̄ ꝙ in appetitu ſenſitiuo ſit alteratio ꝓꝑe dicta ꝛ per ſe ad paſſiones illas hoc eſt falſum: qꝛ ſicut ſenſus mouet̄ a ſenſibili in inſtāti ꝛ nō motu ꝓꝑe dicto: vt pꝫ in 2ᵒ de aīa. ꝛ omnes ꝯcedūt. ſic appetitus in inſtāti mouetur ab appetibile cognito ſub rōne boni vel mali: ꝛ talis mutatio appetitus a bono vel malo cognito vocat̄ paſſio: vt habet̄ ab euſtratio ſ. 2. ethi. vbi dicit ꝙ paſſio eſt motus in appetitu partibili ſub fantaſia boni vel mali: ꝛ ideo ñ credo ꝙ remotio paſſionū aut modificatio eaꝝ que requirit̄ ad acceptionē virtutis ſit alteratio ꝓprie dicta: ſꝫ improprie: ſicut ꝛ alie immutationes potētiarum anime a ſuis obiectis: bene tamē verum ē ꝙ iſta moderatio paſſionū poteſt bene cōſequi aliquā alterationē corporis ꝓprie dictā. Cū. n. aliquis moderate calidus eſt ꝛ nō exceſſiue precipue in corde ꝛ circa cor: tunc ipſe magis moderate iraſcitur: ꝛ ſi quis eſt multū excellēter ſupcalefactus a corde aut a ſanguie: difficile aut impoſſibile eſt ipm moderare irā. Unde hoīes colerici ſūt magis iraſcibiles ꝛ iracundi ceteris. Uñ ſi in hoīe colerico dꝫ refrenari ꝛ moderari ira neceſſe eſt eius corpus fieri. ſ. minus calīm aliqual̓r. ꝛ pp hoc bonum eſt colericis abſtiere a cibarijs acute caliditatis ex qbus generatur ſanguis multum calidus ꝛ ſpiritus. Similiter ſi quis hꝫ corpus multum exiccatum iterius difficile eſt ipſum moderare appetere potum ꝛ fieri temperatū ſeu ſobrium. Uñ ſi iſta paſſio debet moderari: neceſſe eſt corpus fieri minus ſiccum: ꝛ ſimiliter in ceteris. moderatio igit̄ paſſionum que ſi frequēter fiat ꝯſequit̄ acceptio v̓tutū requirit ꝛ preſupponit aliquā alterationem propriam propter quod poſſum⁹ dicere ꝙ acceptio virtutis quodammodo cōſequatur alterationē corporis mediatevt

dictum est. Tertio dicendum q ad habitus intellectua
T.c.19. les non est alteratio per se: ꝛ ꝓprie: qḋ Aristo. dupliciter
ostendit in littera. Primo: qꝛ ad illud qḋ est aliquid nō
est per se alteratio ꝛ vniuersaliter neqꝫ mot⁹: vt pꝫ ex .5.
huius. Nūc aūt scīa est ad aliqđ: ꝛ hoc ipe accipit in lit
tera dicens. Sciens.n. ad aliquid maxime dicit. Et tūc
dubitatur: sicut pus q̄ō scīa cum sit in genere qualita-
tis pōt esse aliqđ cū coordinationes pdicamentoꝝ nō
sint pmixte fm Aristo. Et dicunt aliqui q scīa fm suam
essentiam nō est ad aliqđ: sed fm suam ꝓprietatē ꝯnitem
que est ꝯformitas: scīa.n. est habitus verus. i. cōformis
scibili. ꝛ vlīter habitus intellectualis est cōformis intel
ligibili. Sꝫ hoc nō sufficit sicut arguebat pus: ꝛ iō dicē
dū q lꝫ scīa fm suam eēntiaꝫ sit ens absolutū ꝛ in gene-
re qualitatis: tñ ꝯsequit ꝛ presupponit relationē quan-
dam sine qua nō pōt accipi nec cōseruari in intellectu. s.
habitudinē fantasmatis: seu cognitionis ad intellm pos
sibilē: ita q habitus intellectualis alicuius rei non pōt
esse nisi in intellectu: nisi pñte eius fantasmate ꝛ intelle-
ctu agente: ꝛ statim cū fantasma terminatū rei itelligibi
lis est in virtute fantastica. i. in virtute cogitatiua ꝓpria
hoīs fit in instanti sine omni motu ꝯtinuo habitus intel-
lectualis in intellectu. Et hoc signauit Aristo. in littera.
vbi dicit. Fm nullā.n. potentiam motis supple motu cō
tinuo ꝛ tpali factum est in nobis q scit. s. intellectualis
habitus rei scibilis: sꝫ cū extiterit. i. pñs fuerit quoddaꝫ.
.s. fantasma seu cognitio fantastica ipsius rei scibilis: ꝛ
hoc est qḋ innuit cū subdit: ex ea.n. que fm parteꝫ expe
rientiaꝫ accipimus vlem sciam. Experientiam aūt que
fm partē vocat cognitionē idiuisibilē seu particulareꝫ
ipsius rei scibilis qua habita statim fit in intellectu ha-
bitus vlr representans ipsam rem scibilem. qꝛ igitur sci-
entia ꝯsequitur imediate talem habitudinē fantasmatis
ad intellm: ideo nō ē ad eam alteratio ꝓprie dicta: sicut
enim ad habitudinem nō ē motus ꝓprie dictus per se ꝛ
ꝓprie imediate: sic nec ad illud qḋ ꝯsequitur habitudi-
T.c.20. nem. ¶ Aliā rōnem ponit Aristo. talem. aīa intellecti-
ua humana accipit sciam seu sapiam ꝛ prudētiā in quie
tatione ꝛ residentia: hoc aūt nō esset si ad istos habitus
esset motus vel alteratio ꝓprie dicta. ergo ꝛc̄. maiorē ꝓ
positionē ponit Aristo. in istis verbis. In quietari enim
ꝛ residentia fit sapiens ꝛ prudens. Et ad huius maiorē
intellm ꝯsiderāduꝫ est q a pncipio natiuitatis hominis
vsqꝫ ad aliqḋ tempus posterius: sūt in humāo corpore
multi motus corporales. s. fluxus humoꝝ ꝛ spūūꝫ: ꝛ ēt
multe passiones. i. iclinationes appetit⁹ sensitiui ad que-
dam delectabilia ꝓsequenda. s. ad cibos ꝛ venereas. ꝛ isti
motus corporales excessiui qbus humiditates fluūt in
organis virtutum sensitiuaꝝ impediūt verum iudicium
de sensibilibus ꝛ retētionem spērum. Simlr aūt vehe-
mētes passiōes, vt ira ꝛ ꝯcupiscentia ꝛ hmōi inclinatio
nes qbus iclinat homo ad opera ihonesta impediūt ve
rū iudiciū tam de agibilibus q de speculabilibus: ita q
corpore sic disposito aīa itellectiua nō bene pōt iudica-
re de speculabilibus neqꝫ de agibilibus. Sed ista per-
turbatio motuū corporaliū ꝛ passionū aliqñ in posteꝝ
sedatur vel per nām vel per bonā ꝯsuetudinē. Per na-
turam qdem qꝛ humidū supfluum paulatim resoluitur
a calore nāli corporis ꝯtinentis: ꝛ sic remittitur motus
ꝛ fluxus humidi qui impediat ordinatam cogitationeꝫ
ꝛ retentionē imaginum. Per laudabilem aūt consuetu-
dinem qua homo frequentat bonas electiōes: sequēdo
doctrinam bonaꝫ ꝛ rōnem bonoꝝ: mitigant passioneꝫ
vehemētes ꝛ moderanf. ꝛ hoc voluit Aristo. signare in
isto suo verbo breui: cū dixit. In quietari.n. a motib⁹ cor
poralibus ꝛ residētia a vehemētijs passionū fit anima
sapiēs ꝛ prudēs: ꝛ Cōmētator dicit ibi bona vba expo
nēdo illud verbū Aristo. Statur aūt ꝛ pausat ꝛc̄. Dicit
ibi Cōmētator q Aristo. intēdit per nām etatem: ꝛ per
alias res ꝯsuetudinē ꝛ exercitiū. Exercitium.n. largitur
nature hoīs pparationē que non esset ante ꝛ nō esset re
morū: vt virtus moralis opet in hoc ꝛ maxime castitas
ꝛ sic pꝫ maior. s. q aīa accipit ꝛc̄. ꝛ mior apparet. Si.n.
scientia acquiretur per alterationem proprie dictam ꝛ
temporalem: tunc nō statim esset in intellectu remotis
impedimētis. s. motibus corporalib⁹ ꝛ passionib⁹: imo
necesse eēt tempore ad eius generationē: sicut remotis
impedimentis que ipediunt ignē a calefaciendo aquaꝫ
nō statim fit aqua perfecte calida: sed indiget tempore
eo q caliditas per alterationem nata est acquiri: simlr
aūt ꝛ in aliqs. Sed aliquis posset hic dubitare rōnabilr
contra maiorē ꝓpositionē. Non.n. videtur veꝝ q intel
lectus statim accipiat prudētiaꝫ ꝛ sapiam quietatis mo
tibus corporalibus ꝛ sedatis passiōibus: imo possibile
est ꝛ frequenter ꝯtingit q homo est bene dispositus fm
corpus nec habꝫ in suo corpore motus excessiuos: neqꝫ
etiā passiones nimiū vehementes: ꝛ tamen nō est sciēs
neqꝫ prudēs: vt pꝫ in multis popularibus hoīb⁹ ꝛ in lit
teratis. Ad hoc pōt dici sicut innuit Cōmentator q ista Com.20
ratio nō ē nisi ꝓbabilis: ꝛ non oīno necessaria. Videtur
aūt hec ratio ꝓcedere supposita opione platōis: qui po
suit q aīa a pncipio semp hꝫ sciam reꝝ fm habituꝫ: ita
q creator creat eam pfectam oībus habitibus sciarum:
sed in pueritia impeditur a recta ꝯsideratione per mul
tiplices ꝛ excessiuos motus ꝛ vehemētes passiōes: que
cū sedantur ꝛ quietanf ꝯsiderat aīa ea de qbus hꝫ habi
tus a pncipio: ꝛ sic sequit q ad sciam non est alteratio
cū ipa preexistat i aīa ante sedationē passionū ꝛ quieta
tionē motuū: sicut ēt si aliquis hñs sciam dormiat ꝛ per
vaporē somni impediat a ꝯsideratione: iteꝝ postea con
sideret: non dicimus ipsum alterari ad sciam: vt Aristo.
exēplificat. Et istud signauit Cōmētator ibidē cū dixit.
ꝛ intēdit q scīa est a pueritia i actu supple fm platonē.
Sꝫ accītia appetibilia ꝛ vlr humoꝝ: vt dixit plato im-
pediunt puerum: ꝛ ideo assimilauit ipm dormiēti ꝛ ifir
mo ꝛ ebrio. Est igitur hec ratio ꝓbabilis eo q ꝓcedit
ex aliquo dicto platonis ꝛ auctoritate lꝫ non omnino
sit necessaria. Iste.n. fuit modus Aristo. q ipse vius fuit
aliqñ opinionibus alioꝝ ad ꝓbandū suam intentioneꝫ
antequam eas improbasset: sicut pꝫ scientib⁹ libros ei⁹.
Vel possꝫ maior ꝓbationis Aristo. ꝯditionari ꝛ glosa-
ri sic. anima humana presentibus ei fantasmatibus ꝛ fa
cta quietatione ꝛ residentia fit sapiēs ꝛ prudēs in instā-
ti: qḋ nō esset ꝛc̄. Et sic ratio esset quasi demonstratiua.
Nam si scientia fieret per alterationem ꝓprie dictam ꝛ
continuam: tūc sedatis passionibus ꝛ quietatis motib⁹
corporalibus ꝛ fantasmatibus presentibus non statim
ꝛ in instanti acciperetur sciētia: sꝫ successiue ꝛ continue
pars post partem sicut igne existēte calefactibile ꝛ remo
tis alienis impedimentis: calefactibile non statim acci-
pit completam caliditatem sed successiue ꝛ ꝯtinue par-
tem caliditatis post partem. similiter auteꝫ ꝛ in aliqs.

Ad primam rōnem pꝫ ex dictis: ꝯcludit.n. q
ad hmōi q̄litates ē alteratio ali
quo mō sꝫ non per se ꝛ proprie. Similiter ad scḋam di-
co q ad alterationem proprie dictam non sufficit acce-
ptio vel acquisitio vnius qualitatis cum abiectione cō-
trarij: sꝫ requirit q illa qualitas sit partibilis: ita q vna
pars eius continue possit acquiri post aliā donec perfi-
ciatur ꝛ sit in actu q si deficiat non est alteratio proprie

dicta de qua loquimur. Qualiter aūt virtus moralis generetur in appetitu sensitiuo. Utrum tota simul aut pars post partem bona inquisitio est: sed magis hʒ locū in 2° ethi. Ex his tñ que dicta sunt hic videt̄ ꝯsequi: ꝙ non acquirit̄ ꝯtinue pars virtutis post partem: qꝛ sic esset vera ꝛ ꝓpria alteratio nisi ꝙ aliqui dicant ꝙ ad hoc requirit̄ aliud. s. ꝙ q̄litas sit sensibilis que acquirit̄ ꝛ subm̄ sit per eam sensibile. Sʒ puto ꝙ ad alteratione ꝓprie dictam nō sufficeret ꝯtinua acquisitio vni᷒ partis post aliā perfecte illius q̄litatis ad quā est alteratio. ibi. n. esset ver᷒ motus. ¶ Ad aliam dico ꝙ intellus bene alterat̄ ab intelligibilibus: sʒ non alteratione ꝓprie dicta. s. ꝯtinua ꝛ successiua: sʒ improprie dicta alteratione que est indiuisibilis nūeratio ad pfectionē ad quā erat in potentia: quā quidem pfectionem accipit totam sil' ꝛ non ꝯtinue vnaʒ partem post aliam ꝑtem: ꝛ iō non est ꝯtra dicta. q̄re ꝛc̄.

¶ Sic ꝛ circa motum. T. cō. XXIX. Q. ō. VIII.

q Uerit̄ circa istum caplm̄. Utrum genus sit in vna natura. Et qꝛ difficultas huius q̄onis spāliter ꝓuenit ex identitate vel diuersitate forme gn̄is ad formaʒ spēi. Jō queram sub ista forma. Utrum forma gn̄is sit eadem essentialr̄ sm̄ suam subam cum forma speciei aut diuersa ꝛ precipue in generib᷒ aut spēbus de predicamēto sube. Uerbi grā. Utrꝝ sor. per eandē formā subalē sit homo ꝛ aial. aut per aliam ꝛ aliam realiter ꝛ sm̄ se. silr̄ autē ꝛ in alijs. in antiquis codicibus sic legit̄: hanc aūt questionem querās inter sophismata: ꝛ sic ista questio solū hic annectitur grā doctrine. ¶ Uidetur pmo ꝙ sit eadē: qꝛ si forma subalis generis eēt alia realiter a forma subali spēi sequit̄ ꝙ genus non predicat̄ eēntialr̄ de spē predicatione dicente hoc est hoc: sed hoc est falsuʒ sʒ omnes. Dicimus. n. homo est aial ꝛ corpus ꝛ suba. ꝛ ꝓbatur cōsequētia. qꝛ pars essentialis nō predicat̄ de suo toto predicatiōe dicēte hoc est hoc. Unde ꝛ Cōmētator dicit in 7 meta. ꝙ dicere ꝙ aial est aīa est falsum: ꝛ ipm̄ esse aiatū est veꝝ: mō si forma generis est diuersa a forma speciei: tūc genus erit pars spēi: cū ipm̄ pertineat ad subaʒ ꝛ essentiam spēi: ꝛ non erit tota eius essentia. ergo ꝛc̄.

Com. 21.

Oppositum arguit̄. Jlle forme sūt diuerse: q̄rū vna est realiter ꝑor alia. Jdē. n. non est realr̄ ꝑus seipō: vt manifestum est: sed forma generis est ꝑor realiter forma speciei. Nā dicit Aristo. in de gn̄atione aialium. ꝙ embrio prius viuit vita plante q̄ꝫ vita aialis. ꝛ vita aialis ꝑus q̄ꝫ vita hoīs. ergo cuʒ non viuat nisi hēat aīam: prius hʒ aīam vegetatiuam q̄ꝫ sensitiuam: ꝛ sensitiuam prius q̄ꝫ intellectiuam.

De ista questiōe fuerūt ꝛ sunt opiniones multum diuerse. Sʒ ad presens ꝓpter breuitatē sic ꝓcedam. Primo ꝓbabo illā partē que est mihi ꝓbabilior. 2° congregabo difficultates que sunt ꝯtra illam: quaꝝ quedā sunt demonstrationes alioꝝ. 3° soluam illas difficultates sm̄ posse meuʒ. Primo q̄dē ꝓbo rōnib᷒ ꝛ auctoritatib᷒ ꝙ forma gn̄is ē diuersa realr̄ ꝛ sʒ se a forma spēi ꝛ eꝫ: vt forma aialis a forma hoīs: ꝛ forma corpis a forma aialis: ꝛ sic ō silib᷒. ¶ Pro pma rōne suppono tria. pmū ē. omne qō iest homini per formaʒ qua est aial inest homini sm̄ ꝙ est aial. ꝛ hec lʒ sit manifesta cuilibet intelligenti ꝛ bene disposito: tamē ꝓpter iuuenes ꝛ inexercitatos pōt ꝓbari sic. illud qō inest homini p formaʒ qua est aial inest per se: qꝛ forma que est aial pertinet ad subaʒ ꝛ essentiā hominis. Aut ergo inest homini sʒ ꝙ homo primo vel sʒ ꝙ aial pmo. Si diceret̄ ꝙ illud qō inest homini p formaʒ qua aial insit hoi sʒ ꝙ homo pmo: ita ꝙ pmo insit homini: hoc est falsum: qꝛ sensus inest homini p formam qua est aial ꝛ non inest homini sm̄ ꝙ homo ita ꝙ pmo: qꝛ tūc inesset oībus alijs p nām hominis: qō est ipole. ergo relinquit̄ alteꝝ membꝝ. s. ꝙ illud qō inest homini per formā qua est aial insit ei sʒ ꝙ aial: ita ꝙ aiali pmo. Et cōfirmatur ista ꝓpositio remouēdo quādā cauillationeʒ. ¶ Ad hoc. n. ꝙ aliquid insit homini sm̄ ꝙ est aial: aut sufficit ꝙ insit ipsi homini per formā qua est aial. aut requirit̄ ꝙ insit ipsi homini p formā qua est aial cum virtute sensitiua: a qua sumitur nomē ꝛ itellect᷒ aialis: per diuisionem sufficientē. Si dicatur pmo modo habeo propositum meū. Si dicatur 2° modo hoc esset incōueniēs qꝛ illa virtus a qua sumitur conceptus aialis iest homini sm̄ ꝙ aial. puta sensus. vt dicit Arist. in de sensu ꝛ sensato. ꝓpe pncipium. ꝛ non inest ei per quādā aliam virtutem. qꝛ tunc esset questio de illa ꝛ iretur in infinitū. Relinquitur ergo ꝙ illud inest homini sm̄ ꝙ aial. qō inest homini per formā qua est aial. ¶ Jtem si diceretur illo modo ꝙ si aliquid oʒ inesse homini sm̄ ꝙ est aial opʒ ꝙ insit ei sm̄ se ꝛ per formā aialis ꝛ per virtutē aialis. hoc non stat. qꝛ illud qō inest alicui per aliquod mediū non inest illi pmo ꝛ per se. modo illa virtus est quoddam accidēs vt conceditur ab omnibus. ergo qō inest aiali per illam virtutem non inest ei simplr̄ pmo nec silr̄ inest homini sm̄ ꝙ aial pmo. ¶ Scdō suppono ꝙ omne quod inest homini sm̄ ꝙ aial inest omni animali: ꝛ hoc q̄si cōceditur ab omnibus: sicut illud qō repugnat homini sʒ ꝙ aial repugnat omni aiali. ¶ Tertio accipio ꝙ si eēt eadē forma subalis q̄ dat esse hoīem ꝛ esse aial. hoc nō potest esse sm̄ diuersos modos: sed oʒ ꝙ hoc sit sm̄ eūdem modum. vel nō sm̄ aliū ꝛ aliū modū. Nam si vna forma subalis daret esse hoīeʒ ꝛ esse aial sm̄ aliū ꝛ aliū modū. quero de illis modis. Aut illi modi sunt sube aut accn̄tia. per sufficientem diuisionem. Si diceret̄ ꝙ sunt sube. aut materia aut compositum. aut forme. non est dicendū ꝙ sint mā. qꝛ materia non dat esse formalr̄ ratione materie vel per mām. nec silr̄ compositum. Ridiculuʒ. n. esset dicere ꝙ eadem forma daret esse hoīem ꝛ esse aial rōne diuersorum compositorum formalr̄. Si vero dicitur ꝙ illi modi sunt forme subales diuerse: tūc vna forma dat esse hominem ꝛ esse aial sʒ diuersas formas substantiales: qō est ridiculū: melius enim esset statim ꝯcedere ꝙ diuerse forme substantiales darent ista esse. Si quis autem diceret ꝙ illi modi sunt quedam accidentia. hoc est inconueniens: quia tunc forma substantialis daret esse substantiale sm̄ accidens ꝛ ratione accidentis formaliter. esse enim hominē est esse substantiale: ꝛ similiter esse animal. Et sequit̄ ꝙ ista essent accidentalia: qꝛ illud esse quod datur per aliquod accidens formaliter est esse accidētale. Et si quis cauillaret ꝙ vna ꝛ eadem forma substantialis indiuisibilis sm̄ substantiaʒ dat esse hominē ꝛ esse animal sm̄ diuersos modos que sunt accidentia: non tamē pncipaliter dat esse homineʒ ꝛ esse animal p illos modos: sʒ dispositiue ita ꝙ illi modi sunt dispositiōes: per quaꝝ vnam dat esse hominem: ꝛ per aliaʒ dat esse animal. Jllud non sufficit intellectui quia esse hominem ꝛ esse animal est vnū esse substantiale ꝛ indiuisum realiter vt dicunt isti: ꝛ ideo quicquid est dispositio ad vnum ꝛ ad alterum: nec est possibile ꝙ aliqua dispositio disponat ad esse hominem ꝛ non ad esse animal nec econuerso. postq̄ꝫ sunt vnum esse substantiale indiuisum. Unde non est aliqua ratio: quare illa forma daret esse hominem secundum vnuʒ istorum modorum ꝛ nō sm̄ aliū. Sed cauillabis ꝙ esse hominē ꝛ esse

animal lz sint vnū esse substantiale realiter:tñ differunt
fm rõnem:τ ideo forma poterit dare vnū istoꝝ esse fz
vnū modū τ aliud fm aliuz modū. Hoc tñ nihil ē:qꝛ
ante oēm ↄceptum nrm oz φ forma hoīs det esse homi
nem τ esse aial:τ ið dña ↄceptus vl rõnis nihil facit ad
hoc φ forma illa det esse hoiem fm vnū modum τ aial
fm alium distincte. Remanet igit̃ illa ꝑpositio vera.s.φ
si eadem est forma subalis que dat eē hoiez:τ q̄ dat esse
aial hoc nõ est per diuersos modos.φ si quis hoc finge
ret queraẽ de illis modis ꝑ quoꝝ vnū dat esse hoiem ꝑ
ꝑie τ ꝑ alium dat esse aial:τ qño sint priores istis eē aut
posteriores τ semꝑ habebit incōueniens ↄ̃ sic fingentez.
¶ His suppositis si ɋs asserat eãdez esse formã subalẽ q̄
hō est homo τ qua aial est aial. Arguaz ei sic.omne qð
inest hoi ꝑ formam qua est aial inest hoi fm φ aial:per
pᵃᵐ supponē:τ ꝑ ↄ̃ns inest hoi aiali ꝑ 2ᵃᵐ. Sz omne qð
inest homini ꝑ formam qua est homo inest ei ꝑ formam
qua est aial:ꝑ supponē aduersarij.ɋ ↄcedit φ eadem est
forma ꝑ quã aliqd est homo τ aial.ergo omne qð inest
homini ꝑ formaz qua est homo inest homini fz φ aial:
τ ꝑ ↄ̃ns oi aiali. Tūc sumo istã ↄ̃nem.omne qð inest ho
mini ꝑ formam qua est homo inest omni aiali:sz risibile
inest hoi ꝑ formam qua est homo:cuz insit ei pmo.ergo
risibile inest omni aiali:τ sic inest asino:qð est impossibi
le.ergo aliqð pmissoꝝ:τ nõ aliud nisi illud qð ↄcedit ad
uersarius.s.φ eadē est forma qua dat esse hoiem τ esse
aial.ergo illud est impoẽ ex quo sequit̃ impoẽ:vt pz ex
pmo poꝝ. Sz cauillabit̃ ɋs dicēdo ad maiorē illud qð
iest hoi ꝑ formã qua est aial inest hoi fm qð est aial. Ve
rum est si inest hoi ꝑ formam qua ē aial vt per illam est
aial:sz si alio mõ nõ oz. Et ad minorē:cū dr̃ φ omne qð
inest hoi ꝑ formaz qua est aial. Veꝝ est fz nõ illo modo
quo homo ꝑ formam est aial:sz alio mõ:risibile.n.inest
hoi per formam qua ē aial:nõ vt per illam est aial : sed
vt ꝑ illam est homo. Cōtra hoc est 3ᵃ suppõ:qꝛ si eadez
est forma que dat hoi esse hoiem τ esse aial hoc nõ pōt
esse fm diuersos modos:vt ꝓbatum est:imo hoc neces-
sario est fm eūdē modū vel nõ fm aliū τ aliū modū:vñ
nõ est ad ꝑpositū ibi reduplicare vt ꝑ illã est aial vl vt ꝑ
illã est homo:qꝛ ista nõ sūt diuersa:vt pz diligēter ↄside
ranti. Et hec est pᵃ rõ quã si ɋs vult soluere:rogo vt di-
cat ad ꝑpõnes τ ad formã rõnis ne euasio apparēs pu
tet esse va solo. ¶ Itē aliã rõnē adiūgo cuꝰ fere virtus
est eadem cū priori. Illud cui aliqð accñs reale inest tali
mõ reali qño nõ iest forme hoīs ꝑprie nec forme asini:τ
sic de ceteris formis specieꝝ nec oibus simul: illud dico
est realiter diuersuz ab oibus istis ꝑprijs formis.hác re
cipio ꝑ manifesta. Si.n.aliqd esset idem penitus realr
τ essentialr cū alio τ eꝫ. Oē accñs reale qð iest vni illo-
rū aliq̃ reali mõ oz iesse alteri:sz aliqð accñs reale iest:
forme aialis tali mõ quo nõ inest forme hoīs nec asini:
τ sic de ceteris nec oibꝰ istis sil.v.g. Sensus inest forme
aialis pmo τ ꝑ se:τ hoc suppono ad pñs τ nõ inest for
me hoīs pmo:qꝛ sic inest oibus alijs ꝑ formã hoīs fm
regulã Arist.in pmo poste.nec forme asini pmo ꝑꝑ idē:
nec oibꝰ sil:qꝛ sic iesset cuicūqꝫ iesset ꝑꝑ oēs istas formas
sil:qð est ridiculū.ergo forma aialis ē diuersa a formis
ꝑprijs suaꝝ speꝝ. Et idē itelligo de qlibet gñe τ speb'
cius ꝑ se τ ꝑprijs. Sz aliqs cauillaret φ pscitas τ pmi-
tas non sūt modi inessendi reales:sz fm rõnē solum : τ
ið non vz rõ. Hoc est friuolum:qꝛ ille est modus realis
qui esset pter oēm opationem nri itellectus hoc ē mãife
stum:sz circūscripto ope nri itellectus adhuc risibilitas:
ieēt hoi pmo τ ꝑ se:τ hrẽ tres triãgulos pmo.accñs.n.
inesse subo pmo:vt h loqmur:ē ipm inesse nõ ꝑ alteruz
τ alteri ꝑ ipz.vt pz ex pmo poste.qð sine dubio ↄtigeret
hoīe nõ intelligēte. ¶ P̃.si pscitas τ pmitas qbus acci
dens reale dr̃ inesse subo ꝑ se pmo eēnt solū entia rõnis
eēnt ficta:sic ↄcludit Cōmen.de tpe in.4.phy.h aūt est com. 97
absurdū. ¶ P̃.si humanus intellꝰ faceret triangulum
hoc est. Prio ita φ hec passio nõ inesset subo suo pmo
nisi ꝑ intellm:q̄rat ɋs est intellꝰ:vel practicꝰ an specula
tiuus:non speculatiuus:qꝛ opatio eius nõ trãsit in rem
exteriorē:τ sic pmo hoc.s.hrẽ tres nõ eēt in triãgulo:qð
est ridiculū. Si dicas φ est intellꝰ practicꝰ:ꝑ artē aut ꝑ
prudentiã:τ si ꝑ artē ꝑ quã artē mecanicaz:τ est derisio
in h dicēdo. ¶ Itē ad hoc vt aliqð accñs isit subo pmo
sufficit φ illð subm inq̄tū illð hz cãm ꝑpriaz illiꝰ accñtis
in sua suba:vt pz ꝑ lincoñ.in pmo poste. Mõ circūscri-
pto oi ope nri intellꝰ adhuc subm aliqð hrẽt in se cãm
pcisam seu ꝑpriaz sui ꝑprij accñtis:vt manifestū est.ergo
τc.τ hec sit 2ᵃ rõ. ¶ Itē arguo rõne antiq. Iste forme ñ
sunt eadem forma essentialr:quaꝝ vna remanet altera
corrupta.hec est euidens:sz remota forma specifica spe
cialissima remanet aliqua forma gñalis:qð ꝓbo:qꝛ re-
manet idez accñs numero determinatū. Verbi grã. Po
namus φ homo viuens hēat cicatricē:ñ est dubiū φ cor
pus mortuū hēbit cicatricē:τ siqdē illa cicatrix est eadē
numero cum pcedente:necesse est φ maneat aliq̃ forma
subalis eadem nūero cū pcedēte. Nã in istis gñabilibꝰ
τ corruptibilibus subz accñtis determinati est corpꝰ cõ
positū ex mã τ forma fm intētionē Cōmētatoris in pn
cipio scði de aia.τ eiusdē numero accñtis termiati vult com. 4.
esse vnū numero subm ↄpositū ex mã τ forma.g̃ manet
ibi eadē forma numero. ¶ Si ɋs aūt dicat q nõ est ci-
catrix eadē nūero cū cicatrice priori tunc q̄rit̃ qd gñauit
illã scðaz cicatricē. Et aliqui rñdēt φ vtus celi exñs in
ↄtinente. Sed hoc est derisoriū:qꝛ si istud sufficeret tunc
esset facile assignare cãs oium accñtium nãliū:qꝛ statim
posset rñderi querēti cãm agētem φ est virtus celi τ nõ
oporteret q̄rere causas agētes ꝑprias:qð est ↄ̃ Aristo.
τ Cōmētatorē i pmo phy.τ in.2. Aliq̃ vo rñdent φ ge
nerãs qð gñauit cadauer aut formam subalez imediate
ↄsequentē aiam hoīs in mã gñauit cicatricē in illo cor-
pore sustinentes sup illud dictum Commētatoris:φ ge
nerans formam dat omnia ↄsequentia ad formam. Sz
hoc non potest sufficere.bene.n.verum est φ generans
qð dat formam dat omnia accidentia per se τ necessa-
rio consequentia illam formam vt generans ignem ge-
nerat leuitatem τ caliditatem. Et generans hoiem ge-
nerat risibilitatem.τ similr in similibus. Sed non ē ne-
cesse φ generans formam det omnia accidētia que pos
sunt inesse forme sequenti:τ que non per se cōsequentur
illam formam.vt gñans hoiem non semꝑ generat cri-
spum aut curuū:aut hmõi.modo cicatrix nõ est ꝑ se ac-
cidens ↄsequens formam per se cadaueris ante formaz
que consequitur in mã post aiam:qꝛ sic inesset omni tali
forme:qð est falsum:multa enīz cadauera sunt sine cica-
tricibus:τ ideo fatuum videtur φ illud generans gñat
cicatricem qð generauit illam formã. ¶ P̃. Sicut oēm
cicatricem precedit vulnus ita aliam τ aliam cicatricez
numero debet precedere aliud τ aliud vulnus numero.
si ergo post cicatricem corporis viui generabit̃ alia cica
trix numero in mortuo:opz igitur precedere aliud vul-
nus:τ quid agit illud vulnus difficile est dicere etiam si
fingendi licentia detur. ¶ Item virtus illius generãtis
quod corrumpit hoiez τ generat cadauer nõ est maior:
nec magis ordinata in opando q̄ virtus que erat in ho
mine viuente hoc est bñ manifestum:tñ multotiens vir
tus que erat in homine viuente nõ potuit facere cicatri

tem reuniendo partes corporis nisi cũ adiutorio artis:
imo tale ⁊ tantũ vulnus est aliqñ q si dimitteret nature
moreret homo. quo ergo est vsimile q illud qd corrum
pit hominem ⁊ generat cadauer ita faciat cicatricem.
¶ Queritur hic pro solatio. qs ferrauit equũ mortuũ. hoc
est dicere quis illa noua foramina fecit: alia vo ab illis
q fuit in pede viuo forte fuit vnus faber spũalis: vel illud
agẽs qd agit oĩa imediate vl hmoi trufa est. Remanet
igit vt videt eadẽ nũero forma subalis q prius ⁊ sic erãt
plures forme subales in corpore viuo. qre ⁊c. ¶ Itẽ ad
duco vnã rõnez quã tangit Albertus sup 4m methéo.
cuius solonem non pficit ad plenum. Si esset eadem for-
ma subalis aialis vt aial ⁊ vt mixtũ est statiz cũ aial eẽt
mortuũ eẽt putrefactũ: cuius oppositũ videt ad sensuz.
Et pbo ꝯñam. qr putrefactio est ppria corruptio mixti:
qr mixtũ fm q mixtũ non põt esse corruptũ simplr nisi
sit putrefactũ. ergo si aiali mortuo statim corruptum est
mixtũ qd erat in aiali tũc statim est putrefactum: qd est
absurdũ. Qz si hec ratio est demõstratiua bonũ est. si nõ
peto q eius solo manifestetur fm intentionem Aristo.
¶ Hec sit 4a rõ pncipalis: tũc adducam auctes pro ista
parte. Prima auctoritas ẽ Aristo. in. 2. metaph. capo de
c.io. statu. in pdicamẽtis. vbi ipse volẽs oñdere q nõ ẽ pces-
sus in infinitũ in causis formalibus. pbat q non ẽ pces-
sus in ifinitũ in pdicamẽtis in qd eẽntialr ordiatis que
sunt ptes diffõnis. Et in hoc manifeste dat itelligere q
multitudo pdicatoꝝ in quid eẽntialr ordinatoꝝ est fm
multitudinẽ formaꝝ. ¶ Item Arist. in. 7. metaph. cao.
c.42 illo. nunc autẽ inqtum. in analeticis de diffõne ostendit
cãm vnitatis diffinitiõis composite ex genere ⁊ differen
tia: ⁊ videt esse causa quã ipse assignat: quia iter omnes
partes talis diffõnis sola vltima. s. vltima differẽtia ha
bet rõnem forme ⁊ actus vltimi: ⁊ omnes pcedẽtes sũt
in potẽtia ad eaz: ⁊ hoc est qd dicit Cõmentator ibidẽ.
Et intẽdit p hoc q genus in re nõ existit in actu sic ma-
teria: ⁊ q illud qd est in actu est differẽtia vltima: modo
si forma generis esset eadem cũ forma spẽi: tunc genus
non essz in potẽtia respectu differẽtie que est forma spe
ciei: ⁊ ipm genus in re esset in actu sicut ⁊ differẽtia. Si
quis aũt dicat vt quidam fingunt q Aristo. loqtur ibi
de diffinitione pro conceptu explicito diffiniti composi
to ex ꝯceptu generis ⁊ conceptu differentie. hoc non est
veꝝ. pmo hoc est ꝯtra Cõmẽtatorẽ i pncipio capli. vbi
dicit: quo differenter logicus ⁊ phs pmus ꝯsiderant de
diffõne. logicus. n. considerat de diffinitione fm q ẽ in-
strumentum qd ducit intellm ad intelligere quidditates
reꝝ. Phs aũt primus fm q signat quidditates rerum.
¶ Item si aristo. ibi loquit de diffinitione p ꝯceptu non
haberet dicere q hmoi diffinitio sit vnum ens simplr ⁊
per se: quia ex diuersis actibus: quoꝝ vnum non est de
essentia alterius: non constituitur vnum per se. Isti autẽ
ꝯceptus sine dubio sunt diuersi actus. quare ⁊c. ¶ Itez
Arist. loquẽs de genere qd est pars illius diffinitionis
dicit q ipsuz genus nõ est preter generis species. aut si-
quidem vt est materia ante est. modo si ipse loqueretur
de genere pro conceptu generali istud non esset verum:
qr hmoi conceptus bene est sine conceptibus specieruz:
cũ ergo posset intelligi fm se absq qualibet sua specie:
nec conceptus ille est sicut materia ad conceptum diffe-
rentie nisi valde impropie ⁊ fm similitudinem: vnde re
linquitur q ipse loquitur ibi de genere p re que ponitur
in diffinitione: ⁊ hoc etiam apparet manifeste intelligẽ-
ti inspicienti verba Commentatoris ibidem. Dicit. n. ibi
sicut allegatum ẽ: intendit per hoc q genus non existit
in re in actu ⁊c. ecce enim in re ⁊ nõ in intellectu. ¶ P.

Aristo. loquit ibi de illis partibus diffinitionis que pre
dicantur essentialiter de specie diffinita: sicut ⁊ ipsa diffi
nito pdicat essentialr de diffinito: modo ꝯceptus intel-
lectuales generis non pdicant essentialr de specie. qua-
re ⁊c. Uult ergo Aristo. q in hmoi diffõne ipm genus
qd est res est in potẽtia respectu dñe: ⁊ dña ens actu vl
actus: ⁊ hoc plane dicit Cõmẽtator ibidem in pncipio
capituli sic: ⁊ cã in hoc est. s. q diffinitio est quid vnũ: qr
vltima differentia in diffõnibus est differentia que con-
tinet formã p quã est vnũ actu ⁊ ens in actu. Differentie
aũt que sunt ante vltimam differentiam sunt exñtes in
diffinito potentia: modo vnũ ⁊ idem non est in poten-
tia ad seipm. g ⁊c. Sz aliqui sophisticant q Ari. accipit
ibi genus vt stat sub modo cõi potentiali. Hoc aũt nihil
est: qr sicut ex diuersis modis eẽndi nõ fit vnũ per se: sic
ex re vt stat sub vno mõ nõ fit vnũ ex eavt stat sub alio
modo. v. g. ex aiali vt stat sub sensu r. õ fit vnũ cum seipo
vt stat sub rõcinari: qd est modus differentie: similr aũt
⁊ in aliis. Unde si bene inspiciat nullo modo verus est
sermo Aristo. simplr ⁊ ppie nisi accipiẽdo genus p ipsa
re: ⁊ silr dñam ita q res importata noie generis ẽ in po
tentia ad formam quã significat. pz ergo intentionẽ fuis
se Aristo. q genus habet aliam formam a forma spẽi.
¶ Auctoritates Auerroys sunt satis multe. pmo i pmo Com. 5.
phy. dicit. q diffinitio est quoddã vniuersum distinctũ p
elementa ex qbus componit spẽs ⁊ sunt genus ⁊ dña.
Uult igit q spẽs est composita ex genere ⁊ dña: qd nõ
esset si forma generis eẽt eadẽ cũ forma spẽi. ¶ Nec va
let si quis dicat q ipse loquit ibi de specie pro conceptu
intellectuali: ita q intelligat conceptũ spẽi esse composi
tum ex cõceptu generis ⁊ conceptu differẽtie: quia ipse
loquit ibi de specie que diffinit p genus ⁊ dñam ⁊ que
significatur nomine speciei pmo. Cõstat aũt q spẽs pro
cõceptu non diffinit: sic q genus ⁊ differentia predicen
tur essentialr ⁊ in quid de ipso ꝯcepto. Conceptus enim
hominis non est aial rõnale: ⁊ ꝯceptus circuli non est fi
gura. ⁊ hoc bñ pz per exemplũ qd subiũgit: est. n. exem-
plũ de specie pro re. ¶ Itẽ oñsum est alibi q cõceptus
spẽi nõ diffinitiuus est simplex nõ compositus ppie ex
ꝯceptu gñis ⁊ differẽtie: vult igitur Cõmẽtator q spe-
cies realiter est cõposita ex gñe ⁊ differentia. Et hoc ẽt
signauit Porphyrius in lib. de vlibus. vbi dicit. q sicut
statua est ꝯposita ex ere tãq ex mã: ⁊ ex figura tanq ex
forma: sic homo est compositus ex aiali tãq ex materia
⁊, ex rationali tanq forma. ¶ Alia auctoritas Cõmẽ- Com. 17
tatoris est in erroribus metaph. vbi dicit. q materia pri
ma recipit formã vlez: ⁊ post mediãte forma vniuersali
recipit formas alias vsq ad idiuiduales: tales aũt for-
me nõ sũt vna forma essentialr: quaꝝ vnã recipit mate
ria mediãte alia: qr nihil recipit se nec est causa alicuius
in recipiẽdo se: vt dicit Cõmentator in. 2. de aia. capo. de com. 67
visibili. ¶ Item parum post hec verba dicit Cõmen. q
genus est vnum in vna forma media inter actũ ⁊ poten
tiã: mediũ aũt est aliud essentialr ab vtroq extremoꝝ:
⁊ per potentiã intẽdit mãm pmã ⁊ per actũ dñaz ⁊ for
mã specificã. ergo ⁊c. ¶ Itẽ cõmẽtator in. 3. metaph. di com. 10.
cit q impoẽ est aliqd pdicari predicatione generis de
rebus habẽtibus formas diuersas que nõ cõicant i vna
forma numero. Illa aũt forma vna nũero in qua cõicãt
spẽs de qbus pdicat genus nõ videt esse nisi forma ge-
neris: q est vna numero pñatiue eo q nõ hz i eẽntia sua
multitudinẽ formaꝝ idiuidualiũ a qbus est ppe multi-
tudo numeralis: sz ẽ in potẽtia ad eas: qr nulli formaꝝ
specificaꝝ ꝯuẽit. ¶ Itẽ l. 5. meta. cao de subs. dic cõmẽ. com. 13.
q aia ẽ forma i ente actu. h aũt nõ eẽt nisi corpus in quo

est aia haberet aliam formā subalem ab aia. Et huic cō
Com.22. iūgendū est qđ dicit in.4.celi ꝛ mundi.ꝙ lapis compo-
nit ex grauitate ꝛ materia pma ꝛ ecōuerso de aialibꝰ q̄
componunt ex corpore ꝛ aia. Modo si ipm corpꝰ ex q̄
componit aial nullā aliā formā subalē haberet preter
aiaꝫ: qđo eēt econtrario de compōne aialis ex corpore
ꝛ aia: ꝛ de ꝯpōne lapidis ex grauitate ꝛ mā pma. nullo
vtiq; mō eēt econtrario. Necesse igit ē fm Cōmentato
rē ꝙ i aiali ē forma alia pter aiam: ꝛ maꝰie: qꝛ ipse vult
com. 28. in.8.huius.ꝙ aial est diuisibile in motorē actu.s.aiam ꝛ
mobile actu.s.corpus: ꝛ pp hoc mouet seipsuꝫ: graue aūt
in aia tum nō mouet seipm lꝫ sit diuisibile in formam ꝛ
māmembers: qꝛ vt dicit mā pma ꝓprie non mouet. Si igit cor-
pus qđ est pars aialis non esset alia suba pter mām que
est motor in aiali: ipm vtiq; aial non plus diuideret in
motū actu q̄ lapis aut hmōi inaiatū: qđ ē ꝯ Commēta
torē plane: vult ḡ Commētator ꝙ in aiali est alius actꝰ
subalis pter ipsam aiam per quē q̄dem actum subalem
corpꝰ hꝫ ꝙ sit ens actu aliquo modo ꝛ mobile actu: ꝛ sic
tm̄ habet ab eo qđ non ē inconueniēs in eadē suba eē
plures formas subales. Sꝫ aliqui extorte ꝛ impertinē-
ter exponūt vba Cōmentatoris p corpus ꝛ aiam intel
ligi diuersas partes q̄titatiuas aialis: quaꝝ vna est mo
uens.s.cor. aut ꝓportionale: qꝛ in eo ē pncipalr vtus mo
tiua ꝛ alia pars est mota.s.residuū corporis in quo ē po
tentia ordinata ad recipiendū motū. hoc sine dubio est
ꝯtrariū verbis ꝛ scie Cōmētatoris in multis locis in.8.
phy. pmo caꝰ mouētiū igit ꝛ coꝝ q̄ mouent. dicit sic. nul
com. 28. lus.n. dubitat ꝙ aial mouet ab aia ꝛ ꝙ aia est motor ꝛ
corpus est motū. Sꝫ latet de exn̄tia motoris: hoc quō
est distinctꝰ a mobili. Modo si p aiam itelligeret partē
aliquam q̄titatiuam: vt cor aut hmōi non esset veꝝ qđ
dicit: qꝛ cuilibꝫ manifestū est ꝙ vna pars q̄titatiua cor-
poris ē extra aliā: ꝛ ꝙ vna nō est alia: lꝫ sint ꝯiuncte fꝫ
ꝯtinuitatē vel ꝯtiguationē ꝛ ꝯtactū: ¶ Item paꝝ post
in eodē cōmēto dicit Cōmētator sic. Motorē.n. in aia-
libus esse distinctū a moto per diffōnem est manifestum
per se. Sed ignotū est vtrū distinguat aut non distiguat
in esse: mō si motor pmus intrinsecus in aialibꝰ esset ps
q̄titatiua: tunc non esset ignotum hoc vtrum motor sit
distinctus in esse: qꝛ manifestū est ꝙ vna pars q̄titatiua
corporis lꝫ sit ꝯtinua alteri: tn̄ vna non est alia: ꝛ eē vni
us non est esse alterius. ¶ Itē euidētius pꝫ in alio com
mento sup illam partē: amplius quō ꝛ ꝯtinuū: vbi sic lo
com. 30. quit Commētator: motor.n. dꝫ esse distinctus a moto:
aut fm diffōnem ꝛ esse simul sicut in alijs q̄ mouent in
extrinseco: aut fm diffōneꝫ tm̄ sicut in hn̄tibus aias: aia
igit que est motor in eis distinguit a corpore qđ est mo-
tū fm diffōnem: lꝫ n̄ distinguat fm esse.s.qꝛ impossibile
est corpus esse sine aia: ꝛ aiam sine corpore nisi equiuo-
ce: ex q̄bus vbis manifestū est ꝙ commētator non itelli
git p aiaꝫ ipm cor aialis in quo pmo ꝛ pncipalr est aia
qꝛ ipm cor hn̄ pōt esse sine alijs partibus cū sit pus tpe
formatū ante alias pres vt scitur ex de gn̄atione aialiū:
sed itelligit ipsaꝫ formaꝫ corporis aialis: que ē pncipiū
pmū mouens intrinsecū: vt ēt pꝫ ex.3.de aia. ꝛ demon-
stratū ē in de motibꝰ aialiū. ¶ Item Commentator in
Com.31. 5.metaph.caꝰ.de pte. dicit sic. Illa ex q̄bus componunt
diffōnes signantes q̄dditates cuiuslibet rei dicunt pres
diffiniti ꝛ diffōnis: ꝛ ideo genus dr̄ pars forme: ꝛ ideo
dr̄ ꝙ genus ē pars formaꝝ speꝝ. Forma.n. speciei diui-
ditur in genus ꝛ dr̄iam.s. in formam q̄ ꝯcipitur ꝯceptu
gn̄ali ꝛ ꝯfuso: ꝛ formā que ꝯcipitur ꝯceptu determina-
to ꝛ proprio: ꝛ isti ꝯceptus accidunt formis: ꝛ ideo dicit
Commentator ibidem ꝙ esse genus ꝛ dr̄iam est accidēs

quod accidit eis. ¶ Istis rationibus ꝛ auctoritatibus
poterit aliquis sustentari in ista positione.
¶ Nūc restat videre dubitationes ꝯtra predictā pōnē.
Prima dubitatio pōt eē si in vno indiuiduo eēnt plures
forme subales: tunc illud indiuiduū non esset ens per se
vnū: qđ est incōueniens. Et pꝫ ꝯn̄a. qꝛ quelibet illaꝝ for
maꝝ daret ei esse ꝛ vnū esse. q̄re ꝛc. Et ꝯfirmat: qꝛ sic di
cēdo vnū ens ꝯcederet esse plura entia cū ꝯcedat hēre
plures formas subales. ¶ Itē si sic tūc gn̄atio indiuidui
sube eēt alteratio cū eēt circa subm ens actu per formā
pcedentē. ¶ Itē si esset alia forma subalis per quā for.
est homo ꝛ aial ꝛ viuēs: tūc gn̄atio sortis non eēt vna
eo ꝙ ibi acq̄rerent plures forme subales. ¶ Item fꝫ il
lā pōneꝫ tūc in gn̄atione nō fieret resolutio vsq; ad ma
teriā pmā cū ponat remanere aliq̄ forma subalis eadē
numero que pus.s. forma sube ꝛ corporis: hoc aūt videt
esse inconueniens. q̄re ꝛc. ¶ Itē aia vr̄ esse actus corpo
ris ꝛc. hoc aūt non eēt si in corpe cuiꝰ actus est aia esset
alia forma subalis: qꝛ illa alia forma eēt actus por aia.
q̄re ꝛc. ¶ Itē ois forma vnita māe mediātibus dimen-
siōibus dat esse corpus, put corpus est genus aialis: hec
vr̄ manifesta: fꝫ forma aialis ē forma vnita māe median
tibus dimensionibꝰ: vt vult Cōmētator in de substantia
orbis. ergo forma aialis dat eē corpꝰ: q̄re nō oꝫ eē aliaꝫ
formā qua hō sit aial ꝛ q̄ sit corpꝰ: ꝛ sir de alijs. ¶ Itē
si forma qua hō ē corpus ē diuersa a forma qua ē suba:
aut est diuersa numero aut spē aut gn̄e: p sufficiētē diui
sionē in ꝓposito. Sꝫ non est dōm pmū: qꝛ sic corpꝰ ꝛ suba
que dn̄r de hoie eēnt diuersa numero: qđ est absurdum.
Nec est diuersa spē: qꝛ tūc iste forme deberēt ꝯuenire in
aliquo vno gn̄e sicut forma hois ꝛ asini q̄ sunt diuerse
fm spēm: mō nō est dare genꝰ in quo ꝯueniūt: qꝛ cū suba
sit genꝰ gn̄alissimū nō est aliqđ genꝰ: qꝛ taliū vnū nō ꝯti
net sub alio: ēt si eēnt diuerse fm genus tūc eēnt in diuer
sis pdicamētis: qđ est falsum. ¶ Itē si forma gn̄alis ma
neret corrupta forma specifica: vt dr̄ in 3ª rōne: tūc vnū
indiuiduū eēt sub diuersis spēbus qđ vr̄ impole. Et pꝫ
ꝯn̄a. qꝛ ipm corpꝰ vnuꝫ ꝛ idē indiuiduū numero qđ pus
fuit sub spē hois ponit postea eē sub spē cadaueris: qđ
est absurdū. ¶ Auctoritates sunt multe q̄ vident ꝯdi-
cere huic pōni. Prima Aristo. dicit in.2.poste. ꝙ equo-
cationes latent in vlibꝰ: qđ p alio non vr̄: nisi qꝛ forma
gn̄is est eadem cum forma spēruꝫ ꝛ non vna na fm se.
¶ Itē si genꝰ ē q̄d vnū pter oēs formas speꝝ tūc in gn̄e
fierent cōparationes: qđ est ꝯ Aristo. in.7.phy. Et p- T.c.31.
bat ꝯn̄a qꝛ p alio non negat fieri comparatiōe in gn̄e:
nisi qꝛ genus nō est q̄d vnū in diuersis spēbus. Illud aūt
in quo aliq̄ cōparant oꝫ eē vnū in illis. Si ḡ genꝰ est q̄d
vnū p vnā formā realr diuersaꝫ ab oibus formis ꝓpriis
speꝝ fieret vtiq; in ipso ꝛ eēt cōparatio speꝝ. ¶ Itē in
7.meta.caꝰ. nūc aūt inq̄rēdū in analecticis ꝛc. Dic Arist.
ꝙ genꝰ nō est pter gn̄is spēs. Iteꝫ paꝝ post in eodē caꝰ.
dic ꝙ in suba nō est ordo: q̄lr.n. oꝫ itelligere: hoc q̄dem
pus illud vo posteriꝰ. Hꝫ aūt ꝯtingeret si forma gn̄is eēt
por q̄ forma spēi vel eꝯ. sic ēt positio pdicta. quare ꝛc.
¶ Itē genꝰ diuidit p dr̄ias: vt vult Arist.i.2.poste. ꝛ.5.
meta. ꝛ Cōmen. in.5.meta. Hꝫ aūt nō eēt si genꝰ eēt aliud
ab ipsis drn̄s: sic etiā mā nō diuidit p formas: qꝛ est aliō
ab eis. ¶ Iteꝫ si genꝰ esset in vna spē: ita deberet esse in
oibꝰ: sic pꝫ ex pma rōne huiꝰ pōnis: mō nō est sic in oibꝰ
spēbus: qꝛ forme speꝝ sunt alie a formis gn̄alibus. ꝓbo
p Commentatorem in.4.celi ꝛ mun. vbi dr̄ ꝙ lapis cō Com.22
ponit ex grauitate ꝛ mā pma. ꝛ sic vult ꝙ in lapide non
est alia forma subalis pter grauitatem ꝛ preter formaꝫ
substantialem quam consequitur grauitas. Unde in la-

pide est forma sube ꝛ corporis ꝛ nō est diuersa realiter
a forma ꝓpria lapidis vt videt: ꝛ ad idē valet qd̓ dicit ī
Com.7 4° phy. ca°. de vacuo. ꝙ in elementis motor est in potē
tia ꝛ motor in actu cū sint ꝯposita ex mā ꝑma ꝛ formis
simplicib⁹: ꝛ motor est forma ꝛ res mota est mā. Videt
igit ꝙ in istis spēbus. s. elemētis vt igne terra ꝛ hmōi ꝙ
forma specifica non est alia a forma generali. q̄re nec in
Com.15 alijs. ¶ D. In idem vadit qd̓ dicit in. 5. metaph. ꝙ aia
est forma in ente ꝛ in actu ecōuerso de formis simplicium.
ergo vult ꝙ forme simpliciū nō sint forme in ente actu:
qd̓ ꝯtigeret si in ipsis forma specifica eēt aliud a forma ge
nerali: qꝛ esset forma in ente actu. s. i composito ex mā ꝛ
forma gnāli. ¶ Item 2° de aia vult ꝙ subm forme suba
lis non est ens actu nisi per formā illā. ¶ Itē in tracta-
tu de suba orbis Commentator hꝫ ꝓ inconuenienti ꝙ
aliqua forma subalis in mā precedat dimensiones: qꝛ il
la esset incorruptibilis: vt dicit: ꝛ multa alia inconueniē
tia adducit ꝯtra hoc. Modo ſꝫ istaꝫ pōnē videt ꝙ for
ma sube precedat dimēsiones ꝛ est icorruptibilis. ꝛ silr
forma corporis: qd̓ est genus aialis. ¶ Item in eodē di
cit ꝙ impoīe est vnū subm hr̄e nisi vnā formaꝫ. ¶ Item
Aristo. in. ꝑmo phy. dicit ꝙ mā ꝑma est illud in quo si ali
qd corrūpit abibit vltimū: qd̓ non eēt si in morte aialis
remanēt eadē forma subalis. s. forma corporis aut aliq̄
alia sicut asserebatur 3ª rōne pōnis. ¶ Item ſꝫ istā po-
sitionē aia vegetatiua ꝛ sensitiua ꝛ cogitatiua in hoīe vt
hinibilis in equo sunt diuerse aie. Et silr vnū aiatum hꝫ
plures aias: qd̓ vr̄ esse ꝯ Aristo. in ꝑmo de aia. ca°. de er
roribus. ꝛ in. 2. ca°. potentiaꝝ aīe sic: ibi. n. vult ꝙ sicut
figura posterior ꝯtinet priorē in potentia: vt tetragonus
ꝯtinet trigonū: ꝛ pentagonus cōtinet tetragonū: sic aia
posterior ꝯtinet priorem in potentia vt sensitiua vegeta-
tiuam: ꝛ intellectiua sensitiuā. Modo si iste eēnt diuer-
se sube aie: tunc posterior nō ꝯtineret precedentē in po
tētia. q̄re ꝛc̄. ¶ Propter solones oīuꝫ istaꝝ rōnū ꝛ au
ctoritatū ꝯsiderāda sunt aliqua fundamēta. Primo cō
siderādū est ꝙ ponētes istā pōneꝫ recte ipsaꝫ intelligen-
tes: nō ponūt ꝙ forma gnālis sit talis forma per quā ali
qd sine forma pfectiori possit eē ens actu simplr. forma
.n. qua aliqd est aial non est talis forma per quaꝫ aliqd
possit esse ens in actu simplr ꝑter oēm aliam formā pfe
ctiorē: imo est quedā forma impfecta ꝛ potentialis que
nunq̄ pōt esse in mā nisi sit ibi aliqua forma specificans
ꝛ determinans eā ad spēm determinatā. Sicut igit ma-
teria ꝑma q̄uis sit alia nā realr ab oī forma vt dmōstra
tū est in ꝑmo phy. ꝛ hoc ꝯcedunt oēs: nō tn̄ pōt existere
separata ab oī forma silr: sic forma aialis vn̄ aial est licet
realr sit alia a forma ꝓpa hoīs vn̄ hō: ꝛ silr ab alijs for
mis nunq̄ ē actu sepata ab oī forma specifica ꝛ ꝓpria.
nunq̄. n. est aliqd aial qd̓ nec sit hō nec asinus nec hmōi.
Et ideo dr̄ cōiter ꝛ accipit in. 4. topi. ꝙ nihil est in ge-
nere qd̓ non sit in aliqua ei⁹ spē. Nunq̄. n. forma aialis
esset in mā nisi sequat alia forma perfectior dans eē spe
cificū: imo semꝑ relinqtur in mā potentia ad formā pfe
ctiorē: ꝛ sic ipa est potētialis ꝛ diminuta respectu forme
specifice: q̄uis in seipsa sit qdam actus dans eē māe. Et
hoc pulchre signauit lincon. in ꝑmo posterioꝝ. ca°. de ꝑ
se. vbi dicit ꝙ gen⁹ est eā spēi sic forma mālis vl̓ sicut mā
formalis: ꝛ hūc ſmonē dicit al's se ꝯfirmatuꝝ rōne ꝛ au
ctoritate. Est aūt vtrunqꝫ hoꝝ vnū aliquo mō: gen⁹. n.
q̄tū ad suā formā ē sic forma mālis: ꝓ tāto qꝛ eius for-
ma est impfecta ꝛ diminuta respectu forme vltie specifi
ce: ꝛ disponit mām ad receptionē forme vltime. Unde
mediāte ipa mā recipit formā specificā: vt dicit Cōmē.
pōt ēt dici mā formalis ꝓ tāto qꝛ nō est sola mā nec sola

forma cōis: sed totū compositū ex mā ꝛ forma cōi: q̄re
respectu māe est aliquis act⁹ ꝛ forma: lꝫ respectu forme
specifice magis hꝫ rōnē dispōnis subalis. Per hoc solui
tur quedam oppositio q̄ posset hic fieri: cū. n. forma aia
lis vn̄ aial sit forma pfectior ꝛ nobilior q̄ forma ꝓpria
cuiuscunqꝫ elementi: vt ignis aut aer aut hmōi. ꝛ tn̄ for
ma elementi det eē simplr absqꝫ alia forma perfectiori
necessario ꝯsequente in eadeꝫ materia. videtur ꝙ similr
forma aialis multo fortius dꝫ dare esse simplr ꝑter oēꝫ
aliam formam subalem pfectiorem ꝯsequentem in cor-
pore. Dicendū ꝙ non est veꝝ: qꝛ q̄tumcunqꝫ forma aia
lis vn̄ aial sit simplr pfectior ꝛ nobilior q̄ forma ignis:
ipsa tamē de sui natura est sicut preparatio ꝛ dispositio
ad aliam formam perfectiorem ꝛ indeterminata ad di
uersas formas ꝓprias: ꝛ nulli ꝯtrariatur nec ſm se nec
ſm suas dispositiones ꝓprias: sic autē non est de forma
ignis aut aeris aut hmōi. q̄re ꝛc̄. ¶ Ulterius est atten-
dendum ꝙ multum refert aliquid vniri enti qd̓ est in po
tentia ꝛ vniri enti qd̓ est in potentia ſm qd̓ in potentia.
Nam vnūqdqꝫ accidens terminatum in istis generatio
nibus ꝛ corruptiōib⁹ vnitur composito ex mā ꝛ forma
ſm Cōmentatoreꝫ in. 2. de aia. ꝛ per ꝯsequēs vnitur ali Com.4.
quo modo māe que est de se ens in potētia: ita ꝙ mā nō
sit ꝑncipalis ratio recipiendi hoc modo accidens. vnde
non valeret istud argumētū: caliditas adueniens ligno
vel lapidi necessario aduenit materie ꝑme que est in po
tentia de se: mā. n. non est in composito nisi in potentia
vt vult Cōmētator in. 2. de aia. i. ꝙ in composito ipa nō Cō.7.8.
est ens actu de se. ergo caliditas est forma subalis: qꝛ ca
liditas adueniens ligno ꝛ eius māe non vnitur ipsi māe
ſm ꝙ est in potentia pura: ita ꝙ ipa suba materie sit ꝑn
cipalis ratio recipiēdi caliditatē ꝛ substandi caliditati.
Silr dico ecōuerso ad ꝓpositū ꝙ multū differt aliq̄ for-
ma vniri ei qd̓ est ens actu ꝛ vniri ei ſꝫ ꝙ est ens actu. po
test. n. aliqua forma subalis perfectior vniri materie ha
benti formam aliquā subalem minus pfectā: ꝛ sic vniet
enti in actu: sꝫ non ſm qd̓ ens in actu: ita. s. ꝙ illa forma
ꝑexistens sit ꝑncipale receptiuum vel subm illius forme
sꝫ recipiet formam illam rōne qua est ens in pura poten
tia de se ꝛ subm ꝑmum. Non. n. putandum est ꝙ cū ali-
qua materia recipit formam ꝛ forma pficit mām ꝙ ipa
materia fiat essentialr illa forma ꝛ natura materie fiat
natura forme: immo remanet ipsa suba māe: que q̄tum
est de se est ens pure potentia ꝛ non actus: vnde Com- Cō.7.8.
mentator sicut statim allegabat dicit in. 2. de aia. ꝙ ma-
teria non est in composito nisi in potentia. i. nisi cuꝫ ens
in potentia quantum est de se: bene tamen verum est ꝙ
materia est actu in composito: componendo ly actu cū
esse in composito: sed ipa in composito non est ens actu
componendo ly actu cū ly ens. imo est ens potentia. Si
.n. mā existens in composito esset eēntialr ipse actus seu
forma tūc compositū nō haberet diuersas partes eēn-
tiales postq̄ materia eēt eadē res cū forma ꝛ ecōuerso:
ꝛ sic copositū non esset compositū: qd̓ ē impossibile. Cū
igitur in composito remaneat eēntia materie diuersa a
forma: potest aliquid aduenire composito ꝛ in ipso reci
pi rōne materie ꝑncipaliter ꝛ non rōne forme nisi dispo
sitiue: ita ꝙ compositū subijciat alicui principaliter ſm
materiā ꝛ dispositiue ſm formā ꝑcedēte: ꝛ hoc est mul
tum tenendum: qꝛ per hoc faciliter tollunt argumenta
que aliqui putant demonstrationes ꝯ pluralitatem for
maꝝ ꝑus positam. ¶ Considerandū etiam vlterius ꝙ
ſm istam positionem talis est ordo ꝛ pluribus formaꝝ
in vno indiuiduo: nā sunt plures forme subales ordina
te realiter ſm suas subas diuersas: ita ꝙ vna non est alia

nullã tñ ꝯtrarietatẽ habentes īter se. sed vna est ꝓpter aliã sic dispositio ꝛ ꝑparatio subiecti ad eã. Uerbi gratia. in sorte est vna forma substantialis ꝑfectissima ꝛ potẽtialis ꝛ ꝓpinquissima mãe que dat esse substantiaꝫ actu ꝛ eam consequit̃ ista ꝓprietas vel accidens que est actu subsistere: a qua ꝓprietate dicit̃ accipi cõcept⁹ confusus substãtie. Alia est forma qua sor. est corpus. ꝛ istã consequit̃ hoc accidẽs: qd̓ est substare trine dimensioni. Ulterius est alia forma ꝑ quã est animatum: ꝛ eã consequitur virtus nutritiua. ꝛ deinde alia per quaꝫ est aial: ꝛ istã cõsequit̃ virtus sensitiua a qua aial dicitur aial ẜꝫ nominationem. postmodũ est alia forma per quã est homo: ꝛ istã ꝯsequit̃ rõcinatiuum aut aliqd̓ hmõi alteruꝫ. ꝛ post illã formã substantialẽ specificam sorte nõ est aliqua alia forma substantialis ꝑfectior ꝛ oẽs alie sũt accidentia. ¶ Et ob hoc dicit̃ ꝙ species est tota substantia indiuiduoꝝ. Et Arist. dicit in 2° posterioruꝫ ꝙ in eadeꝫ specie sunt multe differentie sed nõ ẜm substãtiam neqꝫ per se. essent aũt in eadẽ specie multe differẽtie ẜm substantiam ꝛ ꝑ se: si quodlibꝫ īdiuiduũ haberet formã substantialẽ ꝓpriam. superadditã forme speciei. ¶ De hoc aũt est alibi perscrutandũ. s. in questiõe de ꝑncipio indiuiduatiõis. Et forte inter formã qua sortes ẽ corpus: ꝛ inter illã qua est animatũ bene est media forma. s. qua ẽ mixtũ. Omne. n. animatũ est mixtũ: ẜꝫ nõ ꝯuertitur. Unñ si mixtum ꝑdicatur essentialiter ꝛ in quid de sorte nõ ẽ remotũ quin sit gen⁹ aliud a ꝑdictis: ꝛ forte est accidẽs eius ꝓpriũ vel aliquid hmõi. ¶ Sꝫ quicquid sit d̓ hoc opꝫ esse tot formas substãtiales diuersas in sorte quot sunt ꝑdicata in quid ordinata in linea ꝑdicabili q̃ ꝑdicant̃ de ipso essentialiter ꝛ in quid. ¶ Est aũt vlterius considerãduꝫ ꝙ sicut videt̃ velle Auicẽ. in 5° sue meta. capitulo de assignanda differẽtia inter genus ꝛ materiam. Genus põt accipi dupl̓r. Uno mõ ꝓ ꝯposito ex mã ꝛ forma cõmuni que ꝑtinet ad essentias specierũ. Alio mõ pro cõposito ex forma vltima specifica ꝛ omnibus substãtijs ꝑcedẽtibus: sub rõne forme generalis. Uerbi gratia. animal põt mihi dicere totũ cõpositũ ex mã ꝛ forma cõmuni oĩbus aialib⁹. s. aia sensitiua: vel põt accipi pro toto ꝯposito ex forma specifica cũ oĩb⁹ formis prioribus ꝛ materia prima. Et primo quidẽ mõ gen⁹ ẽ quodã mõ mã spẽi. Et secũdo mõ est tota essentia spẽi: significata tñ ꝛ intellecta sub rõne cõi ꝛ gñali. Sic eniꝫ ponẽtes esse vnã formã subalẽ spẽi ꝛ oĩuꝫ generũ suoꝝ dicunt ꝙ nomen generis significat totũ cõpositũ ex mã ꝛ forma: sub rõne tñ cõi sumpta a mõ vel ṽtute cõi: sic ponẽdo formas diuersas põt poni rõnabiliter ꝙ ipsuꝫ nomẽ generis significat totũ compositũ ex forma specifica ꝛ oĩbus substãtijs ꝑorib⁹: sub rõne tñ accepta a forma cõi vel a virtute ꝯñte formã cõmunẽ. verbi gratia. aial significat cõpositũ ex forma specifica sub rõne sumpta ab aia sensitiua vel a sensu: ꝛ nõ significat aliquã formã specificã sub ꝓpria rõne. ꝛ iõ non dicit̃ significare ipsas spẽs: ꝛ hoc ẽt modo genus non est quid vnũ in diuersis spẽbus quantũ ad formã vltimã: qꝛ forma specifica nõ est vna diuersaꝝ spẽꝝ sed pluꝝ. Hoc igit̃ totũ ꝯpositum ex forma vltima siue specifica: ꝛ oĩbus ꝑcedentibus est ꝑdicabile in quid de multis spẽb⁹ ꝛ multis ꝯpositis nõ exñs realiter ab eis aliud: ꝛ qd̓ cõiter nominat̃ gen⁹. Et de genere primo mõ dicto loquit̃ lincoñ. in primo posterioꝝ. caplo de per se. auctoritate ꝑallegata: ꝙ illd̓ genus vel est forma mãlis spẽi ꝛc̃. De isto etiã intelligẽdo ꝙ ipse dicit ibidẽ ꝙ quidditas spẽi essentialiter ꝛ nõ ꝑ accidens egreditur a quidditate generis ꝛ differentie. s. sicut compositũ a suis partibus ẽentialibus. His ꝑintellectis tẽtãdũ est soluere dubitatiões supius adductas.

Ad primam dico breuiter: ꝙ si quelibet illarũ formaꝝ gñaliũ daret eẽ simpliciter per se ꝛ seorsum sine omni alia forma ꝑfectiori: tunc indiuiduũ nõ eẽt ens vnũ per se: ẜꝫ nõ est ita vt premissuꝫ fuit pri⁹: imo oẽs forme gñales ꝑcedẽtes formã specificã sunt potẽtiales ꝛ ipfecte respectu forme vltie. Ipsa aũt forma vltima que ẽ actus ꝑfectus dat eẽ actu ꝛ esse vnũ toti ꝑcedenti. q̄re nõ valet. Et qd̓ dicit̃ cõfirmãdo. vnũ ens erit plura entia: hic põt dici ꝙ nõ sequitur qꝛ ipsuꝫ indiuiduũ nõ est q̄libet illaꝝ formaꝝ: nec ẽ qd̓libet illoꝝ cõpositoꝝ cõiuꝫ: sed est cõstitutũ ex oĩb⁹ illis: ꝛ nõ est inconueniens vnũ ens esse cõpositũ ex multis ꝛ pluribus entib⁹: dũmõ sint adinuicẽ per se ordinata: sicut ens in potẽtia ad actũ: sic est in ꝓposito. q̄re nõ valet. ¶ Ad aliã cum dicit̃ ꝙ tunc forma ꝓpria spẽi est accñs: dico ꝙ nõ seq̇t̃. Et cũ ꝓbat̃. qꝛ aduenit enti actu dico ꝙ lꝫ adueniat ei qd̓ est actu: nõ tñ aduenit ei ẜm ꝙ ẽ actu: ita ꝙ ꝑma ꝛ ꝑncipalis rõ recipiẽdi ipsaꝫ formã specificã subalẽ ꝛ ꝓpriã sit ipsa forma ꝑcedẽs: imo ipsa essentia mãe prime que remanet in illo ꝯposito. Et istã solutionẽ capio ex verbis Cõmẽ. in 2° de anima: vbi allegat̃ ista regula ꝙ subiectũ forme subalis nõ est aliqd actu ẜm ꝙ est subiectũ ipsius forme ita ꝙ ꝑ naturam ꝑ quã est subiectũ ꝑncipal̓r nõ est aliqd̓ ens actu: nõ tñ negat quin ꝑ aliã naturã posset esse ens actu. imo hoc est necessariũ: qd̓ hꝫ hic ꝯcedere: cũ ipe ponat formã mixti aduenire materie habẽti formas substantiales elementorũ: vt pꝫ in 3° celi ꝛ mundi. ¶ Itẽ potest dici ꝙ subm forme substantialis nõ est aliquid ens actu. veꝝ ẽ actu ꝑfecto ꝛ vltimato: sed põt eẽ ens actu ipfecto ꝛ potẽtiali: quo mediante saltẽ vt dispositiõe recipit actum specificũ. ꝛ hoc sonat cũ eo qd̓ dicit in erroribus metaphysi. vt allegatũ est ꝑus. s. ꝙ mã ꝑma recipiat formas vl̓es ꝛ mediãtib⁹ formis vl̓ibus recipit formas alias ꝛc̃. ¶ Et iste sunt solutiões sufficientes: vt puto: licet multi nõ ꝯsiderantes totã intentionẽ Cõmen. multũ sustẽtent̃ super ista auctoritate. ¶ Per idẽ ad tertiam. si in generatiõe indiuidui subiceret̃ ens actu rõne qua ens actu ꝛ ꝑ vnã formã indiuidualẽ: tunc esset alteratio: ẜꝫ nõ est ita. imo illud ens actu subicit̃ generationi substantiali rõne ptis potẽtialis que ẽ in eo ꝑncipal̓r ꝛ simul̓r ipi forme gñate. Et in istis solutionibus gauisus ẽ anim⁹ meus cum laude dei. ¶ Ad aliã dico ꝙ immo gñatio īdiuidui vt sor. bñ est vna qꝛ nõ est nisi vna forma subalis ꝓpria ipsius: sed ipsaꝫ gñationẽ illi⁹ forme bñ ꝑcederẽt q̄dã alie aliquo mõ prioritatis. vnde dico ꝙ si per gñationẽ sortis intelligunt̃ oẽs trãsmutatiões q̄bus acquirit̃ suba sortis nullũ est mihi incõueniẽs istas non esse vnã gñationem penitus indiuisaꝫ. ẜꝫ si ꝑ gñationẽ sortis intelligit̃ transmutatio q̄ acquirit̃ forma ꝓpria subalis sortis: sic vtiqꝫ est gñatio vna ꝛ indiuisa. ¶ Ad aliã dico ꝙ in gñatione ꝛ corruptiõe fieri resolutionẽ vsqꝫ ad mãꝫ ꝑmã põt itelligi dupl̓r. Uno mõ ꝙ nihil remaneat ī corrupto idẽ numero cũ eo qd̓ fuit prius: ꝛ hoc ẽ impossibile ẜꝫ Cõmentatorẽ: qui ponit dimensiones saltẽ ẜꝫ se remanere easdem numero in mã corrupti ꝛ gñati: vt pꝫ in de suba orbis. Alio mõ põt itelligi ꝙ fiat resolutio vsqꝫ ad mãꝫ ꝑmã: ita ꝙ de ꝑcedentib⁹ nil remaneat tanq̃ subm ꝑncipale forme que acquiritur: ꝛ hoc mõ veꝝ ẽ ꝙ fit resolutio vsqꝫ ad mãꝫ primã: ꝛ hoc signat Aristo. in ꝑrio de generatione. capitulo de alteratiõe. vbi dicit ꝙ cũ trãsmutatur hoc totũ in hoc totũ nullo sensibili ꝛ nullo ente actu remanẽte vt subo eodẽ: tũc ẽ gñatio. Nõ igitur vult Ari. ꝙ ī corruptiõe cũ aliqd corrũpit̃ ꝛ aliud gene

Com. 4

Cõ. 67.

raſ fiat resolutio vsq̄ȝ ad mām pmā: ita q oīa pcedētia corrūpant pter mām primā. Sed q nihil remanet tāq principale subm eius qd gñatur nisi ipsa prima mā: ⁊ sic possumus dicere q cū vnus morit̄ resoluit̄ in corp⁹ cōpositū ex materia ⁊ forma corporis: tñ illd cōpositi non est illd in qd fit resolutio principalr nisi rōne mãe pric q ē ens pure potētia: sicut et nō fuit subiectū generatiōis viuentis pncipalr nisi rōne materie pric. ¶ Ad aliā cū dicit aia est actus prim⁹ ⁊c. pōt dici q aia ē actus pm⁹ non simpliciter sed in gñatione actuū qui sunt pprij aia to. pōt aūt actus alius cōis prior eē ipsa aia. ¶ Aliter posset dici q cū dr aia est actus prim⁹ corporis: q ibi accipit̄ corpus pro toto cōposito ex mā ⁊ forma corporali ⁊ quis in isto cōposito sit quidam actus prior aia: tñ ille actus ē pars essentialis illi⁹ cōpositi ⁊ nō superadditus illi cōposito. aia vero est actus prim⁹ supadditus illi cōposito vel eductus de potētia illi⁹ cōpositi ⁊ nō pars essentialis illius cōpositi. s. corporis absolute: lȝ sit pars essentialis corpis aiati. Et vt sit ad vnū dicere: aia ē actus prim⁹ corporis sicut sui pmi pfectibilis nō sic pars essentialis sui toti⁹. qre ⁊c. ¶ Ad aliā dico q nego maiorem: imo ante illā formā qua hō ē corpus est alia forma substantialis qua est substātia nec est aliq necessitas q omnis forma vnita materie mediantibus dimensionibus sit illa forma p quā est corpus. Dicā igit̄ q alia est forma substantie vnde substantia: ⁊ alia corporis vnde corpus. ⁊ tñ vtraq̄ȝ inest materie mediantibus dimensionibus. Sed differunt qr forma substantie cōsequitur prio ⁊ imediate hoc qd est subsistere: ⁊ formā q est corpus cōsequitur corporeitas. Dicerent autē nō nulli q eadem est forma qua homo est substātia ⁊ qua corpus: qr substantia nō est genus superius ad corpus: imo substantia que est genus est idem qd substantia corporalis: substantia autē in communi ad substantiā corpoream ⁊ incorporeā nō est genus nisi ſm anologiā ⁊ nō vni⁹ rōnis vniuoce: ⁊ sic oporteret dicere q substātie icorporee nō sunt in pdicamēto directe nisi forte sicut pncipia ⁊ quasi p reductionē: sed de hō nō determino ad pſens. ¶ Ad aliā pōt dici q forma subē ⁊ forma corpis sūt forme diuerse ſm spēm. Sed diuersa ſȝ spēȝ multiplr dicunt ſȝ

.cō.h
n ha-
t coᵐ

Aristo. in 5⁰ metaphy. capitulo de diuerso specie. Uno⁰ dicunt aliqua diuersa spē que sunt finales ⁊ vltime spēs quarū diffinitiōes sunt diuerse. vt hō ⁊ equus ⁊ talia bñ cōueniūt in vno genere. Alio modo dicunt diuersa spē quecūq̄ȝ in eodē genere existētia habēt supple per se: ⁊ hoc mō iste forme sunt diuerse spē: qr sunt in eodem genere sicut principia: sed nō sunt diuersa spē tanq vltime ⁊ finales spēs: qrū diffōnes sunt diuerse: ⁊ que recipiunt pdicationē generis vniuoce. ¶ Ad aliā cū dicit q vnū indiuiduū ⁊c. potest dici q nō est verū qr pprie loquendo nihil est indiuiduū spēi nisi per formaȝ indiuisibilem vltimā ⁊ perfectā: ⁊ vnū indiuiduū per vnā talē formā: modo ipsuȝ qd fuit sub aia ⁊ qd postea est sub alia forma nō est vnū per aliquā vnā formā vltimā ⁊ perfectā sed per vnam formā generalē ⁊ potentialem indifferentē ⁊ multas: qre ⁊c. ¶ Aliter potest dici ⁊ bñ: q p spēȝ possunt intelligi duo qtū spectat ad ppositū. Uno modo spēs dicit mihi quoddam pdicabile in quid qd ē tota suba indiuidui. Alio mō spēs dicit formā seu actum. Mō vnū indiuiduū nunq pōt eē sub diuersis spēb⁹. p⁰ mō sumendo spēȝ. Sed secundo mō possibile est vnum singulare ⁊ vnū nūero successiue eē sub diuersis formis. Corpus igit̄ vnū singulare erit sub diuersis formis successiue: sed neutra istaȝ erit pdicabile in quid de illo di cens totam eius subaȝ: ⁊ id ista rō parū valet. ¶ Mō est dicendum ad auctoritates q vident̄ istā pōnem reddere iprobabilē. ¶ Ad primaȝ cū dicit Aristo. q equiuocatiōes latent in vniuersalibus. Dico q hoc est verū: non q forma generis non sit vna ſȝ se in diuersis spēb⁹ ⁊ alia realiter a formis pprijs spēȝ. Sȝ pro tāto qr diuersitas specierū siue formaȝ pprīaȝ specificarū aliqͥter occultat̄ ⁊ latet pter vnitatē ipsi⁹ forme cōis rōne cuius significant̄ ⁊ intelligunt̄ ipse spēs ita q pter vnitatem illius forme ⁊ pprietatis ei⁹ putant oēs species solū habere vnā formā ⁊ vnā nāȝ ⁊ nō diuersas: ⁊ sic in vniuersalibus pcipue in generibus latēt equiuocatōes ⁊ nō vident̄ esse equiuocationes. i. diuersitates spēȝ cū sint. Et ad idē exponendum est illud Ari. in 7⁰ physicorum q iuxta latent multa nō qr forma generis sit realiter ipse forme specierū non diuersa ab eis ſm se. Sed qr T.c.31.

pter vnitatē ⁊ indifferētiaȝ illius forme cōis in q conueniunt oēs spēs putant̄ non habere diuersitatē per se in naturis: ⁊ sic latet ⁊ occultat̄ earuȝ multitudo iuxta vnitatē generalis forme: vt qr oēs spēs aialis cōueniunt in aia sensitiua q est vna de se: putant̄ ipse spēs aialis esse vna natura inter se ⁊ non sic apparet nec manifesta ē eaȝ diuersitas sicut si non cōuenirēt in aliquo vno cōi. vnde si bene diligenter consideret̄ inuenit̄ q auctoritas est recte p ista positione. Illā tñ litterā septimi phisicorum. ⁊ signat hec ratio: exponit Commentator longe aliter ad aliaȝ sniaȝ quā communiter exponat̄: ⁊ ſm eius expositionē in nullo est cōtra pōneȝ istā: sed illā expōneȝ pretermitto pter breuitatē: ⁊ qr nō est idigens: sȝ bonuȝ est vt tu videas eaȝ. ¶ Ad aliā auctoritatē cū dic̄ Ar. in 7⁰ physicoȝ. q in genere nō fiūt cōparationes: potest dici q hoc nō est pro tanto qr ipȝ gen⁹ nullo mō sit vnū in diuersis spēbus: sed qr nō est vnū ſm spēm specialissimā: sed ſm vnitatē generalē ⁊ potentialē. Ad ppriam aūt cōparationē requirit̄ vnitas specifica coȝ que cōparant̄ ſm magis ⁊ minus ⁊ equale. Nā forma nō recipit magis ⁊ minus pprie nisi illa que eadē ſm spēm saluat̄ sub gradu pfectiori ⁊ min⁹ pfecto. ¶ Itē potest dici q Aristo. accipit ibi genus put dicit totū compositum ex forma vltima que non est vna in diuersis spēb⁹ ⁊ oibus pcedentibus ptinētibus ad essentiā spēi. In isto autem composito nō fiunt cōparationes. pter hoc forma vltima nō est qd vnū ſȝ se: sȝ diuersa in diuersis spēb⁹. Uel dicēdū est q p tanto nō fit cōparatio in genere: qr lȝ sit vnū ſm se in diuersis spēbus. tñ forma generis nō ē eadē essentialiter cū formis pprijs spēȝ imo diuersa. Ad hoc aūt q aliqua duo pprie cōparent̄ ſȝ magis ⁊ min⁹ ⁊ equale requirit̄ q sit vnū ſm se in illis ⁊ sit idē cū formis pprijs illoȝ: vt in duobus albis albedo est eadem ſȝ se. spēs. n. vna natura vult eē ſȝ themistiū in phemio de aia ⁊ cū hoc ipsa albedo ē eadē eēntialiter cū forma huius albi ⁊ illi⁹: nec est alia albedo realiter in hoc albo ab illa qua est hoc albū. Modo qͣuis aial sit vnū ſȝ se in hoie ⁊ asino vnitate gñali: tñ forma ⁊ nā aialis vni aial nō est eadē eēntialiter cuȝ forma propria hominis nec est forma pa asini. vnde nō est verū dicere q homo per id qd est homo sit magis animal aut minus aial aut equaliter animal q asinus nec cū asino: qr homo per id qd est homo formaliter nō ē aial: ⁊ ideo nec magis nec minus nec equaliter est animal per id qd est homo. Sȝ hoc album per id idē quo formaliter est albū est albius alio minus albo. s. per albedinē. Similiter aūt ⁊ in alijs que pprie cōparant̄. ⁊ in hac solutiōe gaudebit gaudēs animus meus cum laude dei. ¶ Ad aliaȝ cum Aristo. dicit q nihil est gen⁹ ⁊c. Dico q ipsemet statiȝ soluit cū subdit: aut siquidem est in materia aut est bñ. itaq̄ȝ veȝ

est ꝙ genus qḋ ē cōpositū ex materia ⁊ forma generali
solū: aut nihil est aut est vt mā: ⁊ hoc est verū pro parte
vltima. est enim vt mā inquantū est in potētia ad formaꝫ
vltimā. ¶ Itē pōt dici ꝙ sic intelligit phūs gen⁹ non esse
pter generis spēs. s. sm subsistentiā separatū a speciebuſ
sicut posuit plato aut sequebaf ad eius positionēꝫ. Sic
enim ex genere ⁊ differētia nō fieret vnū per se ⁊ simplr
in diuersis: qꝛ ex diuersis substantijs per se subsistētibus
non fit quid vnum in esse. Et ideo dixit Aristo. Uolens
ostendere modū vnitatis diffinitionis composite ex ge
nere ⁊ differentia ꝙ genus nō est preter generis spēs. s.
per se subsistens seorsum a formis specierūꝫ: ⁊ si est pter
generis spēs. s. eēntialiter diuersū a formis ꝓprijs spēꝝ:
tunc est vt mā. ⁊ sic ꝓpositio Aristote. verissima est. Et
ista forte fuit auctoritas q̄ lincoñ. ꝓposuit ꝯfirmare illō
suū dictū ꝙ genus est mā formalis vel forma malis: vt
expositū fuit prius ¶ Ad aliud cū dicif ꝙ in subā non
est ordo possuꝫ dicere multiplr. Uno mō ꝙ hoc verum
est in substātia que est actus vltim⁹ spēi diffinite. Iste .n.
actus vltim⁹ nō est diuisibilis in duo. Quoꝝ vnū sit pˢuſ
⁊ aliud posterius: ⁊ sic in ipso nō est ordo qui ē iter pˢus
⁊ posteri⁹. Sꝫ non vult dicere phūs ꝙ nullo mō sit ordo
inter partes substātie diffiniti: hoc est manifeste falsum.
Oēs enim ꝯcedūt ꝙ genus est prius in diffinitiōe q̄ diffe
rentia. ¶ Itē pōt dici ꝙ in suba nō est ordo prium p se
⁊ seorsuꝫ subsistere potētiū sicut sor. ⁊ plato. per se subsi
stunt: qꝛ ex talibus diuersis nō fit vnū ens per se: sed be
ne est ordo inter ea sicut inter actū ⁊ potentiā: ⁊ hoc nō
intendit Aristo. negare. ¶ Ad aliam potest dici ꝙ ge-
nus diuidif per differentias. i. diuersū esse ⁊ diuersa reci
pit a differentijs nō pro tāto qꝛ forma ipsius sit ideꝫ cū
formis differētiaꝝ ꝓprijs. Uel dicaf ꝙ illud est verum
de genere pro toto cōposito ex vltima differētia ⁊ oīb⁹
precedentibus prinētibus ad subaꝫ spēi significato ⁊ in
tellecto sub rōne gnāli. Istud .n. cōpositū pdicat de mul
tis cōpositis ⁊ diuiditur in ea. Sꝫ si sumatur genus pro
cōposito ex mā ⁊ for⁹ potētiali: solū h nō diuidif i spēs
nisi sic ꝙ diuersū esse recipit a diuersis formis proprijs
spērum. ¶ Ad aliā dico ꝙ multū fuit mihi difficilis au
ctoritas illa quomodo lapis cōponif ex forma simplici
⁊ mā pma: tn̄ pōt sic exponi ꝙ lapis pt ꝯsiderari duplr.
⁊ sic est intelligēdū de alijs grauibus ⁊ leuibus iaiatis.
Uno mō potest accipi quātū ad suā totā subaꝫ: ⁊ sic nō
est solū ꝯposit⁹ ex vna forma ⁊ materia. ¶ Sed habet
formas subales plures ordiatas per quaꝝ pma ē suba
⁊ per aliā est corpus: ⁊ per aliaꝫ lapis. Alio mō pōt ꝯsi
derari lapis inquantū est subiectuꝫ mobile motu locali
recto: ⁊ sic in ipso nō sunt nisi duo pncipia motus. s. ma-
teria ⁊ forma: vt ipse vult i 4.° physicoꝝ: ⁊ res mouēs.
est forma ⁊ res mota est mā: ita ꝙ in ipso nō possunt di-
stingui due substātie: quaꝝ vna sit in actu mobilis ꝓpe
motu recto ⁊ alia ꝓprie mouens: qꝛ sic moueret seipsuꝫ
ꝓprio motu sicut animal. Quāuis igif i lapide pter for
mā ꝓpriam qua est lapis sit forma qua est suba ⁊ forma
q̄ est corp⁹: tn̄ hoc accidit ei sꝫ ꝙ ē mobilis motu recto
qꝛ si nō haberet nisi vnaꝫ formam. s. formam qua lapis
est ⁊ māꝫ corporalē adhuc mouerer motu locali recto.
Econtrario est autem de animali. nā ad hoc ꝙ moueat
seipsꝫ motu locali ꝓcessiuo aut alio tali motu nō recto:
necesse est ꝙ sit cōpositū ex anima ⁊ quadā alia substan
tia actu per quā est actu mobile tali motu. Nec est dicē
dum ꝙ animal sit compositū ex corpore ⁊ anima: acci
piendo corpus ⁊ animaꝫ pro diuersis partibus quanti-
tatiuis animalis. hec enim non est intentio Cōmentato-
ris sicut ostensum fuit prius ⁊ alias ꝓbabif deo dante.

¶ Per idē ad aliaꝫ auctoritatē de 4.° physic. ⁊ ad illam
de 5.° metaphysi. forme .n. simplicium ꝓut ipsa simplicia
sunt mobilia motibus rectis nō sunt forme i ente actu:
immo ipsa corpa elemētalia sic sumpta sunt cōposita ex
formis simplicib⁹ ⁊ mā pma. ¶ Ad aliaꝫ pꝫ ex dictis.
verū enim est ꝙ subiectuꝫ subalis forme nō est aliqḋ ens
actu per illam māⁿ per quā est subiectū: ⁊ hoc ē qḋ di-
cit Cōmē. ibidē: ⁊ addit sꝫ ꝙ est subiectū forme substā-
tialis bene pōt eē ens actu p aliquā aliā māꝫ supadditā
. s. per aliquā formā substantialē pcedentē qua mediāte
tanq̄ ppatione recipit aliā formā substantialē: ⁊ hoc
nullū est incōueniēs: nō enim recipit illā formaꝫ substan-
tialē pncipaliter rōne forme pcedētis: sed rōne sue eēn-
tie que est ens in potentia pure receptiua. ¶ Ad aliam
pōt dici ꝙ Cōmē. hꝫ pro incōueniēti ꝙ aliq̄ forma spe-
cifica aut indiuidualis sit in mā ante dimensiones: ⁊ ꝙ
sit eterna ⁊ icorruptibilis: sꝫ de forma cōi ⁊ gnāli nō est
incōueniēs ipsaꝫ esse eternaꝫ materie si nullū hꝫ cōtra-
riū nec sm se nec sm suas dispositiones. Modo si esset
idē iudiciū de dimensione interminata ⁊ de dimensione
terminata: cū dimēsio terminata psupponat formā spe-
cificam ⁊ indiuidualē: sic ēt dimēsio interminata talem
formā psupponeret: ⁊ sic illa forma determinata ⁊ speci
fica esset icorporalis: qḋ est impossibile. Qḋ aūt ista sit
intentio Cōmen. manifestū ē inspicienti verba ei⁹. dicit
enim sic vnde putauit Auicēna ꝙ dispō triū dimēsionuꝫ
in mā simpliciter nō terminataꝝ est dispositio dimensio
num terminataꝝ. Quapropter dixit necessario primā
formaꝫ existere in mā anteq̄ dimēsiones existant in ea:
pꝫ igif sm recitationē Cōmen. sicut dimēsiōes termina
te termino ꝓprio alicui⁹ spēi psupponūt formā substan
tialē specificā illius spēi: sic ⁊ dimensiones interminate
psupponunt eā: ⁊ sic sequif necessario talē formā eē in-
corruptibilē sicut hꝫ determinari ibideꝫ: ⁊ sic illud dictuꝫ
in nullo est cōtra nos. Nā si cōcedimus formā aliquaꝫ
coeternā eē māe. s. formā sube ⁊ formaꝫ corpis nō dici-
mus istas esse formas specificas nec indiuiduales sꝫ for-
mas gnāles ⁊ potentiales: qbus nihil ē ꝯrariū: q̄re ⁊c.
¶ Ad aliā cū dr. ꝙ vnū subꝫ ⁊c. dico ꝙ Cōmē. sic itel-
ligit ꝙ vnū subꝫ ⁊c. si illa forma esset de essentia māe sꝫ
ꝙ est mā: ⁊ hoc est verissimū. Si .n. mā sꝫ ꝙ ē mā habe-
ret aliquā formam substātialē de sui essentia: tunc reci-
peret aliaꝫ rōne illi⁹ forme: ⁊ per ꝯsequēs rōne qua ens
actu simplr. ⁊ sic oīs forma que reciperef esset acciden-
talis. ⁊ ꝓpter hoc vult ibi ꝯcludere Cōmen. ꝙ materia
nō habet aliquaꝫ formam substantialeꝫ de sui essentia:
sicut pꝫ inspicienti. hec igitur ꝯditiōalis est vera ꝙ si mā
pma haberet aliquā formā de sui essentia non reciperet
aliaꝫ substantialē: qꝛ vnum subiectuꝫ ipossibile est hēre
nisi vnā formā substantialē: qꝛ oēs alie reciperenf i mā
sm ꝙ est ens actu. ¶ Et ad istam intentionē dicit ideꝫ
Cōmē. in prio phisicoꝝ ꝙ si mā pria sm ꝙ est materia Cõ.63.
pria hēret aliquā formā sibi ꝓpriā ⁊ de sui essentia q̄tū
cunq̄ illa esset diminuta ⁊ iperfecta nullā aliaꝫ formaꝫ
substantialē reciperet: ⁊ generatio esset alteratio: qḋ est
impossibile. ergo ipossibile ē oīno ꝙ mā habeat aliquā
formaꝫ que sit sua essentia vel de sua essentia sm ꝙ mā.
Sꝫ nō vult negare Cōmē. ꝙ mā pria nō possit habere
plures formas substātiales ordiatas: quaꝝ tn̄ nulla est
de eius essentia sꝫ ꝙ mā. imo sibi ꝯtradiceret in multis
locis alijs: vt pꝫ scietib⁹ cōmēta sua. ponit enim formas
substātiales elemētoꝝ refractas remanere in mixto: vt
pꝫ in 3.° celi. ⁊ ꝙ mā pria prio recipit formas vlēs ⁊ me-
diantib⁹ formis vlib⁹ recipit formas alias vsq̄ ad idi- Cõ.67
uisibiles vt prius allegabatur. q̄re ⁊c. Et in ista solutiōe

gaudebat animus meus cū dei laude. ¶ Ad aliā pꝫ ex
dictis: in solutiōe 5ᵉ. s. rōnis. nisi sit resolutio i mā pmā.
ita q̄ ipsa sola remācat tāq̄ subiectū pncipale forme ge
nerate vt dicebat. ¶ Ad aliā cōcedo q̄ aīa sensitiua co
gitatiua ⁊ vegetatiua: sunt diuerse anime ꝫ suas subas.
⁊ nō solū ꝫ suas potētias seu virtutes: ⁊ ꝯcedo poten-
tiā vegetatiuā ⁊ sensitiuā ⁊ cogitatiuā ⁊ itellectiuā pti-
nere ad diuersas substantias anime. Uer̄ ē tñ q̄ semp
vna istaꝝ p̄supponit aliā. s. pfectior minus pfectā. vt sen
sitiua vegetatiuā. ⁊ hec est intentio Aristo. i 2° de aia. nō
eniꝫ dicit Arist. q̄ aia posterior icludit pⁱorē. sꝫ q̄ aiatū
pfectius icludit min⁹ pfectū: vt in sensitiuo est vegetati-
uuꝫ potētia. i. sicut pars potētialis ⁊ iperfecta respectu
sensitiui. ⁊ simil̄r sensitiuū in itellectiuo quoquo mō. ⁊ q̄
hec sit itentio Arꝫ. pꝫ ibidē. dicit. n. sic: simil̄r aūt se hñt
ei q̄ de figuris ⁊ que ꝫ aiaꝫ sunt. s. q̄tū ad p̄suppōnem.
Semp eniꝫ in eo qḋ ē cōmuni⁹ est in potētia qḋ pus est
in figuris ⁊ ianimatis. Ecce qḋ dicit in aiatis ⁊ nō dic̄ in
aialib⁹. ⁊ subdit: vt in tetragono qḋlibet trigonū ē ⁊ in
sensitiuo vegetatiuū. volo igit̄ q̄ aiatū aia sensitiua iclu
dit vegetatiuū in potētia. i. sicut ens in potētia in ipo: q̄r
impfectū est respectu eius vt pluries dictū est. Et si vis
referre ad aias: dicēdo q̄ aia pⁱor ē i posteriori potētia:
h̄ bñ ver̄ est: sicut ordinatū in finē est in suo fine. hic aūt
est vnus modus eēndi: vt pꝫ in 4° huius. aia igit̄ vege-
c. 23. tatiua ⁊ eius potētia ē i sensitiua non sicut in subo q̄ sit
subiectū potētie vegetatiue: sed sicut in fine ad quē ordi
nat̄ sicut minus pfectū ad pfectius: ⁊ sil̄r sensitiua ⁊ eius
potētia intellectiua tāq̄ in suo fine: ⁊ hoc bene signauit
Aristo. in lr̄a cū dixit: quibuscūq̃ꝫ. n. inest rōcinatio cor-
poraliū his ⁊ reliqua oīa. s. relique oēs aie. Cōcedo igit̄
aiaꝫ vegetatiuā sensitiuā ⁊ intellectiuam trea esse subas
ordinatas: ita q̄ vegetatiua ē sic pparatio ad sensitiuā:
⁊ sensitiua ad cogitatiuā: ⁊ cogitatiua ad intellectiuā: ⁊
hoc nō puto incōueniens. Et qḋ dicit̄ q̄ Arist. in errori
bus de aia hꝫ p impossibili q̄ plures sunt aie i vno aia-
to: sine dubio ver̄ est pl'es diuerse ꝫ spēm spālissimam
⁊ distincte loco ⁊ subto sic sequebat̄ ad pōnē ꝯtra quos
ipse ibidē arguit. Dicebāt. n. quidā q̄ aia est armonia. i.
pportio ꝯmixtionis. Et Arist. ꝯcludit q̄ cū in diuersis
partibus loco distinctis sint diuerse pportiones etiā ꝫ
spēꝫ spālissimā. Alia. n. est ꝯplo carnis ⁊ alia ossis: ideo
sequebatur sic aias eē diuersas: qḋ ē impossibile. Nos
vero nō ponimus istas aias diuersas sic formas vltias
spālissimas nec loco ⁊ subo distinctas: sꝫ i oi pte corpis
aiati est subs aie vegetatiue ⁊ sensitiue ordiata mō pdi-
cto. Et iō in nullo auctoritates Arꝫ. sunt ꝯtra istā pōnē
si bene ispiciat̄. Scio tñ q̄ dñs albertus sup 3ᵐ de aia. in
sua vltima digressione multuꝫ indignanter loquit̄ ꝯtra
istā positionē: ⁊ sustētatores eius in pmo caplo. de aia.
de erroribus in vltia digressione ⁊ dure rephēdit eos.
Sed sine dubio rōnes eius quibus ꝯuincit putatiue hu
ius pōnis falsitatē nō vident̄ in totū subales: ⁊ excellen
tes q̄ in eis debeat gloriari. Una eni de suis rōnib⁹ est:
querim⁹ q̄d sit vniens istas subas in corpore vno: ⁊ q̄c-
q̄d sit illud h̄ esse est aliud ab istis: ⁊ potius substātia ⁊
actus corpis q̄ ista tertia. Oportet. n. vnius perfecti ꝫ
subam vnā esse pfectionē. Et huic respōdeo breuiter q̄
vniens istas formas in corpe vno. vniens dico effectiue
est ipsuꝫ generās educens eas de potentia mãe: forma-
liter aūt vnite sunt corpi seipsis: sic̄ ⁊ q̄libet alia forma
seipsa formal̄r est vnita mãe: sunt tñ ordinate adinuiceꝫ
mō pdicto: ⁊ iō debilis est hec rō. Secūda eius rō ē q̄
separatoꝝ ꝫm subaꝫ vnū p itellectū nō est in alio: ⁊ sic
vegetatiuū p itellectū nō erit i sensitiuo: neq̃ꝫ sensitiuuꝫ
in intellectiuo: hec aūt rō facilis est: q̄r separatoꝝ ꝫ sub-
stantiā quoꝝ vnū nō est pars sube alterius: vnū p intel
lectū nō est in alio: vt sunt asin⁹ ⁊ hō. Sꝫ separatoꝝ idest
diuersoꝝ ꝫm subam: quoꝝ vnū est pars alteri⁹: vnū p
intellectū bñ ē in alio. nūc aūt ipsuꝫ sensitiuum est pars
sube vegetatiui: ⁊ vegetatiuum sensitiui. ver̄ ē tñ q̄ aia
vegetatiua non est pars sensitiue: neq̃ sensitiua rōnalis
ppria hoi. ⁊ iō bene vellē q̄ aia sensitiua nō includit ve
getatiuā i suo itellectu rōnali nec ecōuerso: nec rōnalis
sensitiuā: hñt tñ iste forme ordinē adinuicē: ⁊ vna quo-
dāmō depēdet ab alia sicut ordinatū in fine hꝫ eē a suo
fine. Addit tñ vlteri⁹ q̄ si sensitiua est dispositio ad rō-
nalē: aut est dispositio vltimata aut nō vltimata: si vlti
mata tūc semp ad ipsam sequit̄ rōnale: ⁊ sic oē sensibile
erit rōnale: sicut oē rarissimū est ignis. Si aūt nō est vl-
timata tunc opꝫ q̄ aliquid additū ei faciat eam vltima
tam: ⁊ sic aliq̄d erit iter sensibile ⁊ rōnale: qḋ vltimaret
sensibile: qḋ iterū absurdū est vt dicit. Et iterum omnis
dispositio est aliquid de genere accidentiū vt asseritur.
¶ Ad pmū istoꝝ dico q̄ aia sensitiua nō ē vltimata di-
spositio ad rōnale: sed pter hāc req̄rit̄ dispositio accñta
lis ppria homini: vt ppa ꝯplo quā aia ppa hois requi
rit in corpe: ⁊ sic iter sensitiuā ⁊ rōnalē nō est aliqua di-
spositio substātialis vltimās sensitiuā. Qḋ aūt ipse dicit
q̄ oīs dispositio est de genere accidētiū dico salua pace
sua q̄ hoc est falsuꝫ: nec pbat hoc rōne nec auctē. For-
ma eniꝫ specifica ⁊ vltia intātū diuersa est a nā mãe prie
q̄ nā nō pōt puenire ab ipsa mā pma ad talē formā nisi
prepareret formis subalib⁹ iperfectis ⁊ potētialib⁹ que
quodāmō ꝯueniūt cū mā ⁊ quodāmō cū forma vltima.
Cōueniūt. n. cū mā prima inq̄tū sunt potētiales ⁊ iper-
fecte: ⁊ ad aliud ordinate: ⁊ cōueniūt cuꝫ forma vltima
inq̄tū dant aliud esse ⁊ distinguūt ꝯpositum ab aliquo
alio: forma eniꝫ substantie distinguit cōpositū a mā pria
que de se formaliter nō est aliqḋ ens actu: ⁊ sic de cete-
ris suo mō. ¶ ꝓ. Cōmē. Auerois i pmo physicoꝝ dic̄ Cõ. 63.
q̄ q̄dā sunt trāsmutatiōes in dispōnib⁹ substantialibus:
q̄bus mutat̄ nomē ⁊ diffinitio. Et idē dic̄ i tractatu de
suba orbis. q̄re igit̄ dicem⁹ nō oēꝫ dispositionē eē de ge
nere accidētis? Ulteri⁹ accipit q̄ iste sube hñt vnionē ꝫ
actū: ⁊ querit que sit cā istius vniōis: ⁊ breuiter dico q̄
si loquit̄ de actu secūdo que est opatio sic habent diuer
sitatē. act⁹. n. vegetatiue est nutrire: ⁊ actus sensitiue est
sentire: ⁊ sic de ceteris. Si vō loquit̄ de actu pmo. dico
q̄ iste tres sube nō sunt vnite adinuicē nec ad subiectuꝫ
per aliquē actū aliū ab oībus ipsis: sed quelibet eaꝝ p
seipsaꝫ est vnita materie: ita tñ q̄ vna disponit ad aliaꝫ
vt sepe dictū est pri⁹. videt̄ aūt q̄ ipse loquit̄ de vnione
actuū scdoꝝ: q̄r q̄rit de vnione actionū: ⁊ actio vr̄ dice-
re actum secundū. Et tunc manifestū est cuilibet intelli-
gēti q̄d est dōm: q̄m iste sube nō hñt vnionē actionū: ita
q̄ actio vnius sit actio alteri⁹. Manifestum enim est q̄
actio vegetatiue nō ē actio sensitiue: nec actio sensitiue
est actio rōnalis. Iste tñ actiones sunt per se ordiate ad
inuicē ⁊ sunt vnite in vna substantia cōposita pp̄ter vl-
timā ⁊ pfectissimā que est finis omniū aliaꝝ: sicut etiaꝫ
ipse forme sunt vnite in vno subiecto pp̄ter vltimā for
mā specificaꝫ. De ordine autē generatiōis istaꝝ forma
rum an in eodē istanti generent̄: an vna post aliam ꝫm
tempus. Et vtrū per primā rōnem huius positionis cō
cluderet̄ celuꝫ habere diuersas formas substantiales ⁊
speciē de genere accidētis esse cōpositā ex formis diuer
sis indiget consideratiōe diligenti. ¶ Et si quis diceret
oēs istas formas simul generari: ⁊ ꝯcederet celū habere
plures formas substātiales ⁊ subiectū alterius rōnis a

materia pma subiecta ꝑuationi. Et cōcederet speciez de
genere accidentis esse constitutam ex diuersis pncipijs:
quorum vnuz est in potētia respectu alterius quaz forte
contractus nullaz diceret dignitatez. ℭ Sed hic volo fi-
nez facere vsqꝫquo de nostris socijs aut coītemporaneis
qui sūt alterius opinionis soluerint nostras rōnes: ⁊ po
sitionē ꝑdictā dignū dicunt improbare. Qz si nullus eo-
ruz rationes illas aut positionez illā iprobare nō volue
rit signum erit ꝙ ex illis demonstrationib⁹ conuicti sunt
acquiescere veritati: ⁊ hoc est quod volumus.

Ad rationem in pricipio questiōis adductā. Dico breuiter ꝙ si accipiat ge
n⁹ pro cōposito ex materia ⁊ forma generali sic nō ꝑdi-
cat in quid ⁊ in recto de specie sed in obliquo: ⁊ hoc mo
do accipit porphyrius cū dicit hominē esse compositū
ex animali ⁊ rōnali. Si vero accipias genus pro cōposi
to ex forma vltima ⁊ oībus ꝑcedentibus ptinētibus ad
esse vnius speciei: sub rōne tn̄ sūpta a forma cōmuni vel
a modo essendi consequente formaz cōem sic bene ꝑdi-
catur de spē in recto ⁊ in quid: ⁊ hoc mō debet intelligi.
hec aūt distinctio licet nō oīo sit consueta ⁊ famosa: tn̄
credo ꝙ nulli dignitati repugnat: imo cōsonat veritati.
Et ambo ista significata cōprehēdit. Aristo. in 3° signi-
ficato generis 5° metaphysice. caplo de genere. vbi dic:
T.c.33. ꝙ aliud vo mā cuius enim differentia ⁊ qualitas est hoc
est falsum ꝙ dicimus mām. Genus eni pmo mō dictum
est mā speciei sm rez licz nō oino pmā. Et genus 2° mō
dictū ē mā spēi sm rationē iꝗtū cōceptus alicui⁹ speci-
ei cōpositus est cōceptu generalis ⁊ cōceptu differentie.
ℭ Siquis vero nō acceptet istam distinctionē iustū est
vt eam remoueat ratione demōstratiua: ⁊ nō per verba
blasfemie aut derisionis: sicut cōsueuerunt aliqui qui re
putant ficticia omnia illa que nō sunt eis consueta: ꝗuis
nō possint ea rationibus debilitare.

ℭ Expletis qōnibus Jandonis sup 7ᵐ physicoꝝ Aristo
telis: incipiūt qōnes eiusdem super octauum.

ℭ **Utrum autem factus sit aliquando motus cum non essent prius ⁊ corrūpitur iterū sic ꝙ moueri nihil sit ⁊c. Tex.com. I. Qō. I.**

Circa istum octauū pmo pōt queri. Utrū qstio d
eternitate motus ptineat ad phm natura
lem. ℭ Arguitur primo ꝙ non: qꝛ ꝓble-
ma de quo neutro modo opinatur nō pti
net ad naturalem: sed ista questio est pro-
blema de quo neutro modo opinamur: vt patet p phm
in primo topicoꝝ. qre ⁊c. ℭ Item ille effectus nō ptinet
ad nālem cuius causa nō ptinet ad nālem. siquidē eiusdē
scientie est considerare causam ⁊ eius effectum: vt pz ex
primo posterioꝝ: sed cā motus eterni nō ptinet ad phm
naturalē: qꝛ illa causa est substantia separata a mā: vt pz
in isto 8° ⁊ talis ptinet ad phm pmū: vt pz i. 12. metaphy.
T.c.86. qre ⁊c. ℭ Itez illa questio nō ptinet ad naturalem de q
T.c.41. nō pōt haberi aliq certitudo. hec est manifesta: qꝛ sciētia
est habitus certus: vt pz ex primo posteriorum: sed de
ista questione nō pōt hēri certitudo: qꝛ dependet a volū
tate primi motoris. quare ⁊c.

ℭ Oppositū arguit auctoritate Aristo. in hac parte.

Dicendum ꝙ ista qō ptinet ad phm nālē. Qō sic ꝓbat: questio de passione nāli q̄
p nālia principia terminari potest ptinet ad nālē. hec est
manifesta ex primo posterioꝝ. sed hec est hmōi. mot⁹. n.
est passio naturalis: ⁊ similiter eius eternitas vt manife-
stum est: qꝛ motus est a natura: cum natura sit pncipium
mot⁹ ⁊ quietis ⁊c. ⁊ potest terminari p pncipia natura-
lia. s. per principia ipsius mot⁹. s. mobile ⁊ mouens vt sūt
debito modo considerata: vt pz per phm in isto 8° ⁊ vi
debitur post. ℭ Sed notādū ꝙ non est similr de entita
te motus ⁊ de eius eternitate. Nam de esse motus abso
lute manifestum est ⁊ non est dubium bene dispositis: ⁊
ideo non opz de ipsius esse inquiri nec demonstrādo ipz
esse motum precipue quia non docetur neqꝫ adiscit nisi
illud quod cum primo cōcipitur apparet nobis dubiuz:
vel apparet falsum. vt dicit lincon. in primo posterioruz
prope principium. Eternitas autem ipsius motus non
sic est manifesta: immo magis est dubium ⁊ occultum
an ipse sit eternus. ⁊ aliqui philosophorum putauerunt
ipsum incepisse postꝙ non fuerat. ergo ⁊c.

Ad primam rōnez potest negari maior: quia potest eē ꝙ de aliquo ꝓblemate
de quo neutro modo opinamur sed habemus cognitio
nem perfectam: ⁊ sic pertinebit ad scientiā naturalē vel
ad aliā: vt de hoc quesito. An triangulus habz tres an-
gulos ⁊c. non opinamur aliquam partem sed scimus. q-
re ⁊c. ℭ Aliter dicunt aliqui ꝙ de isto problemate neu-
tro modo opinamur per rationes logicas: qꝛ ad vtrāqꝫ
partem sunt rationes logice eque fortes: sed p rōnes na
turales bene opinamur vnam partē. s. affirmatiuā. Uel
dicatur ꝙ problema de quo neutro modo opiamur pro
pter defectum rōnum ad vtrāqꝫ ptez nō ptinet ad phm
naturalem: vtrū astra sint paria vel iparia. Sed si neu-
tro modo opinamur ꝓpter magnā difficultatem: sic pōt
ptinere ad sciam: ⁊ sic de isto. Et pōt diciulteri⁹ ꝙ hoc di
cit Aristo. exemplificādo. De exemplo aūt nō requiritur
verificatio sed manifestatio. vt dicit Cōmētator in 2° de Cō.67.
anima. qre ⁊c. ℭ Ad aliaz nego minorez ⁊ cum dicitur
ꝙ causa ppetui motus est suba sepata que ptinet ⁊c. Di
co ꝙ suba imaterialis pōt cōsiderari duplr per Cōmen.
in primo huius. ⁊ 2°. Uno mō ꝗtuz ad suuz esse absolu- Cō.83.
te. ⁊ sic ptinet ad naturalē: nullus eni philosophus pōt Cō.22.
demonstrare substantias abstractas esse nisi naturalis
vt ipse dicit ibidem. Alio mō ꝗtum ad quiditatem suaz:
⁊ sic ptinet ad metaphysicum ⁊ nō ad phm naturalem.
vt dicit Cōmen. in 2° huius. ℭ Item sube separate pos-
sunt cōsiderari vt motores sunt ⁊ cause agentes. ⁊ sic be
ne ptinēt ad philosophuz naturalez. Alio modo vt sūt
cause formales ⁊ finales ⁊ sic eas cōsiderat prim⁹ phus: Com.51.
vt dicit Commētator in. 12. metaphysice. ℭ Supponit
enim primus philosophus pro constanti tanꝙ demon-
stratum a philosopho naturali ꝙ est aliqō ens imateria
le: ⁊ declaratur ꝙ istud est antecedens substantiam sen-
sibilem ⁊ ꝙ est eius pncipium sm formam ⁊ sm finē. Et
quāuis prim⁹ motor sit idē realiter motor ⁊ forma exē
plariter ⁊ finis: tamen differt scōm rationem. A quo au
tem sumatur huiusmodi differentia rationis. Utrum ex
aliqua diuersitate ex parte rei ⁊ quomodo: multa diffi-
cultas est sed pertinet ad primum philosophū ⁊ nō hic.
ℭ Ad aliā dico ꝙ immo potest haberi certa cognitio
de isto quesito per pncipia per se nota vt videbitur post.
Et cuz probatur: qꝛ de eo qō est a voluntate nō est certi
tudo: potest dici ꝙ verum est si est a voluntate mutabili:
cuius scilicet desiderium sequatur intellectū: qui quando
qꝫ intelligit ⁊ quandoqꝫ non. Sed si est a voluntate im
mutabili cuius desiderium sequitur intellectum separa-
tum existentem non oportet esse incertum: ⁊ sic est in ꝓ-
posito. Uoluntas enim primi motoris est immutabilis
sicut ⁊ sua substantia. qre ⁊c. Et de eis que sunt a volun-
tate mutabili: dūmodo sint semper aut in pluribus nihil
prohibet esse certitudinem aliquā licet nō sit ita pfecta

vt de rebus eternis omnino. quare ⁊c̄.

¶ Considerandum igitur de hoc quomodo se habet: p̄e opere enim est non solum ad nature considerationem scire veritatem sed ad scientiam de principio primo. Textu commenti. III.

Questio II.

Consequēter querit. Utrum cōsideratio ꝑpetuitatis mot⁹ sit necessaria ad intelligēdū primū ꝑncipiū ⁊c̄. ¶ Arguit ꝑmo ꝙ nō. q2 illud nō ē necessariū ad aliqd sine quo
T.cō.6. illō pōt esse. hoc ē manifestū .5° meta. sed inuestigatio ꝑmi ꝑncipij potest fieri sine ꝯsideratiōe ꝑpetuitatis mot⁹. qd̄ apparet dupl'r. ¶ Primo auctoritate Auicēne in 8° sue metaphisice vbi inquirit ꝑncipium primū esse nullā faciens mentionē de ꝑpetuitate motus. ¶ Item ex hoc ꝙ oīa entia causata fuerunt facta de nouo ⁊ ex nihilo arguitur potentia īfinita cuius est reductio de infinita distantia que est inter ens ⁊ nihil. ⁊ hmōi potētia īfinita est ꝑmū ꝑncipiū. ergo ⁊c̄. ¶ Item consideratio finiti nō videt̄ est necessaria ad cōsideratiōnē infiniti seu inuestigationē: q2 inter medium ⁊ illō qd̄ inquirit̄ ꝑ mediū debet esse proportio. finiti autē ad infinitū nulla est ꝓportio. Nunc autem motus est finitus cū omnis motus sit ex quodā in quoddā. ꝑmū aūt
T.c.45. ꝑncipium est infinitum: vt p3 in 8° isto. q̄re ⁊c̄. ¶ Item consideratio motus nō videt̄ esse necessaria ad illud qd̄ est oīno sine motu: s3 ꝑmus motor ē oīo sine motu: vt p3 in isto 8°. est enim oīno imobilis ⁊ per se ⁊ per accidens. ¶ Itē si sic: tunc motus ꝑtinet ad metaphysicum cum ipse habet considerare primū ꝑncipiū: vt p3 in .12. meta. consequens autem est falsum quia idem non pertinet ad phm naturalem ⁊ ad metaphysicum ⁊ iam motus ꝑtinet
T.c.71. ad phm naturalem. vt p3 in .2° huius. quare ⁊c̄.

Oppositū arguitur auctoritate Aristo. hic. videtur enī velle ꝙ ista questio de perpetuitate motus est necessaria ad scientiam de ꝑmo ꝑn°
T.cm.3. ⁊ idem dicit Cōmentator apertius. dicit enim ꝙ diuinus accipit ꝑma principia esse a naturali: ⁊ nullam viam habz ad demonstrandū ꝑncipiū motus nisi accipiat ipsum pro ꝯstanti a nāli. Et qd̄ existimauit Auicēna qd̄ diuinus debet cōsiderare vel demonstrare ꝑmum ꝑncipiuz esse: falsum est. Et via eius quā finxit se tenuisse ⁊ qua vsus est in libro suo. Et similiter Algaçel sequens ipsuz fuit via te-
T.c.83. nuis: ⁊ non est demōstratiua aliquo mō. Et in ꝑmo hui⁹ dicit ꝙ Auicēna peccauit maxime, cū dixit ꝙ ꝑmus phs demonstrat primū ꝑncipiū esse ⁊ processit in hoc in suo libro ⁊ in sua scientia diuina per viam quā existimauit eē necessariam ⁊ essentialem in illa scia. Et peccauit in hoc peccato manifesto: certior enim sermonuz quibus vsus est in hoc non pertransit ordinē sermonū ꝓbabiliuz. Et in 2° dicit Cōmentator. primus autē motor ipossibile est vt declaret̄ nisi per signuz nāle. Via autem qua processit
cōm.21. Auic. ꝓbando primum principium est via loquentium: ⁊ sermo eius sem̄p inuenitur medius inter ꝑipatheticos ⁊ loquentes: per ꝑipatheticos autez intelligit demōstratores: ⁊ loquētes forte vocat illos qui asserunt sic eē sine oī rōne sufficiēti: vbi ēt nō est euidētia alicui⁹ dignitatis.

De questione est intelligēdū ꝙ Aui. in .8. sue metaphisice nitit̄ demōstrare ꝑmū ꝑncipiū esse per rōcinationem in qua non vtit̄ ipso motu eterno tanꝙ medio. Et videt̄ ratio eius talis esse. per primuz ꝑncipium ipse intelligit ens ex se: ⁊ supponit vt manifestum est ꝙ multa sunt entia que habent esse ab alio. ¶ Tunc argueretur q2 demonstrato aliquo ente quod habet esse ab alio queritur de illo alio an sit ens ex se. i. non ab alio aut ab alio. si ens ex se habetur propositum. si ens ab alio queritur de illo alio: ⁊ sic de 3° ⁊ reuertitur in infinitum. Vel oportet ꝙ concedatur esse aliquod ens ex se: ⁊ hoc vocat primum principiuz quod est deus. quare ⁊c̄. Istam tamen rationez non ponit oīo in hoc ordine ⁊ sub hac forma: sed sic potest colligi propter breuitatem ⁊ breuiloquium hoc autem processum dicunt aliqui esse per viam possibilis ⁊ necessarij ꝓ tanto forte q2 ipse accipit in eodē capitulo. ꝙ oē ens tm̄ est possibile non esse de se ⁊ ipsum primū est oīo necessariū eē: vnde in fine illius capli dicit sic. Oīs res excepto primo est postꝙ non fuit ens ꝙtum est in se. Et in sequenti capitulo dicit ꝙ stabilitū est aliquid qd̄ est necessario eē. quare ⁊c̄. Et forte hec est vna via de quo Cōmē. dicit in omnibus auctoritatibus ꝑallegatis. ¶ Dicunt tn̄ aliqui opponentes ꝯtra istum ꝓcessum ꝙ nō ē sufficiēs: q2 supponit non esse ꝓcessuz in infinitū in causis ⁊ hoc nōduz ipse demōstrauit. ⁊ idō nō valet. Et indubitāter isti ꝑtendunt vel se esse mendaces: vel non vidisse librum Auic. q2 ipse in isto eodē caplo multū pulchre ꝓbat ꝙ nō sit ꝓcessus in infinitū in causis finalibus ⁊ formalibus: ⁊ incipit capitulū sic. ꝙ finite sint cause iā patuit ibi ⁊c̄. verum est tamē ꝙ in ꝑmo libro ipse fecerat quādā rōcinationē ad ꝓbandū aliquid esse necessariū simpl'r: in qua supponebat nō esse ꝓcessum in infinitum in causis: q2 alibi demonstrauerat aut demonstrare ꝓponebat. ¶ Itē aliter dicunt aliqui istam viam esse insufficientem: q2 ipse accipit ibi ens ex se per ꝑuationē cause efficientis. Et multa entia sunt entia ex se isto mō. s. ꝑ ꝑuationē cause efficientis. Primum autez principium est vnum ens. ⁊ ideo ista via non ducit ad primū ꝑncipiū simpl'r. Sed in hoc etiā videntur isti deficere ab intentione Auic. Non enim apparet ibidem ex suis verbis ꝙ ipse intelligat ens ex se illud qd̄ caret causa agente. imo per ens ex se magis videt̄ intelligere illud qd̄ a nulla causa dependet oīno. ⁊ idō isti non satis improbant illam viā per istā. Sed fortassis insufficientia illius rationis ex hoc cōuincit̄ q2 per ꝑmum ꝑncipium si sufficienter intelligit̄ debet intelligi ens oīo imobile ⁊ separatū ab omni magnitudine ⁊ causa oīum entiuz aliorum. Et hoc non hētur per illam rōcinationem quare non est sufficiens. ¶ Dicendū ergo breuiter ꝙ cōsideratio perpetuitatis motus ē necessaria ad intelligēduz primum ꝑncipiū esse. ⁊ hoc aliqui probant sic. Illud per qd̄ conuincitur esse aliquis motor eternus ⁊ imobilis oīno ⁊ per se ⁊ ꝑ accidens sine omni magnitudine ⁊ causa omniū aliorum est necessariū ad inuestigationē ꝑmi principij: hec ē manifesta per se: sed per motum eternum ⁊ continuum conuicitur talis motor: vt patet in isto 8°. quare ⁊c̄. Sed hec ratio non bene concludit intentū: l3 sit vera conclusio. Nam ad hoc ꝙ aliquod medium iudicetur esse necessariū ad demonstrationē alicuius conclusionis: nō sufficit ꝙ per illud medium illa cōclusio demōstretur. sed requiritur ꝙ per nihil aliud possit demōstrari sine illo: q2 necessariū est illud sine quo nō: vt p3 in. 5.
metaphysice. caplo de necessario. Nūc aūt ipsi in ista rōne n̄ ostēdūt ꝙ per aliquod aliō ꝙ per motū circularem non cōuincitur tale ens: ⁊ idō nō sufficit dicto. Propter qd̄ aliter pōt argui ad ꝓpositum sic. Illud est nec̄ium ad inuestigationē primi ꝑncipij per qd̄ cōuincitur esse ens eternum imobile oīno ⁊ incorporeum: ⁊ causa aliorum entiuz ⁊ sine quo non potest tale ens inuestigari. hec est euidēs. sed motus ꝑmus eternus ⁊ cōtinu⁹ ⁊ vniformis ē hmōi. Nam cū mot⁹ necessario sit a motore vt manifestū est ꝑ se. ꝑmus motus debet esse a ꝑmo motore. ⁊ motus eter- T.cō.4

nus ab eterno motore. ꝛ mot⁹ ꝯtinuus ꝛ vniformis oꝫ
esse a motore eodeꝫ mō vel nō diuersimode se habente
ad mobile: ꝛ sic est imobile oino qꝛ omnis motor ꝙ mo
uet diuersimode se habet ad mobile in ꝑncipio motus:
ꝛ in fine ſm aliquem modum. debet igit̄ primus motor
esse imobilis oino. ꝛ per ꝯn̄s debet esse sine magnitudi
ne. qꝛ si eēt in magnitudine necessario moueret̄ vel per
se vel per accidēs. Corpus enim nō mouet nisi moueat̄
aut prius aut simul cū mouet. ¶ Itē ꝙ ipse primus mo
tor sit separat⁹ a magnitudine Aristo. demonstrat in fi-
T.c.86 ne. 8. huius. ex ꝑpetuitate mot⁹. Sꝫ demōstratio illa vi
debit̄ post ꝛ difficultates que ꝯtra eā sunt. Sufficit aūt
ad p̄ns scire ꝙ ex motu ꝑpetuo necessario ꝯuicit̄ eē pri
mum principiū. Et ꝙ nō possit inuestigari per aliqd̄ aliō
nō est oino facile ꝓbare. tn̄ sic potest ꝓbari ad presens.
Nā si motor ꝑmus iquireret̄ ꝑ aliquid aliud tāꝙ ꝑ me-
diuꝫ ꝙ per motum eternū: illud aliud aut est substantia
aut accidēs: sed nō pōt inuestigari per esse alicuius sub
stantie. ꝓbatio: qꝛ aut inuestigaret̄ per esse substātie gene
rabilis ꝛ corruptibilis immediate aut per esse substātie
eterne. non per esse generabilis ꝛ corruptibilis: qꝛ ꝑ istā
non ꝓbatur imediate esse nisi generans ꝛ mā. generans
autem potest esse corpus ꝛ transmutabile que repugnāt
prio ꝑncipio: nec pōt inuestigari per esse sube eterne ime
diate: qꝛ suba eterna nō est manifesta esse nisi per motū
eternū nec est manifestū subaꝫ sempiternā eē depēdētē
ab aliquo alio: ꝛ idigere aliquo alio ad sui ꝑpetuitatē.
Et ideo ex eius ꝑmanētia nō ē ponere aliqd̄ aliud ꝑma
nens. vt dicit Cōmē. 12. metaphysice. Cōmento. 30. igit̄
per esse sube nō ꝯuincit̄ primū principiū esse sine motu.
Nec est dōm ꝙ per aliqd̄ aliud accidens conuincat̄. qꝛ
illud accidēs aut esset ꝑpetuū aut generatū ꝛ corrupti
bile. nō scdo modo: qꝛ per esse talis accidentis nō ꝯdu
ditur imediate nisi causa trāsmutabilis que qn̄qꝫ mouet
qn̄qꝫ nō: nec ē māifestū ꝙ tale accidēs qd̄ qn̄qꝫ est qn̄qꝫ
nō dependeat imediate ab ente eterno. Si dicat̄ ꝙ per
accidens eternū: illud accidens est ꝑmanens aut succes
siuū: nō accn̄s ꝑmanēs sic est dimēsio aut aliquid hmōi.
qꝛ esse talis accidentis non est manifestuꝫ depēdere nisi
subiecto ꝑpetuo. primū aūt ꝑncipiū nō debet eē princi-
piū alicuius accidentis cuꝫ sit sine magnitudine que est
subm primū accidētiū sensibiliū ſm Cōmen. in de subā
orbis. ergo per eē accidēs sempiterni ꝛ sensibilis ꝛ ꝑma
nentis nō ꝯuincit̄ primū ꝑncipiū esse. Si autēꝫ dicat̄ ꝙ
ꝯuincit̄ eē per eē accidētis ꝑpetui successiui nullū aliud
ē hmōi nisi mot⁹ ꝛ tp̄s: tp̄s aūt nō pōt imediate ducere
in noticiā motoris primi: nisi mediante motu eterno: eo
T.c.130 ꝙ tp̄s ē passio mot⁹. vt pꝫ i. 4. physicorum. § ꝛc̄. ¶ Pa-
tet igit̄ ex ista diuisiōe ꝙ tale ens. s. eternū imobile oino
sepatū a magnitudine ꝯuincit̄ ꝑ esse motus eterni ꝛ nō
per esse alicuius alterius causati entis. ¶ Itē per ipsuꝫ
ꝯuincit̄ ꝙ sit causa alioꝝ entiū: qꝛ sicut motus ad motū
T.cō.1. sic motor ad motorē: nūc autem primus motus est cau
sa aliorū motuū: vt pꝫ i isto. 8. § ꝛ prim⁹ motor ē cau-
sa oium alioꝝ motoꝝ. ꝛ ꝑ ꝯn̄s mobiliū ꝛ motuū ꝛ for-
marū saltēꝫ cā remota. ¶ Sed in quo genere cāe se hꝫ
primū principiū ad alia entia ꝛ ꝑcipue ad entia eterna.
Alia difficultas ē ꝛ magna sꝫ de hoc alias. Sufficit au
tē nūc eē mōstratū ꝙ ꝑ motū eternū ꝛ nō ꝑ aliqd̄ aliud
ens pōt ꝯuinci sufficiēter ꝑ^m ꝑn^m eē: intelligēdo ꝑ ꝑn^m
ꝑ^m ens eternū imobile oio ꝑ se ꝛ ꝑ accn̄s sine oi corpo-
reitate ꝛ magnitudine ꝛ cā ceteroꝝ entiū. Uia aūt qua
incessit Aui. ad ꝓbādū ꝑmā cām eē ꝑ ens ex alio ꝛ ens
ex se: paruā ꝛ debilē notitiā dat ō ꝑio ꝑn^m respectu hu
ius rōcinationis ꝑmisse que colligit̄ ex vbis Aristo. Et

ꝓpter hoc Cōmentator dicit illaꝫ viaꝫ Auicē. eē tenuē
ꝛ nō oino eē demōstratiuā supple sufficiēter ad cogno-
scendas ꝯditiōes primi principij: mō ꝙtuꝫ ad hoc non
trāscēdit ordinē sermonū ꝓbabiliū: qꝛ. s. nō largit̄ cogni
tionē sufficienteꝫ de prio principio: nō ꝙ ꝓpositiōes in
quib⁹ sustētat̄ sint solū ꝓbabiles. imo sine dubio viden-
tur esse necessarie. necessariū. n. ē nō eē cās īfinitas. ꝛ ne
cessariū ē si est ens ex alio ꝙ sit aliqd̄ ens ex se: ꝛ ē neces
sariū primū principiū ꝛ ipē solū eē ex se ꝑ priuationem
vel negationē cāe oīs. Cōsiderādū ēt ꝙ ex illa ꝯclusiōe
quā demōstrat Aui. forte ꝯcludi possunt oēs alie ꝯdi-
tiōes primi principij: qs Arist. inqrit ꝑ mot⁹ ꝯditiones.
¶ Ex hō. n. ꝙ ē aliqd̄ ens ex se. i. nō depēdēs ab aliq̄ cā
in quocūqꝫ gn̄e cāe: necio sequit̄ ꝙ nō mouet: qꝛ si mo-
ueret̄ ab aliquo motore ꝑ se: ille motor esset simplr̄ ens
nobili⁹ ꝛ pfecti⁹. vel saltē necesse esset eē aliquē moto-
rē nobiliorē illo: oi. n. mobili ē aliqd̄ ens nobili⁹ sim-
plr̄ ꝛ pfecti⁹: ꝛ ꝑ ꝯn̄s aliqd̄ eēt cā finalis illius entis: qꝛ
semꝑ in eēntialr̄ ordinatis pfecti⁹ hꝫ rōnē finis ad mi-
nus pfectū: ꝛ sic illud ens depēderet a cā finalis: sed po
nebat̄ a nulla causa dependere. ergo ꝛc̄. Item sequit̄ ꝙ
illud ens sit oino sine magnitudine: qꝛ si hēret magnitu
dinem tūc esset mobile: qd̄ est impossibile. Et pꝫ ꝯn̄a: qꝛ
oē corpus est mobile vt satis manifestū ē. Et vlterius
oporteret illō ens eē causa oium alioꝝ: ꝛ nūc istud ens
eēt pfectius aliis oibus: qꝛ dēt ꝙ aliquid est pfecti⁹ eo:
tūc aliqd̄ est cā eius saltē vt finis. Sed ꝓpositiones isti
us deductionis non oino sunt per se note: nec forte be-
ne possent probari nisi reducendo ad motū perpetuū.

Ad primam rōnē pꝫ ex dictis. Nā ꝑ rōnem
Auic. nō ꝯuincit̄ ꝑn^m ꝑ^m suffici-
enter notificādo ipsum: vt pꝫ ex dictis. Sꝫ qd̄ addit̄ ꝙ
ex nouitate oiuꝫ entiū ꝛc̄. dico ꝙ oia entia eē noua. i. in
cepisse esse postꝙ nō erāt: nō pōt esse principiū physicū
ad demonstrandū istā conclusionē: qꝛ hoc nec est per se
notū: nec potest ꝯcludi ex sensibus: nec ex aliquo ꝯclusō
ex sensibilibus. imo oēs qui de nā locuti sunt ꝯuenerūt
in cōtrario huius. Dicentes ꝙ ex nihilo nihil fit. vt dicit
Aristo. in prio hui⁹. Dico etiā vlteri⁹ ꝙ si ꝯcederent̄ oia
entia cēta fuisse facta ꝛ ꝓducta ex nihilo. i. post nihil:
adhuc per hoc nō ꝯuinceret̄ eē aliq̄ cā intrāsmutabilis:
nā agens intransmutabile oino non causat imediate ali
quē effectū de nouo sine aliq̄ transmutatiōe ꝑcedēte ol
eo ſm phiaꝫ ꝛ videbit̄ post. Uerū est igit̄ ꝙ si oia entia
cēta essent noua idigerent aliquo inouāte: sed nō sequit̄
ex hoc: ergo illud ꝑmū ꝑncipiū ē oino itransmutabile.
¶ Ad aliam rōnem cū dicit̄ cōsideratio finiti ꝛc̄. dico ꝙ
est verū si oi mō sit finitū: mō mot⁹ ꝑm⁹ ꝙuis sit finitus
ſm velocitatē: est tn̄ infinitus ſꝫ durationē vt ꝓbatū ē
hic: ꝛ hoc sufficit ad inuestigādū motorē īfinitū ſꝫ dura
tionē. Utrū aūt sufficit ad inquirendū motorē vigoris
infiniti. videbit̄ post si deus voluerit. ¶ Ad aliā cū di-
cit̄ ꝯsideratio mot⁹ ꝛc̄. Dico ꝙ aliqd̄ eē sīn̄ motu pōt in
telligi dupl̄r. Uno mō ꝙ nō habet in se motū nec hꝫ ha
bitudinē ad ipsuꝫ motuꝫ sicut cā ꝛ principiuꝫ. ꝛ sic esset
maior vera. ꝛ minor falsa. Alio mō qꝛ nō sit subiectum
mot⁹ nec ꝑ se nec ꝑ accn̄s. Et tn̄ hꝫ habitudinē ad mo-
tū. ꝛ sic maior est falsa. ꝛ minor vera. ¶ Ad aliā potest
dici ꝙ nō sequit̄ ꝙ mot⁹ ptineat ad metaphysicū. Et cū
ꝓbat̄: qꝛ primū principiū ptinet ad metaphysicuꝫ. ergo
illud per qd̄ inuestigat̄: dico sic̄ pri⁹. ꝙ primū principium
ꝙtum ad suam quiditatē: ꝛ inꝙtuꝫ est causa ſm formā
ꝛ ſm finē bene consideratur a metaphysico ꝛ non a na
turali. Sed ꝙtum ad esse absolute cōsiderat̄ ꝛ demon-
stratur ab ipso naturali: ꝛ pbus primo accipit ipꝫ esse

a pho naturali ꝑ cōstāti. vt docet Cōmētator in .12. metaphysice ꝛ prius allegabatur. quare ꝛc. Qō. III.

Consequēter querit. Utrum motus sit eternus. ¶ Arguit primo ꝙ nō. q2 oīs trāsmutatio q̄ est īter terminos finitos est finita ꝛ nō eterna. Hec ē manifesta. Sꝫ oīs trāsmutatio ē inter terminos finitos: q2 oīs trāsmutatio ē īter ꝯria: vt pꝫ in primo
huiꝰ. ꝛ ꝯria sūt finita. q̄re ꝛc. Et ꝯfirmat. q2 oīs trāsmuta
T.c.24 tio q̄ hꝫ terminū ē terminata. ꝛ per ꝯñs finita ꝛ nō ppetua. sꝫ oīs motꝰ hꝫ terminos. Nā oē qđ mouet: mouet ex quodā ī qđdā. i. ex aliquo termio ī aliquē terminū. ergo ꝛc. ¶ Itē sicut in minori mūdo sic dꝫ eē ī maiori mundo. ꝑ ꝯueniētē silitudinē: sꝫ in minori mūdo. i. in aīali pfecto icipit motꝰ postq̄ nō erat: vt pꝫ. cū aīal surgit ō sōno icipit. n. moueri cū prius nō moueret vt vr̄ ad sensum. ergo ꝛ in maiori mūdo. i. in toto vniuerso. sic ē ꝙ motꝰ ī ipso incipere potuit postq̄ nō erat. ¶ Itē si motꝰ fuisset ab eterno tūc ifinita essent ptrāsita: q2 an̄ istā reuolutionē fuit alia reuolutio: ꝛ an̄ illā fuisset alia. ꝛ an̄ aliā alia ꝛ sic in ifinitū. ꝛ sic vnaqueq3 eaꝝ fuerat ptrāsita. q̄re ꝛc.
¶ Itē si motus esset eternus tunc esset aliquid maius
T.c.49 infinito: qđ est ipossibile: vt pꝫ in 3° huius: ꝛ pbat ꝯñs: q2 reuolutiones lune sunt plures q̄ reuolutiōes solis cū luna reuoluat q̄libet mense in suo circulo ꝛ sol semel in āno. ¶ Itē si sic tūc eēnt actu ifinita ētia sil: qđ vr̄ ipole.
T.c.68. ex hꝰ 3ꝰ ꝛ pbat ꝯñs: q2 si motꝰ fuit ab eterno ꝛ mūdꝰ fm Arist. hic ꝛ si mūdus fuit ab eterno semꝑ fuit spēs hūana in aliquo suoꝝ suppositoꝝ vel aliq̄bꝰ: q2 totū nō est pfectū sine suis ptibꝰ essentialibꝰ: ꝛ sic oportuit ifinitos homines pcedere: q2 nullꝰ eorum potuit esse ab eterno cū oēs sint corruptibiles. ꝛ sic vlterius cū q̄libet hō habuerit suū itellectū: ꝛ itellectꝰ q̄libet remāet post mortē
T.c.22. cū separent ab alijs. sic̄ ppetuū a corruptibili. 2. ō aīa. ꝛ sic seq̄t ꝙ nūc pñt alr̄ sunt ifiniti itellectꝰ. ergo ꝛc. ¶ Itē qđ est pductū ab alio nō ē eternū: sꝫ motꝰ est pductus ab alio. ergo ꝛc. maior pbat: q2 qđ ē pductū ab alio accipit eē post nō eē: q2 nō pōt sil eē ꝛ nō eē. ergo dꝫ ꝙ accipiat eē post nō eē: ꝛ nullū tale ē eternū q2 eternū semꝑ ē. ¶ Et cōfirmat q2 qđ ab alio accipit eē de se pōt nō eē alr̄ enim nō acciperet esse ab alio. qđ aūt de se pōt nō esse est corruptibile: ꝛ nullum corruptibile pōt ppetuari vt
T.c.20. habet pmo celi ꝛ mūdi. ꝛ sic pꝫ maior. Et minor pꝫ. nā motꝰ ē pductꝰ a mouēte. ¶ Itē nō diceret motꝰ eē eternus nisi q2 ē pductꝰ a volūtate ipmutabili. hec ē manifesta fm Arist. sꝫ pp istā cāꝫ nō pōt dici eternus: q2 qđ reperit in volūtate pmutabili pōt repiri in volūtate ipermutabili. Sꝫ volūtas pmutabilis pōt icipe motū nulla pmutatiōe facta ī ipa. possūꝫ. n. velle ire ad scolas post triduū ꝛ ire ī 3° die me nō mutato ī volūtate. ergo silr volūtas eterna potuit velle ab eterno nūc incipere motū ꝛ ipsum motum nūc incipere ipsa nō mutata. q̄re ꝛc.

Oppositum arguit auctē Ari. hic ꝛ Cōmē. q̄ pbāt motū eē eternū. Et arguit rōne. Quia cā eterna sufficiēs ad suū effectū ꝛ ad ipsū determinata ꝛ nihil expectās in futurū agit suum effectū ab eterno: sed pmus motor est hmōi est enim cā eterna ꝛ sufficiens cū nulla sit diminutio in ipso ꝛ cā determinata. Quia si ipsa est idetermīata esset in potentia ꝛ nō in actu puro: vel purus actus qđ est absurdū: ꝛ nihil expectat in futurū cū sit omnipotens. ergo ꝛc.

Ad istā q̄ōnem dicit Aril. ꝛ Cōmē. ꝙ motus ē eternꝰ. Ad cuiꝰ pbationē supponit Arist. ꝙ motꝰ ē actꝰ mobilis. hoc āt ē ꝑ se
T.c6.4 notū ꝛ ab oībus ꝯcessū. ꝛ istā diffinitionē motꝰ vt dicit
Cōmen. nō iduxit ad pbandū potētiā eē an̄ actū: q2 hoc Com.
nō est ppriū motui fm ꝙ est motus: sed facto nouo fꝫ ꝙ ē factu nouū. s. vt potētia ꝛ posse moueri pcedat ipꝫ fꝫ tpe. Sꝫ iduxit istā diffinitionē motꝰ ad declarādū ꝙ motꝰ est in moto: qm̄ oīs pfectio necesse ē vt sit in re q̄ pficit ꝛ motꝰ ē endelichia mobilis. Ex hoc tamē ꝙ motus est in moto ꝯsequit ꝙ ipꝫ motū suus mobile sit prius
motu. Nā illō in quo aliq̄d est pus ē eo qđ est in eo ali- T.c.52.
quo mō. Uñ ꝛ Arist. dicit in pmo huius. ꝙ subꝫ pus est pdicato. i. accidēte existēte in ipo. mobile igitur prius ē ipso motu. Sed dicit vlterius Commentator multum subtiliter ꝙ mobile precedere motum scđm tēpus ꝯtingit duobus modis. Quorū vnus est vt illud ī quo ē potētia tpe pcedēs motū idē nūero sit post motū actu vt ꝯtingit cū aīal mouet motu ambulatiōis qđ pus nō ambulabat. Potētia. n. tpe pcedēs motū ambulatiōis precessit ī illo aīali eodē nūero qđ priꝰ nō ambulauit. Alioꝰ ꝯtingit ꝙ mobile pcedat motū sic ꝙ poª prior motu nō est in illo eodē actu ente qđ postea mouet fꝫ actum. sed in mā ex qua generabat ipsum motū: sicut cōtingit cum ignis generatus est. statim. n. icipit moueri postq̄ nō mouebatur. ꝛ potentia ad hunc motum pcessit ipsū motū fꝫ tēpus: sꝫ in illo eodē igne qui tunc mouet. Non enim fuit tēpus aliq̄đ in quo iste ignis existens actu ignis nō moueret sursū remoto ipedimēto. sed potētia ad hūc motū tempore prior: eo ꝙ pcessit in mā ex qua generabat ille ignis puta aqua vel oleum vel lignū vel aliqđ hmōi taliū. Propter qđ aūt hoc ꝯtingat ꝙ in ipso igne fꝫ actū remoto ipedimēto potētia ad motū nō pcedit tempore ipsū motū. sed statim cū generatus est incipit moueri nisi aliq̄d phibeat. alibi pscrutandū est. s. in .4. celi ꝛ mūdi ꝛ forte dicet post. Tantū autē presens sufficit: ꝙ vlr mobile est prius ipso motu vel fꝫ tempus vel fm nāꝫ Unde ꝛ Aristo. cōcludit in fine huius particule: quare prius oportet esse cōbustibile q̄ cōbustū ꝛ cōbustū q̄ comburi. ¶ Ex hoc pcedit Aristo. quasi sic. T.c6.5
Si motus incepit esse postq̄ nullū erat motus hoc oꝫ esse altero istoꝝ modorū: aut ꝙ mobilia sunt facta aut ꝙ sunt eterna. per diuisionem sufficientē. siquidem dicatur ꝙ mobilia sunt facta: tūc cū mobile sit pus ipso suo motu vt dicebat necesse est factionē ipsius mobilis precedere illū motum. Cōstat aūt ꝙ factio mobilis: vel est quidā motus vel cōsequit motū. ꝛ sic ante motū pmum erit alius motus prior: qđ est ipossibile ꝑ se. ¶ Siquis aūt diceret ꝙ factio pmi mobilis fuit pmꝰ motus ante quē nō pcessit aliq̄s aliꝰ motꝰ. Cōtra hoc ē: q2 factio siue gñatio subē nō pōt eē pmꝰ motꝰ q2 nec iō pcedit motꝰ localis: vt pꝫ ī sequētibꝰ huius libri. pcipue q2 ipsa gñatio pprie dicta nō ē motus sꝫ terminꝰ alteratiōis motꝰ vt satis hētur ex primo huiꝰ. Alteratio aūt nō pōt eē primꝰ motꝰ vt oēs ꝯcedūt. ¶ Et si aliq̄s dicat ꝙ factio ipiꝰ mobilis nō fuit motꝰ nec terminꝰ motꝰ: q2 nō fuit gñatio nec factio vniuoce dcā cū gñatiōibꝰ ꝛ factiōibꝰ que nunc appēt sꝫ solū factio equiuoce dcā q̄ ē creatio ex nihilo. Cōtra istō nō arguo alr̄ nisi q2 nō pt tal̄ pductio pbari nec manifestari ꝑ aliq̄ apparētia sensui nec mediate nec imediate: nec hmōi pductio reꝝ ꝯtigit freq̄nter nec vt
in plribꝰ. Et iō phi nāles ꝛ vlr phi pcedētes fꝫ hūanū T.c.3.
memꝰ nō viderūt hmōi pductionē. vñ sic. Ap. dic̄ ī pꝰhꝰ. Oēs q̄ locuti sūt ō nā ꝯuēiūt ī hoc ꝙ ex nihilo nihil fit. hūt āt tenētes istā pductionē ignotā phis ꝯcedere ꝙ factio nea ꝛ pductiōes sūt equiuoce termio existe vniuoca. Terra. n. creata ꝛ terra gñata sūt eiusdē spēi spālissime. Silr āt ꝛ ī alijs rebꝰ gñabilibꝰ ꝛ corruptibilibꝰ si fuerūt create ex nihilo. Nesciuerūt ergo Ap. ꝛ Cōmē. ꝙ motꝰ pmus

incepit esse de nouo: τ cū hoc ip̄z mobile fuerit factū. Si
vō dicat̄ q̄ τ mot⁹ icepit τ mouēs τ mobile vel mouētia
T.c.7. τ mobilia sunt ab eterno. Cōtra hoc p̄mo loq̄t̄ Arist. q̄
hoc est irrōnabile τ ab īsciētib⁹ dcm̄. Sȝ q: istud nō suffi
cit: iō ꝓcedit vlteri⁹ rōne. si. n. fuerit mouēs τ mobile mo
tu nō exñte: τ postea incepit mot⁹: oportuit ip̄m mobile
q̄escere p̄us: quies. n. est p̄uatio motus in subo apto nato
moueri: p̄uatio aūt alicuius habitus non pōt esse in subo
apto nato ad illū hitū nisi ab aliq̄ cā: oportuit igr̄ p̄exi-
stere aliquā cām illi⁹ quietis in illo mobili: τ illa cā ma-
nēte maneret q̄es in ip̄o: τ sic oportuit illā cāȝ q̄etis remo
ueri añq̄ iciperet motus. Remotio aūt illi⁹ cause q̄etis
de nouo vel fuit q̄dā mot⁹ vel sequebat̄ motū: τ sic iterȝ
redit in idē qd̄ p̄us. s. q̄ ante motū p̄mū est aliqd̄ mot⁹:
qd̄ est impoſe: q: sic p̄mus motus nō esset prim⁹ motus:
cū p̄mū sit añ qd̄ nihil est. Sȝ aliqs cauillaret hic dicen
do q̄ mouēs ē duplex: qd̄dā ē mouēs p nām: τ aliud ē
mouēs fm̄ itellcm̄ τ voluntatē. Et differunt ista q: mo
uens fm̄ nām solū: non mouet fm̄ cognitionem τ appe
titū aialē: sicut ignis calefacit sine cognitōe τ appetitu aia
li. Mouēs āt p itellcm̄ τ volūtatē mouet p cognitionē
τ appetitū alicui⁹ finis. s. aut suppositi⁹ vt in separatis a mā
Com. 33 vt dicit Cōmen. in. 12. metaph. aut alicui⁹ alterius: vt in
gñabilibus τ corruptibilib⁹. ¶ Itē mouēs p nāȝ ꝓpeie
τ p se non facit nisi vnū: p̄cipue in subo vno τ eodē nūe
ro τ eodē mō disposito. Mouēs vō p itellcm̄ τ volūta
tem pt̄ facere ꝯria: vt medicus p suā medicinā facere pt̄
sanitatē τ egritudinem. ¶ Tunc diceret cauillator q̄
mouēs fm̄ nām vnū τ idē exñs non mouet nunc. cū p̄us
non moueret: nisi remoueat̄ p̄us cā q̄etis p̄exñs in mo-
bili: sȝ mouens p rōnem τ itellcm̄ vnū τ idē pt̄ eē cā mo
tus τ q̄etis successiue absq̄ remotione alicui⁹ cāe q̄etis.
T.co.8. ¶ Istā cauillationē remouet Ari. in lr̄a. Q: aut hmōi
mouēs τ mobile q̄ ponunt̄ eterna sp̄ fuerunt sibiinuicē
ꝓpinq̄ τ sufficiēter disposita ad mouer̄ τ moueri: aut n̄.
Si q̄dē dicat̄: cū ambo ista semp fuerunt sibiinuicem ꝓ-
pinq̄: τ lȝ q̄dē in dispōne in q̄ natuȝ est mouere vnuȝ. alte
rum āt in dispōne in q̄ natum ē moueri: tunc q̄ rōne qua
nunc mouet τ illō mouet̄ eadē rōne ab eterno. Siuō di
cat̄ 2° modo. s. q̄ n̄ sp̄ erāt ꝓpinq̄ sufficienter: aut q̄ mo-
uēs non habuit dispōnē q̄ natuȝ ē mouere: aut q̄ mobi
le n̄ habuit dispōnē qua natum ē moueri: tunc oportuit
ista appropinquari vel dispōnes acquiri i alterato coꝝ
vel i ambob⁹: τ lȝ est impoſe sine motu τ sic idē qd̄ pri⁹.
T.co.9. Et ꝯfirmat Arist. valde subtilr̄: q: relō nō pōt de nouo
esse actu in aliquo nisi aliq̄ trāsmutatiōe fcā in ip̄so aut
in altero. vt si aliqd̄ nūc est duplū qd̄ p̄us nō erat duplū
oȝ q̄ aliq̄ trāsmutatio facta sit in ipso aut in altero aut i
vtroq̄. Si igit̄ hoc q̄dē est mouēs fm̄ actū: τ prius nō
erat mouēs: τ hoc motū fm̄ actū: τ p̄us nō erat motū:
cū mouēs actu τ motū sint i caplo ad aliqd̄. vt dicit Cō
mētator: necesse est aliquā trāsmutationē p̄cedere istaȝ
que ponebat̄ p̄ma: qd̄ est impoſe. Et hec q̄dē ē p̄ma rō
Com.9. Ari. tota τ pfecta. Sed vlterius Cōmentator ꝯfirmat
istā rōnē ꝯ loq̄ntes sue legis: mouēs. n. p v̄tutem rōna-
lem τ volūtatē nō icipit mouere post quietē: nisi q: nūc
appetit actu aliqd̄ qd̄ p̄us nō appetebat eo mō quo nūc
appetit: τ hoc ē manifestuȝ cuilȝ itelligēti. Si ḡ primus
motor per v̄tutē rōnalē incepit motuȝ post quietē: ne-
cesse fuit q̄ appeteret mouere cuȝ pri⁹ non appetebat: τ
hoc nō pt̄ ꝯtingere nisi aliqua trāsmutatione fcā i ip̄so
vel i alio: τ sic idē qd̄ pri⁹. ¶ Itē. si prim⁹ motor nunc ici
pit mouere τ n̄ pri⁹ mouebat: aut eternalr̄ voluit moue-
re: aut nō voluit mouere. Si n̄ voluit eternaliter moue
re τ nunc vult mouere: tunc aliqua inouatio facta ē in
ipso: qd̄ est impoſe: q: sic non esset prim⁹ motor. Si ab
eterno voluit mouere: tūc cuȝ ipse cū sua volūtate mouē
di sit p se τ imediate cā mot⁹: oȝ q̄ ab eterno fuerit mo
tus: si q̄dem cā p se τ imediata sil̄ est cum suo cāto vel cā
exñte est suuȝ cātum. Sȝ dices q̄ ipse primus motor ab
eterno habuit istā volūtatē: q̄ nūc inciperet motū τ non
prius: τ sic nulla inouatio fcā est in eo: q: sicut nūc vult
incipe motuȝ sic ab eterno voluit nunc incipere motū.
Sȝ istud nō est ad ꝓpositū: q: non q̄ro an primus mo-
tor ab eterno voluit mouere nunc: sȝ absolute vtruȝ ab
eterno voluit mouere vel non. oȝ. n. alteꝝ istoꝝ ꝯcede-
re: cū sit diuisio fm̄ ꝯdictionem. Et si dicas absolute q̄
ab eterno voluit mouere: tūc ab eterno mouit vt prius:
τ si non ab eterno voluit mouere τ vult mouere: tunc ē
diuersificatus τ innouatus: qd̄ est impossibile. quare τc.
¶ Alia q̄dē rō p̄ncipalis Ari. sumit̄ ex pte tp̄is: τ suppo T.c.14
nit ibi duo. Primū est q̄ p̄us τ posteri⁹ nō sunt tp̄e non
exñte. Aliud est q̄ qd̄libet nunc est mediū iter duo tp̄a:
τ sil̄ est p̄ncipiū vni⁹ tp̄is. s. futuri τ finis seu terminus al
teri⁹. s. p̄teriti. Tūc arguit. Si tp̄us est eternū motus est
etern⁹: hec ꝯñtia statim apparet: q: tp̄s aut est ipse mo-
tus aut accñs p se ipsi⁹ motus. s. numerus ei⁹. vt inquisi-
tū est in 4° hui⁹: τ qd̄cūq̄ coꝝ sit: manifestū est: q̄ si tē-
pus est eternū τ motus est eternus. Nam p se accñs nō
est sine suo subiecto sȝ tp̄s est eternū. hoc ꝓbatur dupl̄r.
Primo q: gñatuȝ est qd̄ nūc est τ prius non fuit. si ergo
tp̄s est gñatum: tunc veꝝ est dicere q̄ ip̄m tp̄s est τ pri⁹
non fuit. Prius aūt τ posterius nō sunt sine tp̄e. vt ma-
nifestum est p se. ḡ tp̄s fuit añq̄ fuit gñatum: τ oīno an-
teq̄ fuit: qd̄ est impoſe. ¶ Sȝ aliqui cauillant ꝯ Arist.
q̄ cum dr̄: non esse tp̄is prius fuit q̄ ei⁹ esse: ibi ly. prius
dicit dr̄iam tp̄is imaginati: nō aūt dr̄iam tp̄is veri: vt cū
dr̄. extra celū nihil est. ibi ly. extra. dicit dr̄iam loci ima-
ginatam non verā: hoc non vȝ: q: illa ꝓp̄o est falsa. Ad
cuius intellectum necessariū est intelligi falsum τ impos
sibile. hanc hēo ꝓ manifesta: sed tēpus esse gñatuȝ de no
uo non pōt intelligi nisi imaginet̄: aut intelligat̄ falsum
τ impossibile. s. tp̄s fuisse ante primum tp̄s: q: ois gñati
non esse prius est tp̄e suo esse. Nec est sile de eo qd̄ dr̄ ex
tra celum nihil est: q: non est sensus q̄ non esse alicuius
sit extra celum: sed q̄ nullum ens est qd̄ non includatur
in celo. Vñ Aristo. dicit q̄ oia alia sunt in celo: celū au-
tem non amplius est in alio. Ad hoc ergo q̄ intelligat̄
magnitudinē mundi esse finitā non est necessariū intelli-
gere aliquā dr̄iam loci esse extra celū: sed ad itelligēduȝ
tp̄s esse finitum τ fcm̄: necessariū est intelligere aut ima
ginari tp̄s fuisse ante primum tp̄s. ergo τc. Itēm si tp̄us
est finitum: oȝ q̄ hoc sit p instans siue nūc: nihil. n. est ipsi
us tp̄is nisi nunc. Modo ex hoc arguit. si tp̄s est finituȝ
τ incepit esse oīno: sequitur q̄ fuit aliqd̄ nunc qd̄ fuit p̄nci
pium tp̄is futuri τ nō fuit termin⁹ tp̄is p̄teriti. illud pri
mum nūc a quo ponit̄ tp̄s incipe. hoc aūt est impoſe p
scd̄am supponem. ergo τ primum. Sȝ aliqui sophisticat̄
hic: q: instās semp comparat̄ ad tp̄s sicut punctus ad li
neam. Cōstat aūt q̄ in linea aliquis pūctus pōt esse p̄n-
cipium: ita q̄ nō terminus. vt manifestum est de linea re
cta in qua vnus pūctus sic est termin⁹ linee: q̄ nō est p̄n-
cipium alicui⁹ alteri⁹ partis illius linee. alr̄. n. nō esset li-
nea recta finita. q̄re τc. hoc non vȝ: q: tp̄s primo τ p̄nci
palr̄ ꝯsequit̄ motū p̄mum. vt pȝ ex 4° huius. τ oēs ꝯce T.c.130.
dunt. Prim⁹ aūt mot⁹ est mot⁹ circularis. vt ocn̄sū est
in isto 8° τ motus circularis ē in magnitudine circulari. T.c.75.
vt notū ē. ḡ istās in tp̄e assilat̄ puncto in linea circulari:
nūc aūt in linea circulari q̄lib̄ȝ pūct⁹ ē p̄n^m τ finis diuer
saꝝ partium eiusdē linee. vt māifestū est p se. ḡ sil̄r instans.

Et ꝯfirmat ex hoc rō. Nā sicut se hꝫ punctus in linea cir
culari ad ptes linee circularis sic se hꝫ mutatū eē in mo
tu circulari ad partes motꝰ circularis: ⁊ ipꝫ nūc in ꝓmo
tpe ad partes eiꝰ. per ꝯuenientē similitudinē: ⁊ tu cape
sub hac minorē ꝯuenientē. Sed sophisticabis ꝙ nō est
simile: qꝛ pūctꝰ in linea circulari est aliqd pmanēs: sꝫ in
stās nō est permanens neqꝫ fixū: hoc nihil est: qꝛ ex eo ꝙ
pūctus in līea est pmanēs: bn̄ habet ꝙ ipse pōt bis sumi
vel accipi manēs idē ⁊ vnꝰ numero sb vtraqꝫ acceptōe:
⁊ ex hꝫ ꝙ ipm istās nō est stās sꝫ fluēs: bn̄ seqt ꝙ non pōt
bis accipi: ita. s. ꝙ sic vnū ⁊ idē nūero mācat sub vtraqꝫ
acceptiōe. Sed ex hoc nō hētur qn ipm instās vlr sic ter
minꝭ ⁊ ꝓncipiū ⁊ finis queadmodū pūctus in linea cir-
Com. 44 culari est terminꝰ ⁊ initiū vlr. q̄re ⁊c. ¶ Itē Cōmētator
arguit sic: aut ipm istās est aliqd demrātū. i. ꝙ pōt existe-
re sine motu: aut nō est demrātū: ita. s. ꝙ nō pōt existere
sine motu. Si diceret qd ipm instās est aliqd demratuꝫ
⁊ pmanens: ita ꝙ pōt existere sine motu. hoc sine dubio
est destruere nām tpis ⁊ motꝰ. Nā istās dr̄ quasi nō stās.
Vn̄ si ponat istās pmanēs ⁊ qescēs remouet nā instātis
⁊ ꝑ ꝯñs nā tpis ⁊ motꝰ. Si vō istās nō pōt eē sine motu
tūc necessario an̄ ipm erat motꝰ: ⁊ post ipꝫ erit motꝰ: ⁊
sic hr̄ ꝓpositū: ⁊ ipse nō declarat istā ꝯñam: q̄uis sit oc-
culta mltis. Sꝫ forte sic itelligēda est: qꝛ postq̄ istans n̄
pōt esse in aliquo sine motu: necessariū in quocūqꝫ subo
est istans ꝙ illud moueat. Oē. n. in quo est motꝰ mouet:
T.c.46 ⁊ oē qd mouet ꝓus mouebat. vt pꝫ in. 6. hꝰ. ergo oē in quo
est istans ꝓus mouebat. q̄re ⁊c. Itē aliqꝭ pōt sic inq̄rere
de instanti cū istans sit ꝓncipiuꝫ ⁊ terminꝰ tpis vtꝝ hoc
iest instanti ꝑ se: aut pure ꝑ accn̄s. Si ꝑ se igit ꝯpetit oī
instanti: ⁊ sic illd qd prꝰ. Si pure ꝑ accn̄s hoc vr̄ oīno
irrōnabile: qꝛ oē principiū ⁊ terminꝰ tpis ꝯpetit oībꝰ in
stantibꝰ exceptꝭ duobꝰ si aliq̄ excipiant. Ridiculū aūt vi
det ꝙ dispō q̄ inest alicui enti pure ꝑ accn̄s: ⁊ nullo ꝑ se
insit oībꝰ suppositis illiꝰ spēi preter ꝙ duobꝰ. hoc. n. vr̄ in
aliqs rebus: nec pōt demōstrari sic esse in istantibus q̄re
vr̄ fictitium sic ponere. ¶ Istis qdem rōnibꝰ fuit Arist.
coactꝰ ⁊ suus Cōmentator ponere motū non incepisse
postq̄ oīno non fuerat. Et silr ꝓbat ꝙ nō deficiet sic qd
moueri nihil sit. i. ꝙ ꝯtingat nihil moueri in posteꝝ. si. n.
motꝰ oīno deficeret: sequit ꝙ post vltimū motū eēt ali-
qs motꝰ qd est impole. Et ꝓbat ꝯñtia: qꝛ si motus dficit
aut mobile remanet eternuꝫ aut corrūpit: ⁊ si remanet
eternū: ⁊ silr mouens. Hoc est irrōnabile. sicut prius di-
cebat ⁊ ꝓbat. Nam si motus mouens ⁊ mobile manent
eterna: ⁊ tn̄ cessat motꝰ: necessario est fieri aliquam cāꝫ
qetis in mobili. priuatio. n. non est de nouo in subo. ha-
bitus. n. est ex aliq̄ causa noua. ¶ Illa igit cā cū sit gn̄a
ta ē corruptibilis: ⁊ oē corruptibile corrūpet. vt habet
T.c.109 ex primo celi. ergo illa cā iteꝝ corrūpet: ⁊ eiꝰ corruptio nō
est sine motu. ergo post motū postremū erit motꝰ. ¶ Item
si mouens primū est eternū: ⁊ silr ꝓmū mobile: ⁊ tn̄ mo-
tus deficeret: aut ipm mouens primū est oīno eiusdē di
spōnis ad mouendū sicut erat prius: ⁊ silr mobile ipsuꝫ
est eiusdem dispōnis ad moueri aut non: si sic non est rō
q̄re prius mouebat ⁊ nō posteriꝰ: imo necessario moue
bit: qꝛ posita cā per se ꝓpinqua ⁊ imediata vō est huius
cā oꝫ esse eiꝰ cātum. Si vō dicat ꝙ non sunt eiusdem di
spositionis: hoc qdem ad mouere: hoc aūt ad moueri:
tunc oꝫ vel ꝙ primū mouens sit inouatū qd est impole:
vl ꝙ primū mobile sit alteratū aliq̄ alteratiōe corrupti
ua. nunq̄. n. ꝯtingit ꝙ aliqd mobile qd prius erat aptuꝫ
⁊ idoneū moueri ab aliquo motore postea sit ineptuꝫ ⁊
indispositū ad moueri nisi ꝑ aliquā alteratiōeꝫ factam
in ipso. vt manifestū est cuilibet intelligenti: ⁊ sic primuꝫ
mobile erit alteratū aliq̄ alteratiōe corruptiua. s. ꝑ quā
corrupta erit dispō eiꝰ quā hēbat ad recipiendū motuꝫ:
qd est oīno impole: qꝛ celū nō est alterabile alteratione
corruptiua. vt pꝫ ex primo celi ⁊ mūdi. Siqꝭ aūt dice- T.c. 20
ret ꝙ ipm primū mobile corrūperet: tunc sequeret sicut
prius: ꝙ post vltimū motū erit alius motus. Nā in rebꝰ
corruptibilibꝰ corruptio mobilis: nō necessario est simł cū
defectu motus. pōt. n. manere calefactibile postq̄ n̄ am-
plius calefit: ⁊ aial postq̄ non mouet motu ꝓcessiuo. sic
igit pꝰ vltimū motū erit alꝭ motꝰ: qd est impole. ¶ Itē
si primū mobile poneret corrumpi hoc est impole ma-
nifestum: qꝛ corpꝰ non corrumpit imediate nisi a corpo
re: qd igit esset corpus illd qd corrumpet imediate spe-
ram vltimā q̄ est primū mobile ⁊ nō esset assignare rō-
nabilr. q̄re ⁊c. Et ꝯfirmat Cōmentator ꝙ primum mo
bile non sit corruptibile: qꝛ si esset corruptibile haberet
corrūpens: ⁊ oporteret illud esse corpus. vt vr̄ suppone
re Cōmentator: tūc ergo illud corrūpens vel ē corruptibi-
le vel icorruptibile. Si icorruptibile: tunc est prius illo
corpe qd ponebat primuꝫ mobile: qꝛ semp ꝑpetuū priꝰ
est corruptibili. Si vō sit corruptibile: tūc est aliqd cor
rumpēs ꝓmuꝫ ꝓm: ⁊ q̄ratur de illo corrumpēte vt ꝓus.
⁊ reuertit qd: aut oꝫ ꝯcedere ꝙ primum mobile ē icor-
ruptibile: ⁊ ꝯstat multo fortiꝰ de ꝓmo mouente: ⁊ sic ar
gueret ꝙ primū mouēs sp mouebit: ⁊ primū mobile sp
mouebit. vt priꝰ deducebat. q̄re ⁊c. Et est aduertenduꝫ
ꝙ oēs iste rōnes spālr ⁊ principalr ꝓbant eternitatē pri
mi motꝰ. ꝙ. n. an̄ primū motū sit alꝭ motꝰ hoc spālr ē in
conueniens ꝑ prio motu primi mobilis: ⁊ iō rō ꝓbans
motuꝫ non icepisse deducēdo ad istud iconueniēs ꝙ an̄
ꝓmuꝫ motum eēt alꝭ motꝰ spālr ⁊ pricipalr ꝯuincit eter
nitatē motꝰ primi. Qd ēt dr̄ ꝙ si mouēs ⁊ mobile sunt
ab eterno motꝰ non potuit incipe oīno pricipalr ⁊ spālr
hꝫ vītatē de primo mouente ⁊ primo mobili. Et in illis
hꝫ maxime locū deductio Aristo. ⁊ remotio cauillatio
nis quā ipse ponit in lr̄a de mouētibꝰ ꝑ nām ⁊ ꝑ itellcm̄.
¶ Scda ēt ratio pricipalis spālr ⁊ principalr ⁊ simplr
ꝓbat motū primū eē eternuꝫ: qꝛ sustētat sup eternitatē
tpis: ⁊ ꝯstat ꝙ tps prio ⁊ principalr ꝯsequit motuꝫ pri-
muꝫ. vt patuit in 4. huiꝰ. q̄re ⁊c. Et iō voluit Commen.
ꝙ Arist. hic itendit ꝓbare eternitatē motꝰ primi supple
principalr ⁊ n̄ eternitatē motꝰ ꝓm genꝰ nisi forte ex ꝯse-
quenti. ¶ Itē ad principale. oīs effectꝰ nouꝰ est posteri-
or cā eterna: ita. s. ꝙ aliqd tps ꝓcessit in quo nouus effe-
ctus non fuit: hec pꝫ iducēdo: ⁊ ꝓbat ꝙ ad nouitatē ef-
fectꝰ non sufficit ꝙ cā eterna precedat ipm ꝓm nām vel
ꝑfectionē. Nā si celū esset ꝑpetuū adhuc deꝰ precederet
ipꝫ ꝓꝫ nāꝫ sine perfectōe. vt manifestū est ꝑ se cuꝫ celum
non eēt nouuꝫ: ⁊ sic pꝫ maior. Sꝫ motꝰ celi non ē poste
riꝰ tpe ipso motore. vt maīfestū est nisi ꝓm tps aliqd vno
exn̄te motꝰ nō erit. q̄re ⁊c. Soluēdū est negādo maiorē
ꝑ istantiā ꝓpositā. Silr posset dici ꝙ motꝰ celi ꝓm se to-
tū nō est iter ꝯtria: sꝫ ptes vt motꝰ ab oriēte in occidēs ē
quodāmō iter ꝯtria solū. Est ēt ꝯsiderāduꝫ: ꝙ lꝫ Arist. ⁊
Cōmē. sic dicūt motū semp fuisse ⁊ forte. vt dn̄suꝫ est: tn̄
dico ꝙ ꝓꝫ fidē ⁊ veritatē: ⁊ hoc simplr determio ⁊ idubi
tāter ꝯfiteor ꝙ motꝰ icepit eē: ⁊ termiabit ⁊ nō solū mo
tus habuit initiū eēndi: sꝫ ēt oīa alia entia ab ipso ꝓmo
ꝓncipio qd est deꝰ fuerūt facta: postq̄ nō erāt nō quideꝫ
factiōe ꝓprie dicta ⁊ vniuoca cū factiōibꝰ que nūc ꝯtin-
gūt. s. ꝑ trāsmutatōeꝫ ⁊ motū: sꝫ factōe oīno equoce dcā
sine motu ⁊ trāsmutatiōe sine subo ꝓexn̄te: ⁊ sic an̄ ꝓmū
motū nō fuit aliqs motuꝫ: qꝛ ꝓductio ipsius mobilis nō
fuit motꝰ. vt freqnter sumit: nec seqn̄s motū: nec habuit
subꝫ priꝰ: nec illi potētie ꝓductiue ꝓsuppōit aliq̄ potētia

receptiuꝰ: ꝛ ideo rō Arist. nō pcedit. Motus etiā terminabit ꝛ remanebit motor ꝛ mobile in eternuȝ: ppter
hoc ꝙ ipsuȝ mouens pmū mouet per voluntatē: ꝛ idō pt
destruere motū sine oi inouatiōe sui ꝛ mobilis. ¶ Istaȝ
aūt pclonē nō pbo rōne demōstratiua: sicut nec alias q̄s
fide tenemus: ꝛ quas credēdo mouemur: nec puto ꝙ sit
possibile homini demōstrare eā ex pncipijs sensibilibus
vel assumptis ex sensibilibꝰ. Ratio ēt de tēpore soluit:
qꝛ fuit instās qd̄ sic fuit pncipiū tēporis ꝙ nō finis: ꝛ instās qd̄ nō erit initiū alterꝰ tēporis subsequētis. ¶ Et
cū dicit cōtra hoc ꝙ instās cōparat ad tps sicut punctꝰ
ad lineā circularē. veꝝ est impfectā: sicut est semicirculus aut aliqua hmōi: sȝ nō sicut pūctꝰ ad lineā circularē
perfectā. Et ꝙ dicit Cōmētator ꝙ instās nō pōt esse in
aliquo sine motu: veꝝ est instās mediū iter duo pma instātia: sed duo pma aliō habēt. Et cū dicit ꝙ dispō que
inest pure per accñs insit oibus idiuiduis illiꝰ spēi preter
duobus: hoc est impole: ꝛ dico ꝙ nihil est impole apud
deū oipotentē: ꝛ multa apparēt hoibꝰ impossibilia que
sunt possibilia fm deum summū ꝛ benedictū. quare ꝛc̄.

Ad primā rōnē cū dr̄ ois trāsmutatio ꝛc̄. ꝛ cū
dr̄ ꝙ ois trāsmutatio est inter ꝯria.
Veꝝ est pter motū circularē vt dicūt aliqui. Sȝ motus
circularis nō est iter ꝯria: imo ē ab eodē in idē ꝛ idē nō
est sibi ipi ꝯrīū. ¶ Ad aliā cū dr̄ ꝙ ois trāsmutatio que
hȝ terminū ꝛc̄. veꝝ est terminata ꝛ finita fm terminos
ꝛ nō fȝ tps. ꝛ sic pōt eē eterna: sicut dicūt. ¶ Aliter potest dici ꝙ ois trāsmutatio habēs terminū est terminata. Veꝝ est vt hȝ terminū: ꝛ cū dicit ꝙ omnis trāsmutatio hȝ terminū: veꝝ est vel fm se totā vel fȝ partē: ꝛ sic
est finita fm partē: quelibet. n. circulatio est finita: tn̄ totus motus circularis nō hȝ vnicū terminū: sed infinitos
successiue: ꝛ idō fm se totū nō est finitus sȝ ifinitus. Qualiter aūt ꝛ ppter quid motus circularis est infinitꝰ ꝛ cōtinuus: rectꝰ aūt nō: inferiꝰ apparebit deo dāte. ¶ Ad
aliā cū dr̄ sicut est in minori mundo ꝛc̄. dico ꝙ simile est
in hoc ꝙ sicut in minori mundo est aliqd̄ mouēs ꝛ mobile aliqd̄: sic in maiori mūdo: ꝛ sicut i maiori mūdo pmū
mouēs est cā oiū motuū quoquo mō sic i aiali ipa aia
est pncipiū ꝛ causa oiū motuū ppriorꝝ ipsi animato. vt
Arist. docet in 2ᵒ de aia: sȝ dissimile est in alio: qꝛ in maiori mūdo motor est perpetuus: in minori aūt mūdo nō
est perpetuus. Itē in aiali motor est mobilis saltē per
accidēs: in vniuerso aūt motor est imobilis oino. Et ad
minorē dico per iteremptionē. nūq̄. n. incipit moueri de
nouo nullo motu precedēte in ipso nec in alio. Et cū dr̄
ꝙ cuȝ animal surgit de somno ibi incipit motus in aiali
nullo motu precedēte. Dico ꝙ lȝ nō pcedat ibi aliquis
motus exterior saltē manifestus: tn̄ precedit aliquis motus interiꝰ in corpore aialis. s. a calore nāli vel a ꝯtinente. Si. n. animal dormiēs dȝ expergefieri nāliter opȝ ꝙ
calor naturalis corporis resoluat ꝛ cōsumat humiditatem faciētē somnū: ꝛ ꝙ spiritꝰ mittant ab iterioribꝰ ad
exteriora: ꝛ hec oia sunt motus quidē: ꝛ sic illū motū pcedit alius motus. ¶ Itē si aial in vigilia penitus quiescat a motu locali: ꝛ postea icipit moueri: opȝ ꝙ pcedat
aliquis motꝰ in ipso saltē ꝙ appetat moueri cū prius non
appetebat: ꝛ hmōi appetitꝰ nouꝰ reducit ad aliq̄ factaȝ
trāsmutationē in corpore a ꝯtinente. s. ab aere ꝛ a celo.
Et hoc significauit Ari. in lr̄a: cū dixit nihil igit phibȝ:
magis aūt fortasse necessariū est in corpore multos fieri
motus a ꝯtinente. hoꝝ aūt quosdā intellectū aut appetitū mouere: illū aūt totū iam animal mouet. Et ppter
hoc dicit ibi Cōmētator ꝙ duplex est alteratio qua nō
cessat animal moueri: quaꝝ vna est a cōtinēte. s. ab aere
ꝛ aqua ꝛ a celo. Alia ē a calore nāli: nūq̄. n. cessat actio
caloris nālis ꝛ cū cessat: tūc est mors vt dicit. Sic igitur
imaginat Arist. ꝙ ipsuȝ ꝯtinēs in quo viuit aial imutatū a corpore celesti trāsmutat corpore aialis. Et istorūȝ
motuū quidā perueniūt quodāmō ad itellectū faciētes
ipm iudicare aliquid esse bonū ꝛ psequēdū: aut malū ꝛ
fugiēdū: ꝛ tūc appetitꝰ appetit illud psequi aut fugere:
ꝛ mouet animal nisi aliquid phibeat. verbi grā. cū cōtinens est valde excessiue calidū ppter presentiaȝ solis ꝛ
alioꝝ astroꝝ calefacientiū: tūc ꝯtingit corpus animalis
excessiue calefieri ꝛ exiccari: ꝛ tūc aia iudicat potū frigidum esse bonū ꝛ iuuamētū: ꝛ appetitus appetit illud: ꝛ
mouet animal ad hoc: ꝛ similr̄ in alijs suo mō: nō tn̄ dico ꝙ a talibꝰ intellectꝰ necessitet ad iudicandū: ꝛ voluntas ad volēdū. Et de hoc iquiret post. Sic igr̄ pȝ ꝙ illa
rō q̄uis sit multū apparēs: tn̄ supponit falsuȝ. q̄re nō valet. ¶ Ad aliaȝ cū dicit. infinita ꝛc̄. Dico ꝙ nō valet: qꝛ
pertrāsitus est de extremo ad extremū: modo nulla circulationū ad quas puenit est extrema simplr̄: imo post
quālibet sequit alia: qꝛ nō est ratio quare motus circularis magis terminat ad vnū vbi magis q̄ ad aliud. vnde
sicut in linea circulari quilibȝ punctꝰ est terminus vnius
partis linee ꝛ initiū alterius: sic in motu circulari vbi est
natū esse initiū vnius partis motus ꝛ terminus alterꝰ:
ꝛ ideo nulla rō nālis est quare motus circularis terminetur ad vnū vbi: ꝛ ab illo nō icipiat circulatio: sȝ terminetur oino motus: opȝ. n. ꝙ ad omne vbi terminet: qd̄ est
impole: aut ad nullū oino terminet: ꝛ sic est eternus. Et
istā rōnem tetigi Aristo. in isto 8ᵒ caplo: ꝙ aūt lationū T.c.75.
circulariter. Et Cōmētator dic̄ ibi: ꝙ illa causa nō solū
dat esse possibile ꝙ motus circularis sit perpetuus: sȝ ēt
dat esse necessariū. q̄re ꝛc̄. ¶ Ad aliā cū dicit: ꝙ eēt aliquid maius infinito: nego ꝯñtiam. Et cū pbat. Similiter circulatiōes solis ꝛc̄. ibi dico ꝙ circulatōes solis ꝛ lune pñt comparari ad totū tempus: ꝛ sic nō sunt plures
vniꝰ q̄ alterius: qꝛ oēs sunt infinite: vel pñt comparari
ad aliqd̄ tps determinatuȝ vt ad centū anos aut ad aliqd̄ hmōi qd̄cūq̄: ꝛ sic bn̄ verū est ꝙ plures sunt circulationes lune q̄ solis in suis pprijs circulis. q̄re nō valet.
¶ Ad aliaȝ dicūt aliqui ꝙ nō est incōueniēs infinitam
esse actu multitudinē in rebus imaterialibus accidētaliter ordinatis: cuiusmodi sunt itellectus hominū qui fuerunt vsq̄ nūc. Sed hoc nihil est: qꝛ cum in rebus materialibus nō possint esse sil' infinita fm actū distincta ab
inuicē fm eē: multo minus hoc est impossibile in rebus
imālibus. Nam res imāles sunt magis ppinque nature
forme: ꝛ res māles mãe: multo aūt plus magis actualis
infinitas repugnat forme q̄ materie. vt manifestum est
cuilibet itelligēti. Nā finitas puenit ex forma ꝛ ifinitas
ex mā. vt pȝ in 3ᵒ huius. quare ꝛc̄. Et ideo diceret Ari. T.c.63.
ꝛ Cōmētator ꝙ intellectus imālis ꝛ abstractus non est 7.73.
plurificatus numeraliter: sed est vnus vt hȝ videri 3ᵒ de
anima. Secundū fidē aūt ꝛ veritatē dico ꝙ hoies infiniti nō precesserint: sed fuit pmus homo an̄ quē nullus
alius precessit: q̄re rō falsuȝ supponit. Et si queras quis
generauit pmū hominem: dico ꝙ nō fuit generatus aliquo hoie: sȝ fuit creatus vel factus vel formatus a creatore qui oia creauit. s. deo. ¶ Ad aliā cum dicit ꝙ productum ꝛc̄. dicunt aliqui ꝙ verū est si est causatum ab aliquo vt aliquid ab agente. Si autem est causatuȝ ab aliquo solum tanq̄ a fine nō oportet: ꝛ sic est de motu eterno vt dicunt: motor enim eternus non est causa motus
nisi in genere cause finalis. Sed hoc est multum difficile: ꝛ ideo de hoc fiet questio specialis. Utrū scilicet motus eternus dependeat a motore tanq̄ ab efficiente.

¶ Ad aliā cū dicit: nō demōstret motus esse etern⁹ rc̄.
Dico q̄ potest cōcedi. Et cū dicit q̄ illa nō est causa fal
sum est. Et ad pbatiōez dico breuiter ad plenū q̄ agens
per volūtatē pmutabilē nō agit aliqd de nouo imedia-
te nisi aliq̄ pmutatio fcā sit in ipso: ꝛ si ego nūc volo cras
ire ad scolas ꝛ cras nolo ire ad scolas: iste act⁹ volendi
nō est vn⁹ ꝛ idē oīno formalr: lz sit vnus q̄dāmō radica
liter ꝛ mālr. Aliō.n. est formalr velle cras ire ad scolas
ꝛ velle nūc ire ad scolas. Sed cras igit ire ad scolas est
aliō formalr ab eo q̄ est nunc ire ad scolas: ꝛ iō nō valz
illō exēplū. De hoc ēt: q2 difficile est ꝛ subtile volo que-
stionē spālem facere. ꝛ sic de isto. ¶ Qō IIII.

Q Uerit hic grā vltime rōnis. Utrū motor
etern⁹ itrāsmutabilis qui mouet per itel-
lectū ꝛ voluntatē possit imediate causa-
re motū nouū nulla trāsmutatione pce-
dēte. ¶ Arguit pmo q̄ sic. Q2 talis mo
tor est omnipotēs q̄ nō eēt nisi possz rc̄.

Oppositū argr: q2 sicut se hz volūtas noua ad
motū eternū: sic se hz volūtas eter-
no ad motū nouū: p ꝯueniētē silitudinē. Sz volūtas no
ua nō pōt facere motū eternū. vt manifestū est. ergo vo-
luntas eterna nō pōt facere motū nouum.

Ad qōnē dicūt Aristo. ꝛ suus Cōmenta. q̄ mo
tor etern⁹ est oīno intrāsmutabilis p
se ꝛ p accñs: q̄ q̄tūcūq3 agat p voluntatē nō pōt agere
imediate motū nouū. s. nullo motu pcedēte. Et rō Ari.
patuit pus: nā si hmōi motor ageret imediate motū no
uū nullo motu pcedēte: aut ipz mobile eēt scm̄ aut eter
nū: si nouū ꝛ factū: tūc factio ei⁹ pcedit ei⁹ motū. sicut.n.
mobile pcedit motū: sic factio mobilis si ipz mobile fiat
pcedit factionē mot⁹: ꝛ sic an̄ illū motū fuit alius mot⁹.
Et si dicat q̄ ab agēte scm̄ fuit ipz mobile nō factiōe q̄
est mot⁹ vel trāsmutatio vel cū motu ꝛ trāsmutatiōe: sz
factiōe equoca q̄ est creatio sine oī motu ꝛ trāsmutatio
ne ꝛ sine subo piacēte seu psupposito. Istō n̄ voluit Ar.
q2 fz h potētie actiue nō corrnderet po⁹ passiua aliq̄ cū
ois po⁹ passiua sit in aliq̄ subo. Itez si ipm mobile ince-
pit eē: aut pus potuit eē aut nō potuit: si potuit eē de se
illa po⁹ fuit in nihilo: q2 nec in agēte solū: q2 po⁹ recepti-
ua eē alicui⁹ rei nō est in agēte qō agit illā rē: vt manife-
stū est cuilibet itelligēti. g potētia receptiua ipsi⁹ mobi-
lis fuit in aliq̄ subo pexñte. Si vō diceret q̄ ipm mobi-
le nō potuit eē q̄tū de se est: tūc fuit impole eē ꝛ nullū ta
le icepit eē. q̄re rc̄. Et si dicat q̄ mouēs fuit eternū: ꝛ silr
mobile. ꝯ hoc est rō Ari. q̄ supius iducebat: ꝛ resumas
eā si placet. rō Arist. de relatiuis optime hz h locū: ꝛ tu
ꝯsidera eā p te. q̄re rc̄. ¶ Itē arguit breuiter sic: si talis
motor incipit mouere de nouo aut aliqd aliō imediate
agit de nouo: aut ipe ab eterno voluit mouer̄ aut nō vo
luit mouere ab eterno: hec diuisio fz ꝯdictionez. Si ab
eterno voluit mouere g ab eterno mouit: q2 ei⁹ volūtas
q̄ vult mouere est imediata ꝛ p se cā ipsi⁹ mot⁹: ꝛ tali cā
posita necio ponit cātuz. Si dicat q̄ nō voluit mouere
pus ꝛ nūc vult mouere: necio facta ē inouatio ꝛ trāsmu
tatio in ipa volūtate ei⁹. Nō.n. est itelligibile q̄ volūtas
nūc velit mouere ꝛ pus nō voluit mouere nisi mutatio
facta sit de nō velle ad velle. Mō ponebat oīno ꝛ tota
liter itrāsmutabile. g rc̄. ¶ Sz aliq̄ cauillāt hic q̄ ipse
pm⁹ motor ab eterno voluit mouere i isto tpe determi-
nato ꝛ icipe motū in isto nūc: ꝛ iō cū icepit motū in illo
nūc ꝛ voluit icipe motū in illo nūc: nulla mutatio facta
est in sua volūtate: ꝛ exēplificāt sic. aliq̄s pt velle ire ad
scolas post triduuz ꝛ in fine tridui velle ire ad scolas: ꝛ
sic cū ibit ad scolas nō erit volūtas inouata pcise si ꝯti-
nuaret actū volēdi. Sz hoc nō sufficit itētioni: q2 sic di
cēdo nō rñdet ad iterrogationez: nō.n. q̄ro an ille mo-
tor ab eterno voluit mouere in isto tpe vel icipere mo-
tū in isto nūc. Sz vtrū ab eterno voluit mouere: ꝛ si sic.
g ab eterno mouit: aut eō. Si nō ab eterno voluit mo-
uere: ꝛ nūc vult mouere. g ista volitio ē noua in eo: qō ē
ipole: nec valz exēplū eoz. Si q̄s vult ire ad scolas p⁹
triduū ꝛ i fine tridui vult ire ad scolas nō ē eadē volitio
foialr sz solū mālr. Pri⁹.n. vez erat dicere q̄ ipse vole-
bat ire ad scolas in futuro: ꝛ nūc vult ire ad scolas vl i-
cipere i pñti nūc. Sic igr̄ ire ad scolas i futuro ꝛ ire ad
scolas in pñti: nō ē idē volibile foialr: sz diuersū vt ma-
nifestū est cuilz. sic idubitāter nō est idē act⁹ volēdi for-
malr hic ꝛ ille: ꝛ iō illō exēplū nihil valz. ¶ Itē dimit
tam⁹ q̄rere de iceptōe mot⁹ ꝛ q̄ram⁹ de ipo nūc vtrū ab
eterno voluit pducere istō nūc aut in aliq̄ nūc determia
to dico imediate. Si ab eterno voluit absolute pduce-
re illō nūc: q̄re ab eterno nō pduxit. Cū sua volūtas ac-
tualis sit sufficiēs cū oī qō vult facere. vt dicunt. Si aūt
voluit ab eterno pducere illō nūc in determiato nūc: q̄-
rit vtrū in eodē nūc aut in alio. Si in eodē hoc ē absur-
dū. nihil.n. pducit nec ē in seipso p se. Si in alio nūc q̄-
rit de illo alio: ꝛ sic in infinitū. q̄re rc̄. ¶ Itē si pm⁹ mo-
tor nūc icipit mouere ꝛ pus nō mouebat vl aliqd pdu-
cere qō pus nō pduxit: aut ab eterno ipe fuit eiusdē di-
spōnis sic ē nūc cū actu pducit: aut nō. Si sic: g qua rō-
ne nūc pducit ab eterno pduxit. ꝛ sic nō de nouo. Si nō
g opz aliquā trāsmutationē esse factā in ipso: sz hoc est
impole: q2 ponit oīno intrāsmutabilis. g rc̄. ¶ Itē de⁹
semp est ꝛ eternalr fecit qō melius est ꝛ possibile. hoc ē
manifestū. Sz melius est mouere q̄ nō mouere. vt mani
festū est. Et pbat q2 vel mouere est meli⁹ q̄ nō mouere:
vel ecōuerso. s. q̄ nō mouere est melius simplr: vel ambo
sunt eq̄lis bonitatis. Si pmo mō habeo ppositū. Si se
cundo mō incōueniēs est: q2 cū mō deus moueat nō fa-
ceret qō melius est: nec 3⁹ mō: q2 esse semp est meli⁹ q̄ nō
esse sibi oppositū: ꝛ iō mouere est melius q̄ nō mouere.
Et constat q̄ semp fuit ei possibile mouere ꝛ nūq̄ ipos-
sibile fuit moueri vel motum esse: q2 si aliqñ fuit impole
nūq̄ fuisset. g ab eterno debuit mouere. ¶ Itē Cōme- Com.15.
tator arguit supponēdo fundamēta duo per se nota q̄
nullus pōt negare fm rōnē interiorē. vt dicit. vnū est. q̄
pmus motor est oīno intrāsmutabilis: ꝛ hoc cōcedebāt
ei loquētes sue legis cū quib⁹ ipe disputat. Aliud est qō
agēs per volūtatē nō postponit fm durationē suū effe-
ctū: nisi pper defectū alicuius alteri⁹. s. qō est necessariū
ad esse vel ad melius esse illius effect⁹: siue illō aliud sit
tps vel aliqō aliud qōcūq3: qō nō est in eius potestate:
mō ipse motor pmus eternus nō hz postponere sibi mo
tū vel mouēdū pper defectū eius q̄ nō sit in eius pote-
state. vt dicunt. g nō dz postponi mot⁹ fm durationē ipi
pmo motori. ¶ Sed dīt aliqui q̄ ipse deus voluit fa-
cere motū ꝛ totū mundū de nouo pper seipsum. s. ad
hoc vt sua sufficiētia manifestaret in hoc: q2 oībus aliīs
nō exñtibus ipse in seipso oēm sufficientiam beatitudi-
nis habuit ꝛ virtutis ad rerum pductionem: ꝛ hoc sine
dubio nō est nisi persuasio rethorica nullā certitudinez
inducēs. Nā sine motu ꝛ mundi nouitate pōt homini-
bus per rōnem demōstratiuā constare q̄ ipse deus est si
bi ipsi sufficiens sic q̄ a nullo alio dependet tanq̄ a cau-
sa pncipali in quocūq3 genere: ꝛ q̄ ipse est pma ꝛ nobi-
lissima causa oīum alioz entiū fm aliquē modum. vñ ꝛ
Aristo. dicit in phemio metaphy. q̄ totaliter optimuz
eorum que in natura deus est: ꝛ in 12⁹ dicit q̄ ab ipso de T.c.38.
pendet celū ꝛ tota nā. ¶ Et preterea sicut ipse ponitur

supra nām ꝓduxisse oia de nouo:sic pōt poni ꝙ ipse po
tuit hoib⁹ manifestare suā sufficientiā:ꝛ hoc notificare
ꝙ ipe possꝫ esse sine oīb⁹ entib⁹ ꝙuis ab eterno oia cāue
rit:ꝛ sic nulla est necītas postponēdi sibi suū ꝓpriū effe-
ctū.vn̄ cū simplr meli⁹.ueit ipꝫ mūdū fuisse ab eterno:
ꝛ hoc fuerit pole ipi pmo pncipio:ꝛ non repugnauerit
ipi mūdo:ꝛ p nouitatē mundi nullū appens saluat͛ qꝺ
non possit saluari sine tali nouitate:rōnabili⁹ vr̄ : immo
fortassis necīu ipꝫ fuisse eternū ꝙ nouū ꝛc. ℭ Sꝫ alıq̄
ꝓfundi⁹ pscrutātes de secreto diuine volūtatis: dicunt ꝙ
ipe ꝓduxit mūdū de nouo.vt manifestaret ꝙ ipe fuit so
lus aliqs non exn̄tib⁹ qꝺ non potuissꝫ fuisse scītū nisi fuis-
set sine oīb⁹ alıq̄s.Sꝫ hoc non sufficit:qꝛ p mūdi nouita
tē aut manifestauit se fuisse pus in aliquo tpe sine oibus
alıq̄s:aut mātfestauit se fuisse ꝛ eē priorē ꝫ nāꝫ.Non pri
mo⁹:qꝛ tps non pt esse sine oi motu.vt manifestuꝫ est oi
intellectui:nec mot⁹ sine mobili.Vn̄ p mūdi nouitatē nō
māifestauit se in aliquo tpe fuisse sine oibus entib⁹:qꝛ in
tpe illo necāriū est fuisse motū ꝛ mobile.Si diceret 2ᵐ
.i.ꝙ p talē nouā mūdi ꝓductionem manifestauit se fuis-
se priorē ꝫ nāꝫ:ita bn̄ manifestauisset hoc cāndo essen-
tialr ipm mūdū ꝛ suā cālitatē notificando:qꝛ ꝯstat ꝙ cā
p se prior est ꝫ nāꝫ ꝙ cātū:ꝙuis sit sil duratōe ꝛc.Sed
aliq̄s possꝫ rōnabilr opponere:qꝛ pm⁹ motor sic potuit
ꝓducere hāc reuolutionē hodiernā non pcedētib⁹ aliqꝫ
ꝛ sic habet͛ ꝙ de nouo potuit icipe motū:ꝛ sic nouū po
tuit pcedere reuolutōes pcedētes:ꝛ hoc vr̄ icōueniens:
qꝛ seqt͛ ꝙ ipse reuolutiones eēnt essentialr ordiate : qꝺ
vr̄ irrōnabile:tū qꝛ idiuidua eiusdē spēi non sūt eēntia-
liter ordiata:tū qꝛ in eēntialr ordiatis esset ꝓcessus in i-
finitū:ꝛ forte dōꝫ ꝙ ad hꝫ ꝙ necīa sint eēntialr ordiata
non suffic͛ ꝙ ad eē vni⁹ eoꝝ fuerit necāriū alteꝝ pcessis
se:sꝫ ꝙ ad esse vni⁹ nece sit eē alteri⁹ sil.v.g.ad esse sortis
necāriū est prefuisse ifinitos hoies:ita.s.ꝙ sol vel celum
nō potuissꝫ gnāre sortē nisi precedēte aliq̄ hoie:nec illū
nisi pcedēte alio i ifinitū:ꝛ tn̄ isti hoies n̄ dnr̄ essentialr
ordiati. ℭ Sꝫ adhuc remanet dubitatio:qꝛ impole est
reuolutionē eternā non pcessisse hodiernā.igit͛ necīuꝫ ē
T.c.75. eā pcessisse:sꝫ oia necīa sūt p se.pmo poste.ꝛ isto.8.ꝛ in
T.c.39. 12⁹.metaph.igit͛ iste reuolutiones sūt p se ordiate:ꝛ per
ꝯn̄s eēntialr. ℭ Dōꝫ ꝙ aliq̄ esse essentialr ordiata non
sufficit ꝙ vnū p se pcederet reliquū:sꝫ eꝯ:qꝛ necessario
sil sūt.Aliq̄ diceret ꝙ reuolutiōes sūt eēntialr ordinate:
nec est icōueniēs in eēntialr ordiatis successiuis ꝓcede
re in ifinitū:sꝫ in ꝑmanentib⁹:nec iste reuolutiones sunt
idiuidua eiusdē spēi ꝓpꝫ:ꝫ partes ꝙtitatiue vni⁹ totiꝫ
ꝯtinui.s.mot⁹ circularis celi.Sꝫ hoc ꝯdiceret ꝯmētato-
Com.15 ri in isto.8.ꝛ ideo dicat͛ pmo⁹. ℭ Itē cōmentator inuit
talē rōnē.volūtas noua non ꝓduc͛ effectū nisi nouū.igit͛
volūtas antiq̄ non ꝓducit nisi antiquuꝫ.Et ꝯfirmat͛ ꝑ
putātes obstruere itellcm̄ psuasionib⁹ n̄ necārijs:ipꝫ.n.
pmū pn̄cipiū fuisse alijs nō exn̄tib⁹ nō pōt itelligi nisi al
tero istoꝝ modoꝝ:aut ꝙ ipse fuit:qꝛ alia nō erāt:ita ꝙ
non eē alioꝝ fuit cā eē ei⁹:vt si diceremus ꝙ sole non pn̄te
dies nō ē:ꝛ hꝫ est absurdū:qꝛ nō eē alioꝝ non fuit cā eē:
vt māifestū est:aut ipse fuit alijs non exn̄tib⁹.i.ꝙ in ali-
quo tpe fuit dū alia non fuerūt:ꝛ hoc ēt est remotū:aut
fuit aliqꝫ non exn̄tib⁹.i.ꝙ alia non erāt:nec fuerūt sibi cā
esse:imo oīb⁹ alijs fuit cā eē ꝛ pus nā eis:ꝛ hoc idubitā
ter pꝫ hoib⁹ ēt oib⁹ itelligētib⁹ manifestū esse sine nouita
te mot⁹.vn̄ Aristo.ꝛ alij phi q̄ posuerūt motū esse ꝑpe-
tuum ꝛ nondū bn̄ sciuerūt ipm primū pncipiū qꝺ est de
us eē non exn̄tib⁹ alijs:sic itelligendo ꝙ alia non sūt ei:
nec fuerunt cā eēndi:ꝛ ipm est nā ꝛ dignitate pus oibꝫ
alijs:qꝛ alia nō erāt:ita ꝙ nō esse alioꝝ fuit.quare ꝛc.

ℭ Itē arguit͛ rōne q̄dā quā ponit Albert⁹ sup 12ᵐ meta
phy.Nūq̄ eēntia aliq̄ destituit͛ actu suo eēntiali.hāc re
cipit p maīfesta:sic lux nūq̄ destituit͛ a lucere ꝛ hmōi:sꝫ
mouere est act⁹ eēntialis pmi mot⁹.Probatio:qꝛ aut p
m⁹ motor mouet p suā eēntiā:aut p aliqꝺ accn̄s.Si pri
mo⁹.ꝫ mouere est ei⁹ act⁹ eēntialis.Si 2ᵐ hoc eēt ipole.
qꝛ sic mouens p accn̄s ꝛ nullū tale est pmū mouens:qꝛ
p accn̄s non est nālr pri⁹ ipso p se.vt pꝫ in isto.8.q̄re re-
linqtur ꝙ est mouēs p eēntiā suā:ꝛ sic ei⁹ actus essentia-
lis est mouere:q̄re nunquam destituitur ipso mouere.
ℭ Sꝫ ꝯ hāc rōnē mouet q̄sdā obiectiōes ꝛ soluit.Prio
diceret aliqꝫ ꝙ ꝫ hoc prim⁹ motor non pt non moueri:
ꝛ sic ē coact⁹ ad mouēdū:qꝺ est absurdū.Rn̄dit hꝫ ꝛ bn̄
ꝙ nō seqt͛:qꝛ coactū est violētū.Violētū aūt ē cui⁹ pnci
piū est ab extra.vt pꝫ 3.ethi.mō ipi pmo motori non
est aliqꝺ pncipiū extrīsecū mouēdi sicut nec eēndi:ꝛ ideo
non mouet violēter nec cogit͛ ad mouēdū.Sꝫ dices vl-
teri⁹ saltē ipse erit obligat⁹ ad mouēdū ꝛ nō mouebit li
bere:qꝛ n̄ poterit n̄ moueri.Dic͛ ꝙ hoc nihil est penit⁹:qꝛ
liberū ē qꝺ est sui ipsi⁹ grā.vt pꝫ in pmo politice:mō ipse
pm⁹ motor mouet grā sui ipsi⁹ pncipalr:ꝯmūicare.n.bo
nitates suas p eēntiā sūme libratis est:ꝛ hꝫ fac͛ prim⁹ mo
tor ꝑpetuo suo motu.Et iō dr̄ ꝙ sp est i optia sua dispō
ne ꝛ ꝫ seipꝫ:cū seipꝫ sp itelligat ꝛ amet in quo est dile-
ctio pfectissima.vt dr̄ in.12.meta.ꝛ in ꝯparatiōe ad alia Com.36
entia:qb⁹ ꝑpetuo suas bonitates cōicat p motum.vn̄ ꝛ
Cōmē.dic sup 2ᵐ celi ꝛ mūdi:ꝙ oē qꝺ est ꝑ se prima- Cō.66.
ria itētiōe est ꝑ aliꝺ 2ª itentiōe:vl hꝫ actiōeꝫ ꝑ aliud
scdaria itētōe nisi eēt illic aliq̄ nā nō inata ad largiēdū
vt dic͛:sic igit͛ diceret Cōmē.ꝛ Ari.Sꝫ dico ꝫ fidē ꝛ vi
tatē ꝛ hꝫ idubitāter assero ꝛ firmiter ꝯfiteor ꝙ pmū pri
cipiū qꝺ est de⁹ suppmus potuit icipe motum de nouo p
suā volūtatē ꝛ ꝓducere de nouo ipꝫ mobile:ꝛ alia entia
sine oi trāsmutatiōe pcedēte:nec hmōi ꝯclonis pono ali
ꝙ rōnē dmrātiuā:sꝫ cā sola fide teneo sicut ꝛ alia multa.

Ad rōnes

in ꝯtrium. ℭ Ad primā dcm̄ est in p
cedenti q̄one ꝙ ipꝫ mobile fuit pro
ductū a primo reꝝ pricipio n̄ q̄dē p motū ꝛ ex subo:sꝫ
sine motu ꝛ sine subo.Et cū dr̄ ꝙ po͛ actiue ꝛc.Veꝝ ē
po͛ actiue agētis pticularis qꝺ non est cā toti⁹ entis : sꝫ
po͛ actiue agētis.vl qꝺ est pª cā toti⁹ entis:non oꝫ cor-
rn̄dere poᵃᵐ passiuā in aliq̄ subo.ꝛ sic est de poª diuis.
ℭ Ad aliā dico ꝙ mobile n̄ potuit eē poª passiua māe.
Sꝫ qꝛ sibi nō repugnabat eē.ꝛ cū hoc potuit eē poª ac
tiua agētis pmi. ℭ Ad aliā dico ꝙ pm⁹ motor ab eter
no voluit mouere in tpe determiato ꝛ icipe motū i nūc.
Et cū dr̄ vlteri⁹:veꝝ absolute voluit mouere ab eterno.
Dico ꝙ sic:nec sequit͛ ex hꝫ.ꝫ ab eterno mouit.Et cū dr̄
ꝙ cā ꝛc.Veꝝ est i cāis nālib⁹:sꝫ in volūtarijs : non oꝫ.
ℭ Ad aliā silr.nā ab eterno fuit eiusdē ꝛ non alteri⁹ di
spōnis:nec tn̄ ab eterno mouit sicut mō mouet:qꝛ est agēs
p volūtatē. ℭ Ad aliā dico:ꝙ lꝫ absolute loq̄ndo me-
li⁹ eēt mūdū ꝛ motū eē ꝙ non eē:tn̄ ꝑ aliq̄ cāꝫ melius
est ipm nō fuisse sp ꝙ sp fuisse:sꝫ q̄ sit illa cā.Dico ꝙ ego
nescio istā cāꝫ sufficiētē:nisi illa cā sit ipsemet de⁹ q̄ est oi
um cā:ꝛ si est aliq̄ spālior ꝛ ꝓpria cā natiuitatis mūdi ꝑ
quā meli⁹ fuit ipꝫ eē nouū ꝙ eternū istā scit de⁹ ipse:ꝛ for
te q̄dā alij hn̄tes itellcm̄ magiꝫ eleuatum: sꝫ ego ignoro
eā ad pn̄s sicut ꝛ mltoꝝ effectuū nālium cās nescio.ꝺ qb⁹ tn̄
mihi ꝯstat ꝙ hn̄t eē in reꝝ nā. ℭ Ad aliā p idē.dicto.n.
Cōmētatoris est sufficiēs ꝺ agēte p volūtatē mutabilē:
sꝫ a ꝺ ens p volūtatē imutabilē q̄ pōt postpōere suū effe
ctū nō ꝑ defectū alic⁹:qꝺ nō sit i sua ptāte:nec ꝑ aliq̄
aliā cāꝫ:sꝫ ꝑ seipꝫ.Vn̄ nouitas mot⁹ ꝛ mūdi n̄ reducit
ad aliq̄ nouitatē pmi pncipij:qꝺ ē de⁹:q̄ est cā ꝓpinq̄ ꝛ

bnediata. ¶ Ad rōnē Alberti: dico q̄ essentia q̄ agit p
nāz ⁊ nō p volūtatē nūq̄ destituit a suo actu eēntiali: sʒ
si agit p volūtatē bñ destituit: ⁊ sic ē in ꝓposito. Prim⁹
.n. motor mouet p voluntatē: iō aliq̄n non mouebat vł
nō eternalr mouebit. Et si dicas q̄ illud qd̄ debet alicui
p suam eēntiam debet ei p se: ⁊ p ꝯñs semp. Modo ipsi
pmo motori debet mouere p sui essentiam: q2 p volun-
tatem suam ⁊ sua voluntas est idem qd̄ sua subā. Dōm
q̄ verum esset in rebus naturalibus: sed in voluntarijs
non tenet: ⁊ sic est in proposito. quare ⁊c. Q̄ō. V.

Onsequēter q̄rit. Utrū mot⁹ etern⁹ depende
at a mouente sicut ab agente seu efficiente.
Et arguit pmo q̄ ñ: Q2 si ita eēt seq̄ret q̄
oē mouēs eēt agēs: ⁊ hoc est icōueniēs sʒ
Ari. i pmo de gñatōe ca°. de tactu. vbi vult
T.c.44. q̄ oē agēs ē mouēs: sʒ ñ ecōuerso. Et pbat ꝯñs: q2 q̄ oē
mouēs sit agēs. hoc ñ hʒ istantiā nisi p motore sepato a
mā. Iste .n. dr̄ mouēs ⁊ nō agēs: ⁊ iste motor ē q̄ cāt mo
tū eternū. vt pʒ in isto 8°. Si ḡ mot⁹ etern⁹ cēt a mouen-
te sicut ab agēte: seq̄t qd̄ deñ est. s. q̄ oē mouēs eēt agēs.
q̄re ⁊c. ¶ Item agens dʒ esse ꝯtiū ei in qd̄ agit. vt pʒ in
T.c.50. pmo de gñatōe: sʒ motor a quo cāt motus etern⁹ ñ hʒ
ꝯrietatē ad mobile. vt manifestū est cuilibʒ intelligenti:
nec eʒ ḡ ⁊c. ¶ Itē nihil fit ab agēte nisi p motū pcedē-
teʒ: hec vr̄ manifesta iducendo in agētib⁹. Sʒ mot⁹ eter
nus non pt̄ fieri p motū pcedētem: q2 añ pm̄ motū eter
nū nullus ē ali⁹ mot⁹ pᵒr. ḡ ⁊c. ¶ Itē si sic: tūc mot⁹ eter
nus nō eēt nalis: qd̄ est impole. Et pbat ꝯñs: q2 motor a
quo cātur motus eternus est sepatus a mobili. vt pʒ in
T.c.86. isto 8°. ⁊ sic si sit agēs istū motū: tūc iste mot⁹ erit ab agē
te extrīseco ⁊ non intrinseco: talis aūt mot⁹ non vr̄ eē na
T.cō.3. lis: q2 nā est pn̄ᵐ intrinsecum. vt pʒ in 2° huius. q̄re ⁊c.

Oppositū arguit: oē qd̄ reducit aliq̄d de potē
tia ad actū agit in ipʒ: hec vr̄ maīfe
Com.18. sta p rōnē agētis quā ponit Cōmen. in .12°. metaphy. sʒ
motor q̄ mouet motu eterno reducit aliq̄d de po^a ad ac
tū. s. mobile. vt maīfestū ē: ipʒ .n. mobile vt mobile ē ñ ē
nisi i po^a receptiua respectu mot⁹: ⁊ tale nō ducit ad ac
T.cō.2. tū se. vt pʒ .9. metaphy. ḡ relinquit q̄ a mouēte. q̄re ⁊c.

De isto dixerūt aliq̄ q̄ mot⁹ etern⁹ non ē a
motore tāq̄ ab agēte: ⁊ hō
pbat ꝑonā talem rōnem qua ēt credit demr̄ari de suba
eterna q̄ ipa non sit cāta ab agente. Et est ratio q̄si ta-
lis. Si suba eterna depēderet ab aliquo agente ipsa de
se posset esse. si .n. ipsa de se non posset esse: tūc esset ipos
sibilis: ⁊ si de se pōt esse: pōt ēt non esse: q2 eadē est po-
T.c.17. tentia ꝯdictionis .9. meta. Sʒ tale qd̄ de se pōt non esse
T.c.102. est corruptibile ⁊ a nullo pōt ppetuari. vt pʒ ex primo
celi ⁊ mūdi: ⁊ sic suba eterna non essʒ eterna oino. Silr
arguūt de motu eterno. si .n. ipse mot⁹ etern⁹ dependeret
ab agente: tūc de se possʒ esse: ⁊ p ꝯñs non eē: ⁊ sic ideʒ
qd̄ pri⁹. Et iō dicūt q̄ mot⁹ etern⁹ non est a motore tāq̄
ab efficiēte: imo vlr dicūt q̄ actio ⁊ passio: ⁊ mot⁹ non
hñt agens p se: ⁊ dicūt hoc esse demr̄atum ab Aristo. in
.5. ph°. Sʒ mihi vr̄ salua reuerentia sic dicentiū q̄ ipsi di
cūt ꝯ Cōmentatorem ⁊ ꝯ veritateʒ. Contra Cōmenta
torē dicūt maīfeste: q̄ Cōmen. vult in .12. meta. q̄ i sepa-
tis a mā idē est cā mouēs sʒ agens ⁊ sʒ finē. cōmē. 34.
ibi .n. Cōmen. loq̄ns de mouente sepato dic̄ sic: ⁊ est mo
uens: q2 agit motū: ⁊ q2 finis mot⁹: ⁊ in commē. 36. dic̄
sic: itelligētie vō abstracte in eo q̄ sunt abstracte sūt pn-
cipia corꝝ quorꝝ sunt principia duob⁹ modis sʒ q̄ sunt
mouentes: ⁊ sm̄ q̄ sūt fines: idem habet in tractatu de
suba orbis ex itentione. Et est ēt ꝯ rōnem: q2 oi poten-
T.c.17. tie passiue corrñdet potētia actiua. vt pʒ ex .5. metaph.

Sʒ ꝯstat q̄ mobile qd̄ mouet motu eterno est in poten
tia passiua ad motū eternū. ḡ oʒ esse potētia aliqua acti
ua ipsi⁹ mot⁹: ⁊ illa non ē nisi potētia motoris. vt mani
festū est: q2 mobile non hʒ potētiā actiuā ipsius vt ꝯcedi
tur. ḡ ⁊c. Et si q̄s dicat q̄ maior est vā in potentia passi
ua remota ab actu: sʒ de potentia ꝯiūcta actui: nō oʒ q̄
ei corrñdeat actiua ⁊ passiua. hoc nihil est: q2 potentia
passiua ꝯiūcta actui: aut se ipa reducit ad actū aut redu
cit ad actū ab aliq̄ alia potentia. ¶ Et pmū ꝯcedit esse
impole. ḡ relinq̄t 2m̄: ⁊ ista potētia ñ est nisi potētia acti
ua. vt maīfestū est. q̄re ⁊c. ¶ D. q̄uis mobile qd̄ mouet
motu eterno non sit i potētia remota actu respcū tot⁹
mot⁹ sil: ita. s. q̄ sil sit priuatū toto motu: tñ ipm mobile
hñs vnā ptem mot⁹ ꝯtinui ppetui. s. vnā circulationē est
in potētia. i. in potentia priuata actu ⁊ remota ab actu
respcū alteri⁹: ⁊ ex ꝯñs sub illa altera est i potētia remota
ab actu respectu alteri⁹: ⁊ sic de oib⁹: vt sol: dū actu mo
uet circulatōe hodierna ē i potētia remota ab actu ad
circulatōeʒ crastinā: ⁊ cū mouebit i circulatiōe crastina
erit i potētia remota ab actu ad aliā ⁊ sic i ifinitū: ⁊ añ-
q̄ moueret ista circulatōe seu resolutōe hodierna fuit i
po^a remota ab actu respcū ei⁹: ⁊ sic de oib⁹. vñ ipm mo
bile qd̄ mouet motu eterno ē i potētia remota ab actu
respcū toti⁹ mot⁹ ñ sil: sʒ successiue. vt pʒ ꝯsideranti: ⁊ iō
necīo idiget potētia actiua: cū .n. respcū cuiuslʒ circula-
tiōis sit aut fuerit i potētia remota ab actu: oʒ q̄ ad q̄li
bet circulatōeʒ successiue reducat ab aliq̄ potētia ⁊ nō
nisi a po^a motoris. q̄re ⁊c. ¶ Sʒ ē ꝯsiderādū q̄ duplex
ē agēs: vt hr̄ i 2° de aia: qdā .n. ē agēs remouēs ꝯtriū: qd̄ T.c.57.
pfuit i passo: vt cū agit ignis i aquā remouēdo fridita-
tē, silr āt ⁊ i alijs hmōi. ⁊ tale dʒ eē ꝯtriū aliq̄lr ipsi passo
⁊ cōicare i ipo i mā cū ipo. Aliud est agens qd̄ ñ corrūpit
ꝯtriū: sʒ solū iducit aliquē actū ad quē subʒ erat i poten
tia receptiua: sic dicim⁹ q̄ corp⁹ luminosū pñte dyaphāo
agit i ipʒ: ⁊ silr sensibile in sensuʒ. Nō dico q̄ mot⁹ eter-
nus ñ est a motore tāq̄ ab agēte primo mō: sʒ 2° modo.

Ad rōnē alteri⁹ opionis cū dr̄ illud qd̄ depēdet
ab aliq̄ agēte d̄ se pt̄ eē ⁊c. Dico q̄ ali-
q̄d de se posse esse: pt̄ itelli: duplr q̄tū ad ꝓpositū. Uno°
q̄ i essentia sua hʒ aliq̄ ptē q̄ sit i potētia ad ei⁹ esse: ⁊ hō
mō ꝯpositū ex prima mā ⁊ forā subali specifica d̄ se pōt
eē. Alio° itellr aliq̄d eē i potētia ad eē: ñ q2 i sua eēntia
sit aliq̄ po hñs potētiā ad ei⁹ eē: sʒ q2 ē i aliq̄ ꝓprio subo
qd̄ hʒ potētiā ad esse illi⁹: ⁊ hō mō pt̄ dici q̄ forā subalis
pt̄ eē: q2 ipsa est in subo qd̄ hʒ potētiā ad eē ei⁹. Modo
cū dr̄ q̄ oē cātū ab agēte ⁊c. veꝝ ē altero istoꝝ mōꝝ.
Et cū dr̄ q̄ illud qd̄ de se pōt eē: pōt non eē. Pōt dici q̄
veꝝ est si de se pōt eē primo mō: sʒ si 2° non opꝫ: modo
ipse mot⁹ etern⁹ pōt esse 2°. s. q2 est in subo ꝓprio qd̄ hʒ
potētiā ad ipʒ ⁊ ad ei⁹ eē: ⁊ non pōt de se eē p ptē sue es
sentie: ⁊ iō non pōt d̄ se non esse: nec seq̄t icōueniēs qd̄
dicebat. Sʒ si aliq̄ suba eterna cāret ab agente opor te-
ret q̄ illa suba ꝯposita hēret ptē eēntie sue eē p quā eēt
in potentia ad esse: ⁊ ēt ad non esse: ⁊ sic esset corrupti-
bilis ⁊ ei⁹ forā eēt corruptibilis: q̄re nō possʒ ppetuari
ab aliq̄. Alr potest rñderi q̄ aliq̄d de se posse non eē pt̄
duplr intelligi. Uno° q2 hʒ a mā ptem q̄ est in potentia
ad ei⁹ non eē: ⁊ ad formā oppositā sicut iste sube iferio-
res composite: ⁊ nullaʒ tale pōt ppetuari. Alio° potest
itelligi q̄ aliq̄d de se pōt non esse ꝓ tanto: q2 q̄tūʒ est ex
pte sua circumscripto quocunq̄ alio° semp hēret eē: nec
etiam ex pte sui subiecti pōt esse: ⁊ tale nihil ꝓhibet ppe
tuari si dependeat imediate ab eterno agente: ⁊ sic ē d̄
motu celi. Modo cum dicitur omne quod pducitur ab
agente de se potest non esse: verum est altero istorum

modoꝝ: ꝫ non est necesse ꝙ pmo mō. Ul' dicat ꝙ mot⁹ celi bn̄ pt nō eē ſm q̄libet sui ptem successiue: ꝫ non sil': ꝛ hoc sufficit ad hoc ꝙ depēdeat ab agēte: ppetuat aūt p hoc ꝙ vna pte deficiēte succedit alia: vt circulationē hodiernā succedit crastina: ꝛ sic semp: nec ppetuatur ſꝫ suas ptes: ita ꝙ alia ps ppetuet vel oēs modo pdicto. ¶ Et tu dubitabis: qꝛ ꝫ mot⁹ non hꝫ de sua eēntia ptē que hꝫ potētiā ad suū esse: eo ꝙ est act⁹ simplex: tn̄ ipsuꝫ motū. s. cōpositū ex mobili ꝛ motu hꝫ ptem q̄ est in po^a ad ipꝫ motū. s. ipꝫ mobile: ꝛ sic cōpositū istud pōt nō eē: ꝛ p ꝯn̄s non pōt ppetuari: sicut nec suba ꝯposita. ex q̄ seq̄t ꝙ mot⁹ non pt ppetuari: qꝛ sic ppetuaret compositū. Forte diceret ꝙ hoc non est sile: qꝛ ipm mobile subm̄ motui non facit q̄d vnū p se cuꝫ motu: sicut mā ꝛ forma sunt vnum in eē p se: mō cuꝫ dr̄ ꝙ illud non pt ppetuari qd̄ ptem hꝫ p quā est in po^a ad eē. itelligēdum est si ex illa pte cū alia fiat ens vnum p se. Uel pōt alr̄ dici cū dr̄. Oē qd̄ depēdet ab agente de se pōt esse. vex̄ est vel po^a ꝯiūcta cū actu: vel po^a remota ab actu. Et cū dr̄ ꝙ oē ō se potēs eē: de se pōt nō eē. Uex̄ est si sit potēs esse po^a remota ab actu. Sꝫ si ē potēs eē po^a ꝯiūcta actu nō oꝫ: mō diceret ꝙ mot⁹ etern⁹ de se pt eē po^a ꝯiuncta actui: ſꝫ nō po^a remota ab actu tota sil'. vt dicebat p⁹: nūq̄. n. est sil' celū sine oib⁹ ptib⁹ mot⁹. Sed sic dicendo remanet dubiū: qꝛ silr̄ possꝫ aliq̄s dicere ꝙ aliq̄ suba eterna ē ab agēte: ꝛ ꝙ ipsa de se est de po^a ad eē ꝯiūcta actui: ꝛ sic n̄ pt nō eē ꝛ pt ppetuari. ¶ Jō alr̄ dicūt aliq̄ ꝙ motus celi bn̄ pōt eē: ꝛ pōt ēt nō esse q̄tū est ex pte sui: vel q̄tū ē ex pte mobilis vn̄ corp⁹ vel vn̄ mobile: ſꝫ ex pte motoris nō pōt nō eē: ꝛ iō absolute nō pt nō eē pp qd̄ nō pt poni nō eē. vn̄ nō seq̄t aliqd̄ incōueniens si ppetuat: sed si suba cāta ab agēte ppetuaret: ipsa eēt potēs nō eē absolute: qꝛ suba nō depēdet ab agēte in ꝯseruari ꝛ in eē: ſꝫ solū in fieri: poterit ḡ poni nō eē: ꝛ sic simul erit ꝛ nō erit cū ponat eterna. Et adhuc diceret aliq̄s ꝙ sicut motus depēdet a motore ꝛ in fieri ꝛ in eē: qꝛ suū fieri est suum eē: sic silr̄ suba eterna dependet ab agēte suo in eē ꝛ in ꝯseruari: ꝛ iō nō dꝫ poni nō esse q̄uis ex pte sua sit aliqualr̄ potēs nō eē. Et sic oīs q̄ dicerent ad istā rōnē tenēdo motū eternū eē ab agente: dicerent ad eādē tenēdo subam eternā eē ab agēte: ꝛ si illa rō valet ibi: valet ēt hic vt vr̄. Forte 2^a solo est oib⁹ alijs verior ꝛ efficacior: ꝛ forte est iptingens. i. non pt frangi neq̄ ledi. Cū. n. dr̄ ꝙ illud qd̄ pt eē pōt nō eē: qꝛ eadē po^a est ꝯdictōis. Uex̄ est de po^a ꝯdictiōis remota ab actu: ſꝫ de po^a ꝯiūcta actui nō est vex̄: vt videmus ꝙ celū pt eē q̄tū ꝛ nō pt eē nō q̄tū: ꝛ silr̄ de multis alijs: mō ipse mot⁹ eternus pt eē po^a ꝯiūcta actui ꝛ nō remota ab actu oio. Et si dicas eodē mō teneret ille q̄ teneret subam eternā cāri ab agēte: ꝛ sic illa rō nō demrat subam eternā nō hēre efficiēs: ꝛ ego ad pn̄s n̄ reputo illā rōnē demr̄atiuā: nec vn̄ q̄ vidi. Cōmētatorē h̄ dicere: ꝫ aliq̄ attribuāt ei: bn̄ tn̄

com. 41. dic̄. 12° metaph. ꝙ suba possibilis ō se eē ꝛ nō eē nō pōt ppetuari: ꝛ hoc vex̄ est de suba q̄ ē possibilis po^a remota ab actu: talis. n. suba est simplr̄ possibilis nō eē. vn̄ pt poni nō eē: ꝛ sic sieēt ppetua: seq̄t ꝙ sil' posset eē ꝛ n̄ eē: ſꝫ mot⁹ ꝫ sit possibilis de se po^a supple ꝯiūcta actui q̄ ē in ipso mobili: ꝛ pt ēt nō eē ſm ptes suas successiue: cuꝫ hoc pōt ab alio perpetuari: ꝛ cā etiam in hoc est vt dicit: qꝛ esse hꝫ ab alio. s. a motore: ꝛ qꝛ est motor etern⁹ ꝛ intransmutabilis p se ꝛ per accn̄s: ideo ppetuat motus suba v̄o que de se est possibilis eē ꝛ nō esse nō dependet imediate ab aliquo itrāsmutabili: ſꝫ ab aliquo trāsmutabili qd̄ q̄nq̄ est in debita dispōne ad causandū ꝛ conseruādū ipsaꝫ subaꝫ q̄nq̄ nō. Cōsiderādū igit diligēter circa istud: ꝙ cā q̄re mot⁹ q̄ est possibilis quo quo mō pōt aliq̄n ppetuari nō est illa quā aliq̄ assignāt ꝛ attribuūt ꝯ^{ri}. s. qꝛ po^a ad eē eius nō est in eius suba: ſꝫ i aliquo alio. s. in subto suo. si. n. hoc eēt cā ppetuitatis: tūc silr̄ forme subalis siue gn̄ee p se siue p accn̄s possꝫ ppetuari in mā qꝛ po^a ad ipsaꝫ nō est in eius suba: ſꝫ in mā: imo cā illius est q̄ pdicta est. s. qꝛ est imediate a motore itrāsmutabili oino ꝛ p se ꝛ p accn̄s: vt ibi tangit Cōmen. Remanet ḡ pdicta ꝯ^a. s. ꝙ motus dependet a motore sicut ab agēte.

Ad rōnes

porꝛe. ¶ Ad pmā dōꝫ ꝙ n̄ oē mouens est agens corruptiuū ꝛ alteratiuū alteratiōe⁹ ppe dicta: ꝛ h̄ mō accipit ibi. Arist. Sꝫ oē mouēs bn̄ ē agēs pfectū. s. qd̄ reducit aliqd̄ ō po^a ad actū. Et dico de mouēte imediato: iter qd̄. s. ꝛ mobile n̄ est aliq̄s motor medi⁹: ꝙ dico pp pmū pn^{m} qd̄ forte est aliquo mō mouēs vt finis ꝛ nō vt agēs. Sꝫ motor appropiat⁹ mobili pmo agit ipꝫ motū pmū. Et si hoc vex̄ e: tūc pt ēt saluari dcm̄ Aristo. ꝙ nō oē mouēs ē agēs. hoc. n. vex̄ ē de mouēte pmo qd̄ n̄ est appropriatū alicui mobili imediate: sicut vr̄ sentire Cōmen. in isto. 8. ꝛ l. 12. metaph. ꝛ in de subā orbis: ſꝫ de hoc videbit in posterꝫ. Per idē ad aliā vex̄ est ꝙ agēs corruptiuū dꝫ esse ꝯriū passo ꝛ ꝯuenire i mā cū ipso: ſꝫ non oꝫ de agēte pfectiuo solū. ¶ Ad aliō cū dr̄ nihil ꝛc. vex̄ est ab agente qd̄ agit de nouo. Sꝫ ab agēte qd̄ etern alr̄ agit bn̄ pt aliq̄d effici n̄ p motū pcedētē tpe ipm scm̄: ꝛ istud vr̄ sentire Cōmen. in suo tractatu de subā orbis. vbi dicit ꝙ qd̄ dā agens pcedit suū actū nā ꝛ non tpe. ¶ Ad aliā dico breuiter ꝙ motor abstract⁹ est in mobili: n̄ q̄dē subiectiue: ſꝫ ſꝫ appropatiōnē: ꝛ h̄ suffic̄ ad nālitateꝫ mot⁹. Et ad hoc q̄uis mouēs agēs motū eternū n̄ sit itrinsecum mobili ſꝫ eē tn̄ pncipiū receptiuū ipi⁹ mot⁹ bn̄ est intrinsecū mobili vl' nō extrinsecū: ꝛ hoc vr̄ sufficer̄ ad motū nālē. ¶ Jtē aliq̄ sic istāt. oē qd̄ est ab alio effectiue pus est n̄ ens q̄ sit ens: ſꝫ mot⁹ etern⁹ nō pus est nō ens q̄ sit ens. ḡ ꝛc. Ad hoc rn̄dent aliq̄: ꝙ ꝫ motus etern⁹ non sit pus tpe non ens q̄ ens: tn̄ pus nal'r est non ens q̄ ens: ꝛ hoc sufficit vt dicūt. Sꝫ hoc nihil ē: qꝛ esse ꝛ ens nal'r ꝛ ſm nāꝫ pus est q̄ non eē ꝛ non ens oio. Alr̄ dicūt aliq̄ ꝙ ad hoc ꝙ aliqd̄ depēdeat ab alio tāq̄ ab efficiente vl' agēte: non oꝫ ꝙ pus sit non ens q̄ ens: ſꝫ sufficit ꝙ ipm non eēt si quoddā aliud non esset qd̄ extrahit ipꝫ de potentia ad actū: ꝛ sic est de motu eterno. Uel dicendū ꝙ q̄uis motus eternus non sit prius tpe nō ens ſm se totū q̄ ens: ita. s. ꝙ mobile in aliquo tpe priuatū sit motu eterno toto: tn̄ ſꝫ partes sibi succedentes. bene tn̄ pri^a tpe est non ens actu q̄ ens actu. Cum. n. mobile actu reuoluit vna reuolutione est in potentia ad aliam reuolutionem ꝛ illa alia ad aliam: sed nondum est in actu simpliciter: ꝛ sic sufficit motum prius non esse q̄ esse.

¶ Contraria autem his non est difficile soluere. Textu cōmenti. XVI. Questio. VI.

Uerit hic. Utx̄ celuꝫ agat in intellectum ꝛ voluntatem hoīs. ¶ Arguitur pmo ꝙ sic.

q

Qꝛ astrologi iudicāt ꝛ pdicunt de illis que fiunt ab intellectu ꝛ voluntate humana: vt aliq̄s pugnabit ꝯtra aliū vel ꝯducet vxorē: ꝛ hmōi: ſꝫ hoc non possꝫ facer̄ nisi corpora celestia agerent in itellectū ꝛ voluntatem. Nā p aliā viam non iudicant ꝛ pdicunt de talib⁹ nisi p aspectus corpoꝝ celestium: quos credunt mouere itellectū ꝛ voluntatē ad act⁹ suos. q̄re ꝛc. ¶ Jtē illud qd̄ facit iudicar̄ aliqd̄ eē bonū vel malum ꝛ illud appetere vel fugere: vr̄ agere in itellectum ꝛ voluntatem: hec est manifesta. Sꝫ celū facit ali

quid iudicare bonū ⁊ ꝓsequēdū vel malū ⁊ fugiēdum:⁊
per ꝯñs appetere illud:qñ.n.sol est pñs vel ꝓpinquus
nobis ⁊ cal. facit nr̄a corpora:tūc iudicam⁹ nō eē bonū
ſ malū nos calefieri ab igne ⁊ illud fugimus:cū aūt sol
est multū distās ⁊ facit frig⁹:tunc iudicamus bonū eē ca
lefieri nos ab igne:⁊ istud appetimus ⁊ ꝓseqmur:⁊ sic in
mltis alijs hmōi:q̄re ⁊c̄. ¶ Itē qd̄ agit i corp⁹ aliqd̄ agit
i formā corpis ⁊ in v̄tutes ꝯñtes eaꝫ.hoc satis est appa
rēs:cū forme ⁊ v̄tus sint in eo:cuius sunt forma ⁊ virt⁹.
Sꝫ celū agit in corp⁹ hūanū cui⁹ forma est aīa intellecti
ua ⁊ v̄tutes ei⁹ sūt itellect⁹ ⁊ volūtas:q̄re ⁊c̄. ¶ Itē p̄m
T.c.4. in quolibꝫ genere est cā oium alioꝝ.2⁰ metaph. Sꝫ mu
tatio celi est. p̄ mutatio.ḡ ipsa est cā oium mutationū in
tellect⁹ ⁊ volūtatis:qd̄ n̄ eēt si nō ageret in itellcm̄ ⁊ vo
lūtatē. ¶ Itē in sōnis aliqn̄ ꝯtigit vere itelligere.vt pꝫ
p Aristo.⁊ in de somno ⁊ vigilia:⁊ expientia docet.hoc
aūt nō ꝯtingeret nisi celuꝫ ageret aliqd̄ in aīam itellecti
uā. Si.n.nō:a quo cārent tales itelligētie ⁊ ꝓphetie de
futuris. ¶ Iteꝫ arguit auctarib⁹ Aristo.dicit.n. in p̄mo
metha^m.ꝙ iste mūdus ex necessitate ꝯtiguus est latiōi-
bus supiorib⁹ vt ois eius v̄tus gubernet̄ inde:⁊ ꝯstat ꝙ
itellect⁹ ⁊ volūtates sūt quedā v̄tutes hoīs q̄ est in isto
mūdo iferiori.q̄re ⁊c̄. ¶ Itē in 2⁰ de aīa:dicit ꝙ volūtas
T.c.50. auget̄ ad pñs.i.icitat̄ ad agēdū s̄m pñtis hore dispōnē.
Dispō aūt hore pñtis reducit̄ ad corpus celeste sicut ad
cām vt oēs ꝯcedūt:⁊ subdit ibidē phus.vñ eis.s.hoīb⁹
semꝑ sapere altera pcstāt.q.d.corpora celestia.s.dāt ho
minibus sapere.i.itelligere altera.i.alia ⁊ alia s̄ꝫ diuer-
sos aspect⁹ astroꝝ. Et paꝝ post dicit:ꝙ talis ē itellect⁹
in terrenis hoīb⁹ q̄lē ducit p̄r viroꝝ deoꝝq̄.i.sol:vt ex
ponit̄ ibidem. Et iterum in isto 8⁰ dicit Aristo.sic:nihil
T.c.20. igitur ꝓhibet.magis autem fortassis necessarium est in
corpore multos motus fieri a continente.horum auteꝫ
quosdam appetitum ⁊ intellectuꝫ mouere.quare ⁊c̄.

Oppositū arguit:q̄ si sic esset:tūc actiōes nr̄e
quas opamur p itellectū ⁊ volūta-
tē nō eēnt meritorie:nec digne laude ⁊ honore vel vitu
perio:qd̄ est absurdū.vt pꝫ 3⁰ ethi.⁊ ꝓbat̄ ꝯña:q̄ illa q̄
facim⁹ necessitati ab alio nō sunt meritoria nec demeri-
toria.vt manifestū est. Si qs.n.coactus ⁊ violentat⁹ ab
alio pcutiat aliū manu mota p aliū nō est puniēdus:vel
si coact⁹ ab alio exhibeat parētib⁹ honorē nō est laudā
dus:⁊ sic de silib⁹:mō si celū ageret in itellcm̄ ⁊ volūtatē
nr̄am:tūc cū celū nec̄io agat oē qd̄ agit:nos nec̄io age-
remus ea q̄ ageram⁹:⁊ nō possemus nos agere ea.

De questione est itelligēdū ꝙ aliq̄ dicunt ⁊
q̄si cōit̄ asserit̄ absolute:ꝙ ce-
lū nullo mō p se agit i itellectū ⁊ volūtatē nr̄am:⁊ ꝓbat̄
duab⁹ rōnib⁹. Prima ē:nullū corpeū agit in icorporeū.
hec recipit̄ ꝓvera ⁊ māifesta:sꝫ celū est aliqd̄ corpeū:vt
manifestū est:⁊ itellect⁹ est qd̄ incorporeū.vt pꝫ ex 3⁰ de
aīa.ḡ ⁊c̄. ¶ Itē si celū ageret in intellectū:aut ageret in
T.c.19. ipsaꝫ spēm itelligibilē vel actū itelligēdi vel vtrūq̄:hec
T.6.T.4 diuisio est manifesta:sꝫ nō agit in aliqd̄ istoꝝ nec ambo.
ꝓbatio:q̄ omne qd̄ celū per se agit est qd̄ idiuiduū cor
poreū ⁊ mal̄e:sꝫ spēs itelligibilis ⁊ itelligētie sunt actio
nes vl̄es ⁊ abstracte.vt pꝫ de aīa.ḡ ⁊c̄. Sꝫ q̄cquid sit d̄
ꝯclone ista. Iste tn̄ rōnes nō vident̄ eē efficaces:q̄ per
eādē rōnem ꝓbaret̄ ꝙ nulla suba mal̄is ageret aliqd̄ in
itellectū nr̄m p se:q̄ si nullū corpeū p se agit in incorpo
reum:sꝫ ois suba mal̄is est ens corpeū sicut ⁊ celum. Et
iteꝝ suba mal̄is si ageret in itellcm̄:aut ageret spēm itel
ligibilē aut itellectionē:quoꝝ neutꝝ videret̄ s̄m illā se
cundā rōnē:q̄ spēs itelligibilis ⁊ itelligētie sunt actus
abstracti ⁊ vl̄es ⁊ tales act⁹ nō fiunt per se ab agēte cor
poreo ⁊ mal̄i:vt isti vident̄ ꝯcedere.q̄.s.omne qd̄ celuꝫ
agit sit qd̄ idiuiduū ⁊ mal̄e:⁊ nō v̄r esse ꝑꝑ aliud:nisi q̄
ipm celum est qd̄ corporeū ⁊ induiduū:q̄re idē diceret̄
de qualibꝫ suba mal̄i:⁊ sic nulla suba mal̄is erit p se ac-
tiua in itellectum:qd̄ tn̄ est falsum manifestū:q̄ oē p se
itellectum est per se actiuum in itellectū aliquo mō:sicut
p se sensibile est p se actiuum i sensuꝫ.vt pꝫ ex scia de aīa.
Mō suba mal̄is est qd̄ p se intelligibile cū sit p se suba ⁊
ens.q̄re ⁊c̄. Et p idem videt̄ ꝙ ꝯclusio quā ponunt.s.ꝙ
celū nihil per se agit in itellectū nr̄m non est oīno vera:
q̄ omne p se intelligibile est p se actiuū in itellectum.vt
dictum est. Sꝫ ipm celum est p se itelligibile.vt pꝫ:q̄ est
p se ens ⁊ suba est p se scibile.q̄re ⁊c̄. Propter qd̄ aliter
pōt dici ad q̄ōnem ꝙ celum nō agit p se in itellcm̄ nr̄m:
sic itelligēdo ꝙ p se faciat intellectum nr̄m iudicare ali-
qd̄ necessario esse bonū ⁊ ꝓsequendū:vel malum ⁊ fugi
endum:nec sil̄r agit in volūtatē nr̄am p se sic ꝙ faciat ip
sam voluntatē necessario aliqd̄ velle vel nolle. Et hoc
ꝓbaret̄ rōne p̄us iducta:q̄ si sic esset actiōes nr̄e nō es-
sent laudāde nec vitupande:cui⁹ oppositū vult Aristo.
in 3⁰ ethi.⁊ in multis alijs locis:⁊ hoc etiam tenent oēs
leges. Et pꝫ ꝯña sicut p̄us declarabat̄. Sꝫ ꝯsideranduꝫ
ꝙ quāuis celum nō sic p se agat in itellectū ⁊ voluntatē
ꝙ necessitet istas virtutes ad suos act⁹: sic.n.ꝑiret liber
tas hūana:que dr̄ esse nobilissima ꝯditio volūtatis hu
mane:tn̄ corpora celestia multas trāsmutationes faci-
unt in ꝯtinente in quo viuūt aīalia ⁊ in corporibus etiā
aīalium:⁊ ad istas trāsmutationes aliquotiēs ꝯsequitur
iudiciū itellectus de bono ⁊ ꝓsequēdo:vel malo ⁊ fugiē
do:⁊ sil̄r declinatio volūtatis ad ꝓsequēdū vel fugiēdū.
v̄.g.cum sol ⁊ alia astra calefaciūt excellenter ⁊ excessi
ue ista iferiora ⁊ corpus hūanū exiccāt imoderate:ꝯtin
git ꝙ itellectus hūanus iudicat bonuꝫ eē remouere istū
excessuꝫ:⁊ nō pōt remoueri nisi p assumptionem alicui⁹
frigidi:⁊ iō iudicat bonū eē accipere aliqd̄ frigidū ⁊ ꝓse
quēdū:⁊ volūtas tunc iclinat in illud. Sil̄r aūt de mul
tis alijs trāsmutatiōib⁹ q̄s agūt corpora celestia. Et hoc
plane docuit Aristo.i lr̄a pallegata:nihil.n.ꝓhibet ma T.c.20.
gis.aut fortassis necessarium ē in corpore supple aīalis
multos fieri motus a ꝯtinēte.s.ab aere ⁊ celo.hoꝝ aūt
quosdā itellcm̄ ⁊ appetitū mouet̄:nunq̄ tn̄ vt dr̄ necessi
tat̄ intellectus ad iudicandū ⁊ affirmādū hoc esse bonū
vel malum p q̄cunq̄ trāsmutationē factā i corpore:nec
voluntas ad volēdum:imo semꝑ remanet in itellectu li
bertas ad iudicāduꝫ aliqd̄ ⁊ voluntati ad volēdū aliqd̄
vel ad nolēdum illud:⁊ hoc respectu ordinatoꝝ i finē.
v̄.g.q̄tumcunq̄ corpus humanum sit excessiue ifrigida
tum:dummō remaneāt v̄tutes distinctiue vl̄ iudicatiue:
adhuc nō nec̄ario iudicat itellect⁹ ꝙ bonum sit remoue
re illuꝫ excessuꝫ friditatis:imo pt̄ nō iudicare illud vel
iudicare oppositū:nec voluntas nec̄io vult illō.s.remo
uere frigus illō excessiuuꝫ ⁊ mortificatiuuꝫ:imo pt̄ vel-
le sustinere illud:sic āt est in alijs. Et ꝑꝑ hoc dicit Pto-
lome⁹ ꝙ vir sapiens dominabit̄ astris inquantuꝫ p suuꝫ
itellectum pōt iudicare aliqd̄ esse bonuꝫ ⁊ faciēduꝫ ad
cui⁹ oppositum iclināt corpora celestia q̄tuꝫ ē de se. Et
idē ēt vn⁹ dixit v̄sificator satis curial̄r. Fac tibi fortunaꝫ
festina frāgere lunā. Sic ꝯ fatum faciet te cura beatuꝫ.
Cōsiderandum tn̄ ē ꝙ q̄uis hmōi trāsmutationes non
necessitēt itellectum ad iudicādum:nec voluntatem ad
volēdum.vt tꝫ ois doctrina:tn̄ indubitanter multi re-
gunt opa sue vite s̄m inclinationes factas a corporib⁹
supioribus in gn̄atione hoīs:⁊ post eius gn̄ationeꝫ ⁊ si
aliqui inueniunt̄ facere ꝯtraria eoꝝ ad que inclinantur
per actionem corporum celestium:isti sunt quasi pauci

respectu alioꝛum: ꝙ enim aliquis habens a figura celesti vehementē inclinationē ad iraꝫ ⁊ luxuriā sit mansuetus ⁊ tēperatus perfecte: hoc est multū difficile ⁊ quasi rarū licet possibile. Similr̄ aūt ⁊ in aliꝗs hmōi. Alia vō irrationalia. s. q̄ nō habēt itellectū nec habitū intellectiuum necessario sequunt trāsmutatiōes receptas a coꝛpoꝛib⁹ celestib⁹ ⁊ nō habēt libertatē faciēdi ꝯriuꝫ: ꝓpter qḋ dr̄ ꝙ in actionib⁹ q̄s agūt magis agunt ꝙ agant: qꝛ nō hn̄t dn̄m sui actus: vt tangit in 2° hui⁹. ⁊ in 3° ethicoꝝ.

Ad rationes tunc est dōm. Ad pmā cū dicit ꝙ astrologi ⁊c̄. Dico ꝙ astrologi nō iudicāt de his que fiunt ab intellectu hūano tanq̄ sit necessariū talia cōtigere: nec actiōes coꝛpoꝛum celestium quibus disponunt ⁊ inclinant hoīes ad aliq̄ psequenda vel fugienda: ⁊ illas iclinationes ⁊ dispositiōes ꝓsequunt in multis: ⁊ iō nō valet ꝯtradictio. ¶ Ad aliud dico ꝙ coꝛpa celestia nō faciūt itellectui appere aliquid esse bonū: ita ꝙ necessario iudicet illud esse bonū: vel ēt malū: sed disponunt ad tale iudicium mō pdicto. Semp eniꝫ tn̄ remanet intellectui libertas iudicandi de oꝛdinatis ad fineꝫ ⁊ voluntati libertas eligēdi De hoc tn̄ magis ē ꝯsiderandū 3° ethic. ⁊ cui v̄tuti istaꝝ magis sit attribuenda libertas actiōis. ¶ Ad aliud cū dicit. ꝙ agit in coꝛpus ⁊c̄. Aꝛ. diceret cōcedēdo maioꝛē loquēdo de forma pficiēte subm ⁊ dante eē formalr̄: sed si sit forma fm aliū modū. s. intrinsec⁹ operās ⁊ appropꝛiata nō vnita coꝛpoꝛi fm eē: nō oꝫ. ⁊ sic diceret de aīa itellectiua. vt declaratū est in. 3. de aīa. Uel dicat ꝙ maioꝛ ꝓpositio hꝫ veritatē de forma educta de pō māe, ⁊ de eius virtutib⁹: sed forma q̄ nō ē educta de potētia māe ⁊ hꝫ virtutes nō oꝛganicas nō oꝫ ꝙ agens in coꝛpus agat in ipam. Sic aūt est de aīa intellectiua humana fm fideꝫ ⁊ veritatē: lꝫ Aꝛ. ⁊ Cōmē. nesciuerūt h. quare ⁊c̄. ¶ Ad aliam dicūt aliqui ꝙ mutatio celi nō est pꝛima nisi respectu mutationū coꝛpoꝛaliū: nō aūt abstractaꝝ siue intellectualiū. Unde mutatio celi nō hꝫ per se oꝛdinē ad mutationē intellectus ⁊ volūtatis. Sed hoc est difficile: qꝛ certū est ꝙ pmū pꝛincipiū est per se cā mutationis intellectus ⁊ volūtatis ⁊ nō est cā nisi mediāte motu celi fm phos. Unde relinquit ꝙ mot⁹ celi sit causa per se istarū mutationū: nō tn̄ sequit ex hoc ꝙ necēio eueniet: qꝛ necessitas ⁊ cōtigētia effectus nō cōsiderat ex cā remota: sed ex cā ꝓpinqua: que si nō est ipedibilis effectus ē necessarius: ⁊ si est ipedibilis nō erit necessari⁹. ¶ Ad aliā cuꝫ dr̄. in sōnis fiunt vere intelligētie: pōt dici ꝙ veꝝ est: sed ibi nō est necessitatus intellect⁹ ad iudicandū aliq̄d esse bonū vel malū: nec volūtas ad volendū qualiter auteꝫ hec vere intelligētie fiūt ⁊ ꝓphetie vidēdū ē in de sōno ⁊ vigilia. Ad hoc eniꝫ facit paucitas motuū exterioꝝ ⁊ bonitas virtutis imagiatiue ⁊ subtilitas spūuꝫ ⁊ aspect⁹ celestis. Sed nō plus de hoc ad p̄sens. ¶ Ad aliā dico ꝙ Aꝛ. intelligit de virtutibus materialib⁹ ꝙ omnes gubernent a coꝛpoꝛib⁹ celestib⁹. Intellect⁹ aūt ⁊ voluntas sunt virtutes imāles. quare ⁊c̄. Uel dicat ꝙ voluntas ⁊ intellectus regunt a celo fm ꝙ celū disponit coꝛpoꝛa humana ⁊ facit in eis inclinatiōes ad operādū: nō tn̄ necessitando ad iudicandū ⁊ volendū vt dictum est. Omnes aūt alie auctoꝛitates sunt verba quorūdā alioꝝ qui putauerunt sensum ⁊ intellectū esse idem. vt pꝫ in. 2. de anima. ⁊ ideo nō sunt ad ꝓpositū: qꝛ etiā Arist. improbat illam opinionē ibidem. quare non valent.

¶ Principium aūt considerationis. T.c.XXI.
¶ Neqꝫ enim augeri: neque diminui possibile est continue. T.c.XXIII. Qō. VII.

Ueritur hic. Utrū augmētatio sit mot⁹ cōtinuus: ⁊ loquoꝛ de augmētatione ꝓpꝛie dicta q̄ cōtingit reb⁹ viuētib⁹. ¶ Arguit pmo ꝙ sic. qꝛ mot⁹ q̄ est ad terminū ꝯtinuum est ꝯtinuus. cū mot⁹ sit idē fꝫ eēntiam cū termino ad quē. vt pꝫ in. 5. ⁊. 3. h⁹. Sꝫ T.c.31.
augmētatio est ad terminū ꝯtinuū. s. ad q̄titatē ꝯtinuaꝫ. T.c.4.
q̄re ⁊c̄. ¶ Itē ille mot⁹ est ꝯtinu⁹ q̄ est diuisibilis in infinitū: hec est manifesta. Nā diuidi in ifinitum soli ꝯtinuo
debet. vt pꝫ ex. 3. h⁹. Sꝫ augmētatio ē hmōi. Est aūt de T.c.69.
spē termini ad quē. termin⁹ aūt ad quem est: quantitas cōtinua. s. magnitudo: hec aūt est diuisibilis in infinituꝫ. quare ⁊c̄. ¶ Itē motus extensus extēsione tpali est cōtinuus: hoc est verum. sed augmentatio est huiusmodi: cōtingit enim aliquid augeri per aliqḋ totū tēpus: vt manifestum esse videtur. ergo ⁊c̄.
¶ Oppositū argr̄ auc̄tate Aꝛ. i isto. c. ⁊ auc̄tate Cōmē. Cō.23.
expꝛessius. vult. n. ꝙ augmētatio nō est motus ꝯtinuus.

De questione est intelligēdū ꝙ sicut Aꝛ. tāgit in lr̄a. quidā dixerūt ꝙ oīa ꝯtinue mouent: ⁊ videbant sic itelligere: ꝙ oē qḋ mouet motu perpetuo mouet illo motu: lꝫ nō sit manifestuꝫ ad sensum: imo videt ad sensuꝫ ꝙ aliq̄ quiescāt: ⁊ ex hoc sequit ꝙ augmentatio esset mot⁹ cōtinuus continuitate q̄ est ppetuitas durationis: sed hoc est oīo incōueniēs: qꝛ ꝯdicit sensui. Sensus. n. bn̄ dispositus ⁊ medio sentiendi bn̄ disposito ⁊ debita exn̄te ꝓpiquitate sensibilis ad sensum. iudicat aliq̄d quiescere. qḋ pus mouebat localiter. vt pꝫ in lapide cum ad terrā peruenit: ⁊ hoc satis ē ad illius opīonis iprobationē. Experimētū eni sermonū verarū est vt cōcoꝛdēt rebus sensatis fm Cōmēta. hic. Et Cō.22.
Arist. dicit ꝙ querere rōnē dimittendo sensum est infir- T.c.22.
mitas ⁊ debilitas intellectus nō potētis soluere sophisticam rōnem ꝯdicentē sensui. Est tn̄ in hoc ꝯ naturę diffinitionē qua dicit ꝙ est pncipiū ⁊ cā mouendi ⁊ q̄escēdi. Aliꝗ vero dixerūt eꝯ. ꝙ augmētatio nullo modo ē motus ꝯtinu⁹. Non eni est mot⁹ ꝯtinu⁹ ꝯtinuitate que est ppetuitas: qꝛ ipsa est inter ꝯria. s. de quātitate imperfecta
ad perfectā: nullus aūt talis motus est simplr̄ continu⁹: T.c.23.
vt Aꝛ. demonstrat in isto 8° nec ē ꝯtinuus: ita ꝙ sit sine interruptione q̄etis medię. Nā ad augmētationē reqrit ꝙ caloꝛ nālis aīati sit ita foꝛtis ꝙ possit ꝯuertere de nutrimento plusq̄ fuerit dissolutū: hoc auteꝫ non semp potest facere caloꝛ nālis: imo aliqn̄ est ita debilis ꝙ nō sufficit foꝛte ad restaurādū dissolutū. ¶ Itē nō est cōtinuus eo ꝙ extēdat extēsiōe tpali: qꝛ sit mot⁹ simul sicut cauatio lapidis per casuꝫ vltime gutte. sicut videt velle Aꝛ. T.c.23.
in lr̄a. Sed isti ēt deficiūt. qꝛ oīa motus ꝓpꝛie dict⁹ put distinguit a mutatiōe idiuisibili dꝫ esse ꝯtinuus aliq̄liter.
vt manifestum est ex 5° huius. sed augmentatio ē hmōi T.c.5.
motus pꝛopꝛie dictus. quare ⁊c̄.

Ad ratiōem ipsoꝛum dico breuiter ꝙ lꝫ caloꝛ nālis aīati non semp sit sufficienter foꝛtis: tn̄ potest eē foꝛtis per aliqḋ totū tp̄s foꝛtitudine sufficiente ad extēdēdū ꝯtinue ipm augmētabile: nec istud ꝓbat esse impossibile. Et iō dico breuiter aliter ad qōnē sicut innuebat statiꝫ ꝙ augmētationē esse motum continuū pōt intelligi tripl̄r. Uno° ꝙ sit ppetuus simpl̄r ⁊ vn⁹ numero. Cōtinuitas. n. mot⁹ accipit vno mō ꝓ ppetuitate ipi⁹ ⁊ idētitate nūerali. vt pꝫ i isto. 8. Alio° pt intelligi ꝙ augmētatio sit mot⁹ cōtinu⁹ a p° t'n° vsqꝫ ad vltimū terminū: ita. s. ꝙ aliqḋ augmētabile ꝯtinue augmētet sine quietis iterruptiōe p totū tp̄s a cui⁹ pncipio icepit augeri ⁊ in termio cessabit augmētari. verbi grā. Si puer q̄ pus nō augebat in pn° vnius anni icipiat accipe

quantitatē ⁊ in fine illius āni acquisiuerit illā quātitatē
posset aliquis putare ꝙ necessario in toto illo anno cōti
nue augmētabat sine quiete media: ⁊ sic ꝑ totū in cuiꝰ ter
mio cessat acqrere suā quātitatē: ⁊ ēt hec q̄titas ꝑꝑ bre
uiloquiū pt vocari ꝯtinuitas total. Alioꝰ pt itelligi ꝙ aug
mētatio sit motꝰ ꝯtinuꝰ: ita ꝙ ꝑ aliqd totū tps duret sine
quietis interuētu. ⁊ hec pōt vocari ꝯtinuitas partialis.
¶ Tunc dico ad q̄ōnē tria. Primo ꝙ augmētatio nō ē
motꝰ cōtinuꝰ pmo mō. s. continuitate q̄ est ꝑpetuitas: qꝛ
si sic esset: tunc res augmētabiles nō essent determinate
ad maximā q̄titatē: sed hoc est falsū. q̄re ⁊c. Falsitas cō
T.c.4. sequentis appet ꝑ Ar. in 2° de aia. vbi dicit ꝙ oium nā
cōstantium ⁊c. Est. n. aliq̄ q̄titas ita magna ꝙ sub maiori
nō posset seruari: ⁊ sic de oibꝰ alqs. Et hoc demonstratū
fuit in pmo hꝰ: ⁊ ꝯn̄a ē euidēs. Si. n. motꝰ augmētatiōis
eēt ꝑpetuꝰ: cū ꝑ ipm augmētabile ducat ad maiorē ma
gnitudinē: tūc qcunq; magnitudine data adhuc mouere
tur ad maiorē: ⁊ sic nō eēt determinatū ad maximum: ⁊
qꝛ maximū ē illd q̄ nō ē maiꝰ. q̄re ⁊c. Et h ēt pōt ꝓbari
per rōnē pus adductā: qꝛ nullus motꝰ q̄ est de ꝯrio est cō
tinuus ⁊ vnꝰ nūero. Opꝫ. n. ꝙ mobile cū ꝑuenit ad vnū
ꝯrioꝝ q̄escat sub illo anteq̄ icipiat redire ad aliud ꝯrio
rū: vt si aliqd mobile ꝑueniat de nigredine ad albedinē
opꝫ ipm q̄escere sub albedie anteq̄ vadat ad nigredinē
vt Ar. subtilr demōstrat in lr̄a inferiꝰ. Sed dimitto ꝑꝑ
breuitatē. Talis aūt motꝰ nō est vnꝰ numero ⁊ ꝯtinuus
iter cuiꝰ ptes est quies media: habemꝰ ergo istā ꝓpōnē
ꝙ nullus motus q̄ est iter ꝯria est ꝯtinuꝰ ⁊ vnꝰ numero.
Sed augmētatio ē hmōi: ē eni de magnitudie iperfecta
ad ꝑfectā: ⁊ hec hn̄t aliqualr ꝯrietatē. q̄re ⁊c. Et ad hāc
intetionē dixit hic Cōme. ꝙ nō est hic motꝰ cōtinuus in
Cō.23. veritate nisi motꝰ localis q̄ est velocissimꝰ motuū. ¶ 2°
dico ꝙ augmētatio nō ē continua 2° mō cōtinuitatis. s.
continuitate totali: cū eni aliq̄d incipit augeri sm aliquā
q̄titatē in pn° alicuiꝰ tēporis: ⁊ in termio alicuiꝰ tēporis
acquisita est illa q̄titas: nō est necesse ꝙ in q̄libet pte il
lius tēporis fuerit acquisita aliq̄ particula illiꝰ q̄titatis:
vt si in fine vniꝰ anni aliq̄d inueniť maioris q̄titatis di
gitalis q̄ fuit in pn°: non oꝫ ꝙ in q̄libꝫ pte illius anni ac
quisiuerit aliquam partē illius q̄titatis digitalis: qꝛ for
te aliqua ꝑticula est in qua nō acq̄riť aliq̄ particula illiꝰ
q̄titatis: ⁊ causa huiꝰ pōt esse debilitas caloris nālis nō
potētis extēdere vel cōuertere nutrimentū: aut pōt esse
defectus nutrimēti requisiti ad augmētationē: ⁊ hoc itel
lexit Cōme. i 3° huiꝰ. ⁊ in isto 8° vt pꝫ inspiciēti v̄ba eiꝰ.
Com.7. In 3° quidē huiꝰ sic loquiť. motꝰ augmētationis ⁊ altera
tionis sunt plures motus. nō. n. possumꝰ dicere ꝙ augmē
tū sit vno motu de initio augmēti vsq; ad finē: ⁊ ipossi
bile est vt in toto tpe augmēti sit motꝰ. Cū eni non com
ꝓhendať a sensu motꝰ. igiť augmētum de initio motus
ad finē cōponiť ex pluribꝰ motibꝰ ⁊ pluribꝰ q̄etibꝰ. Et
paucis interpositis subdit Cōmētator: ꝙ si aliq̄d augeť
in anno sm q̄titatē digitalē: remotū ē vt ille digitꝰ diui
dať per ptes oēs illiꝰ anni: q̄m minimū tps sensibile nō
hr̄et ex eo ptē sensibilē. ¶ Itē aliā cāꝫ illius discōtiuatio
nis videť h dare cōmētator. ¶ Ad cuiꝰ euidentiā ꝯside
randū ꝙ ad augmētationē req̄riť vt mā nutrimēti trā
mutetur ad formā subalē augēdi: ⁊ sic ad augmētationē
necessaria est gn̄atio. vt v̄bi grā. Si caro diciť augmēta
rioꝛ ꝙ in mā nutrimēti genereť forma carnis. Ulterius
videť supponere Cōmēta. ꝙ anteq̄ genereť caro maior
carne minima oꝫ generari carnē mimā: ⁊ hoc est manife
stum per se. Et supponit ēt ꝙ gn̄atio minime carnis fit
Cō.57. istanti. Ex quo pꝫ ꝙ cū instās nō cōtinueť istāti. vt pꝫ in
T.c.122. 6° huiꝰ ⁊. 4. manifestū est ꝙ ille gn̄ationes carniū mini
marū nō continuanť adinuicē. Unde videť intēdere Cō
mentator ꝙ augmētatio nō oio sit ꝯtinua saltē q̄tū ad
generationē q̄ requiriť ad augmētationē: ⁊ hoc etiā vi
deť intēdere Ar. in lr̄a. Uult eni ꝙ lꝫ q̄titas q̄ acquiriť
per augmētationē sit diuisibilis in ifinitū: tn̄ est deueni
re ad aliquā ptē q̄ tota simul acquiriť: ⁊ nō vna pars eiꝰ
prius tpe q̄ alia: vt augmētatōe carnis deueniť ad car
nē minimā q̄ tota siĺ acquiriť ⁊ generať: ⁊ non vna pars
eius pus tpe q̄ alia: ⁊ exēplificat de cauatiōe lapidis ab
vltima gutta. vt pꝫ inspiciēti lr̄aꝫ ⁊ cōmētū. ¶ 3° dico ꝙ
augmētatio bn̄ potest esse continua. 3. mō ꝯtinuitatis. s.
ꝙ ꝑ aliqd tps durat sine q̄ete media. Qd ꝓbo. qꝛ aliter
augmētatio nō esset verꝰ motꝰ prout distinguiť ꝯ muta
tionē instātaneā: qd est oio incōueniēs. ⁊ ꝯ Ar. aperte i T.c.7.
5° huiꝰ vbi diuidit motū ꝓpe dictū i tres. s. i alterationē:
loci mutationē: ⁊ augmētū ⁊ diminutionem. Dicam g̃ ꝙ
augmentatio bn̄ pōt esse ꝯtinua q̄dā continuitate ptiali
ita. s. ꝙ durat per aliqd tps sine q̄etis interuētu. Cū. s. for
ma subalis rei q̄ augeť vt caro generata est in mā nutri
menti: tūc in tpe cōsequēte illud instans gn̄atiōis pt nā
lis calor viuētis extēdere illud totū cōpositum ex carne
gn̄ata ⁊ carne p̄existēte: ⁊ extēdere dico extēsiōe totius ꝑ
aliqd tps q̄uis forte illud sit modicū ⁊ paruū. Et h extē
sio cōtinua est augmētatio ꝓprie put distinguiť ab alijs
motibꝰ ⁊ mutationibꝰ. De h aūt plenius habeť in q̄ōne
de augmēto quam ordinaui ⁊ cōicaui: vbi ēt declaratꝰ ē
motus sm quē fit augmētatio: ⁊ ꝓbatū est ipam nō fieri
in istāti: ⁊ multa neccia ad hāc speculationē: qd si tu vide
ris: puto ꝙ te nō penitebit. ¶ Itē Ar. diť i pmo d̄ gn̄a T.c.25.
tiōe. qd augeť neccio moueť localr: qd n̄ eēt nisi ipsa aug
mētatio aliquā ꝯtinuitatē hr̄et. ¶ Sꝫ ꝯ istā vltimā vi
deť eē auctoritas Cōmē. in isto loco. dicit. n. ista v̄ba. Et Com.23.
cū ita sit sicut narrauimꝰ bn̄ appet ꝙ dictuꝫ alfarabij in
pn° sui libri de entibꝰ trāsmutabilibꝰ. s. ꝙ in diffōne mo
tus virtualr apparet ꝯtinuatio: est sermo nō verus: sꝫ nō
apparet nisi in motibꝰ localibꝰ: de q̄bus diciť hoc nomē
motꝰ pncipalr. In alijs aūt motibꝰ i q̄busdā possibile ē:
vt appareat ꝯtinuo. s. vt ptes coꝝ ineniant nō distincte
abinuicē: ⁊ in q̄busdā non appet hoc: qꝛ partes illoꝝ nō
inueniunť sm hūc modū. g̃ videť velle ꝙ augmentatio
nō est ꝯtinua aliquo mō. ¶ Ad hoc posset aliq̄s rn̄dere
dando auctatē ꝓ auctate: qꝛ ipsemet Cōmen. dicit in. 3. Cō. 7.
huius expsse. ꝙ ex diffōne motꝰ apparet ꝯtinuatio mo
tus: motꝰ eni quādo q̄escit erit ꝑfectio eiꝰ qd est in actu.
Propter qd dicunt aliqui ꝙ Cōmē. sibiipsi ꝯdicit in ista
mā. Sed hoc absit a nobis dicere de ipso: quē putamus
meliorē phoꝝ post Ar. Dicā g̃ ꝙ itentio Cōmen. nō ē
ꝙ augmentatio nulloꝰ sit ꝯtinua: sed ꝙ nō est ꝯtinua ab
initio q̄ augmentabile icipit augeri postq̄ nō augmenta
bať vsq; ad finē. Et hoc manifeste sonant v̄ba eiꝰ supiꝰ
inducta. s. in motibꝰ localibꝰ de q̄bus diciť h nomē motꝰ
pncipalr. s. in motibꝰ circularibꝰ corpoꝝ celestiū est cōti
nuitas sm istū modū. s. ꝙ a pn° circulatiōis vsq; ad finē
eiꝰ mobile semp cōtinue moueť. Silr ignis h exn̄s si nō
ꝓhibeať postq̄ incepit ascēdere semp ascendit ⁊ ꝯtinue
moueť vsq; ad finē: ⁊ sic nulla est ꝯdictio in verbis Cō
mētatoris subtilr itellectis. Possumꝰ ēt dicere ꝙ cōmē
tator itelligit augmētationē nō eē ꝯtinuā quātū ad gn̄a
tionē q̄ ācedit eā mō p̄dicto ꝙ i se nullā ꝯtinuitatē hꝫ.
Et i ista māifesta ꝯcordia gaudeat aīus meꝰ cū laude dī.

Omnes rationes in principio questionis adductas concedo. probant enim motū esse
continuū aliqua continuitate. s. partiali vt prius expositum est: sed non probant ipsum esse continuum. i. perpetuū ⁊ sine termino: nec ꝯtinuitate totali. s. ab initio vsq;

ad vltimū terminū.idō rc. ¶ Ad auctatē Ar. dico q ipse itelligit augmētationē non esse continuā.i.infinitam a parte ante r a pte post: vt aliq posuerunt: imo vult eam esse finitā a pte ante: qz fuit aliqd istās tpis añ qd h augmētabile nō augebat: r est accipe aliquā qtitatē ita paruā qua mioz nō acqrit actu r seorsuz r finitā a pte post: qz puenit ad instās tpis vltra qd nō augmētat h augmētabile r ad qtitatē pfectissimā r possibilē: auctas et Cōmētatoris non est ꝯ positionē vt manifestū est ex dictis.

¶ Similiter autem r in alteratione qualibet. Non enim si partibile in infinitum est quod alteratur: propter hoc r alteratio rc.

Textu cōmenti. XXIII. Questio. VIII.

Uerit hic. Utrū alteratio sit diuisibilis in infinitū. ¶ Arguit pº q sic. qz qd ē actº alicuius diuisibilis in ifinitū est diuisibile in infinitum. Siquidē actus diuidit diuisiōe eius cuius ē actº: dūmō sit actº dens eē. Sz alteratio est actº alicuiº diuisibilis in ifinituz.s.alterabilis: qd ē diuisibile in ifinitū. Oē eni qd mouet r p ꝯñs qd alterat

T.c.23. est corpº: vt demōstratū est i.6.hº. r oē corpº est diuisibile in ifinitū.6.huiº. q̄re rc. ¶ Itē motº vē ꝯtinuus est di-

T.c.3.

T.cō.3. uisibilis in ifinitū.6.hº. sz alteratio ē hmōi. vt pz ibidez. ergo rc ¶ Itē ois motus ad formā suscipientē magis r minus vr diuidi in ifinitū: qz talis forma hz gradus infinitos sibinuicē succedentem: sed alteratio ꝓprie dicta ē hmōi: vt calefactio r frigidatio. quare rc.

T.c.23. ¶ Oppositū arguit auctate Ar. i isto.8. qui vult q alteratio multotiens fit velox: r exponit.i.tota simul. r idē dicit in de sensu. contingit enim aliqd totū simul alterari: qd non esset si diuideretur in infinitum.

Ad questionem est hic intelligēdū q sicut tāgit hic Ar. quidā putauerūt q oia ppetuo r ꝯtinue mouerent. r videbant itelligere sic: q oē qd mouet aliq motu pus semp mouebat r post semp mouebit illo motu: ex quo sequebat alterationē qualibet esse perpetuā r infinitā. Cōtra hoc loquitur Ar. hic dicēs q nō est verū: nō eni est necīum si illud qd alterat est diuisibile in ifinitū: q pp hoc alteratio sit ifinita: sed velox fit multotiens. Item motus q est ad ꝯriuz nō est ppetuº sicut dicebat pus: r h demōstrat Ari.

T.c.23. in lrā. Modo alteratio ē de ꝯrio ad ꝯriū: vt cū aliquid sanat mutat in sanitatē r in aliud nullū per se. quare rc. Item videmus sensibilr q lapis nō fit durior neqz mollior sed manet sub eodē gradu mollicici r duricici aliq tpe cū pus mollificabat aut idurabat vel posteriº. ergo nō diceret ꝯtinuo.i.ppetuo alterari: sed est inconueniēs multum r manifest a ambigere. ¶ Propter qd dico alr ad qōnē. Ad cuiº euidētiā ꝯsiderādū q alterabile cū sit corpº est diuisibile in ifinitū: r h supponēdū est i.6.hº. r

T.c.32. ex libro de lineis idiuisibilibº. Ulteriº itelligendū q alteratio pōt accipi dupl'r. Unoº p qlitate fluente cº vna pars generat post aliā quousqz pficiat. Alioº p fluxu cōtinuo quo ipm alterabile fluit de vna pte ad aliā. ¶ Itē ꝯsiderandū est q alterationē esse diuisibilē in infinitum pōt intelligi dupl'r. Unoº q̄tuz ad partes ipiº alterabil' sic.s. q pars minor ipsiº alterabilis pus tpe recipiat formā ab alterante q̄ pars maior. ¶ Itē q alteratiōis sint ptes infinite pōt itelligi de alteratione pro qlitate fluente r pro fluxu qlitatis. ¶ Tunc dico ad qōnez tria. Prio q alteratio que est qlitas fluēs est diuisibilis in ifinituz: qd sic ꝓbo. illius forme sunt ptes ifinite cuius aliqua ps acqritur in quolibz instāti alicuius tpis: sz illius qlitatis fm quam est alteratio aliqua pars recipit in qlibz instāti tēporis. q̄re rc. maior ē nota. Cū eni cuiuslibet tpis sint

instātia infinita. vt pz in.6.huiº necīo alicuiº qualitatis T.c.76.

sunt ptes ifinite: cuiº qlitatis aliq pars acquirit in quolibet instāti alicuius tpis. r minor ēt concedit. Naz cum aliquid continue alteratur in aliquo tpe ipm alterabile in quolibet instāti illiº tpis recipit aliquā partē illius qlitatis successiue. Alteratio eni ꝓpe dicta est gñatio vnius partis post aliā partē illius qlitatis ad quā tendit al-

teratio donec pficiat r sit in actu. vt pz per Cōmen.3.hº Cō.7.

Utrū aūt istaꝝ partiuz pōr remaneat adueniente posteriori aut corrūpat: ita q hec pars sit supposita: bñ dubium ē: r visuz fuit in.5. itellige q nō sūt in actu distinctionis: sed bñ sunt in actu psentialitatis. Sciēdum tñ est q sicut illud qd mouet ꝯtinue localiter in quolibet instanti tēporis in quo ꝯtinue mouet non est in spacio sibi eqli nisi in potētia. vt pz in isto.8. Sic dū aliquid cōtinue alterat in quolibz instāti tpis in quo ꝯtinue alteratur nō est sub gradu forme vel sub pte forme nisi i potētia. Cū aūt terminatus est motº: tūc est actu sub aliq pte qlitatis illius. vt pz in.6. ¶ Et per hoc pz solo ad illō qd posset dici. posset eni aliquis dicere q in ifinitis nō est vltimum r in istis gradibº vel partibº forme deuenit ad vltimū: cū alteratio termineē. ergo rc. Dicēdū q in infinitis fm q infinita sunt nō est pmū nec vltimū: mō ptes qlitatis que sunt in potētia in alterato: dū ꝯtinuo alterat sunt in potētia infinita: r idō in ipsis nō est accipe pmā nec vltimā: sed ptes q̄ sunt in actu nō sunt infinite: r idō in ipsis ē accipere vltimā aliquo mō. Et sile ē sicut de linea recta finita in qua sunt ifinita pūcta ꝯtinuātia r in eis nō est pmuz nec vltimū. Sed vtrū sit dare pmā partē illius qlitatis multū. est dubiū: de hoc aūt hz videri in.6. vbi qritur an in motu sit pmū mutatū esse a parte añ. Scdo dico q alteratio q̄ est fluxus qualitatis continuus est diuisibilis in infinitū i suas ptes: qz oē ꝯtinuuz est diuisibile in

infinitū. vt pz.6.hº talis aūt fluxus est cōtinuº vt mani- T.c.3.

festū est. q̄re rc. Tertio dico q alteratio nō est diuisibilis in infinitū fm ptes alterabilis sic intelligēdo q semper pus tpe vna pars.s. minor recipiat qlitatē agētis q̄ pars maior. Qd sic ꝓbant aliqui: qz si sic esset: tunc ois alteratio esset infinita a pte añ r nūq̄ incepisset: sed h est manifestū ipole: sensibiliter.n. apparet q ignis icipit calefacere aquā cū prius nō calefaceret eā: r hoc nō indiget ꝓbatione apud aliquē idoneū ꝓbantē: sed ꝯña ꝓbat. qz ipm alterabile cū sit corpus ꝯtinuuz est diuisibile in infinituz in ptes: quaꝝ vna est minor alia.i. q q̄cūqz pte data contingit dare minorē r illa minorē: r sic semp. h aūt pz in demonstratis in.6. Si igit. semp eēt necīuz cū aliquid oz alterari q pars minor alterabilis pus tpe alteret q̄ maior. adhuc pars illius ptis minoris. r sic semp: tūc in infinituz esset tps alterationis qd est ipossibile. verbi grā. Sit aliqd alterabile decem pedū. Si dicas q pus tēpore necesse est alterari mediū illiº q̄ totū: r adhuc pus tēpore mediū illiº medij: r sic semp: r tūc nūq̄ peruenitur ad ptez qn sit accipe minorē dico existentem in toto: sequitur q nunq̄ pueniet ad finē illiº alterationis. ¶ Sz rō forte adhuc nō sufficit. qz videret eodē mō ꝓcedere de motu locali: ad ꝓbādū q mobile nō semp pus tēpore ptransit partē minorez spacij q̄ maiorez. Et tñ dicit Ar. q rationabiliter nāqz loci mutatōes in medio pus attingūt: r idem habet ex.6.huius. Et ideo pōt adduci alia ratio que tangebat prius. Nam illud alterabile oz simul totū alterari modo preexposito super qd totū obtinet ipsum alterans. hec videtur manifesta: sed est accipere aliquaz ptē sup quā totā simul obtinet ipm alterans: vt cū ignis obtinet sup aliquā totā ptē aque. ergo rc. Et si hoc non

ꝛ corpus ꝑpter rōnē ꝑus inductā: tum qꝛ aīa est actus ꝛ
nō ens actu mouere aūt debet enti actu ꝛ non actui: seu
forme: vt asserūt: tū qꝛ corpus qd̓ est altera pars eēntia
lis aīalis est mā pͣma q̄ est ens de se pura potentia: ꝛ ista
T.c.8. nō est per se subm alicuiꝰ motꝰ pͥmo vt hr̄ in.5. Dicūt ğ
isti ꝙ ille partes aīalis: quaꝝ vna est mouēs ꝛ alia mota
sunt partes q̄titatiue: quaꝝ vna est ꝯposita ex corpore
ꝛ aīa est eni in corpore aīalis vna pars.s.i medio corpo
ris vel cordis q̄ est iter dextrū ꝛ sinistrū. ꝛ ante ꝛ retro ꝛ
sursum ꝛ deorsuꝫ. ꝛ in hac pte pͥncipalr̄ est virtꝰ motiua:
ꝛ istā dicūt esse pͥmū mouens in aīali: ꝛ alie partes sunt
mote per calorē ꝛ spūs q̄ mittūt eis ab ista pte. ¶ Sed
sine dubio ista est ꝯ̄ Cōmenta. plane in isto.8. vbi vult ꝙ
mouēs i aīalibꝰ est aīa: ꝛ ipm corpꝰ est motū: nec pōt di
Cō.27. ci ꝙ p aīaꝫ Cōmen. intelligat istā partē q̄titatiuā.s.me
diū parietē cordis in quo pͥncipalr̄ est virtꝰ motiua: ꝛ p
corpꝰ alias ptes itelligat. hec eni nō est intētio Cōmen.
Cō.28. vt pꝫ inspicienti vͣba eiꝰ in isto caͦ vbi sic loq̄tur: nullus
eni dubitat ꝙ aīal mouet ab aīa: ꝛ ꝙ aīa ē motor ꝛ cor
pus est motū: sꝫ latet qūo est distictus cꝰ. in eis q̄ mouē
tur ab extrinseco.s. qꝛ in istis appet manifeste ꝙ motor
ē distinctꝰ a moto. Et paucis iterpositis subdit Cōmen.
Et est intelligēdū hic per distinctionē in esse: nō distictio
nē in diffōne. Motorē eni in aīalibꝰ eē distinctū a moto
fm diffōnē manifestū est p se. Sed ignotū est vtrū distin
guatur vel nō distiguat in esse: mō si p animaꝫ itelligeret
partē q̄titatiuā nō esset veꝝ qd̓ dicit. qꝛ notū est ꝙ vna
pars q̄titatiua aīalis est disticta ab alia in esse: ita ꝙ esse
vniꝰ nō est eē alteriꝰ vt manifestū est p se. ¶ Itē in alio
Cō.30. cōmēto sup illā partē: ampliꝰ qūo ꝯtinuū. dicit Cōmen.
sic motor.n. dꝫ esse distinctꝰ a moto: aut fm diffōnē ꝛ eē
simul: sicut illa q̄ mouent ab extrinseco: aut fm diffōneꝫ
tm̄: sicut in hn̄tibus aīas. Anima eni que est motor i eis
distinguit a corpore: qd̓ est motū fꝫ diffōnē: sꝫ nō distin
guat fꝫ esse.s. ꝙ ipossibile est corpus eē sine aīa: ꝛ aīam
sine corpore nisi equoce. Ex q̄bus verbis manifestuꝫ est
cōmētatorē intelligere ꝙ aīa est motor corporis. aīa di
co q̄ est forma ꝛ actꝰ ipsiꝰ: hec enim est de q̄ ꝑprie veruꝫ
est ipam nō distingui a corpore fm eē: sicut ꝛ alie forme
mālesnō sunt disticte fm esse a suis subis. vt hr̄ in.2.hꝰ.
T.c.12. ¶ Itē illa ē itētio cōmētatoris in.2. de aīa. caͦ illo q̄re
T.c.37. primū de alimēto. vbi ostēdit ex intētiōe aīam esse cām
corporis viuētis: sicut vnū principiū motꝰ. ꝛ p cām vnū pͥn
cipium motꝰ semper ꝯsueuit itelligere cām mouētē ꝛ effi
cietē motū. vt pꝫ.:. huiꝰ: ꝛ in.2. de gn̄atiōe. ꝛ pͥͦ metaph.
T.c.29. ꝛ ibi dicit cōmenta. hec verba. cū declarauit aīaꝫ eē cāꝫ
fm formā ꝛ fꝫ finē. Declarauit eā eē cām mouentem fꝫ
oēs modos motus siue veros siue existimatos ois mo
tus. Ecce si itelligis latinū ꝙ aīa est cā mouēs. attn̄ loq̄
tur de aīa q̄ est cā fꝫ formā ꝛ finē.s. q̄ est actꝰ pͥmꝰ corpo
ris. Vn̄ pꝫ ꝙ isti ꝯ̄dicūt Arͥ. ꝛ cōmētatori. Sed dico vl
teriꝰ ꝙ ipsi ꝯ̄dicunt rōni euidēti. Et arguit sic. Illud est
primū subm alicuiꝰ accn̄tis cui inest illud accn̄s nō per
aliqd̓ alterū pͥncipalr̄: ꝛ cuicūq̄ iest iest per ipꝫ. hāc hēo
ab Arͥ. pͥͦ poste. i ca. de acceptōe vlis. Sed ipsi aīe aīa
lis inest virtꝰ motiua motu locali: nō per aliqd̓ alteꝝ pͥn
cipalr̄. ꝛ cuicūq̄ iest illa virtꝰ iest p nāꝫ aīe pͥncipalr̄. Si
eni illa virtꝰ iest corpori aīalis ꝛ ꝯposito hͦ est rōne aīe
pͥncipalr̄: vt oēs ꝯcedūt. ğ aīa hꝫ p se: ꝛ pͥͦ ipam virtutē
motiuā fm locū: ꝛ tale ē principiū intrisecū mouēs ipsiꝰ
aīalis: vt manifestū ē cuilibꝫ itelligēti. ğ ꝛc̄. ¶ Itē si illa
pars q̄titatiua aīalis ꝯposita ex corpore ꝛ aīa eēt pri
mū ꝛ pͥncipale mouens intrinsecū ipsiꝰ aīalis vel aliarū
partiū: tunc sequit ꝙ mā pͥma esset per se motiua qd̓ est
oio absurdū: ꝛ dico per se.i. per sui nāꝫ. ꝓbo ꝯn̄aꝫ. qn̄cū

ꝙ aliqd̓ accn̄s debet alicui subo cōposito per se ꝛ pͥmo:
oꝫ ꝙ ꝯueniat cuilibꝫ eius parti per se: sꝫ n̄ pͥmo. ista reci
pio ꝓ manifesta: ꝛ alias eā ꝓbaui: remoui quasdā qōnes
tactas ꝯ̄ eā.s. in qōne de gn̄atione forme subalis. Si igr̄
totū ex mā pͥma ꝛ ipsa aīa est per se ꝛ pͥmo motiū aīalis.
tunc cū ipsa mā pͥma sit pars huiꝰ ꝯpositi: necio sequere
tur ꝙ mā pͥma esset p se motiua: qd̓ ē absurdū: qꝛ semp
existimabit spēs aliqua mouēs.3. huiꝰ. ğ relinquit ꝙ il T.c.18.
la pars q̄titatiua nō sit primū mouēs intrisecū ipsiꝰ aīa
lis. vn̄ nō relinquit aliud nisi ipsa aīa. ꝛ hoc mihi videt
esse cenēdū ꝓ ꝯstāti: aīal igit sic est itelligēdum esse mo
uens seipm. qꝛ ꝯpositū est ex duabꝰ partibꝰ: quaruꝫ vna
est per se mouēs.s. aīa ꝛ reliqua per se mobilis.s. corpus.

Ad primam rōnē cū dr̄. illud qd̓ mouet ꝛc̄.
Dico ꝙ veꝝ est si sic mouet ab
extriseco mouēte ꝙ nullo mō ab itriseco. Et cuꝫ dicitur
ꝙ aīal mouet ab extrinseco. Pōt dici ꝙ veꝝ est tanq̄ a
mouēte remoto.s. ab appetibili ꝛ ꝯtinēte: sed ab intrise
co pͥncipio mouet vt a motore propinquo: ꝛ hoc suffic.
¶ Cōsiderādū tn̄ ꝙ ipm aīal nō ita ꝑprie ꝛ pfecte mo
uet se ipm: sicut celū: qꝛ celū mouet a motore q nō moue
tur ab extriseco aliquo. Aīal aūt mouet a motore q mo
uetur ab extriseco.s. ab aliquo appetibili motu iproprie
dicto: ꝛ ab ipso ꝯtinente bene mouet motu proprie dcō
saltē per accn̄s. vt docet Arͥ. in isto.8. qꝛ ꝛc̄. ¶ Ad aliud
dico ꝙ idē eē in actu ꝛ in potētia respectu eiusdem ꝛ fm
idem sui ꝛ silr̄: ē ipossibile: sed rōne diuersoꝝ bn̄ est pos
sibile. ꝛ sic est i ꝓposito. Nā ipsuꝫ aīal est in actu respectu
motus rōne aīe ꝛ est in potētia respectu corporis: ꝛ hec
sunt diuersa. quare ꝛc̄. ¶ Notādū tn̄ ꝙ alr̄ componitur
graue inaiatū vt lapis ex forma ꝛ mā: ꝛ alr̄ aīal ex cor
pore ꝛ aīa. nā lapis sic ꝯponit ex mā ꝛ forma ꝙ in ipsa
mā lapidis nō est aliq̄ virtus lapidis seu inclinatio suffi
ciēs ad aliū motū a motu ad quē grauitas ipꝫ inclinat:
q̄uis.s. in ipsa mā lapidis sit aliqd lcuitatis rōne ignis ꝛ
aeris: tn̄ est adeo diminutū ꝙ nō sufficit ad mouendum
sursum: sed in ipso corpore aīalis bn̄ est virtus siue incli
natio nālis ad aliū motū ab illo q mouet ab aīa.s. graui
tas elementi dn̄antis in ipso q̄ bn̄ sufficeret ad mouen
dū ipm corpus deorsum ꝛ si sibiipsi relinqueret. Cū igit
dicit Cōmen. lapidē esse ꝯpositū ex grauitate ꝛ mā pri
ma: sicut per grauitatē nō intelligit ipaꝫ eēntiā māe pri
me: qm̄ pter formā lapidis ꝑpria sunt in ipso forme sub
stātiales eloꝝ ꝛ forma generalis: sed itelligit talē māṁ
que nullā hꝫ inclinationē sufficientem ad alium motuꝫ.
¶ Ad aliā dico ꝙ partes aīalis: quaꝝ vna est mouēs ꝛ
alia mota sunt aīa ꝛ corpus. Et cū dr̄ de aīa ꝙ nō potest
esse mouens: qꝛ mouēs oꝫ esse ens actu. Dico hic ꝙ ens
actu pōt accipi duplr̄ q̄tū ad ꝓpositū spectat. Unoͦ ac
cipit ens actu ꝓ ente per se subsistēte: ꝛ qd̓ nō vnit alteri
fm eē: ꝛ de hoc nō ē dubiū quin illo mō dicat ens actu.
Alio mō prout distinguit ꝯtra ens qd̓ est pure potentia
passiua: ita vt dicat ens actu esse ens: qd̓ nō est pure potē
tia passiua. ꝛ sic forma etiā pōt dici ens actu. Et hͦ vult
Arͥ. in.2. de aīa. capͦ de diffinitione aīe. vbi dicit ꝙ ens Com.7
ꝛ vnū cum multiplr̄ dicat ꝙ ꝑprie est: est actͦ: qd̓ nō eēt
si actus nullo mō esset ens actu. vn̄ dico ꝙ forma ꝛ actꝰ
pōt dici ꝛ dicit ens actu ꝓut ens actu distinguit contra
ens qd̓ est pura potētia: non quidē ens actu p partē sui
sicut cōpositū: sed ens actu.s. seipso ꝛ non alia forma: mo
do cū dicit ꝙ mouēs oꝫ esse ens actu per se subsistens: si
cut suppositū est: dico ꝙ nō oꝫ. Si aūt accipiat ens actu
ꝓut distinguit ꝯ̄ ens pure potētia hͦ est veꝝ. Et hoc mō
forma est ens actu: qꝛ ipsa nō est ens pure potentia: sicut
nec ens in pure potētia est actus: ꝛ ideo forma bn̄ pt eē

per se mouens.s.per sui nãm: ⁊ sic intelligit Ar.vt mani
festũ est inspicienti. Dicit eni semp existimabit aliq̃ spẽs
.c.51. mouens.spẽs aũt ⁊ forma sunt idẽ.⁊ in 2° de gñatiõe.di
cit Ar.sic nãc eniz pati ⁊ moueri:mouere aũt ⁊ facere
sũt alteri° potẽtie.s.forme:vt oẽs exponũt. Bene tñ verũ
est q̃ forma mãlis nõ mouet vt motor per se subsistens:
q̃z nec ipsa per se subsistit:sed mouet per sui nãm p°:exñs
tñ in alio:nec est remotũ quin aliqd ꝯueniat alicui p se p
mo:⁊ nõ ꝯuenit ei nisi exñti in aliquo alio:vt triangulus
hz tres angulos ⁊c̃.⁊ tñ hoc ñ hz per se subsistẽs:q̃z nec
per se subsistit sed in alio. Cõcedo igit aiaz esse cãm pmã
per se intrĩsecã mouẽtẽ ipz aial. Et qd̃ dicit Cõmẽ.in.4.
celi.q̃ in aialib° mouẽs ⁊ motũ sunt distĩcta fm põnem:
aia aũt nõ est distĩcta a corpore fm positionẽ. Dicẽdũ q̃
ipse intelligit de pmo mouẽte corporeo nõ de mouente
simplr pmo itrinseco:est eni in aiali q̃dã pars q̃titatiua
q̃ est pmũ mouẽs corporeũ distĩcta quodamõ fz põnem
⁊ fm dispõnẽ accidẽtalez ab aliis partib°.⁊ hoc nõ inue
nit in lapide.nec in aliis grauib° ⁊ leuib° inaiatis: quorũ
partes sũt eiusdẽ dispõnis nãliter.⁊ idõ vna nõ est ibi mo
uẽs pmũ magis q̃ alia. Qd̃ aũt addit de mã q̃ nõ possit
esse mota per se:difficilis est:tñ dico breuiter ad pñs q̃
corpus qd̃ est pars ẽentialis aialis distincta ẽentialr ab
ipsa aia nõ est ipsa mã pma sine omni actu subali:imo est
q̃dã ens actu cõpositum ex mã pma ⁊ forma sine actu
subali alia ab aia realr per cui° actualitatem põt subijci
motui:⁊ in hoc differt ꝯpositio aialis ex corpore ⁊ aia a
cõpositiõe lapidis ex mã ⁊ forma.vt dicit Cõmen.in.4.
celi. Lapis eni supple inquãtũ est q̃dã mobile motu re
cto ꝯponit ex mã ⁊ forma pria.ecõ de aialib° q̃ ꝯponun
tur ex corpore ⁊ aia:mõ sine dubio si corp° ex quo ꝯpo
nit aial nõ hrẽt aliquã formã subalem pter aiam :tũc in
nullo esset ecõ hic ⁊ ibi.nã sicut corp° aialis hz dispõnes
pprias accidẽtales sic ⁊ mã lapidis. Cõcedo q̃ in aiali
esse aliã formã subalẽ pter aiaz specificaz quã ꝯsequitur
virtus motiua. ¶ Et tu dices q̃ ꝯcedis gradus formarũ
⁊ pluralitatẽ in eodẽ iduiduo.certe dico q̃ hoc est verũ:
⁊ alias pbaui seorsum ⁊ dixi ad ea que in ꝯriũ huic obij
ciunt:⁊ puto istã fuisse intentionẽ Ar.⁊ Cõmẽtato.vt
ibidẽ patuit:imo illa positio aliqñ fuit famosa apud oẽs
antiquiores:sed post tps Alberti ⁊ Thome aliquãtulũ
facta est improbabilis pp̃ter eorũ famositatem:⁊ pp̃ter
quasdam rões eorũ superficiales:quas ipsi adduxerũt
cõtra istã positionẽ. Et forte iterũ reuertet probabilitas
eius cũ visa fuerit efficacia rationum eius ⁊ debilitas ra
tionum ipsam improbantium. Questio. X.

Consequẽter q̃rit. Utrũ mot° aialis sit nãlis.
¶ Arguit p° q̃ nõ.q̃z mot° volũtari° nõ
est nãlis:sz mot° aialis ẽ hmõi.g̃ ⁊c̃.maior
pz.q̃z mot° aialis est ab appetitu nãli:vo
lũtari° aũt ab appetitu aiali. Isti aũt appe
titus ex opposito distiguunt fm Cõmẽ.in
ó.81. pmo ⁊.2.h°.⁊ mior apparet:nã mot° aialis ẽ p cognitio
ó.49. nẽ ⁊ desideriũ.vt pz.3.de aia.⁊ de motib° aialiũ. ¶ Itez
.c.44. motus q̃ est a pncipio extrĩseco nõ est nãlis:cũ mot° nã
có.48 lis sit ab nã.⁊ nã est pncipiũ intrĩsecũ.2.hui°:sed motus
.c.3. aialis est ab extrĩseco pncipio.s.ab appetibili.vt pz.3.de
c.44. aia.⁊ a ꝯtinente.vt habet in isto.8.g̃ ⁊c̃. ¶ Itez mot° ꝯ
.c.8. nãlẽ inclinationẽ mobilis nõ est nãlis.h est euidẽs ex pri
mo celi ⁊ mũdi.⁊ 4° sed motus aialis ẽ hmõi.aial eniz
.c.22. q̃nq̃z mouet sursum.⁊ hoc ẽ ꝯ nãlẽ iclinationẽ corporis
cũ sit graue.ergo ⁊c̃. ¶ Itẽ mot° nãlis est ad vnaz diffe
rentiã positiõis vt pz in.2.de aia.⁊ 4° celi. sz motus ani
.c.38. malis est ad plures vt ad sursum ⁊ deorsum ante ⁊ retro
.c.22. dextrum ⁊ sinistrum.

¶ Oppositũ vult Ari.in lr̃a. Et arguitur rõne.q̃z ois res T.c.27.
naturalis habz motũ naturalẽ vt manifestũ est : animal
aũt est hmõi cum sit res naturalis.ergo ⁊c̃.

Ad questionem est itelligẽdũ q̃ mot° nãlis
ꝯsiderat dupl̃r. vno° put
distiguit ꝯ violẽtũ.s.vt dicat mot° nãlis mot° ois q̃ non
est violẽtus. Alio° accipit motus nãlis put distinguit ꝯ
volũtariũ seu appetitiuũ:⁊ hec distictio est famosa satis
⁊ colligit ex dictis Ari. Nã in pmo celi capit motũ nãlẽ T.cõ.8.
vt distiguit ꝯ violẽtũ vt manifestũ est inspiciẽti ibidem. ⁊.12.
⁊ silr in.3.hui° accipit nãm vt distinguit ꝯ violẽtũ. Sed T.cõ.3.
motũ nãlẽ vt distinguit ꝯ voluntariũ accipit in pncipio
secundi huius.vbi dicit q̃ eorũ q̃ sunt:alia sunt a nã:alia T.cõ.1.
võ per alias causas ⁊ intẽdit per cãs alias voluntatem
vel casum:vt Cõmen.dicit.g̃ eẽ a volũtate distinguit ꝯ
esse a nã ⁊ ecõ.⁊ per ꝯñs moueri a volũtate distinguit ꝯ
moueri a nã.per cõuenientem similitudinem.
¶ Tũc dico ad q̃nẽ duo.primo q̃ mot° aialis ñ ẽ nãlis
put nãle distinguit ꝯ volũtariũ:q̃z ille mot° q̃ est per co
gnitionẽ ⁊ desideriũ exñtia in eo qd̃ mouet:ẽ volũtari°.
hoc eni intelligim° per motũ volũtariũ generalr:sed mo
tus aialis est p cognitionẽ ⁊ desideriũ exñtia in aiali.vt
pz in.3.de aia.vbi dicit vident aũt hec mouẽtia appeti- T.c.48
tus ⁊ itelligẽtia practica.⁊ alibi dicit parũ post. Dico q̃dẽ
igit sic appetitiuũ aial sit sui ipsius motiuum.g̃ ⁊c̃.2.dico
q̃ mot° aialis est nãlis fm q̃ nãle distinguit ꝯ violentũ:
⁊ hec demõstrat Cõmẽ.in isto ca.sic. Dẽ qd̃ mouet a pn Cõ.27.
cipio qd̃ est in eo mouet p nãm.h pz p diffõnem nãe in q̃
positũ est pncipiũ mouendi ⁊ q̃escẽdi in eo in quo est ⁊
diffinitio ꝯuertit cuz diffinito.vt pz. Sed qd̃ mouet per
nãm mouet nãliter.h est manifestũ.q̃z qd̃ mouet a prin
cipio:qd̃ est in eo mouet nãlr:⁊ sic pz maior.sed mior ẽt
pbat.q̃z qd̃ mouet a se mouet a pncipio qd̃ ẽ in eo:hoc
est manifestũ:sed aial mouet ex:se vt manifestũ est.ergo
mouet a pncipio qd̃ est in eo:⁊ sic sequit q̃ mouet nãlr.
⁊ per ꝯñs q̃ mot° ei° est nãlis:⁊ hãc rõnẽ quasi totã po
nit cõmẽta.lz nõ eodẽ ordine.⁊ dicit q̃ ipa habet ex po
tentia fmonũ Ar.q̃re ⁊c̃. ¶ Sz notãduz q̃ corp° aia
lis duplicẽ hz dispositionẽ q̃tũ ad pñs spectat.est.n.gra
ue ex nã elli pdominãtis in ipso.s.terre q̃ debet proprie
mixto.vt pz.2.de gñatione.hz ẽt dispõnẽ pp̃riã q̃ appro T.c.69.
priat aie motiue fm locũ.s.talẽ figurã ⁊ talẽ ꝯiunctionẽ
partiũ ⁊ molliciẽ ⁊ inflexibilitatẽ.⁊ hec que reqrũtur
ad motũ localẽ:sicut põt videri in partibus cõtinuis ad
motũ aialiũ:cõtingit aũt vt dicit cõmenta.q̃ aia mouet
corpus ad illã drĩã positõis ad quã inclinat corp° p nãz
elli pdominãtis in ipso:vt aia mouet corpus deorsuz: ⁊
tunc nãlitas ꝯiunget in eo ex motore ⁊ moto.vt dic̃ Cõ
mentator. Aliquãdo cõtingit q̃ aia mouet corp° ad vbi Cõ.27.
ad cuius ꝯriũ hz corpus nãlẽ inclinationẽ.vt cũ aial sal
tat sursum. Et tũc ille motus corporis ab aia erit nõ nã
lis saltẽ ipsi corpori vt graue est:lz forte sit nãlis ei vt est
subm aie.i.vt dispositũ est ad talẽ motuz recipiẽdum ab
aia:quicq̃d tñ sit de motu sursuz:certũ est q̃ mot° aialis
pcessiuus q̃ nõ est recte ad sursuz:nec dio deorsuz sed q̃si
mouet me° mõ:cuz sit nãlis ipsi corpori aialis inq̃tũ est
dispositiuũ aie motiue:vnusquisq̃z.n.act° i potẽtia exñte
⁊ pp̃ria mã apt° nat° est fieri:sicut dicit Ar.in.2.de aia.
Ex dcis.n.ꝯcludit Cõ.q̃si correlarie q̃ si inueniat aliqd̃ T.c.26.
motũ excessiue p for^am pn^m i eo.ita q̃ in corpe ñ ẽ aliqd̃
pn^m motiuũ ꝯriũ aie:tũc illud motũ erit motũ nãliter ⁊
simplr.s.p aiaz ⁊ corp°:vt declaratũ est de corpore celi. Cõ.27.

Ad primã rõnẽ pz ex distinctiõe posita in solu
tiõe q̃onis. ¶ Ad 2^am cũ dicit mot°
a pncipio extrĩseco ⁊c̃. Uerũ est si est imediate a pncipio

extrinseco:sed si mediate ab itrinseco pōt esse nālis:ꝛ sic
est hic.vt pꝫ ex dictis. ¶ Ad aliā pꝫ ꝑ dicta. cū dicit̄ mo
tus q̄ est ꝯ nālē iclinationē. Uerꝫ est vt sic.ꝛ cū dr̄ ꝙ mo-
tus animalis ab aīa est ꝯ nālē iclinationē mobilis. Dico
ꝙ aliqn̄ est ꝯ nālē iclinationē mobilis vt graue est:tn̄ nō
semꝑ ē ꝯ nālē iclinationē corporis vt dispositū ꝛ appro
priatū subm aīe motiue fm locū vt dictū est.

¶ Et nanqꝫ ipsa a seipsis ponere impossibile est animalis enim hoc est ꝛ animatorum propriū.

Textu cōmen.XXIX. Questio. XI.

Onsequēter q̄rit̄. Utrꝫ graue iaīatū moueat
seipm: vt lapis aut terra ꝛ hmōi oia. Et silr
c itelligit̄ ō leui inaiato:vt ignis ꝛ aer. ¶ Ar
guit̄ primo ꝙ sic.qꝛ illud qȯ mouet̄ nāliter:a
seipso mouet̄.graue inaiatuꝫ mouet̄ nāliter.
ergo ꝛc̄. Maior ꝓbat̄.qꝛ qȯ mouet̄ nāliter mouet̄ a ꝑn
cipio intrinseco:cū nā sit ꝑncipiū intrinsecū:ꝛ qȯ mouet̄
a ꝑncipio intrinseco mouet̄ a seipso.ergo qȯ mouet̄ na-
turaliter mouet̄ a seipso.ꝛ per ꝯñs mouet seipm. Et mi-
nor ꝯceditur ab oībus:lapis.n.naturaliter descēdit de-
orsum:ꝛ nāliter oē graue mouetur deorsuꝫ:ꝛ leue sursū:
T.cō.6. vt pꝫ.4.celi ꝛ mūdi.ꝛ ꝑmo metheoroꝝ. ¶ Itē illud qȯ
diuidit̄ in partē mouentē ꝛ partē motā mouet seipm.vt
T.c.28. pꝫ in isto.8. Sed graue inaiatū est hmōi.diuidit̄.n.i māꝫ
ꝛ formā:ꝛ forma est mouens ꝛ mā res mota.vt dicit cō
Com.71 mētator in.4.hꝰ. ¶ Et si dicas ad hoc ꝙ mā grauis n̄
pōt esse illud qȯ per se mouet̄ deorsuꝫ:qꝛ qȯ mouetur dꝫ
esse ens actu:ꝛ ipsa mā grauis nō dꝫ esse ens actu:ꝯ h̄ ē
qꝛ aīal dicit̄ mouere seipm:eo ꝙ diuidit̄ in corpus ꝛ in
aīam:qȯ est pars aīalis distīcta ꝯ aīaꝫ ꝛ nō est aliqȯ ens
distīctū ꝑter aīam vt cōiter dicit̄.ꝗ silr in ꝓposito:q̄uis
mā que est pars lapidis nō sit ens actu ꝑter formaꝫ eius
subalē:poterit tn̄ esse ꝑ se mota:sicut aīa est ꝑ se mouēs
nō obstāte ꝙ ipsa sit actus. Sic forma lapidis poterit eē
per se mouēs vt videt̄. ¶ Itē lapis descēdens deorsum
remoto detinente:aut mouet̄ a seipso:aut ab alio.ꝑ suffi
cientem diuisionē:nō ab alio:qꝛ aut mouet̄ a generante:
aut a remouēte ꝓhibēs:aut a medio moto.puta ab aere
in quo mouet̄. Nō a gn̄ante:qꝛ cōtingit ꝙ cū lapis descē
dit deorsum ꝛ generās qȯ generauit ipm est corruptū:ꝛ
tale nō mouet:qꝛ semꝑ existimabit̄ spes aliqua mouens.
T.c.8. 3° hu'. Nec a remouēte ꝓhibens.qꝛ mouens ꝓpinquū
dꝫ sil' esse. cū moto qȯ mouet̄:mō remouēs ꝓhibēs nō
est ibi simul cū lapide:imo distāt abinuicē ꝑ aerē mediū
vt videt̄ ad sensum. Nec est dicēdum ꝙ mouet̄ a medio
moto:qꝛ ipm mediū non mouet̄ i tali motu: nisi ab ipso
graui:ita ꝙ graue mouet mediū:mō corpꝰ nō mouet nisi
ꝑus moueat.ꝗ lapis ꝑus nāliter moueret̄ ꝙ̄ mediū:ꝛ sic
motꝰ medij est nāliter posterior motu lapidis.cā aūt nō
est nāliter posterior cāto suo.ꝗ mediū per sui motū non
causat motū grauis.relinquit̄ ꝗ ꝙ motꝰ grauis ē ab ipo
graui tāq̄ ab imediato mouēte:ꝛ sic graue mouet seipꝫ.
¶ Oppositūꝫ arguitur auctoritate Aristo.vult enim hic
ꝙ graue inanimatum nō mouet seipsum.ꝛ idem dicit cō
mentator:ꝛ omnes alij expositores fere.

Ad intellectū qōnis ꝯsiderandū est ꝙ motꝰ.
vt habetur in 3° huꝰ.est actus
eius in potētia fꝫ ꝙ hmōi. Et hāc diffōnē inq̄suit Arꝫ.
T.cō.6. in 3° huius.aliq̄d aūt esse in potētia ad aliquā actionem
Cō.31. ꝯtingit dupl'r.vt docet cōmē.in isto caº. Unoº aliq̄d est i
potentia ad aliquā actionē:ita ꝙ ille actus nō statim cō
sequitur formā aut mām illius subiecti:ꝛ remoto quo-
cunqꝫ ipedimēto:vt aq̄ est in potētia ad motū ꝛ ad vbi
sursum:sic ꝙ vbi sursum nō statim ꝯsequit̄ formam aque
remoto quocūqꝫ ipedimēto extrinseco:imo nullo exñte
extrinseco ipedimento possibile est ipsaꝫ aquā non mo-
ueri sursuꝫ Silr aūt ꝛ in alijs multis. Et hec potētia vo
cat̄ spāliter potentia essentialis fm cōmentatorē. Alioº
aliqȯ subm est in potentia ad aliquē actū:sic ꝙ lꝫ careat
illo actu:tn̄ iste actus stati ꝯsequit̄ formā illiꝰ subiecti:ni
si aliqȯ extrinsecuꝫ ꝓhibeat:aut nisi aliquod deficiat:ꝛ
illa potētia dr̄ accn̄talis. Prima q̄dē potētia dicit̄ eēn-
tialis forte pro tāto:qꝛ subo habenti taleꝫ potentiā defi
cit actus:ꝛ forma quā ꝯsequitur actꝰ ad quē ꝯseq̄tur il-
la potentia.vt ipsi aque ꝙ̄ diu est aqua deficit ipsi forma
quā cōseq̄tur motus sursuꝫ:dico ꝙ̄ diu est aq̄ nō trāsmu-
tata ab aliquo extrinseco.2ª vero potētia dicit̄ accidēta
lis pro tāto:qꝛ subm hñs illā potentiā nō caret forma i
essentia sua quā statim cōsequit̄ talis motꝰ:sed priuatur
illo actu per aliqȯ ipedimētū sibi accidēs. ¶ Ad ꝓpo-
situ ergo spālius descēdendo possumꝰ dicere ꝙ ad motū
grauis qui est descendere ad vbi deorsum duplex est po-
tentia.s.potētia essentialis ꝛ potentia accidētalis. Po-
tētia quidē eēntialis ad hunc motū est illa que est in ali-
quo subiecto cui deficit essentia quā cōseq̄tur ille motꝰ:
vt ignis est in potētia eēntiali ad motū deorsuꝫ:qꝛ caret
essentia ꝛ forma ꝛ virtute quā cōseq̄tur ille motus.s.gra
uitate:imo ēt hꝫ formaꝫ oppositā:puta leuitatē:ꝛ eꝫ de
terra ꝛ aqua ad motū sursuꝫ:ꝛ ista potētia essential' ad
motuꝫ sursum existit in mā ex qua generat̄ ipm graue.s.
aere.aut igne aut aliq̄ hmōi corpore leui. Potentia aūt
accidētalis ad illū motū est q̄ est in subto hñte actu illā
formā ꝛ virtutē quā cōseq̄tur talis motus:est tn̄ ꝑuatuꝫ
illo motu per aliqȯ ipedimētū extrinsecū vt lapis sursū
detentus ꝑ colūnaꝫ. Silr in alijs hmōi:ꝛ illa ꝑuatio est
violenta ipsi lapidi:ꝛ nō seq̄tur eius ꝓpriā nām:vt nām
ipsius ignis ꝯseq̄tur ꝑuatio motus deorsum si nature ꝓ
priē relinquat̄. Et vt sit ad vnū dicere:potentia essentia
lis est in subo qȯ nō solū est potētia ad motū:sed ad ali-
quā essentiā que est ꝑncipiū illius motus. Potētia autē
accidētalis est in subto qȯ nō amplius est in potentia ad
essentiā aliquā requisitā ad illum motū. Tunc ergo cuꝫ
queritur vtrū graue inanimatū moueat seipm. Respon
detur ꝙ ipm graue non mouet seipm de potētia eēntia-
li ad actū:imo ipsum generās qȯ generat graue est illud
qȯ agit talē motū ad quē erat potētia eēntialis. Cuꝰ ꝓ
batio est hec. Illud qȯ dat formā alicuius rei dat omnia
accidētia per se cōsequētia formā illā:hec recipitur pro
manifesta. Illō.n.qȯ dat formā hominis dat risibilitatē +
ꝛ perceptibilitatē discipline que cōsequitur formā illaꝫ.
Similiter ꝛ in alijs:sed ipsum generās graue dat formā
grauis.hoc est manifestū:motus aūt grauis deorsuꝫ est
accidens stati cōsequens ipsaꝫ formā grauis nisi aliquid
ipediat.igit̄ ipsaꝫ generās dat ꝛ efficit talē motū grauis.
¶ Et cōfirmatur ista rō.qꝛ illud qȯ reducit potentiam
essentialē ad actū ad quē est illa potētia mouet illud qȯ
est in tali potētia.hec est manifesta: sed generās reducit
potentiā essentialē ad actū que quidē potentia essentia-
lis erat ad motū grauis. Illa enim potētia ꝑexistebat in
illa materia ex qua generat̄ graue:vt si graue generatur
ex aere potētia essentialis ad motū illum quo mouetur
ipm graue ꝑexistebat in ipo aere. Silr aūt ꝛ in alijs. Cō
stat auteꝫ ꝙ generās est illud qȯ reducit graue de poten
tia essentiali ad actum. ¶ Hanc aūt conclusionē conce-
do cum Ari.ꝛ Cōmētatore:ꝛ cū alijs expositoribꝰ Arꝫ.
Sed vtrum ipsuꝫ generās sit causa actiua imediata illiꝰ
motus aut forma ipsius moti vel virtus eius:hoc est be
ne dubium:ꝛ de hoc fiet questio spālis: cōcedereꝫ igitur
ꝙ frigidū cōdensans facit aquā ex aere:ꝛ illud idem est

causa agens illum motum quo aqua descendit deorsum.
Sed virū sit causa agens oino imediata aut ipsa graui-
tas aque generata. dubiuz est: ꝛ inquiref post. Si aūt q̄-
ritur de motu grauis in actu ꝓut ad ipsum est potētia ac
cidētalis. vbi grā. Cū lapis est sursum ꝛ remoto prohi-
bente descendit deorsum. Utrꝫ tunc ipm̄ graue moueat
seipm̄. de hoc est magna difficultas ꝛ diuersitas inter do
ctores. Et dicūt plurimi ꝛ quasi oēs ꝙ hmōi graue fm̄
actū exn̄s in potētia accidētali ad vbi deorsuꝫ ñ mouet
seipm̄ per se: sed solū per accidens: qḋ ꝓbant. Si moue-
ret seipm̄ p se: tūc oporteret ꝙ esset diuisibile per se: ꝛ in
T.c.28. partē per se mouentē ꝛ in ptē per se motā: fm̄ Arꝫ. i isto
8°. hoc aūt est īpossibile: sicut pꝫ in lr̄a. Nā ille ptes aut
essent partes quātitatiue ipsius grauis aut partes essen-
tiales per sufficiētē diuisionē. Nam partes quātitatiue:
qꝛ partes quātitatiue ꝛ fm̄ qualitatē sunt vni⁹ dispōnis
ꝛ virtutis. Uñ nulla est ratio: quare vna esset mouēs per
se: ꝛ alia per se mota. Nec parteſ essentiales: qꝛ oēs pteſ
essentiales sunt forma ꝛ mā pma: mā aūt pma nō potest
esse per se mota. cū sit ens in pura potētia ꝛ nullā resistē
tiam hꝫ ad mouēs. Semper eniꝫ dꝫ esse resistētia. vt ac-
T.c.71. cipit cōmē. 4. huius. ergo ipm̄ graue non mouet seipm̄.
per se. Tunc arguit vlteri⁹. cōstat ꝙ graue in actu sursuꝫ
existens remoto detinēte mouef deorsum: aut ergo mo-
uetur a generāte: aut a remouēte ꝓhibēs. nō a remouē-
te ꝓhibens: qꝛ cōtingit ꝙ dum lapis descendit deorsum
ipm̄ generās qḋ generauit lapidē est corruptū: ꝛ sic non
mouet. Et sīlr illud qḋ remouit prohibēs pōt esse corru
ptum dū lapis mouef deorsum. ꝫ nullū istoꝝ mouet ipꝫ
graue. quare relinquitur ꝙ ipsūmet mouet seipꝫ: nō p se:
vt ꝓbatū est. ergo per accidēs. Et si quis cōcederet eis
ꝙ ipꝫ mediuꝫ est illud qḋ mouet graue: tunc haberēt in-
tentū: qꝛ ipm̄ mediū nō mouet graue. nisi qꝛ ꝑus mouef
a graui. ꝛ sic iterū graue mouet seipm̄ per accidēs. Mo
dus aūt fm̄ quē contingit est iste. ipꝫ graue remoto deti-
nente mouet mediū: puta ipm̄ aereꝫ aut aquā a qua con
tinef. ꝛ ideo necessario ipm̄ graue mouef moto medio.
Et exēplificāt fm̄ cōmētatorē in 4° celi ꝛ mūdi. homo
exn̄s in naui ꝛ mouēs ipsaꝫ nauē mouet seipm̄: ꝛ hoc p
accidens. sic in ꝓposito suo modo. ꝛ dicūt istā esse inten
tionē Arꝫ. ꝛ cōmētatoris in isto. 8. ꝛ. 3. ꝛ. 4. celi ꝛ mūdi.
¶ Et si dicaf istis ꝙ causa per accn̄s reducif ad cāꝫ per
se. vt satis pꝫ ex 2° hui⁹. si ergo ipsuꝫ graue facit ꝛ causat
T.c.66. suuꝫ motū per accidēs. opꝫ hmōi motus esse cāꝫ aliquā
per se ꝛ remanet questio de ista cā que sit. Et ipsi possent
respōdere ꝙ cā per accidēs reduci ad cām per se: pōt in
telligi dupl̄r. Uno mō ꝙ illa cā per se sit per se causa illi⁹
eiusdē effectus. Cui⁹ cā est illa cā per accidēs: ꝛ hoc nō
est verꝫ: fortuna enim ꝛ casus sunt cause per accidens. vt
T.c.52. patuit in. 2. huius. ꝛ nō reducunf ad causas per se q̄ sint
cause per se illoꝝ effectuū: q̄ sūt a casu ꝛ a fortuna. Alio
mō nō pōt intelligi ꝙ causa que est cā per accidenſ redu
citur ad cām per se que est cā illius effectus vel alicuius
alterius effectus quē cōcomitaf effect⁹ illi⁹ cause per ac
cidens. ꝛ hoc est verꝫ. Modo ipm̄ graue qḋ est cā per ac
cidens sui motus bñ reducif ad cām per se que est cau-
sa alicuiuſ alteri⁹ effect⁹. ipm̄ enim graue est per se cā mo
tus mediꝫ ꝛ ipm̄ motum mediꝫ consequif motus grauiſ.
Et posset obijci ꝛ forte insolubiliter: qm̄ lꝫ cā per accn̄s
q̄ est casus aut fortuna nō reducatur ad aliquā cām per
se illius effectus: tn̄ alia causa accidētalis alicui⁹ effect⁹
per se reduceref in aliquā cām p se: hui⁹ aūt fides est ex
inductione. Aperiens. n. fenestrā que est causa per accn̄s
illuminationis reducif ad cām per se agentem lumen. s.
ad corp⁹ luminosum. sīlr si musicus edificat per accidēs
reducif ne ēio ad edificationē que est per se cā agens ꝛc̄.
Et dicunt vlterius. qꝛ cum lꝫ ꝙ ipsum graue sit in poten
tia accidentali solum ad talē motū: nullo modo indiget
mouente qḋ per se sit causa ipsius mot⁹. Sed sufficit mo
tor vel causa per accidens modo ꝑdicto. Dicūt ergo isti
ꝙ graue actu per se mouet mediuꝫ: medium autēꝫ motū
mouet ipsum graue: nō quidem per se: sed per accidens:
si enim medium p sui motum per se moueret graue cum
ipsum graue sit causa per se motus: mouet enim mediuꝫ
essentialiter per cōmētatorem in. 2. celi ꝛ mundi. sequif
necessario ꝙ graue moueret seipsum deorsum per se: qꝛ
quicquid est causa cause per se est causa causati: tunc igif
ipm̄ graue cū sit per se causa motus aeris. Si mot⁹ aeris
est per se causa mot⁹ grauis: nēc̄ est ꝙ ipm̄ graue sit per
se causa sui motus: ꝙ isti habēt pro īpossibili. nullā ergo
causam per se motus grauis in actu dicūt esse querēdaꝫ
eo ꝙ sit solū in potentia accidentali ad talē motū. Sed
istud mihi multum videf difficile: qꝛ omnis effectus per
se intentus ab aliquo ꝛ per se receptus in aliqua poten-
tia p se ordinata ad ipsum indiget aliquo agēte p se. Sꝫ
descensus grauis in actu ad vbi deorsum est quidā effe-
ctus per se intentus a natura ipsius grauis. hoc videtur
manifestū. Et ꝓbaf. qꝛ cōstat ꝙ ipsum graue actu exn̄s
sursum nālīter mouef ꝛ appetit ꝛ intendit vbi deorsum
cum sit eius perfectio ꝛ cōplemētū fm̄ Arꝫ. in isto cap°. T.c.32.
vbi dicit ꝙ graui eē est alicubi esse ꝛ sursum: cum aūt nō
possit fieri in vbi deorsum sine descensu: vt manifestum
est: opꝫ ꝙ per se intēdat ꝛ appetat naturaliter descēdere
deorsum. Descensus itaqꝫ grauis in actu est quidaꝫ effe-
ctus per se intentio ab aliqua natura: ꝛ cuꝫ hoc recipit i
aliqua potētia per se. i. per sui eēntiā ordinatā ad ipꝫ: qꝛ
certū est ꝙ ipsum graue actu hꝫ potentiam receptiuam
illius motus. aliter enim reciperetur impossibile recipit:
ꝛ cum illa potentia nō ordinetur ad receptionem illius
motus per aliquod aliud: relinquitur ꝙ per se ordinaf
ad illius receptionē. Quare autēꝫ dicitur potentia acci
dētalis dictū est prius ꝛ videbitur post. ergo ille motus
indiget agente per se. Detur enim ꝙ non dependeat ab
aliquo per se agente: nō esset per se intentus. Si dicatur
ꝙ sit per se intentuꝫ ab ipso graui per suam potētiā re-
ceptiuam ꝛ aptitudinem naturalem: tunc cuꝫ omni p se
potētie receptiue correspōdeat actiua: opꝫ ei assignare
aliquā potētiā actiuam. ergo motus grauis in actu indi
get agente per se: cuius oppositū dicebaf ab istis. ¶ Itē
quando aliqua sunt eiusdem speciei specialissime. si vnuꝫ
illorum necessario indiget agente per se. ꝛ reliquū. Hāc
recipio pro manifesta: sed motus grauis si mouetur de
potentia essentiali ad actum: ꝛ motus eius cum mouef
de potentia accidētali sunt eiusdem speciei specialissime
cum sint ad vnum vbi secūdū speciem: ꝛ motus grauis d
potentia essentiali indiget mouente per se vt cōceditur.
ergo ꝛ alius. ¶ Item omnis effectus qui non est casua
lis ꝛ fortuitus est per se intentus ab aliquo. Hec videf
manifesta ex 2° physicorum. Sed descensus grauis in T c.48
actu nō ē casualis nec fortuitus vt omnes concedunt.
immo est naturalis. ergo per se est intentus. ꝛ per conse
quens indiget agente per se. ¶ Item fortius: omnis mo
tus qui est a natura est ab aliquo ꝑncipio p se: sed omniſ
motus naturalis est a natura. ergo ꝛc̄. maior est manife T.c.3.
sta. qꝛ natura est per se ꝑncipiū ꝛ causa. vt patet in 2° h⁹.
ergo omnis motus qui est a natura ē ab aliquo ꝑncipio
per se minor etiaꝫ patet. Nā eodē modo motus natura
lis quidem est a natura. ergo sequif cōclusio. s. ꝙ omnis
motus naturalis est ab aliquo per se principio. Sed de-
scensus grauis in actu est motus naturalis: vt omnes

ↄcedunt.ergo rc̄. Iste descensus est ab aliquo per se prin-
cipio.aut ḡ a principio p se actiuo aut passiuo:aut vtro-
q3. Si primo r.3.modo habeo ppositū.si.2.modo adhuc
habeo ppositū. Nā principio per se passiuo corrn̄det ac-
T.c.17. tiuū principiū per se r ecōuerso:vt oēs confitent:r habe
tur in.5.metaph.cap° de potestate. Si ergo descensus
grauis sm actū idiget principio per se passiuo seu recepti
uo:necessario r idiget principio per se actiuo.r hoc ē qd
volumus. Et hanc rōnem reputo demonstratiuā.nō est
ergo bn̄ dictū q grave in actu indigeat solū agente mo
tū ei° per accn̄s r nullo modo per se. ¶ Alij aūt dicūt
aliter r ponunt q ipsuz graue in actu quādo est in potē
tia accītali ad motū deorsuz nō habet in se aliquā vir-
tutem actiuā sui motus:sed virtus actiua huius motus
grauis deorsuz est v̄tus ipsius loci nālis grauis.s.loci de
orsuz. Primū pbant:qz nihil agit in illud qd est indistin
ctū ab eo sm subaz.hanc habēt pro vera. Sz hoc ↄtin-
geret si ipsuz graue ageret suū motū deorsuz per aliquā
virtutē existem in eo. Nam illa virtus agens non posset
esse in vna parte ipsi° grauis determinata r alia ab illa
parte in qua recipit motus ille:eo q oēs partes q̄titati
ue ipsius grauis:sunt eiusdē rōnis r nature:vnde nō est
ratio:quare vna pars habeat virtutē actiuā sui mot°:r
alia pars habeat v̄tutē receptiuaz.r sic relinquit q illa
virtus agens motū grauis ageret ipm in illa eadē parte
grauis in qua esset vel reciperet:r sic agens nō eēt distin
ctū a subo r recipiente:qd est incōueniens.2m etiā pbat
per hoc qz motus grauis quāto ppinquior est centro tā
to fortior est r velocior:qd nō videt ↄtingere ppter ma
iorē grauitatē:sed solū ex virtute loci cui ppinquius sit
ipsuz graue. Sic igit ipsuz graue non mouet seipsuz nec
est de numero corp que mouent ab intrinseco:sed ab ex-
trinseco.s.a virtute loci nālis.r dicunt q ille motus col-
locatur sub illo motu ab extrinseco qui vocat tract°:de
T.c.10. quo loquitur Aristo.in.7.huius.ita q virtutes ipsi° lo-
ci naturalis ipsi° grauis trahūt graue ad se r facit ipsuz
descendere deorsuz.ipsum autem graue sic motum r at-
tractū mouet mediuz in quo est diuidendo ipsum:r pro
tanto dicitur mouere seipsum:vt dicunt.s.quia mouen-
do aliud per se mouet se per accidens. Et hanc sentētiā
attribuunt Arist.r Cōmentatori. ¶ Alijs vero nō pla
cet ista via:imo ipsam dicunt esse contra philosophuz r
Cōmentatorem in multis locis. Contra Arist.pro tan-
T.c.29. to quia vbi ipse inquisiuit ex intentione causam motus
talis.s.in isto.8.r in.4.celi.nunq̄ inuenitur dixisse istam
causam.s.virtutez naturalē ipsius loci naturalis:vt ma
T.c.30. nifestum est consideranti per totum. Item Aristo.in.4.
celi r mūdi.assignat differētia iter grauia r leuia:r alia
quedam mobilia.sicut sanabile r augmētabile:quia hu-
iusmodi.s.graue r leue videntur habere in seipsis princi
pium transmutationis.hec autem nō:sed ab extra r nō
est intelligendum principium passiuum solū:quia in hoc
non differunt grauia r leuia ab alijs. ¶ Itē si virtus na
turalis loci esset cā effectiua mot° grauis sequitur si po-
nerentur plures mundi q graue sm naturam suam ha-
beret tantam conuenientiam cum medio alterius mun-
di:sicut cuz medio huius mundi.ex hoc non sequitur q
graue equaliter motum moueretur ad mediuz alterius
mundi:sicut ad medium huius mundi:imo propter pro
pinquitatem eius ad medium mundi huius: ipsum citi°
mouebitur ad medium huius mundi:q̄ ad medium al-
terius mundi:quod est remoti° ab eo.virtus enim que-
cunq3 tractiua r actiua naturali actione ceteris parib°
efficacius agit in propinquum q̄ in remotum.r hoc etiā
concedunt isti:vt patet in sua ratione secunde cōclusio-
nis prius posite:ipsum ergo graue nō equaliter moueret
ad mediū alterius mundi:sicut ad medium huius mun-
di:qd est contra Arist.ibidem aperte.r contra Cōmen
tatorem qui volunt q ppinquitas aut remotio nihil fa
cit ad hoc q graue moueat ad mediū hui° mūdi vel al-
terius. Sz diuersitas motuū istorū nō est nisi per diuersi-
tatē suarū formarū subaliū. ¶ Item mouēs ppinquū
debet esse sil cū moto r ecōuerso:vt pz.7.hui°.r qz vir T.cō.11.
tus nālis loci deorsuz non apparet simul cū graui existē
te in loco sursum.ergo rc̄.forte dicet ad istud r ad p̄sens
q si esset ali° mūdus graue illius mūdi nō moueret actu
ad mediū huius mundi ppter elongationē motorū:nec
istud intēdit Aristo.sed intēdit q graue illius mūdi eēt
natū moueri ad mediū hui° mūdi:r hoc bene sequeret
cū esse eiusdē rōnis cū graui huius mundi:hoc aūt esset
irrōnabile q graue illius mundi esset natuz nāliter mo-
ueri ad mediū istius mundi:qz sic sequeret q esset natuz
nāliter moueri ad circūferentiā sui mundi:cū nō posset
puenire ad h° mūdi nisi ptrāseundo circūferētiā sui mū-
di:qd aūt nāliter est mobile ad aliquez terminū est nāli-
ter mobile ad mediū sine quo nō pōt puenire ad termi-
nū cū mediū sit illud in quo prius transmutās trāsmutat
q̄ extremū. Et est considerandū qd isti dicunt r multuz
subtiliter:q si v̄tus loci trahēs graue eēt cā motus ei°:
tūc demōstratio Arp.hic.r in primo celi.nullam haberet
efficaciā. Nā dato q hmōi v̄tus tractiua eēt in loco ter
re:illa virtus determinata esset r finita r ad determina
tam distantiā posset mouere r non vltra.s.ad concauū
orbis lune:qd maxime est loc° sursuz r distās ab eo ma-
xime accedendo ad motū grauiuz r leuium vel ad vlti-
mam circūferentiā huius mundi:dato igit q esset alius
mundus nulla cā esset q graue huius mūdi moueret ni
si ad mediū huius mūdi:qz virtus tractiua in loco terre
alteri° mūdi in nullo posset attingere ad graue hui° mū-
di:cū sic ista v̄tus limitata bis qui ad determinatā distā-
tiā mouēt r nō vltra:tūc nō posset terrā hui° mūdi illuc
trahere. Sz supponēdo q graue mouet ad mediū rōne
sue forme itrinsece.sic rō Arp.est demōstratiua oino:qz
rōne illius forme tantā cōuenientiā hēt in nā cuz medio
alterius mūdi:q sm phz ponit eē eiusdē spēi cū medio
hui° mūdi:sic hz cū medio istius mundi. Sequit necio:
si plures essent mūdi eiusdē spēi r graue aliqd hui° mū-
di esset extra centrū magis faceret se v̄tus mediū huius
mūdi q̄ alterius. Ex quo pōt euidēter ↄcludi q Aristo.
suppōit graue r leue moueri a suis formis subalib° acti
ue. ¶ Itē arguit auctib° Cōmētatoris:primo auctorita
te ei° in.7.huius.cap° illo.qm autez motus.vbi dicit.q T.c.10.
cū attrahēs nō mouet cū attracto nō ē attractio in rei
veritate:de qua loquit phs ibidē:sed equiuoce.cū ergo
sm istos mot° grauis est a virtute nālipsius loci attra-
hente ipm:q attrahens nō mouet cū attracto.s.ipo gra
uius.sequit q mot° grauis nō est motus tractus de quo
loquit ibi phs. Et cōstat q motus grauis non contine-
tur sub aliqua specie motus ibi enumerata.s.pulsuz ver-
tiginem aut vectionem r nō plures sunt spēs motus eo
rū que mouent ab alio:sequit q graue non est de nūero
corū que mouent ab alio. Omne aūt qd mouet aut mo-
uet ex se aut ab alio:vt ibidē habet:ḡ relinquit q gra-
ue mouet a se:r hec sūt verba Cōmētatoris. Attractio
in qua attrahens est quiescēs r attractū nō est motū nō
est attractio in rei v̄itate:r parū post ostēdit q iste mo-
dus motionū si dicat attractio nō intēdebat ab Arist.
in hoc nomine attractio:cum collocet in eis que mouē
tur ex se:r nō debet itelligi q mouet ex se solū passiue:
quoniaz qdcunq3 motuz passiue mouet ab aliquo prin-

cipio intrinseco.ergo intelligit ꝙ ille motus continetur
sub illis que mouent̄ ex se actiue. ¶ Item Cōmentator
Cō.21. in.4.celi.dicit ꝙ in corporibus simplicibus idez est mo-
uens ⁊ motū: ⁊ differūt solū ſꝫ modū. Et dicit etiā ꝙ la
pis mouet se inq̄tum actu grauis: cū igit̄ sit actu grauis
per eius formā intrinsecā: ⁊ nō per motū aliquē aut tra
ctū ab alio receptū neqꝫ per v̄tutē loci: sequit̄ ꝙ mouet
se per suā formā. ¶ Item dicit ibi ꝙ forma eius mouet
inq̄tum est forma: sed manifestū est ꝙ forma grauis nō
est aliquis motus vel tractus recept⁹ ab aliquo neqꝫ vir
tus nālis sui loci. ¶ Itē in eodē cōmēto paulopost dicit
ꝙ ille motus.s.lapidis deorsuz nō est motus p̄mus: neqꝫ
eēntialis a motore extrinseco: sꝫ a forma moti: sꝫ forma
ipsius moti.s.lapidis nō est tractus aliquis. ¶ Item per
exēplū Cōmētatoris manifestū est hanc fuisse eius intē-
tionē.s.ꝙ graue per suā virtutē mouet seipꝫ. Exemplifi
cat eniꝫ de hoie mouēte nauē: ⁊ per hoc mouēte se. Cō-
stat aūt ꝙ hō in naui exn̄s mouet nauē per suā virtutez
actiuā ⁊ non solū ꝑ aliquē motū receptū ab alio. Si.n.
homo exn̄s in naui moueret nauez ꝑ hoc ꝙ aliq̄s extra
nauez traheret ipm̄ hoiem: ad cuius tractū sequit̄ mot⁹
nauis: nullus deberet dicere ꝙ hō ille exn̄s in naui essen
tialiter moueret nauē: sꝫ alius sup terrā trahēs ipꝫ essen
tialiter moueret nauem. Si igit̄ istud exemplū Cōmen-
tatoris declarat suū ꝓpositū opꝫ ꝙ graue per suā v̄tutē
actiuā mouet mediū. ¶ Itē hoc pꝫ ex alio dicto Cōmē
tatoris: dicit enim ꝙ homo nō mouet se accn̄talr̄: nisi qꝛ
mouet nauē essentialr̄. ergo cū graue moueat se accn̄tali
ter ſꝫ Cōmentatorē necesse est ꝙ moueat aerē essentia-
liter: sꝫ nō moueret aerē essentialr̄: si solū moueret ipsuꝫ
per motū quēdā ab alio receptū: sicut nec baculus mouet
lapidem eēntialr̄: sꝫ per accn̄s.s.per motū ipsius manus
.s.per motuꝫ ab hoie receptū. ¶ Item vna expressa au
Cō.24. ctoritas Cōmētatoris est in.4.celi ⁊ mūdi. vbi dicit.ꝙ
quedā habent p̄ncipiū transmutationis qd̄ mouet ea nō
ab extrinseco ve graue ⁊ leue. ⁊ quedā habent p̄n^m trās-
mutationis ab extrinseco nō ab intrinseco: vt sanabile.i.
trāsmutabile ad sanitatē: ⁊ certū est ꝙ ipse loquit̄ de p̄n
cipio actiuo: quoniā sanabile hꝫ p̄ncipiū passiuū intrinse-
cū sicut ⁊ graue. Ex oībus his auctoritatibus manifestū
est ꝙ ꝯtra Cōmentatorē est graue ſꝫ actū moueri a v̄tu
te nāli loci: ita ꝙ nō hēat in se p̄ncipiū aliud actiuum sui
motus. ¶ Ad rōnez istoꝝ cū dicunt ꝙ nihil agit in illō
qd̄ indistinctū est ab ipso ſm subꝫ: istam negat Cōmēta-
tor in multis locis in.4.celi ⁊ mūdi. vbi Cōmētator lo-
quens de motu grauiū ⁊ leuiuꝫ vult ꝙ in eis mouens ⁊
motū sint idez ſm potētiā vel ſm spēm: vt hꝫ alia litte-
Cō.30. ra: ⁊ etiā ſꝫ modū. Et in.3.dicit ꝙ licet in lapide motor
sit idē cū moto: tn̄ non eodē modo manet. Item dicit ꝙ
forma grauis mouet ipm̄ inq̄tum est forma ⁊ mouet̄ in-
q̄tum est in mā. Et constat ꝙ ibi mouēs ⁊ motū nō sunt
distincta a seipso loco ⁊ subiecto. ⁊ sic in multis aliꝭ. Itē
posset instari per multas alias auctoritates: sed pertrā-
seo: qꝛ hec sufficiūt q̄tum ad hoc. ¶ Ad rōnem scđe cō
clusionis istoꝝ cū ipsi dicūt ꝙ causa maioris velocitatis
motus grauis ꝓpe centrū q̄ lōgius non est nisi virtutis
loci cui ꝓpinquius est ipm̄ graue: ista pōt negari: quoniā
si sic esset sequit̄ ꝙ motus duoꝛuꝫ corpoꝝ eiusdem leui-
tatis: quoꝝ vnū incepit descendere a sphera ignis ⁊ ali-
ud iuxta terrā essent equalis velocitatis per equale spa
tiuꝫ in fine motus: cuius contrarium est manifestum. Et
si diceretur ꝙ multitudo partiū aeris insequentiuꝫ mo-
tuꝫ corpus ab altiori loco: sit causa maioris velocitatis:
tūc virtus loci vel ꝓpinquitas ad eum non est eius cau-
sa: ⁊ sic recederet̄ a priori dicto. Si autē queritur que sit
eius causa cuꝫ ꝓpinquitas loci non sit eius causa. Forte
dicendū ſm aliquos ꝙ hoc contingit propter scissuram
plurium partium aeris insequentiuꝫ in fine q̄ prius. Ex
hoc enim vt dicunt ipsum graue acquirit quandam ve-
locitatem accidentalem maiorem q̄ prius.

His visis restat dicere ad qōnez ꝓpositā quā-
do querit̄ vtꝝ graue inanimatū mo
ueat seipsum de potētia accn̄tali ad actū. Et credo ꝙ ꝓ
babiliter posset dici ꝙ hmōi graue est ꝑ se motiuum sui
ipsi⁹: qd̄ sic ꝓbo. Omne illud qd̄ habet in se per sui nām
potentiā actiuam sui motus ⁊ potentiaꝫ per se recepti-
uam illius est per se motiuum sui ipsius. sed graue inani
matum actu existens graue est hmōi. q̄re ⁊c. maiorē ꝓ-
positionem accipio pro manifesta: sicut eniꝫ illud qd̄ est
diuisibile in partem per se mouentem ⁊ partē per se mo
tam est per se motiuum sui ipsius: vt omnes concedunt:
⁊ habet̄ ab Arist. in isto.8. sic illud qd̄ per sui nāꝫ habet T.c.27.
per se potentiam seu virtutem per se actiuam sui motus
⁊ potentiā per se receptiuā ei⁹ est motiuū per se sui ipsi-
us: nec video causaꝫ aliquā diuersitatis rōnabilē. Et de
claro minorem. Cū enim motus ipsius grauis per se in-
digeat aliqua causa per se actiua sui mot⁹: vt ꝓbatū est
supius. Quero quid sit hmōi cā ꝑ se actiua propinqua.
Necesse eniꝫ est dicere ꝙ ista cā sit nālis grauitas ipsius
grauis vel v̄tus loci nālis vel motus ipsi⁹ mediꝗ vel vir-
tus generātis: aut remouens ꝓhibens: sed non pōt esse
remouens ꝓhibens nec ipsum gn̄ans: qꝛ ꝯtingit vtrūqꝫ
istoꝛuꝫ non esse: cum graue actu descendit. vel non esset
imediata ⁊ contigua ipsi graui. Mouens autē ꝓpinquū
⁊ imediatū vult simul esse cum moto: ita ꝙ inter ea non
sit aliqđ medium nec plenum nec vacuū: vt demonstra-
tū est in.7. nec virtus loci nālis potest esse illud p̄ncipiū T.cō.11.
actiuum ꝓpinquum: vt ꝓbatum est p̄us nec motus me-
diꝗ potest esse p̄ncipium per se actiuum illius motus: qđ
ꝓbatur multipliciter. Primo qꝛ ipsum graue actu exn̄s
in potentia accidentali nō indiget motore extrinseco ꝑ
se vt omnes concedunt: etiaꝫ qui tenent partem opposi
tam. ¶ Itē causa per se nō est posterior nāliter ipso cau
sato: vt manifestuꝫ est cuilibet intelligenti: ⁊ habetur in
predicamētis: ⁊ in p̄mo posterioꝝ. Nunc aūt mot⁹ me-
diꝗ est posterior nāliter: cuꝫ consequatur motum grauis
mouētis ipsum mediū: corpus eniꝫ nō mouet aliud cor-
pus motu locali imediate: nisi p̄us nāliter moueat̄: sicut
videmus ꝙ celum qđ mouet spheram ignis p̄us nāliter
mouetur: simil̄r aūt ⁊ vl̄r in aliꝭ. Quāuis enim possibi-
le sit ꝙ aliqđ corp⁹ actu quiescens a motu locali moueat
localiter aliđ corpus mediāte aliquo alio corpore alte-
rato ab ipso: vt magnes trahit ferrū per hoc ꝙ alterat
mediū: ⁊ mediū alteratum alterat ferrum dando ei ali-
quā virtutez qua mouet se ad magnetem: vt docet Cō-
mentator in p̄mo.7.⁊.8.huI⁹. Tamē nō videt̄ possibile 7 phy. Cō.10.
aliquod corpus nō motuꝫ p̄us motu locali mouere im-
mediate aliud corpus localiter: quomō eniꝫ manus mo
ueret baculū motu locali: nisi p̄us naturaliter moueret̄
manus: ⁊ quomodo chorda arcus moueret sagittā nisi
prius chorda moueret̄. ergo sil̄r ipsum graue ſm actum
non moueret ipsum mediuꝫ localiter: nisi prius natura-
liter moueret̄. Motus igitur grauis est p̄or naturaliter
motu ipsi⁹ mediꝗ: effectus aūt cause agētis per se nō vi-
detur esse prior naturaliter ipsa sua per se causa. Iteꝫ cū
duo motus se concomitanter. quorum vnus est natura-
lis ⁊ alius est violentus ⁊ preter naturam. rationabil̄⁹
videtur ꝙ motus naturalis sit causa violenti: aut nō na
turalis q̄ ecōuerso. sicut mot⁹ celi ⁊ motus ignis cuꝫ sua
sphera se ꝯcomitant̄: ⁊ mot⁹ celi qui ē nālis est cā actiua

motus naturalis ipſius ignis quo preter naturā propriam mouetur circulariter: vt oſtenditur in p̄mo metheo. cū ergo motus ipſius grauis ſit nālis ad deorſuz: vt oēs confitent: ⁊ motus aeris quo mouet deorſuz non ſit nālis ipſi aeri: vt etiā manifeſtū eſt. rōnabilius videt ꝙ motus grauis ſit cā motus aeris ꝙ̄ ecōuerſo. Relinquit ergo ꝙ nullū aliud eſt p̄ncipiū actiuū per ſe imediatū motus grauis niſi eius grauitas. Cuz ergo per ſui nām hēat grauitatē ſequit ꝙ per ſui nām h₃ potētiā actiuā ſui motus. Qȝ aūt h₃ potētiā per ſe receptiuā ſui mot⁹. hoc p₃:
T.c.17. q: omni potētie per ſe actiue corrn̄det potētia ꝑ ſe paſſiua: vt ſatis p₃ ex. 5. metaph. cū igit ipm graue hēat virtutez per ſe actiuā ſui motus op₃ eſſe potentiaz receptiuam per ſe illius. Et cōſtat illā nō eſſe in alio niſi in ipſo graui: nihil enim recipit motū grauis niſi ipſuz graue. ergo graue h₃ in ſeipſo potentiā per ſe receptiuā ſui mot⁹ ⁊ illā potentiā h₃ per ſui nām: per quid enim aliud hēret eā nō eſt dare ⁊ ſi fingendi detur licētia. Et cōfirmat: q: certū eſt ꝙ graue ſm actū per ſui nām h₃ aptitudinē ad recipiendū vbi deorſum. ergo per ſui nām h₃ potentiaz ſeu aptitudinē ad recipiendū motuz cuius terminus eſt vbi deorſuz. Sicut eniz ab eadē v̄tute actiua eſt motus ⁊ termin⁹ motus: vt vult Cōmētator in. 2. celi ⁊ mun. ſic eadē eſt potētia receptiua motus ⁊ termini mot⁹. ſic igit manifeſtū eſt ꝙ graue h₃ potētiā per ſe actiuā mot⁹ ſui ⁊ potentiā etiā per ſe receptiuam: ⁊ vtrūq₃ h₃ per ſui nāz. q̄re ergo nō eſſet motiuū ſui ipſius per ſe? ¶ Itē arguitur ſic. Omne illud qd̓ nāliter eſt motiuū ſui ipſi⁹ per ſui nām eſt motiuū ſui ipſius: hoc eſt manifeſtū: ſed ipm graue ſm actū eſt nālr motiuū ſui ipſius vt oēs ꝯcedūt. Cū eniz nō ſit motiuū ſui ipſi⁹ per violentiā: ⁊ tn̄ mouet ſeipſuz vt ꝯcedit. Relinquit ꝙ nālr eſt motiuuz ſui ipſius. ergo per ſui nām eſt ſui ipſi⁹ motiuū: ſ₃ per ſe ⁊ per ſui naturā ſunt idē. ergo ſequit ꝯcluſio p̄ncipalis. ſ. ꝙ actu graue eſt per ſe motiuū ſui ipſius. Sed ꝯſiderandū ꝙ q̄uis actu graue ſit per ſe motiuū ſui ipſius: tn̄ nō mouet ſeip̄z de po᷑ eēntiali ad actū: q: qd̓ nō ē in po᷑ eēntiali ad actū nō mouet ſeip̄z de po᷑ eēntiali ad actū: h̓ ē manifeſtū. Sed graue ſm actum ex̄ n̄s in potētia accn̄tali nō eſt in potētia eēntiali. Dico eo mō quo graue in potētia eſſentiali licet aliquo modo poſſet dici eſſe in potētia eēntiali: vt videbit poſt. Contra hanc pōnem ſunt dubitationes nō pauce. Primo. n. iſta poſitio videt eſſe ꝯtra Ari.
T.c.27. in iſto. 8. in illo cap⁰. Mouentiū q̄dē igit ⁊ eoꝝ que mouent. vbi dicit aperte ſic. Et nām ipſam a ſeipſis differre impoſe eſt: ⁊ loquit ibi de graui ⁊ leui iaiato. Uitale enī hoc ⁊ ꝓprium aiatoꝝ eſt: ⁊ hoc ꝓbat multis rōnib⁹: vt
T.c.31. p₃ ibidē. Item in ſequēti cap⁰. S₃ accidit ⁊ hic ab aliq̄ moueri: verſus finē loquēs de grauib⁹ ⁊ leuib⁹ inaiatis: ⁊ dicit ſic. Qd̓ quidē igr̄ nihil hoꝝ vel ipm ſeip̄z mouet manifeſtū eſt. Sed pōt motus eſſe p̄ncipiū nō mouendi nec faciēdi: ſed patiendi. cuius oppoſitū dicebat. ¶ Itē auctes q̄ multe Cōmētatoris vident eē ꝯtra iſtā pōnē. Primo q: dicit Cōmētator i. 3. celi. cōmē. 28. ꝙ declaratū eſt de elemētis ꝙ nō enumerant inter ea que mouentur ex ſe cū nō mouent in loco niſi a gn̄ante. Et in eodē cōmēto v̄ſus finē dicit ſic. lapis. n. nō mouet ſe eſſentialiter: ⁊ cū ita ſit ⁊ omne qd̓ mouet ſe accn̄talr neceſſe eſt vt moueat ſe: q: eſſentialr vel nāliter mouet aliud motū a ſe. vbi grā. hō nō mouet ſe accn̄talr in naui: niſi q: mouet nauē eſſentialiter ⁊ ꝯtingit ſic. lapis igit non mouet eēntialr niſi aerē in quo eſt ⁊ mouet ſe: q: ſequit motum aeris: ſicut de hoīe cū naue. Itez dicit Cōmētator ꝙ potentia p̄cedēs hunc motū. ſ. grauis ⁊ leuis in actu: nō eſt in moto niſi violēte. Ex quo manifeſte vult ꝙ graue ſm actū nō eſt in potētia ad motū deorſū niſi per violentiā. qd̓ aūt ineſt alicui per violentiā non ineſt ei nāliter neq₃ per ſe: vt eſt manifeſtū. ergo ip̄z graue ſ₃ actū nō h₃ per ſe potentiā receptiuā mot⁹ deorſuz: cui⁹ oppoſitū dicebat i pōne. ¶ Itē in eodē. 4. celi. dic̄ Cōmēta. hec verba. Et q: mouens ⁊ motū eēntialr ſunt relatiua neēe eſt Cō.26.
vt ſint duo ſm pōnem: ⁊ q: motor ⁊ motū in lapide ſūt idē ſm pōnez ⁊ duo ſm modū neceſſe eſt vt nō ſint relatiua niſi accn̄talr: ⁊ ꝙ motor in eis eſſentialr ſit gn̄ans ⁊ motū gn̄atuz. Et ex oībus iſtis verbis ⁊ alijs ꝯſimilib⁹ videt ꝙ iſta poſitio que dicit ip̄z graue eē per ſe motiuū ſui ipſius eſt falſa ⁊ ꝯtra Cōmētatorē manifeſte. ¶ Itē arguit per rōnes: q: illud qd̓ non eſt in po᷑ eſſentiali ad aliquez actū nō indiget agēte ꝑ ſe mouente ad illū actū: ſ₃ graue actu nō eſt in potentia eſſentiali ad vbi deorſū: ſ₃ in po᷑ accn̄tali: vt oēs ꝯcedūt ⁊ p̄us eſt ꝯceſſuz. ergo ⁊c. ¶ Itez ſi graue eſſet per ſe motiuū ſui ipſi⁹: tūc nō indigeret medio i ſui motu: ſ₃ hoc eſt falſuz: vt p₃ ex. 4. phy. T.c.17.
⁊ Cōmentator dicit in. 3. celi ⁊ mūdi. ꝙ ſi auferet mediuz Cō.28.
in iſtis: ita ꝙ per vacuū eſſet nō eſſet poſe in eis vt mo- Cō.28.
uerent: ⁊ idē dicit in. 3. celi ⁊ mūdi. Aer igit ⁊ aqua ſunt neceſſaria in motu lapidis: ⁊ hoc eſt illd̓ qd̓ ꝓpoſuimus declarare. ¶ Itē ſi graue inaiatū eſt motiuū ſui ipſius ꝑ ſe: tūc idē ⁊ ſm idez ſimul erit actiuū ⁊ paſſiuū reſpectu eiuſdem: qd̓ videt impoſe: vt p₃ in iſto. 8. ⁊ ꝓbat ꝯn̄s. q: T.c.32.
motiuū ſui ipſi⁹ eſt actiuū ſui mot⁹ ⁊ receptiuū eiuſdem: modo hoc nō poterit eſſe ſm diuerſa: q: illa diuerſa aut eſſent mā ⁊ forma: ita ꝙ rōne māe vel ſm mām reciperent motū ⁊ ſm formā agerent ipſuz: aut eſſent diuerſe ptes q̄titatiue: nō p̄mo mō: q: mā ipſi⁹ grauis eſt mā p̄ma que nō pōt eſſe receptiua mot⁹ ꝓprie dicti: vt habet in. 5. hui⁹. ⁊ idez vult Cōmentator in iſto. 8. ergo ipa mā nō T.c.8.
eſt illud rōne cui⁹ graue recipit ſuū motū: ⁊ ſic relinquit ꝙ recipit ipm ſm formā: ⁊ ꝯſtat ꝙ agit ipm ſm ſuā formā ſubalem p̄ncipalr: ⁊ ſic erit actiuū ⁊ paſſiuū ſiml ſm idem ⁊ reſpcū eiuſdē effect⁹ qd̓ v̓ oīno abſurdū. q̄re ⁊c. ¶ Itez ſi graue eſſet ſui ipſi⁹ per ſe motiuū: tūc ꝓbatio Ari. qua voluit ꝯuincere aliquē eſſe motorē imobilem nullā efficatiā hēret: qd̓ eſt valde icōueniēs: ⁊ p₃ ꝯn̄a: q: illa rō Ari. p̄ncipalr ſuſtentat ſuꝑ eo ꝙ oē qd̓ mouet ab alio mouet. Et q: nō ꝓcedit in infinitū in mouentib⁹ ⁊ i mobilib⁹ op₃ deuenire ad motorē qui nō mouet. Poſſet ergo dici ad hāc rōnez ꝙ nō ꝯcludit: q: q̄uis nō ꝓcedat in infinitū in mouentib⁹ ⁊ mobilib⁹: tn̄ nō op₃ deuenire ad motorem qui nō mouet: imo ꝑuenit ad motorez qui mouet: nō quidem ab alio ſ₃ a ſe ipſo ſic̄ graue remoto detinente mouet a ſeipſo: ⁊ ſic v̓ ꝙ rō Arꝫ. non valeret oīno qd̓ eſt fatuū ꝯcedere. q̄re ⁊c. ¶ Ad p̄ᵐ iſtoꝝ dico breuiter ꝙ Arꝫ. nō itēdit negare niſi ꝙ ip̄z graue iaiatū mouet ſeip̄z ꝑ ſe de potētia eēntiali ad actū: nō aūt dicere vult ꝙ nō ſit ꝑ ſe motiuū ſui ipſi⁹ de potētia accn̄tali: ⁊ h̓ mō pono ip̄z mouere ſeip̄z ꝑ ſe. i. ꝑ ſui nāz. Cū ergo dic̄ Arꝫ. ꝙ h̓ eſt vitale. ſ. mouere ſeip̄z localr ⁊ ē ꝓpriū aiatoꝝ. Ueꝝ ē mouere ſeip̄z de po᷑ eēntiali ad actū: ip̄z. n. aial h₃ potētiā eēntialē ad talē motū: eo ꝙ ipſi aiali dū ē aial actu p̄t deficere aliq̄ eēntia neccia req̄ſita i ipo ad talē motū. ſ. ſpēs ipſi⁹ appetibilis: ꝑꝑ qd̓ o₃ moueri: ⁊ actuo mouēdi q̄ ē p̄nᵐ ꝓpinquū talis mot⁹ ꝓceſſiui: vt h₃ videri. 3. de aīa. ⁊ i de motib⁹ aialiū. S₃ graue iniatū vt lapis ⁊ hmōi nō ſic ē i po᷑ eēntiali ad ſuū motū: q: nlla po᷑ q̄ ſit nata eē i ipo ⁊ req̄ſita ad talē motū ⁊ ꝓſuppoſita ad talē motū deſic̄ ei: imo i ſe h₃ oēz eēn᷑ q̄ natū eſt hēre qd̓ o₃ eē p̄nᵐ ꝑ ſe talis mot⁹: ⁊ iō nō ē in po᷑ eēntiali ad hmōi motū: eo mō q̄ ſil̓ aial eſt in po᷑ eēntiali q̄re nō mouet ſeip̄z de po᷑ eēntiali tali mō: ⁊ ſic itelligēdū ē dēz

Ari. ¶ Ad auctoritatē sequentē dico ꝙ ipse intelligit:
⁊ loquit̄ de graui in potentia essentiali. Illō eniꝫ sine du
bio nō hꝫ in se p̄ncipiū actiuū motus deorsum q̄diu est
graue in potentia eēntiali: sꝫ solū hꝫ p̄ncipiū passiuū in
se ad recipiendū formā quā ꝯsequit̄ talis motus. verbi
gratia. Aer q̄diu est aer est graue in potentia essentiali
⁊ ad motū deorsuꝫ: ⁊ tūc nō hꝫ p̄nm actiuū motus deor
sum: sed p̄ncipiū receptiuū forme grauis quā ꝯsequitur
ille motus. s. māꝫ: ⁊ hꝫ bn̄ potentiā receptiuā illius mo
Cō.4. tus: que quidē poª tēporis p̄cedit ipm motū s̄m Cōmē
Cō.32. tatorē in isto .8. ꝓpe p̄nm. Et in isto etiā capº vbi vult ꝙ
potentia tempore p̄cedens motū grauis aut leuis est in
illo ex quo gn̄atū fuit graue aut leue. Sꝫ actu graue bn̄
pōt hr̄e p̄ncipiū per se actiuū sui descēsus ⁊ per se p̄nci-
piū receptiuū modo p̄us dico. Nec istud intendit Ari.
vt puto negare. Verū enim est ꝙ actu graue nō indiget
Cō.32. motore per se extrinseco. ⁊ hoc plane dicit Cōmentator
in isto capº vbi loquit̄ sic. potentia eniꝫ ad motū quā cō
tingit inueniri in corpore simplici qn̄ impedit̄ in tempo-
re sue gn̄ationis quin moueat ad suū locū nālē ab aliquo
īpedimēto qn̄ gn̄atur in loco extrinseco: aut qn̄ ipm exit
a suo loco nāli ab aliq̄ extrahente: nō indiget ad hoc ꝙ
exeat in actū motore extrinseco essentialr̄ cū sit potētia
accn̄talis: sed nō negat ipm indigere motore intrinseco
vt dcm̄ est p̄us. Per idē ad auc̄tē Cōmētatoris: cū ipe
dicit in .3. celi ⁊ mun. qō declaratū est de elementis ꝙ nō
mouent̄: dico ꝙ ipse itendit ea nō mouere seipsa de po-
tentia essentiali ad actū: sꝫ ex tali potētia mouet̄ a gn̄an
te: ⁊ hoc est qō subdit cū nō mouent̄ in loco nisi a gn̄an-
te. hoc eniꝫ nō pōt intelligi de motu grauis actu exn̄tis
in poª accn̄tali: qꝛ ꝯtingit cū tale graue mouetur gn̄ans
qō est corruptū. Relinquit̄ ꝙ ipse intelligit de illo motu
cui corr̄ndet potentia essentialis. ¶ Ad aliā cū dicit̄ ꝙ
lapis nō mouet se essentialr̄: dico ꝙ veꝝ est de potentia
essentiali modo p̄supposito ⁊ exposito: sꝫ bn̄ mouet se-
ipsum per sui nām de potentia accn̄tali: ⁊ simul dū mo-
uet seipsum de potentia accn̄tali mouet aliq̄d aliud de
potentia essentiali. s. mediū in quo mouet̄ simul dico tē-
pore. Et hoc est qō vult dicere Cōmētator i v̄bis sequē
tibus: cū dicit. Et omne qō se mouet accn̄talr̄. i. de potē
tia accn̄tali: necesse est vt moueret se qꝛ essentialr̄ mouet
aliqō motū a se. i. ita ꝙ simul mouet essentialr̄ aliq̄d ali-
ud a se: ita ꝙ lr̄: qꝛ. ibi dicit ꝯcomitantiā ⁊ nō ꝓprie cau
salitatē. motº enim mediꝫ nō est ꝓprie ⁊ per se cā motus
grauis per mediū descēdētis sꝫ magꝭ ecōuerso. motº gra
uis oꝫ esse cā motº mediꝫ: vt p̄us dictū est. Qō igit̄ con-
cludit Cōmētator ꝙ lapis nō mouet eēntialr̄ nisi aereꝫ.
veꝝ est de potētia essentiali ⁊ mouet se: qꝛ sequit̄ motuꝫ
aeris. i. mouet se tali motu ꝙ ꝯcomitat̄ motū aeris. Et si
aliquis velit dicere ꝙ lapis mouet se: qꝛ mouet aerē. i. ꝙ
ipse motº aeris sit cā actiua motº lapidis. Tunc querat̄
an ipse motº aeris sit per se cā descēsus lapidis aut pure
per accn̄s Si dicat̄ ꝙ est cā p se actiua: tūc arguit̄. quic-
quid est p se cā cause est per se cā causati. hec est manife-
sta cuilibꝫ itelligenti: sꝫ ipsuꝫ graue est p se cā actiua mo
tus talis vt ꝯcedit̄. lapis eniꝫ mouet aerē essentialiter: si
igit̄ motº aeris est per se cā motus grauis: ⁊ sequit̄ vlte-
rius ꝙ ipsuꝫ graue sit per se actiuū sui motº grauis: ⁊ sic
graue hꝫ per se potentiā actiuam sui motus: ⁊ illa nec̄io
requirit potentiā per se receptiuā ipsius: que non potest
esse nisi in ipomet graui: vt manifestū est: igit̄ actu graue
hꝫ potentiā per se actiuā ⁊ potentiā per se receptiuā sui
motus ⁊ vtraq̄ inest ipsi graui per eiº nām: q̄re relinquit̄
ꝓpositū principale. s. ꝙ graue sit per se motiuū sui ipsius.
Si autem diceretur ꝙ motus aeris est cā actiua motus
grauis solū per accn̄s: hoc est impole: qꝛ sola per se sunt
necessaria ⁊ oia sunt per se: vt vult Arist. ⁊ lincon̄. super
p̄m poste. illo capº. Si igit̄ demōstratiua scia est ex neces
sarꝭs. Et idē habet̄ ex multis alꝭs auc̄tibº Ari. vt ostn̄-
sum fuit in p̄mo huiº mō ꝯstat ꝙ motus mediꝫ factus a
graui descendente: sic̄ est actiuus motus grauis: ita ne-
cessario est esse actiuº: nunq̄. n. ꝯtingit ꝙ graue moueat
mediū quin illud motū moueat ipm graue: supposito ꝙ
ipm. qn̄q̄ moueat actiue: vt manifestū est cuilibet intel-
ligenti. Sic hoc nō ꝯueniret ipsi motui aeris solū per ac
cidens sꝫ per se. s. ꝙ esset actiuº talis motus. ¶ Itē si sic
dicat̄ sequit̄ ꝙ motus mediꝫ est cā actiua motus grauis
solū per accn̄s. Querit̄ quid est illō accn̄s: ⁊ forte nō po
terit assignari ⁊ si fingendi detur licentia. ¶ Iteꝫ omne
p accn̄s ꝯtingit nō esse. 8. huiº. ⁊ .10. metaph. Si ḡ motº T.c.36.
aeris in quo graue descendit esset cā actiua illiº motus T.c.26.
pure p accn̄s: tūc ꝯtingeret illō nō esse actiuū illius mo-
tus: ⁊ sic graue descenderet i medio: ⁊ tn̄ nō moueret̄ ac
tiue ab ipso medio qō haberet̄ ꝓ impoli s̄m istos. Re-
linquit̄ ḡ ꝙ si motº mediꝫ sit cā motº ipsiº grauis actiua. s.
descendentis deorsuꝫ p mediū: ꝙ sit cā actiua per se illiº
⁊ sic redit ꝓpositū p̄ncipale vt deducebat̄ statiꝫ. s. ꝙ gra
ue est motiuū sui ipsius per se. ¶ Ad aliud dictū Cōmē
tatoris ꝙ potentia p̄cedens hꝫ motū nō est in moto nisi
violente ⁊c. Dico ꝙ ad h̄ vt aliq̄d sit in potentia ꝓprie
ad aliqueꝫ motū req̄rit̄ ꝙ sit p̄uatū illo motu: ⁊ ꝙ hēat
aptitudinē ad recipiēdū illū. ⁊ istō est manifestū de po-
tentia p̄cedente actū. ¶ Tūc dico ꝙ poª p̄cedens hūc
motū nō est in moto nisi violente: sine dubio veꝝ est de
potentia q̄tū ad p̄uationeꝫ illiº motº. nō eniꝫ est p̄uatū
illo motu dū est sursuꝫ nisi per aliqō detinens qō ipsum
p̄ter suā nālem inclinationē detinet sursuꝫ vt colūna aut
aliq̄d taliū. Sꝫ q̄tū ad aptitudineꝫ recipiendi taleꝫ mo
tū nō est in ipso motu p violentiā: imo p sui nāꝫ hꝫ apti
tudineꝫ ad taleꝫ motū recipiendū inq̄tū est in potentia
ad vbi deorsum. ¶ Ad aliā auc̄tem cū dr̄ ꝙ mouens ⁊
motū essentialr̄ sunt distincta s̄m positioneꝫ. Cōsideran
dū ꝙ istud dictū nō pōt vlr̄ esse veꝝ de oi per se motore
⁊ moto: certū eniꝫ est ꝙ motor celi est eiº motor per se: ⁊
tn̄ celū ⁊ suus motor nō sunt duo s̄m pōnem: cū motor
celi nō hꝫ aliquā pōneꝫ aliā: eo ꝙ est sepatus a magni-
tudine s̄m subsistentiā: vt pꝫ ex isto .8. ¶ Iteꝫ aīa aīalis
est p̄ncipiū per se motiuū ipsiº: vt ꝓbatū est p̄us: ⁊ osten
suꝫ est hāc esse itentioneꝫ Cōmentatoris: ⁊ tn̄ aīa ⁊ cor
pus nō sunt duo s̄m pōnem vt oēs ꝯcedunt. loquendo
de aīa que est actº corporis. Et sic manifestū est ꝙ illa ꝓ-
positio nō est intelligenda vlr̄: sꝫ est intelligenda de per
se motore corporeo qō mouet ex potētia essentiali. Iste
eniꝫ motor ⁊ suū motū sunt relatiua rōne alicuiº ꝯtra-
rietatis: vt nō possint sil' in codē loco simplr̄ eē: vt ignis
generās igneꝫ ex aqua est aliq̄ mō ꝯtrariº ipsi aq̄ ⁊ ecō-
uerso s̄m dispōnes: ⁊ iō opꝫ ꝙ sint duo sꝫ pōnem. Silr̄
pars q̄titatiua corporis in qua p̄ncipalr̄ est v̄tus moti-
ua. s. media pars cordis: vt cōiter dr̄: hꝫ quādā ꝯtrarie-
tateꝫ s̄m dispōnes ad alias ptes que est mouens corpo
reuꝫ qō mouet alias ptes motu locali: ⁊ est diuersa s̄m
pōnem ab alꝭs ptibº corporis. Silr̄ ⁊ in q̄libet alio mo
tore qui est corpº ⁊ qui mouet de potētia eēntiali p̄us ex
posita: sꝫ de motore qui nō mouet de potētia eēntiali il-
lo mō p̄us dicto nō opꝫ ꝙ ipe ⁊ suuꝫ motū sint duo s̄m
pōnē. graue aūt i actu nō mouet seipꝫ de poª essentiali. s.
ita ꝙ ei deficit aliq̄ eēntialis poª que sit p̄ncipiū illiº mo
tus: iō nō est ꝯtra dicta. Et ꝙ hec sit itentio Cōmētato
ris: pꝫ inspiciēti sequētia: vbi dicit: ⁊ ꝙ motor in eis eēn
tialiter sit gn̄ans: qō nō ē veꝝ nisi de motore ex potētia

cētiali: vt ꝓus dicebat. ꝗ sic apparet ꝙ auctas Arist. ꝛ Cōmētato. nō ꝯdicūt illi pōni visa diligēter itētōe coꝝ.

Ad rationes sequētes. ¶ Ad pᵃᵐ cū dr. Illud qð nō ē in poᵃ cētiali ꝛc. dico ꝙ potētia cētialis accipit multiplr. Uno mō pro potentia existēte in ipso subo cui deficit aliq̄ cētia requisita ad illū motū: ꝛ cū hoc illud subm hꝫ aliquā formaꝫ ꝯtrariā illi forme quā sequit talis motus. vbi grā. aq̄ est in potentia cētiali ad vbi sursum hoc mō: qꝛ sibi deficit aliq̄ cētia reqͥsita ad talē motū: ꝛ hꝫ formā ꝯtrariā illi forme: quā sequit motus sursuꝫ. s. grauitatē ꝯtrariā leuitati. Alio mō dr potētia cētialis potētia quecūqꝫ existens in subo aliquo cui deficit essentia aliq̄ requisita ad illū actū: ꝗuis nō hꝫ actū aliquē ꝯtrariū illi actui qui sibi deficit: vt sensitiuū cū non hꝫ spēm sensibilis est in potentia cētiali ad sentire: eo ꝙ deficit ei aliqua cētia requisita ex parte ipsius ad actū sentiendi. s. forma sensibilis: ꝗuis nō hꝫ aliquā formā ꝯtrariā alteri forme quā cōsequit sentire. Alio modo dicit potentia essentialis quecūqꝫ potētia que per suā cētiā ordinat ad aliquē actuꝫ vt ad suū per se finē: ꝗuis subo illius potentie non deficiat aliq̄ cētia requisita ad illum actū vt ꝑncipiū illius: nec hꝫ formā cōtrariā alteri forme. Et ꝙ isto mō sumat potentia cētialis ꝓbo sic. qꝛ cōstat ꝙ omni motori per se corrñdet potētia cētialis in suo per se mobili: ꝛ hoc oēs ꝯcedunt: motor aūt celi est motor per se ipsiꝰ corporis celestis: vt etiā oēs ꝯcedunt. ergo opꝫ ꝙ ipm celū sit in potētia cētiali ad hmōi motū: sꝫ manifestū est ꝙ ipꝫ celū nō est in potētia cētiali ad motū celi: ita ꝙ nō caret aliq̄ cētia que sit per se ꝑncipiū talis motus quē natum sit hr̄e: imo ipm corpus celeste de se est sūme dispositū ad motū suū circularē: nec indiget recipere a motore aliquē dispōnē: aut formā que ꝑcedat illuꝫ motū: nec hꝫ etiā aliquā formā ꝯtrariā alteri forme quā ꝯsequitur motus circularis. Qualr igit est in potentia cētiali ad talē motū nisi qꝛ hꝫ potentiā que per sui cētiā ordinat ad receptionē talis motus. potentia ꝗ cētialis ad actū aliquē: pōt dici ois potētia que per suā essentiā ordinat ad actū illū. Et per oppositū diceret potētia cē accñtalis ad aliquē actuꝫ accñtalr que per cētiā suā nō ordinatur ad illū actū sꝫ ad aliū: vt si diceremus ꝙ potentia ad caliditatē in sūmo est potētia ad raritatē: ista ē potētia accñtalis: qꝛ ista potentia per suā essentiā nō ordinatur ad actuꝫ talē. s. ad raritatē: sed ad caliditatē quā comitat raritas aut leuitas: modo cū dicit in rōne. ꝙ nō ē in potentia cētiali ꝛc. Uerꝫ est ꝙ nullo mō est in potētia cētiali ꝛc. Et cū dr. ꝙ actu graue nō est in potentia essentiali ad motū deorsuꝫ. Uerꝫ est duobus ꝑmis modis: sꝫ 3ᵒ mō bñ est in potētia essentiali: ꝛ hoc bñ sufficit ad hoc ꝙ reqͥrit virtutē per se actiuā talis motus: sed si sic eēt in potētia accñtali ad talē motū ꝙ nullo mō haberet aptitudinē per se ordinatā ad illū. verꝫ est ꝙ nō indigeret per se motore. ¶ Itē aliter possumus dicere: cū dicit illud qð nō est in potētia cētiali ꝛc. verꝫ est ꝙ non indiget motore per se extrinseco ꝓpinquo. Sꝫ bñ pōt indigere motore per se intrinseco qui sit per se cā elicitiua talis actꝰ: vt intellꝰ hñs in se habitū scie nō est in potētia cētiali ad speculari. saltē ꝑmis duobꝰ modis. s. ꝑncipiū intellꝰ potētie cētialis: ꝛ tñ bñ est assignare ꝑnᵐ ꝑ se elicitiuū talis actꝰ speculādi in ipso intellectu: qcqd sit illud: siue sit intellꝰ agens siue habitus scie: siue spēs itelligibilis: vt ꝯcedit maior pars ꝑhantiū hꝰ tpis. Sic in ꝓposito ꝗuis actu graue sursuꝫ extñs nō sit in potētia cētiali ad motū deorsū illis duobꝰ modis qui dicti sūt. ꝛ ideo ad motuꝫ eius nō requirit mouens per se extrinsecum ꝓpinquū ꝛ ꝓprium: tñ bene requirit ꝑncipiū per se actiuū illius motus intrinsecum: ꝛ ideo nō est ꝯtra dicta. ¶ Ad aliā cū dicit. ꝙ tūc nō indigeret in motu suo medio: dico ꝙ imo: cuiꝰ ratio est: qꝛ ad oēꝫ motū ꝯtinuū ꝛ successiuū nccīa est resistētia alicuiꝰ mobilis ad motorē: vt dicit Cōmētator in. 4. huiꝰ. mō ꝗuis actu graue hꝫ potētiā per se receptiuā sui motꝰ: nō tñ hꝫ aliquā resistentiā ad ipm motorē: mobile eniꝫ ꝓpē nō resistit motori ipsi per alteꝝ istoꝝ: aut qꝛ hꝫ nālēꝫ inclinationē ad oppositū: vt corpus aīalis hꝫ nālēꝫ inclinationē ad motū deorsuꝫ: ꝛ per hāc resistit mouēti sursuꝫ vt aīe: aut qꝛ hꝫ aliquā formā ꝯtrariā forme ad quaꝫ est motꝰ: aut qꝛ hꝫ vbi oppositū illi vbi: vł diuersū ab illo in quo motor intēdit ipm ponere: ꝛ ad aliō vbi nālem hꝫ aptitudineꝫ: sicut sol exñs in vbi oriētis: hꝫ vbi oppositū ad vbi occidentis: ꝛ hꝫ aptitudinē nālēꝫ ad vnūqðqꝫ istoꝝ vbi: nūc ipm actu graue nō hꝫ aliā virtutē vel aptitudinē nālem ad vbi oppositū illi ad qð mouet. Cū enim moueat ad vbi deorsuꝫ ꝓpter qð necīum est mediū qð hꝫ talem resistentiā rōne cuius sit successio in illo motu. vnde si esset vacuuꝫ in ipso nullo modo fieret motus grauis inaiati: vt dicit Arist. in. 4. huius. ꝛ fuit declaratū superius. Et si dicas ꝙ ad oēꝫ motū necessaria est resistētia mobilis ad motorē: mobilis dico qð mouet illo motu: dico ꝙ nō veruꝫ est nisi in motu quo aliquid mouetur de potentia essentiali ad aliquē actū loquendo de potentia essentiali fm duos ꝑmos modos. Sed si sit motus de potentia accñtali nō est necesse ꝙ ipm mobile resistat motori: sꝫ sufficit ꝙ aliqͥd aliud resistat ei: ꝛ sic est in ꝓposito. Ipm eniꝫ mediū in quo sit motꝰ grauis. s. aer aut aqua resistit ipsi motori: inq̄tuꝫ vnūqðqꝫ istoꝝ hꝫ nālem inclinationē ad aliud vbi q̄ ad vbi deorsuꝫ simplr: ad qð mouetur per qð mouet actu graue simplr: silr aūt de leui suo mō. ¶ Ad aliā cū dicit. ꝙ tūc ideꝫ fꝫ ideꝫ ꝛc. dico ꝙ ista ratio breuiter esset ꝯtra viā cōem sic ꝯtra viā ꝑdictā. s. n. ꝯtingeret esse impoīe ꝙ ideꝫ ꝛ fm ideꝫ silr hꝫ potentiā ꝑ se actiuā ꝛ per se receptiuā eiusdē. Silr erit ipoīe ꝙ idē silr ꝛ fm ideꝫ hꝫ potentiā actiuā per accñs: ꝛ potentiā ꝑ accñs receptiuā eiusdeꝫ: qꝛ si potentia per se actiua ꝛ potentia ꝑ se receptiua eiusdeꝫ sunt opposite sibi: silr potentia actiua per accñs ꝛ potentia receptiua ꝑ accñs eiusdem erūt opposite: ꝛ sic ipm graue nō hēbit potentiam actiuā per accñs ꝛ potentiā receptiuā per accñs sui motus: q̄re nō mouebit seipsuꝫ per accñs: cuiꝰ oppositū ꝯcedit cōiter. Uñ soluant ipsi istā rōneꝫ pro quāto est ꝯtra eos: ꝛ ego soluā eā pro quāto est ꝯtra me. dico tñ ꝓpter iuniores ꝙ fꝫ Cōmentatorem nō est incōueniens vnū ꝛ idem silr ꝛ fꝫ cādeꝫ ptem essentialeꝫ sui. s. fꝫ formā substālem suā hr̄e potentiā actiuā ꝛ poᵃᵐ passiuā siue receptiuā ꝑ se eiusdeꝫ alio ꝛ alio mō: sꝫ eodē mō bñ eēt ipoīe. Mō dico ꝙ actu graue ꝑ suā formā hꝫ v̄tutem actiuaꝫ sui motꝰ: ꝛ inq̄tū est forma ꝛ per eā hꝫ virtuteꝫ receptiuā sui motꝰ inq̄tū est in mā: ꝛ hec est intentio Cōmentatoris plane in. 3. celi ꝛ mun. cōmen. 28. vbi sic dicit. lapis eniꝫ mouet se inq̄tū est grauis in actu: ꝛ mouet inq̄tum est in potentia inferius. Et cā in hoc quod inuenit vno mō in actu: ꝛ alio modo in potentia est: qꝛ componitur ex mā ꝛ forma: forma igitur eiꝰ mouet inq̄tū est forma: ꝛ mouetur fm ꝙ est in mā. Intelligit ꝗ Cōmentator ꝙ ipm graue ꝑ suā formā fm ꝙ sua forma eiꝰ ꝓpā hꝫ v̄tuteꝫ actiuā sui motꝰ. s. grauitateꝫ ꝛ per eandem formā fꝫ ꝙ est in mā ꝑma illius grauis hꝫ potentiā receptiuā illiꝰ motus. s. potentiā ad inferiꝰ. Et hoc est qð dicit Cōmētator ibidē paucis interpositis: nō eniꝫ lapis est motꝰ nisi fm ꝙ est in potētia ad iferiꝰ ꝛ est motor fꝫ ꝙ est gra-

Cō. 71.

Cō. 71.

nis. Per idez pōt dici ad vnū argumētū cōmune: q̄ idē simul ꝛ ſm idē erit in actu ꝛ in potētia respectu eiusdē. Uerū est sed non rōne eiusdē ꝛ eodē modo ſʒ alio ꝛ alio modo: ꝛ hoc nō est incōueniēs. Naʒ ipsuʒ graue per suā formā ſm q̄ est eius forma est in actu virtuali respectu sui motus ꝛ per eandē formā ſʒ quā est in mā erit in potentia receptiua ipsius. ¶ Et est ꝯsiderandum diligēter ꝓpter solonee quarūdā sophisticationū q̄ potētia actiua duplex est q̄tum spectat ad ꝓpositū. Quedā est potētia actiua cui⁹ effectus est eiusdem spēi cū eā vt caliditas efficit caliditatē ꝛ frigiditas friditatē. silr aūt ꝛ in alijs: ꝛ talis potentia actiua nunq̄ est in eodē simul ꝛ ſm idē cū potētia receptiua sibi corrñdente. Nunq̄ enim aliq̄d hʒ caliditatem actu sibi inherentē ꝛ potentiā receptiuā caliditatis simul ꝛ ſm idē: potentiam dico remotam ab actu. Alia est potētia actiua vt potentia actiua que non est eiusdē spēi cū suo effectu: vt potētia augmētatiua nō est eiusdē spēi cū augmētatione: ꝛ silr grauitas nō ē eiusdē spēi cum motu deorsuʒ: ꝛ talis potentia actiua bene potest simul esse in eodē subō cū potentia receptiua ꝛ ſʒ eandē partē ṗncipalr licet nō oīno eodē modo. sic autē est in ꝓposito. ¶ Cōsiderandū tñ etiā ſm Cōmentatorem in .2. celi ꝛ mun. q̄ grauitas nō agit motū ipsius grauis nisi cū graue est extra mediū: nec tñ sequit̄ q̄ esse extra mediū sit cā agens ṗncipalr hmōi mot⁹ ſʒ est dispositio agentis: ꝛ hoc decepit themistiū: vt dicit Cōmētator ibidē. Cō.28. ¶ Ad aliā cū dicit̄. q̄ rō Arist. ad ꝓbanduʒ motorem ṗmū eē imobilē nō valeret: dico q̄ imo valet necessario si recte intelligat̄. Ad cui⁹ intellectum est considerandū q̄ omne qd̄ mouet̄ de potētia accñtali posteri⁹ est aliquo motore quo mouet aut mouit de potētia eēntiali: sic actu graue qd̄ seipsuʒ mouet de potētia accñtali posterius est suo gñante qd̄ mouit de potētia eēntiali. Silr aūt ꝛ in alijs suo modo. Nūc aūt mouens de potentia eēntiali necessario est distinctū a mobili qd̄ mouetur ex potentia eēntiali. Si ergo non ꝓcedat in infinitū in motoribus ꝛ mobilib⁹ opʒ ꝓuenire ad aliquē motorem qui nō mouet̄: hoc est manifestū: aut igit̄ ille motor nullo modo mouet̄ aut ipse mouet̄ a seipso. Si nullo modo mouet habet̄ intentū. Si mouet̄ a seipso ꝛ mouet se ipsuʒ: aut mouet se de potētia essentiali aut accñtali. Si de potētia eēntiali: tūc opʒ q̄ in ipso motor sit distinct⁹ a moto: tūc q̄rit̄ de illo motore: aut mouet̄ aut non. Si nō: habet̄ intentū. Si mouet̄ tunc quero vtrū moueat̄ de potētia eēntiali aut accñtali. Si de essentiali tunc sic ṗus reuertit̄ questio de suo moto: ꝛc: ꝛ sic in infinituʒ. Si aūt dicat̄ q̄ iste motor mouet se de potētia accñtali tūc iste motor est posterior alio motore qui mouet de potētia eēntiali: ꝛ tunc querat̄ de illo motore aut mouet̄ aut non. Si non habet̄ intentū. si mouet̄ aut mouet̄ a se aut ab alio. Si a seipso aut de potētia eēntiali aut accñtali: ꝛ vt sic semp reuertit̄ q̄stio: vt ṗus: aut opʒ deuenire ad motorē qui nullo mō mouet̄. Sic ergo valet ineuitabilis rō Aristo. q̄uis ꝯcedat̄ q̄ graue sit motiuū sui ipsius per sui nām. In hac aūt rōne gaudebat animus meus cū laude dei: ꝛ cū gratijs ad illum qui eam incepit. ¶ Rationes in ṗncipio q̄ōnis adducte nō ꝯcludunt ꝯtra hāc pōnem: ſʒ quid defectus sit in eis pʒ diligenter inspiciēti predicta. Hec sunt que de ista difficili q̄ōne potuit cōgregare: q̄ si quis pōnem quā scripsi nō acceptet iustum est vt eā demōstratione iprobet: ꝛ rōnes pro ea soluat. Aliter .n. nō est ei credendū. Sciāt ēt posterioris vitatj plusq̄ famositatis in animis amici q̄ hāc pōnē nō oīno ꝓbaui ex inuētione mea: ſʒ ex traditiōib⁹ cuiusdā doctoris theologi quē iter meos ꝯtemporaneos puto vnū de subtilibus expositoribus Cōmētatoris: ꝛ Aristo. addidi tñ aliq̄ ad ordinatā h⁹ pōnis declarationē ꝛ ꝯfirmationē que ab alqo nō suscepi nisi ab Arist. ꝛ Cōmētatore: q̄ ꝛ si ꝓbabilia sunt ꝛ v̓a teneant̄: si aūt nō remoueātur rōnibus demōstratiuis. Et sic tandē h⁹ difficillimi ꝓblematis veritas apparebit.

Questio. XII.

c Onsequēs qd̄ ē. Utrū gñans qd̄ gñat graue sit ṗnm̄ actiuū imediatū mot⁹ ipsi⁹ grauis dū generat̄. ¶ Et arguit̄ ṗmo q̄ sic. q̄ ṗnm̄ actiuū imediatū illi⁹ mot⁹ deorsuʒ: aut est ipm gñans: aut v̓tus ipsius grauis quod gñatur ꝛ mouet̄ illo motu. per sufficientē diuisionē: ſʒ nō est dīcē q̄ v̓tus grauis dum gñatur ꝛ mouet̄ tali motu sit ṗncipiū actiuū talis mot⁹ imediatū. s. grauitas facta a gñante: q̄ tunc simul hēret ṗncipiū actiuū ꝛ ṗncipiū receptiuum illi⁹ motus: cū eniʒ moueat illo mō ꝛ recipiat ipsū: opʒ q̄ hēat potētiā receptiuā eius. Si igit̄ cū h̄ haberet v̓tutē actiuā illi⁹ motus sequit̄ qd̄ dictū est. g̃ relinquitur q̄ gñans sit imediatū ṗncipiū actiuum talis motus.

Oppositū arguit̄: q̄ mot⁹ nālis vnius ſm speciem dʒ esse ab vno motore imediato ꝛ ꝓpinquo ſm spēm: hec videt̄ manifesta: ſʒ mot⁹ ipsius grauis cū ipm graue iaʒ est gñatuʒ: ꝛ eius motus nālis cū gñatur est vnus ſm spēm. s. motus ad vbi deorsū: vt manifestū est. ergo dʒ eē a motore ꝓpinquo ꝛ imediato vno ſm spēm. Cōstat aūt q̄ generans nō est ꝓpinquū ꝛ imediatū ṗncipiū actiuū motus actu grauis cū iaʒ est gñatū vt lapidis descēdentis deorsuʒ: q̄ cū est talis motus cōtingat generans nō esse aut non esse ꝓpinquum: ꝛ iterū graue ſm hoc actu non moueret seipsuʒ. ergo similiter dum ipsum graue generatur generans non est ṗncipium actiuum imediatum illius motus.

Ad q̄ōnem potest dici ad ṗns q̄ ipsuʒ gñans qd̄ generat ipm graue nō est imediatū ṗncipiū actiuū illi⁹ motus deorsum quo mouetur graue duʒ gñatur: ꝛ hoc pōt ꝓbari sic. a motore ꝓpinquo ꝛ imediate dʒ ꝓcedere mot⁹ imediatus: nō alio mediāte: hāc recipio pro manifesta. hoc .n. videm⁹ in ṗmo motu q̄ ipse procedit imediate effectiue a ṗmo motore nullo alio mediāte qd̄ ṗus efficiat. Silr a caliditate ꝓcedit calefactio nullo alio mediāte: qd̄ ṗus efficiat calidū ab eo. Sʒ dū graue gñatur ꝛ descēdit deorsuʒ descēsus ei⁹ nō ꝓcedit ab ipso gñante sine medio: imo mediāte forma ꝛ virtute eius. ꝛ hoc est manifestū: vt oēs cōcedunt. ergo mot⁹ nō est a gñante tanq̄ a motore ꝓpinq̄ ꝛ imediato. Et hec est itētio Cōmētatoris: ꝛ ei⁹ rō in .3. celi ꝛ mūdi. vbi sic loquit̄ Cōmētator. Cō.14. Quēadmodū igitur cetera accñtia exñtia in re gñata nō exñt in ea nisi a gñante: tñ mediāte forma generati: q̄ sit a forma gñante: ita est de hoc motu. Uerbi grā. q̄ cū elemētū sit ignis statiʒ in ṗma parte eius in qua est igneitas ab igne generante existunt omnia accidentia ignis ſʒ q̄ ignis est. Et vnus coꝝ est motus ad superius: quoniam ſʒ q̄ in parte generata existet de parte leui ſm hoc existet in ea de motu leuis corporis: ꝛ de alijs accidentibus proprijs: ſʒ tamē q̄ non existunt a generante nisi mediante generato. Et mot⁹ ṗmo ꝛ essentialr sit a motore nullo alio mediante: ꝛ ꝓpter hoc ille mot⁹ non est ṗmus neq̄ essentialis a motore extrinseco ſʒ a forma moti. Et ideo habet ꝓpriū ille motus: vt per eum moueat̄ res per se cuʒ aliquid nō impedierit ipm per violentiaʒ. s. cū ipediens quieuerit ſm istum modū assimilat̄ ei q̄ moueat per se. vult g̃ Cōmētator q̄ ipʒ gñans nō ē imediatū ṗnm̄ actiuū illi⁹ motus: ſʒ ꝓpinqui⁹ est forma grauis. Et q̄ hec sit intētio Cōmētatoris manifestū est p illud qd̄ ꝯcludit: tū

habet ꝓpꝛium ille motus vt per eum mouetur res per se: aut eniꝫ intelligit ꝙ graue mouet isto motu per se actiue aut passiue solū. Si actiue habeo ꝓpositū. Si passiue solū hoc est impole: qꝛ tunc hoc non esset ꝓpꝛiū huic motui. Nam in alio motu mouent coꝛpoꝛa mota per se passiue: vt in multis alterationibus nālibus quib⁹ alterabilia alterant per se passiue ⁊ in oībus motibus celestib⁹ quib⁹ coꝛpoꝛa celestia mouent per se passiue. Et cōfirmatur per quoddā dictū eius in eodē cōmento parū post verba ꝑinducta vbi dicit sic: neqꝫ etiā numerat inter ea q̄ mouent ab extrinseco. loquit de graui dū mouet a generāte: qꝛ nō mouet hoc motu ab extrinseco sine medio. Uult ergo Cōmētatoꝛ ꝙ hoc motu mouet graue ab extrinseco p mediū. ⁊ per hoc nō dr̄ moueri illo motu simplr̄ ab extrinseco: aut ergo intelligit per medium actiuū illi⁹ motus aut per mediū receptiuū. Si per medium actiuū illius motus habet intentum. s. ꝙ generans non est imediatuꝫ ꝑncipiū actiuum illius motus. Si per mediū receptiuū: tunc similr̄ posset dici ꝙ mā nō numeratur inter ea que mouentur motu gn̄ationis ab extrinseco: qꝛ non subijcit gn̄ationi ꝓpꝛie dicte nisi mediantibus ꝑus inductis dispōnibus a gn̄ante: ⁊ sic non mouet motu gn̄ationis ab extrinseco: qḋ tn̄ est incōueniens cōcedere: qꝛ ipm̄ gn̄ans est extrinsecuꝫ ſm esse a mā gn̄ati: lꝫ aliquo modo sit intrinsecū foꝛte ſm contiguationem aut ſm continuationē quandā: vt ꝓbatū est in qōne de intrinsicitate agētis nālis videt ergo esse intētio Cōmētatoris ꝙ generās nō est imediatū ꝑncipiū actiuū ipsius mot⁹ grauis cū gn̄atur sꝫ ꝓpinquū ꝑncipiū actiuū est foꝛma ipsi⁹ grauis. Similr̄ aūt ⁊ de leui suo modo. Posset etiā ꝓbari per rōnem adductā ꝑus ad hanc partē. s. qꝛ motus vtriusqꝫ grauis cuꝫ sit idem spē oꝫ esse a motoꝛe vno spē imediate: ⁊ deducat vt prius. huic enim rōni innitunt tanq̄ demonstratiue: imaginabit ergo ſm istam viā ꝙ cū ignis generat ignem ex oleo prius efficit leuitatē ignis in mā olei ⁊ mediante illa leuitate tanq̄ mediāte agente ꝓpinquo efficit motus ad superius: ⁊ quanto ꝑfectioꝛ fuerit oīno leuitas tanto fiet magis sursum: ⁊ cum fuerit oīno completa leuitas complebit vbi sursuꝫ: nisi aliquid detineat violenter. Silr̄ aūt ⁊ de graui suo mō. Et ex hoc aliq̄ ↄcludūt satis subtilr̄ ꝙ gn̄atio ignis pōt incipi in sphera aeris: sꝫ nō compleri: qꝛ cōpleta est cū est sursum simplr̄: ⁊ hic est locus ignis nō aeris: vt pꝫ 4. celi. Ratio in oppositū soluta est in qōne precedente.

¶ Juxta autem hec intendentibus sit continget eadem hec. Si vero ab eo qḋ mouetur: mouetur omne qḋ mouetur aut hoc rebus inerit sed ſm accidens: quare mouet qḋ quidem mouetur non tamen propter id qḋ mouetur ipsum semper aut non sed per se. primum quidem igitur si ſm accidens non: non necesse est moueꝛe qḋ mouetur. si autem hoc est manifestum est ꝙ contingit aliquando nihil moueri coꝛuꝫ que sunt ⁊c. Te. cōm en. XXXVI. Qō XIII.

T.c.53. T.c.53. Hic pōt queri. Utrū sit aliqḋ mouens penitus imobile. ¶ Et arguitur primo ꝙ non. quia ab vno ⁊ eodem imobili non ꝓcedunt imediate diuersa. hoc habetur in. 2. de gn̄atione. ⁊ in isto. 8. Sed a ꝑmo motoꝛe ꝓcedunt imediate diuersa. s. diuerse circulationes: vt patet ex. 12. metaph. ⁊ Cōmentatoꝛ dicit ꝙ primū mouens mouet hoc motū sine medio: ⁊ loquitur de primo motu qui est circularis compositus ex diuersis circulationibus succedentibus. ergo primum mouens de quo maxime videtur non est omnino intrāsmutabile. ¶ Item omne efficiens est aliquo modo mobile: finis enim mouet agens: vt habet ex. 2. metaph. sed ꝑmus motoꝛ est causa efficiens ipsius primi motus ſm Cōmētatoꝛem. 12. metaph. vbi vult ꝙ in separatis a mā idem est efficiens ⁊ finis ⁊c. T.c.8. ¶ Item omne qḋ intelligit ⁊ appetit est mobile: intellectus enim mouetur ab intelligibili ⁊ voluntas ab appetibili. 3. de anima. sed ꝑmum mouens intelligit ⁊ appetit: vt pꝫ. 12. metaph. ergo ⁊c. T.c.54 T.c.51. ¶ Item illud qḋ est intrinsecū mobili est mobile: motus eniꝫ nobis mouentur omnia que sunt in nobis. Sꝫ primus motoꝛ est intrinsecus mobili ꝑmo. Aliter eniꝫ motus primus non videretur esse naturalis. ergo ⁊c.

¶ Oppositum arguitur auctoꝛitate Arist. in isto caplo. T.c.36.

Ad questionē est dicēdū breuiter ꝙ primus motoꝛ est oīno imobilis motu ꝓpꝛie dicto. Et ꝓbatur multipliciter. Primo: qꝛ si ꝑmus motoꝛ moueretur motu ꝓpꝛie dicto: aut moueret a se aut ab alio. per sufficientē diuisionē: non ab alio: qꝛ sic nō esset motoꝛ ꝑmus: imo illud aliud a quo moueretur: mouens eniꝫ est ꝑus moto. Si aūt a seipso aut moueret ex potētia essentiali ad actum: aut ex potentia accidētali: nō aūt ex potētia essentiali: qꝛ oē qḋ mouet mouetur ab alio: vt ostensum est ꝑus. Si aūt ex potētia accidentali tunc esset aliqḋ mouēs ꝑus eo. Omne eniꝫ qḋ mouet de potētia accītali ad actū est posterius aliquo mouēte qḋ mouet aut mouit de potētia eēntiali: sic graue actu exn̄s sursuꝫ ⁊ descēdēs deoꝛsuꝫ est posterius suo gn̄ante qḋ mouet de potētia eēntiali ad actū: ⁊ sic ꝑm⁹ motoꝛ nō esset ꝑmus qḋ est impole. q̄re ⁊c. ¶ Itē si oē mouens moueret: aut hoc inesset ipsis mouentibus per accn̄s. s. ꝙ nō mouerent nisi mouerent aut hoc deberetur eis per se. Non est dicēdū ꝙ per accn̄s: qꝛ per accn̄s nō est necium: imo cōtingit ipm non esse: ⁊ sic ↄtingeret mouens nō moueri. Sed non mouet nisi moueat vt tu ponis: qꝛ dicis ꝙ omne mouēs mouet. g̊ ↄtingeret oīno nō esse motū: qḋ est impole: qꝛ mot⁹ est ꝑpetuus: vt ꝑus ꝓbatū est. ¶ Si aūt dicat ꝙ oē mouēs mouet: ⁊ hꝫ ↄuenit ei p se. Tūc argr̄. aut mouet eadē spē mot⁹ qua mouet aut alia. nō ē dōꝫ ꝙ eadē spē mot⁹: qꝛ irrōnabile eēt dicere ꝙ oē docēs doceret: ⁊ ꝙ oē sanās sanaret ſm eādē spēm sanatiōis qua sanat: silr̄ aūt ⁊ in alijs. Si vō dicat ꝙ oē mouēs neccio mouet: alia tn̄ spē mot⁹ q̄ illa q̄ mouet: sequeret ꝙ nihil mouebit aliquo motu qn̄ opoꝛteat esse aliqḋ mouens qḋ mouet illo motu ⁊ mouetur ⁊ eodē. vbi gratia. nō poterit aliq̄s sanari: quin opꝫ esse aliqḋ sanans qḋ sanat ſm illā sanationē: similr̄ aūt ⁊ in alijs. Et ad hui⁹ declarationē accipio ꝑmo ꝙ spēs motuum sunt finite. 2° ꝙ semper cū aliquid mouetur a pluribus motoꝛibus oꝛdinatis aliquo motu magis mouetur a prioꝛi q̄ a posterioꝛi: vt dicit in littera. ⁊ videt etiā ex libro de causis. Ponat ergo ꝙ aliquis sanetur ab obtalmia ⁊ sanās moueat quadā alia specie mot⁹ quecūqꝫ sit illa: opꝫ ꝙ moueat ab aliquo alio motoꝛe qḋ mouet. Et tūc querit de illo scḋo motoꝛe. vtꝝ moueat motu illo sanationis quo mouet mobile aut alio motu. Si illo motu habet ꝓpositum. s. ꝙ nihil mouet motu sanatiōis ab obtalmia quin sanat illa sanatione. Nā illud 2ᵐ mouens a quo mouet illḋ qḋ imediate ponitur sanare magis mouet illo motu q̄ ꝓpinquum sanans: vt pꝫ ex scḋa suppositione. Si vero dicatur ꝙ illud mouēs scḋo acceptū non mouet illo motu. s. sanationis ab obtalmia sed alio motu: tunc querit de motoꝛe eius. Utꝝ moueat illo motu aut alio. Si illo motu habet ꝓpositū. Si alio

querit̃ de motoꝛe q̄ mouet illo motu. Et sic cum spēs motuum nō sint infinite vt suppositū est. tandem distributis oībus spēbus motuū ipsis motoꝛib⁹: deueniet ad hoc q̄ aliqđ mouens ad ꝓpinquū mouens mouebit illo motu sanationis: ⁊ sic cū mouēs supius magis moueat q̄ ꝓpinquū: necesse est q̄ cū aliquid sanat̃ ab obtalmia q̄ sit aliqđ mouēs illo motu sanatiōis q̄ ēt mouet̃ illo eodē motu .s. q̄ sanat̃ ab obtalmia: qđ est valde derisoriū: silr aūt ⁊ in alijs motib⁹: vbi grā. ponam⁹ q̄ aliquis discat grāmaticā: tu ponis q̄ doctoꝛ qui mouet illo motu mouet̃ quadā alia spē mot⁹: tunc querā de motoꝛe qui mouet illū doctorē grāmatice: aut doceat grāmaticā aut moueat̃ quodā alio motu. Si pmo mō habeo ꝓpositū .s. q̄ cū aliqs docet in grāmatica opȝ q̄ doceat̃ in grāmatica ab aliquo: qui docet̃ in ipsa grāmatica: qđ est absurdū. Si vo mouēs mouet̃ alio motu fm spēm: tūc q̄ro de ei⁹ motoꝛe: vt pus: ⁊ sic cū nō sint infinite spēs motuū: opȝ q̄ cū oēs spēs distribute ⁊ assignate fuerint motoꝛib⁹ q̄ reuertat̃ ad hoc q̄ aliqđ mouens moueat̃: illo motu .s. q̄ doceat̃ in grāmatica: ⁊ cōstat q̄ illud mouēs ad qđ sic peruenit̃ magis mouet illo motu ꝓposito q̄ alia mouentia posterioꝛa. ergo nūq̄ aliquis docebit grāmaticā nisi sit aliqđ mouēs docēs grāmaticā ⁊ q̄ addiscat grāmaticam: qđ est impoīe: q2 addiscere est fm ignoꝛātiā: ⁊ docere est fm sciā: vt dicit Cōmētatoꝛ. ergo impoīe est q̄ omne mouēs per se moueat: ita tñ q̄ moueat̃ alio motu fz spēȝ ab illo motu quo mouet nec eodē: vt ꝓbatū est. ergo nō est vēm q̄ omne mouēs moueatur necīo: nec per accñs: vt ꝓbatū est. ergo nullo modo verum est q̄ oē mouēs moueat̃. ergo opȝ esse aliqđ mouens imobile. In hac aūt rōne multuȝ notanda sunt verba Aristo. Sumit eniȝ istā diuisionē q̄ si omne mouens moueret̃ aut hoc cōpetit reb⁹ per se aut per accidēs: ⁊ postea sumit q̄ accñtia nō sunt necessaria sȝ ꝯtingit nō esse. In quib⁹ verbis manifestū est Aristo. intendere q̄ omne per accñs qđ distinguit̃ ꝯtra per se pōt nō esse: ⁊ sic nullū est pure per accñs qđ est necīuȝ: cuius tñ oppositū cōiter dicit̃: per se eniȝ ⁊ per accñs: qđ quidē p accñs ꝯtingit nō eē: sufficiēter diuidūt omne qđ inest alicui: ita .s. q̄ omne qđ cōpetit alicui vel cōpetit ei p se vel per accñs tali per accñtalitate q̄ ꝯtingit nō esse. Cōstat aūt q̄ illud qđ debet̃ alicui necessario non debet̃ ei per accñs: sic q̄ ꝯtingat nō esse. ergo omne qđ inest alicui necessario inest ei per se aliquo mō perseitatis ⁊ nō pure p accñs. In hoc aūt manifesto testimonio Aristo. gauisus sum ꝯtra illos qui pueriliter asserunt aliq̄ esse pure per accñs in existentia aliquib⁹: ⁊ nullo modo per se: ⁊ tñ necessario īsunt eis. De hoc aūt aliqua dixit in pmo hui⁹. ⁊ foꝛte alias dicā seoꝛsuȝ si deus voluerit. ¶ Item arguit̃ ad pncipale. qñcūq3 aliqđ est cōpositum ex duob⁹ quoꝝ vtrūq3 existit per se: ⁊ alteꝝ eoꝝ fuerit sepatū a reliquo necesse est vt ⁊ reliquū sit separatū. vbi grā. si terra ⁊ aq̄ sunt in mixto ⁊ vtrūq3 eoꝝ p se .s. q̄ neutꝝ eoꝝ est necessariū in esse alteri⁹: ⁊ aqua fuerit separata a terra in aliquo loco: necesse est vt terra sit sepata ab aliqua in aliq̄ loco. Silr: si est aliqđ cōpositum ex motoꝛe ⁊ moto: vt manifestū est: ⁊ inuenit̃ aliqđ motū separatū a mouente .s. aliqđ motū qđ nō mouet aliqđ aliud: aliter .n. ꝓcederetur in īfinitū: vt dicit Cōmētatoꝛ sicut̃ foꝛte terra mouetur ab alijs elemētis ⁊ nō mouet aliqđ aliud inferi⁹ ea in situ aut pfectione: ⁊ ipm pmū mouēs est aliqđ per se exñs: vt supponit̃. ergo opȝ esse aliqđ mouēs separatuȝ a moto .s. q̄ nō moueret̃. Et istā rōnē ponit Cōmētatoꝛ
Cō.37. ex verbis Arist. vt pȝ inspicienti līam ⁊ cōmētū. ¶ Sed intelligendū est q̄ motus accipit̃ duplr. Uno mō ꝓpꝛie pro transmutatione fm quā aliqđ se hȝ aliter nūc q̄ pus. ⁊ hoc modo intelligit Arist. pmū motoꝛē nō moueri nec per se nec per accñs: ⁊ hoc etiā ꝓbatur eo q̄ demōstrat in cōsequentibus .s. q̄ pmū mouens non est coꝛpus nec virtus in coꝛpoꝛe. Alio modo accipit̃ motus impꝛopꝛie ⁊ cōiter pro quacūq3 opatiōe rei siue opatio illa sit diuersa a suba: siue nō sit diuersa realiter a suba operante. ⁊ hoc modo pmū pncipiū motus .s. deus ipse pōt dici moueri: q2 .s. hȝ operationē imanentē .s. itelligere ⁊ amare seipsum: que tñ operationes sunt idem essentialr cum ipsa suba diuina: q2 q̄cq̄d est in deo est ipse de⁹: vt hȝ videri .12. metaph. ⁊ foꝛte hoc modo itellexit Arist. ⁊ plato ipm pmū mouēs moueri a seipso: ⁊ nō pmo modo.

Ad pꝛimā rōnem cuȝ dicit̃. ab vno imobili ⁊c̃. pōt dici q̄ verū est diuersa actu diuisa ⁊ distincta abinuiceȝ: sed ab vno immobili possunt ꝓcedere diuersa quoꝝ vnū nō est alterū: non tñ diuersa actu ⁊ distincta abinuiceȝ sed ꝯtinua sibiinuicē sicut partes alicui⁹ totius: mō sic est in ꝓposito. nā circulationes diuerse .s. quaruȝ vna nō est alia ꝓcedunt a pmo motoꝛe imobili imediate .s. nō mediante aliquo alio motoꝛe: sȝ non sunt distincte nec diuise abinuicē actu: imo sunt partes vnius totius motus cōtinui quarū vna succedit alteri cōtinue: vt pȝ ex isto .8. ¶ Ad aliud pōt dici q̄ agens aliquē effectū ꝓpter finē acquirendū bene mouet̃ ab illo motu qui differt a sua sba: sȝ nō moueat̃ ab illo motu ꝯtinuo ⁊ diuisibili: sȝ agens qđ agit ꝓpter ꝯseruationem sue perfectionis ⁊ nō ꝓpter acquisitionē alicuius qđ ei deficiat: nō opȝ q̄ moueat̃ a fine motu ꝓpꝛie dicto a motu qui sit trāsmutatio differēs a sua suba: sȝ sufficit q̄ intelligat ipȝ finē ⁊ appetat: ⁊ ista nō sunt mot⁹ ꝓpꝛie ⁊ vere dicti: vt dicit̃ cōiter hoc aūt mō motoꝛes coꝛpoꝝ celestium mouēt: vt docet Cōmētatoꝛ .12. metaph. mouēt eniȝ ꝓpter se pmaria intētione. licet scđaria intentione moueant ꝓpter gñationē istoꝝ īferioꝝ: ⁊ iđ nō opȝ q̄ moueant̃ ab aliq̄ fine ⁊ motu ꝓpꝛie dicto. ¶ Ad aliā pȝ ex dictis. qđ .n. itelligit itellectione differēte a sua suba aliqualr mouet̃ de vno itelligibili in aliđ: vt pȝ in .3. de aīa. sȝ q̄ intelligit itellectione eterna que est idē qđ sua suba nō mouet̃ nisi valde impꝛopꝛie ⁊ trāsumptiue: ⁊ sic est in ꝓposito. ¶ Ad aliā dico q̄ aliqđ esse intrinsecū mobili pōt itelligi duplr. Uno mō fm subsistentiā ⁊ esse vt foꝛma subalis. Alio mō fm appropꝛiationem virtutis. ⁊ hoc modo dicit̃ aliqđ esse itrinsecū mobili eo q̄ hȝ de sui nā mouere tale mobile: ⁊ nō aliud ⁊ tanta velocitate ⁊ nō maioꝛi nec minoꝛi. Primo mō veꝝ est q̄ illud qđ est intrinsecū mobili mouet̃ saltē per accñs. Sȝ 2⁹ mō nō opȝ ⁊ sic est hic. nā motoꝛ coꝛpoꝛis celestis est ei itrinsecū fȝ appꝛopꝛiationē predicto modo. Utꝝ aūt pncipiū oīno pmū .s. deus sit illo modo intrinsecum mobili ⁊ imediate efficiat motū pmū aut alius motoꝛ appꝛopꝛiat⁹ alia questio est ⁊ videndum post.

¶ Et iterum consideras in principia mouentiū esse quidem igitur quedam eoꝛuȝ que sunt que aliquando quidem mouentur. Textu commenti. L.

Questio XIIII.

HIc pōt queri vtꝝ motoꝛes coꝛpoꝝ celestiū moueant̃ p accñs. ¶ Arguit̃ pmo q̄ nō: q2 nl̄ls motoꝛ qui mouet̃ p accñs mouet motu eterno. hēc accipit Ari. in līa. Sȝ quilȝ motoꝛ coꝛpoꝛis celestis mouet motu eterno: vt ēt vult Ari. Naȝ omnis motus celestis est etern⁹: vt pȝ ex pmo celi ⁊ mun. ⁊ mo T.c.12.
tus etern⁹ est a motoꝛe eterno ⁊ eternalr mouēte. g̃ ⁊c̃.

T. c. 12. ¶ Oppositum arguitur aucte Arist. in lra. videt. n. velle ꝙ quedã mouentiũ principiorũ que sunt in celo mouentur per accidens. ⁊ idẽ dicit Cõmen. ⁊ expositores.

Ad questionẽ

intelligẽdũ ẽ ꝙ Ari. distinguit de eo qd̃ mouet̃ p acci-
T.c.50. dẽs. Aliq̃d. n. mouet̃ p accñs a seipo: ⁊ aliq̃d mouet̃ per accñs ab altero. ⁊ hãc distinctionẽ ponit i his vbis. Nõ ẽ aũt idẽ mouere fm̃ accñs a seipo ab altero. n. coꝝ ĩest qd̃ ⁊ coꝝ q̃ i celo q̃busdã pncipijs. q̃cũq; plures ferunt mot⁹ altero aũt corruptibilib⁹ solũ. Hãc aũt distictionẽ q̃dã sic itellexerũt: ꝙ illd̃ dr̃ moueri p accñs a seipo qd̃ mouet̃ p accñs illo codẽ motu quo mouet ip̃m mobile i quo ẽ: vt aĩa aĩalis qd̃ ẽ hic mouet̃ illo codẽ motu quo mouet ip̃m corp⁹. s. motu locali ꝓcessiuo. sed aliq̃d itelligitur moueri p accñs ab altero qñ suũ mobile mouetur quodã alio motu ab illo quo mouet ip̃m motor ꝓpinquus: quẽ q̃dẽ motũ facit aliq̃s ali⁹ motor: sic nauta existens i naui mouet nauẽ ꝑtrãseundo aquã sicut ab vno littore ad aliud lit⁹: ⁊ cũ hoc ipsa nauis ipetu aque mouet̃ iferius vbi fluit aqua: tunc etiã ipsa nauis mouet̃ ab altero per accñs. Uz. q: nauis mouet̃ quodã motũ que nõ facit nauta. s. ad iferius. Tũc dicũt ꝙ nullus motor corporis celestis mouet̃ p accñs pmo mõ. s. a seipso ita ꝙ moueat̃ illo codẽ motu quo mouet̃ suũ mobile: ⁊ h̃ ꝓbat rõ prius iducta. Et ꝓbat̃ aliter. q: motor q̃ est separatus fm̃ eẽ a suo mobili nõ mouet̃ p accñs illo motu quo mouet suũ mobile. hec recipit̃ ꝓ mãifesta: sed motor cuiuslibet orbis celestis ẽ hmõi vt ꝓbat̃ ex his que tradita sunt in isto. 8. & cẽ. ¶ Scdõz ꝓbãt. q: motor cuiuslibet mobilis mouet̃ quodã alio motu ab illo quem dat ei suus ꝓprius motor. mouet̃ p accñs ab alio. s. ab illo motore a quo est ille alius motus: sicut nauta mouetur per accñs ab aqua deferente nauẽ in qua est nauta: sed quodlibet corpus celeste aliud a pmo mobili mouetur quodã alio motu ꝓprio: qdlibet enim mouet̃ motu diurno ab oriẽte in occidẽs ab ipo pmo motore q̃ mouet pmuz mobile hoc motu. ⁊ alia mobilia sequunt̃ vt dr̃ in astronomia. ⁊ Cõmẽ. accipit hic. ergo cẽ. ¶ Sed ꝯsiderãdũ est ꝙ ista vltima ꝯclusio. s. ꝙ motor orbis inferioris mouet̃ per accñs ab alio. potest intelligi duplr̃. Uno mõ ꝙ ille mot⁹ recipiat̃ ab ipo motore ⁊ vniat̃ ei fm̃ esse accidentalr̃: ita ꝙ per illũ motũ transferat̃ accidentaliter de vno vbi ad aliud vbi: sicut cũ nauta est in naui delata per aquã fluentẽ inferius: ipse nauta recipit in se subiectiue accidentaliter motũ ad iferius ita ꝙ per illũ motũ trãsfert̃ accidẽtalr̃ ad aliqd̃ vbi. Alio modo põt intelligi ꝙ hmõi motor moueat̃ p accidẽs ab alio non sic ꝙ ille motus recipiat̃ in eo subiectiue ⁊ per illuz transferat̃ accidentaliter de vno vbi ad aliud vbi. sed ꝙ ille motus attribuitur ei rõne alteri⁹ cui appropriat̃ in moto. Et pmo istoꝝ modoꝝ non videt̃ bene possibile ꝙ motor orbis iferioris mouet̃ p accidẽs ab alio: q: illud qd̃ ẽ incorporeũ oĩno ⁊ idiuisibile nõ trãsfertur per accidẽs de nouo vbi ad aliud: nec accidentalr̃ recipit in se motũ sicut actũ iformantẽ ipsum. Sed quilibet motor celestis ẽ hmõi vt dr̃ cõiter. ⁊ Cõmẽ. plane dic̃ hic q: motor in corporib⁹ celestib⁹ nõ ꝯstituit̃ in eẽ p subm
Com. 51. suũ idest per suũ mobile. ergo cẽ. ¶ Itẽ cũ aliqua duo sunt penitus sepata abinuicem fm̃ subsistentiaz. ⁊ vnuz nõ est ꝯtinuũ nec ꝯtiguũ alteri. nõ est necẽum vnũ illorũ moueri motu alterius: ita ꝙ in se recipiat motũ similez motui illius. Si eniz nauta exñs in naui nullo mõ esset ꝯtigu⁹ ipsi naui. nec alicuius eius parti q̃tũcũq; aq̃ flueret ad aliqd̃ vbi iferius: nõ oporteret nautã moueri ad tale vbi. nũc aũt q̃libet motor celestis est separat⁹ fm̃ eẽ a suo mobili: vt vult Arist. ⁊ Cõmẽ. expressius. ⁊ nullã ꝯtinuitatẽ vel ꝯtiguitatẽ hz ad ip̃z cũ sit sine magnitudine vt hic demõstrat̃. ergo nõ est necesse ipsuz recipere in se accñtalr̃ talẽ motũ qualẽ ipsuz corpus celeste recipit ab aliquo motore. vñ q̃uis sol moueat̃ a motore pmo cõtinue ab oriente in occidẽte: nõ oz ꝙ ei⁹ motor ꝓprius accidẽtaliter moueat̃ codẽ motu: ⁊ ꝙ trãsferatur accidentaliter de oriente in occidentẽ recipiẽdo i se talia vbi accidẽtalr̃. Si aũt itelligit̃ hmõi motorem moueri per accñs 2⁹ mõ. s. ꝙ rõne alteri⁹ ei attribuat̃ talis mot⁹ sic põt tolerari: q: cũ talis motor sit appropriatus tali mobili: ⁊ mobile moueat̃ tali motu p accñs. s. ab aliquo alio motore. motor eius ꝓpri⁹ põt dici moueri p accñs illo mõ. Et hoc ẽ oĩno iproprie ⁊ equiuoce moueri per accidẽs vt inuit Cõmẽ. hic. ¶ Sed aliq̃s posset rõnabiliter dubitare hic ꝯtra istud vltimũ. Nã si motor appropriatus orbi iferiori dicit̃ moueri p accñs: nõ q: i se recipiat motũ. sed q: suũ mobile approp̃atũ mouet̃ ab aliquo alio: tũc silr̃ hmõi motor ꝓpius poterit dici q̃tus aut lucidus aut pspicuus p accñs: q: suũ mobile ẽ q̃tuz ⁊ lucidũ ⁊ pspicuũ. s. orbis quẽ mouet. hoc aũt vr̃ oĩno esse absurdũ. g̃ ⁊ pmũ. ¶ Ad hoc forte dicẽdũ ꝙ nõ ẽ simile q: mot⁹ ꝓprius ipsius orbis iferioris est effectus ipsius mobilis ⁊ motus diurnus est eiusdẽ generis propinqui cũ motu ꝓprio cũ vterq; sit mot⁹ circularis eternus. Sed alia accñia ipsius mobilis. s. q̃titas ⁊ pspicuitas ⁊ lux ⁊ hmõi nõ cãnt̃ actiue ab ipso motore imobili vt cõiter tenet̃: ⁊ id̃ q̃uis ipsi motori attribuat̃ moueri p accñs rõne mobilis: nõ ꝓpter hoc ei attribuet̃ eẽ q̃tuz ⁊ esse lucidũ. Sic igit̃ itelligemus verba Arist. q̃ alicui motori nõ debet̃ moueri per accñs a seipso. i. ꝙ i seipo recipit motũ per accidẽs: tñ alicui motori debet̃ moueri p accñs ab altero idest rõne alterius cui est approp̃atus motor. s. motori cuiuslibet cui⁹ mobile mouet̃ aliq̃ alio motu ab eo quẽ facit motor ꝓprius. ¶ Et si q̃rat̃ q̃mõ illud qd̃ separatũ ẽ ab aliquo fm̃ eẽ ⁊ nõ ẽ ei⁹ effectus denomiat ipsuz. Dicẽdũ ꝙ nõ põt denominatione prio ⁊ principalr̃ dicta. Sed fm̃ similitudinẽ põt: ⁊ sic est hic. ¶ Sed adhuc circa hoc queret aliquis rõnabilr̃ cũ nullus motor celestiũ sic moueat̃ per accñs ꝙ ei iheret mot⁹ ⁊ ꝙ subiciat̃ motui: q̃re magis attribuit̃ moueri per accñs rõne mobilis illi motori cui⁹ mobile mouetur alio motu q̃ illi motori cui⁹ mobile nõ mouet̃ alio motu. Et ad hoc videt̃ respõdere Cõmẽ. ꝙ cã in hoc ẽ q: ille motor cui⁹ mobile mouet̃ motu alteri⁹ mobilis est minus nobilis ⁊ minus pfectus q̃ ille cuius mobile nullo alio motu mouet̃: ⁊ rõne sue minoris pfectiõis attributur ei aliq̃lr̃ ꝯditio motoꝝ gñabiliũ ⁊ corruptibiliũ q̃ mouentur per accidens. lz equoce dicatur moueri per accidens hic ⁊ ibi vt dicit Cõmẽ. Illi aũt motori cuius mobili nõ accidit moueri aliquo alio motu nõ attributur moueri rõne mobilis ꝓpter maiorẽ eius pfectionẽ ⁊ velocitatẽ. Et hoc vr̃ Cõmẽ. itẽdere i his verbis. Et ista dispositio est diminutio in motore corpis celestis cui accidit vt suũ motũ moueatur ab alio ⁊ id̃ pfectior mouẽtiuz ẽ mouẽs motu diurno cui nõ accidit h̃.

Ad rationẽ

primã dico ꝙ bene ꝯtingit motorẽ celestẽ nõ moueri p accñs illo mõ ꝙ in se recipiat ipsuz motũ per quẽ trãsferatur accidẽtaliter de vno vbi ad aliud. hoc. n. non debet̃ nisi motori qui est ꝯiunctus mobili fm̃ esse sicut est anima aĩalis: sed non ꝓbat ipsum non moueri per accñs alio mõ. s. rõne alteri⁹ puta mobilis ꝓprij. ⁊ hoc mõ itellexit Arꝫ. ⁊ Cõmẽ. Forte dicẽdũ aliter ad rõnẽ ꝙ Arꝫ. i illo loco nondum probauerat ꝙ motores celi sunt sine ma-

gnitudine: z iō loquit̃ hic de illis ac si essent in magnitu
dine. Et est aduertendū q̄ cum dicimus aīam aīalis hic
existētis moueri a seipsa per accñs: nō accipimus p̄ accñs
put distinguit̃ ɔtra per se p̄ sui nām. z alr. n. p̄ accñs non
est necessariū. anima aūt necessario est mobilis ad mo-
tum corporis. Sed accipimus per accidens prout di-
stinguitur contra solitarium z separatum.

¶ At vō aliud faciētib' principiū zc. T.c. LV.

¶ Tribus autem existētibus motibus alio qui-
dem s̃z magnitudinem: alio secundum passio-
nem: z quodam alio secundū locum quem vo
camus loci mutationem hunc autem necessari
um est esse primum zc. Textu commen-
ti. LIIII. Questio. XV.

Queritur hic. Utruz motus localis sit prior
oīb' aliīs motib'. ¶ Et arguit̃ pmo q̄ nō.
Q2 sicut se habet terminus ad terminū ita
motus ad motū p̄ ɔuenientē similitudinez:
q2 mot' ē eiusdē essentie cū termino ad quē
est: s̃z terminus gñatiōis pōr est termino mot' localis.
Naz terminus gñationis est subā. terminus aūt motus
T.c.4. localis est vbi. S̃z ɔstat q̄ subā prior est ōi vbi: cum sit
accñs: z subā pōr sit ipso accñte. 7° metaphysice. g̃ zc.
¶ Oppositũ arguit̃ auctē Ar. in lr̃a. vbi plane vult q̄
motus localis est prior aliīs motibus.

Ad qōnem aliqua sunt intelligenda. ¶ Pri-
mo est ɔsiderandū q̄ gñatio du-
pliciter accipit̃ sicut cōiter dicit̃ in 2° z in 3° hui'. Uno°
ꝓprie pro eductiōe forme subalis de potētia māe. Alio
mō ip̄oprie pro trāsmutatiōe p̄cedēte in mā p̄ quā trāſ
mutationē p̄cedētē mā disponit̃ ad receptionem forme
subalis. ¶ Itē ɔsiderādū est q̄ aliqd esse pus alio itel-
T.c.55. ligit̃ tripl'r q̄tū spectat ad ꝓpositū s̃m Ari. in lr̃a. Uno
mō dicit̃ pus illud quo non existēte nō essent alia: illō vō
sine reliquis. vt aīali nō existēte nō esset hō: s̃z aīal pōt eē
in aliquo sine hoīe z iste modus pōt vocari pōritas s̃z
ɔñam: eo q̄ a tali priori nō ɔuertit̃ ɔña. Alio mō aliqd
est prius tpe. s. qō fuit aut erit in aliq tpe prius q̄ fuerit
reliquus 3° mō dr̃ pri' s̃m subām. i. s̃m pfectionē z nobi
litatē. ¶ Itē est itelligendū q̄ mot' localis z aliī motus
possunt dupl'r cōpari adinuicez. Uno mō s̃m q̄ sunt in
vno z eodē subiecto. Alio modo s̃m q̄ inueniunt̃ in di
uersis subīs: vt motus localis in corpe celesti. z aliī mo-
tus in aliīs. s. in istis inferioribus.
¶ Tūc dicēda sunt ad qōnē multa. ¶ Primo q̄ si mo-
tus localis z aliī mot' ɔpant̃ adinuicē put sunt i diuer-
sis mobilib'. s. vt mot' localis ē in celestib' z aliī mot'
sunt in istis inferioribus sic prior est motus localis: prio
mō pōritatis s̃m ɔñam. z hoc nihil est aliud dicere nisi
q̄ motus celi pōr ē istis motib' hoc mō prioritatis. hoc
aūt facile ē videre q2 ille mot' quo n̄ existēte aliī nō eēnt
z ipse pōt esse sine reliquis est pōr eis hoc mō s̃z ɔñam.
Sed si non existeret motus celi non essent aliī motus z
ipse motus celestis pōt esse non existentibus aliīs: ita q̄
aliī nō sūt eō ipsi' principalis. z hoc supponit̃ ad p̄sens.
q̄re zc. ¶ 2° dicēdū q̄ si cōparet̃ mot' localis ad alios
motus put sunt in diuersis subīs sic motus localis ē pri
or tpe aliīs motib': q2 ille motus ē pōr tpe quez solum
cōtingit esse ꝑpetuū vnū numero. sed solū motum loca
lem ɔtingit esse eternū vnū numero. g̃ zc. Maior appa
ret q2 eternū seu ꝑpetuū ē pus tpe nō eterno vt māifeſt̃
est: z minor supponit̃ ad p̄ns: q2 Ari. eā diffuse demon-
strat in littera ꝓbando q̄ nullus alioꝝ motuuz ab ipso
motu locali potest esse ꝑpetuus simpl'r z q̄ ipse mot' lo
calis circularis potest esse continuus perpetuus. g̃ zc.
¶ 3° dicēdū q̄ si cōparet̃ motus localis ad alios mot'
put iuenit̃ in eodē subō seu mobili sic mot' localis est
prior s̃m pfectionē aliīs motib' ꝓprie dictis. Qō ꝓba
tur. q2 qō est posterius via gñationis est pus pfectiōis
via. hec supponit̃ pro manifesta: sed mot' localis in vno
z eodem mobili est posterior via gñationis: pus. n. tpe
aīal gñat̃ z postea auget̃ z alterat̃. auget̃ dico ad q̄tita
tē debitaz z postea mouetur motu locali ꝓcessiuo. q̄re
zc. Itē iste motus est pfectior per quē res mota nō cor-
rūpit̃ nec disponit̃ ad corruptionē q̄ ille p̄ quē res mobi
lis corrūpit̃ aut appropinquat corruptioī: hec ē māife-
sta. s̃z p̄ motū localē illō qō mouet̃ nō corrūpit̃ neq3 di-
sponitur ad corruptionē q̄tūcūq3 fortiter moueat̃ mo
tu locali: vt p3 in corpore celesti: qō maxie mouetur mo
tu locali: z tñ est incorruptibile: vt p3 prio celi z mūdi. T.c.20
S̃z per alios motus res mota corrūpitur aut disponit̃
ad corruptionē. tñ enim pōt aqua calefieri q̄ ipsa cor-
rumpitur. z tñ posset aer augeri p̄ rarefactionē: q̄ cor-
rumpit̃. S̃z corp' celeste qō ꝓpriissime mouetur local'r
nūq̄ pōt tñ moueri q̄ corrūpatur. aut magis fiat pro-
pinquū corruptiuū. Et pp̄ hoc aliī motus cōiter dicunt̃
mot' ad formā ꝓ tāto q2 p̄ eos disponitur res ad rece-
ptionē z corruptionē forme subalis de qua p̄ncipal'r dr̃
forma. mot' aūt localis nō dr̃ mot' ad formā q2 p̄ ipm
nō acquirit̃ neq3 corrūpit̃ forma subalis i mobili qō mo
uet̃ illo motu s̃z nāz. s3 d dr̃ motus ad vbi. Alias rōnes
adducit Aristo. in lr̃a: z videat cui placet. Cōsiderādū
aūt est q̄ q̄uis motus localis in vno z eodē mobili sit
prior s̃m pfectionē aliīs motib' ꝓprie dictis: tñ non est
prius s̃z pfectionē gñatiōe ꝓprie dicta q̄ ē eductio for
me subalis aīalis de po' māe. imo illa gñatio videt̃ esse
simpl'r pfectior z nobilior trāsmutatio saltē ex pte ter-
mini ad quez: cū subā sit simpl'r nobilior suis accidenti- Com .2.
bus vt dicit Cōmentator. in 2° de aīa. v̓sus principium.
¶ Et ex hoc p3 ad rationem quid dicendum sit.

¶ Que autem loci mutatio prima sit manifestū
ex his est que autem loci mutatio prima ē nūc
demonstratum est: simul autem z q̄ nunc z pri
us suppositum est q̄ contingit quendam motū
esse continuum z perpetuum zc. Textu com-
menti. LXI. Questio. XVI.

Queritur hic. Utruz transmutationes alie a
motu locali possint esse ꝑpetue. ¶ Argui-
tur pmo q̄ sic: q2 oēs species pñt eē eterne.
q2 vlīa sunt eterna vt vult Arist. p' posteri.
Et lincoñ. dicit ibi q̄ verisile est oēs spēs in
omni hora manere. Alr. n. vniuersitas entiū qñq3 esset
diminuta: qō vr̃ incōueniens. s̃z ille transmutationes a
motu locali sunt quedā species. s. alteratio aut augmen
tatio z generatio: vt patet in 3° z 5° huius.
¶ Oppositū arguit̃ auctoritate Aristo. in isto capitulo.

Ad qōnez dico breuiter s̃z Arist. q̄ nulla trāſ
mutatio p̄ter localē pōt eē ꝑpetua
eadē nūero ꝑmanēs vna z ɔtinua. Et h ꝓbat̃ roc Ar. T.c.62.
q2 nulla trāsmutatio q̄ ē iter opposita ē ꝑpetua z īfini-
ta. S̃z oīs trāsmutatio alia a motu locali est iter oppo
sita. g̃ zc. Maior ꝓpositio recipit̃ ꝓ māifesta. sic. n. ma-
gnitudo q̄ iter duo pūcta ē n̄ ē īfinita simpl'r: sic trāsmu
tatio q̄ ē iter duo opposita n̄ ē īfinita: imo finita z termi
nata. Nā illa opposita sūt t̄mini illi' mutatiōis. z oē hñs
termios ē termiatū: z minor p3 iducēdo. nā alteratio ē
iter ɔrias q̄litates: vt dealbatio iter albedinē z nigredinez

ꝛ augmētatio īter q̄titatē diminutā ꝛ q̄titatē pfectā: q̄
quodāmō opponunt circa idē subm. ꝛ gñatio ꝛ corru-
ptio īter ens ꝛ nō ens aliq̄ mō. gñatio. n. ē nō ente actu
ē ad ens actu. corruptio vo ab ente actu ad n̄ ens actu:
C.ō.62. vt pz in p⁹bus. ḡ ꝛc. ℭ Sz ē ꝯsiderādū fz Cōmen. hic
ꝙ aliq̄s posset imaginari alias trāsmutatiōes eē ꝯtinu-
as. Alio mō nō ꝙ vnū mobile semꝑ ꝛ ꝯtiue moueat ali
quo vno motuū taliū vt ꝙ continue dealbetur aut cōti
nue calefiat fz ꝙ vnū mobile ꝯtinue ꝛ successiue moue-
tur motib⁹ ꝯrijs sine q̄ete media vt ꝙ vnū mobile p⁹ mo
ueat de albedine ad nigredinē. ꝛ 2⁹ de nigredie ad albe
dinē sine q̄ete media. Silr aūt ꝛ de augmēto ꝛ diminu-
tiōe: ꝛ de gñatiōe ꝛ corruptiōe. Sz hoc remouet Arꝫ.
p⁹ rōne cōi de alteratiōe ꝛ augmētatiōe ꝛ diminutione
supponēdo duo. Primū ē ꝙ mot⁹ illi sunt ꝯrij qui sunt
ad ꝯtraria. vt mot⁹ ad albedinē ei q̄ ē ad nigredinē. silr
aūt ꝛ in alijs 2⁹ ꝙ illud quod nūc mouet aliquo motu ꝛ
pus n̄ mouebat illo motu: ꝛ tn̄ ēt q̄escebat q̄ete opposi
ta illi motui dūmō ille motus q̄ nūc mouet nō sit pars
alicui⁹ motus vni⁹: sz diuersus fm spēm ab alio motu.
ℭ Ex hoc sic pōt argui: si aliq̄d ꝯtinue moueret moti-
bus ꝯtinuis ꝛ ꝑpetuis. vbi grā. ꝙ prim⁹ mouet de albe
dine ad nigredinē ꝛ postea ꝯtinue de nigredie ad albe-
dinez: ꝛ sequit ꝙ aliq̄d simul moueret motib⁹ ꝯrijs: aut
ꝙ mot⁹ intercept⁹ q̄ete eēt ꝯtinu⁹: quoꝝ vtrūq̧ ē maīfe
stuz ipossibile. ꝛ ꝓbat ꝯña. q̄z ponam⁹ ꝙ aliq̄d moueat
de albedine in nigredinē: ꝛ iteꝝ de nigredie ī albedinē.
Quero cū mouebat ab albedie ī nigredinē. vtrū moue
bat ēt a nigredine ī albedinē aut nō: si sic. ḡ sil mouebat
motib⁹ ꝯrijs. q̄z positū ē ꝙ mot⁹ sunt ꝯrij q̄ sūt ad ꝯria. si
nō. ḡ aliq̄n q̄escebat quiete opposita illi motui. 2⁹. s. q̄ ē
de nigredine ad albedinē: q̄es aūt opposita motui q̄ est
de nigredie ad albedinē nō ē nisi q̄es ī nigredie: q̄z q̄es
T.c.20. in termino aliquo ē opposita motui: vt pz 5⁹ hui⁹: ḡ illō
mobile aliq̄n q̄euit in nigredine. talis autē mot⁹ nō pōt
eē ꝯtinu⁹: q̄z intercept⁹ q̄ete opposita alicui suaꝝ ptiū. h
aūt manifestū est cuilibet itelligēti. ℭ Itē alr pōt decla
rari ꝯña supponendo ꝙ mobile a pncipio mot⁹ mouet
ad illō ad qō tēdit sine q̄ete media vt si graue mouet ad
vbi deorsuz. s. spatio. 100. miliarioꝝ. nō solū cū ē ꝓpe ter
rā mouet ad vbi deorsuz: sz ēt ꝓpe principiū illi⁹ mot⁹
verū fuit dicere ipz moueri ad vbi deorsum. Si ḡ aliqō
mobile qō mouet de albedine in nigredinez ꝯtinue sine
q̄ete media tēdit de nigredie in albedinē. tūc dū mouet
de nigredie ī albedinē: mouet ēt ō albedie ī nigredinez:
ꝛ sic sil mouet motib⁹ ꝯrijs: q̄z mot⁹ ꝯrij sūt q̄ sūt ad ꝯri
T.c.49 os terminos. vt dictū ē 5⁹ h⁹. Deinde ꝓbat Arist. ꝙ nō
pt gñatio succedere corruptiōi opposite imediate ꝛ cō
tinue. vbi grā. corruptio ignis gñatiōi ignis: ꝛ sic ī alijs
q̄z mutatiōes ille sunt opposite vt maīfestū ē ex 5⁹ ꝛ op
posita nō sunt sil vt ēt maīfestū ē. ḡ gñatio ꝛ corruptio
nō sunt sil: ꝛ tūc supplendū ē ꝙ cū vtraq̧ sint in instanti
non possunt esse in eodē istāti: q̄z sic eēnt sil. relinquitur
ḡ ꝙ si sint ī alio ꝛ alio istāti: ꝛ cū iter q̄libet duo instātia
sit tps mediū: ḡ iter gñationē ꝛ corruptionē erit tēpus
mediū in quo mobile nō subijciet ꝓprie gñatiōi nec cor
ruptioni: tales aūt trāsmutatiōes nō sunt sibiinuicē ꝯti-
nue iter q̄s ē tps mediū: pz ergo ex his ꝙ nulla trāsmu-
tatio alia a motu locali ē ꝑpetuo ꝯtinua eadē fz nūeꝝ:
sz bn̄ pt eē sub idētitate specifica: vt pz ex p⁹ ꝛ 2⁹ ō gña-
tiōe. ꝛ h ꝓbat rō ī pn⁹ iducta. nec Arꝫ. itēdebat h negat.
ℭ Qō autē ꝯtingat esse qōdā infinitū vnuz esse
cōtinuum ꝛ hic est circularis: dicemus nūc ꝛc.

Textu cōmenti. LXIIII. Questio. XVII.

Uerit hic. Utrū mot⁹ reflexus possit eē ꝯtinuus: ꝛ itelligo ꝑ motū reflexū illum motū q̄ aliqō mobile mouet ab vno ter mino ad aliū terminū: ꝛ iteꝝ ab illo ter- mio ad pmū. Uerbi grā. Si lapis moue tur de vbi deorsuz ad vbi sursuz: ꝛ iterū
de sursuz ad deorsuz: simlr aūt ꝛ ī alijs. ℭ Arguit p⁹ ꝙ
ille mot⁹ possit eē ꝯtinu⁹. q̄z nisi tal mot⁹ eēt ꝯtinu⁹ tūc
actu graue extra sursuz nō ꝓhibitū ab aliq̄ detinēte q̄e-
sceret sursū: qō ē ipossibile dio. Et ꝓbat ꝯña: ponam⁹ ꝙ
lapis ꝓijciat sursū ꝛ a sursuz iteꝝ dscēdat ī deorsū. Que
ro vtrū iter istos mot⁹ sit q̄s aliq̄ vel nō. Si n̄. ḡ ē mot⁹
ꝯtinu⁹. Si ē ibi q̄es: tūc seq̄ ur ꝙ graue extra sursū ī ae-
re ꝛ a nullo ꝓhibitū n̄ moueret ad vbi deorsū: q̄z q̄d eēt
ibi ꝓhibēs aut detinēs nō appet. ℭ Itē si talis motus
nō possit eē ꝯtinu⁹ sz eēt necio q̄s media iter ptes ei⁹: se
q̄tur ꝙ si faba ꝓiecta sursuz obuiaret lapidi molari de-
scēdēti deorsū: ꝙ ipe lapis molaris q̄esceret: qō ē plane
ipossibile ꝛ ꝯ sēsuz. Et ꝓbat ꝯña. q̄z ꝯstat ꝙ faba cū ob
uiauerit lapidi molari ꝛ postea reflectit. Si ḡ an̄ illā re
flexionē sit q̄es media necio tūc ī tpe illi⁹ q̄etis aut mo
la mouebit aut nō. si n̄ mouebit ḡ q̄escet cū sit nata mo
ueri. si mouebit. ḡ mouebit fabā q̄z ī itelligibile ē ꝙ cor-
pus adeo graue supponebat fabe ꝛ obtineat sup eā q̄n
moueat eā: ꝛ sic ī tpe illo faba mouebit ꝛ q̄escet: qō ē i-
possibile. q̄re ꝛc. ℭ Itē si mot⁹ reflex⁹ nō eēt ꝯtinu⁹ tūc
mot⁹ reflex⁹ eēt sine motore: qō ē ipossibile: ꝓbo ꝯñaz:
ponat ꝙ pila ꝓijciat deorsuz ꝯstat ꝙ reflecteret sursū: aut
ḡ mouebitur ab ipa terra aut ab aere ꝯtinēte ipsaz. aut
a p⁹ ꝓijciēte. nō vr̄ eē aliud mouēs nisi q̄s fingat. Nō ē
dōz ꝙ a prio ꝓijciēte: q̄z iā mot⁹ ei⁹ cessauit per q̄etem
quā tu dicis ibi itercipi. Et ꝓbat: q̄z ipz pmū ꝓijciēs nō
est siml cū pila: mouēs aūt ꝓpinquū oz eē siml cuz mo-
to 7⁹ hui⁹. Nec est dicēdū ꝙ moueat a terra: q̄z pari rō T.cō.10
ne terra moueret pilā ·ū ponat pila sup eā sine ꝓiectio
ne: qō falsuz ē: vt pz ad sensuz: sic nec ipe aer ꝯtinēs pilā.
q̄z pari rōe moueret eā si nō ꝓijceret ad terrā si sine ꝓie
ctiōe ibi poneret: qō ē falsuz: vt pz sensibiliter. ergo ꝛc.
ℭ Oppositū arguitur auctoritate Aristo. ꝛ Cōmen. ꝛ
oium expositoꝝ qui cōiter ꝛ cōcorditer volunt ꝙ mo-
tus reflexus non potest esse continuus.

Ad qōnem est itelligēdū ꝙ mot⁹ reflex⁹ duplr ꝯtingit. Uno⁹ ꝙ ipz mobile refle-
ctat q̄si ex sui nā a termio a quo ad terminū ad quē: ita
ꝙ nō reflectat ipetu alicui⁹ fortioris mobilis obuiāte:
sicut cū lapis mouet sursuz in aere nulli obuiat nisi aeri
cū ꝑuenerit ad aliqō vbi sursuz postea reuertet q̄si a sui
nā: nō ꝑ ipet⁹ alicui⁹ mobilis fortioris. Alio mō ꝯtingit
ꝙ ipm mobile reflectat ꝓp ipetū vehemētē alic⁹ mobil
fortioris cui obuiat pus ꝙ ꝑueniat ad vbi ad qō terminat
motus eiusdē: si nō obuiaret illi mobili. sic in ꝓiectione
fabe aut lapilli cui obuiauit lapis molaris dscēdēs. pos
sibile. n. eēt ꝙ hmōi lapis obuiaret alicui mobili siue fa
be siue sagitte an̄q̄ ipa sagitta ꝓijceretur ad vbi ad qō
terminaretur mot⁹ ei⁹: ita ꝙ si nō obuiaret lapidi mola
ri adhuc moueretur magis supi⁹. ℭ Ulteri⁹ ē ꝯsideran
dū ꝙ sic hētur 5⁹ metaphisice: illō qō ē vnū numero est T.c.12.
vnū spē lz nō eꝯ. ḡ ad hoc ꝙ mot⁹ sit vnus nūero req̄ri
tur ꝙ sit vn⁹ spē: mot⁹ ḡ vnus spē oz eē in terminū vnū
fz spēz: vt pz ex 5⁹ hui⁹. ℭ Ulterius supponēdū ꝙ ꝯria T.c.31.
nō sunt vnū fz spēz sed diuersa. ꝛ hoc satis pz. 10. meta- T.c.14.
phy. q̄z ꝯrietas est diuersitas ꝑ se ꝛ fz formā: vt pz ibi-
dē: diuersitas aūt ꝑ se ꝛ fm formā ē diuersitas fz spēz.
vt habetur ex 2⁹ posteriorum. ꝛ 10. metaphy. T.c.25.
ℭ Tūc dōz ad qōnez ꝙ mot⁹ reflex⁹ nō pōt eē cōtinu⁹

simplr: qꝛ mot⁹ q̄ nō ē vn⁹ ſ3 ſpē3 nō eſt vnus ſ3 numerū: nō eſt ſimplr ꝯtinu⁹. per p̄mā ſuppoſitionē: ſ3 mot⁹ reflexus nō ē vn⁹ nūero cū nō ſit vnus ſm ſpēm qꝛ motus vnus ſpē ē ad terminū vnū ſpē. per 2ᵃᵐ ſuppoſitiōe3 motus aūt reflexus nō eſt ad terminū vnū ſm ſpēm: qꝛ ꝯtraria nō ſunt vnū ſpē. p tertiā ſuppoſitionē: mot⁹ aūt reflexus eſt ad ꝯtraria. Nā in oī motu reflexo locali mobile qd̄ p̄us mouebat ad ſurſu3 poſtea mouet ad deorſu3 aut ec̄ȝ. vl̄ mobile qd̄ mouebat ad dextꝝ poſtea mouet ad ſiniſtrū vel ec̄ȝ. ꝛ ſic ō alijs differētijs pōnis vt manifeſtū ē cuilibet. Iſte aūt differentie pōnis ſunt ꝯtrarie vt ēt notū eſt. q̄re ꝛc̄. Et iſta rō cōis eſt ad oēm motu3 localē reflexū: ſiue mobile reflectat per ſeipſum ſiue impetu corpozis mobilis ſibi obuiātis forme: ſiue p impetū fortiozis mobilis reflectat. ¶ Itē ꝓbat rōne cōmuni q̄ſi ad oēm motū reflexū: ſiue ſit mot⁹ localis quo mobile reflectat per ſeipſu3: ſiue ali⁹ mot⁹ vt alteratio aut augmētatio: ſupponēdo ſicut ſupponebat p̄us: ꝙ mobile qd̄ ꝯtinue tēdit ab aliquo termino ad aliquē terminū dicit moueri in illū terminū ad que3 cōtinue ꝑuenit: ꝛ nō solū verſus finē mot⁹: ſ3 a p̄ncipio ēt. ſi.n. lapis icipit deſcēdere a p̄ncipio centū leucaꝝ aeris ſupi⁹ ꝛ cōtinue deſcendit deorſu3 nō ſolū vex̄ eſt ipſu3 ad vbi deorſu3 moueri q̄n ē ꝓpe terrā: ſed ēt cū erat iuxta p̄ncipiū ipſi⁹ mot⁹. Nō eni3 eſt rō q̄re diceret moueri ad vbi ad qd̄ ꝯtinue tēdit in vna p̄te tp̄is pluſq̄ in alia. ¶ Tūc arguit vt p̄us arguebat. ſi mot⁹ reflexus eēt ꝯtinu⁹ ſeqtur ꝙ vnū mobile ſimul mouebit motib⁹ ꝯrijs. qd̄ relinqtur ꝓ ipoſſibili. Et ꝓbat ꝯn̄a. ponam⁹ ꝙ mobile moueat a deorſu3 iteꝝ ad ſurſu3 ꝛ tādē a ſurſu3 in deorſu3 ꝯtinue ſine quiete media. tunc per totum tempus illius motus mouebatur ad vbi deorſum. per ſuppoſitione3. ſed conſtat ꝙ mouebatur ad vbi ſurſum aliquando. ſ. anteq̄ reflecteret: ḡ tūc ſil̄ mouebatur ad vbi ſurſum ꝛ vbi deorſu3: ꝛ iſti motus ſunt cōtrarij ſicut ꝛ ſui termini. ergo ꝛc̄. ¶ Itē arguit alia rōne que ſic pōt formari. Ille mot⁹ p quē mobile adeſt alicui termīo ꝛ abeſt eidē: ſiue accedit ad aliquē terminū ꝛ recedit ab eodē eſt iterceptus q̄te media: ꝛ p ꝯn̄s nō eſt ꝯtinuus: ſ3 p motū reflexū hoc cōtingit. q̄re ꝛc̄. maioꝛ ꝓpoſitio declarat. cū eni3 mobile p aliquē motū adeſt alicui termīo ꝛ abeſt ab eodē hoc n̄ pōt eſſe in eodē inſtāti: qꝛ ille ſunt ſuppoſitiones oppoſite. ergo in alio ꝛ alio inſtanti adeſt ꝛ abeſt. ſed iter q̄libet duo īſtātia eſt tēpus mediū: ergo erit aliqd̄ tempus mediū in quo mobile dū accedit ad illū terminū nec recedit ab illo ſm actū. ꝛ in tp̄e illo nec̄io quieſcit. qꝛ illud qd̄ ē in aliquo per aliqd̄ totū tp̄s ſimiliter ſe h̄n̄s q̄ſcit vt p3 in 6° hui⁹: ꝛ ſic p3 maioꝛ: ꝛ minorē ſupponit Ariſ.

T.c.63. tanq̄ notā. ſ. ꝙ p motū reflexu3 mobile adeſt alicui termino ꝛ recedit ab illo: ita ꝙ vtat vno termīo ꝓ duob⁹ ſ. vt termino ad quē ſ3 actū ꝛ vt termino a quo. ¶ S3 illa minoꝛ vr̄ dubitabilis. poſſet.n. aliq̄s dicere ꝙ ſicut mobile dū cōtinue mouet ab vno termino ad aliū terminū nō adeſt alicui ſigno itermedio nec abeſt niſi i potentia ꝛ nō actu vt dicit Ariſto. in lr̄a: ſic dū mobile reflectit nō accedit ad terminū reflexionis nec ab illo recedit niſi i po°. Uerbi gr̄a. cū lapis mouet a deorſum in ſurſu3 ꝛ ad vbi ſurſu3 reflectit deorſu3 nō ē i illo vbi ſurſu3 niſi i potētia: ꝛ ſic nō op3 ꝙ ibi quieſcat. ¶ Dicēdū ꝙ nō ē ſimile de eo qd̄ mouet cū reflexiōe ꝛ ō eo qd̄ nō reflectit. Nā cū lapis ꝓiect⁹ ꝑuenit ad vbi ſurſu3 a quo reflectit mō veriozi terminat ibi motus q̄ in aliquo vbi p̄cedente. ibi enim ſic terminat motus ꝙ lapis vlterius nō ꝓcedit ſurſu3: ſed i nullo p̄cedentiū ſignoꝝ ſic terminabat motus. Quādo vlteri⁹ ꝓcedit. ergo veriozi mō terminatur mot⁹ ad illō vbi a quo reflectit lapis q̄ ad aliqd̄ p̄cedētiū. ſ3 in quolibet p̄cedētiū terminabat motus in potētia. qꝛ ibi poterat terminari motus. ergo in illo vbi ad qd̄ vltimo ꝑuenit mot⁹ terminat motus veriozi mō q̄ i potētia: qd̄ eēt niſi aliqualiter terminaret ibi mot⁹ ſ3 actū. Similr verius ꝛ ꝑfectius icipit ibi motus deorſu3 q̄ in aliquo poſterioꝝ vbi. qꝛ ibi ſic incipit motus deorſu3 ꝙ mobile illud nō prius mouebat deorſu3 ſed ſurſu3. ſ. an̄q̄ ꝑueniret ad illud vbi. in nullo aūt ſubſequētiū vbi ſic icipit mot⁹ deorſu3 q̄n pri⁹ lapis moueretur deorſu3. ḡ ꝑfectiozi mō icipit mot⁹ ab illo vbi q̄ ab aliquo alio poſteriozum: ſ3 a quolibet poſteriozū incepit mot⁹ in potentia: qꝛ ibi poſſet icepiſſe motus. ergo ab illo vbi reflexiōis icipit mot⁹ in actu: p3 ḡ ꝙ mobile adeſt actu ipſi termino reflexiōis ꝛ i actu abeſt ab ipo: qd̄ n̄ p̄t eē i eodē iſtāti: ſ3 i alio ꝛ alio. ꝛ ſic idē qd̄ p̄us.

Ad primam rōnē dicūt aliq̄ ꝙ ipſu3 ꝓiciens eſt cā illius quietis ꝛ detinet ipſum graue ſurſu3. qd̄ ꝓbāt: qꝛ q̄n aliq̄ duo nec̄io ſe cōſequunt. q̄cq̄d eſt cā vnius ē nec̄ia cā alterius. ſed motus grauis ſurſu3 ꝛ q̄es ſic ſe habēt ꝙ quies neceſſario ꝯſequit illū motū. Un̄ ꝓiciens erit cā ēt illius q̄tis. Sed hoc nō ſufficit: qꝛ cū graue mouet ſurſu3 ꝯtingit ꝙ ꝓiciens eſt corruptū an̄q̄ ceſſet moueri graue: corruptū aūt eſt nō ens: ꝛ nō ens nō detinet graue ſurſu3. Et ſi dicas ꝙ illa pars aeris que mouet ſimul cū lapide ad vbi ſurſu3 ad qd̄ ceſſat iſte mot⁹ detinet ipſu3 graue ſurſu3 p aliqd̄ tp̄s. q̄ritur pp quā cā3 detinet ipſu3: cū.n. ipſe aer ſit valde facilr diuiſibilis ꝛ ceſſibilis nō videt rōnabile ꝙ poſſit impedire deſcenſu3 grauis. ꝛ p̄cipue cū graue eſt proiectū ſurſu3. Forte dicendū ꝙ illa pars aeris que ſimulr cū graui venit ſurſu3 p violētiā detinet p aliqd̄ tp̄s virtutē mouēdi alias p̄tes: q̄uis deſecerit eſſe v̄tus mouendi graue: ꝛ in toto tp̄e illo detinet graue ſurſu3. ꝛ cū ōfecerit illa virtus: tūc graue mouebit eā ꝛ ſeip̄3. Que aūt ſit illa virtus ꝛ quare tātū tp̄s durat ꝛ nō p mai⁹ nec p min⁹ tp̄s durat: ꝛ a q̄ corrūpat: reſtat ōclarādū. ¶ Ad aliam dicunt aliq̄ ꝙ ſi lapis molaris deſcendit deorſu3 ꝛ faba ꝓiciat ſurſu3 in directū lapidi nūq̄ faba poterit attingere molarē: imo q̄ſcet in aere an̄q̄ per ſuū motū attigat lapidē: ꝛ tūc poſtea reflectit: ꝛ ſic nō faceret molarē q̄ſcere. Sed hoc nullo mō ſufficit: qꝛ ꝯſtat q̄ faba poterit ita fortiter moueri ſurſu3 ab aliquo ꝓiciente ꝙ niſi obuiaſſet molari fuiſſet vlterius mota ſurſu3. Queritur ḡ q̄d ipediat ipſa3 moueri ſurſu3 in tp̄e illo i quo ponit q̄ſcere an̄ ꝯtactū molaris. nō eſt dōm ꝙ molaris ipſa3 imediate ipediat: qꝛ ſic mouēs ꝓpinquum ꝛ imediatū o3 eſſe ſiml̄ cū moto ſic ꝓpinquum q̄ecans o3 eſſe ſiml̄ cū q̄ſcēte. P̄. ſi ipſe molaris ipedit ea imediate in tp̄e illo q̄re nō ipediebat eā p̄us: nō ē rō ſufficiēs: nec ē dōm ꝙ aer itermedi⁹ ipediat eā. qꝛ ille aer medius aut q̄ſcit ſurſu3 aut mouet deorſu3. ſi quieſcit: tūc nulla rō eſt q̄re ipedit fabā quo adhuc ferret ſurſu3 niſi eſſet molaris. Si āt mouet deorſu3 ipetu molaris tūc mouebit fabā obuiātē in aere q̄ nō pōt ei reſiſtere. ſi mouet ſurſu3: tūc ēt faba mouebit ſurſu3 in tp̄e illo: ꝛ ponebat q̄eſcere in tp̄e illo. ḡ ſil̄ mouebit ꝛ q̄ſcet: qd̄ eſt ipoſſibile. ¶ Sed forte tu dicis ꝙ ille aer itermedius iter fabā ꝛ molarē mouet deorſu3 i tp̄e i quo faba q̄ſcit a ſuo motu ꝛ ipedit fabā a motu ſurſu3: nec tn̄ p̄t eā mouere deorſu3: qꝛ n̄ ſufficiēter obtiet ſup eā. ſic̄ ſi q̄s vellet mouere colūnā mediāte virgula debili mota nō poſſet eā mouere. Hoc iterum licet ſit apparēs nō ſatiſfacit dubitatiōi. Nā ſi loco fabe ꝓiciat ſagitta p arcū fortē obuiās molari nec̄io attingit ip̄3: cui⁹ ſignū erit: qꝛ faciet ſonu3

in eius ꝑcussione: ꝛ sic redit difficultas ꝗliter ꝗescat nisi faciat molarem ꝗescere. ¶ Sȝ cauillabis ꝙ nō attin-
T.c.liȝ. git immediate qꝛ phs ꝓbat i 2° ꝺ aĩa. ꝙ ĩpossibile ē duo corpora se adinuicē tāgere in aqua vel aere: sed opȝ eē aerē mediū vel aquā. Contra. ꝓijciat sagitta acuta ferrea ꝯtra lignū magnū descēdens. ꝯstat ꝙ ĩgredieť i ipȝ. ꝛ sic eū attinget sufficiēter: ꝛ tūc reflecteť ad ĩferi⁹: ꝛ sic idē qȯ ꝑus. Dicit hic vltimo ꝙ illud mobile nullo tēpore quiesceť tñ erit motus reflexus: sȝ moueť p accñs ex violētia illi⁹ grauis descēdētis cui obuiabit ꝛ nō sui ꝓpria nā. Dictū aūt Ar. ꝛ sue demōstratiōes debēt itelligi de p se. s. de illo qȯ per suī nām reflectiť. Illud. n. est ꝙ actu adest ꝛ abest respectu eiusdē signi. Sed illud qȯ reflectiť impetu alterius cui obuiauit non sic adest ꝛ abest actu. Et cū diciť ꝙ sic mouebiť motib⁹ ꝯtrarijs. dōm ꝙ nō sequiť: ꝛ cū ꝓbať: qꝛ illud qȯ ꝯtinue tēdit ad aliquē terminū moueť ad ipsuȝ a ꝑncipio motus vsq; ad finē: pōt dici ꝙ verū est si ꝯtinue tendit ad illū terminū p eādeȝ virtutē vel p diuersas virtutes: quaꝝ vna sit sua ꝓpria virtus: ꝛ alia sit virtus alterius. sed si tēdit cōtinue ad vnū terminū per diuersas virtutes alioꝝ a se: nō oȝ. ꝛ sic est hic. Naȝ illud ꝓiectū supius qȯ obuiauit alicui fortiori faciente ipsum sine aere medio moueri deorsuȝ moueť per diuersas virtutes extraneas vel extrinsecas. s. virtute ꝓiciētis ꝗtū ad ꝑorē motū. vel virtute obuiantis quo ad posteriorē motū. ꝗre nō valet: ꝛ iō nō oȝ ꝙ simul moueať motib⁹ ꝯtrarijs. Vel dicēdū ꝙ moueť motib⁹ ꝯtrarijs p accñs. ꝛ hō non habeť ꝓ inconuenienti. ¶ Alia rō Ar. hñ ꝓbaret ꝙ ille mot⁹ reflexus nō est simplr vn⁹. s. qꝛ est ad ꝯrios terminos: sȝ nō ꝓcederet ꝙ necio sit ibi ꝗes media iter ei⁹ partes. ¶ Alr diceret aliquis ad illā istātiā de faba ꝛ hmōi. s. ꝙ i ꝓiectis qb⁹ obuiaret aliqȯ mouēs forti⁹ ꝙ bene ē ibi mot⁹ cōtinu⁹ sine interruptiōe ꝗetis medie. Et ille due rōnes Aristo. q̄ sic ꝓbant ꝙ iter ꝑtes motus reflexi necessario est ꝗes media: ꝓcedūt ꝺ motu nāli vt esset motus aialis aut alic⁹ hmōi. Et forte de motu cui⁹ vna pars esset nālis: ꝛ alia violēta. vt si lapis ꝓiectus sursuȝ iterū redeat virtute ꝓpria: sed de motu pure violento nō ꝓbant. qꝛ de tali nō sic est necesse ꝓbare: cū manifestū sit ꝙ nō potest eē ꝑpetuus simplr: vt pȝ in ꝑmo celi. mō cū faba obuiauit mo-
T.c.li. lari: ipsa nō moueť illa velocitate q̄ moueť nāliter: imo cōtra naturā suā: lȝ. n. graue moueť deorsum nāliter: tñ nō omne graue moueť ꝺorsuȝ nāliter quacūq; velocitate. sed determinať graue determinata velocitate. Cuȝ ꝗ diciť ꝙ ꝯtinue tendit ꝛc. verū ē ꝯtinue si tendit ex se vel partiȝ ex se ꝛ partiȝ ex alio: sȝ si pure violēter ꝛ ab alio nō oȝ: ꝛ sic est hic. ¶ Ad aliud cū diciť ꝙ reflexū adest ꝛ abest ꝛc. verū est si sic de se moueť vel partiȝ nāliter ꝛ partim violēter. Sed sine dubio vna de rōnib⁹ Ar. vř ineuitabiliter ꝓbare ꝙ ois talis mot⁹ ē distinct⁹ a ꝗete aut ꝙ vnū mobile simul mouebiť motib⁹ cōtrarijs. Arguit eniȝ sic. Oē qȯ nūc moueť aliquo motu ꝛ ꝑuȝ erat ꝛ nō mouebať motu illo ꝗescebat ab illo motu. hec ē manifesta. Ponam⁹. n. ꝙ faba ꝓiecta sursuȝ obuiās molari descendat: manifestuȝ est ꝙ cū descendit moueť deorsum: ꝛ prius nō mouebať deorsuȝ aut reflexiue. ergo ꝗescebat quiete opposita motui ꝺorsuȝ: sed ꝗes opposita motui deorsum nō est nisi ꝗes in vbi sursum. ergo aliqñ ꝗesceb at i vbi sursuȝ. Et si dicas ꝙ añq̄ reflecteret ꝺorsuȝ. ꝗ simul mouebať ad sursuȝ ꝛ deorsuȝ: qȯ ē ĩpossibile. hic diciť ꝙ ꝑus mouebať cōtrarijs motib⁹ per accñs sed nō per se. Vel dicendū. ꝛ forte melius cuȝ diciť. Oē qȯ nūc moueť ꝛc. Veꝝ ē si nō ĩpediebať a ꝗete opposita illi motui per aliqȯ ꝑdñans ꝛ obtinens: sed si ĩpediatur non opȝ: ꝛ sic ē hic. ĩpeditur. n. a quiescēdo per aliquod violentās ꝛ obtinēs supra ipsuȝ: ꝛ sic nō quiescebat. Et ista sunt ꝓbabiliora q̄ mihi apparēt de isto ꝓblemate. ¶ Qȯ aūt dř ꝙ ꝯtrarij mot⁹ possunt simul eē p accñs hoc nō sufficit: qꝛ nūq̄ cōtraria cōtrarietate ꝑfecta insunt simul eidem ꝛ fm idem: quō eniȝ esset aliquod simul calidissimū ꝛ frigidissimū per accñs: hoc est derisoriū. similr ꝯtraria nūq̄ possunt simul inesse eidē per accñs: ita ꝙ vnū sit in vltima sua ꝑfectione ꝛ reliquū cuȝ ipso: quō enim aliquid eēt calidissimū ꝛ frigidissimū quātūcūq; per accñs: absurdum est oino. hoc aūt sequeretur in ꝓposito. Nā motus ad vbi sursum ꝛ ad vbi deorsuȝ sunt contrarij cōtrarietate ꝑfecta vt videtur manifestū. ꝗre ꝛc. ¶ Ad aliud pōt dici ꝙ cuȝ pila ꝓicitur sursum ad terram vehemēter ꝛ cū ipsa ꝓicitur aer cōtra suam nalem inclinationeȝ tūc aliqua pars aeris deorsum mota leuitate sua redit ad superius ꝛ secum mouet ipsam pilam tanq̄ mouens propinquuȝ. cuius signum est quia quanto fortius proicitur ꝛ percutit ad terram tanto altius resilit: quod non videtur esse nisi quia aer fortius ꝛ vehementius reascendit sursum.

¶ Quod aūt lationū circularis prima sit. Textu cōmenti. LXXV. Questio. XVIII.

q Verit hic. Utꝝ mot⁹ circularis possit esse infinit⁹ ꝛ ꝑpetu⁹. ¶ Arguit pꝛo ꝙ nō. Qꝛ motus cōsequit magnitudinē: q̄tum ad diuisionē: vt pȝ in 6° huius: sȝ magnitudo circularis nō ē ĩfinita ꝑmo celi. ergo ꝛc. ¶ Itē T.c.39 ille mot⁹ nō est ꝑpetu⁹ ꝛ ꝯtinu⁹ per quē mobile ptransit pluries per eadē signa. Hanc vř ponere Aristo. in lr̃a: ꝛ pp hoc dicit motū reflexū nō esse vnū ꝛ cōtinuū: qꝛ per ipsum mobile pluries transit per eadē signa: vt si aliqd mouetur super magnitudinē rectā ab a. in b. ꝛ iterum a b. in a. manifestū est ꝙ pluries pertransibit eadem signa. s. intermedia inter a. ꝛ b. sed per motū circularem ipsuȝ mobile pluries trāsit eadeȝ signa. vt si aliquid moueret super circulum. ab a. in b. iterū redeūdo ad a. ꝯtingit ꝙ iterū p eadē signa moueť ab a. i b. ꝛ redibit i a. ꝛ sic pluries p eadē signa: vt pȝ in descriptiōe sensibili. ¶ Item si motus circularis esset ĩfinitus tūc in magnitudie finita esset virtus ĩfinita: qȯ vř esse impossibile ex isto 8° ꝛ T.c.79 ꝓbatur ꝯña: qꝛ cū mot⁹ sit actus entis in potētia: vt pȝ in 3° huius: opȝ ꝙ ipsum mobile sit in potētia receptiua T.cō.6 motus. ꝛ sic si motus sit infinitus potentia erit infinita. Ois autem magnitudo est finita: vt pȝ primo celi. T.c.4
¶ Oppositum arguitur auctoritate Aristo. in littera.

Ad qōnem dico breuiter ꝙ motus circularis pōt esse cōtinuus ꝛ ꝑpetuus. Et T.c.7 hoc pōt probari demonstratione Aristo. in lr̃a. Qꝛ ille motus pōt esse ꝑpetuus cuius termin⁹ a quo nō ē actu ꝛ p se distinctus a termino ad quē. sed ipsius mot⁹ circularis termin⁹ a quo non ē per se diuersus a termino ad quē: nec eꝯ. ergo ꝛc. maior ꝓpositio pȝ: qꝛ i motu finito ꝛ deficiēte termin⁹ a quo est diuersus a termino ad quē ꝛ eꝯ. Nā si nō eēt diuersus: tūc qua rōne icepit moueri a termino a quo eadē rōne incepisset moueri a termino ad quē: ꝛ sic nō cessaret ibi quies. ergo si debet aliqs cessare mot⁹ nālr ad aliquē terminū ille termin⁹ oȝ eē actu diuersus a termino a quo: ꝛ per oppositū mot⁹ ille nō oȝ cessare cui⁹ termin⁹ ad quē nō ē diuersus p se simplr a termio a q̄. Et ꝯfirmať. nā postq̄ termin⁹ ad quē alicuius motus nō est p se ꝛ nāliter diuersus a termio a quo. q̄ rōne mot⁹ icepit a termino a quo eadeȝ rōne icipiet a termino ad quē. Et sic nō determinabiť: vt pȝ. ꝗ maior ꝛ minor apparet. Nā sic i linea circulari ꝑncipiū nō est

actu diuersuꝫ a fine imo quilibet punctus est ꝑncipiū ⁊
terminus vt manifestum est ad sensuꝫ: sic i motu circula
ri terminus ad quem non est distinctus per se ⁊ simplr a
termino a quo: est enim mot⁹ circularis ꝓprie ab eodē
Cō.76. in idē. ideꝫ aūt nō est per se diuisuꝫ a seipso. ¶ Et est cō
siderandū hic ꝙ fm Cōmen. illa ratio Aristo. nō soluꝫ
tangit causam: quare est possibile motū circularem esse
ꝑpetuū. sed etiam ꝙ sit necessariū: qḋ sic potest intelligi.
Si.n. motus circularis termiaret oporteret ꝙ termina
retur ad aliqḋ vbi determinatū: sed nō oꝫ terminari ad
aliqḋ vbi determiatū: qꝛ cū quodlibet vbi qḋ acquirit i
mobili circulari per suū motū sit ei naturale. nulla ē rō:
quare magis terminet ad vbi vnū ꝙ ad aliud. E contra
rio de motu recto. nā mot⁹ nālis rectus est ad vbi natu
rale ipsi mobili: ⁊ icipit ab vbi inaturali. ⁊ iō cū ꝑuenit
ad ipsuꝫ vbi nāle quiescit sub eo. Uel potest ista necessi-
tas sic itelligi vt tangebat: qꝛ in omni motu terminato
necesse est ꝙ termin⁹ ad quē sit actu distinctus a termi-
no a quo ⁊ ecōuerso: sꝫ in toto motu circulari terminus
a quo ⁊ termin⁹ ad quē nō sunt simplr ⁊ actu diuersi: qꝛ
sunt vnū ⁊ ideꝫ. vt circulatio solis que icipit ab oriente
⁊ iterato redit ad oriens. Similr aūt ⁊ in aliis. Quolibꝫ
eniꝫ vbi necessariū est esse termin⁹ a quo ⁊ terminus ad
quem ipsius circulationis. q̄re ⁊c̄. ¶ Itē aliqui sic argu
unt. Nihil icipit a suo termino: nec terminat a suo ꝑnci
pio. ⁊ nihil icipit de nouo moueri in termino ad quē sui
motus nec deficit vel cessat moueri a termino a quo sui
mot⁹: sed mobile circulare semꝑ est i termino sui motus
ad quē: ⁊ semꝑ est in termino sui mot⁹ a quo. Nā quod-
libet vbi signatū vnū numero ē termin⁹ alicui⁹ ad queꝫ:
⁊ ꝑncipiū a quo alterius circulatiōis: ⁊ vnū vbi fꝫ speꝫ
est termin⁹ a quo ⁊ termin⁹ ad quē eiusdē circulatiōis.
ergo mobile qḋ circulariter mouet fꝫ nām nō icipit de
nouo moueri postq̄ penit⁹ nō mouebat nec vnq̄ deficit
a motu ita ꝙ ampli⁹ nō moueat. g̃ mot⁹ circularis est ꝑ
petuus. Et forte illam demōstrationē Arist. itellexit in
his verbis: ⁊ vt semꝑ sit in ꝑncipio ⁊ fine: ⁊ nūq̄: ē eniꝫ
semꝑ in ꝑncipio vnius circulationis ⁊ in fine alterius: ⁊
nūq̄ est in ꝑncipio añq̄ nō fuerit mot⁹ vel añq̄ mobile
ꝗeuerit: nec vnq̄ in fine postq̄ nullus erit mot⁹ vel post
ꝙ mobile quiescit: ⁊ sic motus circularis est perpetuus.
Ulterius cōsiderandū est ꝙ in toto motu circulari per
petuo circulatio prior nō est eadē nūero simplr ⁊ i actu
cū posteriori nec diuersa numero ꝓpe simplr: qḋ sic pꝫ.
Nā illa ꝓprie simplr nō sunt vnū nūero quorum vnum
deficit adueniente alio. sꝫ circulatio prior deficit adue-
niēte posteriori: vt manifestū est. q̄re ⁊c̄. ¶ Itē nō sunt
diuerse numero simplr ⁊ ꝓprie: qꝛ illa q̄ sunt cōtinua ⁊
non distincta actu non sunt actu diuersa numero: ptes
enim alicuius linee eiusdē q̄ diu sunt ꝯtinue nō sunt pro
prie diuerse nūero vt vult Cōmen. in 4.° huius: sꝫ circu
latio prior est ꝯtinua posteriori: sunt.n. copulate ad eun
deꝫ terminū cōeꝫ sic ꝙ vnū ⁊ idē vbi ad qḋ terminatur
circulatio prior est illud a quo sine medio icipit posteri
or. g̃ nō sūt actu ⁊ simplr diuerse nūero extra aiaꝫ. Qua
liter autē sunt nūerate i potētia ⁊ qualr tps ꝙ est nūe-
rus hmōi circulationū sit extra animā: ⁊ quō nō: visum
ē in 4.° hui⁹. ¶ Et si dicat ꝙ vnūqḋq꜖ cōparatū alteri
vel est idē nūero cū eo vel diuersuꝫ: vt vult Arist. in. io.
T.cō.ii. metaph. Dōm est ꝙ verū est ꝙ vnū ens cōparatū alteri
enti vel est idē cū eo vel diuersuꝫ: sed circulatio ꝑor nō
est ens simul actu extra aiam cū posteriori. ergo ⁊c̄.

Ad primam rationē dicēdū ꝙ motus sequit
magnitudinē quantū ad finita-
tē extēsiōis vel ifinitatē: vñ in magnitudie finita nō pōt
esse mot⁹ infinitus extēsus. ⁊ silr ifinitas durātiōis mo-
tus requirit infinitā durationē magnitudinis. Si ergo
arguit sic. Si mot⁹ circularis esset infinitus: tūc magni
tudo circularis eēt ifinita. Uerū est ifinita fm duratio-
nē: ⁊ hoc bene est possibile: lꝫ nō sit infinita fꝫ extensio-
nem ꝑmanentē. Et si dicatur sic. motus in magnitudine
est finitus. veꝝ est si est i magnitudine finita fm duratio
nē. Aliter nō oporteret ꝙ esset finitus fm durationem.
Item si arguit sic: si mot⁹ circa magnitudinē finitā est fi-
nitus: ⁊ mot⁹ circularis circa magnitudinē finitā. g̃ ⁊c̄.
Dico ad maiorē ꝙ mot⁹ circa magnitudinē finitā est fi
nitus. veꝝ de motu per quē illa magnitudo finita ꝑtrā
situr finities: vñ q̄libet circulatio est finita ꝑ quaꝫ sit re-
ditus de eodē in idē circa aliqḋ finitū: sed motus ꝑ quē
magnitudo finita ꝑtransit infinities nō est finitus dura
tione. Uel aliter motus circa magnitudinē finitā est fi-
nitus. verū est fꝫ velocitatē. Nā i determinato tpe ⁊ fi-
nito ꝑtransitur q̄libet tota magnitudo finita: sed nō oꝫ
ꝙ sit ifinit⁹ fꝫ durationē totalē. ¶ Ad aliaꝫ cū dr̄ mo-
tus per quē mobile plories ꝑtrāsit ⁊c̄. Uerum est si hoc
fuit añq̄ ꝑuenerit ab eodē in idē sicut cōtingit in motu
reflexo. ibi.n. mobile ꝑtrāsit plories eadē signa. hoc est
prius q̄ redierit ab eodē in idem. Sed in motu circula
ri nō ē sic. si eniꝫ mobile ꝑtrāsit plories hoc ē postq̄ re-
dierit ab eodē in ideꝫ. cū eniꝫ mobile motū fuerit ab a.
in a. ꝑ media b.c.d. pōt iterū mouere ab a. in a. per eadē
media ⁊ eodē ordine partiū seruato. in motu aūt recto
ꝓcedēdo ab eodē i idē nō seruat idē ordo partiū: imo
pars mobilis que i priori parte motus erat ꝓpinquior
termio ad quē: in 2ª parte motus ē remotior ab illo: vt
pꝫ ad sensuꝫ. ¶ Ad aliaꝫ dico ꝙ in magnitudine finita
pōt esse potētia ifinita fm durationē lꝫ nō fꝫ vigorē vt
videbit in ꝯsequentib⁹. Itē in magnitudine finita pōt es
se potētia infinita. lꝫ nō potētia actiua fꝫ aliquos. hoc
autē sufficit ad hoc vt in magnitudine finita sit motus
infinitus: qꝛ magnitudo que mouet perpetuo nō hꝫ nisi
potētiā receptiuā mot⁹: nō aūt potētiaꝫ actiuam sibi in
herentē fm Aristo. ⁊ cōmentatorē in isto 8°. quare ⁊c̄.

¶ **Nō autē necesse hoc imptibile esse nec habe
re magnitudinē dicem⁹ primū de priorib⁹ ipso
opponētes ⁊c̄. Te. cō. LXXVIII. Qō. XIX.**

Ueritᵉ hic. Utꝝ mouēs finitū possit mo-
uere ꝑ tps ifinitū. ¶ Arguit ꝑmo ꝙ sic:
Qꝛ corpus celeste ē finitū: vt pꝫ ex ꝑmo T.c.46
celi ⁊ mūdi: sꝫ ipm corpus celeste mouet
ista iferiora ꝑ tps ifinitū: vt pꝫ ex 2° de ge T.c.53.
neratiōe. ⁊ in isto 8°. g̃ ⁊c̄. ¶ Itē oē mo T.c.55.
uens qḋ ē in magnitudine finita ē finitū. hoc est euidēs.
sꝫ mouēs qḋ mouet ꝑ tps ifinitū est in magnitudie fini-
ta. ꝓbatio. qꝛ agēs nāle oꝫ esse itrinsecum passo vt vult
Cōmē. in 5° metaphisice. capitulo de ꝑncipio. sꝫ mouēs T.co.
qḋ mouet per tēpus infinitū est agens naturale vt mani
festū est: nullū enim agens violentū mouet per tēpus in T.c.12.
finitū: vt pꝫ ex ꝑmo celi. ¶ Itē mouens qḋ pōt semper
esse pōt semꝑ mouere. hec videt manifesta. Sed aliqḋ
mouens finitū potest semꝑ esse sicut pꝫ de celo. ipsum.n.
celum est mouens finitū: ⁊ potest semꝑ esse cum sit inge
nerabile ⁊ incorruptibile. ꝑmo celi. ergo ⁊c̄.
¶ Oppositum vult Aristo. ⁊ cōmentator. T.c.20.

Ad qōnem dicendum est breuiter ꝙ mouens
finitū non potest mouere per tē-
pus infinitum. Ad qḋ demonstrandū supponenda sunt
aliqua. ¶ Primo supponendum est ꝙ cuꝫ aliquod mo
uens mouet aliqḋ mobile per aliquod spatiū in aliquo

tempore.pars mouẽtis mouet in minori tẽpore partez
mobilis per ptẽ spatij. Uerbi gratia: si.10.homines tra
hunt lignũ.10.pedum per spatiũ.10.stadioꝝ in decẽ mo
mentis.manifestum est ꝙ vnus homo moueret lignum
vnius pedis per vnũ stadium in minori tẽpore ꝙ̄ in de-
cẽ momẽtis: in quib⁹ mouebat totum mobile. similiter
autẽ ⁊ in alijs: semp enĩz pars mobilis in minori tẽpore
pertransit partez magnitudinis ꝙ̄ totum mobile. ¶ 2ᵒ
supponẽdũ est ꝙ oẽ finitũ per ablationẽ alic⁹ finiti aliq̃
T.c.7. tiens facta ↄsumit: ⁊ hoc pȝ in ꝑmo hui⁹. ⁊ oẽ totũ ↄsti
T.c.76 tutũ ex partibus finitis est finitũ vt habet ex ꝑmo hui⁹.
Tũc pot demõstratio formari sic. Si mouẽs finitũ vel
terminatũ moueret per tp̃s infinitũ: tunc sequit ꝙ tp̃s
infinitũ esset finitũ: qd̓ est manifestum ipossibile. ⁊ pba-
tur ↄña. Ponamus ꝙ mouens qd̓ ponit mouere p tp̃s
ĩfinitũ sit a. ⁊ b. sit mobile. ⁊ tp̃s ĩfinitũ sit c. Tũc subtra
hat aliqua pars motoris. ⁊ sit d. ⁊ aliq̃ ps mobilis. ⁊ sit
e. manifestũ est per ꝑmã suppositionem ꝙ d. mouebit e.
in minori tpe ꝙ̄ sit tp̃s c. Ulterius subtrahatur quedam
alia pars mouẽtis ⁊ addat ad ꝑorẽ. s. ad d. ⁊ quedã alia
pars mobilis ⁊ addat ipsi e. tũc arguet. sȝ ꝓportionez
qua addit ad mouens ⁊ mobile addit ad tp̃s. sȝ subtra
hendo ab a. ⁊ addendo ipsi d. resultat aliqd̓ finitũ totũ:
⁊ similiter subtrahendo ab ipso b. ⁊ addendo ad e. resul
tat aliqd̓ finitũ: qꝛ qd̓libet finitũ per ablationem finiti
ↄsumit: vt dicit 2ᵃ suppositio: ⁊ qd̓ resultat ex finitis vel
terminatis partibus est finitũ: vt dicit. 3ᵃ. ergo silr addẽ
do ad tẽpus motus resultat tp̃s finitũ siue terminatũ.
sed illud tp̃s qd̓ resultat est illud tp̃s i quo totũ mouẽs
mouebat vel equale ei: sicut totũ qd̓ resultat ex additio
ne partiũ motoris est ipse motor totus vel ei equale. ⁊
totũ qd̓ resultat ex additiõe partiũ mobili est totũ mo
bile vel equale ei: ergo illud tẽpus in quo mouet totum
mouẽs est finitũ vel equale finito. ⁊ si ẽ equale finito est
finitũ: ⁊ ponebat infinitũ: ergo est finitũ ⁊ infinitũ: qd̓ ẽ
impossibile. Uel pot breuiter deduci sic. sm ꝓportionẽ
qua subtrahit a motore ⁊ mobili subtrahit a tempore:
sed subtrahendo a motore finito vel terminato aliqd̓ fi
nitum tandem ↄsumit. per suppositionẽ: ⁊ silr subtrahẽ
do a tẽpore in quo ille motor mouet illud mobile: tãdẽ
totum ↄsumitur sȝ oẽ qd̓ ↄsumit per ablationẽ finiti
est finitũ vt manifestũ est per se: infinitũ enim nõ consu-
mitur per ablationem finiti: ergo illud tempus erat fini
tũ. ⁊ sic idem qd̓ ꝑus. ⁊ hec est demonstratio Ar. in lr̃a.
¶ Item posset sic argui. Sicut se hȝ mouens ad ptes
mouentis: ⁊ mobile ad partes mobilis: ⁊ sic tẽpus i quo
totum mouens mouet ad partes temporis: in quib⁹ mo
uet partes motoris: ⁊ in quibus mouent ptes mobilis.
Nã vnicuiqȝ parti motoris ⁊ mobil' corrñdet aliq̃ pars
temporis: cũ pars nõ possit mouere i equali tẽpore cuȝ
toto referendo ad partẽ vel ad determinatũ signũ spa-
tij super qd̓ fit motus similiter se habet motus. Semp
enim pars mobilis in minori tempore ptransit aliquaȝ
partẽ spatij ꝙ̄ totuȝ mobile. Et similiter pars motoris
in minori tpe facit ptransire partem mobilis per partẽ
spatij ꝙ̄ totũ tp̃s: min⁹ autẽ tp̃s est pars maioris tẽporis
⁊ sic vnicuiqȝ parti motoris ⁊ mobilis correspõdet ali-
qua pars temporis in quo tot⁹ motor mouet totũ mo
bile. sicut ergo se hȝ totus motor ad partes motoris ⁊
totũ mobile ad partes mobilis: sic totũ tp̃s ad partes
temporis. Sed cõstat ꝙ totuȝ motor cõstituitur ex par
tibus motoris: ⁊ totũ mobile ex partibus mobilis: er-
go totũ tempus cõstituitur ex partibus temporis i qui
bus partes motoris mouẽt partes mobilis. Sȝ vlteri⁹
totuȝ mouens finitum constituit ex partibus finitis sibi
equalibus. ⁊ similiter totum mobile: ergo totum tẽpus
cõstituit ex partibus: in quib⁹ totus motor mouet totũ
mobile: ex partib⁹ dico finitis sibi inuicẽ equalibus: sed
qd̓ cõstituit ex partibus finitis est finitũ: ergo totũ tem-
pus in quo mouet motor finitus ẽ finitũ ⁊ nõ finitũ. Et
breuiter sustentatur hec ratio super hoc ꝙ cum mouẽs
finituȝ mouet aliqd̓ mobile per aliqd̓ tempus: vnicuiqȝ
parti motoris ⁊ mobilis correspondet aliqua pars illi⁹
temporis in qua pte tẽporis pars motoris mouet par-
tem mobilis in partẽ spatij: vt pȝ ex pria suppositiõe: ⁊
equali parti motoris ⁊ mobilis eq̃lis pars tẽporis. Cũ
igitur in motore finito nõ sint partes infinite sibi inuicẽ
equales manifestũ est ꝙ in tẽpore illo in quo mouet nõ
sunt partes infinite sibi inuicẽ equales. Sed hoc cõtin-
geret si eẽt ĩfinitũ vt manifestuȝ est: ergo ⁊c. ¶ Contra
primã deductionẽ est vnum dubiũ: qꝛ ibi supponit ꝙ a
motore finito possit subtrahi vel auferri ps aliq̃: ⁊ iteꝝ
alia ⁊ apponi ꝑori. hoc autẽ non est verũ vr̃. qꝛ a corpe
celesti qd̓ est mouẽs finitũ nihil pot subtrahi: vt satis pȝ
ex pꝛio celi. Ad hoc diceret Comẽ. ꝙ q̃uis a toto celo
nõ possit aliqd̓ subtrahi. tñ hec ↄditiõalis est v̓a: ꝙ si a
celo aliq̃ parȝ auferat ps ipsa i minori tpe mouebit aut
mouebit p determinatũ signũ ꝙ̄ ipȝ totũ celũ: ⁊ hoc est
manifestũ. nihil. n. ꝓhibe ↄditionalẽ eẽ verã: cuius an-
tecedẽs fuit impossibile vt dictũ fuit prius. Sȝ ex quo
sequit ↄditiõale que vera est eẽ falsam: ẽ falsuȝ ipossibi
le. mõ si mouẽs finitũ moueret p tp̃s infinitũ illa ↄditio
nalis nõ posset eẽ vera: vt pȝ ex dictis. det. n. ꝙ pars illi
us moueret in minori tpe. s. in pte illius totius tp̃is. se-
quet ꝙ illud totũ tp̃s sit finitũ vt deducebat prius.

Ad primam rõnẽ cũ dicit ꝙ corpus celeste ẽ finitũ ⁊c. ꝓpter solutionem isti
us rõnis est intelligendũ ꝙ sm Aristo. in 6ᵒ huius. tp̃s T.c.39.
motus siue duratio in motu locali accipit duplr. Uno
modo sm partes mobilis. Alio modo sm partes ma-
gnitudinis super quã fit mot⁹. sm partes mobilis attẽ
ditur duratio mot⁹: qꝛ manifestũ ẽ ꝙ ꝑus vna pars mo
bilis ptrãsit aliqd̓ spatij signũ vel aliquã partẽ spatij ꝙ̄
totũ mobile. Ex pte aũt magnitudinis q̃ totũ mobile pri
us tpe ptransit vnã ptẽ magnitudinis ꝙ̄ totã magnitu
dinẽ. Mõ cũ dicit Ar. ꝙ mouẽs finitũ nõ pot mouere
per tp̃s infinitũ intelligit hic accipiendo tp̃s motus ex
parte ptiũ magnitudinis: ⁊ hoc pȝ ex suo pcessu: qꝛ ipse
accipit i sua demõstratiõe ꝙ pars mouẽtis mouet ptez
mobilis in minori tpe ꝙ̄ totũ mobile: qd̓ nõ eẽt verũ si
acciperet tempus motus sȝ ptes magnitudinis q̃ per-
transit: imo sȝ hoc in equali tpe pars mouentis mouet
partẽ mobilis: sicut totũ mouẽs mouet totũ mobile: ea
dẽ enim ẽ ꝓportio partis motoris ad partẽ mobilis q̃
est toti⁹ ad totũ cõparãdo ad totã magnitudinẽ: vt ha
betur ex 7ᵒ huius. Et si accipiat tẽpus mot⁹ ex pte par
tiũ mobilis: sic est verum qd̓ dicit. naȝ vt sepe dictum est
pars mobilis ꝑus tpe pertrãsit partẽ magnitudinis ꝙ̄
totũ mobile. Sic aũt accipiẽdo tp̃s mot⁹ ipossibile ẽ ꝙ
mouens finitũ moueat per tp̃s ĩfinitũ: qꝛ per tp̃s ĩfinitũ
nõ mouet nisi mobile ĩfinitũ loq̃ndo de ĩfinitate ꝓueni-
ente ex pte partiũ mobilis: vt manifestũ est. mõ ↄstat ꝙ
mouens ĩfinitũ nõ pot mouere mobile infinitũ: cũ v̓tus
motoris semp sit maior ꝙ̄ mobilis. Cũ ergo dicit ꝙ ce-
lũ qd̓ ẽ mouẽs finitũ mouet p tp̃s infinitũ. Dicenduȝ ꝙ
nõ mouet per tp̃s infinitũ: qd̓ quidẽ tp̃s accipiatur sm
partes mobilis celestis. qꝛ ipsuȝ nõ est ĩfinitũ sed finitũ.
⁊ ideo nõ est ↄtra Aristo. ¶ Sed ↄ istã solutionẽ rõna
biliter dubitat. qꝛ Aristo. nõ ꝓbat hic istã ꝓpositionez
nisi ad demonstrandũ isterius ꝙ primũ mouens non est

in magnitudine. Et ibi sic arguit: mouens qḋ mouet per
tp̄s infinitum est mouens infinitū. hoc demonstrat hic.
sed motor primus mouet per tēpus infinitū. ergo nō est
finite virtutis. Ulterius deducitur sicut videbitur poste
rius. ¶ Tūc dubitat. quō mō oꝫ Aristo. hic demōstrare
ꝙ motor finitus non mouet per tēpus īfinitū quomo-
do accipit īferi⁹ ꝙ motor p̄m⁹ mouet ꝑ tp̄s īfinitū. Ali
ter enim suppositiōes sue nō eēnt bone: imo cēt fallacia
accidētis aut equiuocatiōis. sꝫ ipse nō supponit inferius
ꝙ p̄mū mouēs moueat per tempus infinitū īfinitate cō
tingente ex partibus ipsius mobilis: vt manifestum est:
T.c.56. qꝛ nullum mobile est infinitū. vt pꝫ ex 3° huius. ⁊ primo
T.c.46 celi. sed īfinitate ꝓueniente ex reiteratiōe motus ab eo
dem in idem. hoc enim mō motus est infinitus vt prius
patuit. ergo hic non intendit ꝙ motor finitus nō mouet
per tp̄s īfinitū sumēdo tp̄s secūdū ptes mobilis. ¶ Ad
hoc dicūt aliq̄ ⁊ satis subtilr̄ vt vr̄ mihi. ꝙ q̄uis p̄mus
motor nō moueat mobile īfinitū nec ꝑ tp̄s īfinitū prout
tp̄s mot⁹ ꝯsiderat secūdū ptes mobilis. tn̄ si eēt mobile
infinitū ipse p̄m⁹ motor haberet ipsuꝫ mouere. Et ex hˀ
sequit ꝙ nō oꝫ esse finitus: qꝛ mouens finitū non posset
mouere mobile īfinitū si esset: cū motor debeat esse ma-
ioris virtutis q̄ mobile. nihil aūt est maioris v̄tutis īfi-
nito si esset. Qꝫ aūt primū mouens deberet mouere mo
bile infinituꝫ si esset ꝓbant sic. Nam primus motor est
per se ⁊ p̄ma causa motus. ⁊ ꝑ se ⁊ p̄ma causa īfinitatis
motus vt māifestuꝫ est. causa aūt per se debet referri ad
effectū per se vt habet ex 2° huius. Unde ipse motor pri
T.c.33. mus debet esse causa īfinitatis motus que per se cōpetit
ipsi motui: īfinitas autem motus qua motus per se esset
infinitus esset ex partibus ipsius mobilis si mobile esset
infinitū. Cū .n. ipsum mobile sit per se subiectum motus
manifestū est ꝙ īfinitas que accidit motui ex parte mo-
bilis magis per se cōpetit ipsi motui q̄ īfinitas q̄ ꝯpetit
ex partibus magnitudinis. vnde si esset mobile infinitū
oporteret ꝙ motor primus qui est primo ⁊ per se cā mo
tus ⁊ infinitatis motus eēt cā illi⁹ īfinitatis quā hꝫ mo-
tus ex partibus mobilis. ita ꝙ moueret mobile īfinituꝫ
si esset. Ex hoc aūt sequitur vt dicebatur ꝙ ipse primus
motor sit virtutis īfinite: ⁊ ex hoc concludit vlterius ꝙ
nō sit in aliqua magnitudine vt deducet in ꝯsequentib⁹.
¶ Sed sine dubio q̄uis istud sit satis subtilr̄ dictum. tn̄
nō videt bene esse ad intentionē Aristo. Nam Aristo.
in illa demonstratione in qua ostendit motorē p̄mū nō
esse in magnitudine debet supponere ꝙ ipse mouet per
tempus infinitū: eo modo quo demonstrauit motū esse
infinituꝫ in precedentibus: vt pꝫ inspicienti suā demon-
strationē: non enim ꝓbauit motum esse infinitū ⁊ ꝑpe-
tuum nisi vt illud supponeret in illa demōstratione. sed
ipse demonstrauerat motū esse īfinitū secūdū circulatio
nē nō secūdū infinitatē mobilis: vt etiā iam manifestuꝫ
est. Et ꝙ dicūt isti ꝙ infinitas ex parte partium est illa q̄
cōpetit motui per se. dico ꝙ nō ē verū simplr̄: qꝛ hec īfi-
nitas nō est possibilis: cum īpossibile sit hoc modo mo-
bile eē simpliciter īfinitum. imo solum motui possibilis
est infinitas secundū circulationē ⁊ reiterationē motus
ab eodē in idē: ⁊ iō vr̄ remāere dubitatio. ¶ Propter
qḋ aliqui dicunt aliter: dicūt enim ꝙ intentio Aristo. est
hec: ꝙ mouens finitū nō potest mouere per tempus īfi-
nitū tanq̄ p̄ma causa īfinitatis seu ꝑpetuitatis motus. ⁊
sm̄ hoc nō valet instantia de celo. celū enim mouet per
tēpus infinitū non tanq̄ p̄ma causa īfinitatis motus: qꝛ
nō mouet nisi motum ab aliquo alio. ⁊ iō non potest eē
prima causa motus: ⁊ de tali intelligit Arist. vt dicunt.
¶ Sed istud nō videtur sufficere: qꝛ demōstratio Ar.
videt esse cōmunis ad omne mouens finitū siue sit pri-
ma causa mot⁹ siue non. Sustentatur enim sup istā ꝓpo-
sitionē: ꝙ cū mouens finitū mouet aliquod mobile per
tēpus aliqḋ: pars mouētis in minori tēpore mouet par
tem mobilis ꝑ determiatū signū magnitudinis siue spa
tij in quo vel circa qḋ fit motus. ⁊ hoc videt esse verum
quocūq; mouēte finito q̄litercūq; moueat. ¶ Et ideo
aliq̄ dicūt aliter. ⁊ dicūt ꝙ itētio Ar. est hec. ꝙ mouens
finitū nō mouet ꝑ tp̄s īfinitū motu vno nūero. mō ipm
celū nō mouet aliqḋ istoꝝ īferioꝝ ꝑ tp̄s īfinitum motu
vno nūero: qꝛ vnitas nūeralis mot⁹ req̄rit vnitatē nūe
ralē mobilis: vt pꝫ in 5° hui⁹. sꝫ nullū istoꝝ īferioꝝ ma T.c.34
net vnū nūero ꝑ tp̄s īfinitū: vt pꝫ 2° de aīa ⁊ 2° ḋ gn̄atio T.c.34
ne: si aūt celū mouet ista īferiora ꝑ tēpus īfinitū hoc est T.c.46
motu vno sꝫ speciē vel sꝫ gen⁹. ⁊ ideo istātia nō valet.
¶ Sꝫ adhuc istud nō vr̄ eē sꝫ itētionē Ar. nā demon
stratio Ar. ita bn̄ ꝓbat de motu vno sꝫ spēꝫ ꝙ motor
finit⁹ nō moueat ꝑ tēpus infinitū sicut de motu vno nu
mero vt pꝫ ꝯsideranti demōstrationē illā. Et posset sic ar
gui. Illud tēpus est finitū qḋ resultat ex pluribus finitis
equalibus. hec est manifesta cuilibet itelligēti. sed tem-
pus in quo mouet mouens finitū resultat ex partib⁹ fi
nitis equalibus. qḋ sic apparet. nā vnicuiq; parti moto
ris ⁊ mobilis correspōdet aliq̄ pars tēporis in qua mo
uet per signū magnitudinis determinatū vt dictū ē p⁹us
⁊ partibus equalibus motoris ⁊ mobilis correspōdent
partes tp̄is equales. Cū ergo partes mouētis finiti īuī-
ceꝫ equales sint finite: ⁊ similiter partes mobilis: sequit
ꝙ partes temporis in quo mouet mouēs finitū sibiīuī
cem equales sint finite: ⁊ sic tempus in quo mouet mo-
uens finitū est finituꝫ siue moueat motu vno nūero siue
vno spē. ¶ Propter qḋ forte redeūdū est ad solutionē
priorē. Dicēdo. ꝙ Ar. itendit hic dmōstrare ꝙ mouēs
finitū nō mouet per tp̄s īfinitū: prout tp̄s motus attēdi
tur sꝫ ptes mobilis modo p̄declarato. Ex hoc āt debe
mus dicere ꝙ ēt mouens finitū nō pōt mouere per se ⁊
p̄mo per tp̄s infinitū sꝫ circulationē ⁊ reiterationē mo
bilis. Nā si mouēs finitū moueret ꝑ tp̄s īfinitū sꝫ circu
lationē seu reiterationē tāq̄ per se ⁊ prio: cā mot⁹ īfiniti
tūc deberet posse mouere mobile īfinitū si eēt. Ex q̄ .n.
esset cā p̄ma īfinitatis mot⁹ deberet esse cā illi⁹ īfinitatis
seu durat-iōis īfinite q̄ ꝑ se ꝯpeteret motui: mō si mobi-
le eēt īfinitū tūc ipi motui ꝑ se ōberet īfinitas ex pte pti
um mobilis. qꝛ vna pri⁹ tpe ptrāsiret determiatā pteꝫ
spatij q̄ totū. ⁊ sic si ipoīe ē mouēs finitū mouere ꝑ tp̄s
īfinitū ꝓut tp̄s sumit scḋꝫ ptes mobilis: ipossibile ē ipꝫ
mouere ꝑ tp̄s īfinitū sꝫ circulatiōeꝫ. ⁊ hˀ erit vtile ad de
mōstrationē illā ꝑ quā ꝯuicit ꝙ motor p̄m⁹ n̄ ē i magni
tudine: qꝛ ꝯstat ꝙ ipe mouet ꝑ tp̄s īfinitū sꝫ circulatio-
neꝫ. ¶ Qꝫ si hˀ nō sufficit iquire meli⁹ qꝛ nō possuꝫ plus
ad p̄ns. ¶ Ad aliā cōor. de qḋ ē i magnitudie finita ⁊c̄.
veꝝ ē si sit i ea sic̄ for⁹ dās mãe. sꝫ si sit i ea sic̄ motor ap-
propiat⁹ mobili appropiato: n̄ oꝫ ꝙ sit finitū. sic āt est de
motoꝛ q̄ mouet ꝑ tp̄s īfinitū: n̄ .n. ē for⁹ dāſ eē mãe nec ē
i magnitudie finita sic̄ for⁹ i subo ⁊ ꝯstituta i eē ꝑ subm
sꝫ solū sic motor i mobili appropiato vt videbit p⁹ q̄re ⁊c̄.
¶ Ad aliā cū dr̄. mouēs qḋ pōt sp eē ⁊c̄. ꝑt ꝯcedi ꝙ celū
pt sp mouere sꝫ circulationē: nō sic̄ p̄ma cā ꝑpetuitatis
mot⁹ circularis: qꝛ mouet motū. q̄re nō valet ⁊c̄. Que-
rat ꝯplemētū hui⁹ q̄onis in questiōe extraordinaria de
infinitate vigoris dei. q̄ sic icipit. Difficultas ē nō pua.

¶ Qḋ autē in finita omnino magnitudine non
cōtingat infinitam esse potētiam ex his manife
stū est ⁊c̄. Tex. com̄. LXXIX. Qō. XX.

Onsequēter querit. Utrū virtus īfinita pos
sit eē in magnitudie finita. ℂ Arguit φ sic.
c qꝛ in celo est virtus īfinita mouēs ista infe-
T.c.86. riora. vt pȝ in isto. 8. ꝛ in. 2. de gñatione: sȝ
T.c.60. celum est finite magnitudis. vt pȝ i pˀio celi.
T.c.46 ġ ꝛc̄. ℂ Itē in quocūqȝ ē poˢ finita illō ē gñabile ꝛ cor
ruptibile: sȝ celū nō est gñabile ꝛ corruptibile: ġ in ipso
nō est poˢ finita: ḡre relinqt φ i ipo est poˢ īfinita. aut φ
nullā hȝ potētiā. ꝛ hoc est absurdū cū sit pˀma cā corpꝫ
huiꝰ toti mūdi iferioris. a qua ois vtus huiꝰ mūdi guber
nat. vt pȝ in pˀmo metheoroꝝ. ḡre ꝛc. maior ꝓpositio ē
manifesta. qō. n. hȝ potētiam finitam hȝ opationem fini
tam: eo φ operatio est a virtute imediate. Et qō hȝ ope
rationeȝ finitam e ā gñabile ꝛ corruptibile: vt pȝ. 4. me
theoroꝝ. ꝛ minor pȝ pˀmo celi ꝛ mūdi. Itē in quocunqȝ
est motus īfinitus in illo est potētia īfinita: sȝ in magni-
tudine finita est motꝰ īfinitus. s. in celo. ġ ꝛc. maior pȝ: qꝛ
T.cō.6. motus est actus entis in potētia scōm φ hr̄ in. 3. huius.
T.c.86. ġ motꝰ īfinitꝰ requirit potētiam infinitā in illo in quo ē:
T.c.8. ꝛ minor pȝ ex isto. 8. ꝛ pˀmo ꝛ 2. celi ꝛ mundi. quare ꝛc.
ℂ Oppositū arguit auctē Ari. h ꝛ siłr auctē ꝯmētatoris
q volūt φ in magnitudie finita non pōt esse poˢ īfinita.

Ad qōnē dico breuiter φ potētia infinita. i. po-
tētia q̄ est pˀma cā ꝑpetuitatis motus
non pōt existere in magnitudine finita. Ad cuiꝰ demon-
strationē sunt aliqua supponēda. Primo supponenduȝ
est φ maior potētia facit motū equalē cū minori poten
tia in minori tpe. v. g. Si duo hoies trahūt vnam nauē
p vnum stadium in vna hora. quatuor hoies trahunt il
lam nauē p vnum stadium in medietate vnius hore vel
in alio tpe miori q̄ sit vna hora: ꝛ siłr est in quolibȝ alio
motu: ꝛ hoc est manifestū p se. 2ᵒ supponēdū est φ nullū
mouens pōt mouere in nō tpe. loquēdo de motu ꝓprie
dicto: cū ois talis motus sit successiuus ꝛ ꝯtinuus. Tūc
possȝ sic argui. si in magnitudine finita eēt potentia mo
uens īfinita. s. que essȝ pˀma cā īfinitatis motus tunc ipsa
moueret in nō tpe: sȝ hoc ē impoſe p scōam suppositio-
nē. Probatio ꝯñtie. si sit potentia infinita in magnitudi
ne finita: aut mouebit in tpe. aut in non tpe p sufficiēteȝ
diuisioneȝ. Si diceret φ moueret in tpe. tūc capiat aliq
potētia finita: oportebit φ illa potentia finita moueat i
maiori tpe p pˀmā suppōnem. Si aūt vlterius ad illam
potētiā finitaȝ addat alia potētia finita tūc mouebit in
miori tpe q̄ pˀma potētia finita: qꝛ addēdo ad potētiaȝ
diminuit de tpe. Ulteriꝰ āt accipiat alia potētia finita ꝛ
addat aliīs. adhuc mouebit in minori tpe. ꝛ sic addēdo
finitā potētiā tandē ꝑueniet ad potētiā aliquā finitam
que mouebit in tpe equali illi tpi in quo mouebit potē-
tia īfinita: qō est impoſe. p pˀmam suppositionem que di
cit φ sp maior potentia extñs in magnitudine mouet in
minori tpe: ꝛ pōt declarari ista rō exemplificādo in po-
tētijs finitis. Ponamus φ quatuor hoies vtute sua tra
hant vnā nauem p vnum stadium in q̄tuor horis. ꝛ duo
hoies trahāt naueȝ in. 8. horis. tūc si īueniat aliqua vir
tus que intm̄ excedat virtutem duoꝝ hoium q̄tum. 8.
excedūt quatuor: manifestū est φ illi mouebūt naueȝ in
quatuor horis. ꝛ siłr in ꝓposito. Si virtus infinita extñs
in magnitudine moueat aliqō mobile i aliquo determi-
nato tpe vt quatuor horis: accipiat aliqua virtuȝ finita
que moueat aliqō mobile in. 8. horis: ꝛ tūc si inueniatur
aliqua virtus finita que in eadē ꝓportione excedat illā
vtutē finitā in qua ꝓportione. 4. ꝛ. 8. excedunt q̄tuor. ꝛ
2. tūc certū est φ illa virtus finita poterat mouere i. 24.
horis qꝛ fm ꝓportionē qua addit ad vtutem diminuit
a tpe. ꝛ siłr est in q̄cūqȝ ꝓportione. s. φ tpus sic se habȝ in
quo mouet vna illaꝝ virtutū ad tps in quo mouet alia.
Sic igit virtus finita mouebit in equali tpe cum vtute
infinita: qō est impoſe. ergo relinqtur φ illa virtus mo-
ueret in non tpe: qō est impoſe. Sȝ vna dubitatio ē hic:
quā mouet ꝯmentator: ꝛ expositor accepit ab eo. Nam
p istam rōnē nō solū videret ꝯcludi φ poˢ īfinita nō est
in magnitudine: sȝ etiam φ nulla est potentia vel virtus
īfinita mouens: qꝛ si esset aliqua poˢ infinita mouēs illa
moueret in non tpe vt deductum est. qō est impossibile:
vt pˀus. Ad hoc rndent expositores latini pˀmittendo φ
nulla poˢ que est in magnitudie mouet quasi intellectꝰ.
ꝓbatum. n. est in. 3. de aia. φ itellectus nō est vtus alicu
ius magnitudinis. Ois aūt potētia que nō est in magni
tudine mouet p itellectū. Sic. n. ꝓbat Ari. celum moue T.c.40
ri a suo motore in. 12 metaph. Est autem differētia inter
agēs p intellectum: ꝛ agens nāle: qꝛ actio agētis nālis
ꝓportionatur nāe eius: ꝛ tm̄ agit q̄tum agere potest vt
tanta est calefactio q̄tus est calor: sȝ actio agentis p in-
tellectū nō oȝ φ ꝓportionet nāe ipsiꝰ ita φ tm̄ agat q̄tū
agere pōt. nō. n. edificator tm̄ edificat q̄tū pōt edificar:
sȝ q̄tū exigit rō forme ꝯcepte. Sic igit si esset aliq vtus
īfinita extñs in magnitudie seqt φ motꝰ ex ipsa ꝓcedens
essȝ fm ꝓportionē nāe eiꝰ: ita φ moueret q̄tuȝ mouere
posset: ꝛ sic ꝓcedit rō aristo. Sȝ si sit vtus īfinita non in
magnitudine motꝰ ꝓcedēs ab ipsa: nō ꝓcedit ab ipsa fȝ
ꝓportiōeȝ eiꝰ ita φ non mouet ꝓut pˀt mouere: sȝ fȝ qō
ꝯuenit fini ꝛ nāe subiecti. Est aūt ꝯsiderādū vt dicunt φ
nihil mouet nisi magnitudinē hñs vt ꝓbatū est in. 6. hu- T.c.32
ius. Uñ velocitas motꝰ est effectꝰ receptꝰ a motore in ali
quo hñte magnitudinem. Manifestū aūt ē φ nihil hñs
magnitudinē pˀt recipe effectū ꝓportionalē vtuti q̄ non
ē in magnitudie: qꝛ ois nā corpea ꝯpat ad nāȝ icorpeaȝ
sic qōdā pticulare ad abstractum ꝛ ad vle. Uñ non pōt
ꝯcludi si vtuȝ īfinita nō sit in magnitudie φ ex ea sequat
in aliquo velocitas īfinita q̄ ē effectꝰ ꝓportōis tali poˢ:
sȝ nihil ꝓhibȝ i aliq magnitudie recipi effcūm vtuti q̄ ē
in magnitudie: qꝛ eā potior ē effcū. Uñ si aliq vtꝰ īfinita
eēt i magnitudie seqt φ effcūs ei corrñdēs eēt in magni
tudie. s. velocitas īfinita. ꝛ h ē ipoſe: ġ ꝛ pˀᵐ: ꝛ h sūt vba
. s. Thome i sua expōne huiꝰ loci: i qbꝰ maifeste ꝓbabat
φ ē aliqō mouēs īfinitū siue magnitudie qō pˀt q̄tū ē de
se mouere in ñ tpe: sȝ qō ñ mouet in tpe h ꝯuenit ex de-
fectu subi qō ñ ē natū suscipe talē effectū. Sȝ istud nul-
loᵒ satisfac dubitatiōi: qꝛ siue mouēs īfinitū sit mouēs p
itellectū siue nō: oȝ φ moueat i aliq tpe determinato: ꝛ
illiꝰ tpis erit aliq ꝓportio ad tpȝ i q mouet vtꝰ aliq finita
ꝛ tūc si sumat q̄dā alia vtꝰ finita hñs eādē ꝓportōeȝ ad
illā vtutē finitā: sic tps hȝ ad tps: nectio mouet poterit i
eqli tpe cū poˢ īfinita: qō ē ipoſe sic pˀus: maiō. n. poˢ sēp
mouet i miori tpe: ꝛ ꝯstat φ pō īfinita ē maior q̄ finita.
ℂ Itē cuilȝ poᶜ actiue oȝ corrñdere aliq pō passiua vt
pȝ. 5. meta. Si igr̄ aliqō mouēȝ īfinitū qō mouet p itelle T.c.17
ctū hȝ vtutē actiuā velocitatiȝ īfinite: ita φ q̄tuȝ ē de se
pˀt agere motū in nō tpe: oȝ φ isti poᶜ corrñdeat aliq pō
receptiua i mobili: qō ē ipoſe. ℂ Itē nāliā phȝ nō oȝ ali
qd ponere qō ñ appeat ad sensū. aut φ nō possit ex aliq
bꝰ appētibꝰ ad sēsū iuestigari aut poni. Expimtū. n. fmo
nū voꝝ ē vt ꝯcordēt rebꝰ sensati vt dic̄ Comen. i isto. 8. T.c.22
nūc āt nihil appet nob ad sēsū ex q mediate vł imediate
possit ꝯuici φ aliqs motor sit vigoris īfiniti: ꝛ φ possit
mouer i ñ tpe. cū ois reuolutio ꝛ ois motꝰ sit idetermia
to tpe ꝛ hēat velocitatē dtermiatā. q̄re ꝛc̄. De h tñ pote
rit fieri qō spālis. Amplꝰ cum qlȝ motor celesti sit vtꝰ ñ
i magnitudie seqt fȝ dcā huiꝰ hois φ orbes iferiores ñ
sūt nati recipe tātā velocitatē q̄tam nati sunt facere sui

motores:imo qlz illoꝝ motoꝝ pōt mouere velocius.
Si qdē res corpea nō ē nata recipe talez ꝓportionalē
ṽtuti q̄ nō est in magnitudine. istud aūt est grauissimuz
īconueniēs. Qḋ aūt dr̄ de agēte p intellectū friuolū ē:
bn̄ qdem veꝝ est ꝙ ītellectus trāsmutabilis q̄ nō semp
intelligit nec oīmō quicquid pōt intelligere: nō semper
agit quicquid pōt agere. sicut ītellect⁹ meus. Sed ītrans
mutabilis qui semper ītelligit quicqd pōt intelligere ꝛ
oi modo perfectissimo quo pōt intelligere: semper agit
quicquid pōt agere ꝛ quocūq̧ mō agere. Nunc aūt in-
tellectus primi est oīno intrāsmutabilis ſm oēs. q̄re ꝛc.
Et iō ad pn̄s dico alr̄ ſm Cōmen. Et dico ꝙ si ponatur
po⁹ infinita in magnitudine necessario sequit ꝙ moue-
at in nō tpe sicut ꝓbatū est prius: qꝛ hui⁹ potētia erit ꝓ-
prie īfinita: ꝛ erit assignare tps determinatū in quo mo
uebit ipsa hn̄s ꝓportionē determinatam ad tps in quo
mouebit ṽtus finita vt deductū est: sꝫ si potētia infinita
.i. potētia q̄ est cā p̄ma īfinitatis motus nō est in magni
tudine aliqua: tūc nō erit ꝓprie finita nec īfinita: qꝛ fini-
tum ꝛ infinitū solū de magnitudinib⁹ dici pn̄t. aut soluz
de eis q̄ sunt in magnitudinib⁹ vt dicit Cōmen. ꝛ iō non
oportebit ꝙ illa potētia faciat effectū infinitū. s. motuz
in nō tpe. Et si dicat nūquid illa potētia mouebit in mi
nori tpe q̄ꝫ potētia finita: dicat ꝙ nō. Et cū dr̄ ꝙ poten-
tia infinita maior est q̄ꝫ finita: veꝝ ē de illis q̄ sunt in ma
gnitudine: sꝫ potētia q̄ non est in magnitudine non ē ma
ior nec minor: ꝛ ideo ista potētia infinita q̄ est oīo extra
magnitudinē non erit potentia ꝓprie maior nec minor
q̄ꝫ finita: nec tps in quo ipsa mouebit hꝫ ꝓportionē ad
tps in quo mouet ṽtus finita: sicut nec ipsa hēbit aliquā
ꝓportionē ad ṽtutem finitam. ꝓportio. n. solus est ma
gnitudinis vel coꝝ que sūt in magnitudine aliquo mō.
¶ Sꝫ ꝯ istaz solutionē sunt difficultates alique primo
qꝛ magnitudo: ꝛ p ꝯn̄s finitū ꝛ infinitū duplr̄ debet for
me ꝛ po⁹ motiue q̄ sequit formā. Uno⁹ magnitudo de-
bet forme p accn̄s scḋm extensionem sui subiecti in quo
existit. vt albedo dr̄ magna ſm extensionē supficiei in q̄
est. Alio⁹ magnitudo debet forme ſm rōnem ꝓprie pfe
ctionis: ita ꝙ forma pfectior ꝛ nobilior dr̄ maior: vt in
parua niue dicim⁹ aliqn̄ maiorē esse albedinē q̄ꝫ in ma-
gno pariete. q̄uis igit potētia ꝛ forma q̄ non est in ma-
gnitudine non hꝫ magnitudinē p̄mo mō. s. p accn̄s scḋz
extensionem sui subiecti. tn̄ hꝫ magnitudinem 2⁹⁹: qꝛ po
tentia imaterialis ꝛ incorporea q̄to est remotior a mā
tanto est pfectior. Istā aūt potentiam. s. pfectam conse-
quit velocitas mot⁹: qꝛ q̄to aliqua potentia est pfectior
tanto vehemētius est motiua. Non ergo pōt dici vere
ꝙ potētia que nō est in magnitudine nō est finita nec īfi
nita p accn̄s scḋm extensionē subiecti: pp hoc non cāet
velocitatē in infinituz qḋ est mouere in nō tpe: ꝛ sic non
vr̄ valere ratio Auerroys. Preterea illa rō vr̄ ꝯdicere
T.c.86. Aristo. Nam Aristo. in vltima demrātione hui⁹. 8. acci
pit ꝙ primus motor hꝫ potētiā infinitā vt ex hoc ꝯclu-
dat ipm nō eē in aliqua magnitudine: ꝗ dicere ꝙ nō hꝫ
potentiā finitā nec īfinitā ꝯdicit Arist. Iste aūt sunt op-
positiones. s. Thome quibus putat destruere rōnez cō
mentatoris. Et vr̄ mihi salua reuerētia hui⁹ hoīs ꝙ ꝓce
dūt ista ex malo ītellectu verboꝝ ꝛ intētiōis cōmenta-
toris. Ad cui⁹ euidentiā ꝯsiderādū est ꝙ aliquē motorē
esse in magnitudine pōt ītelligi duplr̄. Uno⁹ ꝙ sit in ma
gnitudine subiectiue. s. ꝙ inexistit vel inhereat magnitu-
dini vel subiecto hn̄ti magnitudinem. vt albedo inest
parieti. vel sicut forma substantialis inest mā̃e. Alio⁹ po
test intelligi motorē esse in aliq̄ magnitudie appropria-
tiue. vt talis motor determinatus mouet imediate effe-
ctiue tale mobile ꝛ aliud nō moueret ꝛ in tali velocita-
te nec in miori neq̧ ī maiori. Et p oppositū motorē nō
esse in magnitudine pōt ītelligi duplr̄. Uno⁹ ꝙ non sit ī
magnitudine subiectiue. Alio mō ꝙ non sit in magnitu-
dine appropriatiue nec subiectiue. modo cū dicit cōmē
tator ꝙ mouēs qḋ nō est in magnitudie subiectiue nō ē
finitū nec īfinitū: nō ītelligit de eo qḋ nō est in magnitu-
dine subiectiue: qꝛ ꝯstat ēt ſm eū ꝙ quelibet ītelligentia
appropriata est vigoris finiti: ꝛ hꝫ determinatam ꝓpor
tionē ad suuz mobile. vt ipse dicit in 2⁹ celi. ꝛ. 12. meta. ꝛ
tn̄ nulla coꝝ ē in magnitudine subiectiue. H. n. repugnat
oi nature ītellectuali: sꝫ ītelligit ꝙ potētia q̄ nō ē in ma-
gnitudine nec subiectiue nec appropriatiue nec ē finita
nec īfinita ſꝫ vigorē actiuū mot⁹: ꝛ hoc est verissimū ſꝫ
pħm. p̄mū aūt p̄ncipiū motus ſm eū nullo mō est in ma
gnitudine nec subiectiue nec appropriatiue. Subiectiue
nō: qꝛ est nā ītellectualis: appropriatiue n̄: qꝛ nō mouet
actiue imediate aliqḋ mobile imo p̄ter p̄mū mouēs qḋ
est deus. Oꝫ esse aliquē motorē appropriatū p̄mo mo-
bili a quo p̄mus motor hꝫ velocitatem determinatam:
ꝛ silr̄ cuilibꝫ alteri mobili celesti. Et hoc ipse plane ꝓpa
lauit in. 12. meta. i qōne Joānis grāmatici vbi ꝯmētator Cō. 41.
ꝙ motus celi ꝯponit. i. depēdet ex duob⁹ motorib⁹. quo
rū vnus est finite motionis ꝛ ē aīa exn̄s in eo supple ap
propriatiue: ꝛ alter motōis īfinite ꝛ est potentia q̄ nō ē
in mā supple nec subiectiue nec appropatiue. Ueꝝ ē tn̄
ꝙ circa hoc sūt difficultates ꝛ dubitatōes spāles. s. vtꝝ
p̄mus motor moueat imediate p̄mū mobile: ꝛ iō ō lꝫ sī
et questio spālis. Ad pn̄s aūt sufficit mihi ꝙ ītētio ꝯmē
tatoris est p̄mū mouens nullo mō esse in magnitudine
nec subiectiue nec appropriatiue ita ꝙ imediate n̄ agit
motū alicui⁹ mobilis nec est cā ꝓpria alicui⁹ determina-
te velocitatis mot⁹: nec ꝑt accipi aliqḋ tps determina-
tū in quo moueat aliqḋ mobile: qḋ qdem tps hꝫ ꝓpor-
tionē determinatā ad tps in quo mouet aliqua virt⁹ fini
ta: ꝛ ideo nō est finit⁹ nec īfinit⁹ in ṽtute actiua mot⁹ pp
qḋ nō seqtur ipm mouere in nō tpe. Sꝫ si eēt in magni-
tudine aliqua appropriatiue vl̄ subiectiue oporteret ꝙ
eēt cā ꝓpria alicui⁹ determinate velocitatis mot⁹ ꝛ pos-
sit accipi tps determinatū mot⁹ in quo reuolueret suum
mobile ꝛ illud tps haberet ꝓportionē determinatā ad
tps in quo moueret virt⁹ finita: ꝛ sic deduceret ad incon
ueniēs vt pri⁹: ꝛ iō illa instātia non vꝫ ꝯ cōmentatorē si
bene intelligat. ¶ Ad aliam cum dr̄ ꝙ Aristo. assumit
motorem p̄mum esse po⁹ infinite. Dicerem hic ꝙ moto-
rem habere potentiam infinitam potest intelligi duplr̄.
Uno⁹ ꝙ habeat potentiam actiuam motus infiniti ime
diate sine motore appropriato: ꝛ hoc non cōcederem.
Alio modo potest intelligi ꝙ habeat potentiam infini
tam. i. causalitatem īfinitam super durationem ꝑpetuaz
ipsius motus: ꝛ hoc est verissimuz. ipsa. n. est p̄ma causa
īfinitatis seu ꝑpetuitatis motus ꝛ videbitur post. ꝛ hoc
sufficit ad ꝯuincendū ipm non esse in magnitudine. Erit
.n. demonstratio talis. Si primum mouens esset ī ma-
gnitudine aut esset in magnitudine finita aut in magni-
tudine infinita. p sufficientem diuisionez: sed non potest
esse in magnitudine infinita: qꝛ nulla est magnitudo infi
nita simpliciter: vt pꝫ ex. 3. huius ꝛ magis ex p̄mo celi. T.c.40
Nec in magnitudine finita: qḋ sic ꝓbatur: qꝛ ī magnitu- T.c.40
dine finita non pōt esse cā motus īfinita: hec est demon
strata hic siue sit cā vt agēs siue vt finis. Sꝫ p̄mum mo
uens est cā motus infinita: ꝓbatio huius. vel est cā mo-
tus finita aut īfinita. per sufficiētem diuisionem. Nō est
dicendum ꝙ sit cā motus finita: qꝛ cā motus finita non
mouet per tps infinituz. hec est demonstrata prius. Sꝫ

primū mouēs mouet p tpe infinitū: cum enī motus sit infinitus fz tēpus vt demōstratū est prius. ꝛ motus est a p°mouēte ꝙ a scḋo vt pri°ostēsū est. Sequit ꝙ primuz mouēs mouet vel est causa motus p tempus infinitū: ꝛ sic nō est cā mot°finita: ita. s. ꝙ nō habeat causalitatē finitā sup ipsuz motū. q̄re ꝛc̄. Relinquit ḡ ꝙ sit causa mot° īfinita. s. ꝙ hēat cāltatē īfinitā sup motū: vel sicut agēs vl̄ sicut finis: ḡ nō ē in magnitudine finita. q̄re ꝛc̄.

Tūc ad rōnes. Ad primā cū dicit ꝙ i celo est potētia īfinita. Potest dici ꝙ verū ē nō que sit prima cā vt agens vel vt finis ppetuitatis mot°: qꝛ nō mouet nisi motū ab alio. Sic aūt est intelligēdū ꝙ i magnitudine finita nō est vtus vel po° infinita. s. que sit p̄ma cā infinitatis motus vt dcm̄ est prius. q̄re non vz.

T.c.79. ¶ Ad aliā cum dr̄ in quocunqꝫ est po° finita ꝛc. Ad h̄ dixit Alex. fz ꝙ recitat ꝯmentator ꝙ ipm̄ celū bene est corruptibile de se: sz acq̄rit eternitatē a motore sepato ꝛ ppetuo: ꝛ in hoc assentit Auic. vt recitat ꝯmētator in

Com.41 12°. meta. q̄re ꝛc. Sz istud iprobat ꝯmentator p hoc ꝙ Aristo. demonstrauit in p°io celi: ꝙ in eterno nō p̄t esse po° ad corruptionē: ꝛ in. 12. meta. dicit ꝙ impoīe est vt idem sit poīe esse ex se vel ex suba sua: ꝛ recipiat ex alio esse necessariū nisi esset poīe vt nā eius transmutaret. ꝙ aūt ipm̄ celum sit eternum manifestum est ex hoc: qꝛ recipit motū eternū: vt pz ex demonstratis pri°. Et ex hoc vlteri° ꝯcludit ꝯmentator ꝙ ipm̄ celū nō est ꝯpositū ex mā ꝛ forma. s. q̄ sit po° ad esse ꝛ ad nō esse: qꝛ oē tale ē corruptibile ꝛ a nullo ppetuat: ꝛ ꝯcludit ꝙ est subz simplex saltē simplicitate q̄ est opposita ꝯpositioni ex forā ꝛ mā que est in po° ad esse ꝛ ad non esse ꝛ subiecta ꝯmutationi ꝛ ꝙ forma ipsi°non hz subsistere p ipm̄ ꝛ ꝙ in ipso nō est forma māis dio. In hoc aūt sūt difficultates plures p̄ma est vtꝝ celuz sit gn̄abile ꝛ corruptibile. Scḋa est vtꝝ ipm̄ celum sit suba dio simplex ꝛ nullo° composita ex diuersis naturis. dico circūscripta itelligētia mouente. Tertia supposito ꝙ eēt suba simplex vtꝝ in ipso differrēt realr esse simplr a sua essentia sicut nitit ꝓbare expositor ꝯ cōmentatorem. Sz due p̄me qōnes magis ptinent ad primū celi ꝛ mūdi: ꝛ iō magis ptrāseo. Tertia vō questio magis ptinet ad 2m meta. vbi q̄rit gn̄alr: vtꝝ in rebus cātis essentia differat realr ab esse: ꝛ ideo de hoc non ꝓsequor ad pn̄s. Et ideo dico alr ad illam rōnem cū dr̄. In quocūqꝫ est potentia infinita ꝛc. cōmētator rn̄dit ꝙ potentia dr̄ īfinita duplr. Uno° fm duratione. s. ꝙ non hz p̄ncipiū durationis nec terminū. Alio° dr̄ potentia infinita fm qualitatē actionis: ꝛ hoc est qḋ dr̄ alio° potentia īfinita fm vigorē. s. ꝙ pōt facere infinitā velocitatē: ꝛ qua acūqꝫ velocitate data possit velocius moueri. Et p oppositū potētia finita dr̄ duplr. Uno° fm duratione ꝛ est potētia q̄ durat p tp̄s determinatū. Alio° dr̄ potentia finita fm qualitatem actionis seu fz vigorem. s. potentia q̄ pōt cāre motum determinate velocitatis ꝛ nō maioris neqꝫ minoris. Modo verꝫ est ꝙ oē illud in quo est potentia finita p̄mo mō est finitū. nō aut 2° mō. Nunc aūt potentia mouens que est in celo est finita non fm durationez: sz fz vigorem ꝛ q̄litatē actionis. Quilibz. n. motor approprīat° alicui orbi celesti hz ad ipm̄ ꝓportionem determinatā ꝛ ali° ad aliam. Et fz diuersitates istaꝝ ꝓportionū diuersificant mot° celestes in velocitate ꝛ tarditate. vt dicit Commen. Et pp hoc

T.c.71. dicit Aristo. in. 2°. celi ꝛ mundi. ꝙ si in celo essent plures stelle aut maiores ꝙ destrueret motus aut tardaret: qꝛ .s. motor non excelleret mobile in eadem ꝓportione vt prius: iō non oz ꝙ ipm̄ celum sit gn̄abile ꝛ corruptibile ꝛ dicit Commen. ꝙ ista est maxima dubitationū q̄ accidit i hac sciētia ꝛ eī: nec determinata fuit nisi cuz grādi labore ꝛ i tpe vite sue nō modico. ¶ Ad aliā cū dicit. i quocūqꝫ est motus īfinitus ꝛc̄. Dicēdū ꝙ duplex est potētia. s. actiua ꝛ receptiua vt habet. 5°. metaphy. ꝛ ꝯmē T.c.17.
tator accipit in p° celi. mō ipsū mobile bene est in potentia passiua ad motū. s. in potētia receptiua: sed nō in potētia actiua fz ꝙ hmōi. Cōcedēdū aūt ē ꝙ ipsū celū bene hz potētiā receptiuā īfinitā susceptiuā motus vl̄ motionis vt dicit ꝯmētator: sed nō hz in se potētiā infinitā actiuā motus perpetui vni° numero ꝛ cōtinui. Ex hoc aūt vult habere cōmētator ꝙ ipsū celū nō est ꝯpositum ex mā ꝛ forma: qꝛ omnis potētia forme existēs i corpore siue sit actiua siue sit passiua est finita cū sit diuisibilis fz diuisionē corporis: ꝛ oē corpus est finitū ꝛ intelligit de corpore gn̄abili ꝛ corruptibili ꝙ oīs potētia existēs i eo est finita fz duratione. Sed in corpore ppetuo. s. in celo bene est potētia infinita fz duratione. cū sit ingenerabile ꝛ incorruptibile vt demōstratū est in p°io celi et T.c.20.
mundi. Cōsiderādū etiā est ꝙ lz celū nō ponat habere in se potētiā actiuā motus perpetui vni° in numero simpliciter ꝛ cōtinui: bene tn̄ habz virtutē actiuā mot° perpetui vnius fz spēm. Nā lumen celi perpetuo calefacit ista iferiora: sed nō calefactione vna numero ꝛ ꝯtinua. ꝛ similiter celū perpetuo mouet spheraz igneam motu locali vt dr̄ in p° metauroꝝ: sz nō est mot° vnius numero sicut nec ignis ppetuat vn° nūero. q̄re ꝛc̄. Qō. XXI.

Ratis predictoꝝ. Queritur consequenter Utruz primuz mouens moueat immediate primū mobile. ¶ Arguit primo ꝙ sic. Qꝛ si prim°motor nō moueret imediate p̄m mobile: sz esset alī° motor imediat°: tūc numerus mouētiū separatoꝝ nō essz fz nūeꝝ motuū celestiū ꝛ pz hec ꝯn̄ia: qꝛ mot° primus saltē esset a duob° mouentibus: ꝛ sic plura essent pricipia p se mouentia separata ꝙ motus: hoc aūt videt esse cōtra Arist. in. 12°. metaphy. vbi inquit numerū subaꝝ separataꝝ fz numerū T.c.49
motuū celestiū: q̄re ꝛc̄. ¶ Itē arguit auctoritatib° Ari. ꝛ ꝯmētatoris. Primo Aris. dicit in. 12°. meta. ista vba. T.c.43
videm° aūt p̄ter vniuersi simplicē lationez quā mouere dicim° p̄mā subam ꝛc̄. vult ḡ ꝙ pria suba q̄ ē de° causat motū simplicē vniuersi: aut ḡ īmediate: ꝛ sic habet intētū: aut mediate aliquo alio motore: ꝛ hoc videt icōueniens: qꝛ sic nō magis causaret motū p̄mi mobilis ꝙ aliū cū ipse de° sit cā cuiuslibz motiōis: ꝛ p ꝯn̄s mot° mediāte motore aliquo appropriato. q̄re ꝛc̄. ¶ Itē cōmētator i. 12°. metaphy. cōmēto. 36. loquēs de motu p°io. dicit ꝙ p̄m mouens mouet istū motum sine medio. q̄re ꝛc̄. ¶ Itē ipse dicit i codē ꝙ i separatis a mā idē est efficiēs motū ꝛ finis mot° ꝛ h̄ dicit ꝯmēto. 33°. Cōstat aūt ꝙ de° ē cā finalis p̄mi mot° cū sit optimū coꝝ q̄ i mā: ḡ ē cā efficiēs fz nō pōt eē cā efficiēs remota: qꝛ sic efficeret īmediati° aliq̄d aliō. s. itelligētiā approꝑatā q̄ eēt cā immediata actiua vl̄ efficiēs talis motus: hoc autē vr̄ icōueniēs quia substantie eterne nō habent causam agentem vt ipsemet dicit ibidē: ꝛ in q̄rto celi ꝛ mundi. ¶ Itē in codez. 12° metaphysice dicit cōmētator. cōmento. 36. ꝙ intelligentie abstracte in eo ꝙ sunt abstracte sunt principia eorū quorum sunt principia duobus modis. scz fm mouēs: ꝛ fm finez: ꝛ per mouens intelligit efficiēs motum ergo cum primuz principiuz sit intelligentia abstracta: debet esse causa motus non solū fz ꝙ finis sed sicut agens. Et sic sequitur idē qḋ pri°. ¶ Itē in codē. 12° dicit cōmētator cōmēto. 43° ꝙ illḋ qḋ dicūt quidam moderni primā substātiā esse priorē motore totius: falsū ē. Et subdit. quelibet enī suba istaꝝ subaꝝ est principiuz

subē sensibilis ſm motorē ꝛ ſʒ finē. ꝛ iō dicit ari. ꝙ si es
sent alique subē non mouētes essent ociose. ¶ Item in
codē. 12. dicit commen. sic. declaratū est ergo in hoc tra-
ctatu ꝙ pmū pncipiū subē abstracte est ēt ꝛ subā ꝛ finis
ꝛ forma ꝛ ꝙ mouet vtroqʒ mō. Deus aūt est primū pnm
subē abstracte vt oēs ꝯcedūt. ḡ mouet vt forma ꝛ vt fi-
nis. Qō aūt mouet vt forma vr̄ mouere vt mouēs ap-
propriatum qꝛ forma est ꝓpria ei cuiꝰ est forma. q̄re ꝛc.

Oppositū arguit auctē ꝯmentatoris in isto. 8.
vbi vult ꝙ mouēs pmū qō ē cā pri-
ma ꝑpetuitatis motus non est finitū nec infinitū ꝓ tāto
qꝛ non est in magnitudine. mō cōmentator non oʒ itel-
ligere ipʒ nō esse finitū nec infinitū ꝓ tanto ꝙ non sit in
magnitudine subiectiue. Ex hoc. n. nulloꝰ seqtur ipsum
non esse finitū nec infinitū: qꝛ sicut dicebat prius nulla
itelligentia mouens celū est in magnitudine subiectiue:
8°. phy. 79. ꝛ tñ quelibet est finiti vigoris vt ipse ꝯcedit hic ꝛ in. 12.
metaphy. ꝛ. 2. celi. ergo relinquit ꝙ cōmentator itelligit
ipsum primuʒ mouens non esse in magnitudine appro-
priatiue: qꝛ. s. non appropriat ad mouendū aliqō mobi
le immediate. Et h̄. n. necessario ꝯsequit ꝙ non sit virtu
tis actiue finite nec infinite ad agendum motum.

Ad istā qōnē omissis alqs opionibꝰ dico ad
pñs breuiter ſm cōmentatorē
ꝙ pmuʒ mouēs. i. pma cā ꝑpetuitatis motꝰ. s. principiū
oio primū qō ē deꝰ supremꝰ non mouet imediate primū
mobile absqʒ motore aliquo ꝓprio: imo est aliꝰ motor ꝓ
prius q̄ efficit imediate motū primi mobilis. Et hoc ali
qui sic ꝓbant. pter illū motorē q̄ mouet vt amatum ꝛ de
sideratū: oʒ esse aliqō aliud mouēs qō moueat vt amās
ꝛ desiderās: hec recipit ꝓ manifesta: sʒ primū pnm qo est
T. c. 36. deꝰ bñdictꝰ mouet vt amatū ꝛ desideratū: vt dic̄ Arist.
in. 12. meta. q̄re ꝛc. ¶ Itē aliq̄ sic arguūt. Oē qō imedia
te agit aliquē motum agit ipm ꝑꝑ aliq̄d aliud nobilius
eo. sʒ primuʒ pnm nō pōt agere ꝑꝑ aliq̄d aliud nobilius
T. c. 62. eo. ḡ ꝛc. Maior ꝓpositio hr̄ ab ari. 2. celi ꝛ mūdi. caplo
de duabꝰ qōnibꝰ difficilibꝰ. vbi sic loquit. actio aūt sꝑ est
in duobꝰ ꝛ cuiꝰ grā sit ꝛ qō hmōi grā. Et minor est mani
festa ſm oēs. naʒ deꝰ non pōt agere ꝑꝑ aliq̄d aliud no-
bilius eo. totalr. n. optimuʒ eoꝝ que in nā deꝰ sicut dicit
aristo. in ꝓhemio meta. Optimo aūt nihil est meliꝰ ꝛ no
T. c. 39. bilius. ꝛ idē vult arist. in. 12. meta. q̄re ꝛc. ¶ Item arguo
sic. Si primum principiuʒ mouēs efficeret imediate mo
tum primū: oporteret ꝙ moueret in non tpe: hoc auteʒ
est impoē ſm oēs. ꝓbo ꝯntiam. Nam suppono ꝙ ipm
primū mouēs si mouet primū mobile imediate est vigo
ris ifiniti ꝛ v̊tutis infinite: ꝛ hoc oēs ꝯcedunt: ita ꝙ ipʒ
primum mouēs erit prima cā infinitatis motus. Scdo
suppono ſm Aristo. ꝙ sꝑ maior v̊tus extēsa in magnitu
dine subiectiue siue appropriatiue mouet in minori tpe.
¶ Tunc arguo. si primum mouēs mouet imediate pri
mū mobile: aut mouet in tpe aut in non tpe. si scdo mō
habet incōueniēs: si in tpe: tunc oʒ ꝙ tps illō habeat ꝓ
portionē ad tps in quo mouet aliqua v̊tus finita. Naʒ
cuiuslibet tpis finiti est aliqua ꝓportio ad aliud tps fini
tum: tps igit in quo primū mouēs reuoluit primū mobi
le hēbit aliquā ꝓportionē determinatā ad tps in q̄ aliq̄
virtus finita mouebit. Tunc accipiat aliqua alia virtus
finita ꝛ addat illi v̊tuti finite: manifestū est ꝙ mouebit i
minori tpe: ꝛ vlterius alia virtus finita 3ª in minori tpe:
ꝛ sic semper addēdo ad v̊tutem diminuet de tpe: vñ tā-
dem ꝑueniet ad hoc ꝙ aliqua virtus finita mouebit in
tpe equali illi tēpore in quo primū mouēs ponebatur
mouere pm mobile. si enim sit aliqua virtus finita que
ſm eandē ꝓportionē excedat aliā virtutē finitā ſʒ quā

tps in quo mouet v̊tus finita excedit tps in quo mouet
v̊tus primi mouentis ifinita: tunc illa v̊tus finita moue
bit in eq̄li tpe cū ifinita: qō est impoē. Sʒ aliqs cauilla
ret hic ꝙ non est inconueniens v̊tutem minorē mouere
in equali tpe cū maiori v̊tute: qꝛ ꝯstat ꝙ v̊tus q̄ reuol-
uit celū in. 24. horis q̄cunqʒ illa est maior isitē maiori-
tate ꝑfectionis q̄ q̄cunqʒ v̊tus mālis ꝛ finita. Et tñ aliq̄
v̊tus mālis ꝑt mouere in. 24. horis: sicut vnꝰ equus pōt
trahere currū in. 24. horis: ꝛ sic in multis alqs. ḡ maior
v̊tus bñ pōt mouere in equali tpe cū minori ꝛ ecōuerso.
Dom ad hoc ꝙ lʒ minor v̊tus possit mouere aliqō mo-
bile in eq̄li tpe cum maiori. tñ illud idem mobile qō mo
uet a maiori v̊tute i aliquo tpe nō moueret virtus mior
in equali tpe. dūmō maior v̊tus ageret ſm vltimum sue
poᵉ: ꝛ hoc notum est cuilʒ intelligēti. Vñ si v̊tus infini-
ta mouēs pmum mobile reuoluit ipm in. 24. horis ꝛ in
minori nō pōt ipm reuoluere: impoē est ꝙ aliq̄ virtꝰ fi-
nita moueret ipm in. 24. horis. Sʒ tunc iteꝝ cauillabit
aliqs ꝙ q̄uis pm mouēs extēsa ifinite v̊tuti moueat pmū
mobile in. 24. horis: nūq̄ tñ seqt icōueniēs ad qō dedu
cebat: qꝛ ipoē est eē aliquā virtutē finitā q̄ moueat pm
mobile: ꝛ sic nō sequit ꝙ virtꝰ finita moueat i eq̄li tpe il
lud idē mobile qō mouet ab ifinita. Dōʒ ad h̄ ꝙ si ipos
sibile ē aliq̄ v̊tutē finitā mālē pm mobile mouere. sic ista
ꝯditiōalis est ipoīs ꝙ si aliq̄ virtus finita ꝛ mālis moue
ret ꝛ mouerꝫ possʒ celū ꝙ possʒ ipʒ mouere i eq̄li tpe cū
v̊tute ifinita. vñ illud oʒ iudicari ipoē: ex quo seqt istaʒ
ꝯditionalē q̄ falsa est ꝛ ipoīs eē verā. mō si pm mouens
qō de se est ifinite motiōis moueret imediate pmū mo-
bile in. 24. horis. tūc ista ꝯditionalis esset v̊a: ꝙ si aliqua
virtus finita posset mouere celū moueret ipm in equali
tpe. ponamꝰ. n. ꝙ aliq̄ virtus finita moueat aliqō mobi
le in. 24. horis. tunc si eēt aliqua virtꝰ finita potēs moue
re celū q̄ haberet eandē ꝓportionē ad illā v̊tuteʒ finitā
quā ꝓportionem hʒ. 48. ad. 24. illa possʒ mouere celuʒ
in. 24. horis: qō est impoē oīno: ꝛ sic intelligenda ē de-
monstratio Aristo. vt credo. Propter has ergo rōnes
ꝛ consimiles: vr̄ esse ꝓbabile ꝙ primum principium nō
mouet imediate primuʒ mobile: imo necesse est esse mo
torem appropriatū qui est cā ꝓprie velocitatis determi
nate primi motus sicut ꝛ q̄libet alius motus celestis hʒ
velocitatem determinatā a motore appropriato. Per
petuitas autem motus cuiuslibet est ab ipſo primo pri-
cipio principalr ꝛ primo: qꝛ ipse est oīno intransmuta-
bilis ꝛ per se ꝛ per accñs quocunqʒ modo trāsmutatio-
nis. Et ꝙ hec sit intentio commentatoris pʒ ex multis.
Primo q̄deʒ in verbis prius allegatis in. 12. meta. vbi ip Com. 41
se soluens qōnem ioānis grāmatici dicit sic. Iste motus
ꝯponit ex duobꝰ motoribus: quoꝝ vnus est finite mo-
tionis: ꝛ est aīa extēsa in eo: ꝛ alter motiōis infinite ꝛ est
poᵃ que non est in mā: ſm igit ꝙ mouet a poᵃ finita mo
uet in tpe. Et q̄busdā iterpositis subdit. Et ꝑ diuersita-
tē ꝓportionis in corpibꝰ celestibꝰ. s. coꝝ q̄ est iter corpa
coꝝ: ꝛ aīas diuersificantur in velocitate ꝛ tarditate ꝛ in
hoc in quo ꝯueniunt. s. qꝛ mouent a poᵃ non in materia:
hñt eternitatē motꝰ ꝛ ꝯtinuitatē. Vult ḡ plane ꝯmenta
tor ꝙ motor a quo pmꝰ motꝰ corpoꝝ celestium hʒ eter
nitateʒ nō est in magnitudine: aut ḡ intendit ipʒ nō esse
in magnitudine subiectiue soluʒ: aut intēdit ipm nulloꝰ
esse in magnitudine nec subiectiue nec appropriatiue.
Nō primoꝰ: qꝛ in hoc non differt mouēs a quo ē eterni
tas motꝰ ab illo a quo ē velocitas determiata: qꝛ vterqʒ
coꝝ est sine magnitudine ita ꝙ nō inheret magnitudini:
ḡ relinquitur ꝙ scdoꝰ: ꝛ hoc est quod volumus. ¶ Itē
in eodem commento versus finem dicit commētator ꝙ

potentie mouentes in corpib⁹ eternis pñt semp mouere
⁊ non sp mouere.pñt.n.non sp mouere si posuerimus il
lud ad qđ mouet.s.primum motorē esse receptibile trāſ
mutationis cuiuscunqȝ modi.pñt autē sp mouere si po-
suerim⁹ illud ad qđ mouet non trāſmutabile aliquo mo
do.vř ergo velle cōmētator ꝙ qlibet motor appropria
tus corpi celesti mouet pp aliqđ aliud nobilius a quo ē
ppetuitas mot⁹ primo. Idem intendit in suo tractatu đ
subā orbis.vbi dicit sic. Et cum ꝯsiderauit in virtutibus
appetitiuis istis.s.mouentib⁹ corpora celestia vidit eas
mouere ad appetibile nobili⁹. Prim⁹ autez motor non
mouet pp appetibile nobili⁹:⁊ iđ non est dōz ꝙ imedia
te moueat primum mobile. ¶ Itez in.12.metaphy.dicit
Com.36 cōmen.loquēs de Aristo. Ex hoc qđ dicit hic pȝ sua in-
tentio:⁊ est ꝙ imediate mouēs celū appetit mai⁹ bonuȝ
se. Sȝ primū mouēs qđ est de⁹ nō appetit aliqđ mai⁹ bo
nuȝ:cū ipe sit totalr optimuȝ coꝝ que in nā:ğ nō est im
mediate mouēs celū. Uex est alia ꝯmēta hñt ibi sic. Et
oia ista dixit ad declarāduȝ ꝙ corpa celestia hñt appe-
titū pp itellectū.itētio āt mai⁹ bonū spē appetit: ꝯtingit
āt sepe vt corpa celestia appetūt in hoc motu aliqđ ma
ius bonū ipsis:⁊ cū sint nobilissima entium sensitiuoꝝ ⁊
meliora:necesse est ꝙ illđ bonū qđ appetūt sit nobilissi-
mū oiuȝ entiū:⁊ maxie qđ appetit totū celū in motu di
urno. Sȝ a p⁹ mouēte qđ est ōs ñ appet aliqđ mai⁹ bo-
num:cuȝ ipe totalr optimū sit coꝝ q in nā sunt:igit nō
est imediate mouēs celū. ¶ Sȝ ꝯ illđ vř cē vna aucto-
ritas cōmen.multū expssa. Dicit.n.in.12.metaph.ꝯmēto
35. Et itendebat p hunc smonez drīaȝ inter primū pn-
cipiuȝ ⁊ alia pncipia abstracta. Alia.n.videnť electa ⁊
desiderata pp alia.s.pncipia alioꝝ motuū celestiuȝ pter
motum diurnū. Qđ āt hunc motū facit vř esse electiuū
p se.i.desideratū pp se. Et subdit paꝝ post. Et.n.electū
p se ⁊ amatū oib⁹.tale autē est psectuȝ in fine. Mđ sine
dubio iter pncipia abstracta nullū vř esse ōsideratū pp
se oio ⁊ psectuȝ in fine.i.sūme psectuȝ ⁊ nobilissimū nisi
primū pn^m qđ est de⁹:ğ ipse est q facit motū diurnū.aut
ğ mediate.aut imediate. Si imediate hř ppositum. Si
mediate tūc silr pt dici ꝙ illud qđ facit alios motus.s.
mediate est desideratū pp se:⁊ sic non est drīa in hoc in-
ter pncipiū mot⁹ diurni ⁊ pncipiū alioꝝ motuū. Et ad
hoc dico breuiter ꝙ ꝯmētator itelligit illā esse drīā iter
principiū remotū motus diurni ⁊ principia ppria alioꝝ
motuū:primū.n.pnciplū qđ agit.i.qđ cāt motū diurnū
sic finis pp quē mouet motor appropriat⁹ est ōsideratū
pp se p⁹ ⁊ principalr ⁊ est psectū in fine.i.i sūmo psectio
nis. Et ꝙ hec sit itentio ꝯmentatoris pȝ in codē ꝯmēto
paꝝ postvbi exponit.hic āt pmū mouēs mouet p^m mo
tuȝ ab eo sicut mouet amatū pmū amās absqȝ h ꝙ ama
tū moueat:⁊ paꝝ post sbdit.pmū.s.celuȝ mouet ab illo
motore sm desiderium vt assilet ei sm suum posse sicut
amās mouet vt assilet suo amato. Cōstat aūt ꝙ ipm pri
mum celū nō amat nec desiderat illđ primū nisi p itelle
ctuȝ aliquē sibi appropriatū min⁹ mobile illo prio. Ridi
culū.n.esſȝ dicere ꝙ p⁹ suba corpea primi celi amaret ⁊
ōsideraret ipȝ primū pn^m.ğre ⁊c. Sȝ qret aliqs si pmū
mouēs ñ moueret pri^m mobile nisi vt finis:qre magi dř
mouere primū mobile ꝙ alia mobilia:cū oia illa moue
at vt finis sȝ itentionē arī.⁊ commen. Dōm ꝙ p tanto
magis dř mouere primū mobile:qz psecti⁹ intelligitur ⁊
psecti⁹ desideratť a motore appropriato primo mobili
ꝙ a motorib⁹ alioꝝ orbiū. Un ⁊ mot⁹ primi mobilis est
velocior oibus aliis vt sciunt astronomi. ¶ Item qu'is
primū mouēs sit finis oiuȝ alioꝝ motuū tñ ē ppinquior
finis ipsi⁹ primi motus ꝙ alioꝝ. Et iđ dř sm qdam ex-
cellētiaȝ mouere pmū mobile nō quia moueat ipȝ sine
oi alio motore appropato. ¶ Tūc dicēdū ē ad rōnes
⁊ auctes i ꝯriū ad pmā dico breuiter ꝙ Arist.nō itēdit
iuestigare p numerū motuū celestiuȝ nisi numerū moto-
ruȝ appropatoꝝ ⁊ imediatoꝝ:pter quos oēs necesse ē
esse vnū motorē in rōne finis grā cui⁹ oēs mouēt ⁊ ab
ipso habēt perpetuitatē ⁊ ꝯtinuitatē mot⁹ vt dictū est.
¶ Ad auctoritatē Aristo.dicēdū ꝙ p tāto dicit pmaȝ
subaȝ mouer sȝ simplicē lationē vniuersi:nō qz p⁹ suba
sit imediate agēs illū motū:sȝ qz motor q fač hmōi mo-
tū imediate quodā nobiliori ⁊ excellētiori mō intelligit
⁊ amat ipsā primā substātiā ꝙ oēs alij. Et p ipsuȝ pmū
motū mobile pmū ⁊ eius imediatus motor psecti⁹ agit:
aut ꝯseruat situdinē ad pmā subaȝ ꝙ alia. ¶ Ad aliā
cū dič ꝯmēta.ꝙ p^m mouēs mouet istū motū sine medio
dico ꝙ nō itelligit sine medio motore sȝ sine mobili me
dio:⁊ h ē hñ veꝝ. ¶ Ad aliā cū dř ꝙ i separatis a mā ⁊c.
Dico ꝙ sic ē itelligendū ꝙ i separatis a mā. Dē qđ ē agēs
mot⁹ ē finis mot⁹ aliquo mō sȝ nō ecōuerso:⁊ i hoc dif
ferūt ab eis q mouēt nos. Nā illud qđ mouet nos sicut
agēs motū.s ee finis in aia:nō ē cā mot⁹ sȝ finē grā cu-
i⁹ vt forma balnei exñs i aia est agēs desideriū ⁊ motuȝ
et nō ē finis mot⁹:vt dicit ibi ꝯmētator. ¶ Ad aliā cuȝ
dř ꝙ itelligētie abstracte ⁊c.pōt sic exponi ꝙ itelligētie
abstracte vlr sūt pncipia coꝝ quoꝝ sūt pncipia agentia
duobus modis.s.sȝ mouens ⁊ sȝ finē: ita ꝙ nō solū sūt
principia agētia:illoꝝ quoꝝ sūt principia agentia:sed
etiaȝ aliāȝ causalitatē super eam habent.s.causalitatem
finis:⁊ hoc sufficit ad intentionez cōmētatoris ibidem.
¶ Ad aliaȝ cuȝ dicit cōmētator ꝙ illud qđ dicunt qui-
daȝ ⁊c. Ista est multū difficilis ad exponēdū ⁊ intantuȝ
ꝙ aliqui dicūt cōmētatorē sibi eē ꝯdictorem in hac mā.
Aliqvero dicūt ꝙ ipse ñ dicit ex itētiōe ⁊ p modū deter-
minationis illud qđ ipse dicit i isto.8.s.ꝙ mouēs pmū nō
est finitū nec ifinitū:nec illud qđ dixit in 12⁰ metaph.ꝙ
motus celi cōponit ex duobus motorib⁹. Sed ista sunt
dicta hoiȝ nō intelligētiū aut nō amātiū veritatē ser-
monū ꝯmētatoris:ipse.n.fuit excellētior phs post Ari
sto.inter oēs posteriores ⁊ pcipuus ⁊ subtilissimus imi
tator Aristo.⁊ ideo dicer ipsū eē sibi ꝯdictorē ihonestū
est: dicere etiā ipsū nō loqui ex intētione nec per modū
determinationis fictitiuȝ est ⁊ superficiale ꝙ nullum si-
gnuȝ apparet in eius verbis ex quibus pretēdat vel ex
quo pretēdat se loqui sȝ aliā opinionē aut per moduȝ
dubitationis:vt patet ispicienti verba eius. Et ideo di-
co sȝ meū posse ꝙ cōmentator i istis verbis loquit con
tra quosdā errātes in phia q posuerūt:aut ad coꝝ posi
tionē ꝯsequebať ꝙ prima suba.s.deus esſȝ prior duratio
ne ꝙ motor totius:posuerūt.n.ipsā pmā subam que est
deus pducere de nouo primā intelligētiā:⁊ sic ⁊ oia alia
entia:cōtra quos loquēs ꝯmētator dicit.qđ aūt dicūt q
dam primā substanciā esse priorē motore totius supple
sm durationē.falsum est.sed nō intendit negare ipsā eē
porē sm nām ⁊ dignitatē. Qđ aūt subiūgit ibidē ꝙ qli
bet substātia ⁊c.difficilius videť.⁊ dico ꝙ sic est itelligē
dum:quelibet eniȝ istarū substātiaꝝ.s. separataꝝ ē pri-
cipiū sube sensibilis sm motionez ⁊ sm finē.i.sicut finis
motus. Et hoc intendit cū dicit sȝ motorē:⁊ sicut finis
substātie mobilis:⁊ hoc itēdit cuȝ dicit ⁊ sm finē.vult
ergo dicere cōmentator ꝙ quelibet substantia separata
est semper finis alcuius motus: substantie sensibilis et.
non solum finis motus:sed etiam finis substantie mote
Et idem credo ipsum intelligere in de substantia orbis
vbi dicit ꝙ celū:indiget virtute actiua idest virtute que
est finis substantie sue non solum finis motus. Et ideo

dicit ibidem q̄ mouens totum est agens totum.i.causa
finalis totius illius mot⁹ celi est finis totius substātie ce-
li. Ex his ergo non habet q̄ prīa substantia sit cā effecti
ua imediate mot⁹ primi celi: sed q̄ semꝑ est finis ipsi⁹ mo
tus ꝛ substantie mote: qḋ nō fuisset si fuisset prior dura-
tione motore totius. Et cōmentator subdit: ꝛ ideo dicit
Arist. q̄ si essent aliq̄ substātie nō mouentes essent ocio
se.i.si essent alique sube non cāntes motum aliquo mō
essent ociose: mot⁹.n.lȝ non sit finis sube sepate: grā cu-
ius ꝛ ṗncipalis: tñ est finis quo.s.quo ꝯseruat sua cālita
tē sup entia: ꝛ sic si nō moueret eēt ociosa ꝑ priuationeȝ
finis: grā cui⁹: qḋ est incōueniēs. Nō.n.est aliq̄ nā ñ ina-
T.c.59. ta ad largiēdū vt ipse inuit in.2.celi. Dubitāt aūt aliqui
de qbusdā vbis q̄ subdit ibi cōmētator: ꝛ sūt hec. Dica
mus ḡ q̄ nulla forma est q̄si finis cōis ꝛ vlis nisi illa ex
eis q̄ hn̄t actionē cōeȝ: ꝛ hec est dispō forē mouētis pri
mū celū motu diurno. vult ḡ cōmētator q̄ forā mouens
ṗmū celū motu diurno ē finis cōis oiuȝ motoꝝ celestiū
sȝ nullus est finis cōis oiuȝ mouētiū celestiū nisi ṗmum
qḋ est de⁹: ḡ de⁹ est illa forma q̄ hȝ actionē cōeȝ ꝛ q̄ mo
uet primū celū. Vl' dicat q̄ nulla forma.i.nullus motor
appropriat⁹ est finis cōis: ꝛ vlis nisi mouens primū mo
tu diurno: tñ ṗter illā formā ꝛ ṗter oēs alios motores
appropriatos ē alia cā nobilior grā cui⁹ moueat oēs ꝛ
q̄ illā lraȝ. Mouet āt vt amatū. ibi āt loq̄t sic: hec sit i-
tentio cōmētatoris in eodē cōmēto pȝ vbi sic dicit. Illud
.n. q̄ itelligit motor ṗm⁹ de ṗmo motore est cā māifesta
celi. aliō habeo q̄ itelligit motor saturni. Et ego dico q̄
totū h̄ est verissimū si bñ itelligat. de⁹.n. est illa forma.i.
suba sepata q̄ hȝ actioneȝ cōem.i.q̄ cāt motū cōem ꝛ q̄
mouet ṗmū celū motu diurno rōne amati ꝛ desiderati:
ꝛ ꝑ ꝯñs i rōne finiſ: sȝ nō in rōe agētis imediati ꝛ appro
priati. Quare āt magiſ dr̄ eē cā ṗmi mot⁹ q̄ alioꝝ cū ēt
sit finis alioꝝ: ꝛ q̄re dr̄ mouere ṗmū celū magis q̄ alia:
cū ēt alia moueat vt finis dcm̄ est supius. Oēs aūt ꝓpo
•sitiones ꝛ forme q̄ sunt in po⁰ in mā ṗ⁹ sūt in actu in p⁰
motore: h̄ vocat ṗm motorē ipm motorē appropriatuȝ
p⁰ mobili: q2 iste ē ṗm⁹ i ordie agētiū. ¶ Ad aliā auctē
cū dicit cōmen. q̄ ṗm ṗn̄m sube abstracte est suba ꝛ forma
ꝛ finis ꝛ q̄ mouet vtroq; mō: dn̄t aliq̄ q̄ ly vtroq; mō
dȝ referri ad subam ꝛ finē: sȝ nō ad formā ita q̄ mouet
vtroq; mō.i.sicut suba ꝛ sicut finis nō sicut finis de gn̄e
accn̄tis. ¶ Alr̄ ṗt dici q̄ ipȝ ṗncipiū sube bñ mouet vt
forma: ñ q̄dē vt forma pficiēs mobile q̄tū ad eē nec vt
forma.i.vt motor appropriat⁹: sȝ vt forā.i.sicut suba ab
stracta: nō sicut suba corpea. Cōsuetudo.n. est apud ari.
ꝛ alios phos subas abstractas oēs vocare formā: ñ q̄dē
ab iformādo: sȝ ꝑ ṗuationē māe vlr. ¶ Itēꝝ alr̄ ṗt ex-
poni satꝫ ꝯpetēter q̄ ṗm ṗn̄m sube mouet vt forma: ꝛ vt
finis.i.sic finis sube mobilis. Et h̄ itēdit cū dic̄ vt for⁰ ꝛ
vt finis mot⁹: ꝛ h̄ itēdit cū sbdit. Et vt finiſ. Qō. XXII.

Consequēter q̄ri ṗt. Utꝝ ṗmū sit vigoris
ifiniti. ¶ Et argr̄ p⁰ q̄ sit. Q2 illō qḋ fac̄
aliq̄d ex nihilo ē vigoris ifiniti. Sȝ ṗmū
ṗn̄m q̄dē qḋ ē primū mouens simplr̄ facit
aliq̄d ex nihilo. quar̄ ꝛc. maior pȝ. Nā sic
ipsi⁹ entꝫ ad nihil ē ifinita distātia sic vt⁹ q̄
fac̄ aliq̄d ex nihilo dȝ i ifinitū exceder̄ vtutē q̄ fac̄ aliq̄d
ex aliq̄: ꝛ ꝑ ꝯñs tal' vt⁹ dȝ eē ifinita: ꝛ mior ꝯpꝫ: q2 qḋ
agēs agat ex aliq̄ ṗsupposito: ꝛ nō possit agere aliq̄d ex
nihilo h̄ ꝓuenit ex diminutōe agētis. Cū igit̄ ṗm ṗn̄m sit
T.c.39. pfectissimū nll'a diminutio ē i ipso vt pȝ in.12.metaphy.
seq̄t q̄ pōt aliq̄d educere ex nihilo: ḡ ꝛc. ¶ Itē illō qḋ
ꝯseruat aliqḋ corruptibile ꝑ tp̄s ifinitū dȝ eē vigoris ifi
niti: sȝ ṗmū mouēſ ē hmōi: ḡ ꝛc. maior ꝯpꝫ: q2 videm⁹
in vtutib⁹ ꝯseruatiuis aliquoꝝ corruptibiliū q̄ q̄to ali-
qua vtus diuti⁹ ꝯseruat aliqḋ corruptibile: tāto iudicat
eē pfectior: ꝛ vigorosior: vt medicina aliq̄ q̄ ꝯseruaret
aliq̄d a putrefactiōe ꝑ ānū eēt pfectior illa q̄ ꝯseruaret
solū ꝑ diē. Silr̄ āt ꝛ in aliis: ꝛ sic pȝ maior: ꝛ mior ēt pȝ.
Primū.n. mouens ꝯfuat motū celi ꝑ tp̄s ifinitū. motuſ Com.41
āt celi est corruptibiliſ. vt pȝ ꝑ cōmen.12⁰. metaphy. ḡ ꝛc.
¶ Itē si ṗmū mouens ñ eēt vigoris ifiniti: tūc ñ dȝ esse
aliquē motorē appropriatū p⁰ mobili ṗter ipȝ ṗm mo
torem sȝ h̄ est fīm fȝ cōmen. vt pȝ pri⁹: ꝓbatio ꝯñtie. Nā
ꝑꝑ aliō nō dȝ esse motoreȝ appropriatū p⁰ mobili: nisi
q2 motor ṗm⁹ eēt vtutiſ infinite. ꝛ sic moueret in nō tp̄e
ḡ ꝛc. ¶ Itē ṗmū ṗn̄m est infinitū fm durationem. ḡ est
infinitū fm vigorem. Añs est ꝯcessum ꝛ manifestuȝ fm
oēs: ꝯñtia ꝓbat q2 duratio ṗmi ꝛ ei⁹ vigor est vnū ꝛ idē
q2 in ipso nulla est diuersitas: vt pȝ ex.12.meta. quare ꝛc. T.c.41.

Oppositū arguit̄ auctē cōmentatoris: q̄ vult q̄
primū mouens nō est finitū nec infi-
nituȝ ꝓprie: q2 nō est in magnitudine. Et arguit̄ rōne q2
si primuȝ mouens esset vigoris infiniti: tunc moueret in
non tp̄e: qḋ est impoſe: ꝓbatio ꝯsequentie: q2 si moueret
in tp̄e: tunc illud tp̄s haberet aliquam ꝓportionem ad
tp̄s in quo moueret aliqua virtus finita. Nam cuiuslibȝ
tp̄is finiti est aliqua ꝓportio ad aliud tp̄s finitum: sed ꝓ
portio temporis motus ad tempus motus est fm pro-
portionem virtutis mouentis ad virtuteȝ motiuā: ergo
virtus infinita haberet ꝓportionem determinatam ad
virtutem finitaȝ: qḋ est impossibile: ḡ primū mouenſ nō
posset mouere in tempore si esset vigoris infiniti: ꝛ sic
moueret in non tempore. Et hec ratio specialiter vale-
ret si poneret̄ primum mouens esse vigoris infiniti ꝛ cū
hoc moueret imediate primum mobile: quare ꝛc.

Ad questionē dico breuiter ad ṗsens inten
tionē ari. ꝛ cōmētatoris fuisse
q̄ primū mouēs: qḋ est cā ꝑpetuitatis mot⁹ simplr̄ prīa
nō est ꝓprie vigoriſ infiniti nec finiti: qḋ sic ꝓbat̄: illō qḋ
non est cā actiua alicui⁹ velocitatis motus non est vigo
ris finiti nec infiniti: sed primum mouens modo predi-
cto non est cā actiua alicui⁹ velocitatis motus: ergo ꝛc.
Maior pȝ: q2 ꝓprie loquendo vigor motoris dicit vir-
tutem actiuam alicui⁹ velocitatis motus. Et vigor fini-
tus est cā actiua determinate velocitatis: qua.s. virtute
motor facit talem velocitatem ꝛ non aliā. Et vigor in-
finitus est cā velocitatis infinite actiua: qua.s. ipm mo-
uens intelligit̄ posse facere velocitateȝ infinitā exceden
tem q̄libet velocitatem determinatā. Illud ergo qḋ nō
est cā actiua alicuius velocitatis motus: sȝ soluȝ mouet
vel agit vt finis: ꝛ ñ vt agēs motū non est vigoris finiti:
nec infiniti ꝓprie. ꝛ minor pȝ ex ṗcedentib⁹: vbi dn̄sum
est q̄ mouens primum non mouet imediate primū mo-
uens tanq̄ agēs ei⁹ motū. de quo tñ magis videret̄. Si
aūt dicat̄ q̄ ipm ṗmū mouens efficiat motum primum
tanq̄ agēs remotū tūc oporteret q̄ ageret prīa aliquē
aliū effectū imediatū.s. intelligentiā appropriatā primo
mobili. Aut ipm primum mobile: ꝛ sic substātia eterna
depēderet a cā agente: qḋ ꝓ impossibili relinquit̄ a mul-
tis. Et ꝯfirmat̄: q2 celū non diceret̄ agenſ remotū istoꝝ
inferiorum nisi ageret aliquid qḋ esset causa actiua isto-
ruȝ inferioꝝ vt lumen aut aliq̄d hmōi. Similiter nō est
rationabile q̄ prima causa dicatur agere motum primi
mobilis sicut agens remotum nisi ab ipo efficeret̄ aliq̄d
quod imediate ageret ipsum primum motum: ꝛ quid es
set illud nisi motor appropriatus nō potest assignari ni
si fingat̄. Si quiſ aūt non hȝ ꝓ inconuenienti q̄ ṗma cā
efficiat immediate motorem ꝓpriuȝ primi mobiliſ indi-

geret longa curatione: ⁊ ad pñs nolo de illo deteriare:
nisi ꝙ Commen. vr̃ velle ꝯtrariū in multis locis: ſpẽalr in
Com. 15 12. metaph. vbi dicit: ꝙ agēs apud ariſto. extrahit vl' edu
cit ſcām de poᵃ ad actū. In talibꝰ aūt ſubſtātijs nō ē poᵃ
vt ſupponit. De hoc igit̃ eſt ſpeculatio pulchra ⁊ ingredit̃
ſup 12ᵐ metaph. ſi deꝰ voluerit. Et ſi ꝯcederet̃ primū pn
cipium efficere imediate pmā itelligentiā. ſ. approprīatā
primo mobili ⁊ mediate ipſa efficere pmū motuz ſorte
ad hic non hēret̃ ꝙ eēt vigoris ifiniti: quia primꝰ ſit de-
terminate velocitatis: qꝛ vigor ꝓprie dr̃ ṽtus imediate
actiua velocitatis motꝰ: ⁊ vigor ifinitus ꝓprie dr̃ virtus
imediate actiue determinate velocitatis. Siquis tñ di-
ceret ꝙ imo vigor dicit qrācūqꝫ ṽtutem actiuā velocita
tis motꝰ ſiue ꝓpinquaȝ ⁊ imediatā ſiue remotā ⁊ media
tam: tūc ſolū ꝯtētio eſſet de noie: qꝛ ꝯcedendū eſſet ſm
hoc ipm pmū mouēs eē finiti vigoris ſuppoſito. ſ. ꝙ effi
ciat pᵐ motū mediante ſubā ꝓpriā motoris: hoc. n. ſup-
poſito nō eēt dūm ꝙ ſit vigoris ifiniti ſm phiaȝ: qꝛ phs
nihil hꝫ ponere niſi qḋ manifeſtū eſt ad ſenſū: vl' qḋ ꝯui
cit ex manifeſtis imediate vel mediate. vñ Cōmen. dicit
Com. 22. in iſto. 8. ꝙ expimentū: ſmonū voꝝ eſt vt ꝯcordant re-
bus ſenſatis: ⁊ in. 3. de aīa dicit ꝙ ꝯditio neccīa veris de
mōſtrationibꝰ eſt: vt apparētia ſenſui non differāt ab eo
qḋ vr̃ p rōnez: ſupple non differāt dr̃ia oppōnis ⁊ repu
gnātie: ⁊ pp hoc ariſto. dicit i quadā epl'a ad alexan. ꝙ
ſicut vita eſt eligibilis ſine triſtitia: ita rō ſenſata amabi
lis. Nunc autē idubitanter ex nullo effectu appēte ad
ſenſum pōt ꝯuinci ſufficiēter ꝙ primū mouens ſit vigo-
ris infiniti: ſic itelligēdo ꝙ hēat ṽtutem actiuā velocita
tis ifinite. ſ. incōparabilr excedētis oēm aliā velocitatē:
⁊ hoc eſt dicere ꝙ hēat ṽtutē actiuā ad mouendū non
in tpe. Et hoc eſt veꝝ ſiue ponat̃ cā actiua motꝰ remo
ta ſiue ꝓpinqua ⁊ imediata: ois. n. motus celeſtis eſt fini
te ⁊ determinate velocitatis: ⁊ qlꝫ motoꝝ celeſtiū hꝫ ꝓ
portionem determinatā ad ſuū mobile: ⁊ ſm diuerſita-
tem ꝓportionū motoꝝ celeſtiū ad ſua mobilia diuerſifi-
cant motus in velocitate ⁊ tarditate. vt dicit Commē.
Com. 71 tator in. 2. celi. Nec oꝫ aliqs dicere ꝙ ifinita durationis:
arguat primum mouēs qui ē prima cā huiꝰ ifinitatis eē
vigoris ifiniti ſimplr qꝛ ad hoc ſufficit ifinitas duratio-
nis cū oimoda itrāſmutabilitate: ⁊ cū hoc ꝙ ē ens opti-
mū grā cuius ſunt oīa alia. Et hoc apparet: qꝛ mouens
oino infatigabile ⁊ intrāſmutabile eqli ṽtute pt mouere
p maius tps ⁊ p minus tps: ꝙ. n. maior ṽtus mouentis
reqrat̃ ad mouendū in maiori tpe q̃ in minori: hoc non
eſt nec ꝓuenit niſi ex eo ꝙ mouens eſt fatigabile ⁊ trāſ-
mutabile: ſicut. ṽ. g. i hoie requirit̃ maior virtus ad hoc
ꝙ āmbulet p annū q̃ ad hoc ꝙ ambulet p horā: qꝛ homo
in ambulando fatigat̃ ⁊ debilitat̃. Vñ ſi oino ⁊ eodem
modo ſe hēret homo in fine anni vel diei ſicut in fine ho
re vtiqꝫ p eandem ⁊ equalem ṽtutem moueret per an-
nū an per diem ſicut per horam. Qꝫ ergo maior virtus
mouētis requirat̃ ad mouēdum in maiori tpe: hoc non
eſt ſine hoc ꝙ mouēs ſit fatigabile ⁊ tranſmutabile. Sꝫ
primū mouens eſt oino infatigabile ⁊ intranſmutabile.
vt ſciunt phi. Et ad hoc vt cauſet motum in tpe finito
nō requirit̃ vigor infinitus. vt manifeſtum ē. g̃ ad mouē
dū ſilr per tps infinitū nō requirit̃ ifinitas vigoris. Dice
ret̃ g̃ recolligēdo ꝓdicta ꝙ ſi pmum pncipiū nō agit im
mediate aliquē motū: nec ēt mediate: ſꝫ ſolum eſt cauſa
motus ſm finem: tūc nō eſt vigoris ifiniti: nec ēt finiti ꝓ
prie. Et iſtud eſt mihi ꝓbabilius ad pleno ſm Cōmenta
torem. Si vō ipm primū mouens eſt cauſa actiua motꝰ
remota. ſ. mediante itelligētia appropriata: tūc non eſt
vigoris finiti: nec infiniti ꝓprie niſi vigor extenderet̃ ad
quācūqꝫ virtutē actiuam. Si aūt mouet imediate pmū
mobile ſic agēs pmuz motū ſine alio motore: tūc credo
ꝙ opꝫ dicere ipꝫ eſſe vigoris finiti ſm phiam. Sꝫ oium
iſtoꝝ ꝓbabilius eſt mihi ad pleno pmū. ſ. ꝙ ſolū eſt cau
ſa motus vt finis: nō aūt vt agens precise ſequēdo ṽba
Cōmētatoris i iſto 8ᵒ vt viſuz eſt ꝓus. Cōtra hoc tamē
ſunt difficultates multe. Pma eſt: qꝛ ſm Cōmētatorē Com. 33
in. 12ᵒ. In ſeparatis a mā idē eſt mouēs ſꝫ agēs ⁊ ſm finē.
Cōſtat aūt ꝙ pmū mouēs eſt ſeperatū a mā g̃ nō ſolum
eſt mouēs ſm finē: ſed ſm agēs qḋ ē ꝯtra dicta. ¶ Itē
quādocūqꝫ mouēs per cognitiōez mouet ꝓpter aliquē
finē eſſe illius finis in aīa mouēte eſt efficiēs motū. ſicut
cū homo mouet̃ ab aīa ſua ꝓpter formā balnei quā co-
gnoſcit ⁊ approbat: ⁊ eē ipſiꝰ forme balnei in aīa eſt cau
ſa agēs deſideriū ⁊ motū. vt Cōmētator dicit in 12ᵒ me
taphy. ſimilr aūt videt̃ ⁊ i alijs. Cōſtat aūt ꝙ ſi nō eſſet
motor appropriatꝰ pmū pncipiū moueret in iſtātī. vt vi
det̃ velle cōmētator. hoc aūt nō eſſet niſi ipm pmū pnci
piū eſſet vigoris infiniti intēſiue. Dicendū ꝙ verū eſt ꝙ
eſſet vigoris infiniti intēſiue. ſi moueret oino imediate:
ſꝫ nō ſequit̃ ꝙ ſimplr ⁊ abſolute ſit vigoris huius motꝰ
appropriatus mobili. Si mouet ꝓpter primū tāq̃ pro-
pter finē mouet ꝓpter eiꝰ cognitionē ⁊ appetitū. vt oēs
ꝯcedūt ⁊ habet in 12ᵒ metaphyſi. g̃ eſſe ipſius pmi mo
uētis in anima pmi celi. ſ. in intelligētia appropriata de
bet eſſe efficiēs ſeu agēs ipſuȝ motū: ſed eſſe primi pnci
pij in hmōi intelligentia ⁊ ſuū eſſe ſimplr ſūt vnū ⁊ idē:
qꝛ in ſeparatis a mā nō eſt aliud eſſe in aīa ⁊ extra ani-
mā: imo eſt idē eſſe ſm Cōmentatorē: in 12ᵒ metaphyſi.
g̃ ipm pmū mouēs mouet ſꝫ ſe effectiue: qḋ eſt ꝯ dicta.
¶ Itē aliud dubiū ē: qꝛ entia diuina vl' itelligētie pma Cō. 66.
ria intētiōe agūt ꝓpter ſe. vt cōmētator dicit 2ᵒ celi. Et
in 2ᵒ huiꝰ phuꝫ dicit ꝙ hec eſt diſpoſitio entis neceſſarij
ſimpliciter ꝙ eius actio eſt ꝓpter ipſuȝ. Conſtat aūt ꝙ
quilibet motor celeſtis eſt ens diuinuȝ ⁊ neceſſariuȝ ſim
pliciter cuȝ ſit ſeparatus a mā. ergo pmo agit motū ꝓ-
pter ſe ⁊ ſic nō moueret ꝓpter ipſuȝ pmū pncipiū. vt ꝓ-
pter finē: cuius oppoſitū dcm̄ eſt. ¶ Itē mouēs ſimpli-
citer pmū q̄uis non ſit cauſa efficiēs infinite durationiſ
motus: qꝛ tñ eſt cauſa finalis eiuſ: ideo ꝯcedit̃ eſſe ifini-
tus ſm durationem. ergo ſimilr quāuis pmū mouēs nō
ſit cauſa actiua velocitatis motus: qꝛ tñ eſt cauſa finalis
eius: cū ſit optimū: gratia cuius ſūt oia alia entia. videt̃
ꝙ oꝫ eē finitus ſm vigorem. ¶ Iteꝫ ſi primū mouēs qḋ
eſt deus nō eſt vigoris finiti nec infiniti: cū vigor ſit ideꝫ
qḋ ṽtus: ſequit̃ ꝙ primū mouens nullius eſt virtutis: qꝛ
conſtat ipm non eē virtutis paſſiue cū ſit immālis ⁊ ſi-
ne magnitudie: ⁊ actus pmus ⁊ purus nō erit virtutis
actiue: qꝛ virtus actiua idem eſt cū vigore: ⁊ ponit̃ ꝙ nō
eſt alicuiꝰ vigoris: qꝛ omnis vigor aut eſt finitus aut ifi-
nitus: ⁊ ſic nullius eſt ṽtutis. hoc aūt derogat nobilita-
ti diue ⁊ nefas eſt hoc dicere de ipo. ¶ Itē ſi primū pn
cipiū nō eſſet vigoris infiniti: tunc demōſtratio Ariſto.
qua ipe vtit̃ ad ꝓbandum ipſum nō eſſe in magnitudi-
ne nō valeret: qꝛ ipſe ſic ꝓcedit. in magnitudine finita nō
pōt eſſe potētia infinita: pmū aūt mouēs eſt potētie in-
finite. ergo ⁊c̃. ¶ Aut igit̃ itelligit ꝙ primū mouēſ ē po
tētie ifinite ſm durationē: aut ſm vigorē. Si pmo mo
do maior ꝓpoſitio eſt falſa: qꝛ in magnitudie finita. ſ. in
celo eſt virtus infinita ſm durationeȝ. ergo relinquitur
ꝙ intelligit ipſuȝ eſſe infinite potentie ſm vigorē.

Ad primū iſtorum poteſt dici: ſicut dictum fuit
in queſtione precedente. Vel dica-
tur ꝙ in ſeparatis a materia idem eſt agens motum ⁊ fi
nis propinquus ipſius motus. Sed non oportet de fine

remoto ⁊ vltimo q̄ sit agēs motum: sic enim conclude-
ret q̄ ipm̄ primū principium eēt agēs quēlibet motuz ce
lestē ⁊ non solū p̄mū motū. ¶ Itē pt dici satis ꝓbabilr
q̄ illō dcm̄ Commē. oꝫ itelligi s̄m nō repugnātiaꝫ. s. q̄ i
sepatis a mā inq̄tum sūt sepata a mā non repugnat esse
cās vtroq; mō: sed non oꝫ q̄ vlr oē separatum a mā sit
vtroq; mō cā. ¶ Ad aliō cū dr̄ q̄ncūq; aliqd mouēs ⁊c.
pōt dici: q̄ ista ꝓpositio ē v̄a in illis q̄ mouēt pp acq̄sitio
neꝫ alicui⁹ pfectionis p̄us nō habite. sic pꝫ in exēplo qd̄
iducebat: sꝫ non est v̄a de illis q̄ mouēt pp ꝯseruationē
vel saluationē pfectionis habite: ⁊ sic est hic. Motores
.n. corpoꝝ celestiū non mouēt pp acq̄sitionē alicui⁹ pfe
ctionis quā non habuerūt: q2 sunt oīno itrāsmutabiles
⁊ sine magnitudine: sꝫ mouēt pp ꝯseruationē pfectionis
sue. s. silitudis quā hn̄t ad p̄mū p̄ncipiū in eēndo cās en
tium alioꝝ: ⁊ iō non oꝫ q̄ eē ipsi⁹ finis in hmōi motori-
bus sit imediatū efficiēs motū: ⁊ sic lꝫ esse primi p̄ncipij
in itelligētia ⁊ suū esse s̄m se eēt idē: non tn̄ oꝫ q̄ sit p̄n-
cipiū actiuū ipsi⁹ mot⁹. Rō āt diuersitatis forte est hec:
q2 mouētia q̄ mouent pp pfectiones acq̄rendas sunt de
se ideterminata ad mouere ⁊ non mouere ⁊ ad diuersos
modos mouēdi: ⁊ iō oꝫ q̄ determinent ad eliciēdū mo
tum p appetitū ipsi⁹ finis: ⁊ iō Arist. dicit in. 9. metaph.
Q̄ō .n. appetit p̄ncipalr hoc faciet ad hoc spālr: veꝝ est
de motore p rōnē: sꝫ motores sepati ipsi sunt determina
ti ad mouendū ⁊ ad determinatū modū mouēdi: ita q̄
mouent de sui nā: sicut lux de sui nā lucet: ⁊ iō non oꝫ q̄
cognitio finis quā hn̄t vel eē finis in ipsis sit p̄ncipiū ac
tiuum mot⁹. Uel pōt dici q̄ illa ꝓpositio est v̄a de fine ꝓ
pinquo ⁊ imediato. s. q̄ eē finis in aīa est actiuū ipsi⁹ mo
tus: sꝫ non de fine remoto ⁊ imediato. Un̄ cū itelligētia
appropriata sit finis ꝓpinqu⁹ mot⁹: eē ei⁹ in seipsa eo mō
quo pōt eē in seipsa inq̄tum cognoscit seipsam est ꝓpin-
quum p̄ncipiū actiuū mot⁹: sꝫ p̄mū p̄nm non ē finis ime
diatus illi⁹ mot⁹: iō non vꝫ. ¶ Itē pōt dici alr sicut aliq̄
dicerēt ꝯcedēdo totā rōnē vsq; ad hoc q̄ dr̄ q̄ eē primi
p̄ncipij in itelligētia ꝓpriata ⁊ ei⁹ s̄m se eē est vnū ⁊ idē:
q2 in sepatis a nā ⁊c̄. Istud est bn̄ dubiū: q2 pp istā rōneꝫ
ꝓbaret q̄ eē dei in itellectu hūano cognoscēte deum ē
idē q̄ esse dei s̄m se ⁊ qd̄ est ipse de⁹: qd̄ vr̄ improbabile.
Nā eē dei in itellectu humano cognoscēte ipm̄: vel ē co
gnitio seu itellectio dei: vel aliq̄ spēs repn̄tans eēntiam
diuinā ⁊ vtrūq; istoꝝ iformat itellcm̄ humanū ⁊ iheret
ei vt subo. De⁹ aūt cū sit ens p̄mum p se subsistēs nō exi
stit in itellectu humano subiectiue nec iheret ei. ¶ Iteꝫ
si esse dei in itelligētia mouēte p̄muꝫ celū est idē oīno q̄
ipse de⁹ vel cū esse ipsi⁹ dei s̄ꝫ se. eadē rōne esse dei in itel
ligētia mouēte orbē saturni esset idē cū ipso: tūc argue-
ret q̄cunq; vni ⁊ eidē nūero idiuisibili penit⁹ sunt eadeꝫ
iter se sunt eadē oīno. g̃ esse dei in itelligētia mouēte p̄m
celū est idem cū ei⁹ esse in itelligētia mouēte saturnuꝫ: ⁊
hoc vr̄ eē ꝯ Cōmen. in. 12. metaph. vbi apte dicit: q̄ illud
qd̄ itell git motor primi celi de p̄mo motore: aliud ē ab
eo qd̄ itelligit de eo motor scd̄i celi. Et silr de vnoquoq;
coꝝ. Et iō dicunt aliq̄ q̄ illa ꝓpositio male allegat. Nō
.n. dicit Cōmen. q̄ in sepatis a mā idem sit eē in aīa ⁊ ex
tra aīam: sꝫ bn̄ dat itelligere q̄ res sepate a mā non hn̄t
aliud eē in aīa ⁊ aliud extra aīam. s. in mā: q2 nō sunt in
materia sic forme māles: nō tn̄ hētur ex hoc q̄ idē peni
tus sit eē dei s̄m se ⁊ eē suū in itelligētia iferiori. De hoc
tn̄ ad p̄ns non dico p modū determinationis: q2 magis
hꝫ locum in. 12. metaph. vbi inq̄rendū est qualr itelligen
tia itelligit primū ⁊ amat ipm̄. ¶ Ad aliud cū dr̄ itelli-
gētie primaria itentione agūt pp se. pōt dici q̄ veꝝ est
sic itelligendo q̄ prius ⁊ principalius agunt pp se q̄ pp
ista inferiora. solūꝫ .n. agunt pp ista inferiora scd̄aria in-
tentione. Sꝫ non vult Cōmentator dicere q̄ qdlibꝫ ens
diuinum solū agat pp se principalr: ⁊ nullo⁹ pp aliud p̄n
cipalr⁹ ipso: imo oēs alij motores mouent p̄ncipalr gr̄a
primi mouētis: vt ei⁹ bonitas multiplicet s̄m qd̄ est pos
sibile: ⁊ participet ab alijs. ¶ Silr ad aliud. Ueꝝ .n. ē
q̄ actio entis necessarij simplr est pp ipm̄ p̄ncipalius q̄
pp entia gn̄abilia: sꝫ non est pp ipsuꝫ: ita q̄ nullo modo
pp aliud principalius. ¶ Ad aliud dico q̄ non est sile d̄
ifinitate durationis: ⁊ de ifinitate aut finitate vigoris: q2
infinitas durationis debet alicui pp carētiam materie s̄ꝫ
Cōmētatorē in 2⁰ celi: ⁊ iō oē qd̄ non hꝫ materiā pt̄ dici
⁊ esse ifinitū s̄m durationē: primū aūt mouens hꝫ mate
riaꝫ. vt scit ex. 12. metaph. ⁊ ideo pt̄ dici infinitas s̄m du T.c.41.
rationem. Sꝫ infinitas vigoris aut finitas debet alicui
rōne v̄tutis actiue. ⁊ iō qd̄ non hꝫ ꝓprie v̄tutem actiuā:
non hꝫ finitatē nec ifinitatē vigoris: primuꝫ aūt mouēs
non hꝫ ꝓprie v̄tutē actiuā motus: sꝫ est cā nobiliori mō
.s. vt finis vltimus gr̄a cuius. ¶ Ad aliud dico q̄ virt⁹
pōt accipi stricte ꝓ principio actiuo aut receptiuo trāsmutationis. Alio⁰ cōiter ꝓ quacūq; cālitate p se: modo
q̄ ipm̄ primū principiū non hēat v̄tutem primo modo
.s. p̄ncipiū actiuū aut receptiuū trāsmutationis imedia
te: non hēret Aristo. ꝓ aliquo iconuenienti. vt multi po
nunt. Dicit .n. sic in. 2. celi. caplo de duab⁹ q̄ōnibus diffici
lib⁹: qd̄ aūt optime hn̄s nihil idiget actiōe. ⁊ alibi in eo
dē caplo dicit. videt aūt optime q̄dem hn̄ti optime exi-
stere q̄ bene sine actione. Constat aūt q̄ p̄mū principiū
qd̄ est de⁹ est optimū ⁊ optime hn̄s. Un̄ Aristo. in ꝓhe-
mio metaphy. totalr aūt optimū ⁊ que in natura deus.
Et sicq; dicat q̄ aristo. itelligit ipm̄ optimū non idigere
actione: q2 sit in ipso subiectiue: sꝫ tn̄ idiget actione: que
est ab ipso effectiue. hoc non vr̄ ad itentionem Aristo.
q2 in hoc non differret ipsuꝫ optimū qd̄ est deus suppre
mus ab alijs itelligentijs: q2 alie itelligētie non idigent
actione siue dubio aut motu q̄ recipiat in eis cū sint im
mobiles: sꝫ bn̄ idigēt actione vel motu que est ab eis ac
tiue. Si g̃ Ari. itelligit ibi p optimuꝫ ipsum deū suppre
mū ꝓprie: ⁊ loquit de ipso s̄m or̄iam ad alia p̄ncipia ce
lestia. videt esse itelligendū q̄ non idiget actione q̄ ꝓce-
dit ab ipso actiue. Sꝫ sufficit q̄ alia agant gr̄a ipsius: ⁊
sic ꝯcedere dr̄ Ari. q̄ primum non hꝫ talē v̄tutē: sꝫ si ac
cipiamus v̄tutem ꝓ cālitate quacunq; sic indubitanter
ipm̄ p̄mum hꝫ nobilissimam v̄tutē .n. nobilissimā cālita
tem: q2 est cā finalis p̄ncipalissima oīum alioꝝ entium:
gr̄a cuius principalr sunt que sunt: ⁊ opant q̄cunq; ope
rant: ⁊ hoc competit ei⁹ excellēti nobilitati. Alr potest
dici ⁊ forte meli⁹ q̄ aliq̄d duplr dr̄ potens ⁊ habere po
tentiā actiuā s̄m ari. 5. metaph. caplo de ptāte. Uno q̄- T.c.17.
dem modo aliq̄d dr̄ potens agere: ⁊ p ꝯn̄s hr̄e v̄tutem
actiuā: eo q̄ ab ipso imediate ꝓcedit mot⁹: ⁊ tale oꝫ q̄
sit finitū vel infinitū: ⁊ sic primū nō hꝫ potentiā actiuaꝫ
seu v̄tutem actiuam. Alio⁰ dr̄ aliq̄d potens: ⁊ p ꝯn̄s ha
bere potētiam: eo q̄ ab ipso aliud hꝫ ptātem transmu-
tandi ⁊ mouendi: ⁊ sic idubitanter primū est potens mo
uere ⁊ hꝫ v̄tutē actiuam ⁊ talis non est finita: nec infini
ta s̄m se. oēs .n. mouerent. Alij hn̄t ab ipso virtutem mo
uendi aliquo modo. ⁊ hoc sufficit. ¶ Ad aliud dico q̄
aristo. itelligit primū mouens eē infinitū s̄m durationē:
⁊ cū dr̄ q̄ in celo ⁊c̄. Dico q̄ in celo nō est virtus infini-
ta s̄m durationē que sit potentia cā infinite durationis
motus: ⁊ de ista itelligit q̄ virtus ifinita s̄m durationeꝫ
que est potētia causa ꝑpetuitatis motus nullo modo ē
in magnitudine finita. vt dcm̄ fuit prius. Sed aliq̄s hic
instaret q̄ s̄m istā expōnem aristo. nō ꝓbaret per istam

demonstrationez alios motores a ꝓmo esse in magnitu
dine:q2 ipsi nō sunt ꝓma cā infinitatis motus. Ergo veri
tate coactus ⁊victusve credo:ꝯcedo illā demōstrationē
nō valere.nisi ad ꝓbandū q̄ mouēs oīo ꝓmum nō est in
magnitudine.⁊ hoc etiā satis inuit Cōmen.in lr̄a.⁊ etiā
Ar.Sed quō tūc demōstrabit alios motores esse sepa
ratos ⁊ sine magnitudine:forte demōstrabit ex aliis ꝓ-
positiōib⁹:q̄s Ar.docuit.s.⁊ nullū mouēs motū mouet
cōtinue per tp̄s infinitū:vt ꝑus declaratū est.nūc autem
motor corporis celestis mouet cōtinue ꝑ īfinitū tp̄us.vt
T.c.86. pz ex isto.8.⁊ p⁹ celi.⁊ ideo nullus motor celi pōt eē mo
uens motū.sed si esset corpus:aut corp⁹ in corpore esset
mouēs motū:q2 oē corp⁹ est mobile.⁊ oē qđ ē in corpo
T.c.32. re.vt pz ex.6.hui⁹ q̄re ⁊c̄. ¶ Itē cū mouēs oīo ꝓmū mo
T.c.36. ueat:sicut intelligibile ⁊ desiderabile.vt pz in.12.meta.oꝫ
esse aliquod mouēs quod moueat vt intelligens ⁊ appe
tens.Oē aūt intelligibile est separatū a corpore vt satis
habet ex.3.de aīa.ḡ ⁊c̄. ¶ Et cōsiderandū est diligenter
vlterius q̄ sicut per istā demōstrationē nō cōuicit alios
motores esse separatos ponēdo q̄ ꝓmū mouēs nō sit vi
goris finiti:ita nec ponēdo ipm̄ vigoris īfiniti.esset eniꝫ
demr̄atio talis mouēs vigoris īfiniti nō est in magnitu-
dine finita:sed ꝓmū mouēs est vigoris īfiniti.q̄re ⁊c̄.Cō
stat aūt q̄ nullus alioꝝ motoꝝ ē vigoris infiniti ⁊c̄.

Ad rationes.

Ad ꝓmā ꝯcederet maior:⁊ ne
garet mior ꝫ Ar.⁊ ꝫ omnes
phantes:vt dictū fuit in ꝓmo hui⁹.Cōmun is.n.ꝯceptio
oium nāliū phoꝝ est q̄ ex nihilo nihil fit:imo semꝑ oꝑꝫ
aliqđ subijci ei qđ fit.Et cū dicit q̄ ex diminutione agen
tis ⁊c̄.diceret Ar.⁊ Cōmē.q̄ falsum est.nō.n.ex dimiu
tione agentis pōt facere īpossibile fieri.imo dicere agēs
facere ipossibile fieri.est error ⁊ deceptio:nunc aūt illud
cui nō ꝑexistit aliqđ subm̄ est ipossibile fieri. vt manife-
stum est.ex ꝓmo hui⁹.⁊ 7⁹ metaphy.q̄re ⁊c̄. ¶ Ad aliā
cū dicit illud qđ cōseruat ⁊c̄..falsum est.imo aliqđ vigo-
ris infiniti aut finiti:dūmō sit intrāsmutabile pōt cōser-
uare aliqđ corruptibile ꝑ tp̄us īfinitū. Et cū dicit q̄ q̄to
aliq̄ virtus diutius cōseruat aliqđ corruptibile ⁊c̄.Dico
q̄ hoc est verū in virtutibus mālibus q̄ in agendo repa
tiunt ⁊ debilitant.In imālib⁹ aūt nō hꝫ locū.⁊ hmōi sūt
motores corpoꝝ celestiū.q̄re ⁊c̄.Aliter posset dici distin
guendo de corruptibili.Uno eni mō aliqđ est corrupti-
bile:ita q̄ aliqn̄ corrūpet totū simul:vt ista inferiora cor
pora mixta.Alio⁹ aliquid est corruptibile ꝫ suas parteſ
successiue:⁊ nō q̄ simul totū aliqn̄ corrūpat mō verum
est q̄ illud qđ est corruptibile.ꝓmo mō nō posset conser
uari in esse vnū numero:nisi per vigorē īfinitū:sed illud
qđ est corruptibile scđo mō bene cōseruat in esse sine vi-
gore infinito simplr̄:nunc aūt motus celi nō est corrupti
bilis.ꝓmo mō.s.q̄ totus simul aliqn̄ deficiat: sed 2⁹ mo-
do:idest ꝫm eius ptes successiue. Et sic intelligenduꝫ est
dictum commētatoris q̄ motus celi est corruptibilis cū
habeat ꝯriū.s.quietē.Uerꝫ est ꝫm partes eius sibiīuicē
succedentes.Cū eniꝫ celū mouet ꝫm vnā circulationem
caret alia que sequet ⁊ est aptū ad aliam:⁊ sic quodāmō
quiescit.Et ꝓpter istā corruptibilitatem suā necesse est:si
debet perpetuari vnus ⁊ cōtinuus q̄ sit aliqđ agens per
petuum vnū numero a quo perpetuet:sed non sic est de
corpore celesti.Nō eni est aliqđ subiectū qđ nō sit in po-
tentia ad eē substantiale celi vel alicui⁹ partis eius ⁊ ca
reat illo esse vel q̄ ꝑus fuerit in potētia ad aliquod esse
substātiale celi vel partis eius:⁊ ideo nō indiget aliquo
actiuo conseruante ipm̄ ne deficiat per corruptionēꝫ ad
quā ē in potētia.Et forte prior solutio ē melior. ¶ Ad
aliam nego ꝯn̄am.nō enim est necesse esse intelligentiam
appropriatam ꝓmo mobili ꝓ tanto:q2 ꝓmū ꝓncipiū sit
vigoris infiniti:sed pro tanto:q2 de se est infinite virtutis
ꝫm durationē:ita q̄ est ꝓma causa īfinitatis motus.Uñ
si imediate ageret motū ꝓmi mobilis oporteret q̄ mo-
ueret ipsum in nō tēpore vt declaratū fuit ꝑus. ¶ Ad
aliaꝫ nego ꝯn̄am.⁊ cuꝫ ꝓbat.q2 vigor ꝓmi ⁊ eius dura-
tio sunt idem. Uerū est si haberet ꝓprie vigoreꝫ:sed non
est ita vt dictū est in q̄ōne.Uel dicat q̄ ⁊ si habeat vigo-
reꝫ aliquē bene est īfinitus ꝫm vigorē eo mō q̄ est infini-
tus ꝫm durationē.Est aūt infinitus ꝫm durationē.sic q̄
eius duratio non habeat ꝓmū nec habuit ꝓn^m nec hēbit
terminuꝫ durationis.Et silr̄ vigor ei⁹ eo mō q̄ vigorem
hꝫ est infinit⁹ sic q̄ nō hꝫ initiū durationis nec habebit
terminū durationis:sed nō est īfinitus itēsiue:sic.s.q̄ pos
sit agere velocitatē infinitā:vt ꝑus dictū est:sicut igit du
ratio ꝓmi est infinita per ꝑuationē terminoꝝ duratiōis.
sic etiā vigor eius est infinit⁹ per ꝑuationē terminoꝝ du
rationis:sed nō sequit q̄ sit infinitus in q̄litate actionis
mō ꝑus dicto.Et sic diceret Ar.⁊ Cōm. vt mihi videt.
Sed ꝫm fidē ⁊ veritatē dico q̄ ꝓmū ꝓncipiū qđ est de⁹
siue moueat imediate actiue siue non est infiniti vigoris
simplr̄.Et hoc non ꝓbo aliq̄ rōe:q2 neq3 scio neq3 puto
possibile ꝫm principia nālia:sed sola fide sic assero ⁊ sim
pliciter cōfiteor. ¶ Rōnes aūt in cōtrariū soluunt pro-
pter hoc q̄ ꝓmū mouens est mouens per intellectū ⁊ vo
luntatē ⁊ nō de necessitate nāe:imo etiā posset nō moue
re:⁊ iō nō oꝑꝫ q̄ moueat quātū mouere pōt:q2 subm̄.s.
mobile nō est pōte recipere illud:qđ ipse de⁹ de se posset
facere.s.velocitatem infinitaꝫ.

Questio XXIII.

Onsequēter querit.Utrꝫ ꝓmū ꝓn^m mot⁹
sit vnū solū. ¶ Arguit q̄ nō.q2 si eēt vnū
solū hoc deberet ꝯuici ex vnitate ꝓmi mo-
tus:q2 nō vr̄ aliō mediū sufficiēs ad hꝫ ꝓ-
bādū:sed ꝑ vnitatē ꝓmi mot⁹ nō ꝯuincit
ꝓ^m mouēs eē vnū:q2 mot⁹ ꝓiectōis ē vn⁹
nūero cū sit cōtinuus:⁊ tñ est a diuersis motorib⁹.s.a di
uersis partib⁹ medij in q̄bus mouet ꝓiectū.Q2 aūt mo-
tus ꝓiectiōis sit ꝯtinuus.pꝫ q2 est vni⁹ mobilis nūero:vt
lapidis aut aliqđ hmōi:⁊ ē ad terminū vnū nūero.s.ad
vnū vbi in quo cessat cū ad ipm̄ ꝑuenerit:⁊ est in tp̄e vno
nō intercepto q̄te media.Cū eni lapis aut sagitta ꝓijcit
nulla quies media intercipit iter ptes illi⁹ mot⁹ vt mani
festū est ad sensuꝫ. est ḡ cōtinu⁹.⁊ ꝑ ꝯn̄s vn⁹ nūero.⁊ tñ est
a diuersis mouentib⁹:vt etiā vult Ar.ḡ ⁊c̄. ¶ Itē si ꝓ-
mū mouēs qđ est ꝓmū ꝓn^m esset vnū solū:tunc mala nō
essent cāta ab aliq̄ ꝓmo ꝓncipio:qđ videt īpossibile: q2
nō essent cāta ab aliquo ꝓmo ꝓncipio:tūc non essent ab
aliquo 2⁹ ꝓncipio.cū 2^m ꝓsupponat ꝓmū ⁊ posteri⁹ ꝓsup
ponat ꝑus. Et ꝓbat ꝯn̄a.q2 cōstat q̄ est aliqđ ꝓmū ꝓn-
cipiū bonoꝝ:⁊ illud nō pōt esse ꝓncipiū malorum:quia
ipse deus q̄ ē ꝓmū ꝓncipiū bonoꝝ est totaliter optimuꝫ
coꝝ que ī nā.vt vult Ar.ī ꝓhemio metaphy.⁊ ab ipso
depēdet celū ⁊ tota nā.ergo illud ꝓncipiū nō pōt eē ꝓn-
cipiū maloꝝ:⁊ sic mala nō erūt ab aliquo ꝓmo ꝓncipio:
nec ꝑ ꝯn̄s ab aliquo posteriori ꝓncipio:⁊ sic a nullo ꝓn-
cipio:qđ est absurdū ⁊ īpossibile.q̄re ⁊c̄. ¶ Item potē-
tia pura nō ē vna sed plures.ḡ actus pur⁹ ē ples. Et pꝫ
ꝯn̄a.q2 quot modis dicit vnū oppositoꝝ ⁊ reliquū:potē
tia aūt pura ⁊ act⁹ purus sunt opposita.⁊ sic pꝫ ꝯn̄a. Et
ꝓbat aīs.q2 mā prima est ens pure potētia.primo phy
sicoꝝ.⁊.7.metaphy. Et silr̄ intellectus possibilis est ens
pure potētia cū nullā hēat nām.nisi q̄ possibilis ē voca
tus.3.de aīa.ergo purus actus nō est vn⁹ sed plures. Sꝫ
purus actus nō est nisi ꝓncipium primū:q2 nulla forma
est liberata a potētia oīo nisi ꝓma ꝫ Cōmē.in.3.de aīa. Com.5.

ergo primum principium non est vnum solum.

¶ Oppositū arguitur auctoritate Aristo. hic ꝛ in .12. metaphy. vbi dicit. vnus ergo princeps.

Dicendum breuiter ꝙ ipm pmū pncipiū qḋ ē pmū mouēs fm finē nō ē nisi vnū. qḋ pbo pmo rōe cōi qꝛ qḋ fm supabūdātiā dicitur vni soli cōuenit. vt accipit Arꝫ. in .8. ethy. Sed pmū dicit fꝫ ꝑ supabūdātiā. ergo ꝛc̄. ¶ Item si essent plura pma pncipia: aut essent eq̄liter pfecta: aut vnū esset pfectius ꝛ nobilius alio. nō pͦ mō: qꝛ tūc vnū illoꝝ superflueret i entibus: cū per vnū illoꝝ posset fieri oē qḋ per alteꝝ fieret nisi ponerent eque pfecta ꝛ nobilia. Et iterū sic ponēdo sequit ꝙ essent eiusdem spēi ꝛ nūero diuersa. Nam sicut equale fm quantitatē est idem fm q̄titatē: sic eq̄le scḋm pfectionē est idē fm pfectionē: spēs aūt ꝛ pfectio idem sunt. Unde q̄ sunt eq̄lia fꝫ pfectionē necessario sūt eadē fm spēm: ꝛ sic pncipia pma essent plura nūero ꝛ specie eadē ꝛ talia habēt mām vt sunt in mā. vt pꝫ in pͦ celi. ꝛ ex .7. metaphy. ꝙ repugnat pͦ pncipio. vt pꝫ ex isto .8. ꝛ .12. metaphy. Nec est dicēdū ꝙ vnū illoꝝ sit pfectꝰ ꝛ dignius alio: qꝛ tūc vnū illoꝝ .s. nobilius esset pus alio: ꝛ sic alterū esset posterius: ꝛ sic nō eēt primū simpliciter: ꝛ sic eēt primū ꝛ nō pmū: qḋ ē ipossibile. Hoc etiā pbatur rōne sumpta ex vnitate motus pmi. Cum eni motꝰ primus sit vnus simpliciter ꝛ cōtinuꝰ: oꝫ ꝙ sit ab vno motore ppinquo sufficiente: nō. n. pōt esse a pluribꝰ motoribꝰ diuersis numero ꝛ ꝯuenientibꝰ spē: sicut tractus nauis a pluribꝰ hoībꝰ: qꝛ talis multitudo repugnat rebus imālibus fm phiam: nec est imediate a pluribꝰ motoribꝰ fm spēm: qꝛ a diuersis motoribus fm spēm imediate mouētibus deberent esse plures motus celi. relinquit ḡ ꝙ est ab vno motore imediate agente ipsum: ꝛ multo fortius ab vno vltimo fine. Primum aūt principiū est vltimus finis ascendendo in ꝯsideratiōe mouētiū. qꝛ magis possūt esse multe cause ppinque eiusdem causati q̄ remote. vt patet inducendo. quare ꝛc̄.

Ad primam rōnē pt negari maior. qꝛ vnitas pmi pncipij pōt cōuinci alia via q̄ ꝑ vnitatē motꝰ: vt iā pꝫ ex dictis. Uel dicēdū ꝙ immo per vnitatem motꝰ ꝯcludit vnitas pmi pncipij mō pdicto. Et cū dicit ꝙ vnus motus pōt esse a pluribꝰ motoribus. vt pꝫ in motu piectionis. Pōt dici ꝙ motus dicit dupliciter vnus q̄tum spectat ad ppositū. Uno mō fm substantiā. alio mō fꝫ dispositionē ꝛ proprietatē: modo motus proiecti bene est vnus fm substātiā vt pbatū est. sed nō est vnus fm dispositionē. qꝛ nō est regularis ꝛ vniformis: sed est velocior in vna parte q̄ in alia vt manifestum est ad sensum. Et dicit in .2. celi. Motus aūt primus est penitus vnus. s. fm essentiā ꝛ fm dispositionē: qꝛ oio regularis ꝛ vniformis. ꝛ ideo opꝫ ꝙ sit ab vno motore. ¶ Ad aliud dico ꝙ mala nō depēdēt a pricipio primo bonoꝝ nisi per accidens ꝛ nō per se inq̄tū mala sunt: sꝫ ꝓueniunt in rebꝰ nālibꝰ ex necessitate māe q̄ est cā ois irregularitatis cōtingētis in istis iferioribꝰ rebꝰ mālibus. vt dicit Alexander sup 2m metheoroꝝ. Mala aūt i operibus humanis procedunt ex corruptione appetitus q̄ aduersatur ꝛ obuiat rationi. vt Arꝫ. dicit in primo ethi. ab ipso autem principio primo non causantur mala vt mala sunt per se ꝛ directe: qꝛ ipsum est totaliter optimuꝫ eoꝝꝫ que in natura. Cui sit honor laus virtus potestas ꝛ victoria ꝑ infinita ꝛ eterna secula seculoꝝ. Amen.

¶ Questiones physicoꝝ sūmi Aristotelici Joannis de Janduno cum textū ꝛ cōmentatorum annotatione nup a magistro Joanne Antonio apuetio diligenter castigate hic feliciter terminantur.

Philosophi acutissimi Helie hebrei Cretēsis de primo motore: vtrum imediate primum mobile moueat singularis questio hic non inutiliter subnectitur.

Sicut habetur a pho .4. ethicoꝝ. tractatu 2ͦ q̄ de magnanimitate fmonē faciēs. Pusillanimus priuās se bōis sibi dignis opponit magis magnanimitati que est quid bonū q̄ superbie que est quasi quedam stulticia: magis. n. ꝑ superbiā ds se dignificat q̄ sit dignus. Pusillanimus vero se laudabilibꝰ operibꝰ ꝛ reꝝ speculabiliū veritatis inuentiōe ꝓuatū reddit. Optimum itaqꝫ imo omnibus rebus anteponendū arbitror vt quisqꝫ veram rerum cognitionem: maxime vero difficilium diuinarūqꝫ indagari pro virībꝰ ānitat: quāuis id forte superbie ascribendū nonullis videretur: neqꝫ enim adeo dandum est vitio siquis superbus quantum si pusillanimus efficiatur. Humanum enim est ꝛ naturale homini querere rerum cognitionē quātum possibile est. vnde pater omniū phorum ꝛ maximus inquisitor physice veritatis Aristoteles: imo inuentor: ꝛ eius imitator: ꝛ Cōmētator fidelissimꝰ Auerroys mirabilis phs .17. de aīalibus: loquendo de apibus dicunt. Cōueniens est homini ꝛ naturale inuestigare valde de rebus in quibꝰ possibilis est multa inquisitio: ꝛ hoc vel fm dispositionē rei vel fm considerantis posse: ꝛ si id qḋ inuenit non sit demonstratiuum. erit initium vel via posterioribus: si autēꝫ demonstratio sit impossibilis: tunc vtilius humane cognitionis in tali genere est tale genꝰ cognitionis: ꝛ maxīe de rebus arduis ꝛ diuinis: quarū cognitio ꝛ si sit pauca delectabilior ē ꝛ nobilior multa cognitiōe alioꝝ: vt dicūt in fine .11. ꝛ in alijs locis. vt dicebamus his diebus cū doctoribus dignissimis nobilibus dño Antonio picimano ꝛ domino Dominico grimani: plena tamē cognitio diuinorum prophetarum est ꝛ alioꝝ talium qui de fide tractant quibus maxime credendum est: phorꝫ autem via alia est: ipsorum enim est res cognoscere per rationeꝫ demonstratiuam: vel vt possibile est volentes sine ratione rationes conformes esse rebus: nō vt melancolici credētes videre diuina ꝛ mirabilia vt quosdaꝫ vidi: tales enī Galieno ꝛ medicis sunt dimittendi: ego aūt pronunc vt imitans philosophos loquor in eorū doctrina: ꝛ si in quibusdam aliter dicēdū sit. Quare mihi visum est ea circa has questiones aggregare: que peripatheticorꝫ principijs cōgrua viderentur. Mouit me insup nobilitas magnifici ꝛ generosi doctoris dignissimi domini Hieronymi Donati filij magnifici: ꝛ illustris militis. Patritij veneti dñi Antonij qui olim in hoc studio patauino questioneꝫ hanc publice optime disseruit: cuius quidē mandato questiones has compilare volui. Uale.

¶ Questio helie hebrei cretensis. De primo motore.

Queritur q̄d diffi-
cilis in qua multi dubitarūt ⁊ opiniones in ea diuerse sunt inuente. Consistit enim in primo omnium rerum principio. Et est an omniū rerum primum principium quod est deus gloriosus mouet primum celum secundum efficiens ⁊ secundum finem: sicut inuenitur hoc in reliquis motoribus cū corporibus celestibus aliquo modo: vel sit mouens tantum secundum finem: ita q̄ sit alius motor appropriat⁹ preter deum mouens primuʒ mobile. Et hec questio est valde difficilis ⁊ nobilis. Difficilis quideʒ propter diuersas opiniones in ipsa repertas in tantum q̄ omnes quasi philosophi ⁊ maiores eorum in ipsa diuersificati sunt vel secundum diuersitatem in opinione: vel secundum diuersitatem in verbis met quorundam: ita q̄ aliquando videt̄ ex verbis eorum q̄ non est alius motor primo corpori preter primam causam. Aliquando auteʒ videtur oppositum: ⁊ non solum propter eorum verba diuersa in hac difficultate reperta. Uerum etiam propter fundamenta super qua sunt in hac scientia sustentati. Et iccirco latinorum maiores insequentes principem posteriorum. cōmentatorem Auerroym simpliciter dixerunt q̄ deus non mouet primum corpus: ⁊ dicunt q̄ hec est eiuʒ opinio suis principiis conueniens. P̄. difficultas videri potest in hac questione cum sit de primo principio. vt 2° metaphy. dicit philosophus. Dispō enī intellectus in aīa apud illud q̄d est natura valde manifestum similis est dispositioni oculorum vespertilionis apud luceʒ solis. vbi dicit cōmentator q̄ hoc non ostendit res abstractas intelligere esse īpossibile nobiſ: sed difficile: ⁊ ēt ꝓpter paucitatē ꝓpōnuʒ repertaꝝ in istis q̄ōnibus difficilib⁹. Nobilis aūt q̄ est de ente nobilissimo: ac etiā declarationis modus sm̄ nām subiecti artis hui⁹ erit sufficiens q̄si per ꝓpōnes primas in hac sciā statiʒ cōcedēdas ab hoīe bn̄ disposito nō nihil de rerū nā sciente: cū sciuerit q̄ demonstrationes in omni sciā debent esse cōuenientes nāe subiecti illius scīe eo mō quo in illa sciā cōsiderat̄ vt bene declarat phs p̄mo ethi. Et ideo visum est mihi ponere rōnes ad vtrāq̄ ptē. Nā iste modus est vtilis. Et iccirco phs in multis locis ponit rōes ꝓbabiles ad vtrāq̄ parteʒ. Nā cū fuerit inuenta veritas apparebit solutio illarū rōnū sicut est de nā demōstrationis. Et q̄ etiā in illis rōnib⁹ est aliquid veritatis: sicut dicit cōmentator.

Primo igitur arguit̄ ad partē negatiuā rōnibus multis acceptis ex v̄bis Auerroys ⁊ alioꝝ. Ipse .n. in sua summa scie diuie. particula quarta versus finē hāc difficultatē precipue considerans ponit hec verba. Iaʒ declaratū est ex sermone p̄dicto q̄ nobilior horū motoꝝ est motor celi stellati. Et q̄ iste est cā alioꝝ motoꝝ. Et hoc est q̄d iam est declaratū ex illo s̄mone. Sʒ cū nos considerauerimus ꝓprietates p̄mi .i. q̄ est vnus simplex non intelligens de sua essentia aliquā multitudinē ⁊ inter actionē hui⁹ motoris nō conueniunt huic iste ꝓprietates: vult dicere q̄ primū simplr̄ intelligit de sua essentia rē existentē in sua essentia nō in alio. Nā ipse itelligit suā essentiā tm̄ sine relatione ⁊ sua essentia nō est cā̄a: ⁊ in eo non est multitudo nec ꝓpter veritatē intellect⁹ ⁊ intellecti neq̄ multitudo intellectorum. vt dicit Cōmēta. cōmēto. 51. 12. metaphy. Sed aliī motores vel itelligētie intelligūt suā essentiaʒ quā hn̄t a p̄mo. Et hoc mō itelligūt rē q̄ ē p̄ter suā essentiā aliquo mō: q̄ q̄ illud q̄d intelligūt de p̄mo est sua essentia sicē declarabit. Et io i eis reperit̄ multitudo aliquo mō ⁊ relatio q̄uis itelligens itellect⁹ ⁊ itellectū in ipsis abstractis sunt vnū sicut declarabit. Iste tm̄ modus declarationis nō est oīo cōueniēs pōni. sed veritati vt apparebit. Postea aūt dat ipse cām in multitudine reperta in quolibet motore mō cōuenienti positiōi. Et dicit q̄ iste motor de necessitate ab ipso ꝓuenit magis q̄ vna forma. Nā ipse dat formā celo stellato ⁊ esse motoris mouēs celū q̄d est post ipm ⁊ ab vno simplici iquātū simplici tantū vnum ꝓuenit. Quō ergo ꝓuenit ab ipso multitudo diuersarū rerū que diuersificant̄ in dignitate naʒ motor de necessitate est nobilior q̄ forma celi: ⁊ essentia ex qua ista duo sequunt̄ hʒ partes quasdā nobiliores: quasdā vero min⁹ nobiles. Uult dicere q̄ prouenīunt aut sequuntur ab ipso due res distincte sm̄ dignitatem ⁊ agens agit simile essentie eius de necessitate illud agens non erit oīo vnuʒ: sed cōtinet in seipso partes dissimiles. Et cū fuerit talis dispositio hui⁹ essentie .s. motoris celi stellati de necessitate erit causatū habēs cām q̄ est causa sui esse. Et illud p̄ncipiū est illud cui conueniunt ille ꝓprietates ⁊ ei equipollent: ⁊ hoc est deus gloriosus. Nā ponere aliud p̄ncipiuʒ pri⁹ isto de necessitate est superfluum ⁊ in nā non est superfluū: sed q̄lis est ordo istoꝝ p̄ncipioꝝ ad hoc p̄mo videt̄ esse magis cōueniēs q̄d magis ꝓpinquū ipsi sit intellectū magis simplex ⁊ magis nobile. Et q̄ nō inuenit̄ hic motor nobilior motore toti⁹ sequit̄ de necessitate q̄ ipse sit petētia res ordinata vel producta ab ipso .s. p̄mo p̄ncipio. videt̄ ergo q̄ ꝓpria sua opio est hec ⁊ cōponat̄ sermo eius sic. ab vno simplici sm̄ q̄ est vnū simplex nō ꝓuenit ab ipso multitudo: sed p̄mū simplr̄ est vnum simpliciter. ergo a p̄mo nō ꝓuenit multitudo. Et cū cōiungat̄ huic cōclusioni q̄ a p̄io motore ordinat̄ vel ꝓuenit multitudo. sequit̄ q̄ prim⁹ motor nō est primum simplr̄. Propositio aūt dicens q̄ ab vno inquātū vnū nō ꝓuenit ab ipso multitudo nisi vnū tm̄: declarata est ꝑfecte a Cōmētatore in li° destructio destructionū quē cōposuit cōtra Algazel: Et aliquas eaꝝ rōnū dicaʒ. Dicit .n. ibidem. si fuisset possibile ex vna eēntia multas actiōes ꝓuenire fuisset possibile aliq̄d fieri sine efficiente. nam ens ab ente ꝓducit̄: nō a non ente. Et iō īpossibile ē priuatū ex se ꝓduci. ⁊ cū efficiēs aliquid agit ⁊ extrahit illud de potētia ad actū: extrahit illud efficiēs sm̄ q̄d est in actu: erit de necessitate modus rei acte sm̄ modum efficiētis extrahentis illud a priuatione in eē. Nā si q̄libʒ actuʒ fieret ex quolibʒ efficiēte: nō āt determiato fuisset possibile res exire in actū de se nō ꝓpter efficiēs producens ipsas: ⁊ si multe spēs extrahunt̄ de potentia in actuʒ ab vno efficiente: de necessitate oʒ esse in ipso aliquid q̄d sit ꝓportionale ipsis spēbus. Nā si in agente nō fuisset nisi vn⁹ modus ex ipsis reliqui modi q̄ extrahunt̄ extraherent̄ de se sine efficiente. ¶ Sʒ tūc ibidē ipse dubitat cōtra hanc rōnē dicēs: forte aliquis diceret q̄ cōditio agēdis est esse in actu absolute tantū nō eē sm̄ actū determinatū. Et rn̄dens huic dicit q̄ si hoc esset: ita q̄libet ꝓduceret̄ per q̄libet efficiēs nō determinatū a determinato. Et sic entia cōfunderentur. ¶ P̄. esse absolute .i. vle magis est ꝓpinquū p̄uationi q̄ esse. Et ideo negant ens vle ⁊ coloreʒ vleʒ dicētes iesse intentionum: vult dicere: vt puto q̄ oē ens in actu est vnū nūero determinatū: sicut declaratuʒ est in .7. metaphy. ⁊ in multis aliīs locis. Et dicit q̄ verificantes itentiones dicūt ipsas neq̄ esse neq̄ non esse. Uult dicere q̄ vlia que fiunt ab intellectu aliquo mō nō sunt in actu extra aiam nec simplr̄ p̄uata: q̄ tunc vle esset figmentū: sed sunt extra aiaʒ in potētia.

Preterea dicit ꝙ si sufficeret efficienti esse ens absolute
tantū intenciões fuissent cāe reꝝ. Declaraē hec conditio
nalis vt puto sic. Nā si sufficeret efficienti agere ꝓpriā ⁊
determinatā reꝫ vel res determinatas esset tm̄ in actu: ⁊
ꝙ nō sit habens ꝓprietates determinatas conuenientes
aliquo mō reb⁹ actis fuisset possibile ꝙ vlē qḋ fit ꝑ ope-
ratione intellect⁹ qḋ est idē: vt dicit cū ente absolute tm̄
esset cā reꝝ exn̄tiū extra aīam. Nā postꝙ agēs nō idiget
mō ꝓprio cōueniēti effectui eēt ꝓportio entis i potētia
vlis: qḋ fit ꝑ itellectū qḋ est idē cū ente absolute ad cāuā
ꝓportio entis absolute in efficiente in quo nō ē modus
cōueniens effectui. Aut sic declaraē. q: ens absolute tm̄
nō ꝓpriū ⁊ determinatū est intētio vt dixit: ⁊ sic intētio
sufficeret cāre res. ¶ Adhuc ꝓbans istā ꝓpōnē dicit ꝙ
nos scimus res esse diuersas sm̄ diffōnē: ⁊ ꝙ quiditatem
ꝑꝑ diuersitatē actionū earū: ⁊ iō si quodlibet vel q̄libet
actio ꝓduceret a quolibet efficiēte: nō fuisset possibilis
diuersitas in q̄ditatib⁹ coꝝ. Et sic nō esset diffō nec q̄di-
tas neqꝫ sciā. Adhuc posuit multas rōnes ad q̄situm q̄s
hic omitto. Propositio autem dicēs ꝙ p̄muꝫ est vnuꝫ
simplr absolute declarata est ab ipso in dicta sua sūma: ⁊
in. 1. metaphy. ⁊ in lib⁹ destructio destructionū. vbi loq-
tur de ꝓprietatib⁹. De ordine aūt aliaꝝ intelligentiaruꝫ
videē ēt dubiū sicut dicit ibidē. s. in sua sūma. Nam sicut
dicit necesse est itelligētiā nobiliorem esse p̄orē: sed nobi
litas in istis inuenit aliquo q̄tuor modoꝝ: aut ꝑꝑ veloci
tatē mot⁹ aut magnitudinē corporis mobilis plura cir-
cūdantis: aut ꝑꝑ multitudinē stellaꝝ vel magnitudineꝫ
eaꝝ: vel ꝑꝑ multitudinē motuū ⁊ paucitatē eorum q̄b⁹
perficiē mot⁹ stelle. Nā illud qḋ indiget ad motionē stel
le plus vno motore est diminutū respectu indigētis pau
ciorib⁹ motoribus. Nā hoc nō indiget motorib⁹ ita mul
tis p̄ter ipm. Et dicit hic. nā ipse credidit ꝙ ōis mot⁹ de
terminat⁹ necessarius ad motionē stelle hꝫ motorem de
terminatū. verbi grā. si ad motionē saturni requirantur
q̄nqꝫ motus hꝫ q̄nqꝫ motores sm̄ istā viam. ergo dicit ꝙ
motor celi stellati est nobilior alijs motorib⁹. Nā in ipso
inuenitur nobilitas oībus modis supradictis. De ordie
aūt alioꝝ motoꝝ dicit ꝙ nō habem⁹ ꝓpōnes veras vel
necessarias: nisi tm̄ ꝙ videē magis cōueniens sicut con-
sueuerāt expositores in hoc loco. i. ꝙ post dignitatē mo
toris corporis stellati est motor saturni. Et silr dicenduꝫ
est de alijs motibus. i. ꝙ ordo coꝝ in nobilitate est sꝫ or
dinē celorum vnū post aliud vel sub aliud vt declaratuꝫ
est in astronomia. ⁊ dat cām ꝑꝑ quā dicit nō hr̄e ꝓpōnes
in hoc necessarias. Nā sm̄ ꝓprietates quas dixim⁹ p̄us
attribuere dignitatē eis accidit ꝯdictio. Nam si posueri
mus dignitatē in motorib⁹ sm̄ situ corporuꝫ coꝝ ⁊ esset
positū ꝙ circūdans ē magis circūdato qḋ est sibi q̄si for
ma sicut declaratū est in loco suo: ⁊ postea cōsideraueri
mus dignitatē sm̄ velocitatē multitudinē ⁊ paucitatem
⁊ magnitudinē stelle, ⁊ paruitatē sequiē oppositū. Nam
nos videm⁹ celos magis inferiores esse velocioreꝫ vt ce
lū solis ⁊ lune: nisi dicat quis ꝙ hec velocitas ē respectu
magnitudinis vel distantie nō i se: vult dicere ꝙ hec cor-
pora sūt minora. Et iō ꝑficiūt circulatiões coꝝ tp̄e bre-
uiori: sed cū cōsideram⁹ magnitudinē ⁊ circulationē for
te supiora sunt velociora. Et iō nō valet hec ꝯn̄a sūt ve
lociora. g̃ ꝑficiūt circulatiões coꝝ vel reuolutiones tp̄e
minori: nec hec ꝑficiūt circulatiões tp̄e miori. g̃ sunt velo
ciores. Postea aūt dicit ꝙ hoc videē a dispōne solis. Nā
ipse est maior ⁊ hꝫ pauciores motus oībus. Dicit etiā ꝙ
possumuꝫ opinari ꝙ mouens solē ordinaē a motore celi
stellati: ⁊ postea ordinaē vel ꝓduciē a motore solis mo-
tor saturni. Et sic sm̄ istū ordinē vsqꝫ ad motorem lune.

Et dat signū sup̱ hoc illud qḋ semp̱ videē de motu stella
rum in ꝯparatione ad solēꝫ ⁊ a cōseruatiōe coꝝ ꝑpetua
in velocitate ⁊ tarditate sm̄ distātias determinatas co-
rū: ⁊ maxime ven⁹ ⁊ mercurius. nā motus istoꝝ duoruꝫ
celoꝝ sunt equales motui solis. Luna etiā videē ꝙ ꝓce-
dit equalr apud ꝯiunctionē ⁊ oppositionē ⁊ apud q̄dra
turas. Et iō videē ꝙ motor solis est nobilior: ⁊ reliq̄ celi
p̄ter p̄mū quasi seruiūt soli ⁊ sequiē eum sicut diximꝰ. Et
iō dicit vlr ꝙ nō habem⁹ demōstrationē de hoc: ⁊ silem
snīam posuit in. 12. metaphy. cōmēto. 44. Deinde addu
cit difficultates accidentes in hac mā ⁊ solones earum.
Primū est ꝙ sm̄ istū ordinē ꝓueniet a motore saturni:
nō ergo aīa corporis ei⁹. i. sua sub̄a ⁊ motor celi q̄ ē post
ipm ⁊ motus corporis eius ꝑficiē per plusꝙ vnū motuꝫ
⁊ illud qḋ ordinaē ab ipso est plusꝙ vnus motor: imo sꝫ
hoc sunt sex: vnus motus motor corporis existētis post
ipm ⁊ q̄nqꝫ q̄bus ꝑficiē motus saturni. Sed sm̄ illud qḋ
precessit videē necessariū ꝙ nō debēt ordiari ab isto mo
tore nisi tres res. Nam ipse est in 3⁹ gradu. Et est neces-
sariū ꝙ multitudo inuēta in actōe eius sequiē multitudi
nem existētem in sub̄a eius sicut ex vna essentia ꝓuenit
vna actio tm̄. Et ad hanc respondēt ꝙ hoc sequeretur si
posuerimuꝫ res ordinatas ab isto. 3. motore vniformiter
⁊ sm̄ vnū modū ab ipso. Sed nos dicimus ꝙ a motore
saturni ordinanē p̄marie ⁊ p̄ncipaliter tria. vnū coꝝ est
motor celi existentis post ipm ⁊ aīa celi ⁊ vnus motorū
q̄bus idiget ad motū illi⁹ stelle. Et postea ordinanē vel
ꝓcedūt ab isto motore tres reliqui motores ordinate. i.
scōus a p̄mo ⁊ tertius a scōo. Scōa difficultas est ꝙ seq̄
ret sm̄ hoc ꝙ motores solis ⁊ lune sunt multi sm̄ multi
tudinē inuētaꝫ in sub̄a coꝝ duoꝝ cū sit in istis p̄ncipijs
multitudo exn̄s in sub̄a eorū: ⁊ habebit luna. verbi grā.
nouē motus ⁊ sol si posuerimus ipꝫ sup̱ lunā ⁊ sub vene
rem ⁊ mercuriū sm̄ diuersitatē que est in lr̄ iter astrono-
mos. Et huic rn̄det ꝙ sm̄ hanc opiōnē est necīuꝫ ꝙ mul
titudo ordinata a quolibet coꝝ est sm̄ multitudineꝫ sm̄
quā diuidiē hec eēntia nō plus: ⁊ iō ab vno ordinaē vnū
non duo. Et ipossibile est vt illud cuius eēntia diuidiē in
duo ꝓuenire ab ipso tria: nō tn̄ est necīū ꝙ illud qḋ ꝓue
nit ab essentia multiplici sit sꝫ numeꝝ: sm̄ quē diuiditur
illa essentia: ⁊ dat cām in hoc. Nā nō ē possibile sicut po
stea declarabiē ꝙ aliqḋ istoꝝ p̄ncipiorū sit sine actione.
Sed ꝙ actiones cuiuslibꝫ coꝝ sint sm̄ nūeꝝ: sm̄ quē di
uidiē eēntia illi⁹ nō est necīuꝫ. Et cā hui⁹ est ꝙ illud qḋ ē
ex eis magis nobile: quaꝝ eēntia diuiditur vel multipli-
caē actiones ei⁹ sunt nūerate per se. Illud aūt qḋ est mi-
nus nobile actiōes ei⁹ sunt pauciores multitudie exn̄te
in eēntia ei⁹. ⁊ vlr nō sequiē ex lr̄ qḋ dicim⁹: ex vno nō fit
nisi vnū: ꝙ ab illo cui⁹ sub̄a diuidiē in duo ꝓueniāt duo.
In lr̄ aūt destructio d̄structionū quē ꝯposuit ꝯ Algaçel
ponit tal' difficultatē de mēte ipsius Algaçel ꝯ hāc posi
tionē: dicit. n. sic. ꝙ hec videnē fabulose dicta ⁊ fantasti-
ce. Nā ⁊ si cōcesserimus istas suppositiōes q̄uo tūc veri
ficabiē dictū coꝝ. s. ꝙ p̄mū cāuū: q: est possibile in se ꝓue
nit ab ipso sub̄a celi suppremi: ⁊ sm̄ ꝙ itelligit se proue-
nit ab ipso aīa celi: ⁊ sm̄ ꝙ itelligit suā cām prouenit ab
ipso alia itelligētia: ⁊ q̄uo differt iste sermo a s̄mōe dicē
te cū fuerit hō possibilis ex se itelligens se ⁊ suā cāꝫ ꝓue
nit ab ipso sm̄ ꝙ est possibile celū. Et sm̄ ꝙ itelligit se ⁊
suā cām due alie res. Nā esse possibile ex se non diuersifi
caē ꝑꝑ diuersitatē sub̄e possibilis fuerit hō vel intelligen
tia vel celū: ⁊ tunc querit q̄ est habitudo iter eē possibile
ex se ⁊ ꝓuenire celū ab ipso ⁊ multū deridet hāc positio
neꝫ. Dixit aūt sm̄ ꝙ est possibile ꝓuenire ab ipso celū: ⁊
sm̄ ꝙ itelligit se ꝓuenire ab ipso aīa celi: q: ipse credidit

q aia celi est alia a motore separato z a corpore scdm
opinionē Aui. Auerroys aūt ponit tm motorē z corp⁹
simplex: ideo diuersificant in exemplis ipoꝝ. Cui respō-
det Auer. ibidē dicēs. quia hec opinio nō conueniat pnci
piis physicoꝝ: tn̄ inconueniēs qd adducere voluit Alga
zel nō sequit. Nā exēplū ei⁹ de hoie fuisset veꝝ si pone-
retur hō possibilis ex se necessarius ab alio intelligēs se
z suā cām pducens entia fm suā essentiā z fm suā cogni
tionē: sicut positū est totū hoc in scdā cā apud hanc opi
nionem. Nā cū fuerit sic positū sequit q pcedunt ab isto
hoie due res. vna earū fm q cognoscit se: altera sz q co
gnoscit suū efficiens. Nā positus ē efficiēs fm cognitio-
nem z nō est remotū ēt dicere si poneret efficiēs fm suā
subam q illud qd puenit ab ipso est fm q est possibilis
ex se aliud ab illo qd puenit ab ipso fm q est necessari⁹
ex quo he due intētiones iueniunt in sua essentia vel in
sua suba. Et dicit vlr q nō differt hoc a sermone dicēte
si poneret hō in quo sint omnes pprietates exñtes in pri-
mo pueniret ab illo tot⁹ mūdus. Nā pper pprietates
existētes in pmo iudicamus mūdū esse ab ipso. Et i fine
dicit in abbreuiatōe eius q hec est via modernoꝝ pho-
rum Arabū: sicut alpharabij Auicē. z alioꝝ: z putat q
hec est via platonis z themistij: z est fortior via super q
sustentati sunt in hac opione. Jaz valde plongaui in ista
pma rōne que est positio Auic. z alioꝝ. Nā ab istis dcis
intelligunt multa dicta Cōmētatoris que postea addu-
centur ꝯ hāc opionē tali mō q nō posset quis errare in
expositione illoꝝ dictorū nec extorquere dicta Cōmēta
toris pper quoꝝdā opiones. ¶ Scdō arguit auctori
tate Cōmētatoris. 12. meta. cōmē. 41. soluēdo difficulta-
tem Joānis grāmatici vbi dicit: Sed. qret aliquis si mo
uetur a potētia cuius actio est infinita necesse est vt mo
ueat ipm nō in tēpore sicut cōtingit cū fuerit existens in
ea: z dissolutio est. q iste motus cōponit: vt declaratū ē
ex duobus motorib⁹: quoꝝ vnus est finite motionis: z ē
aia existēs in eo: z alter est infinite motiōis z est potētia
que nō est in mā. Scdm igit q mouet a potētia infinita
mouet in tēpore cū dicere finitatē est habere pportionē
determinatā ad rem motaz z in sua suba est eterne: quē-
admodū suū subiectū est eternū. L in neutro eorū est pos-
sibilitas in suba: sed est possibilitas in subiecto eorum ad
recipiendū motū. Jn eis aūt nō nisi mouere tm̄: z per di
uersitatē istius pposicionis in corporib⁹ celestib⁹. s. q est
inter corpora eorū z animas diuersificant in velocitate
z tarditate: z in hoc in quo cōueniūt: qz mouent a potē
tia n̄ in mā habēt eternitatē motus z cōtinuationē mo
tus. Ex hoc mō verū est dicere corpus celeste hr̄e poten
tiam finitā. Et clarū est q nō est intentio Auer. q celum
sit cōpositū ex aia existēte in ipso sibi inherēs aut ex mā
z forma. Nā ipse vbiqz valde sollicitat istā opinionē de
struere ꝯ Auic. nō intelligit ergo per istam aiam aut mo
torem qui est in ipso: nisi motorē appropriatuz sibi imāli
qui aliquo mō dicit aia: z dicit esse in corpore scdm q ē
motor appropriatus pportionat⁹ corpi determinatoꝝ.
Motor ergo de quo dicit nō esse in mā est motor nō exi
stens in mā etiā appropriatiuc. i. nō est motor appropria
tus alicui corpori nec existēs in ipso: z hoc nō verificat
de motore pmi mobilis. Nā ipe ēt est appropriatus suo
corpori vel mobili: pptera quō verificabit de illo pmo
mobili habere has duas intentiōes nisi cuz posuerimus
aliaz substantiā priorē motore eius appropiato. pz ergo
q est alius motor pter motorē appropriatuz pmi mobi
lis prior ipso z est deus z nō est aliqua via sz quā mouet
nisi fm finē. Et hec ratio est valde fortis difficilis expō-
nis z maxie apō nō intelligētes pncipia ꝯmentatoris in
scientia diuina intantū q pper hanc rōnē absolute di-
xit Joānes ō Jādonis in. 8. physicoꝝ. z maior pars ex-
positoꝝ latinoꝝ q opinio Cōmētatoris est q deus nō
mouet corpus determinatū: sed est mouens tm̄ fm finē:
z illud qd fortificat istam est natura. Cōmen. in. 8. physi
corum: in solutiōe cuiusdā dubitatiōis: dicit q motor in-
corporeus nō est finitus nec infinitus. Nā nō est quātus
z iste sunt pprietates quātitatis: in qbus verbis sunt dif
ficultates. vt pz per dicta expositoris Thome. Naz ipe
ibidem arguit ꝯ Cōmētatorē dicens q magnitudo fini
ta z infinita dupliciter debent forme z potētie motiue.
Uno mō per accidens fm extensionē sui subiecti vt al-
bedo dicit magna fm extensionez superficiei in qua est.
Alio modo magnitudo debet forme fm rōnē pprie per-
fectiōis: ita q albedo perfectior z intēsior in parua qti
tate dr̄ esse maior albedo q̄ albedo remissa i magno pa
riete: qūis ergo forma nō existens in mā nō habet ma-
gnitudinē pmo modo: tn̄ habz in scdō modo z alia plu
ra cōtra cōmētatorē adducit. z qd videt magis difficile
est. Nam ipsemet dicit in multis locis q proportiones
motoꝝ diuersificant fm velocitatez z tarditatē: z dicit
ipsos esse finitos. vt pz in verbis eius. 8. physicoruz. z. 12.
metaphy. auctoritate pallegata. z pmo celi z mūdi. cō-
mento. 38. z. 39. z. 71. que oia nō vident posse solui nisi di
cendo q pmus nō est finitus nec infinitus. qz nō appro-
priatur alicui corpori per aliquē motū determinatuz si-
cut relique intelligentie nec existit i corpore sed est finis
tantū. ¶ Tertio arguit. pter motorē mouentē fm ama
tum z intellectū opz de necessitate ponere motorē amā
tem z intelligentē: sed pmū pncipiuz qd est deus mouet
fm q est amatū z intellectū. ergo opz ponere preter ipz
amantē z intelligentem. Maior pbat: supponendo qd
declaratū est a pho in 12. metaphy. q nullus est modus
fm quē mouētur corpora celestia a motorib⁹ eoꝝ nisi sz
intellectionē z desideriū: z tūc declaret sic. Celū mouet
fm q est intelligens z desiderans. g mouet ad amatum
z intellectū: sed celū nō mouet fm q est amans z intelli
gens nisi intelligendo per celū aggregatū ex corpore ce-
lesti z motore suo imateriali: z motor ei⁹ est illud qd itel
ligit. Nā nō ē alia aia in celo nec forma nec fantasia fm
Cōmētatorē. ergo ille motor mouet ad amatū z ad itel
lectū. Qz aūt pmū simplr mouet fm qd est amatū z itel-
lectum pz. Nā motor corporis pmi sicut z alij mouet sz
q est amans z intelligens. ergo est preter ipm amatuz z
intellectū apud qd mouet vel mouet: z hoc non est nisi
deus. Nā nō opz ponere adhuc eūm priorē. isto amato.
Et hec oia vident esse manifesta ex verbis z intentione
philosophi z cōmentatoris. Nā cōmētator. 12. metaph.
versus finem cōmenti. 36. loquens de Arꝫ. dicit. Et dixit
oia ista ad declarādū q corpora celestia cū habēt appe
titum pper intellectū. Intellect⁹ aūt maius bonū ipso
appetit: contingit necessario q corpora celestia appetūt
in hoc motu aliqd magis bonū ipsis: z cū illa sūt nobilis
sima corporū sensibiliū z meliora: necesse est q illud bo-
num qd appetunt sit nobilissimū entiū: z maxime qd ap-
petit totū celū in motu diurno. Declaratū est ergo q ap
petens appetit nobilius ipso z nihil est nobilius motore
z maxime totius pter amatū ab ipso qd est deus: z dicit
in eodē. 12. cōmēto. 37. versus finē. pmū eni celuz mouet
ab isto motore fm desideriū vt assimilet ei sz suū posse
sicut amans mouet vt assimilet suo amato: alia aūt cor-
pora celestia mouentur fm desideriū ad motū pmi cor-
poris: z in ꝯmēto. 44. dicit. Illud igit qd itelligit motor
corporis celi de primo motore z est causa in anima celi;
aliud est ab eo qd intelligit ex eo motor orbis saturni: z

similiter de vnoquoqꝫ eorum.s. ꝙ perfectio vniuscuiusqꝫ eorum est intelligendo cām p̄mā ⁊ ꝓpriā: ⁊ manifestum est ꝙ celū qd̓ post est.s. celum saturni est p̄mū ſm eum ⁊ p̄hm: p̄terea cū perfectio vniuscuiusqꝫ eoꝝ est intelligendo p̄mā cām ſm eum videt ꝙ pfectio motoris p̄mi corporis est intelligendo p̄mā cām. ergo p̄ma causa est p̄ter motorē primi corporis: ⁊ in suba orbis versus finē indḡt. Et cū considerauit in istis virtutib⁹ celestib⁹ appetitiuis: vult dicere motores: iuēit eas mouere ad appetibile nobilius ipsis. Hoc aūt non verificat de motore p̄mi corporis nisi ponat ꝙ ipse nō est deus. ¶ Quarto arguūt posteriores latinoꝝ sic simplr̄ nobile ⁊ perfectū nō īdiget actione. vt dicit p̄hus. 2. celi in duabus questionib⁹ difficilib⁹: sed deus est simplr̄ nobile. ergo: ⁊ ꝯfirmāt hoc sic. Omne mouēs ſm efficiens aut mouet ꝓpter pfectionē quā acquirit aut ꝓpter ꝯseruationē sue pfectionis: sicut dicit cōmētator in. 12. metaphy. cōmēto. 37. sed de⁹ nullam acquirit perfectionē cū sit prima cā. ⁊ simpliciter pfectus nec indiget conseruare suam perfectionē. nā nihil est eo nobilius cui appetit assimilari. Et hec est cōseruatio perfectionis sicut videt ex verbis cōmentatoris in illo loco. p̄terea dicūt ꝙ p̄hs dicit in loco preallegato. 2⁹ celi. ꝙ omne mouens aliquē motū effectiue mouet propter rem nobiliorē ipso nihil aūt est nobilius deo. ergo ⁊c̄. ¶ Quinto arguit rōe rabi Moysis de egypto dicentis hec verba. ⁊ nō est conueniens ꝙ intellectus mouēs primum mobile sit p̄ma causa que est necessaria ex se: q2 iaz conueniret cū alijs intelligentijs in vna dispōne ⁊ est mouere corpora. quasi ergo arguit sic. substātie diuerse oīno quarum vna est causa aliaꝝ nō ꝓuenit ab eis vnus effectus. sed substātia p̄mi p̄ncipij multū differt a substantia aliarum intelligentiarū ſm perfectionē ⁊ dignitatē: ⁊ est causa earum necessaria ex se. ergo nō cōmunicat cū reliquis intelligentijs in mouere: ⁊ videt bōa rō. ¶ Sexto arguit rōne quā ponit dn̄s. Cōmētator in quibusdā suis ēpistolis: ⁊ videt ex suis verbis ꝙ sit accepta ex verbis themistij. ⁊ est hec: stellatū celū nobilius est nō stellato: ita ꝙ quasi mot⁹ celi non stellati est ꝓpter motū celi stellati: sed primū nō est stellatū ſm opinionē posteriorum. ergo celū stellatū existens post ipsum est nobilius ipso ⁊ motus eius. i. nō stellati ordinat propter motū celi stellati: ⁊ illud qd̓ tali motu mouet mouet per accidēs. ergo motor p̄mi celi mouet per accidens: sed p̄mus nō mouetur nec essentialiter nec accidentaliter. ergo motor p̄mi corporis nō est p̄mū simpliciter. ꝓpositio aūt dicēs ꝙ illud qd̓ sic mouet mouet per accidēs: declarat hoc mō de mente ipsius in illo loco. Nam motus celi stellati cōstituit vel fit a duobus motoribus qui intendunt motū vniusmet corporis. i. stellati. Naz illud in quo nō ē stella est ꝓpter stellatū: ⁊ de necessitate isti duo motus diuersi habēt duos motores: ⁊ inquantū sunt quasi in potentia vnius mobilis. sequit ꝙ quilibet eorū intendit vnū motorē postq̄ ista p̄ncipia mouent ſm ꝙ sunt fines: ⁊ ideo quilibet istoꝝ motoꝝ duoꝝ mouet ab alio p accidēs. Vult dicere. ex quo quilibet istoꝝ motorū intendit motum alterius. Nā isti duo motus. s. nō stellati qui ordinātur ꝓpter motū stellati: ⁊ motus celi stellati sunt q̄si vn⁹ motus cōpositus vel cōstitutus: sicut dicimus ꝙ reliqui motores mouent per accidēs: quasi corpora eoꝝ mouētur ſm motū p̄mi corporis: ⁊ quasi motores eorum itendunt istū motū eundē. Dicit p̄terea ibidē ad declarationem huius ꝙ sicut mot⁹ multi q̄ sunt ꝓpter vnāmet stellā motores eorū. s. corpoꝝ intendunt ad vnū motorē: ⁊ est p̄mus motor illius stelle: sic est in istis duob⁹ motib⁹ quos videmus in celo stellato. ex hac tn̄ rōe non habet ꝙ mouet tanq̄ finis tm̄: forte enim mouet mediate alio aut contigit non mouere effectiue nec mediate nec imediate: q2 ab ipso p̄mo tm̄ sequit p̄m⁹ motor ⁊ nihil aliō: q2 est oīo simplex: ⁊ ab vno tm̄ vnū ꝓuenit ſz ip̄m: ⁊ sic cōtingit rationi rabi Moysis. ⁊ iō hec opio est oīo ꝯria positioni p̄hi ⁊ Cōmētatoris: ⁊ oēs rōnes quas dicem⁹ sunt cōtra ipsā: nō sic aūt est de opinione themistij: quā tis ipse differt ab opinione p̄hi ⁊ cōmētatoris: ⁊ nō indigemus in hoc duobus motorib⁹: he sunt ratiōes fortiores per quas hec positio videtur esse vera.

Ad partem affirmatiuā arguit auctoritate cōmentatoris in. 12. metaphy. cōmēto. 44. vbi istam difficultatē determinās ex itētiōe asserit partē affirmatiuā. dicit. n. Sed queret aliquis: quoniam si motus omniū orbiū intendant eandē actionē ⁊ eundē ordinē cōmunem omnibus: necesse est vt hēant eandē formā intellectā extrinsecā a formis quas intendit vnusquisqꝫ per se. s. formis ꝓprijs: erit igitur forma quasi finis addita super formā ꝓpriam erga quā mouet orbis stellatus: ⁊ vnusquisqꝫ orbis aliorū orbium. Dicamus igit ꝙ nulla forma est quasi finis ⁊ cōmunis ⁊ vniuersalis nisi illa ex eis que hꝫ actionem cōem: Et hec est dispositio forme mouētis p̄mū celū motu diurno: dispositio enim in iuuamento corpoꝝ celestium adinuicem in creando entia que sunt hic ⁊ cōseruando ea ē sicut dispositio regentium bonoꝝ qui iuuant se adinuicem in regendo bonā ciuitatē: quoniā oēs actiones eoꝝ sunt erga actionem p̄mi p̄ncipis: ponunt eniz actiones suas seruiētes ⁊ cōsequētes actionem p̄mi p̄ncipis: quēadmodum igitur p̄mus p̄nceps in ciuitatibus necesse est vt habeat actionem ꝓpriam que est nobilissima actionum: ⁊ si non esset ociosus quā actionē intendunt per suam actionem omnes qui sunt sub primo p̄ncipe: quēadmodū igitur necesse est in istis principatibus vt p̄mus principat⁹ sit: sic est necesse in actionibus p̄ncipum vt primus actio sit: ⁊ sic accidit in artificijs que iuuant se adinuicem erga vnum artificiale: ⁊ sunt illa quorum quedā sunt participantia alijs ⁊ omnia reducunt ad vnum artificiū: verum igitur quoniā plura artificia seruiunt artificijs equitandi. Sic igit est intelligendū de istis corporibus cum suis formis a quibus mouent. Et de istis formis adinuicem: postea ibidem dicit tm̄ esse illic intellectus ⁊ intellectū: ⁊ perfectum ⁊ perficiens: quēadmodū artificia perficiunt adinuicem in hoc ꝙ accipiunt p̄ncipia abinuicem ⁊ omnia reducunt ad accipiēdū oīa sua p̄ncipia ab artificio vniuersali cōtinenti ea. Et ideo videmus ꝙ scia magis propria primi dei. s. est illud qd̓ continetur sub prima p̄hia: ⁊ scientia ꝓpria ꝓprius que sunt sub eo est similis scientijs particularibus que sunt sub p̄ma p̄hia. Videtur ergo ex verbis eius expresse ꝙ non est hic forma preter formas appropriatas: apparet etiā ꝙ si p̄ma forma nō esset mouens ⁊ habeat actionē sicut reliqui motores q̄uis sit illa actio magis nobilis ⁊ magis vniuersalis esset ociosa. videtur etiam ꝙ ille primus motor est deus: ⁊ miruz est de latinis quō intelligunt istam questionē. Nam si poneretur hic forma nō appropriata mouens ſm finē tm̄: sicut dicūt: questio est vera ⁊ nulla indiget solutiōe: ⁊ quomodo verificatur apud eos ꝙ nō est forma quasi finis ⁊ vniuersalis nisi forma habēs actionē cōmunē: ⁊ est motus diurnus. Et si velint exponere ꝙ deus est habens illam actionem mediate: tm̄ hoc est falsum. nā nulla est positio ponens inter primū motorem primi mobilis ⁊ deū aliam intelligentiam: vel saltem nō apparet verisimilis positio. nec motiuū cōmentatoris ad hoc inducit. quare ergo mouetur hec difficultas si cōmētator ꝯcedit hoc. s.

ꝙ deus est mouens mediate ſm finem. Et quare negat
questionē: imo verum est ſm hoc ꝙ est quaſi finis addi-
ta ſuper formā propriā. Ꝑ. ipſe aſſimilauit hoc pmo pn
cipi ⁊ arti pncipali. Et dixit ꝙ pmus pnceps habȝ actio
nem determinatā: nobiliſſimā tñ actionē: ⁊ ꝙ alij ponūt
ſuas actiones ſeruientes ⁊ cōſequētes actionē pmi prin
cipis: ⁊ hoc nō verificabit̃ niſi de motore approprīato mo
tui diurno primi corporis quē cōſequūtur alia corpora
celeſtia ⁊ motores eoꝝ. Preterea ipſe ponit hanc dubi-
tationē ꝯ ſ. qꝛ iam dixit ꝙ non est ſubſtantia prior mo-
tore totius: qꝛ quilibet eorū est mouens ſm agens ⁊ fi-
nem. Hec aūt dubitatio ꝓbat oppoſitū. ſ. ꝙ est vna ⁊ ad
dita. vnde cōmētator ſoluit iſtam. ergo ſolutio hec vult
ꝙ non est aliqua cōmunis preter appropriatos. hoc pȝ
etiaȝ ex dictis eius in illo cōmento ante qſtionē pdictaȝ
vbi dicit. etiam est intelligenduȝ ꝙ motus alioꝝ orbium
intendūt motū orbis ſtellati: ⁊ ꝙ perfectio vniuſcuiuſqꝫ
mouentiū vnūqodqꝫ eorum. i. orbium. ſ. pmorum perficit̃
per primuȝ motorē oīum. Et ideo omnes intendūt hūc
motum diurnuȝ qui est primi motoris actio ⁊ pncipium
aliarum actionū. Et cum huic fuerit adiunctuȝ illud qd
dicit cōmento. 52. ſententia erit magis clara.

In iſta difficultate ſic ꝓcedā. pmo de-
clarabit̃ poſitio q̃ ē
phi ⁊ ſui excellentiſſimi ꝯmētatoris. ⁊ adducam q̃ſi oīa
verba eoꝝ reperta in hac difficultate: ⁊ dclarabo ea ſȝ
poſſe meū. Scdo ponam quaſdā ſuppoſitiones ex qbus
apparebit ſolutio argumētoꝝ ⁊ difficultatuȝ fere oium
accidentiuȝ in iſta queſtione. Tertio ſoluam argumēta.
¶ Dico ergo ꝙ cōcluſio quā tenent phs ⁊ cōmentator
est hec ꝙ deus vel primū pncipiū ſimpliciter entium mo
uet imediate primū celū effectiue determinatum ſicut ⁊
reliqui motores mouent ſua corpora determinata: in hꝰ
tñ est aliqua dria ſicut poſtea declarabit̃. Hec concluſio
declarat̃ multis modis. Primo ſi poneret̃ forma abſtra
cta prior: vel alia a forma mouente primū celū eſſet fru
ſtra: ſed ſine aliqua indigentia vel rōne cogente ad hoc
ponendū: ſed ſine rōne nō est aliquid ponendū vel affir-
mandum eſſe. ergo ⁊c. Minor pȝ. maior declarabit̃ cū
erunt ſoluta argumenta que vident̃ hoc ꝓbare. Secun
do ſic ꝓbat̃. ſi ponetur talis forma abſtracta. ſ. non mo-
uēs effectiue remouebit̃ ab illo forma ꝙ est maxime ꝓ
prium formis abſtractis illius. ſ. mouere. erunt ergo ſine
actione: ⁊ ſic ocioſe vel fruſtra: ſed hoc est falſum. Nā na
tura nihil facit fruſtra vel ocioſum: imo pȝ ꝙ actio pro-
pria illis formis ſm ꝙ ſunt abſtracte: oȝ maxime attri-
bui forme pfectiſſime ſimpliciter: ita ꝙ ei ⁊ maxime cō-
uenit mouere ⁊ hec rō est fortis ſuper quā ſuſtentatꝰ est
phus ad ꝓbanduȝ numerū abſtractaꝝ formarum: ⁊ ma
xime: qꝛ totus mundus est quaſi vnū animal: cuius q̄dā
partes ordinantur ꝑ quaſdaȝ: ⁊ quedā earum colligā-
tur cum quibuſdā: ⁊ omnes cū pmo: vnde nos inuenimꝰ
phm ⁊ cōmētatorē 2° celi. cōmēto. 24. ponētes iſtā pro-
poſitionem tanq̄ per ſe notam. ſ. ꝙ omne in quo inuenit̃
melius ⁊ nobilius ſuum eſſe melius est vt ſit ſm diſpoſi-
tionem meliorem. Natura eni ſicut dicit non tantū facit
neceſſariū: ſed etiam illud qd est melius. Qꝫ aūt mouere
est conueniens bonū illis formis ꝓbat̃. Nam commen-
tator. 2. celi. cōmento. 17. inquit. omne. n. habēs actionē
in ſe hȝ actionē in alio. Et per hoc illic voluit phs dcla
rare neceſſitatē motus ⁊ mobilis ⁊ multitudinē motuū:
vide illic verba ſua maxime in trāſlatione noua ſeu lati
na. Et idem in codē 2° dicit̃ cōmento. 21. illud qd inueni-
tur ꝓpter ſe pma intentione neceſſe est vt inueniat̃ pro-
pter aliud ſecunda intentione: niſi illic nō eſſet natura in

nata ad largiendū. Item cōmento. 17 dicit in rebus aūt
diuinis est econuerſo. ſ. ꝙ actio eoꝝ pma intentione est
ꝓpter ſuum eſſe ⁊ ſecūda ꝓpter aliud. Et declarabitur
adhuc magis in ꝓceſſu hoc totū. Ꝑ. dn̄s Auer. in ſua ſū
ma vel abbreuiatione. caº 4º. loquēs de numero abſtra
ctorū dicit. ſed cum poſuerimus ꝙ ſit aliud pncipium ex
iſtis pncipijs pter iſta que numerauimus opȝ de neceſſi-
tate ꝙ illd principiū habeat actionē aliquā ſibi determi
nataȝ vel ꝓpriā. Nā īpoſſibile est ꝙ ſit aliqd principium
ex iſtis nobilibus principijs ſine actiōe. Nam ſubſtātia
ignis īpoſſibile est quin ab ipſa ordinet̃ vel ꝓueniat cō-
buſtio ⁊ iſta principia agūt nāliter. Uult dicere nō volū
tarie vniuoce cuȝ voluntate noſtra nec nāliter. i. ſine co-
gnitione: ſed actio eorum ſequit̃ nām ⁊ ſubſtantiā eoꝝ
que natura est cognitio ſicut cōbuſtio vel eſſe cōbuſtiuū
ſequit̃ naturā ignis ⁊ ſicut ſol nāliter illuminat. ¶ Item
dicit ꝙ ſi eſſet aliqd principiū ex iſtis ſine actione iaȝ na
tura feciſſet aliquid ocioſe vel fruſtra quāuis eſſe eorum
prima intentiōe nō est ꝓpter eorum actionē: ſed ſecūda
intentiōe: ſed hoc equaliter ſm vnā diſpoſitionē inueni-
tur in eis. ſ. ꝙ nō inuenit̃ in eis principiū ocioſum. Uult
dicere ꝙ nō est poſſibile inuenire formā ex illis que non
habeat actionē ꝓpriaȝ preter actionē eius in ſe: ⁊ ē intel
lectio que est ſubſtantia eius que ineſt ſibi propter ſeipſa
prima intentōe: ſicut poſui ex dictis eius in ſecundo celi:
motus etiā vel mouere ē prima intentiōe per ſeipſas vt
ſint meliori diſpoſitione ſm quā eſſe poſſunt: ſecunda āt
vt conſeruent iſtū mundū inferiorem ſicut declarabitur.
Poſtea dicit. Item: ⁊ ideo debemus abſolute hic dicere
ꝙ numerus eoꝝ est finitus ⁊ īpoſſibile est eſſe principia
nō agentia. Et manifeſtū est ꝙ ipſe ītelligit hic de actio-
ne actionē aliam ab intellectione. Nam ipſe dicit ꝙ eſſe
eorum nō est prima intentiōe ꝓpter ſuas actiōes. ⁊ hoc
pȝ etiam ex dictis eius ⁊ intentione ibideȝ. ¶ Itē in illo
loco parū poſt inquit. ſed motus eoꝝ est vnꝰ ⁊ cōtinuꝰ
modo quo dicam. Nam ipſa cū cognoſcunt bonū in eꝰ
ſus cognitione cōſiſtit eorum perfectio appetunt aſſimi
lari ſibi in perfectione: ⁊ hoc cū eſſe eoꝝ inuenitur ſm
meliorem diſpoſitionē que est poſſibilis in ipſis. Et quia
melius est ꝙ mouent q̄ vt quieſcūt. Nam motus est vita
aliqua rerū nāliū: ſūt ſemꝑ ī motu ⁊ hoc nō est: qꝛ cogni
tio eorum est ꝓpter motuȝ. Nam ſi ſic. eſſet magis nobi
le ꝓpter minus nobile: ſed qꝛ motus ꝓuenit a pfectione
⁊ ſequitur ipſam ſicut cōbuſtio ſequitur formaȝ ignis: ⁊
ſicut nos cum peruenerimus ad vltimā perfectionē me
lius est nobis influere in alios vel docere per illā perfe-
ctionē alios ſecunduȝ menſurā ſibi poſſibilem: nō ꝙ pfe
ctio noſtra ſit ꝓpter illud aliud ita est in corporibus cele
ſtibus cū iſtis inferioribus. Et debes ſcire ꝙ commenta
tor intelligit hic per corpus celeſte aggregatū ex corpo
re ⁊ ſuo motore. ¶ Itē notādū ꝙ ex iſtis dictis ⁊ ex ver
bis eius in ſcda celi. cōmento. 17. apparet ſolutio quorū
dam argumentoꝝ quibus putauerunt quidam latino-
rū arguere cōtra ipſum dicendo in multis locis: ꝙ q̄uis
non agunt hic aut mouent: tamen non ſunt fruſtra aut
ocioſa. Nam eſſe eorum non est ꝓpter motū nec ꝓpter
inferiora: ſed ꝓpter ſe ⁊ ſuas proprias actiones que ſunt
intellectiones eorū. Et ꝓpter hoc putauerunt ꝙ erravit
cōmētator cōmento pmo. pmi metaphyſice. Et ipſi ve-
re errauerunt ⁊ non intellexerūt verba ſua: quis eni po
ſteriorum phorum equipollet ei aut prioruȝ preter Ari
ſtotelem: ſed de hoc alias magis dicam. Redeamus ad
noſtrum. ¶ Item cōmentator. 12. metaphyſice. cōmēto.
48. dicit. nulla ſubſtantia abſtracta est que nō mouet: qꝛ
tunc inueniretur in diſpoſitione diminuta: ⁊ patȝ ꝙ non

intelligit mediate vel sm finem:qr hec non esset tūc via
numerandi istas substantias abstractas sm numerꝝ mo
tuum:sicut dicit ibidem:ꝛ phus dicit ibidem:omnis na-
tura ꝛ omnis substātia impossibilis:ꝛ cui per se inuenit
dispositionē meliorē.vult dicere mouere.vt pꝫ.❡ Item
cōmētator in media sua expositione.i.12.metaphy.inq̄t.
ꝙ illud qḋ inest istis principijs abstractis sm ꝙ sunt ab-
stracta est ꝙ sint mouētes.Dicit ꝑterea.12.cōmēto.44.
Et ideo dicit Ari.ꝙ si alique substantie essent non mo-
uētes essent ociose.pꝫ ergo expresse ꝙ abstracta debent
esse sm meliorē ꝛ nobiliorem dispositionē.sed melius est
mouere:ꝛ ideo si non mouent essent frustra sm hūc mo
duꝫ:ꝛ maxime primus:esset enim possibile dicere ꝙ mo
uere ē iperfectio respectu ꝑmi si separata mouerent seu
fatigarentur aliquo modo quādo mouent:sed nō ē ita.
❡ Tertio declarat sic.tm̄ abstractaruꝫ ꝓprietates quo
rum esse est declaratum in physica:per motū declaratur
in metaphysica.Sed in naturalib⁹ nō est declaratū nisi
esse motoruꝫ sm ꝙ sunt motores.ergo tm̄ proprietates
eorum declarant in sciētia diuina huic appropriata. Et
ideo non loquit in scientia diuina nisi de illis quoꝝ esse
est declaratū in naturalib⁹ per motum:sed loquit de illis
in scientia naturali sm ꝙ motores:ꝛ in sciētia diuina sꝫ
ꝙ sunt forme ꝛ fines.Et ideo si sit hic forma nō mouēs:
sed est tm̄ causa sm finē:de illa nō est loquendum nec in
scientia naturali:nā naturalis non hꝫ de hoc cōsiderare
nec in diuina.Nam scientia diuina nō considerat nisi de
formis abstractis:quoꝝ eē accipit a naturali:ꝛ hoc ma
nifestum est scientibus aliquid de phia Ari.ꝛ commen-
tatoris:ꝛ declarauit iam hoc cōmētator.12.metaphy.cō
mento.6.Nec aliquis pōt dicere ꝙ hoc supponit tanꝗ̄
per se notum:nam hoc est valde dubitabile:ꝛ puto forte
ipossibile sicut tu vides:nec etiā dicere possumus ꝙ mo
uens sm finē tm̄ nō est corpus cū in eterno mouet.Nā
hoc est omnino notum.vel saltē non est declaratū per il
las rationes.8.physicoꝝ.quomō ergo scitur nō esse cor
pus saltē in illo loco.❡ Quarto arguit.si poneretur si
cut diximus sequeretur ꝙ demonstrationes Arist.in.8.
physicorū in hꝫ ꝓposito non probant illud qḋ intendit
probare.ꝯña ꝓbatur.supponendo illud qḋ est per se no
tum in illo loco:ex verbis philosophi:ꝛ est ꝙ intētio sua
est declarare esse ꝑme cause.ꝛ ꝙ non est corpus nec vir-
tus in corpore ꝛ est ꝑpetua.Modo si poneretur prima
causa alia a ꝑmo motore effectiue:hoc nunꝗ̄ declarabi
tur nec declaratuꝫ est per illas demōstrationes acceptas
a motu perpetuo nisi apud nō intelligētes Ari.demon-
strationes in illo loco.Et Cōmentator ibidem in expo
nēdo vba philosophi ꝙ ꝑmus motor est in circūferētia
maximi corporis dicit.ꝛ ideo omnes leges cōueniunt in
hoc:quoniā deus habitat in celo.Uidetur ergo ꝙ deus
est primus motor ꝛ ꝙ demonstratōes philosophi ꝓbāt
esse deum incorporeū:ꝛ nos videmus ꝙ cōmētator re-
prehendit Auicen.cōmento vltimo.ꝑmi physicoꝝ.dicē
do ꝙ ipse voluit declarare ꝑmū motorē alia via ꝓ qua
declarauit hoc phs.8.physicoꝝ:sed auicen. nō declara
uit alia via nisi ꝑmū ꝑncipiū.ergo deus est primus mo-
tor imediate:nā phus non declarauit ibidem nisi hꝫ:vel
reprehensio commentatoris nulla:ꝛ phus:ꝛ cōmenta-
tor in.2.physicoꝝ.in cōmento.72.dicunt expresse ꝙ ꝓ-
prietates ꝑmi motoris sunt ꝙ mouet ꝛ non mouet:ꝛ ꝙ
est primū omnium rerum:ꝛ pꝫ ibidem ꝙ ipsi loquuntur
de motore proprie:quāuis sit etiā finis:ipsi enim loquun
tur ibidem de causa motiua:vt distinguitur ab alijs cau
sis.Qꝫ hec sit opinio philosophi ꝛ cōmentatoris decla-
ratum est ex predictis ꝛ declarabitur iterū ꝑfecte addu

cendo verba eorum fore omnia in hoc proposito dicta.
Primo enim.12.metaphy in sua expositione media po-
nit hec verba ad litteraꝫ:postꝗ̄ illud qḋ dixit de ordine
motorum in dignitate:ꝛ ꝙ moderni non habent in hoc
demonstrationem.Dicit eniꝫ.Et sic debemus credere ꝙ
dictū eoꝝ de primo principio ꝙ non sit mouens corpus
celeste motum diurnū non habet demōstrationē etiam.
Naꝫ isti sustentati sunt in hoc ꝙ hec substantia ꝑma:qr
est in fine simplicitatis ꝛ vnitatis:sicut declaratuꝫ est in
ista scientia ꝛ ab vno nō prouenit nisi vnum:ꝛ motor ce
li sm motum diurnum prouenit ab ipso due res.Una
ē anima celi:ꝛ alia motor celi existentis post ipsuꝫ:ꝛ mo
tor celi met nō est vnus nec simplex simpliciter.ergo ipse
non est primus:ꝛ due medie propositiones sunt false.nā
non est illic productio nec prouentus vere nisi dicetur
equiuoce postꝗ̄ ista principia non sunt cause effectiue ni
si sm motum.i.qr mouet:prouentus autem ꝛ productio
intelligitur in causis agentibus.i.vere:sed tm̄ verificatur
de eis consecutio ꝛ esse sicut dicitur ꝙ res consequitur ꝛ
est propter suam formā ꝛ inuenitur cuꝫ eius forma.No
ta tamen ꝙ hec consecutio ꝛ cōsecutio dicta ab ipso cō
mentatore cōmento.44.12.metaphy.vbi dicit nec con
secutio dicitur equiuoce si trāslatio sit recta.nam illic lo
quitur de consecutione secundū agentē:hic autem sꝫ for
mam.ꝛ alio modo redeamus ab eius verbis:ꝛ sm hāc
dispositionem verificatur de corporibus celestib⁹ ꝙ sūt
entia propter istas substantias inquātum ille substantie
sunt principia eorum scdm motum aut motionem:ꝛ sm
formam ꝛ perfectioneꝫ.Et cum hoc sit ita nō est impos-
sibile ꝙ a forma simplici perficiantur due res que sunt
due perfectiones diuerse in cognitione scdm magis ꝛ mi
nus ꝛ magis nobile ꝛ minus nobile.Et hoc sm ꝙ est in
natura vniuscuiusqꝫ intelligere de ipsa:ꝛ ipsa in se ē vna
simplex.Nam ipsa non est causa nisi propter cognitionē
tm̄.s.ꝙ intellectū est causa intelligentis ipsum:ꝛ hoc mo
do dicitur de istis ꝙ vna earum inuenitur per aliā ꝛ con
sequitur ꝛ est causata ꝓpter illaꝫ.Et hoc modo dicimus
ꝙ omnia corpora celestia mouentur sequentia motum
diurnum primi celi.Et hoc propter appetitum illius qḋ
intelligunt de prima causa ꝛ mouentur motus proprios
per illud qḋ intelligunt de principijs determinatis eoꝝ:
ꝛ est ordo particularis apud quem mouentur ille stelle
absqꝫ hoc ꝙ sit multitudo in substantia illiꝰ principij.s.
primi quāuis multa intelligunt ipsum. Nam quodlibet
eorum intelligit illud quod distincto ꝛ cognitione diuer
sa.ꝛ sic dicimus nos ꝙ illud qḋ intelligit celū met de pri-
mo principio est sm alium modum.s.nō sm modū queꝫ
intelligit ipsum sm principium:ꝛ considera hoc.naꝫ ma
nifestum est.Uult dicere ꝙ relique intelligentie non in-
telligunt primam eo modo quo ipsa intelligit seipsam.
Nā si sic nulla esset diuersitas inter eas:ꝛ esset substātia
que est ens ꝓpter aliud conueniens substātie que est ens
propter se.Dicit vlterius ꝙ illud quod dicunt ꝙ ab vno
non prouenit neqꝫ producitur neqꝫ fit nisi vnum:ꝛ reli-
quos modos quibus vtuntur in isto loco si voluerūt in
hoc ꝙ ex vno simplici non prouenit nisi vnum simplex
nihil esset causatum nisi vnum tantum simplex.Nam il-
lud quod contingit in ꝑmo:in secundo etiam contingit:
ꝛ si intelligit ꝙ ab ipso prouenit compositum.s.propter
vnum simplex vel ab vno simplici iam concesserunt ꝙ
ab vno simplici ꝓuenit multitudo:ꝛ hec omnia sunt fal
sa ꝛ extranea.Nam non inuenitur illic aliqua res vel di
spositio ꝓpter quā oportet nos imaginari hec verba:sꝫ
deduxit eos ad hoc:qr voluerunt dare intelligere vulgo
istas intentiones per modū cognitiōis conuenientis eis

sm sermones legum in esse entiũ in prima causa. ⁊ ideo omnes loquentes huius legis dicunt ꝙ concedens eternitatem mundi negat primum principiũ ⁊ negat actiones: ⁊ isti voluerunt congregare hec duo: scilicet moderni ex philosophis arabum ⁊ appropinquare istam intẽtionem intentioni quam vulgus intelligit ⁊ imaginatur primo de principio. vult dicere ꝙ vulgus non intelligit mundum habere efficiens ponendo ipsum eternum et quis negat efficiens sm modũ quẽ vulgus ponit: putatur a vulgo ꝙ negat primã cãm. ⁊ ideo dixerunt moderni ꝙ ipse fecit vel ab ipso ꝓuenit sm ordinem positum: q̄uis crediderunt ipsas esse eternas: ⁊ quasi posuerũt ꝓductionẽ perpetuã. ⁊ iam Cõmẽtator locut⁹ est de hoc 2. celi. cõmẽto. 104. Dicit vlteri⁹ ꝓsequens dictum suũ: ⁊ in hoc gloriati sunt intantũ ꝙ posuerũt hoc modo cõsiderationis pro ꝑncipio qḋ ꝓbare volunt primã causã esse aliam a motore motũ diurnũ. Et ꝯsidera hoc: quia manifestũ est ⁊ deus scit ⁊ si esset hic ꝑncipiũ abstractũ nõ mouẽs oĩno fuisset nature posita ociosa vel frustra: sicut dicit Aristo. Nã illud qḋ inest istis ꝑncipijs abstractis sm ꝙ abstracta sunt: est ꝙ sint mouentes sm desiderium. ⁊ isti volendo declarare demõstratiue primũ principium negauerunt ab illo maxime ꝓpriũ sibi ⁊ est mouere nõ remãsit principium apud eos nisi sm formam ⁊ finem. vult dicere ꝙ est valde inconueniens ꝙ alia principia sint ꝑncipia sm motorem finem ⁊ formã ⁊ primũ nõ potest mouere. nã si potest moueret necessario: possibile aũt in reb⁹ eternis est necessarium. deinde dicit Cõmentator. ⁊ Aristo. multum reprehendit platonẽ q̄r posuit formas abstractas nõ mouentes: ⁊ si posuerimus ꝙ mouens totum nõ est primũ quia est compositum: ⁊ cõcesserimus ꝙ ab vno non ꝓuenit nisi vnum sequeretur ꝙ hoc compositum ꝓductum ab ipso ꝓductum est etiã ꝓpter compositum vel a composito: ⁊ sic in infinitũ: ⁊ nõ esset hic principiũ simplex. ⁊ hoc est inconueniens ⁊ absurdum sequens istam positionem. Et ꝓpter has intẽtiones vel opiniones quas posuerunt in ista scia intãtũ ꝙ crediderunt ipsas esse partẽ scie diuine. dixerunt multi ꝯsiderantes in hac scia ꝙ illa est debilior scientijs aliis peripatheticoꝝ. i. scientia diuina ⁊ non est sicut putauerunt sed illud qḋ de istis verificauit Aristo. est magis firmum vel fortius alijs demonstrationibus factis in alijs scientijs: sed falsificauit hoc: q̄r posuerunt isti hoĩes istas res in ista arte: sed illud qḋ affirmare vel credere debemus de istis rebus est ꝙ motus corporũ celestium sunt eterni: ⁊ ꝙ cuiuslibet motus coꝝ est motor eternus mouens ipsum sm desideriũ ⁊ mouent ipsa apud eũ: quia intelligunt per intellm̃. i. cognitionẽ modi intellecti versus queꝫ mouet: ⁊ ꝙ est hic ordo vniuersalis ⁊ intellect⁹: ⁊ est primus versus quẽ mouet celũ⁊ ⁊ ordines particulares intellecti: ⁊ sunt illi versus q̇s mouet vnũq̇ꝙ corpus. s. referẽdo singula singulis: ⁊ ꝙ illa oĩa per suũ motum consequuntur motum primũ: ⁊ ꝙ dispositio in hoc assimilatur dispositioni artis ꝑncipalis sub qua sũt multe artes particulares quelibet eaꝝ sm ꝙ est determinata ab arte principali: ⁊ finis ei⁹ ordinatur ꝓpter finẽ artis vniuersalis principalis. verbi gratia. in arte regiminis ciuitatis: cũ reliquis artib⁹ particularibus: quibus perficitur regimen ciuitatis. ⁊ hec tamẽ duo in hoc differunt: quia cognitiones intellectuales sunt ꝑores q̄ actiones earũ: ⁊ actiones producte ab ipsis sunt ꝓpter illas cognitiones ⁊ in regiminibus econtrario. i. cuꝫ cognitiones sunt propter actiones sic similis arti vniuersali regiminis ciuitatis est ordo intellectualis vniuersalis que intelligit celum. vult dicere primũ ⁊ similes artibus particularib⁹ reliquis sunt itellectiones q̄s intelligũt reliqui celi. vult dicere aggregatũ ex corpore ⁊ itelligẽtia: ⁊ hoc est qḋ debet intelligi in ista scientia nõ plus neq̧ minus: ⁊ sunt iste res super quas sunt demonstrationes necessarie: sicut tu vides. hec sunt verba eius. Patet ergo expresse ꝙ dominus Auerroys nõ tantũ negat coꝝ ꝓpositiones: sꝫ etiã ꝯclusionẽ. illud autẽ qḋ nõ est bene intellectũ hic ex verbis eius erit clarum per illa que dicã in prima suppõne. Et debes scire ꝙ iste sermo. s. ꝙ intelligẽtie ꝓueniunt aut ꝓducuntur a primo: ⁊ ꝙ in illis est aliqua compositio: est conueniens ꝑncipijs Auicẽne. Nam ipse ponit ꝙ intelligẽtie abstracte preter primam sunt possibiles esse ex se necessario ab alio. Sed Cõmẽtator multũ ꝯdicit huic opinioni in multis locis: ⁊ maxime in libro destructio destructionũ. Nam dicit ibidẽ ꝙ iste smo. i. possibile ex se necessario ab alio est smo malus. Nã possibilitas est ꝓprietas siue dispositio alia a re in qua est possibilitas. Illud ergo qḋ apparet ex manifesto hui⁹ smonis est ꝙ illud qḋ est sub p̄io est cõpositũ ex duob⁹. vni coꝝ appropriatur possibilitas: ⁊ alio cui appropriatur necessitas: ⁊ dicit preterea ꝙ cũ dicunt ꝙ multitudo que est in scḋa causa est per illud qḋ intelligit de se: ⁊ qḋ intelligit de sua causa. Sequit̃ ex hoc ꝙ substã hui⁹ est ex duabus naturis aut ex duabus formis: ⁊ vtinam sciref que earum est ordinata vel proueniens a prima causa ⁊ que nõ. Et sequitur apud eos cum dixerint de ipsa ꝙ est possibilis ex se necessaria ab alio. Nã natura possibilis necessaria est alia a natura necessarij: quaꝫ accipit a necessario ex se. Nõ natura possibilis nõ põt esse necessaria nisi natura possibilis conuerteret̃ in naturã necessitatis: ⁊ ideo in naturis necessarijs non inuenit̃ possibilitas. ⁊ hoc vel si sint necessarie ex se aut ab alio. ⁊ hec oĩa dicta ab eis sunt sophisticationes ⁊ smões debiliores sermonib⁹ loquẽtiũ: ⁊ sunt intẽtiones addite in phĩa ⁊ nõ cõuenientes ꝑncipijs physicoꝝ: ⁊ nullus eorũ habet sufficientiã sermonis rhetorici: ⁊ maxime sermonis topici. vel ꝓbabilis. ⁊ si hoc fuisset sic q̄libꝫ eorũ formaꝝ esset vna sm subm̃ multe sm diffiõnẽ. Dicit preterea in illo libro in q̄stione querente an primus sit simplex ꝙ necessariũ quomodocunq̧ ponetur non habet in se aliquaꝫ possibilitatem: ⁊ non inuenitur aliquid habens vnam naturã vel ꝙ sit vnius nature: ⁊ dici potest de illa natura ꝙ sit possibilis sm aliquid: necessaria secũdum aliquid: quia iam declaratũ est ꝙ necessarium nullam habet possibilitateꝫ. nã possibile opponitur necessario: sꝫ illud quod est possibile est ꝙ sit aliquid necessarium secundum vnam naturam: possibile sm aliam: sicut dicitur de corpore celesti: ꝙ est necessarium secundũ substantiam: possibile secundum motuꝫ in vbi. Sed inueni in dictis Commentatoris in dicto libro: modũ per quem ipse vult moderare dicta Alfarabij ⁊ Auicen. Dicit enim ꝙ cum dixerunt possibile ex se non intelligunt: ex hoc proprietatem additã supra substantiam: sicut intelligit de possibili secundũ veritatem: vel non: vult dicere de possibilitate materie. naꝫ materiale est vere possibile: dicit vlterius: sed intelligunt ex hoc ꝙ substantia aut natura eius dat ꝙ nõ sit necessarium nisi ꝓpter causam: ita ꝙ significat substantiam a qua cum fuerit negata sua cã nõ est necessaria: idest ꝙ negat̃ neccitas ab ipa: ⁊ quasi volunt dicere ꝙ necessarium vel est necessarium per se: idest ꝙ sua necessitas est in se vel ex se: vl est necessarium propter causam ⁊ illud quod est necessariũ propter causaꝫ nõ est necessarium ex se: ⁊ dicit ꝙ nullus dubitat ꝙ iste differentie non sunt substantiales. i. diuidentes subam neq̧ addite super substantiam: sed sunt intẽ-

tiones dicte: ſm negationẽ aut relationē ſicut dicimus de aliqua re qḋ eſt ens. nam non ſignificat intẽtionẽ ſibi additam extra animã. vnum etiam non ſignificat intẽtionem additam ſuper quiditatẽ ⁊ ſubam: nõ eniꝫ quelibet res in qua intelligunt diſpões diuerſe neceſſario ille diſpões ſunt addite ſupra ſuam ſubam extra aiam. ⁊ iſte eſt modus negationū vel priuationū ⁊ relationuꝫ. ⁊ ideo non videtur multis antiquis enumerare predicamentū relationis inter entia exiſtentia extra aiam: ⁊ nõ eſt impoſe in vna ſubſtantia vel eſſentia eſſe negatio vel affirmatio in ſuis diſpōnib⁹ abſqꝫ hoc ꝙ ſit multitudo in ſubſtantia ⁊ eſſentia. Sed tamẽ adhuc Cõmentator dicit ꝙ iſte ſermo aut oratio Auicẽ. non eſt bonus. Naꝫ ens qḋ hꝫ cauſam in ſuo eſſe non habet ſignificatuꝫ niſi priuationẽ. Uolo dicere ꝙ omne qḋ eſt ens ab alio vel ꝑ aliū nõ habet de ſe vel ex ſua eſſentia niſi priuationeꝫ niſi natura illi⁹ ſit natura veri poſſibilis. Et iḋ diuiſio entis in neceſſariū ⁊ poſſibile nõ eſt diuiſio nota cū nõ itelligat de poſſibili: verū poſſibile. iaꝫ amor declarandi induxit me dicere iſta: qꝛ per iã dicta multa dicta occulta erunt manifeſta. Redeamus ad noſtrū. Dicit enim Cõmētator in ſua abbreuiatione loco ꝓallegato poſtꝙ recitauit opinionẽ Auicẽ. vt poſui in prĩa rõne. Et in hoc eſt dubium. Nam cū dicimus ꝙ ab vno non ꝓuenit niſi vnū eſt verum in efficiente ſm ꝙ eſt efficiēs tm̄ non ſm ꝙ eſt forma ⁊ finis. Nam forma ⁊ finis dicit de eis agere ſimilitudinarie: ſed queſitum ꝓprium in hoc eſt an ſit poſſibile ꝙ ab vno ſimplici ordinat pluſꝙ vnū: ⁊ ꝙ perficiat ab ipſo pluſꝙ vnū: ⁊ ſi hoc ſit impoſſibile queſtio erit vera. vult dicere per hoc ꝙ deus non eſt motor primi corporis: ⁊ ſi hoc eſt verꝫ qſtio eſt falſa. ⁊ iã locuti ſumus de hoc in alio loco. Arguamus igit ſic. fortior rõ ad ꝓbandū iſtam ꝯnẽ ſicut ibidem dicit: eſt hec. ſ. Auic. ſed hec eſt falſa: ⁊ multū debilis: ſicut dixi de mente Cõmētatoris. ergo hec concluſio non eſt ponenda. ſ. ꝙ de⁹ nõ ſit mouens ſꝫ efficiens. ſimilẽ huius ꝙ poſui ex verbis Cõmentatoris in ſua media expõne dic. 12. metaph. 44. cõmēto. dicit eniꝫ: qḋ aūt moderni dicūt ſubaꝫ primã eſſe prioreꝫ motore totius. falſum eſt. quelibet enim ſubſtãtia iſtarū eſt principiū ſubſtãtie ſenſibilis ſm motorem ⁊ ſm fineꝫ. Et ideo dicit Ariſto. ꝙ ſi alique ſube eſſent non mouentes eſſent ocioſe. Joannes aūt de Jãdono in ſuis qõnib⁹. 8. phy. voluit extorquere hoc dcm̄. ⁊ dicit ꝙ Cõmētator in hoc ꝙ dicit priorem motore totius intelligit prioritatẽ tēporis: ita ꝙ Cõmētator vult cõtradicere dicentibus ꝙ intelligẽtie ſunt de nouo producte: ⁊ dicit ꝙ cuꝫ dixit Cõmentator ꝙ quelibet ſuba iſtarum eſt principiuꝫ ſubſtantie ſenſibilis ſm motorem ⁊ ſm finem. ꝙ intelligit cum dixit ſm ꝙ eſt mouens ſm ꝙ eſt finis motus ⁊ intelligit: cum dixit ⁊ ſm finẽ ſm ꝙ eſt finis ſubſtantie ſenſibilis: ⁊ ꝗuis dictum Cõmentatoris valde eſt manifeſtū: ⁊ maxime cū conſideratū fuerit illud qḋ poſui ex verbis illius in ſua media expoſitione. vbi dicit ꝙ iſti negauerunt a prĩo pĩcipio maxime proprium ſibi: ⁊ eſt mouere: ⁊ non remanſit apud eos pĩcipium niſi ſm formam ⁊ ſm finem tm̄: tamen preter hec dicta volo remouere expõneꝫ eius: qꝛ vere eſt expoſitio hominis nõ intelligentis primū. ſic Cõmentator arguit cõtra Auicẽ. Sed Auicẽ. non ponit intelligentias eẽ a deo de nouo ꝓductas: ſed dixit ꝙ deus nõ mouet ꝓmū corpus: vt pꝫ per eius rõnẽ: ꝗuis ipſe ſit cauſa finalis: ſꝫ alia intelligentia a deo mouet illḋ. ergo ⁊c̃. nec vult Cõmentator hic remouere creationem mūdi de nouo: qꝛ ſi ſic ꝗre arguit contra dicentes ꝙ eſt prior motore totius: ⁊ nõ arguit contra dicentes ipm eſſe prioreꝫ oībus aliꝭs intelligẽtiꝭs ⁊ entib⁹. Et cū hec rõ quã ponit ꝯtra ſic opinãtes. ſ. ꝙ cū illic nõ eſt potẽtia neqꝫ agens ſit fortior ꝯtra credẽtes creationẽ mūdi. quare ergo nõ ꝯcludit prĩo ſequi ex dictis eoꝝ creationẽ eẽ de nouo qḋ ſequit ex dictis eoꝝ: ſicut dicit Joãnes que eſt maxima rõ ꝯtra dicẽtes ꝓductionẽ intelligẽtiarū: ⁊ tūc rõ facta eẽ erit fortior: ſed dicit ꝯtra eos ꝙ nõ eſt illic ꝓuentuſ neqꝫ ꝯſecutio ſed intelligẽs vel intellectus ⁊ itellm̄: ⁊ qūo ſequit ex rõne eoꝝ quã poſuit creatio de nouo. Ꝑ. qualis erit ordo ⁊ habitudo huius dicti: cum dicto ante hoc ſi dicere volumus ꝙ ꝯtradicit creationi: ſicut dicit Joannes. nã ipſe dicit in pĩcipio cõmēti: qm̄ iã declaratū eſt ex hoc ſermone ſubas eternas eẽ plures. vna ⁊ ꝙ in eis eſt prĩa. ſ. illa q̄ oĩa mouet: vult dicere primū celum: ipſe eniꝫ in oībus ꝗſi ſuis cõmentis vocat motorẽ primi celi mouens totū vel oĩa. Dicit vlteri⁹ ⁊ ſcḋaꝫ ⁊ ꝫam ſm ordinẽ orbiū: ipſe ergo dicit ſubas eternas ⁊ nõ dicit motores: ⁊ poſtea dicit ꝙ prĩa eaꝝ eſt mouēs totū vel oĩa: ⁊ iḋ bñ pꝫ ꝙ opinio modernoꝝ quã recitauit eſt ꝯtra iſ de directo cui ꝯtradicit Cõmētator: ⁊ qūo ſm opinioneꝫ Joãnis ꝯtradicit huic opioni: per rõnẽ quã ibidẽ dixi. ſ. ꝙ quelibet ſuba eaꝝ eſt pĩcipiū ⁊c̃. ⁊ maxime ſꝫ modū ſm quẽ ipſe exponit dictã ꝓpoſitionẽ: ⁊ qūo dic poſtea Cõmētator ibidẽ ꝙ primū ꝓn^m hꝫ actionẽ ⁊ reliq̈ que ibidẽ dic ꝯtra iſtã opionẽ: vide cõmētū. expõ aūt Joannis de illa ꝓpõne Cõmētatoris eſt error. nã ipſe ponit ꝑ li motorẽ ꝙ dicit Cõmētator motionẽ vel motū. ⁊. qꝛ hoc dictū eſt hoīs ꝗſi nõ itelligẽtis qūo ille ſube ſunt ꝓncipia ſube ſenſibilis ſm pĩcipia phycoꝝ. Nã Cõmētator cõmēto. 6. 12. meta. dicit. declaratū igit eſt in hac ſcia ꝙ ens nõ mãle qḋ iam declaratū eſt eſſe mouens ſubam ſenſibilem eſt ſuba antecedēs ſubaꝫ ſenſibilẽ: ⁊ ꝙ eſt principium eius ſm formã ⁊ finẽ ⁊c̃. ergo abſtracta ſunt motores ⁊ forme ⁊ fines ſubſtãtie ſenſibilis. Et hoc intelligit de oībus ſubſtantiꝭs abſtractis: vt pꝫ illic. Ꝑ. ſermo demõſtratiuus eſt per ſe ⁊ de omni: ⁊ Cõmētator. 5. cõmēto. eiuſdẽ inquit. declaratū etiã in hoc tractatu ꝙ ꝓncipiū prime ſubſtãtie abſtracte etiã eſt ſubſtãtia ⁊ forma ⁊ finis: ⁊ qḋ mouet vtroqꝫ mõ: pĩcipiū aūt ſube abſtracte non eſt niſi deus: ⁊ dicit in media ſua expõne vt iam dixi: ⁊ ſm hanc diſpõnẽ verificat de corporibus celeſtibus ꝙ ſunt entia ꝓpter iſtas ſubſtantias inq̄tū ille ſube ſunt principia eoꝝ ſꝫ motionẽ ⁊ ſꝫ formã ⁊ ꝑfectionẽ. Modus aūt declarationis hui⁹ declarabit in qõne ſequenti ⁊ iaꝫ Cõmētator locutus eſt de hoc cõmēto. 37. 12. metaph. Et Auerroys in de ſubſtãtia orbis reprehēdit dicẽtes ꝙ Ariſto. non poſuit cauſam efficientem niſi tm̄ mouentẽ. ⁊ dicit in libro quẽ fecit contra Algazel ꝙ iã hec queſtio fuit inter peripatheticos ⁊ platonicos. ſ. an mundus habet efficiens. Naꝫ ſm platonem ponẽtem mundū ꝓductuꝫ non eſt dubiū ꝙ ponit cauſaꝫ efficienteꝫ. Sed Ariſto. poſtꝙ ponit mundum eſſe eternuꝫ quomõ habebit cauſam efficientem ſm euꝫ. Et peripathetici reſpondẽt ꝙ Ariſto. bene ponit cauſaꝫ efficientem: ⁊ ſolutio ſtat in hoc ꝙ eſſe corpoꝝ celeſtiū ꝯſiſtit ⁊ remanere ꝑ motū ⁊ dans motū facit motū: ⁊ cū iſta corpora celeſtia non ꝑficit eoꝝ eſſe niſi per motū. dans ergo motū eſt ꝑficiēs corpora celeſtia. Uult dicere aliquo mõ. Dicit vlteri⁹ ꝙ iam declaratuꝫ eſt apud eos ꝙ ipſe dat vnitatem: per quã mūdus eſt vnus. Uult dicere. 12. metaph. cõmēto. 52. ⁊ in libro celi. dicit vlterius ꝙ dans vnitatẽ q̄ eſt cõditio in eſſe cõpoſiti dat ptes ex quib⁹ ẽ cõpoſitio. Nã cõpoſitio eſt cã eaꝝ ſicut declaratū eſt in illo libro. Et hec eſt diſpõ ꝓmi ꝓncipiꝭ cū toto mūdo: ⁊ iḋ inuētio eternitatiſ in ipſo. ſ. mūdo eſt ꝙ nõ habet ꝓn-

cipium neq̃ finem: ⁊ q̃ nõ intelligunt hoc loquentes videtur eis difficile dicere mundum eternũ ⁊ deũ eternũ. Et ideo ꝓductio eterna magis verificat de ipo q̃ eternitas. videtur ergo expresse ex dictis eius q̃ motor mũdi est efficiens mundũ.s. dans motum ⁊ efficiens ipsum. ⁊ certũ est q̃ ille cui appropriat esse efficiens mundi est deus: sicut Auerroys asserit expresse ibidem. ergo deus est mouens ⁊ efficiens motũ. ⁊ quare fm̃ expõnez Joãnis nõ dixit Cõmentator q̃ qõlibet eoꝝ principioꝝ est cã finalis motus ⁊ celi: sed dixit fm̃ motorẽ ⁊ fm̃ finez: ⁊ fm̃ expõnem eius est: ac si diceret est causa finalis motus ⁊ causa finalis: ⁊ deficit tũc li corporis celestis: ⁊ sic inutiliter repetitur causa finalis: ⁊ sic est negatio: ⁊ eo magis q̃ illud qõ est causa finalis alicui⁹ est etiã causa finalis accñtiũ ꝓprioꝝ illius. nõ ergo indigebat hoc dicere. ꝑterea quõ includit simul oĩa abstracta in ista propõne. Nã ꝓpositio tunc fm̃ sua dicta est q̃si equiuoca vere enĩ hec expositio est multũ extranea ⁊ fantastica. ¶ Itẽ ad pricipale. nã Cõmẽtator. 12. metaph. cõmẽto. 37. dic̃ exponẽs verba phi ibidẽ dicẽtis: ⁊ est etiã illõ qõ diligitur ꝓpter se ⁊ desiderat inter hec principia abstracta: qruz vnũqõq̃ est aliquid vnũ simplex. ⁊ elemẽtũ corporis qõ mouet est illud qõ est ex eis in fine nobilitatis ⁊ simplicitatis ⁊ vnitatis: ⁊ intẽdebat per hũc sermonẽ distinguere inter primũ pn̄m ⁊ alia pricipia abstracta. Alia.n. vident esse electa ⁊ desiderata ꝓpter alia.s. pricipia alioꝝ motuũ celestiũ. ꝑter motũ diurnũ: qõ aũt hũc motũ facit videt esse electũ per se cũ versus ipsum mouet omne motu velociori ⁊ maiori motib⁹ ꝓprijs vniuscuiusq̃ eorum est ergo electũ per se ⁊ amatũ oib⁹: tale aũt est perfectũ in fine. Joãnes aũt exponit q̃ mouet mediate: sꝫ hoc est falsuz. Nã Cõmẽtator dic̃ q̃ pricipiũ desideratũ ꝓpter se inter hec pricipia quoꝝ vnũqõq̃ est eiuz corporis qõ mouet. ꝗ principiũ magis ꝑfectũ mouet corpus determinatũ sic̃ reliqui motores. ⁊ q̃re fm̃ suã opinionẽ nõ dat differẽtiã inter primũ ⁊ reliquos qõ ipe mouet tanq̃ finis reliqui aũt sic̃ efficiẽtes: ⁊ puto q̃ nõ cõsiderauit principiũ huius dicti Cõmẽtatoris aut dimisit illud ex intẽtione ꝓpter amorẽ opinionis ꝓprie. nã qũo phs ponit drĩam inter eos nõ ꝯuenientes in vna actione. ⁊ qũo verificat hoc qõ dicit Cõmentator q̃ versus ipꝫ mouetur omne motu velociori motibus ꝓprijs vniuscuiusq̃ eoꝝ nisi dicendo q̃ Cõmentator ponit drĩaz inter motorẽ ⁊ motũ ꝑmi corporis imediate ⁊ inter reliq̃s motos ⁊ motores. ¶ Itẽ phs ⁊ Cõmẽtator cõmẽto. 38.12. volẽdo ꝓbare numeꝝ abstractoꝝ nõ motoꝝ: nisi q̃ sube abstracte sunt motores fꝫ eos ꝑcise nõ plus neq̃ minus: dicit phs. Oĩs natura ⁊ omnis suba in qua pars nõ existit ⁊ est per se inuenit dispositionez meliorem. ⁊ in alia translatione loco de li in qua pars nõ existit ponitur impassibilis. Dicit vlterius. nõ igitur est alia omnino nisi ista: imo necesse est q̃ numerus subarum sit iste: q̃m si alia sint mouebunt igitur q̃ sunt ꝑfectio motus: ⁊ in alia trãslatione fines loco de ly ꝑfectio: sed impossibile est vt alĩ motus sint a ꝑdictis: ⁊ in principio illius text⁹ dicit. necesse est igit reputare q̃ pricipia imobilia ⁊ sensibilia sũt hui⁹ numeri: intentio ergo sua est declarare numeꝝ substantiaꝝ abstractaꝝ. nam non dixit in hoc sermone motores ⁊ q̃ numerus motoꝝ sit fm̃ numerũ motuum vel mobiliuz: sed dixit numerus subarum: ⁊ dat rationẽ sup hoc q̃ abstracta sunt fm̃ meliorem dispositionẽ: melius aũt est motore q̃ sunt finis ⁊ perfectio motus. ergo non inuenitur forma de illis nõ mouens. numerus ergo eorum est fm̃ numeꝝ motuum equaliter. Et Cõmentator exponẽs ibidẽ dicit: si aũt posuerimus q̃ impossibile est vt sit corpus celeste qõ nõ hꝫ iuuamẽtũ in motione stelle alicui⁹: ⁊ posuerimus q̃ principia mouẽtia impossẽ est vt sint nisi in dispõne meliori: vult dicere pricipia abstracta ⁊ si nõ in suo dicto poneret aliquid supfluũ. Nã non est dubiũ q̃ forme mouentes mouẽt: ⁊ addit q̃ nõ accidit eis passio materie: cũ sint entia per se nõ in mã. Et cũ eoꝝ in dispõne meliori est vt sint mouẽtia necesse est vt via numerãdi ista principia sit via ista.s. ex numeratione motuũ stellaꝝ: cũ enim posuerimus q̃ nulla substantia abstracta est que nõ moueat: q̃ tũc inueniret in dispositione diminuta. Et cũ posuerimus q̃ omnis orbis est ꝓpter stellam ⁊ si nõ esset ociosuz manifestũ est q̃ via numerandi istas substãtias est via numerãdi motũ stellaꝝ. Et dicit q̃ hic phs confirmat hꝫ vlterius q̃m necesse est si alie sube sint ab istis substantijs vt sint corpora motus celestis alia ab istis corporibus: q̃m vnaquecq̃ illaꝝ substantiaꝝ est perfectio ⁊ finis motus. Et cõcludit. impossibile est igit vt substãtie mouentes sint nisi ille que sunt fm̃ numerũ motuũ. Dictum aũt Joãnis in hoc dicentis q̃ ꝑter istas formas ponitur forma mouẽs fm̃ finẽ tantũ. Et phs non intendit nisi numerũ motoꝝ falsum est. Nam phs ibidẽ dicit: q̃ ⁊ substãtias ⁊ principia imobilia ⁊ insensibilia tot rationabile existimare: ⁊ parũ post addit: imo necesse est q̃ numerus subarum sit iste: ⁊ non dixit motoꝝ. ꝑ. ratio phi est nisi ꝯtra hoc. ¶ Itẽ phs ⁊ Cõmẽtator cõmẽ. 43. dicũt oppositũ. Nã phs inquit. nos aũt dicimus de substantijs diuinis. principiũ enim ⁊ primũ entiũ nõ mouet neq̃ essentialr neq̃ accñtaliter: ⁊ mouet ⁊ facit primũ motũ etiam. verum est tamẽ q̃ in translatione hebraica sic inuenitur. nos dicamus iaꝫ ex positis ⁊ determinatis q̃ principiũ ⁊ primũ oium entiũ nõ mouet neq̃ essentialiter neq̃ accñtaliter: ⁊ q̃ ipsum mouet primũ motũ eternũ ⁊ nõ ponit: ⁊ facit. ⁊ dicit vlterius: ⁊ nos videmus ꝑter motũ tot⁹ simplicẽ de quo dicimus moueri a suba nõ mobili alios motus eternos qui sunt erraticoꝝ. Videt expsse ꝗ q̃ primũ pricipiũ entiũ mouet primũ corp⁹. Joãnes aũt dicit q̃ mouet mediate: ⁊ hoc nihil est. nã nõ solũ mouet ꝑmũ corpus tm̃ mediate fm̃ hꝫ: imo oia. q̃re ꝗ attribuit sibi ꝑmũ tm̃: cui rñdet Joãnes q̃ ꝑmũ sibi tm̃ attribuit: q̃ motor illi⁹ corporis ꝑmi est nobilior: ⁊ itelligit ꝑmũ mõ ꝑfectiori reliquis: sꝫ hoc nihil ẽ. nã mot⁹ corpoꝝ celestiũ oiuz fꝫ motũ diurnũ est vnus mot⁹ ⁊ ꝓpter vnã intentionẽ: q̃uis sit aliq̃ diuersitas iter eos sic̃ declaratũ est in mltis locis: ⁊ maxie in. 2. celi. cõmẽto. 42. 58. 70. ⁊. 71. Et in abbreuiatione metaph. Et iõ fꝫ istũ motũ debemus dicere q̃ ipe mouet illa corpora oia nõ tm̃ ꝑmũ fꝫ istã põnẽ. ꝑ. phs ibidẽ dicit. Manifestũ est igit q̃ sube sunt fm̃ numeruz illoꝝ ⁊ loquit de sepatis: vt pꝫ expsse in alia trãslatiõe. Et Cõmentator ibidẽ explicans magis dicta phi dicit. nos aũt possumus declarare bene multitudinem istaꝝ subarũ ex reb⁹ dictis ⁊ iducere ad viã qua quis põt scire numerũ eoꝝ: ꝑn̄m aũt illi⁹ est hꝫ qõ ꝑus declarauimus.s. q̃ primũ ꝑn̄m entiũ est aliquid imobile. Et q̃ hꝫ facit primũ motũ eternũ ⁊ diurnũ. Et paꝝ post dic̃: sꝫ nos videmus in celo ꝑles mot⁹ ꝑter motũ tot⁹ celi quẽ dicim⁹ fieri a ꝑma suba imobili.s. motũ stellaꝝ erraticarũ. Et mirũ est fꝫ opinionẽ Joãnis qũo nunq̃ attribuit neq̃ phs nec Cõmẽtator motũ ꝑmi corporis suo motori appropriato: sꝫ semꝑ dicũt q̃ est actio ꝑmi pricipij. Et postea Cõmẽta. dic̃. q̃ numer⁹ earũ est fm̃ nũerũ motuũ: ⁊ hoc est valde extraneũ fꝫ modernos latinoꝝ.s. q̃ dicit semꝑ de numero eaꝝ: ⁊ nunq̃ loquit de ꝑma suba: imo ponit ꝑ^m in numero eaꝝ numerãdo motores: vt pꝫ. ⁊ hec erit causa erroris in cognoscẽdo primã causam. ¶ Itẽ Cõ-

mentator.12.in fine cōmenti.39i.sup illud phi.hoc enim
deus.dicit fm hoc qd sonat hoc nomen est vnuz eternū
valde nobile ꝛ declaratū est rōne aliqd tale est esse ꝛ est
illud qd mouet omne.hoc igitur est de⁹.ꝛ in nostra trā-
latione inuenitur:ꝛ est illud qd mouet totuz. ¶ Itē cō-
mento.37.dicit.incipit demonstrare qd intellectū est il-
lud intellectum qd mouet totū celum motu diurno qui
est maximus ꝛ velocissimus motuuz.ꝛ postea in illo cō-
mento dicit:ꝙ ille motor est in fine nobilitatis:ꝛ in cō-
mento.30.inquit.declaratū est ergo subam esse eternam
ꝛ semp mouentē. Et ideo nihil pdest ponere subaz eter-
nam in qua non sit pncipiū mouendi. Et hoc expressiua
dicit ibidez phs.ꝛ Cōmētator cōmēto.38.dicit. vult de
clarare modū colligationis entiū transmutabiliuz cum
pma suba. Et postea dic loquēdo de motu diurno.ꝛ qꝛ
illud qd mouet ipsum est nō motuz cū sit in actu impos-
sibile est vt sit fm aliaz dispōnem. Idest qd mouet ipsuz
primū motū:qꝛ est actus purus sine aliqua potentia. Et
postea dicit.ꝙ pmus motor mouet istum motum tantū
sine medio. Et ioānes exponit sine corpore medio nō si
ne motore medio.ꝛ puto ꝙ ipse nō exponit p pmū mo-
torē approp̄atū pmo corpori:qꝛ vidit ꝙ Auerroys di-
cit de ipso ꝙ act⁹ purus:ꝛ in pncipio dixit ꝙ vult decla-
rare modū colligationis ꝛc̄.cū pma suba:ꝛ nō dixit cū
pmo motore.quomōcūqꝫ sit expositio sua est extranea.
Nam nō est dubiū in illo loco ꝙ primus motor mouet
corp⁹ pmū sine corpore medio:ꝛ hec nō indiget decla-
ratione:preterea negatio que ponit ibidez.s.sine medio
negat omne mediū:vt sciūt logici. P̄.phs ꝛ Cōmētator
expresse.2.celi.cōmēto.37.hoc dicūt.phs ibidem enim
dicit:ꝛ cū ita sit dignus est:vt motor pm⁹ sit hmōi:cā.n.
pma mouet pmū cātū tantū.i.pmū corpus:vt pꝫ ibidē:
ꝛ Cōmētator dicit.necesse est:vt motor pmi mot⁹ sit nō
trāsmutabilis:qꝛ motor pmi moti est pm⁹ motor ꝛ ens
simplex est qd mouet motū simplex:ꝛ intelligit Cōmen
tator per pmū motū corp⁹ supremū:ꝛ per alia mota res
exñtes sub ipo:vt pꝫ ex verbis ei⁹.12.metaph.37.ꝛ.34.
Item Cōmētator.2.celi.cōmēto.64.dicit.quedā acqui
runt ppinquitatē pmi qd est de⁹ pauca opatione. Et est
orbis totū continens:ꝛ cōmēto.62.declarauit hoc ma-
gis.vnde Cōmēta. Et ꝯsidera etiā cōmēto.71.ill⁹ scōi:
ꝛ ex solutione scōe difficultatis pꝫ intelligēti ꝙ pmū est
qd mouet pmū corpus:vnde dicit similr intelligendū est
ꝙ vltimus orbis mouet alios orbes.s.sicut dicit ꝙ nobi
lius mouet totū:qm̄ ista pncipia prima po⁹ spūalis non
diuidit in aliqa orbib⁹ nisi qꝛ potentia diuidit in vltimo
orbe quēadmodū potētia mouēs aial nō diuidit i aliqa
mēbris:nisi qꝛ pmo diuidit in corde:videt ergo ꝙ inter
hanc potentiā que imediate pcedit a pmo:ꝛ p^m corpus
nō est mediū.i.ꝙ nō est mediū iter p^m ꝛ corpus p^m neqꝫ
corpus neqꝫ intelligentia. Qꝫ aūt hec virtus causet im-
mediate a pmo simplr cui⁹ pportio ad aliq̄ abstracta ē
sic pportio pmi pncipis in ciuitate cū aliqs regib⁹ ꝑticu-
larib⁹ pꝫ p Auerroym in li^o destructio destructionū. naꝫ
ipse ibidē dicit.ꝙ aūt ois pncipia abstracta ꝛ nō abstra
cta sint causata vel pducta a prima causa.ꝛ.i.aliq̄ mō.ꝛ
ꝙ pp̄ter illam virtutē pducta.s.de qua dixit pmus mū-
dus est vnus:ꝛ per illā ligant omnes partes eius in tan
tū ꝙ totus est ꝯuenies vni actioni sicut vnū aial in quo
sunt multe virtutes ꝛ actiones ꝛ mēbra diuersa.nā ipm
apud scientes ponitur vnū.ꝙ aūt hec potentia sit causa
ta a pmo est res ꝯcessa ab oibus. Nam omnes celi apō
eos.s.phos.est quasi vnum aial ꝛ mot⁹ diurnus assimila
tur motui vniuersi aialis.i.fm locū:ꝛ motus partiū ce-
li.i.alioꝝ corpoꝝ preter primū assimilatur motib⁹ ꝑ-
ticularibus membroꝝ animalis. Et dicit post paruz ꝙ
si nō esset hec virtus non esset hic ordo:ꝛ fm hoc verifi
catur ꝙ deus facit omnia ꝛ ꝯseruat ipsa. ¶ Arguo igit
ex dictis Cōmentatoris sic. Illa potentia imediate diui
ditur vel est in pmo corpore:sed illd a quo hec potētia
causat est de⁹.ergo imediate causat a deo in isto corpo-
re pmo:sed hoc nō est verū ponendo aliquā intelligen-
tiaz inter pmā subam ꝛ pmū corpus.ergo talis itelligē-
tia nō debet poni. Adhuc dicit assimilatur multū ciuita
ti quēadmodū ciuitas regitur ꝛ sustentatur p primū pn
cipē:ꝛ per principes pticulares sub primo:ita est in mū
do.ꝛ certū est ꝙ primū hꝫ actionē sicut declaraui ꝛ sicut
apparet ex exemplo ei⁹. Nota tamē ꝙ hoc argumentū
patitur cauillationes si nō recte intelligat:nam diceret
quis ꝓuenit a pmo i pmo corpore sine medio corporeo:
nō tamē sine medio oino.hoc tñ remouet ꝯsiderādo in
dictis:ꝛ qꝛ Cōmentator assimilauit hoc corpus cordi.
pp̄terea remouet ꝯsiderādo rōnē:pp̄ter quā ponit hec
virtus. Quid aūt sit hec virtus nō est declaratū:ꝛ forte
dictā postea. ¶ Itē phs ꝛ Cōmentator cōmēto.55.12.
metaph.dicunt ꝯtra Anaxagorā ꝙ ipse dixit sermonez
diminutū:qꝛ ꝯtinget ei ponere aliud principiū non sicut
dicimus ꝙ principiū mouens mouet fm ꝑfectionē.ꝛ cō
plementū:vt videmus medicinam mouere ad se:mouet
enim ad sanitatem:ꝛ medicina est forma sanitatis:vult
dicere ꝙ ois medicina que est in aia medici mouet ad sa
nitatē:ꝛ illa.s.forma que est in aia artificis est quodāmo
do sanitas:sicut forma domus que est in anima artificis
est quodāmodo domus:ꝛ dicit in fine cōmenti si igit sa-
nitas nō eēt in subiecto sicut est de primo principio:tūc
medicina moueret vtroqꝫ modo.s.fm ꝙ est agens mo-
tum ꝛ finis.ꝛ hoc est magis manifestū ex dictis ei⁹ hic ꝙ
illud qd dicit cōmento.44.vt posui. Naz illic dicit fm
motorē.hic aūt dicit fm ꝙ est agens motū. Ideo expositio
tio Ioānis illic nō est vera fm ꝙ oino declarat positio-
nem Cōmētatoris.etiā sicut diximus est illd qd inuenit
in quadā sua epistola.vbi dicit hec verba. Alfarabius:
ꝛ Auicē.ꝛ sequentes eos opinant primū principiū non
mouere primū corpus celeste:ꝛ putant ꝙ hoc sequit qꝛ
est vnum omnino ꝛ in fine simplicitatis:ꝛ nos semp hac
viam considerantes scimus ipsam non esse demonstra-
tiuam.nā si esset demonstratiua nō fuisset incognita ab
Aristo.ꝛ reliquis peripatheticis. Et iō si fm hoc ponūt
ipsum non mouere aliquid:ꝛ sequitur ipsum esse ocio-
sum sine actione:ꝛ ꝙ sit quedam fantasia vel quid fan-
tasticum ꝛ similitudo quedam.postea ponit rationem
Themestij pro ista positione ꝛ declarat eam sicut iam
dixi:deinde dicit ꝙ non sequitur per rōnē Themistij ꝙ
primus motor nō sit mouens oino sicut sequit fm eos.
Illud aūt qd isti dicunt ꝙ ab vno non ꝓuenit nisi vnum
vanū est. Nam nō est aliquis ꝓuentus ab aliqua causa-
rum.naꝫ a materia nihil prouenit neqꝫ a forma neqꝫ ab
efficiente. Nam a forma ꝓuenit actio habentis formaꝫ
ꝛ ab efficiente ꝓuenit motus generationis vel transmu
tationis:vult dicere q̈si:ꝛ ideo in abstractis nō est pro-
uentus neqꝫ habent vere efficiens:sed sicut efficiens sen
sibile qui mouet mām in tm̄ ꝙ facit illud quod est ens in
po^a eē ens in actu:nō qd fac̄ formā:ꝛ ponit eā in mām.
Et qꝛ ibi nō est mā nō est efficiēs vere.nam actio agētis
nō est nisi motus transmutationis vel gñationis:ꝛ mo-
tus requirit subm:nisi diceret quis aliquid fieri ex nihi-
lo sicut ponunt leges:ꝛ tūc erit verū dicere abstracta eē
pducta. Inuenit tñ in eis intelligēs ꝛ intellm:perficiēs
ꝛ perfectum. Hoc est visum mihi adducere in declara-
tione huius conclusionis de mente illustrium phorum.

Et declaratum est ex hoc istam esse positionem Cōmētatoris sine dubio: ꝛ maxime si quedaꝫ eius verba exponant per reliqua. nā adducā quasdā supponēs seu propositiones: qꝛ nō debent simplr dici supponēs: ex quib⁹ apparebit solo argumentoꝝ ꝯtra istā ꝯclusionem: ꝛ per ipsas declarabunt mlta fundamēta scie diuine. Declarabo aūt illas ex mēte Cōmē. ꝛ ex vbis ei⁹ ƒꝫ posse meū.

¶ Prima suppositio est ꝙ aīa celi ꝛ forma eius abstracta ꝛ motor suus sunt vnū in esse: distincta aūt ſm ꝯsideratione. s. cū cōsiderata fuerint ſm modos diuersos. nā forma abstracta considerata ſm ꝙ est mouens vocatur aīa. ſm se aūt ꝯsiderata vocat intelligentia hec suppositio vel cōpositio: qꝛ nō oīno deberent dici supponēs: declarat ex verbis Auerroys: ꝛ fundamētis ei⁹. ꝙ aūt sint aīata corpora celestia pꝫ ex verbis ei⁹ in lib⁹ destructio destructionū. vbi sicut loquens peripatheticis. Sed positio eoꝝ vera est ꝙ motū ſm motū circularē nō querit per ipsuꝫ. s. motū locū: sꝫ q̄rit motū met circularē: ꝙ aūt est tale motor ei⁹ nec̃io est aīa nō natura: vult dicere sine cognitione: nam motus nō hꝫ esse nisi in itellectu: nā non inuenit extra aiam nisi mobile vel motū ꝛ in ipsum est aliquid motus vel aliqua pars motus nō mensurata vel nō mensurabilis. Illud aūt qd̾ mouet ad motum ſm ꝙ est motus appetit ipm nec̃io appetens aut motuꝫ cognoscit ipm nec̃io. ꝛ hec est vna via per quā ꝓbat corpora celestia habere intellm ꝛ appetitū: ꝛ iā pꝫ hoc per alias vias multas. Una eaꝝ ꝙ vnū motū ex illis corporibus mouetur ſm motus oppositos simul. s. ab oriente in occidentē ꝛ ecōuerso. Et hoc nō potest esse a natura. nā qd̾ mouetur nāliter mouet ſm vnū motuꝫ tm̄: ꝛ iam precessit sermo de rōnibus a quib⁹ moti sunt phi ꝙ celū habet intellm ꝛ ꝙ manifestior eoꝝ est: qꝛ declaratuꝫ est eis ꝙ motiones eoꝝ sunt intelligentie abstracte a materia de necessitate nō mouent nisi inq̄tum sunt intellecte ꝛ cognite: ꝛ cum sit ita motuꝫ ab ipsa est intelligēs ꝛ cognoscens necessario. Apparet hoc etiaꝫ qꝛ motus eorū sunt necessario requisiti in esse istoꝝ inferioꝝ ꝛ cōseruatione ipsoꝝ. ꝛ non pōt hoc eē accn̄talr vel a casu. Uult dicere ꝙ hoc ꝓuenit ab ordine intellectuali qui est causa in esse istoꝝ: ꝛ pꝫ ꝙ ipse intelligit hic cū dixit ipsa habere intellm ipsa esse aīata: nam questio ibidē est an sint animata. Preterea ipse ꝓbat per hoc ipsa eē appetitiua. appetitus aūt est ꝓprius anime: sicut dicit Auerroys in epistola de possibilitate continuationis. cap⁹. 9. Uū loquendo de itellectu possibili inquit. ꝛ iste intellectus materialis ꝙ non habet aliquā formam assimilatur valde animabus corporum celestium. Nāꝫ dispositio vel intētio anime in ipsis nihil aliud est nisi appetitus ad motū cognoscendi illam formā abstractā per modū receptionis. Et dicit in fine cōmēti. 41. 12. metaph. hoc etiā modo ꝓprio magis apparet. corpus enim celeste animatuꝫ est necessario. Similem sciam omnino ponit. 2. celi. cōmento. 61. Jam enim dixit ibidem expresse ꝙ celum est animatum ꝛ adduxit rōnes super hoc. Item locut⁹ est de hoc. 3. cōmento scd̾i celi. Item dicit cōmēto. 36. 12. Et ex hoc quidem apparet bene: hec corpora esse animata ꝛ ꝙ nō habēt de virtutibus anime nisi intellectū ꝛ virtutem desideratiuā que mouet in loco. Et in suo tractatu de substantia orbis versus finem dicit. Necesse fuit ꝛ hec virtus que neqꝫ leuis neqꝫ grauis sit in corpore simplici ꝛ ipsam nō habere subiectuꝫ aut contrariū: ꝛ vt sic anima necessario nō admixta materie: sed anima corpori eterni: ita ꝙ ista anima nō sit abstracta a corpore suo. Et cū hoc separata ab ip̄o inq̄tum illud corpus nō indiget ipsa qꝛ est permanēs per se. Uult dicere ꝙ hec anima non est abstracta a corpore sicut res que nō appropriatur corpori. Nā ipa est mouēs illud corpus. mouēs aūt est cuꝫ moto. Nam omne motum ex se mouetur per virtutem existentem in eo sicut dicit ibidem: sed tamen non inheret corpori. s. ꝙ ipsa anima nō existit in mā mediate dimensionibus sicut forme māles. nam tunc esset compositū ꝛ generabile ꝛ corruptibile. Et iō est abstracta a materia. Postea ibideꝫ dicit: ꝛ cū considerauit de istis virtutibus declaratū fuit ipsi appetitiuaꝫ ipsaꝫ esse virtutē de virtutibus anime tantū. Hoc etiā videt. nam nos videmus hec corpora celestia esse determinate magnitudinis ꝛ figure: ꝛ ꝙ mouent ex se a partib⁹ determinatis: non a quacunqꝫ parte nec per aliquid extrinsecū: tale aūt est vnū de necessitate. ꝓpter hec eniꝫ dicim⁹ reꝫ esse vnā: dixi aūt nō per aliud extrinsecum: qꝛ ferrū mouetur ad magnetē ab extrinseco: hoc aūt impossibile est in celo. s. moueri ad aliquod corpus extrīsecū seu ab aliquo corpore extrinseco: vt pꝫ suo loco: tale etiaꝫ mouet a quacūqꝫ parte ꝛ si adiungitur huic ꝙ ipsum mouet sīl ad partes oppositas erit hec rō magis cōpleta. dixi aūt ferrū moueri ab extrinseco: qꝛ mouet p̄sente magnete q̄ est quid extrinsecū. Q aūt hec sit idē cū intelligētia abstracta pꝫ per p̄ncipia phi ꝛ Auerroys. Nam illa aīa est abstracta a materia: vt declaratum est in cōmento. 36. 12. metaph. in hoc ꝓposito. vbi dicit. ꝙ declaratū est in libro de aīa. formas abstractas ꝛ itellect⁹: quapropter h̾ mouens est intellectus ꝛ hoc mouēs est aīa sic dicit ibidem. ergo aīa ꝛ intelligentia vel intellectus in ipsis sunt idem ꝛ vnū. Et dicit in de substātia orbis. Et ideo videtur ꝙ forme corpoꝝ celestiū ꝛ maxime forma corporis vltimi continentis sit quodāmodo anima. s. ꝓpter appetitum existenteꝫ in eis. Et mouere ꝛ quodāmodo intellect⁹: ꝛ est forma simplex p quaꝫ animal celeste cōponit ex vno mouente ꝛ vno moto. Et in sua abbreuiatione metaphysice postq̄ ꝓbauit corpora celestia esse animata dicit: ꝛ cū sint animata ipsa mouentur ꝓpter sensum aut imaginationē aut per cognitionē itellectualē: sꝫ impossibile est habere sensuꝫ. Nā sensus positi sunt in aiali ꝓpter salutē. Et hoc corpus declaratū est ipm eē eternū ꝛ sīle est de imaginatiua. naꝫ ipsa data est aiali ꝓpter salutē. P. vbi nō ē sensus nō pōt eē imaginatiua ꝛ si fuisset mot⁹ hui⁹: corpus ꝓpter sensuꝫ aut imaginatiuā motus ei⁹ nō esset vn⁹ ꝯtinuus: vult dicere qꝛ vna venit post aliā ſm diuersas imaginatiōes ꝛ sensatiōes ſm pōnem Auic. dicētis ꝙ ipsa imaginant situs diuersos q̄s mutāt. Et ipse ibidē declarauit istā ꝯñaꝫ. magis ꝛ in aliis locis. Et dicit ꝯcludēdo: ꝛ cū ita sit nō remanet qd̾ mouet nisi ꝓpter appetitū qui ē ꝓpter cognitionē itellectualē vł a cognitiōe itellectuali. Et postea dic̄: ꝛ cū declaratū ē h̾ de eē istoꝝ p̄ncipioꝝ opꝫ ꝯsiderare q̄le ē eē eoꝝ: ꝛ q̄ro sunt motores ꝛ quot modis sunt p̄ncipia istoꝝ corpoꝝ celestiū diuinoꝝ. ꝛ via ducēs ad hoc est ponere h̾ illō qd̾ declaratū est in scia de aīa. nā maior pars p̄ncipioꝝ que hic ponunt sunt accepta ab illa scia ꝛ nlla est via ad cognoscēdū h̾ gen⁹ entiū ƒꝫ ꝙ ē sibi ꝓpriū nisi post cognitionē illi⁹ scie. Et iō ponit in legib⁹ cognosce te: ꝛ tūc cognosces creatorē tuū. Dicam⁹ g̃ ꝙ iā declaratū est in illa scia ꝙ forme hn̄t duplex eē: vnū sensibile aut sīle sensibili: ꝛ ē eē eaꝝ in mā. Dixit aūt sīle sensibili: qꝛ forma subalis nō ē sensibilis saltē p sensū exteriorē eē ꝛ itellectuale qd̾ hn̄t ſm qd̾ abstrahant a mā. Et iō si sic sunt hic forme q̄rū esse est ſm ꝙ nō sunt māle de necessitate sunt intelligētie abstracte: nā forma ſm ꝙ forma non hꝫ tertiū eē: eē g̃ istoꝝ motoꝝ est ƒꝫ ꝙ sūt itelligētie. Et dic̄ in li⁹ destructio destru. in q̄ōne 6⁹, ꝙ phs pōit ꝙ ens nō māle

sua substantia est cognitio tm̄.nam ipsi vident ꝙ forme non sunt cognoscentes nisi ꝓpter hoc quia sunt materiales. Et ideo cū inueniť aliq̄d imāle scitur ipsum esse cognoscens:⁊ ad hoc habeat rōnem.nā ipsi vidēt formas quādo sunt abstracte in itellectu ꝙ sunt cognitio ⁊ itellectus:⁊ ꝙ itellectus nihil aliud est q̄ȝ forme abstracte a mā:⁊ cum sit ita illud qȯ nō est abstractuȝ in fundamēto sue nature magis debet esse cognitio ⁊ intellectus illud qȯ in fundamēto sue nature est abstractum. Et dicit in qōne 2ª ⁊ cum verificatū est apud eos esse istius sube videlicet abstracte considerauerunt in nā formaruȝ naturalium ⁊ inuenerunt quasdam earum propinquas ad actum ⁊ remotas a potentia:qꝛ quedā earum sunt minꝰ passibiles quibusdā:qȯ est signū mā̄e ꝓprium eis:⁊ inuenerunt aiam magis puram a mā:⁊ maxīe intellm̄. Uult dicere vt credo gn̄abilem ⁊ corruptibileȝ vt virtus cogitatiua sequens formam hois ꝓpriam in tantū ꝙ dubitauerant de ipo an sit mālis vel nō:⁊ qꝛ viderūt formas cognitas ex formis aie ⁊ inuenerūt eas sine mā sciuerūt ꝙ causa cognitionis est esse abstractum a mā:⁊ cū inuenerunt intellectum non esse passibilem cognouerunt ꝙ causa ꝓpter quā nō cognoscit formam nihil aliud est nisi qꝛ est perfectio quedā potētialis. Uult dicere qꝛ est in mā:sȝ quādo est perfectio completa cui nō admiscetur potentia. Uult dicere ꝙ non est in mā tūc est intellectꝰ. ⁊ de istis iam locutꝰ est Cōmētator in libꝰ de aia.postea ibidem arguit aliter de hoc dicens cū ipsi.s.phi viderūt etiaȝ ordinē existentē in nā:⁊ in actiones eius ꝓcedens fm ordinē intellectualem similē ordini artificiali sciuerunt ꝙ est hic intellectus qui dedit istis potentijs nālibꝰ hoc.s.ꝙ actiones coꝝ sint fm actiones intellectꝰ:ita ꝙ sunt ingeniose.⁊ ꝓpter has rōnes dixerūt absolute ꝙ hoc ens qȯ est intellectus simplr est dans ordinem entibus inuentū in actiones coꝝ. Nam sicut dicit Auerroys.12. metaph.in sua media expōne ordo intellectualis qui inuenitur in entibus que sunt pter subam. Uult dicere abstractum inest eis ꝓpter ordinem exn̄tem in suba simplici non composita:qꝛ ipsa nō est in se intellectus in actu: sed est intellectus per aliud ⁊ in potētia:⁊ causa eius est ordo intellectualis qui est in suba simplici cui nō admiscetur mā:sȝ est intellectus per se ⁊ sua suba est in actu ⁊ est vere vnus ⁊ simplex ⁊ intellectus in ipso est intellm̄: sed suba composita non est vere vna neqȝ simplex neqȝ est per se intellecta:sed est intellecta per aliud:⁊ nō itelligo hic de simplici illud qȯ dicit respectu cōpositi sicut dicimus elementa esse simplicia respectu mixti ex eltis: sed intelligo ꝙ in ipso nō sit aliq̄ multitudo ⁊ ꝙ est vnū oīno:⁊ cū sit ita illud qȯ intelligit corpus celeste.de primo ordine abstracto a materia qui est causa in eternitate corporis celestis:⁊ finis est causa in eē ordinis intellectualis in oībus partibus mundi:sicut illud qȯ intelligit rex ⁊ princeps de legibꝰ ⁊ regimine est causa in eē ordinis ⁊ regiminis in oībus partibus ciuitatis. Uult dicere in sūma ꝙ illud qȯ est intellm̄ in potentia ⁊ non est in se ⁊ in sua suba itellm̄:opȝ ꝙ sit tale ꝓpter intellm̄ in actu per se taleȝ:continens in se illum ordinē intellectualem ⁊ est causa illius. Et dixit cōmēto.61.2.celi.declaratū est in phicis ꝙ motor corporum celestium non est in materia.⁊ declaratū est in libro de aia.ꝙ illȯ qȯ est hmōi est intellectꝰ.⁊ declaratuȝ est in pma philosophia ꝙ forma intelligibilis non mouet nisi fm desiderium qȯ sit a suo intellectu.pȝ etiam ex fundamentis Auerroys contra Auicē.ꝙ celum nō habet formaȝ neqȝ aiam preter motorem abstractum.s.alia a motore abstracto. Declaratū est ergo celum habere intellectuȝ ⁊ ꝙ anima eius est intellectus ⁊ motor.ꝙ autē anima ipsoꝝ ⁊ intellectus est idem cum forma eorum ꝓbatur.nam ipse Cōmentator 12.metaph.cōmento.36.dicit.fm igitur ꝙ ista intellecta sunt forme eorū sunt mouētia fm agens:⁊ cōmento.6. eiusdem dicit.declaratū est igitur in hac scientia ꝙ ens nō māle qȯ iam declaratum est esse mouens subam sensibilem est substantia antecedens substātiam sensibilem: ⁊ ꝙ ē principiū eius fm formaȝ ⁊ finē. Et postea in eodem cōmento inquit:⁊ accidit dubitatio in hoc ꝙ principium formale ⁊ mouens nō sunt tria numero sed vnū in subiecto ⁊ tria in rōne. Uult dicere fm diuersas considerationes:vt pȝ ibidem per ipsuȝ ⁊ in media sua expositione.12.dicit concludendo post hoc qȯ dixit de ordine intellectuali. Et ideo non inuenitur ista substantia cā substantie sensibilis fm ꝙ est mouens ipsum tantuȝ:sed fm ꝙ est etiam causa eius fm finem ⁊ fm formam. Nā amatum ⁊ desideratum est causa amantis ⁊ appetentis fm istas tres dispositiones.vult dicere ꝙ inq̄ntum desideratum est bonum apud qȯ vel ꝓpter qȯ mouetur est finis:⁊ fȝ hoc de causa motꝰ eterni:⁊ est motor ⁊ forma etiam quia est perfectio eius ⁊ actiones eiꝰ sunt per ipȝ. actio aūt rei ꝓuenit ab ipsa ꝓpter eius formā.⁊ hoc magis declarabitur in qōne scōa. Declaratum est etiaȝ per illud qȯ posui ꝙ illa dicit aia inq̄tuȝ appetit ⁊ mouet. nam ista sunt ꝓpria anime:considerata autem fm se dicitur intelligētia:⁊ debes scire ꝙ ex dicto Auerroys in cōmēto.36 duodecimi.vbi dicit ꝙ fȝ ꝙ sunt forme mouent fȝ efficiens:declarabitur ꝙ deus mouet effectiue. Nam ipse est forma sine dubio:vt dictum est multotieſ: sed debes scire ꝙ fm ꝙ est anima dicitur esse cuȝ corpore.nam motor est cum moto.⁊ omne qȯ est ex se motuȝ mouetur per virtutem existentem in eo. Et ideo fm istū modum dicitur esse finitum non in tempore:sȝ in actione:idest ꝙ ipse mouet corpus determinatum fm motū determinatum:ita ꝙ non potest mouere corpus maius neqȝ motum velociorem:fm enim istum modū appropriatur corpori:⁊ dicitur esse cū ipso qȯ corpus est vere diuisibile ⁊ finitum:non tamen potest diuidi:sed habet partem extra partem:⁊ illud est qȯ vere dicitur esse finitum vel infinitum:fm autem ꝙ est intellectuȝ ⁊ desideratum:aut fm ꝙ est in se consideratum non dicitur esse finitum neqȝ infinitum eo modo quo declaraui. Nā fm hoc non dicitur esse cum corpore:sed dicitur de ipso fȝ ꝙ est intellectum ⁊ desideratū quod mouet vel est causa motus eterni per tempus infinitum. Et videtur mihi ꝙ hoc intellexit Cōmentator in tractatu de substantia orbis versus finem.vbi dicit.⁊ cum considerauit in virtutibus appetitiuis celestibus inuenit eas esse finitaruȝ potentiarum. Et patet ꝙ ipse nō intellexit finitateȝ fm durationem. Nam hoc est contra fundamenta sua. Patet preterea ꝙ ab illis motoribus motus est perpetuuſ. ergo non distinguitur nisi per operationem intellectus .i.fm diuersas considerationes. Nam ipse ibideȝ dicit: ⁊ cum considerauit in continuationem motus eorū fuit declaratum ꝙ causa continuationis motus earum non est ista virtus qua mouentur:sed illud quod largitur eiſ continuationem est aliquid appetibile:quia cōtinuatio non ꝓuenit nisi a motore nō moto:sequitur ꝙ istud mouens neqȝ est corpus neqȝ potētiali in corpore ⁊ ꝙ ē intelligentia abstracta. Patet ergo ꝙ causa cōtinuatiōis ⁊ perpetuitatis motus huius est:qꝛ motor nō est corpꝰ neqȝ admixtus corpori aut materiȷs:⁊ hoc inuenitur in omnibus istis motoribus. Et iō non indigemus alia cā sicut putauit Joānes:neqȝ etiā est dubiū sicut postea declarabitur ꝙ intellectum ⁊ desideratum sunt vnū in re

cum appetente ⁊ mouente.i.cū virtute qua mouetur.er
go appetibile qḋ est causa ꝯtinuationis motus nō distin
guitur in esse a motore sicut intellexit ibidē Joānes.nō
ergo distinguit nisi fm intentionē ⁊ ꝯsiderationem sicut
dixi:⁊ qḋ facit hoc qḋ dixi eē clarū est qḋ dixit Cōmēta-
tor in illo tractatu ante hoc.Inquit enim ⁊ nō est dicen
dū ꝙ forme quib⁹ mouent corpora celestia sint alie ab
eis ad quas mouent ⁊c̄.vt ibidez declarat:⁊ paruz post
dicit ꝯcludendo.ergo nihil est in corporibus celestibus
per qḋ forma que est mot⁹ differat ab ea ad quā est mo-
tus:imo sunt eedez forme:⁊ non differunt nisi in dispo-
sitione ⁊ ad iḋ quiuis potest:vt dicit Arist.ꝙ intellectus
⁊ intellectū idez sunt in corporibus celestibus.Declara-
tur preterea ex dicto eius ibidem.vbi dicit.⁊ cū considera
uit de istis virtutibus declaratū fuit ipsi ipsaz esse virtu
tem appetitiuā de virtutibus anime tantū. Uult dicere
⁊ appetitus in ipsis presupponit cognitionē.i.nō est sine
cognitione.Et iḋ intelligunt etiā.Et dicit vlterius ꝙ cū
considerauit de istis virtutibus appetitiuis celestib⁹ in-
uenit eas moueri ad appetibile nobilius ipsis:declarat
aūt postea ꝙ desideratū est intellm:⁊ ipse ⁊ suū intelle-
ctum sunt vnū.Et ideo nō possumus itelligere ex dicto
Cōmentatoris:ꝙ differunt in re:⁊ maxime q̄z aie corū
abstracte sunt a mā:abstractū aūt a mā est intellect⁹:sic
dixit.Intellectus aūt ⁊ intellm.de quo iā dixit esse idem
qḋ desideratū sunt vnum ⁊ idem in ipsis:⁊ in fine dicit
ꝙ istud corpus celeste intelligit hanc intelligentiā.Uult
dicere desideratā que est cā continuatiōis motus:⁊ pz ꝙ
ipse intelligit hic per corpus celeste aiam celi que est in-
tellectus:sicut declaratū est:declarabit aūt postea ꝙ in
tellectus in abstractis ⁊ intellectū sunt vnū ⁊ idez.Et si
dicta Cōmentatoris nō intelligunt sicut dixi nullo mo-
do verificabit illud qḋ posui in declaratione pncipalis cō
clusionis ex verbis eius in sua media expositione.vbi di
cit illud qḋ intelligūt de pncipijs determinatis vel pro-
prijs eoꝝ:⁊ multa alia ibidem posita nō erūt vera si nō
intelligent vba Cōmētatoris sic dixi:⁊ ꝯsidera illa vba.

¶ Scḋa ꝓpositio ꝙ intelligēs intellectus ⁊ intellm sunt
vnum ⁊ idem in quolibet abstractoꝝ.i.ꝙ qlibz abstra
ctum intelligens intellectus ⁊ intellectū in eo sunt idez.
In hoc tn̄ est differētia inter primū ⁊ reliquos intelligē
tias:hec suppositio est quasi nota per illud qḋ iaz dictū
est ⁊ magis declarabit.qḋ aūt intelligens ⁊ intellect⁹ ⁊
intellm in abstractis sunt vnum declaratū est ex verbis
phi ⁊ Cōmētatoris cōmēto.39.12.⁊ cōmēto.51.⁊ in li-
bro destructio destructionū.q̄one 3ª in 3ª mō prope finē
sermonis incipiētis. Dico cū dicimus rem esse possibile
esse.Et in q̄one dicente an deus sit vnus.in sermone inci
piente.Et cū totū hoc ipsi dicunt deū.Et in q̄one querē
te an deus conueniat cū alio aliquo in genere.in sermone
incipiente:cōpositio aūt que est inter genus ⁊ dr̄iam.⁊
in multis alijs locis ibidē:⁊ in abbreuiatione sua meta-
physica:⁊ in q̄one 6ª inquit.Et si sit aliquid sine mā itel-
lectus in ipso est intellm:⁊ dicit preterea in illo li°.Et q̄z
primū.s.ens est apud oēs simplex.vt dixit.i.Auic.⁊ alij
difficile q̄mo ab ipso ꝓuenit multitudo in tn̄ ꝙ inducti
sunt ꝓpter hoc dicere ꝙ prim⁹ nō mouet motū diurnū:
sz a primo ꝓuenit mouēs motū diurnū:⁊ ab isto moto
re ꝓueniūt duo:celū qḋ mouet:⁊ motor qui est pter ipz:
⁊ hoc est error fm fundamenta phicoꝝ:nam intelligēs
⁊ intellm sunt vnū ⁊ idē in intellectu humano maxime
in abstractis:⁊ postea dicit ꝙ cū fuit intellm ex verbis
Alfarabij:⁊ Auic.ꝙ motor scḋs intelligit suā subaz ⁊ in-
telligit suā cāz:⁊ fz ꝙ itelligit se ordinat vel ꝓuenit ali-
qḋ.Et fz ꝙ itelligit de suo pncipio ꝓuenit ab ipso aliḋ

quasi ipse hz duas formas aut duas subas vel naturas
sicut intellexit Algaçel ex dictis ipsoꝝ est falsuz:nam si
sic esset cōpositus plusq̄ ex vna forma:⁊ tūc illa forma
erit vna in subo multo fm dispōnem:sic est aia.Et dic̄ in
sua abbreuiatione metaphysice.ꝙ hō erit ꝓpriuz intelle-
ctui fm qḋ est nō māle.s.ꝙ intellectus ⁊ itellm est vnuz.
Et iḋ inuenit hō in oīb⁹ abstractis:⁊ hoc declarauit ma
gis ibidē:sz ego accepi intētionē q̄si tm̄:nā si quis vult sci
re ista extra loca vbi ordinate de istis tractāt phi erunt
sibi ꝓbabilia:vt bene declarat Cōmentator ꝯtra Alga
çel in li°.d.d.Et dic̄ in li°illo in q̄one querēte:an mūdus
sit effect⁹dei grā in 3ª difficultate.ꝙ nō est suba vel qui-
ditas intelligentie causate apḋ phos nisi illud qḋ intelli
git suo pricipio.Et nō sunt hic due res.s.vna ex istis qui
ditas ⁊ reliqua intētio vel res addita supra q̄ditatē vel
subam.Nā si fuisset sic esset compositum simplex aut.s.
abstractū nō est cōpositū:pz ergo ꝙ intelligēs intellm ⁊
intellm sunt vnū ⁊ idem in abstractis. Qz aūt sit ordo in
hoc inter ea aliquo mō declaro declarādo pri⁹ꝙ alie in
telligentie intelligūt pmā:hoc aūt ꝓbat multiplr:pmo
vniuersali mō:⁊ hoc declarandū ꝙ ista abstracta de ne-
cessitate hn̄t primū pricipiū:⁊ ꝙ nō sunt oino distincta:
ita ꝙ nō sit inter ea dependētia cause ⁊ cāti:⁊ hoc sic:nā
hoc nomē.s.pricipiū aut dr̄ de eis vniuoce aut equiuo-
ce aut fm pri⁹ ⁊ posteri⁹ qḋ vocat analogie:sz nō pōt di
ci vniuoce:nā vniuoca nō sunt multa nisi ꝓpter mām:hec
aūt sunt imaterialia:⁊ falsuz est etiā ꝙ dicat de eis pure
equiuoce:q̄z iaz declaratuz est ipsa esse vnius generis ⁊
nō intelligo hic per genus:genus diuisuz in spēs:sz qḋ di
citur vniuoce.Naz hoc impoīe est in eis:sz intelligo qḋ
vniuersale dictū de eis fz pri⁹ ⁊ posterius vel quādā na-
turam:sicut hoc nomē intellect⁹ ⁊ abstractū ⁊ principiū
.s.ꝙ vere dicit de ipsis.s.ꝙ sunt pricipia ⁊ motores vni⁹
entis.s.mundi ⁊ si nō:mūdus nō esset vnus ⁊ colligat⁹:
⁊ cū hoc sit ita:nō pōt dici de ipsi hoc nomē pricipiū ni-
si fm pri⁹ ⁊ posterius:sz illa a quib⁹dicit aliquid fm pri⁹
⁊ posterius de necessitate sunt attributa ad aliqḋ qḋ est
causa esse illius dispōnis in eis.Uerbi gratia.hoc nomē
caliditas dicit de rebus calidis per habitudinē ad ignē
qui est causa caliditatis alioꝝ calidoꝝ:⁊ ex hoc appet
ꝙ est aliquod primū principiū istoꝝ motoꝝ. ¶ Ꝺ.nos
videm⁹ istos motores eē diuersificatos in nobilitate ⁊
dignitate.Nā motor mot⁹ diurni nobilior est oibus:si-
cut declaratū ē suo loco:res aūt diuerse in dignitate:qn̄
nō sunt diuerse fm spēm tūc diuersitas inuēta in eis est
ꝓpter prioritatē quorūdā coꝝ super alios in illa itētio
ne vel re in q̄ ꝯueniunt.Res aūt sic disposite de necessi-
tate quedā eaꝝ sunt cāte a q̄busdā ⁊ pmū in eis est cā in
eē oium alioꝝ.Et ex hoc videt ꝙ prim⁹ mouet fm effi
ciens.Nā postq̄ abstracta ꝯuenit in suba:sic dictuz est
debent ꝯuenire in actione sequēte subam.Hoc etiam pz
alia via magis ꝓpria.Nā nos videmus actiones istoꝝ
corpoꝝ celestiū ordinatas vel ꝓductas per coꝝ mot⁹ ⁊
iuuant in esse cuiuslibz entis istoꝝ inferioꝝ ⁊ in ꝯserua-
tione coꝝ in tm̄ ꝙ nos videmus ꝙ si aliq̄s istoꝝ motuū
nō esset:corrūperet esse rerū ⁊ ordo earū.Et ideo vide
mus lunā ⁊ stellas erraticas ꝙ q̄si seruiūt soli ⁊ sequunt
ipsuz.nā nos videmus semp eas pergere fm distantias
determinatas.s.in ꝓpinq̄tate ⁊ remotione ⁊ fz vias de-
terminatas.s.in velocitate ⁊ tarditate sicut declaratum
est in astronomia.Et hec actio nō ꝓuenit ab eis vel nō
inest eis accn̄talr:⁊ cum sit ita ipsi de necessitate ꝯueniunt ⁊
ꝯsequunt vnū finē:⁊ q̄z eē coꝝ non est ꝓpter res iferio-
res.finis ergo ille in quo ꝯueniunt est cā in hoc ꝙ ꝯueni
unt ⁊ ꝯcurrūt ⁊ adiuuāt in ꝓductione cuiuslibz inferio-

rio. Nam res acta vel producta cū esse illius perficitur ꝑ plus vno motore. Illud perficitur per se: qꝛ conueniunt illi motores in vno fine: ꝛ vniuersaliter mūdus est vnus per vnū p̄ncipiuȝ. ꝛ si non vnitas inueniretur in entibus vel in mundo per accñs. vnde quasi manifestū est per se ꝙ mundus cōstat ex causis ꝛ causatis. Et per istas causas cognouerim⁹ p̄mā causaȝ. Et qḋ verificat hoc totū est: qꝛ nos videmus ꝙ reliqua corpora celestia mouent motu diurno: ꝛ quasi omnia sequunt p̄mū motorē ꝛ seruiūt ei. Declaratū est ergo ꝑ aggregata ex dictis Auerroys ꝛ fundamētis ei⁹ hinc inde positis ꝙ p̄mus est cā alioꝝ motoꝝ: ſȝ nulla est via s̄m quā est causa coꝝ: nisi per illud qḋ intelligunt de ipso. ergo intelligunt p̄mū. nā sicut dicit diuinus Auerroys in abbreuiatiōe metaphysice: cū posuerimus vnū coꝝ esse causa alteri⁹ de necessitate causatū intelligit suā causaȝ. Naȝ hec duo conuertunt in eis. s. ꝙ intelligit ex istis p̄ncipiis aliud: illud aliud est sibi causa: ꝛ illud qḋ est causa illius causatū intelligit illud: ꝛ declarat etiā hec cōclusio per rōnem vltimā ꝓbantē cōclusionē precedentē imediate. s. ꝙ p̄mus motor est causa alioꝝ. Et ideo dic̄ Auerroys in sua abbreuiatione. reliqui motores conueniunt cū hoc mobili. s. p̄mo in motu eius: ergo in cognitione ei⁹ conueniunt. Probatur p̄terea alia via. quilibȝ coꝝ intelligit suā subam: sed non pōt intelligere suā subam nisi intelligendo illud per qḋ sustentat vel cōplet sua eēntia: sed sua eēntia sustentat aut cōpletur vel ꝯsistit in eū per p̄mū. ergo intelligit p̄mū q̄libȝ coꝝ. ¶ D. apparet hoc. nā itellect⁹ s̄m ꝙ intellectus versat circa ens nō circa ꝑuatū. volo dicere ꝙ intellectus nō dicit esse intelligēs nō entia: sed non est aliqḋ ens preter ista entia que intelligimus. ergo itellect⁹ illoꝝ cognoscūt hec entia vel versant circa hec. Et cū declaratū est ꝙ cognoscunt hec entia aut cognoscūt ipsa eo modo quo nos cognoscimus ipsa aut mō nobiliori: ſȝ falsuȝ est ꝙ cognoscunt illa vel ꝯsistant in cognitione coꝝ eo modo quo noster intellect⁹: qꝛ sic min⁹ nobili perficerent ꝛ eēnt cāta ab istis entib⁹ sic̄ deducit bene Cōmētator. 12. meta. ꝛ in libro destructio destructionū. ergo cognoscunt illa mō ꝑfectiori ꝛ s̄m esse nobiliori q̄ esse circa qḋ vel s̄ȝ qḋ ꝯsistit intellꝰ vel cognitio nostra. Nā vera cognitio est illa que est ꝯformis reb⁹. Et iō si illa cognitio sit nobilior cognitione nr̄a cognitio earū versat circa entia s̄m nobilioreȝ modū eēndi q̄ modū s̄m quē versat nostra cognitio: etiā est esse nobile entis. s. esse itellectuale qḋ est cā: nobilius aūt esse entiū est esse qḋ hȝ in p̄ma cā. Et iō deus est oīa entia aliquo mō ꝛ cognoscit ipsa cognoscēdo suā subaȝ. relique aūt itelligentie intelligūt illa s̄m ꝙ intelligunt de ordine exn̄te in p̄mo. intelligūt ergo p̄mū. Nā relique intelligētie assimilant p̄ncipib⁹ ꝑticularibus qui sunt sub p̄mo p̄ncipe. esse aūt istoꝝ p̄ncipū inq̄tū sunt p̄ncipes ꝑticulares est per illud qḋ habēt de ordine vniuersali quē habēt a primo: ꝛ qꝛ entia istaꝝ intelligētiaꝝ est illud qḋ intelligunt de ordine vniuersali existente in p̄mo: sequit ꝙ essencia illoꝝ est illud qḋ intelligunt de p̄mo. Utrum aūt intelligunt primū s̄m ꝙ sunt causate ab ipso. s. an intelligūt se esse causatas. nō est hic locus huius. ꝛ forte declarabit per dicta ꝛ dicēda hic. postq̄ aūt hoc sic declaratū ē: declarabit faciliter differētia que est inter vnitatē intellectus intelligētis ꝛ intellecti in p̄ma cā: ꝛ vnitatē caꝝ in reliquis intelligētijs: ꝛ nō opȝ aliḋ facere in hoc nisi cōgregare dicta Auerroys in h̄ ꝛ exponere illḋ qḋ est difficile in eis per illud qḋ est notū magis: ꝛ tūc erit hec cōsideratio cōpleta: inuenio enī Cōmētatorē. 12. metaph. cōmēto. 51. dicētē. ꝛ sic oȝ esse in alq̄s intelligentijs abstractis: ſȝ p̄mus est simplicior coꝝ. Et iō est vn⁹ simplr̄ sine aliqua multiplicitate: nec ꝓpter alienitatē intellectus ꝛ intellecti: neqȝ ꝓpter multitudinē intellectoꝝ. quasi enī ostendit per hoc mediū quo possumus scire differentiā inter vnitatē p̄mi ꝛ alioꝝ motoꝝ cuȝ dixit neqȝ ꝓpter alienitatem intellectus ꝛ intellecti sicut magis declarabit. Dicit etiā in libro de so. d. in modo 3° questionis querentis an mundus sit effectus dei. necūm aūt per aliud. vult dicere eo modo quo superi⁹ declarauī circa positionem Auicē. intellectus intelligit in ip̄o aliquā cōpositionē ex causa ꝛ causatū: ꝛ si sit corpus inuenitur in eo multitudo vno modo ꝛ vnitas aliquomō. i. vnū in actu multum in potentia. ꝛ si sit incorporeū intellectus non intelligit in ip̄a multitudine neqȝ in actu neqȝ in potētia. Sȝ vnitatē oībus modis. Et ideo antiqui vocant hoc gen⁹ entiū simplicia. Et cū hoc dicunt de illis entibus ꝙ causa est simplicior causato. Et ideo dicunt antiqui ꝙ p̄m⁹ est simplicior. Nā p̄mus nō intelligit in eo causa ꝛ causatū. Uult dicere sed tm̄ est causa. Alij aūt p̄mo intellectus intelligit in eis aliquā cōpositionē. Unde Cōmētator loquens de Auicē. ibidē cōplens suuȝ sermonē inqt ꝛ si intellexit per possibilitatē dispositionē intellectualē. i. vt credo per operationē intellect⁹: nō sequit ꝓpter h̄ ꝙ aliquis istoꝝ sit cōpositus sed intelligit in ipso cōpositio s̄ȝ ꝙ est ex causa ꝛ causatū. Et debes scire ꝙ hoc qḋ dixit: ꝛ si sit corpus vsqȝ in finē declaratū est ab ipso ꝑfecte in illo libro in sermone incipiēte. Cōpositio aūt que est inter gen⁹ ꝛ differētiā. Et postea dicit loquēs de Algazel illud qḋ ponit de mente phoꝝ. s. ꝙ inuenit multitudo in alq̄s a p̄ma causa tantū est sermo corrupt⁹ nō cōueniens p̄ncipijs physicoꝝ. Nā nulla est multitudo in illis itelligētijs apud eos. Et nō distinguunt apud eos ꝑ simplicitatē ꝛ multitudinē. Uult dicere ꝙ nō est multitudo: sic̄ ponit Algazel in quiditate vel eēntia ꝙ ꝑ ideȝ accipio in isto loco. s. loquēdo de separatis quoꝝ quiditas eo modo quo dicunt habere q̄litateȝ: qꝛ s̄ȝ veritatē sunt quiditates: nō tm̄ ꝯstitute ex genere ꝛ differētia nō distinguunt ab essentia: sed illi distinguunt ꝑ cām ꝛ causatū: ꝛ differentia in hoc ꝙ p̄mus intelligit suā subam ꝛ reliqui motores suas subas est ꝙ p̄mus intellectus intelligit de sua suba rem existem in sua suba non reȝ que refertur ad cām: relique autem intelligentie intelligunt de sua suba rem relatam ad cām eaꝝ: ꝛ ita ingredit earum subas multitudo hoc mō: ꝛ dic̄ postea in illo loco ꝛ nō sequit ꝙ intellect⁹ ꝛ intellectum in omnibus intelligentijs abstractis est vnū ꝛ idē ꝙ oēs sint cause eque simplices. Nā ipsi. s. phi ponunt ꝙ hec dispositio inuenit vel dicitur de intelligētijs s̄m magis ꝛ minus. Et non inuenit vere nisi in p̄ma itelligentia: ꝛ causa in hoc est qḋ p̄mus intellectus in sua suba consistit oīno per ipsum: relique aūt intelligentie intelligunt de suis substātijs ꝙ ipse cōsistunt per ipsum: ꝛ si intellectus intelligens ꝛ intellm̄ in quolibet illoꝝ esset vnū eo modo quo in p̄mo eēt suba existens per se cōueniens substantie existentes per aliud vel intellectus non continuaret eam rem intellectā. Dicit p̄terea in illa qōne i 3ª difficultate modi tertij. ꝛ differentia inter cām ꝛ causatū est ꝙ p̄ma causa esse ei⁹ oīno est per ipsaȝ: esse aūt scdē per relationē ad p̄mā cāȝ. Nā esse causata est sua met suba: ꝛ non est res addita eis: sic est dispositio hec in causatis mālibus. verbi grā. Color est res existentes in se in corpore. i. est res absoluta: ipsuȝ aūt esse cause visionis est s̄m ꝙ est relatuȝ vel relatiuū. Uisio aūt non habet esse nisi per istaȝ relationē vel suū esse ꝯsistit in relatione. Et ideo abstracta a materia sunt substantie de natura relōnis vel relatiui. Et iō referunt

causa ꝛ causatū i formis abstractis a mā. Et si hoc erit be
ne intellectū: oia que dicta sunt in hoc de mente Auer
rois erūt q̄si intellecta: ꝛ ex hoc aūt ꝙ relique itelligētie
intelligūt ꝙ pma est cā eaꝝ. Naꝫ ipse intelligūt substan
tias earuꝫ: sed substantie eaꝝ sunt de natura relatiuoꝝ
ita ꝙ suuꝫ esse ꝯstituit per relationē: ergo intelligūt rem
ad quā referunt. ¶ P̄. intelligunt pmuꝫ ꝛ intelligunt se
intelligere pmuꝫ vel illud qđ est pmū. itelligēs aūt hoc
perfecte de necessitate intelligit se esse causatū a re itel-
lecta. ergo ꝛc̄. ¶ Jtē in sua abbreuiatiōe metaphysice.
in hoc q̄stio dicit. pmū ꝛ vere simplex ē illđ qđ nō indi-
get alia re extra se i cognitiōe sue substātie. ꝛ vult ibidē
ꝙ relique itelligētie indigēt hoc. ꝛ dicit Cōmē. 5° tertij
de aia. in solutione 3ᵉ difficultatis. opinandū est enim ꝙ
istud. s. intellectus materialis est q̄rtū genus eē: quēad-
modū enim sensibile esse diuiditur in formam ꝛ mām sic
intelligibile eē diuidit in cōsimilia his duob⁹. s. in aliqđ
simile forme ꝛ in aliqđ simile māe. ꝛ hoc necesse est in oi
intelligētia abstracta que itelligit aliud ꝛ si nō esset mul
titudo in formis abstractis: ꝛ iō declaratū ē i pria phia
ꝙ nulla ē forma liberata i potētia simpliciter nisi pma
forma que nihil itelligit extra se: sed essentia eius est qd
ditas eius. Ale aūt forme diuersificant i qditate ꝛ eētia
quoquo mō: ꝛ nisi esset hoc gen⁹ entiū qđ sciuimus in sci
entia anime nō possem⁹ itelligere multitudinē in rebus
abstractis: quēadmodū si nō sciremus hic naꝫ intellect⁹
nō possemus scire ꝙ motores abstracti sunt intellectus.
Hoc autē vltimū iaꝫ declarādū est per illud qđ iaꝫ dixi:
reliquū autem sui sermonis declarabit ponendo verba
eius. circa hoc in libro destructio destructionuꝫ. ꝛ i alijs
locis: dicit enim in 3ª questione versus finem. Videt. n.
ꝙ causa multitudinis intelligentiaꝝ abstractarū est ꝓ-
pter diuersitatē nārū receptiuaꝝ eaꝝ. p illud qđ intelli-
gunt de prio principio ꝛ p illud qđ acquirunt ab ipso de
vnitate que est vna actio in se multa vel multiplicata ꝓ
pter multitudinē recipiētiū ipsam. s. vnitatē: sicut est de
pncipe sub quo sunt multi duces pticulares. ꝛ ante hoc
in illa questione inquit ꝛ nō est remotū ꝙ ipsuꝫ. s. pmuꝫ
pncipiū sit vnū in se: ꝯsiderant tn̄ de ipso multe itentio-
nes ꝛ cognoscunt cognitiōes distincte vel diuerse. i. itel-
ligitur modis distinctis ab intelligētijs. ꝛ simile huic di-
cit ibidem multotiens. ꝛ dicit in epistola de possibilita-
te ꝯiuatōis. capitulo. 13° dicēs ꝙ si posuerimus ꝙ que
intelligunt formas abstractas a magnitudine nō sint ali
quo modo cū magnitudine apparebit huius cōtrarium
in corporibus celestibus. Naꝫ potentie coꝝ qbus itelli
gunt abstracta sunt cū magnitudine. Et ante hoc dic̄ in
illa epistola: nā itellectus mālis: qꝛ nō habet aliquā for
mā formarū fuit similior oibus rebus aiab⁹ corporum
celestiū. Nā dispositio aie in ipsis nil aliud est nisi appe-
titus ad motum apud cognitionē illarum: illam formā
abstractā per modū receptionis. Et hoc totū verificat
sicut dixi superius cū ꝯsiderata fuerint ƒꝫ ꝙ sunt aiata.
Declaratū est ergo ꝙ vnio itellect⁹ itellectui ꝛ itelligētis
nō est in oib⁹ abstractis vno mō. Declaratū est etiam ꝙ
in reliquis abstractis intelligit in eis aliquo mō recipiēs
ꝛ receptū: ꝛ potētia. nā ƒm ꝙ in ipsis intelligitur recipi
ens de necessitate itelligit potentia: in prio aūt nō intel-
ligitur recipiēs ꝛ receptū nisi forte alio mō. potētia aūt
nō intelligit in ipso ꝛ bene ꝯsidera ne putabis ꝯdictionē
in verbis. Nam reliqui motores recipiūt intellectionez
suam a primo. prim⁹ aūt intelligit de se rem existentē in
se nō existētē in alio ꝛ itelligit illā per modū receptōis:
tn̄ in prio etiā intelligit intellectus intellectum ꝛ intelli
gens. sicut declaratū est Cōmē. 39° 12. metaphysice. Ex

istis pꝫ intentio Cōmentatoris. in libro de aia. cuꝫ dixit
nisi esset hoc genus entium ꝛc̄. Nā nō possemus itellige
re multitudinē vel diuersitatē in eis nisi ꝓpter nās eaꝝ
receptiuas aliquo mō sicut dictū est. per dicta aūt Joa-
nis in 3° de aia nō verificat hoc dictū Cōmen. vt sciunt
intelligētes: q̄uis multa bona dixit: debes tn̄ scire ꝙ nō
debet dici potētia absolute illa potentia que itelligitur
in istis abstractis: neqꝫ est similis oino potētie itellectus
nostri: nam nō sunt in aliqua hora vel instāti in potētia
vt recipiant rem vel dispōnem: quia ipse sunt eterne ꝛ si
de nouo vel vere reciperent eēnt gn̄abiles ꝛ corruptibi
les. ꝛ maxie qꝛ itellectus coꝝ est idē cū substantia coꝝ.
¶ P̄. si sic q̄re nō recipiunt hoc intellectū vel istaꝫ intel
lectionē ante: cū ꝓducēs ꝛ recipiens inueniant semp ƒꝫ
vnā dispositionē: ꝛ semp est inter illa eadem habitudo:
ꝛ ipse substantie nō intelligūt hec inferiora eo mō quo
sunt: ꝛ si dicat facta ē in eis noua potētia vel dispositio
hoc idē quero tunc de illa potentia: ꝛ sic erit ꝓcessus in
infinitū. Cū igitur non est in eis res noua non hn̄t vere
efficiēs: sicut est in intellectu nostro: sicut dicit Cōmē. in
libro de anima. in pncipio cōmēti pdicti ꝛ i fine Cōmē.
secundi: ꝛ cū non hn̄t vere efficiens nō inuenit in eis re-
cipiēs vere neqꝫ receptū. s. aliquo mō: ex istis pꝫ ꝙ pma
causa est vere vna nullā habens cōpositionē in substan
tia neqꝫ itellectus aliquo mō differt ab intellecto i ipa:
neqꝫ habꝫ aliquo mō potētiā neqꝫ est aggregatū ex sub
stantia ꝛ ꝓprietatibus. Naꝫ sicut dicit Cōmen. 12. meta
physice. Cōmēto. 39° dē ꝯpositū ē nouum. vult dicere si
sit ꝯpositū i suba. s. ꝙ sit ꝯpositum ex mā ꝛ forma aut ex
gn̄e ꝛ differētia aut simile generi ꝛ differētie. verbi grā.
substantia ꝛ ꝓprietates ptinentes ad essentiaꝫ que sunt
ptes eētiales est vere nouū ꝛ si sit aggregatū ex substā
tia ꝛ ꝓprietatibus additis extra aiaꝫ essentie ē ꝯpositū
vel ꝯstitutū ex ꝯditiōe vel ꝯditionato vł ex cā ꝛ cāto: ꝛ
cū hoc est vnū de necessitate est cātū sicut declaratū est
ab ipso in libro destructio destructionū expresse loquen
do de ꝓprietatibus ꝛ sua abbreuiatiōe metaphy. ꝛ aliq̄
liter Cōmēto. 51°. 12. ꝛ a fortiori si sit ꝯstitutū p efficiētē
vel recipientē ꝛ receptū vel causatū. Nam tunc illđ ag-
gregatū nō est pria cā sicut optime declarat i illo libro:
sed est actus purus pfecte vnus. ƒm pncipia phoꝝ: dixi
autē ꝓprietatibus additis extra animā essentialib⁹ vel
non: qꝛ q̄n sunt multe ille ꝓprietates ꝓpter diuersas ꝯsi
derationes vel ꝓprietates dicte ƒꝫ negationeꝫ ita ꝙ ex
illis nō sequat aliq̄ multitudo nō negat a phis: sic dicit
ibidē Auerois. Vtrū aūt hec potētia i abstractis sit di
stincta in esse ab intellectu coꝝ aut ƒꝫ ꝯsiderationē tm̄:
ꝛ difficultates accidētes nō est hic locus ꝓprius sꝫ hoc
hꝫ locū in questiōe de vnitate itellect⁹. ibi. n. dixi multa
de hoc ꝛ q̄si de oibus istis suppositionibus. Debeo autē
scire ꝙ si itelligat i pmo de aia ꝛ recipiēs aliquo modo
intelligit: tn̄ mō alio a mō ƒꝫ quem itelligit in reliquis
abstractis. Nā ipse recipiunt itellectū vel itellectionez.
aliq̄ mō ab ipso prio: ipse aūt pm⁹ ē sibimet intellectū.
¶ Tertia ꝓpositio ꝙ desiderans vel appetēs ꝛ deside
ratū in abstractis est itelligēs ꝛ itellectū. Ex ista sequit
ꝙ appetens est idē in ipsis cuꝫ desiderato vel appetito:
hec suppositio declarata est per illud qđ declaratū ē in
fine prie suppositionis: ꝛ p illud qđ apparuit ex dictis
Cōmen. ꝙ sunt cāe ƒm motorē ꝛ finē: ꝛ nō est dubiū ꝙ
finis in ipsis est idē cū desiderato: sed ipse declarat hoc
ex intentiōe. 12. metaphysice. 36° Cōmen. Et in pncipio
istius cōmenti inquit. ꝛ videt de istis principijs que sunt
in corporibus celestibus ꝙ desideratum in eis idem est
cum intellecto. Et iam declaraui ꝙ appetitus coꝝ ꝓpe

nis ab intellectu ꝛ cognitiõe.ergo desiderans est intelligens vel intellectus.nota tñ ꝙ inq̃tum dicit desideratum.s.fm illã cõsiderationẽ videt magis nobile ꝛ honorabilioꝛ appetẽte. Nã desideratũ assimilat fini vel ẽ finis in ipsis.finis aũt inq̃tum finis nobilioꝛ est eis quez sunt propter finem. Et hoc valde manifestum est intelligentibus Cõmen. Auerrois ꝛ principia eius.

¶ Quarta suppositio ꝙ motores corporũ celestiũ mouent p se.ꝛ prio pp se:secũdarie aũt pp aliud.s. propter exitũ istoꝝ iferioꝝ in actum ꝛ conseruationẽ eorum. Ista suppositio iam posita est superius ꝛ declarauit eaz Cõmen.12.metaphy.Cõmẽto.36.vbi dicit ꝙ nõ mouentur nisi qꝛ intelligunt ex se ꝙ ꝑfectio ꝛ substantia eorum est in motu ꝛc̃.ꝛ etiã intelligunt ꝙ motꝰ est causa exitus eius qđ est in potẽtia i illis formis abstractis ad actũ.s. ad formas materiales:ꝛ declarat ibidẽ qđ intendit cuz dixit in potentia queadmoduz dicimus ꝙ forme artificiales habent esse in actu in mã ꝛ in potẽtia in aĩa artificis. Et dicit postea:sed tñ motus eoꝝ nõ est ꝓpter exitum istarũ formaꝝ a potentia in actu nõ ita ꝙ illud est ꝑfectio ꝑma coꝝ sed ita ꝙ illud est ꝯsequens ꝑmã ꝑfectionẽ coꝝ. Intelligit ergo in hꝫ fmõe per corpus celeste aggregatũ ex corpe ꝛ suo motore qđ ẽ sic vnũ aĩal: mouent ergo per se prio vt assimulent ꝑmo.i.vt sint fm meliorẽ dispositionẽ que possibilis ẽ in nã eoꝝ: melioꝛ autẽ dispositio est esse mota q̃ q̃escere. Nam motus est ꝑfectio viui ꝛ est vita reꝝ nãliũ ꝛ iđ querũt motũ ꝓpter motũ met. Nã ipsa itelligũt ex se ꝙ ꝑfectio coꝝ est i motu.sꝫ nõ itelligo ꝙ cognitio coꝝ ordinat ꝓpter motũ. Nã si hoc esset:sic magis nobile esset ꝓpter minus nobile.sicut dicit Auerrois in sua abbreuiatiõe. sed ꝙ motus ꝓuenit a ꝑfectione ꝛ ꝯsequit ipsaz sicut cõbustio sequit ignẽ.s.eẽ.combustiuũ:hoc tñ oꝫ itelligi diuersimode ab abstractis ꝛ in corporibus coꝝ. Naz pria actio abstractoꝝ est itellectio q̃ est suba coꝝ.secũda autẽ actio.s. sequens subaz coꝝ est mouere: ꝛ iđ cõtinuat ꝑfectio coꝝ per mouere:corpoꝝ aũt celestiũ actio prima est recipe motũ eternũ circularẽ.i.moueri i eterno ꝛ sp a motoribus eoꝝ:que tñ est ꝑncipalr ꝓpter suũ eẽ.s.ꝓpter eternitatẽ motus illius corpis vt dicit Cõmen.2° celi cõmẽ. 7° ordinant tñ corpus illud ꝛ motus ad motorẽ. Nã si sit abstractũ eternu cuius actio est mouere semp oꝫ esse corpus eternũ semp motũ. Et ideo dicit Cõme.in libro .d.d.ꝙ motus est actio coꝝ ꝓp̃a pp quẽ inuẽta sunt. Et iđ si motorea coꝝ nõ essent nõ esset motus: ꝛ si motus nõ esset actio coꝝ ꝓpria nõ eẽt.ꝛ tũc suba coꝝ nõ eẽt: ꝓbat ꝑterea ꝙ ꝑfectio coꝝ ẽ in motu. Nã reliq̃ motorea sunt entia vel hñt esse ꝓpter colligantiã quã habẽt cum ꝑmo motore.ligant aũt cũ prio qꝛ ipse dat cuilibꝫ eoꝝ finem ꝓpter quẽ inuenta sunt illa ꝑncipia ꝑticularia.ꝛ est ordo itellectualis iuentus i quolibet coꝝ: ꝑmꝰ aũt est causa illius ordinis sicut ẽ de ꝑncipe prio ciuitatis cuz reliquis principibꝰ qui sunt sub ipso ꝛ qꝛ finis in ipsis est forma intellectus est intellectũ.ꝛ nõ ẽ in eis seruitudo addita sup subaz:sunt ergo entia ꝑ illud qđ hñt de illo fine:ꝛ iđ verificat sicut in sequenti q̃ne declarabitur ꝙ deus est efficiens ista aliquo mõ:finis aũt eoꝝ est q̃si fm ꝙ sunt regentia particularia.i.nõ ita vniuersalia sicut primꝰ. Nã iste finis nihil aliud est ꝑter hoc:non sunt aũt regentia nisi per motũ. nã mũdus nõ potest eẽ sine motu.mouent ḡ ꝓpter se. Nã si cessabit regimẽ eorum cessabit esse eorum:mouent ḡ ꝓpter ordinẽ intellectualem quẽ habent a prio vt assimulent ei cum sint fm meliorẽ dispositionẽ coꝝ.primꝰ aũt mouet fꝫ ordinem intellectualẽ vniuersalẽ quẽ hẽt in se. Et ideo ipe solus ꝑfecte mouet propter se ꝛ est vere finis:naz ipse mouet ꝓpter se non vt assimilet alteri nisi sibimet. Debes autẽ scire ꝙ nõ intelligo per illud qđ dixi sicut ꝯbustiuum eẽ sequit ignẽ ꝙ actio coꝝ sit nãlis sine cognitione: ꝛ iã dixi de hoc aliq̃d.

¶ Qđ aũt mouet ꝓpter ꝓductionem istoꝝ inferioꝝ pꝫ. Nã ꝑ motus istoꝝ ꝓducunt hec entia ꝛ ꝯseruant mõ ꝑfecto:ꝛ hoc nõ ẽ ꝑ accñs. Nã de nã perfectiõis formaꝝ est esse agẽtes vel efficientes in isto mũdo iferiori:ꝛ nos videmus eas semp ꝓducere istos effectus.s.esse istoꝝ inferioꝝ ꝛ ꝯseruationẽ istoꝝ sicut declarabitur in secũda q̃ne. Qꝛ aũt non mouent ꝓpter ista inferiora ꝑma itentione pꝫ qꝛ actio eterni ꝛ diuini ẽ ꝓpter suũ eẽ ꝛ ꝑpetuitatẽ sui esse vt declarat Cõmẽ. 2° celi.cõmento.17° ꝛ hoc ẽt pꝫ qꝛ eternũ ꝛ abstractũ nõ ẽ ꝓpter generabile ꝛ corruptibile.nã magis nobile nõ ordinat ꝓpter minus nobile sic declarauit Cõmẽ.in multis locis:ꝛ in.12.metaph. ꝛ in 2° celi.ꝛ in sua abbreuiatiõe. Et iđ dicit Cõmẽ.in sua abbreuiatiõe metaphy. ꝛ sicut nos cũ habuerimus vltimã ꝑfectionez. melius est nobis influere alijs aliquid de illa ꝑfectione fꝫ ꝙ eis ẽ possibile recipe de illa ꝑfectiõe:nõ ꝙ ꝑfectio nostra sit ꝓpter illos sic est dispositio in corporibꝰ celestibus cuz istis iferioribus. Et dicit postea. ꝛ cũ fuerit sic pꝫ ꝙ ista ꝑncipia.s.abstracta sunt cause huius mũdi sensibilis fꝫ formam ꝛ efficiens ꝛ finis.ꝛ ideo esse,vel ꝓductio huiꝰ mundi sensibilis ab illis.s.aliquo modo nõ est:qꝛ ipsa.s. abstracta sunt ꝓpter istum mundũ sed ipse ẽ ꝓpter ipsa sicut declaratũ ex isto sermone. Et cũ hoc sit ita nõ remanet ꝙ ꝓueniat ab ipsa nisi secũdaria intentiõe eo mõ quo dicimus ꝙ lex vel ponens legez est causa boni hominibus dignis.nõ ꝙ ipse acquirat ꝑfectionẽ i se.videtur ergo ꝙ entia sunt duobus modis:quedã sunt vt seruiũt alijs vel alio qꝛ ipm est finis:ꝛ quedam sunt q̃ ꝑficiunt alia ꝛ ꝑficiũt ipsa:qꝛ illa.s. ꝑficientia sunt ꝑncipia vel ꝑncipes:nõ qꝛ sunt ꝓpter ipsa.ꝛ si bene cõsiderabis Cõmẽ.17.ꝛ.31.2° celi erit tibi notũ. Añ aũt q̃ veniã ad solutionẽ argumẽtoꝝ apparet mihi adducere hoc q̃situz ex verbis Cõmen.in sua abbreuiatione metaphysi. nã hoc est valde bonũ ꝛ vtile:vt puto i hoc. ꝛ hec sunt verba eius ꝑmũ aũt efficiens fꝫ ꝙ de necc̃e est eternum sequit ꝙ nõ sit in mã:qđ aũt nõ habet formã necc̃ium est etiã. Utrũ aũt habet cãm finalẽ indiget cõsideratione. Nã si posuerimus ipsuz habere causaz finalẽ erit causa tũ de necessitate ab ipsa:nã finis est nobilioꝛ efficiente. Uult dicere vt puto in isto cãu:vel vult dicere ꝙ finis sequens motũ vel mutationẽ nobilioꝛ est mutatiõe. non illo qui mouet.secus est de fine non sequente trãsmutationẽ:sed est eis q̃dãꝫ.qꝛ finis vt sic nobilioꝛ est illo q̃ mouet vt mouẽs est:sicut est in eternis.sed de hoc dem̃ est aliq̃d.ꝛ cũ ipse nõ est in mã:ergo finis tãtũ est causa sui esse.ꝛ qꝛ nos iam ponimus ipsuz ꝑmũ efficiẽs. erit ḡ causa finis:ꝛ sic erit causa sibiipsi. hoc aũt nõ sequit i rebus mãlibus. Naz efficiens est cã finis fm ꝙ est finis ꝛ qꝛ hoc est ipossibile nõ remanet nisi ꝙ ipse sit finis eiusmet sicut sciens cuius finis in docẽdo est influere bonũ tantũ ꝛ ponens leges qui ducit homines ad dignitatez absq3 hoc ꝙ ipse acquirat dignitatem ꝛ sic videt etiã ꝙ prima forma non hꝫ efficiens. Nam si haberet efficiẽs non esset vltima forma. Nam ipsa est etiam prioꝛ in eẽ efficiente ꝛ magis remotũ est q̃ sit mãlis ꝛ cũ nõ habet efficiens ipsa ꝛ vltimus efficiens sunt vnuz in subiecto. Naz si posuerimus ista duo nũero sequit ꝙ sit cãta ab efficiente ꝛ efficiens causatus ab ipsa inquantũ est hñs formã ꝛ nõ erit ꝑmũ efficiẽs. oꝑꝫ etiã de necessitate ꝙ ipsa nõ habet finẽ. Nã finis.i.vt puto hñs finẽ vel forte

finis est etiā forma: ⁊ dicit̄ de ipso ꝙ habet formā: ⁊ erit ergo forma prior ipsa ⁊ sic nō erit illa vltia forma: ⁊ cū sit ita finis eius est sua substātia: ipossibile etiā est ponere ꝙ finis primus sit aliud a pmo efficiēte ⁊ a prima forma. Nā pma forma vt iaʒ declaratū est in isto sermone ⁊ vltimū efficiēs sunt vnū in subiecto. ⁊ nō est possibile vt iā diximus vt vltimū efficiens habeat finē pter se ⁊ suā substantiam. Jam ergo declaratū est ex isto sermōe ꝙ oia entia ascendūt ad causam vnā ⁊ ipsa est finiʒ ⁊ efficiens ⁊ forma: declarabimus autē hoc via magis propria postea: viā aūt qua dixi hoc declarare similis ē vie de qua dixit i. 12. Cōmēto. 36. i exēplo balnei: ⁊ aliqualiter tactum est de hoc ⁊ magis in sequēti tanget̄: ⁊ dixit ante hoc in isto libro: ꝙ intelligit per vltimum efficiens vltimum motorem: declaratum est ergo ꝙ motor primus ⁊ forma ⁊ finis primus simpliciter sunt vnum: ⁊ ꝙ primus est causa sm efficiens ⁊ sm formam: ⁊ sm fineʒ ⁊ ꝙ finis eius est substantia eius ita ꝙ ipse est finis eiuʒ: ponam ergo nunc solutiones argumentorum.

Ad primam dico. ꝙ iā declarata est equocatio ⁊ falsitas illaꝝ ꝓpositionū ex v̄bis cōmētatoris positis i declaratiōe ꝑncipalis cōclusiōis: ⁊ ipse ꝑfecte declarauit i libro. d. d. ꝙ ꝓpositio dicēs ꝙ ab vno nō ꝓuenit nisi vnum diuersimode dr̄ de agēte corporeo ⁊ nō corporeo vniuersali. ⁊ dixit ibidē ꝙ prim⁹ efficiēs abstractus ē efficiens abstracte: corporeuʒ aūt est determinate: ab agēte aūt abstracto. i. nō determinato vt dicit. s. ꝙ nō tm̄ agit in vnū ⁊ nō i aliō: nō tm̄ hʒ potentiā infinitā in vigore nec naturā infinitaʒ sicut declarat̄ non prouenit nisi actio absoluta: actio aūt absoluta nō determinat̄ in quēdā actū ita ꝙ nō in aliō. ⁊ per hoc cōcessit Arist. ꝙ faciēs intellecta humana est abstractus a mā. s. ꝙ est efficiēs oia. s. itellecta. Et iō hec ꝓpositio est equiuoca: ⁊ sic dicit ibidem ꝙ responsio sʒ opioneʒ sapientis est. s. Aristo. ꝙ res quoꝝ esse non cōpletur nisi qꝛ quedā earum sunt colligate cū quibusdam sicut colligatio materie cū forma. Et colligātia partiuʒ mundi simplicium quedā cuʒ ꝗbusdā esse corū sequitur colligationē illoꝝ: ⁊ cū sit ita dans colligationē dat eē: ⁊ qꝛ oē colligatū colligatur per dispositionē qua ē vnū. vnitaʒ aūt vel vnū per qō colligat̄ ꝓuenit de necessitate ab vno qō est vnū per se exñs: necesse est ergo ꝙ sit hic abstractū vnū per se oino existens. ab isto aūt vno ꝓuenit de necessitate vna dispositio in se: hoc aūt recipit̄ in entib⁹ sʒ naturas coꝝ ⁊ ab illa vnitate data in quolibʒ enti ꝓuenit esse illius entis: ⁊ oia ascendūt ad primā vnitatē sicut ꝓuenit caliditas in quolibet enti calido a prio calido qō ē ignis: ⁊ per hoc credidit Aꝛ. esse ꝯueniētiā inter esse sensibile ⁊ esse itellectuale: ⁊ dixit mūdus vn⁹ ꝓuenit ab vno: ⁊ ꝙ vnuʒ est causa vnitatis ⁊ multitudinis mō diuerso: ⁊ ꝓpter difficultatē huius rei multi posteriores nō intelligūt istud sicut diximus: ⁊ cum hoc sit ita pʒ ꝙ est hic vnū ens a quo ꝓuenit vna potentia. vel virt⁹ ꝑ quā sunt oia entia: ⁊ qꝛ sunt multa: ergo ab vno inquātū vnū ꝓuenit multitudo aut ordinatur: aut quōcūq̄ volueris dicere ⁊ hoc est oppositū illius qō putauit dicēs ꝙ ab vno ꝓuenit vnū: ⁊ ꝯsidera istuʒ errorem q̄tū magnus est: ⁊ debes ꝯsiderare hoc dictū phoꝝ an sit demonstratiuū vel non in libris antiquorum: nō in libro Auicen. ⁊ alioꝝ qui transmutarunt positiōes phorum in scientia diuina in tm̄ ꝙ facta est similis imaginationibus extraneis. ¶ Ad 2m dico ꝙ istam difficultatē soluit Cōmen. mō magis expresso in 2° celi cōmēto. 38. ⁊ 71. ⁊ in de substantia orbis. vbi distinguit finitū ⁊ infinitum simpliciter. s. sm tēpus. i. ꝙ actio sua sit eterna hoc est infinitū in duratione vel infinitū in actione. s. ꝙ mouet in instanti: hoc est qō dicunt moderni infinitū itensiue. sed in tractatu de substātia orbis perficit solutioneʒ huiuʒ difficultatis cū dixit. ⁊ est manifestū ꝙ si i corpore composito ex mā ⁊ forma esset virtuʒ infinita in tēpore sequeret̄ in ipso esse infinitū in ipsa actione aut passiōe: ⁊ hoc ē ipossibile illud qō Arist. intulit ⁊ ē. i. qꝛ ois virtus in mā. s. omne cōpositū ex materia ⁊ forma est receptibile transmutationis vel recipit trāsmutationē: ⁊ iō si in eterno nō trāsmutabit̄ qꝛ ponim⁹ ipsuʒ semꝑ mouere erit in ipso de necessitate virtutis ifinita i actiōe. s. intēsiue per quā resistit transitus vel per quā nō debilitat̄ in tantū ꝙ cessat actio eius: quia bene sic cōpositum est generabile ⁊ corruptibile vt bene declarat Cōmē. in libro. d. d. ⁊ debilitat̄ etiā. ⁊ hoc videntur ꝓbare ratiōes phi. in libro celi vbi ꝓbat ꝙ celū nō est generabile ⁊ corruptibile. etiā qō possibile ē corrūpi a nullo ꝑpetuat̄ nisi nā eius trāsmutaret̄: vt dicit in. 12. sed hoc nō sequitur si motor nō sit in mā: qꝛ ex quo ē oino intransmutabilis si mouet vel si posset mouere aliqō mobile per vnū diē vel vnum annuʒ potest mouere illud per tps ifinitum. s. semꝑ. Difficultas aūt que videt̄ accidere in ista solutiōe soluta est ab ipso. 12. metaphysice. Cōmento. 41. versus finē si verba sua diligenter cōsiderent̄ Unde hec solutō met ponit̄. 12. magis cōpleta si bene ꝯsiderent̄ verba ei⁹: ⁊ de hoc multa bona dicit in. 12. metaphysi. i sua media expositione ꝓpter tm̄ amorē veritatis verborū Cōmē. dico vlteri⁹ ꝙ hec difficultas potest solui eo mō quo iā dixi i fine prime suppositōis. Nam ibidem declaraui ꝙ duobus modis possumus ꝯsiderare motorē ⁊ sm vnū moduʒ dicitur esse finitus non in tēpore sed in velocitate. s. sm ꝙ dicit̄ aia vel assimilat̄ aie: sm aūt aliū modū nō dicitur esse finit⁹ neq̄ ifinitus sed tm̄ dicit̄ de ipso ꝙ est causa ꝑpetuitatis motus: ⁊ vult dicere Cōmē. cū dixit ⁊ alter est ifinite motiōis ꝙ sm ꝙ est intellectum nō appropriatū corpori ꝓuēit ab ipo ꝑpetuitas mot⁹: ⁊ nō dicit̄ de isto sic ꝯsiderato ꝓpter hoc ꝙ est potētie finite nec infinite: soluit ergo hoc modo ꝙ nō sequit̄ ponēdo ipsuʒ moueri a motore ifinito. s. cuius actio ē ifinita sm durationē i mālis existēs ꝙ mouet in istāti. Nā isti motores ꝯsiderant sm diuersas dispositiones vel intentiones. Uno mō sm ꝙ est aia: ⁊ tunc actio sua ē determinata. i. ꝙ nō mouet sm velocitateʒ infinitā. Alio aūt mō. s. sm ꝙ est intellectum ⁊ sic nō mouet nisi inq̄tū finis: ⁊ hoc totū sm diuersas ꝯsideratiōes: ⁊ iō vt sic nō dicit̄ finitus neq̄ ifinitus. sed dicit̄ esse causa ꝙ motus est ꝑpetuus. i. ꝑpetuitatis motus: q̄si ergo respōdet ꝙ virt⁹ mouens cū ꝯsiderata sit sm ꝙ est efficiens motum. s. sm ꝙ est anima est virtus finita. s. mouēs sm velocitatē terminatā in tpe ifinito: hec autē ꝑpetuitas ꝓuenit ab ipso sʒ ꝙ est itellectuʒ ⁊ finis: sicut videt̄ in multis Cōmen. 12. ⁊ magis i de suba orbis. nā ꝑpetuitas dēbet magis attribui abstracto a mā oino. i. nō attributo corpori. itellectū aūt ⁊ finis sʒ ꝙ talia nō sūt attributa corpori: g̃. pterea motor mouet in eternū ꝓpter finē: finis ergo est magis causa ꝑpetuitatis mot⁹: sed si hoc poneret̄ esse i corpore: sequeret̄ ꝙ moueret i istanti vt cōpleuit in tractatu de substātia orbis vt dictuʒ est. sʒ aūt expositionē Joānis. quō pōt etiā ipse soluere difficultatē ꝑfecte. quō enī intelligit hoc dictū. s. si sit virtus ifinita in corpore: si itelligit infinitā sm durationē. q̄re mouebit in istanti ⁊ si i actione. s. itēsiue: q̄re non sequit̄ hoc de abstracto: sed qꝛ nō itellexit hoc ꝑfecte corrūpit vel debilitauerit dēmostratiōes phi in. 8°. phicoꝝ vide dicta sua ⁊ videbis ⁊c: sm aūt hoc qō dixi soluit̄ hoc quōcūq̄ intelliget̄ suum

dictū.s.si sit virtus īmālis īfinita. Nā si itelligat infinita
itensiue sicut dixi in Cōmen. 7 i.2ª.celi mouebit in instā-
ti si sit in corpore vel nō. si autē intelligit infinita ſʒ du-
ratione hoc nō pōt eē verū de virtute māli sicut dixi: 7
qꝛ ois virt⁹ corporea ē gñabilis 7 corruptibilis. i. oē sic
cōpositū. s. ex mā 7 forma ē gñabile 7 corruptibile: 7 ꝑ
hoc etiā soluit difficultas accēs in dictis eius. 8. phoꝝ.
Nā ipsemet ibidē distixit de vtute finita 7 ifinita: 7 ipe
dicit ibidē in sententia ꝙ ipossibile est ꝙ sit aliq̄ potentia
hoc mō. s. ꝙ motio eius sit tāte velocitatis ꝙ nō inenit
magis. i. ꝙ nō possit imaginari magis: siue sit mālis siue
nō: 7 iō dicit in rōne vltime difficultatis ꝙ si posuerim⁹
actionē ꝓpriā esse corporis: vult dicere si posuerim⁹ ꝙ
mouere per tpē infinituʒ esse a virtute corporea: sequit
ꝙ insit ei potentia infinita. i. intensiue: sed si posuerimus
alicuius vero corporis. i. hec potentia q̄ ꝓuenit ꝑpetui
tas motus. s. ſm ꝙ est itellectū 7 termin⁹ non sequit ex
hoc qꝛ illa vtuſ hoc modo ꝯsiderata nō appropat cor
pori. Et ideo nō dicitur finitū neq̄ infinitū hoc mō cō
siderato: 7 debes scire ꝙ hec solutio est similis solutiōi
Joānis. nisi qꝛ ipse dicit hec est distincta realiter: ego āt
ſm cōsiderationē tm̄: 7 est iste modus rōnū ꝓbabilium
que iueniunt ad vtrāq̄ partē. Nā rōnes ioānis quibuſ
voluit ꝓbare ꝙ sunt distincte realiter. s. in eē ad moduʒ
loquendi Cōmen. nō sequit ex illis nisi ꝙ sunt distincta:
rōnes aūt opposite opinionis ꝓbāt ipsa non esse distin
cta in esse: nō ꝙ sint nō disticta aliquo mō. Ueritas aūt
est ꝙ sunt distincta ſm ꝯsiderationem sicut dixi. sunt tm̄
vnū in subō. i. in esse. responsiones aūt dicte a quibusdā
latioꝝ phantib⁹. s. ꝙ ēt si posuerim⁹ istos motores pos
se mouere ifinite velociter: tm̄ nō volunt. ē sermo extra
phiaʒ. Nā nulla virtus infinita hoc mō inenit sicut de-
clarat Cōmē. cōmēto. 38. 2ᵒ celi: qꝛ vt dicit si motor nō
haberet potentiā terminatā: ergo neq̄ nām terminatā
7 sic erit non ens. Nam infinitum in actu nō est ens 7 a
fortiori nec actus purus: sʒ forte ali ;nis respōdebit ꝙ
nō inuēnit in abstractis 7 nō q̄tis: sed hoc nihil ē. nā
infinitū siue q̄tū vel quale vel quodcūq̄ sit eius esse est
impossibile. nā aliter sequeret ꝙ totū est equale pti sue:
ħ aūt ē ipossibile siue totū sit q̄tū siue ꝑfectionale: ꝯña
pʒ per has duas suppositiōes. s. ꝙ medietas infiniti est
infinitū. scōa ꝙ nullū infinitū saltē cuʒ imaginabit actu
existēs excedit aliud: circa quas si qs vult cauillare nō
curo: qꝛ nolo demōstrare nisi sapiētib⁹ bene dispositis.
Ꝥ. infinitū in actu 7 totum 7 cōpletū est sermo ꝯdicēs
sibiipsi. naʒ ponendo aliq̄d esse totū 7 cōpletū oʒ nihil
esse extra ipsum: ponēdo aūt ipm ifinitū sequit ꝙ semp
est aliq̄d extra ipsuʒ: vt declaratū est 3ᵒ phicoꝝ Cōmē.
63. 7. 64. nec de expositiōe huī. est curādū. Ꝥ. ponēdo
rē in actu infinitā sequit de necessitate ꝙ oēs eius ptes
sint simul 7 ꝙ sit cōpleta: 7 ideo ifinitū in actu implicat
cōtradictionē: 7 vide quō deducit hoc Cōmē. cōmēto
64. supradicto. 7 in sua sūma 3ᵒ phy. 7 nō variat rō ni-
si in quibusdā terminis. siue eniʒ totū sit q̄tū siue nō idē
ꝯtingit. 7 multa bona ibidē. s. libro celi dicit sup hoc: 7
in tractatu de suba orbis: 7 maximū incōueniēs est di-
cere ꝙ p. supponit volēdo demōstrare aliq̄d valde du
bitabile ꝙ nō pōt ꝓbari vt hūt isti dicere: 7 qō magis ē
remotū: ē ꝙ nō est manifestū ꝙ si ponit hec virtus i cor
pore: 7 ꝙ sit ibidē volūtas: ꝙ nō oʒ mouere in instanti:
sicut nō sequit hoc i abstracto ſʒ coꝝ positionē: quō ḡ
declarabit ꝙ pmus motor nō est corpus nec vtus i cor
pore. q̄re 7c. ¶ Ꝥ. ista abstracta 7 maxie pᵐ sua suba
nō excedit suā potētiā nec sua potentia excedit eiuſ vel
le vel volūtatē. Nā hec oia i illo dino sunt idē. tm̄. n. dif

ferunt ſʒ ꝯsiderationē. Et iō faciūt tm̄ q̄tū possūt: 7 fa
ciūt totū qō volūt sicut declaratū est suo loco. Un̄ dn̄s
Cōmen. in libro. d. d. qōne 2ª inquit ꝙ Arist. i q̄busdam
eius dictis in metaphy. dicit ꝙ efficiens. s. pmū de neces
sitate aut virtus eius est sicut fortitudo eius: 7 volūtas
vel velle eius ē sicͭ scia ei⁹: aut potētia ei⁹ excedit a forti
tudie: 7 fortitudo excedit a velle: 7 velle debili⁹ est scia
eius. Et si q̄dā istaꝝ virtutū sūt debiliores q̄busdā. i. nō
ita fortes: nō erit differētia iter nos 7 pmā cām: 7 sic at
tribuit ei defect⁹ 7 diminutio vt nobis: qō est valde incō
ueniens: vel opʒ dicere ꝙ q̄libet istaꝝ vtutū est i fine ꝑ
fectiōis q̄ñ vult pōt: 7 q̄ñ pōt facit: 7 oia in fine scie. i. sci
entifice. Nō tm̄ ꝙ multa hic dicta sūt d deo metapho ͨ.
sicut fortitudo vt declarat libro ethicoꝝ. quō aūt vo-
lūtas vel velle dicit de deo: 7 quis est modus ſʒ quē di
velle declaratū ē pfecte a Cōmē i isto pᵒ libro. Adhuc
aūt dictū Cōmē. in. 12. metaphy. pōt declarari hoc mō.
Nā ipse dicit in 2ᵒ celi. in sua abbreuiatiōe ꝙ in isto cor-
pore. s. celesti sunt due vtutes. Una q̄ mouet: 7 hec for-
ma nō diuidit ſʒ diuisionē corporis 7 est ifinite motio
nis. Secūda est virtus declinatiōis: 7 est vtus nālis ſʒ
quā dicimus ħ corp⁹ neq̄ graue neq̄ leue 7 est finita ſʒ
magnitudinē: 7 dicit in sua abbreuiatiōe meta. loquēs
de corpore celesti: 7 adiuuat istū motū ꝓueniētē ab aīa.
inclinatio quā hʒ nālr. nā nō est incōpossibilitas vel re-
pugnātia iter iclinationē huius corporis 7 motū ei⁹ ab
aīa. Debes tm̄ scire ꝙ si hoc dictū velim⁹ dicere eē ſʒ po
sitionē ꝓpriā: oʒ dicere ꝙ hec iclinatio nō est sibi ꝓpter
formā in mā existētē: qꝛ hec est opinio Auic. cui ꝯdicit
Auerois. 2ᵒ celi. sʒ debem⁹ itelligere per istā iclinationē
quandā virtutē sequenteʒ subam celi. s. corporis que est
quedā sua ꝓpetas per quā celū reddit dispositū moueri
a suo motore ſʒ motū determinatū i velocitate 7 tardi
tate. 7 tūc cōple solutionē. Et iō nō oʒ dicere pp hec di
cta. s. 12. metaphy. ꝙ Cōmen. loquit ſʒ opinionē alioꝝ.
debes tm̄ scire ꝙ solutio Joānis nō est aliquo mō cōue-
niens pncipijs auerois. nā sicut declaraui in fine prime.
suppositiōis cā sufficiēs in ꝑpetuitate mot⁹ illi⁹ mobilis
est qꝛ motor ē imālis nō admixt⁹ subto 7 ē ḡ itellectuſ.
Et iō dicit multotiēs in de suba orbis. si forme cēnt di
uiduales ſm diuisionē corporis motio eaꝝ esset finita.
Un̄ dicͭ ēt: ifinitū vō i tpe ē necē eē i corporib⁹ celestib⁹.
ex diuersitate motoris 7 moti i cēis a corporib⁹ gñabili-
b⁹ 7 corruptibilib⁹: 7 icōueniēs q̄ñ vī adducere aucto
ritates ad hoc qꝛ oia sua dicta declarā istō. Un̄ nulluſ
ē inuēt⁹ dicere ꝙ eternitas aīe celi ꝓuēit ab abstracto ni
si Auicē. 7 cū sequētes quos multū bn̄ reprehēdit Cō-
men. sed ꝙ eternitas nō ꝓuenit ab abstracto nisi ꝑ cām
aliā abstractā nemo dixit: 7 maxie in pmo celi ſm posi
tionē Cōmen. in reliq̄s autē motorib⁹ forte verificabit
hoc aliquo mō sicͭ declarabit i secūda difficultate. Nō
tm̄ isto mō ſʒ quē putabit magister ioānes. ¶ Tertiuʒ
aūt argumētū 7 ꝯfirmatiōes soluunt ꝑ illa q̄ dicta sunt
in tertia suppositiōe: pʒ ēt ꝙ per istas rōes nō ꝓbat nisi
ꝙ ꝯsideratū ad qō mouet diuersificat ab illo a quo mo
uet: nō aūt declaratū ē ipsa esse distincta in eē. 7 debes
scire ꝙ cū cōsideratū ē corpus celeste tm̄ nō cū suo mo
tore verificet qō mouet ꝓpter nobilius ipso distinctuʒ
in eē: q̄uis sit cū ipso appropatū sibi sicut dixi. sed si ꝯsi
deret ſʒ ꝙ ē aggregatū ex corpore 7 motore. i. aīa mo-
uetur ad nobili⁹ ipo. s. ad desideratū ꝙ distinguit a mo
tore ſʒ ꝯsiderationē nō ſʒ esse. ¶ Ad q̄rtū dico ꝙ itē-
tio phi. 7 Cōmen. 2ᵒ celi est sicut dicit Cōmē. in pncipio
cōmenti. 62. ꝙ res que acq̄rit ꝑfectionē nobilioreʒ sine
actiōe est cui⁹ actio est sua suba. i. intellectus abstract⁹.

dicit aūt acquirit q̄ſi mediate vt ſit hoc cōueniēs exemplis que adducit ibidē. Nā non dicit vere ꝓprie acquiſitio in eis: hoc aūt nō dicit de p̄mo tm̄: ſꝫ de oib⁹ p̄ncipijs abſtractis: quoꝝ p̄ma actio que eſt ītellectio ē ſubſtantia eoꝝ ⁊ hoc declarauit Cōmē.12.celi cōmēto.66. cū hoc tn̄ ſtat ꝙ actio eoꝝ ſecūda ſequēs ſuas ſubſtantias eſt ꝓpter pfectionē vel cōſeruationē pfectiōis eoꝝ vt dictū eſt in quarta ſuppoſitiōe. Nota tn̄ ꝙ cū cōſiderata ſint corpora celeſtia non cōſiderādo motores eoꝝ verificaṫ de ipſis ꝙ mouent vt aſſimilent pᵒio p̄ncipio ſicut dixi de aſſimilatiōe. Et ideo dicit Aueroīs ſecūdo celi.cōmento 4.ᵒ oia entia nō intēdunt per ſuas opationes niſi vt aſſimilent pfecte nobili qđ eſt deus fꝫ ꝙ i nā eoꝝ ē acquirere de aſſimilatiōe ⁊ paꝝ poſtea dic̄ ibidē. ꝙ quedā acquirūt ꝓpinquitatē primi qđ eſt deus pauca opatione.⁊ hoc eſt orbis totū cōtinēs ⁊ quedā pluribꝰ actionibꝰ ⁊ ſunt ceteri orbes niſi voluerimus hoc totū intelligere fꝫ diuerſas conſiderat iōes vt dictū eſt p̄us. hoc tn̄ qđ nūc dictū ē vr̄ magis.nā Cōmē.12.metaphyſice in ſua media expoſitiōe inquit. Et cū hoc ita ſit ipſe eſt pᵃia forma ⁊ primꝰ motor ⁊ finis primꝰ omniū entiū hoc mō: exceſſus aūt nobilitatis entiū ē ꝓpter exceſſuꝫ illorum in iſto ordine ⁊ in iſto bono: ⁊ ideo exceſſus eorū eſt fm̄ ꝓpinquitatē ⁊ remotionem quā hn̄t ad ipſum p̄mū: ergo celū moueṫ vt recipiat ab iſto ordīe ⁊ bono vltimū qđ in nā eius eſt recipere.⁊ ſimiliter etiaꝫ reliqui celi.⁊ dic̄ ante hoc.oē ens appetit iſtū ordinē fꝫ ꝙ i nā eius ē recipere de ipſo ſit animatū vel nō. hoc aūt dcm̄ Cōmen.dictū eſt etiā ab expoſitoribus in pᵃio ethicoꝝ: verſus p̄ncipiū ſup illō phi.oia bonū appetūt: ⁊ maxīe ab alberto. Debes tn̄ ſcire ꝙ fꝫ hoc nō vificaṫ ꝙ aiata ⁊ iaiata appetūt ⁊ itēdūt illū ordinē ⁊ illō bonū fꝫ vnū modū.nā inaiata reguṅt ab intelligētia nō errante: ⁊ illum ordinem: ⁊ regimen eſt qđ recipiunt potētie actiue hn̄tes ordinē ⁊ regimē que ſunt in oibus entibus ⁊ ille ſunt quas phi vocant nām. Nā videṫ ꝙ oē ens hꝫ opationes ꝯdecentes fꝫ ordinē intellectualē ⁊ regimē eiꝰ. hoc aūt nō eſt per accn̄s nec accidentaliter: nec pōt eſſe hoc ꝓpter intellectū ſimilē itellectui noſtro ſic̄ dicit Cōmentator in libro.d.d.⁊ hec eſt nā vl'is: dicaꝫ g̊ res pfecta cuius modi ſunt oia abſtracta: ⁊ maxīe p̄mū quorū pfectio ⁊ itellectio ē ſua ſubſtantia nulla ali a actiōe idigent in acquiſitione huius pfectiōis: neq̧ acquirūt iſtaꝫ pfectionē mediāte aliqua actiōe. Ex hoc tn̄ nō ſequiṫ ꝙ nō mouent. Nā motus eſt opatio ꝓueniens a pfectiōe eorū vt iā dictū eſt: cū aūt dicūt oē mouēs fm̄ efficiens aut mouet vt acquirat pfectionē: eſt verū cū limitatione tn̄: cū autē dicunt ꝙ primꝰ nō mouet vt cōſeruet ſuaꝫ pfectionē falſuꝫ eſt. Jā eniꝫ dictū eſt in 4.ᵃ ſuppoſitiōe ꝙ ipſe mouet vt aſſimiletur ſibiipſi. hoc eſt vt ſit ſemper in meliori diſpoſitiōe fꝫ quā eſſe pōt.ipſe.n. mouet ꝓpter ſe: finis eniꝫ p̄mi efficiētis eſt ſua ſubſtantia ſicut poſituꝫ eſt de mēte Cōmen.nobilior tn̄ fꝫ ꝙ finis ſit fꝫ ꝙ ē efficiens.hoc tn̄ totū eſt fꝫ diuerſas ꝯſiderationes tm̄: non ꝙ ſit differentia in eſſe. Nā p̄mū efficiens ⁊ p̄ma forma ⁊ primꝰ finis ſunt oio vnū vt dictū eſt. ❡ Ad rationem rabi moyſis dico ꝙ ſilis ꝓpō eſt inter primū ⁊ reliquos motores illi ꝓportiōi q̄ ē iter actionē p̄mi ⁊ alioꝝ motorū. Primꝰ eniꝫ aſſimilaṫ p̄mo p̄ncipi in ciuitate i quo exiſtit ordo vl'is: reliqui aūt motores p̄ncipibꝰ particularibꝰ: vn̄ actio p̄mi ē actio vl'is. Nā oia corpa mouenṫ fꝫ motū diurnū: p̄ᵐ aūt corpꝰ nō moueṫ fꝫ alios motus alioꝝ corpoꝝ: illō ēt corpꝰ ē maximū ⁊ nobiliſſimū corpoꝝ.motꝰ etiā huiꝰ eſt velociſſimus motuū: ipſe etiam mouet ꝓpter ſe tn̄ magis ꝓprie ⁊ vere: ⁊ hec differētia ſufficit. Unde nos videmus ꝙ per iſta media ꝓbāt phi. differētiam dignitatis iſtoꝝ. ſufficit g̊ iſta in diuerſitate opationū eoꝝ. ❡ Ad ſextū dico ꝙ ꝓpoſitio dicēs ꝙ celū ſuppremū nō hꝫ ſtellā: negaṫ a phō ⁊ a ſuo Cōmen. multotiēs l.12.ᵒ metaphy.⁊ i ſua abbreuiatōe metaphy. ⁊ hec ſunt v̇ba eiꝰ loquēdo de nūero motuū vbi icipit. ⁊ ē vnius celi totū ꝯtinentis: ⁊ eſt celū ſtellarū fixarum. Utrū aūt ſit celū nonū dubitationē hꝫ. Nā ptholomeꝰ putauit ꝙ eſt alius motꝰ ȥodiaci p̄ter motū diurnū cuiꝰ reuolutio cōpleṫ p multa milia ānoꝝ. Alij aūt putāt ꝙ eſt ꝓpter motū vel motꝰ p̄oritatis ⁊ poſterioritatis.nota tn̄ ꝙ cōmento.4.ᵒ 12.metaphiſice videṫ vocare iſtuꝫ motū: motū ꝓceſſus ⁊ reuerſiōis fꝫ latinā traductionē ſequiṫ dcm̄ Cōmē.⁊ iſte ē hō famoſus i alȥarac ō hoibꝰ terre nr̄e.ſ.hiſpanie ⁊ ſequētes ipſuꝫ in hoc ⁊ ponūt ad hoc aſtrolabia a qua ſequiṫ iſte motus: naꝫ ipſi ꝯſiderauerunt ſolē vel reditū ſolis in pūcto certo in ȥodiaco ⁊ inueniūt iſta diuerſa. Quidā tn̄ putant ꝙ iſta diuerſitas eſt ꝓpter motū vel motus additos celo ſolis: q̄dā dicūt ꝙ hoc accidit ꝓpter errorē inſtrumētoꝝ ex quo nō poſſunt cognoſcere hec certe per ipſa: ⁊ vlr remotū ē apud me vt ſit celū nonū ſine ſtellis.nā celum eſt ꝓpter ſtellas ⁊ eſt nobilior eius pars. Et ideo qn̄ in ipſo ſunt plures ſtelle eſt nobilior: ⁊ iā locutus eſt de hoc Ariſto. celum aūt qđ moueṫ fꝫ velociſſimū ⁊ maximū motū nobilior eſt oibꝰ corporibus celeſtibꝰ: q̄ſi dicat Cōmen. ꝙ diſpō optima corporea debet eſſe nobilioris corporis. Et iō ꝯcludit vlteriꝰ dicēs. Et iō nō vr̄ nobis ꝙ ſit ſine ſtellis: ſed eſt apud me impoſſibile. Un̄ ſp iuenio Cōmen. celū ſtellaꝝ fixaꝝ vocare celū totū ꝯtinēs: ⁊ dicit in ꝯmēto. 48.12.metaphy.⁊ cū poſuerimꝰ ꝙ ois orbis ē pp ſtellā: ⁊ ſi nō: eēt ocioſus: ⁊ ibidē dic̄. ſꝫ ois motꝰ ē pp ſtellas. Poſſumꝰ ēt dicere ꝙ adhuc ſi ſit verū ꝙ ē aliud celū ſupra celum ſtellatum ꝙ in illo celo ſunt ſtelle. ⁊ hoc innuit Cōmē.cū dixit remotū eſt apđ me vt ſit celū nonū ſine ſtellis: ⁊ nō dixit celū nonū tm̄: ⁊ hoc ē tm̄ qđ ꝓbat ſua rō: nā rō ſua in hoc ſtat ꝙ celū ē ꝓpe ſtellas: ⁊ ſi nō eēt ocioſuꝫ: per hoc aūt nō remoueṫ celū nonū: ⁊ dicit in fine vt iā poſui: ⁊ iō nō videṫ ꝙ ſit ſine ſtellis. Si tn̄ poneret corpꝰ nonū qđ moueṫ motu diurno tm̄: ⁊ qđ nō hꝫ ſtellā ⁊ demōſtrabiṫ: tūc oportebit dicere ꝙ Arꝫ.q2 nō vidit in ſuo tpe p̄ter motū ſtellaꝝ fixaꝝ.ſ.ſupra ipſuꝫ: ⁊ voluit declarare ꝙ nō oꝫ ponere aliud celū: ⁊ iō nō oꝫ ponere aliū motū p̄ter iſtos: declarauit hoc iſto mō.ſ.ſi eēt aliꝰ motꝰ eſſent alie ſtelle. Naꝫ celū nō eſt niſi ꝓpter ſtellā: nō tn̄ ſequiṫ ex hoc abſolute ꝙ celū ſup̄mū i quo nō eſt ſtella ꝙ moueṫ motu diurno eſt ordinatuꝫ ꝓpter celū cōtētū in ipſo: nā cetera nō ſunt paria. Nā ꝗuis ēt poneret: ita.ſ.ꝙ corpꝰ ſupremū motū fꝫ motū diurnum nō hꝫ ſtellā: ⁊ qđ eſt ſub ipſo hꝫ ſtellas: ⁊ ē nobilius ipſo inquantū eſt ſtellatuꝫ: nō ſeq̇tur ꝙ ſit nobilꝰ abſolute ⁊ ſimplr̄. Naꝫ ſupremū eſt nobilius inq̄tū eſt maior: ⁊ q2 moueṫ motu velociſſimo ⁊ reliq̄ corpa celeſtia ſequuntur ipſuꝫ: ita ꝙ ſeruiūt ei q̄ſi: ⁊ motꝰ eius non pficiṫ plus vno motore vt dictū ē: ⁊ ꝓpterea diximꝰ ꝙ motor eius eſt nobilior oibꝰ ⁊ p̄mus illoꝝ abſolute: g̊ hoc oꝫ eē nobilius: q2 iſte diſpoſitiōes ſibi attribute arguūt in ipſo maiorē pfectionē pfectiōe iuenta celo exiſtenti ſub ipſo ꝓpter ſtellā: ſed tūc opꝫ limitare ꝓpoſitioneꝫ dicentem celū eſt ꝓpter ſtellā: hoc mō celū in quo eſt ſtella eſt pp ſtellā. Jſta ſunt viſa mihi helie de creta hebreo in iſta ardua difficultate i q̄ nihil ſuſcepi ab aliq̄ moderno. ſunt tn̄ aggregata ex dictis phi.⁊ dn̄i Cōmē.q2 ipſe videtur dicere ſentētias firmioreſ ſententijs alioꝝ pipateticoꝝ p̄ter Ariſ.aggregaui tn̄ dicta eiꝰ ⁊ ordinaui mō quo vi-

deť ꝙ quedã verba eius exponũt reliqua intm̃ ꝙ videtur nihil esse dictuȝ quin sit in actu in verbis eius vel in potentia ꝓpinqua. sic etiã faciam in questione sequente que multum est cõnexa cum ista ⁊ est hec.

℄ Questio vtrũ mũdus sit effectus ⁊ quõ ẽ apud phos.

An pria cã ⁊ ꝯsequẽter alia abstracta dãt motũ tm̃ corpib⁹ celestib⁹ vel sunt virtutes largiẽtes eis pmanẽtiã ⁊ eẽ. ⁊ quis est iste modus ⁊ vlr quõ oia entia sunt cãta ab ipo deo glioso fm principia phorum.

℄ Ad qõnẽ iã motã breuiter dico ꝙ profundi phi. ⁊ maiores eoꝝ. ⁊ maxie Auerois i tractatu de suba orbis ⁊ l libro. d. d. rñdẽt ꝙ primũ abstractũ nõ tm̃ dat motũ corpi celesti sȝ dat sibi eẽ ⁊ pmanẽtiã eternã i sua suba nõ eẽ qd̃ ꝓcessit ꝓuatio vel nõ eẽ: qꝛ hoc ẽ impoſe fȝ ꝓncipia eoꝝ. sȝ itelligũt ꝙ eẽ hui⁹ corpis sequtur ꝓmũ aliquo mõ sicut declarabit. ⁊ aliquo mõ declaratũ ẽ in qõne de prio motore: nõ ꝙ sit vere ⁊ ꝓprie efficiens vt diẽ Cõmẽ. cõmẽto p°. 4. celi. ⁊ dicã i sequẽtib⁹: sed sicut dicim⁹ in reliquis abstractis ꝙ sunt cãta ab ipo ⁊ sequunť p cognitionẽ. nam actio sua nõ est oino nãlis neqꝫ volũtaria eo mõ quo in nos diciť volũtas. sȝ actio sua sequiť subaȝ suã: suba aũt sua ẽ cognitio: ⁊ illa sunt cãta ab ipso sicut itellectus vel itelligens fm ꝙ itelligens: ꝯsequiť itellm̃ ita ꝙ causať ab itellecto. ⁊ dictũ est in p° qõne in respõsiõe prie difficultatis ⁊ aliqualr dictũ ẽ in 12. meta. Cõmen. 52. de hoc. Hoc mõ fȝ quẽ entia ⁊ maxime eterna sunt cãta a p°: ⁊ declarabiť hic ꝓprie. ꝙ aũt corpora celestia sunt cãta ab ipo: ꝓbať. q̃ ꝓbato hẽbiť mod⁹ fȝ quẽ sũt cãta.

℄ Prio sic actio eoꝝ ꝓpa seu ꝓpa passio sequens cẽntias eoꝝ que est in eis q̃si differentia vel accipiť in descriptiõe eoꝝ loco differentie ⁊ est vita eoꝝ ẽ mot⁹ etern⁹ circularis. s. sic mouerí: remouẽs aũt ꝓpriã passionẽ alicui⁹ remouet cẽntiã illi⁹: ꝯseruãs aũt ipsaȝ in eterno ꝯseruat illã cẽntiã. s. d ꝓm⁹ est cã ꝑpetuitatis mot⁹ circularis illoꝝ: g̃ ille ẽ cã eẽ ⁊ pmanẽtie illorũ ⁊ ꝯponiť sermo sic: oẽ ꝯseruãs ꝓpaȝ passionẽ alicui⁹ sequẽtẽ cẽntiã illi⁹ ẽ ꝯseruãs cẽntiã illius. sed primũ ꝯseruat motũ circularẽ in corporib⁹ celestib⁹ qui est passio sequẽs subas eoꝝ. g̃ iste est cã aliquo mõ in eẽ sube eoꝝ ⁊ in pmanẽtia: nã remouẽs eẽ ꝯbustũ vel caliditatẽ iaȝ remouet nãȝ ⁊ subaȝ ignis: ⁊ ꝯsequẽter sic est de reliqs motoribus cũ suis corporibus: nõ tñ oino eo mõ. Vñ diẽ Aueroys lib. d. d. i mõ 2° qõne 3°. si mũdus eẽt eternus ex se ⁊ existẽs nõ fȝ ꝙ mobilis: nã oiȝ mot⁹ ꝯstitut⁹ ex ptib⁹ ẽ nou⁹. i. fact⁹ nõ haberet efficiẽs. sȝ si ẽ etern⁹ per dispositionẽ p quã semp est in factiõe vel creatione sua: tñ factio nõ hȝ ꝓncipiũ nec finẽ tũc dans vel cã isti⁹ factiõis eterne magis oȝ dici efficiens q̃ dans vel cã factiõis noue ⁊ fȝ hũc viã mũdus est factus a deo. ⁊ hoc nomẽ factũ magis ꝯuẽit ei q̃ hoc nomẽ eternũ sȝ vocãt ipsuȝ eternũ vt remoueať factio. i. ipȝ esse factũ ex subiecto ⁊ i tpe ⁊ poniť ꝓuationẽ ⁊ itellĩt Cõmẽ. p mũdum corpora celestia ⁊ hoc magis declaro i alia via ponẽdo verba Cõmen. in sua abbreuiatiõe metaph. vbi diẽ hec verba: ⁊ ex hoc declaratũ ẽ ꝙ ipsi. s. motores nõ sũt motores tm̃ corpoꝝ celestiũ: sed dat eis formas eoꝝ p q̃s sunt qꝛ q̃n nos remouem⁹ illas. s. itelligẽtias nõ inueniť forma corpoꝝ celestiũ sicut q̃n remoueť itellect⁹ i actu remoueť vltima pfectio: vel nõ inueniť nobis vltima pfectio: ⁊ fȝ istũ modũ sunt efficientes illa aliquo mõ. Nã efficiens est qui dat substãtiam rei. Et hec vel si sit actio vel actus ꝑpetu⁹ ei vel desinens: sed meli⁹ est esse ꝑpetuus: sunt ẽt fines eoꝝ. Nã forme corpoꝝ celestiũ nil aliõ sunt nisi illõ qõ itelligũt de ipsis: moueť aũt ab ipsis fm desideriũ: sunt ergo fines eoꝝ: ista ergo ꝓncipia ponunť esse respectu hui⁹ entis sensibilis vt forme efficientes: ⁊ fines: recurre ad illud qõ dictũ est in q̃busdã suppositionib⁹ qõnis ꝓcedẽtis vbi dictũ est ꝙ eadẽ itelligentia fm diuersas ꝯsideratiões est finis ⁊ forma ⁊c̃. Dicit vlteri⁹ in li°. d. d. ꝙ ꝓmũ ꝓn̄m est ꝓn̄m oiuȝ istoꝝ principioꝝ fm efficiẽs ⁊ formã ⁊ finẽ. Naȝ forma ⁊ finis sunt idẽ in hoc genere entiũ: dans aũt finẽ dat formã ⁊ eẽ: sȝ dans formã est efficiens: vult dicere ꝙ prim⁹ dat finẽ vt iaȝ aliq̃ modo declaratũ est ⁊ ipse i illo libro declarat. g̃ ⁊c̃. Et hec oia declarata sunt ab ipso in sua abbreuiatiõe ⁊ in media expõne ⁊ in Cõmẽ. 12. vbi dicit: declaratuȝ ẽ igiť in hac sentẽtia ꝙ ens nõ mãle qõ iã declaratũ est eẽ mouens subaȝ sensibilẽ est suba añcedẽs subam sensibileȝ: ⁊ qõ est principiũ eius fȝ formã ⁊ finẽ. ⁊ Cõmẽ. 5° eiusdẽ iquit: ꝙ ꝓncipiũ prie sube abstracte ẽt est suba ⁊ forma ⁊ finiȝ: ⁊ ꝙ mouet vtroqꝫ mõ ⁊ cũ adiũctũ huic illõ qõ dictũ ẽ ꝯmẽto p°. 4. celi. s. vbi diẽ: res eniȝ eterne nõ hñt agens nisi fm similitudinẽ neqꝫ hñt ex q̃tuor causis nisi formalẽ ⁊ finalẽ ⁊ si hũerit aliq̃d q̃si agẽs nõ erit nisi inq̃tũ est forma illiuȝ ⁊ ꝯseruans ipsuȝ: ⁊ illud etiã qõ dicit. 12. metaphysice. ꝯmẽto. 44. vbi diẽ. nõ ẽ potentia vnde neqꝫ agens neqꝫ ꝓuentus ⁊c̃. erit hoc pfecte intellectũ.

℄ 2°. ꝓbať sic ꝯclusio: ꝓmũ in oi genere ẽ cã oium que sunt sub illo genere: sicut ignis est cã cuiuslibȝ calidi primũ aũt in genere vnitatis est prim⁹ qui est vere vnus ergo est cã alioꝝ. Vnũ corp⁹ aũt celeste ẽ vnũ ꝯpositũ ex suba ⁊ q̃titate: nã si nõ esset in ipso corporeitas. s. dimensiones nõ eẽt corpus vere: dans ergo vnitatẽ vel ille qui est cã vnitatis ex̃ñis in ipso dat suũ esse: ⁊ subaȝ: primus g̃ est cã sui eẽ. Nã sic dicit Cõmen. 12. metaphy. cõmẽto vltio. ꝙ deficit a traductiõe latina oẽ ꝯpositũ vult dicere quocũqꝫ mõ ꝯpõnis vel ꝯstitutionis indiget cã extriseca a q̃ vel p quã illõ ꝯpositũ est vnuȝ ⁊ si illud principiũ est ꝯpositũ idiget alio: ⁊ erit ꝓcessus i ifinitũ. Et iõ oȝ ponere vnũ ꝓncipiũ olo simplex. Tertio declaratur supponẽdo illud qõ declaratũ est in. 12. metaphy. ꝙ ordo existẽs in exercitu est pp ducẽ primũ: ⁊ nisi esset iste ordo neqꝫ exercit⁹ neqꝫ vniuersuȝ eẽt: hec aũt corpora celestia sũt entia pritoria q̃si mẽbra vni⁹ aialis ordinata in esse totius vniuersi ⁊ in ordine vniuersali totius in tm̃ ꝙ ex oib⁹ entib⁹ cõstituiť vnũ ens. s. tot⁹ mundus. s. si sit p imaginationẽ qõlibet istoꝝ corpoꝝ solũ exñs nõ ordinatũ ad hoc vt sit pars totius vniuersi cessabit suum esse. Nam esse eorũ cõsistit in ordie. ⁊ ideo dans vel causa ordinis in istis entibus dat substãtias eoꝝ: a primo autem est iste ordo qui forte est vnitas existens in oibus entib⁹ fȝ nãs eoꝝ. que. s. actio ẽ cã vnitatis: vno mõ ⁊ multitudinis: alio mõ: vt dictũ est in alia qõne: ⁊ dictũ est a Cõmen. cõmẽto vltimo metaphysice. Unde dicit ibidẽ concludẽs. ⁊ hec est cã ꝙ mũdus est vnus a primo: g̃ ꝯuenit aliquo mõ substantis istorum: ⁊ forte hec est virt⁹ spũalis que est in entibus p quam mundus est ordinat⁹: ⁊ vn⁹ ⁊ est similis ordini existẽti in exercitu ꝓpter ꝓncipẽ sicut dictũ est: vel forte v̇tus spũalis est illõ qõ ꝯuenit a ꝓmo i entib⁹ ⁊ est in abstractis illõ qõ itelligũt de ꝓmo ꝙ ẽ suba eoꝝ. Nã suba vel cẽntia eoꝝ nil aliud est nisi illud qõ intelligũt de p°: in reliqs aũt entibus ẽ illud qõ hñt de prio fȝ nãs eoꝝ: nã ipsa recipiũt suũ esse ab abstractis mediãtib⁹ corporibus eoꝝ: esse aũt illoꝝ corpoꝝ. s. celestiũ ẽ a motoribuȝ eoꝝ aliq̃ mõ vt dictũ ẽ: nã nõ ẽ in nã alioꝝ entiũ ꝓter abstracta recipere intellectionẽ. sȝ recipiũt esse qõ est eis ꝓpriũ ⁊ hoc apparet magis in entibus transmutãtibus quoꝝ cã est motus: nã si mot⁹ solis sit fm circulũ obliquũ non esset

gñatio neq3 corruptio: sz mot⁹ ē cā i eē ⁊ ꝯseruatiōe isto
rū iferioꝝ. Nā ab illis corpib⁹ ꝓueniūt q̄litates ꝓpe ⁊
figure ꝓpe ⁊ ꝓportiōes ⁊ mēsure ꝓpe. sic bn̄ declarat
Aueroys i.12.cōmēto.18.motores aūt sunt cāe motuū.
⁊ prim⁹ ē cā oiuz. sz hic ē ali⁹ modus vnitatis vel vnio
nis de quo dictū ē i 2ª via. Declarat̄ preterea: nā q̄uis ab-
stracta nō dant esse in actu corpib⁹ celestib⁹. s. eē pfectio
nale vel pfectū sic̄ forma ꝓpria mãe: nā sunt sube i actu
⁊ motores coꝝ nō inherēt mãe: neq3 ꝓducunt̄ de potē
tia mãe sic̄ ē de forma mãli: tn̄ aliquo mō sunt forme eo
rū a q̄bus ꝓueniūt oēs actiōes coꝝ corpoꝝ ⁊ sunt pp
motores: ita q̄ accidentia ꝓpa cuiuslibet sunt in eis pp
motores sicut mã determinat̄ a forma vel ab aīa ⁊ mo
tio coꝝ ꝓuenit ab ipsis: ⁊ sunt pfectiōes illoꝝ corpoꝝ
vt dictū est: qd̄ .n. mouet ip3 motu ꝓprio illi est illud qd̄
largit̄ illi prio dispositiōes p quas acquirit motū ꝓpū.
Et iō mouēs est agēs orbē aliquo mō. Vn̄ ⁊ dat q̄tita
tē ꝓpriā ⁊ figurā ꝓpriā isti motui. s. circulare: a q̄⁹ autē
inest eis mēsura ꝓpria vniuscuiuq3 illoꝝ corpoꝝ ⁊ ꝯueniē
tia iter ea adinuicē in ordiē ⁊ q̄titate: ita q̄ ex oib⁹ pfi-
cit̄ vnus act⁹. s. totus mūdus ⁊ bene dixit Cōmē. in de
suba orbis: ⁊ iō cā motoꝝ est cā esse corporuz celestiū:
⁊ q̄libet motor ꝓpri⁹ est cā sui corpis. remouēs ḡ mo-
tores remouet pfectionē corpuz celestiū ⁊ formas coꝝ
q̄uis nō sint forme mãles: remouēs aūt pfectionē ⁊ for
mā rei remouet eē rei: ⁊ allegatuz est ex v̄bis Cōmē. in
pria rōne: debes aūt scire q̄ nō ꝯdicit huic illud qd̄ di-
ctū ē in libro celi ⁊ mundi: qd̄ nihil est possibile corrūpi
qd̄ tn̄ ꝑpetuet̄ ab alio vel recipiat eternitatē ab alio: nā
nō dicimus celū eē possibile corrūpi ⁊ nō sequit̄ ex mō:
sz quē dixim⁹ celoꝝ eē ⁊ abstractoꝝ cātuz eē a prio q̄
in nã coꝝ sit possibilitas ad corruptionem. Nā in nã ⁊
suba coꝝ nō ē aliqua cā de cāis corruptiōis: q2 sunt sim
plicia nō recipiētia trāsmutationē nisi sz motū localez
circularē: sz esse coꝝ tn̄ depēdet a p̄⁹ q2 prim⁹ dat eis or
dinē ⁊ vnitatē ⁊c. Et ꝯsidera i hoc: nā nos dicim⁹ si pri
mus nō eēt nō remanerēt entia q2 oia depēdēt a p̄⁹ mo
dis diuersis: mã .n. pria depēdet ab ipso q2 nō pōt eē si-
ne forma oino: ⁊ iō p̄mū efficiēs formaꝝ eo mō q̄ for-
me mãles dicunt̄ eē facte dat esse mãe nō eē absolutuz:
ita q̄ post p̄uationē oino fac̄ illā eē. Nā illa est quoddā
ens potētiale de se: sz dat ei esse actuale pfectionale: vel
actū pfectū esse: ⁊ si nō esset hoc actuale esse qd̄ h3 a for
ma nō esset mã. Nā cū remouet̄ forma ⁊ finis rei remo
uebit̄ illa res: ꝯdarabit̄ āt postea q̄ro forme celoꝝ sunt
cāe esse mãe. Et iō si oino remouebit̄ formā oino remo
uebit̄ esse mãe: nō q̄ in sua suba est aliq̄ cā corruptionis
⁊ in ipsa sit nã potēs recipere corruptionē: ⁊ tn̄ ꝑpetua
tur a prio: qd̄ est ipossibile a quo fugim⁹: nā ipsa in se est
simplex: sic dicē de corporib⁹ celestib⁹ q̄ ipsa sunt q̄daz
entia: ⁊ de necessitate sui esse sunt motores coꝝ ⁊ maxi
me prim⁹ sicut declaraui: Et iō remouēs eē primi remo
uet esse eorū q2 ad esse ⁊ pmanētiā istorū requirunt̄ ne-
cessario motores coꝝ: remouēs aūt aliqd̄ necessarie re
quisitū in esse alicuius remouet esse illius: nō q̄ in illoꝝ
corpoꝝ sit possibilitas ad corruptionē. E a p̄mo rema
net illa nã eterna: nā simplicia sunt que nullā cāz corru-
ptiōis hn̄t. Et iō nō sequit̄ celū vel corpa celestia indi-
gent esse primi vel motoꝝ: ḡ possunt in se corrumpi vel
sunt possibilia corrūpi sz suas naturas. Nā nō itelligi-
mus p esse possibile corrūpi nisi habere in se nãz possi-
bilē recipere corruptionē: hoc ipossibile est in eis. Dici
mus ēt q̄ esse abstractorū est a prio: nā ipse ē intellectū
coꝝ. Intelligēs aūt sz q̄ intelligēs nō est: si itellectū nō
sit: ⁊ iō dic̄ Aueroys .12. metaphisice. cōmēto .44. mos

autē modernoꝝ in dicēdo q̄ a tali motore ꝓuenit talis
motor aut sequit̄ aut ꝓcedit aut a talia v̄ba nō vere in-
telligunt̄ de istis p̄ncipijs abstractis. oia .n. ista sunt di-
spositiōes sufficientenus agentiū nō verorū enī3 est illic
intellect⁹ ⁊ intellm̄ pficiēs ⁊ pfectū. Vn̄ dic̄ q̄ ab agēte
nil ꝓuenit nisi extrahere illō qd̄ est in potētia ad actuz:
sz illic nō ē potētia idest q2 illic nō est subiectū. vi neq3
agens. i. nisi sz similitudinē sicut dixit i sua abbreuiatiōe
metaphysice ad istū ꝓpositū ipse. s. prim⁹. est ēt cā ordi
nis existētis in ipsis: eē enī3 istoꝝ est sz q̄ sunt p̄ncipia
pticularia sub p̄mo p̄ncipe sicut ēt ⁊ ordo nobiliū regē
tiū exercitū in hoc ꝯstituroꝝ est pp primū ducez sm̄ q̄
sunt ꝯstituti: sed q2 abstracta sunt entia vel suū eē abso-
lute est inq̄tū sunt nobiles vel serui cōstituti a p̄mo. naz
ipsi sunt simplices ⁊ nō inuenit̄ in eis eē modus sz q̄ sunt
serui: ⁊ modus sz quē nō: q̄uis sint entia vt inuenit̄ hoc
in cōpositis. i. q̄ eē absolute seruoꝝ nō est a domino: sz
q̄ sunt serui ē a dn̄o. H aūt nō inuenit̄ in abstractis nisi q2
seruitudo coꝝ est ordo vel intellectū qd̄ itelligūt. intel-
lectuz aūt in eis est idem cum intellectu sicut dictum est:
sed q2 intellectum eorum est illud qd̄ intelligūt a primo
modis diuersis: ⁊ intellectū coꝝ est sua suba seruitudo
coꝝ est sua suba. Declaratū est ergo q̄ illi sunt entia sim
pliciter sz q̄ sunt serui. ⁊ iō si dominus nō sit. s. p̄mus illi
non sunt: nō tn̄ sunt possibiles corrumpi. Dico ꝯñter ēt
de ꝯpositis q̄ eē eorū ē a p̄mo. nā ipsa sunt entia pp cō
positionē ⁊ vnitatē: q̄ ē in cōpositiōe coꝝ: ⁊ ꝓpter alia
dicta ⁊ dicēda: oans aūt ꝯpositionē ⁊ vnitatē est prim⁹
mediātē motores ⁊ corpora celestia: ⁊ forma ꝓuenit ab
ipso isto mō: mediātē tn̄ agente pticulari: ⁊ ordo intelle
ctualis quē cognoscim⁹ eē in ipsis ꝓuenit ab ordie itelle
ctuali in se simplr. vn̄ dicit phs nisi esset motus solis in
circulo obliquo nō eēt gñatio neq3 corruptio. Et cum
erūt hec oia bn̄ ꝯsiderata soluent̄ multe difficultates in
multis sciētijs: ⁊ nō oportebit dicere oia entia eē i p̄dic3
camēto relatiōis: ita q̄ suba coꝝ ꝯsistit i relatiōe: nō q̄
relatio sit i eis addita subs accns eis sic̄ narrauit Auer.
⁊ Aui. i libro destructio destructionū. Nota tn̄ q̄ nō ē
ꝓpe efficiēs in reb⁹ eternis: sz efficiens sz similitudinez
vt dixi. vn̄ sicut dicit Cōmen. in illo libro: actio agentis
nō ꝯsistit i p̄uatiōe sz q̄ ē priuatio: q2 p̄uatio nō ē act⁹
neq3 in esse cui nō iest p̄uatio: q2 qd̄ h3 eē pfectuz i vltia
eius pfectiōe nō indiget efficiente, vel ꝓducente. vn̄ cō-
cludit q̄ tm̄ ꝯsistit i eē i tpe in quo ei iest admixta p̄ua-
tio ⁊ ē eē potētiale: ⁊ iō dic̄ q̄ motus sp idiget motore.
Sed adhuc accidit in hoc maxia difficultas. nā Cōmē.
in .12. metaphy. in solutiōe ioānis grāmatici dicit i corpe
q̄dē celesti nō est potētia vt corrūpat̄: q2 nō h3 ꝯtrariū.
est igit̄ pmanens p se ⁊ p suā subaz. Mot⁹ aūt ipossibi-
le est vt si remanēs p suā subaz cū h3 ꝯtriū. s. quietez: sm̄
igit̄ pmanētiā mot⁹ o3 nos ponere aliā itētionē rema-
nentē in se: ecōtrario pmanētie q̄ est i suba. ⁊ iō nō ē in
celo possibilitas nisi vt q̄escat. vn̄ cōcludit q̄ motus est
necessariuz p aliud possibilis ex se: sz ipossibile est inueni
re subaz possibilē ex se necessariā ex alio: q2 illud i quo
est potētia in suba necesse est vt trāsmutet̄ eius suba: ⁊
impossibile ē vt acq̄rat pmanētiā ⁊ eternitatez ex alio
nisi nã possibilis trāsmutet̄ in nã necessariā. ⁊ dicit vlteri
us. cuz enim declaratū est corpus eē eternū possibile est
existimari q̄ nō idiget in hoc eē ponere p̄ncipiū nobili-
us eo: sed ipse ibidem declarat q̄ necessariuz est ponere
principiuz nobili⁹ ipso ꝓpter pmanētiā ⁊ eternitatē mo
tus oino itrāsmutabile. ⁊ nō ponit hoc pp pmanētiam
corpis celestis: ⁊ in de suba orbis versus finē loquendo
de motore dicit: ⁊ vt sit aīa nō admixta mãe sz aīa cor-

poris eterni:ita q ista aia nō sit abstracta a corpe suo:
⁊ cū hoc sepata ab ipso inq̄tū illō corp⁹ nō idiget ipa.
q: ē pmanēs p se ex oib⁹ istis: ḡ videt q corpa celestia
nō indigēt in suo eē ⁊ pmanētia motorib⁹ coꝝ. ¶ Op
positū tñ appet p dicta. ꝑ. in fine de suba orbis inquit
q dator cōtinuatiōis motus ē dator mot⁹ celi: ⁊ nisi ipe
eēt destrueret mot⁹: ⁊ si mot⁹ ⁊ celū. celū.n. est p motū
suū: ⁊ si motus celi destrueret mot⁹ entiū inferiorū de-
strueret. ⁊ sic mūdus. Ex quo verificat q dator ꝯtinua-
tiōis motui ē dator eē oib⁹ aliis entib⁹. Et i illo tracta
tu v̄sus mediū inq̄t. ⁊ debes scire q istō corp⁹ celeste nō
indiget v̄tute mouēte i loco sꝑ tm̄: sꝫ largiēte v̄tutē i se
⁊ in sua suba pmanētiā eternā: qm̄ ⁊ si simplex si mō hꝫ
potētiā i se ad corruptionē tñ est 'finite actiōis necꝫ̄ario
q: ē finitaꝝ dimēsionū ⁊ terminatū a supficie ꝯtinēte ip-
sū. Et oē tale cū itellect⁹ posuerit ipꝫ exñs p se absq co
qō largit ipi pmanētiā ⁊ eternitatē: necē ē vt ita sit d̄ fi-
nitate sue pmanētie sic̄ ē de finitate sue actiōis: vult dice
re. Et iō dās ppetuitatē actiōi ei⁹ dat eternitatē sue per
manētie. ¶ Vñ ꝯcludit. Et iō necē ē i itellectu eē potē
tiā largiētē ipsi pmanētiā eternā quēadmodū largit ipi
motū ꝓpꝫ eternū ⁊ nō h tm̄. sꝫ necē ē hic eē v̄tutē que
largit ei motū ꝓpꝫ sue actionē q̄ ē eternitas iter cete
ros mot⁹. s. motū localē i circuitu ⁊ figurā ꝓpaꝫ isti mo
tui. s. sphericā: ⁊ mlta alia q̄ pōit ibidē: ⁊ i fine hui⁹ ser-
monis rephēdit dicētes q Ari. nō dic̄ cāꝫ agētē sꝫ mo-
uētē tm̄. Vñ sic dic̄ ibidē: finis.n. significat agēs significa
tiōe necīria sic̄ motū mouēs. Dic̄ pterea ꝯ Auic. ⁊ alga
zel q quedā entia sunt quoꝝ differētia substātiales sunt
p motū vel motus ⁊ celū ⁊ inferiora sunt hui⁹ generis.
⁊ nisi mundus esset sm hāc dispositionē. i. q sua suba cō
sistit in motu: mūdus nō idigebit deo post suū eē. Et dic̄
pterea q Aristo. videt q mūdus hꝫ efficiēs ⁊ dans mo
tū in corporibus celestibus dat eē in eis. Nā per motū
sustentat coꝝ esse. ꝑ. dicit q ipse dat vnitatē per quam
mundus est vnus dans aūt vnitatē q̄ est ꝯditio req̄si-
ta in esse cōpositi est dans ptea sicut declarauit ibidem.
declaratū est ḡ q celū idiget ppetuitate ⁊ pmanētia sui
eē a motore ⁊ maxie a pmo. Oppositū tñ vr̄ ex dictis: ⁊
vtinā scirē veritatē huius. Ad hoc tñ dico q multū dif
fert dicere celū habere potētiā in se ⁊ i sua substātia vel
esse possibile ex se: recipiunt tñ ppetuitatē ab alio: ⁊ di
cere q non remanet esse celi sine esse motorū. Nam sm
pmū modū intelligit q in ipsis est nā recipiens corru-
ptionē ⁊ ꝯrietatē vel q sint possibilia corrūpi sm nās
coꝝ: ⁊ sunt vere ꝯposita ita q ille forme ꝯstituunt i esse
p sua subiecta: recipiūt tñ ppetuitatē ab alio: ⁊ hoc est
impossibile. Nā illud qō sꝫ suā nām est possibile ita q
hꝫ potētiā ad corruptionē a nullo recipit ppetuitatē ⁊
hoc ꝓbant rōnes ꝑores: ⁊ maxie cū sint itellecta dicta
Cōmen. in locis ꝓpriis. Sꝫ aūt aliū modū itelligit q de
rebus necīo requisitis ad pmanentiā ⁊ esse substātie celi
sunt coꝝ motorea ⁊ maxie pmus: sicut de necessario re
quisitis ad esse ⁊ pmanētiā māe ē forma aliquo modo:
dixi aūt aliq̄ mō. ipa.n. nō ꝯstituunt i eē p suas formas si
cut cōposita: neq forme eaꝝ p ipsa: neq in ipsis ē nā re
cipiēs corruptionē: ⁊ p pmū ꝯtinuant in esse. nā hoc est
impossibile: neq hn̄t nāꝫ recipientē ꝯrietatē: ⁊ hoc pro
bant rōnes facte in oppositū. ⁊ ꝯsidera bene in hoc: sꝫ p
declarationē maiorē v̄boꝝ Cōmē. cū dic̄ q corruptio
in ipso. s. in sua suba est ipossibilis sicut d̄ca. Et dicit est
qō permanens per se ⁊ per suā subaꝫ. sed motus ipossi-
bile est esse p se pmanēs: q: hꝫ oppositū ⁊ est d̄ca. Et di
cit q iō dic̄ phs q nō ē timendū q celū d̄fcat in aliqua
hora: ⁊ nō dixit q corrūpet ⁊ dicit q si mot⁹ celi ē eter-

nus: suba celi est eterna ⁊ nō ꝯuertit: ⁊ dicit q⁹ ꝓpter p-
manentiā motus celi ē necessariū nobis ponere rē aliā
pmanentē ex se: ⁊ hoc nō idigem⁹ i pmanentia ⁊ ꝯtinui
tate sube celi. Et in fine sube orbis iq̄uit loq̄ndo de aia
celi. ⁊ cū hec ē sepata ab ipso inq̄tū illō corp⁹ nō idiget
ipa: q: ē pmanēs p se vt positū ē. Dico q idigere moto
rib⁹ in pmanētia celi duplr̄ itelligit. Uno mō ꝯsiderato
celo sm suā subaꝫ tm̄: nō sꝫ suā actionē sꝫ sm motum
circularē eternū q̄ est passio eius sequēs subaꝫ eius. s. re
cipere motū circularē. Alio mō ꝯsiderato cū eius actio
ne simul. Adhuc pm⁹ mod⁹ duplr̄ itelligit aut q idiget
dante pmanentiā ⁊ ppetuitatē sue sube: q: in ipso est nā
recipiēs corruptionē. s. q: hꝫ potētiā ad corruptionē vt
dcm̄ ē: aut q: idiget ppetuitate: q: sua pmanentia nō est
possibilis nisi p res idigētes alio sic̄ est vnitas ⁊ ordo ⁊
reliq̄ dispōnes q̄ nō iueniunt i ipo nisi pp pm̄. Mot⁹ āt
localis duplr̄ ꝯsiderat. Uno⁹ sꝫ q ē localis tm̄. Alio⁹ sꝫ
q est mot⁹ localis corpis celestis. Iste āt mod⁹ diuersi-
mode adhuc ꝯsiderat i respectu diuꝫ ei⁹ cāꝝ. s. motoris
eterni intrāsmutabilis oino ⁊ mobilis eterni cui nō iest
potentia ad corruptionē ⁊ necessitatē mot⁹ localis ꝯti
nui illi⁹: vel ꝯsiderat sꝫ se: nō p relationem ad oēs eius
cās. ⁊ tūc dico q si ꝯsideret celū mō secūdo. i. cū sua ac-
tiōe: tūc de necitate pmanētie ei⁹ reqrit motor ⁊ maxie
pmus: nā si passio ꝓparei nō eēt: vel actio ei⁹ sequens
subaꝫ ei⁹ nō eēt suba ei⁹. Et iō cā ppetuitatis mot⁹ ē cā
ppetuitatis sube ⁊ pmanētie ei⁹: sꝫ āt modū 2m pme di-
uisiōis: pꝫ q idiget pmanētia q̄ ꝓuenit a pº sic̄ d̄clarauī.
Sꝫ aūt pmā ptē diuisiōis pꝫ q nō idiget ppetuitate: q:
nō hꝫ potētiā ad corruptionē neq ꝯriū: neq ē ꝯpositū
neq hꝫ aliquā cāꝫ ex cāis corruptiōis: ⁊ q d̄clarat h to
tū ē illō qō dic̄ Cōmē. i li°. d. d. q̄ōne. io°. q corp⁹ celeste
apō oēs phos est necīū p aliū. i. p cām: nota tñ q nō est
possibile ex se necīū p alio: ⁊ iā locut⁹ sum de hoc i alia
q̄ōne. Mot⁹ āt localis circularis ꝯsiderat⁹ absq ei⁹ cā
est possibilis: q: hꝫ oppositū. s. q̄etē: ⁊ po⁹ sꝑ ē admixta
motui: ⁊ iō sꝑ indiget motore: vñ q̄uis corp⁹ celeste de
sua nā sit i po⁹ ad motū ⁊ ē aptū sic ab illo motore mo-
ueri: tñ ipꝫ ē d̄ se ens actu: ⁊ nisi eēt motor hēret puatio
nē mot⁹: ⁊ iō aliq̄ mō resistit: vt Cōmē. tractatu de va-
cuo: ⁊ aliq̄ mō nō: ⁊ ei⁹ motor nō pt ipꝫ veloci⁹ mouere
⁊ h iest ei pp talē nāꝫ illi⁹ corpis ⁊ motoris illi⁹. s. sic mo
ueri. Cōsiderat⁹ āt i ꝯpatiōe ad oēs ei⁹ cās est necīarius
etern⁹: ita q n̄ est possibile nō eē: ⁊ totū h est clarū scie
tib⁹ ꝯmenta: ⁊ maxie. 11. meta: vbi loq̄t d̄ ioāne grā. Et
cū h sunt bñ ꝯsiderata soluūt mlte difficltates. Nūc est
visū mihi aggregare ex dictis Auer. illō qō est ꝯueniēs
huic. s. q oia ētia d̄pēdēt a pº. Inq̄t.n. i sua abbreuiatio
ne meta. postq̄ ꝯpleuit smōeꝫ d̄ motorib⁹ abstractis q
abstracta sūt cāe corpoꝝ celestiū eo mō q̄ dixim⁹: ⁊ pm̄
abstractoꝝ ē cā alioꝝ: cla āt sit d̄ necītate cāta a motu
corpoꝝ celestiū: ⁊ h iā d̄claratū ē i li. celi. Ibidē.n. dcm̄
ē q d̄ nā mot⁹ ē cāre calitatē. Ad eē āt calitatis seq̄t le-
uitas q̄ ē for⁹ ignis. vult dicere seq̄ns formā ignis vl' q
accipit loco forme. Et dic̄ vlteri⁹ q ad puationē mot⁹
seq̄t oppositū. i. grauitas. ⁊ iō ignis terminat i ꝯcauo cor
poris celestis. terra āt ē i medio pp remotionē ei⁹ a mo
tu ꝯtinētis: simplicia āt media q̄ sūt iter ignē ⁊ terrā. s. aer
⁊ aq̄: iueniūt sꝫ duplicē dispōnē: ita q sīt grauia ⁊ leuia.
grauia respectu supioꝝ: ⁊ leuia respcū iferioꝝ: ⁊ vlr q:
eē corpoꝝ simpliciū ē sꝫ q sīt ꝯria. Cā āt i ꝯrietate coꝝ
nihil aliud est nisi mot⁹ corpis celestis. Corp⁹ celeste de
necessitate ē efficiēs coꝝ ⁊ ꝯseruās: ⁊ nō tm̄ hoc hꝫ cor
pus celeste respectu illoꝝ: sed etiā ponit q̄si forma coꝝ
⁊ simplicia respectu illius quasi mā. Inferior enim coꝝ

x

perficitur per superius ꝛ oīa perficientur in fine corporis
celestis. Et hꝰ iā declaratū est in libro celi. corpꝰ etiā cele
ste inq̄tū rotūdū nō pōt esse sine corpore circa qḋ reuol
uit: ꝛ est cētrū. terra aūt est talis respectu celi. cū aūt ter
ra sit reliqua elēta sūt de necessitate: ḡ elēta sequunt eē cor
poris celestis sicut sequit lapides ꝛ parietes a forma do
mus. Et cū hꝰ sit ita corpus celeste est cā eē elētoꝝ. ſm cō
seruāis ꝛ efficiēs ꝛ formā ꝛ finē. Debes tn̄ scire q̄ hec de
clarata sunt perfecte ab ipso in cōmētis eiꝰ: ꝛ maxie in
dictis de celo ꝛ mūdo: sed hic tm̄ supponit ista. Et iō nō
multū īsistit. cura ēt phī nō est de nominibꝰ. Et iō postea
in illo libro pōit dicta q̄si media iter dicta sua: ꝛ Auicē.
ego aūt accipiat ex dictis eiꝰ qḋ est ꝯueniēs positiōibus
eiꝰ in cōmētis suis. vn̄ ulteriꝰ asserit q̄ de rebꝰ homoge-
neis: ꝛ aīatis nō idigemꝰ in assignatiōe causaꝝ eoꝝ nisi
elemēta ꝛ motꝰ corporū celestiū: ꝛ hoc in homogeneū:
sꝫ in aīatis opꝫ ponere generās etiā de spē eoꝝ. aut aliḋ
loco illiꝰ. Et iō dicit Ari. q̄ sol ꝛ homo generāt hoiēꝫ.
Nā ista gn̄abilia corruptibilia idigēt q̄litatibꝰ ꝓporꝗs ꝛ
figuris ꝓporꝗs ꝛ determiatis q̄ ꝓueniūt a motibꝰ diuersis
ꝛ aspectibꝰ corpoꝝ celestiū: ꝛ hec mēsura in oī spē istoꝝ
nō ꝓuenit nisi ab arte diuina itellecta p se. nā iste forme
habēt esse multiplex ꝛ eē eoꝝ pfectū ē in abstractis. Et
maxime in p̄mo sic declarat cōmentator in. 12. metaph.
ꝛ in alijs locis ꝯtra platonē ꝛ Themistiū: ꝛ Auic. ꝛ diē
in suo abbreuiatiōe in loco p̄dicto: ꝛ q̄ illa corpora sūt
viua dāt vitā istis iferioribꝰ. Nā nihil pōt mouere ma-
teriā ad perfectionē aīalēꝫ nisi corpus animatū. Nā rea
attribuit alīꝗs similē sube eius: ꝛ in dicta abbreuiatione:
dicit in hoc ꝓposito post iā superius dicta: ꝛ cūꝫ hec sic
ita sicut narrauimus ꝛ declaratū est de corporibꝰ cele-
stibꝰ q̄ sunt cā in esse elementoꝝ: ꝛ ſm quot modis sunt
cause eorum. dicamꝰ q̄ forme eloꝝ sunt cause ꝓpinq̄ in
eē prime mā̈e cōis eis ſm formā ꝛ finē tm̄. Nā mām pri
mā impossibile ē habere cās p̄ter istas duas tantū. Naꝫ
efficiēs ꝓducit rē dādo actū vl̄ rei acte rē sibi similē ꝛ ē
forma: mā aūt prima nō habet formā: ideo neq̄ efficiēs
vult dicere. q̄ nō hꝫ formā que sit de substātia vl̄ cētris
eius vel ꝑ cētrie: neq̄ hꝫ aliā materiā: q̄ ipsa ē prima.
Ipse etiā declarauit ꝯmēto primo quarti celi. q̄ res eter
ne nō habēt efficiēs: nisi ſm q̄ est forma eoꝝ aliquo mo
do ꝛ cōseruās: declarauit hoc etiā cōmēto. 92. secūdi ce
li. Possumꝰ ēt alio modo ymaginari mām eē causataꝫ.
Nam hoc nomen mā̈e dicit de corpore celesti: ꝛ de ipsa
materia ſm prius ꝛ posterius: que aūt talē habēt dispo
sitionē primū eoꝝ est cā alioꝝ. ſm hoc ergo erit mā cor
porūꝫ celestiū cā in eē istius mā̈e. ꝛ cā in eē mā̈e corporis
celestis sunt forme eoꝝ. i. motores abstracti vt declara-
tū ē. necessitas aūt istius ordinis in illis intelligitur hoc
modo: quia enim sunt abstracta ſm esse perfectū habēt
ꝓducere vel ordinentur ab ipsis alia entia: sed quia que
dam istoꝝ entiūꝫ forme eoꝝ nō possunt eē sine subiecto
de necessitate est vl̄ sequitur esse subiecti: ꝛ esse istaꝝ for
maꝝ in mā est ꝑꝑ necessitatem: sed esse eoꝝ in se est pro
pter nobilius. Nam esse eoꝝ de necessitate meliꝰ est nō
esse vel priuatione eaꝝ. Et propter hoc soluitur dubiū
accn̄s in esse istarum formarum. nam potest quis dicere
ex quo entia habent pfectiꝰ esse in rebꝰ abstractis quare
inueniuntur ſm modū minus nobilem: nisi quia dicat q̄
finis in hꝰ est esse eaꝝ in materia: ꝛ sic magis nobile erit
ꝑꝑ minus: sed nos dicamus q̄ esse earum hoc modo est
de necessitate aliud esse ꝛ est q̄ esse nobiliꝰ est p̄uatiōe:
ꝛ iō esse eaꝝ est diminutū: esse āt eaꝝ diminutū est ma-
gis nobile respectu p̄uatōis: esse āt eaꝝ diminutū ꝛ ma
teriale est ꝑꝑ necessitateꝫ: q̄ non possunt esse ſm dispositionē pfectiorē. vult dicere ſꝫ q̄ sunt in actu: q̄ q̄n̄ sunt
in potētia sicut dr̄ q̄ forma artificialis est in potētia in
aīa artificis vt dcm̄ est q̄ōne p̄cedēti hn̄t nobilius eē: in
actu aūt nō pn̄t hr̄e maiorē pfectionē q̄ ista. s. eē mā̈le.
ꝛ dic̄ vlteriꝰ q̄ sicut nos nobiliores sumus docēdo alios
cū hēmus vltimā pfectionem ſm q̄ est posse eis: sic ē di-
spositio p̄ncipioꝝ abstractoꝝ. i. esse corpoꝝ celestiū ab
ipsis: sꝫ forme q̄tuor corpoꝝ. s. eloꝝ sūt ꝑꝑ necītatem. s.
ꝑꝑ esse formaꝝ corpoꝝ celestiū. vult dicere sicut dictuꝫ
est: q̄ elēta sunt ꝑꝑ corpa celestia inq̄tum sunt rotunda.
Corpa autēꝫ ꝑꝑ motores eoꝝ: vel forte q̄ de nā illoꝝ
motoꝝ est ꝓuenire ab ipsis alia entia. Dicit vlterius q̄
inueniunt ēt in mā̈ ꝑꝑ necessitateꝫ: ꝛ ōn̄ accidit eis necī
tas duplici mō ſm q̄ sunt entia. alioꝰ ſm q̄ sunt in mā̈.
Cā aūt istoꝝ necessitatū in eis est esse corpoꝝ celestiūꝫ.
nā necessitas in eoꝝ esse est esse corpoꝝ rotundoꝝ ꝛ in
esse eoꝝ in mā̈ est eē corpoꝝ celestiū in subo: vt puto si
nō sit error in scriptura: q̄ vult dicer̄ cū dicit in subo cor
pus circa q̄ḋ voluunt ꝛ est centꝝ: ꝛ forte itelligit p subm
corpus celeste qḋ dr̄ subm respectu forme abstracte non
mā̈: sꝫ illḋ qḋ magis vr̄ ſm positionē suā est q̄ necītas in
essendo entia est ꝑꝑ pfectionē motoꝝ. nā res abstracte
ꝛ pfecte ꝓueniūt ab ipsa alia entia vt dcm̄ est: ꝛ cā in eē
mā̈li est q̄ nō pn̄t hr̄e pfectioneꝫ nobiliorē ista: ꝛ q̄ ne-
cesse est eē corpꝰ circa q̄ḋ voluit celū: sequit vlteriꝰ dicēs.
forme āt q̄ ꝓueniūt post mixtionē eloꝝ ꝛ ꝯplexiōneꝫ: si
cut forē vegetabiliū ꝛ forā hoīs eē eoꝝ est ꝑꝑ aīaꝫ itel
lectiuā: ꝛ eē aīe itellectiue vl̄ rōnis ꝑꝑ nobiliꝰ sic ē dispō
in corpibꝰ celestibꝰ: puto q̄ itelligit p hꝰ si p aīaꝫ itellecti
uā itellexit abstractā a mā̈ q̄ ipsa inenit ꝑꝑ se: ꝛ q̄ hꝫ eē
nobile sicꝰ reliq̄ itelligētie cāte aliq̄ mō. Et iō dic̄ q̄ cum
magis ꝓpinquū corpibꝰ celestibꝰ ſꝫ nobilitatē est hō: ꝛ ē
q̄si mediū iter eē eternū ꝛ gn̄abile ꝛ corruptibile: sꝫ si i-
tellexit p aīam itellectiuā vtutē cogitatiuā sequens for-
mā mā̈lē ꝓpriā hoīs vt vr̄ ex dictis eiꝰ cū dixit ꝛ esse aīe
itellectiue vl̄ rōnalis ēt i mā̈ ē ꝑꝑ necītatē: tūc itelligo p̄
illḋ qḋ dixit ꝑꝑ nobile sic est dispō in corpibꝰ celestibꝰ q̄
hec aīa q̄ aliq̄n vocat itellectꝰ ē ꝑꝑ aīeꝫ itellectiuā sicut
corpa celestia sūt ꝑꝑ motores eoꝝ: sꝫ magis vr̄ mihi q̄
hꝰ est dcm̄ auēpace de itellectu posi. hūc. n. libꝝ ꝯposuit
añ ꝯmētū mltis āñis. s. totā sūmā phīe ꝛ logice i qua ꝑꝑ
breuitateꝫ secutꝰ est alios i multis: inuit tn̄ q̄si semp illuꝫ
nō esse firmas sniās. Et iō dic̄ postea q̄ ꝓportio anime
rōnalis cum formis inferioribus ipsa est ꝓportio rōna-
lis ad itellectū acq̄situ: ꝛ ex hꝰ vr̄ q̄ ipse loq̄t hic ſm opi
nioneꝫ auēpace: sꝫ ſꝫ pōneꝫ ꝓpriā in q̄ pōit q̄ mā̈lis itel
lectꝰ ē eternꝰ ꝛ acq̄sitꝰ corruptibilis nō vīficat hꝰ. nā cor-
ruptibile non est nobiliꝰ eterno ꝛ abstracto: ꝛ forte vult
dicere. q̄ esse aīe itellectiue ſꝫ q̄ est recipiens est ꝑꝑ esse
nobiliꝰ hoīs. s. vt hō p ipsam sit itelligens ꝛ nobilis ꝛ ēt
ꝑꝑ nāꝫ suā icst ei hꝰ: sꝫ esse ipsiꝰ ſꝫ se ipsa est ꝑꝑ se. illud āt
qḋ dixit sic est dispō i corpibꝰ celestibꝰ. i. q̄bus approprī-
ant motores ꝑꝑ meliꝰ ꝛ vt sint nobiliora: cū āt dixit hāc
aīaꝫ esse in mā̈: forte vult dicere q̄ ipa attribuit corpi ꝛ
recipit a potentijs aīe mā̈lis: ꝛ ſꝫ hꝰ forte itellectꝰ acq̄sitꝰ
seu i hītu ē nobilior aīa itellectiua vt ē receptiua: nec ē re
motū q̄ sit i aliq̄ abstracto: n̄ ita pfecto al' q̄ dispō ꝓpē p
fectōeꝫ hoīs: ꝛ maxie q̄n̄ hꝰ inēit i ipō ꝑꝑ suā nāꝫ diminu-
tā respcū aliaꝝ itelligētiaꝝ: ꝛ forte hꝰ inēit i ea scd̄aria
itētiōe ꝑꝑ hoīeꝫ: p̄maria āt ꝑꝑ suā nām q̄ nō pōt alr̄ eē
ꝛ meliꝰ ē sic eē q̄ nō eē oīo. Inq̄t vlteriꝰ. ꝛ ꝓportio sensiti
ue ad rōnalē ē ꝓportio vl̄ hitudo mā̈e: ꝛ ꝓportio vegeta
tiue ad sensitiuā: ꝛ ꝓportio hōgenei ad vegetatiuā ēt ē ꝓ
portō mā̈e: ꝛ ipamet ē ꝓportō forꝰ hōgenee ad elā. ꝛ hō
ē illḋ i q̄ ꝯiūgit eē sensibile cū eē itellectuali: ꝑꝑ qḋ dr̄ iue-

nitur de anima sensitiua ⁊ vegetatiua plus vna spẽ. Vr̃ .n. ꝙ esse coꝝ est pp pfectionem. ⁊ vr̃ ꝙ q̃dam eaꝝ sũt pp hoiem vel quedam pp quasdam. In aliqbus autem aialibus hoc non vr̃. ⁊ ideo postea declarabit̃ ꝙ quedã etiam corrumpũt quedã p acc̃ns ⁊ pp necessitatez mãe sicut scorpiões ⁊ alia venenosa que vident̃ corrumpere q̃dam alia que si non sint nobiliora nõ sunt minus nobilia: ⁊ dicit loquẽdo de sollicitudie ꝙ si iuenirent̃ iste res q̃ ꝓueniũt de necessitate mãe a quoꝝ esse accidit maluz esset magis malũ. Nã impole est in esse coꝝ magis hoc ⁊ exemplificat de igne cuiꝰ vtilitas est manifesta: sꝫ sibi accidit corrũpere multas res. ⁊ ꝯcludit vlteriꝰ dicẽs. Jã declaratũ est ex isto sermone q̃s est modus esse reꝝ quarũdã a q̃busdã: ⁊ ꝓportio quorũdã entiũ ad quandã imperfectiõez ⁊ ꝙ oẽs pfectiones attribuunt̃ ad p̃mã pfectionem vel oĩr p attributionem ad ipsam ⁊ de necessitate coꝝ esse ẽ cãtum ab esse primi. Et declarat postea loquẽdo de sollicitudie ꝙ motꝰ corpoꝝ celestium ẽ ꝯditio requisita in esse cuiuslibꝫ rei hic ꝓducte: ⁊ in ꝯseruatione illiꝰ: ⁊ magis apparet hoc de sole ⁊ postea de lũa. Nã declaratũ ẽ de dispositione solis ꝙ si esset maior q̃ ẽ: ⁊ locus eius magis ꝓpinquus ipse corrũperet vegetabilia ⁊ aialia p itensiaꝫ caliditatẽ: ⁊ si fuisset minor vl̃ remotior corrumperet illa pp itẽsiones frigiditatis: ⁊ vr̃ hoc etiam: nã res p quã sol agit caliditatẽ sunt motꝰ eiꝰ vel retractio radioꝝ: ⁊ multa sunt loca que non sũt habitabilia pp nimiam caliditatẽ ⁊ nimiam frigiditatem. ⁊ vr̃ etiam hoc. Nã si nõ haberet circulũ obliquum nõ esset hic ver neq̃ estas neq̃ autũnus. Et claꝝ est ꝙ ista tpa sunt necessaria in esse vegetabiliũ: ⁊ dicit p̃terea ꝙ si non eẽt motꝰ diurnus nõ esset dies neq̃ nox: ⁊ eẽt medietas ãni nox ⁊ medietas dies: ⁊ tunc res corrũperent̃ in die pp caliditatem: ⁊ in nocte pp frigiditatem. postea ponit actiões lune: ⁊ dicit postea ꝙ hec ẽ dispositio aliarũ stellaꝝ ⁊ corpoꝝ coꝝ: ipse .n. ꝓcedũt fm distãtias determinatas ad solẽ. Et iõ dicit Ari. ꝙ motus coꝝ ẽ fm motũ solis: dixit ãt hoc: q̃ vident̃ seq motũ eiꝰ ⁊ q̃runt quasi assimilari sibi. Et iõ debemꝰ hoc accipe ab astrologis. Et vlteriꝰ inquit. sꝫ pp nobilitatem istoꝝ corpoꝝ celestium sicut multotiẽs diximꝰ non vr̃ ꝙ sollicitudo vl̃ cura coꝝ sit prima intentione pp ista inferiora. ⁊ si non res eterne eẽnt pp corruptibiles ⁊ magis nobile pp minus nobile: sꝫ q̃ acquirunt istam equalitatem ⁊ ordinẽ in motibus coꝝ p illud qõ intelligunt de substantia p̃ncipioꝝ coꝝ. vult dicere. cum sint ꝯsiderata inq̃tum sunt aiata. ⁊ habẽtia intellectum sicut iam dixi: principia autem istoꝝ acquirunt hoc a primo principio qõ est deus ⁊ ipse est causa in esse reꝝ sup terram ⁊ oĩum hic existẽtium qõ ẽ bonũ simplr̃ ẽ ab ipso. ¶ Hoc ẽ qõ visum est mihi Delie de creta hebreo aggregare ex dictis phoꝝ fidelr̃ recitatis in hac nobili q̃one. Et si deus ꝓlongauerit vitã ⁊ bonã fortunam successerit dicaꝫ magis ꝓlixe in istis rebus nobilibus ⁊c. si quid tñ dictum sit contrarium legi non miꝝ ẽ: q̃ tm̃ intentiones phoꝝ fm fũdamenta coꝝ dicere volui. scitur .n. ꝙ via legis: cui magis creditur: alia ẽ a via phica. Finis huius opusculi factuz est Venetijs in .1480. fm numerum latinorum.

¶ Questio de esse ⁊ essentia ⁊ vno eiusdem hebrei.

CUm essem pusij cũ doctissimo comite magnifico dño Joãne mirãdolão pho clarissimo m̃lta d eẽ ⁊ eẽntia ⁊ vno diximꝰ: q̃ tñ positio ꝯmentatoris circa hoc quoq̃ mõ occulta ẽ nullibi cõplete posita: iõ h̃ pauca aggregaui magis declarãdo q̃ disputãdo: ⁊ maxĩe: q̃ cũ bñ dispositis tm̃ loq̃ndũ ẽ d his.

CIrca id qõ dicit ꝯmenta. ꝯmento. 3. tertij metaphy. ꝯtra Auicẽnã. de vno. Nota ꝙ Auicẽna credidit vnũ sic̃ ⁊ ens eẽ qõdaz acc̃ns reale nõ solũ in p̃dicamentis accidẽtium sꝫ in p̃dicamẽto substantie: ita ꝙ vnũ semꝑ significat acc̃ns realr̃ additum enti. Cuiꝰ rõ ẽ p̃mo. nam si vnuz in numero seu numero significat in acc̃nti acc̃ns ⁊ in substãtia substãtiaz: numerus eẽt ꝯpositus ex acc̃ntibus ⁊ substãtijs: ⁊ nõ ingrederet̃ sub vno gñe: ⁊ a fortiori sub p̃dicamento q̃titatis. hoc aũt ẽ falsum: p̃terea si poneret̃ significare substantiam tm̃ sequeret̃ ex hoc aliud falsum. s. ꝙ subã existit in accidẽtibꝰ ex quo de aliquo accidente demonstrato dr̃ ipsum esse vnũ numero. vnde ꝯcludit ꝙ est vnum acc̃ns dictũ vniuoce de oĩbus decẽ gñibus nõ sꝫ prius ⁊ posterius: ⁊ ꝙ hoc vnũ ẽ vnuz numerale seu ex quo cõponit̃ numerus: hoc ꝯfirmat sic: q̃ in q̃busdam manifeste apparet: ꝙ significat acc̃ns. v. g. cum dicimus de aliqua aq̃ esse vnum numero. hoc .n. ẽ acc̃ns in aqua: ⁊ ideo aqua remanet aqua siue sit diuisa siue non: eo modo quo accidentia succedũt in subiecto vnũ post reliquum p̃ter corruptionem subiecti. manifestũ ẽ .n. hñ dispositis ꝙ cũ aq̃ diuidit̃: in q̃titate tñ in qua põt stare eius forma nõ corrumpit̃ illic aliqua aqua nec gñat̃ p acq̃sitionẽ noue forme subalis vel p corruptionẽ. aqua .n. ex ñã corpꝰ homogeneũ nõ determinãs sibi figurã p se modo declarato in libro celi. nec organice hñs formam extensam non corrumpitur in tali diuisione: sed ille que prius fuerunt partes continete nunc nõ sunt partes. vnde per diuisionez vniuersalis substãtie facte sunt due: nõ tñ aliqua forma que nõ p̃fuit acquirit̃ nec corrumpit̃ in hac diuisiõe: immo eadem pars forme que fuit in vnaquaq̃ parte aque remanet: separata tñ ab alia: ⁊ sic accidit in q̃busdã animalibus: in q̃bꝰ aia ẽ quasi vna fm formã nõ fm numerũ: vt dicit phs ⁊ ꝯmẽtator in ꝯmẽto penultimo ⁊ vltimo primi de aĩa. ⁊ in 1ᵒ ꝯmento. 2. illic ponit ꝙ talis aia est quasi vna in forma ⁊ in actu plures in potẽtia: ⁊ hoc manifestum ẽ: sed dixi hec: q̃ quidam dicunt aliter contra intẽtionem cõmentatoris ⁊ Auicẽ. hic: ⁊ cõtra vitatem notã. Preterea ipse arguit vt dicit cõmẽtator in dicto cõmẽto: q̃ hoc nomen vnum ẽ nomen denominatiuum seu concretum: ista aũt nomina significãt substãtiã ⁊ accidẽs. Preterea ipse arguit. si vnum nõ dicit disposiõem additam substãtie rei tũc idem eẽt dicere homo ẽ vnus: ⁊ homo ẽ homo: vt dicit ꝯmentator cõmento: 9ᵒ. decimi metaphysice. Preterea ipse credidit ꝙ vnũ dictum seu inuentum in oĩbus p̃dicamẽtis ẽ illõ qõ ẽ p̃ncipiũ numeroꝝ seu eiusdẽ gñis: numerꝰ aũt ẽ acc̃ns: q̃ ẽ de p̃dicamẽto q̃titatis: g̃ vnũ significat acc̃ns i entibꝰ: ⁊ iõ opinatus fuit ꝙ vnũ nõ ẽ idẽ cũ ens seu nõ ẽ eidem cũ p̃dicamẽtis: ex quo .n. ẽ accidens de p̃dicamẽto q̃titatis nõ põt esse ipsamet p̃dicamẽta. vñ ꝯcludit ꝙ ẽ accidẽs cõe oĩbus predicamentis: de quibus oĩbus dr̃ seu predicatur. vnde ⁊ ipse Auicen. putauit ꝙ multitudo q̃ ponitur in genere numeri cum dr̃ ꝙ numerus ẽ multitudo vnitatum. ẽ vnum cũ numero: ⁊ ideo dixit q̃ño multitudo p̃t eẽ genꝰ numeri ⁊ ipsa ẽ numerus met a. nã multitudo in eo ꝙ multitudo diuidit̃ ad talem ⁊ talem multitudinẽ sicut numerus diuidit̃ ad talia ⁊ talia numerabilia. s. sensibilia: vñ ipse putauit ꝙ oĩs multitudo ẽ multitudo nũeri de p̃dicamẽto q̃titatis: sicut credidit ꝙ oẽ vnũ ẽ vnũ de p̃dicamẽto q̃titatis: cui obicit ꝯmẽtator i multis locis i dcõ ꝯmẽto ⁊ i ꝯmẽto. 8. noni. ⁊ i media sua expõne: quẽ locũ dñationi vr̃e traduxi: ⁊ in aliijs locis. primo .n. contradicit ei in hoc ꝙ ipse credidit ꝙ omne

vnū ſignificat accn̄s.2° in hoc ꝙ credidit ꝙ oīs multitudo eſt multitudo de ꝓdicamēto q̄titatis.3°.in hoc ꝙ credidit ꝙ vnum ſignificat accn̄s ſemꝑ.4°.in hoc ꝙ credidit ipm̄ ſignificare accn̄s cōe oībus decē ꝓdicamētis qḋ dr̄ vniuoce de ipſis vt ſaltez ſequitur ex dictis eius: imo videt̄ ꝙ ēt vnum qḋ eſt ꝓncipiuꝫ numeri nō dr̄ vniuoce de oībus de q̄bus dr̄: imo ſm̄ prius ⁊ poſterius niſi ſaltem ſm̄ magis famoſe ⁊ minus vt apparet ex diſtinctione vni⁹ nūero ⁊ vt poſtea apparebit: ex q̄b⁹ ſequit̄.5m.ſ. ꝙ Auic. male dixit i hoc qḋ credidit ꝙ vnū qḋ eſt ꝓncipium numeri de ꝓdicamēto q̄titatis de quo ꝯſiderat ariſmetricus eſt idem cū vno de quo ꝯſiderat metaphyſic⁹. vnde hoc fuit cā ſui erroris.6.ꝯdicit ei in hoc qḋ credidit ꝙ vnum ſit accn̄s reale in entibus dato ꝙ nō ſit aīa. hoc.n.nō eſt veꝝ ſaltē de vno qḋ eſt ꝓncipium numeri de quo ipſe errauit: ⁊ credidit eſſe vnū accn̄s cōe vniuocū. vn̄ vt inuit ꝯmētator i locis ꝓallegatis ⁊ vbi loq̇t̄ de ſignificatiōe vni⁹ numeri multiplr̄ dr̄. dr̄.n. numerus numerale prius ⁊ famoſius de ꝯtinuo ſicut dr̄ vna linea ⁊ vna ſupficies: dr̄ etiaꝫ de corporibus homogeneis q̄ cōtinuant diſpoſitiōem aliquam in eis: ⁊ iſto modo dicim⁹ de aqua demonſtrata ꝙ ē vna aliq̄n. q̄n̄qꝫ aūt dr̄ vnum de colligatis ⁊ de cōtinuis ⁊ maxie de colligatis ſꝫ nāꝫ vt man⁹ ⁊ pes: poſteri⁹ aūt iſto dr̄ de colligato ꝑ artē ſicut dr̄ de vna domo: dr̄ aliq̄n de vno īdiuiduo ſm̄ formā ſicut Plato ⁊ Cicero ⁊ de illo qḋ eſt ꝓmū īdiuiſibile ⁊ ſilr̄ oīa de q̄b⁹ dr̄ vnū ꝯtinent̄ i q̄ttuor vt dicit ꝯmentator ꝓmo ꝯmento decimi metaphyſice. multa tn̄ dicta apparēt diuerſa in libris q̄ oīa a ſapiētibus bn̄ itelligunt̄. de his.n. oībus dr̄ vnū numero famoſe ⁊ ſilr̄ apud multos ſignificat has res ſm̄ ꝙ ipſe ſūt diſtīcte ab alīs ⁊ īdiſtincte in ſe: ⁊ ex his abſtrahit itellect⁹ itētionē vni⁹ ſeu vnitatis que eſt oīno īdiuiſibilis q̄ eſt ꝓncipium numeri: ex cui⁹ multiplicatiōe fit q̄titas diſcreta abſolute q̄ eſt numerus. Iſtud aūt vnum ſicut ⁊ iſte numerus eſt q̇ddam accn̄s ſcm̄ ſeu fabricatuꝫ ꝑ opationem itellectus: ⁊ iſte eſt numerus q̄ ē de ꝓdicamēto q̄titatis de quo ꝯſiderat ariſmetricus. ipſe.n. ꝯſiderat de vno ſm̄ ꝙ eſt vnum tm̄ abſtractum a ſubiecto. vnū aūt nō numero dr̄ etiā multiplr̄ vt dcm̄ eſt in loco ſuo. vnum autē de quo ꝯſiderat metaphyſicus ē ſinonimū enti ⁊ dcm̄ analogice. de quo dicit phs ⁊ ꝯmēta. ꝙ eſt idē cum ente ⁊ non differūt niſi quodāmodo: vn̄ ambo ſignificāt vnā nām: modis tn̄ diuerſis. vnum.n. de quo ꝯſiderat metaphyſicus dicit ens cū ꝓuatiōe diuiſibilitatis ſue ſube ⁊ q̇ditatis: ens āt nō dicit ꝓuationē diuiſibilitatis. vn̄ vnum de quo ꝯſiderat metaphyſic⁹ dr̄ analogice de decē ꝓdicamētis. ſ. de vno in ſuba ⁊ de vno in q̄titate qḋ eſt ꝓncipium numeri: ⁊ ſic de alīs ꝓdicamētis: vn̄ dicit cōmētator. vnū qḋ eſt ꝓncipium numeroꝝ ē ex entib⁹ de q̄b⁹ dr̄ hoc nomē vnuꝫ lꝫ ſit magis dignū hui⁹. ſ. hoc nomen vnū qḋ ē analogū ad decem ꝓdicamēta ⁊ tāq̄ genus ipſoꝝ nō tn̄ vniuocū dr̄ magis digne de vno qḋ eſt principium numeri q̄titatiui q̄ eſt aliquid deceꝫ predicamētoꝝ de quo dr̄ hoc nomē vnum analogice: q2 ipſuꝫ eſt vnū oībus modis: imo magis dꝫ dici vnitas que vnitas ſiue vnuꝫ īter oīa de q̄bus dr̄ vt dictum ē prius dr̄ de primo īdiuiſibili i vnoquoqꝫ genere: quomodo aūt vnū qḋ eſt analogū ad deceꝫ predicamēta īuenit̄ in oībus ꝓdicamētis ⁊ qḋ nō eſt accn̄s additū ſubſtātiīs ipſoꝝ declaratū ē a cōmentatore i locis ꝓdictis ⁊ alīs. ſi.n. vnū ꝙ ē ſinonimū enti ſiue ens accipiēdo ens ſeu eſſe ꝓ illo ꝙ eſt tanq̄ genus cui opponitur ꝓuatio nō ꝓ illo ꝙ dr̄ i ꝓpoſitiōibus de 2° adiacēte: ⁊ etiā copula i alīs ꝓpoſitiōib⁹ ſeu hoc v̄bū ē qḋ idē ſignificat ꝙ veꝝ. ſ. ꝙ ſicut intellectus itelligit illam rem: ita eſt extra aīam: ⁊ ſilr̄ eſt de ſcd̄is ītētionib⁹ ſeu eſt ſinonimū: nō ꝙ ē quoddā accn̄s reꝝ. ſ. ꝙ coꝝ eē in aīa eſt cōueniens ei qḋ eſt extra aīaꝫ eſtꝫ additū ſube rei. ſ. accidēs: vl̄ hec dicunt̄ vniuoce de decē predicamētis vel analogice ſeu ſm̄ pri⁹ ⁊ poſteri⁹ vl̄ oīno equiuoce: nō oīno equoce: q2 talia nō hn̄t vnā diffōnem neqꝫ vniuoce neqꝫ ſm̄ prius ⁊ poſteri⁹: neqꝫ etiā habēt ſubiectū eſſentiale ſeu per ſe: nec habēt predicata per ſe quibus diuiduntur prima diuiſione ⁊ nō mediate vt dr̄ ens aliqḋ eſt in potētia aliquod i actu ⁊ ſilia: neqꝫ dr̄ de eis vniuoce: talia.n. ſi eēnt vniuoca cū alīs diſpoſitionib⁹ quas etiā hn̄t eēnt genera decē ꝓdicamētoꝝ. Impoſſibile aūt eſt vt ſit vnū genus vniuocū ſube ⁊ reliquis ꝓdicamētis cuꝫ ſint natura oīno ⁊ totaliter diuiſe: ergo hec dicunt̄ analogice: ergo ſignificāt ſubas ꝓdicamētoꝝ. nā iſta ſunt que dicunt̄ ſeu ſignificātur ſm̄ prius ⁊ poſterius vel predicamēta haberēt alia ꝓdicamēta. ſ. ꝙ eē ꝙ eſt accidēs in ſubſtantia eſt pri⁹ ⁊ in alīs eſt poſteri⁹ ſicut ipſa. ſ. ꝙ eſſe in q̄titate ꝓportionatū eſſe in qualitate ſicut quātitas ad qualitatē ⁊ ſilr̄ in ſubſtātia: hoc igit̄ accidēs dr̄ analogice. ſ. ꝙ tale accidēs in ſubſtātia eſt habitudo eius ad tale accidēs in quātitate ſicut eſt proportio ſubſtātie ad quātitatē ⁊ ſilr̄ in alīs: ⁊ ſm̄ hoc tale accn̄s in ſuba eſt in q̄titate quātitas: ⁊ ſic erūt iſtis ꝓdicamētis alia predicamēta: ⁊ idem etiā ꝯtingit de iſtis: ⁊ ſi ſic eſſet ꝓceſſus in īfinitū. ꝯfirmatur. ſi eſſent vniuoca ⁊ genera: ſequeret̄ ꝙ ſubſtātia eſſet pars accidētis vel accidēs pars ſubſtātie. nā iſta vel ſūt ſubſtātie vel ſunt accn̄tia. Et ſequeretur ꝙ ſubſtātia ⁊ accidētia nō eēnt entia: ⁊ ſi dicatur ꝙ iſta ſunt vniuoca nō tamē genera. nā ſunt accidētia hoc eſt falſuꝫ. nā res ſuperior predicabilis de quibuſdam vniuoce eſt genus ⁊ maxime q̄n rn̄det̄ in q̇d: ⁊ hoc eſt notū. eſſet igit̄ accn̄s gen⁹ ſube ſi eſt accn̄s: ⁊ ſequeret̄ ꝙ accidens eſt pri⁹ ſubſtātia naꝫ primū ꝙ eſt in re eſt eē. Et ēt ſi diceretur ꝙ ē accidēs ſequens quomodo eſt poſſibile ꝙ ex numeris ita diuerſis fluat vnum accidens vniuocū. ſiue enim ſit prius ſiue poſterius. impoſſibile eſt vnum accidens vniuocum eē omnibus predicamentis: ex diuerſis enim ſecundum ꝙ diuerſa oīo n̄ ꝓuenit vna res vniuoca per ſe. vnū enim accidēs vnē nāꝫ aliquo mō ſeq̇t ſaltē ꝑ ſe ſicut vnus effectus ꝑ ſe ab vno agente aliquo modo. Alias multas itētiōes fecit philoſophus ⁊ cōmētator in multis locis: vide eas nō enim vere eſt intelligibile eſſentiam eſſe: non dico in potentia vel in anima ſine exiſtētia ſicut oportet iſtis extrance intelligentibus dicere omnino. bene enim poſſibile eſt ymaginari vere eſſentiam eſſe in potentia ſine exiſtentia illius in actu ſed in potētia vere. accipiēdo autez eſſe pro vere aliter eſt dicendum. Ex multitudine autez talis vnius analogice dicti cauſat̄ multitudo in vnoquoqꝫ predicamentorum ſicut ex multiplicatione vnius ꝙ eſt principium numeri ⁊ eſt vniuerſale cōe de quolibꝫ de quo dicitur hoc nomen vnum cauſatur numerus qui eſt de predicamento quantitatis: aliquod vnum autem ꝙ eſt ſubiectum iſtius vnius. ſ. ſynonimum enti ꝙ etiam dicitur analogice nō eſt aliud niſi decem predicamenta. ſ. res vne que ſūt in vnoquoqꝫ predicamento note in ſuis locis: ⁊ ſicut quodlibet ens per ſe eſt vnuꝫ ⁊ ecōuerſo. ⁊ idem diuerſimode ſignificāt: ita vnum verius ⁊ prius dicitur de primo in vnoquoqꝫ genere ꝙ eſt indiuiſibile in illo genere vt dictū eſt ſiue hoc ſit naturaliter vt in ſubſtantia principium ſubſtātie. ſ. deus ⁊ in qualitate albuꝫ vt dicitur cōmento.7.decimi. ſiue ex cōſtitutione vt dictum eſt locis ſuis. Silr̄ ſic̄ eſt querere primum ens in vnoquoqꝫ genere ⁊ primum īdiuiſibile in vnoquoqꝫ genere: ſꝫ tn̄ differēt in modo: q̄libꝫ aūt res cuiuſlibꝫ ꝓdi

camenti est vna nõ oino indiuisibilis nisi vnũ q̄ est prin
cipium numeri qd̓ magis dz dici vnitas: vnũ aũt tale oi
no indiuisibile q̄ est pncipium numeri non est in actu ni
si in aia ⁊ p aiam. extra aiam aũt est in potẽtia sic: vnum
.n. indiuiduũ .s. substantie. v̓.g. non est oino idiuisibile: sꝫ
est vnum indiuisibile in sua substantia in tali gñe ⁊ ipsuꝫ
vt sic est in potentia .s. a quo abstrahit intellectus vnum
⁊ actu oino idiuisibile q̄ est pncipiũ numeri ⁊ aliqd̓ ta-
le vnũ in potentia non est accñs illius substãtie: imo est
ipsa eadẽ substãtia accepta sm idiuisibilitatẽ substantie
ei⁹ ⁊ q̄ditatis. dixi aũt aliqd̓ q̄ non oẽ vnũ in potentia
vnitas in ipso nõ est accñs vt dicam. ⁊ silr est in alijs pre
dicamẽtis: ⁊ vnũ in potẽtia est subm̃ vni⁹ qd̓ est princi-
pium numeri: subm̃ .s. circa qd̓ vl̓ de quo dr̃: non tñ de ip
so v̓ificat̃ qd̓ est vnũ oino indiuisibile .s. oibus modis: ẽ
etiam subm̃ a quo abstrahit itellectus vt dcm̃ est. vnde
ꝯmẽtatoꝛ nõ oibus modis dicit vnum esse idem cũ en-
te: sꝫ tale vnũ synonimũ enti dcm̃ analogice qd̓ est idiui-
sibile in vnoquoqꝫ gñe seu spẽ .s. idiuisibile sm suam sub
stãtiam ⁊ q̄ditateꝫ .i. sm illã nãm sm quã dr̃ ens. v̓.g. in
humanitate ⁊ in asineitate: ⁊ sic de alijs qd̓ vnum nõ di
cit accñs seu rem additam enti seu substantie illi⁹: sꝫ tm̃
addit priuationem diuisibilitatis substãtie illius seu q̄di
tatis. vñ tm̃ ens dicit cũ illa p̄uatione que p̄uatio nõ est
res addita p̄ter nãꝫ illi⁹ seu essentiã sꝫ itellect⁹ intelligit
illã rẽ cũ illa p̄uatione seu illã rẽ vt in ea est illa p̄uatio
.i. intelligit ipsam v̓e nõ diuisibilem illo⁹ ita q̄ vnum in
q̄titate seu in nã q̄titatis idem est cũ ente in q̄titate seu
q̄to: ⁊ silr ens in suba est vnũ in suba: ⁊ ens i hoie seu hõ
est vnus hõ seu vnũ in hoie: ⁊ sic de alijs: differunt tam̃
modo dicto ⁊ vl̓r ens suba ẽ vna suba: ⁊ silr de alijs. si .n.
p ens subam intelligim⁹ genericã p vnã subam ẽt intelli
gimus vnã sm genus .i. nõ diuisibilẽ sm subam generis:
silr si intelligim⁹ p ens subam specificaꝫ vel idiuidualem
intelligimus p vnã sm spẽm vel indiuiduũ .s. indiuisibi-
le sꝫ subaꝫ spẽi vel idiuidui: ⁊ sile est de alijs p̄dicamen-
tis. vñ tale vnũ sic synonimũ enti dicit ꝯmentatoꝛ nõ eẽ
accñs. certum .n. est q̄ alijs modis vnum ẽ accñs seu nõ
est in suba idẽ cum illo de quo dr̃. vt v̓.g. vnum sm locũ
vel vnum in ꝯtiguatione vt cũ dicimus hoc est vnũ cõ-
tiguũ ⁊ silr de alijs silibus: vt v̓.g. vna aqua sm ꝯtinua-
tionẽ. silr vnũ de p̄dicamẽto q̄titatis suo mõ vñ postea
.s. idiuiduum de p̄dicamento substãtie est idiuisibile sm
formam .s. q̄ nõ diuidit̃ in formis diuersis numero .s. di-
uersis idiuiduis: silr hõ seu nã ⁊ spẽs humana est idiuisi-
bilis in humanitate: ⁊ tñ diuisibile sm q̄titatem: ⁊ sile
est de reliquis. silr aũt vnũ sm formã .s. vl̓e nõ mõ sibi cõ
ueniẽti ⁊ alis de q̄bus dr̃ vnũ sꝫ idiuisibilitatẽ sue sube.
vnũ aũt cõe qd̓ est pncipiũ numeri est oino idiuisibile vt
dcm̃ est: ⁊ iõ magis vere dr̃ hoc nomen vnũ dcm̃ est ana
logice de ipso: vnum aũt qd̓ dr̃ de aliqua parte aque q̄
postea diuidit̃ ⁊ nõ corrũpit̃ nõ dr̃ vt sic vnũ .s. q̄ ẽ sino-
nimũ enti aque sm p̄uationẽ diuisibilitatis sue sube ⁊ q̄
ditatis: sꝫ talis nãe: ⁊ iõ tale est accñs q̄ nõ dicit p̄ua-
tionẽ diuisibilitatis sue sube seu nãe .s. aque sꝫ modũ sꝫ
quem dr̃ ens. v̓.g. ens aque. sꝫ dicit priuationem diuisibi
litatis sm qd̓dam accñs: vt dictuꝫ est. vt v̓.g. sm talem
ꝯtinuitatem vel hmõi vnum. Sile aũt est in reliquis sili
bus: vnum aũt qd̓ est pncipium numeri assimilat̃ vli sꝫ
q̄ ipm est nõ male. assimilat̃ aũt particulari sm q̄ ẽ vnũ
idiuiduũ in aia ⁊ sm q̄ accidit ei multitudo indiuiduo-
ruꝫ vt numerus: ⁊ ipm non est vna nã vniuoca in oibus
de q̄b⁹ dr̃ vt forma vniuoca: ⁊ forte ẽt vnũ qd̓ est sinoni
muꝫ enti quodãmodo assimilatur particulari ⁊ quodã
modo vniuersali: ⁊ tu quere modũ: ⁊ ex istis patet solu-

tio oium b̓ene que dicta sunt per Auicẽnam in hoc: oia
.n. quasi ꝓcedũt ex corrupta ymaginatione: q̄ ipse non
distinxit de vno qd̓ est principium numeri: ⁊ de vno qd̓
ẽ synonimũ enti: qd̓ dicitur analogice: ⁊ credidit ambo
esse accidẽtia seu de predicamẽto q̄titatis .s. significant
accñs vt dcm̃ est. id autem qd̓ dicit q̄ vnũ est nomẽ de-
nominatiuũ: nihil est. vnde vnum in q̄titate vt dictum
est: magis dꝫ dici vnitas. in alijs autem dictum ẽ q̄ ipsa
nõ sũt oino idiuisibilia omnibus modis: ⁊ ideo dicitur
vnum nõ vnitas: dato ẽt q̄ hoc nomen sit denominati-
uum: hoc nõ nocet: q̄ est nomẽ artificiale acceptum ac
si esset abstractuꝫ: id aũt qd̓ dicit Auicẽ. ꝯtra diffinitio-
nem numeri in qua ponitur multitudo. solutio est mani
festa. nam iam dictum ẽ q̄ multitudo absolute sumpta
vniuersalioꝛ ẽ vno numerali qd̓ est principium numeri.
dictum .n. est q̄ vnũ ⁊ multitudo inuenitur in vnoquoqꝫ
p̄dicamẽto: ⁊ dato q̄ esset vt ipse dixit: adhuc possum⁹
ymaginari numeꝝ ac si ipse esset species de speciebꝰ re-
rum numerataꝝ: ⁊ erit multitudo genus eius ⁊ aliaruꝫ
reꝝ multaꝝ: ⁊ hoc nõ est impoẽ per operationem ani-
me: sed hoc accidit numero sm q̄ ipe est actio anime in
numeratis. Id aũt qd̓ dicit Auicẽna in quibusdã suis di
ctis ꝯtra diffinitionem vnius ⁊ multitudinis q̄ vnũ ac-
cipitur in diffinitiõe multitudinis est numerus ⁊ vnum
diffinit̃ seu cognoscit̃ p p̄uatiõem multitudinis in ipso:
vnũqdꝫ igit̃ istoꝝ duoꝝ accipit̃ in cognitiõe seu diffini
tiõe alterius: ⁊ est quasi petitio principij: solutio aũt hu
ius appet ex his q̄ notaui vobis de mẽte ꝯmẽtatoris in
diffõne relatiuoꝝ ⁊ hec sufficiũt ad pñs: ⁊ fortasse si de
us ꝓlõgauerit vitã forte aliqñ ero vobiscum ⁊ declara-
bo hec oia demõstratiue: ⁊ id qd̓ dicit ꝯmẽtatoꝛ de ente
seu de esse ꝯtra Auicẽnam: si illa que iam dixi nõ suffici-
unt. Hoc aũt q̄ aliqs possit dicere ꝯtra hoc qũo posuit
numeꝝ ex quo est p operationem itellect⁹ in p̄dicamento
q̄titatis iam solutum est in eis q̄ notaui vobis iã ex me
dia sua expositione. dcm̃ .n. est q̄ in p̄dictis locis loq̄tur
de reb⁹ sm q̄ ipse sũt famose ⁊ magis note vobis nõ in
se. vñ in q̄titate ẽt ponit̃ p̄teritum tpis: ⁊ ipm nõ est nisi
p operationem itellectus ⁊ que dicta sũt de vno ⁊ de en-
te seu eẽ a ꝯmẽtatore: est scia phi expresse .i. 10. metaph.
textu ꝯmẽti .8ⁱ. ⁊ maxime sm traductionẽ latinã. in ara
bica .n. non ita manifestum est: q̄uis q̄si idem dicũt: ⁊ vi
de .12. metaphysice. textu ꝯmẽti .19ⁱ. dictum phi: qm̃ iue-
nit̃ extra substãtiam ⁊c. q̄uis nõ sit totalr ad ꝓpositum.
⁊ vide etiam de analogia istoꝝ ꝯmẽtum .19. ⁊ .20. ⁊ .21.
⁊ .22ⁱ. 10. scdi. ⁊ itellige rõnes phi ⁊ ꝯmẽtatoris illic bene
.s. in .8°. 9°. decimi libri: ⁊ hec sufficiunt. Illa aũt que di-
cũt quidam latini ꝯtra commẽtatorem in istis nihil sũt
⁊ oia facilr frãguntur itelligentibus distinctiones hoꝝ
nominum bene ⁊ ea que isunt vnicuiqꝫ significationibus
istoꝝ. Unde sciẽdum q̄ esse sm modum loquẽdi com-
mẽtatoris duplr ad ꝓpositum accipit̃ tãtum. Uno mo-
do ꝓ esse qd̓ idem est q̄ ens qd̓ est tãq̄ genus decem pre
dicamẽtoꝝ. Alio vero modo si est synonimũ vt dictuꝫ
est primo modo ⁊c. i. q̄ res differũt tm̃modo quodam
q̄ res nõ ꝯnotat existẽtiam actualem vel potentialem.
esse autem sic .s. vel actualem vel potẽtialem. ⁊ diuidit̃
ad substãtiam ⁊ accñs ⁊ in actum ⁊ potẽtiam cui oppo
nitur priuatio: ⁊ sm istum modum intelligitur questio
phi primo physicoꝝ. cum autem dicimus substãtiam eẽ
itelligitur sm alium modum .s. vt est synonimum v̓o: alr
esset aliqua nugatio: cum aũt dicimus substantia hꝫ es-
se p se seu est ens p se existens accipitur ly esse seu ly ens
per id quod est tanquã genus ⁊ talis descriptio aliqua-
liter: sed non perfecte facit cognoscere rem ⁊ multe ta-

les descriptiones fiūt in sciētijs. Esse aūt pmo mō pus est nā vel cā: esse scdo°. sequit esse pmo°: itelligit hoc qd dicim⁹ sba hz esse p se: accñs aūt hz esse s3 q hz esse in alio qd est seu hz esse p se: esse autem pvero modo dicto ꝯueniunt oīa predicamēta equalr ꝛ tale vt dcm̄ est ꝯstituit p opationem intellectus ꝛ talis cognitio pcedit cognitionē quiditatis rei. s. q non q̄rimus naturalr pcedē do cognitionē quiditatis rei donec sciamus ipsam esse extra aīam in actu vel potentia sicut est in aīa: cognitio tñ quid nois pcedit hāc: accipiendo aūt esse scdo° significatum eius est aliud a quiditate seu essentia: ꝛ tali mō pōt quis cognoscere quiditatē: nō dico quiditatem esse: ꝛ ignorare esse rei scdo modo accepto: cū aūt intelligit p esse id qd intelligit p rē est tanq̄ genus dcm̄ s̄m prius ꝛ posterius: ꝛ p hec solui pnt oēs difficultates: vnde id qd q̄dā dicūt pbādo q eē differt ab essentia seu q ē existētia ꝛ aliud ab istis duob⁹ modis nihil ē. dicūt. n. q qñ cūq3 sunt aliq̄ duo quoꝝ vnū affirmat de aliquo a quo altez negat illa sūt diuersa: s3 quiditas dr̄ de aliquo. s. de rosa nō existēte ꝛ ab ipsa tñ negat esse. g̃ ꝛc. Et alias siles rōnes ponūt: s3 certe ex malo itellectu huius rei pcedūt. nā q̄ditas ꝛ eēntia qd est idē q res ꝛ eē q est tāq̄ genus vl̄ est in actu vl̄ in potētia. vt dcm̄ est. silr eē vl̄ accipitur primo mō vl̄ scdo: ꝛ si pmo° vel in potētia vl̄ in actu: ꝛ tūc manifestū est q si accipitur eēntia in actu de quacunq3 re dr̄: de ipsa ēt dr̄ esse in actu pmo modo. ꝛ si dr̄ eēntia in potentia silr ꝛ esse pmo modo. vñ quiditas in actu est esse tale in actu ꝛ quiditas in potētia: potētia est tale esse in potentia primo modo. manifestum igitur est q nō est alius modus esse pter hos quos ꝯmentator posuit. existere aūt i actu est q̄ditas ꝛ tale esse pmo modo in actu ꝛ q̄ditas in potētia est existentia: ꝛ tale ēt in potētia si vocari dz existētia cū sit in potētia: ita q p illam nām ꝛ p quā est ens ꝛ quiditas seu eēntia p illaz existit siue in actu siue in potētia: non q sit hic aliqd accñs p qd res seu ens existit seu hz esse in actu vel potētia s3 primum modum: esse aūt scdo modo qd est p opationē intellectus q differt a quiditate est id qd negare possumus: ꝛ etiam ignorare nota existente quiditate. id ēt qd dicūt q quiditas dr̄ de rosa non existente vel itelligunt q dr̄ esse in rosa siue in potentia siue in actu vel non: si intelligunt qd dr̄ esse in rosa: tunc manifestum est q esse secundo modo dicitur de ipsa in actu vel in potentia si non: non bene est intelligibile id quod dicunt dicitur de rosa: ꝛ de his nolo plus ad presens prolongari magis: q3 videtur mihi q hec sufficiunt: ꝛ maxime tibi.

❡ Annotationes quedam helie cretensis in librum de physico auditu super quibusdam dictis commentatoris ꝛ alijs rebus ad declarationem ꝛ confirmationem demonstrationum Aristotelis ꝛ commentatoris in eodem libro.

Cum voluerit comes illustris dominus Joannes de Lamirādula habere aliqua q̄ circa librum physicoꝝ: mihi apparent: hoc nullo modo negare potui. Ipse enim vere est virtuosissimus: naturaliter disposit⁹ ad recte philosophandum: immo iā dignissimus existit philosophus: ꝛ hec fuit cā vt aliqd de eis scriberez. Q̄uāuis. n. pauca breuia ꝛ forte obscura sint ipse suo clarissimo itellectu h ꝛ obscuriora itelligit. Si q's. n. ex se itelligere pt: imo inuenire: alioꝝ dicta facillime cognoscit. Et iō ego helias hebreus cretēsis volui hec aggregare. hec tñ q̄dē nō sūt bona nisi sibi ꝛ eis qui ei assimilant qui pauci sunt. Presupponēdo tñ mlta dicta modernoꝝ: q̄ tñ oīa clara sūt ei: q oīa debent ordinate videri: aliter erit quedam confusio: in istis tamen omnibus loquor vt phs non aliter: vis tamen legis que firmior est: est alia ꝛc.

Circa pḣemiū vbi dic̄ q q̄dā scie speculatiue sunt pp exercitiū ꝛc. ❡ Si text⁹ ē rect⁹ sic intelligit q q̄dā scie speculatiue sunt ppter exercitatiōez itells. s. vt itells exercitet: ꝛ acq̄rat habilitatē itelligēdi ꝛ recte intelligendi in sciētijs speculatiuis q̄ sūt pp scire ꝛ pfectionē intellectus: vt nālis ꝛ diuina: q̄ sunt de spēb⁹ ꝛ reb⁹ a nā itētis: nō aūt sic sūt mathematice. Q̄d aūt scie mathematice saltē q̄dā sint tales ꝛ q sunt q̄si tāq̄ logica: ꝛ maxie apd antiquos nō hñtes logicā saltē cōplete: declaratū ē a platone in suo de regimine ciuitatis: ꝛ ab Auerroy i cōmēto vnius libri: quem traduxi vobis de hebraico in latinum ꝛ iam dixi de hoc in questione mota de possibilitate cōtinuationis in fine. ❡ Item in eodem vbi dicit. S3 visus quo vtitur entimema ꝛ inductio ꝛc̄. Nota q dyalectic⁹ vtitur inductione inferendo vniuersalem a multis vel ab omnibus indiuiduis vt dictum est in 2° prioꝝ: ꝛ hoc facit per se ex inductione. In hac autem scientia nō vtitur tali modo inductione. Inductio enim ingressum habet in scientiam demonstratiuam hoc modo. verbi gratia. Nos videmus hunc hominem esse animal rationale ꝛ hunc. ꝛ tūc intellectus cognoscit predicata in eē sub lecto per se: ꝛ q est habitudo essentialis ꝛ necessaria iter subiectum ꝛ pdicatum: ꝛ facit tunc propositionem vniuersalem. ꝛ hec vniuersalis aliquando acquiratur ex cognitione vnius indiuidui tantum: vt aliqualiter dicit cōmentator. 2° huius vbi philosophus dicit q hirundo facit nidum propter finem. Aliquando multoꝝ. vt bene declarat comentator. 2. posteriorum. commento. 104°. ꝛ 106. vnde non acquiritur vniuersalis in scientia demonstratiua per se ex inductione. Nam verificatio vniuersalis est propter habitudinem essentialē predicati ꝛ subiecti: ꝛ hec dicta sunt a commētatore in libro Topicoꝝ. in primo vel secundo quē nō habetis traductū. Et p ista dicta patet etiam qd dicit de entimemate. nam aliqñ ex vno indiuiduo seu specie acquiritur indiuiduū vniuersale: vt exemplificaui de hirundine. Uerum est etiam q inductio thopica enthimema ingressuz habēt in scientias demonstratiuas nō ad probādū ignotum naturaliter: s3 ad declarādū notum per se: qd tamen indiget modicula declaratione. Sed hoc non intendit hic commētator vt intelligens intelligere potest.

Commento primo vbi dicit commentator sed quedam considerant de causa formali tantum. s. mathematice. Et quedam de tribus causis. s. de motore: fine: ꝛ forma ꝛ est scientia diuina. ❡ Circa hoc notandum est illud qd dicit cōmentator cōmento. 5. ꝛ. 6. 12. metaphysice: nam ibidem declaratum ē q metaphysicus declarat q prima substantia abstracta ē forma finis ꝛ efficiēs seu motor: preterea declaratur in 12. quomodo mouet ꝛ q mouet tanq̄ amatum ꝛ desideratum. Et videtur mihi q translator errauit: ꝛ accepit loco ly efficientis motorem. Unde in primo sue summe metaphysice dicit q id qd declaratum est in scientia naturali sunt due cause vltime tantum. s. materia ꝛ mouēs ꝛ remansit super ipsum hic declarare cām finalez ꝛ formalē ꝛ efficientē. nā iam ponit q dr̄ia ē inter motorē ꝛ efficiētē: nā motor dat moto motū tñ. efficiēs ēt dat for

maз ꝓpter quā est motus. Hec sunt vba eius ⁊ vult dicere vl' ꝓprie vl' metaphorice. vt dixit in qōnibꝰ de motore ⁊ efficiēte. In istis aūt īferioribꝰ veꝛ mediāte tñ motu ⁊ agētibꝰ ꝓprijs ꝓpinquis. In alijs aūt metaphorice. vt illic dictū est. ⁊ comētator ēt illic h' dixit aliqualr. nō tñ declarat primꝰ pħs substātias separatas eē: neqȝ primū motorē eē: neqȝ h' ē possibile nisi nāli p motū. nam sbstātias eē separatas nō possumꝰ ꝓbare nisi p motum eternū: vt declara' phẏs. 8. huiꝰ neqȝ p rōnes Auicē. ꝓbatur aliquo mō ꝑmū motorē eē separatū. imo si aliqd ꝯcludūt nō ꝯcludūt nisi ꝑmā cāz eē: nō tñ eē separatū ⁊ maxie apud ponētes celū eē simplex. non ꝯpositū ex mā ⁊ forma dāte ei eē: vt ē intētio phi: ⁊ ē vitas nisi diceret ds q oē qd mouet ab alio mouet: sȝ tūc mediū eēt motꝰ. Et vide rōes eiꝰ: neqȝ ēt p rōnē Auice. ꝓbat ꝑmū motorez eē: ⁊ maxime eo mō quo formauit ipsas Auic. nā ꝓpositio dicēs. q qōlibȝ ens vl' ē necessariū vel possibile siue cāuū vel nō. Si itelligit p possibile veꝛ possibile. s. māle seu q existit potētialiter in mā. tūc ꝓpositio est vera. Sȝ tūc ipse ꝓbat hoc de necessitate p motū. Naz qñ dicit q possibile idiget cā ē ac si diceret idiget mouēte seu transmutabilitate ꝓducēte ipm de potētia māe ad actum: ex quo p possibile itelligit māle vt dictū ē. Preterea qūocūqȝ sit hoc: adhuc nō ꝓbauit p istam rōnem primā cāz eē: īmmo pōt qs dicer q nō incōuenit in qbusdā causis ꝓcessus in ifinitū. ego. n. sū a patre meo ⁊ ipe a suo: ⁊ sic in ifinitū. Et si intelligit p possibile vl' causatū illō qd est dis sua nā ꝑuatū seu ꝑuatio: ⁊ ꝓducit totalr ab agente. s. non ex subiecto tūc illa sua ꝓpositio est falsa: ⁊ adhuc dato q sit va nō deducit p hoc nisi ad cāz necessariā nō ad ꝑmā sȝ necessariā ex alio. Possuz eniz dicere q sunt cause ifinite necessarie nō habētes primaz: ⁊ ꝙuis hoc ē falsum. tñ Auice. non ꝓbauit hoc: nota tñ q qūocunqȝ sit h' metaphysicus nō pōt ꝓbare saltez subam eē separā nā nullus artifex ꝓbat ꝑncipalē partē sui subiecti. Et qd ast artifex ꝓbet suū subiectū est alia ab istavtrum separa eē possint demōstrari nisi p motū ꝙuis sint iuicez connexe vnde si esset alia via a motu sequeret q aliqs artifex ꝓbaret seu possz ꝓbare suū subiectū. s. metaphysicus. vt inuit comentator. 12ꝰ. metaphy. ꝯmēto. 5. vnde p hoc ēt q nullus pōt ꝓbare suū subm ꝓbat q non est alia via: ⁊ sibr econuerso. ¶ Et adunā rńdeo simplr q nlla ē aliavia a motu vide ꝯmētū. 22m. secūdi huius. ⁊ cōmētū 5m. duodecimi meta. Et lib. d. d. circa hāc māz. ¶ Ad aliam respōdeo q nullus pōt demōstrare ptez principalē sui subiecti: ⁊ maxime. qr fm antiquos metaphysica diuidit in duas sciētias: Una est de separatis a mā: reliqua de alijs. Qd aūt nullus artifex pōt ꝓbare suū subiectū vt dictū est patet. naz subiectū formaliter acceptum manifestum est q non potest ꝓbari in illa sciētia a posteriori qr hoc non pertinet ad illū artificē: neqȝ a priori: qr medium p qd ꝓbabit illud subiectuz: vl' est mediuz contentuz sub illo subiecto formaliter accepto vel ei attributuz vl' nō. Si nō ergo nō eiusdē artificis. si sic: ḡ ꝓsupponitur subiectū formaliter acceptum seu sua ratio. Sed cōmētator alio modo declarauit hoc in ꝑmo posterioꝝ in ꝯmēto magno: ubi pħs loquitur de hoc. Et iō metaphysicus nō ꝓbat deū esse seu primā causam oiuz causaꝝ: ⁊ ꝙuis ꝓbet q substātia abstracta est pricipiū substātie sensibilis: ⁊ iuestiget principia substātie in eo q substātia tamē hoc facit qr accipit ꝓbata a nāli vt dicit cōmētator cōmēto. 5ꝰ. 6. 12ꝰ. metaphysi. Et si dicat q naturalis ꝓbat ꝑmū motorē qui est principalis sui subiecti: respōdeo q ñ est veꝛ. nō. n. est para subiectiua ꝑncipalis sicut entia separata sunt respectu entis simplr. Sȝ est cā prima sui subiecti a posteriori: ⁊ hoc hȝ attributionem ad ens mobile seu corpus mobile. nō aūt res sic se hȝ in ꝑma phia. nam ibidem ꝯsideratur de ente fm q ens: ꝑncipia autē abstracta seu principia prima entis in eo q ens sunt ps subiectiua entis: imo ꝑncima. Intelligo aūt hic per ꝑncipia entis: principia subē eterne. Et cum hoc q sunt ps principalissima sunt ēt principia nec hoc inconuenit in tali subiecto. nam ipm est ens inquātum ens. vñ ⁊ hmōi entia sūt hoc modo imo pricipalissima ⁊ simplicissima: ⁊ maxime ꝑmuz ens qd est causa oium alioꝝ: ⁊ sunt cāe entis in eo q ens essentialr: non ī eo q mobile seu aliud sile: non tñ sunt cause totalis entis subiecti nisi aliqd esset cā sui. Ulterius nota q ꝯmētator in media sua expositione in. 10. metaphy. dicit q nullus artifex ꝓbat definitionē sui subiecti qñ fuerit ignotum esse. nam hoc nō potest ꝓbare nec p demōstratōez simplr: nec a posteriori. Simplr aūt nō: qr tales demōstrationes sunt a posterioribus. s. demōstratiōes q̄ sūt definitiones in potētia. Impole aūt est ptes esse notas ⁊ totū ignotū: vult dicere: vt dixit ꝯmento ꝑmo primi posterioꝝ: ⁊ partes definitionis non dāt definitionē: vt ignotū p se cognoscit a noto: sicut ē in ꝯclōne ex ꝑmissis. Uide ibidē. nec p demonstrationem a posteriori qr talis fit a rebus q̄ insūt subiecto. Falsum aūt est q subiectū sit ignotū. s. an sit: ⁊ res q̄ existit in eo sit nota eē. i. sit nota eē i ipso. vl' ab ipo qr alr illud nō demōstrat: ⁊ dicit in sūma q si subiectum est ignotum. s. eius esse: impole est ipsum probare in illa scia. Sȝ recipit ipm esse ab alia scia in q̄ declaratū est sicut metaphysicus a nāli recipit subm vel partez principalē subiecti. s. sbstātias separatas eē seu motores separatos seu modū essendi eiꝰ: vt mathematicus accipit a metaphysico. Et dic q hoc qd dixit de subiectis artiū. manifestū ē. s. cū esse eiꝰ ē ignotū artifex illiꝰ artis non declarat illō. Sȝ veꝛ si ps illiꝰ subiecti sit ignota. pōt artifex illiꝰ artis demōstrare. Illud dubitationē hȝ: ⁊ dic q impossibile ē illō ꝓbare p demōstrationē simplicez ex quo ipole ē hre cās ex qbꝰ ꝯstituit cognitio eiꝰ: ⁊ ipȝ eē ignotū vt dcm̄ ē: sȝ si sit accepta a vificatōe q̄dā som pole ē vt siuoū ꝯriū sit notū i vna arte: ⁊ aliō ignotū. pole ē ꝓbar ignotū ex ꝯrio noto i illa arte. Et h' ta fecē Arist. in esse ignis. Utrz aūt h' fieri pt p locū a sili ꝑscrutatōe idiget: qr sile ē locꝰ. i. topicꝰ: ⁊ aliqñ i qbusdā materijs pole est eē locꝰ demōstratiuꝰ. Sȝ i h' qd dic h' ꝯmetor ē dubiū: qr i 4ꝰ celi ꝯmēto. 32. ꝓbat phs ⁊ ꝯmetor ignē eē: ⁊ ē ps subi q̄ ē ps mūdi de q̄ illic ꝯsiderat: ⁊ illa ꝓbō ñ vr eē a ꝯrio nec a sili. Et forte dōz ē q phs ñ ꝓbat hoc illic: vt tal artifex sȝ vt artifex cōis disputādo ꝯ antiqs vt appet ibidē. Ul forte h' ꝓbat p locū a sili: vt dicit illic ꝯmētator sic si vniuersū aq̄ ⁊c. Et forte h' ñ ē illic totalr igtū: qr notū ē de pribꝰ ignis: vt dic illic ꝯmētator. De igne āt ꝯphēdit nihil nisi ptes: ⁊ tu ꝯsidera ⁊ ꝯple p te. Id āt qd dic ꝯmēta. i. 2. de aia. nō ꝯdic huic ꝯsideranti bñ. Intēdit igr cōmēta. i illo. 10. q definitio subi non ꝓbat esse in subo seu dfinito seu ñ ꝓbat eē vt diffinitio nec a ꝑori nec a posteriori i illa scia cuiꝰ ē subȝ: cū subȝ fuit igtū esse: ⁊ h' ꝓbat vt dcm̄ ē. Si āt subm ē notū eē tūc non ꝓbat definitio a ꝑori: sȝ bñ a posteriori. ꝓbat de definitio seu de subo. Subȝ āt ñ ꝓbat eē nec a ꝑori nec a posteriori i illa scia cuiꝰ est subȝ. Et h' itellexit phs. 10. vl. 11ꝰ. meta. cū dixit q subȝ ⁊ eiꝰ qd qd ē non ē demōstratio. Intelligēs p subaz subm. ⁊ p qd qd est diffōne subi. Diuersimode igr itelligit hoc phs. nā subm nulloꝰ ꝓbat. Definitio. n. aliq mō sic. ⁊ bñ ꝯsidera i hoc qd dico definitionē ꝓbari ne ꝯtingat error qr ñ possuz ad pñs magis ꝓlongare. Et vide ꝯmētū ꝑmū. 6. meta. ⁊ ꝯcorda. Uide etiam in primo po

steriorum cōmēto.55.⁊.56.⁊ in.2.cōmento.12.⁊ in.12.meta. cōmento.5.⁊.6. ¶ In cōmento.n.primo sexti metaphysice itelligit p substantiam definitionem subiecti quuz dicit. Subiecta nō hīt demōstrationem. hoc etiaz potest habere aliam declarationē quā itelliges ex dictis in cōmento libri posteriorum i locis dictis. Et tu cōsidera: ⁊ cōple: ⁊ cōcorda: oia.n.nō possūt scribi. Et nota vlteri⁹ q̄ dato q̄ primam cāz possit metaphysic⁹ pbare esse: non tñ pōt pbare ipsam esse separatam: qr vt separata est pars pncipalis subiecti: dato q̄ cōcedat q̄ pma cā nō est pars pncipalis. Nota ēt q̄ si aliqd pbant rōnes Auic. ille psupponunt motū ⁊ declarata a physico: vt dicit cōmen. in.2. meta. qñ pbat pcessuz ifinitū in aliquo gñe cāe eē impossibile. imo vtit demonstrationib⁹ physicis. Ipse etiā supponit ibidē cām finalem esse: hoc aūt pprie nō pbat nisi p rōnes nāles: neqꝫ pbauit Auic. que est pma istarum quatuor quā dicim⁹ pmā simplr: neqꝫ q̄ sit separat⁹ finis: ⁊ si quis diceret pm⁹ a nullo depēdet. Corpus aūt depēdet a suis ptib⁹: ꝗ dicere possum q̄ pmū nō depēdet ab alio tanq̄ ab agēte. Sz nō est pbatū p hoc ipsum nō dependere a partib⁹ ⁊ vlr hoc pbare nō possum⁹ nisi motū supponēdo mediate vel imediate. Sz dñatio tua dicebat cō hec. nōne dictū est in qōnib⁹ phi: qr viderunt ordinem mirabilē ⁊ igeniosuz iuentū in entib⁹ sciuerunt q̄ ille q̄ dedit eis hūc ordinē itellectualē artificialē est itellectus p se: ꝗ sine via mot⁹ pbat hoc: ⁊ rñsuz fuit p me q̄ q̄uis hētur ex hoc q̄ est itellect⁹: ⁊ q̄uis clarum est q̄ nō itelligit pticulariter nec vlr: vt dcm̄ est alias: tñ possuz dicere q̄ est in mā seu in corpe sicut aīa nr̄a quā virtus cognoscitiua sequit. Sz dicebatis cōtra hoc. Sequeret q̄ itellectus nr̄ qui est separat⁹ a mā fm doctrinā cōmentatoris eēt nobilior pmo. Separatū.n. nobili⁹ est mā hic. Ad hoc aūt rñsum est q̄ dato q̄ ita sit: tñ hoc erit verum: si cetera sint paria: sz non est ita in pposito. Primuz.n. q̄uis sit māle: tñ hꝫ alias multas dignitates: ⁊ illo simplr nobili⁹ est intellectu nr̄o: ⁊ si dicat sequeret fm hoc q̄ primum esset generabile ⁊ corruptibile: dico q̄ tūc tu pbas p viā motus: ⁊ vlr hō nō pt hoc pbari nisi motu pmo: vt declaratum est in 8°. nisi supponat aliqua ppositio istabilis vel forte aliqua alia propositio que est declarata p motuz.

Irca cōmētuz 2m 3m ⁊ 4m eiusdē pmi nota q̄ phs i pncipio hui⁹ libri ponit duas qōnes pter pmaz: sicut ēt asserunt oēs greci. Una earum est q̄ debem⁹ incipe pri⁹ loqui de reb⁹ magis vlibus. nam ipse sunt notiores min⁹ vlibus. Alia autem est q̄ modus doctrine ⁊ inuestigatiōis in reb⁹ nālibus est pcedendo a cōpositis sensatis ad simplicia: nā composita sunt notiora apud nos in hoc incōpositis. Et he qōnes sunt valde diuerse: nā p vnam earum declarat de quo re nāli debem⁹ pri⁹ loqui. An de magis vli an de minus. v.g. an de materia simplr. an de aliqua mā .s. hois ⁊ equi. Et declarauit ibidē q̄ debem⁹ loqui de magis vlibus seu cōibus p causas quas posuit ibidē cōmentator. Una earum est q̄ magis vlia sunt magis nota ⁊ debemus incipe a magis notis. Alia aūt qō declarat modū declaratiōis ⁊ scie. s. an pcedit a cōposito ad simplex: ⁊ a pori ad posterius: ⁊ v̄ificauit ibidē pmam partem: qr cōposita sunt notiora nobis. Et he qōnes sunt multū diuerse. Et manifestū est q̄ hec intētio Arist. ibidem: naz ipse cōclusit bis ⁊ in vna cōclusione terminus medi⁹ est q̄ cōpositum ē notius: ⁊ in alia q̄ vniuersale est notius. Et ipse non declarauit in illo libro ppositionez seu minus vniuersale p medium vle: sed declarauit materiam simpliciter p compositum. Sed hic accidit dubitatio. nam nos debem⁹ incipe a notiori vt dicit phs: ⁊ dicit q̄ hoc est vle: ⁊ in alia qōne dicit q̄ posterius est magis notuz.

¶ Arguat igit sic. Posterius seu vniuersale est magis notum. Et in alia qōne dixit q̄ posterius est magis notum: ergo cōdictio. Et quāuis possumus dicere q̄ posterius nō est min⁹ vniuersale: nā nos non accipim⁹ posterius determinatū .s. aliqd idiuiduū demonstratū seu qōcūq̄ posteri⁹: siue sit hō siue sit asin⁹: ⁊ hoc est qō vocauit Auer. cōpositionē specifica vel cōpositionē spēi .s. spēi cōpositi. Et fz istū modū nō est minus vle. Tamen pp veritatez ego rñdebo melius q̄uis esset cōcessa ppositio dicens q̄ posterius est minus vle: ⁊ dico q̄ magis ⁊ min⁹ sunt relatiua: ⁊ ideo cum dicimus minus vel magis vle est minus notum ⁊ magis notum: debem⁹ declarare respectu cui⁹ est minus vle vel magis vle seu cōe. Dico ergo q̄ posterius ⁊ cōpositum est magis notū simplici vli seu cōi in rebus naturalibus vt compositū est magis notum apud nos q̄ materia vlis: nam ex esse ⁊ trāsmutatione cōpositi in spē in qua pcipimus cōpositū idiuiduum cognoscim⁹ eē pme māe. Cū hoc tñ totum ēt est verum q̄ simplex magis vle ē magis notū simplici minus vli. v.g. Materia absolute ē magis nota vel facilius puenimus ad cognitionē māe asini vl hois: nō q̄ ipsa sit notior homine vel asino q̄ sunt cōposita: ⁊ p hoc soluit cōdictio. Nā philosophus dixit in vna qōne q̄ debemus pri⁹ loqui de reb⁹ magis vlib⁹ ⁊ postea de minus vlibus. nam magis vlia sunt nobis magis nota min⁹ vlib⁹ vel facilr deducimur i cognitōez istorum i reb⁹ simplicib⁹. A facilioribus aūt debem⁹ incipe: sicut declarauit cōmētator in pncipio libri posteriorum in cōmento magno. illic.n. pōit hec v̄ba. Et necessariū ē in ordie doctrine incipe a magis noto: sicut necessariū ē in iuentiōe cōclonis .s. q̄ volēdo cōcludere pcedimus a magis noto ad minus notuz: sed fuit vniuersale apud nos notius particulari .s. minus vniuersale ipso. nam vniuersale assimilatur toti cōposito ⁊ particulare assimilatur parti. ⁊ sicut totum cōpositum est magis notum apud nos parte: ita magis vle ēt magis notum apud nos minus vli seu determinato. Nā ipsum continet res multas proprias seu determinatas vel partes vel quōcunqꝫ volueris vocare illa: ⁊ iam declarauit hoc Aristo. declaratione pfecta in libro physici auditus: hec sunt v̄ba eius: ⁊ intelligendo ista pōt quis intelligere ea que dicta sunt. In alia autem qōne dicit q̄ nos debemus pcedere a cōposito ⁊ posteriori ad simplex prius. Nam compositum est magis notum nobis q̄ simplex vle: ⁊ possibile est etiam q̄ sit noti⁹ proprio seu determinato: sz cognitio huius nō est necessaria hic. cum ergo dixit q̄ posterius est magis notum. vult dicere q̄ est magis notum q̄ simplex vniuersale: quāuis ipsum sit minus vniuersale: ⁊ hoc accidit ei pp compositionē nō qr ipsum est minus vle ⁊ ppter compositionem: vel fm q̄ ipsum est compositum per quā compositionē est magis notuz: dixit q̄ debemus procedere a composito posteriori ad simplex prius. Cū autem dixit q̄ magis vniuersale est magis notuz vel facilius cognoscitur. voluit per hoc quod est magis notum q̄ minus vniuersale simplex nō q̄ compositum: ⁊ hoc est valde manifestum: sed prolongaui de hoc tantum: quia vidi fere omnes expositores latinorum in questionibus eorum ⁊ expositionibus esse cōfusos in declaratione huius ⁊ multa dixerūt: sed non peruenerunt ad intentionez philosophi ⁊ commentatoris in illis: quia non intellexerunt verba eorū: ⁊ isti errauerunt in duobus: vnum eorum est qr non referunt magis ⁊ minus ad rem ad quā debꝫ referri. Aliud autem est q̄ acceperunt illud quod est per accidens loco illius quod est per se. putauerunt enim q̄ minus

vl̃e eſt magis notū:q2 viderun: ꝯpoſitū qđ eſt minus vl̃e ſi cōceſſerimus hoc qđ eſt magis notū magis vlī. Sed hͦ accidit cōpoſito poſteriori nō ſ3 ꝙ eſt minꝰ vl̃e:ſ3 q2 eſt ꝯpoſitū. Et ſ3 huc modū.ſ.ſm ꝙ eſt ꝯpoſitū ꝓpter qđ il lud ē magis notu3:dixit ꝙ debeamꝰ incipere ab ipſo nō q2 ipm̄ eſt minus vl̃e:nā ipſu3 eſſe minꝰ vl̃e ſ3 ꝙ ab ipſo ꝓcedimꝰ ad magis vl̃e in eſt ei ꝑ accidēs:nā nos nō ꝓce dimꝰ ab ipſo ad priꝰ niſi q2 ipm̄ eſt magis notū:⁊ hoc i-uenit in ipſo:q2 eſt cōpoſitū.nō q2 eſt minus vl̃e:⁊ iđ di cimus ꝙ quedā res minꝰ vniuerſales ſūt magis note re bus magis vlibꝰ:nō ſ3 ꝙ ſūt minꝰ vl̃es:ſed ſm aliū mo du3. Sed debes ſcire ꝙ ſenſibile ſeu ſenſatū ſm ꝙ eſt ſē ſatū nō eſt notū apud nām aliquo modo:⁊ vl̃e ē magis notū apud nos minꝰ vlī:vt genꝰ ⁊ ſpēs:ſicut eſt apud na turā.ſed vl̃e cauſalitate vt prima mā ⁊ ꝑmus motor ſūt magis nota nāe ꝙ̄ ſint apud nos:⁊ nō eſt hoc ita i rebꝰ vlibus q̄ inueniunt in multis ſicut genꝰ ⁊ ſpēs ſicut dixi mus:ſed itellectiōes vel intellecta ſenſatoꝝ ſicut intelle ctiones cōpoſitoꝝ ⁊ deſcriptiones eoꝝ ſūt magis note apđ nos itellectioībus ſeu itellectis reꝝ remotaꝝ a ma teria vel a ſenſu:⁊ ſūt cognitiōes cauſaꝝ ⁊ cauſe cauſaꝝ ⁊ ecōuerſo apđ nāꝫ:ſicut declarauit hͦ Auerroys in ꝑn cipio libri poſterioꝝ in cōmēto magno: ⁊ iđ dicēs abſo lute ꝙ minꝰ vl̃e ē magis notū apđ nos magis vlī errat dicēs etiā ꝙ ſenſatū ſeu ſenſibile eſt magis notum apud nos ꝙ̄ itellectū vl̃r errat:nā prima itellecta ſunt notoria apđ nos ꝙ̄ ſēſata. ¶ In cōmēto 5° vbi dicit.⁊ ſuas cās ſ3 fidē ⁊ inferius diç. Cauſas ſuas ſm ymaginationes. Nota ꝙ ꝑ fidē itelligit verificationē.ſ.affirmationē uel negationē.ꝑ ymaginationē aūt intelligit apprehēſionē ſeu cognitionē ſimplicē que vocat apud latinos ſimpli ciū apphēſio. ⁊ iſte fuit modus loq̄ndi arabū ⁊ hebreo rū:⁊ cōmētator iſto modo loq̇t multotiēs in 3° de aia.⁊ hoc etiā itelligit ex ſua itētione hic ⁊ maxime i ꝑncipio cōmēti.q̄uis eni traductor nō recte traduxit:tñ moder ni debebāt hoc intelligere ex verbis ꝯmētatoris. ¶ In cōmēto 21°.vbi dicit:⁊ eē eius ſ3 albedine3 eſt aliud ab eē eius ſ3 muſicā ⁊c̃. Nota ꝙ capit hic eſſe alio modo ⁊ cōmēto 25°.alio modo. Illic eni3 itelligit ꝑ eſſe ſepa tionē ſeu ꝑ ſe ſtare:hic aūt rōne3 ſeu definitionē. ¶ In cōmēto 36°.vbi dicit. Partē que eſt de ſpē partiū in q̄s totū diuidit ⁊c̃. Nota ꝙ ex hoc cōcludit ꝙ ꝑ partes ac tuales intelligit minima nālia que poſſūt exiſtere actua liter diuiſa. ¶ In cōmēto 44°.in principio cōmētivbi dicit. Sed principaliter ⁊ per ſe corrūpit in aliquid ter minatū vnū ⁊c̃. Nota ꝙ illud ꝙ ponit in q̄nto nō con tradicit huic:nā forte ois motio ſic abſolute cōſiderata eſt de cōtradictorio in ꝯ̄dictorium primo ⁊ per ſe:⁊ de vno in vnū.cōſideratio tñ ſpecialiter ſpē numerationis nō ē vnꝰ modus de quibꝰ mā generatio ſimplr̃ eſt de nō eſſe in eſſe primo ⁊ per ſe:nā nihil aliud pricipaliter itel ligit ꝑ generationē ſimplr̃:⁊ corruptio ſimplr̃ eſt de eſſe in nō eſſe:hoc tamē non eſt ſic ſimpliciter veru3 :⁊ vide cōmētū 8m quīti.dealbatio ⁊c̃.⁊ ſimilia dicunt motū de nigredie ad albedinē ſeu de nigro ad albū primo ⁊ ꝑ ſe. ⁊ ratio ē quia iſte motus eſt iter res ꝯtrarias poſitiuas partibiliter acquiſitas ſeu ſucceſſiue in ſubiecto ente in actu:⁊ ideo imediate mouet de albedie in nigredinē :⁊ ecōtra.nō autē ſic eſt de gñatiōe ⁊ corruptione ſimplici ter.⁊ vide ꝯmentū ſeptimum q̄nti:⁊ veritas eſt ꝙ illud qđ corrūpitur ſeu gñat:corrumpit ſemꝑ in aliqđ vnu3 determinatum.ſimiliter in gñatione:⁊ hoc ſemper. Nō eñ enim album corrumpit corrumpit in nigru3 ſemper. nā ⁊ ſi corrumpitur ad rubeum vel ad pallidum non cor rumpit ad illa niſi ſm ꝙ ſunt in aliquo modo nigra ſic

dr̃ in quinto commento ſexti:⁊ maxime ſm illā expoſi tionem cōmentatoris in qua dicit. Cum igitur ꝓpoſitio dicens ꝙ tranſmutatio eſt ⁊c. Unde ꝑmo ⁊ ꝑ ſe album corrūpitur ad nigrum. Scđario aūt ad media que ſunt termiata:⁊ hoc vult hic ꝯmētator.⁊ ſic nulla ē ꝯ̄dictio. poſitum.n.ꝙ ꝯtrarium primo ⁊ per ſe corrumpitur ad ꝯtrarium poſitiuum:vt dicit ibide3 cōmētator expreſſe in cōmēto octauo.adhuc veꝝ eſt ꝙ res primo ⁊ per ſe corrumpit ad vnū. ¶ In cōmēto.45.verſus finem cō mēti.vbi dicit.⁊ eſt illud i quo eſt ꝑuatio propria illi cō poſitioni.i.non hñs illam cōpoſitionem:eſt tñ aptū na tum illam habere:⁊ in eodē commēto paꝝ poſt vbi di cit. S3 illud in quo eſt ꝑuatio illiꝰ ꝯpoſitionis ⁊c. Nota ꝙ vr̃ ꝙ qñ ex ſimplicibus nō albis ſit album compoſi tum ſit ex oppoſito ſm habitum ⁊ priuationem:q2 ſit a ſimplicibus nō coloratis ꝑ commixtionem certam ad quā ſequit color ſeu talis color:non.n.ad quālib3 com mixtionē ſequit color nec ſapor nec odor vt dicit com men.in.5.colliget ⁊ in alijs locis.hec tñ non ſunt niſi in mixtis:⁊ ideo paſſiones mixti dicr̃:tñ ineniuntur in plu ribus mixtis ⁊ quaſi in oībus. ¶ In ꝯmento.50.vbi di cit. Qđ principia ⁊c.nō gñantur ex alijs. Intellexit nō ꝯſtituuntur tanq̄ ex partibus:⁊ in eodem commēto i fi ne vbi dicit. Non trāſmutabilia. Intellexit iter ſe adin uicem q2 priuatio nec ſit forma neq3 econuerſo neq3 ge nerant ex alijs tanq̄ ex partibus eſſentialibus. Reliqua autem.ſ.non prima ꝯſtituūtur ex primis:⁊ ſic ꝑma non ſūt trāſmutabilia aliquo iſtoꝝ modoꝝ:ſ3 ſūt ꝑmanen tia. ¶ In ꝯmento.60.in fine ꝯmēti in illa parte in qua ponit ꝯmentator quattuor rōnes ad ꝓbandum nihil ꝓ duci ſeu fieri ex nihilo vbi dicit. Et impoſſibile eſt vt ſit in illo cuius partes ⁊c.ideſt q2 motus eſt in recipiente: ⁊ recipiens remanet cum recepto. ¶ In commēto.70. vbi loquitur de materia ⁊ de potētia materie:eſt notā dum vt puto:ꝙ per potētiam due intentiōes itelligunt. Una eſt relatio ſeu reſpectus rei ad actum:⁊ hec inten tio eſt defectus quidam ⁊ priuatio quedam.ſ.ꝙ non eſt in actu. Scđa eſt diſpoſitio ſeu aptitudo ꝑ quā ſubiectū ſm ſuam naturam eſt aptum ſeu diſpoſitu3:⁊ hec diſpo ſitio non eſt priuatio oino ſed eſt quedam qualitas.ſ.de ſpecie qualitatis que dr̃ potentia naturalis : ⁊ eſt illa ꝑ quā res eſt apta ſeu diſpoſita agere vel pati:⁊ hec eſt di ſpoſitio remota ſaltem reſpectu compoſitorum:nā for te ipſa eſt propinqua reſpectu elemētorum:quamuis ſi ne dubio in materijs elementorum ſunt diſpoſitiones di uerſe ⁊ eſtens in fundamento materie:⁊ preter hanc ſūt diſpoſitiones propinque ſm numerum ſpecierum enti um:ſicut dicitur in.12.metaphyſice. Sed iſte ſunt produ cte in materia mediantibus formis elementoru3:⁊ que dam earum mediantibus compoſitis.vt verbi gratia. forma panis diſponit materiam ad recipiēdum forma3 ſanguinis vel formam humanam cum comedit. Et di ſpoſitio hec propinqua ſiue accipiatur ꝓ reſpectu ſiue ꝓ diſpoſitione aliqua qualitatiua eſt per ſe ad forma3 vni uerſalem:⁊ eſt illa quam vocat Auerroys in libro celi ⁊ mūdi:potētiam eſſentialem ſeu per ſe:⁊ eſt per accidēs ad formam Platonis ⁊ Ciceronis ⁊ ſm iſtum modum vocatur potētia accidentalis:⁊ ideo nō eſt hec potētia eſſentialis in īfinito tempore:que poſtea priuetur in ad uētu actus. Nam nulla forma ſpecifica priuatur tempo re infinito:⁊ etiam iſte potentie propinque ſunt genera biles ⁊ corruptibiles:⁊ forte he etiam ſm ꝙ ſunt pro pinque vocantur per ſe. Uide in quarto huius.in com mēto centeſimo vigeſimo:⁊ etiam non ſunt in materia potētie infinite. Nam nō eſt in materia quomodocūq3

accipitur potentia nisi vna potentia propinqua cuiuslibet speciei ⁊ est respectu forme specifice vniuersalis: sed accidit huic potentie vni multiplicari cum consideratur respectu indiuiduoꝝ. sicut declaratum est aliquo modo in questionibus meis de intellectu vbi locutus sum de natura vniuersalis: non tamē dico ꝙ nō sunt diuerse dispositiones eiusdem speciei in diuersis portionibus materie. Et Auer. declarat ꝙ potētia quomodocūq; duorum modorum accipiat nō est substātia seu essentia materie neq; pars essentialis ei. Qꝫ aūt dispositio seu ꝑparatio nō sit substantia eius manifestum est ex sua rōne quā posuit in sua sūma libri physicoꝝ. ⁊ in media sua expositiōe. nā possibilitas vel preparatio idigēt subiecto. P. si ista preparatio esset sua substātia: eēt materia sibipsi: idest subiectum eius substantie: nam potētia dicitur per relationē ad aliquid. Uult dicere: vt puto ꝙ potētia ⁊ preparatio est potentia vel ꝑparatio habentis potētiā. P. si sua substantia esset potētia: ⁊ nulllo modo haberet esse in actu: nō dico sicut esse forme vel habentis formā esset, in potētia vt sit in potentia: idest ꝙ esset aliquid hic qđ est in potentia prima mā: ⁊ vt puto: has rōnes tetigit hic in sua ratione scđa in hoc cōmento: ⁊ ideo dixit. Nō est potentia neq; ꝑuatio. Et forte voluit etiam ꝙ potētia ⁊ actꝰ sunt de predicamēto relationis. ⁊ ideo nō est potētia. nā potentia dicit per relationē ad actum. Sed debes scire ꝙ Auerroys nō negat nisi substātiā eius esse potentiam eo modo quo dictū est: idest ꝙ substantia sua sit potētia ⁊ non substantia subiecta. Sed bene ꝯcedit ꝙ hec dispositio est substātialis ei per relationē ad formā vniuersaliter. nam natura eius est vt recipiat formā. Et ideo dicit in de substantia orbis ꝙ potentia est differētia substātialis materie: ⁊ ſm hoc forte potētia hic quā hꝫ per respectum ad omnes formas nō est accidēs: sed est substantia eius. Sed nō est substātia eius potētia respectu sui ipsiꝰ: idest eo modo quo dictū est: ⁊ iō potentia quā hꝫ respectu formarū dicit ꝙ est accidēs ei: idest ꝙ potentia nō ē substantia eius respectu sui ipsius: cum hoc tñ cōcedimꝰ ꝙ cuilibet forme specifice est dispositio seu ꝑparatio propria vt materia immediata ex qua fit res mediantibus dispositionibus factis in ea: ⁊ hec dispositio inuenitur ⁊ fit seu producitur in materia productione vna. Sed preparatio vna quam habet respectum ad omnes formas est sua substantia. i. quod est subiectum: in cuius nā ē recipere formas nō ꝙ in ipso sit potētia addita sup substātiam eius. Et considera in cōmēto. 26. secundi. ⁊ ſm hoc non indigemus potentia nlli vna: ⁊ si forte cōcederevoluerimus in esse huius potētie naturalis. Dico ꝙ voluit in suo dicto de substantia orbis ꝙ ipsa accipiat loco differentie substantiarū non ꝙ sit differentia substantialis. Et si intelligamus ꝙ Auer. vult ꝙ substātia mãe non est potentie. s. respectu substantie eius q̄uis sit in potentia respectu forme sine potentia naturali: tunc ꝑma rō quā fecit hic est fortis. s. ꝙ si potentia est substantia eius: tunc substantia eius corrūperetur in aduentu forme. nā tunc priuatur potentia. Sed si dicamus ꝙ hic est potentia naturalis. tunc hec rō declarat ꝙ defectus iste seu ꝑuatio non est substantia eius. nam priuatio corrūpitur seu desinit in aduentu forme. nam nō est possibile dicere ꝙ potētia naturalis corrūpitur. Si hoc enim esset: ita nō reciperet amplius saltem ex illa specie: ⁊ videt mihi ſm suam intentionem ꝙ non est in ipsa potentia naturalis: sed ſꝫ suā substantiā est in potētia ad formas omnes. Nota tñ bene ꝙ potētia ad ꝑpositū dupliciter dicitur. Uno mō de subiecto potente. Alio mō de re receptibili seu respectu rei receptibilis vel forme ad actum. Primo mō est substantia quedam possibilis ex se: ⁊ hec est sua substantia seu essentia: ⁊ per hāc naturam est in potentia ad oēs formas non per aliā. Secūdo modo aūt est quidā respectus ⁊ indiget subiecto ⁊ desinit esse cum aduenit actus: ⁊ ſm hunc 2^m modū negat hic cōmentator ꝙ sit de substantia eius. s. ꝙ potentia secūdo modo nō est substantia eius. s. ꝑme materie: ⁊ pro istis vide que notaui in de substātia orbis de dictis cōmētatoris de potētia. Unde potentia ꝑmo modo est vna sicut ⁊ materia ꝑma ⁊ per illā dicit esse in potentia ad omnes formas saltem remotas que per illam potentialitatem apta est perfici a quacūq; forma ex formis ꝯpositorum aptitudine remota: minus tamen remota vel ꝑpinqua respectu elementoꝝ vt diximus. vnde materia cognoscit cum forma ſm qđ inest ei natura diminuta ⁊ potētialis. vnde ꝑpter hanc naturam accidit sibi recipere nō ꝙ essentia eius cōsistat in receptione nisi secūdario: nō tamē dico ꝙ non sit naturale sibi ⁊ quasi substātiale recipere: imo ē receptiua ſm suā naturam: nec dico ꝙ pōt esse sine forma. forma enim facit ipsam esse in actu: non esse simpliciter nisi per accidēs vt declaraui alias propinque autem: ⁊ etiam secūdo modo: nō dico illam que dicitur ad omnes formas sunt tot quot sunt species formarum: sed iste propinque non sunt eterne. vt iam dictum est: ⁊ similiter in secūdo modo. In cōmēto. 79. vbi dicit. Et ex hoc apparet ꝙ omne habēs materiam est generabile ⁊ corruptibile. nā in natura materie est ꝑuatio forme ⁊c̄. Uult dicere ꝙ in natura materie est ꝙ sit in ipsa priuatio per respectum ad formā. s. ꝙ denominetur per ꝑuationem forme ſm suam naturā vel ꝙ attribuatur ei: nō ꝙ in sua natura est priuatio simpliciter. s. ꝙ ipsa nullo modo sit: ⁊ ꝙ natura eiꝰ sit natura priuationis: ⁊ etiā materia ſm suam naturam nō est formata in actu. i. ꝙ nō est sua natura ſm ꝙ ipsa ē materia nā habentis formā ſm ꝙ in ipsa est forma in actu: sed causa generationis ⁊ corruptionis fundatur ⁊ radicatur ⁊ ſꝫ prius est materia ꝑpter priuationē que est in natura materie. nam quāuis contrarietas formarum vel qualitatum est causa generatiōis ⁊ corruptionis: tamē causa esse contrariorum actiuum ⁊ passiuum est: q2 priuatio est in natura materie sicut dictum est. i. respectu formarum accidētalium vel substantialium. Et simile rōnem fecit cōmentator in B secundo in cōmento. 47. vbi dicit ꝫ Auicen. imo ꝯtinens vt in pluribus est illud cuius natura est possibilis ⁊c̄. Et volo dicere ꝙ hec est ꝑma causa generationis. nam si esset natura materie: natura habentis formā in actu ſm qđ est habens formam in actu: non reciperet formam: ⁊ etiam si non esset priuatio materia nō recipit formam sicut declarabitur etiam cōmento. 81. Et considera in cōmento. 72. tertij. ❡ In ꝯmento vltimo huius. vbi dicit ꝯmentator. Sed sicut dixit Aris. phs declarat substantiam materie ⁊c̄. Uult dicere ꝙ diuinus declarat perfecte naturam materie. nam ipse considerat de differentijs entis ſm quod est ens: ⁊ potentia ⁊ actꝰ sunt differentie entis. Et ideo diuina declarat perfecte naturam materie per habitudinem seu respectum ad omnes differentias entis. Sed naturalis declarat ꝙ est in potentia respectu formarum materialium idest ꝙ ipsa est in potētia recipere formas: non ꝙ declaret absolute ꝙ ipsa est ens in potentia ſm ꝙ potentia ⁊ actus sunt differentie entis simpliciter. s. ꝙ non declarat ꝙ est in potentia ſm ꝙ potentia opponitur actui que est differentia entis simpliciter: nam de hoc considerat philosophus primus q̄ considerat de rebus ſm ꝙ sunt entia: ⁊ considera cōmentum. 21. secūdi. Et forte vult dicere ꝙ metaphysicus declarat quomodo est vna ⁊ quomodo hꝫ esse: ⁊ quomō

non vt declarauit hic cōmentator cōmēto.14.duodeci-
mi metaphysice.⁊ illic dicit. Iste sermo facit intelligere
ꝙ esse est esse materie ⁊ est proprius huic scientie ⁊ non
de scientia naturali. ¶ Ex libro secundo.

Irca id qd̄ ꝯmētator dicit in principio h⁹
libri ꝙ ꝑncipiū alteratōis nō est ab intrin
seco:⁊ dubitat cōiter de reductiōe aq̄ ca-
lefacte ad suā frigiditatē similē ꝑme. No-
ta ꝙ ex dictis Aui.accipit solutio:⁊ ꝓ hoc
vide vltimū ꝯmētū ꝑmi de gn̄atione. Cō-
mētator aūt ⁊ phs aliter soluūt:vt est veritas. Uerū.n.
est ꝙ ꝑncipium initiatiuum alteratōis est ab extrinseco:
aliter idem ageret cōtrariū.sed tamen cum habuit ꝑnci-
pium extrinsecum etiaʒ remissuʒ seu debile a quo incipit
alteratio completur seu intenditur ab intrinseco:⁊ in h̄
assimilatur eis que mouentur ab intrinseco:⁊ isto mō nul
lum accidit ipossibile:⁊ de istis bene considera ꝯmentuʒ
24.quarti celi.⁊ in.12.⁊.7.metaphy.vbi loquit de cōue
nientia agentis ⁊ maxime circa sanitatē:sed ſm qd̄ ꝯmē
tator dicit in scd̄o de aīa ꝙ aqua pura nō calefit ipsa re
manente pura ⁊ maxie ſm ipsum:q̄r forme elementoruʒ
nō suscipiunt magis ⁊ minus aliter est dicendum.

Irca 2^m libꝝ ꝯmento.3.vbi dicit. Subm
hui⁹ libri est nā ⁊ ꝑncipia nālia ⁊c̄. Nota
ꝙ vel vult dicere ꝑs subīi vel rō formalis
subīi:⁊ vꝫ est ꝙ principia nālia:⁊ ēt natu
ra quoquo modo sunt partes subiecti sciē
tie naturalis. Dixit aūt quoquo mō. Quia
subiectum proprie est ens mobile seu naturale:cuius esse
non declaratur a naturali:sed naturale est ratio eius for
malis:⁊ forte vult dicere ꝙ sit fundamentū seu ꝑncipiū.
¶ Itē etiaʒ in eodem cōmento vbi dicit. Quoniā nauis
mouetur ex principio in ipso:sed nō ꝑmo ⁊c̄.idest ꝙ na-
uis est per se motuʒ:tamē natura mouēs est alia separa
ta in esse:⁊ ideo mouetur ex ꝑncipio in ipsa sed nō ꝑmo.
¶ Circa illud aūt qd̄ dicit de arte medicie. Nota ꝙ per
virtutem actiuaʒ que est in ipso seu per artē curat se ſm
ꝙ corpus egrum:sed accidit medico curare se:nā nec oīs
eger est medic⁹:imo nec omnis homo est aptus vt sit me
dicus:ita ꝙ medicus agat in se:hoc tamē accidit ſm ꝑ-
tem theoricaʒ:⁊ hoc est qd̄ dicit cōmētator:q̄r pars me
dicine cui accidit agere in suum subiectū est pars theori
ce nō practica:idest per artē quā habʒ quā vocat theo-
ricam ipse agit in se ſm ꝙ ipsi accidit esse corpus egrum
vt dictum est.raro tamen vel nunq̄ inuenitur ꝙ aliquis
medicus agat in se ſm parteʒ practicam.idest ſm opera
tionem manualeʒ.s.flebotomare se vel similia:sed tm̄ di
cit per artē qua habetur que sunt facienda:⁊ aliquādo
accidit ipsum eē egrum:nam non omnis hō est medicus:
⁊ dato ꝙ esset adhuc nō est ars medicine natura:q̄r agit
in illo in quo est per accidens. ¶ In cōmento.19. secūdi
libri. Nota ꝙ ex hoc qd̄ dicit cōmentator.⁊ cōtingit di-
centibus formas esse definire formas naturales abstra-
ctas a materia.pꝫ ꝙ in definitiōe forme naturalis poni
tur materia. ¶ In cōmento.26.in ꝑncipio cōmenti vbi
dicit. Qꝫ materia est de genere relationis. Ad declaratio
nem huius vide illa que notaui in cōmento.7.ꝑmi libri.
⁊ forte materia est de genere relationis quo ad suam co
gnitionem:q̄r ipsa cognoscitur per analogiaʒ ad formā:
⁊ hoc sufficit philosopho ad suā probatōeʒ:vel forte in
telligit ꝙ potentia que est eius differentia substantialis
est de genere relationis.i.potentia eius ad formā:nō po
tentia eius in seipsa:q̄r ipsa nō est talis potentia neq̄ ha
bet eam:⁊ bene considera illa que notaui. ¶ Item in cō
mento parū post vbi dicit. Ad quem igitur ordinem os

naturalem peruenire in scientia formarū ⁊ non pertran
sire illud.s.in scientia quiditatis ⁊c̄. Patet ꝙ naturalis
considerat de quiditate rerum materialium:⁊ ideo dicit
imediate post hoc:nō in scientia eius quod est eē.i.q̄r eē
omnium formarū tam separatarū q̄ non ꝓbat a natura
li.sed quiditas materialiū tantum consideratur a natu-
rali. ¶ In cōmento.47.vbi loquitur de casu ⁊ fortuna
contra Auicen.circa ꝑncipiuʒ cōmenti. Nota ꝙ innuit
hic cōmentator. Sicut fit diuisio de effectibus ita debʒ
fieri de causis:q̄r casus ⁊ fortuna sunt cause. Et ideo cō-
mentator reprehendit Auicen.ꝙ dixit ꝙ in eis.que sunt
equaliter contingentia inuenit casus.⁊ si sic esset aliqua
causa equaliter cōtingens. Cōtra qd̄ probat ꝯmentator
ꝙ non oīs causa equaliter cōtingens. Sed ad maiorem
declarationeʒ dictorum cōmentatoris in hoc cōmento.
Nota ꝙ vt puto cōmentator intellexit ex dictis Auicē.
ꝙ est hic aliqua causa naturalis per se ex qua possunt ꝓ
uenire operationes ⁊ non prouenire equaliter:⁊ tamen
effectus proueniens ab ipsa nō dicit esse a casu simplici
ter:sed est a casu respectu alicuius cause:nō aūt respectu
alterius cause.sicut ambulatio. verbi gratia.q̄ respectu
virtutis motiue est a casu vel a fortuna:⁊ respectu appe
titus ad motum nō est a casu. Et fuit necessarium ei itel-
ligere ita sua verba. Nam ipse voluit per hoc soluere ra
tionem themistij:⁊ si non intelligerentur ita verba illius
non esset responsio in rōe themistij qui arguebat a virtu
te actiua. Et etiam cōmentator dicit in ꝑncipio cōmen-
ti ꝙ cum declarabitur natura rei aduenientis a casu:de
clarabitur dispositio cause:⁊ que causa est nam causata
sunt notiora apud nos causis. Uidetur ḡ ꝙ si sit hic na-
tura vel aliqua res naturalis que ſm suam naturam est
possibilis ꝓuenire ⁊ non ꝓuenire equaliter ꝙ sit hic cau
sa actiua naturalis cuius dispositio est huius. Et ideo cō
cedit Auicen.esse huius cause:sicut concedit esse huius
nature causate:⁊ dicit vel sequit ex dicto ei⁹ ꝙ hoc cau-
satum in cuius natura est ꝓduci ⁊ non ꝓduci equaliter
cuʒ ꝓuenit a causa naturali cuius dispositio est talis vel
cum attribuit ei dicit ꝙ est a casu. Et contra hoc arguit
ꝯmentator primo. Si esset hic aliqua res vna naturalis
que est a casu respectu vnius cause:⁊ necessaria vel possi
bilis vt in pluribus respectu alterius cause: non erit illa
res ſm suam naturam ꝓueniens in paucioribus neq̄ ſm
plurimū neq̄ necessario:ex quo natura eius non est na-
tura necessarij neq̄ possibilis vt plurimuʒ:neq̄ possibi-
lis ſm paucum.ex quo ipsa attribuit causis necessarijs:
⁊ possibilitas ſꝫ plurimuʒ ⁊ ſm paucū. Quare ergo na
tura eius est magis natura eius que est ſm plurimū que
sit necessarij vel ſm paucum:non est ergo necessaria ſm
suā naturā.nam cause eius non sunt necessarie neq̄ pos-
sibiles:q̄r cause eius sunt non necessarie.⁊ ergo esset hic
alia natura ab his naturis:naʒ cū cause sunt necessarie
.i.agentes semper ⁊ necessario causatum est nec̄ium.⁊ si
ſm plurimuʒ causatum est ſm plurimū sicut est dispositio
in corporibus celestibus cū his inferioribus saltem in
aliquibus:nam quāuis sint agentia naturalia seu agunt
de necessitate.i.n̄ possunt nō agere:tamen non sunt cau-
se necessarie.i.nō est necessarium vt prouenīat effect⁹ ex
eis:nam in natura istoruʒ est possibilitas vt impediatur
operatio eoruʒ ſm paucum seu i paucioribus:⁊ hoc ab
impedientibus extrinsecis. Preterea cōtradicit Auicē.
in hoc qd̄ dicit hic esse causaʒ naturalem.i.actiuā dispo
sitam seu aptā agere ⁊ nō agere equaliter:⁊ hoc per se.
nam sequeretur ꝙ nō ꝓueniat ab ipsa aliquid vel vt ꝓ-
ueniant ab ipsa duo contradictoria simul:⁊ maxime:q̄r
non inuenit causa naturalis.i.agens naturale qd̄ sit pos-

fibile agere per se fm paucum.i.agere rem que est possi-
bilis fm paucū:nō duo fm paucuȝ tēporis:⁊ ꝙ causa ꝑ
se de sua natura est nō agere hoc per se nisi fm paucū:nā
hoc est ipossibile. Sȝ illud qd̕ est possibile est vt sit agēs
naturale:agens per se fm plurimū:⁊ īpeditur a sua opa
tione naturali fm paucū:q2 est in sua natura possibilitaſ
vt impediaſ fm paucum a sua operatiōe naturali ꝓpter
īpedientia vel res extrinsecas vel mām:⁊ hoc impedimē
tum fm paucuȝ vocaſ casus.i.ꝙ effectus proueniens ab
ipso est fm paucū:nō sicut in natura ei⁹ est agere fm plu
rimum. Sed illud qd̕ est fm paucum ꝓpter impedientia
vel res extrinsecas vel materiam diciſ ꝙ ꝓuenit a casu:
⁊ cause extrinsece nō sunt in natura rei naturalis.s.que n̄
est a casu ꝓuenire ab eis sunt cause per se rei ꝓueniente
a casu non fm ꝙ est a casu. Et considera in ꝯmento.60.
⁊.61.⁊.65.sed est a casu a causa.de cuius cōsuetudine nō
est fm plurimū cum accidit ei impedimentū:⁊ tamē nul
la res naturalis ꝓuenit a casu:habens etiā cām natura-
lem per se ordinatam ad hoc:⁊ ex hoc pōt quis ratioci-
nari similiter in rebus ꝓueniētibus a voluntate fm for
tunam. Sed in hoc est differentia aliqua:nam inuenitur
vna res in specie a voluntate a fortuna vel nō a fortuna.
Et si tu intelligis hoc recte tu potes itelligere solutionē
omniuȝ dubitationum quas ponunt latini contra rōnes
Auerroys. Naȝ maior parſ earuȝ procedit ex malo in
tellectu. Illud aūt qd̕ dicunt ꝙ virt⁹ motiua in loco ani
malis est apta seu disposita agere ⁊ nō agere motū equa
liter:⁊ hoc per se. Ad hoc dico ꝙ iaȝ declaratū est in.3.
de anima.⁊ in libro d̕ motibus animaliū ꝙ motus loca
lis in animali perficiſ in animali per virtutes anie ⁊ per
corpora:⁊ virtutes anime sunt virtus imaginatiua ⁊ ap
petitiua. Nam imaginatio mouet potentiā appetitiuam
⁊ appetitiua sequitur imaginatū:sicut sequiſ abscisio gla-
diuȝ:⁊ potentia appetitiua est potētia receptiua seu paſ
siua tm̄ respectu volitionis seu appetitionis:⁊ ipsa.s.vir
tus appetitiua mouet calorem naturalē sicut declaratū
est ibidem perfecte:⁊ ideo virtus motiua anime non est
virtus potens mouere ⁊ nō mouere equaliter:sed virt⁹
appetitiua fm ꝙ est recipiens possibile est recipere ista
duo equaliter:⁊ similiter corpora quibus perficitur iste
motus fm ꝙ sunt mobilia. Sed ꝙ inueniaſ aliqua potē
tia naturalis potens agere ⁊ nō agere equaliter per se ē
impossibile. Et etiā virtus motiua nō est naturalis oio.
Nam sequitur rationē ⁊ electioneȝ:⁊ in libro de anima.
considerabiſ perfecte de istis rebus ⁊ maxime in sua sū-
ma:⁊ in istis que notaui ibidē. ⁊ videtur ꝙ itētio Auer
roys ⁊ sua ratio ē ꝙ nulla potētia actiua aialis seu natu
ralis potest agere ⁊ non agere equaliter:⁊ hoc per se:⁊
ꝙ voluntas vel virtus appetitiua est potentia receptiua
tm̄ respectu appetitus qui sequitur cognitionē:sicut seq-
tur abscisio gladiū:⁊ cōsidera in cōmento.8.octaui libri
huius. Et nota etiaȝ ꝙ nulla res naturalis.s.nō voluntā
ria aduenit a casu ⁊ a cā naturali per se ordiata ad hoc:
neqȝ aliqua spēs ꝓduciſ a natura ⁊ a casu:sicut declara
tuȝ est in.8.huius. ⁊ cōsidera in commeto.6.61.62.64.
¶ In cōmento.74.vbi dicit. Qm̄ si naturalis nō cōces
serit eam negat ꝑncipium finale ⁊c̄. Nota ꝙ in.ii.de ani
malibus multum loquiſ de istis Cōmen.⁊ de necessitate
quō inueniſ in rebus naturalibuſ. ¶ In ꝯmento.81.vbi
dicit ꝯmētator. Tunc poneremus hoc ex peccato natu
re. Nota ꝙ vult dicere ꝙ nō illa agat casu:idest oia mō
struosa ⁊ nō mōstruosa:vt dixit in ꝑncipio huius com-
menti. Vel vult dicere indiuiduū cui accidit monstruosi
tas. ¶ In eodem cōmento versus finē.vbi dicit. Causa
igitur illius vacce ⁊c̄. Si fuerit veruȝ ⁊c̄. Nota in.18.de
animalibus declaraſ an hoc sit verum. ¶ In cōmen:o
83.in ꝑncipio cōmēti vbi dicit. Qm̄ cū posuerim⁹ ꝙ oē
animal generatū ex spermate ⁊c̄.nō itelligo ꝙ idē dicit
his:sed vult dicere cuȝ dicit. Generaſ ex spermate ꝙ vt
plurimū hō non mōstruosus generaſ ex spermate ⁊ nū-
ꝙ homo generaſ ex non spermate. Et per hoc soluitur
difficultas Burlei ꝯ istam rōnem. Scd̕m eniȝ solutionē
Burlei Cōmentator petit ꝑncipiū. Nota tn̄ ꝙ hec diffi-
cultas pōt solui alio mō. ¶ In cōmeto.87. vbi dicit. Il
la enim que inueniunſ in rebus naturalib⁹ de necessita-
te non ꝓpter aliquid vt mora ⁊c̄. Et illa que inueniunſ
in eis ꝓpter aliquid ⁊c̄. Nota ꝙ vult dicere ꝑncipaliter
seu nō ex necessitate materie etiā.nam multa sunt de ne-
cessitate mãe:quibus tn̄ nā vtitur ꝓpter aliquid:vt patȝ
in.ii.de aialibus. Vel vult dicere ꝓpter formā.i.ꝙ for-
ma est finis eorū. Diuisibilitas aūt est ꝓpter aliquid seu
dimensiōes materie sunt ꝓpter aliquid.s.vt accipiat for
maȝ:nā indiuisibile fm qd̕ indiuisibile per se nō patitur
neqȝ recipit ⁊ maxime formā extensaȝ:neqȝ quantitatē.
Indiuisibile.n.non pōt esse subiectū neqȝ susceptiuum di
uisibilis neqȝ indiuisibile sit diuisibile ⁊ hoc maxime effi-
caciam habet in his que aliquādo vere recipiunſ:vt qui
dam dicunt de quātitate ꝙ totaliter aliquādo corrūpiſ
.s.per corruptionē forme precedentis:⁊ alia totalr vere
de nouo ꝓduciſ ⁊ sine materia aliqn̄ saltē per instans re
manet sine quātitate vt apparet sequi fm istos:q2 fȝ ꝑn
cipia vera non est idem modus oino de quātitatis rece-
ptione si quātitas vere recipitur ⁊ forme siue non:nō cu
ro:sufficit enim ꝙ est vera receptio:nō sic aūt est in mate
ria ꝑma cū quantitate interminata sibi coeterna fm Cō
mentatoreȝ ⁊ hmōi.q2 in eternis hmōi nō ē vͣ receptio
vt dicit Cōmētator in multis locis ⁊ maxie in.3.de aïa.
diciſ eniȝ receptio in istis equiuoce ex quo est eiuſ passio
inseparabilis ab ipsa:hoc tn̄ est fm ꝑus ⁊ posterius in
quātitatē celi ⁊ materie.vnde q2 nunꝙ vere recipiſ nec
in instanti nec in tempore non accidit ex hoc ipossibile si
cut accidit in istis:quāuis enim intelligiſ esse subiectum
tamē in re nunꝙ recipit vere sicut mā recipit quātitateȝ
vere fm istos:⁊ tu supple ⁊ remoue cauillatōes que dici
possunt circa hoc. Et iō si materia nō hȝ dimensiōes se
quētes suā natura tāꝙ ꝓpriū ei⁹ nō eēt receptiua forma
rum:⁊ si quātitas esset in mā mediante forma:tunc illa
esset receptiua fm qd̕ formata:⁊ tunc forma esset rō ꝑn
cipalis recipiēdi:qd̕ est ipossibile:q2 actus in eo qd̕ act⁹
nō recipit. Et ideo dimēsiones sunt ꝓpter aliquid.vt pȝ
fm doctrinam cōmentatoris in libello de substantia or-
bis fm ꝙ illic notaui diffuse:⁊ fm hoc oportet itelligere
cum dicit propter formam tanꝙ ad finem:nō tanquam
ab efficiente.

¶ Ex libro tertio.

c Irca 3m librum. In ꝯmēto.4.vbi dicit com
mentator. Et intendebat declarare qm̄ mo-
tus non diciſ vniuoce:ideo nō habet defini
tionē dictā vniuoce. Nota ꝙ ex hō pȝ ꝙ mo
tus māliter definituȝ hic.vt pȝ ēt ꝯmēto.:i.
quinti. Tn̄ videſ ꝙ hec definitio alio mō itellecta cōre
tit motui formaliter sumpto.vide ꝯmētū.9.qnti. ¶ Itē
in isto cōmēto vbi dicit.⁊ silr q̄ est in vbi ⁊ q̄litate. Scd̕ȝ
aūt qd̕ est ⁊c̄. Nota ꝙ idē motus oio qn̄ ꝯparaſ ad mo
toreȝ est actio vt sic:qn̄ aūt cōparaſ ad motū seu passiuȝ
est passio siue pati.vt dicit cōmēto.22. Vn̄ passio est trāſ
mutatio trāsmutabilis de dispōne in dispōnē:vt dicit in
sua logica. Pati aūt est rē trāsmutari.s. trāsmutabilē de
vna dispōne in aliā.passio ergo est trāsmutatio ꝯparata
ad motū siue passū.passio ḡ addit istā ꝯparationē supra
trāsmutationē:⁊ silr actio suo mō:⁊ iō motus seu muta

tio respectu istarum cōparationū se h3 tanq̄ subiectū. vt
dicit̄ cōmēto. 21. ⁊. 22. Trāsmutatio tn̄ q̄ est actio moto-
ris est in moto seu passo. vt dicit̄ cōmēto. 3. ⁊. 18. vn̄ mo-
uere est actio motoris in rē motā. vt p3 ex cōmēto. 22. ⁊
ideo trāsmutatio est magis in p̄dicamēto passiōis. Mu
tatio. n. est qua aliquid mutat̄ ⁊ dr̄ pati: iō sunt in eodē3
p̄dicamēto seu eiusdē p̄dicamēti. Pati. n. est transmutari
ideo passio est transmutatio. Addit tn̄ cōparationē seu
respectū ad mobile vt dictū est: ⁊ mutatio p̄ fluxu vt stat
sub tali respectu est p̄dicamētū passionis: ⁊ illa met mu-
tatio vt h3 respectū ad mouēs seu agens est actio. ⁊ in h̄
cōsidera. Et ex hoc p3 q̄ idē est actus motoris ⁊ moti. s.
motus: ⁊ est in moto. ista tn̄ ē falsa actio ē passio: s3 hec
est vera. id qd̄ est actio ē passio. i. de eodē motu verificat̄
q̄ est actio ⁊ passio nō simplr̄ sed cū istis respectib⁹: vt di
ctū est: ⁊ credo ad pn̄s q̄ isti respect⁹ actualiter sunt per
operationē intellectus aptitudinaliter extra aiā3 seu ex
nā rei: qd̄ p̄ eodē i hoc ab eo. i. q̄ nō oio d̄pēdet ab ope
ratione itellect⁹. vn̄ si itellect⁹ nō itelligit ip̄3 tn̄ est aptū
mouere itellectū ad talē intellectionē ex sua nā. Et forte
actio sic accepta. s. nō pro motu fundat̄ in motore: sicut
reliqua relatiua: vt paternitas in patre seu in potētia ge
neratiua seu actiua patris. Vn̄ motor est cā actiua mot⁹.
⁊ hec causalitas quā h3 supra motū est in motore subiecti-
ue vel est ipse motor realiter. Motus tn̄ non est in ipso
motore. ¶ Itē in eodē cōmēto in fine cōmenti vbi dicit.
Ille autem est verior. Nota q̄ non vult dicere q̄ verius
sit dicere q̄ albedo diminuta sit motus. Oppositū enim
declaratū est. 5. physicorum cōmento q̄nto. Sed vult di
cere q̄ forma diminuta ē magis ens sue p̄fectior. ¶ In
cōmēto. 6. vbi dicit: ⁊ manifestū est q̄ ista diffinitio mo-
tus est cōis motui nouo ⁊ eterno ⁊c̄. Vbi loquit̄ de aug
mentatiōe. Nota q̄ vt puto augmētatio est mot⁹ respe
ctu aialis augmētabilis. i. qd̄ dr̄ de ipso moueri in toto
t̄pe in quo nō est cōpleta sua augmentatio: s3 illud addi
tamētū vel res per quā augmētat̄ aial non mouet̄ vere:
nā est ḡnatio in suba respectu huius rei ḡnate. Ḡnatio
aūt in suba est mutatio seu transmutatio nō mot⁹. Sic̄
declaratū est in. 5. Sed vocauit istū hic motū s3 famosi
tatē donec declarabit̄ veritas: sicut dixit Auer. in sua sū
ma in hoc loco. Q3. aūt sit mot⁹ respectu aialis augmēta
bilis manifestū est: nā subm augmētatōis non dico gene
ratiōis illi⁹ partis est aial: qd̄ est subm ens in actu: ⁊ etiā
tota augmētatio q̄ est q̄si ex genere p̄fectionis vltime q̄
aduenit p̄ augmētū vel de spē ei⁹ nō fit in vno instanti: ⁊
iō aial qd̄ mouet̄ s̄m q̄ mouet̄ in isto motu coniungit̄ ei
potētia. nā hoc aquirit̄ ei paulatie: paulatie. ⁊ iō hec pō
est cōiuncta moto seu mobili ⁊ motui donec p̄ueniat ad
p̄fectionē q̄ est finis motus: ⁊ tūc nō dicit̄ q̄ ipsa mouet̄:
q2 nō est hic pō cōiuncta amplr̄⁹ ⁊ hoc ē conueniēs exēplo
phi de edificatiōe: ⁊ cōsidera: ⁊ hoc est cōtinu⁹ q̄ appet
ex diffinitiōe motus nō continu⁹ quā putauit Alphara
bi⁹ ⁊ ē q̄ sint partes motus cōiuncte sic nō intercise. Nā
h̄ ē ipossibile in motu augmētationis nisi instās esset cōti
nuum seu cōiunctū istāti: sicut dicit in. 8. S3 hec cōtinua
tio quā dicit Alpharabius nō inuenit̄ nisi in motu loca
li: ⁊ forte ēt i quibusdā q̄litatib⁹. ⁊ ex h̄ soluit̄ cōdictio: q̄
apparet inter dicta eius hic ⁊ in. 8. Et vide in. 8. cōmēto
33. in fine ⁊ videt̄ etiā q̄ ḡnatio i suba nō est vere mot⁹:
sed mutatio: nā subm generatiōis in suba non est ens in
actu: neq3 est in ḡnato: neq3 in corrupto in suba s3 q̄ est
ḡnatū seu ḡnabile potētia cōiūcta actui. s. illius ḡnatōis.
Sed vltima p̄fectio q̄ inuenit̄ in eis ⁊ est forma aduenit
nō in t̄pe. i. tota in vno instāti. s. toti aiali. ⁊ silr̄ etiā est di
spositio in p̄te ḡnata in suba: per quā auget̄ aial: ⁊ ipsa
est semp̄ in vna duarū dispositionū. s. vel in actu cōpleto
vel in potētia cōpleta. Et nō inuenit̄ pō cōiuncta act⁹ s̄m
aliqd̄ t̄ps saltē in formis cōpositorū ex elementis: nā ele
menta forte hoc hn̄t: sed tn̄ ḡnatio corp̄ nō est mot⁹. nā3
nō est subm in actu illa mutationi: ⁊ cōsidera in. 5. cōmen
ti. 10. S3 aīl augmētabile mouet̄ vere sicut dictū est. Et
bn̄ cōsidera. Nā p̄ ista soluunt̄ multe dubitatiōes absq3
hoc qd̄ cōcedim⁹ res extraneas. Et vide rōnē quā3 fecit
hic ad p̄bandū q̄ mot⁹ augmētatiōis nō est cōtinuus: q2
cōpleuit eā3 in. 8. Illic. n. dixit q̄ sequit̄ ex hoc q̄ instans
sit cōtinuū seu cōiunctū instāti aut q̄ cuilibet parti p̄ius
t̄poris sensibilis corrn̄det res ḡnata per quā augmēta
tur aial: ⁊ illa augmētatio cēt sēsibilis: ⁊ ibidē p̄fecit hāc
rōnem: ⁊ remouet difficultates si tu intelligis. ¶ In cō-
mento. 8. in fine cōmēti: vbi dicit. Sed in fine huius libri
declarabit̄ ⁊c̄. Nota q̄ ex hoc p3. q2 i fine octaui loq̄tur
de deo: q2 ipse solus est q̄ nullo⁹ mouet̄: q2 est actus pu-
rus. ¶ In cōmento. 12. vbi dicit. Sed debes scire q̄ ista
diffinitio nō est manifesta per se ⁊c̄. Nota q̄ vult dicere
oio: sed indiget modicula declaratiōe. in. 2. n. posteriorū
declarauit ipse p̄fecte in cōmēto magno q̄ nulla diffini-
tio ignota nāliter p̄bat̄ p̄ has vias. s. p̄ inductionē: aut p̄
viā cōpōnis vel diuisionis siue per viā acceptam a cōrio.
¶ In cōmēto. 19. vbi dicit. Si igit̄ agere est in mo⁹ ⁊c̄.
Nota q̄ inferi⁹ in h̄ cōmento in loco vbi dicit. Et ex h̄
qd̄ posuim⁹ q̄ agere est mot⁹ ⁊c̄. Declarat̄ h̄ cōn̄a ⁊ ēt pa
rū ante vbi dicit. ⁊ vnicuiq3 est motus. ¶ In cōmento. 31.
versus p̄ncipiū cōmēti vbi dicit. Illa igit̄ q̄ est nota p̄ se ⁊
accidit ei qd̄ fuit p̄babil̄ ⁊c̄. Nota q̄ vult dicere famosa
per probabile enim saltē aliq̄n itelligit commē. famosu3
vt sciūt docti in sua doctria: ⁊ stat aliq̄d cē p̄ se notū nō
tn̄ famosū. ¶ Itē i illo cōmēto parū post vbi dicit. Et in-
stās pn̄a necio exigit t̄ps ⁊c̄. Nota q̄ hic supponit cōmē.
q̄ instās semp̄ est p̄ncipiū futuri ⁊ finis p̄teriti. Et h̄ opti
me declarauit Alpharabius ⁊ cōmē. in li⁹. o. o. vbi decla
rauit q̄ instās in t̄pe sic se h3 sicut pūct⁹ in linea circula-
ri ⁊ vide cōmētum. i 7. 4. ¶ In cōmento. 32. vbi dicit ⁊
possibile in reb⁹ eternis. Nota q̄ videt̄ dicere q̄ possibi
litas s3 rei veritatē est ad vtrāq3 p̄tē cōdictōis: ita q̄ pos
sit cē ⁊ non esse: hoc aūt nō iuenit̄ nisi induiduis ḡnabi
libus ⁊ corruptibilib⁹. In eternis aūt n̄ est sic: sed tn̄ sūt
necīa vel ipossibilia. Qn̄ ḡ in eis est pōt sint eterna illa
sunt necīo eterna. ⁊ silr̄ q̄n possunt esse sunt de necessita
te. In li⁹ aūt. o. o ipse dclarat hoc alr̄. ⁊ forte i idē redit.
¶ In cōmento. 41. vbi dicit. Neq3 ēt est possibile iueni-
ri numerū in actu separatū. Nota cō Auic. q̄ ponit i sepa
ratis a mā esse hoc possibile. Si eni dictū phi itelligeret̄
de numero rer̄ nō separatar̄ a mā tantū: tūc phs nō in
diget hoc: q2 ia3 declarauit ⁊ declarabit nullū corp⁹ esse
infinitū. ¶ In cōmento. 43. vbi dicit cōmētator. Qm̄ cū
aliq̄d fuit cōpositū ex duob⁹ necesse est vt diffinitio illi⁹
cōpositi sit cōposita ex diffōnibus illor̄ duorū ⁊c̄. Nota
q̄ credo q̄ intelligit cōmen. q̄ corpus infinitū. i. corp⁹ qd̄
est infinitū s̄m qd̄ est corp⁹ est infinitū. s. ex oib⁹ partib⁹:
⁊ hoc est necessariū: ⁊ h̄ p̄bat sua rō. Postea inueni⁹ hāc
rn̄sionē tactā a cōmētatore in sua sūma ⁊ multū gauisus
sum. Tu dices forte q̄ nō ponis corp⁹ sic infinitū: sed ex
vna p̄te vel ex duobus tantū. Cōtra. tūc infinitas esset i
ipso per accn̄s ⁊ nō necīo. Judiciū eni est eq̄le de oibus
dimēsionib⁹. s. esse finitas vel infinitas: ⁊ iō vl̄ oia ifinita
vel nulla saltem necīo: qd̄ est cō aduersarios. ⁊ ēt ratio ē
demonstratiua: nullus. n. sane mētis dubitat q̄ aggrega
tu3 ex duob⁹ quātis est maius vno cor̄ siue sit finitū si-
ue ifinitū: ⁊ est totū si ponat̄ esse sic: hoc. n. nō variat p̄
positū: ēt est notū q̄si p̄ se q̄ ifinitū ex vna p̄te est ifinitū

simpliciter. Uel saltē sequit̄ ex hoc: ⁊ hoc aliqualiter declaraui in questionibus meis de vnitate intellectus. vnde pꝫ ꝙ cauillatiões modernoꝝ nihil sunt: ⁊ ipsi male itelligunt cōmētatorē. ⁊ vide ↄmētū. 53. ¶ Itē in illo ↄmēto versus finē vbi dicit. Contiget infinitū esse mai⁹ infinito. Nota ꝙ vult dicere si sic poneret: ⁊ iō nō est ↄdictio cū hoc qḋ dixit in fine ↄmēti. 49. ꝙ infinitū nō est mai⁹ ⁊c. ¶ In cōmēto. 48. vbi dicit. Locus partis nālis in quo quiescit: ⁊ locus totius sunt idē nūero ⁊c. nō oꝫ declarare hoc: qꝛ ipse declarauit in ↄmento. 52. hāc ꝓpōnem. In textu ↄmenti. 53. vbi dicit phs. Aut quō infiniti erit hoc quidē sursum ⁊c. Nota ꝙ phs forte intellexit hāc rōnem s. ꝙ nō est maior rō ꝙ vna ps talis infiniti debeat dici sursum ⁊ alia deorsum ꝙ econuerso: ex q̄ ambe sunt infinite ⁊ nulla appet distinctio per quā vna pars sit superior seu superi⁹ ⁊ alia est cō. ¶ In ↄmento. 54. vbi dicit: itendit ꝙ sex partes ⁊ sex vbi supposita partibus corpis inueniūtur ⁊c. Nota ꝙ ex isto dicto ⁊ ex h̄ qḋ dicit i rn̄sione apparet ꝙ dictū Burlei hic dicētis ꝙ he ptes nō inueniunt in istis corporib⁹. s. inaiatis nisi per ↄparationez non est vex. ⁊ considera. ¶ In textu ↄmenti. 56. vbi dicit qḋ si nō sit infinitū simpliciter multa ipossibilia accidant manifestū est. Cōsidera quō phs asserit tps esse finitum esse manifestū ipossibile. ¶ In ↄmento. 57. vbi dicit. Ex tēpore enim ⁊ hoibus recedit pars ⁊c. i. corrūpit seu desinit vna pars ⁊ alia fit. non autem sic est in magnitudine. ¶ In ↄmento. 60. vbi dicit. Et si hoc esset tunc esset hic magnitudo infinita in actu: qm̄ si magnitudo ⁊c. Nota ꝙ inferius in hoc ↄmento deducit aliter hāc ↄsecutiōez. Et ↄsidera. Idem in codē ↄmento parum post vbi dicit. Qm̄ si posuerimus ꝙ magnitudo pōt crescere in infinitum: tunc infinitū exibit in actū ⁊c. Et tūc potentia itelligeret ⁊c. Nota ꝙ magnitudo est res positiua ⁊ actus quidā. ⁊ iō additio est ire ad esse cuius esse ⁊ additionis. s. actualis causa est forma: ⁊ ideo finitas q̄ est q̄dā determinatio est per formā. Cuiuslibet. n. rei nālis determinata est magnitudo ⁊ hoc est per formā: ⁊ vide ↄmentum. 67. Et ideo hec pō respicit actum ita ꝙ si sit potentia in mā alicuius magnitudinis crescendi in infinituꝫ: tūc esset possibile esse in actu ifinitū: imo esset i actu: ⁊ iō hec potentia est sicut qn̄ dicimus. hoc est hō in potētia. s. ꝙ pōt exire ad actū ↄpletū cui nō admiscet̄ potentia. nō aūt sic est in diminutione. Diminutio. n. est ire ad nihil cui⁹ cā. s. nihil ⁊ diminutiōis in ifinitū est mā vt ipaꝫ sequit̄ quantitas: ⁊ est tanꝙ eius passio: ⁊ vide ↄmentum. 72. Uel qꝛ mā in se est infinita. i. nō habēs formā ꝓpriā. Sed semp variat formā in infinitū oꝫ attribui ei infinitas in diuisione vt notaui ↄmento. 65. priuatio autem seu nihil nō est actus neqꝫ exit in actū: ita ꝙ res sit totaliter nihil: ⁊ iō i diuisione continui semper potentia ↄiungit̄ actui: vt dictum est ↄmento. 57. Et iō hec potentia nō intelligit̄ sicut intelligitur cū dicimus hoc est hō in potētia nec debet poni in esse nisi potentia que respicit actum ↄpletum cui non admiscet̄ semper potentia: ponere. n. diuisionem ↄpletam oīno in actu est destruere diuisionē: qꝛ eius esse constituit̄ per potētiā vt dictū est ↄmento. 57. Preterea ponere talem potentiā in magnitudine. s. habere potentiam excedendi omnē magnitudinē: sequit̄ ipossibile statim: siue ponat̄ ꝙ esset additio siue nō: ponere aūt diuisionē ꝓcedere in infintū nō sequit̄ ꝓpter hoc aliqḋ ipossibile nisi ponendo diuisionē cessare: vt dicit ↄmētator. ⁊ iō non sequitur: oī magnitudine data possibile est dare minorē. ergo possibile est ꝙ sit aliqua magnitudo minor omni magnitudie: nisi ponat̄ ꝙ cesset diuisio: ⁊ causa est vt diximus: qꝛ potentia ad additionē est potētia ad actū ⁊ ad esse qḋ ꝑtinet ad formā: potentia āt ad formā pōt exire ad actū. nullus aūt actus est ifinitus: nō aūt sic est de diuisione. Uel forte ⁊ meli⁹ ꝙ additio inest rei ꝓpter formā. Diminutio aūt seu diuisio ꝓpter mām: ⁊ iō si esset additio possibilis in ifinitū in quantitate esset possibilis forma actu infinita: ⁊ tūc pꝫ ꝙ potētia itelligeret̄ in additione sicut itelligit̄ cū dicimus ꝙ h̄ est hō in potentia: qḋ pōt exire in actū ↄpletū. Diminutio aūt seu diuisio qꝛ inest rei ꝓpter materiam: qꝛ est ire ad nihil siue ad ꝑuationē qḋ inenit̄ p materiā. vt dicit ↄmento. 72. Et qꝛ est terminata ab alio nō terminata in se. vt dicit commēto. 65. ⁊ ideo potentia ad diuisionē in infinitū potest exire i actū totaliter: qꝛ hec potentia nō est ad formā seu n̄ respicit formā vel actū: imo ꝑuationem seu nihil. Additio āt in ifinitū si esset possibilis maxime iesset forme: ⁊ actu infinitū fm̄ magnitudinē esset forma vel habēs formā: ⁊ hoc ꝓpter formā: ⁊ ideo est ipossibile vt additio in q̄titate sit possibilis in infinitū: ne dum vt sit in actu. Quia forma est causa terminationis ⁊ ↄtinentie: ⁊ iō ipossibile est vt ex ea accidat nō determinatio rei habēti formā vide ↄmentum. 67. vbi dicit ꝙ causa qꝛ infinitū nō est in actu est forma: ⁊ alia bona: ⁊ in ↄmento. 68. Burleus āt male intellexit hoc ⁊ peius arguit ⁊ pessime respondit: ⁊ ↄsidera quō Burleus ⁊ reliqui latini ↄfusi sunt in intentione ↄmenti. 69. ⁊ miscent intentiones diuersas vnā cū reliqua: ⁊ tu ↄsidera ⁊ cōple qḋ deficit: ⁊ vide ↄmentum 67. ⁊. 68. ¶ In codeꝫ ↄmento parū post vbi dicit. Qm̄ semper diminuit̄ siue consideret̄ fm̄ qḋ est in mā ⁊c. Nota ꝙ vult cum dixit in materia non considerata ipsa vt est sub forma substantiali. Qꝛ ꝓpter formā est ei ipossibile diuidi in infinitū forma remanente: ⁊ ideo ēt potest quis dicere forte ꝙ diuisio ꝓcedit in infinitū etiam in naturalibus: ipsa tn̄ non remanentia. Uel potest qs dicere ꝙ ↄtinuum siue mathematicū siue naturale est diuisibile semper fm̄ magnitudinē nō ꝙ extra aīam sit sic vt dicit in fine ↄmenti. ¶ In cōmento. 64. in principio ↄmenti. vbi dicit. ⁊ totū ⁊ ↄpletum est oppositū infiniti. Nota ꝙ totū ⁊ completū est oppositū ifinito: ⁊ ex hoc potest accipi ratio fortis multū ad ꝓbandū infinituꝫ in actu esse impossibile quomodocūqꝫ sit: ⁊ vide in sua sūma in. 3. in hoc capitulo. ¶ In ↄmento. 65. vbi dicit. Et subiectum recipiens infinitatē qḋ est materia ⁊c. Nota ꝙ intelligo subiectum recipiens diuisibilitatem in infinito. i. qḋ semper potest diuidi est materia coniuncta q̄titati que est tanꝙ eius passio. Et ideo dicit ꝙ infinituꝫ accidit materie fm̄ qḋ materia. Et non est curanduꝫ de argumentis puerilibus Burlei. Et ↄsidera bene oīa dicta in cōmento hoc. Nota tn̄ ꝙ ↄmentator in sua sūma dicit ꝙ materia est infinita: qꝛ nō habet de se formam. sed expoliatur ab vna forma ⁊ recipit aliam: ⁊ hoc in infinitū: ⁊ ideo d̄ se est indeterminata ⁊ infinita. Infinitas ergo diuisionis in ↄtinuo ⁊ augmētationis oꝫ attribui materie. Et forte hoc vult dicere ↄmentator in hoc commento. ¶ Itē in codē ↄmento parū post vbi dicit. Causa in hoc est ⁊c. Uult dicere ꝙ causa in hoc. s. ꝙ est contenta ⁊ recipiens in infinitum: ⁊ hoc sit intendit hic ↄmentator de ifinitate: qḋ notaui ex sua sūma. Si aūt non: assignat causam continentie tantū. ¶ In ↄmento. 67. vbi dicit. Quoniā forma est causa terminationis ⁊ continētie. Nota ꝙ videtur ꝙ ex hoc pōt quis cōcludere ꝙ nulla forma est in actu infinita siue materialis siue non. ¶ Item in codem ↄmento in fine cōmenti: vbi dicit. Ex illa enim si esset infinitum ⁊c. Uult dicere si illud qḋ est in potentia ad infinitum esset forma seu habens formā vt sic: tūc potentia esset sicut quādo dicimus hoc est homo in potētia: ⁊ sic

esset possibile exire in actū cōpletū.⁊ sic esset actu infini
tum. ¶ In ꝯmento.68.versus ꝑncipiū vbi dicit. Cā.n.
additionis in numero ⁊c̃. Nota ꝙ in isto capitulo phs
⁊ cōmētator loquunt de numero de quo loquunt arith
metici qui est de ꝑdicamento quantitatis ⁊ est per opera
tionē intellectus.i.qui cōstituit ex vnitatibus oīno indi-
uisibilibus. Illa enim magis debet dici vnitas ꝙ̄ vnuz:⁊
isto modo nō est in actu nisi in anima:extra aīam aūt in
potentia ⁊ est res numerata ⁊ nō accidens:seu est ens qḋ
dicit ꝑm ꝑus ⁊ posterius de decez ꝑdicamētis:⁊ sic vnū
dicit de quolibet ente ⁊ de vno qḋ est ꝑncipium numeri
qḋ inuenit in actu in anima tantum:⁊ si hoc vis itelligere
resolute:vide ꝯmentatorem contra Auic.9.metaphysi-
ce i sua media expositōe versus ꝑncipiū:⁊ cū hoc sit ita.
Multa dicta Burlei hic de nūero ⁊ Linconiēsis nō sūt
recte dicta.⁊ ꝯsidera.⁊ vide ꝯmentum.133. quarti. ¶ In
textu cōmenti.69.vbi dicit phus:quoniā contingit potē
tia esse:⁊ actu contingit ⁊c̃. Nota ꝙ distinctio Burlei in
ista ꝓpositione nulla est ad ꝓpositum philosophi:phus
enim arguit vt dictuz est supra. Si magnitudo siue aliq̄
magnitudo qḋ pro eodē hic habeo.hz potētiā crescēdi
in infinitum seu sit maior omni mensura:ex quo ista po-
tētia respicit actū ꝑt exire ad actū:⁊ sic possibile ē eē in-
finitū in actu:hoc autē est impossibile.ergo. Neqꝫ refert
quantuz ad hoc siue illa magnitudo q̄ addit sit de nouo
ꝓducta siue nō:⁊ ꝯsidera. ¶ Item in codez ꝯmento vbi
dicis:⁊ nō sequit si ponat ipsam existere in actu ⁊c̃. No-
ta ꝙ vult dicere ꝯmentator ꝙ quādo potentia ē potētia
alicuius rei demonstrate seu permanētis:tūc potentia q̄
est in ipsa ad omnes additōes possibiles in ipsa eiusdez
nature seu speciei est vna potētia:⁊ potentie ꝑtiales oēs
sunt partes vnius possibilitatis demonstrate existentis
in re vna permanente vna:⁊ ideo illam potētiam ꝯtin-
git exire in actū aliter esset frustra:nō aūt sic est in rebus
successiuis nō demōstratis sicut in motu.nam motus nō
est permanens vnū ⁊ nō est in vna parte motus potētia
vt alie sunt in mobili etiā nō est vna potentia ad omnes
partes motus. Quia motus nō est quid demōstratū vnū
permanens sicut est quātitas continua. Numerus ēt est
vna res:qꝛ numeri diuersi non sunt quid vnū:sicut est in
quātitate continua. Et per hoc considera errorē Burlei
qui voluit dare istam cām superius vbi dictū est ꝙ expo
sitione diuisibilitatis in continuo esse possibilē infinitum
non sequit īpossibile sicut in additōe. Unde nota ꝙ hec
ꝯña valet. Actus est vnus ⁊ permanens.ergo potētia ē
vna:⁊ ecōuerso nō est vnꝰ ⁊ ꝑmanens.ergo potētia nō ē
vna.ꝗ nō oz ꝙ exeat in actū. Non tn̄ valet potentia est
vna.ergo pōt poni i actu. Sz oz addere:⁊ respicit actuz
vt dictum est supra ¶ Ex libro quarto.

Circa quartū libꝝ ꝯmēto.6.in fine vbi di-
cit. Et h̄ est vnū coꝛꝑ quibꝰ Aꝝ.⁊c̃. Nota
ꝙ in libro.d.d.in qōne ꝑmavius finē ꝑmi
modi declaratū hoc ⁊ Burleus de h̄ non
bñ intellexit. ¶ In ꝯmento.15.vbi dicit.ꝗ
ꝓpriū est mãe vt habeat dimēsionē in po
tētia ⁊ locꝰ anteꝙ̄ in eo existat locatū ꝑm Aꝝ.⁊ in vita
te est dimensio in potentia. Nota ꝙ forte vult dicere ꝙ
res q̄ est locꝰ.verbi gratia. Aer ⁊ aqua est corporis seu
dimensio in potētia.i.ꝙ superficies quā hz diuersificatur
ꝓpter diuersitatē locati.s.ꝙ aer.verbi gratia.cuz consi-
deratur ꝑm qḋ est locus in potentia est corpus indeter-
minatum:⁊ accidit ei terminus ꝑm istuz modū a locato
⁊ ꝑm diuersitatem locati diuersificatur terminus corpo
ris illius ꝑm qḋ est locus:hoc tamen non est cōe seu vni
uersale oībus corporibꝰ que circundant:⁊ forte voluit

dicere ꝙ est in potentia vt sit corpus anteꝙ̄ sit in ipso lo
catum ⁊ hoc est in potentia:sicut dicimus ꝙ res est in po
tentia anteꝙ̄ sit:⁊ nō est ita dispositio in dimensionibus
tribus que sunt in materia:naz ipse nō sunt corpꝰ in po-
tentia tali modo possibile:nisi diceret quis ꝙ tres dimē-
siones que sunt in materia cum cōsiderant ꝑm se sunt in
potentia vt sint corpus determinatum in actu:quamuis
nunꝙ̄ sint in potentia:idest nō determinate:⁊ sunt etiam
corpus in potētia:qꝛ ipse recipiunt diuersitatem termi-
norum a formis diuersis. ¶ In commento.20.vbi dicit.
Et quando acciderit vltimo continenti moueri rem per
motum corporis. Nota ꝙ sic intelligo.ꝙ locus nō mo
uet ꝑ motum locati nisi per accidens ⁊ ꝑm paucū. Ma-
teriā autez ⁊ forma mouentur semper per motū locati.
ergo ⁊c̃. Non sic intellexit Burleus ꝙ locus nō mouet
per motuz corporis cuius est superficies nisi ꝑm paucū:
⁊ errauit:tamen ex verbis cōmentatoris hic videt ꝙ ex
positio Burlei sit vera.nam ipse dixit cuius est vltimuz.
⁊ quomodocūqꝫ sit verba Burlei ꝓcedunt ex malo in-
tellectu:⁊ tu cōsidera. ¶ Item in codē commento in fi-
ne vbi dicit cōmentator. Quoniam locus ꝑm qḋ est quā
titas nō mouet ⁊c̃. Nota ꝙ intelligo sic ꝙ locus ꝑm qḋ
est vltimas superficies nō est mobilis siue ꝑm qḋ est quā
titas. Quia quātū mathematice ꝯsideratum non moue-
tur. Sed bene corpꝰ naturale mouet cuiꝰ corporis quā
titas siue superficies mouet per accidens ad motū illiꝰ
corporis:⁊ vide ꝯmentuz.42. Nota tamen ꝙ locus ꝑz
qḋ est naturalis in quo quiescit mobile nullo mō est mo
bilis ꝑm eandem spēm motꝰ.s.corporis qḋ mouetur ad
ipsum:qꝛ aliter mobile nō quiesceret in eo vt deducit cō
mentator ꝯmento.42. ¶ In cōmento.36.versus finem
vbi dicit:⁊ hoc apparet de cathapharo. Nota ꝙ est qḋ
dam vas habens foramē sursum ⁊ deorsuz:⁊ si obture-
tur foramen qḋ est in parte superiori aqua non fluit:⁊ h̄
demonstrat vacuum non esse:⁊ vide problemata philo
sophi circa hoc ⁊ ꝯmentuz.52. ¶ In ꝯmento.43.vbi di
cit. Quoniaz graue nō querit hunc finem nisi ꝑm qḋ est
medium totius ⁊c̃. Intelligo magis ꝑncipaliter. Et vide
ꝯmentū.49.⁊.36.⁊ in sua summa quarti de celo. ¶ In
ꝯmento.68.vbi dicit commētator sic. Omne qḋ mouet
naturali motu mouet in aliquo in quo est superius ⁊ in-
ferius:⁊ in vacuo non est superius omnino:ergo ⁊c̃. Cir
ca hoc nota ꝙ forte diceret quis in defensionez huiꝰ opi
nionis ꝙ vacuum est locus. Sed locus naturalis ignis.
verbi gratia.est vacuum tangens celum:⁊ locus natura
lis terre est vacuuz:qḋ est in medio:⁊ sic in reliquis:⁊ iō
mouetur ignis ad concauuz celi ⁊ quiescit in ipso. Et ꝑz
hunc modū etiam forte respondebunt ad illa que dicta
sunt contra eos in ꝯmēto.66. Sed hoc nihil est:naz ra
tiones philosophi sunt ꝙ cum ponatur vacuum nō pos
sent moueri corpora in ipso vel quiescere:nam ipsum est
simile in omnibus eius partibus ⁊ hoc sufficit ei. Prete
rea ipsi non ponunt locum esse superficiem circundātez.
ergo superficies celi nō est locus naturalis ignis.ergo n̄
mouetur ignis ad ipsam neqꝫ quiescit quando est in ipsa
nisi esset locus superficies circundans:⁊ ipsi non conce-
dunt hoc. Preterea pars vacui ꝓpinqua celo est similis
reliquis partibus vacui ex quo non sunt in ipso qualita
tes diuerse:qꝛ non est in eo corpus naturale sicut dictuz
est iam. Preterea quomodo erit vacuum qḋ est mediuz
locꝰ naturalis terre:qꝛ non est hic in vacuo res propter
quā sit naturalis nisi diceret quis ꝙ superficies aque est
locus. Preterea quid dicere possunt in vacuo qḋ ponūt
extra mundum ⁊ in mundo quod est infinitum ꝑm eos.
In eo enim non est superius:neqꝫ inferius:neqꝫ mediū.

¶ In commẽto.68.vbi loquitur de motu proiecti. Nota ꝙ de hoc loquit͛ magis cõmentator cõmento decimo sexti libri.⁊.82.octaui.⁊ ideo nõ videt͛ mihi dicere aliud aliquid. ¶ In cõmento.71.prope finez digressionis vbi dicit commentator. Aut resistentia erit ex vtroq́.s.ex re mota ⁊ medio ⁊c̃. Nota ꝙ ex dictis cõmentatoris patz hic expresse ꝙ si poneretur vacuum mixtum ex elementis successiue mouebitur in ipso: q2 vbicunq́ est resistentia inter motorem ⁊ motum ibi est successio in motu: sed sic est in mixto.ergo. Oppositum tamen apparet: nam si aliqđ mixtum mouetur in vacuo in tempore: sit illud tẽpus subduplum ad tẽpus in quo illud idem mouetur in pleno: tunc fiet in eo tanta additio in quãtitate ꝙ velocitet motus eius in duplo: ⁊ patet ꝙ eque velociter mouetur hoc in pleno sicut pͥmuz in vacuo: ⁊ tunc ponatur aliquod mixtũ omnino equale sicut pͥmũ: ⁊ pz ꝙ hoc eque velociter mouetur in vacuo sicut magnum. Ex quo medium non resistit.ergo magnum eque velociter mouetur in vacuo sicut in pleno. ¶ Itẽ ratio philosophi cõmento.73. videtur concludere hoc: ⁊ deduc eã. Solutiones autem dicte ad istas rationes videntur quasi volũtarie. ⁊ ideo dico ad presens ꝙ posito vacuo: vt dictum est sequuntur duo cõtradictoria ṗdicta: neq́ hoc est contra regulas logicoꝝ: ⁊ maxime q2 antecedens non est omnino vnum ⁊ idem. Relique enim propositiones adiuncte non sunt equales: neq́ eedem sicut dictum est aliqualiter in questionibus de vnitate itellectus: ⁊ tu ꝯsidera. ¶ In commento.86. versus principium: vbi dicit. Et q2 materia est causa passionis ⁊c̃. idest raritatis ⁊ lenitatis vt dicit parum post. ¶ In commento.89. in principio: vbi dicit. Omne habens partes necesse est vt omnis eius partes sint omnes simul ⁊c̃. Nota ꝙ similes rõnes sunt vere de rebus permanentibus. Sed nõ de successiuis quarum nulla pars inuenitur simul tota. Sed tantum inuenitur aliquid eius non pars. Et ideo habent esse diminutum ⁊ sic potentiale: ⁊ ideo indigent in suo esse actuali ⁊ completo anima que considerat tempus. ac si essent partes eius simul ⁊ alia talia: vt postea dicemus. Unde hec propositio dicens. Omne habens partes ⁊c̃. est vera de permanẽtibus nõ de successiuis. Et similiter propositio dicens:: ꝙ compositũ ex nõ entib⁹ ⁊c̃. Uerumtamen est ꝙ compositum ex non entibus aliquo modo nõ est: ⁊ cũ hoc stat ꝙ compositũ ex non entibus est: non tamẽ complete ⁊ in actu. Uide cõmentum centesimũquintum. Et ideo hec ratio est logica: accipit enim famosum nõ veꝝ vniuersaliter. ¶ In fine cõmenti nonagesimitertij: vbi dicit. Sed plura tẽpora esse est impossibile ⁊c̃. dato etiã ꝙ sint plures mundi. ¶ In cõmẽto.97.98. vbi reprehẽdit. Galie. nõ dico aliquid q2 in commento sequenti ipse bene declarat hoc totum qđ dicit hic. ¶ Item in eodez cõmẽto vbi dicit. Et motus potest imaginari ⁊c̃. Nota ꝙ forte vult dicere extra durationem ⁊ successionem ⁊ maxime localis. Tempus enim addit aliud supra durationem vt videbit͛ ⁊ in media sua expositiõe dicit ꝙ nos cognoscimus seu imaginamur motuz sine prius ⁊ posterius. Unde difficile videtur imaginari motum sine duratione ⁊ maxime localem. ¶ In cõmento.99. versus pͥncipium cõmenti vbi dicit: ⁊ quando motum mouet͛ per continuũ mot⁹ eius erit continuus ⁊c̃. Nota ꝙ vult dicere diuisibilis ⁊ compositus ex partibus vt innuit in sua summa s̄m qđ notaui in tertio quia motus est ꝯtinuus. Uide illud ⁊ cõmentum.116m. Si enim magnitudo esset indiuisibilis tunc pertransitio illius. s. motus esset nõ quãtus neq́ continuus: imo motus per quem pertransitur indiuisibile est indiuisibilis non quantus. Unde diuisibilitas in motu locali est ꝑpter magnitudinem: ⁊ vide cõmentum centesimũsextum: aliter magnitudo indiuisibilis pertransibilis esset diuisibilis: qđ implicat: ⁊ vide cõmentum quintuz sexti. Uide etiã cõmẽtum sexagesimuz octaui: q2 ibidem innuitur alius modus. ¶ Item in eodẽ cõmento post hoc vbi dicit: quoniam si pars motus que est in parte mensure prioris s̄m initium ex quo est motus ⁊c̃. Nota hoc qđ dicit s̄m initiuz ⁊c̃. per hoc eniz potest quis soluere quandaz dubitationem hic fieri solitã: ⁊ considera: quãuis enim forte non sit aliqua pars naturaliter prior alia extremitate tamen est prior s̄m initiuz motus ab ea. ¶ Item in eodem cõmento post hoc vbi dicit: cum fuerint accepta s̄m qđ sunt in subiecto. Nota ꝙ forte vult dicere s̄m qđ sunt subiectum temporis sunt partes motus. partes enim motus sunt ille in quib⁹ fundatur prius ⁊ posterius. s. duratio que diuiditur in prius ⁊ posterius que sunt numerus vt sunt duo distincta: sunt tamen numerus numeratus: ⁊ videtur ꝙ iste est modus loquendi commẽtatoris. s. ꝙ aliquãdo vult dicere. subiectum: ⁊ dicit in subiecto vt patet inspicienti bene commentum centesimumsextũ. ¶ In commẽto centesimosexto in fine vbi dicit: ⁊ qđ terminatur ad duo instantia est tempus igitur motus s̄m qđ terminatur ⁊c̃. Nota ꝙ istum modum loquẽdi videtur reprehendere in sua summa: ⁊ vide quomodo limitat hoc. ¶ In commẽto cẽtesimoquarto vbi dicit: ⁊ dicendum est eis ꝙ for. est idem quodãmodo ⁊ est s̄m subiectum. i. ꝙ for. s̄m se est vnus: ⁊ vide commẽtum quadragesimũseptimũ quinti. ¶ In cõmẽto.105. versus principium vbi dicit: ⁊ causa in hoc ꝙ instans ⁊ tempus sunt simul est: quoniam instans est numerus translati ⁊c̃. Nota ꝙ forte vult dicere ꝙ instans est numer⁹ mutati esse trãslati: ⁊ hoc aliquo modo manet idem: quia translatum manet idem ⁊ dum durat motus semper est translatum mutatum: ⁊ ideo videtur esse vnum mutatum cõtinuũ: ⁊ similiter instans: est tamẽ diuersum s̄m esse. s. s̄m prioritatez ⁊ posterioritatẽ: ⁊ ideo isto modo nõ corrumpitur sed variat esse: ⁊ ideo nõ oz ꝙ corrumpatur in instantivt dicebatur in ratione philosophi superius: quia non corrumpitur aliquod ens permanens seu actu existens totaliter: sed quedaz succedũt ⁊ quedam sunt preterita. Et tu bene considera: ⁊ vide cõmentum vigesimumquartuz sexti. per illud remouentur multe expositiones modernorum de hoc. Et forte hoc dicit. quia instãs indiuisibile non est extra animã in actu: sed aptitudinaliter. idest ꝙ in tempore est aliquid aptuz natum sic intelligi: non tamen est in ipso indiuisibile in actu: ita ꝙ continuatio vnius temporis cum alio intelligitur ac si esset quid indiuisibile in ipso in actu: similiter punctus in linea ⁊ alia huiusmodi: in hoc tamẽ est differentia vt dicetur. Et ideo in re est idem aliquo modo cũ tempore: ⁊ ideo nõ corrumpitur sed variatur s̄m prioritatẽ ⁊ posterioritatẽ: ⁊ itellige hoc recte. Postea inueni ĩ sua media expositiõe hec verba ꝙ instãs est vnum: ꝑpterea quia subiectum in quo inuenitur instans est vnum numero ⁊ est multa s̄m qđ in ipsa inueniũtur prius ⁊ posterius: ⁊ intelligit per subiectum hic translatum vt in ipso postea dicit ibidem. Et postea concludens dicit: ⁊ scđm istum modum instans est vnum scđm qđ ipsum sequitur vnum subiectum. Sed quia hoc translatum non est firmum in vno loco. Sed inuenitur in locis diuersis distinctis s̄m prius ⁊ posterius instans est multa. ¶ In commento cẽtesimosexto: vbi dicit. Et est necesse vt iste punctus sit in actu: idest ꝙ potest bis demonstrari non ꝙ sit extra animam indiuisibilis nisi in potentia vt ipse dicit expresse in duodecimo metaphysice in sua media expo-

fictione. Nihil enim qd est in corpore est in actu extra animam indiuisibile omnio: sed aliquo modo ⁊ in potētia: ⁊ ideo pōt determinari aliquo modo. Unde esse puncti est magis ppinquum ad actum q̄ esse instantis: nam in corpore demonstrato in actu extra animaȝ verum est dicere q in ipso est punctus ⁊ vnus punctus demonstratur bis: non sic aūt est de instāti ⁊ tempore: nam nullū tempus est demonstratū simul: ⁊ ideo non possumus demonstrare vnum instans bis. ¶ Item in eodem cōmēto parum post: vbi dicit. Incepit narrare hoc: punctus eniȝ est causa numeri linee. instās est causa numeri temporis ⁊c. idest diuisionis seu diuisibilitatis: vt dicit inferius in hoc cōmento: ex tali aūt diuisione causat numerus. s. prius ⁊ posterius que sunt duo. ¶ In commento. 109. vbi dicit. Continuatio accidit ei gratia materie ⁊ discretio scilicet nūerus gratia forme ⁊c. Nota q hoc sic itelligo ad presens: tempus enim est quātitas cōtinua seu sequēs quantitatem continuam eo mō quo prius est dictū: que quātitas seu duratio hȝ ex sua natura quedam que cōpetūt quantitati discrete. s. minimum vt dictū est: hoc eniȝ inest tēpori sm q ē numerus. Est eni numerus nō simpliciter sed numeratus: de natura enim temporis est habere partes non simul: sed vnam priorem reliquam posteriorem: ⁊ hoc habet per duo instantia vt dictū est. Linea autem habet hoc a puncto vno: qꝛ eius partes sunt simul. Nota tamen q istā diuisioneȝ ⁊ numerationē habet tempus extra animā potētialiter seu aptitudinaliter nō in actu: sed hȝ hoc actualiter per animā. Qꝫ aūt hoc hȝ actualiter ab anima patet. naȝ ipsuȝ est quid continuum: nō diuisum nec extra anima habet aliquā partē simul: ⁊ a fortiori priores ⁊ posteriores simul: que partes sunt numerus numeratus. Qꝫ aūt hoc habet ex se aptitudinaliter pȝ. Nā ipsum est quedam duratio successiua habēs in se instantia continuantiuȝ ipsum ⁊ per que est aptum vt diuidatur per intellectū non in re: sicut linea per punctuȝ: hoc etiaȝ patet per rationē cōmentatoris post tempus. ergo extra animā est numerus numeratus in potētia: numerus autem numerat⁹ sunt hec duo prius ⁊ posterius. Tempus ergo est cōpositum ex quātitate continua ⁊ discreta non intelligendo per discretum numerum simpliciter: sed illa duo sm q in eis coniungitur numerus. s. prius ⁊ posterius. Est ergo tempus quid continuuȝ cui inest diuisibilitas ⁊ numerabilitas ⁊ est numerus numerabilis seu numeratus: ⁊ hoc per suaȝ naturaȝ. Numerabilitas autem seu numerus est quasi forma. Quia si nō esset diuisibilis ⁊ nūerabilis nō haberet prius ⁊ posterius. Quiditas autem temporis consistit in priori ⁊ posteriori. Diuisibilitas ēt quasi fundat in cōtinuo. De dictis modernoruȝ non curo. Inconueniens eniȝ esset tēpus componi ex istis si numerus esset numerus simpliciter sed si sit numeratus nō est inconueniens. nam quātitas cōtinua vt diuisibilis in duo est numerus numeratus: habȝ tamē rationē forme vt numerus numeratus: vt dictum est: ⁊ hec duo requiruntur ad esse temporis. s. continuitas ⁊ prius ⁊ posteri⁹. Uide cōmentū. 115m. ⁊. 112m. ⁊. 114m. ¶ In cōmento. 110. vbi dicit. Prius autem ⁊ posterius temporis sunt idem sm subiectum: sed est diuersum sm definitionem ⁊c. Nota q forte vult dicere q vna vnitas non differt ab alia: neqꝫ sm subiectū: neqꝫ sm definitionē: quādo fuerit accepta simpliciter. i. mathematice: prius autē ⁊ posterius que sunt numerus numeratus diuersificatur sm definitioneȝ: quāuis sint ambe partes temporis. Uide cōmētū. 99. ⁊. 105. Item in eodeȝ cōmento. vbi dicit. Sicut ē dispositio in tēpore accidit ei vtrūqꝫ ⁊c. i. q alia est duratio prior vt sic. ⁊ alia posterior sm definitionē. s. vt numeratum. ¶ Item immediate post hoc vbi dicit. Et ex hoc modo prius ⁊ posterius in tempore sunt idē in oībus motibus ⁊c. i. q iste nūerus vt nūerus est vn⁹ oīum numeratorum per tempus. ¶ In commento. 114. vbi dicit. Et necesse est vt ⁊ vtrūqꝫ mensuret reliquū qꝛ vtriusqꝫ paucitas ⁊ multitudo ⁊c. Circa hoc nota bn̄ quō mēsurant seinuicem ⁊ q̄lis est modus mensurandi eoꝝ sm intentionē cōmentatoris. ¶ In cōmento. 114. vbi dicit. Quoniā mensurat tpm non esse ipsius ⁊c. Intelligo per esse rei hic totam dubitationem rei: vt innuit cōmēto sequenti. ¶ Iteȝ imediate post hoc vbi dicit. Tempus vero mensurat de motu vtrūqꝫ. s. quantitatē ⁊ esse. per quātitatem intelligo hic bis tantū vel ter: ⁊ similia: ⁊ cum dixit esse. vult dicere esse mot⁹ finiti ⁊ determinati. ¶ Itē nota q motus habet quātitatē ⁊ continuitatem eo mō quo dictum est in cōmento precedenti ⁊ cōmento. 101. maxime localis. Et forte ipsum mensurat quātitatē motus cum sit facta imaginatio dicta in cōmento precedenti: ⁊ forte vult dicere q mēsurat partes motus que sunt quodammodo quātitas discreta. s. vt est diuisibilis ⁊ habēs partes diuersas ⁊ priores ⁊ posteriores salteȝ materialiter: ⁊ subiectiue. s. motus localis. Et vide cōmentū. 121m. vbi innuit q quāuis motus sit quantus: tamen quātitas accidit motui. i. vt ad presens intelligo: quia tempus qd est per se quantum est accidens motus. Uel quia mensura est per se quanta circa quā fit motus ⁊ pertransitio vel mensurat quātitatē quā habet a tempore per aliqd tempus notum ⁊ determinatū. Uel forte intelligit hoc modo. s. q nos dicimus motum esse longuȝ ⁊ breue quia est in tempore longo ⁊ breui: ⁊ hoc modo mensurat quantitas motus per tempus motus non quia habet aliā quātitateȝ q̄ sit quantitas tēporis. Unde tempus est quantitas cōtinua motus sm q in ipsa quātitate est diuisibilitas sm prius ⁊ posterius seu diuisio: ⁊ hec quātitas isto mō est passio motus vt post declarat. Accidit tamē tempori mensurari per motum sicut dicimus q tempus est longū in quo fit motus lōgus: ⁊ hoc accidit in qualibet mensura ⁊ mēsurato. s. q mensura mensurat mensuratuȝ per se ⁊ mensuratū mensurat per accidēs. Nota etiaȝ q prius ⁊ posterius in motu est preteritū ⁊ futuruȝ nihil aliud instās. n. seperat prius ⁊ posteriori qd instans est finis preteriti ⁊ principiuȝ futuri. In cōmento. 117 in principio vbi dicit. Omne qd est in tempore est in eo in aliquo numero ⁊ omne qd est in aliq numero ⁊c. Uult dicere et q tempus lōgius saltem potest mensurare maius illo. Preterea illud quod est in tēpore est inter duo instantia: qdlibet autem instans est medium inter preteritum ⁊ futurū. ergo ⁊c. Preterea exemplū pbi de loco: ⁊ vide cōmentum. 122. ¶ In cōmento. 118. vbi dicit. Qd esse alicui⁹ in nūero est vt illud qd est in nūero habeat aliquem nūerū qui mensuret essentiā eius: per essentiaȝ itelligit esse: ⁊ vide cōmentū. 116. ⁊. 117. ¶ Itē in codē cōmēto paꝝ post. vbi dicit. Quiescens est in tēpore. i. quiescēs aliquādo vt prius. Et parū post vbi dicit: ⁊ sib motuȝ idest aliquādo. ¶ In cōmento 121. vbi dicit. Qꝛ excedit esse horū: ⁊ esse subiectorū: que nata sunt vt in eis inueniant ista. Uult dicere q est nō esse istorū vt declarat statim. ¶ Itē in eodem cōmento vbi dicit. Cum aūt priuatio eius accipitur in respectu possibilitatis ei⁹ in prima mā inuenit infinita in preterito. i. ⁊ sic nō est in tēpore. ¶ Itē in codē cōmēto parū post. vbi dicit. Illd aūt per qd mēsurat esse alicui⁹ scdo: ⁊ sic illa q̄ reciprocāt. i. sm spēȝ: vt elemēta: qꝛ subȝ coꝝ ppinquū est mā prima. ¶ In cōmēto. 128. vbi dicit. Qm trāsmutatio alic⁹ extrahit illd ab illo cū q est: hȝ sic intelligo. Trāsmutatio trāsmutat eius qd existit a sua nā

seu dispõne: siue illa dispositio sit actus: siue nõ ens: τ iõ corrumpit per se: qz per transmutationẽ per se remouet dispositio ɔtria. ℂ Itẽ i codẽ cõmẽto. vbi dic̃. Iõ hoies attribuunt ipsuʒ tẽpori. Scdm hãc causaʒ seu signũ videtur φ genita p putrefactionẽ φ generatio coꝝ attribuitur tẽpori: tamẽ ſm cõm iã pus dictã que fundat in rõne nãli talis generatio nõ attribuit tẽpori nisi mõ iaʒ dicto cõmẽto. 129. ℂ In cõmẽto. 17. 9ⁱ. vbi dic̃. Qm̃ nõ dicit φ illud qõ mouet in circulo est velociꝰ. per circulo intelligit circulariter. ℂ In cõmẽto. 130. in fine cõmẽti. vbi dicit. τ qõ est motũ in actu tẽpus inuenit in eo in actu. i. non tanq̃ in subo: sed tanq̃ numerus seu mẽsura nisi in primo mobili: tñ etiã in ipso nõ est accñs extẽsuʒ: sic albedo in pariete: hoc tñ vltimũ nõ simplr affirmo. τ vide cõmentuʒ. 134. ℂ In cõmẽto. 131. vbi dicit. Aut actio numerantis in numerato. i. non in numerato tanq̃ in subiecto: qz subm in quo fundat est aia: sʒ est circa numeratũ. ℂ Itẽ paꝝ post hoc in eodẽ cõmẽto. vbi dicit. τ cũ manifestũ est φ numerus nõ est numeratũ. ergo est actio numerãtis in nũerato. Ex hoc nota de nã numeri. Et vide cõmẽtũ. 68. tertij. Et per hoc remouet multos errores modernoꝝ. Et vide cõmẽtũ. 135. ℂ Itẽ in eodẽ cõmento. vbi dicit. Sed esse eius extra mentẽ est in potentia ppter subm ppriũ. i. φ res numerate sunt apte nate ex sua natura vt eas aia numeret per diuisibilitatẽ earũ τ diuisibilitatẽ in actu seu in potẽtia. Et ideo hec numeratio non est figmentũ: imo intellectus intelligit res sicut sunt apte itelligi. ℂ In cõmento. 132. vbi dicit. τ sic motus fuerit generatio aut corruptio. Nota φ nõ intellexit per gñationẽ subitaʒ seu instantaneã pductionẽ forme: sed forte intelligit alterationẽ precedentẽ formã subalis siue aggregatũ: vt pʒ in fine comenti. ℂ Itez in eodẽ cõmento paꝝ post. vbi dicit. Qm̃ est numerꝰ aliorũ motuũ per translationem τc̃. Nota φ in sua sũma in hoc libro ponit hec vba. Et qm̃ declaratũ est de dispositione temporis qõ est numerus motus ſm priꝰ τ posterius forte dubitabit. An est nũerus cuiuslibʒ motꝰ. s. φ inuenitur in quolibet motu. An numerus vnius motus. Si eniʒ nos posuerimus ipsuʒ numeꝝ inuentũ in qlibet motu sequeret φ tempus multiplicaret ſm multitudinẽ motuũ τ essent instãtia multiplicata etiã. Tẽpus aũt in oĩ loco est vnũ τ ɔiunctũ seu ɔtinuuʒ: τ si poneremus vnũ esse numerũ vnius motus tñ sequeret φ nõ cognosceret tempus ille qui nõ cognoscit hunc motũ. Et ideo debemus ponere ipsuʒ nõ multiplicatuʒ ſm multitudinem motuum sicut numerus qui nõ diuiditur seu multiplicatur per diuisionẽ subiectoꝝ eiꝰ neq; multiplicat p multitudinẽ coꝝ: sicut etiam vbi grã. cũ accipimus ipsa per. 10. equos τ. 10. asinos τ. 10. tunicas. nã diuisio coꝝ ẽ vna: τ nõ sunt in hoc sicut accñtia que diuidunt per diuisionẽ subiectoꝝ coꝝ: sic albedo τ nigredo: τ hoc ẽ necessariũ in ipso. Qm̃ ipsuʒ est numerus motꝰ vlis qõ intelligit intellectus φ oĩa entia trãsmutant per ipsũ. Et φ ipse ɔtinet oẽs motus. Et ipse nõ indiget in sua cognitione vt sit motus pprius ecõtrario illius qõ accidit ei: τ cũ accipit determinatꝰ. nam ipse debet attribui motui noto vt sit notũ. Et qz quidã motuũ sũt priores quibusdã: τ esse coꝝ est magis famosuʒ seu notũ. Et primꝰ coꝝ est motꝰ trãslationis. τ ex isto motꝰ corporis celestis. Et ex isto motus diurnus: τ qz mensurãs debet esse minus quolibʒ mẽsurato in illo genere: τ magis remotũ ab eis opʒ vt accipiatur determinatũ ſm motũ hmõi. nã p ipʒ mensurat motus pprius τ determinatus. Et hec est dispositio celi cũ reliquis motibus: τ si esset hic motꝰ velocior ipo: ipse esset mẽsurãs: τ non alius. Sed qz numerꝰ huius motꝰ est prior reliquis numeris motuũ: ita φ esse eiꝰ est primũ τ per se τ numerus alioꝝ est secundarius: τ mediãte isto motu sequitur φ ipse sit mẽsurans seu numerus. Et hoc apparet. nã dies τ mensis τ annꝰ nõ sunt nisi partes tẽporis que sequunt motũ corporis celestis. Et accidit huic cũ h̃ qõ est vnũ φ sit famosuʒ apud gentes. nã iste motus est per quẽ τ per cuius tempus mẽsurant reliqui motꝰ: τ reliq̃ tempora τ res per quã mẽsurat res: cũ hoc qõ dʒ esse de genere mensurati opʒ de necessitate vt sit pma in illo genere τ indiuisibilis. nã est mẽsura in nã sicut vnũ in numero. Et iõ iste motꝰ dʒ esse prior reliquis motibꝰ τ tps eius qõ est dies τ nox est mẽsura reliquoꝝ temporꝝ: τ φ tps mensurat istũ motũ pmo τ per se: τ mensurat reliquos motus scdario τ mediãte isto motu. Et ex hoc apparet quõ mẽsurat reliquos motus. Itez Cõmentator in libro. d. d. in prima qõne dicit. Ꝑ. tps nõ sequit motũ sicut finis sequit magnitudinẽ. nã finis sequit magnitudinẽ: qz inuenitur in tpa sicut accñs inuenitur in suo subo demrato: τ hoc τ ipsuʒ est hoc demonstratũ per demrationẽ sui subti: τ est in loco in quo est suũ subm: τ iõ est in ɔsecutione temporis ad motuʒ. Sed ɔsecutio temporis a motu est magis similis ɔsecutioni numeri ad numeratũ. s. sicut nõ transmutatur nũs ppter transmutationẽ rei nũeratc neq; multiplicatur p suã multiplicationẽ. Et hec est dispõ tẽporis cuʒ motu. Et iõ tps est vnũ cuiuslibet motꝰ τ mobilis. Et inuenitur in qlibet loco: ita φ si imaginati fuerimus hoies incarceratos a pueritia in aliq̃ speluncã terre nos diceremꝰ oino φ ipsi nõ cognoscũt tps si nõ cognoscũt aliquẽ motũ sensatũ qui est in mundo. Et ideo videt Aristo. φ esse motuũ in tẽpore est magis sic nũeratoꝝ in nũo. Nã numerus nõ multiplicat per multiplicationẽ nũeratoꝝ: neq; demrãtur ei locꝰ per demrãtionẽ locoꝝ nũeratoꝝ. Et vr̃ φ ppter hoc est pprietas eiꝰ vt sit mẽsura motuũ τ mẽsura cẽ motuũ mobiliũ in eo φ mobilia: sic nũs mensurat ipsa. Et iõ dicit Arist. in definitione tẽporis φ est numerꝰ motus per priꝰ τ posterius que sunt in ipso. i. in motu: τ cũ hoc sit ita: sic si nos posuerimus aliqd numeratũ pductũ nõ sequitur vt sit numerus pductus: sʒ sequit si sit numeratũ vt sit ante ipsuʒ numerꝰ: ita sequitur si sit hic motꝰ nouus vt sit ante ipsuʒ tps: τ si pduceretur tps per esse alicuius moti demõstrati quicũq; fuerit: cẽt tps cognitũ cũ illo motu: τ h̃ fac̃ te itelligere φ nã tpis est multũ diuersa a nã magnitudis: h̃ sunt verba eiꝰ. Cũ q̃uis oẽ accñs subti fundatuʒ in ipso subo corporeo est extensuʒ τ diuisibile τ multiplicat per multitudinẽ subiectoꝝ: nõ tñ h̃ opʒ de accñti qõ est passio motꝰ nõ ſm ptes extensas per extensionẽ subti: sʒ ſm priꝰ τ posteriꝰ. Et maxime: qz hec passio nõ hẽat esse extra aiaʒ nisi in potentia: ita φ motus hẽt aptitudinẽ seu dispõnẽ circa quã intellꝰ versat. τ facit tps in actu: nõ tñ dico ipsuʒ cẽ passionẽ motꝰ in eo φ motꝰ: sʒ pmi motꝰ: nũerat tñ quẽlibet motũ. Sʒ de h̃ iã alias dixi. ℂ Itez in eodẽ loco. vbi dic̃. Qz est numerꝰ translationis. Qm̃ trãslatio τc̃. Nota φ forte h̃ est cã qz si motꝰ trãslatiõis. sit tps est: τ si nõ: nõ. In reliq̃s aũt motibꝰ non sic est. Si. n. ipsi nõ sunt adhuc tps est: τ h̃ est ita: qz si motꝰ localis nõ ẽ nullus motꝰ est. nõ ecõtra. Dixi aũt h̃: qz si p imaginationẽ reliq̃ motꝰ ẽent τ nõ localis forte ẽet tps: q̃uis in re nõ sit ita: h̃ tñ nõ affirmo: qz scda pbi τ Cõmẽ. vr̃ dicio esse qõ sequit pᵐ motũ: q̃uis sit nũs cuiuslibet motꝰ. Et bñ ɔsidera: τ de h̃ multa dixi alias. Itẽ in eodẽ cõmẽto parũ post. vbi dic̃. Et qz sequit motũ simplr quicũq; sit necesse est τc̃. Nota φ intelligo φ tẽpus sequitur motum quicũq; sit nõ vt verba iacent: sʒ eo mõ quo ipsamet de-

claruit in cōmēto.100.in solutione dubitatiōis. ¶ Itē in codē cōmēto parū post.vbi dicit. Sed si posuerimus ipsum esse numerū cuiuslibet motus cū fuerit numerus alicuius moti demonstrati ꝛ in illa hora mouetur aliud motu equali ei:tunc tempus erit numerus vtriusqꝫ illorum motuū. Et sic multiplicabit per multiplicationem coꝝ:ꝛ sic erūt duo tempora insimul:qḋ est impossibile. Nota ꝙ ex hoc expresse apparet ꝙ Joānes Jādonus. ꝛ Burleus qui dicunt tempora esse multa:non tn̄ ꝓmuz tempus. ¶ In cōmento.1;.3ᵐ.vbi dicit. Sequit vt tēpus istius motus sit pri⁹ ceteris temporibus:numerās illa.i. ꝙ tēpus pri⁹ ꝛ ꝓncipaliter attribuitur seu mēsurat ꝓmū motū alijs motibus:vt pꝫ in cōmento precedenti:neqꝫ aliud sequit ex premissis:ꝛ ꝯsidera. Joānes aūt de Jandono:ꝛ quidā alij moderni dicūt ꝙ tempus nō est oino vnū numero:sꝫ aliud ꝛ aliud nūero in diuersis que actu mouent. Et h̄ sic nititur ꝓbare supponēdo ꝓmo ꝙ nihil mensurat aliq̄ q̄titate successiua nisi ipsuz sit q̄tū ꝛ successiuuz idest q̄titas successiua. 2° ꝙ vnusquisqꝫ istorum motuū inferioꝝ ꝓprie dictoꝝ mensurat tēpore. 3° ꝙ nihil est q̄tū successiuum nisi per q̄titatem successiuam ꝛ inexistentem. 4° ꝙ nulla est q̄titas continua successiua nisi q̄tū succedens per ꝓmā suppositionē. Sed ois motus ꝓprie dictus vel est q̄titas successiua vel q̄tuz succedens vel habens in se q̄titatem successiuā. ergo ois motus ꝓprie dictus idem est tēpus vel q̄tū succedens. Si autē sit tēpus:tunc cuꝫ plures ꝛ diuersi sint mot⁹ numero plura ꝛ diuersa erunt tēpora. Si dicat ꝙ est q̄tū successiuū cū nihil sit q̄tuz successiuuz nisi per quantitatē successiuā sibi inexistentē sequit ꝙ ois motus habet in se q̄titatem successiuā sibi inherentē. Talis aūt q̄titas est tempus:vt dictū est.ergo omnis motus ꝓprie dict⁹ habet in se tēpus. ¶ Item arguit sic. Nihil est equale q̄titati successiue nisi sit quātitas successiua aut habē q̄titatē successiuam sibi inherentem. Sed omnis motus ꝓprie dictus istoꝝ inferioꝝ est equalis alicui tēpori:qḋ est quātitas successiua.ergo ois talis motus aut est q̄titas successiua.aut hꝫ in se q̄titatem successiuam sibi inexistentem. ¶ Sed qꝛ hec dicta sunt ꝯtra phm ꝛ Cōmentatorem:vt patuit respondebo magis sp̄aliter:q̄uis per iam dicta appet corruptio istoꝝ. Et dico ꝙ ꝓma suppositio est vera:ꝓmo ꝛ ꝓncipalr. In alijs autē sufficit ꝙ habeāt q̄titatē a mensura circa quā sit motus siue habeāt q̄titatem eo modo quo dicit Cōmentator cōmēto.15.i.qn̄ fuerit tempus imaginatū extensuꝫ ꝛc̄. Vel sufficit ꝙ sit q̄tum non per q̄titatem in eo existentem:sed per q̄titatem temporis ꝓmi:ita ꝙ per replicationē numerat motus:nec tertia suppositio est simplr v̇a:vt pꝫ. ¶ Ad 2ᵃᵐ rōnem dico ꝙ motus dicitur equalis alteri quia equale spatium in equali tempore pertransiuit. Et ideo hec ratio nulla est. Et considera ea que notaui.

¶ Ex libro quinto.

Circa libꝝ 5ᵐ cōmēto.3.vbi dicit. Et silr ꝓᵐ motū dr̄ bis duob⁹ modis. Nota ꝙ in.7.libro.vr̄ dicere ꝙ hic itēdit ꝑ per se motū illḋ qḋ mouet ꝭm oēs ptes:ꝛ nō qꝛ ps mouet:ꝛ ipsa mouet totū. Itē in codē loco parū post.vbi dic̄. Sꝫ hic itendebat ꝑ motū ꝓᵐ illḋ qḋ ē ꝑ se simplr.i.vt itelligo nō ꝓmo tn̄. ipse.n.posuit in ꝓncipio cōmēti loco de ꝓmo per se.ꝛ dixit ꝙ hoc intelligit phs per ꝓmū. Unde per ꝓmū itelligit hic phs per se:per per se aūt itelligit motū qḋ nō dicitur moueri qꝛ pars eius mouet:ꝛ etiā ꝙ nō dicit moueri per accn̄s.i.qꝛ accidit alicui ꝙ mouet per se sicut dicit.vbi grā. Albū mouet ad caliditatē seu musicus currit. Non eniꝫ mouetur seu currit ꝭm ꝙ musicus:sed ꝭm ꝙ animal.vbi grā. Cui accidit vt sit musicus:accidit enī musico ꝭm ꝙ musicus currere. ꝛ hec duo simili mō requirunt ad hoc ꝙ sit per se motor.hoc enim sufficit hic pho ad suuꝫ ꝓpositū:vt innuit in ꝓ° cōmento:ꝛ nō curo nunc de dictis Burl. ¶ Sꝫ dices qḋ est ꝓmū motuꝫ:ex quo per se motū hꝫ duo iā dicta:dico ꝙ vltra hoc requiritur ꝙ nō moueat ad motū alteri⁹.vt vbi grā.hō equitans ꝛ hoc vr̄ necessariū:qꝛ iā dictuꝫ est ꝙ qḋ mouetur qꝛ pars ei⁹ mouetur:reducitur ad ꝑ accn̄s.ergo qḋ ꝑ se mouetur nō mouetur:qꝛ ps ei⁹ mouetur.ergo qḋ per se mouetur ꝭꝫ totū mouetur:nō ergo dr̄ primo moueri ꝓprie accipiendo ly ꝓmo:qꝛ totū mouetur dato ꝙ hoc requiritur:vn̄ phs itēdit per ly per se motū hic qḋ mouetur ēt ꝭm oēs partes:ꝛ hoc est qḋ dicit Cōmētator per se simpliciter:ꝛ hoc est qḋ dic̄ in fine cōmenti.5.vt notaui:vnde per se simplr.i.nō per aliā naturam etiā:non tn̄ tollit aliam causaꝫ seu aliū motoreꝫ.forte tn̄ dicta Burlei nō sunt oino falsa.ꝛ tu ꝯsidera:ꝛ vide cōmentū.27.octaui. Et videtur ꝙ v̇itas sit oino ꝙ duplr dicitur sic aliq̄d eē per se motū seu ꝓmū. Uno mō vt opponitur ei per accidens.i.illud qḋ mouetur:qꝛ pars ei⁹ mouetur mō dicto in textu:ꝛ ēt vt cursus.verbi grā.attribuitur medico:qꝛ nō currit vt medicus:vt dr̄ in textu:ꝛ sic loq̄tur hic phs. Alio° accipitur vt opponitur illi quod mouetur ꝓpter partē ei⁹ sic intelligēdo ꝙ ꝓmū est illḋ qḋ mouetur:non qꝛ aliqḋ ei⁹ mouetur ꝑ se seu pōt moueri. Sꝫ illḋ qḋ ita est motū ꝙ minus illo nō mouetur seu nō pōt moueri:ꝛ tale est minimū in vnaquaqꝫ spē:ꝛ dicitur ꝓmū motū ꝛ simplex:qꝛ non cōponitur ex alijs motis seu minimis:ꝛ dr̄ ꝓmū:qꝛ rōne totius competit ei mot⁹ seu posse moueri nō rōne partis eius:sed vt tale totū:ꝛ huic opponitur moueri per partē.i.ꝙ pars illi⁹ mouetur seu pt moueri per se:ꝛ tale est cōpositū ex multis ꝓmis motis seu minimis:ꝛ sic loq̄tur in.7.cōmēto ꝓmo.ꝛ.2.ꝛ de tali ꝓmo moto seu ꝑ se nō loq̄tur phs in h̄.5.sꝫ loquit de illo qḋ est ꝑ se motū tm̄.i.nō ꝓmū intelligēdo per ꝓmū illḋ qḋ mouet:qꝛ est in ipso pars aliqua que est seu pōt esse ꝓmū motū:vt dictū est:vnde ꝓmum vt sic addit supra ꝑ se:vt in.5.loquitur de per se seu dicit aliā rationeꝫ:ꝛ hec omnia innuit Cōmētator hic ꝛ in.7. ¶ In codē cōmēto.vbi dicit. Et ista alietas est ei ꝓmo ꝛ essentialr ꝑ accidens vero ꝛc̄. Circa hoc nota ꝙ intelligit hic ꝑ motū trāsmutationē:forte vult dicere ꝙ mā que mutat ꝛ forma fiunt idē per se. Accidit tn̄ forte mā̄ vniri huic forme:nō tn̄ hec forma est accn̄s in hac mā:ꝛ forte dixit ꝙ est ꝑ accn̄s:qꝛ nō accidit hoc nisi trāsmutationi subali:ꝛ forte vult dicere idē spē vt qn̄ calidū mouet ad maiorē caliditatē:hoc tn̄ est ꝑ accn̄s:qꝛ minus calidū nō mouet ad itēsiorē caliditatē nisi ꝑ accn̄s.i.qꝛ nō mouet ꝭm ꝙ calidū:sed ꝭm ꝙ frigidū.ꝛ forte hec totalis caliditas est vna numero:ita ꝙ in fine motus est vna totalis caliditas. Uidetur enim esse clarum ꝙ prior gradus est tā̄ ꝙ̄ materia posterioris:ꝛ ideo sic̄ materia identificatur cū forma.i.substantiali ꝛ fit vnuꝫ per se:ita similr hic:sꝫ sicut materia non est oino idem cum forma:imo alia est natura materie a natura forme:ita in proposito isti gradus non sunt oino indiuisibiliter vnum:ex eis tamen fit seu resultat vnū totale ꝑ se:ꝛ videt ꝙ magis ex istis gradibus fit vnū ꝙ̄ ex mā ꝛ forma:ꝛ.per hec soluunt mlta circa hanc māꝫ. Burleus tamē ponit alias expositiōes:ꝛ videtur mihi ꝙ itendit Cōmentator dicere ꝙ quādo aliqua pars mot⁹ est itroducta capiēdo motū ꝓ forma fluente:tūc illa ps mot⁹ mouet vlteri⁹ per accn̄s ad motū subtri:ꝛ vide cōmētū.5. ¶ Iteꝫ in codē cōmento.vbi

dicit. Deinde illud ex quo est motus.i.qḋ est vltimuȝ respectu istaꝝ causarū. ¶ In cōmento.4.vbi dicit.⁊ non nominat a noīe eius ex quo est. Nota ꝙ causa huius iā tacta est in cōmēto ꝓcedēti.vbi dicit. Cū ab hoc separatur ⁊c̄. ¶ In cōmēto.5.vbi dic̄.⁊ ꝓpter trāsmutationē sequētē illas existimat ꝙ albedo est motus:⁊ sic motus ad illā erit motꝰ ad motū:⁊ q2 māifestū ē ꝙ albedo ⁊c̄. Uide cōmētū.4.tertij.⁊ cōmētū.9.huiꝰ.⁊ nota ꝙ albedo est motꝰ mālíter sumptꝰ:vt ei ꝯiungit potentia ⁊ fluxus:vt dicit cōmēto.9.⁊ iō nō negat hic hoc modo formā fluentē esse motū capiēdo motū māliter:nec etiā est falluȝ ad motū sic sumptū esse motum formalr̄ sumptū: imo quelibet perfectio noua permanēs acquirit ꝑ motū siue mutationē capiendo motū formaliter. Sȝ negatur ꝙ forma est motus formalr̄ sumptus. Si enim esset motus formalr̄ sumptus:tūc ad motū formalr̄ sumptū esset motus:qḋ improbabit post.nā albedo ⁊ reliq̄ forme permanētes acquirunt per motū. Si ergo esset motus formalr̄ sumptus:tunc esset motus ad motū formaliter sumptū. Ueꝝ est etiā ꝙ albedo ⁊ similia ſm ꝙ forme non sunt motus aliquo modo sumptus.nā forme vt sic sunt quiescētes ⁊ nō sunt motus aliquo modo nisi sit in eis fluxus ⁊ potentia ꝯiuncta actui:⁊ forte motꝰ formaliter sumptus:nō est ad motū māliter sumptū:q2 nō est tanq̄ ad terminū nisi ad formā quiescētē:sed de hoc īfra magis:⁊ vide suā sūmā.i.5.⁊ vide cōmētū.15.⁊.34. ¶ Itē in eodē cōmēto paruȝ post.vbi dicit.⁊ qui fingit ipsaȝ moueri ⁊c̄.i.per se vt dixit in cōmēto ꝓcedenti vel ſȝ qḋ forma vt notaui. ¶ Itē in eodē cōmēto in fine cōmenti. Et itendit hic per ꝑmū ⁊ essentiale ⁊c̄.i.non per aliā nām:⁊ adiunget huic nec per cām mediā.hoc tamē modo nō opȝ ꝯnem eē ꝑmā:ſȝ bene premissas in demōstratione simplr̄.ꝯ̄ tamē est ꝑma.i.nō ꝑ aliā nām vt ipse declarauit bn̄ in ꝑmo posterioꝝ.hic aūt itelligit per pmū non per aliā nām. Et tale est etiā per se.i.essentiale. ¶ Idē cōmēto.7.vbi dicit.de non esse in nō esse.nō eē eniȝ.i.simplr̄ dixit. Idē in eodeȝ cōmēto.vbi dicit.possibile est ēt dicere in eis que opponunt ſȝ ꝯtrarietatē illa trāsmutari ⁊c̄. Nota ꝙ hoc est tñ per accidens:vt dicit in cōmēto sequenti:⁊ vide cōmentū.51.⁊.55. ¶ Itē cōmento.8.vbi dicit. Qm̄ generatio ⁊ corruptio numerātur in vna specie.i.non tñ sunt ſm vnitatē saltē in specie spālissima. ¶ Itē in eodē cōmēto.vbi dicit.non inuenit in eo trāsmutatio oīno.i.motus vt innuit superius. Idē in eodē cōmēto parū post.vbi dicit. Ergo hic nō est idē subm̄ forme aque:vult dicere in actu demōstratū:ita ꝙ nō est aliud subm̄ motui in actu a ꝑncipio vsqȝ ad finē: vt dixit parū supra ⁊ post. ¶ Item in eodem cōmento. vbi dicit.⁊ ꝙ est causa in hoc ꝙ trāsmutatio in ea nō est motus ⁊ generatio eiꝰ est a non ente per accidens:⁊ generatio eius ab ente in potentia. Nota ꝙ ex hoc videtur ꝙ generatio simplr̄ est ꝑmo ⁊ per se ex ente in potētia ꝑmo est per se ad ens in actu. Generatio aūt ſȝ quid est a ꝯtrario positiuo per se ad ꝯtrariū positiuū. Un̄ am be gn̄atiōes sunt ex nō ente per accñs:vt dcm̄ est etiā supra.semꝑ eniȝ dicit Cōmētator intelligo per nō ens:ens in potētia:⁊ vide cōmentū.7.necqȝ ꝯtrariuȝ huius dictū est a Cōmentatore:si tu intelligis sua dicta. ¶ In cōmēto.9.vbi dicit. Q2 transmutatio que est motus in rei veritate est inter opposita mediata.i.vt intelligo per se. Et vide cōmentū.7.⁊.8.⁊ intelligo per mediata ſm formā vel magis ⁊ minus. ¶ Item in eodeȝ cōmento.vbi dic̄. Et videtur ꝙ sit potentia ad vnūqḋqȝ predicamētū ⁊c̄. Nota ꝙ in media sua expositione in fine.7.metaphy.in quibusdam traductionibus:⁊ in.8.versus mediū ⁊ versus principiū in.11.ibidem enim declarauit hanc ꝓpositionem.s.ꝙ potentia in quolibȝ genere est in ꝑmo genere in quo actꝰ. Item in eodē cōmēto paulo post vbi dicit. Scḋȝ vero ꝙ motꝰ est forma in hac mā. Nota ꝙ intelligo circa hanc mām non mām in qua q2 illa est subm̄ qḋ trāsmutatur:motus aūt māliter posterior est natura transmutatione que acquirit:ideo impossibile est vt motus naturaliter sit subm̄ motꝰ formalr̄. Dr̄ aūt forma:q2 motus ſm qḋ motus dicit transmutationem. Unde esse motus vt motus consistit de necessitate in transmutatione:ideo motus formalr̄ est illa trāsmutatio seu passio nō perfectio diminuta:q2 illa stat post motuȝ in quiete:⁊ iō motus pro fluxu forme se hȝ vt forma respcū motꝰ materialiter. P.cū dicimus fluxū forme:forma se habet ſȝ hoc tanq̄ subm̄ ⁊ fluxꝰ taq̄ forma. Unde ⁊ in accn̄tibꝰ.s.in definitione coꝝ subm̄ ponit in vltimo.⁊ vide cōmentum.34m. ¶ Item in eodem cōmēto in fine cōmēti.vbi dicit. Ponentes v̄o receptionē esse ꝑdicamentū passionis non bene fecerunt ⁊c. Nota ꝙ cōmētator intellexit de ꝑma opinione ꝙ dixerūt receptionē potētiā receptiuam.naȝ receptio nō cōpletur nisi per potentiā receptiuā:⁊ trāsmutationē siue passionē ⁊ per receptū:ipsi aūt non dixerunt transmutationē necqȝ intellexerūt de recepto:⁊ hoc est manifestū.ergo intellexerūt potentiā receptiuā:⁊ huic ꝯtradic̄ Cōmētator. ¶ In cōmēto.10.versus finē cōmēti.vbi dicit. Q2 relatio que accidit ei est ꝓpter suā transmutationē in loco per accidens. Est igitur vtriusqȝ per accñs ⁊c̄.i.ꝙ relatio nō est motꝰ per se etiā in illo qḋ per se mouet.naȝ q̄uis per se mouet ad locū: q2 est eius terminus:non tñ est ad relationē per se. Accidit eniȝ ipsi ꝙ mouet per se ad locū acquirere relationē per illū motum. Unde hoc mouet per se tantū in loco. ¶ In cōmēto.13.versus finē.vbi dicit. Et cū ꝑma trāsmutatio nō erit:nō erit ꝯsequēs ⁊c̄. Nota ꝙ itelligo qn̄ ꝑma nō est dabilis si sint cāe ꝑ se vltima non est dabilis. Siue eniȝ ponat oēs esse sil̄ siue nō:sȝ vna post aliā semper est ipōle ꝓcedere in infinitū. Sequit eniȝ si sint cause per se vt causatū sit sine causa. Un̄ ex quo sunt ꝑ se si prima nō est dabilis necqȝ vltima. Sed ꝑma nō dat ex quo sunt īfinite cause. Un̄ cū albedo per se terminat dealbationē ⁊ dealbatio per se est cā albedinis si dealbatio nō est aliqn̄ dabilis non eēt aliquo mō albedo:⁊ si albedo est dealbatio fuit aliqn̄ vel est:⁊ iō dicta Burlei.hic non sunt bene dicta oīo. Et vide cōmentū.15.8. Cū hoc tñ stat ꝙ cause essentialiter ordinate debēt esse simul ⁊ finite.vt ponit cōmēto.46.8. ¶ In cōmento.15.vbi dicit. Qm̄ si in trāsmutatione de albedine in nigredinē sequit vt nigredo sit trāsmutata ⁊c̄. Uult dicere qn̄ deducit de potentia ad actū qn̄ tñ est ꝓducta est forma quiescēs:vt dicit cōmēto.5. Ipsa tñ nō mouet sic̄ mobile mouet:nō eniȝ est subm̄ motꝰ:vide cōmentū.5.⁊.3.⁊.34. ¶ In cōmento.22.vbi dicit. Contiguatio v̄o mathematica est in magnitudinibꝰ:quoꝝ vltima superponunt. Circa hoc vide cōmentū.9.4.⁊.2.6.cū aūt dic̄. Si igit fuerint corpora supponunt supficies coꝝ ꝯtigue ⁊ si supficies supponent linee:⁊ linee supponent pūcto si dicimꝰ ꝙ punctus supponit pūcto. Sȝ hic nō intēdit mathematicū: qn̄ in mathematicis duo vltima reuertunt in vnuȝ ⁊c̄. Hoc sic itelligo. Ex quo eniȝ vnū idiuisibile tangit aliḋ ſm se totū:ita ꝙ qḋlibȝ sui tangit qḋlibet alteriꝰ ex quo sunt idiuisibilia:ſm ḡ istā ꝯsiderationē duo puncta imo infinita se tangētia fiunt vnū punctū:sȝ h̄ nō est in nā q2 nō inueniunt oīo idiuisibilia saltē in actu:sȝ mathe^{ci} ꝯsiderat lineas ⁊ superficies:⁊ reliq̄ ſm ꝙ sunt abstracta a mā saltē ꝑ itellectū. Et iō dicta Burlei nō sunt ad pro-

positum: nullũ enim indiuisibile mathematice cõsideratũ tangens aliud distinguitur ab illo: imo si infinita indiuisibilia actu extra aiam tangerent se non esset ex his nisi vnũ indiuisibile: vt pȝ in .6. hui⁹. 2⁹ imo neq; punct⁹ tangit ꝓprie punctũ: sed reuertunt ad vnũ si essent tangentes: ⁊ vide comẽtũ. 30. ¶ Itẽ in eodẽ cõmento. vbi dicit. Et iterest illud ad qđ transmutatũ transmutat primo. Nota ꝙ nõ dicit tamẽ hic ꝙ dat pmũ simplr. ¶ In cõmento. 23. vbi dicit. ⁊ in continuis: forte vult dicere in istis que cõtinue mouent in aliquo tempore. ¶ Itẽ circa hoc qđ dicit imediate post. Qr plura ꝯtinua cõtinue deficiunt aliquãtulũ in intẽtione. i. vt intelligo in mã circa quã mouent. s. ꝙ ille motus nõ est continuus simplr: qr nõ est vnus: tamẽ mobile cõtinue mouet ꝓm tempus vere vel apparenter: nõ eniȝ ambulatio est vna numero sic volatio vide cõmentũ. 40. ⁊. 41. ¶ In cõmento. 26. vbi dicit. Qm̃ tangentia sunt de spẽbus diuersis. i. intelligi possunt etiã de spẽbus diuersis. ¶ Item in eodẽ cõmento. vbi dicit. Et ista ꝯtinuatio non est nãlis. i. sic ꝯsiderata vt mathematica. nã ista vt sic nõ sunt extra aiam saltẽ in actu: nãlia aũt sunt extra aiaȝ ⁊ sunt materialia. ¶ In cõmento. 28. in principio. vbi dicit. Qm̃ omne tãgens est sequens. Uult dicere nõ tñ sequẽs in quo est ordo prioris ⁊ posterioris. ¶ Iteȝ in eodẽ cõmento. vbi dicit. ⁊ qr adunatio est ⁊c̃. Ego intelligo per adunationeȝ vnionẽ cõpletaȝ. vbi gratia. due ptes corporis seu linee habẽt terminũ cõmunẽ ⁊ sunt ꝯtinue. Sed postea cum vna pars apponit alteri ⁊ ꝯtinuatur vna parȝ cũ altera ꝓm totam longitudinẽ seu latitudineȝ ita ꝙ vna pars q̃ fuit extra aliã totaliter nisi ꝙ fuit vnum vltimũ comune inter illas nõ amplius est extra illa saltẽ illa significata. ⁊ hoc est qñ corrumpit termin⁹ cõmunis pos ⁊ fit adunatio illaꝝ partiũ oino sicut possibile est fieri. Hec autẽ adunatio non est nisi post continuationẽ: vt cũ due ptes aque ꝯtinuantur postea cõmiscent ⁊ corrumpit media superficies ⁊ vniunt. ¶ In cõmento. 33. in pncipio. vbi dicit. ⁊ in motu circulari non est ex quo ⁊ ad qđ. vult dicere ꝙ nõ est i corpore circulari qđ mouet circulariter aliquis punctus magis dignus vt sit pncipiũ ꝙ finis: sȝ qlibet punctus est pncipiũ ⁊ finis: ⁊ similr etiã qđ mouet sm per lineã circularẽ. ¶ Item in eodeȝ cõmento imediate post. vbi dicit. ⁊ est dictũ in definitione motus qui est idẽ in specie ꝙ est illđ ⁊c̃. i. ꝙ ambo termini ex quo sunt eiusdẽ spẽi: ⁊ etiam termini ad quos sunt ambo eiusdẽ spẽi. ¶ In cõmento. 38. circa hoc qđ dicit. Qđ sequit pluresȝ actiones esse a plurib⁹ formis ⁊ nullusȝ existimat ⁊c̃. Nota hoc nõ videt tutuȝ. Si eniȝ est possibile ꝙ sint ab eadem forma plures actiones nõ essent necessarie vt plures actiones sint a pluribus causis. Et iđ ponens vel dubitans vnũ. ponit vel dubitat reliquuȝ nisi forte ignoret ꝯñaȝ: que tñ videt p se nota. ⁊ iđ relique expõnes quas ponit sunt meliores. ¶ In cõmẽto. 52. vbi dic̃. Et ꝯrietas ei⁹ differet a ꝯrietate extremi in hoc ⁊c̃. Uidet ꝙ sit de mente Cõmẽtatoris ꝙ colores mediȷ differũt spẽ ab extremis ⁊ iter se. vbi grã. Rubedo ⁊ viriditas vt inuit in mltis locis ⁊ aliq̃liter cõmẽto. 31. Cũ hↄ tñ dico ꝙ extrema sunt in eis ꝓȝ gradus remissos: nõ tñ sequit ꝙ oẽȝ motus ab albedine sint eiusdẽ spẽi nisi illi qui terminant actualr ad nigredinẽ vł qui nõ desciṫ in aliq̃ forma me⁹. Quãuis eniȝ mot⁹ ab albedine ad rubedinẽ sit ad nigredinẽ que est in rubedie: nõ tñ est ad nigredinẽ simplr: sed ad nigredinẽ que ꝯiuncta alteri ꝯstituit spẽȝ rubedinis: ⁊ sic de silib⁹. neq; oẽs dealbationes sunt eiusdẽ spẽi nisi qñ terminus actualis ad quẽ cessat motus: ⁊ sic quies sit eiusdẽ speciei. Et vide cõmẽtũ. 32. 6. Nota tñ ꝙ Cõmẽtator in sua sũma tertiȷ metheoroꝝ. dicit. ꝙ mediũ dicit ꝓm duas spẽs. Una caꝝ est vera ⁊ ꝓm pus: ⁊ hoc est mediũ inter duo ꝯtraria cui⁹ esse est per cõmixtionẽ seu cõplexionẽ duoꝝ extremoꝝ: ⁊ quidditas ei⁹ differt a duobus extremis. ⁊ exẽplificat sicut viridis color. Aliđ aũt dr similitudinarie ⁊ ꝓȝ posteri⁹. ⁊ illud est mediũ ꝓm q̃titatẽ tantũ ⁊ diuersificat a duob⁹ extremis ꝓm magis ⁊ minus: Cõmẽtator ergo dicit aliqđ mediũ non tñ ꝓprie nõ esse diuerse spẽi ab extremis. ⁊ vr̃ ꝙ hoc sit vel min⁹ albũ vel nigrũ per admixtionẽ ꝯtrariȷ nõ tñ ꝯstituit diuersa spẽs per cõplexionẽ sicut multotiẽs fit in artificialibus: nota tñ vlteri⁹ ꝙ magis pfectũ ⁊ minus in vna spẽ suscipiẽte magis ⁊ minusȝ differũt ꝓm numeꝝ tm̃: nec est incõueniẽs in spẽ que suscipit magis ⁊ minusȝ ꝙ si vna sit magis sic reliqua. verbi grã. vna albedo est magis albedo reliq̃: ⁊ ꝙ eẽntialr vna sit magis similis reliq̃ eiusdeȝ spẽi ꝙ alia eiusdẽ spẽi: ex quo illa spẽs suscipit magis ⁊ min⁹. Possumus etiã dicere ꝙ cũ aliqñ dic̃ Cõmẽtator ꝙ media nõ differũt spẽ ab extremis: nõ vult nisi ꝙ sunt cõposita ex extremis ⁊ nõ sũt oino alia ⁊ diuersa ab eisȝ. Uide cõmẽtũ. 23. 10. metaphysice. ¶ In commento. 59. vbi dicit. ⁊ sunt ꝯtrariȷ ꝓm nãm ⁊ nõ nãȝ. i. tm̃: ⁊ vide cõmẽtũ sequens. ¶ Itẽ in eodẽ cõmento versus finẽ. vbi dicit verbi grã. ignis ⁊ terre: tũc vtreq; erit ꝯtrari⁹ reliquo ꝓm illđ ad qđ mouent nãliter. i. sunt ꝯtrariȷ ꝓm spẽȝ tm̃: qr ambo sunt nãles. ¶ Itẽ in fine cõmẽti. vbi dicit. Aliter erit ꝯtrari⁹ reliquo ꝓm nãȝ ⁊ nõ nãm. i. vt nõ ꝓm spẽȝ tm̃. vt dic̃ i cõmẽto sequẽti vltimo. ¶ In cõmẽto. 61. vbi dic̃ Cõmẽtator. Apparet cũ trãslatio ei⁹ erit velocior qñ appropinquat ⁊c̃. Nota ꝙ ex hↄ forte quis pt reddere cãm q̃re mobile nãlr velocitat in fine. ¶ In cõmento. 62. in fine. vbi dic̃. Ergo est in potẽtia nõ in actu . i. nõ in actu cõpleto sicut fuit anteq̃ sit mot⁹. Unde sicut termin⁹ ad quẽ paulatiȝ acquirit ⁊ nõ est cõplete i actu nisi in fine: ita ⁊ termin⁹ a quo suo mõ ⁊ q̃es in termio a quo. aliq̃. n. mõ mobile q̃escit in termio a q̃ dũ mouet: ⁊ nõ est totalr corrupt⁹ nisi in fine cũ acq̃sit⁹ est terminus ad quẽ: qui successiue itroducit sic successiue termin⁹ a q̃ corrũpit. Et silr q̃es in termino a q̃: qr dũ est mot⁹ aliq̃lr q̃escit i termio a q̃ sic aliq̃lr hȝ de termio a q̃. Uñ silr tpe fit gñatio calitatis ⁊ corruptio friditatis. Et semp duȝ corrũpit pars aliq̃ friditatis itroducit ps aliq̃ calitatis ⁊ sic successiue: prius tñ ꝓm nãm fit corruptio ꝙ gñatio. ¶ In cõmẽto peñ. vbi dic̃ Cõmẽ. Sȝ intẽdebat q̃etẽ ad quã est mot⁹: ⁊ dixit oppositã large. i. qr hↄ nõ est ꝓꝓe opposita: vt dicit cõmẽto. 54.

¶ Ex libro sexto.

CIrca librũ 6m: cõmento. 2. v̉sus finẽ. vbi dic̃. Et ipole est vt vnũ: ꝓm ꝯtiguationẽ. Uult dicere ꝯtinuationẽ. ¶ Itẽ i illo loco. vbi dic̃. ex diuersisȝ in spẽ supple hↄ. p̃. illđ heterogeneũ vel est diuisibile vł idiuisibile. si sic. g̃ nõ cõponit ex idiuisibilib⁹. si sit idiuisibile. g̃ ex eis nõ sit diuisibile. ¶ In ꝯm. 7. vbi dic̃ Cõmẽ. Qđ ipole ẽ res mota moueat in silr ⁊ ꝙ iã pfecit motũ. s. ꝙ in eodẽ instãti sunt v̉a hec duo ⁊c̃. Uide q̃ão phs hȝ ꝓ maxio iconueniẽti ꝙ aliqđ fit ⁊ factũ sit silr: q̃uis sit idiuisibile vt isti ponũt. Et hↄ ẽ ꝯ modernos: ⁊ nõ ꝙ Cõmẽta. 5. phy. ꝯm. 13. dic̃ expsse ꝙ resȝ gñata cũ fuerit in gñatiõe nõdu illa res est gñata. v. g. qm̃ hõ cuȝ fuerit i gñatiõe nõdũ est hõ: ⁊ hↄ est mãifestũ p se nisi forte nõ ꝯsiderãtib⁹. Gñatio. n. seu factio ẽ exit⁹ rei de po⁹ ad actũ. Dũ g̃ ẽ gñatio ẽ po⁹. g̃ ipȝ tũc nõ erit i actu. Uñ res ꝯpleta iã ñ fit: nec res iã corrupta corrũpit ex q̃ põit corrupta nisi resȝ iã fcã fit: ⁊ corrupta corrũpit qđ iplicat. Qđ tm̃ nõ ẽ ñ corrũpit fcm̃: et iã ⁊ ꝯpletũ ẽ i actu ⁊ nõ

indiget agente ꝓducente. Sequeref enim fm hoc ꝙ idē esset in potentia ⁊ in actu. Et ꝙ instans presens ⁊ pterítum sunt idem. Et hec oia innuit Cōmētator in diuersis locis. Sed dices fm hoc caret vltimū instans rei pmanentis: ⁊ nō caret pmū sui esse: ex quo instans gñatiōis nō est generati eē: ⁊ instās gñatiōis est instās corruptionis forme precedētis. Ad hoc dico ꝙ Arist. ⁊ Cōmētator in .8. nil aliō voluerūt nisi ꝙ idē instās in quo generatur forma sequens forma precedens corrumpit: instans tamē non erit in actu: ⁊ ꝙ idē instans magis debet attribui rei generate seu generande nō corrumpende: ⁊ ideo dicif ꝙ datur pmū instans rei permanentis ⁊ nō vltimū rationes aūt modernoꝝ circa hoc nil sunt: quia vltimū instans sui esse est instans corruptionis eius qd est instās generatiōis sequētis: ideo nō opz ꝙ aliqua latitudo corrumpaf in instāti: nec ꝙ instans sit imediatū instans nec ꝙ mā sine forma: ⁊ hoc est qꝛ tunc. s. in instāti corruptionis nō est oino forma perfecte sꝫ est in corrumpi substātialiter simplr tantū ⁊ similr alia est tunc in generari instantanco substantiali: ⁊ ideo non est tūc certa latitudo qualitatū ꝯseruantiū formā corrumpendam: nec alia in ꝯuenientia dicta accidunt: bene tamen scio ꝙ ista dicta sicut ⁊ multa alia sunt extranea apud istos ꝑpter cōsuetudinē in ꝯtrario: sꝫ de hoc nō est curādū: qꝛ nō oē ꝓbabile ⁊ famosum est verū nec ecōuerso. Et bene cōsidera. ⁊ vide cōmētū .40. ¶ Item in codē cōmēto. vbi dicit. Sequitur vt habeat motū per vnamquāqꝫ partiū ⁊c. Circa hoc vide deductionē in textu: qꝛ est clarior. Et in hac ratione habeo maximā difficultatem: forte enim dicet quis ꝙ tunc neqꝫ totā pertrāsiuit: neqꝫ partē: sed totam pertransit in hoc instanti: ⁊ in instanti sequenti habebit eam pertransitam. ⁊ ꝯsidera. Et forte potest sic ratio formari: in illo instāti in quo mouetur sup illud indiuisibile aut est in ipso aut non. si nō. ergo sequif ꝙ pertrāsiuit illud: qꝛ iā mouebatur in ipso: qd est īpossibile. si sit in ipso ⁊ non pertransiuit illō. ergo vel est totalr in ipso vel fm partem. Si sꝫ partem. ergo est diuisibile: si totaliter est in ipso. ergo tunc quiescit: ex quo in illa parte tēporis fm eos nō mouef: instans eniꝫ apud eos est pars temporis. Sꝫ iam positū est ipsum continue moueri per totum illud tempus ⁊ per totam illam partē. Cōsidera tamē quid diceret phs de gñatione subali ⁊ corruptione que sunt quedam mutationes instantanee. Ipse enim non sunt motus neqꝫ transmutationes nisi equiuoce: vt dicit Cōmentator cōmento .121.4. ⁊ cōmēto .32. hui᷒ .6. Sequif enim finis trāsmutationis: ⁊ dicif transmutare in tempore alterationis ⁊ in instanti ꝓuentus forme est transmutatū. Sed isti ponunt motū componi ex indiuisibilibus ⁊ ꝙ indiuisibile est pars eius. Unde sequitur ex positione eorum ꝙ pars motus sit indiuisibilis: ⁊ tamen est motus: qꝛ quelibet pars motus est mot᷒. Et vide cōmentū .9. Possum etiā dicere ꝙ indiuisibile cū pertransitur est pertransitum. i. est in ipso toto. ergo tunc nō mouetur ad ipsum. Qd eniꝫ totaliter est in aliquo nō mouetur ad illud: ⁊ sic in nulla parte magnitudinis est motus. ergo non est motus: ⁊ tamē in fine est motū iā. Uide cōmentū .88. ¶ In cōmēto .15. in solone dubitationis. vbi dicit. Ad hoc aūt dicam᷒. Nota ꝙ ex cōmēto .2. septimi potest quis accipere aliā solonē etiā. ¶ In cōmēto .23. vbi dicit. ⁊ qꝛ tardius pertrāsiuit in hoc tempore magnitudinē cōpositā ⁊c. Nota ꝙ sequif etiā hoc posito ꝙ nō sunt equales numero partes tēporis ⁊ magnitudinis ex quo magnitudo cōponif ex duobus indiuisibilib᷒: ⁊ tēpus ex tribus indiuisibilib᷒. ¶ In cōmēto .32. vbi dicit. ⁊ etiā demōstratio que Aristo. vtitur in hoc nō erit prima ⁊ eētialis. Nota ꝙ neqꝫ Bur. neqꝫ Jo. de Jan. intellexerunt hanc rōnem ꝑfecte: ⁊ hoc qꝛ non habuerut intentionē ei᷒ in cōmēto libri posterioꝝ. Qd tñ faciliter potest quis intelligere. ¶ Item codē Cōmen. versus finem. vbi dicit. Sed quidē albo: ⁊ quidē in pallido licet hoc quidē nō distinguaf i actu ⁊c. Circa hoc vide cōmētū .87. ⁊ vide cōmentū .70. octaui. Et nota ꝙ cū trāsmutatur sine medio. verbi gratia. ex albedine in nigredineꝫ quiddā eius est in albedine: ⁊ quiddā eius est in nigredine de necessitate ex quo ē mediū: ⁊ hoc sufficit. ⁊ ad maiorem declarationem. nota: potest eniꝫ quis dubitare dicendo. Detur primū generatū. vbi gratia. minim᷒ ignis potens eē seorsuꝫ: ⁊ similr minima res que potest calefieri sil. i. quam calefaciēs incipit calefacere totam simul: ⁊ similr res que congelaf tota simul: ⁊ maxime fm intētionem Cōmentatoris credentis hoc. illa ergo res nō erit pars ei᷒ in termino a quo: pars in termino ad quē. ⁊ responsio in hoc vt puto est ꝙ illa res vel est diuisibilis vl non: si est diuisibilis: iam habemus intentū nostruꝫ: si sit indiuisibilis hoc est impossibile. nā ipsa est vel fuit pars continui. impossibile aūt est indiuisibile esse partē continui: vt dictū est: ⁊ etiā si esset indiuisibile. s. hoc pmū. Et sunt tangentes alie partes de necessitate non esset ipsuꝫ solū primū trāsmutatū sed trāsmutaf aliud cū ipso: ⁊ iō quomodocūqꝫ fuerit positū omne transmutabile est diuisibile: ⁊ per hoc complef demonstratio. Et ꝯsidera in hoc ⁊ perfice illud. In hac eniꝫ dubitatiōe multi scādalizati sunt: ⁊ responsionē perfectā non inuenerunt oino. Et quasi omnes expositores latinoꝝ cōfusi sunt in hoc. Et si diceret quis: hec ꝓpositio est tñ falsa. s. omne trāsmutabile pars ei᷒ est in termino a quo ⁊ pars eius in termino ad quē primo. nam trāsmutabile primum sicut dictū est nō verificaf hoc de ipso. Ad hoc dico ꝙ h est vera. nam ipsa sic intelligitur. Omne transmutabile seu qd transmutaf pars eius est in termino a quo ⁊ pars in termino ad quē. Uel pars ei᷒ potest esse in termino a quo ⁊ pars ei᷒ pōt eē in termino ad quē: ⁊ hoc cū associabitur seu ꝯiūgetur hoc primū cū alio minori ipo. vbi gfa. ⁊ ponamus tunc transmutantē ab alia parte. s. nō apud istū pmū. Et hoc sufficit in hoc qd phs itēdit declarare hic. Sermo aūt phi qñ dicit. Qd nō pōt eē simul sꝫ oēs ei᷒ ptes in termino ex quo ⁊ in termio ad quē. s. ꝑfecte. i. ꝙ habeat totū terminū ex quo: ⁊ totū terminū ad quē i oibus ei᷒ ptibus. Et etiā impole est vt sit cōplete in termino ex quo: ⁊ nō cōplete in termino ad quē: ⁊ silr ecōuerso. pmū aūt in gñatione substātiali est minimuꝫ sicut ipse dicit. Illud enim idē transmutaf in tēpore fm qualitates precedentes. Sed qꝛ illud qd aduenit in nō tempore est finis illius qd est in tempore subm coꝝ est vnuꝫ ⁊ cū ipsuꝫ est vnuꝫ verificaf ꝙ omne transmutabile non in tempore est diuisibile. In illuminatione aūt verificatur hoc alio modo. nā aer recipiens lumen trāsmutatur vel est transmutabilis etiā sꝫ locū. Cōmētator tñ in sua media expositione dicit ꝙ ꝯgelatio: ⁊ similr coagulatio: vt vbi gfa. lactis sunt fines trāsmutatiōis: ⁊ nō sunt motus: ⁊ iō qd dictū est de gñatiōe dr̄ de istis. nā fm ipꝫ ad ꝯgelationē ꝓcedit mot᷒. ⁊ forte demr̄atio phi non hꝫ locū in illuminatione qꝛ nō est motus. Et nō sequif motū illuminati saltē qōdā minimum etiā nāle calefactum in actu pri᷒ inducitur magis perfecte caliditas in vna parte ꝓpinqua forte hoc vltimū tñ est difficile valde. ¶ In cōmēto .57. vbi dicit. Necesse est vt ista diuidātur per diuisiones eqles. s. ꝙ medietas motus. i. vt intelligo ⁊ motionis. ¶ In codē cōmēto parū post. vbi dic. ⁊ i medietate moti ꝯsiderādū est de hoc. Quia nō videf verū ni-

si de partibus motus quo diuidunt̄ fm̄ diuisionem mobilis de quibus loquitur cōmento.33.nisi forte intelligeretur comparando mobile ad aliquod determinatuȝ signū in spacio: quia sic pars pcedit partē.i.ꝙ vna pars mobilis prius pertransit illud signum ꝙ̄ reliqua. Et ita illa pars pertrāsit illud in pma parte: ⁊ scda in scda: ⁊ sic de ceteris: ⁊ medietate ei⁹ in medietate tēporis in quo totum mobile pertrāsit illud signum. Uide cōmentum sequens. ¶ In cōmento.39.vbi dicit. Et vniuersalr omne pdicatum ꝛc. ex hoc videtur ꝙ nō datur minima caliditas īroducta ⁊ simpliciter de alijs: quia codeȝ modo diuiditur sicut tempus: ⁊ etiā vbi est magis ⁊ minus: ibi est successio ⁊ motus saltem si subiectū sit in actu: ⁊ vide finem cōmenti.36.⁊.37.⁊ maxime hoc vltimum cōcludit si motus sit sine interruptione: qd̓ dico ꝓpter augmētationem. Uide illa que notaui in.3.circa augmentationem: ⁊ vide fineȝ cōmenti.44.⁊.49.⁊.58.⁊.61.⁊.70.⁊ 74. Ueritas tamē de hoc dicta est sup̄i⁹: ⁊ adhuc dicetur magis inferi⁹. ¶ In cōmento.40.vbi dic̄. Quoniā hec duo sunt opposita ꝛc. Cōtra modernos qui dicūt ꝙ aliqua fiunt ⁊ simul facta sunt: ⁊ vide cōmentum.42.⁊ 45. ¶ Item cōmento.41.vbi dicitur. Qd̓ dictuȝ est de transmutationibus vniuersaliter manifestum est per se in transmutatione que dicit̄. Trāsmutatio pncipalr ꝛc. idest q̄ est entis pncipaliter qd̓ est substātia. Quāuis.n. generatio sit finis transmutationis non transmutatio nisi equiuoce: vt dictum est supra: tamen hoc nomen transmutatio quādo dicitur de fine dicitur pncipaliter.i.pncipalius dicitur de fine qui est forma substantialis ꝙ̄ de fine qui est de genere transmutationis ꝓprie dicte. Uide cōmentuȝ.32. ¶ In cōmento.460.vbi dicit. ⁊ nō transmutatur nisi in indiuisibili: ⁊ initiū eius in quo transmutatur. Circa hoc vide quid intelligit phs per: in quod ⁊ in quo in cōmēto.37.39.4.⁊.40.ibidē. ¶ In codē cōmēto.vbi dicit. Sequit̄ vt nō trāsmutetur in initio trāsmutationis.i.q̄ nō est tunc pars motus: q̄ ipsum est instans. ¶ Itē in codeȝ cōmento imediate.vbi dicit. Nisi sit iam trāsmutatū. Uult dicere ex quo omne qd̓ mouetur iam mouebatur: ⁊ adiungo huic ꝙ non est mediū inter motum ⁊ quietem: ⁊ tunc perficitur ratio. ¶ Iteȝ in eodem cōmento imediate post hoc.vbi dicit. Manifestum est ꝙ transmutatio non habet principiū. Uult dicere ꝙ sit pars motus. nam principiū rei nō est pars ei⁹. punctus enim non est pars linee. Et etiam sequeretur ꝙ continuum componeretur ex indiuisibilibus: sicut dixit. Et ideo hoc principium est in potentia. ⁊ quāuis hoc sit verum: tamen videtur ꝙ intentio sua hic non est nisi ꝙ motus non habet principium inuentū in actu: sed in potentia. Et considera in sua summa. Declaratur ergo per iam dicta: ⁊ per dicta hic ꝙ prima mutatio que ē in moto in principio motus est indiuisibilis ⁊ ipsa nō est pars motus: sed principium eius: sicut punctus nō est pars linee: sed est principium: ⁊ hoc principium non potest demonstrari: scilicet dicendo hoc. nam ipsuȝ est in potētia sicut instans in quo est transmutatum: sicut dicit in cōmento.40. ipsum enim est in potentia ⁊ non demonstratum: ⁊ ideo ambo nō sunt in actu: ⁊ ex hoc eliciunt moderni ꝙ nō datur primum instans motus: ⁊ est verum si intelligatur ꝙ non est demonstratum ⁊ hoc: sed in potētia. ⁊ bene considera. nā hoc non vocatur vere trāsmutatum postꝙ̄ non precessit ipsum mutatio: hoc enim est impossibile: vt declarabitur. Transmutatum enim cum intelligitur sic est finis transmutationis: ⁊ nō inuenitur finis rei vel vltimū eius ante rem: sicut dicit multotiens Cōmētator in hoc.6. Sȝ ipsuȝ est pmū trāsmutatū aliquo modo. Et considera.in cōmento.40.⁊.42. ¶ Itē in eodem cōmento.vbi dicit. ⁊ cū narrauit ꝙ istud pmū debet esse diuisibile ⁊ ꝯrariū primo quod est principiuȝ eius in quo est motio moti.i.iam transmutari nō ꝙ primo tunc transmutatur: q̄ non dat̄ prima pars motus. ⁊ vide cōmentū.40.in principio ⁊ finē sequētis. ¶ In cōmento.47.in pricipio.vbi dicit. ⁊ vt in qualibet pte ponatur transmutari in actu.i.eo mō quo mot⁹ est in actu. Uide suā summā. ¶ In textu cōmēti.48.vbi dicit. Sit ergo d.c.primum eius quod transmutatur ad d.b. Quoniam iam declarauimus ꝛc. Nota ꝙ ex hoc habetur expresse contra expōnem Auempace quam dixit superius ꝙ phs intendebat diuisibilitatem in accidentibus. Naȝ si ibidem non demonstrauit istam conclusionem quā hic supponit non est demonstrata iaȝ in alio loco ante hūc: ⁊ certum est ꝙ hic loquit̄ de diuisibilitate continui essentialiter. ⁊ mirum est quomodo non dixit Cōmētator in illo loco: ⁊ forte videbatur ei esse notuȝ cuilibet: ⁊ vide textum cōmenti.87. ¶ In cōmento.49.vbi dicit. Inuenitur primū per se ⁊ non per accidēs.i.non inuenitur primum. Sed hoc est ei per accidēs. ¶ In commento.53. vbi dicit. ⁊ in quolibet instanti transmutatum dicit̄ esse transmutatum ꝛc. Cōsidera hic. quomodo dicit Cōmētator in instanti esse transmutatum ⁊ in tempore transmutari: ⁊ hoc dicit expresse in cōmento sequenti. ¶ In cōmēto.59.vbi dic̄. Quia partes magnitudinis ex quibus generatur quandoq̧ sunt diuerse in specie.i.vt caro ⁊ neruus ⁊ os. ⁊ etiam cor ⁊ caput. ¶ Item in codē cōmento.vbi dicit. Non sequitur vt partes transmutationis in eo aut transmutati sint de specie postreme transmutationis ꝛc. Nota ꝙ ex hoc videtur ꝙ caro ⁊ neru⁹: ⁊ similia habent formas proprias: ⁊ differūt specie. Cū hoc tamen stat ꝙ cū corrumpitur siue generatur forma toti⁹ corrumpit̄ ⁊ illa generatur. Et ideo caro mortua non est caro nisi equiuoce. Uide Commentatorem in libro de animalibus si habes. Et forte etiaȝ organica differunt specie a componentibus. hoc tamen vltimum est difficile: quāuis hoc magis appareat hic in v̄bis Cōmētatoris. ¶ Item in codeȝ cōmento versus finem cōmēti.vbi dicit. Causa in hoc est quia generatio est in magnitudine ꝛc. Nota ꝙ quāuis cuiuslibȝ forme naturalis accidentalis vel substantialis inuenitur quātitas determinata.i.ꝙ non potest esse in quātitate minori: idest in corpore minori ⁊ ipsa est. ergo prima quātitas in qua ꝓducitur forma sicut est dispositio in entibus artificialibus. Et vide commentum.91. tamen forma accidētalis. verbi gratia. qualitates suscipientes magis ⁊ minus nō inuenitur in eis primuȝ scilicet aliquis gradus. Uel aliqua pars gradus: quod est primus: ⁊ ꝙ non inuenitur minor ipso: sicut non inuenitur primum in continuo fm̄ qd̓ cōtinuum. Nam ipsuȝ recipit magis ⁊ minus. Et quelibet pars gradus illius diuidit̄ ad partes: ⁊ ideo aduenit p motum non in instanti. ⁊ hec diuisio quāuis non insit ei propter subiectū inest ei propter motum ⁊ tempus que sunt continua. Et possibile est etiam vt sit in hoc diuisio in infinitum propter subiectū. Nam corpus agens quāuis agat in aliqua parte simul: idest ꝙ non agit in parte eius vna anteꝙ̄ agat in reliqua ex quo ipsū est minimū: tamē in parte propinquiori agit magis perfecte: ⁊ ideo accidit ei diuisibilitas: ⁊ non est dubium ꝙ quelibet forma accidentalis seu materialis corporalis diuiditur in infinitum per diuisionem corporis in quo est: ⁊ ideo nō inuenitur in ipsa primum secundum qd̓ ipsa est in continuo: sed inuenitur in ea primum secunduȝ qd̓ est naturalis. Declaratū est ergo ꝙ cuilibȝ generatiōi in substātia

vel in qualitatibus diuisibilibus precedit ipsuꝫ mutatuꝫ esse: ꝛ similiter qȯlibet mutatuꝫ precedit mutatio. Sed inuenitur hoc in generatione substātiali non ꝓpter aduentum forme substantialis que est in instanti: sed ꝓpter qualitates precedentes aduentū forme. Aduentus enīꝫ forme sequit̄ trāsmutationē que est in qualitatibus ꝛ est finis transmutationis illius ꝛ non est trāsmutatio: ꝛ cōsidera in cōmēto. 39. Debes tm̄ scire ꝙ caliditas vł albedo. verbi gratia. inuenitur determinata. i. ꝙ non inuenit̄ in actu nisi caliditas determinati gradus: ꝛ sic de alijs similibus. Nam qȯlibet ens naturale in actu perficit̄ sua operatio per q̄titatem seu mensuram determinatā non cum quacunq; q̄titate vt ipse dixit in cōmēto. 91. tamen illa q̄titas seu mensura virtutis nō aduenit tota simul. Sed pars ante partē semꝑ sicut dictū est. nā ipsa est cōtinua. Sed ille partes que sunt minores mensura determinata sunt in potentia. i. s₃ qȯ ad presens pertinet ꝙ si priuaret̄ seu remoueret̄ agens illius qualitatis non remaneret in actu mensura minor mensura determinata. Sed ipsa desinet esse seu priuabitur. forte tamē ipsa nō priuabitur in instanti. s. nō corrumpit̄: q2. s. agens nō corrumpitur vel remouetur in instanti. Et quāuis corrumpatur in instāti: forte hoc non est impossibile ex quo nō est in actu: ꝛ etiam hoc inest forme s̄m suam naturam. i. vt non inueniatur vel remoueatur in actu in minori mēsura non ꝓpter contrarietateꝫ que corrumpit ipsuꝫ. Debes etiam scire ꝙ diuisio ꝛ ꝓcessus ad infinitū in his est in potētia sicut dixit in hoc loco ꝛ in multis alijs locis in isto libro. ꝛ ꝯsidera. Naꝫ ex dictis hic soluunt̄ quedā difficultates posite contra illud qȯ dicit̄ ꝙ agens corporeum: cū reliquis conditionibus in agendo patitur. dixerunt enim. si sit. verbi gratia. aliqua quantitas ignis que patitur ab aliqua quātitate aque. verbi gratia. pugillus aque agit in pugillū ignis ꝛ econtrario ꝛ ꝙ sint cōiuncti seu cōtinui vel igni vel aque tres pugilli. verbi grā. ignis vel aque que non patiuntur a contrario ꝓpter distātiā. Si igit̄ positio sit vera: sequit̄ ꝙ vna res mouetur motibus contrarijs simul. nam ignis qui est quatuor pugillorū agit in vnū pugillū aque ꝛ patitur a frigiditate aque vnus pugillus ignis: ꝛ iā positū est ꝙ huic pugillo ignis sunt continui tres pugilli alij: ꝛ sunt fortiores aque. ergo ipsi agunt caliditateꝫ in illam partem ignis que repatit̄ in agendo in aquā. S₃ illa pars posita est pati a frigiditate aque. s̄m positioneꝫ ergo mouet̄ ad caliditatē ꝛ frigiditatē simul. ꝛ rñsio in hoc est ꝙ relique ꝑtes ignis non faciūt seu ꝓducunt caliditatē in parte continua seu ꝯiuncta eis nisi postq̄ ipsa fuit compassa a frigiditate ꝛ non a quacūq; frigiditate sed a frigiditate existente seu inuenta in actu. Et ideo cū īuenitur in ipso frigiditas in actu incipit agere in ipsuꝫ caliditas non ante. Et tūc nō patitur amplius a frigiditate: nō ergo mouetur simul ad caliditatē ꝛ friditatē. Et forte nō est etiā ita remotū dicere ꝙ vna cōditio ꝓpositionis illius dicte est ꝙ non sit hic agens: qȯ non patitur fortius in agendo vel in ꝯseruando qualitatē partis agentis agēte qȯ agit cū patit̄: nō aūt sic est in exemplo posito. Sed tamē post hoc visum est mihi mutare sententiā de quibusdā rebus dictis hic. ꝛ vide illȯ qȯ notaui in cōmēto. 23. octaui. ꝛ ex illo soluitur difficultas modo vero. Nam q̄uis quedā pars ignis patitur in actu ab aqua cū egit in aquā: tamen relique partes ignis nō agunt statim in actu in igne frigefacto: sed stant per aliqȯ tempus: ꝛ postea ꝓuenit ab eis ī alia parte aliquis gradus caliditatis determinat⁹. i. minor qui potest esse in actu: ꝛ aduenit totus simul in instāti: ꝛ ante illud instans agebat in potentia ꝛ aliquo mō: ꝛ quomodocūq; sit hoc nō incipiūt relique partes ignis agere in illā partem ignis nisi quando iam aduenit ei frigiditas in actu. i. frigiditas determinata minor que pōt esse in actu: ꝛ hoc aduenit in instanti. Debes etiā scire ꝙ q̄uis q̄titas cuiuslibet rei naturalis est determinata s₃ q̄titatem seu determinate quātitatis in magnitudine ꝛ paruitate. verbi gratia. cor minimū vel maximū ꝛ similiter caro: tamen non inuenit̄ in ipsa. s. in q̄titate minori magnitudinis illius rei ꝑma pars s̄m q̄titatem ꝛ s̄m ꝙ ipsa est continua. Naꝫ quelibet pars est semper diuisibilis: ꝛ hoc intēdit Cōmētator in fine huius cōmēti: ꝛ cōsidera etiā in cōmento. 39. bene. ¶ Itē cōmēto. 60. vbi dicit. Qȯ impossibile est vt moueatur motu finito itelligit per hoc in magnitudīe finita. ¶ Itē cōmēto. 61. vbi dicit. Nō est veruꝫ nisi in qualitate: ꝛ similiter in generato dissimilium partium. i. vt verbi gratia. cor generatur ꝑus ꝛ postea alia mēbra: vt p₃ in lib⁹ de aīalib⁹. ¶ Itē in dicto cōmēto paruꝫ post vbi dicit. Et hoc quidē motuum quiddā est post quiddā manifestū est ꝛc̄. Nota ꝙ ex hoc etiā videtur ꝙ non datur minimus gradus ꝑmo introductus: imo quelibet pars gradus est diuisibilis in infinitum. Uide cōmentū. 39. Ueritas tamē de hoc apparebit magis inferius. Et si hoc debet intelligi de quolibet motu vel non. ¶ Item in eodem cōmento. vbi dicit. Et qȯ cōponit̄ ex finitis est finitū. i. ex finitis in magnitudine ꝛ numero. ¶ In cōmēto. 62. vbi dicit. Et debes scire ꝙ ex hoc apparet ꝙ impossibile est īfinitū moueri oīno. i. neq; in tempore finito neq; īfinito. ¶ In cōmento. 70. in ꝑncipio cōmēti. vbi dicit. Qȯ nō est ꝑmū tēpus in quo cessat ꝛc̄. Nota ꝙ ex hoc cōmento: ꝛ seq̄nti videtur etiā ꝙ nō datur minima caliditas ꝑmo introducta. Uide cōmentuꝫ. 39. ꝛ finem septuagesimiquarti. ¶ In cōmento. 74. in ꝑncipio cōmenti. vbi dicit. Uult declarare ꝙ trāsmutatum ꝛc̄. Nota ꝙ hec ꝯclusio multipliciter intelligitur ꝛ semper est vera: potest enim īntelligi ꝙ in nulla parte temporis mensurātis motū est ipm mobile: ꝛ omnes eius partes in termino ad quem: etiaꝫ potest intelligi ꝙ mobile nō est in aliqua parte illius tēporis in illa dispositione. vbi gratia. in vno loco: ꝛ similiter de alijs. s₃ est in vna dispōne seu loco durāte mutatione in vno instanti tm̄. ꝛ in tali instanti non dicit̄ neq; quiescere neq; moueri. ꝛ hoc intendit hic phs. per hoc enim apparet ratio çenonis esse falsa. ꝛ vide cōmēta sequentia. ¶ In cōmento. 83. vbi dicit. Accidit enim huic vt sit de nō esse in esse ꝛc̄. Nota ꝙ de hoc dictū est multum. in. 5. lib⁹: ꝛ vide cōmentū. 8. illi⁹. ¶ In cōmēto. 85. q̄si in principio cōmēti. vbi dicit. Quia hoc qȯ posuit ꝙ partes eius ꝛc̄. Nota ꝙ hoc qȯ dicit hic nō contradicit rōni Cōmentatoris cōtra Themistiū de toto ꝛ de parte in quarto huius. cōmento. 45. Ipse eniꝫ alio mō dicebat speraꝫ moueri s̄m partes: dicebat etiam ꝙ mouetur s̄m omnes partes simul: ꝛ tamen negabat totuꝫ moueri: ꝛ cōsidera. ¶ In cōmento. 86. vbi dicit. Et q2 īdiuisibile dicitur illud. Uide cōmentū. 92. illic enim aliter distinxit aliquo modo. ¶ In textu cōmēti. 87. vbi dicit phs. Aut quiddaꝫ est in hoc: ꝛ quiddaꝫ in hoc. declaratum est etiā ꝛc̄. Nota ꝙ ex hoc etiā habetur ꝯtra Auēpace: ꝛ vide textum commenti. quadragesimioctaui.

¶ Ex libro septimo.

Circa septimū libꝛ circa primā ꝯclusionē scilicet omne motū habet motorē: eo ꝙ nihil mouet̄ a se. Quia hec demōstratio est multū nobilis: ꝛ est vnū ex principijs necessarijs in declaratione ꝑmi motoris. Si. n. h̄ nō esset pōt quis dicere ꝙ corp⁹

celeste sine aliquo alio motore mouet se: ⁊ sic nō indiget
motore separato vel māli. Et ideo hic. ⁊ in. 8. probat h
phs. ⁊ omnes latini quos vidi multū confusi in hac de-
monstratione: iō visum est mihi ponere dicta Auerroys
in sua sūma ⁊ in sua media expositione. postea declara-
bo illud qd̄ videt occultū in cōmento. Dicta eniȝ alioꝝ
nolo mihi attribuere: hoc eniȝ nō est boni viri: ⁊ hec sūt
verba eius in sua sūma: in hoc loco. Arist. in p̄ncipio hu⁹
septimi declarat. ꝙ omne motuȝ hȝ motorem: ⁊ ꝙ nihil
mouetur a se. i. ꝙ motū in ipo sit motor sicut potest quis
putare in terra ⁊ aqua ⁊ aliis corporibus que mouētur
a motore nō extrīseco: ⁊ posuit ad hoc tres ꝓpositōes.
Una earū est: omne qd̄ mouet ex se primū est diuisibile
habēs partes. Scd̄a omne motū p̄mū cū imaginat ali-
qua pars ei⁹ quiescere: totū quiescit de necessitate. Ter-
tia omne qd̄ quiescit per quietem partis eius mouet ab
alio de necessitate ⁊ motor in ipso ē ali⁹ a moto. Primā
aūt ꝓpositionē ipse declarat per illud qd̄ iam declaratū
est in. 6. lib°: ꝙ omne motum est diuisibile in eo ex quo ⁊
in eo ad qd̄. Et per illud etiaȝ qd̄ declaratū est ibidē qd̄
indiuisibile nō mouet. Scd̄a aūt ꝓpositio ⁊ est ꝙ p̄mū
motū ex quo est hn̄s ptes: ⁊ p̄mū cū imaginata sit aliq̄
pars eius quiescere: reliquū quiescit de necessitate: ⁊ nō
potest esse in ipso mot⁹ est per se nota cū intelligit illud
qd̄ intendit per p̄mū motū. naȝ primū motū est illud qd̄
non mouet ꝓpter partē in ipso: sed est motū a se: ⁊ illud
est in his corporib⁹ simplicib⁹: tn̄ accidit dubitatio: mē-
sura seu q̄titas minima que pōt esse in terra mota iferi-
us nā motū hmōi ⁊ ex terra ex igni est p̄mū motū: qz iste
motus nō potest esse parti eius. nam non inuenit ignis
minor isto: sȝ hoc est ita: qz mensure seu q̄titates entium
sunt determiate: ⁊ cū hoc est declaratū in de dispōne p̄-
mi. manifestum est ꝙ cū imaginati fuerimus aliquā par-
tem ei⁹ quiescere: reliquū quiescit de necessitate. In qua-
dam scriptura inuenit quiescit nālitr nō de necessitate:
⁊ vt videt mihi quasi in idem redit. nam per hoc inten-
dit Cōmētator dicere ꝙ quiescit nō ꝓpter impedimen-
tum aliqd̄ extrinsecū necessitās ipm nō moueri sȝ dimis-
sum sue nature non impeditū ab extrinseco non mouet.
Cū aūt in alia scriptura dicit quiescit de necessitate: itel-
ligit ꝙ nō pōt amplius moueri. Et sequit hoc qd̄ dicit
⁊ nō est possibilis in eo mot⁹: si eniȝ esset possibilis in eo
motus illa pars reliqua esset minimū illi⁹ entis: ⁊ sic eēt
minus minimo ⁊ minimū ⁊ nō minimum: ⁊ illud qd̄ fuit
positū p̄mū nō eēt p̄mū. Tertia aūt ꝓpositio: ⁊ est ꝙ oē
qd̄ quiescit cū quiescit pars illi⁹: motor est ali⁹ a moto:
est etiā per se manifesta. Nam p̄mo motū qz accidit ei h
. s. ipsuȝ quiescere per quietem partis eius. manifestū est
de necessitate ꝙ motor in ipso iā destruct⁹ est: ⁊ ꝙ motū
remansit: ⁊ ꝙ motor non est motū. Si enim esset motor
ipsuȝ motū non quiesceret pars remanēs a p̄mo moto.
nam non est corrupta dispositio: per quā mouebat. nam
reliquū est corpus diuisibile ⁊ ipsuȝ est motum seu mobi-
le sm̄ ꝙ est corpus ⁊ diuisibile: qz igit quiescit reliquum
per quietem partis scitur ꝙ primū motum in ipso distin
guitur vel diuiditur a motore. naȝ si ipsuȝ non distingue
retur ab ipso: ipsum non quiesceret per quietem partis
eius: ⁊ si ipsum non quiesceret per quietem partis eius:
non esset motū primū. In moto ergo sunt de necessitate
due res. Unā capꝫ est sm̄ quaȝ est diuisibile ⁊ est res per
quā mouetur seu que mouetur. Scd̄a est indiuisibilis: ⁊
est illa que cū corrumpit cessat mot⁹ ⁊ res illa est motor
de necessitate. Talia igitur corpora simplicia motū pri-
mum in eis diuiditur sm̄ ꝙ est motum: ⁊ est indiuisibile
ex pte motoris: ⁊ iō motor in ipo est de necessitate aliud

a moto. Et diuisio accidit ei pp māȝ: ⁊ idiuisibilitas acci
dit ei pp for^{am}: ⁊ ipa ē motor: ⁊ ipa nō mouet. Uult di-
cere ꝙ for^a nō diuidit sȝ diuisionē māe. Nā mā sȝ ꝙ ipa
est q̄ta recipit diuisibilitatē in ifinitū: sic̄ declaratū est in
3° ⁊ forma nō diuidit isto modo. nā cū dicit in minori q̄
p̄mū qd̄ est possibile eē in actu in illa spē corrumpet de
necessitate: tn̄ forma etiā recipit diuisibilitatē sm̄ istum
modū. s. sȝ ꝙ ipsa est extensa in mā: ⁊ sunt in ipsa partes
infinite in potētia sicut in mā. Sed cū diuideret in actu
ad partē minorē q̄titate determinata illius entis corrū
pit forma. Sed nō accidit hoc cū ꝯsiderabimus diuisio
nē in quāto sm̄ ꝙ est q̄tū ꝯtinuū. Et adiūgit Cōmenta-
tor ꝙ Arist. adiunxit scd̄e ꝓpositioni 3^{am} ⁊ est ꝙ omne
qd̄ quiescit per quieteȝ partis illius nāliter: ipsuȝ moue-
tur per aliū ab ipso. Declarata est illa ex hoc sm̄one ve
ritas ꝓpositionū quas fecit Aristo. in declaratione hu-
ius quesiti. ⁊ declarauit ꝙ omne motū in eo qd̄ motū hȝ
motoreȝ postea ponit dubitationes: sȝ nolo ponere eas
hic. qz in cōmēto magno q̄si ponit easdeȝ. In media aūt
sua expōne dicit hec v̄ba. Dico ꝙ omne qd̄ mouet in lo-
co nō a re extrinseca opȝ ꝙ sit motum ab aliquo moto
re in ipso diuerso a moto. mota eniȝ que mouent ab ex-
trinseco manifestū est in eis ꝙ ipsa mouent a motore di
uerso a moto. Sed illud in quo accidit difficultas in eo
sunt res que mouent in loco non ab extrinseco: ⁊ maxie
corpora simplicia: sicut terra ⁊ aqua ⁊ aer ⁊ ignis. Naȝ
ista pōt quis putare de eis ꝙ mouent ex se: ⁊ ꝙ motor i
eis est motū met. In aiali aūt vr̄ ex dispōne eius diuersi-
tas moti in ipso a motore. nā manifestū est per se ꝙ aia
est motor in ipso ⁊ corpus est motū: ex quo priuat motu
ei⁹ per p̄uationē aie. Et cū hoc sit ita cū dicimus omne
motū habere motorē indiget declaratione. ⁊ demōstra
tio huius est: qz motū per se quoddā est p̄mū ⁊ quoddā
nō p̄mū. Et p̄mū est illud qd̄ nō mouet qz pars ei⁹ mo-
uet per se vel potest moueri sicut motus minoris partis
terre ⁊ aque que est illa que nō pōt recipere formaȝ aq̄
magnitudo minor ipsa. naȝ hec magnitudo est determi-
nata in corporib⁹ nālibus: ⁊ non p̄mū ⁊ est illud qd̄ mo
uet totuȝ: qz pars eius mouetur per se: sicut motus aia-
lis in loco ꝓpter motuȝ caloris naturalis qui est in ipo:
⁊ sicut motus aque que est maior minima ꝓpter motuȝ
minime. Et est manifestū ꝙ motum nō primū mouetur
ab alio: ⁊ ipsum est motū primū. Manifestuȝ est ergo ꝙ
si sit aliqd̄ mouens se ita ꝙ motū in ipso ⁊ motor sit vna
res mouet ꝙ opȝ ꝙ sit p̄mū. ⁊ cū hoc sit ita. cōsiderādū
est. an sit possibile vt sit hic motū p̄muȝ qd̄ mouet a se ⁊
quiescit a se. Et dicam⁹ omne qd̄ mouet a se ipsuȝ quie-
scit a se: ⁊ illud qd̄ quiescit a se non quiescit per quietē al
teri⁹: ⁊ cū verificatū ē nobis ꝙ omne qd̄ mouet a se nō
quiescit per quietē alterius manifestum est qd̄ sequit sm̄
oppositū ꝯtradictoriū seu sm̄ ꝯtra positionē ꝙ illud qd̄
quiescit per quietē alterius nō mouet a se: ⁊ illud qd̄ nō
mouet a se mouet ab alio. Cōcludit ergo ex h ꝙ omne
qd̄ quiescit per quietē alterius ipsuȝ mouet ab alio. Cū
aūt hec ꝓpositio fuerit nobis v̄ificata nos possum⁹ de-
clarare ꝙ omne qd̄ mouet per se ⁊ p̄mo mouet ab alio.
Nā declaratū est in sermone precedenti ꝙ omne mobi-
le est diuisibile. Ponat ergo aliqd̄ motū primū qd̄ sit a.
b. c. dico ꝙ a. b. diuiditur de necessitate ex quo declara
tū ē ꝙ omne mobile est diuisibile. Diuidat ḡ in c. ⁊ sequi
tur de necessitate: qz ipsuȝ est p̄mū cū ponimus partē ei⁹
quiescere. vt v̄bi grā partē c. b. ⁊ hoc est possibile in q̄li-
bet moto sȝ ꝙ ipsuȝ est motū qd̄ quiescit a. b. totū. nam
si a. c. b. residuū mouet vel pōt moueri nō esse a. c. b. sm̄
suā totalitatē p̄mū motū: ⁊ iā posuimus ipȝ p̄mū. h igit

est impossibile. De necessitate ergo sequitur ꝙ cum quiescit c.b. qḋ est pars: ꝙ quiescit a.c.b. qḋ est totum. Et cū a.b.c. quiescit per quietem partiū eius ipsum de necessitate qescit per qetē alteriꝰ. nā totū est aliud a pte. Et iā declaratū est prius in ſmone vii ꝙ oē qḋ qescit p qetez alteriꝰ ab ipso mouet p motū alteriꝰ ab ipso: sequit ḡ ex h̃ de necitate ꝙ motū. a.b.c. primū ſ3 qḋ primū mouet ab alio: ⁊ cū declaratū sit hoc de moto ṗmo: declaratū est ꝙ oē motū absolute mouet ab alio: nā primū motū in loco est illud de quo accidit dubitatio. Utrū aūt ē hic aliqḋ ṗmū motū faciliter possumꝰ puenire i cognitionē huiꝰ ex his q̄ dicta sunt: ⁊ iō tacuit de hoc Ari. ⁊ iā qdā pter nos motꝰ fuit de hoc in. 8°. Si enim nō eēt in aliqḋ motū a se ṗmū motū: essent in moto ptes ifinite in actu: qꝛ sequit ꝙ oēs sint mouentes ⁊ mote simul: ⁊ causa in eē moti ṗmi nihil aliḋ est q̄ diuersitas motoris in esse a moto: nā si motor in re eēt ipsū met motū nō eēt hic motū primū. Nam declaratū est ꝙ oē mobile est diuisibile ad semp diuisibilia: ⁊ h̃ met est cā ꝙ cū ponitur pars eiꝰ quiescere ꝙ quiescat totū: nā si ipsuz eēt motū a se ⁊ qescit pars eius possibile esset in reliquo parꝫ eiꝰ moueri ⁊ nō quiescere nisi p accñs ⁊ nō quiesceret nāliter p quietē alterius: ⁊ ideo hec demſ̃ratio est de genere demōstrationū a signo: nā in hoc declaratur prius p posterius: ⁊ iā accidit multis hoībus in hac demōstratione maxime difficultas: ita ꝙ nos etiā ꝯfusi fuimus de hoc per aliqḋ tēpus: ⁊ fuit difficile nobis itelligere ꝓfunditatē Arist. in hoc: ⁊ cā huius fuit ꝙ nos nō cogitabamꝰ de ꝯditiōe quā posuit Aristo. de moto posito. Uel ꝙ motū positū est ꝙ sit ṗmū. Naz cū nō ponit hec ꝯditio non verificat demōstratio. Et ex hoc accidit multis hoībꝰ cū nō itelligūt istā demſ̃ratonē ꝙ ꝯquesti sunt de Aristotele: ita ꝙ Galienus scripsit suum tractatū famosuz. Auēpace autem qꝛ nō cogitauit hāc ꝯditionem idagauit verificare hanc demōstrationē sine hac ꝯditione: ⁊ deductꝰ fuit in hoc ꝓcedere alia via a via Aristotelis: ⁊ putauit ipsā eē viā Aristotelis: ⁊ hoc declarabitur tibi ex verbis eiꝰ in libro suo in principio huiꝰ libri. Preterea nō puenit ad nos declaratio huiꝰ demſ̃rationis ex verbis expositorū. Naz Themistius omisit hoc a suo libro ⁊ etiaz a libro Alexādri ſ3 traditionē que peruenit ad nos omissa declaratione huiꝰ: postea puenit ad nos Alexander in h̃. loco ⁊ inuenimus dicta eiꝰ conuenire cuz hoc qḋ scripsimus de hoc sermone longiore: sed forte est magis difficilis. Hec sunt verba Auerroys. Tu ergo vides intētionē huiꝰ demſ̃rationis: ⁊ in quibus fundat: ⁊ ꝙ est demōstratio a posteriori. Et ex hoc pꝫ error latinoꝝ expositorū in hac demſ̃ratiōe. ipsi. n. oīno deuiāt a via Aristotelis: ⁊ fecerūt demſ̃rationē Aristo. multū debilē ⁊ confusam: ⁊ nō solū hoc: imo litigāt ꝯtra cōmētatorē dicētem hanc demſ̃ationē esse a signo. ⁊ quidaz arguūt contra cōmētatorē: ⁊ quidā rñdent ꝓ ipo: ⁊ nullus eorum intelligit eiꝰ intētionē. ⁊ hoc faciliter pōt quis deꝑhendere ex dictis eoꝝ ⁊ ex dictis cōmētatoris hic. ⁊ hec est intētio cōmētatoris in cōmēto. In ṗmo. n. cōmēto pōit intētionē: vbi dicit in hoc tractatu icipit ꝑscrutari. Utrū oē motū habeat motorē: ⁊ in eodē cōmēto: vbi dicit ꝙ illud motū de quo vult ꝑscrutari. s. ꝙ mouet per se. Debet esse motū ſm totū nō ſm partē ⁊c̃. Et in cōmēto sequēti: vbi dicit. Et necesse ē eē hic ṗma mota: qꝛ corporalia nō diuiduntur in infinitum in eo ꝙ sunt corporalia ⁊c̃. Ibidē. n. declarauit ꝙ ipse intelligit p motū scdm totum illud qḋ est primum. i. ꝙ minus ipso nō pōt moueri: ⁊ ideo est motū primuz ſm totum: ⁊ si quiescet aliqua pars eius quiescet totum. Illud autez qḋ mouetur: quia pars eius mouetur ⁊ mouentur cuz ipsa reliq̃ partes illius non est primum motum ſm ꝙ intendit hic de primo moto. Et ideo dicit post hoc in hoc ꝯmēto: ꝙ hoc. s. qḋ mouetur totum: quia pars eius mouetur est cōpositum a motis multis: ⁊ consideratio hic est de moto vno primo: ⁊ per hoc scitur in cōposito plus q̄ ex vno primo moto sicut dicit postea in commento secundo. Et considerat in commento. 44. octaui: ⁊ etiam commento. 43°. ⁊ etiam commentum decimū. ⁊ .21^m^ huius: ⁊ commentum. 22^m^. quarti celi. ⁊ etiam. 31^m^ octaui: ⁊ vide etiaz commentum. 27. octaui. ⁊ 28. ⁊. 33^m^. ⁊ etiam cōmentum 91^m^. sexti libri. Intendit ergo hic commentator per primum minimum naturale in qualibet specie: qḋ si mouetur: mouetur ſm totuz: non quia pars eius mouetur vel potest moueri. vnde quia nos videmus motum remanere ſm plures partes: ⁊ ſm conditionez necessario requisitam ad ipsum moueri. idest ꝙ ipsum remanet diuisibile: ⁊ tamen nō mouetur nec potest moueri: scimus de necessitate naturam motoris esse aliam a natura moti. Sicut enim quia videmus animal mortuū remanere ⁊ ipm nō moueri: scimus ꝙ anima est motor: ⁊ ꝙ motor est alius a moto: ita proponitur etiaz hic: neq3 obstat modus declarationis tertie propositionis in sua summa ⁊ in cōmento. quamuis enim videatur diuersus: tamen cum cōsiderabuntur ambe redeunt ad vnam intētionem: ⁊ vna declaratio perficit modum declarationis alterius. Considera ergo quanta fuerit profunditas Aristotelis philosophorum omnium principis ⁊ sui commētatoris Auerroys: ꝙ etiam in his in quibus locuti sunt perfecte: quāuis parum obscure: fere omnes philosophantes sunt cōfusi. Quid ergo erit de his de quibꝰ nihil locutus est. Joannes autem de Jan. multum debiliter intelligens circa hoc: sic format hanc demonstrationem. Supponit enim primo ꝙ omne qḋ mouetur est diuisibile. scḋo nihil prohibet conditionalem seu propositionez hypoteticā esse veram: cuius antecedens est simpliciter impossibile: addens: huic cum aliqua conditionalis seu hypotetica ēēt ꝯtrīcāq3 eius añs sit impossibile: oē illud ē falsuz ex quo sequitur destructio ⁊ falsificatio illiꝰ hypotetice. v̇.g. Si diceremꝰ ꝙ aliqḋ volatile ē p se retētibile in aere: ex quo sequeretur istaz esse falsam. Si asinus volat asinus habet alas. 3. ꝙ cuz aliqua dispositio debetur alicui subiecto p se primo: neq3 oportet eaz remouere ab ipso si remoueatur a quocūq3 alio. 4. ꝙ si pars alicuius mobilis quiesceret: quodcūq3 sit illud ipsum totū nō mouetur per se primo. tunc format rationez primo sic. Omne illud qḋ quiesceret si aliqḋ alterū quiesceret mouetur ab alio vel non mouet a se ipso p se ⁊ primo. hec pꝫ ex 3^a^ suppositōe. Sꝫ omne qḋ mouet quiesceret si quoddam aliud quiesceret igit sequit ꝙ nō mouet p se ⁊ ṗmo. hec pꝫ ex aliis suppositionibꝰ ṗmissis. ḡ ⁊c̃. ¶ Itē format eā sic. Si aliqḋ moueret a se ipso p se ⁊ ṗmo: tūc nō oꝫ ꝙ si pars eius quiesceret ⁊ ipsuz quiescere. i. nō moueri per se ⁊ ṗmo: sꝫ hoc est falsuz. ergo ⁊ primū: falsitas cōsequētis est manifesta ex suppositōe q̄rta. ⁊ ꝯñtia manifesta ē ex 3^a^. ¶ Itē format eā sic. illud est falsuz ⁊ ipossibile ex quo sequeret destructio hypotetice vere ⁊ necessarie. hoc pꝫ ex 2ª suppositōe. Sꝫ si aliquid moueret a se ṗmo sequeret ex h̃ falsitas cōditionalis: que simpliciter est necessario: ⁊ hoc pꝫ ex 3ª suppositione. ḡ. Sꝫ tunc ipse dubitat sic dicēs. p illā rōnem ꝓbaretur nō solū ꝙ nihil mouetur a se ṗmo sꝫ ꝙ nihil potest moueri primo arguēdo sic. illud qḋ qesceret si aliqḋ illiꝰ quiesceret nō mouet p se ⁊ ṗmo: sꝫ oē qḋ mouetur qesceret si qḋdā illius nō moueret. ḡ. maior pꝫ ex 3^a^ suppositiōe: ⁊ minor apparet. nā oē qḋ mouet habet

partes:ꝛ si pars quiesceret totū q̄esceret.ergo ꝛc̄.Et itē
per tertiā suppositionē3 ꝓbaretur ꝙ triangulus non h3
tres ꝛc̄.q2 habere tres remouet a triangulo si remouea
tur ab alio.s.a figura:similiter risibilitas nō inest homini
ꝑ°q2 remouet ab hoīe si remoueretur ab alio.s.ab aiali.
Ad que respōdet sic dicēs ꝙ hec tertia suppositio sic d3
intelligi.Cū aliqua dispō inest alicui subto ꝑmo non o3
ea3 remoueri ab illo per remotionē ab alio cū illud ali-
ud sit extraneū ꝛ diuersu3 ab alio respectu illius disposi
tionis vt homini respectu risibilitatis est extraneus asi-
nus.Et iō si risibilitas remouet ab asino nō sequit eam
remoueri ab homine.Sed si illud aliud nō sit extraneū
subto respectu illi° dispositiōis:tūc p remotionē ab illo
alio remouet a subto:sicut p3 in exēplis.mō dico ꝙ mo-
to absolute nō ē extraneū habere partes respectu hui°
qd̄ est moueri:imo hoc est ei necessariū:s3 ei qd̄ ponitur
per se ꝛ ꝑmo moueri a se ipso extraneu3 est oio habere
ptes:qd̄ sic p3.q2 si aliqd habeat ptes moueat se ipsu3 p
se ꝛ ꝑmo:tūc q̄libet pars se ipsa3 mouebit p se:ꝛ sic vnū
ꝛ ide3 simul ꝛ fm idē erit mouens ꝛ motū s3 eundē mo
tu3.ꝛ vlterius erit in actu ꝛ potentia simul ꝛ fm idē ꝛ re
spectu eiusdem.Vn̄ manifestū est ꝙ pars est ad extraneū
ei qd̄ mouet p se ꝛ ꝑmo a seipso ꝓpter qd̄.Si aliqd mo
ueret a se ipso ꝛ ꝑmo:nō deberet remoueri ab eo per re
motionē a pte:sed vt dicebat pars nō ē quid extraneum
ab eo qd̄ mouetur respectu huius quod est moueri:imo
est ei necessariū ꝛ per se.Et ꝓpter hoc si moueri pōeret
remoueri a parte huius qd̄ ꝑmo mouet bene sequeretur
illō nō moueri ꝑmo:ꝛ iō nō valet illa obiectio.Hec sūt
v̄ba eius:ꝛ quasi s3 hāc viā ꝓcedūt oēs latini:s3 certe si
sic intelligat nō solū nō erit demōstratio:imo erit error
ꝛ cōfusio vt bene intelligentes possunt videre:ipsa etia3
responsione data quā dat iste hō q̄uis in se sit verū.s.ꝙ si
illa suppositio tertia sit vera op3 eā sic itelligere.Nā sta-
tim sequit destructio multarū rōnum positaꝝ ab ipso ꝓ
pho:iō sua dicta sunt vana:ꝛ tu cōsidera tertia3 suppositionē
sic itellectā ꝛ suā vltimā rōnē:non.n.sequit illa3 cō
ditionalē esse falsam.Et ad ꝓbationē per tertiā suppo-
sitionē dico vt ipse dicit.Veꝝ ē si sit extraneum:sed hoc
nō est extraneū:ꝑma ēt sua ratio ꝛ secūda peccat māife-
ste:ꝛ nihil cōcludunt tertia suppositiōe sic intellecta.Ꝑ.
pha argui cōtra pla.dicente3 nā3 motoris non distinguit
a nā moti.Et Cōmen.dicit ꝙ hoc appet dubiū in elemē
tis:mō demōstratio phi sic intellecta nō est ꝯtra pla.nec
declarat illud qd̄ est dubiū in elementis:hoc autē qd̄ iste
dicit q̄si rn̄de o ꝙ ei qd̄ ponit moueri p se ꝛ ꝑmo a se ipo
extraneū est ꝛc̄.falsum est.Mobile eni fm ꝙ mobile h3
partes.Ꝑ.illud qd̄ cōpetit alicui rōe generis seu magis
cōis:non pōt remoueri ab illo rōne differentie seu min°
cōis:modo habere partes competit mobili in eo qd̄ mo
bile:ergo a nullo mobili potest hoc remoueri siue eē ex
traneū.q̄uis enim fortē nō h3 ptes rōne qua mouet a se
ꝑmo:si eēt aliqd tale tn̄ h3 ēt ptes rōe qua motū ē:ꝛ iō
nō est ei extraneū:ꝛ hoc sufficit.Ꝑ.nō est per se notū vel
saltē per istā demōstrationē phi hic ꝙ sit extraneum illi
qd̄ mouet p se ꝑmo habere partes.Illud aūt qd̄ dixit ꝙ
sequeret ꝙ idē simul erit mouens ꝛ motū ꝛc̄.nō est ad ꝓ
positū suum:siue enim ponat hoc ꝑmo siue nō ꝑmo phi:in
8.ꝓbat esse īpossibile ꝙ motor ꝛ motū sint vna nā oino:nō
ergo quia primo.Ꝑ.fm istum hec demōstratio nō ꝓbat
aliqd de partibus essentialibus sed de q̄titatiuis.in.8°.
aūt de eēntialibus non de q̄titatiuis.Veritas tn̄ ē ꝙ hic
ꝓbat illud idē vno modo:ꝛ in.8.alio mō:ꝛ magis ꝯple
te:vt dicit expsse Cōmē.in mltis locis:ꝛ maxīe.33°.8ⁱ.ꝛ
vigesimo q̄nto:q̄rti celi:ꝛ ex hac dmōstratione p3 ꝙ ni-
hil mouet se ꝑmo:ita ꝙ eadē nā oino vera sit mouēs se
ꝛ mota a se.Nota ꝙ si vltimu3 motū mouet ois q̄ sunt
supra ipsum in mobilib° sic ordinatis mouent vel mo-
uebātur q̄n icepit iste motus illoꝝ:ꝛ ideo si primū desi-
nit moueri:nō op3 oia alia desinere a motu:q2 ia3 ꝑmū
forte deducit aliqs mobilib° virtutē seu aliquā ipressio-
nem per quā moueri possunt s3 illū motū quē iceperūt
per aliqd tempus.vnde necesse est ꝑmū motu3 ex se ici-
pere motum:nō tn̄ oportet ꝙ cum ipsu3 quiescit ab illo
motu icepto ꝙ stati3 oia quiescāt:ꝛ per hec soluunt dif-
ficultates modernoꝝ nō bene itelligentiū v̄ba Cōmē.
in responsione ꝯtra Gal.de corde in hoc 7°.¶ In cōmē
to quinto:vbi dicit.s.vt sit vnius moti nūo.Nota ꝙ vi
detur ex sequentib° ꝙ sufficit motum esse vnū secūdum
continuationem vel ꝯtiguatione3.ꝛ cōsidera.¶ In cō-
mento.9.v̄sus finē:vbi dicit id est ꝙ ois motor ꝛ motū
inter que non est mediū sunt cōmunia.s.in hoc ꝙ locus
coꝝ est vnus ꝛ si ꝑmus motor ꝛc̄.Vult dicere ꝙ hoc ē
cōmune cuilib3 motori ꝛ moto iter que nō est mediū ꝙ
locus coꝝ est vn°.S3 si motor sit separ° a mā attribui-
tur loco corporis moti ab ipo:nā ipse non est in loco ni
si q2 motū in ipso est in loco:nā ipse non est forma in cor
pore q̄uis sit cū corpe:ꝛ iō nō attribuit loco nisi ꝓpter
motū:sed si motor non est separ° tūc motor ꝛ motū ab
ipso imediate sunt in loco:q2 sunt simul i vno loco:ꝛ il-
la que sunt in vno loco sicut cōpositū ex mā ꝛ forma dr̄
de eis ꝙ sunt in vno loco sicut dixi.¶ In textu cōmen-
ti decimi:vbi dicit.Cum motus attrahentis cū singula-
ris est sit velocior.Circa hoc vide textum nouu3 in hac
parte:ꝛ vide cōmētū vbi soluit scd̄a3 durationē ꝛ i fine
cōmenti.In eodē textu parū ante vbi dic̄ ꝛ latio ꝛ iuo
lutio.Per inuolutionē itelligit circulationē.¶ In cō-
men.hui° text°:vbi dicit:ꝛ fili's talis est:ois motor in lo
co est ꝛc̄.i.nā circulatio vt dcm̄ est reducit siue cōponit
ex his.De latione esse dictu3 est quomō reducit ad tres
spēs iam dictas.¶ Itē in eodē cōmento:vbi dicit.S3
querit quomō ex̄ciens ꝛc̄.De hoc vide cōmentū.28ᵐ.
tertij celi.Illic eni3 ponit in hoc duos modos.¶ Itē in
eodē cōmento:vbi dicit.Ad hoc aūt qd̄ querit q̄n plu
ra trahentia vident ꝛc̄.¶ Nota ꝙ in sua sūma ponit h
verba:postq̄ posuit ibide3 quasdam difficultates dicit
rn̄dendo.Dicamus ꝙ ꝑncipiū illius qd̄ positū est hic est
ꝙ motor cū fuerit corporeus non mouet nisi cū mouet:
ꝛ hoc vr̄ per se eē manifestū.Sed dubitat de hoc de la-
pide attrahente ferrū ꝛ reliqua corpora q̄ mouēt ꝛ nō
mouent:s3 hec dubitatio soluit.nā ista corpora mouēt
alio modo a modo scd̄3 quē sequitur per ipsu3 ꝙ moue
tur corpus cum mouet.nā ipse.s.lapis attrahens ꝛ silis
eius mouent fm finem sicut mouet superficies aque seu
circulatio e° terrā.Illa aūt mouēt fm efficiēs.ꝛ iō op3
de necessitate vt moueant:ꝛ vr̄ ferrū in hoc motu mo
uet ex se:ꝛ nō est ita de moto p aliud corpus extrinsecū
cū mouet ipsu3:nā ipsu3 mouet ipsu3 ad aliquem finē:ꝛ
illud qd̄ vr̄ de lapide attrahente:etiam de Ambra seu
de ςaphiro ꝛ similia istoꝝ ꝙ ipa mouēt attracta ad ipa
mediāte aere per aliquā spē3 mutatiōis:ꝛ cū ꝑuenit ad
attractā formam per illud qd̄ est in sua natura recipere
ipsam:mouetur ex se ad ipsam:ꝛ signum huius est illud
qd̄ videtur in lapide ςaphiro:nā ipse nō attrahit paleā
donec fricet ꝛ calefiat:ꝛ ipse non attrahit nisi ad distan
tiam determinatā ꝛ magnitudinē determinatam attra-
hentis ꝛ attracti.ꝛ qd̄ maius videt qd̄ sit in hac disposi
tione per ignē:ꝛ vr̄ ꝙ qd̄libet istoru3 attrahit per nām
ignis que est in ipso cum habitudine que est inter ipsum
ꝛ attractum ad ipsum.ꝛ nō est mirū si mouetur teo que

se hꝫ ꝑ modū mãe ad rem q̄ se hꝫ per modū forme. nam ignis quasi mouet ad mām sibi conuenientē ⁊ ꝯtrario sue nãe: sicut accidit in flāma ⁊ in licinio cuꝫ positū est in lucerna directe: ita ꝙ perueniat fum⁹ descēdēs ab ipso ad lucernā. Tu.n. vides ignē moueri inferi⁹ sup illū fumum ad liciniū. Circa hoc vltimū dictū Cōmēta. nota ꝙ ipse met cōmentator in sua sūma in lib⁹ metheoroꝝ dicit ꝙ illō qō appet esse magis verū est ꝙ iste mot⁹ nō est vn⁹. i. ꝙ mobile nō est vnū. Sꝫ est ꝯtinua gñatio ꝑ partē post partē in illo fumo: ⁊ nō est mot⁹ verus ⁊ hoc asserit dis in sua me⁹ expōne in eodē libro. s. metheoroꝝ: ⁊ sine dubio hec est itentio pħi ibidē. Cū hoc tñ videt stare causa seu res quā hic ponit cōmētator: q̄ vna pars illius fumi inferior est altera. Uel forte locut⁹ est ꝫꝫ apparētiā. Tñ in sua dicta sūma metheoroꝝ ipse de hoc aliq̄liter dubitabat. ¶ Itē in eodē vbi dicit nutrimēti arboꝝ: nota ꝙ de arborib⁹ videt hoc magis seu de plātis: in eis eniꝫ nō sunt filia seu fili attrahētes: ⁊ idō opꝫ dicere ꝙ nutrimētū mouet ad mēbra sicut ferrū ad magnitudinē. ¶ In cōmēto. ii. vbi dicit. Ergo dēsum ⁊ rarū sunt de q̄litate ⁊c. Circa hoc vide suā sūmā libri de aīa. ca° de tactu. ¶ Itē in cōmento. i2. vbi dicit. Et cū accidit aīatis alterari sine sensibus. i. qñ dormiūt maxime ꝓfunde. ¶ In cōmento. i3. in fine cōmēti vbi dicit: Nuc motor fuerit pmus. i. tantum si nō est nisi vn⁹ motor. ¶ In cōmento. i5. circa hoc qō dicit: ita vt mihi videt est itelligēdus iste locus. Densitas. n. ⁊c. Circa hoc vide cōmentū. 85. quarti. ⁊ nulla ē ꝯdictio: ibideꝫ. n. loquit de raro ⁊ denso: hic aūt de raritate ⁊ dēsitate. nā ibidē dīc ꝙ dēsuꝫ qō fit ex raro est illō qō hꝫ quantitatē minorē seu extēsionē: ⁊ rarū opposito mō: hic aūt diffiniuit raritatē ꝙ est transmutatio ad maioreꝫ quātitatē. Uel dicamus ꝙ rarū ⁊ densum sunt aliq̄ mō in qualitate: ⁊ aliquo mō in quantitate: ⁊ aliquo mō in positione. Sed circa respōsionē pmaꝫ est difficultas. nam si raritas est qualitas: raꝝ cēt de pdicamēto q̄litatis: ⁊ ꝯsidera de hoc. nā q̄uis raritas sit qualitas nō est remotū ꝙ rarū ꝫm ꝙ ipm est maior q̄titas vel extensio sit de predicamēto q̄titatis. ⁊ ꝯsidera in fine cōmenti sequentis hoc. ¶ In cōmēto. 20. vbi dicit. Ut ferrū preparatur ad tersitudinem ad recipiendū lucem ⁊ alios colores ⁊c. Nota ꝙ videt ꝙ hec sit opinio Themistiꝫ ⁊ theophrasti de itellectis: ⁊ vide in 3° de aīa. ⁊ forte si recte intelligat erit ꝯueniens positiōi Auerroys. s. si intelligat ꝙ nō est ibidem in itellectu mutatio que est mot⁹: ⁊ ꝯsidera versus finē cōmēti. Uidet eni ꝙ opinio sua hic est ꝙ intellecta nō fiunt in itellectu ꝫm ꝙ fiūt res q̄ nō fuerunt: sed ꝓducunt in intellectu: sicut fit relatio in colūna sine motu colūne: sed per motū hōis qui mouet: ⁊ similr fiunt intellecta in itellectu cū insunt nobis forme imaginate eo mō quo declaratū est in 3° de aīa. absq̄ motu in intellectu. ¶ Idē in eodē ꝯmento: vbi dicit. Statim fit in nobis spēs vlis absq̄ eo ꝙ in ipsa fiat transmutatio. i. trāsmutatio q̄ est mot⁹: ⁊ si sic intelligeret hoc: esset hec positio vā: ⁊ si nō: est ꝫꝫ opionē Themistiꝫ. ¶ In eodē cōmento versus finem vbi dicit. sed querit hic: quare tacuit ⁊c. In fine sui sermonis de his dicit: ⁊ forte ⁊c. i. ⁊ videt ꝙ similis sit dispō in potētijs nālibus. i. ꝙ ipse sequūtur ꝯplexiones. ⁊ ꝯplexiones sequunt trāsmutationē passibilē: ita ꝙ in eis est alteratio: ita in potētijs nō ē mot⁹. ¶ Itē in eodē: vbi dicit. Tūc dignior erit vt nō sit alterata. i. alteratio ⁊ est pma qō. Et idē itellexit ꝺ alterata ⁊ alteratōe. ¶ Itē in eodē cōmēto vbi dicit. non ꝙ hec sit opīo eius. i. ꝙ nō est opīo sua ꝙ nō fit alteratio in itellectu: imo est itelligēdo alterationē nō ꝓprie: sed ꝑfectiuā q̄ itellectiōes vere fiūt. ¶ In ꝯmento. 26. in fine vbi dicit. Idest qō accipit in definitiōe dupli ⁊c. Nota ꝙ tñ eq̄litas dicit de q̄titate ꝯtinua ⁊ discreta equoce nō ꝫm pus ⁊ posteri⁹: ⁊ ꝯsidera in cōmēto. 34. pmi poste. ⁊. 38. ¶ In cōmēto. 27. in fine vbi dicit. Et hꝫ nomē ꝯiunctio quo vtit in rei v̄itate est ꝯtinuatio. Uult dicere hꝫ: sed nō semꝑ vt pꝫ cōmēto. 2i. ⁊. 24. Uide ēt textum. 24. ¶ In cōmēto. 28. vbi dicit: ⁊ sic eq̄lis hēbit eandē rōnē in numeris ⁊c. i. cui⁹ ꝯriū declaratū est. ipse eniꝫ declarauit hꝫ in mltis ꝯmētis pmi posterioꝝ. ꝯmēto. 74. ⁊. 38. ¶ In cōmēto. 29. vbi dicit. necesse est vt vni⁹ trāsmutati transmutatū sit vnū ⁊c. Circa hoc vide in. 2. posterioꝝ cōmēto. 94. ⁊. 22. ⁊ ex hoc pꝫ ꝙ forma generica vera differt a forma specifica nō ꝫꝫ rōnē tantū. ¶ Itē in eodē ꝯmēto in fine vbi dicit: ⁊ geometer decipit in hoc ⁊c. Uult dicere ꝙ Geometer errat in hoc. i. ꝙ ipse putat ꝙ linea recta est eq̄lis circulari: q̄ linea vel magnitudo recta pōt fieri circularis vel per nāꝫ vel per artē: hoc aūt nō est necessariū. nā q̄uis linea recta possibile est ipam fieri circularē: tñ linea recta ipsa existēte recta ⁊ hñte modū recte ipossibile est ipam esse eq̄lē circulari ipsa remanente circulari: ⁊ si sint due linee recte eq̄les ⁊ vna eaꝝ postea fit circularis: q̄uis scit mēsura circularis per rectam: nō tñ mensurat circularis per rectam: ⁊ q̄ūocūq̄ fit circularis nō mensurat per rectam vt hec circularis ⁊ hec recta: q̄ in hoc casu recta mensurat cui accidit fieri circularis: ñ eni scit mēsura circularis vt circularis: sed vt circularis fuit recta. Et per hoc soluit dubi° Burlei. In sua aūt sūma in hoc loco sic dicit. Neq̄ mot⁹ rect⁹ neq̄ circularis dicit de eis veloci⁹ ⁊ tardi⁹ ꝫm vnū modū seu intētionē. Si. n. hoc esset ita mot⁹ rect⁹ esset eq̄lis motui circulari: ⁊ si hoc esset ita cēt linea recta eq̄lis linee circulari: ⁊ nō est ita. nā linea recta nō applicat seu ꝯiungit vel ꝯtinuat eq̄liter super lineā circularē neq̄ partes ei⁹ sup ptes ei⁹: eq̄litas. n. īuenit in motu ꝑꝑ magnitudinē. Q̄ aūt dicūt geometre ꝙ circulus ē eq̄lis q̄drato tali: ⁊ ꝙ linea recta est eq̄lis linee circulari: hoc dicūt ꝓpter ꝯmentiaꝫ. verbi grā. Illud qō ꝯtinet iste circulus ⁊ linea est eq̄le ei qō ꝯtinet q̄dratū. ¶ In cōmēto. 30. vbi dicit. Dña aūt trāslationis ⁊c. Nota ꝙ hec ꝓpō pōt ampliari. s. ꝙ dña alicuius spēi dꝫ esse de nā generis in quo est illa spēs. ¶ In cōmento. 32. in fine: vbi dicit. Et si in genere ⁊c. Nota ꝙ nūc sic intelligo hoc. Si calefactū in eo qō calefit differt spē ab illo qō frigefit mot⁹ calefactiōis. s. mot⁹ ad caliditatē differt spē a motu frigiditatis ⁊ sic in genere. ¶ In cōmento. 35. circa illā ꝓpōnem: ꝙ ōis motor qui mouet aliqō motū ꝑ aliqō spaciū ⁊c. Nota ꝙ intelligo hāc esse verā cū corpori mouenti seu motori inest pō mouere du plū illi⁹ mēsure in illo tpe: ⁊ si nō: nō: ⁊ ꝯsidera in ꝯmēto 72. 4. Ibidē eni videt ꝙ hꝫ sit verū simplr. Erit ḡ veruꝫ cū nō erit resistentia ad motū ⁊ ad velocitatē: nisi ꝓpter mediūꝫ vel forte resistētia est aggregatum ex medio ⁊ ex moto ⁊ corpore mouēte. i. resistētia aggregata ex his oībus. Et tūc si pō motiua duplr pueniit illa res in illomet tpe ad duplū illi⁹ spacij: ⁊ silr ēt cū diuiserim⁹ motum ꝫm istū modū. Et forte ēt itelligit sic. nā cū pars terre. verbi grā. mouet iferi⁹: ⁊ mouet aerē duplū eius mouebit illū aerē in mediate tpis: ⁊ silr duplū illi⁹ aeris in equali tpe: nam in motu elēꝫoꝝ nulla est resistentia nisi ꝓpter mediuꝫ vt declaratū ē in. 4. Cū igit duplicet motor mouebit illaꝫ rem in illo tpe per duplū spaciū. Et ꝫm istū modū: est etiā cū diuiserimus motū ⁊ remansit motor sicut fuit: ⁊ de hoc bñ ꝯsidera. ¶ In eodē cōmento vbi dicit: licet nō sit ꝓportio inter potentias motiuas ⁊ mobiles. i. vno modo: vt dictū est supra: ⁊ vide causas successiōis in motu. s. q̄re nō est ēt in istēꝫ in. 4. li° cōmento. 72.

¶ Ex libro octauo.

Circa pbemiũ octaui libri: vbi dicit. Qꝛ eẽ
hoīs in sua vltīa pfectiõe est ipm esse pfe-
ctũ p sciās speculatiuas: ⁊ ꝙ ista dispō est
felicitas vltima: ⁊ scḋm fatuos vita eterna.
Nota ꝙ scḋm ꝙ appet ex manifesto sui ser
mõis videt hr̃e opionẽ Alpharabij q̃ di
xit vltimã ꝓsperitatẽ vel felicitatẽ ꝯsistere in speculatõe:
⁊ maxie dei ⁊ intelligẽtiaꝝ: ⁊ ꝙ nulla est alia felicitas: ħ
tamen nullo modo est de intentiõe ꝯmentatoris. vt patz
3° de anima. ⁊ in questionib⁹ meis de hoc. Sed intentio
sua est hic ꝙ hec est vltima felicitas que acquirit per vo
luntatem: vt declaratũ est in questionib⁹ dictis: pter istã
tamen est alia posterior: que est adeptio intellectus agen
tis: tamen illi quos vocat hic fatuos nõ sic intelligũt vi-
tam eternã: ipsi. n. nec speculationem nec adeptionẽ itel-
lectus agentis vocant vitã eternã: quãuis. n. per adeptio
nem intellectus agentis acquiritur aliquo mõ eternitas:
vt declaratũ est in questionibus dictis: tñ ipsi nõ intelli-
gunt hoc: neqꝫ intentio eoꝝ fuit hec. Uel forte possum⁹
dicere ꝙ cõmẽtator negat hanc eternitatẽ esse formali
ter felicitatẽ. Reliqua aũt que vident esse obscura in ħ
ꝓlogo sunt clara per dicta ab Auerroy in expositiõe li-
bri polliticoruꝫ platonis: qui iã traductus est per me do
minationi tue: ⁊ ideo nõ oꝫ amplius de hoc dicere: ⁊ qꝛ
etiã in prologo pmi libri multa declarant. ¶ In cõmen
to pmo: vbi dicit. ego aũt cũ hoc qḋ credebã ⁊c̃. Nota
ꝙ intentio cõmentatoris pꝫ bene ꝯsiderãtib⁹ cõmẽ. no-
nũ. ¶ In ꝯmẽto. 2. v̈sus pncipiũ: vbi dicit. ⁊ Anaxago-
ras opinabat. Dubiũ. n. videt qꝛ non vr̃ ꝙ hoc vltimum
sit dictũ Anaxagore per ea que dicta sunt pmo physico.
⁊ vide illic. forte tñ hoc sequit ex sua positione. ¶ Item
in eodẽ cõmento circa opinioneꝫ empedoclis: vbi dicit.
Partes vero mũdi ⁊c̃. Nota ꝙ ex hoc etiã põt quis ac
cipere rõnem ꝯ Empedoclem. De opinione aũt Pla. de
generatione mũdi nihil ad presens dico. Quãuis eni sua
dicta hoc qḋ phs narrat de ipso affirmãt. vt i Thimeo
nõ solũ ex verbis: sed ex ꝓpositionibus ⁊ fundamẽtis ⁊
modo ꝓbationis: tñ dominatio tua ꝓpter magnã ꝑspi-
cacitatem ingenij ⁊ platonis amorẽ sic vult glosare vt ħ
non dicat: sicut etiã multi asserũt platonici. ¶ In ꝯmen
to. 4. vbi dicit. Tunc duo ꝯdictoria essent in eodẽ subo
⁊ in eodẽ tpe. s. potentia motus ⁊c̃. Uult dicere potentia
vt incipiat mouere: ⁊ motus in actu. ¶ Itẽ in eodẽ ꝯmẽ
to paruꝫ post: vbi dicit. Generatio. n. est motus. Nota ꝙ
accipiendo motũ ꝓprie dictum hec est vera. Generatio
est motus. accipiendo generationẽ pro alteratione pce-
dente generationẽ que terminat ad ipsaꝫ. Si vero gene
ratio accipiat pro aduẽtu forme subalis: tunc nõ est mo
tus ꝓprie dictus. Uerũ est tñ ꝙ cõpositũ non fit a motor
siue ab eo qḋ est in potẽtia tm̃: quia mã nunq̃ est nuda a
forma: ⁊ ideo fit ab ente in actu: hoc tñ nõ est p se. vt pꝫ
pmo physicoꝝ: ⁊ libro celi. ¶ In cõmẽto. 7. versus pn
cipiũ: vbi dicit Cõmẽ. Et qḋ mouet hoc motu vt dclara
tum est in. 7. ⁊ in. 5. s. ꝙ ante ⁊c̃. Bene cõsidera: qꝛ sine ħ
nõ erit perfecta demõstratio. ¶ In cõmẽto. 9. Nota ꝙ
oẽs iste expositiones quas posuit ꝯmẽta. cum dixit. ⁊ oꝫ
nos perscrutari ⁊c̃. Sũt vere in se. Sed nõ sunt ad intẽ
tione phi nisi vltima vt affirmat Cõmẽ. ⁊ circa illã vide
7m hui⁹. ⁊. 55. ⁊. 56. 57. 6. ⁊ cõmẽtũ. 31. 6. ⁊. 9. 7. ¶ Iteꝫ
in eodẽ ꝯmẽto vbi ponit q̃si tertiã expositionẽ cũ dicit: ⁊
ꝙ ꝓpinquitas corporis ad quasdam res ⁊c̃. Uult dicere
scḋm quasdã eius partes. ¶ Itẽ in eodẽ cõmento versus
finẽ: vbi dicit. ⁊ cũ fuerit hic motũ eternũ. i. cũ alijs cõdi
tionib⁹ iam positis. In fine eiusdem cõmenti: vbi dicit: ⁊
est ipossibile transmutationẽ pmã esse in tẽpore. i. nouã.
¶ In cõmẽto. 1. vbi dicit. ⁊ cum hoc ipossibile est demõ
strari sicut demõstrat punctus ⁊c̃. Uult dicere ꝙ punct⁹
inuenitur in linea ⁊ possumus ipm demõstrare magis q̃
in vno instanti: nã ipse inuenit cum linea. Et iḋ possum⁹
imaginari punctũ qui est pncipiũ linee: ⁊ nõ est finis alte
rius. Sed instãs nõ inuenit neqꝫ cũ tpe pterito neqꝫ cũ fu
turo: ⁊ iḋ ipm est de necessitate post pteritũ ⁊ añ futurũ.
ħ. illud qḋ nõ põt per se existere. s. esse firmuꝫ sed suũ eẽ
est instabile sicut instãs nõ põt eẽ ante futurũ nisi sit finis
pteriti. ħ. declarabit ex ista via. nã ois motus fact⁹ ante
ipm est tps. naꝫ esse factũ ante suã ꝓductionẽ sine dubio
fuit puatũ: ⁊ ipole est verificari de ipso in instanti in quo
ꝓductũ est ipm esse puatũ: sed est puatũ: in istãti alio añ
hoc instãs ⁊ iter q̃libet. 2. instãtia est tps. g̃ añ istũ motũ
fuit tps: tps aũt sequit motũ ⁊ inuenit cum ipso. g̃ añ oẽ
tps determinatũ fuit tps. g̃ ipsuꝫ est eternuꝫ. ħ. istãs est
in potẽtia nõ in actu vt dcm̃ ẽ in alijs locis. Tale aũt ñ
põt demõstrari. s. mõ quo alias declaratũ ẽ ⁊ si dmõstra
ret esset deficiẽs: sicut pũct⁹. ⁊ ñ esset g̃ tps de nã reꝝ q̃ꝝ
eẽ cõsistit in successiõe: ⁊ ꝯsidera in ꝯmẽto. 76. 6ᶦ. ¶ In
cõmento. 12. vbi dicit. Qñ si pm⁹ mot⁹ q̃euerit ⁊c̃. Uult
dicere forte ꝙ saltẽꝫ pus nã corrũpit motus siue desinit
q̃ sit inducta illa dispositio: hoc aũt est ipossibile in pmo
motu: etiã ipossibile est ꝙ sit aliquis motus cã corruptio
nis pmi motus. Qꝛ pmus motus ẽ cã oium alioꝝ mo-
tuum. ħ. dispositio que sit in re per quã non est possibile
rem post moueri fit in re postq̃ quieuerit. nã ⁊ si motũ sit
corrũpit ⁊ cessat a motu adhuc remanet potẽtia ad mo
tũ: ⁊ si non in illo: remanet tñ in mã eius siue in cõposito
qḋ generat ex illo: qꝛ annihilatio est ipossibilis: ⁊ iḋ si oꝫ
corrũpi illa potẽtia: corrũpit per motũ posterioreꝫ post
pmũ motũ seu vltimũ qḋ est ipossibile. ¶ In ꝯmẽto. 15.
vbi dic̃. Quoꝝ vnus est qḋ aliqḋ sit possibile tpe ifinito
⁊c̃. Nota ꝙ ħ est ipossibile in põ essentiali: ⁊ etiã in po-
tẽtia ꝓpinq̃. ¶ Itẽ in eodẽ cõmẽto: vbi dicit. Sed sicut
diximus ⁊c̃. Nota ꝙ in isto ꝯmento ponunt. 7. rões ad
ꝓbandũ istã itentionem. pma rõ incipit ibi. Sed sicut di
ximus ꝙ mouẽs ⁊c̃. Ubi aũt dicit. Et si nõ esset ⁊c̃. Re-
mouet cauillationẽ: ⁊ circa hoc vide ꝯmẽtũ. 38. ⁊ iferi⁹
in hoc ꝯmẽto. 2ᵃ rõ sit ibi: vbi dicit. Querẽdũ est quẽad
modũ ⁊c̃. 3ᵃ rõ: vbi dicit. Uolũtas. n. nõ post ponit. Et i
illa parte innuit ẽt alia rõ. In illa aũt parte in q̃ dicit: ⁊
si fuerit dcm̃ quõ ⁊c̃. Põit dubitationẽ ⁊ soluit. Et vide
in fine ꝯmenti vbi cõplet solõneꝫ. In solutiõe aũt: vbi di
cit. istud. n. motum appropinquabit. i. scḋm quasdam eius
partes vt dictũ est supra. Quinta rõ sit ibi. Et etiã si fue
rit voluntas antiqua. In illa ãt pte in qua dicit: ⁊ est ma
nifestũ ꝙ istõ mouẽs ⁊c̃. ex hoc ẽt põt quis formare q̃n
tam vel sextã rõneꝫ: ex quo pmus motor est oino intrãs
mutabilis: forte tñ nõ est rõ per se: qꝛ volũtas dicit equi
uoce de antiqua ⁊ noua. Uerũ tñ est ꝙ hoc argumentuꝫ
cõcludit. Si voluntas vel appetitus pcedit volitum. In
illa parte: vbi dicit. Omnis igit motor a quo ꝓcedit ap
petitus ad mouere ⁊c̃. Nota ꝙ ex diuisiõe data formas
sextam vel septimam rationem. In illa parte: vbi dicit.
Et hoc ꝯtingit necessario ex hac positione ⁊c̃. Ponit se
ptima ratio vel octaua. ¶ Itẽ in eodẽ commẽto in illa
pte: vbi dicit. Indiget igit motore pore ipso ⁊c̃. Supple
⁊ si nõ. Quare non fecit ab eterno illã reꝫ ex quo ipse est
potens ⁊ volens motũ. ħ. sequeretur ꝙ motus qui posi
tus est esse primus nõ est primus ⁊ sic in infinitũ: ⁊ vide
cõmentũ. 52. ¶ Item in eodẽ cõmento parum post: vbi
dicit: ⁊ nõ est natura innata facere. Nota ꝙ hic est ẽt rõ
fortis: ⁊ si pmus agit voluntate ⁊ maxime qꝛ sua volun

tas est eterna ꝛ inuariabilis.nolui tñ formare has rões: ꝛ declarare eas ꝓpter multas causas: ꝛ maxie qꝛ tu potes ex te maiora intelligere: ꝛ quia de his dixi aliquid alibi. ¶ In cõméto.17.vbi dicit. Uiuũ aũt dicit mouere se: ꝛ vtrunqꝫ in rei veritate vt post declarabit idiget motore extrinseco. Circa hoc vide cõmentũ.29.ꝛ.20.ꝛ.32.ꝛ.37. 51.83. ¶ In cõmento.22.circa finẽ cõmenti: vbi dicit. ꝛ qui negat nãꝫ negat nãlia. Supple ꝛ qui negat nãlia negat subm scie nãlis: nota vlterius ꝙ ex isto loco põt quis accipere rõneꝫ ꝙ artifex nullo mõ põt ꝓbare suuꝫ subꝫ. ¶ In codẽ ꝯméto añ hoc: vbi dic. Qm oia entia mouetur.i.corpea. ¶ In ꝯméto.23.vbi dicit.pp hoc diuidat ꝛ alteratio in infinitum.s.inq̃tuꝫ fit ab alterante. Nota ꝙ videt itelligere hic ꝑ alteratiõnẽ: q̃litatẽ fluentẽ non fluxũ. Et verũ est ꝙ nõ quandocũqꝫ alterans alterat est alteratio in actu: ꝛ est possibile ꝙ vnũ alterans contrariuꝫ fit statim post aliud. ¶ In codẽ loco paꝝ post: vbi dicit: ꝛ si nõ tũc ante trãsmutationẽ eẽt trãsmutatio.i.in actu: ꝛ post hoc dicit. ꝛ nõ iuenit trãsmutatio noua oĩno .i.ex quo fm h̃ pcedunt ĩfinite. Sequit in ꝯméto ꝛ existimat ꝙ totũ h̃: hic Cõmen.ponit dubitationẽ ꝛ soluit: ꝛ vide ꝯmẽtum.74. Postq̃ aũt cõsideraui hec oĩa q̃ dicit Cõmẽ.de hac materia: ꝛ ꝯsiderãdo bñ rões Cõm.hic ꝛ suam itentionẽ ꝯplete videt mihi sine dubio fm Cõmẽ. ꝙ aliq̃ pars q̃litatis ꝓducit tota in instanti vno ꝛ est ps que potest eẽ in actu: ꝛ est p̃ma ps que primo ꝓducit: ꝛ iõ dicit Cõmen. ꝙ alterans est apud reꝫ in cuius natura est alterari: ꝛ nõ fit stati alteratio in actu: sed idiget aliq̃ tpe donec fiat alteratio in actu.i.aliq̃ qualitate in actu. Illa tñ q̃litas in actu que est minima que põt esse in actu aduenit tota in instãti: ꝛ in illo tpe est alteratio in potentia ꝓpinqua. Et alterans agit tunc aliq̃ mõ: qꝛ non põt ꝓduci illa q̃litas minima nisi eẽt illa mora ꝛ tãta actio. ꝛ h̃ est valde rõabile ꝛ ꝯforme ꝛ ñ in actu: qꝛ adhoc nullam q̃litatẽ itroducit: sed tñ possuꝫ dicere ꝙ tũc illõ mobile hꝫ aliqd aliq̃ mõ determino ad quẽ: sed meli⁹ est dicere ꝙ nõ hꝫ: qꝛ nec hꝫ de termino ad quem in actu ꝯplete nec incõplete: sed dũ mobile hꝫ aliqd de motu: capiendo motũ ꝓ forma fluẽte: tũc hꝫ ptẽ sub termino ad quẽ ꝛ ẽt ꝛ hoc sufficit phi⁹ in.6.sed ante hoc hꝫ eẽ in põ valde ꝓpinqua: dũ tñ mouet accipiendo motũ nõ ꝓ forma fluente: ꝛ tũc agit aliq̃ modo vt dictũ est.hoc est qõ dicit Cõmẽ.ꝯmẽ.74.ꝯ antiq̃s: ꝛ iõ ñ sequit ꝙ fit possibile ꝙ nõ sit q̃es inter duos mot⁹ ꝯ̃rios in q̃litate: nam hoc qõ dicũt ꝙ possibile est accidere ꝙ sit hic in illo instãti agẽs ꝯ̃riũ: ꝛ ergo tũc accipit agere statim sine q̃te ñ est verũ: nã non icipit statim agere ꝯ̃riuꝫ in actu seu nõ itroducit statiꝫ ꝯ̃riũ in actu: ꝛ ẽt nõ sequit ꝙ det p̃ᵐ instans mot⁹ sicut declarat Cõmen.h̃: naꝫ mot⁹ in eo ꝙ mot⁹ ꝛ ꝯtinu⁹ nõ dat ei p̃ᵐ instãs. Cõtinui.n.nõ est p̃ma ps: ꝛ p̃ter hoc sunt alie rõnes que posite sunt in 6°. Sed res que aduenit per motũ dat ei primũ aliquo mõ. Et forte ẽt motuſ cum cõsiderat fm ꝙ est de predicamento qualitatis vel quantitatis datur ei p̃mũ instãs: ꝛ est in actu aliquo mõ nõ pfecte: sicut dicit. Cum aũt consideratur fm qõ est de p̃dicamento passionis: ꝛ ꝯtinuus non hꝫ primũ: ꝛ non ẽ ibideꝫ.primũ in actu: ꝛ etiã motuſ localis fm qõ est corpus: ꝛ continuũ.i.magnitudo super quã vel circa quã fit motus non datur ei p̃mum actu: neqꝫ corpori illi fm qõ est continuũ. Sed motus localis cuꝫ considerabitur fm ꝙ est in actu hꝫ aliquaꝫ p̃imaꝫ partẽ.i.cum pertransiuit totaꝫ illã partẽ simul in actu. Sed in potẽtia non habꝫ p̃mũ.nã instanſ in quo ptransit in potẽtia mediũ hui⁹ est ante instans in quo ptransit totam illam partem: instãs tñ inuenitur in potẽtia: ꝛ ꝯsidera bene in commento.68, ꝛ etiã in.6.libro commento.99. Et ex hoc possunt solui multe dubitationes. ¶ Itẽ in codẽ ꝯméto versus finẽ: vbi dicit. Termin⁹ enĩ entis in actu.i.nãlis. ¶ In commento.24.vbi dicit. Aut qꝛ in aliis motibus iuenit gñatio ꝛ corruptio.i.fm q̃d. ¶ In ꝯmento.27.vbi dicit: de ignorantia quorundaꝫ expositorũ. Uide ꝯmentũ p̃muꝫ 7. ¶ In codẽ commento vbi dicit. Necesse est vt motus ei⁹ a sua aia sit nãliter.s.ẽt ad superius. ¶ In eodem ꝯmento paru. post: vbi dicit. Si igit contingit ꝙ anima mouet corpus fm motum elementi dominantis in ipso: tunc mot⁹ corporis ab aia erit nãliter.i.fm ꝙ est corp⁹. ¶ In codẽ ꝯmento parũ post: vbi dicit. Tunc mot⁹ corporis ab aia erit nõ nãlis.i.fm ꝙ est corp⁹ mixtum hñs multũ de terra. Sed est bene nãlis fm ꝙ est animal: seu corpus animalis fm ꝙ est tale.s.aialis. ¶ In cõmento.28.vbi dicit. Nullus enim dubitat ꝙ animal mouet ab aia rẽ.i.qꝛ nos videm⁹ in morte aialis ꝙ remanet corp⁹ ꝛ ipsum nõ mouet. ¶ Itẽ in codẽ ꝯmento.vbi dicit. Sicut in reb⁹ artificialibus q̃ mouent ꝑ p̃ncipiuꝫ in eis. Si littera nõ est corrupta sic itelligit.i.que mouent ꝑ p̃ncipium in eis.non.p̃mo: sed per accidens. Et vide commentũ.3.2. ¶ In cõmento.29.vbi dicit. Et nõ possumus ẽt dicere in eis que mouent a principio in eis addito: ꝛ ꝙ mouet ex eis absqꝫ eo qõ idigeat cã extrinseca. Nota ꝙ videt ꝙ hec cã extrĩseca est mediũ: vt pꝫ.4.huius. ꝛ in libro celi. ꝛ ẽt idigent motore extrinseco: vt post appebit: ꝛ vide i fine ꝯmẽti.27. In p̃ncipio enĩ dũ generant ꝛ tũc mouent in suis locis nãlib⁹ a generante mediãte forma: vt pꝫ ꝑ Cõmẽ.3.celi. Cũ aũt retinent a ꝓhibente. Et postea mouent ꝑ remouentẽ ꝓhibẽs qõ est extrinsecũ: ꝛ ẽt a sua forma. Et vide ꝯmentũ.37. ¶ Itẽ in eodem ꝯmen. paꝝ post: vbi dicit. Sicut dicim⁹ i eis q̃ mouent ex se ꝛc. Circa hoc nota ꝙ alio mõ habẽs aiaꝫ idiget motore extrĩseco: ꝛ aliter nõ hñs aiam: vt pꝫ cõmento.20. Uerum est ẽt ꝙ aial ad sui ꝓductionẽ indiget motore extrinseco vt pꝫ. Et vide ẽt ꝯmentũ.51. Sꝫ tñ nota ꝙ aial cũ gñat: non statiꝫ mouet motu suo ꝓprio sicut contingit in eĩs. Uñ generans eĩa fm qõ dat eis de forma: dat eis etiam oĩa accidentia ꝯtingentia forme: quoꝝ vnũ est motus in loco: ꝛ iõ cũ forma fuerit cõpleta i eo ꝯplebit vbi suũ debitum ꝛ alia acciñtia nisi aliqd ipediat: vt dicit cõmenta. cõmen.22. ꝛ maxime qꝛ fm ipꝫ forme elementoꝝ ptibiliter acq̃runt: ꝛ iõ sicut partiꝫ hꝫ de forma ita ꝛ de motu ꝯueniente illi forme.cũ aũt ꝯpleta est forma ꝯplet ꝛ motus nisi aliqd ipediat: ꝛ iõ phs ꝛ Cõmen.in hoc.8.multotiẽs dicũt eĩa moueri ab extrĩseco: nõ ãt sic est in aialꝭ: qꝛ q̃uis ab aia sequant opationes seu a generãte mediãte aia nõ tñ stati cũ itroducit aia aial põt moueri fꝫ motũ ꝓpriũ aialis: nã aial ꝛ maxie pfectũ requirit organizationeſ ꝛ ꝯplementũ membroꝝ: ꝛ reliq̃ que sunt necĩa ad motũ eius: ꝛ iõ aial: nõ dicit moueri ab extrĩseco eo mõ quo dicit elementũ. p̃.elementum semper mouet ab extrinseco vt dictũ est: nisi sit ꝓhibens ipediens: ꝛ oẽs rõnes quas phs fecit in hoc.8.ad probandum grauia ꝛ leuia moueri ab extrinseco nihil aliud probãt nisi hoc: nõ tamen negat Aristo.neqꝫ Cõmentator ꝙ elementa non mouentur a sua forma: ꝛ hoc est manifestum in doctrina philosophi ꝛ sui cõmentatoris ꝛ hoc est qõ dicit Commentator in commento trigesimosecundo in fine: vbi dicit. Declaratuꝫ est igitur ꝙ nullum corporum simpliciuꝫ nãliũ.s.terre ignis ꝛ ceterorum moueret se propter hoc ꝙ in eo est principium quo moueat se: ꝛ h̃ essentialiter ꝛ non accidentaliter. Sed in eo est essentialiter principium receptionis vt moueatur ab extrinseco non principium actionis nisi per accidens. Et vult dicere quaꝫ dicit.

⁊ hoc eſſentialiter.i.a potentia eſſentiali vt dictum eſt ſu
pra in hoc commento. Sed bene a potentia accidenta-
li:non tamen illud principiū per accñs mouet:imo per ſe
q̄uis graue nō ſit per ſe motū. Cum aūt dicit nō p̄ncipiū
actionis niſi p accñs.i.a potentia accñtali:negant igitur
p̄hs ⁊ Cōmen.corpa ſimplicia moueri ſe a potētia eēn-
tiali.qḋ manifeſtuʒ eſt:negant ēt hec corpa moueri ex ſe
cum nō diuidant in motorē ⁊ motū vt dicit Cōmen. cō-
mento.32. Dicūt ēt ipſa moueri ab extrīſeco ad loca pro
pria eo mō quo dictū eſt:nullo tñ mō ipſi negāt cum ipa
generant in locis nō ꝓpriis:⁊ retinētur ibidē a ꝓhibēte
⁊ poſtea remouet ꝓhibens ꝙ forma coꝝ ſit motor:neqꝫ
ēt dicūt ꝙ mouent a generāte extrinſeco:⁊ ꝙ nō mouen
tur ab ipſo mediāte forma quā generās dat. Sed ad ma
iorē declarationem iſtoꝝ notādū eſt i lō qḋ dic̄ ꝯmē.in 3°
celi.ꝯmento.28.vbi dicit.⁊ videt etiā ipſuʒ eē neceſſariū
in eſſe motus naturalis mō ꝓprio. Et in hoc eſt difficul-
tas:declaratū eſt.n.de elementis ꝙ non nominatur inter
ea que mouentur p ſe in loco niſi a generāte.ſ.cum ex eis
fiat aliqua portio in actu a generante:tūc exiſtunt in illa
parte oīa quibus ꝯſtituunt.ſ.moueri in loco ꝓpo ⁊ aliis
accñtib⁹ ꝓpriis niſi aliqd ipediat ipſam a motu ad locū
ꝓpriū. Quēadmodū igr̄ cetera accñtia exñtia in re gñā
ta non exiſtēt in ea niſi a generāte tñ mediāte for⁹ gñati
q̄ fit a gñante:ita eſt de hoc motu.verbi gratia.ꝙ cū ele
mentum.ſ.aq̄.verbi grā.mutat ⁊ fit ignis ſtatiʒ in primo
pte eius in qua exiſtit igneitas ab igne generante exiſtent
oīa accidentia in igne ſm qḋ eſt ignis:⁊ vnū coꝝ accidē
tium eſt motus ad ſuperius:qm̄ ſʒ qḋ in parte generata
exiſtet de parte leui:ſm hoc exiſtet in ea de loco corpis
leuis:⁊ de aliis accidentibus partibus ꝓpriis. Sed tñ qꝛ
non exiſtunt a generante niſi mediante gñato ⁊ motus
p̄mo ⁊ eſſētialiter nō fit niſi a motore ⁊ nullo alio medi
ante ꝓpter hoc iſte motus nō eſt p̄m⁹:neqꝫ eſſentialis a
motore extrinſeco ſed a forma moti. Et iō hʒ ꝓpriū iſte
modus motus vꝫ per cuʒ moueat res per.ſe cum aliquis
nō ipedierit ipſum a motu per violentiam.ſ.cum impedi
ens quieuerit:⁊ ſm iſtum modū aſſimilat ei qḋ mouet p
ſe. Et qꝛ motor eſſentialiter diſtinguit in eſſe a moto ſic̄
in aīalibus. Motor eniʒ in eis eſt alius a moto:cuʒ mo
tor ſit anima:⁊ motū ſit corpus. In corporibus āt ſimpli
cibus idem eſt motor ſm poſitionē ⁊ motum. Sed diffe
runt ſm modū. Lapis.n.mouet ſe inquantū eſt grauis in
actu:⁊ mouet inquantū eſt potētia inferius. Et cauſa i
hoc qḋ inuenit vno modo in actu.⁊ alio mō in potētia ē:
qꝛ cōponit ex mā ⁊ forma:forma igit eius mouet inq̄tū
eſt forma:⁊ mouet ſm quod eſt in mā:nō eni eſt in potē
tia ad inferius niſi ſm qḋ ē i mā. Et iō lapis nō ē p ſe mo
tus eſſentialiter ſʒ aſſimilat ei qḋ mouet p ſe:⁊ iō idiget
in ſuo motu motore extrinſeco:neqꝫ etiā nominat inter
ea que mouent ab extrinſeco:qꝛ nō mouet hoc motu ab
extrinſeco ſine medio.ſ.intrinſeco.⁊ hoc eſt vnū coꝝ ex
quibus plato exiſtimauit ꝙ neceſſe eſt ꝙ primus motor
moueat ſe eſſentialr.ſ.ſm hoc qḋ videt in lapide ꝙ mo-
tor i eo ſit motū. Sed lʒ idē ſit motor in eo cū motū:tñ
nō eodeʒ modo vt Plato exiſtimauit:ſed diuerſimode
ſm qḋ apparet ex p̄ma demōſtratiōe in p̄ncipio.7.phy
ſicorum vt declaratū eſt ꝙ oē motū hʒ motorē. Et qꝛ la
pis ſicut diximus nō diuidit in motorē ⁊ reʒ motā:ita ꝙ
vtrūqꝫ coꝝ ſit exiſtens in actu.lapis eniʒ nō mouet eēn-
tialiter a ſe ſm qḋ lapis. Tunc.n.mouet a p̄ncipio qḋ ē
in eo accidentaliter:cuʒ nō habeat eſſe motus niſi per il
lud p̄ncipium:non.n.eſt mot⁹ lapis niſi ſm qḋ eſt poten
tia inferius:⁊ eſt motor ſm ꝙ eſt grauis. Si igitur fuerit
motus eēntialiter per ſe inq̄tū eſt grauis:⁊ iam poſui

mus ꝙ nō mouet eſſentialr niſi ſm ꝙ eſt grauis.g̃ ēt mo
tor ⁊ motū eſſentialr eodē mō:qḋ ē īpoſſibile.⁊ iō nō eſt
mot⁹ niſi ſemp accidētaliter lapis:neqꝫ mouet ſe eēntia-
liter:⁊ cuʒ ita ſit:⁊ oē qḋ mouet ſe accñtalr neceſſe eſt ꝙ
moueat ſe:qꝛ eēntialr mouet aliud motum a ſe.vbi grā.
qꝛ hō non mouet ſe accidentalr in naui niſi qꝛ mouet na
uim eſſentialr. Et cum ita ſit lapis igit nō mouet eēntia
liter niſi aerē in q̄ eſt ⁊ mouet ſe qꝛ hoc qḋ mouet ſe ſequi
tur motuʒ aeris ſicut de hoīe cū naui:⁊ cuʒ ita ſit aer igi
tur ⁊ aqua ſunt neceſſaria in motu lapidis:⁊ hoc eſt illō
qḋ ꝓmiſimus:⁊ explanauim⁹ h̄ in expoſitione phyſico-
rum.ſed iſte locus eſt cōuenītior. Ex dictis Cōmen.hic
patent multa:p̄muʒ ꝙ medium eſt neceſſarium in eē mo
tus grauium ⁊ leuiū modo ꝓprio. Secūdo q̄uis mouē
tur ab extrinſeco:tñ mediāte forma imo p̄ncipalr a for
ma:⁊ alia multa que patent. Sed vbi dicit cōmen.lapis
nota ꝙ per lapidē itelligit elementū graue ſeu terraʒ:vel
itelligit lapidē ſm ꝙ in eo dominat elemētum terre. La
pis.n.ſm hoc mouetur ſʒ motū elementi p̄dominātis ⁊
mouet ſm motum ſm quē elemētū terre mouet iferius:
⁊ ideo quātū ad hoc nō eſt differentia. Sed ad declara-
tioneʒ maiorē dictoꝝ Cōmē.hic nota ꝙ Cōmē.hic itē-
dit declarare ꝙ mediū.ſ.aer vel aqua eſt neceſſarium in
motu grauiū ⁊ leuiū mō ꝓprio.ſ.qꝛ ſūt ſimplicia:⁊ icepit
declarare ꝙ ipa nō mouent ex ſe ſʒ mouent a gñante:ta
le aūt nō mouet ex ſe:poſtea declarauit motū ex q̄ vide-
tur ꝙ ipa aſſimilant moto p ſe vel ex ſe qꝛ inuenit in eis
p̄ncipiuʒ motus localis:ſed differūt a moto ex ſe:qꝛ mo
tum ex ſe diuidit ad motū per ſe ⁊ motorē p ſe ⁊ elm vel
lapis:nā ipe accipit lapidē loco elī:q̄uis inuenit i ipo mo
tor p ſe ⁊ eſt forma:nō inuenit in ipſo motū p ſe:nā forma
nō mouet p ſe:ipſa.n.eſt motor p ſe:⁊ ipoſſibile eſt vt ſit
motor ⁊ motū p ſe:ſʒ mouet p accñs:qꝛ exiſtit in mā ſic̄
declarauit h̄ Cōmen. v̄ſus ſinē huius ꝯmēti. D̄.mā non
mouet p ſe.nā ipa eſt in pō:motū āt oʒ ipſuʒ eē in actu:vt
ōclaratū eſt.5.phyſicoꝝ.⁊ g̃ nō eſt hic motū p ſe. Sʒ iue-
nit motor p ſe ⁊ eſt forma ⁊ motū p accñs:poſtea adiū-
git Aui.ꝙ nihil mouet p accñs niſi p motū alteri⁹ per ſe.
⁊ illō eſt mediū.g̃ manifeſtū eſt ꝙ mediū eſt necēriūm in
motu eloꝝ mō ꝓprio.ſ.qꝛ ſūt ſimplicia:⁊ ēt declaratū ē
in 4° phy.ꝙ ſi nō eēt mediū:nō mouent nulla ela niſi in
inſtāti qꝛ eſt ibidē reſiſtētia niſi medii.mā enim eſt ens in
potentia ad oīa ⁊ illa nō reſiſtit:neqꝫ forma:quia ꝓpriū
eſt ei eſſe ſuperius vel iferius:g̃ medium eſt neceſſarium.
declaratū eſt ēt ex his q̄ dicta ſunt ꝙ hic eſt p̄ncipiū p ſe
agens illū motuʒ ⁊ eſt forma ⁊ p̄ncipium p ſe recipiens.
Et eſt mediū ⁊ recipiens p accñs ⁊ eſt forma ſm qḋ exi
ſtit in mā. Et ex hoc quaſi ſoluunt oēs difficultates que
accidunt in motu eloꝝ.ſ.an mouent a motore p ſe vel p
accñs:hec.n.eſt vera:ela p ſe ⁊ ſuā nāʒ mouent p accñs.
Et iſta ēt p ſe mouent ad loca ſua:⁊ iō mot⁹ coꝝ eſt nā-
lis tñ ñ inuenit in eis motū p ſe:⁊ ꝯſidera in fine ꝯmēti.52.
huius.8.⁊ illa adiuuabūt te itelligere hoc:nota tñ ꝙ ma
gna differētia eſt dicere:elm mouet ſe per ſe ⁊ dicere ipʒ
mouet per ſe ſe ipſuʒ.ex p̄ma eni itelligit ꝙ ſua ſuba mo
uet per ſe:⁊ h̄ eſt ipoſē:nā forma nō mouet p ſe:niſi res
moueret ſe p ſe.⁊ ēt p̄⁹ mā que eſt in elis ñ mouetur p ſe:
nā motū eſt ens in actu. Ex 2ª aūt itelligunt duo:vnū eſt
ꝙ in elemēto ē res mouens p ſe.2ᵐ eſt ꝙ itētio motoris
per ſe eſt mouere ſe.i.puenire ad ſuū locū ꝓpriū:nō mo-
uere mediū:⁊ nō ſequit ex h̄ ꝙ ſit ſua ſuba mota p ſe. Et
iſte itētiones ſunt vere:⁊ iō debem⁹ diſtīguere hmōi ꝓpo
ſitiones. ¶ Itē notādū ad maiorē declarationē dictoꝝ
cōmenti huius de celo.ꝙ cum dicit Cōmentator verſus
finem. Et cum ita ſit.⁊ omne qḋ mouet ⁊c̄. Uult dicere

⁊ quum ita sit.s.qȯ mouet per accñs sm qȯ est in mã seu
mouetur sm qȯ accidit ei esse in mã ⁊ mã nõ est ꝑ se mo
tuz:qꝛ est in potentia:neqꝫ ꝯpositū rõne forme:qꝛ de ra
tione forme vt sic est mouere:nõ moueri saltē ꝑ se:⁊ age
re nõ pati.Ꝺ.si sic.idē mouebit se ipsuz per se:qȯ est ipos
sibile:vt pꝫ in ꝑncipio.7.physicoꝝ nec forma est motuz
per se sꝫ ꝙ est in mã:qꝛ vt sic est motū per accñs ⁊ etiã si
sic hoc eēt ꝑmo mãe ⁊ cõcludit ꝙ mouet se:qꝛ essentialr
mouet aliud a se.Et vide bene cõmentū.22m.4.libri de
celo.⁊ ꝯsidera bene cõmentū.30.hu°.8.Ex his forte ꝑt
respõdere quis ad oia argumēta que fiūt circa hoc.Au
ctoritates tñ que videnť esse ꝯtrarie huic ad ꝑsens nolo
declarare ⁊ maxime qꝛ dominatio tua hec oia optime
itelligit.Patet etiã illud qȯ dictū est in.4.physicoꝝ ꝙ si
vacuū sit elemēta mouerenť in istãti.⁊ dato ꝙ in simpli-
cibus sit alia forma ꝑter formã vltimam:illa non resistit
nam forme generales non resistūt motui a forma ꝓpria.
non sic autē est in mixtis.quãuis enim mouenť sm mo-
tum elementi predominantis.tñ reliqua elementa resi-
stunt.corpora etiam celestia q̄uis aliqualiter aliquo mõ
resistunt hoc est qꝛ sunt in actu.forma autēz generica est
quasi potētia nec per ipsam res est in actu existens.⁊ iõꝑ
eaꝫ non resistunt motui.Dixi autem dato ꝙ in simplicib⁹
⁊c̃.qꝛ in mixtis nõ est dubiūz ꝙ sunt forme elementoruꝫ
refracte:⁊ forme sue vltime. ⁊ etiã quando apparet vna
operatio cõmunis sequens naturã forme:oꝫ necessario
ꝙ sit forma cõmunis a qua ꝓuenit hec operatio cõmu-
nis vniuoca:vt sensatio.verbi gratia.vna.n.opatio vni-
uoca nõ potest ꝓuenire a naturis diuersis saltēꝫ per se ⁊
eodē mõ:aliter qȯlibet fieret ex quolibꝫ ⁊ nulla esset rõ
ad ponēdū nãs ꝓprias saltē in talib⁹:⁊ morari in h̃ stul
tum est.Sequeretur etiaꝫ ꝙ nõ est genus vniuocū ex quo
nõ est hic aliqȯ ꝯmune vniuocū:differētia aūt opationū
sensitiue ⁊ vegetatiuē nõ est vna vniuoce in homine ⁊ in
asino.Stultū est qꝛ nõ apparet aliq̃ diuersitas ex quo h̃
arguere possumus:imo idē sm speciem seu nãm agunt:⁊
eodē mõ circa obiecta ꝓpria.⁊ nõ oꝫ plus loqui ꝺ hoc.
Unde sicut opatio facit cognoscere formam ita opatio
cõmunis formã cõmunē:⁊ hoc argumentū inuit Cõmē.
in libro de aialib⁹ ⁊ phs in metaphy.q̄rit quomõ defini-
tio est vna ⁊ definitū in reb⁹ ꝯpositis ex genere ⁊ differē
tia:qȯ nõ esset dubiū si esset vna forma:sꝫ tñ qꝛ vna est in
potentia ⁊ quasi dispositio respectu alterius.s.vltime for
me iõ ex eis fit vere ⁊ ꝑ se vnuꝫ nec vltima differentia est
accidens qꝛ aduenienti in actu:iaꝫ enī dictū est ꝙ omnes
forme ꝑter vltimam specificam sunt potentiales ⁊ quasi
tãq̃ materia.Ꝺ.nulla eaꝝ aduenit mãe sm ꝙ est in actu
sed sm ꝙ est in potētia ⁊ maxie cū oēs sil' tpe ꝓducanť i
mã.forme etiã mixti seu forme elementoꝝ refracte non
remanēt sub eodē gradu vel spē l generato ⁊ corrupto:
⁊ per hec etiã pꝫ ꝙ recte ptes diffinitiõis q̃dditatiue di
cūt totū ⁊ ꝑdicanť in recto. Si.n.vnaqueqꝫ earū esset in
actu sicut opꝫ dicentibus formas sepatas dicere diceret
ptes:sed qꝛ vna est q̃si in potentia ⁊ reliq̃ in actu:iõ fiunt
vnū in actu ⁊ sunt vnū in actu multa in potētia ad bonū
itellectū:⁊ iõ forma aialitatis in hoie dicit totã formaꝫ
hoīs sub rõne tñ vlī vel magis cõi ⁊ rõnalis sub rõe spe
cifica:⁊ alias dixi de h̃ magis:⁊ de eis forte dicaꝫ ꝯplete
⁊ dubia soluam:si deus ꝓlõgauerit vitã.Q.ñ aūt non est
opatio vna cõis vniuoca nõ opꝫ ponere formam cõem
q̄uis sm ꝑdicationē sit aliqȯ cõe.Tale enī gen⁹ est logi-
cuꝫ.Dixi aūt sequēs natura forme.qꝛ corporeitas q̄uis
sit cõis formiſ mãlib⁹.hoc tñ habēt a mã quanta in qua
recipiunť.⁊ sm hoc non oꝫ ponere formaꝫ generalē cor
poreaꝫ seu corporeitatis in eliis vel mixtis aliã a formis

ꝓprijs eloꝝ ⁊ mixtoꝝ que forma vniť mãe mediantib⁹
tribus dimensionibus.Et hec videť esse sentētia Cõmē.
hec tñ maiori idigent declaratiõe:⁊ ad ꝑsens nõ est tp̄s
loqui de hoc:postea aūt inueni ꝙ ipse dicit in sua summa
metaphysice.in fine scdi tractatus:⁊ q̃dã videret ꝙ tres
dimensiones cõsequunť formã simplicem inuentaꝫ in mã
ꝑma:⁊ ꝙ hec forma est per quã corp⁹ recipit diuisionē ⁊
cõtinuitatē ⁊ putauerūt ꝙ est vna cõis oibus sensibilib⁹
sicut ⁊ mã.⁊ huius opinionis est Auicē.et dicit interpo
sitis multis dictis de hoc ꝙ si voluerit ꝑ hanc itentioneꝫ
naturã inclinatiõis.s.formã eloꝝ que aduenit in mã pri-
ma que est q̃si gen⁹ formaꝝ eloꝝ.s.sic vlr accepta verū
est.⁊ sm h̃ dicit ꝙ corpus vel corporeitas est genus ge-
nerabiliuꝫ qȯ inuenit in iduiduis suba:⁊ sꝫ hūc moduꝫ
esse eius.s.inclinationis est in cõpositis:mõ ergo genus
est in speciebus.s.circa mediū iter potētiã ⁊ actum.sꝫ tres
dimensiones in quibus cõmunicāt corpora ⁊ sunt eedeꝫ
nūero mõ declarato nõ accipiunť loco forme generis:sꝫ
si voluit ꝙ sit hic forma simplex in actu ꝑter formas ele
mentoruꝫ:vt apꝑꝫ ex verbis Auic.⁊ ꝙ cõgregatio hu⁹
forme cū ꝑma mãe est substātia cui accidunt tres dimē-
siones est opinio falsa ⁊ illic ponit modū porphirij:⁊ inu
it ita ꝓbationē eius : ⁊ in istis dictis multū gauisus sum.
De mente tñ Cõmen. nulla dubietas est ꝙ forme elemē
torum remaneāt refracte in mixtis.Et ꝙ in eis in q̃bus
apꝑet vna opatio cõis vniuoca:vt dixi:est forma cõis:⁊
forma ꝓpria vt sciūt docti in doctrina Cõmē. Illud aūt
qȯ dixit Io.ꝯtra ꝑncipale quesitū ꝙ cã ꝑ se nõ est poste-
rior nalr ipso cãto.Sed mot⁹ medij est posterior nalr.ḡ
mediū nõ mouet:hoc nihil est:qꝛ nõ dico mediū eē cãm
actiuã sed passiuã.Sed forte sua ratio bona est ꝯ ponē-
tes mediū esse cãm actiuam:vt ēt ipse dicit.De reliquis
aūt que dicit cõtra hoc nõ curo:qꝛ leuia sunt:⁊ etiam ex
iaꝫ dictis possunt solui.Et hec sufficiãt ad pñs.Nota tñ
ꝙ grauitas ⁊ leuitas sunt quasi equiuoca.aliqñ enī qȯli-
bet eoꝝ accipiť ꝓ forma subali ⁊ habitu:aliqñ ꝓ opõne
vel accidēti Aliqñ tñ accipiť accñs loco differentie sub
stantialis: quiꝫ nõ habem⁹ nomē vel ꝓpter aliã causam
pro his.vide Cõmen.in cõmēto.17.ꝑmi celi.⁊ in vltimo
tertij.⁊ in.2.⁊ in vigesimo.⁊ in.21.q̄rti.⁊ iõ itellige sm qȯ
ꝯueniēs est sermoni.Uñ pꝫ error illi⁹ qui asserit Cõmē.
esse cõfusuꝫ.Ipse enī non bene vidit dicta.cõmen.immo
phi in quarto celi cõmento.2. Nota etiã ꝙ incõpossibi-
litas terminoꝝ vel locoꝝ.⁊ hmõi bñ declarāt esse iposs
bile motū fieri in instanti.nullo tñ modo h̃ est causa resi
stentie vel saltem positiua:nec etiam forma istoꝝ deter-
minat sibi certam velocitatē q̄tū est de se. qꝛ ipsa appe-
tit nālr esse sursum vel deorsum:imo nõ q̄rit motum nisi
ꝓpter quietē.⁊ iõ nisi eēt mediū mutareť in instãti: ipsa
igiť nõ est cã resistētie. ⁋ In ꝯmento.30. in ꝑncipio.vbi
dicit.Quum declarauit ꝙ illa que mouenť naturalr:nõ
mouenť ꝑ ꝑncipium in eis.i.sine indigētia ⁊c̃.vt dixit in
cõmento ꝑcedenti. ⁋ In cõmento.32.vbi dicit.Et alte-
ra accidentalis assimilauit eēntialē potētie que est i adi
scente vt fiat sciens ⁊ potentiã accidētalem ⁊c̃. Nota ꝙ
videtur ꝙ hec potentia accidentalis exit in actum sine
motore essētialr:saltē extrīseco:vt post ꝺclarat. ⁋ Idē
in eodem cõmento in fine cõmenti:vbi loquiť de pila di
cēs.Quēadmodū ꝓijciēs qñ ꝓijcit pilã ad pietē ⁊c̃.No
ta ꝙ videť ꝙ pila quū resilit mouet a ꝓijciente tãq̃ a ꝑ⁹
motore:⁊ ab aere tãq̃ a motore ꝓximo:⁊ a terra tãq̃
ab illo qȯ ipedit motū aeris ⁊ pile:⁊ ñ dimittit ipꝫ ꝯple
ri:imo repcutit ipsaꝫ:⁊ iõ ē motor ꝑ accñs. ⁋ In ꝯmen.
34.vbi dic̃ iposibile ē moueat a motore q̄ ñ mouet nisi
ꝑ accñs.i.nisi moueat ꝑ accñs a motore extrīseco:qꝛ tūc

nõ mouet motor extrĩsecus vel saltẽ nõ necio nisi in p̃n-
cipio mot⁹ vł añ. vt vbi grã. remotio ꝓhibẽtis: ꝛ vide ẽt
Cõmẽ. 37. ꝛ cõmẽtũ. 82. ❧ In ɔmẽto. 35°: vbi dicit. Cor
pus. n. ĩpossibile ẽ vt moueat in loco ꝛc̃. i. ꝑ seruẽ dictũ est
supi⁹ ɔmento. 34. Illa aũt que dicit. in codẽ ɔmento de
motu. Magnetis dictũ ẽ de eis ꝛc̃. ❧ In ɔmẽto. 36. vbi
dicit. Q̃ õ. n. est ꝑ accñs nõ est sp: neqȝ necẽꝛ. Circa h̃ vi
de ɔmenta Cõmen. s. cõmento. 44. p̃mi posterioꝝ vt de
clarat. An oẽ necẽꝛ sit ꝑ se. D̃. qȝ mouet ꝑ accñs aliq̃n
mouet: ꝛ aliq̃n nõ. vid ɔmẽtũ 17m ꝛ. 51m ꝛ 52m. ❧ In cõ
mẽto. 37. in p̃ncipio: vbi dicit. Manifestũ. n. est ꝑ se ꝛc̃.
Circa hoc ɔsidera in sua sũma. ❧ Itẽ i codẽ ɔmẽto: vbi
dicit. Et p̃m sȝ qȝ ẽ p̃m. i. simplr̃. ❧ Itẽ i codẽ cõmento.
q̃si imediate: vbi dicit. Sȝ f̃m esse ꝛ diffõnẽ. Uult dicere
ꝛ si nõ idigebit alio: ꝛ nõ esset p̃m simplr̃. ❧ Itẽ in codẽ
ɔmento q̃si imediate: vbi dicit necesse est q̃ iste motor sit
sepat⁹ a moto oĩo ꝛc̃. i. q: si esset in moto. s. si esset virt⁹
in corpe. esset ɔpositũ ꝛ g̃nabile ꝛ corruptibile ꝛ ñ p̃mũ.
D̃. qȝ ꝑ accñs mouet est aliquo mõ f̃m istũ modum non
p̃mũ simplr̃ ex quo corp⁹ mouet ip̃ȝ aliquo mõ. Et vide
in de suba orbis in illa pte quã traduxi de libello hebraı
co in latinũ. ❧ Itẽ in codẽ cõmento post hoc: vbi dic̃. ꝛ
p̃ncipiũ sȝ q̃ est p̃ncipiũ est sepatũ in esse: ꝛ nõ in diffini-
tione tm̃. ❧ In ɔmento. 43. vbi dicit. ꝛ ex calore nãli q̃
est motor ꝛ motũ qui transit in neruis ꝛ anima mouẽte
q̃ ẽ forma in illo calore nãli. Circa hoc vide in. 12. de aĩa-
lib⁹. capitulo de cerebro. Ibidẽ. n. declarauit eẽ p̃mũ in-
strumẽtũ aĩe. ❧ Itẽ i codẽ ɔmẽto ꝑpe finẽ: vbi dic̃. Q̃m
nõ posuimus ipsuȝ ꝛc̃. Nota q̃ ex hoc ꝛ ɔmẽto sequẽti
pȝ expsse q̃ forma mãlis diuidit ad differentiã subi ꝛ est
extensa. Etiã in textu ꝛ cõmẽto sequenti patebit q̃ daẽ
minimũ nãle. ❧ In ɔmento. 44. vbi dicit. q̃m p̃mi mo-
tores apud ipsum sunt duob⁹ modis. Nota q̃ ex hoc pȝ
expsse q̃ p̃m⁹ motor in aĩalibus est aĩa. Et vide ɔmentũ
p̃cedẽs ꝛ ɔmẽtũ. 27m. ❧ Idẽ in codẽ cõmento q̃si ime-
diate: vbi dicit. ꝛ motor non mãlis. ꝛ hoc. i. mãlis. ❧ In
ɔmento. 45. ꝑpe finẽ: vbi dicit. q̃m si ita esset motor por
illo. i. nõ eẽt p̃m⁹ simplr̃ ex quo mouet ꝑ accñs a moto ꝛ
a fortiori si moueret alio⁹ ab isto: esset. n. ali⁹ motor por.
Et vide in ɔmento sequenti qȝ itelligit per essentialiter
ꝛ accñtalr̃. ❧ Itẽȝ in codẽȝ ɔmento q̃si imediate: vbi di
cit. q̃m si nõ esset eternũ tũc motor ꝛc̃. Nota q̃ sic intelli
go hanc ɔsequentiã. Si nõ esset motũ eternũ: eẽt ɔposi-
tũ de nec̃citate: ꝛ si esset ɔpositũ motor moueret ꝑ accñs:
ꝛ si moueret per accidens non est p̃mum sicut statim di-
ctũ est. D̃. illud qȝ est aliq̃ mõ ꝑ accñs nõ põt eẽ p̃ma cã.
ꝛ ɔsidera ẽt in ɔmento seq̃nti: ꝛ forte declarabit sic. Si
nõ eẽt eternũ esset ɔpositũ: ꝛ g̃ g̃nabile ꝛ corruptibile ꝛ
etiã mouet ꝑ accñs: ꝛ si est generabile ꝛ corruptibile nõ
est p̃m⁹ motor. Et vide in fine ɔmenti. 37. ꝛ in cõmento.
52 ꝛ 51. ꝛ bene ɔsidera in eis. D̃. oẽ qȝ mouet ex se cui⁹
motor mouet per accñs mot⁹ ei⁹ sequit mutationẽ: sicut
vr̃ in oĩbus ɔpositis g̃nabilib⁹ ꝛ corruptibilib⁹: nã mo-
tor q̃ mouet ꝑ accñs est in mã: ꝛ si est in mã est ɔpositũ: ꝛ
oẽ ɔpositũ p̃cedit ipsuȝ trãsmutatione: p̃mũ aũt motum
mot⁹ eius nõ sequit transmutatõeȝ. Et etiã mota quoꝝ
motores mouent ꝑ accñs aliq̃n desciũt ꝛ aliq̃n mouent:
sic oẽ qȝ quiescit aliq̃n ꝛ mouet aliq̃n mouet ꝑ accñs: vt
declarabit ɔmẽto. 51. Sȝ p̃m corp⁹ mouet sp̃. g̃ ꝛc̃. cã. n.
i mouẽdo aliq̃n ꝛ desiccẽdo aliq̃n ẽ q: ip̃ȝ mouet ꝑ accñs.
D̃. sicut dictũ est ꝛ tactũ a ɔmẽtatore in parte supi⁹ dicta
de suba orbis forma mãlis nõ est prior ꝛ simplr̃ f̃m nãȝ:
materia ergo nõ est p̃ma causa simplr̃. Naȝ forma mãlis
esse eius ɔstituit per esse mãe. ꝛ ex hoc declarabit q̃ cõ-
positum nõ est p̃ma causa. ❧ In ɔmento. 46. vbi dicit.

impossibile est vt ista dispositio. Hic Commen. remouet
dubium ꝛ versus finẽ cõplet hoc. ❧ Itẽ in codeȝ ɔmẽto
paꝝ post: vbi dicit. manifestũ est ꝑꝑ hoc qȝ declaratũ est
hic. i. ꝑ declarationẽ positã in p̃n⁹ huius. 8. vñ sic arguit
ẽ hic mot⁹ p̃m⁹ eternus qui continet totũ. ꝛ est cã istoꝝ.
ergo ista sunt ꝑpetue g̃nationis ꝛ corruptõis. antecedẽs
pȝ in p̃ncipio huius. ❧ Itẽ in codeȝ cõmento quasi ime
diate: vbi dicit. ꝛ hoc etiã apparet per se. Hic ponit 2a ra
tio p̃ncipalis. ꝛ per hãc rationem pȝ q̃ homo ñ generat
nisi ab homine. ❧ Item statim post: vbi dicit. Quoniaȝ
q̃n materia. hic ponit prima ratio qua probatur antece
dens secunde rationis: in illa autem parte que sequitur
imediate ponunt tria inconueniẽtia. p̃mũ ibi. non 2m ibi.
Et tunc quodlibet. 3m ibi. ꝛ tũc vniuersaliter. Sed circa
ista vide in p̃ncipio. 15. de animalibus: q: ibi hẽ multa di-
cit Cõmen. de hoc. quum autem dicit. Q̃m si esset possi-
bile vt homo ꝛc̃. Ponitur 2a rõ qua ꝓbatur antecedens
secũde rõnis. ❧ Itẽ in codẽ cõmento paruȝ post: vbi di
cit. Hoc esset in minori parte. s. casu. i. ex quo iuenitur in
paucioribus: ꝛ etiã nõ est a sua causa determinata a qua
ꝓuenit in maiori pte. ❧ Itẽ q̃si imediate vbi dicit. Et ẽt
si ita esse. Nota q̃ hoc põt eẽ vnũ icõueniẽtiũ: ꝛ p̃t eẽ rõ
per se. ❧ Itẽ in codẽ cõmento vbi r̃ndendo dicit. dica-
mus ad hoc q̃ ista ꝛc̃. de hoc vide cõmentũ. 32m. 12. me-
taphysice. ꝛ in scđa q̃stiõe mea de p̃mo motore. ꝛ in sua
metaphysica. versus finem. ❧ Itẽ in codẽ cõmento vbi
ꝓbat Cõmen. ipossibile est hominẽ generari ex non ho
mine seu ex nõ semie hominis: ꝛ sanguine mẽstruo: vt ẽt
voluit phus libro de generatione. ꝑpter qȝ posuit gene
ratione ꝓcedere in infinitũ eo mõ quo illic declaratũ ẽ.
Nota q̃ itentio Cõmẽ. hic est declarare q̃ nulla eadem
species siue animaliũ siue aliorum de mixtis cõpletis vt
de plantis ꝛ similibus potest generare ex seminibus pro
prijs illius speciei: ꝛ ex putrefactiõe. ꝛ sua rõ p̃ma ẽ hec.
hõ q̃ generat ex semine ꝛ ex putrefactiõe esset equiuoce.
hõ. ꝛ hoc ꝓbat sic. nam forme diuerse ꝓprie req̃rũt mãs
diuersas ꝛ proprias. ꝛ hoc non solũ veruȝ est õ materia
compositionis. Sed etiaȝ de materia alterationis vt de
clarabitur: verum tamen est q̃ in quibusdaȝ formis ma-
teria alterationis non oportet esse eiusdeȝ speciei respe
ctu cuiuslibet forme scđm speciem seu diuerse respectu di
uersarum formarum vt in formis que non requirunt ad
hoc vt possint ꝓduci ex mã dispositiones seu preparatio
nes p̃cedentes in eorum materia ꝑpinqua ex qua debẽt
generari. verbi gratia. vt elemẽta: non tamen dico q̃ ele
menta non requirunt qualitates proprias. in quibusdaȝ
autem propter materiam ꝛ potẽtiam eius requiruntur
preparationes ꝛ dispositões in materia ad hoc qȝ sit cõ
sequens vt sit materia alterationis propinqua eoꝝ. ver
bi gratia. in sanguine menstruo qui est materia alteratio
nis embrionis sunt multe preparationes p̃cedentes. vbi
gratia. forme elementoꝝ vel forme mixti vel forma pa-
nis seu cibi ꝛ forma sanguinis. Uñ ex hoie mortuo non
fit hõ viuus: vt dicit phs i metaphy. expsse. neqȝ ex equo
mortuo equus viuus: ꝛ siue iste p̃parationes remanent
oẽs siue q̃dã siue nõ: nõ curo. Quedaȝ tñ de nec̃citate re
manent in mã ɔpõnis: ꝛ si nõ oĩo f̃m vnũ gradum f̃m
aliam. q: sufficit ad presens qȝ est necessariũ vt p̃cedant
ille p̃paratões. Q̃õ aũt forme ꝑprie requirãt materias
ꝑprias: vt dictũ est manifestũ est. nã si hoc non eẽt: qȝli-
bet generaret ex quolibet: ꝛ homo viu⁹ ex homine mor
tuo: ꝛ sic entia non essent propria ꝛ determinata. ꝛ tunc
etiaȝ materie ꝑprie essent superflue ꝛ ociose ex quo pos-
sit ex alia materia non eiusdem speciei generari. Unde si
possibile esset hominem generari ex putrefactione na-

tura nõ ꝓduxiſſet tot inſtrumenta ⁊ tot ꝓparationes ꝑ
gñatione hoīs ſeu alteri⁹ aialis. Vñ vt dicit cõmẽtatoꝛ
de mente Ariſt. ꝑmo de aia ꝙ mẽbꝛa leonis nõ differũt
a mẽbꝛis ceruí: niſi qꝛ aia differt ab aia. Vult ḡ formam
ꝓpriã ⁊ determinatã hr̃e mãz ꝓpriã ⁊ determinatã. Ve
rũ tñ eſt ꝙ hoc magis ĩtelligiť de mã cõpoſitiõis: ⁊ hoc
totũ eſt q̃ſi ꝑ ſe notũ apud phõs bñ diſpoſitos nõ apud
ſtultos tñ verba dicentes ⁊ nõ ꝯſiderãtes quid dicũt: ⁊
vtꝝ id qḋ dicũt ſit ꝯforme reb⁹ ſenſatis vł non. Arguať
igiť ſic. mãe diuerſe ſm ſpẽm habent formas diuerſas:
ſm ꝙ hñt mãz diuerſaz ſpẽ ⁊ forma alteri⁹ ſpẽi eſt alte-
rius ſpẽi ab illo qḋ nõ hꝫ talẽ mãz ⁊ taleꝫ formã. ḡ aial
generatũ a putrefactione nõ eſt eiuſdẽ ſpẽi cũ eo qḋ ge-
nerať a ſeminib⁹ parẽtũ: neqꝫ obſtat illḋ quod quidã di-
cunt ꝙ mã ex qua gñať embꝛio in matrice eſt ſilis illi ex
qua generať ꝑ putrefactioneꝫ: nã ſm hoc reuertiť: que-
ſtio. nã ſi ille mãe ſũt eiuſdẽ ſpẽi: ḡ ⁊ forme quas tũc hñt
ſunt eiuſdẽ ſpẽi: ⁊ ſi ſic extra corp⁹ aialis eſſet ſanguis in
illa mã putrefactibili ex qua generať illḋ aial: qḋ eſt eiuſ
dẽ ſpẽi cũ eo qḋ generať ex ſanguine mẽſtruo ĩ matrice:
⁊ ſi hoc ſit ita: ḡ etiã in illa mã fuit forma cibi ſeu panis.
v̇bi grã. Sicut hoc eſt in ſanguine qḋ generať ex cibo: ⁊
totũ hoc eſt extra ĩtellectũ: neqꝫ valet qḋ quidã dicũt ꝙ
v̇tutes celeſtes faciũt has mãs eẽ ſiles: nã ille v̇tuteſ nõ
ſunt cauſe totales: ⁊ ipſe etiã ſunt diuerſe in materijs di
uerſis: aliter qḋlibet fieret ex quolibet. vt dictũ eſt: neqꝫ
valet qḋ aliqui dicũt ꝙ ignis fact⁹ ex igne. ⁊ fact⁹ ꝑ mo-
tũ ſunt eiuſdẽ ſpẽi: hec. n. eſt alia qõ: ⁊ ẽ an aliqd poſſit
ꝓduci ab agẽte eiuſdẽ ſpẽi: ⁊ alteri⁹ ſpẽi. ⁊ iſta qḋ eſt di-
uerſa a qõne nr̃a: ⁊ ſoluta ẽ ĩtelligẽtib⁹ v̇ba ꝯmẽtatoris
in multis locis: ⁊ ego iã declaraui hꝯ in declaratione li-
belli de ſubã orbis: ⁊ ſi velint dicere ꝙ ſi aliqd qḋ ꝓdu-
ciť ex diuerſis agẽtib⁹ eſt eiuſdẽ ſpẽi: ḡ aliqd qḋ ꝓduciť
ex diuerſis materijs eſt eiuſdẽ ſpẽi. dico ꝙ hꝯ vt dicũt cõ
ceſſo veꝝ eſt ĩ eis q̃ nõ requirũt mãs ꝑdiſpoſitas ſeu ꝑ-
us ꝓparatas. i. mãs alterationis vt elemẽta: quoꝝ qḋlꝫ
põt gñari ex quolibet: ⁊ de hoc nõ opꝫ ad pñs plus di-
cere. 2ª rõ ſua eſt. tũc hõ generatus a putrefactione eſſet
generat⁹ a caſu vt ipſe hic deducit: ⁊ vr̃ ꝙ declaratio ſua
fundať in hoc ꝙ illud qḋ fit in minori pte eſt caſu qḋ ſic
intelligiť. Si eſt aliqḋ de cui⁹ nã eſt vt generet ſemꝑ hoc
mõ vt eſt homo ⁊ alia aialia: ⁊ cãe ſue gñationis ſunt:
⁊ tñ illud nõ gñať alio mõ ab eo quo ſemꝑ generať niſi
raro ⁊ in minori pte tẽporiſ ⁊ ſubi hoc nõ eſt niſi caſu: ⁊
hꝯ vr̃ notũ: ⁊ tu cõple rõneꝫ. Preterea ꝯfirmať hoc to-
tũ: nã ſi aliqua femella aialis non põt gñare ex ſe ſꝫ opꝫ
ꝙ ꝯiũgať cũ maſculo in cui⁹ ſemie eſt virt⁹ ĩformatiua ꝓ
pria. ḡ a fortiori in mã q̃ nõ eſt ita diſpoſita ⁊ ita ꝓpinq̃
gñationi aialis hoc nõ ꝑt fieri. Preterea nõ eẽt hitudo
eſſentialis in cauſis mãlib⁹ ⁊ agẽtib⁹: ⁊ totũ hoc eſt con-
tra doctrinã ꝑipateticoꝝ: ⁊ ꝯ ſenſuꝫ ⁊ ĩtellectũ. imo cãe
mãles eẽnt quaſi ĩfinite: vt dicit cõmẽtatoꝛ. quãuis enim
cã agẽte poſita: ⁊ ſilr mãli nõ poniť de nccitate effect⁹ tñ
cũ effectus eſt de neceſſitate fuit a tali agente ⁊ mã tali.
Nota tñ ꝙ cõmẽtatoꝛ in libꝛo de aialib⁹ dicit ꝙ mures
generati ex putrefactione nõ ſunt eiuſdẽ ſpẽi cũ eis q̃ ge
nerant ex ꝓpagatiõe: quãuiſ aſſimilent in accñtib⁹ appa
rẽtib⁹ ⁊ in quibuſdã opationib⁹: nõ ẽ m. habem⁹ mures in

illo ſemine eſt mã ꝓpria: ⁊ virt⁹ ꝓpria ꝓducẽs aliã plã-
tam ſilem: nõ tñ oĩno eiuſdẽ ſpẽi. Sꝫ vere neſcio quo hꝯ
ſciuerũt niſi forte ꝑ ꝓphetiã. Si illḋ. n. facit ſemen qñõ
ſciuerũt ꝙ nõ fuit illic añ aliqḋ tale ſemẽ. ꝑ ĩfinitaſ. n. q̃ſi
vias ꝯtingit fuiſſe illic ſemẽ tale: quãuis nõ viderũt illic
ante talẽ plantã. ſili mõ dõꝫ eſt ſi illa 2ª plãta fit ꝑ plan-
tationẽ: ꝯtingit. n. aliquẽ ramũ taliſ plãte fuiſſe illic ꝓdu
ctũ ex quo facta fuit illa plãta q̃ illic primo viſa eſt vt ĩ
multis ꝯtingit: ⁊ vlr̃ ſcire hoc qḋ dicũt eſt valde difficile
⁊ dato ꝙ eẽt ita forte nõ eſt ſignũ ſufficiens ad ꝓbãduꝫ
id qḋ intẽdũt. poſſum⁹. n. dicere ꝙ ex illa herba genita
ſine ſemie fit q̃dã pars q̃ eſt q̃ſi ſemẽ ita ꝙ ex illa pte ge-
nerať cũ poniť in terra ſimilis herba in ſpecie per viam
putrefactionis ⁊ nõ aliter. Sed dices. quomodo poſſũ
cognoſcere ſi res generať ꝑ putrefactionẽ vel per ꝓpa-
gationẽ: ad hoc facilis eſt reſponſio ⁊ tu reſpõde: nota
tñ ꝙ cõmentatoꝛ ⁊ phi in pꝛincipio. 17. de aialibus po-
nunt ꝙ aial genitũ ex putrefactione aliqñ generat aliḋ
non eiuſdeꝫ ſpẽi: ⁊ in ipſo non inueniť maſculus ⁊ femi
na: ⁊ ſi ſint tñ ꝙ ab ipſis genereť eſt alteri⁹ ſpeciei ⁊ tan-
dem deſinit generatio hui⁹ ⁊ nũquã generat ſimileꝫ ſibi
in ſpecie. ⁊ forte ſile hui⁹ ꝙ dixit hic cõmentatoꝛ poſſu-
mus dicere in plãtis vt dixi. ⁊ tu intellige bene oĩa dicta
Auerroys non ſuꝑficialiter vt quidam diminuti philo-
ſophi: imo magis hyſtoꝛiographi: ⁊ de hꝯ nolo plus ꝓ-
longare ſermonẽ. Manifeſtum eſt eniꝫ ſenſui ꝙ illa que
generanť per putrefactionẽ hñt materias ꝓpinquas ꝓ-
prias vt dicit cõmẽtatoꝛ de veſpib⁹ ⁊ de quibuſdã alijs
animalib⁹ genitis ex putrefactione. Et reſpõdere dictis
quoꝛũdam in quibuſdã rebus ꝯtra cõmentatorẽ loquẽ
tium ſtultũ eſt. Sed dominatio tua loquẽdo in hac ma-
teria fecit ꝯtra hoc motiuũ efficax. s. ꝙ ſicut cibi nõ ſũt
eiuſdeꝫ ſpẽi: ex eis tamẽ generatur ſanguis: ita ex diuer-
ſis materijs poſſit generare animal idẽ ſm ſpeciẽ. Con
firmatur ſic. nã poſſibile eſt vt materia generationis ha-
beat magnã latitudinẽ ita cũ nõ ſit ſpẽs ſpãliſſima. põt
igitur eſſe ꝙ ex iſtis materijs diuerſis ſpẽ: ꝯuenientibus
tñ in rõne cõmuni ꝓpinqua poſſit generari aial idẽ ſpẽ.
Et quãuis hec vere magnã habeat euidẽtiaꝫ tñ ad pñs
reſpõdeo ꝙ cib⁹ in eo ꝙ cib⁹ ꝯueniens eſt reſpectu vniuſ
ſpẽi ẽ vni⁹ ſpẽi: q̃uis. n. nutriẽtia ſeu cibi ſint diuerſe ſpẽſ
in ſe: nõ tñ vt nutribile reſpcũ ſpẽi determinate. nam oẽ
dulce in eo ꝙ dulce eſt tm̃ nutriẽs reſpcũ hominis: ⁊ in
eo ꝙ dulce eſt vni⁹ ſpeciei. 2° dico. ꝙ quãuis cibi ſint di-
uerſi ſpecie: ꝯueniunt tamen in vna rõne ꝓpinqua cõi.
Unde ⁊ ſanguis genit⁹ ex eis magnaꝫ habet latitudinẽ
⁊ maxime quia dicitur eſſe quaſi appropriat⁹ elẽo aeriſ.
Latitudo tamẽ ei⁹ eſt oĩno extra latitudinẽ mãe putre-
facte vt quaſi notũ eſt mãe in eis apparet aliquid per qḋ
poſſumus dicere ꝙ ꝯueniunt in rõne cõmuni ꝓpinqua.
Quãuis ergo materia gñationis alicuius aialis nõ eſt
eadẽ ſpẽs ſpecialiſſima: tñ eſt eadeꝫ de nccitate ſm ra-
tionẽ cõmunẽ ꝓpinquã. Hoc aũt nõ ĩueniť ĩter mãz pu-
trefactã ex qua genereť aial per putrefactioneꝫ ⁊ ſemẽ
ſeu ſanguineꝫ menſtruũ: ex quo generať aial per ꝓpaga
tionẽ. Et hoc ſupponũt phi tãq̃ per ſe notũ. Preterea
ſi materia putrefacta ⁊ ſanguis menſtruus ꝯueniunt in
rõne cõmuni ꝓpinqua: ⁊ per hãc rationem poſſit gene-

ria putrefacta ⁊ sanguis mēstruus ꝯueniūt in vna ratio
ne cōmuni ꝓpinqua: qđ videt̄ esse īpossibile. Et nos vi
demus ꝙ ex sanguine mēstruo seu sibi ꝓportionali ali-
ne seu alteri⁹ animalis nō generat̄ homo: nec etiā si eēt
ꝓiectū illic sperma viri: ⁊ quāuis mēbra aliqualiter for-
te assimilari possunt: nō tamē illic pōt esse forma huma
na: vt bene declarauit phūs ⁊ Cōmen. in lib. de aialib⁹: ⁊
a fortiori ex materia putrefacta vbi non est mā ita pro-
pinqua: nec agēs ꝓpriū particulare: vt in talib⁹ requiri-
tur vt sensui patet: ⁊ hec ad p̄sens mihi occurrūt: ⁊ si po
stea meliora apparebūt dicā: credo tñ ꝙ hec sufficiunt.
¶ In cōmēto. 48. vbi dicit: ⁊ tu bene scis ⁊c̄. Ibidē. n.
ponitur p̄ma ratio ꝙ īstrumēta nō sunt īfinita p se: secū
da aūt ratio ponit̄ ibidē: ⁊ etiā quādo soꝛ. ⁊c̄. ¶ In cō
mēto. 51. vbi dicit. Mot⁹ aūt eius est accidētalr̄ lꝫ sic in
diuisibilis. i. per se: qꝛ motoꝛ p̄mus in eis est īdiuisibilis
ſꝫ suā nāꝫ: fit aūt diuisibilis p subꝫ: ⁊ vide cōmētū. 44.
¶ Itē in eodē cōmēto. vbi dicit. Uerꝫ aūt oē ⁊c̄. nota
rōnē quā ponit: p quā etiā ꝓbat̄ ꝙ p̄mus motoꝛ nō est
virt⁹ in coꝛpore. ¶ Itē i eodē cōmēto: vbi dic̄. Qm̄ cū
v̇ificatū fuerit ex hoc ꝙ oē motū ex se qđ quiescit q̄nqꝫ
⁊ mouet̄ q̄nqꝫ mouet̄ ab extrinseco. i. ⁊ si nō vel sp quie
sceret vel semꝑ moueret̄. Et vide i sua sūma. Cū aūt pa
rū post dicit nihil eē extra ipsuꝫ. i. a quo mouet̄. In fine
cōmēti cū dicit cū demōstratione p̄dicta. i. hic. cū aūt di-
cit aliā demōstrationeꝫ a p̄dicta. i. in caplo prioꝛi. ¶ In
cōmēto. 52. vbi dicit. Et pōt intelligi ex hoc sermōe ꝙ ē
demōstratio p se. ¶ Nota ꝙ formāt̄ sic. oīs motoꝛ mo
ti ex se qui nō mouet̄. s. p se qui q̄nqꝫ mouet: ⁊ q̄nqꝫ non
mouet̄ p accn̄s: p̄m⁹ motoꝛ nullo⁰ mouet̄. g̊. ¶ Itē i eo
dē cōmēto v̇sus finē cōmēti. vbi dic̄. Et ē qꝛ subꝫ ei⁹ mo
uet̄ ab alio. Supple qꝛ ꝑꝑ hoc appet ꝙ iste motoꝛ itē-
dit motū p̄mi: ⁊ oꝛdinat̄ ad p̄ᵐ motoꝛē: ⁊ aliq̄ mō qua-
si mouet̄ ab ipo taq̄ꝫ a fine: ⁊ p hoc soluunt̄ multa dubia
Io. de Jan. ⁊ alioꝝ. ¶ In ꝯmēto. 57. vbi dic̄. oē. n. gn̄a
bile est augmētabile. i. ꝓprie vel īproprie. ¶ In cōmen-
to. 58. vbi dic̄. Omne. n. posteri⁹. s. ingn̄abili ex reb⁹ qui-
bus ꝑficitur est pri⁹ in nā. i. magis ꝑfectū. ¶ In cōmen-
to. 62. vbi ꝓbat cōmētatoꝛ ꝙ res nāles hn̄t magnitudi-
nes termiatas: ⁊ ad hoc ponit duas rōnes: p̄ma ibi. Si
enīꝫ magnitudines reꝝ. 2ᵃ ibi. manifestū est per se qm̄: ⁊
circa h̄ vide cōmētū. 44. h⁹: ⁊ cōmentū. 36. p̄mi. ¶ In
eodeꝫ cōmento: vbi dicit. cū sint de ꝯtrario in ꝯ̄triū ⁊ de
opposito in oppositū ⁊ qđ est tale ē finitū. i. qꝛ distātia i-
finita nō p̄t eē iter ꝯ̄tria: eēt. n. finita. Cōtraria. n. sꝫ fines.
Uide cōmētū. 91. sexti. ¶ Itē post h̄ vbi dicit. Et ante-
q̄ꝫ mouebat̄. i. isto motu. ¶ Itē i eodē cōmēto: vbi dic̄.
Et oē qđ est in actu est d̄ficiēs necio: qm̄ si moueret̄ esse
in potētia ⁊c̄. Circa hoc ꝯ̄sidera qꝛ instās est in potētia
tm̄: ⁊ ideo hec rō est demōstratiua. Et vide cōmēta q̄ se
quunt̄: ⁊ cōmentū. 76. sexti. ⁊ Burleus nō bene dicit: qꝛ
ꝯtrariū qđ nō ē approximatū nō approximat̄ in īstāti.
vide tñ cōmētū. 23. ⁊ ea que ibi notaui: ⁊ habebis verā
solutionē. ¶ Idē in eodē cōmēto vbi dic̄. Et ista demō
stratio nō dꝫ itelligi nisi in eodeꝫ moto qđ mouet̄ duo-
bus motib⁹ ꝯtrarijs hn̄tib⁹ p̄ncipiū ⁊ finē ⁊c̄. Nota ꝙ
ex hoc forte pꝫ solutio de faba ꝓiecta ꝯ̄ molarē descēdē
tē ⁊ silibus. faba. n. nō hꝫ motū ꝑfectū ad quē ꝑueniat:
qꝛ anteq̄ꝫ cōpleat motū in illa parte cogitur moueri ab
alio: ⁊ ꝯ̄sidera qꝛ hoc est ꝑꝑ īpedimētū. s. ꝙ nō quiescit:
qꝛ anq̄ꝫ ꝑficiat motū ad illā pteꝫ īpedit̄. Ratio aūt phi
tm̄ ꝓbat de motu cōpleto. s. qn̄ mobile adest fini in ac-
tu: vt post dicet̄: ⁊ dato ꝙ veniat ad finē: tamē nō quie-
scit nisi qn̄ nō pellit̄ ab alio: qꝛ in isto casu nō oīno adest
in actu ⁊ quomodocūqꝫ sit mot⁹ reflexus nō est ꝯtinu⁹:

vt pꝫ in littera. Ex hoc ēt pꝫ ꝙ si approximat̄ coꝛpori
qđ calefit anteq̄ꝫ cōpleat suum motū frigefactiuum non
est forte quies media: ⁊ vide ea que notaui superi⁹ in cō
mēto. 23. ¶ In cōmēto. 64. vbi dicit. Et motus ꝯtrarꝫ
differūt ſm formā ⁊ nāꝫ ⁊c̄. Nota ꝙ videt̄ ꝙ hec rō cō
cludit dato ꝙ ꝯtinuant̄ hi mot⁹ ſm tēpus: ⁊ vide cōmē
tū. 40. quinti. ⁊. 72ᵐ huius octaui. ¶ In cōmento. 65.
vbi dicit. Et nullū punctuꝫ describit in actu. s. quē possu
mus demōstrare. ¶ Itē in eodē cōmēto vbi dicit. ⁊ il-
lud qđ mouetur ꝯtinue impossibile est vt supponat̄ ali-
cui ⁊c̄. i. vt sit in aliqua magnitudie: siue d̄scribat in actu
aliquē punctuꝫ in īstāti: instās. n. nō est in tēpore nisi in
potētia: vt declaratū ē in. 6. libro in multis locis: ⁊ ma-
xime cōmēto. 76. s. ꝙ nō est aliqđ instās indiuisibile qđ
pōt demōstrari siue aliquid in eo demōstrari. Uide cō-
mētuꝫ. 46. sexti. ⁊ illa q̄ ibidē notaui. ⁊ si tu intelligis h̄
recte ⁊ bn̄: demōstratio phi erit firma: ⁊ cauillatio bur-
lei nulla. instās eniꝫ est in potētia extra animā sicut pū-
ctus in ꝯtinuo: imo minus vt declaratuꝫ est in quarto ⁊
in. 8. ⁊ in. 6. Sed aīa ꝯ̄siderat ipsum ꝯtinuare partes tē-
poris ac si eēt in actu. Nā nā cōtinui est talis: ⁊ intelle-
ctus intelligit in actu aliquod tale īdiuisibile: extra ani-
mā tamē est in potētia: sicut dicitur de vniuersali: ⁊ si ex-
tra aiaꝫ eēt instās in actu siue īdiuisibile nō pōt aliquis
vere euadere quin ꝯtinuuꝫ sit cōpositum ex indiuisibili-
bus: ⁊ hec oīa pn̄t colligi a cōmentatore hinc inde in. 8.
⁊ in quarto ⁊ hic: ⁊ vide cōmētū. 80. sexti. ⁊ vide cōmē-
ta q̄ statim sequuntur ⁊ finē hui⁹ cōmēti. ¶ Itē in eodē
cōmento: vbi dicit. Quoniā impossibile est vt motuꝫ sit
in extremo magnitudinis i actu. ¶ In cōmēto. 76. vbi
dicit. Puncta aūt q̄ sunt inter principiū ⁊ finē magnitu-
dinis sunt in potētia. i. nō possunt demōstrari. ¶ In cō
mento. 68. vbi dicit. Pertrāsire aūt medietates īfinitas
in po⁰. i. ſm diuisionē p accidēs. s. in partes ꝓportiona-
les nō ſꝫ partes equales: qꝛ ille sunt finite etiā in poten
tia. ⁊ ꝯ̄sidera bene totū cōmētū. ¶ Itē in eodē cōmen-
to: vbi dic̄. Quoniā ꝯtinuatio mot⁹ est ꝓpter ꝯtinuatio
neꝫ magnitudinis. i. q̄ nō diuidit magnitudinē in actu. s.
sicut fit cū d̄ficit in medio siue in aliq̄ pte ei⁹: tūc. n. diui-
dit magnitudinē in actu. Cuꝫ aūt nō d̄ficit diuidit eā in
potētia tm̄: qꝛ nō designat aliquē pūctū in actu: vt dcm̄
est: ⁊ vide ēt cōmētū. 101. q̄rti. ¶ Itē i eodē cōmēto: vbi
dic̄. Tūc sequit̄ ēt si medietates sūt īfinite ꝙ motū nūq̄ꝫ
ꝑueniat ad extremū magnitudis. i. si motū ꝑtrāsit īfini-
tas medietates: q̄uocūqꝫ sint nūq̄ꝫ ꝑueniet ad extremū:
sꝫ ꝑueniet: g̊ hec diuisio ꝯ̄sumit magnitudinē: ⁊ istā d̄du-
ctionē itēdit h̄ ꝯmētatoꝛ: ⁊ ad istā r̄ndet. ¶ In ꝯmēto.
75. vbi dic̄. Scd̄s ē ꝙ oīs q̄ꝝ vnū ē diminutū reliquū ꝑfe
ctū. i. in illo gn̄e. v̇bi. g. i gn̄e mot⁹ localis. ¶ In ꝯmēto.
76. vbi dic̄. Oīs. n. pūct⁹ imaginat⁹. vide q̄uo dic̄ imagia
tus ⁊ nō dic̄ pūct⁹ tm̄. ¶ In ꝯmēto. 78. vbi phūs ⁊ ꝯmē.
volūt ꝓbare ꝙ motoꝛ p̄m⁹ nō ē in mā. Nota ꝙ h̄ demr̄a
tio q̄uocūqꝫ itelligat̄ īfiᵐ ē demr̄atio v̇a. Si. n. itellige-
ret̄ infiᵐ in motioē. v̇bi. g. vt moueat in īstāti qđ vocant
moderni īfiniti vigoris itēsiue: aut ꝙ moueat corp⁹ īfiᵐ
de nec̄itate mouet in tp̄e īfinito: h̄ tñ recte intellige. ⁊ si
mouet in tp̄e īfinito mouet in īstāti si ē v̇tus in mā: ⁊ sīr
ecōuerso. hec. n. duo ꝯuertunt̄ in v̇tute coꝛpea: ⁊ mani-
festū est: ⁊ ēt declarabit̄ ꝙ nulla v̇tus īfinita itēsiue ē in
coꝛpe nisi in coꝛpe īfinito: si tale eēt pole esse: ⁊ vide cō-
mētū. 80. ⁊ iđ dicit phūs ꝙ hec tria. s. motoꝛ qui est v̇tus
in mā ⁊ motū ⁊ tp̄s in quo est mot⁹ sūt eq̄lia. i. vel ꝙ oīa
finita vel ꝙ oīa īfinita. ⁊ iđ nō distīxit hic cōmētatoꝛ in
finitū: nā nō idigebat h̄: ⁊ iđ ēt ex quo nō est v̇tus īfini-
ta in coꝛpe nisi coꝛp⁹ sit īfinitū. nā magnitudo v̇tutis fo-

quitur magnitudinē corporis ceteris paribus. Sequit ergo ꝙ si sit aliquod corpus qd̓ mouetur a motore qui ē virtus in corpore in tpe infinito: ꝙ ps illius mouebit in tēpore minori a parte motoris que ē in ipso:min⁹ aūt infinito est finitū: ḡ pars mouet in minori tpe q̄ sit tps in q̄ mouet totū.⁊ silr v̇tus īfinita q̄ est in aliquo corpore illud qd̓ est ex ipsa in pte illi⁹ corpis est v̇tus minor.⁊ vide cōmētū.81.⁊ itelligo hic p v̇tutē īfinitā: īfinitā intēsiue.minor aūt v̇tus nō pōt mouere p tm̄ tps:⁊ nota bñ ꝙ si sit in corpore aliq̈ v̇tus finita itēsiue nō pōt mouere nisi in tpe finito:⁊ si mouet in tpe īfinito ipsa ē īfinita itēsiue:⁊ silr si in corpore sit v̇tus īfinita itēsiue mouet in tēpore īfinito:⁊ si i ipso sit v̇tus finita itēsiue:mouet p tps finitū tm̄.Et per hoc cōplet hec demōstratio.⁊ vide in cōmēto sequēti in dubitatiōib⁹:⁊ silr magnitudo v̇tutis forme corporalis ⁊ paruitas ei⁹ sm̄ magnitudinē corpis in quo est illa forma:⁊ paruitatē ei⁹ qd̓ si est magnū: virtus q̄ est in ipso est magna:⁊ si ē paruū: v̇tus q̄ est in ipo est parua cōparādo ad vnā formā q̄ est in vno corpore: ⁊ ideo si v̇tus seu potētia toti⁹ forme sufficit mouere: ps illi⁹ forme non pōt mouere in tēpore equali tēpori p qd̓ mouet tota forma ⁊ potētia:⁊ ideo hec ꝯclusio cū ꝓpositione que declarabit ꝯcludit intētū:si nō cecidit error in ꝓpositione dicēte. Qd̓ mai⁹ est mouet in tpe longiori. Et nota etiā si vnus gradus v̇tutis.vbi grā.existētis in mā̄ sufficit mouere aliqd̓ corp⁹ p centū ānos:medietas illi⁹ potētie si pōt mouere nō pōt mouere p plus q̄ per quinq̈ginta ānos ⁊ tūc corrūpit. Et tps durationis potētie sequit fortitudinē potētie.i.ꝙ si sit fortior:tps durationis est lōgior si cetera sint paria.vbi grā. corrūpēda ⁊ relique dispositiōes. Nā illud qd̓ hꝫ vnū gradū potētie resistit ꝯtra trāsmutantē per duplū tps q̄ resistit hñs mediū gradū.⁊ ideo sm̄ istū modū si pars potētie sufficit mouere per tps finitū tm̄:tota virtus finita mouet p tps finitū tm̄. Et ex hoc patet ꝙ latini nō recte itellexerunt hāc demōstrationē:⁊ ꝯsidera bñ dicta cōmentatoris ⁊ ꝓpositionē dicētē. Qd̓ maius est mouet tēpore lōgiori:⁊ ꝯsidera etiā illa que dicta sunt a cōmentatore in illa pte de substātia orbis quā traduxi. Si forte hoc qd̓ dixi de hoc nō sufficit. ¶ Itē in codē cōmēto vbi dicit. Sed notādū est ꝙ ꝓpositiones ꝯditionales. Circa hoc vide cōmētū.94.⁊ 4.q̈rti. ¶ Itez in codē cōmēto vbi dicit. Amplius cum oē cōpositū.vt videtur mihi ex isto loco potest fieri ratio fortis ad declarādū ꝙ oīs virtus in corpore est finita. ¶ Item in codē cōmēto vbi dicit. Qd̓ eniꝫ denudatū est a cōpositione ⁊ factū eē ⁊c̄. Vult dicere ꝙ phs igit puenit ad suū intētū.s.ꝙ prim⁹ motor est separat⁹:⁊ bene ꝯsidera q2 ex hac rōne ēt declarat ꝙ corpus celeste est simplex:q2 non est in ipso potentia ad diuisibilitatē neq3 corruptionē:⁊ ergo motor est separatus a mā.nā cū sit positū ꝙ corp⁹ celeste ē simplex ⁊ motor est ali⁹ a moto vt declaratū est in.7.⁊ in 8.8. Sequitur ꝙ motor celi est abstract⁹ a mā nō virtus existens in mā. ¶ In cōmento.79.vbi dicit. Cum enim habuit ꝙ omnis potētia corporis est finita.idest intensiue:quāuis vnum consequitur reliquum vt dictū est. ¶ Item in codē loco quasi imediate:vbi dic.⁊ adiungit huic ꝓpositio

in potentia vt corrūpat cuꝫ sit cōpositum.nullū autem in quo est potētia ad nō esse ꝑpetuatur : ⁊ bene ꝯsidera q2 vt notaui ista ꝯuertunt in potētia malum. ¶ Itē in codem cōmēto vbi dicit. Potest enim sic hic motor hꝫ actioneꝫ infinitā.i.in tēpore. Deinde cū dicit. Omne aūt corpus aut potētia in corpore nō habet īfinitā actionē .i.itēsiue sm̄ qd̓ declarabo in fine cōmenti. ¶ Itē in illa parte in qua dicit cōmētator. Utrum ꝯtineat corpus celeste aut nō ⁊c̄. Cōsidera hic quomō accipit īfinitū indistincte:⁊ accipit vnum loco alterius:quia vnū sequit ex altero. ¶ Idem in codē cōmēto vbi dicit. Nos autem dicimus ex vi verborū Aristo.⁊c̄. Nota ꝙ videt ꝙ sua solutio stat in hoc ꝙ si esset cōpositū corpus celeste:virtus eius eēt finita. Sed quia nō est compositū nō ē ita. Nam propositio dicēs.oē corpus habꝫ virtutem finitā est vera in corpore composito tātū:qd̓ est semper finite potētie:⁊ generabile ⁊ corruptibile. In fine autē de substātia orbis aliter respōdet ⁊ melius:vt dicam : quāuis forte ambe solutiōes coīcidāt. ¶ Item in codē cōmēto vbi dicit. Tāto tps in quo suscipit motionem a suo motore erit maius.i.quia maior virt⁹ est in maiori corpore ceteris paribus. ¶ Item in codē cōmēto vbi dicit. Ois corpora celestia excedūt se. Nota ꝙ hic quasi inuit aliā respōsionem ad hāc questionē:⁊ est etiam bona. ¶ Itē in codem commento in fine commēti circa illam rōneꝫ que ponitur ibidē:nota ꝙ sm̄ sua ꝑncipia ⁊ sm̄ illa que dicta sunt possumus etiā respōdere illo modo. Naꝫ demonstratio que iam dicta est sic intelligit. Omnis virtus in corpore est finita itēsiue:⁊ virtus corporea finita intēsiue nō potest mouere in tēpore īfinito.ergo mot⁹ in infinito nō potest esse a virtute in corpore:sed a separata a materia. Prima propositio declarata est:nā si esset infinita itēsiue moueret in istāti:quāuis etiā ipsa sit vera si intelligat de finito in tēpore:nam virtus corporea que est forme materialis nō durat in īfinitum. Sed cum motor est imaterialis nō sequit dubitatio.nam tūc dico ꝙ illa potētia etiam est finita itēsiue:nō tamē oīs virtus finita intēsiue est finita in tēpore seu in duratiōe. Sed hoc est vnum in virtute finita corporea tm̄:nam in ipso inuenit potētia ad corruptionem:⁊ ideo nō sequit in abstracto mouere in instāti. Et vide in questionib⁹ meis de primo motore quomodo declaraui hāc suaꝫ rationē. Considera etiā quomodo itelligit bene ex verbis eius sicut dixi in cōmēto.78.ꝙ virtus finita intensiue que est in corpore est īfinita sm̄ durationē:⁊ illa que ē finita sm̄ durationem est finita intensiue:⁊ que est infinita in duratione est infinita intēsiue.hoc in virtute materiali.ipse enim in multis locis in hoc cōmēto accipit vnum loco alteri⁹ quia vnum sequitur ex reliquo:in separato autem a materia nō est ita:q2 virtus sufficiens mouere per vnuꝫ diem sufficit mouere in infinitū ex quo est oīno trāsmutabilis. Tādem dico ꝙ demōstratio Arist.est hec. Omnis v̇tus in corpe est finita:virt⁹ ꝑmi motoris nō est finita: ḡ ꝑm⁹ motor nō est in corpe. Uel format sic:nulla v̇tus exñs in corpore est īfinita: q̄libet virt⁹ mouens in infinitū est infinita:ergo. Et sm̄ istum modū nō solū ratio est de primo motore tm̄. Sed de omnibus motorib⁹ corpo

quelibet forma potest eē forma cuiusl3 corporis ⁊ ma-
xime quia isti motus sequuntur naturas motoꝝ: ⁊ sunt
operationes coꝝ proprie: quãuis nature coꝝ3 sunt co-
gnitio: vt dictum est alibi: manifestu3 est ergo ꝙ sunt di-
uersi icorporei: ⁊ hoc supponit philosophꝰ in metaphy
sica vt scitur ibidem: propositio tamē sua dicens ꝙ fini-
tum ⁊ infinitū dicūtur de corpore ⁊ de corporeo tantū:
sed in corporeo ⁊ de eo qḋ nō est virtꝰ in corpore nō dr̄
hoc vere nisi metaphorice: vel aliquo mō est vera. Pri-
ma ꝓpositio est vera quomodocūq3 intelligat̄ finitas:
nã si finitas itelligat̄ intēsiue. manifestū est ꝙ est vera. vt
declaratū est per multa media: ⁊ maxime q2 moueret in
instãti si esset ifinita intēsiue. extēsiue etia3 vel fm dura-
tionē est vera. hoc. n. sequit̄ a pmo. Si. n. ess3 ifinita fm
durationē eēt ifinita itēsiue vt dcm̄ est: ⁊ iō idistincte ac
cepit eã. Ad ꝓpositū tñ accipit̄ ꝑ finitate fz durationē:
phs tñ ad remouēdã cauillationē quã quis pōt facere
ꝯtra ipsu3 dicēdo ꝙ virtꝰ corporea est finita fm duratio
nem quãdo est finita intēsiue. sed ego pono eam infinitã
intensiue: ⁊ ideo potest mouere in infinitum: phs igitur
eradicat hãc respōsione3 probãdo hãc responsionē que
potest fieri esse impossibilem. nam nulla virtus existens
in corpore finito potest esse infinita intēsiue: ⁊ ideo phs
ꝓbauit hanc ꝓpositionē isto modo. Et cu3 adiungatur
huic ꝙ nullum corpus est infinitū in actu: est manifestu3
ꝙ nulla virtus in corpore est infinita intēsiue. vnde sciē
dum est ꝙ hec ꝯditionalis est vera. Si aliqua virtꝰ ma-
terialis est infinita fm durationē ipsa est infinita intensi
ue: vel quia quelibet virtus materialis habet ꝯtrarium
corrumpens: ⁊ ideo si potest in infinitu3 resistere op3 ꝙ
sit infinita intēsiue: vt dicit quida3 latinus: vel q2 forma
existens in mã dãs ei esse op3 de necessitate ꝙ in illa ma
teria sit potētia ꝯditionis ⁊ ꝙ in mã illius materie sit po
tentia ⁊ priuatio. Et ideo op3 de necessitate ꝙ sit vel ꝙ
pōt eē aliqḋ ꝯtrariū seu corrumpēs: ⁊ si nō: materia nō
ess3 in potētia: qḋ est ꝯ positū: ex quo ergo nō corrūpit̄
est ifiniti vigoris intēsiue: vel philosophꝰ voluit destrue-
re consequens huius conditionalis: vt ꝯcludat opposi-
tum arguentis sic arguendo. Si aliqua virtus materia-
lis est infinita extensiue ipsa est infinita intensiue. Sed
impossibile est ipsam esse infinita intēsiue: vt probat de-
monstratio philosophi: ergo ⁊ hec videtur magis esse
intētio cōmentatoris in de substãtia orbis. Et ad maio
rem declarationē dico ꝙ de corpore celesti due fuerunt
opiniones. Una est Auic. quã habuit a platone: Aui. n.
ponit celū esse cōpositū ex mã huius nature cū mã isto-
rū inferiorū ⁊ ex forma dãte sibi esse ꝑ quã constituitur
⁊ fit ens in actu: ⁊ ipse ꝯcedit celu3 esse corruptibile. S3
tñ ꝑpetuat̄ a motore separato. Cōtra qḋ sunt demōstra
tiones Arist. in libro celi. illic enim ꝓbatū est ꝙ celū nō
habet cōtrariū: ergo neq3 subiectū in potētia vt dictum
est: q2 si potētia actiua nō potest eē: nec potētia passiua
potest esse. ⁊ ideo si in mã celi est potētia ⁊ priuatio sicut
in mã istoꝝ iferioꝝ. de necessitate oportet ꝙ hic sit ꝯtra
riū. ⁊ ꝙ celū corrūpat̄. Preterea declaratū est a phō in
isto lib. ꝑfecte ꝙ nullu3 corruptibile potest ꝑpetuari ab
alio: ⁊ hoc vr̄ q̄si ꝑ se notū: q2 hoc nihil aliḋ est q̄ dicere
vnã nã3 mutari in aliã. nã. n. corruptibilis ⁊ eterni sunt
nãe valde diuerse nō cōicãtes etiã in genere. Unde dice
re aliquid esse corruptibile ⁊ ipsu3 esse ꝑpetuū est dicere
ipm esse nã corruptibilē ⁊ nō corruptibilē. Quãdo. n. ꝓ
pria alicuius nãe inueniunt̄ in aliquo tūc iudicamꝰ illud
esse illius nãe. Si g̊ eternitas seu ꝑpetuitas sit in aliquo
illud de necessitate habet nãm eterni aliter nō essent hic
nãe ꝓprie ⁊ determinate ⁊ ꝯsequētia ꝓpria ⁊ determina-
ta. Posset. n. quis dicere fm hoc qḋ accñtia ꝓpria ignis
vel alterꝰ forme sunt in aliquo: ⁊ tñ illud nō est illiꝰ na-
ture: ⁊ sic destrueret̄ sciētia. Nos. n. cognoscimus nãs eē
diuersas per operationes ⁊ ꝓpria diuersa. Perpetuitas
autē seu eternitas. i. duratio in ifinitū saltē sequit̄ de ne-
cessitate ⁊ ꝓprie nãm eternã. 2ᵃ aūt fuit auēpace ponētis
in celo esse mãm: ⁊ ipsu3 esse cōpositū ex mã ⁊ forma dã
te sibi esse. Illa tamē mã est alterꝰ nãe: ita ꝙ in illa ma-
teria nō est potētia ad trãsmutationē subalē nec ad alte
rationē. Et dicit ꝙ hoc cōpositū nō est corruptibile: sed
tm̄ cōpositū qḋ est ex mã hoꝝ inferioꝝ. Et hec positio
ēt oino est falsa ⁊ impolis. primo enim hoc dictū videt̄
esse volūtarie dictū nos enim nō peruenimus ad cōpo-
sitionē ⁊ ad nãm mãe nisi per trãsmutationē in suba. ex
quo ergo hic non est trãsmutatio neq3 mã transmutabi-
lis: quomodo possumus scire illic esse mãm. Si eni3 nō
esset trãsmutatio in rebus: nos diceremꝰ qḋlibet ens est
vnū. i. hr̄e vnã nãm: sicut ip3 est vnū in actu. Et a fortio
ri p3 ꝙ nullã habemꝰ viã ad cognoscēdū mã3 in qua nō
est potētia. Preterea hoc est dicere ꝯdictoria sine ꝯside
ratione. Nã in quo nō est potētia ad ꝯdictoria in eo nō
est potētia. potētia. n. nō est nisi ad ꝯdictoria: nisi eēt po
tētia equiuoce dicta: ⁊ si nō est in ipsa potētia tūc nã eiꝰ
est nulla rei actualis: ⁊ ergo nō recipit formã dãtē ei eē.
na3 hec ꝯñtia est bona oino: nō est in ipso potētia ad cō
tradictoria: ergo nō est in ipso potētia: nō est in eo potē
tia in sua nã. g̊ est ens aliqḋ in actu. ⁊ nō recipit eē actua
le a forma. Materia eni3 existēs in actu fm suã naturã
nō recipit formã dãtem ei esse actuale. Ex duobus eni3
in actu nō fit vnu3 vere cōpositum: ⁊ ego vere nō itelli-
go quō forma dat eē i actu mãe celi sicut relique forme
ex quo nō est in mã illiꝰ mãe potētia neq3 ꝑuatio: ⁊ iō ex
hac pōne vere sequit̄ positio Auerroys. Si. n. illa mã est
mã in qua nō est potētia neq3 ꝑuatio: tunc illa est ens in
actu: ⁊ in h̄ assimilat̄ forme q̄uis sit in potētia ad mo-
tū localē vt dclarauit cōmētator: ⁊ h3 formã ꝑ quã mo
uet̄ nō dãtē ei eē: ⁊ hec ē positio Auerroys. Nã Auer-
roys ponit celū eē subm in actu exñs ex se nō ꝑ forma3
dãtē ei eē: ⁊ est quasi mediū inter formã ⁊ mã3. Est enim
sile forme: q2 nō est in potētia nec est in eo priuatio neq3
recipit eē a forma: s3 est ex se exñs in actu vt dcm̄ est: nō
tñ in actu oino ꝑfecto nisi per suã formã separatã vt di-
ctum est alibi: est aūt simile materie aliquo mō. nã ipsu3
est in potētia ad motū circularē: ⁊ ēt est idiuiduū demō
stratū ⁊ ens demrãtū in actu: ⁊ hñs vna3 figurã in actu
⁊ oia ista sunt in corpore ꝑ mã3: ⁊ sunt in mã ꝑꝑ formã.
In hoc tamē corpore nō sunt ꝓpter formam dãte3 esse
sed propter motorem separatum. vnde corpus celeste ⁊
oēs eius dispōnes sunt ꝓpter motore3 qui motor prece
dit dimensiones in illo met subiecto seu materia. nō eni3
illic sunt dimēsiones indeterminate in potētia: neq3 for
ma recipit̄ illis mediãtibꝰ: s3 sunt tm̄ determiate: q̄s hñt
illa corpa: s3 suas nãs: hoc tñ hñt ꝓpter formas coꝝ se
paratas neq3 illa corpora celestia sunt idiuiduū vniꝰ spe
ciei: s3 sicut indiuidua. nam illa nō cōponunt̄ vere ex ge
nere ⁊ differētia: s3 sunt tm̄ determiata ⁊ hmōi: ⁊ sūt di-
uersa iter se fm suas nãs: ⁊ fm nãs motoꝝ ipsoꝝ. Sūt
tñ diuersa idiuidua s3 priꝰ ⁊ posteriꝰ sic ⁊ coꝝ motores.
silr hoc nomē idiuiduū nō dr̄ vniuoce de istis ⁊ de iferio
ribꝰ vñ vt dic̄ Cōmētator potentia h3 gradus: hec igit̄
corpora nō sunt neq3 forᵉ neq3 materie ꝓprie dicte neq3
compositum ex materia ⁊ forma. Sed est queda3 sub a
corpora. i. quanta que magis debet dici subiectū q̄ ma-
teria. ⁊ iō hec corpa celestia nō sunt abstracta: neq3 forᵉ
⁊ sunt idiuidua eo modo quo dcm̄ est. Et ex istis si quis

habet intellectum bene dispositum potest videre defectum cavillationum latinorum circa hec. hec tamen oia perfecte declarabo in libello de substātia orbis deo volente. Quantitas tamen horuȝ corporꝝ dicitur vel equivoce vel ſm prius ⁊ posterius: cū quantitate illorꝝ corporum generabilium ⁊ corruptibiliuȝ: sicut ⁊ substantia istorum cum substantijs generabilium ⁊ corruptibiliuȝ ⁊ forme illorum cum formis illorum. vnde credendum est ꝙ sicut forma illius corporis nobilior est formis illorum inferiorū: ⁊ alterius nature: ita ⁊ materia seu subm illius animalis celestis: ⁊ accidentia sequentia naturam illius: ⁊ maxime cum sit pmū motum ex se ⁊ causa oium istorum inferiorum. Cause enim intrinsece eterni ⁊ generabilis ⁊ corruptibilis non est eiusdem generis: nec eternum ⁊ corruptibile ingrediuntur sub vno genere vniuoco: ⁊ ideo auēpace concedit positionem Auerroys non ꝯsiderando. P. cōtra ambas opiniones est illud qḋ declaratum est sepe ꝙ omne compositum ex materia ⁊ forma dante ei eē: vel ex forma generica ⁊ forma specifica ex qua vna se habet vt materia reliqua vt forma est vere factum: ⁊ hoc probatū est in qōnibus meis de vnitate intellectus per rationes philosophoruȝ: quas nullus bene dispositus negare potest ſm doctrinā philosophorū. Preterea philosophus probauit hoc idem in. 12. metaphysice. hoc modo. Ibidē enim determinat hāc questionem. s. Utrum res eterne sint composite seu esse possint ex elemētis: ⁊ capit h̄ elemēta pro materia ⁊ forma ⁊ arguit sic. omne constitutum ex elementis est compositum: omne compositum componitur ex rebus in quarū natura est potentia cōponi ex eis. i. ꝙ sunt possibilia ad recipiendum compositionem: ⁊ hoc videtur certum. nā in nā componentium vt componentia hmōi intelligitur vere potentialitas. Et omne in cuius causis est potētialitas ad hoc vt illud sit: ipsuȝ est possibile esse in vno tempore: ⁊ non est in alio: ⁊ cum declaratū est ꝙ in rebꝰ eternis non est in eis possibilitas nō esse. ergo nulla res eterna est cōposita tali cōpositioni: ⁊ ideo omne cōpositum est vere factum: vere autem factuȝ non potest esse eternum a parte ante ⁊ a parte post: ⁊ a fortiori primuȝ motum. Preterea sequeretur ꝙ demōstratio Aristo. in hoc. 8. cēr nulla: ⁊ maxime ſm auēpace. nam ipse ponit celum esse compositum ⁊ eternuȝ non factū: neqȝ in sua natura est corruptibilitas: possuȝ ergo dicere ꝙ illa forma materialis mouet in eternum: ſm autem Auicē forte hoc non sequitur: quia quāuis ipse dicat celuȝ esse cōpositum ponit ipsum esse corruptibile ſm suam naturā: sed tamen dicit ipsum perpetuatū a forma separata: dicentes autē ꝙ ratio philosophi in hoc principio fundatur. s. ꝙ deus est infiniti vigoris intensiue: ⁊ ꝙ nulla virtus materialis est infinita intensiue: vt quidam latini: nihil dicunt. Maximuȝ enim incōueniens est dicere Aristotelem volendo demonstrare aliquid in declaratione illius qḋ philosophi credent demōstrasset oppositū vel saltem illud quod est magis dubitabile conclusione: immo videtur ꝙ hoc non possumus ꝯcedere nisi supponēdo ipsum esse separatum. Preterea ſm opinionem illꝰ nulla esset ratio ad probandum primū motorem esse se

intelligibile apud philosophos. Querunt eniȝ philosophi si potest ponatur in esse. Item querunt vtruȝ potest velle: ⁊ si potest velle ponatur in esse: ⁊ si nō pōt velle. ḡ nullo modo pōt. distinctiones aūt quibus isti respōdere credunt nulle sunt apud scientes ſm phiam: sed nō opȝ de omnibus imaginationibus curam habere. Relique autem rōnes phorū contra ista dicta: sunt dicte per me in questionibus meis de vnitate intellectꝰ: ⁊ pmo motore ⁊c. Ratio autem Joannis grāmatici contra demonstrationem Aristo. nulla est. ipse enim dicebat ꝙ virtus celi per quā celum durat in infinitū est infinita ſm durationem: ⁊ tamē est in corpore finito. Et ideo apud ipsuȝ celum habet virtutem finitā ⁊ est corruptibile. Uel oportet dicere ꝙ demōstratio Arist. sit nulla. ⁊ est ratio multum apparens: cum bene cōsideratur. nam si quis diceret ei ꝙ hec virtus est finita intensiue: infinita extensiue ipse diceret similiter esse dicendū in demōstratione Aristotelis. Et tunc ipsa esset nulla. Responsio autē vera in hoc est illa quā ponit Cōmētator in fine de substātia orbis: ⁊ hec est in sūma. Joānes eniȝ supponebat vnū falsum. Credebat enim celum durare in infinitum per virtutem additam ei: hoc auteȝ nō est verum. Est eniȝ eternum ⁊ incorruptibile propter priuationem causarꝝ corrūpentiū. In sua eniȝ nā nō est potētia neqȝ priuatio neqȝ contrarietas. Et ideo ipsuȝ ſm suam naturam est eternum per priuationem illarum causarū nō per virtutem additam. Illud ergo super qḋ Aristo. est sustentatus in hac itentione: vt dicit Cōmētator cōmēto. 41. 12. metaphysice. est ꝙ omnis actio equalis. i. vniformis infinita semper eterna: necessario fit a potētia: cuius actio est infinita cui nulla transmutatio accidit propter quam desiciat actio: ⁊ omnis potētia motoris in loco in corpore cui accidit trāsmutatio: necesse est vt eiꝰ actio nō sit semper eterna: quia ab alio mouetur. i. per motum subiecti: vel quia illḋ quod est in materia potest moueri ab alio. Demonstratio ergo Arist. in hoc. 8. est ex ꝓpriis: ⁊ premisse ⁊ ꝯclusio sunt prime. i. ꝙ separabilitas inest motori eterno ſȝ ꝙ motor eternus seu forme eterne: quia idē sunt forma ⁊ motor ⁊ maxime in istis nō per aliam naturā: vt dicit Cōmētator de primo in libro poste. in cōmento magno. Et si intellectus possibilis etiā est abstractus: forte hoc est qȝ intellectus agens qui mouet in eternum est idem cum intellectu possibili: non tamen dico vnum. i. motorē in eterno esse causam alterius: sed volo ꝙ vnum non inest alteri per aliam naturam. Intellectꝰ etiam possibilis est forma eterna: vt dictū est in questionibus meis: ⁊ forte hec demonstratio nō est ex proprijs nisi respectu motorum horum corporum celestium. hic tamen. s. circa hunc ꝓcessum octaui sunt duo genera demonstrationū in h̄. Una est a posteriori: ⁊ alia est a causa: per motum enim eternū probamus motorē esse eternū: ⁊ per hoc habetur ꝙ ipse est separatus: postea fit demonstratio in causa in perpetuitate motꝰ: qȝ motor est separatus: ⁊ hec demōstratio est a propositiōibꝰ primus ⁊ imediatis. hic autem intelligo per primus duo. i. ꝙ pdicatum inest subiecto in propositionibus nō per aliaȝ naturā nec per causaȝ: quia nulla causa est in hoc ꝙ mo

effectum esse: ⁊ ideo non est demonstratio circularis: vt innuitur hoc a Cōmentatore in primo posteriorū. in cōmēto magno. vñ in scđo processu acquiritur pfecta cognitio cōclusionis per demonstrationē cause tm̄: cuius premisse non sunt notiores apud nos cōclusione: vel aliquādo quedā demonstrationes cause tm̄ sunt ex causis agētibus vel materialibus quib⁹ positis nō necessario ponitur cōclusio sed causa: sed nō acquiritur tunc causa cōclusionis seu nō pbatur conclusio: sed acquiritur cognitio eius perfectior que est alia species cognitionis a prima: in demr̄atione autem simplici cuius premisse notiores sunt nobis ⁊ nature ⁊ habēt reliqua requisita pbatur esse rei per causaꝫ: ⁊ ideo hec vere ⁊ pprie est demōstratio simpliciter. Relique aūt que pertinēt huic questio: ⁊ dicta modernorū circa limitationē Aui. ⁊ Auer. ⁊ circa omnia huic pertinentia: ⁊ solutiones omniū dubitationū si que sint: perfecte declarabo deo volente in libro de substantia orbis. Illic eniꝫ dicā omnia q̄ pertinent huic questio: ⁊ ea declarabo diffuse: ⁊ iā gratia dei feci: hoc tamen dico hic: q̄ auctoritates istorum virorū nō debent impedire intellectum ab hac veritate. Quia vere demōstratio Aristo. firma est. ⁊ credo q̄ q̄ hoies non intelligunt demonstrationes phorūꝫ odio habent phiam: ⁊ dicunt phos dicere res fantasticas non demōstratas: ⁊ quasi hec omnia dicta sunt a Cōmētatore vel in actu vel in potentia ppinqua. ¶ In cōmento. 22. vbi dicit. Et adhuc remanet mouēdo. i. sine eo qđ moueat. Vult dicere a manu. ¶ In eodem cōmento. vbi loquit de inundatione. vbi dicit. Cū sit motus successiuus. Vide cōmentuꝫ. 59. quarti. Et nota q̄ hec successio nō est sicut successio platonis: ⁊ cōsidera. ¶ In cōmento. 83. vbi dicit. Et etiam mutat se ab eo qđ mouet illaꝫ sm̄ finem. i. ab appetibili. ⁊ vide cōmentum. 17. Finis.

¶ Hoc opusculum annotationum ⁊c̄. finitum fuit anno latinorum. 1485. in fine Julij Florentie.

¶ Questionuꝫ in libros physicorū Aristotelis magistri Joannis de Janduno: trium insuper questionū annexarum ab opinione quorundam latinoruꝫ ⁊ aliorū discrepantium. s. de pmo motore. De efficientia mundi: vt phi volunt. De esse ⁊ eēntia ⁊ vno. Pariter quoq̄ annotationū nonnullorū in cōmentatoris dicta minime a quibusdaꝫ latinis ⁊ alijs recte intellecta per singulos sparsim libros physicorū notatu dignissimorū Helie hebrei cretensis philosophi ⁊ medici nō vulgaris: qui ⁊ corūdem omniuꝫ insuper castigatissimus extitit emendator: finis hic imponitur felix.

Jmpressum Venetijs Anno domini. M. cccclxxxxvj. die viij. mensis Maij regnante lo inclito Principe Leonardo Lauredano.

Registrum

Questiones Joānis
Tabula titulorū

A
¶ Quōnes super
ruptibile per se
vnde linconiensis
se sed res causata

B
suppōne: sic est
blemate de pn⁹
sibile bene pōt
aliquid est quod

C
nālium debent
eo qđ quid ⁊ sint
alia intelligētia
vel in obliquo

D
numero cū illa
perfectio motus
hoc nomē calitas
sm̄ suā essentiam

E
ad indiuiduum
esse extra. vnde
natura ⁊ intellus
Et forte sic debet

F
¶ Item omnia
cipue inq̄tum
sub alia cōia
cōiam ad aliud

G
¶ Item illud
hoc dubitauit:
sit imobilis
celi: ignis maxie

H
sꝫ Cōmētatorē
grauitas nō est
modo in vacuo
extra aiam: sed

I
determinata
gnitudo. n. saltē
alius motus
intelligeret

K
non negatur
duos numeros
niones. Una est
lidatatis pcedēs

L
vt pꝫ inducēdo.
habeat vnam
uisibile linee
istud nō sufficit

M
alterius: vel sm̄
non repugnat.
mul est cū corpe:
vel alicui⁹ alteri⁹

N
nullam tamen
est q̄ genus qđ
mā pma subiecta
nus ab eterno

O
respectu aliorum:
ad vltimum
⁊ corpus propter
extrinseco: sed si

P
¶ Oppo^m arguit
⁊ augmentatio
in eius pcussione:
tempore pars

Q
demonstrationeꝫ
¶ Qō Helie
q̄ ais celi est alia
q̄ de⁹ est mouens

R
causa ⁊ causatum
finis est etiam
dicit aūt acquirit
gñatio neq̄

S
accipit potentia:
sibile agēs per se:
simpliciter. Uel
¶ In cōmēto. 68.

T
est impossibile
se habet per
tas est eterna ⁊
⁊ quum ita sit. s.

Finis.